

3 Juli 1946 (afl. 1)

No. 239—253

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 306—319

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J.J.H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDEERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 306.

BIJZONDER GERECHTSHOF 's-GRAVENHAGE, 15 April 1946. (Mrs. van Vollenhoven, Massink, Bavinck, Hoofd-off. d. Marine Stoomvaartd. te kl. Kwak en Kol. van Voorthuysen).

ZAAK MÜLLER.

Bevorderen en verspreiden van vijandelijke propaganda. Blootstellen aan vervolging van eenige gemeenteambtenaren. Toepasselijkheid van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

(Sr. art. 102; B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Ir. Frederik Ernst Müller, laatstelijk burgemeester van Rotterdam, wonende te Rotterdam, thans gedetineerd in de strafgevangenis aldaar.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

1. dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen 1 October 1941 en 1 Mei 1945, te Rotterdam, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, vijandelijke propaganda bevorderend en verspreidend, ten voordeele van den vijand:

a. in of omstreeks de maand October 1941 te Rotterdam, ten Raadhuijs bij zijn installatie als burgemeester van Rotterdam, tot welke functie hij in of omstreeks de maand October 1941 door of vanwege het vijandig burgerlijk of militair Gezag was benoemd, in een door hem in tegenwoordigheid van den Beauftragte des Reichskommissars für die Stadt Rotterdam, Wethouders, Secretaris, Hoofden van Dienst der Gemeente Rotterdam, gasten en kameraden van verdachte, gehouden rede, onder meer heeft gezegd, althans ongeveer heeft gezegd: „Het is de Leider van de N.S.B., die met inzet van zijn geheele persoonlijkheid voor de vrijheid van ons Volk heeft gestreden en het verheugt mij hier op deze plaats te kunnen mededeelen, dat deze vrijheid hem door den Führer van het Groot-Duitsche Rijk is toegezegd”;

b. op of omstreeks 1 November 1941 te Rotterdam in de Rivierhal van de Diergaarde Blijdorp, bij zijn installatie als Districtsleider en Gemachtigde van Ir. Musert voor het District Rotterdam van de N.S.B., in een door hem in tegenwoordigheid van den Beauftragte des Reichskommissars für die Stadt Rotterdam, vertegenwoordigers van de N.S.D.A.P., van de N.S.B. en andere aanwezigen gehouden rede, heeft gezegd, althans ongeveer heeft gezegd: „Ik

weet, dat ik te Rotterdam Duitsche en Hollandische Nationaal-Socialisten, die één gemeenschap vormen, om mij heb. Ook in Utrecht werkte ik intensief met de Duitsche Kameraden samen. Steeds moet men zich er rekenschap van geven, dat, als de Duitschers niet gekomen waren, ik thans op deze plaats niet zou hebben gestaan. Bij de propaganda, bij alle actie, diene men zich steeds de vraag te stellen: Hoe win ik de harten mijner Volksgenooten?”;

c. op of omstreeks 20 April 1942 te Rotterdam in de groote zaal van Odeon bij een door de N.S.D.A.P. gehouden bijeenkomst ter viering van den verjaardag van den Führer, in een door hem in tegenwoordigheid van den Beauftragte für die Stadt Rotterdam, leden van de Duitsche Politie, bevelhebbers van verschillende Duitsche legeren vlootafdeelingen en andere aanwezigen, heeft gezegd, althans ongeveer heeft gezegd: „Wij eeren Hitler als de Führer aller Germanen, den aanvoerder van Nederlandsche jongens, die aan het Oostelijk front strijden en wij zijn dankbaar voor de toezegging, om ons als gelijkberechtigten in het verband der germaansche volkeren te beschouwen”, welke rede hij, verdachte heeft beëindigd met de woorden: „God behoede den Führer, Heil Hitler”;

d. op of omstreeks 11 Juni 1942 te Rotterdam in de Raadzaal van het Stadhuis, bij de installatie van J. J. Boelstra als Hoofdcommissaris van Politie te Rotterdam, in een door hem, in tegenwoordigheid van een groot aantal Nederlandsche en Duitsche burgerlijke en militaire autoriteiten gehouden rede, onder meer heeft gezegd, althans ongeveer heeft gezegd: „Het feit, dat voor het vervullen van de belangrijke functie van Hoofdcommissaris van Politie der stad Rotterdam een nationaal-socialist wordt aangewezen, is een duidelijk bewijs, dat de nieuwe orde onverzettelijk baan breekt. Het spreekt vanzelf, dat dit met volle instemming geschiedt van ons, nationaal-socialisten”; „Gij (Boelstra) zijt op deze plaats gesteld als nationaal-socialist. Gij zult het Rotterdamsche Politiecorps, daar, waar het noodig is, begrip moeten bijbrengen voor de nieuwe orde.”;

e. in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 24 Juni 1944 een door hem ondertekende oproep heeft laten plaatsen, waarin hij als Burgemeester van Rotterdam de burgerij aanspoort de te houden straatcollecte voor „onzen frontsoldaat” goed te gedenken;

f. in of omstreeks de maand Januari 1943 den N.S.B.-burgemeesters en Commissarissen der Provincie in Nederland een rondschrijven heeft doen toekomen, waarin hij hen adviseert kameraden als vertrouwens-

mannen in Duitschland bij de aldaar tewerkgestelde Nederlandsche arbeiders en in Nederland voor de achtergebleven gezinnen te benoemen, in welke benoemingen „een belangrijke propagandistische mogelijkheid” moest worden gezien;

2. dat hij te Rotterdam, in of omstreeks het tijdvak tusschen 1 October 1941 en 1 Mei 1945, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele van den vijand, in zijn hoedanigheid van Burgemeester van Rotterdam:

a. het gemeentelijke ambtenarencorps heeft genazificeerd door zich te omgeven met nationaal-socialistische wethouders en „vertrouwensmannen”, hen, die afwijzend tegenover de nieuwe orde stonden — bijvoorbeeld den Directeur van de R.E.T. — te ontslaan, althans voor ontslag voor te dragen en de daardoor opengekomen plaatsen en andere vacature's, zooveel mogelijk door nationaal-socialistisch gezinden te laten innemen;

b. in strijd met een aan Heeren Burgemeesters gerichte circulaire van het Departement van Binnenlandsche Zaken dd. 6 October 1942 No. 4560 betreffende: Plaatsing Overheidspersoneel in Duitschland, gemeentambtenaren, die volgens die circulaire niet voor uitzending in aanmerking kwamen, desalniettemin voor uitzending naar het buitenland — Duitschland — heeft aangewezen, althans heeft doen aanwijzen, tengevolge waarvan Rotterdam naar het oordeel van de Duitschers, wat betreft de uitzending van gemeentepersoneel op de „goldene Liste” stond;

3. dat hij in of omstreeks de maand Augustus 1942 een in de Deutsche taal gesteld en door hem onderteekend schrijven, gedateerd 5 Augustus 1942 heeft doen toekomen aan den Beauftragte des Reichskommissars voor de Provincie Zuid-Holland te 's-Gravenhage, waarin hij onder meer mededeelt, dat Mr. H. A. M. Roelants uit Schiedam een heftige tegenstander van het Nationaal-Socialisme is en in hooge mate Duitsch-vijandig gezind is, dat deze als hoofd van de Burgerwacht te Schiedam, verantwoordelijk is voor de slechte behandeling, die nationaal-socialistische en Deutsche gevangenen in de Meidagen aldaar hebben ondervonden en dat deze er bij den toenmaligen Commissaris van Politie te Schiedam op aangedrongen had, alle gevangenen, zoowel de Deutsche als de Hollandsche dood te schieten, door welke schriftelijke mededeelingen, hij, verdachte, alstoen in Nederland, terwijl dat land alstoen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk meergenoemden Roelants heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, of vrijheidsberoving, althans aan eenige straf of maatregel, door of vanwege den vijand of diens helpers;

4. dat hij te Rotterdam in of omstreeks de maand Juni 1944 een in de Deutsche taal gesteld en door hem onderteekend schrijven, gedateerd 3 Juni 1944 heeft doen toekomen aan de S.D., althans aan den Beauftragte

Dr. Völckers, althans aan een persoon in dienst bij, of behoorend tot het vijandig burgerlijk of militair Gezag, waarin hij onder meer rapporteert, dat de gemeenteamtenaar Cornelis Küppers — die op of omstreeks 26 Mei 1944 door of vanwege het vijandig burgerlijk of militair Gezag was gearresteerd, hetgeen hij, verdachte wist, althans redelijkerwijze moest weten — diens anti-nationaal-socialistische gevoelens nooit onder stoelen of banken heeft gestoken, en dat hij, verdachte, hem, Küppers, als een hoogst onbetrouwbaar persoon op politiek gebied beschouwt, door welke schriftelijke mededeelingen hij, verdachte, alstoen te Rotterdam, althans in Nederland, terwijl Nederland alstoen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk meergenoemden Küppers heeft blootgesteld aan eenigen straf of maatregel, door of vanwege den vijand of diens helpers;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij tijdens de bezetting van Nederland door de Duitschers is geweest districtsleider en gemachtigde van Ir. Mussert voor het district Rotterdam van de N.S.B.;

dat hij voorts in October 1941 door den Duitschen Rijkscommissaris is benoemd tot burgemeester van Rotterdam, en dit ambt heeft bekleed tot aan de bevrijding in Mei 1945;

O. dat de voorzitter ter terechtzitting heeft voorgelezen een ambtseedig proces-verbaal d.d. 8 October 1945, opgemaakt door den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage Mr. J. Zaaijer, luidende:

„Op 6 October 1945 heb ik, Mr. J. Zaaijer, Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage, mij begeven naar het Documentatiebureau van het Centraal Orgaan op de Zuivering van Overheidspersoneel van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken aldaar. Het is mij bekend, dat op dit bureau gegevens betreffende landverraderlijke en andere onbetrouwbare elementen geordend zijn bijeengebracht. Deze gegevens bestaan uit origineelen, fotocopieën of afschriften van courantenartikelen, verslagen van radioberichten en -redevoringen en andere bescheiden, welke in de vrije wereld omtrent het bezette Nederland konden worden verkregen.

Ik heb aldaar in ontvangst genomen een dossier betreffende Ir. F. E. Müller. Uit dat dossier heb ik een aantal stukken gelicht, welke ik bij dit proces-verbaal heb gevoegd.”;

O. dat de voorzitter ter terechtzitting heeft voorgelezen uit de bij dit proces-verbaal gevoegde stukken:

a. uit een fotocopie, getiteld „Ambtsaanvaarding van de nieuwe burgemeester van Rotterdam” en gemerkt N.R.C. 29.10.41, onder het opschrift „Rede van burgemeester Müller” de woorden: „Het is de Leider van de Nationaal Socialistische Beweging, die met inzet van zijn geheele persoonlijkheid voor de vrijheid van ons Volk heeft gestreden en het verheugt mij hier op deze plaats

te kunnen mededeelen, dat deze vrijheid hem door den Führer van het Groot-Duitsche Rijk is toegezegd”;

b. uit een fotocopie, getiteld „Burgemeester Müller geïnstalleerd als districtsleider der N.S.B.”, en gemerkt N.R. 2.11.41, onder het opschrift „Toespraak van den heer Müller” de woorden: „Hij gevoelde zich, zoo begon hij, niet als een vreemde eend in de bijt, want hij wist dat hij te Rotterdam Duitse en Hollandsche nationaal-socialisten om zich had die een gemeenschap vormen. Ook in Utrecht werkte hij intensief met de Duitse kameraden samen. Steeds moet men zich er rekenschap van geven, zoo ging hij voort, dat als de Duitschers niet gekomen waren, hij thans op deze plaats niet zou hebben gestaan. Bij de propaganda, bij alle actie, diene men zich steeds de vraag te stellen: hoe win ik de harten mijner volksgeenooten?”

c. uit een fotocopie, getiteld „Bijeenkomst in Odeon te Rotterdam”, en gemerkt N.R.C. 21.4.42 de woorden: „Burgemeester Müller districtsleider van de N.S.B. heeft een korte toespraak gehouden, waarin hij zeide, dat de N.S.B. er over verheugd is, dat zij met de N.S.D.A.P. den verjaardag van den Führer kan vieren. Spr. teekende daarna de vereering, die de N.S.B. voor Hitler, als schepper van het nationaal-socialisme heeft, evenals voor zijn staatsmanschap en veldheerschap. Wij eeren hem, zoo ging de heer Müller voort, als de Führer aller Germanen, den aanvoerder van Nederlandsche jongens, die aan het oostelijke front strijden, en wij zijn dankbaar voor zijn toezegging ons als gelijkberechtigde in het verband der Germaansche volkeren te beschouwen. Spr. besloot met de woorden: God behoede den Führer. Heil Hitler.”

d. uit een fotocopie, getiteld „J. J. Boelstra, gemerkt N.R.C. 12.6.42 onder het opschrift „Rede van den Burgemeester” de woorden:

„Burgemeester Müller hield een installatierede, waaraan het volgende is ontleend:

„Het feit, dat voor het vervullen van de belangrijke functie van hoofdcommissaris van politie der stad Rotterdam een nationaal-socialist wordt aangewezen, is een duidelijk bewijs dat de nieuwe orde baan breekt. Het spreekt vanzelf dat dit met volle instemming geschiedt van ons nationaal-socialisten (en voorts):

Gij zijt op deze plaats gesteld als nationaal-socialist. Gij zult het Rotterdamsche politiecorps begrip moeten bijbrengen voor de nieuwe orde”;

e. een fotocopie, getiteld „Offer gevraagd voor den frontsoldaat”, gemerkt N.R.C. 24.6.44, luidende:

„Stadgenooten. Zoals reeds in de kranten werd bekend gemaakt, zal aanstaanden Zaterdag een straatcollecte worden gehouden ten bate van Frontzorg. Gaarne voldoe ik aan het tot mij gerichte verzoek, als burgemeester van Uw stad nog eens met enkele woorden Uw aandacht te vestigen op deze

inzameling voor onzen frontsoldaat.

Het kan niet anders, of het tijdsgebeuren dat heel ons leven aan het wankelen brengt, heeft menig volksgeenoot tot diep nadenken gebracht en in hem een wereldbeschouwing doen groeien, die hem verwijderde, ja zelfs in menig geval aan den tegenovergestelden kant plaatste van zijn medeburgers. Dit is het tragische, doch tevens onontkoombare dat zich in een volk afspeelt, wanneer het gegrepen wordt door een maalstroom, die geheel de wereld in beroering brengt en waarin het als volk dreigt ten onder te gaan. Wanneer in zulk een tijd de spanning in een volk haar uitweg zoekt in lijnrecht tegenover elkaar gestelde wereldbeschouwingen, zijn er steeds groepen van volksgeenooten, die den zedelijken en lichamelijken moed hebben om de uiteindelijke consequenties van hun denkrichting in alle volheid te aanvaarden. Het zijn diegenen, die eenmaal de geschiedenis van hun volk met den adel van hun geest en het bloed van hun lichaam in het levensboek onzer wereld zullen neerschrijven.

Tot in het diepst van zijn hart gegrepen door den nood waarin zijn volk verkeert, verliet de Nederlandsche frontsoldaat vrijwillig huis en haard, teneinde geheel belangeloos en onder ondenkbaar moeilijke omstandigheden zijn leven voor dit volk veil te hebben. De grootheid van zijn daad blijkt eens te meer uit het feit, dat hij er de noodzaak van inzag den strijd niet te moeten voeren aan de grenzen van zijn land noch aan de peripherie van het uitgestrekte continent, waartoe dit land behoort. Deze harde bittere, maar door hem zoo dapper aanvaarde consequentie zijner wereldbeschouwing, deed hem van menig volksgeenoot vervreemden. Juist hem, die toch in alle oprechtheid van zijn gemoed meende zich uiteindelijk uitsluitend en alleen voor zijn volk op te offeren. In dien zin sprak ik dan ook in den aanhef van dit schrijven over „onzen” frontsoldaat, wetende dat hij zelf, meer dan wie ook, in deze inbetslagname van hem door geheel het volk een eer zal stellen en er de hoogste bekroning van zijn streven in zal zien.

Zoo wend ik mij tot u met het verzoek, de straatcollecte voor onzen frontsoldaat goed te willen gedenken. Zoo zult ook gij, al zijn er ongetwijfeld onder u wier wereldbeschouwing anders gericht is dan de zijne, spontaan uw gaven willen schenken. Voor de erkenning van trouw en dapperheid, bewezen ten dienste van het volk, zal toch geen Rotterdammer de oogen willen sluiten.

De Burgemeester van Rotterdam

Müller.”

O. dat verdachte ter terechtzitting naar aanleiding van deze stukken ondervraagd heeft opgegeven:

dat hij erkent de woorden of ongeveer dezelfde woorden zoals deze hem ter terechtzitting zijn voorgelezen uit de stukken, bedoeld onder a, b, c en d, op verschillende bijeenkomsten te Rotterdam te hebben gesproken;

dat hij de sub a bedoelde rede heeft gehouden in October 1941 ten raadhuis bij zijn installatie als burgemeester in tegenwoordigheid van Dr. Völckers, de Deutsche Beauftragte des Reichkommissars für die Stadt Rotterdam, van Wethouders, Secretaris, hoofden van diensten der gemeente, gas-ten en kameraden van hem, verachtte;

dat hij de sub b bedoelde rede op 1 November 1941 in de Rivierahal van de Diergaarde Blijdorp heeft gehouden bij zijn installatie als districtsleider in tegenwoordigheid van Dr. Völckers, van leden der N.S.D.A.P. en N.S.B. en anderen;

dat hij de sub c bedoelde rede heeft gehouden op 20 April 1942 in de groote zaal van Odeon ter gelegenheid van een door de N.S.D.A.P. gehouden bijeenkomst ter viering van de verjaardag van Hitler in tegenwoordigheid van Dr. Völckers, van leden van de Deutsche Politie, bevelhebbers van verschillende Deutsche leger- en vlootafdelingen en anderen;

dat hij de sub d bedoelde rede heeft gehouden in de raadzaal van het stadhuis bij de installatie van J. J. Boelstra als Hoofdcommissaris van Politie in tegenwoordigheid van een groot aantal Deutsche en Nederlandsche burgerlijke en militaire autoriteiten;

dat de oproep ten bate van de straatcollece voor frontsoldaten van hem is uitgegaan en van zijnentwege in de Nieuwe Rotterdamse Courant van 24 Juni 1944 is geplaatst;

O. dat de Voorzitter ter terechtzitting heeft voorgelezen een afschrift van een brief d.d. 7 Januari 1943, gehecht aan het proces-verbaal van verhoor van verdachte door den Raadsheer-Commissaris Mr. H. M. B. ter Haar Romeny d.d. 28.1.46, luidende:

„Kameraad,

1. Ter behartiging van de belangen van het in Deutschland tewerkgestelde gemeentepersoneel is in deze gemeente een kameraad, ingenieur der gemeente, tot mijn vertrouwensman in Deutschland benoemd, wiens taak het zal zijn met de uitgezonden arbeiders in contact te treden en waar noodig hun belangen te behartigen.

2. Ten behoeve van de achtergebleven gezinnen is alhier voorts een hoofdambtenaar belast met het terzijde staan van betrokkenen in alle voorkomende moeilijkheden.

De wenschelijkheid werd gevoeld voor de gezinnen der gemeentearbeiders en ambtenaren een afzonderlijk persoon aan te wijzen naast de reeds door den Socialen Dienst dezer gemeente voor de achterblijvende gezinnen van alle Rotterdamsche (niet gemeentelijke) arbeiders in het leven geroepen verzorgingsinstanties. Behalve de wenschelijkheid het directe verband tusschen werkgever (de gemeente) en de gezinnen der werknemers te bewaren, werd hier ook een belangrijke propagandistische mogelijkheid gezien, daar nl. als bijzondere Betreuer van de gezinnen der gemeentearbeiders een lid der Beweging kon worden aangesteld, die aldus toe-

gang heeft tot en een steun is voor de gezinnen. Bij de uitvoering van zijn taak zal deze functionaris contact kunnen houden zowel met de algemeen door de gemeente ingestelde verzorgingsinstantie, als met den vertrouwensman in Deutschland.

Ik meen U het bovenstaande, waar mogelijk, ten eerste ter navolging te kunnen aanbevelen.

Waar de omvang Uwer gemeente en het aantal uitgezonden leden van het personeel de aanstelling van een vertrouwensman in Deutschland, als bedoeld sub 1, niet toelaten, verzoek ik U mij te berichten in hoeverre U een gemeenschappelijke regeling hieromtrent met deze of andere gemeenten gewenscht en mogelijk acht.

Een en ander ware met Uw kringbestuur te bespreken.

Uw bericht zie ik gaarne tegemoet.

Hou - Zee!

De Leider der Adviescommissie Bestuurszaken,

w.g. Müller”.

Aan: de kam. Burgemeesters

Ter kennisgeving aan kam.

Commissarissen der Provincie.”

O. dat verdachte desgevraagd ter terechtzitting heeft erkend dit rondschrijven in Januari 1943 te hebben toegezonden aan de kameraden N.S.B.-burgemeesters en Commissarissen der provincies in Nederland;

O. dat de Voorzitter ter terechtzitting heeft voorgelezen uit een stuk, getiteld „Bedrijfsappèl van 9 Louwmaand 1943 voor de Nat. Soc. Ambtenaren der R.E.T. in het instructielokaal der Remise Kralingen” — welk stuk is gehecht aan het proces-verbaal van verhoor d.d. 26.1.46 door den Raadsheer-Commissaris van getuige Nieuwenhuis in de zaak tegen verdachte —

„Spreekte gaf vervolgens het woord aan Kam. Müller

„Kameraden,

Ik heb gaarne de gelegenheid te baat genomen om heden in Uw midden te vertoeven. Het is de eerste keer, dat ik als burgemeester eigenlijk in het midden van mijn gemeente-ambtenaren en kameraden zal zijn. Wij zijn nog zoo kort in het begin van 1943, dat ik wil aanvangen met allen het beste toe te wenschen voor het komende jaar.

Als wij hier bieneen zijn, beschouwen wij deze samenkomst als een soort mijlpaal. Wanneer men bij een mijlpaal is gekomen, kijkt men terug. Ook wij willen dit doen en ik moet zeggen, dat 1942 niet ongemerkt voor Rotterdam voorbijgegaan is.

Toen ik hier kwam, stond ik zoo goed als alleen. Ik keek de personeelslijst van de Gemeente na en toen zag ik, dat in een corps van ca. 20.000 ambtenaren zich 80 leden der N.S.B. bevonden. Dit was een zeer armoedig aandeel. Mijn taak was dus toen om zorg te dragen, dat ook in de Gemeente het Nationaal Socialisme meer verbreid zou worden.

Ik heb mij toen ook als taak gesteld kameraden te plaatsen in alle bedrijven en wanneer ik thans omzie naar het resultaat,

bemerk ik, dat het aantal gegroeid is tot over de 1000. Dit ging natuurlijk niet gemakkelijk en ik heb zeer veel tegenstand moeten ondervinden. Mijn tactiek was niet alleen kameraden te plaatsen als gemeente-ambtenaren. De hoofdzaak was, dat degenen, die wij inzetten in de functie van Gemeente-ambtenaar zijn taak volkomen zou begrijpen, want anders zouden wij het principe van het nationaal-socialisme tegenwerken. Wij kunnen niet een man wegsturen, die voor zijn taak berekend is. Er mogen geen ongelukken gebeuren. Wij hebben het succes mogen oogsten, dat wij daar gekomen zijn waar wij wilden, maar nu vragen wij ons af, wat moet er gaan gebeuren.

Ik wist, dat er in deze bedrijven hier in Rotterdam een buitengewone tegenstand was te overwinnen en deze tegenstand was het grootste bij de tram. De directeurs van de diverse bedrijven hadden ook een organisatie en deze had een voorzitter. Deze voorzitter was de vroegere directeur van de tram. Daar hij tevens de grootste tegenstander was, moesten wij maatregelen nemen en als wij, nationaal-socialisten, slaan, slaan wij hard.

Veel behoef ik U er niet van te vertellen, alleen dit:

Het geheele afscheid heeft 1½ minuut geduurd. (gelach).

Kameraden, Uw Directeur Kam. Boom kan niet alleen in zijn bedrijf in alle onderdeelen doordringen. Daarom heb ik de tactiek toegepast, dat ik vertrouwensmannen heb aangesteld in alle bedrijven. Op het oogenblik zijn er slechts 2 bedrijven, waar deze nog niet zijn ingezet, dit zijn o.a. het Electriciteitsbedrijf, waar er volgende week een geplaatst wordt en het Havenbedrijf.

Verder zijn er in alle bedrijven vertrouwensmannen. De Tram heeft wel één van mijn beste vertrouwensmannen, Kam. Rosman.

Ik heb er aan gedacht, dat er een band moet zijn tusschen de Beweging en de vertrouwensmannen. Daarom zijn de Kringleiders van Rotterdam ingezet bij de Gemeente. Kameraad Rosman heeft als Kringleider bewezen, wat hij kon. Ik ben zeer voorzichtig geweest met de keus van mijn vertrouwensmannen en ik ben er wel in geslaagd.

Het was natuurlijk ook een moeilijke taak voor een vertrouwensman. Ik heb echter ook al bemerkt, dat het Nederlandsch Arbeidsfront overal diep is doorgedrongen. Het was de taak van den vertrouwensman, dat de bedoelingen van het N.A.F. in alle takken van bedrijf zouden doordringen. Het is dus zoo geregeld, dat de vertrouwensman tevens optreedt als Sociaal Voorman in zijn onderdeel. Door met de menschen te spreken bereikt hij tevens, dat zij zich de noodzakelijkheid bewust worden te moeten toetreden tot het N.A.F. Het aantal leden van de Tram is het hoogste en wel bijna 1400.

Kameraden, ik vraag me af, wat hebben wij verder voor resultaten bereikt hier bij de Tram. Er zijn er verschillende te noemen. In de eerste plaats wil ik voorop zetten, dat

het contact met de Tram grooter geworden is en het personeel begint te wennen aan het instituut van vertrouwen. Kam. Roskam geeft zich niet alleen de moeite om de menschen, die bij hem komen, te helpen, hij gaat ook zelf het bedrijf in onder het motto: „De menschen moeten zich kunnen uiten.”

O, dat verdachte ter terechtzitting desgevraagd verklaard heeft dat hij toen op dat bedrijfsappèl die woorden heeft gesproken; dat hij tot het ontslag van den toenmaligen directeur der R.E.T., die afwijzend stond ten opzichte van de door de Duitschers gewilde nieuwe orde heeft besloten, toen Nieuwenhuis zich eens bij een onderhoud tegen hem, verdachte, driftig had gedragen;

O, dat de Voorzitter ter terechtzitting heeft voorgelezen:

a. een afschrift van een schrijven van den burgemeester van Rotterdam Müller d.d. 25 Augustus 1942 aan den directeur van het Openbaar Slachthuis, luidende:

„Voor de vervulling van de vacature van opzichter bij Uw bedrijf werd dezerzijds voorgedragen de gewond van het Oostfront terugkeerenden Nederlandschen vrijwilliger van der Kraan. Naar ik verneem zouden er tegen aanstelling van genoemden persoon Uwerzijds bedenkingen bestaan. Ik maak U erop opmerkzaam, dat ik op de benoeming van van der Kraan, wiens voordracht voor de betrokken vacature op mijn uitdrukkelijken wensch is geschied, zeer bepaaldelijk gesteld ben. Ik verzoek U dan ook, van der Kraan op korten termijn in de bedoelde functie aan te stellen en zijn optreden in Uw bedrijf met Uw volle autoriteit te dekken.

Ik heb met genoegen geconstateerd, dat de samenwerking tusschen U en den door mij bij Uw dienst aangestelden ambtenaar van mijn bureau tot heden zonder moeilijkheden kon plaats vinden. Ik stel er prijs op U mede te deelen, dat ik op voortgezette samenwerking tusschen U en dezen ambtenaar, die als mijn persoonlijke vertegenwoordiger met de doorvoering van de door mij voorgestane beginselen in Uw bedrijf belast is en die als zoodanig mijn volle vertrouwen geniet, zeer nadrukkelijk prijs stel.

Conflicten van welken aard ook, tusschen hem en eenige instantie van het Slachthuis, zullen door mij niet worden geaccepteerd.

Ik meen goed te doen, U naar aanleiding van de bovenvermelde benoeming, die door mij persoonlijk en in dit speciale geval na overleg met de betrokken Deutsche instantie wordt gewenscht, hierop te wijzen, opdat voor de toekomst mogelijk ten onrechte rijzende misverstanden bij voorbaat worden voorkomen.

Ik verzoek U Vrijdagmiddag a.s. te 2.30 uur voor een onderhoud over deze aangelegenheid bij mij te komen.

de Burgemeester van Rotterdam
w.g. Müller.”

Aan den Heer Directeur
van het Openbaar Slachthuis.

b. een afschrift van een brief d.d. 31 Augustus 1942 van denzelfden aan denzelf-

den, luidende:

„Hierbij bericht ik U, dat mij bij onderzoek inzake de aanstelling van van der Kraan als opzichter gebleken is, dat door U een onjuiste voorstelling van zaken gegeven is.

Het is mijn wensch, dat van der Kraan thans op korten termijn als opzichter bij het Slachthuis wordt aangesteld.

Voorts deel ik U mede, dat ik in de toekomst verschoond wensch te blijven van mededeelingen, welke bij onderzoek blijken onjuist te zijn.

De Burgemeester van Rotterdam
w.g. Müller.”

c. een afschrift van een brief van den hoofdcommissaris Boelstra d.d. 19 Januari 1943 aan denzelfden, luidende:

„Ik heb de eer U te berichten, dat de Burgemeester tegen eene aanstelling als onbezoldigd Gemeenteveldwachter van de ambtenaren van Uw dienst F. J. van der Kraan en R. van IJperenburg bezwaar heeft gemaakt in verband met de antecedenten van deze personen. Aan het desbetreffend verzoek, vervat in Uw schrijven d.d. 5 October 1942, Litt. vT/B kan derhalve niet worden voldaan.

De door betrokkenen ingezonden vragenlijsten doe ik U hierbij weder toekomen.

De Hoofd-Commissaris van Politie,
w.g. Boelstra.”

O. dat verdachte ter terechtzitting verklaard heeft dat de brieven sub a en b bedoeld van hem afkomstig zijn en dat ook de brief sub c bedoeld inzake v. d. Kraan hem bekend is;

O. dat de Voorzitter ter terechtzitting heeft voorgelezen uit de bijlagen van vorenbedoeld proces-verbaal van den Proc.-Fiscaal:

a. uit een fotocopie, getiteld „Nieuwe Districtleider te Rotterdam, gemerkt h.N.D. 6.10.43 de woorden:

„Na den opmarsch der vlaggen betrad de Leider, begroet door donderende ovaties en het zingen van „De zwarte soldaten” de zaal, waarna de scheidende districtsleider, burgemeester Müller, een korte rede hield. Toen spr. zijn intrede deed, waren er van de 20.000 man gemeentepersoneel slechts 30 lid der Beweging. Thans zijn dit er bijna 1200. Deze 1200 staan allerminst alleen op de lage plaatsen, want er zijn 5 wethouders, 54 directeuren, adj. directeuren, hoofdcommiezen en referendarissen ander.”;

b. de fotocopie van een dagbladadvertentie, luidende:

„Bij de Rotterdamsche Electricische Tram is gelegenheid tot plaatsing van 3 controleurs in algemeen dienst. Salarisgrenzen f 1750 — f 2450 per jaar.

Candidaten moeten voldoen aan de volgende eischen: Leeftijd 30—35 jaar. Bij voorkeur politionele of militaire opleiding. Algemeene Ontwikkeling (tenminste Mulo diploma). Beschaafd voorkomen en optreden. Kunnen omgaan met publiek. Lidmaatschap N.S.B.

Schriftelijke sollicitaties met vermelding

van uitvoerige gegevens omtrent opleiding, beroep, verrichte werkzaamheden, referenties, enz. aan den Burgemeester van Rotterdam, Raadhuis (kamer 145).”

O. dat verdachte ter terechtzitting desgevraagd heeft verklaard:

dat hij de sub a bedoelde woorden ongeveer heeft gesproken ter gelegenheid van de installatie van een nieuwen districtsleider der N.S.B. te Rotterdam en dat de daarin genoemde cijfers zijns inziens overeenkomstig de waarheid zijn;

dat hij de sub b bedoelde advertentie heeft doen plaatsen in de dagbladen tijdens zijn ambtsperiode als burgemeester;

O. dat Mr. Melle Smeding, secretaris der Gemeente Rotterdam ter terechtzitting als getuige heeft verklaard:

dat hij gedurende den tijd dat verdachte burgemeester van Rotterdam was, secretaris der gemeente is geweest;

dat hij in October 1942 bemerkte, dat verschillende hooge gemeentebesturen, zooals bijvoorbeeld Ir. Quak, waren aangewezen voor uitzending naar Duitschland of daarvoor gevaar liepen;

dat dit hem verbaasde, hij dit zeer ongewenscht vond, en dat hij zich daarop gewend heeft tot zijn collega te Schiedam om raad;

dat deze hem daarop vertelde van het bestaan van een circulaire van het Departement van Binnenlandsche Zaken over die materie d.d. 6 October 1942;

dat het hem verwonderde dat hij die circulaire niet had ontvangen en hem later bij onderzoek is gebleken, dat die circulaire wel ten Raadhuisze was binnengekomen, doch dat hem deze was onthouden;

dat Schiedam hem toen op zijn verzoek een afschrift van die circulaire heeft verstrekt;

dat hem toen bleek dat uitzending van dergelijke hooge ambtenaren in strijd was met die circulaire en ook met een daarop door Binnenlandsche Zaken op 15 October 1942 verstrekte toelichting, volgens welke van het gemeentepersoneel slechts voor uitzending in aanmerking kwamen jongere ongetrouwde lieden met een eenvoudige opleiding, terwijl bovendien het wegvoeren van dergelijk hooger personeel schade zou doen aan den dienst hetgeen evenzeer volgens die circulaire verboden was;

dat hij daarop deze circulaire met verdachte besproken heeft en hem daarbij op een en ander gewezen heeft, waarop verdachte echter zeide: „Over die circulaire wordt nader overleg gepleegd teneinde te komen tot verruiming der grenzen”;

dat hij zich daarop telefonisch heeft gewend tot het Departement teneinde nadere voorlichting en een soepeler regeling te verkrijgen, hetgeen hij zijn plicht als secretaris achtte en waartoe hij ook bevoegd was;

dat bij dat onderhoud de departementsambtenaar Kan zeide wel een telegram aan de burgemeester te zullen zenden;

dat dit telegram inderdaad gekomen is en wel eenigen invloed ten goede gehad heeft;

dat dit aanleiding heeft gegeven tot gepraat onder de ambtenaren ter secretarie, waarop hij bij den verdachte is geroepen, die hem vroeg, of hij over de uitzending op het Departement was geweest, waarop hij ontkennend heeft geantwoord;

dat er daarop achter zijn rug, naar hij later vernam, een onderzoek is ingesteld bij de telefonist van het raadhuis waarbij uitkwam, dat hij met het Departement getelefoneerd had;

dat hij daarop door verdachte in een door dezen ondertekend schrijven ter verantwoording is geroepen, en hem bovendien de telefonische verbinding met den Haag onmogelijk werd gemaakt;

dat hij vervolgens door den N.S.B.-wethouder Dijkhuis, die nauw met verdachte samenwerkte, is onderhouden, die hem zeide, dat hij maar naar huis moest gaan, omdat zijn instelling niet deugde;

dat hij daardoor den indruk kreeg, dat hij door zijn optreden in deze aangelegenheid het vertrouwen van verdachte had verbruwd;

dat hij echter na veertien dagen weer op de secretarie is teruggeroepen;

dat inderdaad later bij een departementale circulaire van 29 October 1942 de grenzen voor uitzending zeer ruim werden gesteld, maar zelfs toen nog op de voorgrond bleef, dat in de eerste plaats ongehuwd personeel voor uitzending in aanmerking gebracht moest worden, hetgeen ook weer het geval was in de circulaire van 20 Juni 1943;

dat hij niettemin ervaren heeft, dat, ook terwijl voor uitzending geschikt ongehuwd personeel aanwezig was, gehuwden en hogere ambtenaren werden uitgezonden;

dat hij een onderzoek heeft ingesteld naar de te Rotterdam, den Haag en Amsterdam naar Duitsland uitgezonden aantallen gemeentepersoneel en hij tot de conclusie is gekomen, dat, mede door verdachte's houding in deze aangelegenheid, in Rotterdam niet minder dan 8.2 % van het personeel is uitgezonden, te den Haag 3.4 % en te Amsterdam hooguit 6 %;

dat de Duitschers zoo tevreden waren over dit resultaat te Rotterdam, dat zij, naar hij wel vernomen heeft, Rotterdam wat de uitzending betreft op de „Goldene Liste” hadden geplaatst;

O, dat verdachte desgevraagd verklaard heeft de verklaring van den getuige niet te willen betwisten;

O, dat een tweetal circulaire, in afschrift gevoegd bij het proces-verbaal d.d. 16.1.46 van den Raadsheer-Commissaris voornoemd van het verhoor van getuige Smeding luiden:

's-Gravenhage, 6 October 1942.

„Ik zie mij verplicht U het volgende mede te deelen: Voor plaatsing in Duitsland komen thans, naast de arbeiders uit het particuliere bedrijfsleven, ook in aanmerking mannelijke personen in Rijksdienst, op wie niet van toepassing is het Algemeen Rijksambtenarenreglement.

In het algemeen de personen, die zijn aan-

gesteld overeenkomstig het Arbeidsovereenkomstenbesluit, onverschillig of zij werkzaam zijn op dagloon, weekloon enz.

Van deze groepen van personen komen in de eerste plaats in aanmerking jongere ongehuwden en van hen weer zij, die een opleiding in eenig ambacht hebben genoten doch thans niet in hun vak werkzaam zijn.

Bovendien komen in aanmerking de personen, die slechts een eenvoudige vooropleiding genoten hebben en die geacht kunnen worden zonder groot bezwaar tijdelijk andere werkzaamheden te kunnen verrichten.

Voorts komen nog in aanmerking personen, die bij overheidsdiensten en bedrijven als handwerker werkzaam zijn b.v. als stoker, machinist, chauffeur, bode, huisknecht, e. d.

Onder eenvoudige opleiding wordt verstaan opleiding op lagere en U.L.O.-scholen ambachtsscholen, particuliere opleidingscursussen e. d.

Voltooide opleiding op 5-jarige H.B.S., Gymnasium en Lyceum en Academische opleiding worden niet onder eenvoudige opleiding begrepen.

De plaatsing in Duitsland zal zooals hiervoor uiteengezet is in de eerste plaats betreffen de ongehuwden.

Verzocht wordt zeer spoedig na te gaan, welke van de onder Uw dienst ressorteerende personen voor plaatsing in Duitsland in aanmerking komen met inachtneming van de voormelde regelen, waarbij de belangen van den Dienst vanzelfsprekend niet uit het oog verloren mogen worden.

Wat dit laatste betreft mag men evenwel niet de opvatting vooropstellen, dat het dienstbelang vordert, dat geen personeel voor plaatsing in Duitsland kan worden gemist, doch integendeel met ernst moet worden gestreefd zooveel mogelijk personeel voor deze plaatsing vrij te maken;

Dit kan geschieden door o.a. verlenging van den wekelijkschen werktijd en door aanstelling van andere tijdelijke krachten b.v. ouderen, die gedurende de afwezigheid van de in Duitsland te plaatsen personen, deze vervangen.

Voorts moet met groote ernst worden nagegaan of op de personeelsbezetting kan worden bezuinigd.

Zoodra door U is vastgesteld welk aantal personen U voor de plaatsing in Duitsland kunt afstaan gelieve U dit aan den Directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau, in welks gebied deze personen werkzaam zijn, mede te deelen.

Afschrift in duplo van deze opgave zie ik gaarne van U tegemoet.

Met genoemden Directeur kan verder overleg worden pleegd omtrent de afwikkeling van deze plaatsing.

De Directeuren der Gewestelijke Arbeidsbureaux hebben opdracht na te gaan welke van de genoemde categorieën personen in overheidsdienst desnoodig verplicht kunnen worden in Duitsland te gaan werken, zoodat zij in deze met groote bevoegdheid kun-

nen optreden.

De Directeur-Generaal van het Rijksarbeidsbureau heeft hen van het vorenstaande op de hoogte gesteld en hun opgedragen dienovereenkomstig te handelen, dus het overleg met U c.q. Uw daarvoor aangewezen ambtenaren zoo vlot mogelijk te doen verlopen.

Mocht bedoeld overleg niet tot een bevredigende oplossing leiden, dan gelieve U mij hieromtrent dadelijk in te lichten, opdat ik mij kan verstaan met mijn ambtgenoot van het Departement van Sociale Zaken.

Volledigheidshalve wordt er op gewezen dat de personeelsleden, die in Duitschland geplaatst worden, niet ontslagen worden en na terugkeer weer in hun vroegeren werkkring dienen te worden geplaatst."

De Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken Frederiks.

b. 's-Gravenhage 15 October 1942.

„Ik heb de eer U, in overleg met de Duitse autoriteiten, naar aanleiding van een dezer dagen door hen genomen beslissing mede te deelen:

re. de in de bijlage van nevenvermeld rondschriften neergelegde beperkingen ten aanzien van den kring van personen, die voor tewerkstelling in Duitschland in aanmerking komen, vervallen, in dien zin, dat in beginsel mede personen, die hetzij in vasten, hetzij in tijdelijken dienst zijn aangesteld (dus bij het Rijk de personen, ten aanzien van wie het Algemeen Rijksambtenarenreglement van toepassing is), mede voor het verrichten van arbeid in Duitschland in aanmerking komen.

ze. terzake van eventueele verschillen van meening, welke zich in de praktijk mochten voordoen met betrekking tot de vraag, of door leden van het personeel, door hoeverlen van hen en door welke personen aldus arbeid in Duitschland kan of moet worden aanvaard, zal door de Secretarissen-Generaal van Binnenlandsche Zaken en van Sociale Zaken in gemeen overleg worden beslist.

3e. overigens blijft het gestelde in de bijlage van evengenoemd rondschriften van kracht.

Met ernst moet worden gestreefd zooveel mogelijk personeel voor plaatsing in Duitschland vrij te maken."

De Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken Frederiks.

O. dat Mr. Hendrik Adriaan Marius Roelants als getuige ter terechtzitting desgevraagd heeft verklaard:

dat hij voor den oorlog was commandant van de burgerwacht te Schiedam en als zoodanig tijdens de Meidagen van 1940 belast was met de interneering van N.S.B.ers en Duitschers;

dat hij in de eerste jaren van de bezetting is ondergedoken, omdat hij gewaarschuwd was, dat de Duitschers hem als gijzelaar wilden arresteren;

dat de S.D. inderdaad meermalen getracht heeft hem gevangen te nemen, echter zonder succes;

O. dat een brief d.d. 24 Juli 1942 van den

Beauftragte für die Provinz Südholland aan verdachte als districtsleider luidt:

den Haag, den 24 Juli 1942.

Aan den Herrn Ir. F. E. Müller, Distriksleider der N.S.B., Pieter de Hoochstraat 6, Rotterdam.

Betreff: Niederländer Mr. H. A. M. Roelants, Schiedam, Burg. Knappertlaan 32.

Ich bitte Sie, mir über den Obengenannten eine eingehende politische Beurteilung zugehen zu lassen.

Für eine Baldmöglichste Erledigung wäre ich Ihnen dankbar.

Heil Hitler!

I.A. w.g. Onleesbaar."

O. dat een afschrift van een brief d.d. 5 Augustus 1942 van „der Bürgermeister von Rotterdam" aan dien Beauftragte luidt:

den 5 Augustus 1942.

In Erledigung Ihrer Bitte um Auskunft über Herrn Dr. jr. H. A. M. Roelants, Schiedam, Burg. Knappertlaan 32, beehre ich mich Ihnen folgendes mitzuteilen.

Herr Roelants was damals eine leitende Persönlichkeit bei der Liberalen Staatspartei und in dieser Stelle ein heftiger Gegner des Nationalsozialismus. Er ist in hohem Masse deutschfeindlicher Gesinnung.

Während der Kriegstage war Herr Roelants Kommandant der sogenannten „Bürgerwacht" (Ortswehr) und als solcher verantwortlich für die schlechte Behandlung, welche in Schiedam gefangene niederländische Nationalsozialisten und Deutsche erfuhren.

Am 13 Mai 1940 hat Herr Roelants bei dem jetzigen Polizeikommissar in Schiedam, Herrn Blomsma, darauf gedrängt alle Gefangenen (deutsche wie auch niederländische) zu erschiessen.

Auch nach dem Kriege hat Herr Roelants seine Haltung nicht geändert. Zwei deutsche Offiziere, die bei ihm einquartiert waren, hat er dermassen behandelt, dass sie ihn wieder verlassen haben.

Herr Roelants, der Direktor der Schiedamer Zeitung und der bekannten Druckerei ist, die ein Patent auf die Anfertigung von Eintritts- und Strassenbahnfahrkarten hat, ist sehr vermögend.

Mit nationalsozialistischen Gruss!
der Bürgermeister von Rotterdam";

O. dat verdachte ter terechtzitting desgevraagd heeft verklaard:

dat hij de brief van den Beauftragte van 24 Juli 1942 wel op het districts-bureau der N.S.B. zal hebben ontvangen;

dat hij meent de brief van 5 Augustus 1942 als burgemeester te hebben geteekend tusschen vele andere teekenstukken;

dat hij moet toegeven dat het schrijven in dien tijd van zulk een brief over een Nederlander aan de Duitschers voor dien Nederlander zeer gevaarlijk was;

O. dat Cornelis Küppers, administrateur ter Gemeentesecretarie te Rotterdam als getuige ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij op 26 Mei 1944 in zijn kamer op het Raadhuis te Rotterdam is gearresteerd

door de S.D.;

dat hij kans heeft gezien zich in verbinding te stellen met den N.S.B. wethouder Nommaal die op zijn desbetreffende vraag ontkende te weten waarom hij gearresteerd was; doch die beloofde zich in verbinding te zullen stellen met zijn N.S.B. collega Dijkhuis;

dat kort daarna Nommaal hem meedeelde dat Dijkhuis gezegd had: „Dat is volkomen in orde, de burgemeester weet ervan”;

dat hij is overgebracht naar het bureau van de S.D. aan de Heemraadsingel, vandaar naar het Haagsche Veer en daarna naar Amersfoort, en hij op 8 Maart 1945 in vrijheid is gesteld;

dat Mr. Coert Jr., advocaat te Rotterdam, als zijn raadsman voordien moeite heeft gedaan hem vrij te krijgen, doch deze pogingen niet tot resultaat hebben geleid, naar hij van Mr. Coert vernomen heeft, omdat de Duitse autoriteiten zeiden, dat verdachte een rapport over hem, getuige, had uitgebracht, dermate ongunstig, dat hij niet in vrijheid gesteld kon worden;

O. dat uit een, in zooverre ter terechtzitting door den Voorzitter voorgelezen procesverbaal d.d. 4 Februari 1946 van den Raadsheer-Commissaris voornoemd blijkt, dat Mr. Coert Jr., advocaat en procureur te Rotterdam als getuige onder eede onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hem het geval Küppers van A tot Z bekend is omdat hij destijds Küppers raadsman was;

dat hij na Küppers arrestatie te Nijmegen het dossier Küppers van de S.D. heeft kunnen zien;

dat in dat dossier lag een brief van 3 Juni 1944 van verdachte als antwoord op een vraag van het hoofd der S.D. Woelk en gericht aan dezen Woelk, waarin verdachte onder meer schreef: „Herr Küppers hat seine anti-nationalsozialistische Gesinnung nicht verheimlicht. Ich betrachte ihn politisch als eine höchst unzuverlässige Person”;

O. dat verdachte desgevraagd ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij erkent na Küppers' arrestatie door de S.D. te Rotterdam een brief te hebben doen toekomen aan Dr. Völckers waarin onder andere de door Mr. Coert geciteerde zinsnede voorkwam;

O. dat de raadsman ten aanzien van punt 1 sub a en c der telastelegging heeft aangevoerd, dat vijandelijke propaganda, bedoeld in art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht is propaganda die van den vijand uitgaat, niet propaganda die den vijand slechts welgevallig is, en de onder deze letters weergegeven woorden dan ook geen vijandelijke propaganda inhouden, en voorts in het bijzonder ad c, dat verdachte zich hier slechts gericht heeft tot gelijkgezinden, en ad d, dat „begrip bijbrengen voor de nieuwe orde” te vaag is om als propaganda dienst te kunnen doen;

O. daaromtrent, allereerst dat verdachte zelf ter terechtzitting heeft erkend, dat de door hem voor het Duitse staatshoofd

gevoerde propaganda een volksmisleidend karakter had en vervolgens dat in het algemeen het tijdens de bezetting in het openbaar betuigen van instemming met het door den vijand voorgestane en door de Nederlandsche wettige regeering verworpen nationaal socialisme is het bevorderen van vijandelijke propaganda; dat zulks met name geldt voor het in het openbaar als burgemeester (ad a) uiten van vreugde over toezeggingen door het vijandelijke staatshoofd met kennelijk propagandistische motieven gedaan aan een met dien vijand samenwerkend en aan zijn regeering ongehoorzaam Nederlandsch politicus en (ad c) toezwaaien van loftuigen aan dat staatshoofd en het eindigen van zulk een redevoering met een zegenbede aan diens adres; dat voorts wat punt c betreft dit propagandistisch karakter niet wegvalt door de beslotenheid van de kring, waarin die rede werd uitgesproken, reeds daarom, omdat verdachte als zeker moest aannemen dat zijn als burgemeester gesproken woorden in de openbare pers zouden worden verspreid;

dat voorts wat punt d betreft de door den raadsman gewraakte woorden destijds niet anders waren te verstaan dan doelend op de door de Duitschers ook hier te lande gewenschte nationaal-socialistische orde van zaken;

O. dat de sub 2 telastegelegde feiten strekten ten voordeele van den vijand, vermits, het van algemeene bekendheid is en was, dat Nederlandsche nationaal-socialisten, wier opname in het gemeentelijk bestuursapparaat verdachte heeft bevorderd, doelbewust streefden naar een, ook door verdachte zelve voorgestane, samenwerking met den vijand tot schade aan de oorlogsdoeleinden der Nederlandsche regeering en haar bondgenooten;

O. dat de raadsman ten aanzien van punt 2b der dagvaarding heeft aangevoerd: 1. dat de bewering ten aanzien van de „Goldene Liste” niet controleerbaar is; 2. dat cijfers als door Mr. Smeding verstrekt volstrekt onbetrouwbaar zijn; 3. dat verdachte betwist dat de aangewezen hogere ambtenaren ook inderdaad uitgezonden zijn, en dat aanwijzingen, waaraan door den vijand geen gevolg is gegeven, niet ten voordeele van den vijand hebben gestrekt;

O. daaromtrent: dat Mr. Smedings' verklaring omtrent de „Goldene Liste” door den verdachte niet is weersproken en van het telastegelegde voldoende bewijs oplevert; dat het Hof geen reden heeft aan de door Mr. Smeding verschafte cijfers, die door den verdachte zelve niet worden betwist, te twijfelen; dat het aan de betrokken, voor de Duitse „arbeidsinzet” werkende, instantie voor uitzending beschikbaar stellen van gemeenteambtenaren, die volgens de departementale richtlijnen daarvoor niet in aanmerking gebracht behoeft van mochten worden, onverschillig of het ook inderdaad door of vanwege den vijand opportun geacht werd, metterdaad tot uitzending over te gaan;

O. dat verdachte en zijn raadsman omtrent het geval Roelants hebben aangevoerd, dat

verdachte de brief van 5 Augustus 1942 ongezien moet hebben geteekend, zoodat verdachte geen opzet had, Roelants moeilijkheden te bezorgen, doch het Hof niet aanneemt dat verdachte — een bewindsman van eenige ervaring — aan correspondentie van dergelijke importantie met een Duitsche instantie niet de noodige aandacht zou hebben besteed;

O. dat de raadsman omtrent het geval Küppers heeft aangevoerd, dat verdachte hoogstens schuld heeft aan de gevangenhouding van Küppers, doch dat niet bewezen is, dat verdachte het opzet had, Küppers' gevangenschap te verlengen;

O. dat het Hof den raadsman hierin niet kan volgen, omdat het verdachte, toen hij de bewuste brief schreef bekend moet zijn geweest dat een dergelijk rapport in handen van de Duitschers Küppers invrijheidstelling moest benadeelen;

O. dat het Hof derhalve op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bezweven acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem telastegelegde heeft begaan, waarbij het Hof in het bijzonder overweegt, dat het ten tijde in de dagvaarding bedoeld van algemeene bekendheid was, dat Nederland met Duitschland in oorlog was en dat verdachte, een ervaren, ontwikkeld en intelligent man, die tijdens de bezetting verscheidene hooge ambten in het Nederlandsche bestuur heeft bekleed, die bekendheid destijds ook heeft bezeten;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat verdachte's raadsman heeft aangevoerd, dat het Besluit Buitengewoon Strafrecht op de aan verdachte telastegelegde feiten niet van toepassing is, omdat bij art. 3 van dat Besluit weliswaar art. 1 Sr. voor het buitengewone Strafrecht buiten toepassing is gesteld, doch niet art. 4 der Wet A. B., bepalende dat de Wet alleen verbindt voor het toekomstige en geen terugwerkende kracht heeft;

O. dat dit verweer faalt; dat immers de tekst van art. 3 van het Besluit slechts is een eenvoudige weergave van den eenig mogelijken daaraan toe te kennen zin, dat aan het buitengewone strafrecht — in tegenstelling tot het andere Nederlandsche, door art. 1 Sr. beheerschte, strafrecht — wél terugwerkende kracht toekomt;

O. dat, waar vaststaat, dat het Besluit ten deze wel van toepassing is, voorbij kan worden gegaan aan des raadsmans stelling dat verdachte, gold dat besluit niet, geen strafbare handelingen zou hebben gepleegd;

O. dat de in de dagvaarding sub 1 b weergegeven woorden van verdachte, hoewel bewezen, nochtans in onderling verband beschouwd niet aan te merken zijn als het bevorderen en verspreiden van vijandelijke propaganda zoodat verdachte, wat dit deel der telastelegging betreft, van rechtsvervolging dient te worden ontslagen;

O. dat voor het overige het aldus bewezen oplevert de misdrijven van:

1. Opzettelijk in tijd van een oorlog den vijand hulp verleen, meermalen gepleegd;

2. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers;

3. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand of diens helpers;

strafbaar gesteld bij art. 102 Sr. in verband met art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en bij art. 26 van dat Besluit;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den ernst van de door verdachte gepleegde misdrijven en de ter rechtzitting gebleken omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede getal op den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte, waarbij het Hof meer in het bijzonder ten voordeele van verdachte rekening houdt met het feit dat hij in den laatsten tijd voor de bevrijding als een goed burgergemeester is opgekomen voor de belangen van stad en bevolking;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en artt. 10, 28, 57 en 91 Sr.;

Rechtdoende:

Ontslaat verdachte ten aanzien van het hem in de dagvaarding sub 1 b telastegelegde van rechtsvervolging;

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren;

Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkiezingen alsmede van het recht tot het bekleeden van eenig openbaar ambt, beide voor den duur van het leven;

Verleent aan den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen. (In deze sententie is berust, *Red.*.)

No. 307.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 25 Maart 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Pompe, Halbertsma, Vee-gens, Schout bij Nacht Heeris).

Mishandeling in concentratiekamp.

Alleen indien in de telastelegging gesteld waren bepaalde omstandigheden, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat de onderhavige mishandelingen ten voordeele van den vijand hadden gestrekt, zou het misdrijf van art. 102 Sr. op voldoende wijze zijn telastegelegd.

Hof echter wel bevoegd van de zaak kennis te nemen, nu is gebleken dat verdachte

de felten heeft gepleegd als blokoudste, zoodat hij heeft gebruik gemaakt van macht en gelegenheid, hem door den vijand geboden.

Beroep op noodtoestand verworpen.

Art. 10 B.B.S. niet toepasselijk, nu vaststaat dat verdachte verschillende malen de grenzen heeft overschreden van wat in een verhouding tusschen blokoudste en mede-gevangenen nog kan worden aanvaard.

Aftrek van voorloopige hechtenis (bewaaring).

Raad van Cassatie onbevoegd kennis te nemen van een verzoek tot onmiddellijke invrijheidstelling.

(Sr. artt. 27, 40, 102; Sv. art. 75; B.B.S. artt. 1, 10.)

Op het beroep van I. den Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, II. Jan Goedknecht, machine-bankwerker, wonende te Vlaardingen, thans in bewaaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof, 5e Kamer te 's-Gravenhage van 10 December 1945, waarbij de tweede requirant werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen” en met toepassing van de artt. 10, 28 en 102 Sr., 1, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren met ontzetting van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van twintig jaren.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Halbertsma;

Gezien de aanzegging aan den tweeden requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den tweeden requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op het middel van cassatie, door den eersten requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van art. 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, doordat het Hof voornoemd, hoewel Goedknecht blijkens verklaringen van uiterst betrouwbare getuigen zijn medegevangenen, althans velen hunner, zonder geldige reden, heeft afgeranseld, hem desalniettemin heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf van slechts 3 jaar, zijnde deze straf naar mijne meening niet in overeenstemming met den ernst van het gepleegde misdrijf;

Gelet op de middelen van cassatie, door den tweeden requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. en/of v. t. van de artt. 102 Sr., 1 en 22 van het Besluit Buitengewoon Straf-

recht, 12 van het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven, 348, 349, 350 en 358 Sv. en art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging, daar de te laste geleegde feiten niet opleveren het misdrijf van „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen”, noch eenig ander misdrijf, staande ter kennisneming van het Bijzonder Gerechtshof, zoodat het Hof zich onbevoegd had moeten verklaren om van het te lastegelegde kennis te nemen.

II. S. en/of v. t. van de artt. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging, en 350 en 358 Sv., omdat het Bijzonder Gerechtshof de schuldige verklaring van requirant aan het misdrijf van „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen” hierop doet steunen,

„dat het de taak van de Duitschers was om orde in het kamp te handhaven en verdachte deze taak heeft verlicht door de functie van blokoudste op zich te nemen en die uit te oefenen, daardoor behulpzaam zijnde bij de handhaving van de orde in het kamp”

welke feiten niet aan verdachte zijn te laste gelegd, zoodat het Hof niet heeft beaadslaagd en beslist op den grondslag van de telastelegging.

S. en/of v. t. van de artt. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging, 338, 339, 341, 342 en 359 Sv., omdat uit de door het Hof gebezigde bewijsmiddelen niet is af te leiden hetgeen is bewezen verklaard, en in het bijzonder niet, dat de te laste geleegde mishandelingen ten voordeele van den vijand zijn gepleegd, en dat verdachte, door de functie van blokoudste op zich te nemen en die uit te oefenen, aldus behulpzaam zijnde bij de handhaving van de orde in het kamp, de taak van de Duitschers om orde in het kamp te handhaven heeft verlicht.

IV. S. en/of v. t. van de artt. 102 Sr., 1 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, 350, 351, 359 Sv. en 1 van het Besluit Bijzondere Rechtspleging, daar de bewezen verklaarde feiten, zeker voor zoover deze zijn te laste gelegd, niet opleveren het misdrijf van „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen”.

V. S. en/of v. t. van de artt. 40 en 41 Sr., 1 en 2 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, 350, 358 en 359 Sv. en 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging;

door te verwerpen het door requirant's raadsman gevoerd verweer, dat requirant in een noodtoestand heeft gehandeld, zulks op gronden, welke deze beslissing niet rechtvaardigen, hebbende het Hof in elk geval zijn beslissing met betrekking tot bedoeld verweer niet behoorlijk met redenen omkleed doordat niet in de sententie is aangegeven, welke feiten door requirant's raadsman zijn aangevoerd ten beoogde, dat requirant in noodtoestand gehandeld zou hebben.

VI. S. en/of v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en 102 Sr.

daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoor-

den aan den ernst van de bewezen verklaarde feiten, de omstandigheden waaronder deze zijn begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van requirant.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam om haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten.

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van den tweeden requirant is bewezen verklaard: „dat verdachte in of omstreeks het jaar 1942 te Amersfoort, opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog met Duitschland was, ten voordeele van den vijand in een onder bevel en toezicht van den Duitschen Staatsdienst of publieken dienst staand interneringskamp, gewelddadig met een stuk hout Nederlanders, die aldaar gevangen waren en aan wie al dan niet door of vanwege het Duitsch bevelvoerend of toezichthoudend gezag straf was opgelegd, één of meer slagen heeft toegebracht, of op andere wijze heeft mishandeld;

O. dat het tweede, derde en vijfde middel van cassatie, voorgesteld door requirant Goedknecht, den vorm betreffen en derhalve het eerst zouden moeten worden behandeld, doch dat het den Raad doelmatig is voorgekomen de behandeling van het eerste middel te doen voorafgaan;

O. ten aanzien van dat middel en ambts-halve:

dat de steller van de telastelegging kennelijk aan requirant Goedknecht het misdrijf van art. 102 Sr., zo als dit artikel is uitgebreid door art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht, heeft willen telasteleggen, van welk feit de Bijzondere Gerechtshoven krachtens art. 12 Besluit Bijzondere Gerechtshoven in verband met art. 1 onder 1° Besluit Buitengewoon Strafrecht kennis nemen;

dat het mishandelen van geïnterneerden in een onder Duitsch bevel en toezicht staand kamp tevens het misdrijf van opzettelijke hulpverlening aan den vijand kan opleveren, doch alleen indien het zich heeft voorgedaan onder bepaalde feitelijke omstandigheden;

dat hieruit volgt, dat die omstandigheden ingevolge art. 261 Sv. in de opgave van het feit, dat den verdachte wordt te laste gelegd, behooren te worden opgenomen;

dat de onderhavige telastelegging te dien aanzien slechts inhoudt, dat requirant Goedknecht zich „ten voordeele van den vijand” aan nader omschreven mishandelingen heeft schuldig gemaakt, welke uitdrukking in het zinsverband, waarin zij hier is gebezigd, als een qualificatie is te beschouwen;

dat ook uit den verderen inhoud van de telastelegging niet valt op te maken, in welk opzicht de vijand door het optreden van requirant Goedknecht zou zijn gebaat;

dat weliswaar in de telastelegging nog wordt gesteld, dat aan de door den verdachte mishandelde Nederlanders „al dan niet” door

of vanwege het Duitsche bevelvoerende of toezicht houdende gezag straf was opgelegd, doch dat het Hof deze uitdrukking blijkens den verderen inhoud van de bestreden sententie — waarin niet alleen van strafoplegging van Duitsche zijde geen sprake is, maar deze zelfs met zooveel woorden wordt ontkend — kennelijk heeft opgevat in den taalkundig verdedigbaren zin, dat requirant Goedknecht het misdrijf heeft gepleegd, ongeacht of de betrokken geïnterneerden al dan niet disciplinair gestraft waren;

dat het misdrijf van opzettelijke hulpverlening aan den vijand mitsdien niet naar den eisch der wet aan requirant Goedknecht is te laste gelegd, waaruit volgt, dat het middel in zoover gegrond is;

dat dit echter nog niet medebrengt, dat het Hof zich onbevoegd had moeten verklaren van het telastegelegde kennis te nemen;

dat immers, indien de woorden „ten voordeele van den vijand” worden weggedacht, hetgeen van de telastelegging overblijft een alleszins voldoende feitelijke omschrijving van een meermalen gepleegd misdrijf van mishandeling inhoudt;

dat voorts uit het onderzoek op de terechtzitting van het Hof, naar in de bestreden senentie wordt overwogen, is gebleken, dat requirant Goedknecht deze feiten heeft gepleegd als blokoudste, door den vijand belast met het toezicht op medegevangenen in het kamp te Amersfoort, waaruit volgt, dat hij gebruik heeft gemaakt van macht en gelegenheid, hem door den vijand geboden;

dat de bepalingen van het Besluit Buitengewoon Strafrecht krachtens art. 1 onder 2° op deze misdrijven van toepassing zijn, hetgeen de bevoegdheid van het Hof op grond van art. 12 Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven medebrengt;

dat het middel mitsdien ongegrond is, voor zoover daarbij wordt beweerd, dat het telastegelegde ook niet zou opleveren eenig ander misdrijf, staande ter kennisneming van het Bijzondere Gerechtshof, doch de qualificatie van het bewezen verklaarde en de aanhaling van de toegepaste artikelen behooren te worden verbeterd, gelijk hieronder zal worden vermeld;

O. dat ten gevolge van deze beslissing het tweede en het derde middel, waarin wordt geklaagd over vormverzuimen met betrekking tot het onderzoek naar en de bewijsvoering voor het handelen „ten voordeele van den vijand”, niet behoeven te worden onderzocht, evenmin als het vierde middel, handelende over de vraag, of in het optreden als functionaris in een kamp hulpverlening aan den vijand gelegen kan zijn;

O. ten aanzien van het vijfde middel:

dat het Hof het door den raadsman van requirant Goedknecht gevoerde verweer, als zou hij in noodtoestand hebben gehandeld heeft verworpen, daar, ook al zou requirant gedwongen zijn geworden de functie van blokoudste op zich te nemen en ook al zou hij zich hieraan niet hebben kunnen onttrekken — hetgeen het Hof overigens niet bewe-

zen acht — hij toch zeker niet gedwongen was te handelen gelijk hij deed, hetgeen wel hieruit volgt, dat hij, zooals is komen vast te staan, stokslagen toediende voor feiten, die aan de Duitsche bezetting (lees: bewaking) van het kamp niet bekend waren en ook niet bekend gemaakt behoefden te worden;

dat de aan het slot van het middel gestelde eisch van vermelding in de sententie van de feiten, door den raadsman van requirant aangevoerd ten betooge, dat deze in noodtoestand zou hebben gehandeld, in de wet geen steun vindt;

dat voorts bij de toelichting van het middel de stelling is verdedigd, dat het niet van belang is, of de Duitsche bewakers met overtredingen tegen de kamporde bekend waren of bekend gemaakt moesten worden, maar of bij gebreke van bestraffing een toestand zou ontstaan, die de bewakers tot ingrijpen zou verleiden en/of het welzijn van de meerderheid van de medegevangenen zou aantasten;

dat de vraag, of de verdachte op grond van het bepaalde in art. 40 Sr. niet strafbaar is, niet kan worden beantwoord zonder een onderzoek van feitelijken aard, hetwelk niet kan worden ingesteld door dezen Raad, die alleen heeft te beoordeelen, of de bestreden sententie — die overigens voor de verantwoordelijkheid van den feitelijken rechter blijft — te dien aanzien voldoende met redenen is omkleed;

dat dit laatste het geval is, nu het Hof niet bewezen heeft verklaard, dat requirant zich aan de functie van blokoudste niet heeft kunnen onttrekken, zoodat ook dit middel ongegrond is;

O. ten aanzien van het eenige middel van den Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof en het zesde middel van requirant Goedknecht, die als beide betreffende de straftoemeting tezamen kunnen worden behandeld;

dat de Raad bij de beoordeeling van de strafwaardigheid van het bewezen verklaarde in aanmerking neemt, dat de feiten zijn voorgevallen in een kamp, waarin politieke gevangenen en a-sociale elementen waren tezamen gebracht onder omstandigheden, waarvan de sterk demoraliseerende invloed algemeen bekend is;

dat een gevangene, die — gelijk requirant Goedknecht — in een dergelijke samenleving met een functie was bekleed, genoodzaakt was ter voorkoming van de gebruikelijke collectieve strafmaatregelen vanwege de Duitsche bewaking de orde te handhaven in alles wat de huishoudelijke aangelegenheden van het kamp betrof, en toe te zien op de naleving van door de bewaking uitgevaardigde, op zich zelf voor de gevangenen onaanname voorschriften;

dat requirant Goedknecht het bezigen van geweld voor deze doeleinden — voor zoover hij daarbij de, naar omstandigheden, redelijke grenzen niet overschreed, als geoorloofd kon beschouwen, zoodat waren in deze zaak alleen feiten van dien aard bewezen ver-

klaard — de Raad in ieder geval termen zou hebben gevonden met toepassing van art. 10 Besluit Buitengewoon Strafrecht te bepalen, dat geen straf zal worden toegepast;

dat echter requirant Goedknecht blijkens de in de bestreden sententie opgenomen bewijsmiddelen in twee gevallen de grenzen heeft overschreden van hetgeen in de verhouding tusschen een blokoudste en zijn medegevangenen nog kan worden aanvaard en wel door het op eigen gezag toedienen van 25 stokslagen aan getuige Bezemer wegens het indienen van een anonieme schriftelijke klacht over de wijze van verdeling van het eten en aan getuige Bootsma wegens het geven van een paar koeken aan een joodschen medegevangene, die zijn bed had opgemaakt, bij welke gelegenheid requirant Goedknecht ook den bedoelden medegevangene en den verkooper van de koeken een pak slaag heeft gegeven;

dat requirant Goedknecht bij zijn verhoor voor den Raad van geen van beide feiten een aannemelijke verklaring heeft kunnen geven;

dat uit den verderen inhoud van het dossier blijkt, dat requirant Goedknecht zich nog aan andere, soortgelijke feiten van mishandeling heeft schuldig gemaakt;

dat de Raad anderzijds met het Hof als strafverlichtende omstandigheden in aanmerking neemt, dat requirant Goedknecht sinds het begin van 1941 in gevangnissen en concentratiekampen opgesloten is geweest en dat een aantal medegevangenen een gunstig oordeel over hem hebben uitgesproken;

dat de duur van de opgelegde gevangenisstraf op al deze gronden behoort te worden teruggebracht tot een jaar, met aftrek van de ondergane voorloopige hechtenis;

dat het middel van cassatie, voorgesteld door den Proc.-Fiscaal, derhalve ongegrond is;

dat er geen termen zijn requirant van het actieve en passieve kiesrecht te ontzetten;

O. ten aanzien van het verzoek tot invrijheidstelling, bij de behandeling ter terechtzitting van den Raad door den raadsman van requirant Goedknecht gedaan;

dat het Hof bij de behandeling van deze zaak ter terechtzitting van 26 November 1945 ingevolge art. 68 Sv. een bevel tot gevangenneming tegen requirant heeft verleend;

dat de bevoegdheid tot het bevelen van de opheffing van een bevel tot voorloopige hechtenis na de aantekening van beroep tegen de einduitspraak in art. 75 Sv. uitsluitend is toegekend aan den hoogsten feitelijken rechter en derhalve bij gebreke van een bijzondere voorziening in het Besluit Bijzondere Rechtspleging aan dezen Raad niet toekomt; dat een geval, waarin zoodanig bevel krachtens art. 72 Sv. moet worden opgeheven, zich in deze evenmin voordoet;

dat weliswaar het bewezen verklaarde thans wordt gequalificeerd als mishandeling, doch dat ook ter zake van mishandeling, waarop de bepalingen van het Besluit Buitengewoon Strafrecht van toepassing zijn,

op grond van art. 15 Besluit Bijzondere Rechtspleging voorloopige hechtenis is toegelaten;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aanhaling van art. 102 Sr., de niet-aanhaling van na te melden artikelen, de qualificatie van het bewezen verklaarde en de opgelegde hoofd- en bijkomende straf;

Gezien art. 442 Sv.;

Verstaat dat onder de aangehaalde artikelen worden begrepen de artt. 57 en 300 Sr.; Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Qualificeert het bewezen verklaarde als „mishandeling, meermalen gepleegd”;

Veroordeelt requirant Goedknecht te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar;

Bepaalt — gezien art. 27 Sr. — dat de tijd, door hem van 26 November 1945 tot de tenuitvoerlegging van dit arrest in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verwerpt overigens het door hem ingestelde beroep;

Verwerpt het beroep van den Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof;

Verklaart zich onbevoegd van het verzoek tot invrijheidstelling kennis te nemen.

No. 308.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Mei 1946.
(Mr. Boll).

Requestrant vraagt in kort geding, nadat het beheer over zijn vermogen is beëindigd, ontruiming van een perceel, dat tijdens het beheer door den beheerder is verhuurd.

President verklaart zich onbevoegd, nu requestrant op grond van art. 43 E 133 in beroep is gekomen bij de Afdeling Rechtspraak.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 71 K/46 door A. H. Hiemstra aan ons ingediend door den proc. Mr. W. R. Nijkerk.

Gelet op de mondelinge behandeling, waarbij gerequesteerde, Het Beheersinstituut, zich heeft doen vertegenwoordigen door Mr. D. Mooy;

O. dat hierbij is gebleken, dat het vermogen van verzoeker eenigen tijd onder beheer van het Beheersinstituut heeft bestaan en dat in dien tijd het huis, dat hij bewoonde door den beheerder is verhuurd; dat thans dit beheer is beëindigd en de beschikking over zijn vermogen weer geheel aan verzoeker is teruggegeven; dat echter zijn huis nog bewoond is gebleven door dengen, aan wien

de beheerder het verhuurd had, en dat ondanks sommatie aan gerequesteerde deze dien huurder niet het perceel heeft doen ontruimen;

O. dat requestrant nu op grond van art. 43 van het K. B. E 133 in beroep is gekomen en van oordeel is, dat, waar naar zijne meening de zaak spoedeischend is, door Ons een beslissing bij voorraad gegeven kan worden;

O. dat wij echter ten deze niet bevoegd zijn;

dat wel gemeld art. 43 hooger beroep op de Afdeling Rechtspraak noemt, maar wij slechts dan in kort geding zaken kunnen beslissen, die in eerste aanleg niet tot de competentie van de Afd. Rechtspraak behooren, indien daarover in eerste instantie nog geen beslissing is gevallen, en wij geen appèl-rechter zijn;

dat ware dit anders van onze beslissing weer beroep op de Afd. Rechtspraak zou open staan en dan van een appèl weer een appèl mogelijk zou worden;

Rechtdoende:

Verklaren Ons onbevoegd.

Veroordeelen verzoeker in de kosten à f 25.

No. 309.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 21 Mei 1946.
(Mr. Boll).

Vordering in kort geding tot ontruiming van een perceel afgewezen, omdat de oude huur reeds is afgelopen, en gerequesteerden het pand bewonen krachtens art. 6 van het Huurbeschermingsbesluit, zoodat een request tot huurvernietiging van een tijdens de bezetting aangegane huur geen succes kan hebben.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift 69 K/46 ingediend door de beheerders over Karl Holthausen, gemachtigde Mr. J. van Dijk, en gericht tegen de fa. Gebr. van de Wateren, gemachtigde Mr. B. Stoppelsteen;

Gelet op de mondelinge behandeling;

O. dat verzoekers vragen in kort geding de ontruiming van perceel Govert Flinkstraat 404 te Amsterdam door de Gebr. van de Wateren te gelasten;

O. dat bij de behandeling het navolgende is gebleken: Het perceel Gov. Flinkstraat 404 behoorde in eigendom aan den vader van den beheerder Eldad Cohn, die tevens beheerder over diens afwezigen vader is.

Tengevolge van de maatregelen van den bezetter tot verwijdering van de Joden uit het bedrijfsleven werd het handelsbedrijf van L. N. Cohn, benevens gemeld perceel door de Nagu aan zekeren Karl Holthausen verkocht. Namens dezen werd het perceel voor 1 jaar ingaande 1 April 1945 en eindigende 31 Maart 1946 aan de gereques-

treerden verhuurd. Zij vroegen geen verlenging van de huur, maar wendden zich tot den Kantonrechter met een beroep op het Huurbeschermingsbesluit, toen hun werd medegegeeld, dat zij het gehuurde moesten verlaten. In zijn beslissing van 16 April 1946 verklaarde de Kantonrechter, dat de ontzuiming niet kon worden gevorderd. Inmiddels hebben de beheerders, verzoekers, aan Cohn bij minnelijke regeling wederom het perceel in eigendom overgedragen en wel, nadat de Kantonrechter zijn beschikking had gegeven.

De Gebroeders van de Wateren verzetten zich tegen deze aan Ons gevraagde ontzuiming, omdat zij het perceel voor hun bedrijf noodig hebben en nog niet zijn geslaagd een ander perceel te vinden;

O. dat het voorgaande Ons tot deze beslissing aanleiding geeft:

Op het oogenblik is door de beslissing van den Kantonrechter krachtens art. 6 van het Huurbeschermingsbesluit een nieuwe huur voor onbepaalde tijd tot stand gekomen. De oude huur was reeds afgelopen en de Gebr. van de Wateren gebruiken dus thans niet meer het gehuurde krachtens een overeenkomst onder de bezetting tot stand gekomen.

Er zal dus nimmer met succes een request tot huurvernietiging bij den Raad voor het Rechtsherstel kunnen worden ingediend, omdat van herstel niet gesproken kan worden.

Bovendien is door overdracht van den eigendom van het perceel aan den ouden eigenaar deze de wederpartij van de huurders geworden en is er dus geen verhuurder meer, die tot de categorie van personen behoort in art. 23 van het K. B. E 100 genoemd en tegen wien krachtens dat K. B. kan worden geageerd.

De vordering moet derhalve afgewezen worden.

Rechtdoende:

Wijzen het gevorderde af.

Veroordeelen verzoekers in hun hoedanigheid in de kosten van de verwerende partij begroot op f 25.

No. 310.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK MIDDELBURG, 5 Juni 1946.
(Mr. Bloemers).

Gerequesteerde, liquidateur van de Vrijmetselaarsloges in Zeeland, veroordeeld tot betaling van schadevergoeding. Verzoek van gerequesteerde om zijn opdrachtgever in vrijwaring te mogen oproepen, afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 24, 132.)

De Vrijmetselaarsloge „La Compagnie Durable”, te Middelburg,

T. 2.

tegen:

1. J. Fontyne, Commissaris van Politie te Middelburg,
2. Mr. M. H. Tigelaar, wonende te Leeuwarden, thans geïnterneerd in het bewaeringskamp te Vught.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, requesrante bij monde van haar voorzitter W. J. Hoencamp en gerequesteerden in persoon;

O. dat requesrante bij inleidend verzoekschrift zakelijk heeft gesteld:

dat zij wederom rechtspersoonlijkheid heeft verkregen bij beschikking no. 14869/19 d.d. 10 October 1945 van de directie van het Nederlandsch Beheersinstituut te 's-Gravenhage;

dat zij in September 1940 door de toenmalige Deutsche bezettingsautoriteiten werd ontbonden en het bestuur werd gelast de eigendommen en gelden over te dragen aan een beheerder, zekeren Mr. Tigelaar, destijds advocaat en procureur te Yerseke;

dat de overdracht van de eigendommen, effecten, contanten en spaarbankboekjes heeft moeten plaats hebben aan den commissaris van Politie te Middelburg J. Fontyne;

dat die overgave heeft plaats gehad op 6 September 1940 en de penningmeester voor de afgifte van één en ander ontvangstbewijzen heeft ontvangen, geteekend „voor de overname” door den heer Fontyne vernoemd, van welke bewijzen afschriften zijn gevoegd bij het verzoekschrift;

dat bij onderzoek is gebleken, dat vernoemde Mr. Tigelaar het te goed op de Spaarbankboekjes bij de Nutsspaarbank te Middelburg heeft gelicht en in ontvangst genomen;

dat na het einde der Deutsche bezetting de politie te Middelburg aan requesrante heeft teruggegeven slechts één kist, inhoudende drukwerken en een aantal cordons, schootsvellen en één zilveren dolk;

dat requesrante van oordeel is, dat de ontzenuiging van die eigendommen, goederen, gelden en geldswaarden, onwettig is geweest en ongedaan gemaakt dient te worden;

dat requesrante door deze onrechtmatige daad een schade heeft geleden van ongeveer acht duizend gulden, niet medegerekend de waarde der haar ontnomen roerende goederen;

dat requesrante verzoekt bovengenoemde inbeslagname te verklaren als te zijn onwettig en maatregelen te nemen ten einde haar weder in het bezit te stellen van al hetgeen haar ontnomen is, respectievelijk haar schadeloos te stellen tot een bedrag gelijk aan de waarde van één en ander, zoo noodig na nader overleg;

O. dat het schriftelijk antwoord van gerequesteerde sub 1 zakelijk inhoudt:

„dat kort na de bezetting van Nederland in 1940 de bezetter de bestaande vrijmetselaarsloges heeft ontbonden, en alstoen met het daaraan verbonden werk voor Zeeland is

belast Mr. Tigelaar, advocaat te Yerseke; dat requestrante aanzegging heeft gekregen, waarschijnlijk in Augustus 1940, dat de onder haar berustende gelden, boeken en correspondentie moesten worden ingeleverd bij de plaatselijke politie en de toenmalige voorzitter der loge, Dr. J. Dekker, hieraan terstond heeft voldaan;

dat in September 1940 een Duitscher in uniform aan het Bureau van Politie te Middelburg is verschenen en een gedeelte van de gedeponeerde goederen heeft meegenomen, terwijl het overige is opgeborgen en na de bevrijding aan de loge is teruggegeven;

dat de effecten en gelden van de loge „La Compagnie Durable” te Middelburg, de bezittingen van het Fonds „De Toekomst” en van de Aalmoezienierskas dier loge, alles zoo als vermeld op de door requestrante in afschrift overgelegde ontvangstbewijzen, op 13 December 1940 door Mr. Tigelaar in ontvangst zijn genomen;

O. dat gerequesteerde sub 2 geen schriftelijk verweerschrift heeft ingediend;

O. dat bij de mondelinge toelichting de gemachtigde van requestrante het verzoekschrift mondeling heeft aangevuld als volgt:

dat de door de Loge van de Politie te Middelburg niet terug ontvangen goederen niet gespecificeerd kunnen worden; dat deze praktisch onvervangbaar zijn en een waardeering dezer goederen in geld niet wel mogelijk is; dat met het oog hierop requestrante geen prijs stelt op een beslissing omtrent deze goederen en zij dit gedeelte van haar verzoek en daarmede haar vordering gericht tegen gerequesteerde sub 1 intrekt;

dat, wat betreft het voor requestrante verloren gaan der effecten, vermeld op de bij het inleidend verzoekschrift in afschrift geproduceerde bewijzen van overname, namens requestrante reeds aangifte is gedaan bij de afdeling Effectenregistratie van den Raad voor het Rechtsherstel, en het vermelden van deze effecten in dit verzoekschrift slechts volledigheidshalve is geschied, doch requestrante deze effecten niet wenscht te betrekken in haar thans ten requeste gedaan verzoek;

dat requestrante bij onderzoek is gebleken, dat gerequesteerde Mr. Tigelaar de volgende bedragen onder zich heeft genomen:

gelden der Loge „La Compagnie Durable”	f 859,30
gelden der Aalmoezienierskas dier Loge	f 3,81
saldo van de Aalmoezienierskas bij de Nuttspaarbank te Middelburg	f 1037,24
saldo van het „Fonds De Toekomst” bij genoemde Nuttspaarbank	f 207,78

Totaal f 2108,13

dat requestrante alsnog verzoekt, dat gerequesteerde Mr. Tigelaar zal worden veroordeeld in de kosten van het geding, alle welke wijzigingen door de Raad zijn toegelaten;

O. dat bij de mondelinge toelichting de

gerequesteerde Mr. Tigelaar desgevraagd heeft verklaard:

dat in het najaar van 1940 Mr. F. W. Adriaanse, advocaat en procureur te Middelburg, die benoemd was tot liquidateur der Vrijmetselaarsloges in Zeeland is gearresteerd en als zoodanig ontslag heeft gekregen;

dat hij vervolgens van Mr. Joan Muller, advocaat te 's-Gravenhage, die algemeen liquidateur was der vrijmetselaarsloges in Nederland, een schriftelijke aanstelling heeft ontvangen als liquidateur der vrijmetselaarsloges in Zeeland, en van Mr. Muller de bescheiden heeft overgenomen, welke deze had ontvangen van Mr. F. W. Adriaanse;

dat hij zich niet heeft bezighouden met roerende goederen doch uitsluitend met geld en effecten;

dat hij in December 1940 op het Bureau van Politie te Middelburg in ontvangst heeft genomen de effecten, spaarbankboekjes en gelden van requestrante, welke aldaar waren ingeleverd;

dat hij de effecten heeft doen opzenden naar het kantoor 's-Gravenhage der N.V. de Nederlandsche Bank ten name van Mr. Joan Muller;

dat hij de saldi der door hem ontvangen spaarbankboekjes bij de Nuttspaarbank te Middelburg heeft gelicht en in ontvangst genomen en deze met het door hem ontvangen contante geld heeft gestort op zijn, gerequesteerdes girorekening;

dat hij niet tegensprekt, dat hij aldus de thans door requestrante genoemde bedragen heeft ontvangen en op zijn girorekening heeft gestort;

dat hij einde 1942 dit aan de Vrijmetselaarsloge „La Compagnie Durable” te Middelburg toekomende bedrag van zijn girorekening heeft doen overschrijven op de girorekening van Mr. Muller voornoemd;

O. dat hiermede vaststaat, dat gerequesteerde Mr. Tigelaar een aan requestrante toebehoorend bedrag van f 2108,13 om niet heeft vervreemd tijdens de vijandelijke bezetting van Nederland, welke rechtsbetrekking tot stand is gekomen zonder geoorloofde oorzaak en op grond van een maatregel van den bezetter, waarvan is bepaald dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. toch, dat deze vervreemding is geschied op grond van verordening 33/1940 van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende het verbeurdverklaren van vermogens, welke verordening voorkomt op lijst A bedoeld in art. 16 van het Besluit bezettingsmaatregelen (E 93);

O. dat op grond hiervan en met toepassing der artt. 23 en 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) deze rechtsbetrekking nietig behoort te worden verklaard, nu den Raad niet is gebleken, dat hier bijzondere omstandigheden aanwezig zijn, welke een dergelijk ingrijpen onredelijk zouden maken;

O. dat de door requestrante primair gevorderde teruggave van dit haar toebehoorend bedrag niet mogelijk is, nu § 4 lid 2 van

bovengenoemde Verordening 33/1940 voorschreef, dat dit moest worden aangewend voor doeleinden van algemeen belang in het bezette Nederlandsche gebied volgens hiervoor door den Rijkscommissaris uit te vaardigen bijzondere voorschriften, zoodat met het oog op den algemeenen gang van zaken onder de bezetting gerechtelijk zonder nader onderzoek mag worden aangenomen, dat het aan requestrante onttrokken bedrag onvindbaar is;

O. dat het echter onder deze omstandigheden redelijk en billijk is, dat aan requestrante hare subsidiaire vordering tot schade-loosstelling wordt toegewezen;

O. dat gerequesteerde Mr. Tigelaar zijn verplichting tot schadevergoeding heeft betwist op grond, dat hij uitsluitend heeft gehandeld in opdracht van Mr. Joan Muller voornoemd, en hij verzocht heeft dezen in vrijwaring te mogen oproepen;

O. dat art. 132 E 100 een dergelijke oproeping mogelijk maakt, doch deze in het onderhavige geval niet kan worden toegelaten;

O. toch, dat de strekking van het verzoek tot oproeping in vrijwaring is, dat Mr. Joan Muller den gerequesteerde Mr. Tigelaar vrij zal houden van de gevolgen der naar aanleiding van requestrantes verzoek uit te spreken beslissing;

O. dat ten deze hiervan geen sprake kan zijn, nu ingevolge art. 34 lid 2 E 100 zoowel Mr. Tigelaar als Mr. Muller, die beide bovengenoemd aan requestrante toebehoorend bedrag in hun bezit hebben gehad, hoofdelijk aansprakelijk zijn tot betaling der schadevergoeding, voorzoover niet hun goede trouw is aannemelijk gemaakt, hetgeen ten deze niet is geschied;

O. dat Mr. Tigelaar verder heeft betoogd, dat hij in 1940 lid was der N.S.B. en daarom niet durfde weigeren, toen hij van Mr. Muller een schriftelijke aanstelling ontving, nadat hem telefonisch was medegedeeld door of vanwege Jan Dekker, destijds „gemachtigde voor Zeeland van den leider der N.S.B.“, dat deze benoeming hem te wachten stond en dat dit werk goed zou worden betaald;

O. dat deze feiten, indien juist, zeker niet inhouden eenige dwang of bedreiging en dan ook allerminst de gevolgtrekking rechtvaardigen, dat Mr. Tigelaar ten deze niet volledig verantwoordelijk zou moeten gesteld voor zijn daden;

O. dat gerequesteerde Mr. Tigelaar ten slotte nog heeft aangevoerd:

dat hij, in tegenstelling met hetgeen hem oorspronkelijk was voorgespiegeld, slechts globaal f 1100 heeft ontvangen aan salaris en verschotten voor zijn werkzaamheden ter gelegenheid van de ontbinding van alle Zeeuwsche Vrijmetselaars-Loges; dat hij destijds niet heeft nagedacht over de al of niet rechtmatigheid van zijn daden, doch thans het onbillijke daarvan inziet; dat hij echter op grond van de redelijkheid en de billijkheid betwist verder aansprakelijk te zijn dan hij

door zijn werkzaamheden is gebaat;

O. omtrent dit verweer:

dat art. 34 lid 1 E 100 voor gevallen als hier aanwezig het toekennen van schadevergoeding voorschrijft zonder dat daarbij eenige beperking is gemaakt met betrekking tot het bedrag;

dat de Raad krachtens art. 22 E 100 bij de toepassing der bepalingen van Hoofdstuk III van E 100 moet oordeelen naar redelijkheid en billijkheid en er wellicht gevallen denkbaar zijn, waarin een veroordeeling tot gedeeltelijke vergoeding der geleden schade behoort te worden uitgesproken, doch zoodanig geval hier niet aanwezig is;

dat mogelijk hiervoor aanleiding zou kunnen bestaan in gevallen, dat ook aan de eischende partij met recht zou kunnen worden verweten een gebrek aan zorgvuldigheid bij de behartiging van hare belangen doch hiervan in dit geding niet het minste is gebleken;

O. dat requestrantes schade bestaat uit het verlies van bovengenoemd bedrag van f 2108.13 en de gedeerde interessen, welke, nu ten processe is gebleken dat verzoekster gewoon was haar niet in kas gehouden gelden onder te brengen bij de Nutsspaarbank te Midelburg, naar billijkheid beperkt moeten worden tot de door deze instelling uitgekeerde rente sinds 13 December 1940, zijnde het tijdstip waarop gerequesteerde Mr. Tigelaar zich heeft meester gemaakt van requestrantes middelen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de hierbovenbedoelde vervoemding om niet;

Veroordeelt den gerequesteerde Mr. M. H. Tigelaar om aan requestrante tegen kwijting te betalen een schadevergoeding van f 2108.13 met de rente daarvan naar 2.7 % 's jaars van 13 December 1940 tot 1 Januari 1945 en naar 2 % 's jaars van 1 Januari 1945 tot aan den dag der voldoening;

Veroordeelt den gerequesteerde Mr. M. H. Tigelaar in de kosten van het geding aan de zijde van eischeres gemaakt en ten behoeve van de tenuitvoerlegging dezer beslissing nog te maken;

Begroot deze kosten tot op dit tijdstip op nihil.

No. 311.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 5 Maart 1946.
(Mrs. Van Vugt, Van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Hoofdoff. v. Adm. Mr. Franken).

Hulpverlening aan den vijand: In Jan. 1945 tezamen en in vereeniging aan een Duitsch militair, die behoorde tot de troepen, die toen in Haarlem razzias hielden op mannelijke Nederlanders tusschen 18 en 40 jaar, de verblijfplaats mededeelen van jongemannen, die zich voor razzia's schull-

hielden, hun arrestatie tengevolge hebbende.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen 1. Antonius Zacharias Honcoop, kleermaker, eerder geïnterneerd in het Kamp Koudenhorn te Haarlem en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam; 2. Elisabeth Boon, echtgenoot van A. Z. Honcoop; 3. Anna Klazina Honcoop, dienstbode, (in de dagvaarding is abusievelijk Anna Clazina Honcoop vermeld); de sub 2 en 3 genoemde verdachten eerder geïnterneerd in Huize Duinrust te Overveen en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam, alle verdachten wonende te Haarlem, Floresstraat 54.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 1sten Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachten in het midden gebracht door Mrs. Diederik Keune, en Mevrouw Pronk—Hoogeteeger, resp. voor verdachten sub 1, 2 en 3;

dat zij tezamen en in vereeniging met elkander, althans een of twee honner te Haarlem, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa in of omstreeks Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand aan een Duitsch militair, die behoorde tot de troepen, die toen in en nabij Haarlem razzia's hielden op mannelijke Nederlanders tusschen 18 en 40 jaar, hebben medegeedeeld, dat zich ten huize van de familie Hage, Floresstraat 80 te Haarlem, drie, althans twee jongemannen voor de razzia's schuil hielden en ten huize van de Families Mul en Van der Vosse, onderscheidenlijk Floresstraat 33 en Floresstraat 76 te Haarlem, telkens één jongeman zich voor de razzia's schuil hield en aldus:

1. opzettelijk vorenbedoelde jonge mannen hebben blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de arrestatie door den vijand van F. Hage, H. H. Hage, P. van Bremen en J. A. Mul ten gevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp hebben verleend in zijn streven om zooveel mogelijk mannelijke Nederlanders van 18 tot 40 jaar in te zetten voor den arbeid ten behoeve van Duitsland en de Deutsche oorlogvoering;

O. dat, zakelijk gerelateerd, ter terechtzit-

ting hebben verklaard:

als getuigen,

J. Mul, oud 28 jaar:

dat hij zich op 22 Februari 1945 schuilhield in de woning van zijn vader, wonende aan de Floresstraat 33 te Haarlem, zulks in verband met de razzia's, die in dien tijd door Deutsche troepen op mannelijke Nederlanders te Haarlem werden gehouden;

dat hij in den loop van den avond van dien dag door zijn vader werd gewaarschuwd dat er Deutsche militairen aan de deur waren;

dat hij — getuige — daarop den tuin is ingevlucht en toen hij — getuige — over het muurtje daarvan krom door eenige Deutsche militairen is gearsteerd, die, naar hij bij het overklimmen van dat muurtje zag, vlak bij dit muurtje op post stonden;

en H. H. Hage, oude 24 jaar:

dat op een avond omstreeks half Februari 1945 aan de woning zijner ouders, Floresstraat 80 te Haarlem werd gebeld en hij — getuige — zijn — getuigen — zuster toen hoorde zeggen, dat er eenige Deutsche militairen aan de deur waren;

dat hij zich als toen in bedoelde woning verborgen hield in verband met de razzia's, die in Februari 1945 door Deutsche troepen te Haarlem op mannelijke Nederlanders van 18 tot 40 jaar werden gehouden, terwijl hem — getuige — toen tevens bekend was dat zijn — getuigen — broer F. Hage en zekere P. van Bremen zich om diezelfde reden in bedoelde woning verborgen hielden;

dat bedoelde broer, van Bremen en hij — getuige — na genoemde mededeeling uit gemelde woning aan de achterzijde zijn weg gevluht en over de schutting van den buurman zijner ouders zijn geklommen, waar zij drieën door eenige Deutsche militairen zijn opgevangen en gearsteerd;

dat hij — getuige — vlak na bedoelde arrestatie heeft gezien dat een Deutsche officier, die kennelijk bij de militairen behoorde, die gemelde arrestatie hadden verricht, een lijst met namen bij zich had;

en verdachten:

E. Boon:

dat in haar — verdachtes — tegenwoordigheid te Haarlem in de maand Januari 1945, een Duitsch militair, van wien zij — verdachte — toen wist dat deze tot de troepen behoorde, dien in de bedoelde maand te Haarlem razzia's hielden op mannelijke Nederlanders van 18 tot 40 jaar haar — Boons dochter — verdachte A. K. Honcoop — om adressen heeft gevraagd waar mannen van gemelden leeftijd zich voor bedoelde razzia's schuilhielden en die dochter gemelden Duitscher daarop heeft geantwoord, dat zich bij de familie Mul en Hage, beide wonende aan de Floresstraat te Haarlem één, respectievelijk drie jonge mannen van gemelden leeftijd voor gemelde razzia's verborgen hielden;

dat in aansluiting daarop in tegenwoordigheid van gemelde dochter,

door genoemden Duitscher aan haar — verdachte Boon — is gevraagd hem — dien Duitscher — mede te deelen op welke huisnummers gemelde families woonachtig wa-

ren en zij — verdachte — dien Duitscher, na zich daarvan op de hoogte te hebben gesteld, even later heeft medegedeeld dat de familie Hage aan de Floresstraat 80 en de familie Mul aan de Floresstraat 33 woonachtig waren; dat zij — Boon — gedurende het jaar 1945 van Nederlandsche nationaliteit was en wist dat Duitschland alstoen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

en A. K. Honcoop:

dat in de maand Januari 1945 te Haarlem in tegenwoordigheid van haar moeder — verdachte E. Boon — een Duitsch militair, van wien zij — Honcoop — toen wist dat deze tot de troepen behoorde, die in bedoelde maand te Haarlem razzia's hielden op mannelijke Nederlanders van 18 tot 40 jaar haar — verdachte — en haar moeder om adressen heeft gevraagd, waar mannen van bedoelden leeftijd zich voor bedoelde razzia's schuilhielden en dat zij — Honcoop — gemelden Duitscher daarop heeft geantwoord dat zich bij de families Hage en Mul, beide wonende aan de Floresstraat te Haarlem, drie respectievelijk één jongeman van genoemden leeftijd verborgen hielden;

dat in aansluiting daarop haar — verdachtes — moeder E. Boon in haar — Honcoops — tegenwoordigheid,

door genoemden Duitscher is verzocht hem — dien Duitscher — mede te deelen op welke huisnummers gemelde families woonachtig waren en haar moeder, na de woning, waarin zij — verdachte — haar moeder en gemelde Duitscher zich bevonden, enkele oogenblikken te hebben verlaten, dien Duitscher, teruggekeerd, heeft medegedeeld, dat de familie Hage aan de Floresstraat 80 en familie Mul aan de Floresstraat 33 woonachtig waren; dat zij — Honcoop — gedurende de maand Januari 1945 van Nederlandsche nationaliteit was en wist dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat door den inhoud van voormelde bewijsmiddelen, waarbij de verklaringen van verdachten Boon en A. K. Honcoop onderscheidenlijk slechts te haren aanzien in aanmerking zijn genomen, het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachten E. Boon en A. K. Honcoop te zamen en in vereniging met elkander te Haarlem in Januari 1945 als Nederlanders in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan een Duitsch militair, die behoorde tot de troepen, die toen in Haarlem razzia's hielden op mannelijke Nederlanders tusschen 18 en 40 jaar, hebben medegedeeld dat zich ten huize van de familie Hage, Floresstraat 80 te Haarlem drie jonge mannen voor de razzia's schuil hielden en ten huize van de familie Mul, Floresstraat 33 te Haarlem één jongeman voor de razzia's schuilhield en aldus:

1. opzettelijk vorenbedoelde jongemannen hebben blootgesteld aan opsporing en

vrijheidsberoving, door of vanwege den vijand van F. Hage, H. H. Hage, P. van Breunen en J. A. Mul tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog de vijand hulp hebben verleend in zijn streven om zooveel mogelijk mannelijke Nederlanders van 18 tot 40 jaar in te zetten voor den arbeid ten behoeve van Duitschland en de Deutsche oorlogvoering;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan verdachte A. Z. Honcoop bij dagvaarding is ten laste gelegd en hetgeen aan verdachten E. Boon en A. K. Honcoop meer en anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachten A. Z. Honcoop, E. Boon en A. K. Honcoop daarvan behooren te worden vrijgesproken;

O. dat het Hof, gelet op het beroep en het uiterlijk voorkomen van verdachte A. K. Honcoop, aanneemt dat deze verdachte tot werken in staat is;

O. ten aanzien van verdachten E. Boon en A. K. Honcoop, dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het ten aanzien van ieder van haar oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachten deswege strafbaar zijn, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straffen in overeenstemming zijn met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zoals een en ander ter terechtzitting is gebleken; waarbij het Hof, wat verdachte E. Boon betreft, in het bijzonder rekening houdt eenerzijds met het feit dat verdachte diep berouw voor haar handelen heeft getoond, en anderzijds in hooge mate met de mogelijkheid dat verdachte, thans 64 jaar oud, die een door het leven, met name door het gedrag van haar dochter voormelde A. K. Honcoop, geslagen indruk heeft gemaakt een langdurige gevangenisstraf niet zal kunnen doorstaan;

Gezien ten aanzien van verdachten E. Boon en A. K. Honcoop de artt. 28, 55, 102 en 106 Sr.;

en de artt. 1, 2, 9, 11, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

en bovendien:

ten aanzien van verdachte E. Boon art. 14a Sr.;

en ten aanzien van verdachte A. K. Honcoop art. 7 Besluit Buitengewoon Strafrecht; Rechtdoende:

ten aanzien van verdachten A. Z. Honcoop, E. Boon en A. K. Honcoop,

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachten E. Boon en A. K. Honcoop het feit aan ieder van haar bij dagvaarding ten laste gelegd hebben begaan, en dat het aldus bewezene ten aanzien van laatstgenoemde twee verdachten uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk de vijand hulp verleenen”.

Verklaart het bewezene en verdachten E. Boon en A. K. Honcoop deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemde verdachte Anna Klazina Honcoop tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de schuldige deze straf geheel in een rijkswerk-richting zal ondergaan;

Veroordeelt voornoemde verdachte Elisabeth Boon tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar en tot betaling van eene geldboete ten bedrage van duizend gulden. Bepaalt den duur der vervangende hechtenis op zes maanden;

Beveelt dat de aan verdachte E. Boon opgelegde gevangenisstraf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten, op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van den proeftijd van drie jaren aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt. Verklaart niet bewezen hetgeen verdachte Antonius Zacharias Honcoop bij dagvaarding is ten laste gelegd en hetgeen verdachten E. Boon en A. K. Honcoop meer en anders is ten laste gelegd dan te haren aanzien als bewezen is aangenomen.

Spreekt voornoemden verdachte Antonius Zacharias Honcoop en verdachten E. Boon en A. K. Honcoop daarvan vrij.

Ontzet de schuldigen Elisabeth Boon en Anna Klazina Honcoop ieder van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, beide voor het leven.

No. 312.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Mei 1946.
(Mr. Verdam).

Gerequesteerde in kort geding veroordeelt tot betaling bij voorraad van de rente eener hypothecaire vordering, welke oorspronkelijk ten gunste van requestanten op het pand gevestigd was, maar door de Grundstückverwaltung was verkocht, en zulks niettegenstaande een nieuwe hypothecaire op het pand gevestigd is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van:

1. Louise Schaap, in gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot van den verzoeker sub 2, door dezen ten deze bijgestaan en gemachtigd;

2. Daniel Henriques Pimentel, voor voor zich in privé als tot bijstand en machtiging van verzoeker sub 1;

3. Henriette Schaap, buiten elke vermogensgemeenschap gehuwd met den verzoeker sub 4, ten deze door dezen bijgestaan en gemachtigd;

4. Louis Kiek, tot bijstand en machtiging zijner voornoemde echtgenoot;

allen wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. A. J. Herzberg; welk request hiertoe strekt, dat wij ten deze een voorziening bij voorraad treffen en gerequesteerde A. L.

van Emden, zoo in privé als in kwaliteit van bewindvoerder over Cato Rosalie van Emden, buiten gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoot van Maurits Gerrsons, alsmede voorzoo veel noodig Mr. D. J. Kroeskamp in diens hoedanigheid van bewindvoerder over genoemden Gerrsons, die, ware hij aanwezig geweest, verplicht ware zijne echtgenoot ten deze bij te staan en te machtigen, te veroordeelen aan verzoekers te betalen de somma van vier honderd vijftig gulden, makende de rente over f 20,000 vervallen op 30 October 1945 alsmede de toekomstige rente vervallende op iederen komende 30 April en 30 October en bedragende telkens f 450, als tot dat over het rechtsherstel betreffende de bovenomschreven hypothecaire bij gewijsde zal zijn beslist, voorts in de kosten van het geding;

Gehoord partijen te onzer terechtzitting van 7 Mei 1946;

O. dat tusschen partijen vaststaat:

a. dat Mevr. de Wed. Schaap—Kalker op 30 September 1931 aan Mevr. de Wed. van Emden—Frank heeft ter leen verstrekt f 20,000 tegen een rente van $4\frac{1}{2}$ % 's jaars, te betalen in twee termijnen op 30 April en 30 October van ieder jaar;

b. dat bij notarieele akte van dien datum het in het verzoekschrift vermelde pand hypothecair voor die geldleening verbonden werd, en dat sindsdien creditrice en debitrice overleden zijn;

c. dat verzoeksters Louise Schaap en Henriette Schaap getreden zijn in de rechten der creditrice;

d. dat in de rechten en verplichtingen der debitrice zijn getreden gerequesteerde A. B. van Emden en Cato Rosalie van Emden, buiten gemeenschap van goederen gehuwd met Maurits Gerrsons, terwijl over Mevrouw Gerrsons van Emden tot bewindvoerder is benoemd gerequesteerde A. L. van Emden en over den heer Maurits Gerrsons gerequesteerde D. J. Kroeskamp;

e. dat verzoeker, alsmede gerequesteerde A. L. van Emden en het echtpaar Gerrsons—van Emden jood zijn in den zin der desbetreffende verordeningen;

f. dat als gevolg van die verordeningen voormeld perceel door den makelaar Everout als verwalter is verzocht, en verzoeker sub 1 en 3 omstreeks December 1942 van de Grundstücksverwaltung bericht hebben gekregen dat de hypothecaire verkocht respectievelijk „getilgt” zou zijn;

g. dat gerequesteerde A. L. van Emden zoo in privé als in zijn voormelde hoedanigheid het beheer voert over voormeld pand en daarvan de huren int;

O. dat wij aannemelijk achten dat verzoekers rechtsherstel zullen verkrijgen t.a.v. voormelde hypothecaire geldleening, zoodat wij het billijk achten dat zij bij voorraad de renten daarvan genieten, nu voldoende aannemelijk is dat zij die dringend behoeven, en nu gerequesteerden door het genot van de huurprijngrest tot betaling van die rente in staat zijn;

O. dat gerequestreerden wel hebben aangevoerd, dat zij de rente reserveeren omdat op voormeld pand een nieuwe hypotheek is gevestigd, doch wij van oordeel zijn dat zulk een nieuwe hypotheek niet requestanten in hun belangen mag schaden;

O. dat het bovenverwogene leidt tot de volgende beslissing:

Rechtdoende:

Veroordeelen bij voorraad gerequestreerden A. L. van Emden zoo in privé als in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Cato Rosalie van Emden, alsmede gerequestreerde Kroeskamp (in diens hoedanigheid van bewindvoerder over Maurits Gerrsons, zulks tot bijstand van Cato Rosalie van Emden, om aan verzoekers te betalen negenhonderd gulden (zijnde de rente vervallen op 30 October 1945 en 30 April 1946) en voorts iederen 30 October en 30 April telken f 450.

Verklaren deze uitspraak uitvoerbaar bij voorraad.

Bepalen dat deze uitspraak vervalt indien ten aanzien van voormelde hypothecaire geldleening verzoekers niet binnen veertien dagen na heden de hoofdzaak bij den Raad voor het Rechtsherstel hebben aangebracht.

Veroordeelen gerequestreerde A. L. van Emden zoo in privé als in zijn voormelde kwaliteit in de kosten van het geding aan de zijde van requestanten tot heden begroot op f 30.

No. 313.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 29 Mei 1946. (Mr. Haga).

Vordering in kort geding tot overdracht van beheer van tijdens de bezetting als vijandelijk vermogen verkocht onroerend goed afgewezen op grond van het feit, dat verzoekers wonen in Amerika, en de overmaking van het saldo daarvan niet mogelijk zou zijn zonder overtreding van de geldende devlezenbepalingen. Aanwezigheid van onverwijlden spoed is niet gebleken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen, requestante bij monde van Mr. Dr. K. F. O. James, advocaat te Gouda, gerequestreerde bij monde van Mr. Th. Bakker, advocaat te 's-Gravenhage, inmiddels met Dr. H. E. van Gelder door het Beheersinstituut ingevolge de bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen Staatsblad E 133 benoemd tot beheerder over het vermogen van den gerequestreerde Bignell;

O. dat het verzoek is gericht tot den Voorzitter der Afdeling Onroerende Goederen van den Raad, doch, in verband met de bijzondere omstandigheden, dat die Afdeling nog niet geheel functionneert, kan worden

beschouwd als overeenkomstig art. 150a te zijn gericht tot den Voorzitter der Afdeling Rechtspraak;

O. dat bij de mondelinge behandeling namens beheerders de volgende weren zijn aangevoerd:

1. de Raad is onbevoegd tot kennisgeving van het verzoek, aangezien de gerequestreerde thans van zijn vrijheid is beroofd op grond van de omstandigheden, vermeld in art. 6 lid 1b van het Besluit E 133;

2. in de procedure kan niet een gemachtigde als procespartij voor anderen optreden;

3. het beheer over vijandelijk vermogen is volkenrechtelijk geoorloofd, zoodat voor toepassing van art. 23 van het Besluit E 100 geen grond bestaat;

4. de gestelde waarde van f 24,000 is onjuist, althans zou de Prijsbeheersching geene toestemming tot verkoop op dien grondslag hebben verleend;

5. de lastgevers van requestante wonen allen in Amerika, waarheen geen gelden kunnen worden overgemaakt, zoodat de zaak niet spoedeischend is;

O. dat de eerste weer faalt, daar het voorschrift van art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen Staatsblad E 133, hetwelk belanghebbenden gerechtigd verklaart, hunne aanspraken langs den daarbedoelden weg geldend te maken, niet belet, dat zij daartoe eveneens den weg kunnen volgen, aangewezen bij art. 18 van dat Besluit;

dat zij in dat geval weliswaar de toestemming van het Beheersinstituut behoeven, doch deze toestemming op zich zelve kan geacht worden te zijn verleend, nu Mr. Bakker, op Ons verzoek, om te worden ingelicht omtrent het standpunt, door het Beheersinstituut ten aanzien van de onderhavige vordering ingenomen, Ons heeft overgelegd een schrijven van dat Instituut dd. 21 Mei 1946, waarin weliswaar wordt betoogd, dat de vordering moet worden afgewezen, doch met geen woord wordt gerept omtrent de niet-ontvankelijkheid op grond van gebrek aan toestemming van het Beheersinstituut;

O. ten aanzien van de tweede weer, dat aan gerequestreerde kan worden toegegeven, dat de 2e Titel van Hoofdstuk VIII van het Besluit Herstel Rechtsverkeer veronderstelt, dat het verzoek wordt gedaan door de partij zelve, zoodat in dit opzicht de redactie van het request niet onberispelijk is;

dat echter dit bezwaar door een kleine redactiewijziging, welke de gestelde materiele verhoudingen onberoerd zoude laten, zoude zijn opgeheven, zoodat voor een niet-ontvankelijk verklaring geen reden is;

O. dat weliswaar het verzoekschrift is onderteekend door Mr. James als advocaat en procureur, doch dat, nu verzoekster te diens kantore domicilie heeft gekozen en tevens met hem is gehuwd, kan worden aangenomen, dat hij daarbij optrad als door verzoekster aangestelde gemachtigde, waartoe de aan Ons vertoonde algemeene acte van lastgeving haar het recht geeft;

O. dat de derde weer de toewijzing van het verzoek slechts zoude beletten, indien naar Ons aanvankelijk oordeel de handeligen van den beheerder onaantastbaar zouden zijn;

O. dat dit echter geenszins vaststaat, daar weliswaar de verordeningen, door den bezetter op dit gebied uitgevaardigd, en voorkomende op lijst B, bedoeld in art. 17 van het Besluit bezettingsmaatregelen Staatsblad E 93, niet worden geacht, nimmer van kracht te zijn geweest, doch dit niet medebrengt, dat de op grond daarvan ontstane of tenietgegane rechtsbetrekkingen niet kunnen vallen onder die, bedoeld in art. 23 van het Besluit E 100, terwijl evenmin vaststaat, dat het den beheerder over „vijandelijk” vermogen toegekende recht in het onderhavige geval een bevoegdheid tot vervreemding medebrengt;

O. dat de vierde weer van geen belang is, daar de juistheid daarvan op zich zelf de toewijzing van de vordering in het hoofdinging niet zoude behoeven te beletten;

O. dat echter het in de vijfde plaats voorgedragen bezwaar gegrond voorkomt;

dat het hier gaat om slechts enkele honderden guldens per jaar welke tusschen de weduwe en de drie kinderen van der Hoop in Amerika zouden moeten worden verdeeld, terwijl bovendien niet duidelijk is, hoe thans de overmaking dier gelden zoude kunnen geschieden;

dat namens requestrante ter zitting wel is beweerd dat dit misschien door middel van de Biliton Mij. zoude kunnen geschieden, doch dat het vooralsnog niet waarschijnlijk voorkomt, dat dit zoude kunnen worden bewerkstelligd zonder overtreding der geldende deuzenvoorschriften;

O. dat, nu dus niet is gebleken van de aanwezigheid van onverwijlden spoed, de vordering moet worden afgewezen;

Beschikkende in kort geding:

Ontzegt de vordering;

Veroordeelt requestrante in de kosten tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequesteerde begroot op f 25.

No. 314.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 29 Mei 1946. (Mrs. Lunsingh Tonckens, Scholten en Haga).

Verzoek van bewindvoerder tot herstel van de huurovereenkomst van een winkelpand, door „Verwalter” opgezegd, afgewezen. Het belang van gerequesteerden bij handhaving der huur grooter geacht dan van verzoeker, nu de terugkeer van diens ecurandus twijfelachtig is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 22, 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien vorenstaand request, alsmede het door gerequesteerden ingediend antidotaal verzoekschrift;

Gehoord partijen bij monde harer gemachtigden, resp. Mrs. H. J. F. Heyman Jr. en W. Noordijk, beiden advocaat en procureur te Rotterdam;

Wat de feiten betreft:

O. dat gerequesteerden op het verzoekschrift hebben geantwoord, dat inderdaad Salomon van der Veen destijds het betreffende pand Tiendstraat 1—3 te Rotterdam heeft gehuurd van gerequesteerde de Slegte welke overeenkomst na de deportatie van van der Veen is overgenomen door den aangestelden Verwalter, die op 25 Januari 1945 de huur heeft opgezegd tegen 31 Maart 1945;

dat gerequesteerde voor haar noodzakelijk levensonderhoud was aangewezen op de inkomsten uit genoemd pand en derhalve het pand heeft te huur gezet;

dat gerequesteerden de Rie & Munninghof in verband met plannen tot vestiging van een detailzaak in manufacturen met gerequesteerde de Slegte in contact zijn getreden, als resultaat van welke onderhandelingen een huurovereenkomst tusschen hen is tot stand gekomen voor den tijd van 5 jaar met ingang van 1 April 1945;

dat gerequesteerden de Rie & Munninghof tijdens deze onderhandelingen op de hoogte kwamen van het feit, dat oorspronkelijk een Jood huurder van het pand was geweest;

dat zij, in het onzekere verkeerend hoever zij wettelijk mochten gaan, advies zijn gaan inwinnen bij Notaris Mr. G. H. Lambert te Rotterdam, die hen het advies gaf dat z. i. tegen het sluiten van een huurovereenkomst geen bezwaar bestond;

dat op grond van dit advies gerequesteerden met elkaar de betreffende huurovereenkomst hebben aangegaan;

dat derhalve gerequesteerden te goeder trouw zijn geweest;

dat, wanneer gerequesteerden niet te goeder trouw zouden zijn geweest, zij toch al zeer naief op een tijdstip, dat de oorlog practisch was beëindigd, zich in allerlei moeilijkheden zouden hebben gewikkeld;

dat gerequesteerden de Rie & Munninghof op 21 November 1945 een schrijven ontvingen, waarvan afschrift, afkomstig van requestrant als bewindvoerder over S. v. d. Veen, waarin hij aankondigt de vernietiging te zullen vragen van de betreffende huurovereenkomst;

dat gerequesteerden met requestrant tot geen overeenstemming zijn kunnen geraken, waarvoor requestrant deze kwestie in kort geding aanhangig heeft gemaakt bij den Heer Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel en de ontruiming heeft gevorderd;

dat het verzoek van requestrant is afgewezen bij beschikking dd. 24 December 1945;

dat een beslissing in kort geding praema-tuur werd geacht;

dat ditzelfde argument ook nu nog van kracht is;

dat immers requestrant zich voornamelijk beroept op het belang van Bernard van der Veen te New York als zijnde de waarschijnlijkste erfgenaam;

dat echter nog geenszins vaststaat, dat Bernard van der Veen erfgenaam is, daar weliswaar Salomon van der Veen, benevens echtgenoot en kinderen nog niet zijn teruggekeerd, doch hun overlijden geenszins vaststaat;

dat het gerequestreerden bekend is, dat vrienden van den Heer B. v. d. Veen met stelligheid van meening zijn en weten, dat B. v. d. Veen absoluut geen plan heeft terug te keeren naar Nederland;

dat voorts gerequestreerden bestrijden, dat het beheer over het vermogen zoover gaat als requestrant stelt daar het beheer immers alleen bedoelt rechtsherstel voor de gelaedeerde te verkrijgen;

dat niet aannemelijk is, dat het beheer zich ook zou uitstrekken tot het weder op gang brengen, me alle zeer vele bemoeiingen die dit eischt, van een zaak voor iemand die waarschijnlijk erfgenaam is van dengeen, over wien het bewind wordt gevoerd;

dat dit zeer zeker niet is de bedoeling van het Besluit E 100;

dat gerequestreerden dan ook niet kunnen zien, dat een nalaten van ingrijpen onredelijk is, integendeel zou een ingrijpen onredelijk zijn;

dat toch allerminst vaststaat, dat Bernard van der Veen definitief terug zal keeren uit Amerika, nog minder of dit binnenkort zal geschieden;

dat het onredelijk is tegenover de verhuurster om in het onzekere te worden gelaten over de definitieve huurders;

dat gerequestreerden de Rie & Munninghof reeds voor meer dan f 20,000 kosten hebben gemaakt aan verbouwing en installatie van genoemd pand en eerst in November 1945 voor het eerst eenig teeken van den bewindvoerder van requestrant vernamen;

dat gerequestreerden de Rie & Munninghof voorts reeds 24 man personeel in hun dienst hebben;

dat bij een vernietiging van de betreffende huurovereenkomsten daarenboven requestrant aanmerkelijk zou worden bevoordeeld vanwege de verbetering, die aan het pand is aangebracht;

dat derhalve duidelijk is, dat bij afweging van de reële belangen van gerequestreerden en het buitenkansje dat de verre erfgenaam tracht binnen te halen, de belangen van gerequestreerden praevaleeren en het onredelijk zou zijn de vernietiging van de betreffende huurovereenkomsten uit te spreken;

O. dat bij de mondelinge toelichting nog namens requestrant is betoogd, dat er te Rotterdam een groot tekort aan winkelruimte heerscht en het algemeen belang medebrengt, dat de aanwezige panden worden verdeeld onder hen die daarvoor, van maatschappelijk standpunt gezien, in de eerste plaats in aanmerking komen, tot welke categorie de ge-

requestreerden de Rie & Munninghof niet behooren, zoodat, ook al zoude het belang van de broeders van der Veen de toewijzing der vordering niet wettigen, dit zoude moeten geschieden op eerstgenoemden grond;

Wat het recht betreft:

O. dat requestrant optreedt als bewindvoerder over den afwezigen Salomon van der Veen, in welke hoedanigheid hij ongewijfeld het recht heeft, die maatregelen te nemen, welke den door hem vertegenwoordigden afwezige na diens terugkeer in staat zullen stellen, het vroeger door hem uitgeoefend bedrijf voort te zetten, zoodat het door gerequestreerden tegen den aard der vordering opgeworpen bezwaar ondeugdelijk is;

O. dat echter alles, wat door requestrant te berde is gebracht ten aanzien van de belangen van B. van der Veen, buiten beschouwing moet blijven, omdat, zelfs al zoude vaststaan, dat hij erfgenaam ware van zijn broer Salomon, indien deze mocht zijn overleden, aan requestrant geen vertegenwoordigingsbevoegdheid ten aanzien van B. van der Veen toekomt;

O. dat, waar genoemde Salomon van der Veen als Jood door den bezetter is weggevoerd en tot heden niet is teruggekeerd, er groote waarschijnlijkheid bestaat, dat hij het lot van zoovelen heeft gedeeld en in het geheel niet zal terugkeeren, terwijl in elk geval zijn onmiddellijk belang bij het herstel der destijds tusschen hem en de gereq. de Slegte gesloten huurovereenkomst minder groot is dan dat van de gereq. de Rie & Munninghof bij de handhaving van de door hen aangegane huren;

O. dat dan ook de Raad, mede in verband met de omstandigheid, dat voorsnog niet evident is, dat die gerequestreerden bij het sluiten der huurovereenkomst te kwader trouw zijn geweest, het achterwege laten van ingrijpen bij den huidige stand van zaken geenszins onredelijk acht;

O. dat aan dit oordeel niet kan afdoen, hetgeen namens requestrant is aangevoerd ten aanzien van het algemeen belang, daar de taak van den Raad op het onderhavige gebied is beperkt tot het herstel van de juiste civielrechtelijke verhoudingen tusschen de ingezetenen en zich niet uitstrekt tot een oordeel over de vraag, of en op welke wijze eene verdeling van de beschikbare winkelruimte uit maatschappelijk-sociaal oogpunt gewenscht is, welke vraag uitsluitend ter beoordeeling van den wetgever staat;

Beschikkende:

Wijst het verzoek af.

Veroordeelt requestrant in de kosten, tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequestreerden, begroot op f 100.

No. 315.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Mei 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Romein).

Overeenkomst tusschen requestrant en gerequestreerde, waarbij requestrant afstand heeft gedaan van zijn rechten op zijn winstaandeel, vernietigd, zijnde deze tot stand gekomen onder dwang of bedreiging van wege den vijand.

De vordering van requestrant, om hem in het faillissement van gerequestreerde te verifiëren als schuldeischer voor f 3470.40, afgewezen en requestrant verwezen naar de aanhangige reufool procedure.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift, op 14 Maart 1946 bij den Raad ingediend door den procureur Mr. P. B. H. van den Beld, als gemachtigde van Albert Turel, wonende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift, op 11 April 1946 bij den Raad ingediend door Mr. H. G. W. Worst, in zijne hoedanigheid van curator in het faillissement van de N.V. Reclamebureau Remaco, gevestigd te Amsterdam;

O. dat als enerzijds gesteld en anderzijds erkend tusschen partijen vaststaat:

dat requestrant op of omstreeks 8 Augustus 1939 met de N.V. Reclamebureau Remaco, gevestigd te Amsterdam een arbeids-overeenkomst heeft gesloten, waarvan de inhoud nader in het verzoekschrift is omschreven;

dat de aandeelen in de N.V. Remaco oorspronkelijk aan eene Nederlandsche vennootschap toebehoorden, die deze echter in den loop van het jaar 1940 heeft verkocht aan eene Deutsche firma, de Ala Anzeigen A.G., later genaamd Ala Anzeigen G.m.b.H.;

dat bij schrijven d.d. 12 November 1941 de N.V. Remaco aan requestrant heeft medegedeeld, dat zij hem met ingang van 1 Sept. 1942 uit haar dienst ontsloeg met behoud van zijn vast maand-salaris tot laatstgenoemden datum;

da requestrant bij schrijven van zijn toenmaligen raadsman dd. 14 November 1941 aan de N.V. Remaco heeft bericht, dat hij kennis had genomen van de beëindiging der tusschen partijen bestaende dienstbetrekking, doch dat hij behalve op het hem toegekende maand-salaris tevens aanspraak maakte op het door hem als loon bedongen winstaandeel;

dat de N.V. Remaco aan den toenmaligen raadsman van requestrant bij schrijven d.d. 26 November 1941 daarop als volgt heeft geantwoord:

Terugkomend op Uw schrijven d.d. 14 November 1941 inzake Turel deelen wij U mede, dat U nu toch wel wat al te ver gaat. Wij zien derhalve gaarne binnen vijf dagen een verklaring van den heer Turel tegemoet

waarin hij verklaart, dat met de uitbetaling tot 1 September 1942 al zijn rechten zijn verwerkt.

Mocht dit niet het geval zijn, dan voelen wij ons helaas verplicht herziening te krijgen van de uitspraak van den Secretaris-Generaal van den Arbeid en zullen wij gebruik moeten maken van onze rechten als Deutsche firma en dus de Deutsche autoriteiten hiervoor inschakelen.

In het eigen belang van den Heer Turel raad ik U derhalve aan om dit voorstel te accepteren en de zaak niet verder op de spits te drijven, hetgeen maar onvoordeelig voor den Heer Turel kan zijn, wat toch ook zeker niet in Uw bedoeling ligt.

dat requestrant bij schrijven van zijn toenmaligen raadsman d.d. 28 November 1941 de door de N.V. Remaco verlangde verklaring aan genoemde Vennootschap heeft doen toekomen;

dat bij vonnis van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam d.d. 26 Maart 1945 meerge-noemde N.V. Remaco in staat van faillissement is verklaard met benoeming van gerequestreerde tot curator;

dat requestrant, zijn winstaandeel berekenend op f 3470.40, deze vordering tot dat bedrag bij den curator ter verificatie heeft ingediend, die deze vordering heeft betwist, waarop partijen door den Rechter-Commissaris zijn verwezen naar de terechtzitting van hooger genoemde Rechtbank d.d. 29 Februari 1946;

O. dat requestrant, stellende dat hij zich bedreigd achtte door de machtsmiddelen van de bezettende macht en daarom de bovengenoemde verklaring dd. 28 November 1941 aan de N.V. Remaco heeft afgegeven, thans vordert:

a. nietig te verklaren het bovenomschreven compromis tusschen hem en de N.V. Remaco in of omstreeks November 1941 aangegaan, inhoudende, dat hij afstand doet van zijn rechten, welke hij heeft op het ingevolge de tusschen hem en de N.V. Remaco gesloten arbeidsovereenkomst hem toekomende aandeel in de netto bedrijfswinst van de onder zijn leiding gestaan hebbende afdeling, respectievelijk nietig te verklaren den door hem gedanen afstand dier rechten en aanspraken;

b. requestrant toe te laten als schuldeischer in het faillissement van de N.V. Remaco voornoemd tot een bedrag van f 3470.40 terzake bovengemeld;

O. dat, gelet op den inhoud en den vorm van voormeld schrijven d.d. 26 November 1941, de Raad van oordeel is, dat de overeenkomst tusschen requestrant en de N.V. Remaco, in of omstreeks November 1941 aangegaan, waarbij requestrant afstand deed van de naar zijn oordeel aan hem toekomende aanspraak op een aandeel in de netto bedrijfswinst in genoemde vennootschap behoort te worden nietig verklaard, als zijnde tot stand gekomen onder dwang, althans bedreiging van wege den vijand;

O. dat echter het geschil of requestrant in-

derdaad aanspraak heeft op een winstaandeel in meergenoemde Vennootschap en, zoo ja, tot welk bedrag, niet door den Raad behoort te worden beslist, doch door den gewonen Rechter, zijnde in casu de Rechtbank te Amsterdam, voor welk college dan ook de de renvooi-procedure reeds hangende is, daar requestrant niet heeft gesteld en ook niet is gebleken, dat het achterwege laten daarvan in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de bovenomschreven overeenkomst tusschen requestrant en de N.V. Remaco, in of omstreeks November 1941 gesloten, inhoudende dat requestrant afstand doet van zijne rechten, welke hij beweert te hebben op het ingevolge de tusschen hem en de N.V. Remaco gesloten arbeidsovereenkomst hem toekomende aandeel in de netto bedrijfswinst van de onder zijn leiding gestaan hebbende afdeling;

Wijst de vordering voor het overige af;

Veroordeelt gerequesteerde in zijn hoedanigheid in de kosten dezer procedure tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrant begroot op f 25.

No. 316.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 25 April 1946. (Mrs. De Boer, Bolkestein, van Regteren Altena, Kapt. t. Zee b.d. Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Van der Woude).

Gevangenisstraf van een dag.

Hulpverlening aan den vijand: in 1944 als schepeling gevaren hebben op een tanker van de Kriegsmarine op de Oostzee.

Het verrichten van arbeid door Nederlandsche arbeiders in Duitschland ten behoeve der oorlogvoering zonder zich in Duitschen krijgsmarine te begeven, moet wel zwaar worden aangerekend, maar de hulpverlening in dezen vorm heeft zóó veelvuldig plaats gehad, dat zij niet als een ernstig feit pleegt te worden beschouwd. De vervolging is in dit geval klaarblijkelijk alleen ingesteld, omdat men van meening was, dat verdachte in dienst was getreden bij de Kriegsmarine zooals door het Hof is beslist: ten onrechte.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johannes Cornelis Wiekart, bankwerker, wonende te Utrecht, gedetineerd in het kamp Rheinawen te Utrecht.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den negen en twintigsten Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

A. dat hij in Duitschland, althans elders in Europa, in of omstreeks Juli 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsmarine, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij de Kriegsmarine;

B. dat hij als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het jaar 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand als schepeling heeft gevaren op een tanker in dienst van de Kriegsmarine op de Oostzee en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld.

O. dat verdachte, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting onder meer heeft opgegeven:

In Februari 1944 ben ik geheel vrijwillig gaan varen voor de rederij Esbjerg en Hamburg op een olietanker tot Mei 1945 en wel als koksmaat. Het meest voor ik op de Oostzee van Gotenhaven naar Libau en Windau. De tanker voer voor de Kriegsmarine; er kwamen ten minste dikwijls Duitse marinevaartuigen langszij om olie te tanken.

Ik ben Nederlander van geboorte en was er in het jaar 1944 mede bekend dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat de getuige Gerritje van 't Loo ter terechtzitting onder meer zakelijk gerelateerd heeft opgegeven:

Ik ken verdachte van kind af aan als buurvrouw. In 1944 liet verdachte's moeder mij een foto van verdachte zien. Verdachte droeg op die foto in ieder geval geen burgerkleeding;

O. dat het ter terechtzitting overgelegde ambtseedig proces-verbaal dd. 13 Nov. 1945 opgemaakt door Joseph Peter Kruff en Jan Theunis de Man, beiden rechercher van den Politieken Opsporingsdienst te Utrecht-Stad en beiden tevens onbezoldigd rijksveldwachter zakelijk inhoudt:

als opgave aan verbalisanten voornoemd van den verdachte:

In Februari 1944 ben ik gaan varen voor de rederij Esbjerg en Hamburg op een olietanker der Kriegsmarine tot Mei 1945. Het meest voor ik op de Oostzee van Gotenhaven naar Libau en Lindau. Ik was op die boot koksmaat;

O. dat het Hof door de verklaringen van de ter terechtzitting gehoorde getuige en van den verdachte alsmede door den inhoud van het ambtseedig proces-verbaal voormeld, een en ander voorzoover de inhoud

hiervan hierboven is geciteerd, bewezen acht en daaruit de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in het jaar 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand als schepeling heeft gevaren op een tanker van de Kriegsmarine op de Oostzee en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat verdachte's raadsman nog heeft aangevoerd, dat onder sub A der tenlastelegging dezelfde handeling is ten laste gelegd als onder sub B der tenlastelegging, doch alleen anders gequalificeerd, waaruit hij de conclusie trekt, dat indien van het sub A ten laste gelegde eventueel zal worden vrijgesproken, zulks ook zal behooren te geschieden met betrekking tot het sub B ten laste gelegde;

O. dat het Hof dit betoog niet kan volgen, omdat onder A en B der telastelegging geheel verschillende handelingen zijn ten laste gelegd; zijnde immers het onder A genoemde feit het in dienst treden bij de vreemde mogendheid, d.w.z. daarbij een verbintenis aangaan, terwijl het onder B genoemde feit bestaat uit het dienst verrichten, na de indiensttreding;

O. dat de feiten en omstandigheden, welke reden geven tot de beslissing dat de verdachte het hem ten laste gelegde en hierboven bewezen verklaarde feit heeft begaan, zijn die vermeld in de vorenstaande bewijsmiddelen;

O. dat het Hof niet bewezen acht hetgeen den verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is overwogen en verdachte hiervan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het verrichten van arbeid door Nederlandsche arbeiders in Duitschland ten behoeve der oorlogsvoering zonder zich in Duitschen Krijgsdienst te begeven, wel zwaar moet worden aangerekend, maar de hulpverlening in dezen vorm zóó veelvuldig heeft plaats gehad, dat zij niet als een ernstig feit pleegt te worden beschouwd en maatregelen tegen de bedrijvers niet plegen te worden genomen, ja zelfs een vervolging deswege bij de bijzondere gerechtshoven niet, of in elk geval hoogst zelden voorkomt;

dat klaarblijkelijk in dit geval de vervolging alleen is ingesteld, omdat men van meening was, dat verdachte in dienst was getreden bij de Kriegsmarine, zooals door het Hof is beslist: ten onrechte;

dat het Hof hieraan aanleiding vindt verdachte de lichtste straf op te leggen, waarbij er tevens rekening mee wordt gehouden, dat verdachte reeds vanaf 27 Juli 1945 in

bewaring is;

Gezien art. 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding hem ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Cornelis Wiekart tot gevangenisstraf voor den tijd van een dag.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd. Spreekt verdachte daarvan vrij.

No. 317.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 20 April 1946.
(Mrs. Van Schaeck Mathon, Loeff, Houthoff, Gen.-Maj. b.d. Baron van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Z. Van de Sande La-coste).

I. Krijgsdienst (Waffen S.S.).

II. Personen in een woning door een drelgende houding tegen hen aan te nemen en door een geladen geweer op hen te richten, wederrechtelijk dwingen met de handen in de hoogte te gaan staan; vervolgens een dler personen mishandelen door het toebrengen van een slag met het geweer. Verdachte was daarbij gekleed in uniform van het Duitsche leger, waarbij hij in dienst was en het geladen geweer behoorde bij zijn uitrusting.

(Sr. artt. 57, 101, 284 lid 1 onder 1°, 300; B.B.S. art. 1.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Andries Jan Eleveld, zonder beroep, wonende te Amsterdam, eerder geïnterneerd in het kamp aan de Levantkade te Amsterdam, thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal op den 27sten Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

I. dat hij te Amsterdam, althans in Hoo-geveen, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks September 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van

Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij de Waffen SS., in ieder geval bij een onderdeel van het Duitsche leger;

II. dat hij te Amsterdam, op of omstreeks 29 October 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, in de aan de Mauritskade gelegen woning van J. van der Horst, deze van der Horst, diens echtgenoot en diens dochter, door een dreigende houding tegen hen aan te nemen en door een geladen geweer op hen te richten, althans door dit bij zich te hebben, wederrechtelijk heeft gedwongen met de handen in de hoogte te gaan staan en vervolgens, opzettelijk mishandelend voornoemden van der Horst meerdere slagen of stompen, althans een slag of stomp, met het geweer toegebracht, waardoor van der Horst pijnlijk werd getroffen en bloedend werd verwond, en tenslotte — nadat van der Horst, teneinde zich te verdedigen en teneinde verder onheil te voorkomen, het geweer bij de loop had weten vast te grijpen — ter uitvoering van zijn voornemen voornoemden van der Horst opzettelijk van het leven te berooven, althans hem opzettelijk zwaar lichamenlijk letsel toe te brengen, althans opzettelijk hem te mishadelen, althans hem door geweld of door bedreiging met geweld wederrechtelijk te dwingen het geweer los te laten, uit dat geweer opzettelijk een, althans twee schoten heeft gelost, zijnde de verdere uitvoering van zijn voornemen niet voltooid tengevolge van de van zijn, verdachte's, wil onafhankelijke omstandigheden, dat van der Horst de loop van dat geweer in de hoogte wist te richten, dit ondanks de schoten toch nog wist vast te houden, en de kogels van der Horst niet hebben getroffen, althans, tenslotte — nadat van der Horst, teneinde zich te verdedigen en teneinde verder onheil te voorkomen, het geweer had weten vast te grijpen — door uit dat geweer een, althans twee schoten te lossen, door geweld, althans bedreiging met geweld, van der Horst wederrechtelijk heeft gedwongen, dat geweer los te laten,

hebbende hij, verdachte, bij het hovenomschrevene, door gekleed te zijn in uniform van het Duitsche leger — bij welk leger hij toen in dienst was — en door een bij zijn uitrusting behoorend geladen geweer bij zich te hebben, gebruik gemaakt, althans bedreigd te maken van macht, gelegenheid en middel hem door den vijand, en door het feit der vijandelijke bezetting geboden;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard en opgegeven:

Getuige Jacobus van der Horst:

dat op Zondagavond 29 October 1944 omstreeks half negen, nadat er op de buitendeur van zijn woning, perceel Mauritskade

115 huis te Amsterdam, was geklopt en zijn vrouw naar voren was gegaan teneinde te zien wie daar was, verdachte gekleed in het uniform van de Waffen SS en een geweer met bajonet erop in zijn arm houdende met zijn hand aan de trekker van dat geweer, de huiskamer van zijn voormelde woning binnenstapte; dat achter verdachte zijn, getuige's vrouw binnenkwam; dat toen op bevel van verdachte zijn, getuige's vrouw en dochter alsmede hijzelf aan een kant van de kamer naast elkaar moesten gaan staan met hun handen in de hoogte; dat verdachte zijn geweer dreigend op hen gericht hield en hen vijf minuten tijd gaf om afscheid van elkaar te nemen; dat verdachte hem vervolgens met zijn geweer een stoot tegen zijn ribben ter hoogte van de hartstreek gaf; dat hij van deze stoot maandenlang daarna nog pijn heeft ondervonden; dat verdachte hem daarna met de kolf van zijn geweer een slag heeft toegebracht, tengevolge waarvan hij aan zijn gezicht bloedend werd verwond en pijn ondervond aan zijn linkerpol;

Getuige Petronella Elisabeth Theodora van der Horst:

dat zij de dochter is van getuige J. van der Horst; dat zij in het jaar 1944 ten huize van haar ouders woonde aan de Mauritskade 115 huis te Amsterdam; dat zij zich in den avond van den 29 October 1944 in die woning bevond; dat er toen omstreeks half negen uur op de buitendeur geklopt werd; dat haar moeder toen is gaan open doen; dat even later verdachte de huiskamer, waar zij zich toen met haar vader bevond, binnenstapte; dat haar moeder achter verdachte de kamer binnenkwam; dat toen verdachte de kamer binnen stapte hij gekleed was in het Duitsche uniform van de Waffen SS en hij een geweer onder zijn rechterarm met de loop naar voren gericht hield; dat haar vader, moeder en zij daarop aan een kant van de kamer moesten gaan staan met de handen in de hoogte; dat verdachte tegenover hen ging staan met voortdurend de loop van zijn geweer op hen gericht en met zijn hand aan de trekker;

dat verd. hen vervolgens vijf minuten tijd gaf om afscheid van elkaar te nemen; dat zij vervolgens gezien heeft, dat verdachte haar vader met zijn geweer een stoot tegen de borst gaf en direct daarop met de kolf van zijn geweer een slag; dat zij later op dien avond gezien heeft, dat haar vader bloedde aan de linkerkant van zijn gezicht en dat zijn pols geschraamd was; dat haar vader nog geruimen tijd na dien avond geklaagd heeft over pijn in zijn borst;

Getuige Petronella Johanna Wilhelmina de Jong:

dat zij is de echtgenoot van den getuige J. van der Horst en de moeder van de getuige P. E. Th. van der Horst;

dat zij zich in den avond van den 29 October 1944 bevond in de huiskamer van haar woning, perceel Mauritskade 115 huis te Amsterdam; dat dien avond omstreeks half negen uur gebeld werd; dat zij toen naar vo-

ren is gegaan om open te doen; dat er toen zij vroeg wie daar was van buiten geantwoord werd: „Deutsche Wehrmacht“; dat zij daarop de deur heeft geopend; dat toen verdachte binnen stapte, haar opzij duwde en regelrecht doorliep naar de huiskamer; dat toen verdachte haar woning binnenstapte, hij gekleed was in het uniform van de Waffenen SS en hij een geweer onder zijn arm hield; dat zij achter verdachte aan de huiskamer weer is binnengegaan;

dat zij toen met haar man en dochter op bevel van verdachte aan een kant van de kamer met haar handen in de hoogte moest gaan staan, terwijl verdachte tegenover hen ging staan met de loop van zijn geweer op hen gericht; dat verdachte toen zei, dat hij hen 5 minuten tijd gaf om afscheid te nemen; dat zij vervolgens zag, dat verdachte haar man met de bajonet van zijn geweer een stoot tegen de borst gaf en daarna met de kolf van dit geweer een slag op het hoofd; dat haar man die slag gedeeltelijk heeft geparereerd door op zij te springen;

Verdachte:

dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren; dat hij in het jaar 1944 wist, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was; dat hij in September 1944 te Assen vrijwillig in Duitschen krijgsdienst is getreden bij de Waffenen SS; dat hij tot Januari 1945 bij de Waffenen SS in dienst is gebleven; dat hij zijn opleiding te Hoogeveen heeft ontvangen;

dat hij daar gekleed werd in het uniform van de Waffenen SS en bewapend werd met geweer en bajonet;

dat hij in den avond van den 29 October 1944 gekleed in zijn uniform van de Waffenen SS en bewapend met zijn geweer naar de woning van getuigen aan de Mauritskade 115 huis te Amsterdam is gegaan; dat zijn geweer toen geladen was; dat hij, nadat hij aan deze woning aangebeld had, werd opengedaan door getuige de Jong; dat hij daarop in de huiskamer van die woning is geweest; dat hij toen zijn geweer bij zich had; dat hij daar toen ruzie gekregen heeft met den getuige J. van der Horst;

dat hij geen recht had voormelde woning van getuigen binnen te dringen en dat hij evenmin recht had om deze getuigen te dwingen met de handen in de hoogte te gaan staan;

O. dat door den voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht dat verdachte:

I. in Nederland in of omstreeks September 1944 als Nederlander in den zin van art 83 Sr., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, namelijk bij de Waffenen SS;

II. te Amsterdam op 29 October 1944 in de aan de Mauritskade gelegen woning van

J. van der Horst, dezen van der Horst, diens echtgenoot en diens dochter, door een dreigende houding tegen hen aan te nemen en door een geladen geweer op hen te richten wederrechtelijk heeft gedwongen met de handen in de hoogte te gaan staan, en vervolgens, opzettelijk mishandelend voornoemden van der Horst een slag met het geweer heeft toegebracht, waardoor van der Horst pijnlijk werd getroffen,

hebbende hij, verdachte, bij het bovenomschrevene, door gekleed te zijn in uniform van het Duitsche leger — bij welk leger hij toen in dienst was — en door een bij zijn uitrusting behoorend geladen geweer bij zich te hebben, gebruik gemaakt van macht, gelegenheid en middel hem door den vijand en door het feit der vijandelijke bezetting geboden;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is telastgelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat het bewezen verklaarde volgens de Wet strafbaar is, omdat het na te melden misdrijven oplevert;

O. dat verdachte deswege strafbaar is omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf dat het Hof bij de bepaling daarvan enerzijds rekening houdt met den hoogst ernstigen aard van de door verdachte gepleegde misdrijven en anderzijds met den persoon en de persoonlijke omstandigheden van dezen verdachte, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat verdachte blijkens zijn ter terechtzitting gedane opgave tot werken in staat is; Gezien de artt. 28, 57, 101, 284 lid 1 onder 1e, 300 Sr.;

Gezien de artt. 1, 7, 8, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwoogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan en dat het aldus bewezene onderscheidenlijk uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is“;

„Een ander door geweld of eenige andere feitelijkheid of door bedreiging met geweld of eenige andere feitelijkheid, gericht hetzij tegen dien ander, hetzij tegen derden, wederrechtelijk dwingen iets te doen gebruik makende of bedreigd hebbende te maken van macht, gelegenheid of middel, hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden“;

„Mishandeling, terwijl de schuldige gebruik heeft gemaakt of heeft bedreigd te maken van macht, gelegenheid of middel hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden“;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Andries Jan Eleveld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren;

Bepaalt dat de schuldige deze straf geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het dienen bij de gewapende macht en van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen alles voor den duur van het leven.

No. 318.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 5 April 1946. (Mrs. Lamers, Mijnlieff, Rohling, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent en Sch. b. N. b.d. Jolles).

Krijgsdienst (Wach- und Schutzdienst in Juni 1943).

De Wach- und Schutzdienst werd bij interne beschikking van den Chef Intendant beïnvloed door de gewapende macht en in uniform bewaken van objecten van militaire beteekenis. De werkzaamheid is geheel dezelfde als die van de leden van voormelde Wachabteilung. (Krachtens Personalausweisbuch combatanten in den zin van het Landoorlogsreglement).

De aan het personeel van dien dienst feitelijk opgedragen werkzaamheid bestond in het gewapend en in uniform bewaken van objecten van militaire beteekenis. De werkzaamheid is geheel dezelfde als die van de leden van voormelde Wachabteilung. (Krachtens Personalausweisbuch combatanten in den zin van het Landoorlogsreglement).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hermanus Everhardus Kuiper, mijnwerker, wonende te Eindhoven, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

(Abusievelijk gedagvaard als Hermanus Everardus; volgens het bevolkingsregister Hermannus Everhardus.)

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 9den Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat naar hem bekend was, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden;

1. in of omstreeks Juni 1943 te Zeist, althans elders, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsveldwachter, althans publieken dienst, is getreden bij den Wach- und Schutzdienst.

2. in of omstreeks het jaar 1944 te Utrecht, althans elders opzettelijk ten voordeele van Duitschland als zgn. „Wachmann” bij de Wachabteilung bewakingsdiensten heeft verricht bij het Hoofdbureau van Politie, aldaar.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft verklaard:

Verdachte:

dat hij te Zeist in Juni 1943 vrijwillig heeft geteekend bij den „Wach- und Schutzdienst Niedersachsen”; dat hij Nederlander was en wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was; dat hij een blauwe uniform droeg en een oorlogsschip te Bergen heeft bewaakt;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 8 Augustus 1945 van Jan Groenen, rechercheur van den P.O.D. te Utrecht, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Alberta Cornelia Kuiper-Geitenbeek: dat zij gedurende de bezettingsjaren verschillende brieven van haar echtgenoot Hermanus Kuiper heeft ontvangen, waaruit bleek, dat hij Wachmann was;

O. dat door voormelden inhoud van vorrenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat naar hem bekend was, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden in Juni 1943 te Zeist opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgsveldwachter, althans publieken dienst, is getreden bij den Wach- und Schutzdienst;

O. dat, hoewel het dienstverband bij den Wach- und Schutzdienst voordat deze bij interne beschikking van den Chef Intendant beïnvloed door de gewapende macht en in uniform bewaken van objecten van militaire beteekenis; dat deze werkzaamheid geheel dezelfde was als die van de, krachtens het voor hen geldende Personalausweisbuch uitdrukkelijk tot combattanten in den zin van het Landoorlogsreglement verklaarde leden van genoemde Wachabteilung en derhalve als krijgsveldwachter is aan te merken;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstem-

Veroordeelt voornoemden verdachte Andries Jan Eleveld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren;

Bepaalt dat de schuldige deze straf geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan; Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het dienen bij de gewapende macht en van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen alles voor den duur van het leven.

No. 318.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 5 April 1946. (Mrs. Lamers, Mijnlieff, Rohling, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent en Sch. b. N. b.d. Jolles).

Krijgsmiddeelen (Wach- und Schutzdienst in Juni 1943).

De Wach- und Schutzdienst werd bij interne beschikking van den Chef Intendant bevestigd in den Nederlanden (B. d.M.) van Augustus 1943, ingaande 30 September 1943, opgelost in de Wachabteilung des Chef Intendanten beim Wehrmachtbefehlshaber in den Nederlanden en droeg voordien klaarblijkelijk een burgerrechtelijk karakter.

De aan het personeel van dien dienst feitelijk opgedragen werkzaamheid bestond in het gewapend en in uniform bewaken van objecten van militaire beteekenis. Die werkzaamheid is geheel dezelfde als die van de leden van voormelde Wachabteilung. (Krachtens Personalausweisbuch combatanten in den zin van het Landoorlogsreglement).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hermanus Everhardus Kuiper, mijnwerker, wonende te Eindhoven, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

(Abusievelijk gedagvaard als Hermanus Everardus; volgens het bevolkingsregister Harmannus Everhardus.)

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 9den Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat naar hem bekend was, Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden;

1. in of omstreeks Juni 1943 te Zeist, althans elders, opzettelijk ten voordeele van Duitsland vrijwillig in Duitschen krijgsmiddeelen, althans publieken dienst, is getreden bij den Wach- und Schutzdienst.

2. in of omstreeks het jaar 1942 te Utrecht, althans elders opzettelijk ten voordeele van Duitsland als zgn. „Wachmann” bij de Wachabteilung bewakingsdiensten heeft verricht bij het Hoofdbureau van Politie, aldaar.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — heeft verklaard:

Verdachte:

dat hij te Zeist in Juni 1943 vrijwillig heeft geteekend bij den „Wach- und Schutzdienst Niedersachsen”; dat hij Nederlander was en wist, dat Duitsland met Nederland in oorlog was; dat hij een blauwe uniform droeg en een oorlogsschip te Bergen heeft bewaakt;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 8 Augustus 1945 van Jan Groenen, rechercheur van den P.O.D. te Utrecht, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Alberta Cornelia Kuiper-Geitenbeek: dat zij gedurende de bezettingsjaren verschillende brieven van haar echtgenoot Hermanus Kuiper heeft ontvangen, waaruit bleek, dat hij Wachmann was;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat naar hem bekend was, Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden in Juni 1943 te Zeist opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgsmiddeelen is getreden bij den Wach- und Schutzdienst;

O. dat, hoewel het dienstverband bij den Wach- und Schutzdienst voortdat deze bij interne beschikking van den Chef Intendant beim Befehlshaber in den Nederlanden (B.d.M.) van Augustus 1943, ingaande 30 September 1943, werd opgelost in de Wachabteilung des Chef Intendanten beim Wehrmachtbefehlshaber in den Nederlanden klaarblijkelijk een burgerrechtelijk karakter droeg, de aan het personeel van dezen dienst feitelijk opgedragen werkzaamheid bestond in het gewapend en in uniform bewaken van objecten van militaire beteekenis;

dat deze werkzaamheid geheel dezelfde was als die van de, krachtens het voor hen geldende Personalausweisbuch uitdrukkelijk tot combatanten in den zin van het Landoorlogsreglement verklaarde leden van genoemde Wachabteilung en derhalve als krijgsmiddeelen is aan te merken;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstem-

ming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is, hetgeen den verdachte meer of anders is tenlastgelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Gezien de artt. 27, 28 en 101 Sr.;

Gezien de artt. 8, 9 en 24 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Hermanus Everhardus (abusievelijk gedagvaard als Hermanus Everardus; volgens het bevolkingsregister Harmannus Everhardus) Kuiper tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

Bepaalt dat de tijd door veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd, dien verdachte ingevolge art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg in bewaring is geweest, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige voor den duur van het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 319.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 5 April 1946. (Mrs. Lamers, Mijnlieff, Rohling, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent en Sch. b. N. b.d. Jolles).

Gemotiveerde vrijspraak.

Het doorzoeken van woningen en erven en het doen van inbeslagnemingen behoort tot de politiebevoegdheden van de Landwacht Nederland. Met name is mitsdien niet bewezen dat de aan verdachte tenlastegelegde werkzaamheden ten voordeele van den vijand waren. Die werkzaamheden vallen niet zonder meer onder artikel 101 Sr. Het Tribunaalbesluit opent de mogelijkheid om verdachttes gedragingen als

N.S.B.er voor onderzoek en beoordeeling aan een Tribunaal voor te leggen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Marinus Versteeg, land- en fabrieksarbeider, wonende te Renswoude, verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 9den Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij te Renswoude, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreks het tijdvak Mei 1944—September 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand werkzaam is geweest als lid van de Landwacht Nederland, bij het doorzoeken van woningen en erven en het doen van inbeslagnemingen o.m. ten huize van G. van Ginkel te Renswoude en L. D. Reede te Amerongen, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat door het onderzoek ter terechtzitting niet wettig en overtuigend bewezen is, dat verdachte het hem bij dagvaarding tenlastegelegd heeft begaan, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat met name niet is bewezen, dat de aan verdachte tenlastegelegde werkzaamheden ten voordeele van den vijand waren, daar verdachte als lid van de Landwacht Nederland in casu heeft gebruik gemaakt van de aan leden van dat instituut toekomende politiebevoegdheden;

dat die werkzaamheden — in tegenstelling met het door verdachte erkende doch niet tenlastegelegde overbrengen van een arrestant voor de Deutsche Feldgendarmarie — niet zonder meer vallen onder art. 101 Sr., doch het Tribunaalbesluit de mogelijkheid opent om verdachttes gedragingen als N.S.B.er voor onderzoek en beoordeeling aan een Tribunaal voor te leggen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het hem bij dagvaarding tenlastegelegd heeft begaan;

Rechtdoende:

Spreekt verdachte daarvan vrij.

O. dat de verklaring van den getuige L. van Zandwijk, oom van den beschuldigde hierop neerkomt:

dat hij met verdachte bij den Rentmeester Post is geweest om te trachten voor den verdachte vergunning te krijgen tot het leggen van een dam en dat door zijn goede relaties met Post die vergunning gemakkelijk werd verleend;

O. dat de verklaring van den verdachte hiermede in overeenstemming is, zooals zij ter terechtzitting is afgelegd;

O. dat de verklaring van getuige Post van het bovenstaande in zooverre afwijkt;

dat ten eerste er een bespreking is geweest over het pachten van land, waarbij de getuige van Zandwijk ook aanwezig was;

dat ten tweede een bespreking over een dam heeft plaats gehad zonder de tegenwoordigheid van den getuige van Zandwijk, doch in tegenwoordigheid van eenige boerenleiders;

terwijl in beide gevallen uiteindelijk in de verzoeken werd toegestemd wegens bedreiging uitgeoefend in dier voege, dat bij niet inwilliging, de Deutsche autoriteiten wel maatregelen zouden nemen, hetgeen dan ook in zooverre zou zijn geschied, dat getuige ter zake van de weigering tot verpachting voor eenige Deutsche autoriteiten ter verantwoording is geroepen;

O. dat het Tribunaal geen geloof hecht aan de verklaring van den getuige van Zandwijk;

O. dat die verklaring op zichzelf reeds met de noodige voorzichtigheid moet worden bezien, ten eerste op grond van de familieband tusschen deze getuige en den beschuldigde en ten tweede op grond van het feit, dat deze getuige, in bewaring gestelde N.S.B., er niet licht toe zal overgaan te verklaren de N.S.B. als een middel tot bedreiging te hebben gebesigd;

O. dat die verklaring vooral hierom bij het Tribunaal geen geloof vindt, omdat deze, inhoudende, dat de getuige de toestemming van getuige Post gemakkelijk verkreeg, volkomen in strijd is met de verklaring van den beschuldigde zelf op 4 September 1945 afgelegd tegenover Marinus Robertus Blom, onbezoldigd Rijksveldwachter, werkzaam bij den P.O.D. te Geldermalsen, waarin blijkens diens proces-verbaal de beschuldigde verklaart de getuige van Zandwijk medegenomen te hebben, „om zoodoende eenigszins meer dwang op Post te kunnen uitoefenen”, terwijl van Zandwijk het ook gedaan heeft „in zijn hoedanigheid van Boerenleider van de Landstand”, welke laatste toch niet anders kon beteekenen dan dat die hoedanigheid tegenover getuige Post moest worden uitgespeeld;

O. dat de beschuldigde geen opheldering heeft kunnen geven, waarom hij op 4 September 1945 anders verklaarde dan ter terechtzitting;

O. dat waar het Tribunaal geen geloof hecht aan de verklaring van getuige van Zandwijk, het Tribunaal op grond van de verklaring van den beschuldigde in gemeld

proces-verbaal en van die van getuige Post aanneemt dat de beschuldigde, teneinde voor zich voordeelen te verkrijgen, dwang als bovenbedoeld op den getuige Post heeft uitgeoefend, door het te dwingen met maatregelen, die de Deutsche autoriteiten zouden nemen, waarbij in het midden gelaten kan worden of zulks geschiedde t.a.v. pacht of t.a.v. een dam, doch waarbij het Tribunaal op grond van de verklaring van den getuige Post aanneemt, dat dit geschiedde teneinde een perceel land in pacht te verkrijgen;

O. dat in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden opleveren even zoovele reden gevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Tribunaal, dat daardoor is bewezen verklaard, dat de beschuldigde zich op de in beschuldiging aangegeven wijze heeft gedragen;

O. dat de beschuldigde daardoor geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk en desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

Immers: deze beschuldigde, die door lid te blijven van de N.S.B. na het uitbreken van den oorlog en deze organisatie te gebruiken ten einde voor zich eenige voordeelen te bedingen, zeer goed moet hebben begrepen, dat hij zich gedroeg in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk en desbewust afbreuk heeft gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

O. dat voormeld bewezen verklaarde de oplegging van de hieronder vermelde maatregelen wettigt, op grond van de navolgende redenen:

dat het Tribunaal de gepleegde feiten den beschuldigde zeer ernstig aanrekent en wel in het bijzonder ten eerste dat hij lid werd van een organisatie als de Hulp-Landwacht, louter en alleen uit deze egoïstische overweging dat hij dan een jachtgeweer zou verkrijgen en ten tweede dat hij getracht heeft als landgebruiker voor zich voordeelen af te dwingen door één zijner medeburgers te bedreigen met den minderwaardigen invloed, die de N.S.B. bij de bezettende macht kon doen gelden, dat hiertegenover van weinig gewicht is het goeds dat de beschuldigde wellicht in andere richting zou hebben gedaan, omdat zulks het kwade niet kan goed maken, doch het Tribunaal dit bij de toe te passen maatregelen in overweging neemt;

dat iemand, die aldus handelt gedurende een zekeren tijd uit de gemeenschap van het Nederlandsche volk behoort te zijn verwijderd en het recht moet worden ontzegd aan het bestuur van den Staat deel te nemen, zoowel door deel te nemen aan verkiezingen als door zich verkiesbaar te stellen, terwijl een gedeelte van zijn vermogen behoort te worden verbeurd verklaard;

Ten aanzien van de verbeurdverklaring:

O. dat het Tribunaalbesluit onder de maatregelen, die kunnen worden toegepast niet noemt het opleggen van een geldboete;

O. dat verbeurdverklaring van het vermogen van den beschuldigde tot een maximum in geld uitgedrukt re vera gelijk te stellen is met een boete, zij het dan met deze beperking, dat deze niet meer kan bedragen dan het vermogen;

O. dat dus het opleggen eener verbeurdverklaring in dien vorm in het Tribunaalbesluit geen steun vindt;

O. bovendien dat een verbeurdverklaring in dien vorm zeker thans niet practisch zou zijn, omdat — zoolang nog geen voorschriften omtrent de uitvoering der verbeurdverklaring bekend zijn — niet is na te gaan op welke wijze de rangorde moet worden gevolgd, krachtens welke de bepaalde vermogensobjecten van den schuldige voor de verbeurdverklaring in aanmerking komen en hoe de waardeering of realisatie daarvan wordt geregeld;

O. dat mitsdien de verbeurdverklaring kan omvatten hetzij bepaalde vermogensobjecten, hetzij het geheele vermogen, hetzij een evenredig gedeelte daarvan;

O. dat bij een dezer vormen van verbeurdverklaring, de boven gesignaleerde moeilijkheden zich niet kunnen voordoen, zijnde in het bijzonder alsdan bij de gedeeltelijke verbeurdverklaring ook zonder nadere voorschriften een uitvoering mogelijk en voor het Tribunaal overzienbaar, daar de liquidatie van een in gemeenschap bezeten vermogen in de thans bestaande wettelijke voorschriften reeds is geregeld;

O. bovendien, dat de liquidatiewaarde van een vermogen — gelijk in casu — vaak weinig overzichtelijk is, dat een evenredigheid boven een fixum is te verkiezen.

O. dat de beschuldigde thans in vrijheid is en inbewaringgesteld is geweest van 9—28

Mei 1945 en van 4 September 1945 tot 15 Januari 1946.

Uitspraak doende:

Verklaart den beschuldigde schuldig aan:

1. hetgeen hem bij de dagvaarding oorspronkelijk is ten laste gelegd;

2. voordeel te hebben getrokken uit door en vanwege den vijand en diens handlangers genomen maatregelen en den door den oorlog en de vijandelijke bezetting geschapen feitelijk toestand, zulks door onder bedreiging met de macht, die de N.S.B. en de vijand had, J. A. Post te Asperen, als Rentmeester te dwingen, land te verpachten tegen den wil van Post voornoemd.

Legt de navolgende maatregelen aan den beschuldigde op:

1. Interneering met advies deze te beperken tot tien maanden en daarop in mindering te doen strekken de tijd, die de beschuldigde in bewaring heeft doorgebracht, zijnde van 9 Mei tot 28 Mei 1945 en van 4 September 1945 tot 15 Januari 1946.

2. Ontzegging van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

3. Verbeurdverklaring van een vierde gedeelte van het vermogen van den beschuldigde.

Heft het beheer over het vermogen van den beschuldigde op, zoodra vier weken zijn verstreken nadat zowel de in deze uitspraak vervatte maatregel van verbeurdverklaring is ten uitvoer gebracht als nadat de in deze uitspraak vervatte maatregel van interneering is geëindigd.

10 Juli 1946 (af. 2)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 320—334

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J.H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

No. 320.

BIJZONDER GERECHTSHOF 's-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 26 Juni 1946. (Mrs. Wijers, Eras, Dring, Gen. Maj. Baron v. Lawick, Kol. Dalinghaus).

ZAAK ARNOLD MEIJER.

Hulpverlening aan den vijand door het voeren van propaganda in de pers, gericht op het breken van het verzet en op het ontrouw maken van het volk aan de wettige regeering en aan de geallieerde zaak. Welke uitlatingen wèl en welke nièt aan dat criterium beantwoorden. Verwerping van het verweer, dat de gewraakte uitlatingen met 's lands belang, zooals dit zich in 1940 liet aanzien, verenigbaar waren. Beoordeling van verdachte's fouten. Strafmotivering.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Arnoldus Josephus Meyer, landbouwer, wonende te Oisterwijk, in voorloopige hechtenis in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch; enz.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gehoord den verdachte in zijne verdediging, bijgestaan door Mr. J. A. van der Putt, advocaat te Eindhoven;

O. dat de verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake:

dat hij tusschen Mei 1940 en het einde van het jaar 1941 opzettelijk ten voordeele van den vijand, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, in het door den vijand bezette Nederlandsche gebied als Leider van Nationaal Front in het openbaar en wel in het in dat bezette gebied regelmatig verschijnende en verspreid wordende weekblad genaamd „De Weg” en het eveneens aldaar regelmatig verschijnende en verspreid wordende dagblad genaamd „Nederlandsch Dagblad” veelvuldig propaganda heeft gevoerd gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijandelijken bezetter, en het ontrouw worden van dat volk aan zijn Regeering en de gemeenschappelijke zaak der tegen Duitschland strijdende Mogendheden als blijkende onder meer uit de passages, luidende als volgt of ongeveer als volgt uit verschillende van zijn hand afkomstige artikelen in opgemeld weekblad dan wel in opgemeld dagblad gepubliceerd:

1. in het weekblad de Weg van 1 Juni 1940 1ste jaargang nummer 5 onder den titel „Heldere Taal”:

„Dat is verheugend. Al te zeer werd door volksvijandige invloeden het karakter van ons volk ondergraven.

We hebben de zekerheid, dat dit zal ophouden en een gezond begripen ingang zal vinden.

De politieke overtuiging, zoo zegt de Rijkscommissaris, zal niet worden opgedrongen.

T. 2.

Enkele oude paarden zullen de ooren wel strekken en hinnen naar den parlementairen stal. Het is spijtig voor de Heeren, doch dat is voorbij en komt niet weer.

De taal, welke de Rijkscommissaris sprak, was heldere taal, zoowel waar gesproken werd over volkenrechtelijke, staatkundige als economische aangelegenheden.

Het zal de voortdurende schande van de democratische machthebbers zijn, dat deze beschouwingen op deze plaats niet door een Nederlandsch vorst of staatsman gezegd konden worden, doch na een oorlog door den Duitschen Rijkscommissaris.

De inhoud van diens woorden zijn voor ons vertrouwde klanken. Wij betreuren het, dat deze door een Duitsch Rijkscommissaris gezegd moesten worden, maar nu ze, tengevolge van het wanbeleid van vorige regeeringen en van het vorige stelsel door een Duitsch Rijkscommissaris gezegd moesten worden, nu willen wij ook loyaal aan de practische uitvoering van deze woorden werken.

Nationaal Front staat klaar, om de gezonde gedachten over volk en volkenrecht, over staat en maatschappij te verbreiden en om daadwerkelijk mede te werken aan het herstel van een fier Groot-Nederland in een geordend Europa”.

2. in het weekblad de Weg van 22 Juni 1940 1ste jaargang nummer 8 onder den titel „Wie vertegenwoordigt het volk”:

„De vraag is gewettigd: Wie vertegenwoordigt thans het volk? Is het de te Londen zoo rustig zetelende Nederlandsche regeering? Zij zeker niet. Zij diende niet het Nederlandsche volk en wordt door het Nederlandsche volk niet meer aanvaard. De hardnekkigste democraten zijn het er over eens, dat de gevluchte regeering niet het Nederlandsche volk kan vertegenwoordigen, Zijn het dan de eerste en tweede Kamer? Wanneer men deze vraag stelt, moet men zich even bezinnen. De werkzaamheid van de eerste en tweede Kamer komt ons voor als iets uit den voltooid verleden tijd, als iets van een panopticum, waaraan een vroolijke noot niet ontbreekt. Laten de Kamerleden in vrede rusten, maar als men ze toch even voor den geest haalt, het volk vertegenwoordigen kunnen zij niet meer. Zijn het de secretarissen-generaal, de waarnemende hoofden van hun departementen? Ook zij niet, want zij zijn en blijven, ook al vervullen zij hun taak naar behooren, chefs eener bureaucratie en staan buiten het hart van het Nederlandsche volk. Hun taak is nu eenmaal geen politieke. Zij waren uitvoerders van de politiek van hun chefs, de ministers, van een politiek, die in zijn algemeenheid goed gekeurd moest worden door de zgn. volksvertegenwoordiging. En de gevluchte regeering regeert niet meer over het bezette gedeelte van het Koninkrijk. Dienengevolge is er geen politiek meer, die de secretarissen-generaal hebben uit te voeren.

En de Deutsche autoriteiten! Ook al oefenen zij het regeeringsgezag uit, zij zijn uit den aard der zaak „vreemdelingen” in ons

land. Zij kunnen het Nederlandsche volk niet vertegenwoordigen. Maar wie zijn het dan, die ons volk vertegenwoordigen en de stem van ons volk doen hooren? De burge-meesters, wethouders, leden van Gedeputeerde en Provinciale Staten, de ambtenaren van gemeenten en provinciën? We kunnen hoe langer hoe lager afdalen in de hiërarchie van 's lands bestuur op zoek naar wie de stem des volks vertolkt, het helpt ons niet. Klaar en duidelijk is het, dat deze autoriteiten en autoriteitjes wel een bepaalde functie vervullen, maar zeker niet ons volk vertegenwoordigen of op heden nog kunnen vertegenwoordigen.

Bovendien zijn de loopbaan en positie van velen van hen zoo nauw verbonden met de partijdemocratie, dat zij reeds uit dien hoofde, nu het er op aankomt, het geheel te vertegenwoordigen, niet daartoe gerechtigd, noch daartoe in staat zijn.

Beteekent dit, dat we geen nauwe band met Duitschland zouden willen? Neen. We willen die wel. Maar voorop staat, dat ons volk zichzelf kan zijn. En wanneer Duitschland de voorwaarden scheidt, waardoor wij ons zelve kunnen zijn, wanneer Nederland bevrijd wordt van die stelsels en ideeën, welke de gezondheid van ons volk tientallen van jaren ondermijnden en de grootheid van Nederland fnuikten, wanneer ons ideaal en ons recht, „Eén volk, één staat”, kortom Groot-Nederland verwerkelijkt wordt, ja dan, we zeggen het eerlijk en rond, dan, maar dan ook alleen, willen we vrijwillig en met erkentelijkheid niet meer terugzien op het verleden, doch een lotsgemeenschap met Duitschland aangaan, en van den dag der vervulling af van het ideaal, Groot-Nederland voortaan beminnen, wat Duitschland bemint, en haten wat Duitschland haat”.

3. in het weekblad de Weg van 10 Augustus 1940 1ste jaargang nummer 15 onder den titel „Duitsch-Nederlandsche belangengemeenschap”:

„Duitschland heeft reeds verscheidene malen te kennen gegeven, dat het als ordenaar van Europa geen nieuw Versailles wil maken. Dat het niets wil weten van het najagen van Napoleontische concepties. Wat beteekent dat? Het beteekent, dat Duitschland geen vreemde volkeren uit elkaar wil rukken, geen beschaafde volkeren onderdrukken wil, maar dat het een orde wensch op te bouwen, welke door het gemeenschappelijke belang van de betrokken volkeren in stand blijft, niet door en zolang de macht van den overwinnaar zich doet gelden, maar door het gemeenschappelijke belang hetwelk alle deelhebbers aan die nieuwe orde zullen verkrijgen.

Toegepast op de verhouding tusschen Duitschland en Nederland, wil zulks zeggen, dat het nieuwe Nederland, op grond van het gemeenschappelijke belang, dat het met Duitschland bij die nieuwe orde zal hebben, een natuurlijke vriend van Duitschland zal zijn en derhalve bij het in gevaar geraken van die orde, zijn aandeel bij de handhaving daarvan uit eigen wil en belang zal leveren.

Willen wij thans nader vaststellen waaruit het hier bedoelde gemeenschappelijke belang bestaat, dan moet in de eerste plaats worden gedacht aan de verwezenlijking van Groot-Nederland. Door de vereeniging (volgens het volkske beginsel) van Noord en Zuid tot een onafhankelijken Groot-Nederlandschen staat, verkrijgt ons volk een onmiddellijk en kostbaar aandeel bij de nieuwe orde in Europa en zal het dus geneigd zijn deze met alle middelen te verdedigen. Bovendien is het scheppen van een Groot-Nederland, hetgeen ook wil zeggen het ontbinden van den Franschen vazalstaat België, nog daarom van groot belang, omdat daarmee een voor de nieuwe orde gevaarlijke kiem van besmetting voor goed wordt vernietigd en het Germanendom, in de gestalte van den door vriendschap en belang nauw met Duitschland verbonden Groot-Nederlandschen staat, onbetwist meester zal zijn van het eigen gebied tot aan de taalgrens”.

4. in het weekblad de Weg van 15 Maart 1941 1ste jaargang nummer 46 onder den titel „Europeesche vernieuwing”:

„Wij zijn getroffen door het begrip, dat deze bij uitstek gezaghebbende spreker voor den zielstoestand van ons volk heeft en zijn boodschap zal er zeker toe bijdragen den twijfel terug te dringen. Ook wij hebben, zij het dan ook in veel geringere mate dan Duitschland, den waanzin van Versailles ondervonden, al ware het alleen maar doordat de Belgische staat in den overwinningsoes annexionistische bevliegingen kreeg. Maar het is waar, Duitschland weet uit ervaring wat de uiteindelijke gevolgen zijn van een overspannen imperialisme.

Het weet dus ook, en de rede van den heer Fritzsche getuigt ervan, dat op materiele macht alléén niets blijvend overeind blijft staan.

Het wil een Europeesche orde, welke niet alleen of uitsluitend weldadig zal zijn voor de overwinnaars, maar ook voor de andere volkeren en in het bijzonder voor de verwante Germaansche volkeren. Tot zulk een voor alle deelnemers weldadige nieuwe orde kunnen wij, Nederlanders, zeer zeker in de eerste plaats meewerken”.

5. in het weekblad de Weg van 3 Mei 1941 2de jaargang nummer 1 onder den titel „Zeven jaar geleden”:

„Beperken wij ons tot de verhouding met Duitschland. Het is betreurenswaardig en droevig, dat de huidige gebeurtenissen over ons moesten komen. Het is bitter, verslagen en bezet te zijn. Er zijn er, die in zich een brandende haat dragen tegen alles wat Duitsch is. Zij zijn het echter niet, die Nederland tot voordeel zullen zijn.

Wij hebben steeds gewild en wij willen nog handelen volgens de natuur der dingen. Welnu, dit houdt in, dat wij boven alles ons eigen volk, het Nederlandsche volk, liefhebben. Maar in de verhouding van Nederland tot andere volkeren staan wij van nature het dichtst bij de Germaansche volkeren en is Nederland van nature gericht op Duitschland, en is dus een nauwe samenwerking

plicht. Ook al zou men meenen, dat ons veel onrecht geschiedt, ook al zou men verkeerd begrip moeten vaststellen, dan nog zou dit niet mogen leiden tot loochening van hetgeen in de natuur der dingen ligt”.

6. in het weekblad de Weg van 10 Mei 1941 2de jaargang nummer 2 onder den titel „Wij herdenken de dooden”:

„Als eens de oorlog voorbij zal zijn, zal ons volk voor alle dagen die nadien kwamen, moeten bedenken, dat het slechts gespaard kan blijven voor den oorlog, indien het tegenover iedere verwikkeling paraat is, dan zal 't echter tevens hebben te bedenken, dat een sterk Nederland, niet mag vertrouwen op de vermeende kracht van anderen, in het bijzonder van het voor zijn bondgenooten genadelooze en aan zijn bondgenooten trouwelooze Engeland, maar slechts kan bouwen naast eigen kracht op de veel duurzamere gemeenschap van belangen tusschen Nederland en Duitschland.

Gemeenschap van belangen! We denken aan het continentaal-gerichte Duitschland en het maritiem gerichte Nederland. Hoezeer vult de eene gerichtheid de andere aan! We denken aan de door Deutsche stammen bewaakte Oost- en Zuidgrens van het Germa-nendom en de door Nederlandsche stammen bewaakte Zuidgrens, de grens tegenover de Romanen. Ook hier weer stelt slechts de samenwerking tusschen Duitschland en Nederland, een fier en onafhankelijk Duitschland en een fier en onafhankelijk Nederland, de belangen van den Germaanschen statenbond zeker. We zien buiten de grenzen van Europa overzeesch Nederland en de toekomstige Deutsche koloniën in Afrika”.

7. in het weekblad de Weg van 31 Mei 1941 2de jaargang nummer 5 onder den titel „De trouw aan ons volk”:

„Wij hebben ons niet zoodanig kunnen ontplooiën als wij als beweging, die volledig voor 't nieuwe Europa gekozen heeft — en toch werkelijk niet eerst na den roden Mei 1940 — en als beweging, die in staat is om het volk te bundelen, hadden mogen verhoppen. Dat deert ons niet.

Wij laten ons er niet door teneerslaan.

Wij laten ons daardoor niet in een tegenovergestelden hoek dringen, wij denken er niet aan van onze beginselen af te wijken”.

8. in het weekblad de Weg van 14 Juni 1941 2de jaargang nummer 7 onder den titel „Te breede en te smalle grondslag”:

„Wij, leden van Nationaal Front willen werken voor ons eigen volk, maar zijn ons daarbij welbewust, dat we dit alleen dan met vrucht kunnen doen, wanneer we streven naar een Nederlandsch-Duitsche samenwerking.

Wij zijn ervan overtuigd, dat het Nederlandsche belang gediend is met een Nederlandsch-Duitsche samenwerking op breedere grondslag en evenzeer, dat ook het Deutsche belang daarmede in hooge mate gediend is. Geen samenwerking is beter en zekerder dan die, welke kan worden gesteld op de basis van het gemeenschappelijke belang. Zulk een samenwerking is des te gemakkelijker,

waar het hier volkeren betreft, die beiden van Germaanschen stam zijn. Zij hebben toch hun oorsprong gemeen; geen Deutsche oorsprong, evenmin als een Nederlandsche oorsprong, doch een Zuid-Germaansche oorsprong, welke ligt in het grijs verleden. Een volk kan zijn eigen volkspersoonlijkheid niet verloochenen. Dat behoef ook niet. Het is trouwens onmogelijk en het onmogelijke, het onnatuurlijke na te streven is een dwaasheid, een ijdel streven. Maar evenmin als een volk zijn eigen volkspersoonlijkheid verloochenen kan, evenmin kan en mag het zijn oorsprong verloochenen, ook al ligt dat in een grijs verleden.

Het is daarom goed en noodzakelijk, dat er organisaties zijn, die een Nederlandsch-Duitsche samenwerking nastreven, welke doelen op de verwantschap van kultuur en op het wederzijdsche belang. Daardoor zal het begrip voor samenwerking grootter worden. Een van de voornaamste organisaties welke dit beoogen, is de Nederlandsch-Duitsche kultuurgemeenschap. „Zij wil”, naar de Nederlandsche Prof. van Maasdijk onlangs nog in de „Deutsche Zeitung i. d. Nederlanden” (9 Juni) verklaarde, „de verhouding tusschen de beide volkeren verdienen en door middel van kultureele uitwisseling in Duitschland erkenning verwerken van de kultureele prestaties van ons land en in de Nederlanden, aan de hand van de ontwikkeling op het gebied van de kunst en de kultuur in Duitschland, den dieperen zin van dit tijdvak duidelijk maken”.

Een streven, dat alle lof verdient”.

9. in het dagblad „Nederlandsch Dagblad” van 8 Juli 1940 1ste jaargang nummer 1 onder den titel: „Naar de eenheid van het Nederlandsche volk”:

„Wij hebben den weg naar een vastere eenheid reeds jaren lang verkend. Wij weten, dat niet de staatsgrens de scheiding aangeeft tusschen ons volk en andere volkeren. Wij weten, dat ons volk uit de huidige smeltkroes slechts kan herboren worden, indien Nederlanders, zoowel van Rijks-Nederland als van Vlaanderen, benevens die uit den Westhoek van Frankrijk, in één staat, den Nederlandschen Volksstaat, vereenigd worden. Dit is ons rechtmatig aandeel in de nieuwe orde van Europa en indien ons recht wordt gedaan, zullen wij zeer zeker door een gemeenschappelijk belang, ons verbonden gevoelen aan die macht, die ons dit recht zal doen helpen wedervaren. Wij bedoelen den staat, die de verantwoordelijkheid opeischt en aanvaardt om niet een nieuw Versailles, maar een rechtvaardig geordend Europa tot stand te brengen: Duitschland! Vriendschap legt men niet op. Vriendschap bloeit slechts op den grondslag van een gemeenschappelijk belang. Welnu, dat gemeenschappelijk belang zal er zijn vanaf het oogenblik, dat een onafhankelijk Groot-Nederland deel uitmaakt van die nieuw te scheppen orde. Want zoowel de door zulk een nieuwe orde begunstigen, als de schep-per dier orde zelf, houden een direct belang bij de nieuw geschapen verhoudingen”.

10. in het dagblad „Nederlandsch Dagblad” van 19 Juli 1940 1ste jaargang nummer 11 onder den titel: „Deutschland en Nederland”:

„Deutschland en Nederland” schreven we boven dit artikel. Men weet hoe ons een toekomstige vriendschappelijke verhouding tusschen ons land en Deutschland ter harte gaat. Wij verwachten van Deutschland veel en zeker voor ons volk de toepassing van het zelfde beginsel, waardoor Deutschland groot en frisch werd: het volksche beginsel. Wij, die jarenlang voor het „alle Duitschers in één rijk” gepleit hebben, verwachten op onze beurt, dat Deutschland begripen zal, dat ook alle Nederlanders in één rijk tehuis hooren. Dat achten wij ons rechtmatig aandeel in de nieuwe orde. Door de verwezenlijking van dit grootsch ideaal krijgen we, naast de hiervoren genoemde materiele belangen, ja, boven die belangen uit, een zelfstandig vitaal belang, bij de nieuwe orde. De nieuw te scheppen Europeesche solidariteit is natuurlijk alleen op te trekken op het solidaire belang, dat een ieder bij dat Europa zal hebben. Dat wij zulk een belang bij de nieuwe orde zullen hebben is hierboven reeds aangetoond. Een stoffelijk belang, maar ook een geestelijk belang, dat is een betere waarborg, wat ons betreft, voor een groeiender vriendschap dan een oogenblikkelijke machtsconstellatie in het naoorlogische Europa.

De natuurlijke belangen van Nederland en Deutschland raken elkaar zoo dicht, dat de solidariteit tusschen Groot-Nederland en het derde Rijk, gegrond op het gemeenschappelijk belang, ieder verloop van de Europeesche conjunctuur kan weerstaan, mits Deutschland — en naar evenredigheid ook Nederland — krachtig zijn. Aan Deutschland's kracht in de nieuwe orde behoeft niemand meer te twifelen. Wij hebben onze kracht te bewijzen, heden door een spoedige hechte geestelijke eenheid, morgen door een in vriendschap met Deutschland verbonden krachtigen onafhankelijken Groot-Nederlandschen staat”.

11. in het dagblad „Nederlandsch Dagblad” van 3 October 1940 1ste jaargang nummer 76 onder den titel: „Nederlandsche wetenschap”:

„Het bestuur van den Nederl. Kultuurkring behoeft niet te vreezen, dat het door redelijke menschen als verraders zal worden beschouwd.

Wij kennen den voorzitter, prof. Snijder, als een bekwaam oudheidkundige, wiens oorspronkelijke visie op de Cretensische kunst bewondering wekt, als een modern geleerde, die van de reactionnaire strevingen in het vak niets moet hebben en als een aangenaam dischgenoot. Deze honderdkaraats-Nederlander kan ons volk volkomen vertrouwen. Dr. Smit is een fijnzinnig opvoeder der jeugd, een buitengewoon geestig redenaar en een diep geloovig Christen.

Prof. de Vries, naar onze meening een lumen der Leidsche Universiteit, poogt al jaren bij het vulgus eruditorum, dat zijn col-

legezaal vult, door prachtige voordrachten eenig begrip te wekken voor de Germaansche cultuur en het Germaansche wezen. Hij was vrijwel de eenige onder de Leidsche professoren, die sinds jaar en dag het Diet-sche streven van harte steunde en de Diet-sche studenten met raad, en ook met daad, terzijde stond. Een groot geleerde en een groot Dietscher. Den alomtegenwoordigen dr. Goedewagen kennen wij slechts uit zijn geschriften. Het artikel, dat hij onlangs in Vova schreef over de dubbelzinnigheid der bevrijding der N.S.B.-ers hebben wij met belangstelling gelezen.

Mocht het wezen, dat artikelen in dezen geest en van dezen stijl wat meer in Vova te vinden waren, dan zou veel kracht, die thans aan polemieek besteed moet worden, aan constructieven opbouw kunnen worden gewijd.

Deze mannen willen dan de cultureele banden met Deutschland versterken.

Daar ontbrak in de laatste jaren heel wat aan: velen onzer hooggeleerden vertroelden liever Deutsche emigranten. Ons is een geval bekend, dat een emigrant tot professor werd benoemd in een vak, waarin hij zich niet had gespecialiseerd. De Deutsche wetenschap sinds 1933 gold echter merkwaardigerwijze als taboe.

Merkwaardigerwijze, omdat vóór 1933 juist het omgekeerde het geval was.

Onze universiteiten waren liberaal: en zolang de Deutsche wetenschap ook nog liberaal was, bestond er aan Nederlandsche zijde een afhankelijkheid, die zoowel gunstige als ongunstige gevolgen had. Nu is natuurlijk de nationaal-Socialistische revolutie in de wetenschap reeds lang voorbereid. Zoo gaf bijv. de linguïstiek de ijzeren klankwetten, die de mechanische, typisch-liberale wetenschap had geponeerd, prijs voor een meer organische geestelijke verklaringswijze. Over het gansche gebied der wetenschap voltrok zich de overgang van de waardeering van het mechanische naar de waardeering van het organische. Ook in deze verschuiving der geestelijke waarden volgde de Nederlandsche wetenschap aanvankelijk de Deutsche op den voet.

De liberale „evolutie” werd prijsgegeven: volkskunde en dialectstudie stonden in het brandpunt der belangstelling ook ten onzent; de „volksche” wereldbeschouwing praeludeerde. Maar toen brak in 1933 ook in de Deutsche wetenschap de revolutie met elementair geweld los. In deze baaiertrok het waardeloze, dat op den voorgrond stond, de meeste aandacht: alsof dat, wat in een revolutie het opvallendst is, ook het belangrijkste moet heeten. De liberale hooggeleerden werden kopschuw: zij hadden vergeten, dat in het grijs verleden, toen het liberalisme nog jong en frisch was, evengoed prullen als Büchner en Moleschott tot profeten (van een plat materialisme!) waren uitgeroepen, ofschoon het liberalisme veel grooter geesten voortbracht. Vanaf 1933 werd de Deutsche wetenschap aan onze universiteiten in den ban gedaan: mannen

als de Vries, die met de kennis des onderscheids echter paarden van namaak wisten te onderscheiden, waren uitzondering.

Uitgaande om te vervloeken, hebben onze professoren ondanks zich zelf nochtans veelal gezegend: want ook hun wetenschap bewoog zich voor een gedeelte in de richting, welke de Duitschers gekozen hadden en met zulk een vaart en dynamiek gingen.

Maar de Nederlandsche geleerden deinsden terug voor de groote beslissing; zij waagden den sprong over den afgrond niet en legden den nadruk op sommige minder gelukkige nevenverschijnselen. Deutsche kultuur scheen taboe te worden. In Vlaanderen had men een scherper oog voor de werkelijkheid. Op de Vlaamsche Wetenschappelijke Congressen waren ook Deutsche geleerden aanwezig, die daar met veel sympathie werden begroet. Opmerkelijk was de belangstelling en de eerbied, die deze professoren voor de Vlaamsche cultuur toonden. Styn Streuvels werd door hen als een soort heros vereerd, wat den gemoedelijken man niet van zijn stuk bracht. Maar „de Waterman” van van Schendel kenden zij niet. Over het algemeen was de Vlaamsche wetenschap minder wereldvreemd, frisscher en volksverbondener dan de Nederlandsche. Een strijdersfiguur als Frans Laels, beroemd geleerde en radicaal Flamingant, bezitten wij helaas in Nederland niet. Ons universitaire leven was tot nu toe nu eenmaal niet gezegend met het charisma der strijdvaremdigheid. Thans zal er aan de onnatuurlijke scheiding der Nederlandsche en Deutsche cultuur een einde komen. Wij juichen dit van harte toe, niet alleen omdat wij veel van de Duitschers kunnen leeren, maar ook omdat het thans mogelijk wordt, dat de Nederlandsche wetenschap het liberale juk afschudt en zelfstandig wordt”.

12. in het dagblad „Nederlandsch Dagblad” van 9 October 1940 1ste jaargang nummer 81 onder den titel: „Nederlandsch-Indië in den maalstroom”:

„Wij hebben nog niet zo lang geleden in deze kolommen verklaard, dat Japan pas gevaarlijk voor ons Indië kan worden, wanneer de dubbele druk van den oorlog in China en de dreiging van de ten allen tijde waakzame Amerikaansche macht gaat minderen, en de hoop uitgesproken, dat de oorlog in Europa beëindigd zou zijn vóór er verlichting voor Japan zou komen. Het heeft niet zoo mogen zijn.

De gebeurtenissen in de Oost-Aziatische ruimte hebben een keer genomen, die Japan niet gunstiger had kunnen wenschen. Niet alleen, dat het Fransche bewind in Indo-China niet in staat meer was zich tegen welke eischen van Tokio ook te verzetten en er in moest toestemmen, dat een deel van Tonkin waardoorheen de laatste spoorweg loopt, welke Tsjang Kai Sjiek-China nog met de buitenwereld verbindt, door Japansche troepen werd bezet en er hierdoor definitief een einde gekomen schijnt te zijn aan alle ravitaillering van Tsjoenking door het buitenland (ook de weg van Burma

naar Yunnan kan van Tonkin uit worden beheerscht: door de luchtmacht!), het eindelijk een feit geworden verbond met de Asmogendheden heeft anderzijds de bedreiging door Amerika problematisch gemaakt. Japan kan weer vrijer ademen en het gevaar is daarmede acuut geworden, dat het eilanden, die zooveel voortbrengen, wat het dringend behoeft — olie in de eerste plaats, omdat het dit niet in de gebieden kan krijgen, welke het reeds heeft geannexeerd of bezet — voor zich zal opeischen.

En slechts dát land, waarmede Nederlandsch-Indië zich in oorlog bevindt — Duitschland — zou kunnen verhinderen, dat Japan zijn hand legt op den Archipel!

Van Engeland, waarop men hier in het moederland steeds gerekend heeft voor de verdediging van het overzeesche rijk, waarop het Indisch gouvernement zodoende gedwongen was zich te oriënteren en waarmede het door de ontwikkeling van den oorlog in Europa is geallieerd, mag men toch moeilijk meer hulp verwachten: Londen kan onder de tegenwoordige omstandigheden toch geen vloot vrij maken, die ook maar eenigszins opgewassen zou kunnen zijn tegen de Japansche.

Frankrijk, Indië's andere bondgenoot, moet zonder meer uitgeschakeld worden, dat zal toch wel duidelijk zijn.

Blijft Amerika. Het is een feit, dat de Vereenigde Staten zeer groote belangen in den Archipel bezitten. Zij hebben erheel wat kapitalen geïnvesteerd en behoeven dringend vooral de rubber en het tin, dat de eilanden in enorme kwantiteiten voortbrengen. Maar men zal er zich te Washington toch wel rekenschap van geven, dat men ook met een onder Japan staand Oost-Indië rubber en tin zal kunnen blijven koopen, omdat immers het Rijk van de Rijzende Zon nooit in staat zal zijn meer dan een gedeelte van hetgeen er van deze producten wordt voortgebracht, te absorberen. Wél zou de omstandigheid, dat Amerika niet over voldoende voorraden van deze beide artikelen beschikt en ze ook nog niet in voldoende hoeveelheden van elders (Zuid-Amerika!) kan betrekken, Tokio in geval van de in bezitneming van Nederlandsch-Indië het zeer machtige wapen in de hand geven de aanvoeren van deze zoo hoog noodige producten naar de Vereenigde Staten te controleren. Of dit echter een voldoende prikkel zal blijken te zijn, Washington het risico van een strijd op twee fronten op zich te laten nemen (Japan is immers de hulp der Asmogendheden toegezegd, wanneer het mocht worden aangevallen!), lijkt zeer onwaarschijnlijk. Te meer, daar de strijd tegen Japan alléén al voor Amerika geenszins een militaire „wandeling” zou betekenen, waarvan de uitslag geen twijfel zou lijden. Ook het feit, dat de Amerikaansche vloot in geval van oorlog over al de vrij overgebleven strategische bolwerken van het Britsche Rijk in Oost-Azië zal kunnen beschikken, kan het risico niet noemenswaardig verminderen. Slechts Duitschland dus, het land, waar-

mede Nederland de jure en Nederlandsch-Indië de facto in oorlog is, kan redding brengen. Wanneer Berlijn zich tot beschermheer van het Nederlandsche Rijk in zijn geheel zou willen verklaren, wanneer Tokio wist, dat een raken aan onze Oost gelijk zou staan met een raken aan de levensruimte van de as, dan alleen zouden wij ons niet meer bezorgd behoeven te maken over de toekomst van ons rijk overzee.

Het gouvernement van Ned.-Indië heeft niet getoond dit te begrijpen; er ware anders gehandeld, had men er te Batavia wél een duidelijk inzicht van hoe de zaken werkelijk liggen. Of kan men daar niet anders?! Het is te hopen dat Berlijn zich hierdoor niet ontsnijdend nadeel zal laten beïnvloeden”.

13. in het dagblad „Nederlandsch Dagblad” van 29 October 1940 1ste jaargang nummer 98 onder den titel: „Wij zullen weer opstaan.”:

„Een volk, dat deze levenslessen van zijn regeerders voorgehouden kreeg; een volk, dat voorgehouden kreeg, dat het niets meer te willen of te verlangen had, dat het niets meer behoefde te offeren, dat het eigenlijk te goed was, te beschaafd, om te vechten, zulk een volk moet verburgelijken, moet komen aan den buitenkant van 's werelds krachtenspel, het moet zijn fantasie en zijn heroïek afleggen en zijn strijdlustig en krijgshaftig verleden zien als een onwezenlijke herinnering, die — gelukkig — geen voortzetting tot in het heden vond. En voor wie dat niet aannam, was er gelukkig nog Indië, dat in de XIXde eeuw nog grootendeels veroverd moest worden.

Maar wil dat nu zeggen, dat dit prozaïsch-burgerlijk, dit anti-heroïsch-banale, dit uitsluitend door geldverdienebewogene den grondtoon van het Nederlandsche volkskarakter zou vormen? Hebben wij geen hang meer naar het groote avontuur, gelijk onze toch zoo echt Nederlandsche Jan Pietersz. Coen? Is er niets meer van den geest van zooveel vlootvoogden overgebleven? Wie wil enghartigheid onzer regeerders en onzer leidende mannen van gisteren ook het bewustzijn van het door hen geleide volk heeft verengd! Waar echter die regeerders geen vat hadden, kwamen de oerkrachten van onze volksziel weer bloot. In Indië, waar heiden-daad op heldendaad bedreven werd, maar waar dan ook nog een visioen te verwezenlijken viel: de daadwerkelijke vestiging van het gezag in geheel Indië. In Vlaanderen! In het land, dat een irredenta voor het Noorden had behooren te zijn, maar waar de Zuid-Nederlanders aan zichzelf overgelaten, ongesteund door het Noorden den reuzenstrijd streden tegen België, den Franschen vazalstaat. Ja zelfs in Noord-Nederland zelf, toen het erom ging zonder kans op succes — er waren niet eens wapenen voor de aanvulingsreserve — slag te leveren. Wanneer het rookgordijn, dat door een eeuw van zelfvoldane regeerders gelegd werd en dat de oerdat volhouden? Men begripte toch dat de

krachten van onze volksziel verborgen houdt maar optrok, dan zouden wij die woorden over ons „burgerlijk” karakter en onze ongeschiktheid voor militaire of politiek-organisatorische prestaties niet meer hooren. Alsof onze functie, de functie van een zeevarend en koloniseerend volk van dertien miljoen, niet een bij uitstek militaire en politiek-belangrijke zou zijn: de maritieme voorhoede te zijn van de Germaansche volkeren. Men vergis zich niet. Men meene niet, dat een nieuw-Europa onder Duitsche en Italiaansche leiding geen eigen taak zou laten, passend in het geheel aan een volk van dertien miljoen, dat het meest westelijke deel van het Germaansche gebied bewoont.

Twijfelaars aan onze volkskracht? Pessimisten? Er zijn nog grootere defaïtisten-van-heden, dan die wij aanduiden. Er zijn er, die meenen, dat de regeneerende krachten in ons volk zoo gering zijn, dat zij zich slechts ontwikkelen kunnen, indien Duitschland ons tientallen jaren bezet houdt. Alsof Duitschland ons voor herstel van onze eigen krachten bezet houdt. Alsof Duitschland iets zou kunnen toevoegen aan de oerkrachten, die wij bezitten. Indien zij waarlijk onvoldoende zijn, maar overal waar zij zich tot op heden konden doen gelden bleken zij in rijke mate voorhanden, dan zou ons volk gedoemd zijn ten onder te gaan.

Waarop baseeren deze „zwartkijkers” hun ultra-pessimisme? Omdat ons volk zijn nederlaag niet verdragen kan, zeggen zij, en omdat de revolutionnaire krachten in de vijf bezettingsmaanden niet sterk genoeg gegroeid zijn!

Zonderlinge motiveering. Dat een volk zijn nederlaag niet gemakkelijk verdraagt, kan slechts voor dat volk pleiten. Ons volk is trotsch en koppig. De trots is gekwetst. Pleit dat tegen ons volk? Moet men een Nederlander leeren, hetgeen de Duitsche autoriteiten vanaf den beginne begrepen, dat slechts geleidelijk, juist door aan het volk voor te houden het wijde verschieft van een grootere toekomst naast Duitschland, ons volk zijn herinnering aan den verval kan verkiezen?”

14. In het dagblad „Nederlandsch Dagblad” van 20 Januari 1941 1ste jaargang nummer 165 onder den titel: „Recht en orde”: „Wanneer het ons volk zoo lastig valt zich in de nieuwe verhoudingen terug te vinden, dan is dat mede het geval wij het niets wil doen als uitvloeisel van zijn overwonnen-zijn. De Duitschers weten en begrijpen dat. Ze zeggen ons daarom niet als overwonnen te beschouwen en zoeken wederzijds begrip, opdat op basis daarvan een vriendschap zou kunnen opbloeien. De Deutsche bezettings-overheid heeft herhaaldelijk gezegd niet aan onze eer te willen raken. Des te verachtelijker is het, dat er Nederlanders zijn, die dat wel doen. Nederlanders, die daardoor de verhoudingen tusschen bevolking en bezetting vertroebelen. Het is noodzakelijk, dat hieraan een einde wordt gesteld”.

15. In het dagblad „Nederlandsch Dag-

blad" van 22 Januari 1941 1ste jaargang nummer 167 onder den titel: „Uiterlijke en innerlijke macht”:

„De strijd om de macht was vóór den oorlog er een om de uiterlijke en tevens om de innerlijke macht. De uiterlijke macht! Zeker, wij wilden de staatsmacht op potentaten van toen veroveren. Die strijd is ontijdig beëindigd. De potentaten-van-toen oefenen na de capitulatie deze macht niet meer uit en de macht in den staat is in handen van den bezetter. Niemand zal zoo dwaas zijn te denken, dat er een politieke groepering in den lande is, die inderdaad in staat zou zijn deze uiterlijke macht op den bezetter te veroveren. En indien er zoo iemand bestaat, dan is hij een krankzinnige, een gevaarlijke gek! Het is doodeenvoudig misdadig in dezen toestand van „macht veroveren" en „macht overnemen" te spreken. Na de capitulatie van ons leger, heeft geen Nederlander in het bezette gebied het recht een greep naar de macht, die de macht van den bezetter is, te doen. „Dat bedoelen zij niet die zoo spreken", zal men mij tegenwerpen. „Laten zij, die toch ook aan een goed gebruik van Nederlandsche woorden gebonden zijn, dan van die bombastische taal afstand doen". Men moet dus begrijpen, dat deze luidruchtigen met „veroveren" geen veroveren en met „overnemen" geen overnemen bedoelen, maar dat zij bdoelen van den bezetter als een soort geschenk de uiterlijke macht te krijgen. En wat zouden deze lieden dan hebben aan deze uiterlijke macht?

Misschien de financieele voordeelen, die aan zulk een macht voor hem persoonlijk verbonden zijn? Of misschien het voor ons onbegrijpelijk genoegen, zijn machtswellust een korten tijd te kunnen botvieren? Maar verder dan ook niets, absoluut niets! Iedere uiterlijke macht kan zich slechts als innerlijke macht consolideeren. Geen uiterlijke macht, kan zich op den duur handhaven, indien zij door haar aard en haar weldadige werking geen weerklink vindt in het volk. Primo de Rivera in Spanje heeft die uiterlijke macht bezeten. Maar hij moest ten slotte heengaan, omdat het volk niet van hem gecdi was. Franco daarentegen won in zijn moeizame worsteling, in welke worsteling de zoon van Primo de Rivera het hoogste offer moest brengen, niet alleen de uiterlijke, maar ook de innerlijke macht. De macht waarover de „machtovernemers" denken zou ook weggeschonken zijn. Maar zulk een weggeschonken macht kan zich — gelijk wij reeds zeiden — niet handhaven, indien zij geen steun vindt in innerlijke macht en niet gedragen is door de liefde van het volk.

Het is juist zoo teekenend voor de branies, die zich staats- en straatsveroveraars vinden, dat zij er heden ten dage minder dan ooit over denken de innerlijke macht te veroveren op het volk. Zij voelen zelfs niet, dat dit vóór alles noodig is, want hun mentaliteit tegenover het volk is: „zijt gij niet willig dan gebruik ik geweld". Terreur en intimidatie schijnt hun verder voldoende”.

16. In het dagblad „Nederlandsch Dagblad" van 24 Januari 1941 1ste jaargang nummer 169 onder den titel: „Ons vrijmoedig woord”:

„Het is zeer moeilijk een vreemd volk te verstaan. Wat verstaan wij van het Deutsche wij, die het toch jaren lang volgden in zijn vlucht. Hoe licht mogelijk is het onbedoeld de Deutsche volksziel te raken. Zoo is het ook voor de Duitschers moeilijk te weten wat ons beroert en wat ons zou krenken. Ook daarom spraken wij: Vooral nu er naar onze meening voorlichters zijn, die gaarne een beeld ontwerpen, dat niet aan de werkelijkheid beantwoordt.

Raakt men aan het fundament voor een goed wederzijds begrip, dan sluiten wij, Nederlanders ons in ons zelf op. Dat is onze aard, dat zal niemand weerspreken. Maar juist dát moet voorkomen worden, omdat dát de best-bedoelde pogingen tot dat zoo noodige wederzijdsche begrijpen ijdel zou maken. Laten wij daarom hopen, dat onze vrijmoedige maar goedbedoelde woorden niet alleen gehoord maar verstaan zullen worden.

De broederlijke orde van vrije Germaansche volkeren is een te hoog doel, om niet met alle middelen te worden gediend.

Wij willen geen negativisme.

Negativisten zijn zij, die alles aan de ontwikkeling overlaten en den gemakkelijksten weg kiezen. Wij willen positief werk doen, mede opbouwen aan het nieuwe Europa. Maar dit opbouwen moet gebeuren op goede fundamenten.

De offers, die dezen oorlog vraagt, mogen niet tevergeefs zijn.

Wij willen samenwerking met alle volkeren, maar op de eerste en voornaamste plaats met de Germaansche volkeren.

Die samenwerking zal vruchtbaar en schoon zijn, wanneer zij gebaseerd is op het volksche zijn.

De moeilijkheden zijn vele. De offers die gevraagd zijn en nog worden gevraagd groot. Dat is niet erg, zoo ze vrucht dragen door de komende orde.

Wij doen een beroep op het Nederlandsche volk het negativisme te laten varen, zich te bezinnen op eigen grootheid en beteekenis in het verleden en te zien naar een toekomst, die, mits ons werk gericht wordt door het wezen van het Nederlandsche volk, en met als doel het welzijn van het Nederlandsche volk, schoon zal zijn.

Wij veroorloven ons ook een beroep te doen op de Deutsche bezettingsautoriteiten en op het Deutsche volk toch met allen ernst er naar te streven dit volk, ons volk te leeren kennen en daadwerkelijk te leeren hoogachten. Dit volk is bereid tot samenwerking. Dit volk wil de nieuwe orde, maar op Nederlandsch nationale en sociale basis”.

17. in het dagblad „Nederlandsch Dagblad" van 26 Februari 1941 1ste jaargang nummer 197 onder den titel: „Oproep aan de Amsterdammers”:

„Wij herhalen, wij zouden de Amsterdamsche bevolking willen toespreken en haar

zeggen, hoe wij Nederlanders zijn tot in elke vezel van ons wezen, dat we niet onder den drang der bezetting van meening veranderd zijn, doch dat we vanaf het eerste begin onzer politieke werkzaamheid, d.i. nu zeven jaar geleden, er op wezen, dat Joden een voor ons vreemd volk zijn en hoe men in overeenstemming met dit feit uit zelfbehoud maatregelen had te nemen. Geen vervolging, geen onmenswaardige behandeling, maar ordelijke verhoudingen, ongeveer gelijk aan die, welke in de oude Republiek bestonden. Dan hadden de Joden geen toegang tot de gilden, geen toegang tot de staatsambten en tot de rechtsmacht, terwijl voor richtige uitoefening van hun beroep en voor het ordelijk karakter van hun gedragingen de hoogste Jodenvertegenwoordiging tegenover den staat had in te staan.

Men schold ons uit voor barbaren, voor onchristelijken en voor onhuanen, terwijl men niet wilde weten, dat de Joden onder de Republiek de hun gelaten vrijheid loofden en van de assimilatie, waarmee de Fransche Revolutie kwam, niets wilde weten.

Men schold ons en men bedacht nimmer, dat deze regelingen zouden voorkomen, dat er wanordelijke verhoudingen zouden ontstaan.

De bezettingsoverheid heeft haar eigen opvattingen over de Joden. Wij kunnen begrijpen, dat zij in bijna iedere Jood iemand ziet, die de bezetting tracht te schaden. Men moet ook begrip hebben voor deze werkelijkheid. Iets geheel anders is zeker het willekeurige optreden dat sommige W.A.-groepen kenmerkt. Maar dat mag den Amsterdamer niet brengen tot staken en sabotage.

De verhoudingen nú worden natuurlijk bepaald door den bezettingstoestand. Dit deel van het Nederlandsche Rijk is bezet gebied, nadat ons leger heeft gecapituleerd. Mede is het daarom onze Nederlandsche plicht loyaal te staan tegenover de bezettingsoverheid en kunnen daden van sabotage gelijk staking niet sterk genoeg worden gelaakt.

De Nederlandsche overheid heeft die capitulatie bevolen. Dan is het een eenvoudige nakoming van dat bevel, benevens van de volkenrechtelijke situatie waarin wij verkeerden, om ons loyaal te gedragen. Eenmaal bevolen de wapenen neer te leggen, moeten zij ook in de scheede blijven en is het een inbreuk tegen de goede trouw en ons woord, om daden, daarmee in strijd zijnde, te stellen.

Bovendien wat wil men met die sabotage. Men lokt er slechts vergeldingsmaatregelen mee uit van de bezettingsoverheid, maatregelen overigens, die niet alleen de Duitsche, maar iedere bezettingsoverheid in zulk een toestand zou nemen. Zeker wij zijn opgegroeid in het begrip „staken”, maar de Amsterdamsche arbeiders moeten begrijpen, dat ze daarmee niets bereiken.

De energie, die gij, Amsterdamsche arbeiders, ontplooit is beter, onnoemelijk veel beter te gebruiken. Slaat uw hand in de onze, vormt een nationaal front. Gij haat kruipen

en vlieën. Wij begrijpen dat. Wanneer ge ons kent, zult ge bemerken, dat wij geen knechtzielen hebben.

Inwoners van Amsterdam, weest gij echter zelf geen knechten. Wij zijn ervan overtuigd, dat gij op het oogenblik, zonder dat gij het weet, gebruikt wordt door volksvreemden om daden te verrichten, die U en Uw stad schaden. En datgene wat Amsterdam schaadt, schaadt geheel Nederland.

Wij zouden U, volk van Amsterdam, willen toespreken. Wij zijn er van overtuigd, dat ge in de gedachten van Nationaal Front Uzelven zoudt hervinden. Wij wenschen U geen vreemd juk op te leggen, wij wenschen U niet met geweld aan ons te binden. Wij zijn een volksche beweging, wij gevoelen ons deel van U. Wij willen U doen inzien, dat gij U zeker niet moet laten imponeren door Nederlanders die U zouden willen brutaliseeren of tyranniseeren, maar evenmin moet ge U laten leiden door duistere onvolksche elementen die U gebruiken om hun haat tegen Duitschland uit te vieren, ten koste van U zelf en van uw stad.

Wees niemands knecht, wees dan ook geen Jodenknecht. Maar wees een fier Amsterdamer, een fier Nederlander”.

18. in het dagblad „Nederlandsch Dagblad” van 28 Juni 1941 1ste jaargang nummer 273 onder den titel: „Anti-Bolsjewisme”: „Een Nederlandsch legioen tegen het bolsjewisme is mogelijk”: „Met spanning zag het Nederlandsche volk uit naar de rede, die gisteravond de Rijkscommissaris hield. Ongetwijfeld zal de fluistercampagne bij hen, die in droomen leven deze weer verkeerd verstaan en uitleggen.

Wij echter kunnen niet anders dan van ganscher harte verklaren, dat wij verheugd zijn om deze rede. Wij zijn er van overtuigd, dat deze gedachten van den Rijkscommissaris, nader uiteengezet, door Nederlanders, ons volk uit de droom helpen. Deze rede was Europeesch in den goeden zin des woords en voor een waarlijk Nederlander aanvaardbaar.

Wij hielden ons volk steeds voor dat wij uit moeten gaan van eigen volksaard en ons moeten richten op het Nederlandsche volksbelang, maar tevens dat de nieuwe orde slechts dan goed kan zijn en blijvend, wanneer wij ons ten volle bereid toonden mede te willen werken aan de Europeesche orde. En de orde, waarin wij deze samenwerking zien en meenen te moeten nastreven baseeren wij op de natuur der dingen. Wij Nederlanders gaan uit van Nederland en het Nederlandsche volk. En eenmaal daarvan uitgaande, streven we de samenwerking met andere volkeren na in de volgorde: 1. Nederland—Duitschland; 2. Nederland en de andere Germaansche volkeren; 3. Nederland en de Europeesche volkeren. Wij hebben onophoudelijk in de jaren van onzen politieke strijd er op gewezen, hoe het bolsjewisme anti-Europeesch is en hoe er dus voor het bolsjewisme in een nieuw Europa geen plaats kan zijn.

De Rijkscommissaris wijst in zijn rede op

dat bolsjewistische gedoe en hoe door de vernietiging van de Sovjet-republiek, Rusland weer tot Europa wordt teruggebracht.

De Rijkscommissaris zegt: „De militaire verbrijzeling van de Sovjet-republiek leidt er toe, dat het Oosten van Europa dat sedert een kwart eeuw door het stelsel van het bolsjewisme aan Europa is ontrukkt, weer tot Europa wordt teruggebracht”.

Europeesch wil ook zeggen een einde te maken aan het „vrije toegang verlenen aan het binnendringen van joodsche, vrijmetseelaar en dientengevolge onvermijdelijk ook nihilistische en bolsjewistische elementen en ideeën”. Iedere nationaal-socialist en dus iedere Frontist zal het zoo ook zien. Tegen het bolsjewisme; vóór het nationaal-socialisme. Maar buiten onze gelederen zijn er zooveelen, die het nieuwe willen, die een Duitsch-Nederlandsche en een Europeesche samenwerking willen maar die vreezen, dat in dat nieuwe Europa geen plaats zal zijn voor nationale eigenaard en zelfstandigheid.

Tegen een nationaal-socialisme dat zulk een natuur ontkennde gedachte zou voortstaan, of dat bij stukjes en beetjes die nationale eigenaard en zelfstandigheid zou willen ontnemen, zouden wij Nationaal-Fronters ons tot onzen laatsten ademtocht verzetten. Het verheugt ons innig, dat de Rijkscommissaris door zijn rede ons de mogelijkheid biedt de goede Nederlanders die zich nog geen nationaal-socialist weten, maar het toch eigenlijk zijn, kunnen wijzen op de belangrijke uitspraak;

Het ligt niet in het wezen van het nationaal-socialisme en van de door den Führer ontworpen reorganisatie van Europa den Nederlander nationale eigenaardigheden en zelfstandigheid te ontnemen”. De Rijkscommissaris laat hierop volgen: „Deze gelijkgevoeligheden hangt evenwel af van de mate, waarin zij zich nationaal-socialist betoonen. Uw geestelijk en cultureel eigen leven in dit land nu kan niet beter worden beschermd en gehandhaafd blijven dan door opvolging van de nat.-soc. beginselen, want deze schakelen alle elementen, vreemd van bloed en nationaliteit, uit en laten de van het bloed afhankelijk eigen cultuur tot volle ontplooiing komen”.

Tevoren doet de Rijkscommissaris een oproep tot alle nationaal-socialisten, inzonderheid tot de nat.-soc. Nederlanders in Nederland om vorn te geven aan het nieuwe Europa, „opdat ook zij zich beschikbaar stellen voor de organisatie van het Europeesche gebied. Zij treden mede aan voor het welzijn van hun eigen volk als zij hun economische ervaring en hun discipline beschikbaar stellen voor de exploitatie van de economische mogelijkheden en de beveiliging van de orde”.

Wij Nationaal-Socialisten van Nationaal Front, wij zijn ten volle bereid. Wij vragen zelfs: zou thans na deze rede van den Rijkscommissaris niet het oogmerk zijn aangebroken dat de Nederlandsche Unie, N.S.B. en Nationaal Front een gezamenlijk initiatief

nemen tot het oprichten van een afzonderlijk Nederlandsch legioen om naast de Duitschers de Italianen, de Finnen, Roemenen, Spanjaarden, Hongaren en Slowaken mede te helpen Europa te beschermen tegen het Russische bolsjewisme? De Rijkscommissaris zinspeelt in zijn rede op de verdeeldheid in de nationaal-socialistische gelederen in Nederland. Welnu een dergelijk gezamenlijk initiatief zou ons nader tot elkaar brengen. Wij zouden naar elkaar toegroeien, doordat we, de wederkeerige bestrijding stakend, één zijn in onze gemeenschappelijke anti-bolsjewistische overtuiging en onze plaats veroveren in het nieuwe Europa”.

O. dat het Hof ter terechtzitting heeft waargenomen, dat in de nummers van het Weekblad „de Weg” en van het dagblad „Nederlandsch Dagblad” in de dagvaarding genoemd onder de onderscheidenlijk voor elk dier nummers aangegeven titels voorkomen de in de dagvaarding woordelijk opgenomen passages;

O. dat de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

In het tijdvak tusschen Mei 1940 en het einde van het jaar 1941 heb ik als leider van Nationaal Front in het weekblad „de Weg” en in het dagblad „Nederlandsch Dagblad” doen opnemen verschillende door mij geschreven artikelen, onderscheidenlijk onder de titels in de dagvaarding vermeld onder de nummers 1 tot en met 9 en 13 tot en met 18 en bevattende de in de dagvaarding woordelijk aangehaalde passages en zulks in de nummers van dat weekblad en dat dagblad als voor elk dier passages in de dagvaarding is aangegeven.

Ik wist toen, dat Nederland met Duitschland in oorlog was.

Genoemd weekblad en genoemd dagblad verschenen destijds regelmatig in het door Duitschland bezette Nederlandsche gebied. Zij werden toegezonden aan de abonné's en op straat verkocht.

Ik publiceerde die artikelen en de daarin voorkomende, in de dagvaarding aangehaalde, passages om door hetgeen ik schreef aan de leden van Nationaal Front den koers aan te geven, die de beweging volgde en had te volgen, doch ook om andere lezers voor onze ideeën te winnen.

Ik geef toe, dat in verschillende passages uitlatingen voorkomen, die ten voordeele waren van Duitschland en den indruk maken, dat tot blijvende vriendschap met Duitschland wordt opgewekt.

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bezwezen is, dat de verdachte tusschen Mei 1940 en het einde van het jaar 1941 opzettelijk ten voordeele van den vijand, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, in het door den vijand bezette Nederlandsche gebied als leider van Nationaal Front in het openbaar en wel in het in dat bezette gebied regelmatig verschijnende en verspreid

wordende weekblad genaamd „de Weg” en het eveneens aldaar regelmatig verschijnen-de en verspreid wordende dagblad genaamd „Nederlandsch Dagblad” veelvuldig propa-ganda heeft gevoerd gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Neder-landsche volk tegen den vijandelijken bezet-ter en het ontrouw worden van dat volk aan de gemeenschappelijke zaak der tegen Duitschland strijdende mogendheden als blij-kende uit de passages luidende als in de dagvaarding onder 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 16, 17 en 18 aangehaald uit verschillende van zijn hand afkomstige artikelen in opge-meld weekblad dan wel in opgemeld dag-blad gepubliceerd onder de titels en in de nummers van dat weekblad en dat dagblad als in de dagvaarding voor elk dier pas-sages aangegeven;

O. dat in het bijzonder mede als door ver-dachte gevoerde propaganda gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijandelijken bezetter moet worden beschouwd, dat de verdachte in meerdere der in de bewezen-verklaring vermelde passages het voorstelde alsof de vijand, indien hij onze onafhanke-lijkheid en zelfstandigheid eerbiedigde, als een redder en heilbrenger was te beschou-wen, en aanbeval een blijvende vriendschap-pelijke verhouding — het nieuwe Nederland de natuurlijke vriend van Duitschland — en een duurzame samenwerking, die zou moeten bestaan in het nieuwe Europa, in den bond der Germaansche staten, waarvan een met medewerking van Duitschland tot stand te brengen Groot-Nederland deel zou moeten uitmaken als maritieme voorhoede der Germaansche volkeren en als bewaker van de grens tegen over de Romanen;

O. dat verdachte er zich op heeft beroepen

1. dat destijds gedurende de bezetting samenwerking met den bezetter noodig was;
2. dat in de eerste tijden na de overwel-diging van ons land door de Duitschers te vreezen was, dat Duitschland niet zou kun-nen overwonnen worden en dus rekening moest worden gehouden met de mogelijk-heid, dat inderdaad Duitschland over ons toekomstig lot zou hebben te beslissen;
3. dat in het eerste jaar van den oorlog om die redenen ook vele anderen, die toch goede vaderlanders zijn gebleken te zijn, tot vriendschappelijke samenwerking met Duitschland aanspoorden;

O. dienaangaande,

dat de verdachte in wat hij aanbeval ver-uitging boven door de bezetting noodige samenwerking met den bezetter;

dat inderdaad bij het beoordeelen van wat in den eersten tijd van den oorlog omtrent de toekomst van ons land is gezegd en ge-schreven rekening mag worden gehouden met de toen niet te verwaarloozen mogelijk-heid, dat Duitschland niet zou kunnen wor-den overwonnen;

dat echter de verdachte bij verschillende der aangehaalde uitlatingen een geluid liet hooren, dat niet gelijk dat van sommige an-deren, klonk als: wij moeten er van maken

wat er van te maken is, doch slechts den indruk kon wekken van te zijn uiting van ingenomenheid met de schoone toekomst, die voor ons met onzen natuurlijken vriend Duitschland zou zijn weggelegd, als die vriend de onafhankelijkheid en zelfstandig-heid van het nieuwe Nederland zou eerbied-igen en/of ons helpen zou de Groot-Neder-landsche gedachte te verwezenlijken;

O. dat de verdachte, toegevend dat ver-schillende uitlatingen als te vriendelijk te-genover den vijand klinken, nog heeft aan-gevoerd, dat men niet slechts naar die be-paalde zinnen en zelfs niet enkel naar de in de dagvaarding aangehaalde passages moet kijken, maar de artikelen in hun geheel moet bezien in verband met wat hij verder heeft gedaan en geschreven en dat dan blijken zal, dat hij, ook tegenover de Duitschers, onver-vaard en zonder in dit opzicht ooit te transi-geeren, pal heeft gestaan voor onze onaf-hankelijkheid en zelfstandigheid en dapper heeft gestreden tegen de N.S.B., welker on-Nederlandsche houding hij onverbloemd heeft aan de kaak gesteld;

dat het Hof, ook na kennisneming van het uitvoerige verweer van verdachte in zijn boek „Alles voor het Vaderland” en van wat door en namens hem ter terechtzitting en in daar overgelegde schrifturen is betoogd, en let-tende op den inhoud en de strekking van de artikelen, waarvan de in de bewezenverkla-ring genoemde passages een deel vormen, die passages blijft beschouwen als propa-ganda gericht op het breken van het geeste-lijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijandelijken bezetter;

dat immers die passages niet zijn in strijd met een overigens door verdachte aangemen houding, doch geheel in overeenstem-ming met wat volgens zijne opgave ter te-rechtzitting toen zijn politiek inzicht was: dat hij de gunst der Duitschers moest trach-ten te verwerven om voor Nederland te be-reiken wat hij in het belang van ons land achtte;

O. dat meerbedoelde uitlatingen niet zijn goed te praten met de stelling, dat wie des-tijds bij de Duitschers iets ten goede berei-ken wilde wel gedwongen was zich als hun welgezind voor te doen, daar verdachte voor het door de Duitschers toelaten van zijne activiteit niet als prijs mocht betalen propa-ganda voor vriendschap en samenwerking met Duitschland op de wijze, waarop hij dit deed;

O. dat verdachte voorts nog heeft be-toogd, dat zijne volgelingen, voor het over-groote deel bestaande uit goede vaderlanders en trouwe aanhangers van Oranje, wel be-grepen, dat al die uitlatingen slechts dien-den om de Duitschers om den tuin te leiden en om de mogelijkheid te scheppen het na-gestreefde goede doel te bereiken;

dat bij dit betoog wordt voorbij gezien, dat, ook al zou wat verdachte beweert war zijn, „de Weg” en „het Nederlandsch Dag-blad”, die, zooals verdachte ter terechtzit-ting erkende, ook op straat verkocht wer-den, niet slechts onder zijne volgelingen

verspreid werden, doch ook kwamen onder de oogen van vele anderen en dat die uitlatingen door den vijand of diens trawanten konden worden gebruikt als middel om hunne doeleinden te bevorderen;

dat bovendien verdachte's in de bewezenverklaring vermelde publicatie's, ook als men die beschouwt in voormeld verband, slechts den indruk kunnen achterlaten, dat verdachte destijds de overtuiging had, dat ons toekomstig heil van de goedgunstigheid van Duitschland afhankelijk was en voor de hand ligt, dat dit op den duur ook op zijn niet-pro-Duitsche volgingen een verkeerden invloed moest hebben;

O. dat al de boven besproken verweermiddelen, al geldt de weerlegging daarvan voor zooveel noodig ook daarvoor, geen rol van eenige beteekenis kunnen spelen bij de beoordeeling van de onder 17 en 18 vermelde passages, die duidelijk inhouden propaganda gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijandelijken bezetter;

O. voor wat den oproep aan de Amsterdammers betreft (no. 17), dat deze niet, zooals verdachte meent, kan worden gerechtvaardigd met de stelling, dat het destijds inderdaad niet verstandig was openlijk in opstand te komen tegen den hier oppermachtigen vijand en dat het effect van de veroordeelde staking, ook voor de Joden, verkeerd is geweest;

dat immers, daargelaten, of niet de Amsterdamsche staking van 21 Februari 1941, als uitbarsting van den verzetsgeest en als demonstratie tegenover den bezetter, ten volle is waard geweest de offers, die zij vergde, als voor den geest van verzet uitermate funest moet worden beschouwd verdachte's oproep, waarvan de strekking tenslotte hierop neer kwam, dat hij den Amsterdammers wilde inprenten, dat het dwaasheid was om terwille van Joodsche volksgenooten eenig verzet tegen den Duitscher te plegen, zulks in een tijd toen alom levendig werd het besef, dat dien volksgenooten hulp moest worden geboden om hen te beschermen tegen wat de Duitschers en hun trawanten tegen hen ondernamen en, naar te verwachten was, verder ondernemen zouden;

O. dat ook het onder 18 vermelde artikel een verbondenheid met en hulp aan de Duitschers predikt, die slechts konden strekken tot breken van het verzet tegen den vijand, ook afgezien van het voorstel om te komen tot een initiatief tot het vormen van een Nederlandsch legioen voor den strijd tegen het Russische Bolsjewisme, welk voorstel op zich zelf evenzeer die strekking had, immers inhield opwekking tot strijd aan de zijde van Duitschland tegen een van diens vijanden;

O. dat de verdachte deze opwekking tot het vormen van een legioen voor den strijd tegen Rusland heeft trachten te rechtvaardigen met de stelling, dat hier slechts sprake was van een politieke zet, waarvan de bedoeling was de plannen van de Duitschers

en van de N.S.B. te doorkruisen, dat hij daarbij voorwaarden stelde, welke de Duitschers toch nooit zouden goedkeuren, en dat niet werkelijk de bedoeling heeft bestaan tot deelneming aan den strijd tegen Rusland op te roepen;

O. dat, ook al ware de bedoeling van den besproken oproep geen andere geweest dan de door verdachte thans gestelde, dit het strafbaar karakter van verdachte's gedraging voor zoover bestaande in propaganda gericht op het breken van het geestelijk verzet niet zou opheffen of verminderen, daar hij voor het door hem gestelde doel nooit mocht gebruiken het middel van openlijke opwekking tot hulp aan den vijand, wat deelneming van Nederlandsche strijdkrachten aan den strijd tegen Rusland toch ongetwijfeld was;

O. dat hier ook niet opgaat wat voor andere uitlatingen wellicht aanvaardbaar is, dat zijne volgelingen wel begrepen, dat het anders bedoeld was, daar verdachte ter terechtzitting heeft toegegeven, dat hij zijne volgelingen, op enkele uitzonderingen na, in de meening heeft gelaten, dat het voorstel ernstig bedoeld was, en dat na het artikel van 28 Juni 1941 een groot aantal leden van zijne beweging naar aanleiding van het besproken artikel het lidmaatschap heeft opgezegd;

O. ten overvloede, dat ook uit de gedragingen van verdachte na het publiceren van het thans besproken artikel blijkt, dat hij zijne volgelingen in de meening wilde brengen en laten, dat het hem ernst was met zijn voorstel, daar hij immers ter terechtzitting heeft erkend, dat hij ook nog in zijn artikel in het Nederlandsch Dagblad van 11 Juli 1941, in een rondzendbrief aan de Gouw- en afdelingsleiders van Nationaal Front d.d. 16 Juli 1941 en, begin Juli 1941, in een vergadering te Hilversum en bij een bespreking „ten Hoofdkwartiere” heeft uiteengezet en verdedigd wat hij noemt „de uiterlijke bedoeling” van zijn voorstel;

O. dat ook hier weer moet worden rekening gehouden met het feit, dat het bewuste artikel niet slechts kwam onder de oogen van zijn volgelingen;

O. dat voorts de verdachte in verschillende van de in de bewezenverklaring vermelde publicaties opwakte tot ontrouw aan de gemeenschappelijke zaak der tegen Duitschland strijdende mogendheden door nog in Mei 1941 zich in een weekbladartikel in smalende termen uit te laten over onzen bondgenoot Engeland en het voor te stellen alsof wij daarvan geen hulp te verwachten hadden, door, terwijl wij met België als bondgenoot met Duitschland in oorlog waren, tot vriendschap en samenwerking met Duitschland op te wekken voor het geval Duitschland er toe zou medewerken, dat een deel van het gebied van „den Franschen vazalstaat” België met ons land tot Groot-Nederland zou worden samengevoegd en door te komen met plannen voor deelneming aan den strijd tegen Rusland, nadat dit land door Duitschland was aangevallen

en zoo onder de tegen Duitschland strijdende mogendheden gebracht was;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft medegedeeld, dat hij niet kan zeggen, of hij toen hij het artikel van 28 Juni 1941, waarin hij strijd tegen Rusland aanbeval, publiceerde reeds wist, dat Hare Majesteit de Koningin in een radiorede had gezegd, dat als de omstandigheden daartoe mochten leiden, wij ook zouden strijden naast de bevolking van Sovjet-Rusland, doch niet ter zake doet of hij dit wist, daar van het oogeblik af, dat Rusland met Duitschland in oorlog was, ook de strijd van Rusland deel uitmaakte van de gemeenschappelijke zaak der tegen Duitschland strijdende mogendheden;

O. dat door en namens den verdachte is betoogd, dat hij nooit de bedoeling heeft gehad te handelen ten voordeele van Duitschland, dat hij slechts het belang van Nederland heeft willen nastreven, dat hij niet opzettelijk ten voordeele van Duitschland heeft gehandeld en dat zijne in de dagvaarding aangehaalde publicaties ook niet gericht waren op datgene, waarop zij volgens de dagvaarding gericht zouden zijn geweest;

O. dat echter de in de bewezenverklaring vermelde publicaties naar haar inhoud waren gericht op, de strekking hadden te bewerken, wat in de bewezenverklaring als de strekking daarvan is aangegeven, en een niet naar buiten blikkende andere bedoeling van den schrijver dier publicaties aan die strekking niet kan afdoen;

dat geen nader betoog behoeft dat publicaties van een dergelijke strekking waren ten voordeele van Duitschland, terwijl voorts moet worden aangenomen, dat verdachte aldus opzettelijk ten voordeele van Duitschland propaganda heeft gevoerd omdat hij, naar hij ter terechtzitting erkende, met wat hij schreef te lezers van zijne artikelen wilde beïnvloeden en omdat hij als leider van een politieke beweging moet hebben begrepen en geweten, dat die propaganda inderdaad ten voordeele van Duitschland strekte;

O. dat verdachte's raadsman, toegevend, dat verdachte fouten heeft gemaakt, betoogd heeft, dat verdachte niet „fout” was, daar hij anti-Duitsch was en dat ook gedurende den oorlog is gebleven, dat slechts gevoelens van vaderlandsliefde zijne daden hebben gericht en dat bij het bepalen van de strafwaardigheid van verdachte's gedragingen zijne houding in haar geheel moet worden beoordeeld;

O. dat ook dit betoog den verdachte niet kan baten, vooreerst omdat over fouten van de grootte als die der door den verdachte gemaakte niet de spons kan worden gehaald op grond dat zijne bedoelingen goed-vaderlandsch waren, doch voorts omdat inderdaad, ook als zijne innerlijke bedoelingen goed waren, als „fout” moet worden beschouwd iemand, die in tijden van oorlog en bezetting een politiek spel speelt, waarbij hij, eigendunkelijk bepalende wat in het belang van het vaderland is, bij tal van gelegen-

heden opzettelijk ten voordeele van den vijand propaganda voert van de in de bewezenverklaring genoemde strekking;

dat bij een andere opvatting dienaangaande men ook den idealist, die in de Deutsche legers streed omdat hij daardoor meende ten voordeele van zijn vaderland te handelen, niet als „fout” zou kunnen beschouwen;

O. dat het bewezen verklaarde oplevert: „Het voortgezet misdrijf van opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”, strafbaar krachtens de artt. 102 Sr. en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat de verdachte deswege strafbaar is, nu niet is gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van de feiten of van den verdachte zouden opheffen;

O. dat voor zoover in de hier boven vermelde verweren van den verdachte een beroep op overmacht mocht gelegen zijn, dit beroep in het bovenoverwogene zijne weerlegging heeft gevonden;

O. voor wat de straf betreft, dat het Hof de ten laste van verdachte bewezenverklarde feiten zeer ernstig acht, vooral waar verdachte handelde als leider eener politieke beweging en daardoor de houding en de instelling van zijne volgelingen en van anderen in belangrijke mate kon beïnvloeden;

dat echter bij het bepalen van de den verdachte toekomende straf moet worden in aanmerking genomen, dat de ten laste van verdachte bewezen verklaarde gedragingen goeddeels vallen in een tijd toen het geestelijk verzet tegen den vijand nog geenszins zoo algemeen en zoo fel was als in latere jaren, in een tijd toen nog van meerdere zijden, ook buiten de pro-Duitsche kringen, naar samenwerking met den vijand werd gestreefd en deze vijand eerst geleidelijk aan duidelijker zijn ware, satanische gedaante begon te vertoonen;

dat aannemelijk is, dat den verdachte niet als einddoel voor ogen stond de zaak der Duitschers te bevoordeelen;

dat evenzeer aannemelijk is, dat verdachte ook in zijn streven om te bereiken wat hij bereiken wilde, een grens stelde aan zijne tegemoetkoming tegenover de Duitschers, daar, als hij werkelijk de belangen der Duitschers slaafs had willen dienen, hij zeker meer had kunnen bereiken voor zichzelf en zijne beweging of wat daarvan dan zou zijn overgebleven, terwijl, kennelijk omdat de verdachte niet in voldoende mate met hen wilde medewerken, de Duitschers aan het einde van 1941 zijne beweging hebben ontbonden en hem verdere politieke activiteit verboden hebben;

dat voorts niet buiten aanmerking mag worden gelaten, dat de verdachte steeds openlijk en nadrukkelijk stelling heeft genomen tegen ieder streven, ook van Duitsche zijde, dat gericht was tegen onze onafhankelijkheid en dat hij, welke ook de motieven waren, die hem daarbij dreeven, de N.S.B. fel heeft bestreden en haar te pro-Duitsche en te weinig Nederlandsche houding openlijk heeft in het licht gesteld, hoewel voor de hand lag, dat dit in ieder geval velen Duit-

schen machthebbers niet welgevallig kon zijn;

O. dat het Hof een en ander in aanmerking nemende, na te noemen straf in overeenstemming acht met den ernst van de ten laste van verdachte bewezenverklaarde feiten en met de omstandigheden, waaronder zij zijn gepleegd;

O. dat niet bewezen is hetgeen den verdachte meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

dat in het bijzonder niet bewezen is, dat de artikelen, waarvan passages onder de nummers 10, 11 en 12 van de dagvaarding zijn aangehaald zijn van de hand van den verdachte, terwijl het Hof van oordeel is, dat de passages in de dagvaarding onder de nummers 7, 14 en 15 aangehaald, vooral als men die beziet in verband met het artikel, waarvan zij deel uitmaken, niet inhouden propaganda als in de dagvaarding bedoeld;

O. dat het Hof voorts van oordeel is, dat de verdachte door de in de bewezenverklaring vermelde passages niet heeft gevoerd propaganda gericht op het ontrouw worden van het Nederlandsche volk aan zijn regering;

dat de slechts in één artikel (22 Juni 1940) voorkomende betiteling dier regering als „de zoo rustig te Londen zetelende”, en „de gevluichte regering”, hoe afkeurenswaardig die uitlatingen ook mogen zijn, niet als propaganda gericht op het ontrouw worden aan die regering kan worden beschouwd, evenmin als het wijzen op in het verleden door deze of vorige regeringen gemaakte fouten;

dat weliswaar uit verschillende der in de bewezenverklaring vermelde passages blijkt, dat de verdachte denkbeelden en een beleid propageerde, die, naar hij ter terechtzitting erkende, waren in strijd met de denkbeelden en het beleid van de regering te Londen, doch het propageeren van die denkbeelden en dat beleid toch niet zonder meer kan worden beschouwd als het opzettelijk propaganda voeren gericht op het ontrouw worden van het Nederlandsche volk aan zijne regering;

O. dat het Hof termen aanwezig acht aan den verdachte verlot te verlenen om beroep in cassatie in te stellen;

Rechtdoende:

Verklaart den verdachte schuldig aan het hierboven gequalificeerde misdrijf en deswege strafbaar; Veroordeelt den verdachte tot een gevangenisstraf van vijf jaren met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie in bewaring doorgebracht — waaronder het Hof mede begrijpt de bewaring ondergaan ingevolge inbewaringstelling door het Militair Gezag — bij de uitvoering der hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht; Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van tien jaren;

Spreekt den verdachte vrij van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen; Verleent den veroordeelde verlot om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 321.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 11 April. (Mrs. De Boer, Bolkestein, Visser, Kapt. t. Zee b. d. Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. b. d. Van der Woude).

Aan het Gewestelijk Arbeidsbureau te Utrecht een lijst doen toekomen van circa 30 personen, welke in aanmerking kwamen voor tewerkstelling in Duitschland.

Van algemeene bekendheid was, dat de Gewestelijke Arbeidsbureaux helpers van den vijand waren en de Duitschers overwonnenen systematisch in grooten getale naar Duitschland voerden om hen ten bate van de Deutsche oorlogsvoering te werk te stellen.

Voor de toepassing van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht is niet vereischt, dat de maatregelen, waaraan personen blootgesteld worden, genomen worden of kunnen worden door dengene, aan wien deze personen of hun namen zijn overgeleverd.

(B.B.S.art. 26 en Sr. art. 102.)

Advocaat-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johannes Wilhelmus Blom, warendeskundige, wonende te Maartensdijk, Utrechtscheweg 365, thans geïnterneerd in het kamp Rhijnauwen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding namens den Procureur-Fiscaal, op den 11en Januari en 18en Maart 1946 (hieronder te noemen resp. dagvaarding 1 en 2) aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op de ter terechtzitting van 28 Maart 1946 bevolen nieuwe behandeling van de zaak aangebracht ter terechtzitting van den 24sten Januari 1946 en de voeging van deze zaak met de zaak aangebracht ter terechtzitting van 28 Maart 1946;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Advocaat-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: Dagv. 1. I. dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was —, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks September 1944 te Maartensdijk, althans elders in Nederland, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsdienst, althans publieken dienst

is getreden bij de Nederlandsche Landwacht;

II. dat hij, gedurende den tijd, dat, — naar bekend was —, Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, in of omstreeks het tijdvak September 1944—Maart 1945 te Maartensdijk en elders in Nederland, opzettelijk ten voordeele van Duitschland als hulplandwachter (bepapend) hulp heeft verleend bij het bewaken van objecten en levensmiddelen-transporten;

Dagv. 2. dat hij te Utrecht, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Maart 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog, ten voordeele van den vijand aan het Gewestelijk Arbeidsbureau te Utrecht een lijst heeft doen toekomen van circa 30 personen, welke in aanmerking kwamen voor te werkstelling in Duitschland (o. a. A. van Engelhoven en J. Verschuur) en aldus:

1. opzettelijk de op bedoelde lijst voorkomende personen heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de vrijheidsberoving van langer dan 1 maand van J. Verschuur en den dood van A. van Engelhoven voornoemd ten gevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

O. ten aanzien van het bij dagvaarding 1. ten laste gelegde, dat het Hof dit niet wettig en overtuigend bewezen acht, zoodat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. ten aanzien van het bij de dagvaarding 2. ten laste gelegde, dat verdachte ter terechtzitting zakelijk gerelateerd, onder meer heeft verklaard:

„Ik ben Nederlander door geboorte en ik was er reeds in 1942 mede bekend, dat Nederland met Duitschland in oorlog was. Ik heb te Utrecht, naar ik meen in 1942, opzettelijk aan het Gewestelijk Arbeidsbureau te Utrecht, een lijst doen toekomen met de namen van verschillende personen er op. Ik erken op de bloecnote, welke mij getoond is op deze terechtzitting, eigenhandig te hebben geschreven de navolgende aanteekening: „Hoe is het mogelijk, dat Lagerweij met een afschrift van mijn brief, welke gericht was aan de arbeidsbeurs in zijn zak loopt.”

O. dat ter terechtzitting getuige Lagerweij zakelijk gerelateerd onder meer heeft verklaard:

„Ik heb omstreeks Maart 1943 op het Gewestelijk Arbeidsbureau te Utrecht een lijst gezien, waarop de namen voorkwamen van circa 30 mannen, die in aanmerking

kwamen voor tewerkstelling in Duitschland (onder anderen A. van Engelhoven en J. Verschuur). In gemelde lijst lag een briefje waarop woordelijk stond: „Hierbij doe ik U toekomen een lijst van menschen uit Groenekan, die niet geheel in hun eigen onderhoud kunnen voorzien en op geheimzinnige wijze aan de kost komen”. Dit briefje was ondertekend „J. W. Blom”. De naam Blom was geplaatst in den vorm van een handteekening;

O. dat het Hof door den inhoud van de verklaring van den ter terechtzitting gehoorde getuige Lagerweij en van den verdachte een en ander voorzoover de inhoud daarvan hierboven is geciteerd, bewezen acht en daartoe de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte te Utrecht gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand: aan het Gewestelijk Arbeidsbureau te Utrecht, een lijst heeft doen toekomen van circa 30 personen, welke in aanmerking kwamen voor tewerkstelling in Duitschland (onder anderen A. van Engelhoven en J. Verschuur) en aldus:

1. opzettelijk de op bedoelde lijst voorkomende personen heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving door of vanwege de helpers van den vijand;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

Wordende hierbij door het Hof overwogen, dat het van algemeene bekendheid moet worden geacht, dat gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, de Gewestelijke Arbeidsbureaux helpers waren van den vijand, zoodat verdachte zeer wel heeft geweten, dat hij door het indienen van de lijst opzettelijk ten voordeele van den vijand heeft gehandeld; terwijl het mede van algemeene bekendheid was, dat de Duitschers de overwonnenen systematisch in grooten getale naar Duitschland voerden om hen ten bate van de Deutsche oorlogvoering te werk te stellen;

O. dat de raadsman van verdachte heeft aangevoerd, dat het bewezen verklaarde feit geen daerschap oplevert, maar medeplichtigheid — die niet is te laste gelegd —, omdat de op de lijst vermelde personen niet door verdachte's handelingen, maar door die van het Gewestelijk Arbeidsbureau aan maatregelen van den vijand zouden kunnen worden blootgesteld;

dat het Hof deze redeneering niet kan volgen, omdat de aangifte van de op de lijst vermelde personen bij het Gewestelijk Arbeidsbureau, welke instelling rechtstreeks medewerkte aan de tewerkstelling ten bate der Deutsche oorlogvoering, de betrokkenen aan maatregelen blootstelde, zelfs al zouden deze maatregelen niet in het onderhavige geval door het Gewestelijk Arbeidsbureau zijn genomen, dat immers voor de toepassing

art. 26 B.B.S. niet vereischt is, dat de maatregelen, waaraan personen blootgesteld worden, genomen worden of kunnen worden door dengene, aan wien deze persoon of hun namen zijn overgeleverd;

O. dat evenmin het feit, dat de opgegeven namen reeds aan het Gewestelijk Arbeidsbureau bekend waren, hetgeen trouwens niet is komen vast te staan, het door verdachte gepleegde feit straffeloos zou maken, zooals door verdachtes raadsman is betoogd;

dat immers, zoolang er nog geen maatregelen zijn genomen, een hernieuwde opgave opnieuw de aandacht op de opgegeven personen kan vestigen en derhalve maatregelen kan bevorderen;

O. dat de feiten en omstandigheden, welke reden geven tot de beslissing dat de verdachte het hem bij dagvaarding 2 ten laste gelegde en hierboven bewezen verklaarde feit heeft begaan, zijn die vermeld in vorenstaande bewijsmiddelen;

O. dat het Hof niet bewezen acht hetgeen den verdachte bij dagvaarding 2 meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is overwogen en verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof uit eigen aanschouwing is gebleken, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen verdachte is ten laste gelegd bij dagvaarding 1 vermeld;

Spreekt hem daarvan vrij.

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit, bij dagvaarding 2 hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege de helpers van den vijand;

2. het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Wilhelmus Blom tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen bij dagvaarding 2 meer of anders is ten laste gelegd, spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den verdachte van de rechten van

het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede uit het recht van bekleeden van ambten voor den duur van het leven.

Verleent verdachte ambtshalve verlof om beroep in cassatie tegen deze sententie in te stellen.

No. 322.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 6 Maart 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber en Kol. Tollenaar).

Een beroep op overmacht wordt niet voldoende weerlegd door de enkele overweging, dat deze overmacht niet wettig en overtuigend gebleken is.

(Sr. art. 40).

Op het beroep van Jacobus Johannes Kreuger, scheepsbouwer, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage 5e Kamer van den 12den November 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen” en met toepassing van de artt. 10, 28 en 102 Sr., 1, 8, 9, 11 en 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel;

Gezien de aanzegging aan den requirant vanwege den Proc.-Fiscaal van den dag, voor de behandeling der zaak bepaald;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur luidende:

S. en/of v. t. van de artt. 102, 10, 28 Sr., 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), 35, 37 van het Besluit Bijzondere Rechtspleging (D 63) door bij de sententie van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 12den November 1945, waarvan beroep in cassatie, aan den veroordeelde op te leggen een gevangenisstraf van zes jaren, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot

vernietiging van de sententie voor wat de hoofdstraf betreft en oplegging van een gevangenisstraf voor den tijd van één jaar.

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard „dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen 1 Juni 1943 en 1 October 1944 te Nieuwenhoorn, althans in Nederland, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk ten voordeele van den vijand als wachtsman bij de Deutsche Weermacht, gewapend met een geweer, Deutsche barakken heeft bewaakt”;

O. ambtshalve:

dat het Hof in de bestreden sententie heeft overwogen, dat requirant zich erop heeft beroepen, niet vrijwillig maar tegen zijn zin in den Duitschen Wachtdienst te zijn gekomen, waarop het Hof doet volgen, dat zulks — wat daarvan zij — niet wegneemt, dat requirant, gelijk hij zelf ook niet weersproken heeft, de hem telastegelegde feitelijke bewakingsverrichtingen opzettelijk heeft volbracht, terwijl, voor zoover in dit verweer een beroep op overmacht is gelegen, dit beroep niet opgaat, omdat van eenigerlei overmacht niet wettig en overtuigend is gebleken;

dat echter het Hof deze weerlegging van het verweer van requirant onvoldoende met redenen heeft omkleed;

dat toch vooreerst, indien requirant niet vrijwillig doch tengevolge van overmacht opleverenden dwang bij genoemden Wachtdienst zou hebben dienstgenomen, de feitelijke bewakingsverrichtingen mogelijkerwijs het karakter van wederrechtelijkheid zouden missen, ook al zouden die verrichtingen opzettelijke handelingen genoemd moeten worden, in zooverre immers bij een wachtdienst, onder zoodanigen dwang aangevangen, van de wachtsman niet verlangd mag worden, dat hij zich bij elke volgende dienstverrichting opnieuw daartegen verzet;

dat voorts een beroep op overmacht niet wordt weerlegd door de overweging, dat deze overmacht niet wettig en overtuigend is gebleken, daar toch de wederrechtelijkheid een vereischte is voor de strafbaarheid, en, in geval van twijfel omtrent de al of niet aanwezigheid van een rechtvaardigingsgrond, strafbaarheid niet zonder meer mag worden aangenomen, indien slechts het tegendeel — dus het bestaan van dien rechtvaardigingsgrond — niet wettig en overtuigend bewezen is;

O. dat derhalve de vraag omtrent de al of niet aanwezigheid van overmacht met betrekking tot het aan requirant te laste gelegde, nu de stukken omtrent deze vraag onvoldoende feitelijke opheldering geven, nader behoort te worden onderzocht, zoodat de Raad aan het onderzoek van het voorgestelde middel niet toekomt;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam ten einde haar met inachtneming van dit arrest op de bestaande telastelegging te berechten en af te doen.

Conclusie van den Adv.-Fiscaal Lange-meijer:

Post alia:

Alvorens het middel te bespreken merk ik ambtshalve het volgende op. Het Hof geeft een weerlegging van een door verdachte gevoerd verweer, een verweer waarvan het Hof erkent dat het mogelijkerwijze als een beroep op overmacht zou moeten worden beschouwd. Deze weerlegging echter schijnt mij niet voldoende. Zij bestaat in de stelling dat niet wettig en overtuigend van overmacht zou zijn gebleken. Nu bestaat er verschil van meening over wat rechtens is, indien omtrent het werkelijk aanwezig zijn van een beeerde rechtvaardigingsgrond twijfel blijft bestaan. Naar mijn meening zal de rechter zoolang hij een ernstige mogelijkheid, dat een rechtvaardigingsgrond aanwezig is, niet kan uitsluiten, van rechtsvervolgving moeten ontslaan. Anderen oordeelen strenger. Zie Pompe, Handboek van het Nederlandsche Strafrecht, tweede druk, blz. 76. Niemand echter bij mijn weten heeft ooit beweerd, dat de rechtvaardigingsgrond om aanvaard te worden ook wettig, d.i. dus blijkbaar door wettige middelen moet zijn bewezen.

Ik heb gemeend dit punt niet stilzwijgend voorbij te moeten gaan, maar meen niet dat het tot cassatie behoef te leiden. Immers Uw Raad kan zelf vaststellen, dat de beslissing van het Hof op dit punt wel onjuist is in de redeneering, maar juist in de slotsom. Wat toch requirant blijkens het proces-verbaal van de zitting van het Hof heeft aangevoerd — zijn armoede en het hem geweigerde ontslag — is zeker geen vol. doende noodtoestand of overmacht om een zoo ernstig feit als het verrichten van wachtdienst voor den vijand te rechtvaardigen of te verontschuldigen. Blijkbaar heeft ook de requirant er zoo over gedacht, immers hij heeft de betreffende passage van de sententie, die toch een gemakkelijk aanvalspunt bood, niet bestreden.

Dezelfde gronden, die ik niet voldoende acht om overmacht op te leveren doen mij echter wel het middel gegrond achten. De druk die de omstandigheden op requirant hebben uitgeoefend was m.i. wel zoo groot, dat een belangrijk lagere straf mij geboden schijnt.

Ik heb daarom de eer te concluderen dat Uw Raad de sententie wat de hoofdstraf betreft zal vernietigen en aan requirant een gevangenisstraf zal opleggen van één jaar.

No. 323.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 12 Maart 1946. (Mrs. van Vugt, van der Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Hoofdoff. v. Adm. Mr. Franken).

Door Deutsche militairen gevorderde rijwielen van die militairen koopen en weder

met winst aan andere personen verkoopen.

Van de tweede helft van 1944 tot 5 Mei 1945 was het van algemeene bekendheid, dat de bezettende macht toen van tal van Nederlanders rijwielen vorderde en vele Duitsche militairen van die actie gebruik maakten om aan Nederlanders ontnomen rijwielen ten eigen bate te verkoopen.

Gemelde militairen, die daarvoor ten eigen bate beschikten, handelden in elk geval wederrechtelijk en verdachte, daaraan zijn medewerking verleene, handelde eveneens wederrechtelijk.

(B.B.S. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Gerardus van den Berg, caféhouder, wonende te Haarlem, eerder geïnterneerd in het kamp Koudenhorn te Haarlem en thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op 21 Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. R. C. Bakhuizen van den Brink;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Haarlem, althans in Nederland, eens of meermalen in of omstreeks de tweede helft van het jaar 1944 en de eerste vier maanden van het jaar 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid, althans van een middel, hem door den vijand althans door het feit der vijandelijke bezetting geboden, — te weten de omstandigheid, dat de bezettende macht toen van tal van Nederlanders rijwielen vorderde en vele Duitsche militairen van die actie gebruik maakten om aan Nederlanders ontnomen rijwielen ten eigen bate te verkoopen — om zichzelf wederrechtelijk te bevoorraden, immers alstoen aldaar opzettelijk onder voormelde omstandigheden eens of meermalen zulke gevorderde of althans aan Nederlanders ontnomen (en derhalve door de bezettende macht, althans door Duitsche militairen, door middel van misdrijf verkregen) rijwielen van Duitsche militairen heeft gekocht, althans tegen jenever heeft ingeruild, en die rijwielen weder met winst aan andere personen heeft verkocht;

O. dat, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting hebben verklaard:

als getuigen:

A. H. Ouderland:

dat hij in het tijdvak van Augustus 1944

T. 2.

tot en met Februari 1945 kellner was in verdachte te Haarlem gelegen café;

dat hij in bedoeld tijdvak meermalen heeft geconstateerd, dat dezelfde 2 à 3 Duitsche militairen in bedoeld café telkens andere rijwielen aan verdachte ter hand stelden en verdachte dan voor die rijwielen een bepaald bedrag aan genoemde militairen overhandigde;

dat daarna die rijwielen in genoemd café, naar hij — getuige — in gemeld tijdvak ook heeft waargenomen, door verdachte aan bezoekers van gemeld café werden afgegeven en dat die bezoekers dan per rijwiel telkens een hooger bedrag aan verdachte overhandigden dan verdachte onderscheidenlijk daarvoor aan gemelde militairen had gegeven;

dat bezoekers van gemeld café hem — getuige — bedoelde Duitschers — hebben aangewezen als degenen, die in bedoelde periode rijwielen van Nederlanders gevorderd hadden;

J. J. Kroonsberg:

dat hij gedurende het laatste jaar van den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog van Duitsland tegen Nederland portier was van verdachtes te Haarlem gelegen café;

dat hij — getuige — in genoemd jaar meermalen heeft gezien dat 3, steeds dezelfde, Duitsche militairen bedoeld café ieder met een rijwiel en soms één van hen met twee rijwielen, binnenkwamen en dat die militairen dan telkens andere rijwielen bij zich hadden;

dat hij — getuige — toen voorts heeft waargenomen dat één dier rijwielen door verdachte in gemeld café aan zekeren de Vries werd ter hand gesteld en dat laatstgenoemde meteen daarop met dat rijwiel bedoeld café verliet;

dat hij — getuige — alstoen voorts meermalen heeft gezien dat bedoelde militairen op denzelfden dag in korten tijd 15 a 20, steeds andere, rijwielen voor verdachtes café plaatsten en vervolgens in dat café naar binnen gingen;

en J. P. de Jong:

dat zijn — getuiges — rijwiel in April 1945 door twee Duitsche militairen op den openbaren weg te Haarlem is gevorderd;

dat hij — getuige — korten tijd daarna zijn rijwiel heeft teruggezien en zich toen met zekeren van Beek naar den caféhouder van den Berg te Haarlem heeft begeven;

dat die caféhouder, dien hij — getuige — thans als verdachte ter terechtzitting aanwezig ziet, van Beek en hem — getuige — toen heeft medegedeeld dat hij — verdachte — bedoeld rijwiel voor f 800 aan van Beek had verkocht en dat verdachte daarop 2 × f 400 aan van Beek heeft ter hand gesteld; en verdachte:

dat er in het tijdvak van omstreeks de tweede helft van 1944 tot 5 Mei 1945 in zijn — verdachtes — te Haarlem gelegen café door Duitsche militairen meermalen rijwielen zijn verhandeld;

dat hij — verdachte — Nederlander is en

steeds van Nederlandsche nationaliteit is geweest;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan verdachte meer en anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte in zooverre behoort te worden vrijgesproken;

O. dat in het tijdvak, beginnende omstreeks de tweede helft van 1944 en eindigende op 5 Mei 1945, van algemeene bekendheid was:

dat de bezettende macht alstoen van tal van Nederlanders rijwielen vorderde en vele Deutsche militairen van die actie gebruik maakten om aan Nederlanders ontnomen rijwielen ten eigen bate te verkoopen;

en dat, wat er zij van de vordering van bedoelde rijwielen, gemelde militairen, die daarover ten eigen bate beschikten, in elk geval wederrechtelijk handelden en verdachte, daaraan zijn medewerking verleende, eveneens wederrechtelijk handelde;

O. dat door den inhoud van voormelde bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte te Haarlem meermalen omstreeks de tweede helft van het jaar 1944 en de eerste vier maanden van 1945 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, te weten de omstandigheid dat de bezettende macht toen van tal van Nederlanders rijwielen vorderde en vele Deutsche militairen van die actie gebruik maakten om aan Nederlanders ontnomen rijwielen ten eigen bate te verkoopen — om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, immers alstoen aldaar opzettelijk onder voormelde omstandigheden meermalen zulke gevorderde rijwielen van Deutsche militairen heeft gekocht en die rijwielen weder met winst aan andere personen heeft verkocht;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

Gezien de artt. 28, 57 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 27, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog gebruik maken van een gelegenheid, door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, meermalen gepleegd”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Gerardus van den Berg tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor den tijd van elf jaren.

No. 324.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 25 April 1946.
(Mrs. De Boer, Bolkestein, van Regteren Altena, Kapt. t. Zee b.d. Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Van der Woude).

Te Amsterdam van October 1941—September 1944 als burger-chauffeur in dienst van den „Befehlshaber der Sicherheitsdienst und des S.D. (Polizei-Durchgangslager Amersfoort) werkzaam zijn bij het vervoeren van door de Deutsche autoriteiten gearresteerde personen naar voormeld concentratiekamp.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johannes Pieter de Beurs, vischhandelaar, wonende te Amersfoort, gedetineerd in het kamp te Amersfoort.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 29sten Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amersfoort en elders in Nederland, althans in Nederland, althans daer of elders in Europa als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in of omstreeks het tijdvak van October 1941—September 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Deutschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand als burger-chauffeur in dienst van den „Befehlshaber der Sicherheitsdienst und des S.D.” (Polizei Durchgangslager Amersfoort) werkzaam is geweest bij het vervoeren van door de Deutsche autoriteiten gearresteerde personen naar bovenvermeld concentratiekamp, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat verdachte ter terechtzitting, zake-lijk gerelateerd, heeft opgegeven als volgt:

Ik ben te Amersfoort in het tijdvak October 1941—September 1944, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand als burger-chauffeur in dienst van den „Befehlshaber der Sicherheitsdienst und des S.D.” (Polizei-Durchgangslager Amersfoort) werkzaam geweest bij het vervoeren van door de Deutsche autoriteiten gearresteerde personen naar bovenvermeld concentratiekamp. Ik heb ook wel vanuit Amsterdam en Utrecht in genoemd tijdvak gevangenen naar het concentratiekamp te Amersfoort overgebracht. Ik ben Nederlander door geboorte en was er reeds in 1941 mede bekend, dat Duitsland met Nederland in oorlog was;

O. dat het ter terechtzitting overgelegde ambtseedig proces-verbaal d.d. 14 September 1945 opgemaakt door Sjoerd Hendricus Harminus Bruinisma, rechercheur der pl. P.O.D. te Amersfoort, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk inhoudt:

1. als opgave aan den verbalisant voornoemd van J. H. Stender, geïnterneerd in kamp Harskamp;

Ik kende J. P. de Beurs, wonende Hoogeweg 237 te Amersfoort. Enkele malen heb ik gezien, dat hij gevangenen, die per trein waren aangekomen, per auto naar het kamp heeft gereden;

2. als opgave aan den voornoemden verbalisant van K. W. Feuerstein, gedetineerde in het kamp Harskamp:

Ik ken de Beurs, wonende Hoogeweg 237 te Amersfoort. Ik heb enkele malen gezien, dat hij gevangenen van het station ophaalde en naar het kamp bracht;

O. dat het Hof door de verklaring van verdachte, alsmede door den inhoud van voormeld ambtseedig proces-verbaal een en ander voorzoover de inhoud daarvan hierboven is geciteerd, bewezen acht en daaruit de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte te Amersfoort en elders in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in het tijdvak van October 1941—September 1944, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland ten voordeele van den vijand als burger-chauffeur in dienst van den „Befehlshaber der Sicherheitsdienst und des S.D.” (Polizei-Durchgangslager Amersfoort) werkzaam is geweest bij het vervoeren van door de Deutsche autoriteiten gearresteerde personen naar bovenvermeld concentratiekamp en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat de feiten en omstandigheden welke reden geven tot de beslissing, dat de verdachte het hem ten laste gelegde en hierboven bewezen verklaarde feit heeft begaan, zijn die vermeld in de vorenstaande bewijsmiddelen;

O. dat het Hof niet bewezen acht hetgeen den verdachte meer of anders is ten laste ge-

legd, dan hierboven is overwogen en verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezen volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat het Hof uit eigen aanschouwing is gebleken dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in den tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Pieter de Beurs tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren met bepaling dat verdachte deze straf geheel zal ondergaan in een rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den verdachte van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven, van het dienen bij de gewapende macht eveneens voor den duur van het leven, zoomede van het recht tot het bekleden van ambten eveneens voor den duur van het leven.

No. 325.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 Mei 1946. (Mrs. Houwing, Duyfjes en van Hinloopen Labberton).

Verzoekers hersteld in de huurovereenkomst van een bioscooptheater en de tusschen gerequesteerden bestaande huurovereenkomst beëindigd. De beslissing betreffende de verdere gevolgen dezer uitspraak aangehouden.

Bepaald, dat verzoekers tot een maximum-bedrag van f 6000 zullen moeten bijdragen, teneinde de door deze wijziging in de huurovereenkomst ontstane moeilijkheden (o. a. tegenover een bouwkundige, aan wien opdracht tot een verbouwing was gegeven en met de uitvoering waarvan reeds was begonnen) tusschen gereques-

treerden en tegenover derden te helpen oplossen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 25, 26.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Herlezen 's Raads voorbereidende beslissing van 19 Maart jl. inzake de erven Chermoe als requestranten tegen J. F. Schoon c.s. als gerequestreerden, waarbij met aanhouding van de einduitspraak is verstaan, dat partijen in de gelegenheid zullen worden gesteld om ter zitting van den Raad desverkiezende nadere gegevens te verstrekken omtrent de gevolgen welke voortvloeien uit die voorbereidende beslissing;

O. dat partijen na die beslissing, onderling en onder 's Raads leiding, getracht hebben omtrent de gevolgen daarvan tot een schikking te komen, waarbij ter zitting van 14 Mei jl. als het resultaat van de besprekingen en de nader ter zake gewisselde bescheiden en in het geding gebrachte stukken is vastgesteld, dat er tusschen de aanvankelijke partijen in deze zaak (de erven Chermoe eenerzijds en Schoon en Goossens anderzijds) een drietal geschilpunten zijn overgebleven, waaromtrent geen minnelijke regeling bereikt is en die dus door den Raad zullen moeten worden beslist;

O. dat het eerste geschilpunt de vraag betreft, in hoeverre het redelijk en billijk is, dat de erven Chermoe mede dragen in de kosten, en de schade, welke het gevolg zijn van het feit, dat er met toestemming van partij Schoon door den heer van der Geest opdracht is gegeven aan J. v. der Burg tot de verbouwing van de foyer van het Corso-theater tot een bar; waarbij op de totale aannemingssom van f 34.000 een bedrag van f 2000 aan van der Burg zou zijn uitbetaald, die vervolgens met de werkzaamheden begonnen is doch deze spoedig weder heeft moeten staken, in verband met deze tusschen partijen aanhangige zaak, en thans een bedrag van f 7000 eischt, indien hij die werkzaamheden niet verder zou mogen uitvoeren;

O. dat de erven Chermoe zich hebben bereid verklaard — zulks in verband met het tweede geschilpunt, waarbij van de zijde van Schoon wordt aangedrongen op verhooging van de volgens het optierecht contractueel te betalen huur van f 410 per week — het bedrag, dat bij een huurverhoging van f 40 per week over een periode van 2 jaren, 3 maanden en 26 dagen boven de normale huurprijs zou moeten worden betaald in totaal f 4830 onmiddellijk ter beschikking te stellen voor de betaling van de herstellingen, die door van der Burg zouden moeten worden verricht om het theater in behoerlijken staat op te leveren;

O. dat de Raad geen aanleiding vindt om het contractueel aan Schoon toekomend huurbedrag te verhoogen, zoodat het tweede geschilpunt te diens nadeele moet worden beslist, doch dat het hem wel billijk voorkomt, dat de erven Chermoe een zekere

bijdrage leveren ter oplossing van de moeilijkheden, die als gevolg van het te hunnen gunste verleend rechtsherstel zijn gerezen in verband met de door van der Burg gestelde hiervoren nader omschreven eischen ten aanzien van de door dezen aangenomen verbouwing;

dat de Raad hierbij in aanmerking heeft genomen, dat de erven Chermoe thans in hun rechten hersteld wordende een in de gegeven gunstige omstandigheden voor het bioscoopbedrijf betrekkelijk lage huur hebben te voldoen, terwijl de schade van de meest drukkende oorlogsjaren niet hen, maar de andere partij heeft getroffen;

dat daartegenover wel staat, dat die partij de hooge winsten van den eersten na-oorlogscheden tijd heeft kunnen genieten, maar naar 's Raads meening bij het afwegen der voor- en nadeelen toch bij dezen geheelen loop van zaken aan de zijde van de erven Chermoe een zoodanig batig saldo te boeken valt, dat een bijdrage als boven bedoeld in redelijkheid van hen niet te veel vergt;

dat het hunnerzijds gedaan aanbod van f 4830 in wezen ook reeds daarop wijst, doch de Raad gemeend heeft dit punt geheel te moeten losmaken van de kwestie der huurverhoging en het standpunt heeft ingenomen, dat een rond bedrag — in billijkheid te stellen op f 6000 — door de erven Chermoe behoort te worden beschikbaar gehouden om de hooger aangeduide moeilijkheden, zoo voor de eigenlijke partijen als voor derden, te helpen wegnemen;

dat alzoo bij de verdere regeling der gevolgen van 's Raads beslissing, waarover de betrokkenen zich nader zullen moeten trachten te verstaan, bij gebreke waarvan de Raad ook die gevolgen nog ten hunnen verzoeken zal hebben vast te stellen, de erven Chermoe niet verder betrokken zijn, dan dat zij het aangegeven bedrag te zijner tijd hebben uit te keeren aan degenen, die daarop hetzij bij door den Raad bekrachtigde minnelijke schikking hetzij bij zijne ter zake genomen beslissing als rechthebbenden zijn aangewezen;

O. dat het derde en laatste geschilpunt betreft het door partij Goossens gedane verzoek, dat hem zou worden toegestaan gedurende den loop van het herstelde huurcontract gedurende eenige weken per jaar in het Corso-theater, dan wel in een der andere theaters van de erven Chermoe met zijn gezelschap op te treden;

dat het echter, waar de erven Chermoe hebben verklaard hiertegen overwegende bezwaren te hebben, den Raad ongewenscht voorkomt een regeling te forceeren, die zonder wederzijdsche inschikkelijkheid en goeden wil bezwaarlijk behoorlijk zou kunnen werken en naar alle waarschijnlijkheid tot allerlei ongewenschte wrijving aanleiding zou geven;

O. dat namens gerequestreerden het verzoek is gedaan de kosten te compenseeren, doch requestranten zich daartegen verzet hebben, terwijl voor zoodanige compensatie naar 's Raads oordeel inderdaad geen ter-

men aanwezig zijn, nu het eigenlijke punt in geschil volledig ten voordeele van requestranten beslist wordt;

O. dat het wenschelijk voorkomt in 's Raads beslissing uitdrukkelijk te doen uitkomen, in welken zin tusschen partijen blijkens het ten processe verhandelde overeenstemming is verkregen ten aanzien van verschillende, niet vanzelf uit het herleven van het huurcontract, voortvloeiende punten, die voor de verdere afwikkeling van deze zaak van belang zijn te achten, waarbij in de eerste plaats in aanmerking komt, dat partijen het erover eens zijn geworden den aanvangsdatum van ontruiming te stellen op Donderdag 6 Juni 1946 na de avondvoorstelling, zoodat met wijziging in zoverre van 's Raads voorbereidende beschikking dat tijdstip zal kunnen worden aangegeven als het oogenblik, waarop het oude huurcontract weer begint te werken en het nieuwe tusschen Schoon en Goossens een einde neemt;

Rechtdoende:

Verklaart, dat het optierecht, bedoeld in art. 3 van het huurcontract, hetwelk op 14 Januari 1938 tusschen Aron Chermoeck en gerequesteerde Schoon is tot stand gekomen, herleeft, met dien verstande dat tevens wordt aangenomen dat Aron Chermoeck daarvan tijdig en in den vereischten vorm heeft gebruik gemaakt;

Verstaat, dat in aansluiting daaraan het evenbedoelde tusschen Aron Chermoeck en partij Schoon gesloten huurcontract herleeft voor den duur van twee jaren, drie maanden en zes en twintig dagen, ingaande op 6 Juni 1946 (na de avondvoorstelling in het Corsotheater), terwijl op datzelfde oogenblik de nieuwe huurovereenkomst tusschen partij Schoon en Goossens een einde neemt;

dat tusschen de partijen bij het herleeftde huurcontract vaststaat, dat als basis voor een inventarislijst van de goederen, die partij Schoon aan requestranten in huur zal moeten opleveren, kan dienen het ten processe overgelegd proces-verbaal van conservatoir beslag op 30 Maart 1946 ten verzoeken van de erven Chermoeck gelegd, met uitzondering van die goederen, welke mochten blijken toe te behooren aan W. J. Goossens, thans in België vertoevende;

dat de erven Chermoeck een bedrag van in totaal f 6000 zullen moeten voldoen geheel of gedeeltelijk aan dengene of elk dergenen, die te zijner tijd bij de regeling van de verdere gevolgen dezer beslissing hetzij bij door den Raad bekrachtigde minnelijke schikking der betrokken belanghebbenden hetzij bij 's Raads te hunnen verzoeken genomen beslissing als rechthebbende voor het geheel of voor een gedeelte daarvan wordt aangewezen;

dat tusschen de partijen bij het herleeftde huurcontract, zonder dat als gevolg hiervan eenig beroep op novatie zou kunnen worden gedaan, vaststaat, dat als bedrijfsleider van het Corsotheater optreedt de heer I. Keizer, en dat voor de erven Chermoeck en in buiten

rechten zal optreden Mevrouw Chermoeck, ter zake woonplaats kiezende in het Princestheater te Rotterdam;

Houdt de beslissing betreffende de verdere gevolgen van deze uitspraak ten aanzien van de verhouding der partijen Schoon en Goossens en der gevoegde partij Budde, zoo onderling als met belanghebbende derden, aan, totdat de betrokkenen, of wel de meest gereede hunner zich tot den Raad wendt om terzake een getroffen schikking te doen bekrachtigen of een beslissing te verzoeken;

Verwijst gerequesteerden Schoon en Goossens in de hiertoe aan de zijde van requestranten, de erven Chermoeck, gevallen kosten, begroot op f 150.

No. 326.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 7 Juni 1946. (Mrs. Lunsingh Tonckens, Scholten en Haga).

Verzoek tot partiële ongedaanmaking van tijdens de bezetting tot stand gekomen statutenwijziging eener N. V. wordt niet ingewilligd, tenzij afwijking van dezen regel noodzakelijk is, ingevolge onherroepelijk geworden feitelijke toestanden. Beschikking Afdeling Voorzleningen voor rechtspersonen bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 107 en art. 18 lid 5.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien vorenstaand request;

Gehoord appellante bij monde van Mr. W. C. L. v. d. Grinten, advocaat te Rotterdam, geïntimeerde bij monde van Mr. J. v. d. Berg;

O. dat geïntimeerde bij zijn antwoord in de eerste plaats de niet-ontvankelijkheid van appellante heeft betoogd op grond, dat, nu zij de verlangde Statutenwijziging kon tot stand brengen langs den weg, daartoe door de Statuten aangewezen en zij dezen weg niet heeft gevolgd, zij niet meer als „belanghebbende" in den zin van art. 108 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer kan worden aangemerkt;

O. dat dit beroep faalt, daar onder „belanghebbende" in genoemd artikel is te verstaan ieder, die bij de in dat Hoofdstuk genoemde maatregelen belang heeft en niet is in te zien dat dit belang zoude verdwijnen, indien hij het door hem beoogde doel ook op andere wijze zou kunnen bereiken;

O. dat geïntimeerde bij de mondelinge behandeling verder heeft betoogd, dat de Afdeling Rechtspraak in deze onbevoegd is, omdat, nu het praedicaat „Koninklijke" eenmaal is vervallen, alleen de Koningin het recht zoude hebben het weder te doen herleven, hetwelk ook zoude blijken uit het feit, dat de Koningin een commissie heeft inge-

steld, om Haar op dit punt van advies te dienen;

O. dat ook dit betoog, — hetwelk trouwens geïntimeerde bij het nemen van de aangevallen beschikking blijkbaar niet voor den geest stond — moet worden verworpen, daar art. 107 van genoemd Besluit geheel algemeen luidt, terwijl, indien het oorspronkelijk verzoek alsnog zoude worden ingewilligd, dit niets kan afdoen aan de bevoegdheid van de Kroon tot intrekking van het praedicaat;

O. dat geïntimeerde bij haar antwoord ten gronde heeft gesteld, dat de Raad, afdeeling voorzieningen voor rechtspersonen, zich zelf den regel gesteld heeft, bij toepassing van art. 107 lid 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, of alle bij eene acte in de Statuten aangebrachte wijzigingen ongedaan te maken, of het verzoek af te wijzen;

dat het motief voor het stellen van dezen regel is, dat — bij een verzoek om partiële ongedaanmaking — de bestuurders van den betrokken rechtspersoon, die het verzoek doen, een selectie zouden kunnen maken tusschen bepalingen, welke zij in stand willen houden en bepalingen, welke zij ongedaan gemaakt willen zien;

dat zodoende een partiële ongedaanmaking zou neerkomen op wijziging der Statuten door een ander lichaam, dan de daartoe wettelijk bevoegde algemeene vergadering;

dat er in dit verband op kan worden gewezen, dat reeds verzoeken zijn binnengekomen en afgewezen, waarin het bestuur uit de onder invloed van den bezetter tot stand gekomen Statutenwijziging (van welke het de meeste ongedaan gemaakt wilde zien) die wijzigingen wilde laten voortbestaan, welke de winstverdeling ten koste van de aandeelhouders en ten bate van de tantiëmisten hadden veranderd;

dat de Afdeeling zich op het standpunt heeft gesteld, dat zij, na de geheele Statutenwijziging te hebben ongedaan gemaakt, de wenschelijkheid van herleving van een tijdens de bezetting tot stand gebrachte wijziging behoort over te laten aan de algemeene vergadering van de betreffende rechtspersonen, welke die wijziging op normale wijze kan tot stand brengen;

dat de Afdeeling van dezen regel alleen afwijkt in gevallen, waarin voor deze afwijking noodzaak bestaat;

dat dit laatste slechts het geval is, indien de Statutenwijziging iets constateert, dat niet herroepelijk is, bijv. wanneer gedurende de bezetting het maatschappelijk kapitaal is vergroot en op grond daarvan nieuwe aandelen zijn uitgegeven;

dat immers, zou men de Statutenwijziging — voor wat betreft de kapitaalvergroting — ongedaan maken, de rechten van de houders dier nieuwe aandelen onzeker zouden worden;

dat daarom zulks onherroepelijk geworden feitelijke verhoudingen en toestanden de noodzaak scheppen tot afwijking van den

gestelden regel;

dat overigens de regel stelselmatig is gehandhaafd, alleen al omdat het voor de Afdeeling ondoenlijk is telkens te onderzoeken of bij het al of niet ongedaan maken van een onderdeel der Statutenwijziging een belang van één of meer geïnteresseerden zou worden geschaad;

dat in het onderhavige geval de ongedaanmaking van de wijziging van één artikel wordt gevraagd, terwijl bij dezelfde acte een groot aantal wijzigingen is aangebracht;

dat daarom de bovengemelde regel dan ook bereids tot afwijzing leidde;

O. dat, vooropgesteld dat art. 107 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de ongedaanmaking zoude toelaten ten aanzien van slechts een deel der eertijds aangebrachte wijzigingen, de Raad op de door geïntimeerde daartoe aangevoerde gronden van oordeel is, dat deze in het onderhavige geval niet moet worden toegestaan, zoodat het beroep moet worden verworpen;

Beschikkende:

Bevestigt de beschikking waarvan beroep; Veroordeelt appellante in de kosten van het hooger beroep, tot aan deze uitspraak aan zijde van geïntimeerde begroot op nihil.

No. 327.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 24 April 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Plug, Kapt. t. Zee v. d. Bergen, Lt. Kol. b.d. Boswijk).

Hulpverlening aan den vijand: In de eerste helft van 1943 textielwaren, lederwaren en papier in Nederland opkopen en vervolgens die goederen verhandelen aan het „Reichsluftfahrtministerium Aussenstelle Westen“.

Beroep op overmacht verworpen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Daniel Pieter Vreeswijk, handelsagent, wonende te Amsterdam, eerder geïnterneerd in het kamp te Castricum, thans geïnterneerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 14den Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij tesamen en in vereëning met H. J. L. Vogt ter uitvoering van een door hen in gemeen overleg daartoe opgevat voornemen, althans alleen, in Nederland, althans daar of elders in Europa, als Nederlander in den

zin van art. 83 Sr., in of omstreeks de eerste helft van 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand zonder eenige dwang of pressie van de zijde van den vijand een aantal goederen als textielwaren, lederwaren en papier, in Nederland heeft opgekocht met de bedoeling die goederen rechtstreeks of via na te noemen schakel te verhandelen aan Deutsche Weermachtsinstanties en vervolgens die goederen wederom heeft verhandeld aan de „firma Fuchs”, welke als schakel dienst deed tusschen opkopers en handelaren eenerzijds en Deutsche Weermachtsinstanties anderzijds, zulks terwijl de Nederlandsche burgerbevolking in haar normale behoeften aan die goederen niet meer naar behooren kon voorzien en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat op door het Hof ter terechtzitting toegewezen vordering van den Proc.-Fiscaal de woorden „welke als schakel dienst deed tusschen opkopers en handelaren eenerzijds en Deutsche Weermachtsinstanties anderzijds” in de dagvaarding op de 13e, 14e en 15e regel van boven, dienen te worden gewijzigd in: „welke een schuilnaam was voor het Reichsluftfahrtministerium Aussenstelle Westen”, en de woorden „of via na te noemen schakel” op de 11e regel van boven dienen te vervallen;

dat in de dagvaarding als tikfouten voorkomen de woorden „tesamen”, en „opkopers”, hetgeen moet worden gelezen alsof daar stond respectievelijk „tezamen” en „opkopers”, wordende verdachte door deze verbeteringen evenmin in zijne verdediging geschaad;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — hebben opgegeven en verklaard:

1. de getuige Helena Johanna Louise Vogt:

„dat zij van Februari 1943 tot half Maart van datzelfde jaar verdachte in zijn zaken heeft geassisteerd;

dat verdachte in de eerste helft van 1943 verschillende artikelen als papier, leer- en textielwaren aan Deutsche Weermachtsinstanties ten verkoop aangeboden heeft; dat verdachte deze artikelen heeft verhandeld aan de „firma Fuchs” welke een schuilnaam was voor het Reichsluftfahrtministerium, Aussenstelle Westen, gevestigd te Amsterdam; dat verdachte tegenover de „firma Fuchs” als verkooper optrad; dat nimmer facturen van verdachte's leveranciers aan de „firma Fuchs” werden ingezonden”;

2. verdachte:

„dat hij Nederlander is en dit altijd is geweest; dat hij in de eerste helft van 1943 in opdracht van de „firma Fuchs”, welke een schuilnaam was voor het Reichsluftfahrtministerium, Aussenstelle Westen, gevestigd te Amsterdam, in Nederland uitbetalingen

heeft gedaan aan verschillende leveranciers voor aan de „firma Fuchs” geleverde goederen;

dat de door de „firma Fuchs” aangekochte goederen in hoofdzaak bestonden uit partijen papier en slechts voor een gering deel uit leder- en textielwaren; dat hij wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was ten tijde van deze transacties”;

O. dat een ambtseeding proces-verbaal d.d. 24 Juli 1945, opgemaakt door Remmert Aten, Sigofred Jacobus Fles en Leendert Hoogstad, allen leden van een C.v.O. van de P.O.D. aanstreek, inhoudt als verklaring van verdachte aan deze verbalisanten afgelegd onder meer:

„dat hij in het begin van 1943 goederen heeft opgekocht om deze door te verkoopen aan diverse weermachtsinstellingen; dat de aangeboden en geleverde artikelen omvatten textiel, leer enz.;

O. dat aan het Hof niet gebleken is van eenige dwang of pressie van de zijde van den vijand en zulks ook niet door verdachte is beweerd;

O. verder, dat aan het Hof uit eigen wetenschap bekend is, dat de Nederlandsche burgerbevolking in Nederland op het tijdstip, dat verdachte leer, textielwaren en papier opkocht, teneinde deze goederen aan Deutsche weermachtsinstanties aan te bieden en af te leveren, in haar normale behoeften aan die goederen niet meer naar behooren kon voorzien;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen het Hof de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht: dat verdachte in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in de eerste helft van 1943, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand zonder eenige dwang of pressie van de zijde van den vijand een aantal goederen als textielwaren, lederwaren en papier, in Nederland heeft opgekocht met de bedoeling die goederen te verhandelen aan Deutsche Weermachtsinstanties en vervolgens die goederen wederom heeft verhandeld aan de „firma Fuchs”, welke een schuilnaam was voor het Reichsluftfahrtministerium Aussenstelle Westen, zulks terwijl de Nederlandsche burgerbevolking in Nederland alstoen in haar normale behoeften aan die goederen niet meer naar behooren kon voorzien, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat, indien het de bedoeling van verdachte mocht zijn, een beroep te doen op overmacht, daarin bestaande, dat hij door getuige Vogt gedwongen zou zijn tot de onderhavige handelingen over te gaan, het Hof dit beroep verwerpt, daar van een dergelijk gedwongen zijn niets is gebleken; dat integendeel de verhouding tot die getuige van geheel anderen aard was en mocht zij al van die verhouding misbruik hebben gemaakt —

waarvan overigens ook niets is komen vast te staan — dit verdachte, die zichzelf in een dergelijke positie heeft gebracht niets ter verontschuldiging kan dienen;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof enerzijds rekening houdt met het strafregister van den verdachte en anderzijds met de omstandigheid, dat verdachte verschillende Nederlanders op illegale wijze heeft geholpen en hij reeds geruimen tijd in bewaring vertoefte;

O. dat niet bewezen is, hetgeen aan verdachte meer of anders is tenlastegelegd, dan hierboven als bewezen verklaard is aangenomen, zoodat verdachte in zoverre van het hem tenlastegelegde behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het Hof op grond van het uiterlijk voorkomen van den verdachte de overtuiging heeft, dat verdachte tot werken in staat is;

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, of den staat tegenover den vijand benadeelen”, meermaalen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Daniel Pieter Vreeswijk tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, met bepaling dat deze straf geheel zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den verdachte van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht, alles voor den duur van vijftien jaren.

No. 328.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 12 April 1946. (Mrs. Prof. Dr. Van Hamel, Lamers, Rohling, Gen.-Maj. b.d. v. d. Bent en Sch. b. N. b.d. Jolles).

Hulpverlening aan den vijand.

Dienstdoende bij de Landwacht als hulplandwachter deelnemen aan de arrestatie van iemand, die van anti-Nationaal-Socia-

listische gezindheid en van anti-Nationaal-Socialistisch gedrag werd verdacht.

Verdachte kon zich alleen op een bevoegd gegeven ambtelijk bevel beroepen, indien de arrestatie had geleid tot terbeschikkingstelling van den arrestant aan een Nederlandse politieinstante.

Verdachte heeft als hulplandwachter door de overbrenging van na te noemen Schuitemaker uit te voeren een onmisbare schakel voor diens arrestatie gevormd en moet die mogelijkheid in zijn bewustzijn hebben opgenomen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Nicolaas van Eckelen, wonende te Badhoevedorp, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding namens den Procureur-Fiscaal, op den 18den Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgeroep;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd dat naar hij wist Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, in of omstreeks Juli 1944 te of nabij Badhoevedorp (gemeente Haarlemmermeer), althans in Nederland, vrijwillig is getreden in Duitschen krijgsmacht, althans in Duitschen staats- of publieken dienst, te weten bij den Hulpdienst van de op 12 November 1943 opgerichte „Nederlandsche Landwacht”;

althans in geval het bovenstaande niet leidt tot veroordeeling van verdachte met oplegging van een straf of maatregel: terzake dat hij gedurende den tijd dat naar hij wist Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde in de tweede helft van het jaar 1944 in Nederland opzettelijk is toegetreden tot en onder meer als chauffeur heeft dienst gedaan bij de op 12 November 1943 opgerichte „Nederlandsche Landwacht” en voorts in of omstreeks Augustus 1944 te of nabij Badhoevedorp (gemeente Haarlemmermeer) opzettelijk als lid van die organisatie, tetewen als zoogenaamde hulplandwachter heeft deelgenomen aan de arrestatie van zekeren G. Schuitemaker te Badhoevedorp, die van anti-Nationaal-Socialistische gezindheid en van anti-Nationaal-Socialistisch gedrag werd verdacht, hebbende hij, verdachte, aldus alstoen aldaar opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleend in diens streven het verzet in Nederland te breken, althans tegen te gaan;

O. dat door het onderzoek ter terechtzitting niet wettig en overtuigend is bewezen, dat verdachte het hem bij dagvaarding in de eerste plaats tenlastegelegde heeft begaan,

zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelaateerd — hebben opgegeven en verklaard:

Getuige Anna Maria Hermans:

dat op 21 Augustus 1944, des namiddags te 10.25 uur, haar man, Gerrit Schuitemaker, en zij reeds te bed lagen, toen er aan de voordeur van hun woning te Badhoevedorp werd gebeld; dat er op haar vraag, wie er was, van buiten werd geantwoord: „Twee van de Landwacht; is Uw man thuis?"; dat er, toen zij bevestigend antwoordde, gezegd werd: „Uw man moet zich even komen melden bij den Commandant; dat die laatste woorden werden herhaald, toen zij de deur opendeed; dat zij twee personen bij de voordeur zag staan, die ieder een uniform droegen en een geweer; dat zij in een dier personen haar buurman, Van der Velden, herkende; dat bedoelde personen zeiden, dat zij in opdracht van den Commandant kwamen; dat zij de beide Landwachters met haar man tusschen zich in zag wegloopen;

Verdachte:

dat hij in de tweede helft van 1944 te Badhoevedorp heeft dienst gedaan als hulplandwachter bij de Nederlandsche Landwacht; dat hij op een avond in het laatst van Augustus 1944 in het kringhuis te Badhoevedorp van zijn commandant Van Munster opdracht heeft gekregen G. Schuitemaker te Badhoevedorp te verzoeken voor een bespreking bij Van Munster te komen; dat zijn collega, hulplandwachter Van der Velden, die meeging om het adres te wijzen, en hij ingevolge bedoelde opdracht naar de woning van Schuitemaker zijn gegaan; dat hij in uniform en met een dubbelloops jachtgeweer bewapend was; dat Schuitemaker goedschiks met Van der Velden en hem, verdachte, is meegegaan naar het kringhuis; dat Schuitemaker tusschen hen in liep; dat Van Munster aldaar aan Schuitemaker heeft gevraagd, of hij, Schuitemaker, een lijst van alle N.S.B.ers te Badhoevedorp had, welke hij, Schuitemaker, in het openbaar zou hebben laten zien en van welke N.S.B.ers hij, Schuitemaker, gezegd zou hebben, dat ze kapot gemaakt zouden worden; dat hij, verdachte, in opdracht van Van Munster Schuitemaker heeft gefouilleerd en in een van diens zakken een goed bijgehouden lijst van N.S.B.ers te Badhoevedorp gevonden heeft; dat hij van Van Munster opdracht heeft gekregen Schuitemaker over te brengen naar het Hoofdbureau van de Nederlandsche Landwacht aan de Viottastraat te Amsterdam, waarbij Van der Velden hem, verdachte, moest vergezellen; dat Van der Velden en hij aan die opdracht hebben voldaan;

O. dat een, de zaak no. D - II - 178/1945 D.V. (Van Munster) betreffend proces-verbaal der openbare terechtzitting van dit Hof, Eerste Kamer, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Anton Willem van Munster:

dat hij in het jaar 1944 als plaatselijk

commandant van de hulplandwacht te Badhoevedorp heeft dienst gedaan; dat hij in Augustus 1944 van Aanholt heeft gehoord, dat G. Schuitemaker te Badhoevedorp met een lijstje van N.S.B.ers rondliep, die volgens uitlatingen van Schuitemaker vermoord zouden worden; dat hij daarna op 21 Augustus 1944 aan de hulplandwachters Van der Velden en Van Eekelen heeft gezocht, dien Schuitemaker te vragen bij hem, Van Munster, te komen; dat die hulplandwachters Schuitemaker bij hem hebben binnengebracht; dat hij aan Schuitemaker naar dat lijstje en bedoelde uitlatingen heeft gevraagd; dat bij fouilleering door Van Eekelen op Schuitemaker een lijstje met N.S.B.ers is gevonden, waarop hij, verdachte, aan bedoelde hulplandwachters opdracht tot overbrenging van Schuitemaker naar het Hoofdbureau van de Landwacht, Viottastraat, Amsterdam, heeft gegeven;

O. dat door voormelden inhoud van vorrenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte gedurende den tijd, dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde in de tweede helft van 1944 in Nederland heeft dienst gedaan bij de op 12 November 1943 opgerichte „Nederlandsche Landwacht" en voorts in Augustus 1944 te Badhoevedorp (gemeente Haarlemmermeer) opzettelijk als zoogenaamde hulplandwachter heeft deelgenomen aan de arrestatie van zekeren G. Schuitemaker te Badhoevedorp, die van anti-Nationaal-Socialistische gezindheid en van anti-Nationaal-Socialistisch gedrag werd verdacht, hebbende hij, verdachte aldus alstoen aldaar opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleend in diens streven het verzet in Nederland te breken;

O. dat het Hof de door verdachtes raadsman gevoerde verweren verwerpt, daar:

a. verdachte zich alleen op een bevoegd gegeven ambtelijk bevel kon beroepen, indien de arrestatie van Schuitemaker had geleid tot terbeschikkingstelling van dezen aan een Nederlandsche politie-instantie;

b. aan het Hof niet zoodanige feiten en omstandigheden zijn gebleken, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat verdachte in noodweer heeft gehandeld;

O. dat verdachte als hulplandwachter door de overbrenging van Schuitemaker uit te voeren een onmisbare schakel heeft gevormd voor diens arrestatie welke mogelijkheid verdachte in zijn bewustzijn moet hebben opgenomen; dat verdachte door zijn dienstverrichting den vijand hulp verleende, nu de Landwacht, naar van algemeene bekendheid is, was opgericht, om den Duitschen bezetter in diens optreden hier te lande, ook het breken van het verzet omvattende, behulpzaam te zijn;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat aan het Hof, dat zich tot de tenlastegelegde feiten moet beperken, buitendien voldoende gedragingen van verdachte zijn gebleken, ten aanzien waarvan het Tribunaalbesluit de mogelijkheid opent deze voor onderzoek en beoordeeling aan een Tribunaal voor te leggen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen, dat verdachte het in de eerste plaats tenlastegelegde heeft begaan; spreekt verdachte daarvan vrij;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den verdachte in de tweede plaats meer of anders is tenlastegelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Gezien de artt. 27, 28 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8 en 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding in de tweede plaats ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Nicolaas van Eekelen tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren;

Bepaalt dat de tijd door veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in voorloopige hechtenis doorgebracht, begrijpende het Hof hieronder ook den tijd, dien verdachte ingevolge art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg in bewaring is geweest, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht;

Verklaart niet bewezen hetgeen in de tweede plaats meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige voor den duur van het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 329.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Juni 1946. (Mrs. Calkoen, van Berckel en van Walssem).

Voor het ontvangen van een „non enemy” verklaring komen in aanmerking vij-

andelijke onderdanen, die tijdens de bezetting actief een vijandelijke houding tegenover de Asmogendheden hebben aangenomen. Appellant moet geacht worden daartoe te behooren. Beschikking Nederlandsch Beheersinstituut, waarvan beroep, vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
art. 34 lid 1 sub f.)

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 18 lid 5.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut dd. 18 Januari 1946, waarbij is afgewezen een door Karl Wilhelm Josef Stockmann, zijne echtgenote Annemarie Dietrichs alsmede hunne kinderen Elisabeth, Frida Margarete en Heinz, allen wonende te Aerdenhout, ingediend verzoek tot afgifte te hunne behoeve van eene verklaring als bedoeld in art. 34 eerste lid sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

Gezien het verzoekschrift van voornoemden K. W. J. Stockmann dd. 10 Februari 1946, waarbij deze, kennelijk mede namens de overige hiervoorengenoemde requestanten, in beroep komt van voormelde afwijzende beschikking, zoodat het daarop ingekomen antwoord van het beheersinstituut;

Gehoord de partijen, appellant bijgestaan door zijn raadsman Mr. M. van Vugt, advocaat te Amsterdam en geïntimeerde bij monde van Mr. J. van den Berg;

O. dat geïntimeerde betwist heeft de ontvankelijkheid van het ingesteld appèl op grond, dat art. 34 lid 1 sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen een gunst, niet een recht verleent, zoodat het al of niet afgeven van de bewuste verklaring zou zijn overgelaten aan het beleid van het Beheersinstituut en tegen zulk een beleidsbeslissing hooger beroep bij de Afdeling Rechtspraak niet zou openstaan;

O. dat dit verweer evenwel niet als juist kan worden aanvaard, vermits ook eene beslissing van het Beheersinstituut, gegeven krachtens het hierboven aangegeven voorschrift, is een besluit van die afdeling van den Raad, zoodat ingevolge art. 18 lid 5 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer ook daarvan beroep openstaat op de Afdeling van den Raad nu dit niet uitdrukkelijk is uitgesloten;

O. wat de zaak zelve betreft, dat, mede uit de gegeven toelichting, blijkt, dat het Beheersinstituut zich op het standpunt plaatst, dat het als beheerder van het in art. 3 van eerstgemeld Besluit bedoeld vermogen, hetwelk strekken moet tot gedeeltelijk dekking van de door den vijand toegebrachte materiele schade, slechts bij hooge uitzondering tot afgifte van eene verklaring als hierboven bedoeld, behoort over te gaan en het Beheersinstituut zijne afwijzing van het door Stockmann c.s. gedaan verzoek heeft gegrond op het feit, dat hetgeen als grondslag van dit verzoek was aangevoerd en hetgeen overigens te zijnen opzichte was komen

vast te staan, getoetst aan de door het Beheersinstituut voor deze afgifte opgestelde richtlijnen, het verleen van zoodanige gunst niet wettigde;

O. dat één dier richtlijnen inhoudt, dat voor het ontvangen van voormelde gunst in aanmerking kunnen komen vijandelijke onderdanen, die tijdens de bezetting actief eene vijandelijke houding tegenover de Asmogendheden hebben aangenomen;

O. dat appellat geacht moet worden tot deze categorie vijandelijke onderdanen te behooren;

O. toch, dat door de overgelegde verklaringen, zooals zij door de ten deze voorgebrachte personen zijn toegelicht, voldoende is komen vast te staan, dat appellat, howel Rijks-Duitscher, niet slechts herhaaldelijk, — en meermalen met goed gevolg, — ten gunste van Nederlanders, die zich in moeilijkheden bevonden, bij de Duitse autoriteiten in de bres is gesprongen, doch ook, in strijd met de voorschriften en bedoelingen van den bezetter, Joden en kwetsbare studenten in zijne woning heeft verborgen, Joodsche eigendommen aan inbeslagname door de Duitschers heeft onttrokken, kortom zich te dien aanzien tijdens de vijandelijke bezetting heeft gedragen zooals van een Nederlander onder die omstandigheden mocht worden verwacht, welke feiten en houding volledige bevestiging vinden in de bij pleidooi overgelegde verklaring van de Stichting 1940—1945, inhoudende, dat deze, na kennisneming en onderzoek van de desbetreffende feiten van oordeel is, dat appellat zonder twijfel geacht moet worden gedurende den geheelen bezettingstijd in woord en daad actief aan het verzet tegen de bezettende macht te hebben deelgenomen;

O. dat het Beheersinstituut daartegenover heeft gewezen op het feit, dat appellat in November 1942 is togetreden tot de bij de bezettende Duitse macht behoorende Schutzgruppe;

O. dat app., dit feit erkennende, te dien aanzien heeft verklaard, dat hij tot het dienstnemen bij deze bewakingstroepen is verplicht geworden ten einde het leven van twee toentertijde in zijne woning verborgen gehouden Joden niet in gevaar te brengen zoodede, dat hij zich door onderduiken aan dezen dienst heeft onttrokken toen aan de werkzaamheden van deze troepen een ander karakter dan dat van uitsluitend bewakingstroepen werd gegeven, welke feiten door de wederpartij niet zijn weersproken;

O. dat onder deze omstandigheden dit tijdelijk dienstverband geen beletsel behoeft te vormen voor het afgeven van de verlangde verklaring;

O. dat appellat voorts aannemelijk heeft gemaakt, dat hij reeds in 1938 aan de Nederlandsche autoriteiten heeft verzocht de Nederlandsche nationaliteit te mogen aannemen, welk verzoek tot naturalisatie, in 1940 bij de Staten-Generaal ahangig, tengevolge van het uitbreken van den oorlog buiten beschikking is gebleven;

O. dat op voorschreven gronden aan ap-

pellat, die sedert 1924 met zijn gezin hier te lande is gevestigd, zoodede aan zijne voornoemde gezinsleden, die blijkens de afgelegde verklaringen zich eveneens vijandelijk jegens den bezetter hebben gedragen, eene verklaring als hierboven bedoeld, behoort te worden afgegeven en mitsdien, met vernietiging van de bestreden beschikking, het verzoek van requestranten alsnog behoort te worden ingewilligd;

Beschikkende in hooger beroep:

Verklaart appellat ontvankelijk in het ingesteld beroep;

Vernietigt de vorenaangehaalde beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut dd. 18 Januari 1946, waarvan beroep;

Beveelt de afgifte van eene verklaring als bedoeld in art. 34 eerste lid onder f van het Besluit Vijandelijk Vermogen ten behoeve van appellat en de vorengenoemde leden van zijn gezin.

No. 330.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 27 Mei 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Romein).

Koopovereenkomst tusschen „Omnia” en gerequesteerde vernietigd.

Gerequesteerde veroordeeld tot betaling van schadevergoeding aan requestrant, tegenover overdracht aan gerequesteerde van de vordering van requestrant te dezer zake op Lippmann.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift No. 46/46 van Josef Kleinkramer wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. Th. I. K. M. Hiltermann, en het antwoord van de N.V. Natuursteenhandel Cortlever & Co., gevestigd te Amsterdam;

Gelet op de mondelinge behandeling en het verhoor van den getuige F. B. Hermsen;

O. dat hierbij het navolgende is komen vast te staan:

De vader van verzoeker, waarover hij door het Beheersinstituut tot bewindvoerder is benoemd, dreef aan de Papaverhoek 25 te Amsterdam een fabriek van steenhouwwerken. Door de maatregelen van den bezetter werd deze zaak, die een Joodsche zaak was, onder beheer van de Omnia Treuhandgesellschaft gesteld en later geliquideerd. Verzoekers vader en hij zelf zijn uit Amsterdam verdwenen. Bij terugkeer van verzoeker is hem na onderzoek gebleken, dat een partij hardstenen platen en eenige andere in de zaak aanwezige goederen, beiden in het verzoekschrift nader omschreven, waren verkocht en, naar hij stelt, gekocht door de gerequesteerde. Hij vordert nu op grond van een en ander vernietiging van die koop en schadevergoeding tot een bedrag van f 9550,

daar noch platen noch de andere goederen meer aanwezig zijn.

Gerequesteerde erkent de platen gekocht te hebben, maar bestrijdt, dat zij de andere goederen kocht. Zij kocht deze van de Omnia en wist, dat de platen van de zaken van verzoekers vader waren, maar deed dit met de bedoeling later Kleinkramer schadeloos te stellen en hem voor verder verlies door algeheele ondergang der goederen te behoeden. Zij meent echter, dat de gevorderde schade vergoeding te hoog is en is bereid te betalen een bedrag, waardoor Kleinkramer een geheel gelijksoortige partij kan terug koopen, mits haar door hem worde terug betaald de koopsom door haar aan de Omnia betaald. Hiertegen heeft verzoeker bezwaar, daar deze koopsom uiteindelijk bij Lippmann Rosenthal is terecht gekomen en niet is te verwachten, dat hij uit de liquidatie van die firma het volle bedrag zal uitgekeerd krijgen.

Deze feiten geven den Raad aanleiding de volgende beslissing te nemen:

Gerequesteerde moet in den zin van het K. B. E 100 als kooper te kwader trouw worden beschouwd. De door haar met de Omnia gesloten koop zal derhalve vernietigd moeten worden en, waar zij de platen op haar beurt verwerkte en verkocht, zal zij niet tot teruggave veroordeeld kunnen worden, maar aan verzoeker een schadebedrag moeten betalen. De hoegrootheid hiervan moet gelijk zijn aan de waarde van de partij platen en deze waarde zal de waarde van thans moeten wezen en wel om deze reden, dat bij rechtsherstel ervan wordt uitgegaan, dat de benadeelde in den ouden toestand zooveel mogelijk wordt hersteld. Dit zou alleen verwezenlijkt kunnen worden door teruggave der gekochte platen, maar nu deze er niet meer zijn, moeten verzoeker de middelen worden verschaft om platen te koopen, waarbij de Raad naar billijkheid en redelijkheid zal beslissen.

Gerequesteerde heeft daartoe een becijfering gemaakt, welke den Raad redelijk en billijk voorkomt, zoodat de Raad meent een bedrag van f 7000 te mogen vaststellen. Evenwel zal dan verzoeker aan gerequesteerde de vordering op Lippmann moeten overdragen. De eisch van gerequesteerde de door haar betaalde koopsom te kunnen terugvorderen is niet toewijsbaar, omdat aan verzoeker die koopsom niet is betaald geworden en het geen schuld treft, dat de betaling ten slotte in de boeken der fa. Lippmann terecht kwam, als gevolg van door den bezetter gegeven voorschriften, die niet ten laste van verzoeker mogen worden gebracht.

Wat de overige goederen betreft, is verzoeker er niet in geslaagd aan te toonen, dat ook gerequesteerde deze kocht; zijn vordering zal in zoverre moeten worden afgevoerd;

Rechtdoende:

Vernietigt de koopovereenkomst tusschen de Omnia Treuhandgesellschaft en gerequesteerde betreffende de in het verzoek genoemde hardsteenen platen;

Veroordeelt gerequesteerde aan verzoeker

in zijn hoedanigheid te betalen f 7000, echter onder voorwaarde, dat zij slechts tot deze betaling zal zijn gehouden, indien aan haar op wettige wijze de vordering, die verzoekers vader op de fa. Lippmann Rosenthal kan doen gelden ter zake van zijn crediteering uit hoofde der opbrengst van den verkoop door de Omnia aan gerequesteerde, zal worden overgedragen;

Ontzegt het meer gevorderde;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten op de behandeling gevallen begroot op f 25.

No. 331.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 4 Juni 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek tot herziening, daar geen nieuwe, ter zake dienende felten zijn gesteld.

Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 143, lid 3.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 8 Maart 1946, waarbij Bernard Blomhoff, wonende te Eindhoven, ten deze domicilie kiezende te Eindhoven ten kantore van Mr. G. H. de Jongh, advocaat en procureur aldaar, zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij in het kort stellende:

dat verzoeker bij beschikking van de Arnhemse Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel dd. 10 December 1945 niet ontvankelijk is verklaard in zijn verzoek daartoe strekkende dat zal worden nietig verklaard,

1. de aflossing van de hypothecaire vordering van verzoeker ten laste van de N.V. Wischmeyer's Consumptiehandel te Rotterdam, groot f 4000;

2. de doorhaling van deze hypotheek en de akte van doorhaling, door welke uitspraak verzoeker zich bezwaard gevoelt en waarvan hij herziening vraagt op grond van na te melden, niet in aanmerking genomen feiten, te weten — kort weergegeven — dat de betaling der hypothecaire schuld aan een ander dan verzoeker geschied is op grond van een bepaling, die geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest, doch bij de uitspraak dit op het Besluit Bezettingsmaatregelen berustende feit buiten beschouwing is gelaten, waardoor deze uitspraak onjuist is; dat voorts de N.V. voornoemd vrijwillig in liquidatie is gegaan en aldus eigen voordeel heeft gesteld boven de belangen der crediteuren, zoodat zij zelf het risico van haar handelingen moet dragen, daar zij immers wist, dat haar hypothecaire crediteur Jood was, terwijl zij door vrijwillig haar goederen te verkoopen vrij van hypotheek, het hypotheekrecht van verzoeker verloren heeft doen gaan, aan welk feit bij de uitspraak

geen betekenis is toegekend, waardoor art. 22 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer geschonden is; dat zoowel bij de N.V. als bij den koper der goederen kwade trouw aanwezig is, daar de N.V. aan den koper had behooren mede te deelen, dat op het goed een Joodsche hypotheek rustte, terwijl de koper dit had kunnen weten in verband met het notariskantoor dat deze zaak behandelde en de koper bekend was met het feit dat dit kantoor zich speciaal bezig hield met verkoop van Joodsche panden, althans de koper in verband hiermede had behooren na te gaan of geen Joodsche belangen hierbij waren betrokken;

op welke gronden wordt verzocht 1°. de ten uitvoerlegging van de voormelde beslissing van de Arnhemse Kamer te schorsen en 2°. deze beslissing te herzien met veroordeeling van de gerequesteerden in de kosten;

O. dat de N.V. Wischmeyer's Consumptiehandel als gerequesteerde hierop zakelijk heeft geantwoord, dat verzoeker geen enkel nieuw feit gesteld heeft; dat bij de beslissing van den Raad niet in aanmerking zou zijn genomen, terwijl zijn overige bezwaren grieve van rechtskundigen aard zijn; dat niet tot herziening kunnen leiden, waarom zij verzocht dat requestrant niet-ontvankelijk zal worden verklaard, althans zijn verzoek hem zal worden ontzegd met bekrachtiging der oorspronkelijke beslissing van den Raad en veroordeeling van verzoeker in de proceskosten;

O. dat Dr. A. P. A. Hoyinck van Papendrecht alsmede gerequesteerde eenzelfde verweer heeft gevoerd met dezelfde conclusie en bovendien verzoeker niet-ontvankelijk acht, omdat hij niet een concreet omschreven vordering instelt doch zich er toe bepaalt zonder meer herziening te vragen;

O. dat de Raad van oordeel is, dat dit laatste middel van niet-ontvankelijkheid niet opgaat, omdat, gezien de gestelde feiten de duidelijke bedoeling van het algemeen verzoek om de beslissing te herzien deze is, dat het oorspronkelijk verzoek alsnog zal worden toegewezen en derhalve de aangevallen beslissing in haar geheel zal worden herzien;

O. dat de Raad echter het andere door beide gerequesteerden opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid juist acht; dat verzoeker bij zijn verzoek om herziening der uitspraak precies dezelfde feiten gesteld heeft als bij zijn introductief request dd. 3 September 1945, behoudens de kwade trouw van den koper van het hypothecaire onderpand, welk laatste feit, dat overigens uit het gestelde geenszins blijkt, voor de gegeven uitspraak waarvan herziening gevraagd wordt, geheel irrelevant is en derhalve niet valt onder de bij art. 143 sub 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer bedoelde, niet in aanmerking genomen feiten, op grond waarvan herziening kan worden gevraagd; dat de overige door verzoeker tegen de uitspraak aangevoerde bezwaren betreffen de toepassing van art. 33 van voormeld Besluit

en geen grond kunnen zijn voor herziening;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende op het voorschreven verzoek:

Verklaart verzoeker daarin niet-ontvankelijk;

Veroordeelt hem in de proceskosten aan de zijde van ieder der gerequesteerden tot deze uitspraak begroot op f 100.

No. 332.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Mei 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. van der Does de Wilbeois en Bruyn).

Beschikking van het Beheersinstituut, waarbij een op 10 April 1945 gesloten overeenkomst betreffende koop en verkoop van een inboedel is nietig verklaard, vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 15, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Cornelis Pieter van der Moolen, wonend Richard Holstraat 10 te Amsterdam, gedateerd 18 Januari 1946 en op dien datum ter Griffie van den Raad ingekomen met bijlage;

Gezien het verweerschrift op 27 Maart 1946 ter Griffie ingediend door Mr. L. Vorstman, in zijn hoedanigheid van door het Nederlandsch Beheersinstituut aangestelden beheerder over F. A. Jansen, verder te noemen gerequesteerde;

Gezien de overige processtukken, waaronder met name de beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut, Bureau Amsterdam van 29 November 1945, waarvan requestrant bij zijn voormeld verzoekschrift is gekomen in hooger beroep;

Gelet op het ter terechtzitting van 29 April 1946 gehouden onderzoek;

O. dat het Beheersinstituut bij zijn voormelde beschikking heeft nietig verklaard, op grond van art. 15 van het Besluit Vijandelijke Vermogen (K. B. E 133), een op 10 April 1945 tusschen requestrant en voornoemden Jansen gesloten overeenkomst, waarbij Jansen aan requestrant een hem toebehoorende inboedel verkocht en in eigendom overdroeg voor een bedrag van f 8000, welke koopsom door Jansen is ontvangen; zulks uit overweging, dat summier is gebleken, dat partijen bij deze handeling het oogmerk hadden om maatregelen in den geest van het K. B. E 100 te verijdelen of te bemoeilijken, althans Jansen zoodanig oogmerk had en dit oogmerk aan de wederpartij bekend was of redelijkerwijze bekend had behooren te zijn;

O. dat gerequesteerde deze beschikking nader aldus heeft toegelicht; dat Jansen algemeen bekend stond als een notoire fanatieke N.S.B.-er en het niet aannemelijk is, dat requestrant dit niet zou hebben gewe-

ten; dat trouwens op zichzelf reeds het den requestrant had moeten bevreemden, dat iemand kort voor de op handen zijnde bevrijding, immers op 10 April 1945 zijn geheele meubilair en huisraad te koop aanbiedt, en zulks tegen een prijs, die op dat tijdstip als abnormaal laag moet worden beschouwd; dat requestrant hieruit had moeten begrijpen, dat Jansen zich vóór de bevrijding van zijn bezit heeft willen ontdoen;

O. dat requestrant in zijn request, en ter gelegenheid van de mondelinge toelichting daarop, beroep heeft gedaan op zijn goede trouw in deze zaak en heeft aangevoerd: dat de transactie zijnerzijds een volkomen reële koop is geweest; dat hij Jansen tevoren niet kende en er niets van geweten heeft, dat deze N.S.B.-er was en ontkent, dat deze Jansen een algemeen bekend N.S.B.-er was; dat hij, zoekend naar een woning, door een zakenrelatie — den makelaar in assurantien Waardenburg — met Jansen in aanraking is gebracht en van dezen met de huur het meubilair van diens woning heeft overgenomen; dat hij den prijs van den overgenomen inboedel hoog vond, met moeite het geld bij elkaar heeft gekregen en den slag niet te boven zal komen, als hem de meubels thans worden afgenomen;

O. dat gerequesteerde tegenover de ontkenning van requestrant, geenerlei bewijs noch argument zelfs heeft aangevoerd voor zijn stelling, dat Jansen een notoire N.S.B.-er was en requestrant dit moet hebben geweten;

O. dat blijktens een door gerequesteerde overgelegd taxatierapport de door requestrant gekochte goederen vanwege het Ned. Taxatiebureau op 11 December 1945 zijn gewaardeerd op f 3037,50 en deze taxatie in ieder geval niet bewijst, dat de door requestrant in April 1945 betaalde koopprijs van f 8000 abnormaal laag is te achten;

O. dat ongetwijfeld het tijdstip van den koop een vermoeden ten nadeele van requestrant oplevert, doch naar het oordeel van den Raad daaruit alleen toch niet mag worden afgeleid, dat requestrant bekend was althans bekend had moeten zijn met het oogmerk van Jansen om maatregelen als bedoeld in K. B. E 133 te verijdelen, terwijl van samenspanning te dien aanzien tusschen requestrant en Jansen ten eenen male niets is gebleken;

dat juist is, dat in April 1945 de bevrijding in het algemeen binnenkort, althans binnen afzienbaren tijd werd verwacht en dat requestrant toentertijd wantrouwend had moeten staan tegenover het aanbod van Jansen, maar anderzijds moet worden bedacht, dat velen zoo vervuld waren van eigen zorgen en moeilijkheden, dat al hun aandacht daardoor werd in beslag genomen, en in dit licht beschouwd aannemelijk is, dat requestrant te goeder trouw is geweest en het oogmerk van Jansen niet heeft doorzien;

O. dat de aangevallen beschikking derhalve niet in stand kan blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Ned. Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, van 28 November 1945, waarvan beroep;

Compenseert de proceskosten in dier voege dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 333.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 Juni 1946. (Mrs. Suringar, Maassen en Rink).

Verzoek tot vernietiging van de besluiten van het Beheersinstituut afgewezen. Verzoekers zijn van hun vrijheid beroofd geweest, en mitsdien stond hun vermogen van rechtswege onder beheer, en waren zij van rechtswege geschorst in hun functie van bestuurders, zoodat het Bestuursinstituut bevoegd was, de gewraakte maatregelen te nemen.

Afdeeling Rechtspraak heeft niet de bevoegdheid, een krachtens art. 10 Besluit E 133 bestaand beheer op te heffen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 10 lid 2, 35, 43; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 99.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, gedateerd 29 April 1946, waarbij Abraham Buys en Salomon Antonie Buys, beiden schilder en wonende te Apeldoorn, zoo in hun hoedanigheid van eenige leden der vennootschap onder de firma A. Buys en Zoon, gevestigd te Apeldoorn, als in privé, domicilie kiezende ten kantore van den procureur Mr. I. Bunker te Amsterdam, zich hebben gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeeling Rechtspraak;

Mede gezien het antwoord van het Nederlandsche Beheersinstituut dd. 22 Mei 1946; Gelet op de mondelinge toelichting der zaak ter zitting dezer Kamer.

Ten aanzien van de feiten:

O. dat verzoekers hebben verzocht dat de Raad, Afdeeling Rechtspraak, zal vernietigen het besluit van het Beheersinstituut dd. 9 April 1946 en de benoeming door dit instituut gedaan op 10 April 1946 ten requesste genoemd, en zal verstaan:

1. dat het Beheersinstituut ten onrechte het standpunt inneemt dat requestranten en hun vennootschap onder haar beheer staan en voor zooveel noodig, dat dit beheer is opgeheven;

2. dat gerequesteerde ten onrechte de bij haar voornoemd besluit van 9 April 1946 omschreven voorzieningen heeft getroffen, met ontslag van de daarbij benoemde eenig bestuurster en herstel van requestranten in hun beheersfunctie als leden en bestuurders van de vennootschap onder de firma A. Buys en Zoon, gevestigd te Apeldoorn;

3. dat de ten deze reeds door gerequesteerde gemaakte kosten, met name die der

ten requeste genoemde advertenties, ten hare laste zullen blijven;

4. dat gerequesteerde onverwijld voor haar rekening in dezelfde bladen waarin die advertenties zijn geplaatst een advertentie van minstens gelijken omvang zal moeten doen opnemen, houdende aankondiging dat de onder beheerstelling van requesteranten en van hun vennootschap ten onrechte heeft plaats gevonden en dat deze beheeren zijn opgeheven;

een en ander met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van dit geding;

stellende verzoekers in hun gemeld verzoekschrift dat het Beheersinstituut bij besluit van 9 April 1946 uit overweging dat verzoekers, eenige vennooten van de vennootschap onder de firma A. Buys en Zoon van hun vrijheid zijn beroofd wegens verdenking van een misdrijf, als bedoeld in artikel 6 lid 1 sub b van het Besluit Vijandelijk Vermogen en deswege als lid van het bestuur van rechtswege zijn geschorst ingevolge artikel 95 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, de navolgende voorzieningen in het bestuur van genoemd vennootschap heeft getroffen; ontslag van verzoekers uit hun beheersfunctie en benoeming van de beheerscommissie voor aannemers- en aanverwante bedrijven te Apeldoorn tot enig bestuurster van de vennootschap;

dat echter, zoals verzoekers nader uiteenzetten, de feitelijke grondslag aan den considerans van dit besluit ontbreekt, daar verzoekers niet van hun vrijheid werden beroofd;

dat dus eveneens een grondslag ontbreekt aan het besluit van het Beheersinstituut van 10 April 1946, waarbij de Beheerscommissie voor Aannemers- en aanverwante bedrijven te Apeldoorn werd benoemd tot beheerder over het vermogen van beide verzoekers;

dat verzoekers, die een ongerept politiek verleden hebben en die, zoo zij al in den bezettingstijd ten behoeve van de Duitse weermacht hebben gewerkt, dit niet in noemenswaardige mate hebben gedaan, ten zeerste benadeeld zijn door voornoemde beschikkingen, zoomede door het feit dat daaraan in groote opzienbarende advertenties in dagbladen ruchtbaarheid is gegeven;

dat, een oogenblik aangenomen dat verzoekers en hun firma wel terecht onder beheer waren gesteld, dit dan nog niet de bij het gewraakte besluit van 9 April 1946 getroffen voorzieningen en de hierboven gesignaleerde uitvloeisels daarvan, wettigde;

dat toch verzoekers daardoor ernstig getroffen zijn in hun crediet en het beheer van hun bedrijf aan hen wordt onttrokken, terwijl zij zelf toch het best in staat zijn dat bedrijf te beheeren;

O. dat verweerster, het Nederlandsche Beheersinstituut, onder overlegging van bescheiden heeft geantwoord dat verzoekers wel degelijk ingevolge artikel 6 lid 1 sub b van het Besluit Vijandelijk Vermogen van hun vrijheid beroofd zijn geweest, waarvoor alsmede voor de ten hunnen opzichte en ten

aanzien der vennootschap genomen maatregelen naar het oordeel van het Beheersinstituut alleszins redenen aanwezig waren; verzoekende het Beheersinstituut verzoekers in de kosten van het hooger beroep te veroordeelen;

O. dat verzoekers bij de mondelinge behandeling der zaak bij monde van hun raadsman nog hebben medegedeeld dat de Procureur-Fiscaal hen buiten vervolging heeft gesteld onder voorwaarde van betaling van een bedrag van f 25,000 onder voorbehoud van de beslissing over de opheffing van het beheer, welke beschikking van den Procureur-Fiscaal door hen aan den Raad is vertoond;

Ten aanzien van het Recht:

O. dat uit de door het Beheersinstituut aan den Raad overgelegde bescheiden is gebleken, dat verzoekers wel degelijk van hun vrijheid beroofd zijn geweest, namelijk op 4 April 1946 op grond van verdenking van het misdrijf van art. 27 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, zij het dat zij na korten tijd weder in vrijheid zijn gesteld;

O. dat mitsdien ingevolge art. 10 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen het vermogen van verzoekers van rechtswege onder beheer van het Beheersinstituut staat, terwijl ingevolge art. 95 (sub b) van het Besluit Herstel Rechtsverkeer verzoekers van rechtswege in hun functie van bestuurders zijn geschorst;

O. dat voorts het Beheersinstituut bevoegd was, nu verzoekers onder zijn beheer staan, op grond van art. 35 van het Besluit Vijandelijk Vermogen bij besluit van 10 April 1946 over het vermogen van verzoekers een beheerder te benoemen en eveneens om bij besluit van 9 April 1946 op grond van art. 99 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer verzoekers uit hun beheersfunctie ten aanzien der vennootschap te ontslaan en tot bestuurster de beheerscommissie voor aannemers- en aanverwante bedrijven te Apeldoorn te benoemen;

O. dat mitsdien de vordering van verzoekers, voorzover deze daartoe strekt dat de Raad zal verstaan dat het Beheersinstituut ten onrechte verzoekers en de vennootschap als onder beheer gesteld beschouwt, ongegrond is en niet voor toewijzing vatbaar;

O. dat evenmin toewijsbaar is de vordering dat de Raad zal verstaan, dat het beheer is opgeheven, waarmede blijkens de mondelinge toelichting is bedoeld, dat de Raad het beheer zal opheffen; dat toch nergens aan de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel de bevoegdheid is verleend een krachtens art. 10 lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen bestaand beheer op te heffen;

O. dat, wat de andere vorderingen van verzoekers betreft, als gezegd het Beheersinstituut tot het nemen der besluiten van 9 en 10 April 1946 bevoegd was, doch niettemin daartegen aan verzoekers het recht van hooger beroep toekomt;

dat echter, nu het vermogen van verzoekers van rechtswege onder beheer stond en

zij van rechtswege in hun fuctie van bestuurders waren geschorst, door het Beheersinstituut terecht de gewraakte maatregelen ter voorziening in het bestuur der vennootschap en in het beheer van het vermogen van verzoekers werden getroffen;

dat aan verzoekers kan worden toegegeven, dat door de buiten vervolging stelling van verzoekers de reden van het beheer is vervallen en dit rijp voor opheffing is — welke als gezegd niet door de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel kan geschieden — doch het geen zin heeft daarom de besluiten van 9 en 10 April 1946 te vernietigen, daar niettegenstaande die vernietiging het beheer en de schorsing van verzoekers in stand zou blijven;

O. dat mitsdien ook de gevraagde vernietiging der besluiten van 9 en 10 April 1946 en de vorderingen sub 2, 3 en 4 niet voor toewijzing vatbaar zijn.

Op voorschreven gronden;

Uitspraak doende in hooger beroep:

Wijst af de door verzoekers ingestelde vorderingen;

Veroordeelt verzoekers in de kosten van het hooger beroep aan de zijde der wederpartij tot dusver begroot op f 100.

No. 334.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 28 Maart 1946.
(Mrs. Van Regteren Altena, Bolkestein, Jhr. Rutgers van Rozenburg, Kapt. t. Z. b.d. Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. b.d. Van der Woude).

Ontslag van rechtsvervolgung.

Beroep op overmacht door het Hof aanvaard.

Verdachte is in het concentratiekamp Oranienburg afgestraft en gemarteld (gelet op de door verdachte aan het Hof getoonde brandmerken) en is gesteld voor de keuze om uit het kamp te worden ontslagen, indien hij teekende voor S.S. of Kriegsmarine, of in het kamp te blijven.

Verdachte heeft verkozen de verbintenis bij de Kriegsmarine en aan verdachte kan deze keus — hoezeer verwerpelijc op zich zelf een dienst nemen bij de Kriegsmarine is — niet worden toegerekend.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Marinus Antonius de Bruyn, metselaar, wonende te Utrecht, eerder geïnterneerd in het kamp Fort de Bilt en thans in de Strafgevangenis aan het Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Proc.-Fiscaal, op den 4en Maart 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Geheard de vordering van den Proc.-Fiscaal;

Gelet op de verdediging door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. J. W. Flieringa;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsmarine, althans publieken dienst, is getreden:

1. op of omstreeks 1 Juli 1942 te Utrecht, althans elders bij de Organisatie „Todt”;
2. in of omstreeks Maart 1944 te Oranienburg, althans elders, bij de „Kriegsmarine”;

O. dat verdachte ter terechtzitting zake-lijk gerelateerd, heeft verklaard:

dat hij in Maart 1944 te Oranienburg heeft geteekend voor de Kriegsmarine en meteen daarop naar Hamburg is gezonden waar hij een Duitsch matrozenuniform heeft ontvangen; dat hij eenige maanden later, gekleed in bedoeld uniform met verlof te Utrecht is aangekomen; dat hij, toen hij teekende voor de Kriegsmarine, van Nederlandsche nationaliteit was en wist dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat het ambtseedig proces-verbaal, waarvan ter terechtzitting de korte inhoud is medegedeeld, als verklaring van A. E. Bijlhout, zakelijk gerelateerd, inhoudt dat zij den haar bekenden Marinus de Bruijn in 1944 heeft gezien in een matrozenuniform en dat de Bruijn een baret droeg, waarop het woord „Kriegsmarine” stond;

O. dat niet is gebleken dat voor verdachte eenige verplichting heeft bestaan om bij de Kriegsmarine in dienst te treden, voortvloeiende uit de wetgeving van het Duitsche Rijk;

dat mitsdien verdachte, gelet op het in de memorie van toelichting op art. 101 Sr. bepaalde vrijwillig, in den zin als bedoeld in genoemd artikel, in Duitschen krijgsmarine is getreden;

O. dat door den inhoud van vorenschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte Nederlander zijnde, gedurende den tijd dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, vrijwillig in Duitschen krijgsmarine is getreden: in Maart 1944 te Oranienburg bij de „Kriegsmarine”;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege niet strafbaar is omdat het Hof het betoog van verdachtes raadsman dat verdachte, door overmacht gedrongen, ertoe gekomen is, te teekenen voor de Kriegsmarine aanvaardt;

O. dat het het Hof, gelet op de door verdachte getoonde brandmerken geloofwaardig voorkomt, dat verd. in het concentratiekamp Oranienburg is afgestraft en gemarteld en eveneens dat hij gesteld voor de keuze om uit het kamp te worden ontslagen indien hij teekende, hetzij voor S.S. hetzij voor Kriegsmarine, of in het kamp te blijven, heeft verkozen de verbintenis bij de Kriegsmarine;

O. dat het Hof echter — aangezien van algemeene bekendheid is op welke beestachtige wijze in de Duitsche strafkampen werd gestraft en gemarteld — van oordeel is dat aan verdachte deze keus — hoezeer verwerpelijk op zich zelf een dienst nemen bij de Kriegsmarine is — niet kan worden toegerekend zoodat hij van alle rechtsvervolging moet worden ontslagen; dat hiertoe te meer aanleiding bestaat nu niet is gebleken dat verdachte met eenige geestdrift bij de Kriegsmarine werkzaamheden heeft verricht doch integendeel mag worden aangenomen dat verdachte zoo spoedig mogelijk pogingen in het werk heeft gesteld om te desertceeren, hetgeen hem in Noorwegen is gelukt;

dat weliswaar een brief van den Consul-Generaal van Noorwegen gegevens over verdachte bevat, die een niet al te gunstig licht werpen op verdachtes gedrag in Noorwegen, doch het Hof die gegevens, afkomstig van één persoon geen waarde kan toekennen, zeker niet nu deze verdachte beschuldigt van een liefdesverhouding met zijn vrouw en op grond daarvan geneigd kan zijn tot partijdigheid;

dat uit dien brief bovendien volgt dat verdachte met hulp van Noorsche patriotten Zweedsch grondgebied heeft bereikt en de aanklacht hoofdzakelijk betrekking heeft op zijn zedelijk, niet op zijn politiek gedrag;

Gezien art. 101 Sr.;

Gezien art. 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Gezien art. 350 Sv. j°. art. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding in de tweede plaats ten laste gelegd, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene strafbaar, doch verdachte deswege niet strafbaar.

Ontslaat voornoemden verdachte Martinus Antonius de Bruijn te dier zake van alle rechtsvervolging.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd.

Aan veroordeelde wordt ambtshalve geen verlot verleend om van deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

17 Juli 1946 (afl. 3)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No 335—344

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

O. dat het het Hof, gelet op de door verdachte getoonde brandmerken geloofwaardig voorkomt, dat verd. in het concentratiekamp Oranienburg is afgestraft en gemarteld en eveneens dat hij gesteld voor de keuze om uit het kamp te worden ontslagen indien hij teekende, hetzij voor S.S. hetzij voor Kriegsmarine, of in het kamp te blijven, heeft verzoeken de verbintenis bij de Kriegsmarine;

O. dat het Hof echter — aangezien van algemeene bekendheid is op welke beestachtige wijze in de Duitsche strafkampen werd gestraft en gemarteld — van oordeel is dat aan verdachte deze keus — hoezeer verwerpelijk op zich zelf een dienst nemen bij de Kriegsmarine is — niet kan worden toegerekend zoodat hij van alle rechtsvervolging moet worden ontslagen; dat hiertoe te meer aanleiding bestaat nu niet is gebleken dat verdachte met eenige geestdrift bij de Kriegsmarine werkzaamheden heeft verricht doch integendeel mag worden aangenomen dat verdachte zoo spoedig mogelijk pogingen in het werk heeft gesteld om te deserteren, hetgeen hem in Noorwegen is gelukt;

dat weliswaar een brief van den Consul-Generaal van Noorwegen gegevens over verdachte bevat, die een niet al te gunstig licht werpen op verdachtes gedrag in Noorwegen, doch het Hof die gegevens, afkomstig van één persoon geen waarde kan toekennen, zeker niet nu deze verdachte beschuldigt van een liefdesverhouding met zijn vrouw en op grond daarvan geneigd kan zijn tot partijdigheid;

dat uit dien brief bovendien volgt dat verdachte met hulp van Noorsche patriotten Zweedsch grondgebied heeft bereikt en de aanklacht hoofdzakelijk betrekking heeft op zijn zedelijk, niet op zijn politiek gedrag;

Gezien art. 101 Sr.;

Gezien art. 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Gezien art. 350 Sv. j°. art. 1 Besluit Buitengewone Rechtspleging;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding in de tweede plaats ten laste gelegd, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart het bewezene strafbaar, doch verdachte deswege niet strafbaar.

Ontslaat voornoemden verdachte Martinus Antonius de Bruijn te dier zake van alle rechtsvervolging.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer en anders is ten laste gelegd.

Aan veroordeelde wordt ambtshalve geen verlof verleend om van deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 335.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (6de Kamer), 14 Maart 1946. (Mrs. De Boer, Lubbers, Visser, Kapt. t. Z. v. d. Wetering de Rooy en Lt. Kol. van der Woude).

Luftnachrichtendienst en N. S. K. K. (krijgsmacht). Bij de bepaling der straf overwogen, dat verdachte voor verrichtingen van zeer ingrijpenden aard (aanleg van startbanen voor de V I, troepenvervoer voor de oorlogvoering aan het Maasfront) begiftigd is met het zgn. Kriegsverdienstkreuz. Anderzijds rekening gehouden met verdachtes jeugdigen leeftijd, waarop hij de feiten pleegde.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Willem van Eijk, groentekweker, wonende te Vleuten, geïnterneerd in het kamp te Nieuwersluis, thans in de Strafgevangenis Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den derden Januari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

dat hij, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar het bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsmacht, althans publieken dienst, is getreden bij

1. de Luftnachrichtendienst te Utrecht, althans elders, in of omstreeks Juni 1941;

2. het N.S.K.K. te Utrecht, althans elders, in of omstreeks April 1942;

O. dat verdachte — zakelijk gerelateerd — heeft opgegeven en verklaard:

dat hij in Juli 1941 te Utrecht vrijwillig in dienst is getreden bij den Luftnachrichtendienst; dat het hem bekend was, dat deze dienst een onderdeel van de Deutsche Weermacht was; dat hij gekleed was in het uniform van de W.A.; dat hij zich in Augustus 1942 te 's-Gravenhage vrijwillig heeft opgegeven voor dienstneming bij het N.S.K.K.; dat hij toen gekleed was in een lichtblauw uniform, gelijk aan het uniform van de Luftwaffe; dat hij bewapend was bij zijn dienst bij het N.S.K.K.; dat hij Nederlander is door geboorte en het hem bekend was, dat Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog in 1941 en 1942 tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde; dat de foto's, welke hem wordt vertoond, hem voorstelt, gekleed in het uniform van de W.A. en uitgerust met de distinctieven van een Truppenführer bij den Nachrichtenkompanie;

O. dat aan verdachte is vertoond een foto

voorstellende het bovengedeelte van een man gekleed in het uniform van de W.A. en uitergerust met de distinctieven van een Truppenführer bij de Nachrichtenkompanie; dat deze foto aan de achterzijde voorzien is van het opschrift luidende: „Ter herinnering aan mijn diensttijd bij de Luftnachrichten”, en gedateerd April 1942 en ondertekend met de handtekening van verdachte;

O. dat het Hof in dezen man verdachte herkent;

O. dat door vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte, Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Deutsche krijgsmacht is getreden bij

1. de Luftnachrichtendienst te Utrecht, omstreeks Juni 1941;

2. het N.S.K.K. te Utrecht, omstreeks April 1942;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat het Hof de gepleegde feiten zeer ernstig acht; dat immers verdachte bijna gedurende den geheelen oorlog rechtstreeks aan de zijde van den vijand tegen het eigen vaderland aan den oorlog heeft deelgenomen en wel door verrichtingen van zeer ingrijpenden aard als den aanleg van startbanen van de VI, tropenvervoer voor de oorlogvoering aan het Maasfront; dat deze verrichtingen van zooveel belang waren, dat verdachte daarvoor begiftigd is met het zgn. Kriegsverdienst-kreuz; dat anderzijds het Hof rekening wil houden met den jeugdigen leeftijd, waarop verdachte de hem ten laste gelegde feiten heeft gepleegd;

O. dat het Hof, gezien het uiterlijk voorkomen van verdachte ter terechtzitting, van oordeel is, dat verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28 en 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit, bij dagvaarding ten laste gelegd, heeft begaan, en dat het aldus bewezene uimaakt:

Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”, meermalen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Willem van Eijk tot gevangenisstraf voor den

tijd van vijftien jaar, met bepaling dat van deze straf tien jaar zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

Ontzet den schulldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiesingen, zoomede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht voor den duur van het leven.

No. 336.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 4 Maart 1946. (Mrs. Van Schaek Mathon, Lubbers, Houthoff, Gen.-Majoor b.d. Baron Van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Zee Van der Sande Lacoste).

Vrijwilligerslegioen Nederland (Krijgsdienst).

Het Vrijwilligerslegioen Seyffardt, ook genaamd „Vrijwilligerslegioen Nederland”, was een onderdeel van de Deutsche Weermacht, immers werd zij aan zij gestreden met de Duitschers, onder leiding van Duitse officieren, staande onder bevelen van het opperbevel van de Deutsche Weermacht.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Theodorus Cornelis Ganstevoort, schilder, wonende te 's-Gravenhage, geïnterneerd in het kamp te Laren, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal op den 13 Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te den Haag, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Augustus 1941, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij den buitenlandschen mogendheid Duitschland is getreden in krijgsmacht, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, namelijk bij het vrijwilligerslegioen, althans bij een ander onderdeel van de Deutsche Weermacht;

O. dat verdachte zakelijk onder meer ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij op 7 Augustus 1941 te den Haag heeft dienst genomen bij het Vrijwilligers Legioen Seyffardt;

dat hij is geboren in Nederland uit Nederlandsche ouders, en bij zijn indiensttreding

wist, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

dat hij een uniform heeft gedragen, op de mouw van welk uniform was bevestigd een band met de woorden „Legion Niederlande”, terwijl de kraagspiegels waren voorzien van wolfangels;

O. dat een door Martinus van Gerlik, rechercheur te kl. van Politie te Amsterdam, aldaar op 12 December 1945 op ambtseed gemaakte proces-verbaal, zakelijk o.m. inhoudt als opgave van

I. Theresia Wilhelmina Maas, dat zij woont in Westerbaanstraat te den Haag;

dat zij in den bezettingstijd den bewoner van deze straat genaamd Gantevoort, in het uniform van de S.S. heeft zien loopen;

II. Anna Catharina Johanna Rust, echtgenoot van N. van Leeuwen,

dat verdachte gezegd heeft, dat hij bij de S.S. ging teekenen en zij hem in de uniform van de S.S. heeft gezien;

O. dat het „vrijwilligerslegioen Seyffardt”, ook genaamd „Vrijwilligers Legioen Nederland”, was een onderdeel van de Deutsche Weermacht, immers werd zij aan zij gestreden met de Duitschers, onder leiding van Deutsche officieren, staande onder de bevelen van het opperbevel van de Deutsche Weermacht, hetgeen van algemeene bekendheid is;

O. dat het Hof op grond van vorenstaande bewijsmiddelen opleverende evenzoo vele redende feiten en omstandigheden wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte te den Haag, in Augustus 1941 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. wetende, dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in Krijgsdienst n.l. bij het „Vrijwilligers Legioen”;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is, hetgeen meer of anders is ten laste gelegd, als hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat verdachte daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zoodat een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat verdachte blijkens diens eigen verklaring ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 101 Sr.;

Gezien de artt. 7, 8, 9, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding hem ten laste gelegd heeft begaan, en dat het al-

dus bewezene uitmaakt:

Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een Buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Theodorus Cornelis Gantevoort tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, waarvan de laatste acht jaren te ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd. Spreekt verdachte daarvan vrij. Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten, het dienen bij de gewapende macht en het kiezen en de verkiesbaarheid krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, voor het leven.

No. 337.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 11 Maart 1946. (Mrs. Van Schaeck Mathon, Lubbers, Houthoff, Gen.-Majoor b.d. Baron Van Voorst tot Voorst en Kap. t. Z. Van der Sande Lacoste).

Aan een persoon, van wien verdachte kon vermoeden, dat deze dit aan een met de Deutsche bezetters in relatie staande instantie zou doorgeven, bekend maken, dat op een kantoor anti-Deutsche geschriften werden getypt.

Het was voor den vijand van belang het vervaardigen en vermenigvuldigen van anti-Deutsche geschriften, die ten doel hadden de Nederlandsche bevolking tegen hem op te zetten en deze in haar verzet tegen hem te sterken en te stijven, tegen te gaan en te verhinderen.

(Art. 26 B. B. S.).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Joannes Adrianus Bruurs, directeur eener gloeilampenfabriek, wonende te Amsterdam, geïnterneerd in het kamp aan de Levantkade te Amsterdam, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I aldaar.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 13en Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij in Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks de maand December 1940, in ieder

geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander, in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog, ten voordeele van den vijand aan een politieinstantie, althans aan een N.S.B.-instantie, althans aan een met de Deutsche bezetters in relatie staande instantie, in ieder geval aan personen, van wie hij kon weten, of vermoeden, dat zij dit aan een dergelijke instantie zouden doorgeven, heeft bekendgemaakt, dat op het kantoor van de firma Heybroek, anti-Duitsche geschriften werden getypt, en aldus:

1. opzettelijk het personeel van die firma heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de vrijheidsberoving van de kantoorbedienden van de firma Heybroek, A. J. M. Calf, A. Klaver, F. Ca. de Boer en P. van der Bent, voor allen langer dan een maand tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O, dat zakelijk gerelateerd onder meer ter terechtzitting hebben verklaard:

getuige A. J. M. Calf:

dat hij in 1940 als kantoorbediende werkzaam was bij de firma Heybroek aan de Keizersgracht te Amsterdam, dat na de capitulatie in 1940 onder anderen de getuige de Boer, die daar ook werkte en hij, zijn begonnen daar in de zaak anti-Duitsche schotschriften op Hitler en het politieke systeem in Duitschland te typen; dat bij die firma toen ook werkte twee dochters van verd., de getuige Marie en Nelly Bruurs; dat deze beide dochters van die geschriften hebben getypt en dat Nelly heeft gevraagd of zij van die geschriften mee mocht nemen voor haar vader;

dat op 9 December 1940 's morgens omstreeks 10.30 uur eenige mannen op vermeld kantoor kwamen; dat een van die mannen was inspecteur van politie Bakker;

dat deze mannen het kantoor doorzochten en het personeel ondervroegen; dat Bakker hem, getuige, vroeg of hij opdracht gegeven had op kantoor anti-duitsche geschriften te typen; dat hij zulks toen heeft bekend; dat hij daarop met getuige de Boer en den afdeelingsschef A. Klaver is overgebracht naar het Huis van Bewaring aan de Weteringschans te Amsterdam en van daar omstreeks Februari 1941 is vervoerd naar de Strafgevangenis te Scheveningen; dat zijn zaak begin April 1941 is voorgekomen voor het Deutsche Landesgericht te 's-Gravenhage; dat daar toen bij de behandeling beide voornoemde dochters van verdachte, Nelly en Marie Bruurs, als getuigen optraden; dat Marie Bruurs als zoodanig verklaarde dat zij ook van die anti-Duitsche geschriften getypt

had in opdracht van den verdachte, daar deze er afschriften van wilde hebben; dat hij in totaal vier maanden is gevangen gehouden;

de getuige F. Ca. de Boer:

dat zij in 1940 werkte op het kantoor van de firma Heybroek aan de Keizersgracht te Amsterdam; dat zij daar na de capitulatie in het jaar 1940 onder andere met den getuige Calf anti-duitsche geschriften heeft getypt; dat ook de dochters van verdachte, Nelly en Marie Bruurs, daar op kantoor werkten; dat Nelly Bruurs eenmaal heeft gevraagd om van die geschriften voor den verdachte te mogen typen; dat dit was ongeveer 14 dagen voor den inval van de politie op voormeld kantoor op 9 December 1940; dat op dien dag de inspecteur van politie Bakker met eenige andere mannen op het kantoor kwam en bij het door hen ingesteld onderzoek in de lesse naar van haar, getuige, werd gevonden een stuk carbonpapier, waarop in spiegelchrift een der getypte anti-duitsche geschriften te lezen was; dat dit werd inbeslaggenomen;

dat de afdeelingsschef, A. Klaver, getuige Calf en zij toen per auto naar het politiebureau aan de Pieter Aertszstraat zijn overgebracht; dat daar den volgenden dag ook kwam de eveneens bij genoemde firma werkzame P. van der Bent; dat deze volgens eigen mededeeling ook gearresteerd was; dat zij, na twee maanden te hebben gevangen gezeten in het Huis van Bewaring aan de Weteringschans te Amsterdam, is overgebracht naar de Strafgevangenis te Scheveningen; dat ter terechtzitting van het Deutsche Landesgericht, waarvoor zij was gedagvaard, in begin April 1941 Nelly en Marie Bruurs als getuigen optraden; dat Marie op de vraag van den President, waarom zij die anti-Duitsche geschriften had getypt, antwoordde dat zij dat op verzoek van den verdachte had gedaan, die er een afschrift van wilde hebben;

O, dat een door Tijs den Ouden, marechaussee-opsporingsambtenaar, op ambtseid opgemaakt proces-verbaal, gesloten 17 Juli 1945, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van:

Maria Antoinette Bruurs:

dat zij op een dag in het najaar van 1940 een exemplaar van een door haar op het kantoor der firma Heybroek te Amsterdam getypt anti-duitsch geschrift mee naar huis heeft genomen en het aan verdachte heeft overhandigd;

dat het haar bekend was, dat verdachte, direct nadat hij dat exemplaar van haar had ontvangen, hiermede naar den inspecteur van politie Bakker is gegaan; dat verdachte haar toen vertelde dat hoogstwaarschijnlijk de politie bij de firma Heybroek zou komen en zij dan maar gewoon mee moest doen en zich met de anderen moest laten verhooren; dat zij in het voorjaar van 1941 voor de Deutsche Rechtbank te 's-Gravenhage heeft verklaard dat zij die geschriften had meegetypt in opdracht van den verdachte;

O, dat zakelijk onder meer ter terechtzitting

ting heeft verklaard de getuige Nelly W. A. M. Bruurs:

dat na de capitulatie in 1940 door eenige leden van het personeel van de firma Heybroek aan de Keizersgracht te Amsterdam, waar zij toen ook werkte, anti-duitsche geschriften werden getypt; dat zij dit toen aan haar vader, den verdachte, heeft verteld en deze haar vroeg van die blaadjes mee naar huis te nemen; dat haar zuster Marie Bruurs, die daar ook werkte, toen zoo'n blaadje mee naar huis heeft genomen; dat kort daarna op het kantoor dier firma een inval is gedaan door de politie; dat toen de getuigen Calf en de Boer, de afdeelingsschef A. Klaver en P. van der Bent, welke laatste daar ook werkte, door de politie zijn meegenomen; dat zij omstreeks begin April 1941 met getuige Marie Bruurs als getuige is opgetreden voor het Deutsche Landesgericht te 's-Gravenhage, waar toen Calf, de Boer, Klaver en van der Bent terechtstonden; dat Marie Bruurs daar op een vraag van den voorzitter heeft geantwoord dat zij van die anti-duitsche blaadjes getypt had en zulks had gedaan in opdracht van den verdachte;

dat zij en Marie Bruurs na die terechtzitting tegenover verdachte hebben geklaagd dat zij sedertdien op kantoor steeds werden geplaagd;

dat zij en Marie Bruurs toen bij den Sicherheitsdienst in de Euterpestraat te Amsterdam zijn geroepen en zij daar over het plagen op kantoor zijn ondervraagd;

O. dat een door Tijs den Ouden, marechaussee-opsporingsambtenaar, op ambtseed opgemaakt proces-verbaal, gesloten 17 Juli 1945, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Albert Klaver:

dat in het najaar van 1940 op het kantoor van de firma Heybroek aan de Keizersgracht te Amsterdam, waar hij toen werkzaam was, anti-duitsche geschriften werden getypt; dat op 8 of 9 December 1940 daar een inval geschiedde door den inspecteur van politie Bakker met enkele rechercheurs; dat hij toen is overgebracht naar het politiebureau aan de Pieter Aertzstraat te Amsterdam en aldaar met de ook van het kantoor meegenomen Calf en mejuffrouw de Boer is verhoord door inspecteur Bakker; dat mejuffrouw de Boer op zeer hardhandige wijze aan een verhoor werd onderworpen; dat hij tijdens dat verhoor hoorde dat inspecteur Bakker een Duitsche instantie, waarschijnlijk den Sicherheitsdienst opbelde en vroeg wat hij met die zaak moest aanvangen;

dat hij, Klaver, daarna werd overgebracht naar het Huis van Bewaring aan de Weteringschans; dat hij daar ongeveer zeven weken — tot 21 Januari 1941 — heeft gezeten;

en als opgave van Nelly W. A. M. Bruurs: dat haar vader in relatie stond met een inspecteur van politie Bakker, met wien hij verschillende malen heeft getelefoneerd;

O. dat een door Pierre Jean Bartolome Schenk, agent rechercheur van politie en onbezoldigd rijksveldwachter, op ambtseed opgemaakt proces-verbaal dd. 29 October

1945, zakelijk onder meer inhoudt als opgave van Pieter van der Bent: dat in den ochtend van 1940 op het kantoor van de firma Heybroek aan de Keizersgracht te Amsterdam, waar hij toen werkzaam was als kantoorbediende, de hoofdinspecteur van politie Bakker met nog twee personen zijn gekomen en het kantoor door hen is doorzocht; dat hij eenige dagen later op het politiebureau aan de Pieter Aertzstraat is ontboden en daar is verhoord door rechercheur Berends, die ook bij voormeld onderzoek was; dat hij den volgenden dag is opgesloten in het Huis van Bewaring aan de Weteringschans en daar na drie maanden is vrijgelaten;

O. dat de verdachte zakelijk onder meer ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij is Nederlander; dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren;

O. dat een „Amsterdam, 31 Augustus 1943” gedateerde brief, gericht aan den „Beauftragte für die Niederlande des Reichsministers für Bewaffnung und Munition” te Den Haag, in de Duitsche taal gesteld en onderteekend „Bruurs” onder meer zakelijk inhoudt dat verdachte „Als vriend van Duitschland, als hoedanig hij bij andere gloeilampenfabrikanten evenals bij zijn personeel en omgeving bekend staat”; en dat hij „reeds in 1941 vrijwillig een „Verlagerungs-Auftrag” heeft aangevraagd en gekregen om uitsluitend voor Duitschland te werken;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard dat hij dezen brief heeft onderteekend;

O. dat het voor den vijand van belang was het vervaardigen en vermenigvuldigen van anti-duitsche geschriften, die ten doel hadden de Nederlandsche bevolking tegen hem op te zetten en deze in haar verzet tegen hem te sterken en te stijven, tegen te gaan en verhoinderen;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat verdachte te Amsterdam omstreeks de maand December 1940 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan een persoon, van wien hij kon vermoeden, dat deze dit aan een met de Duitsche bezetters in relatie staande instantie zou doorgeven, heeft bekend gemaakt dat op het kantoor van de firma Heybroek anti-Duitsche geschriften werden getypt en aldus:

1. opzettelijk het personeel van die firma heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans aan een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de vrijheidsberoving van de kantoorbedien-

den van de firma Heybroek, A. J. M. Calf, A. Klaver, F. Ca. de Boer en P. van der Bent, voor allen langer dan een maand tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den verdachte meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen, zoodat hij daarvan dient te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat verdachte naar het oordeel van het Hof, gegrond op diens aanschouwing ter terechtzitting tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 en 101 Sr.;

Gezien de artt. 7, 8, 9, 11, 26, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart als overwogen en overtuigend bewezen dat verdachte het hem bij dagvaarding ten laste gelegde, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, terwijl het feit de vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad; meermalen gepleegd;

2. opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Adrianus Bruurs tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren, waarvan de laatste zes jaren te ondergaan in een Rijks-werkinrichting;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet den schulddige van de rechten van het bekleeden van ambten, het dienen bij de gewapende macht en het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

No. 338.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (2e Kamer), 27 Mei 1946.
(Mrs. Jhr. Feith, de Jong, Bolkestein, Kols, Camerling Helmolt en Rotgans).

Hulpverlening aan den vijand, door als redacteur van een dagblad artikelen te publiceren, gericht op het ontrouw maken aan de wettige Regeering en aan de geallieerde zaak.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Gerbrand Spaans, journalist, wonende te Groningen, thans verblijvende in de Strafgewangenis te Groningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Advocaat-Fiscaal;

Gehoord de verdachte, bijgestaan door Mr. S. Boersma, advocaat te Groningen.

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij te Groningen, althans elders in Nederland, in het jaar 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog met Duitschland, terwijl geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk, in nationaal-socialistischen en jegens Duitschland vriendschappelijken zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, als redacteur van het dagblad „het Nieuwsblad van het Noorden”, in dat blad alzoo in het openbaar door zijn werkzaamheid zoodanige geestelijke ontwikkeling actief heeft bevorderd en veelvuldig propaganda heeft gevoerd, gericht op het breken van het geestelijk verzet van het Nederlandsche volk tegen den vijand en ontrouw worden van dat volk aan haar regeering en de gemeenschappelijke geallieerde zaak, als blijkende onder meer uit passages, luidende als volgt, of ongeveer als volgt, uit verschillende van door hem in genoemd dagblad geschreven artikelen:

1. „Zooals steeds in tijden, waarin men de medewerking en zoo mogelijk de geestdrift van den kleinen man noodig heeft, paaien de regeeringen der kapitalistische staten de werkers met allerlei beloften voor na den oorlog. En zouden de kapitalistische groepen den oorlog winnen, dan zouden ze vermoedelijk aanvankelijk wel tot eenige concessies aan de arbeiders bereid zijn, hoofdzakelijk met het doel den revolutionairen elementen den wind uit de zeilen te nemen. Doch doordat ze van hun bevoorrechte positie geen afstand zouden willen doen, zouden ze zich verzetten tegen principieele veranderingen in staat en maatschappij. die het kwaad van het kapitalisme in den wortel aantasten. Gelukkig echter ziet men in ons land in breeden kring in, dat het groote pro-

bleem van dezen tijd in de allereerste plaats een sociaal probleem is, dat zich niet laat oplossen langs parlementairen weg onder een kapitalistisch bestel. Vandaar dan ook, dat aan de beloften, die thans van het liberaal kapitalistische zijde worden gedaan, weinig of geen waarde wordt toegekend. Dit schijnt ook in Engeland het geval te zijn." (passage uit het artikel „Een stem uit Engeland" in „het Nieuwsblad van het Noorden" van 10 Maart 1943).

2. „Ook al schijnt velen de oorlog, welke over ons is gekomen nog de grootste ramp toe, in werkelijkheid is het zoo, dat we uit de doodlopende straat van de z.g. liberale wereld-economie, zijn gekomen op het veld van de Europeesche leefruimte, waar ruimte is voor de ontplooiing, van al onze krachten, krachten, die thans nog aan den oorlog dienstbaar worden gemaakt, doch in de toekomst voor de bevordering der welvaart zullen worden gebruikt";

„Wie zijn gezonde verstand laat werken, begrijpt dan ook direct, dat, zouden die Nederlanders, die de ineenstorting van Duitschland, het kernland van Europa wenschen, hun zin krijgen, het er voor het Nederlandsche volk slecht zou uitzien. Zonder een bloeiend Duitschland kan ten eenenmale geen bloeiend Nederland bestaan. Doch ook een houding van nog langer afwachten zou voor ons volk zeer nadeelige gevolgen kunnen hebben, daar het immers vanzelf spreekt, dat die volken, die nu de kastanjes uit het vuur halen, zich daardoor de meeste rechten borgen. Velen meenen, dat men, voor al eer iets te ondernemen, eerst zeker moet weten wie de oorlog wint. Honderd procent zekerheid!

Maar die zekerheid hadden onze voorvaders ook niet, toen ze zich op onbekende zeeën waagden — Abel Tasman! — en den grondslag legden voor ons koloniaal rijk. Wie voor honderd procent zekerheid wil hebben komt doorgaans te laat. Daarom is het ook voor de leidende personen in de landbouw, industrie, handel en verkeer zaak, zich nu reeds te bezinnen op de nieuwe mogelijkheden en, voor zoover dat mogelijk is, reeds daadwerkelijk hun medewerking aan den Europeeschen opbouw, met name in de Oostelijke gebieden te verleenen. Vooral ondernemende krachten uit den landbouw, in de allereerste plaats die van de groote bedrijven, zoals we die, in onze provincie kennen, kunnen thans reeds zeer belangrijk leidinggevend werk op bedrijven van honderden bunders in het Oosten verrichten"; (twee passages uit het art. „Het Europeesche achterland onontbeerlijk" in „het Nieuwsblad van het Noorden" van 1 Mei 1943);

3. „Vaak wordt de indruk gewekt, ook nu weer in sommige commentaren op Musser's verzoenende gebaar, alsof er een schier onoverbrugbare kloof in ons volk zou zijn ontstaan tusschen de nationaal-socialisten en het overige deel van het volk. Reeds eerder evenwel hebben we betoogd — en het lijkt ons wel noodig daarop nog eens de nadruk te leggen —, dat de bedoelde tegenstelling

geenszins zoo groot is als in sommige kringen wel wordt voorgesteld. Dat men in deze tot onjuiste opvattingen komt, is vooral een gevolg hiervan, dat men de houding van bepaalde, betrekkelijk kleine kringen in ons volk, die inderdaad fel afwijzend tegenover het nationaal-socialisme staan, vereenzelvigd met de houding van het geheele nationaal-socialistische deel van ons volk. Daarbij komt nog, dat bepaalde nationaal-socialistische publicisten er zelf aan hebben meegeholpen, dat den menschen de suggestie van een tegenstelling tusschen „pro" en „anti" is opgedragen. In werkelijkheid echter is de situatie nog zoo, dat de groote massa zich door deze kunstmatige tegenstelling niet laat opwinden en volhardt in een afwachtende houding, of deze volstandering zijn wij gekomen niet alleen op grond van eigen indrukken, doch ook op grond van gesprekken met verschillende personen die, hetzij bij colportagetochten, hetzij bij hun werk voor sociale instellingen van den nieuwen tijd geregeld met de massa van het volk in contact komen, zoowel in de woonwijken van de stad Groningen, als op het platteland. De gemiddelde man, zoo zouden we onze en ander indrukken kunnen samenvatten, is niet fel „pro" of „contra", is niet hatelijk en vijandig, doch wordt in de allereerste plaats beroerd door de vraag of uit het leed en de offers van den oorlog werkelijk een nieuwe rechtvaardige sociale orde zal groeien. Laten wij menschen van dezelfde streek, dezelfde stad en hetzelfde dorp die als kinderen naast elkaar op de schoolbanken zaten, toch nooit zoo dom zijn, dat wij elkaar gaan haten om een letter, een insigne, en zoo in de kaart spelen van de groote, hoofdzakelijk in Amerika geconcentreerde internationale trusten, concerns en banken, die van den arbeider een slaaf en van den boerengrond een beleggings-object hebben gemaakt, en die nu reeds plannen voorbereiden om onze mannen in het verre Z.O. Azië te laten vechten z.g. voor de bevrijding van onze prachtige koloniën, doch in werkelijkheid voor de dividenden van het rubber- en oliëkapitaal". (passage uit het artikel „Hoofdzaken en Bijzaken" in „het Nieuwsblad van het Noorden" van 23 September 1943).

en alzoo den vijand gedurende den tijd van voormelden oorlog hulp heeft verspreid en vijandelijke propaganda heeft verspreid, althans heeft bevorderd, althans daden ten voordeele van den vijand heeft verricht.

O. dat ter terechtzitting onder meer is verklaard:

door den getuige de Bruin:

dat verdachte in October 1942 is opgetreden als redacteur van het dagblad „het Nieuwsblad van het Noorden" te Groningen verschijnende;

dat het Nieuwsblad dezen redacteur heeft aangesteld op aandrang van het „Departement van Volksvoorlichting"; dat verdachte nationaal-socialistisch gezind was, met de Duitschers sympathiseerde en lid was van de voor journalisten bestemde afdeling van de

cultuurkamer; dat hij, getuige, kennis heeft genomen van de dagvaarding tegen verdachte uitgebracht en de daarin voorkomende passages gedeelten zijn van couranten-artikelen in het Nieuwsblad van het Noorden van resp. 10 Maart 1943, 1 Mei 1943 en 23 September 1943 van verdachtes hand verschenen;

door verdachte:

dat hij onder meer in 1943 te Groningen werkzaam was als redacteur van het dagblad „het Nieuwsblad van het Noorden”;

dat hij de auteur is van de artikelen in de dagvaarding vermeld waaruit passages aldaar zijn opgenomen, dat hij toentertijd lid was van de N.S.B. en verschillende nationaal-socialistische organisaties, terwijl hij ook jegens Duitsland vriendschappelijk gezind was; dat hij in die artikelen wenschte te waarschuwen tegen een overwinning in den oorlog van geallieerde zijde, welke overwinning hij beschouwde als een overwinning van het internationaal kapitalisme; dat hij daarentegen met name ook in het artikel van 1 Mei 1943 de overwinning van Duitsland en de daarmee verbonden landen in den toen heerschenden oorlog wenschte voor te staan, van welke landen hij wenschte dat zij als achterland van Nederland intact zouden blijven, in welk artikel hij voorts ook propaganda wenschte te maken voor de uitbouw van de zgn. Oost-Compagnie; dat hij ook in het ter dagvaarding sub 3 bedoelde artikel heeft bedoeld vriendschappelijke gezindheid jegens Duitsland in Nederland aan te kweken teneinde het van Deutsche zijde gepropageerde Nieuwe Europa voor te staan zulks tegenover de doelstellingen aan geallieerde zijde voorgestaan; dat hij wist bij een en ander in strijd te zijn met hetgeen aan de Nederlandsche Regeering aan zijde der geallieerden tegen Duitsland strijd voerende toentertijd voor oogen stond;

O. dat verdachte, naar het oordeel van het Bijzonder Gerechtshof, door in 1943 de ter dagvaarding bedoelde artikelen in het Nieuwsblad van het Noorden te publiceren de Deutsche propaganda hier te lande tijdens de bezetting onafgebroken gevoerd in de kaart heeft gespeeld en aldus door zijn persarbeid den vijand daadwerkelijk steun heeft geboden, daarmee afbreuk doende aan de geallieerde zaak door haar doelstellingen als een verwerpelijk kapitalistisch drijven voor te stellen;

O. dat de verdachte aan het Hof is voorgekomen tot werken in staat te zijn;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat het Hof als bewezen verklaart:

dat verdachte te Groningen in het jaar 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei aangevangen oorlog met Duitsland als redacteur van het dagblad „het

Nieuwsblad van het Noorden” en dat blad, alzoo in het openbaar, door zijn werkzaamheid een geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in jegens Duitsland vriendschappelijke zin actief heeft bevorderd en propaganda heeft gevoerd gericht op het ontrouw worden van het Nederlandsche volk aan haar Regeering en de gemeenschappelijke geallieerde zaak, als blijkende uit passages uit verschillende door hem in genoemd dagblad geschreven artikelen, een en ander luidende zooals ter dagvaarding onder 1, 2 en 3 in extenso opgenomen en alzoo den vijand gedurende den tijd van voormelden oorlog hulp heeft verleend en daden ten voordeele van den vijand heeft verricht;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen, meermalen gepleegd”;

strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.; juncto art. 1 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

Gelet op enz.;

Rechtsdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaar, in een Rijkswerkinrichting te ondergaan;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

Sprekt hem daarvan vrij.

Ontzet den veroordeelde van het recht van kiezen en de kiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven en voorts van het recht het beroep of de functie te bekleeden van journalist, gelijk ook van het recht om ambten te bekleeden voor den tijd van tien jaren.

Verleent veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie te stellen.

No. 339.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 11 Maart 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kapt. t. Z. v. d. Berg en Lt.-Kol. Boswijk).

Art. 26 B.B.S. en poging tot hulpverlening aan den vijand.

Aan den N.S.B.-waarnemend-burgemeester de opruiming vragen van de „onder-

grondsche" te Spierdijk; briefjes geven met namen van leden van die ondergrondse beweging; mededeelen, dat die ondergrondse werkers in het bezit waren van wapenen en er Zondagsmiddags een verboden vergadering werd gehouden in de oude school. Genoemde burgemeester nam geen maatregelen en waarschuwde den vijand niet (Maart 1945).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Cornelis Degeling, arbeider, wonende te Obdam, eerder geïnterneerd in het Verbl. en Bew. Kamp te Hoorn en thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.; Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht door Mr. A. Kluiver;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Spanbroek, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstreeks Maart 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordele van den vijand, en ter uitvoering van zijn voornemen en van het misdrijf om opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp te verleenen, aan den tot de N.S.B. behorende waarnemende Burgemeester van Spanbroek-Opmeer en Opdam N. Bruin heeft gevraagd of hij er niet wat aan kon doen, dat de „ondergrondse" te Spierdijk werd opgeruimd, en aan gemelde Bruin heeft gegeven, althans doen toekomen, een of meer briefjes waarop stonden vermeld namen van leden der Ondergrondse Beweging te Spierdijk, en aan gemelde Bruin heeft medegedeeld, dat ondergrondse werkers te Spierdijk in het bezit waren van wapenen en dat er Zondagsmiddags een verboden vergadering werd gehouden in de oude school en aldus:

I. opzettelijk bovenbedoelde leden der ondergrondse beweging te Spierdijk, wier namen op gemelde briefjes stonden vermeld heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

II. Opzettelijk gepoogd heeft, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp te verleenen, zijnde de verdere uitvoering van bij die gelegenheid gemeld door hem ondernomen misdrijf alleen niet voltooid, tengevolge van de van zijn wel onafhankelijke omstandigheid, dat gemelde Bruin verder geen maatregelen nam en de

vijand niet waarschuwde;

O. dat het in den 27sten regel van de laatstelegging voorkomende woord „wel" kennelijk aldus is opgenomen als gevolg van een typefout en het Hof bedoeld woord leest als „wil", wordende daardoor verdachte in zijne verdediging niet geschaad;

O. dat, zakelijk gerelateerd, ter terechtzitting van 27 Februari 1946 heeft verklaard als getuige:

N. Bruin:

dat hij gedurende de maand Maart 1945 lid was van de N.S.B. en waarnemend burgemeester van Spanbroek, Opmeer en Obdam;

dat verdachte zich in genoemde maand te Spanbroek bij hem — getuige — heeft vervoegd en hem — getuige — heeft gevraagd of hij — getuige — er niet wat aan kon doen dat de ondergrondse beweging te Spierdijk werd uitgeschakeld en hem — getuige — voorts bij die gelegenheid mondeling inlichtingen over bedoelde beweging heeft gegeven;

dat verdachte hem — getuige — daarop, eveneens in genoemde maand en te Spanbroek, een tweetal briefjes ter hand heeft gesteld, waarop namen van leden van de ondergrondse beweging te Spierdijk stonden vermeld;

dat toen verdachte hem — getuige — genoemde briefjes bracht, hij — verdachte — hem — getuige — ook heeft gezegd dat hij — verdachte — gemelde namen te zijner — getuiges — kennis bracht, opdat de betreffende leden van de ondergrondse beweging te Spierdijk zouden worden gearresteerd;

dat hij — getuige — van den inhoud van bedoelde briefjes geen werk heeft gemaakt en niemand op de hoogte heeft gebracht van de overige hem door verdachte verstrekte inlichtingen;

O. dat verdachte — zakelijk gerelateerd — ter terechtzitting van 13 Februari 1946 heeft verklaard: dat hij in Maart 1945 aan den waarnemend burgemeester van Spanbroek, Opmeer en Obdam, N. Bruin, van wien hij — verdachte — toen wist dat hij — Bruin — tot de N.S.B. behoorde, heeft gevraagd of er niets aan kon worden gedaan dat de „Ondergrondse" te Spierdijk werd opgeruimd;

dat hij — verdachte — den burgemeester erbij vertelde dat de jongens te Spierdijk in het bezit waren van wapens en dat er Zondagsmiddags door hen vergaderingen werden gehouden in de oude school, ondanks het feit dat het verboden was om vergaderingen te houden;

dat hij — verdachte — later twee briefjes met namen van leden van de „ondergrondse" aan burgemeester Bruin heeft gebracht;

dat hij — verdachte — steeds van Nederlandsche nationaliteit is en gedurende de maand Maart 1945 wist dat Duitsland den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vast staan en het Hof

op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen dat verdachte te Spanbroek in Maart 1945 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand, en ter uitvoering van zijn voornemen en van het misdrijf om opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp te verleen, aan den tot de N.S.B. behoorenden waarnemend burgemeester van Spanbroek, Opmeer en Obdam, N. Bruin heeft gevraagd of hij er niet wat aan kon doen dat de „ondergrondsche” te Spierdijk werd opgeruimd, en aan gemelden Bruin heeft gegeven meer briefjes, waarop stonden vermeld namen van leden der ondergrondsche beweging te Spierdijk, en aan gemelden Bruin heeft medege-deeld dat ondergrondsche werkers te Spierdijk in het bezit waren van wapenen en dat er Zondagsmiddags een verboden vergadering werd gehouden in de oude school en aldus:

1. opzettelijk bovenbedoelde leden der ondergrondsche beweging te Spierdijk, wier namen op gemelde briefjes stonden vermeld, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving en eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand;

2. opzettelijk gepoogd heeft, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp te verleen, zijnde de verdere uitvoering van laatstgemeld door hem ondernomen misdrijf alleen niet voltooid tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid dat gemelde Bruin verder geen maatregelen nam en den vijand niet waarschuwde;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen en dat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof met name rekening houdt met de omstandigheid dat verdachte een zeer hoogen leeftijd heeft bereikt en dat verdachte gebrekkig is;

Gezien de artt. 28, 45, 57, 102 en 106 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „Gedurende den tijd van den huidigen

oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving, eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand”, meermalen gepleegd;

2. „Poging tot het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen. meermalen gepleegd;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Cornelis Degeling tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaar en zes maanden;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd;

Spreekt verdachte daarvan vrij;

Ontzet den schuldige van het recht om te kiezen en van de kiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven.

Het Hof verleent veroordeelde ambtshalve geen verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 340.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,

11 Juni 1946. (Mr. v. d. Kun, Mr. Wilkens, Jhr. Mr. C. M. O. v. Nispen tot Sevenaer, Kolonel G. A. de Brauw, Major C. A. v. Beek).

Indiensttreding bij buitenlandsche mogendheid, terwijl men minderjarig is; daardoor verloor hij desalniettemin wel het Nederlandschap, en kan er dus géén sprake zijn van ontvoering der klesrechten (anders: Bijz. Raad v. Cassatie 14 Jan. 1946, Na-oorl. Rechtspr. 1946 no. 152).

(Sr. artt. 28 en 101; Wet Nederlandschap artt. 3 en 7.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Jacob de Paauw, textielarbeider, wonende te Enschede, thans in bewaring in het Verblijfs- en Bewaringskamp „De Eese” te Steenwijkerwold.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord verdachte, bijgestaan door Jhr. Mr. W. M. de Jonge, adv. te Zutphen;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij te Enschede, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, in of omstreeks de maand Juni 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, immers is toegetreden tot, althans dienst heeft genomen bij de N.S.S.K.;

O. dat ter terechtzitting heeft opgegeven:

Verdachte: dat hij te Enschede in de maand Juni 1943, als Nederlander, wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, immers is toegetreden tot de N.S.K.K.; dat hij zich nadien in uniform gekleed wel in Enschede heeft bevonden;

O. dat het ambtseedig proces-verbaal d.d. 2 Jan. 1946 van den onbezoldigden rijksveldwachter P. van Dijk, waarvan de korte inhoud ter terechtzitting is medegedeeld o. m. inhoudt, dat Gerritdina Klavers ten Donkelaar aan den relaat heeft verklaard: „Ik weet wel, dat de door U genoemde Jacob de Paauw bij de N.S.K.K. is geweest, ik heb hem in uniform gezien”;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte te Enschede, omstreeks de maand Juni 1943 als Nederlander, wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, immers is toegetreden tot de N.S.K.K.;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „Nederlander zijnde, vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr., j°. de artt. 1 en 2 van het B.B.S.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder het is begaan;

O. ten aanzien van de vraag, of er van toepassing van art. 28 sub 3 (W. v. Sr. Red.), j°. art. 9 B.B.S. sprake kan zijn, dat dit Hof van oordeel is, dat deze vraag ontkennend dient te worden beantwoord;

O. toch, dat ingevolge het bepaalde bij art. 7 sub 4 der Wet van 12 Dec. 1892, S. no. 268, verdachte het Nederlandschap heeft verloren;

O. dat weliswaar verdachte, toen deze in vreemden krijgsdienst trad, minderjarig was en derhalve onbekwaam om rechtshandelingen te verrichten, doch zulks niet wegneemt, dat het hierboven genoemde gevolg is ingetreden, vermits de Wet aan het enkele feit van het zonder verlof des Konings in vreemden krijgsdienst treden het verlies van het Nederlandschap verbindt, zonder dat daartoe eenige verdere handeling van den betrokkene wordt vereischt en mitsdien de vraag of verdachte bekwaam was om

rechtshandelingen te verrichten in dezen van geen enkel belang is te achten;

O. dat kan worden toegegeven, dat ter verkrijging van den staat van Nederlander door middel van naturalisatie de Wet als eisch stelt een bewijs, dat de aanvrager meerderjarig is, omdat, zooals in de Memorie van Toelichting omschreven, zoolang iemand minderjarig is, niet tot rechtshandelingen bevoegd is en niet in staat geacht wordt over zijn eigen belangen te oordeelen, het hem ook ontzegd moet zijn om over verandering zijner nationaliteit een beslissing te nemen, doch in casu van een beslissing door den betrokkene geen sprake is, aangezien hier alleen de Wet beslist, door aan de handeling als de onderhavige het hierboven genoemde gevolg te verbinden;

O. dat bovendien voor bovenstaande een argument kan worden geput uit de omstandigheid, dat de wet, voor het verkrijgen van den staat van Nederlander eischende het zijn van meerderjarige zulks bij het verliezen daarvan heeft nagelaten; (volgt: oplegging v. 2 jaar gev.straf met recht v. cassatie. Red.).

No. 341.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 25 Mei 1946. (Mr. Suringar).

Requestranten toegestaan, in afwachting van de beslissing ten principale, het weiland, met uitzondering van het gescheurde gedeelte, in gebruik te nemen.

Gerequesteerde veroordeeld, om zich van alle handelingen ten aanzien van het weiland te onthouden, en om op zijn kosten een voldoende afscheiding te maken tusschen het weiland en het gescheurde gedeelte.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request met de daarbij overgelegde stukken, alsmede een door gerequesteerde Kortleve ingediende memorie van antwoord;

Gelet op de mondelinge behandeling ter Onzer terechtzitting van 17 Mei jl. alwaar waren verschenen de requestranten met hun raadsman Mr. J. ter Horst, advocaat te Arnhem en gerequesteerde Kortleve met zijn raadsman Mr. A. A. H. M. Plochg, eveneens advocaat te Arnhem;

Gelet mede op het verhoor van Notaris Swart, als getuige op verzoek van partijen gehoord, van wiens verklaring afzonderlijk proces-verbaal is opgemaakt;

O. dat tusschen partijen vaststaat dat het ten requeste genoemde perceel De Peppelweide, weiland, waarvan thans een gedeelte groot 1 ha. is gescheurd en met bieten bebouwd, door de eigenaren, de vier gebroe-

ders Nathans bij acte van 29 December 1941 verleden ten overstaan van Notaris Swart is verkocht aan gerequesteerde Kortleve aan wien het ook is geleverd; dat reeds bij den koop is overeengekomen dat na den oorlog Kortleve het weiland weder aan de Gebr. Nathans zou overdragen voor denzelfden prijs, te weten f 8000, zij het dat Kortleve beweert dat zulks eerst een jaar na afloop van den oorlog zou geschieden; dat voorts in December 1945 door partijen over de terug-gave onderhandeld is en daarbij afgesproken dat het land dadelijk teruggeleverd zou worden mits Kortleve de koopsom terug ontving, waarover partijen in zooverre verschillen dat requestranten meenen dat die levering dadelijk zou geschieden, terwijl gerequesteerde beweert dat de levering afhangt van het gelijktijdig passeeren der acte en uitbetaling van de koopsom; op grond van welke meening gerequesteerde, toen hij hoorde dat transporteren nog niet mogelijk was en hij niets meer van gerequesteerden vernam, beweert van oordeel te zijn dat hij voorloopig nog de beschikking over het land zou houden en met het oog daarop zijn plannen heeft gemaakt, en geen gebruik heeft gemaakt van een hem gedaan aanbod om een andere wei met bouwland te pachten;

O. dat Notaris Swart als getuige heeft verklaard dat gerequesteerde in December 1945 hem opdracht heeft gegeven voor de overdracht van de wei aan requestranten te zorgen, in welke overdracht hij bewilligd had mits hij de koopsom ad f 8000 in vrij geld zou ontvangen; dat hij, getuige, begreep dat het de bedoeling was dat requestranten dadelijk de beschikking over de wei zouden krijgen en Kortleve recht zou hebben op rentevergoeding zoolang hij zijn geld niet uitbetaald kreeg;

O. dat requestranten hebben volhard bij hun request, daaraan nog toevoegende dat hun veehandelaarsbedrijf staat en valt met hun weide, daar ze geen ander land hebben noch kunnen krijgen en niet weten waar ze hun koeien moeten laten die naar buiten moeten omdat het ingeslagen veevoeder is verbruikt;

O. dat door en namens gerequesteerde is aangevoerd dat hij buitendien nog 9 ha. weiland in gebruik heeft, maar het gekochte weiland voorzoover het gescheurd is, bebouwd is met bieten en de niet gescheurde 2.57.40 ha. moeten worden gehooïd, en na het hooien naweide moeten opleveren voor zijn vee, waarvoor zijn overige weiland niet voldoende is; dat de overeenkomst van December 1945 te goeder trouw moet worden uitgevoerd, en dit medebrengt dat nu gerequesteerden den geheelen winter in het onzekere is gelaten over wat er zou gebeuren, op een voor hem onlegen tijdstip, eind Maart van dit jaar, niet meer de nakoming daarvan kon worden geëischt; dat deeling van het land moeilijk gaat daar er geen puntdraad en palen zijn te krijgen om een afscheiding te maken;

O. dat deze zaak de werkzaamheid van den

Raad betreft en naar Ons aanvankelijk oordeel op grond van de tusschen partijen vaststaande feiten aannemelijk is dat het litigieuze perceel te zijner tijd op verzoek van requestranten weder aan hen zal worden teruggegeven;

O. dat Ons eveneens voldoende aannemelijk is gemaakt dat requestranten dringend behoefte hebben aan het onmiddellijk gebruik van het daarvan deel uitmakend weiland, zoodat uit hoofde van onverwijlend spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt;

O. dat met een beroep op de goede trouw gerequesteerde in zijn verweer niet kan slagen, omdat, zelfs indien deze zaak uitsluitend bezien zou worden uit het gezichtspunt van de in December 1945 tusschen partijen getroffen afspraak, dan nog gerequesteerde alvorens zijn plannen voor den komende zomer te maken, zich zekerheid had moeten verschaffen dat requestranten van dadelijke levering van het land afzagen, en zulks niet enkel uit het stilzwijgen hunnerzijds had mogen afleiden, waar het hem duidelijk moest zijn, dat requestranten het land niet konden missen voor hun bedrijf, zoodat hij het aan zichzelf heeft te wijten, als hij het stilzwijgen der wederpartij verkeerd heeft uitgelegd;

O. dat waar het requestranten speciaal om het weiland blijkt te doen te zijn, het ons billijk voorkomt de gevraagde voorziening alleen te geven voor het weiland, zoodat gerequesteerde het gebruik van het gescheurde bietenland dit seizoen nog behouden kan met de beschikking over het daarop verbouwde veevoeder;

O. dat nog door gerequesteerde is aangevoerd dat het gras reeds te lang is doorgroeid, zoodat het in het zaad geschoten is en plat getrapt zal worden door het vee, doch wat daarvan zij, dit wel is waar schade oplevert voor requestranten veroorzaakt doordat gerequesteerde niet reeds eerder het vee van requestranten in de weide heeft toegelaten, doch het niet aangaat de schade van requestranten daarom nog te vergroeten door hun het weiland heelemaal te onthouden;

O. dat het aan requestranten terug te geven weiland zal dienen te worden afgescheiden van den met bieten bebouwd akker, wat naar gerequesteerde heeft medegedeeld moeilijkheden zal opleveren, doch waar deze afscheiding noodig wordt ten gerieve van gerequesteerde, die het bouwland te zijner beschikking zal houden, (de gerequesteerde te zijnen koste voor een voldoende beveiliging daarvan tegen het vee van requestranten zal hebben zorg te dragen;

Op voorschreven gronden beschikkende in kort geding:

Bepalen dat requestranten in afwachting van een beslissing op het aan te vragen rechtsherstel terstond het onderhavige weiland d.w.z. de Peppelweide met uitzondering van de ha, die gescheurd is, derhalve 2.57.40 ha. daarvan, in gebruik kunnen nemen tegen vergoeding van 3 % 's jaars over

2.57.40/3.57.40 gedeelte der koopsom ad f 8000 met ingang van den dag van ingebruikneming tot de inschrijving van de acte van rechtsherstel, met bevel op gerequesteerde om zich inmiddels van alle handelingen ten aanzien van dat weiland te onthouden op verbeurte van een boete van f 25 voor iederen dag waarop dit bevel wordt overtreden.

Weigeren de gevraagde voorziening ten aanzien van voormeld gescheurd gedeelte.

Gelasten gerequesteerde om het gescheurde gedeelte op eigen kosten en op voor het doel voldoende wijze van het grasland af te scheiden.

Verklaren deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut.

Verwijzen gerequesteerde in de kosten van het geding, tot aan de uitspraak van deze beschikking, met inbegrip van de kosten der af te geven grosse, begroot op f 85.

No. 342.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 18 Maart 1946. (Mrs. van Schaeck Mathon, Houthoff, De Flines, Gen.-Maj. Baron van Voorst en Kapt. t. Z. v. d. Sande Lacoste).

Doodstraf.

In 1943 te Amsterdam tezamen en in vereniging met anderen ten tijde van de Joden-razzia's tegen geldelijke vergoeding (van f 5 voor iederen Jood) Joodsche personen ophalen en ter beschikking van een Deutsche instantie stellen.

Verdachte heeft geheel vrijwillig naar elgen opgave ongeveer veertig Joodsche landgenooten aan de Duitschers overgeleverd.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Hermanus Petrus Maria Bartelsman, kantoorbediende, wonende te Amsterdam, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal, op den 18den Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat hij te Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in het jaar 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., te-

zamen en in vereniging met F. H. Meyer, H. J. W. Tomlow en enkele anderen, althans tezamen en in vereniging met enkelen hunner, althans alleen, althans deels tezamen en in vereniging met F. H. Meyer, H. D. J. Tomlow en enkele anderen, althans enkelen hunner en deels alleen, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand: ten tijde van de zoogenaamde joden-razzia's tegen geldelijke vergoeding herhaaldelijk joodsche personen heeft opgehaald, althans helpen ophalen, en deze opgehaalde personen ter beschikking van den Duitschen Sicherheitsdienst heeft gesteld en aldus:

1. opzettelijk een groot aantal joodsche personen heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbereping en/of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven de joden uit Nederland te deporteren;

O. dat ter terechtzitting de telastelegging is gewijzigd in dien zin, dat de zinsnede „althans een Deutsche instantie“, is ingevoegd achter het woord „Sicherheitsdienst“;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

1. Getuige Frederik Hendrik Meijer:

dat hij te Amsterdam in 1943 ten tijde van de zoogenaamde joden-razzia's meermalen met een groepje van vijf man, waaronder verdachte en Tomlow, telkens na voorafgemaakt plan Joden heeft opgehaald; dat zij deze Joden hebben overgeleverd aan SS-mannen, die op wacht stonden voor de Zentralstelle für Jüdische Auswanderung te Amsterdam; dat zij voor elken Jood, dien zij afleverden, volgens afspraak met de Duitschers f 5 kregen, welk bedrag zij met vijf man moesten deelen;

2. Getuige Hubertus Wilhelmus Johannes Tomlow:

dat hij te Amsterdam in 1943 ten tijde van de zoogenaamde joden-razzia's met vier andere personen, waaronder verdachte en Meijer, meermalen telkens na voorafgemaakt plan 's avonds Joden opgehaald heeft en deze Joden heeft afgeleverd aan de wacht bij de Zentralstelle für Jüdische Auswanderung te Amsterdam, welke wacht bestond uit SS-mannen en SD-mannen; dat zij voor elken Jood dien zij ophaalden volgens afspraak met de Duitschers f 5 kregen, welk bedrag zij met meerderen moesten deelen;

3. Verdachte:

dat hij te Amsterdam in 1943 ten tijde van de zoogenaamde joden-razzia's meermalen telkens na vooraf gemaakt plan met andere personen, waaronder Meijer en Tomlow, Joden opgehaald heeft en deze heeft afgeleverd aan de Zentralstelle für Jüdische Auswanderung te Amsterdam; dat hij niet anders verwachtte dan dat de Duitschers die

opgehaalde joden zouden deporteren; dat zij voor elken Jood dien zij ophaalden, volgens afspraak met de Duitschers, f 5 kregen, welk bedrag zij met hun allen moesten deelen; dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders geboren is;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Amsterdam in het jaar 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. tezamen en in vereeniging met F. H. Meijer, H. W. J. Tomlow en enkele anderen opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand ten tijde van de zoogenaamde Joden-razzia's tegen een geldelijke vergoeding herhaaldelijk Joodsche personen heeft opgehaald en deze opgehaalde personen ter beschikking van een Duitse instantie heeft gesteld; en aldus:

1e. opzettelijk een groot aantal Joodsche personen heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking door den vijand;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven de Joden uit Nederland te deporteren;

O. dat in de achtste regel van de telastegging abusievelijk staat vermeld H. D. J. Tomlow, hetwelk, kennelijk een schrijffout zijnde, door het Hof wordt gelezen alsof er stond H. W. J. Tomlow, wordende de verdachte daardoor in zijn verdediging niet benadeeld;

O. dat van algemeene bekendheid is, dat de vijand er al spoedig, nadat hij Nederland was binnengevallen, er naar streefde en er naar is blijven streven de Joden uit Nederland te deporteren en uit te roeien;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat de verdachte door geheel vrijwillig naar eigen opgave ongeveer veertig zijner Joodsche landgenooten over te leveren aan de Duitschers, die, naar toen algemeen bekend was, beoogden met alle middelen de Joden te deporteren en uit te roeien, zich aan dermate laakbare handelingen heeft schuldig gemaakt, naar 's Hof's oordeel dezen verdachte de zwaarste straf moet worden opgelegd;

Gezien de artt. 28, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 7, 8, 9, 11, 22 en 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding, zooals deze ter terechtzitting is gewijzigd, ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

Gedurende den tijd van den huidige oor-

log opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 bedoeld, meermalen gepleegd; en

Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte tot de doodstraf.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den verdachte voor den tijd van het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

Verleent den verdachte verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 343.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 's-GRAVENHAGE, 7 Juni 1946.
(Mrs. Lusingh Tonckens, Scholten en Haga).

Een inschrijving in het Grootboek der Nationale Schuld valt onder het begrip effecten, zooals omschreven in art. 39 Besluit E 100.

Onbevoegd verklaard ten aanzien van het gevraagde rechtsherstel.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 36, 39.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel
Afdeling Rechtspraak, 's-Gravenhage.

Geven eerbiedig te kennen:

1. Mr. Maurits Hendrik Hartog, zonder beroep, wonende te 's-Gravenhage, zoo voor zich als in zijne hoedanigheid van uitvoerder der uiterste wilsbeschikking van zijne zuster Mejuffrouw Adeiene Marie Hartog, overleden te Theresienstadt den 25sten Februari 1945;

en voor zooveel nodig:

2. Mevr. Mr. Marjorie Caroline Marion Hartog, buiten iedere gemeenschap van goederen gehuwd met Dr. Eduard van der Hoog, advocate, wonende te Middelburg;

2a. Dr. Eduard van der Hoog, directeur van de N.V. Vliссingsche Mineraleolie en Asphaltraffinerij (Vlissmar) wonende te Middelburg, tot bijstand en machtiging van zijne echtgenoot voornoemd;

3. Mevr. Dorothy Marie Hartog, buiten iederen gemeenschap gehuwd met Drs. Rudolf Simons, zonder beroep, wonende te 's-Gravenhage;

3a. Drs. Rudolf Simons, hoofdcommissie

bij het Departement van Handel en Nijverheid, wonende te 's-Gravenhage, domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan het Lange Voorhout no. 29 ten kantore van den ondergeteekende procureur Mr. E. Droogleever Fortuyn;

dat ten name van Mej. Hartog, Adeliene Marie, destijds wonende te Ede, als voorwaardelijk eigenares onder den last van bewaring in het 3 % Grootboek der Nationale Schuld A nieuw H. 3.885 was ingeschreven een kapitaal van f 3000;

dat de eerste verzoeker feitelijk medege-rechtigd was in dit kapitaal voor 7/12;

dat Mej. Adeliene Marie Hartog den 25sten Februari 1945 te Theresienstadt is overleden, na bij testament verleden ten overstaan van notaris R. Dinger te Lunteren den 17den November 1930 tot eenige en algeheele erfgenenamen te hebben benoemd de verzoeksters sub 2 en 3, zulks onder den last van vruchtgebruik van hare geheele nalatenschap ten behoeve van haren broeder den verzoeker, sub 1 en diens echtgenoot Mevr. Dorothy Hartog geboren Haas;

dat verzoeker sub 1 en zijne genoemde zuster Mejuffrouw Adeliene Marie Hartog zijn Nederlanders van Joodschen bloede en als zoodanig onderworpen waren aan de door de bezettende macht tegen de Joden genomen maatregelen;

dat zij als zoodanig genoodzaakt waren hun effecten bij de firma Lippmann Rosenthal te deponeren en hun vorderingen op derden enz. aan te melden;

dat zij alzoo ook genoodzaakt zijn geweest hun inschrijvingen in de Grootboeken der Nationale Schuld op te geven waaronder ook voormelde inschrijving van f 3000 in het 3 % Grootboek A nieuw H 3 885;

dat echter de Directie der Grootboeken van de Nationale Schuld zonder eenige opdracht of medewerking van de eigenares op 28 Januari 1944 voormelde inschrijving in het 3 % Grootboek ad f 3000 heeft verwisseld in drie Grootboekobligaties aan toonder elk groot f 1000 en deze heeft afgegeven aan de firma Lippmann Rosenthal & Co. aan welke firma zij tevens alle achterstallige rente heeft betaald;

dat de eerste verzoeker en zijn zuster Mej. Adeliene Marie Hartog door deze handeling groveijk benadeeld zijn omdat:

1°. een bezit van obligaties minder veilig is dan het bezit van een op naam staand Grootboekkapitaal;

2°. het zeer de vraag is of deze obligaties nog bij Lippmann Rosenthal aanwezig zijn;

3°. Indien deze obligaties niet meer bij Lippmann Rosenthal aanwezig en verdwenen zijn het zeer de vraag zal zijn of genoemde firma voldoende solvabel is om het door het verdwijnen der obligaties geleden verlies te vergoeden hetgeen verzoekers niet te weten kunnen komen daar door de beheerders van Lippmann Rosenthal op een verzoek om inlichtingen eenvoudig niet wordt gereageerd;

4°. zelfs indien de obligaties aanwezig zouden zijn of de waarde daarvan integraal door Lippmann Rosenthal uiteindelijk betaald zal kunnen worden, het gezien de chaos bij Lippmann Rosenthal en de groote omvang der liquidatie van die firma het jaren zal duren alvorens verzoekers die obligaties of de schadevergoeding zullen ontvangen, terwijl de eerste verzoeker die 78 jaar oud is als vruchtgebruiker van de nalatenschap van zijn zuster al dien tijd de rente van het kapitaal welke hij voor levensonderhoud zeer noodig heeft zal derven;

5°. dat verzoekers bovendien belet worden om kapitaal of obligaties te gelde te maken indien hen zulks om de een of andere reden o.a. wegens gevaar voor de daling van de koopwaarde der gelden wenschelijk zoude voorkomen;

dat het dan ook onredelijk zoude zijn om verzoekers niet in hun rechten te herstellen waar zij het gebruik van het kapitaal en de rente gedurende jaren zullen moeten missen en als gezegd een veilig bezit hen ontnomen is en verwisseld is in een dubieus bezit van obligaties en de verzoekers tegen hun wil en zonder medewerking van de eigenaresse van de inschrijving zijn beroofd;

dat verzoekers allen zijn ingezetenen van het Koninkrijk en de oorspronkelijke eigenaresse op 28 Jan. 1944 eveneens ingezetene van het Koninkrijk was, terwijl ook de Directie der Grootboeken van de Nationale Schuld binnen het Koninkrijk is gevestigd, terwijl de rechtsbetrekking tot voorwerp heeft een zich binnen het Koninkrijk bevindend kapitaal;

dat verzoekers zich uitdrukkelijk voor zoo veel noodig het recht voorbehouden om zoo noodig bij den gewonen rechter herstel van hun rechten te vorderen en zij door het indienen van het onderhavige verzoek niet willen geacht worden eenig recht prijs te geven;

dat verzoekers zich uitdrukkelijk alle rechten tegen den directeur of directeuren van de Grootboeken der Nationale Schuld persoonlijk voor zooverre deze aan de omwisseling van de inschrijving tegen obligaties heeft of hebben medegewerkt voorbehouden.

Op welke gronden verzoekers zich wenden tot Uwen Raad met eerbiedig verzoek om bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad 1°. den Staat der Nederlanden door middel van zijn orgaan de Directie der Grootboeken van de Nationale Schuld te bevelen om binnen een door den Raad te bepalen termijn in het 3 % Grootboek der Nationale Schuld ten name van verzoeksters sub 2 en 3 als bloote eigenaressen en den verzoeker sub één en zijn echtgenoot Mevrouw Dorothy Haas als vruchtgebruikers in te schrijven een kapitaal groot f 3000 met bepaling van een dwangsom van f 50 per dag tegen de directeuren, die dat bevel niet opvolgen persoonlijk; 2°. den Staat der Nederlanden te veroordeelen om aan den eersten verzoeker uit te keeren de sedert 28 Januari 1944 verschenen rente van dit kapitaal; 3°. den Staat der Neder-

landen te veroordeelen in de kosten dezer procedure.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request;

O. dat daaruit blijkt, dat verzoekers vorderen rechtsherstel ten aanzien van effecten, als bedoeld in Hoofdstuk IV van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, welke volgens de bepalingen van dat Hoofdstuk moeten worden geregistreerd, zoodat volgens art. 36 van dat Besluit deze Afdeeling niet bevoegd is, daaromtrent in eerste aanleg eene beslissing te geven.

Beschikkende:

Verklaart zich onbevoegd, kennis te nemen van het verzoek.

No. 344.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 4 Juni 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

Beslissing in kort geding bevestigd, daar vooralsnog niet met eenige zekerheid is na te gaan, hoe de betaling van de huurprijs bij het definitief herstel zal worden geregeld in verband met de groote hersteluitgaven van gerequesteerde.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het door Antje Jeanette Bakker als bewindvoester over haar afwezigen echtgenoot Bernard Hartog aan den Voorzitter van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel ingediende verzoekschrift dd. 6 Maart 1946 en de expeditie van de door den Voorzitter der Arnhemse Kamer op 30 Maart 1946 hierop in kort geding gegeven beschikking;

Mede gezien het tegen deze beslissing gericht beroepschrift van voornoemde Antje Jeanette Bakker dd. 3 April 1946, alsmede het hiertegen ingediende verweerschrift van Francois Eduard de Deken dd. 27 April 1946;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat Antje Jeanette Bakker in haar hoedanigheid van bewindvoester over haar afwezigen echtgenoot Bernard Hartog bij haar verzoek aan den Voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel zakelijk heeft gesteld, dat haar echtgenoot op 10 Mei 1940 eigenaar was van het Hotel Berkeloord te Lochem, hetwelk bij notarieele akte van 2 November 1942 zonder voorkennis of instemming van den eigenaar door de Nederlandsche Grundstücksverwaltung is verkocht en geleverd aan Francois Eduard de Deken voor f 18,000; dat terzake hiervan rechtsherstel gevraagd is; doch zij reeds nu dringend verlegen is om de revenuen uit dit pand ter financiering van den boedel Hartog, op welke gronden zij verzoekt aan haar het beheer van voorgenomd onroerend goed op te dragen met uitzondering van de op het pand

rustende hypotheeken, zulks tot dat definitief over het rechtsherstel zal zijn beslist, met nevenvorderingen;

O. dat De Deken voornoemd deze vordering heeft tegengesproken met beroep op zijn recht van koop van het Hotel krachtens zijn huurcontract, zijn dwangpositie in 1942 en het feit dat hij het zeer beschadigde hotel weer exploiteerbaar heeft gemaakt en daardoor niet in staat is huur te betalen;

O. dat de Voorzitter van den Raad het verzoek van requestrante heeft afgewezen, met compensatie der proceskosten, zulks in het kort uit overweging, dat het hem niet onaannemelijk voorkomt, dat Bernard Hartog te zijner tijd in den eigendom van het Hotel zal worden hersteld, zijnde de daartegen door De Deken gevoerde verweren naar zijn aanvankelijk oordeel ongegrond, maar het voldoen aan requestrante's verzoek zou zijn een voortuiloopen op de voorwaarden van dat latere herstel; dat bovendien De Deken bij toewijzing van requestrante's verzoek uiterst zwaar zou worden getroffen doordat hij, naast de op hem drukkende lasten ook nog de huur zou moeten opbrengen, terwijl requestrante niet noemenswaardig zou worden gebaat, doordat zij belast zou zijn met de gemaakte en nog te maken kosten van herstel;

O. dat requestrante in haar voormelde hoedanigheid tijdig van deze uitspraak in hooger beroep is gekomen en bij haar verzoekschrift op nader te bespreken gronden heeft verzocht, dat voornoemde uitspraak worde vernietigd en opnieuw rechtdoende worde beslist als bij het oorspronkelijk verzoekschrift is verzocht met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van beide instanties;

O. dat Francois Eduard De Deken als gerequesteerde dit verzoek heeft tegengesproken met conclusie, dat de beslissing worde gehandhaafd, cum expensis;

Ten aanzien van het recht:

O. dat requestrante bij haar verzoekschrift in hooger beroep tegen de uitspraak heeft aangevoerd — zakelijk weergegeven — dat gerequesteerde het pand te kwader trouw heeft gekocht, daar hij op 2 November 1942 geen recht van koop meer had, terwijl hij ontkent, dat gerequesteerde toen in een dwangpositie verkeerde, waardoor hij het pand van de A.N.B.O. moest koopen, omdat hij als huurder een beroep had kunnen doen op het Huurbeschermingsbesluit; dat gerequesteerde bij het definitief herstel toch den huurprijs vanaf 2 November 1942 zal moeten betalen, zoodat deze verplichting geen argument tegen het door haar voorloopig gevraagde beheer is, terwijl zij zelf deze inkomsten dringend noodig heeft om de agentuur-zaak van Hartog weer op gang te brengen; dat zij verklaart gerequesteerde niet tot verlaten van het Hotel te zullen dwingen, alvorens definitief over het herstel is beslist; dat het Hotel reeds exploiteerbaar is en op 1 Mei jl. is geopend, zoodat verzoekster geen onkosten meer behoeft te maken en derhalve

met toewijzing van haar verzoek alleszins gebaat is;

O. dat gerequestreerde hiertegen zakelijk heeft aangevoerd, dat hij bij schrijven dd. 30 Maart 1941, zijnde dus voor den bij het huurcontract overeengekomen datum van 1 April 1941 aan Hartog heeft medegedeeld, dat hij van zijn kooprecht gebruik wilde maken, terwijl hij ontkent, dat dat schrijven aan verzoekster onbekend zou zijn; dat hij, ook toen het vermogen van Hartog onder beheer was gesteld, de huur aan diens vertegenwoordiger te Lochem heeft doorbetaald; dat hij in Juli 1942 vernam, dat de A.N.B.O. het pand zou verkopen, waardoor hij vreesde uit het Hotel te worden gezet, omdat de bescherming van het Huurbeschermingsbesluit tegen de toenmalige autoriteiten gering te achten was; dat hij niet met de A.N.B.O. heeft onderhandeld, maar hem is medegedeeld, dat hij het pand krachtens zijn kooprecht kon kopen; dat hij dus geenszins te kwader trouw is geweest; dat hij betwist, dat verzoekster het huurbedrag dringend noodig heeft, terwijl zij vele kosten zal moeten dragen, daar het Hotel nog niet exploitceerbaar is; dat hij zelf reeds meer dan f 5000 betaald heeft en de huurbetaling praejudicieeren zou aan de definitieve beslissing;

O. ten aanzien der aangevoerde bezwaren, dat verzoekster door het door haar aangevoerde niet heeft weerlegd, dat het voldoen aan haar verzoek zou zijn een vooruitloopen op de voorwaarden van het definitief herstel, op welke overweging de bestreden uitspraak is gebaseerd en deze overweging naar oordeel van den Raad voor de beslissing in kort geding klemmend is, omdat omtrent meerdere feiten, waarvan de voorwaarden voor het definitief herstel afhankelijk zullen zijn, tusschen partijen belangrijk verschil van meening bestaat, zoodat vooralsnog niet met eenige zekerheid na te gaan is, hoe de betaling van den huurprijs bij het definitief herstel zal worden geregeld, waardoor een voorloopig toekennen van een recht op den huurprijs aan verzoekster niet verantwoord zou zijn, zulks naar oordeel van den Raad te minder, omdat eenerzijds door verzoekster niet is aangetoond, dat zij dezen huurprijs dringend noodig heeft, anderzijds aannemelijk is, dat gerequestreerde tengevolge van de groote hersteluitgaven en in verband met de voor de exploitatie van het bedrijf noodige contante gelden en de verdere op hem drukkende lasten zeer bezwaarlijk de huur zal kunnen opbrengen, terwijl bij het definitief herstel zou kunnen blijken, dat hij daarmee wellicht onnoodig is belast;

O. dat mitsdien de beslissing in kort geding naar oordeel van den Raad juist gewezen is en derhalve moet worden bekrachtigd;

Op voorschreven gronden:

Beslissende in hooger beroep:

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.
Veroordeelt verzoekster in de proceskosten van het hooger beroep tot deze uitspraak aan zijde van gerequestreerde begroot op f 75.

24 Juli 1946 (afl. 4)

No. 254—265

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No 345—368

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

met toewijzing van haar verzoek alleszins geaait is;

O. dat gerequesteerde hiertegen zakelijk heeft aangevoerd, dat hij bij schrijven dd. 30 Maart 1941, zijnde dus voor den bij het huurcontract overeengekomen datum van 1 April 1941 aan Hartog heeft medegegeeld, dat hij van zijn kooprecht gebruik wilde maken, terwijl hij ontkent, dat dat schrijven aan verzoekster onbekend zou zijn; dat hij, ook toen het vermogen van Hartog onder beheer was gesteld, de huur aan diens vertegenwoordiger te Lochem heeft doorbetaald; dat hij in Juli 1942 vernam, dat de A.N.B.O. het pand zou verkoopen, waardoor hij vreesde uit het Hotel te worden gezet, omdat de bescherming van het Huurbeschermingsbesluit tegen de toenmalige autoriteiten gering te achten was; dat hij niet met de A.N.B.O. heeft onderhandeld, maar hem is medegegeeld, dat hij het pand krachtens zijn koop-recht kon koopen; dat hij dus geenszins te kwader trouw is geweest; dat hij betwist, dat verzoekster het huurbedrag dringend noodig heeft, terwijl zij vele kosten zal moeten dragen, daar het Hotel nog niet exploiteerbaar is; dat hij zelf reeds meer dan f 5000 betaald heeft en de huurbetaling praejudicieeren zou aan de definitieve beslissing;

O. ten aanzien der aangevoerde bezwaren, dat verzoekster door het door haar aangevoerde niet heeft weerlegd, dat het voldoen aan haar verzoek zou zijn een vooruitloopen op de voorwaarden van het definitief herstel, op welke overweging de bestreden uitspraak is gebaseerd en deze overweging naar oordeel van den Raad voor de beslissing in kort geding klemmend is, omdat omtrent meerdere feiten, waarvan de voorwaarden voor het definitief herstel afhankelijk zullen zijn, tusschen partijen belangrijk verschil van meening bestaat, zoodat vooralsnog niet met eenige zekerheid na te gaan is, hoe de betaling van den huurprijs bij het definitief herstel zal worden geregeld, waardoor een voorloopig toekennen van een recht op den huurprijs aan verzoekster niet verantwoord zou zijn, zulks naar oordeel van den Raad te minder, omdat enerzijds door verzoekster niet is aangetoond, dat zij dezen huurprijs dringend noodig heeft, anderzijds aannemelijk is, dat gerequesteerde tengevolge van de groote hersteluitgaven en in verband met de voor de exploitatie van het bedrijf noodige contante gelden en de verdere op hem drukkende lasten zeer bezwaarlijk de huur zal kunnen opbrengen, terwijl bij het definitief herstel zou kunnen blijken, dat hij daarmee wellicht onnoodig is belast;

O. dat mitsdien de beslissing in kort geding naar oordeel van den Raad juist gewzen is en derhalve moet worden bekrachtigd;

Op voorschreven gronden:

Beslissende in hooger beroep:

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep.

Veroordeelt verzoekster in de proceskosten van het hooger beroep tot deze uitspraak aan zijde van gerequesteerde begroot op f 75.

No. 345.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Eerste Kamer), 24 April 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. Mr. van Driest).

Indiensttreding bij de Landwacht Nederland.

Verdachte heeft gewapende verzet geboden tegen de troepen, die zijn eigen land kwamen bevrijden.

Wijziging van de door het Hof opgelegde doodstraf in vijftien jaren gevangenisstraf.

Op het beroep van Cornelis Adrianus Ales, banketbakker, wonende te 's-Gravenhage, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, van den 22en Januari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”, en met toepassing van de artt. 101 Sr., en 1, 2, 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot de doodstraf.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer Driest; enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. althans v. t. van de artt. 1, 2, 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en art. 101 Sr. Doordien het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie, strekkende, dat de straf, gezien ook de leeftijd van requirant, in een gevangenisstraf van 20 jaar behoort te worden veranderd;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in Nederland in het tijdvak van 12 Maart 1943 tot 1 Januari 1944 als Nederlander opzettelijk vrijwillig in Duitschen Krijgsveld is getreden bij de Landwacht Nederland, zulks terwijl hij wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was;”

O. ten aanzien van het voorgestelde middel, betreffende de strafmaat, dat dit den Raad juist voorkomt;

dat weliswaar het door requirant gepleegde feit, het dienstnemen bij de Landwacht (later genaamd Landstorm) Nederland, en het in diens dienst gewapend verzet bieden tegen de troepen welke zijn eigen land kwamen bevrijden, zeer ernstig is;

dat echter, hoewel requirant in politiek opzicht gedurende den bezettingstijd geheel in verkeerde richting is gedwaald, waarvan hem in zijn ouderlijk gezin reeds voordien het voorbeeld werd gegeven, daarbij niet is

gebleken dat hij, buitendien, zich misdroeg of een minderwaardig karakter zou hebben, waardoor de toekomst van hem niets goeds meer zou mogen worden verwacht, terwijl ook niet is gebleken, dat hij zich heeft schuldig gemaakt aan daden van terreur of verraad jegens Nederlanders;

dat dan ook een gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren, waarvan twaalf jaren te ondergaan in een rijkswerkinrichting, aan de Raad juist voorkomt, hebbende requirant ter zitting van den Raad den indruk gemaakt tot werken in staat te zijn;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde straf;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet op de Rechtelijke Organisatie:

Veroordeelt requirant tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren;

Bepaalt dat van deze straf een gedeelte, groot twaalf jaren, in een rijkswerkinrichting zal worden ondergaan.

No. 346.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 22 Mei 1946. (Mrs. Haga, Feber, Veegens, Schout bij Nacht Heeris en Maj. Mr. van Driest).

Betekenis van blootstellen aan opsporing en vervolging.

Verwerping beroep op overmacht.

Vermindering van de straf.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Jan Heiting, gepensionneerd, wonende te Westerbork, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, 3e Kamer te Assen van den 17den Januari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld”; en met toepassing van de artt. 28 en 31 Sr., 1, 2, 8, 9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren, met ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadheer van Driest; enz.

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 1 B.B.S., 350, 351, 358, 359 Sv., 40, 41 Sr., omdat het Hof het beroep op overmacht of noodtoestand verwerpt hoewel dit geval wel gelijk aanwezig was, daar verdachte tot zijn han-

deling d.w.z. de mededeeling aan den S.D., dat Maas zich te zijnen huize bevond is overgegaan. omdat hij, nadat laatstgenoemde bij zijn komst te zijnen huize gedreigd had, dat hij hem uit zijn huis zou laten zetten, wanneer hij niet aan zijn opneming in zijn huis zou medewerken, hij hem niet meer vertrouwde en hij vermoedde dat hij met de Duitschers in verbinding stond en hij een spion was, zijnde de door het Hof voor de verwerping van verdachtes verweer aangevoerde gronden onduidelijk, immers a het opzet om een persoon aan een maatregel d.w.z. opsporing van den vijand bloot te stellen wel degelijk kan bestaan, wanneer de bedoelde persoon met de Duitschers in verbinding staat, b het Hof ten onrechte van meening is, dat uit geenerlei omstandigheid is gebleken, dat de overtuiging van verdachte verklaarbaar was, nu toch verdachte heeft verklaard, dat deze verdenking gegrond was op de omstandigheid, dat Maas het risico durfde loopen, dat hij, verdachte, naar de Duitschers ging en c de twijfel van verdachte omtrent de betrouwbaarheid van Maas zijn handelwijze zou hebben gerechtvaardigd, terwijl het Hof verzuimt naar den invloed van dezen twijfel een onderzoek in te stellen.

II. S., althans v. t. van de genoemde artikelen, omdat uit de gebezigde bewijsmiddelen het bewezen verklaarde niet kan voortvloeien, nu het Hof vaststelt, dat Maas is ondervraagd en later op dien dag gearresteerd is en weggevoerd, zonder dat het Hof vaststelt, welke feiten hebben plaats gevonden tusschen de ondervraging van Maas en diens arrestatie.

III. S., althans v. t. van de artikelen en van art. 26 B.B.S., omdat niet bewezen verklaard is dat het feit is gepleegd gedurende den tijd van den huidige oorlog.

IV. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie vernietigend voor wat de hoofdstraf aangaat, requirant een gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren zal opleggen;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in het begin van de maand Maart 1945 in de provincie Drenthe opzettelijk aan een ten bureele van den Sicherheitsdienst in Beilen aanwezigen persoon heeft medegedeeld, dat de bij hem, verdachte, in zijn woning te Westerbork als evacué uit Limburg ingekwartierde P. L. H. Maas der Grüne Polizei ontvlucht was, waardoor Maas vernoemd — naar hij, verdachte, wist — werd blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf

of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”;

O. dat het eerste voorgestelde middel den Raad ongegrond voorkomt;

dat het Hof weliswaar de eerste weerlegging van requirants beroep op overmacht of noodtoestand aldus geeft dat, ware Maas een spion voor den vijand, hier niet sprake zou zijn van overmacht of noodtoestand, doch het strafbare feit zelf niet zou zijn verwikelijkt, hetgeen het Hof dan vervolgens kleedt in de algemeene stelling, dat het opzet een persoon bloot te stellen aan maatregelen door of vanwege den vijand niet bestaat, wanneer de dader meent, dat die persoon zelf behoort tot den vijand of diens helpers;

dat op deze stelling in abstracto inderdaad ware af te dingen, doch de door het Hof gevolgde gedachtengang in het onderhavige geval doel treft, daar, indien men aan den Sicherheitsdienst omtrent iemand, dien men zelf een spion van den vijand of diens helpers acht, niets anders kan mededeelen dan dat die persoon een onderduiker is en aan de Grüne Polizei heeft weten te ontsnappen, hier van eenig blootstellen in den zin van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht geen sprake kan zijn;

dat voorts het Hof ter weerlegging van requirants beroep op overmacht of noodtoestand overweegt, dat noch uit hetgeen door of namens den verdachte is aangevoerd, noch uit eenige omstandigheid is gebleken, dat de verdachte redelijkerwijs in de overtuiging, dat getuige Maas een spion door of vanwege den vijand was, heeft kunnen verkeeren;

dat deze beslissing van het Hof, zijnde van feitelijken aard, nu uit de betreffende stukken niet blijkt dat het Hof niet tot deze beslissing kan komen, in cassatie niet kan worden getoetst;

dat de laatste overweging van het Hof, waarmede dit requirants meergenoemd beroep verwerpt: dat een bij verdachte mogelijk bestaan hebbende twijfel aan de betrouwbaarheid van getuige Maas zijn handelwijze niet rechtvaardigde, aan den Raad juist voorkomt, daar het blootstellen aan een zoo groot gevaar als in art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, alleen door twijfel ten aanzien van iemands vaderlandsche gezindheid niet kan worden gerechtvaardigd;

O. ten aanzien van het tweede middel, dat het opwerpen daarvan geen zin heeft, nu ten laste van requirant slechts is bewezen verklaard het blootstellen van Maas, niet diens daaruit eventueel voortgevolgde arrestatie en wegvoering;

O. ten aanzien van het derde middel, dat ook dit den Raad ongegrond voorkomt, daar toch de bewezenverklaring, dat requirant in het begin van de maand Maart 1945 het feit pleegde, mede inhoudt dat het feit is gepleegd gedurende den tijd van den huidige oorlog;

O. ten aanzien van het vierde middel, be-

treffende de opgelegde straf, dat dit den Raad in zooverre gegrond voorkomt, dat voor requirant, die naar 's Raads oordeel noodeloos en lichtvaardig een ander aan ernstig gevaar blootstelde, hetgeen voor dien ander ook gevangenschap heeft meegebracht, doch ten wiens voordeele, zoowel in zijn ambtelijk verleden als gedurende den bezettingstijd, verschillende omstandigheden in de stukken zijn te vinden, gevangenisstraf voor den tijd van 3 jaren met aftrek van een gedeelte van 4 maanden, door hem in bewaring doorgebracht, juist is te achten;

dat de ontzetting van het actief en passief kiesrecht naar 's Raads oordeel behoort te vervallen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde hoofdstraf en bijkomende straf;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.: Gezien art. 27 Sr.;

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren;

Bepaalt dat van den tijd, door den veroordeelde vóór de ten uitvoerlegging van deze uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van deze gevangenisstraf een gedeelte van vier maanden zal worden in mindering gebracht;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 347.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 13 Mei 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Vee-gens, Vice-Adm. Vos).

Zaak burgemeesters van Asten en Someren.

Blootstellen aan opsporing en vervolging. Verstrekking aan een Unterscharführer van de Germaansche S.S. te Eindhoven van een lijst met namen van personen die in de gemeente Asten en Someren bekend waren als terrorist of waarvan bekend was dat zij daarmede in aanraking kwamen.

Motivering van de opgelegde doodstraf.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Johannes Franciscus Petrus van Lieshout, herbergier, wonende te Asten, thans in bewaring gesteld in de Strafgedangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, Eerste Kamer, van den 13den Febr. 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers terwijl dit feit den dood tengevolge heeft gehad, meermalen gepleegd” en met toepassing van de artt. 28 en 57 Sr., 52 van het Wb. van Mil. Sr., 1, 8, 9, 14, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon

Strafrecht werd veroordeeld tot de doodstraf met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Pompe; enz.

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26 en 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende daartoe dat de Raad een voorlichtingsrapport zal inwinnen;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard:

„I. dat de verdachte in de provincie Noord-Brabant in de eerste helft van de maand Augustus van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk aan den bij Standart V van de Germaansche SS te Eindhoven ingedeelden, tevens commandant van de Landwacht in Noord-Brabant zijnden Unterscharführer Gerben Sake van der Ploeg, terwijl deze hem als zoodanig bekend was, op diens uitdrukkelijk daartoe gedaan verzoek om een lijst op te stellen vermeldende de namen, de woonplaats, de straat en huisnummers van personen, die in de gemeenten Asten en Someren als terrorist bekend stonden of waarvan bekend was, dat zij daarmede in aanraking kwamen of in verbinding stonden, een lijst heeft verstrekt vermeldende een aantal personen, waarop als eerste stond vermeld Burgemeester Wijnen van Asten en als tweede Burgemeester Smulders van Someren, begrijpende hij, verdachte, dat vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers als gevolg hiervan redelijkerwijze kon worden voorzien, zijnde Wijnen en Smulders, voormeld, inderdaad dientengevolge door leden van een Sonderkommando van de Germaansche SS in of omstreeks den nacht van 14 op 15 Augustus 1944 uit hunne woonhuizen te Asten en Someren opgehaald en weggevoerd en daarna dienzelfden nacht door die leden van dat „Sonderkommando” doodgeschoten;

II. „dat verdachte toen hij aan den geuitge van der Ploeg op diens verzoek een aantal namen en adressen opgaf in voege als in de bewezenverklaring is vermeld, heeft begrepen, dat hij daardoor de opgegeven personen blootstelde aan vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand of diens helpers, waartoe, gelijk van algemeene bekendheid is, de leden van de Germaansche SS en de Landwacht toen behoorden”;

O. ten aanzien van het middel:

dat het Hof de doodstraf heeft opgelegd met overweging, dat requirant begrepen heeft, dat den door hem op de ingediende lijst vermeldden personen ernstig leed te wachten stond, en wel niet alleen dat een of meer der door hem op die lijst vermeldden personen zouden worden vervolgd en van hun vrijheid beroofd, doch ook dat hun veel erger dingen, n.l. de dood of opsluiting in een concentratiekamp of gevangenis, zouden te wachten staan, en dat mag worden aangenomen dat requirant er niet het minste bezwaar tegen had, dat een of ander den aangewezen slachtoffers zou overkomen;

dat de Raad met het Hof van oordeel is, dat requirant zich schuldig gemaakt heeft aan verraad in een der ergste en verachtelijkste vormen;

dat de daad van requirant, vergeleken met die der rechtstreeksche moordenaars, ook in zooverre laaghartiger is, dat deze laatsten in de slachtoffers gevaarlijke vijanden van het afschuwelijke, maar door hen aangehangen, regime zagen, maar dat requirant hen op de lijst gezet heeft om de enkele reden, dat hij persoonlijk tegen hen was ingenomen;

dat requirant, die lid van de N.S.B. was, zich heeft doen kennen als een heuler met den vijand en diens trawanten en als een verrader van trouwe Nederlanders;

dat de Raad op deze gronden met het Hof van meening is, dat op requirant de doodstraf behoort te worden toegepast;

Verwerpt het beroep.

No. 348.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 13 Mei 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens, Vice-Adm. Vos).

Medeplichtigheid aan den moord op de burgemeesters van Asten en Someren.

Motivveering van de doodstraf.

Op het beroep van Gerben Sake van der Ploeg, zonder beroep, wonende te Badhoevedorp gemeente Hoofddorp, thans in bewaaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, Eerste Kamer, van den 13den Febr. 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „A. medeplichtigheid aan moord, meermalen gepleegd”, „B. als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 48, 57, 101 en 289 Sr., 1, 11 en 12 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, 52 van het Wb. van Mil. Sr., werd veroordeeld tot de doodstraf.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Pompe; enz.

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S, althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 29 Besluit Buitengewoon Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende daartoe, dat de Raad de sententie in zoover vernietigende, requirant zal veroordeelen tot levenslange gevangenisstraf;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: dat de verdachte

A. „toen Hendrik Kromhout in den nacht van 14 op 15 Augustus 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland in de provincie Noord-Brabant opzettelijk en met voorbedachten rade na van te voren daartoe in kalm overleg het voornemen te hebben gemaakt en het besluit te hebben genomen met de bedoeling na te noemen persoon te dooden uit een met scherpe kogelpatronen geladen pistool meerdere kogelpatronen heeft afgeschoten in de richting van den zich in zijn onmiddellijke nabijheid bevindenden Wilhelm Josephus Maria Wijnen, burgemeester van Asten, zoodat Wijnen, voornoemd, door meerdere koels werd getroffen en dientengevolge kort daarop is overleden, hebbende hij Kromhout, bij het plegen van dat misdrijf gemaakt van een aan hem door een tot het Deutsche leger behoorende persoon verstrekt wapen en van een hem door den Hauptsturmführer der Sicherheitspolizei Harders te zijner beschikking gesteld voertuig, hetwelk bestuurd werd door een Oberscharführer van de Sicherheitspolizei, en Jacobus Peter Besteman in den nacht van 14 op 15 Augustus 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland in de provincie Noord-Brabant opzettelijk en met voorbedachten rade na van te voren daartoe in kalm overleg het voornemen te hebben gemaakt en het besluit te hebben genomen met de bedoeling na te noemen persoon te dooden uit een met scherpe kogelpatronen geladen pistool meerdere kogelpatronen heeft afgeschoten in de richting van den zich in zijn onmiddellijke nabijheid bevindenden Petrus Johannes Cornelis Smulders, burgemeester van Someren, zoodat Smulders voornoemd, door meerdere kogels werd getroffen en dientengevolge kort daarop is overleden, hebbende hij, Besteman, bij het plegen van dat misdrijf gebruik gemaakt van een aan hem door een tot het Deutsche leger behoorend persoon verstrekt wapen en van een hem door den Hauptsturmführer der Sicherheitspolizei Harders te zijner beschikking gesteld voertuig, hetwelk bestuurd werd door een Oberscharführer van de Sicherheitspolizei op tijd en plaats als bovenomschreven opzettelijk aan het hierboven omschreven door dien Kromhout en Besteman gepleegde

misdrijf is geweest, door nadat deze beide ter plaatse volkomen onbekende personen het voornemen hadden opgevat tot het plegen van dat misdrijf opzettelijk nadat hij mede in het motorrijtuig, hetwelk de slachtoffers te hunnen woonhuizen zou ophalen, had plaats genomen, de woonhuizen der slachtoffers respectievelijk in de gemeenten Someren en Asten aan te wijzen en dezen Kromhout en Besteman te zeggen, dat in deze door hem, verdachte, aangewezen woningen de burgermeesters van respectievelijk Someren en Asten woonachtig waren;

B. terzake, dat hij in of omstreeks de maand December van het jaar 1940 gedurende den tijd van den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland in Nederland, als Nederlander vrijwillig is toegetreden tot de Waffen S.S., wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was.”

O. ten aanzien van het middel:

dat het Hof de doodstraf heeft opgelegd uit overweging, dat requirant het te zijnen laste bewezen verklaarde feit van medeplichtigheid aan moord, meermalen gepleegd, heeft begaan geenszins uit angst voor een hem dreigend gevaar, maar integendeel uit vrijen wil en met volkomen goedkeuring van wat ging gebeuren, immers de plannen tot het op beestachtige wijze vermoorden van trouwe Nederlanders mede heeft beraamd en aan de voorbereiding daarvan heeft medegewerkt, nadat hij tevoren reeds aan de zijde van den vijand deelgenomen had aan den strijd tegen een met zijn vaderland verbonden mogendheid;

dat de Raad met het Hof van oordeel is, dat requirant zich daarmede schuldig heeft gemaakt aan een der zwaarste en laaghartigste misdrijven, die de strafwet kent;

dat uit het verhoor van requirant ter rechtzitting van den Raad is gebleken, dat hij weliswaar bij zijn intrede in vijandelijken krijg dienste eerst 17½ jaar oud was en op dien jeugdigen leeftijd tusschen Juni 1941 en Maart 1944 in drie tijdvakken, te zamen ruim een jaar beslaande, op verschillende gevechtsterreinen in Oost- en Zuid-Oost-Europa heeft gevochten en den overigen tijd wegens bekomen verwondingen in ziekeninrichtingen heeft doorgebracht;

dat hij echter ten tijde van zijn medeplichtigheid aan de onderhavige moorden sinds Mei 1944 in den rang van onderofficier verbonden is geweest aan Standarte V der z.g. „Germaansche S.S.” te Eindhoven en belast is geweest met het commando over de Landwacht in Noord-Brabant, zoodat hij toen een zekere mate van zelfstandigheid genoot;

dat requirant in formeel-juridischen zin slechts als medeplichtige aan de misdrijven van Kromhout en Besteman is te beschouwen, maar zijn morele aansprakelijkheid grooter is dan de hunne;

dat hij zich toch eenigen tijd tevoren, te zamen met den boven hem gestelden Rollema, naar Gemert heeft begeven ten einde een of meer slachtoffers uit te zoeken, die zouden moeten worden vermoord als repre-

saille voor den dood van twee landwachters, doch onverrichter zake is teruggekomen;

dat het vervolgens requirant is geweest, die zich in verbinding heeft gesteld met den caféhouder van Lieshout te Asten, van wien hij een lijst met namen heeft ontvangen, aan het hoofd waarvan de burgemeesters van Asten en Someren stonden;

dat hij ten slotte in de nacht van de moorden in den auto is meegereden en den bestuurder den weg heeft gewezen;

dat requirant geen enkele poging in het werk heeft gesteld om zich van zijn opdracht te bevrijden, hetzij door overplaatsing te vragen, hetzij door onder te duiken;

dat het doden van landgenooten als vergelding voor aanslagen, waaraan de slachtoffers onschuldig zijn, zoozeer indruischt tegen de hier te lande heerschende christelijke moraal en tegen ieder begrip van militaire eer, dat van requirant mocht worden gevergd, dat hij ook zeer ernstige persoonlijke gevaren trotseerde, ten einde zich aan de uitvoering van dergelijke opdrachten te onttrekken;

dat de Raad derhalve tot geen andere conclusie kan komen dan dat requirant zich zoo volledig in dienst van den vijand heeft gesteld, dat hij voor de voorbereiding van en de deelneming aan moorden niet alleen niet terugdeinsde, maar deze als iedere andere opdracht ijverig en nauwgezet uitvoerde, voor welk feit alleen de doodstraf op haar plaats is;

Verwerpt het beroep.

No. 349.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 22 Mei 1946. (Mrs. Haga, Feber, Veegens, Schout bij Nacht Heeris, Maj. Mr. van Driest).

Bewijs van treden in Duitschen krijgscienst niet geleverd.

Toen requirant in Maart 1942 tot de Wach- en Schutzdienst toetrad, droegen deze diensten nog een particulier karakter, die eerst van de tweede helft van het jaar 1943 af geleidelijk werden opgenomen in de Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtshaber in den Niederlanden, welke laatste wel als vreemde krijgscienst moet worden beschouwd.

Op het beroep van Adrianus Cornelis Bartholomeus van Spaendonck, textielwever, wonende te Tilburg, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, eerste Kamer, van den zosten Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in krijgscienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 101 Sr., 1, 7, 11 van het Besluit Buiten-

gewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren en zes maanden, met bepaling dat de opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest, enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., immers v. t. van art. 16 van het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven juncto de artt. 101 Sr. en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht doordat het Hof den requirant tot 2 jaar en 6 maanden gevangenisstraf veroordeelde, ofschoon deze straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie vernietigende voor wat de straf betreft, requirant zal veroordeelen tot een gevangenisstraf gelijk aan de ondergane preventieve detentie en onder aftrek van deze laatste;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij omstreeks de maand Maart van het jaar 1942 in Nederland, Nederlander zijnde, vrijwillig is toegetreden tot de Wach- und Schutzdienst bij de Deutsche Weermacht, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was”;

O. ambtshalve, dat het Hof het bewezenverklarde heeft gequalificeerd als het vrijwillig in krijgscienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, zooals strafbaar gesteld in art. 101 Sr., en het bewijs van het onderwerpelijke treden in Duitschen krijgscienst heeft doen rusten op een vage opgave van requirant ter terechtzitting den inhoud van het Personalausweisbuch ten name van requirant, een verklaring van den getuige van de Nouwland betreffende de uitmonstering van requirants in beslag genomen uniform, en een overweging betreffende de benaming Wach- und Schutzdienst en den dienst dien requirant daarbij te verrichten had;

dat echter op het in de bewezenverklaring genoemde tijdstip van omstreeks de maand Maart 1942 de verschillende hier te lande werkzame Wach- und Schutzdienste nog een particulier karakter droegen, en eerst van de tweede helft van het jaar 1943 af geleidelijk werden opgenomen in de Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtshaber in den Niederlanden, welke laatste wel als vreemde krijgscienst is aan te merken;

dat het Personalausweisbuch ten name van requirant dan ook betrekking heeft op het tijdvak, vallend na zijn overgang in genoemde Wachabteilung, en genoemd boekje zelfs gedateerd is geruimen tijd na dien overgang, met name 3 October 1944, zoodat de daarin

opgenomen verklaring, dat requirant was „Kombattant im Sinne der Haager Landkriegsordnung” niet beslissend kan zijn ten aanzien van de indiensttreding van requirant, in de bewezenverklaring vermeld;

dat op dezelfde gronden de kenmerken van requirants in Februari 1945 in beslag genomen uniform niet beslissend kunnen zijn in deze zaak;

dat het bewijs, dat requirant het hem te laste gelegde feit heeft begaan, uit deze bewijsmiddelen niet kon worden afgeleid, zoodat het Hof de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. heeft geschonden en de bestreden sententie niet in stand kan blijven;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 Wet R. O.;

Verwijst de zaak naar het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, ten einde haar op de bestaande dagvaarding te berechten en af te doen met inachtneming van de gegeven vrij-spraak.

No. 350.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (2e Kamer), 20 Mei 1946.
(Mrs. Jhr. Feith, de Jong, Bolkestein, Steffen, Kol. van der Schée).

Verboden cumulatieve telastelegging van dezelfde materiele felten. Proc.-Fiscaal gedeeltelijk niet-ontvankelijk.

Opperluitenant der voorm. Staatspolitie schiet bij verschillende gelegenheden op arrestanten en — zonder aanleiding — op een anderen burger. Levert een dier arrestanten en een ondergedoken Jodin uit aan de S.D. Doodstraf.

(Sr. art. 302; B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Jacobus van der Sluis, gewezen Opperluitenant der voormalige Staatspolitie, wonende te Groningen, thans verblijvende in de Strafgedangenis te Groningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

1. dat hij in de gemeente Groningen, in of omstreeks Juni 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog, als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, opzettelijk Reint Albertus Dijkema heeft blootgesteld aan vervolging en of vrijheidsberoving en/of vrijheidsbeperking en/of eenige straf en/of maatregel door althans vanwege den Duitschen Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand alsmede den dood voor Dijkema voornoemd tengevolge heeft gehad, hierin bestaande dat hij aldaar en alstoen opzettelijk in opdracht van een hem, verdachte, als zoodanig bekend lid der Duitsche Sicherheitsdienst, althans opzettelijk in op-

dracht van een of andere Duitsche, althans met het Duitsche bewind sympathiseerende instantie gemelden Dijkema aanvankelijk op straat heeft aangehouden, vervolgens nadat genoemden Dijkema weder was ontkomen, deze onder het lossen van meerdere schoten met scherp uit zijn, verdachtes, pistool zulks in de richting van Dijkema voornoemd, heeft achtervolgd, tenslotte gemelden Dijkema met assistentie van een of meer Duitsche militairen heeft gegrepen en hem heeft overgebracht naar en uitgeleverd aan het Scholtenshuis, zetel der Duitsche Sicherheitsdienst te Groningen waarna en tengevolge waarvan gemelden Dijkema eenigen tijd later is overgebracht naar het concentratiekamp te Vught en aldaar na meer dan een maand van zijn vrijheid beroofd te zijn geweest, in of omstreeks Augustus 1944 om het leven is gekomen.

2. dat hij in de gemeente Groningen in of omstreeks Juni 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog met Duitschland ter uitvoering van zijn voornemen en van het misdrijf om Reint Albertus Dijkema opzettelijk van het leven te berooven, althans ter uitvoering van zijn voornemen om gemelden Dijkema zwaar lichamelijke letsel toe te brengen, althans ter uitvoering van zijn voornemen om gemelden Dijkema opzettelijk te mishandelen, opzettelijk bij zijn poging om gemelden Dijkema te arresteren tijdens de achtervolging van deze door een of meer straten door Groningen, meermalen uit een met scherp geladen pistool, althans vuurwapen, op althans in de richting van gemelden Dijkema heeft geschoten met het doel gemelden Dijkema te raken, zijnde de verdere uitvoering van verdachtes voorgenomen misdrijf niet voltooid, alleen tengevolge van de van zijn, verdachtes, wil onafhankelijke omstandigheid dat Dijkema voormeld, welke voor hem, verdachte, wegvluchtte, door gemelde schoten niet werd getroffen, hebbende hij verdachte, bij het bovenstaande aldaar en alstoen gebruik gemaakt van macht en/of gelegenheid en/of middel hem door den vijand althans het feit der vijandelijke bezetting geboden door aldaar en alstoen:

1°. in opdracht te handelen van een lid der Duitsche Sicherheitsdienst althans een met het Duitsche bewind sympathiseerende instantie, waardoor hij zich gedekt wist voor de gevolgen van een eventueel, door hem, verdachte, te plegen misdrijf; 2°. van zijn pistool althans vuurwapen gebruik te maken, wetende, dat hij voor de eventuele gevolgen van het misbruik maken van dit vuurwapen door gemelde Duitsche, althans met het Duitsche bewind sympathiseerende instantie gedekt zou zijn.

III. dat hij in de gemeente Groningen in of omstreeks Juli 1940 in ieder geval gedurende den tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog met Duitschland, ter uitvoering van zijn voornemen en van het misdrijf om, Hylke van der Heide, opzettelijk van het leven te berooven, opzettelijk

uit een met scherp geladen pistool althans vuurwapen, meerdere malen heeft geschoten op althans in de richting van van der Heide voormeld, met het doel deze te treffen, terwijl deze zich door vlucht aan arrestatie door verdachte, poogde te onttrekken, zijnde de verdere uitvoering van verdachtes voorgenomen misdrijf niet voltooid, alleen tengevolge van de van zijn, verdachtes, wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij van der Heide voornoemd niet zoodanig heeft getroffen als hij had bedoeld, n.l. deze slechts in een arm en een enkel heeft getroffen althans tengevolge van een of ander, andere van zijn, verdachtes, wil onafhankelijke omstandigheid hebbende hij, verdachte, bij het bovenstaande aldaar en alstoen gebruik gemaakt van macht en/of gelegenheid en/of middel, hem door den vijand, althans het feit der vijandelijke bezetting geboden, door aldaar en alstoen.

1°. in opdracht te handelen van een lid der Deutsche Sicherheitsdienst althans een met het Deutsche bewind sympathiseerende instantie, waardoor hij zich gedekt wist voor de gevolgen van een eventueel door hem, verdachte, te plegen misdrijf;

2°. van zijn pistool, althans vuurwapen gebruik te maken, wetende dat hij voor de eventuele gevolgen van het misbruik maken van dit vuurwapen door gemelde Duitse, althans met het Deutsche bewind sympathiseerende instantie gedekt zou zijn; althans zoo voor het bovenstaande sub 3 geen veroordeeling mocht volgen of kunnen volgen: dat hij in de gemeente Groningen in of omstreeks Juli 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht ter uitvoering van zijn voornemen om Hijlke van der Heide opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans om Hijlke van der Heide opzettelijk te mishandelen, opzettelijk uit een met scherp geladen pistool, althans vuurwapen, meerdere malen heeft geschoten op althans in de richting van Van der Heide voornoemd, met het doel deze te treffen, terwijl deze zich door vlucht aan arrestatie door verdachte poogde te onttrekken, tengevolge van welk schieten door verdachte vermelde Van der Heide door kogels uit verdachtes pistool zoodanig zwaar lichamelijk letsel heeft bekomen en zoodanig is getroffen in een enkel en een arm, dat hij op den grond is gevallen en bleef liggen, hebbende hij, verdachte, bij het bovenstaande aldaar en alstoen gebruik gemaakt van macht en/of gelegenheid en/of middel hem door den vijand, althans het feit der vijandelijke bezetting geboden, door aldaar en alstoen:

1°. in opdracht te handelen van een lid der Deutsche Sicherheitsdienst althans een met het Deutsche bewind sympathiseerende instantie waardoor hij zich gedekt wist voor de gevolgen van een eventueel door hem, verdachte, te plegen misdrijf;

2°. van zijn pistool althans vuurwapen gebruik te maken wetende dat hij voor de

eventuele gevolgen van het misbruik maken van dit vuurwapen door gemelde Duitse, althans met het Deutsche bewind sympathiseerende instantie, gedekt zou zijn;

IV. dat hij in de gemeente Groningen in of omstreeks Juli 1944 in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht opzettelijk Hijlke van der Heide heeft blootgesteld aan vervolging en/of vrijheidsberoving en/of vrijheidsbeperking en/of eenige straf en/of maatregel door, althans vanwege de Deutsche Sicherheitsdienst althans Sicherheitspolizei, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand alsmede den dood van gemelden van der Heide tengevolge heeft gehad, hierin bestaande, dat hij verdachte aldaar en alstoen opzettelijk in opdracht van een hem, verdachte, als zoodanig bekend lid der Duitse Sicherheitsdienst; althans Sicherheitspolizei, althans opzettelijk in opdracht van een of ander Duitse, althans met het Deutsche bewind sympathiseerende instantie gemelden van der Heide, van wien hij wist, althans kon weten, dat deze illegaal werker was toen deze wilde binnengaan in een woning aan de Turfsingel te Groningen, alwaar een vergadering van illegale werkers zou plaats hebben (in welke woning verd. zich alstoen eveneens bevond om in opdracht der Deutsche Sicherheitsdienst een ieder te arresteeren, die in deze woning wilde binnengaan), en, doch bemerkende, dat de zaak verraden was, ging vluchten, teneinde zich aan een arrestatie te onttrekken, heeft achtervolgd, tijdens deze achtervolging heeft aangeschoten en gearresteerd en vervolgens gemelden Van der Heide heeft overgebracht naar en afgeleverd aan het Scholtenshuis te Groningen aan de Deutsche Sicherheitsdienst aldaar, waarna en tengevolge waarvan vermelden van der Heide eenige tijd daarna is overgebracht naar het concentratiekamp te Vught en aldaar, na meer dan een maand van zijn vrijheid beroofd te zijn geweest om het leven is gekomen in begin September 1944.

V. dat hij te Munnekezijl althans elders in Nederland in of omstreeks Januari 1945, in ieder geval gedurende den tijd van de op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog met Deutschland ter uitvoering van zijn voornemen om Hendrik Zuidersma opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans om deze opzettelijk te mishandelen, opzettelijk op korten afstand uit een met scherp geladen pistool althans vuurwapen, zonder nawijsbare aanleiding een schot heeft gelost op Hendrik Zuidersma voormeld, tengevolge van welk schot gemelden Zuidersma in een zijner dijbenen werd getroffen, een zoodanig zwaar lichamelijk letsel althans lichamelijk letsel heeft bekomen, dat hij eenigen tijd het bed moest houden, althans het gewonde been niet kon gebruiken, hebbende hij verdachte, bij het bovenstaande aldaar en alstoen gebruik gemaakt van macht en/of gelegenheid en/of middel hem door den vijand, althans door het feit der

vijandelijke bezetting geboden door aldaar en alstoen: van zijn pistool althans vuurwapen gebruik te maken, wetende dat hij voor de eventuele gevolgen van een misbruik maken van dit vuurwapen door de Duitse Sicherheitsdienst, althans een Duitse instantie, gedekt zou zijn.

VI. dat hij te Nijmegen, althans elders in Nederland in of omstreeks Januari 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, tezamen in vereeniging met een ander, althans hij verdachte alleen opzettelijk de jodin Diny Maas heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving en/of vrijheidsbeperking en/of eenige maatregel door althans vanwege de Duitse Sicherheitsdienst althans Sicherheitspolizei, hetwelk vrijheidsberoving van langer dan een maand voor gemelde Diny Maas tengevolge heeft gehad, hierin bestaande, dat hij aldaar en alstoen opzettelijk tezamen in vereeniging met dien ander, althans, hij verdachte, alleen gemelde Diny Maas, ten huize van Abraham Snaabel te Nijmegen, alwaar gemelde jodin was ondergedoken heeft gearresteerd, zulks terwijl hij alstoen wist, althans moest weten, dat het een ondergedoken jodin betrof, welke hij arresteerde en vervolgens wetende wat de gevolgen van zijn na te noemen handelingen voor deze jodin zouden zijn of kunnen zijn, deze jodin heeft overgebracht naar Arnhem en haar aldaar heeft uitgeleverd aan de Duitse Sicherheitsdienst aldaar, waarna en tengevolge waarvan deze jodin is overgebracht eerst naar Westerbork en later naar het concentratiekamp Auswitz in Polen, alwaar zij op 5 Maart 1944 aankwam en alzoo langer dan een maand van haar vrijheid is beroofd geweest.

O. eerst en vooraf, dat het Bijzonder Gerechtshof van de dagvaarding het primair sub III ten laste gelegde niet bewezen acht, zoodat verdachte hiervan behoort te worden vrijgesproken;

O. verder, dat ter terechtzitting is verklaard, enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de bewijsmiddelen sub A, B, C en D opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen dat verdachte, respectievelijk het sub I, het sub III subsidiair het sub V en het sub VI ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, enz.

O. dat de Procureur-Fiscaal niet-ontvankelijk verklaard moet worden ten aanzien van het sub II en het sub IV ten laste gelegde, daar de daaronder vermelde materiele feiten reeds genoemd zijn onder hetgeen sub I en sub III subsidiair is ten laste gelegd, welke feiten bewezen geacht zijn, daar hetzelfde materieel gebeuren niet twee maal cumulatief ten laste gelegd kan worden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert de misdrijven van:

1°. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenige straf of eenige maatregel door den vijand, welk feit den dood tengevolge heeft gehad.

2°. zware mishandeling begaan gedurende den tijd van den huidige oorlog waarbij de schuldige gebruik heeft gemaakt van gelegenheid en middel hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, meermalen gepleegd.

3°. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenige straf of eenige maatregel door den vijand, welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad.

Strafbaar gesteld bij art. 302 en 57 Sr. en de artt. 1, 11 en 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht enz.

O. dat de weezinwekkende handelingen van verd. in wezen een dermate landsverradelijk karakter dragen en opzettelijk hulpverlening aan den vijand bij diens terreurbewind vormen, dat de zwaarste straf hier geboden is; enz.

Rechtdoende:

Verklaart den Procureur-Fiscaal niet-ontvankelijk t. a. v. het sub II en sub IV ten laste gelegde. Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar. Veroordeelt verdachte te dier zake tot den doodstraf. Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard. Spreekt hem daarvan vrij. Beveelt te dien aanzien de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis. Ontzet den veroordeelde van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven. Verleent veroordeelde verlof om beroep in cassatie in te stellen.

No. 351.

PROC.-FISCAAL BIJZ. GERECHTSHOF
ARNHEM, 12 Juli 1946. (Mr. G. C. A.
Oskam, A. F.).

Elementen van art. 23 B.B.S. i. v. m. de bevoegdheid van het Bijzonder Gerechtshof. Verzoek tot vrijlating uit de bewaring afgewezen.

De Procureur-Fiscaal enz.;

Gezien het namens H. J. Bouman te Zevenaar door Mr. C. A. de Cocq te Arnhem gedaan verzoek tot vrijlating uit de bewaring;

O. dat den verdachte is ten laste gelegd het misdrijf van art. 98 W. v. S., gepleegd gedurende den tijd van den huidige oorlog, waaronder volgens art. 23 D 61 mede wordt begrepen de tijd, waarin die oorlog dreigende was of door den dader dreigende geacht werd;

O. dat den verzoeker gereedelijk kan worden toegegeven dat hiermede een objectief element wordt gesteld, in art. 23 D 61 sub 1, en in art. 23 D 61 sub 2 een subjectief element;

O. dat in het midden gelaten kan worden of de bepaling van de tweede alinea van art. 23 D 61 zin heeft nu de huidige oorlog inderdaad op de spanning van het voorjaar van 1940 is gevolgd;

O. dat in de dagvaarding wordt gesteld dat het misdrijf gepleegd is toen, objectief, de oorlog dreigende was — waarmede, probando probato, de bevoegdheid van het Bijzonder Gerechtshof vaststaat;

O. dat daaraan niet afdoet, dat niet gesteld is, dat bij de dader het subjectieve element (dat hij gehandeld heeft met het oog op den door hem aanstaand geachten huidige oorlog) aanwezig was, vermits dit subjectieve element voor de bevoegdheid van het Bijzonder Gerechtshof geen verische is;

O. dat er dus geen twijfel bestaat over de bevoegdheid van het Bijzonder Gerechtshof van het bij dagvaarding ten laste gelegde misdrijf kennis te nemen.

Beschikkende: Wijst af het op de beweerde onbevoegdheid van het Bijzonder Gerechtshof steunend verzoek tot vrijlating van H. J. Bouman.

No. 352.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (2e Kamer), 27 Mei 1946. (Mrs. Jhr. Feith, de Jong, Bolkestein, Lt.-Kol. Camerling Helmolt en Kol. Rotgans).

Hulpverlening aan den vijand door het leeghalen van woningen van politieke arrestanten en het overbrengen der goederen naar door de S.D. aangewezen opslagplaatsen.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Jan Meijer, aannemer, wonende te Groningen, thans verblijvende in de Strafgevangenis te Groningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij in het tijdvak van October 1944 tot en met Maart 1945 in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland in de gemeente Groningen, althans elders in Nederland, meerdere malen, telkenmale opzettelijk tezamen en in vereeniging met een of meer anderen, althans voor zich, gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand, in opdracht van, althans gelijk hij zeer goed wist voor en ten behoeve van de deutsche Sicherheitspolizei, althans een deutsche instantie, een of meer woningen, bewoond of mede

bewoond door personen, welke in verband met illegale werkzaamheden, of om andere politieke redenen waren gearresteerd, althans werden gezocht door of vanwege gemelde Sicherheitspolizei, geheel, althans gedeeltelijk heeft leeggehaald en de daaruit afkomstige goederen heeft gebracht, althans heeft doen brengen naar daarvoor door of vanwege de deutsche Sicherheitspolizei aangewezen opslagplaatsen;

O. dat ter terechtzitting is verklaard, enz.

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan; enz.

O. dat het aldus bewezen oplevert:

Het voortgezet misdrijf van opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen; strafbaar gesteld bij art. 56, 102 Sr. en art. 1 Besluit Buitengewoon Strafrecht; enz. Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar. Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren. Bepaalt dat veroordeelde vijf jaren van deze straf zal ondergaan in een Rijkswerkinrichting. Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard. Spreekt hem daarvan vrij. Ontzet den veroordeelde van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgezchreven verkiezingen voor het leven. Verleent veroordeelde verlof om beroep in cassatie in te stellen.

No. 353.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Tweede Kamer), 20 Mei 1946. (Mrs Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Vee-gens, Vice-Adm. Vos).

Het in dienst treden bij de „Deutsche Dienstpost Nederlande” kan niet worden beschouwd als het treden in Duitschen Krijgs- of staatsdienst, vallende onder art. 7, eerste lid onder 4° der Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap, zoodat zij de dit deden hun Nederlandschap daardoor niet verloren.

(Art. 101 Sr.).

Op het beroep van Auke Keur, chauffeur, wonende te Leeuwarden, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van casatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, eerste Kamer van den 5den Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „als Nederlander vrijwillig bij een buitenlandsche mogendheid in krijgsdienst treden, wetende dat deze mogendheid met Nederland in oorlog is” en met toepas-

sing van de artt. 28, 31 en 10- Sr., 1, 2, 7, 9 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, 37 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging, werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van veertien jaar met bepaling, dat hij de laatste dertien jaren van deze straf in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan met ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van het leven, zulks voor het geval veroordeelde het Nederlandschap mocht herkrijgen.

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos; enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. en/of v. t. van art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging, j^o de artt. 348, 349, 350, 351 en 352 Sv., art. 24 lid 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, art. 83 Sr. en art. 7 lid 4 van de Wet van 12 December 1892, Staatsblad nr. 268 op het Nederlandschap en het ingezetenschap, zooals deze Wet nader is gewijzigd, door aan te nemen dat requirant als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., door vrijwillige toetreding tot het Deutsche legeronderdeel de Landstorm Nederland, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, hoewel blijkens de opgaven van requirant ingevolge het proces-verbaal der terechtzitting van het Bijzonder Gerechtshof, requirant reeds in het jaar 1942 in dienst is geweest bij de Deutsche Dienstpost, hebbende requirant door deze dienstneming zijn Nederlandschap verloren, zoodat hij geacht moet worden in 1943 niet meer Nederlander te zijn geweest in den zin van art. 83 Sr., zijnde derhalve de beslissing van het Bijzonder Gerechtshof, dat requirant als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. is toegelaten tot de Landstorm Nederland, niet voldoende met redenen omkleed.

II. S. en/of v. t. van de artt. 9 en 10 Sr. en 1 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, door den requirant te veroordelen tot een gevangenisstraf voor den duur als in de bestreden sententie nader is omschreven, in stede van requirant te veroordelen tot een belangrijk lagere straf.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal o.a. het navolgende aanvoerende: Het eerste middel zal in geen geval tot cassatie kunnen leiden omdat de vroegere dienstneming bij den vijand waarop het berust uit geen enkel voor kennismaking door den Raad vatbaar stuk blijkt. Het zal als herzieningsgrond naar voren moeten worden gebracht. Nu die herziening practisch met zekerheid is te verwachten is het tweede middel voor bespreking niet goed vatbaar;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij te Leeuwarden op een tijdstip in het eerste haljaar van 1943, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig toe treden tot eenig onderdeel van de Deutsche

Weermacht vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was”;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat dit er over klaagt, dat de bewezenverklaring niet voldoende met redenen is omkleed, omdat het Hof een bestanddeel van het in art. 101 Sr. strafbaar gestelde misdrijf, ter zake waarvan requirant is veroordeeld, namelijk zijn Nederlandschap ten tijde van zijn toetreding tot de „Landwach Nederland”, later genoemd „Landstorm Nederland”, in 1943 aanwezig heeft geacht, ofschoon requirant door zijn dienstneming bij de „Deutsche Dienstpost” hier te lande in 1942 het Nederlandschap zou hebben verloren;

dat de bestreden sententie ten aanzien van dit punt als eenig bewijsmiddel inhoudt de opgave van requirant, dat hij is geboren te Leeuwarden en dat zijn ouders zoowel als zijn grootouders in Nederland woonden;

dat het Hof uit deze feiten, gelet op art. 2 letter a der Wet van 12 December 1892, Stbl. no. 268, op het Nederlandschap en het ingezetenschap, terecht heeft afgeleid, dat requirant oorspronkelijk den staat van Nederlander heeft bezeten, hetgeen zonder nader bewijs ook de verdere gevolgtrekking wetigt, dat hij deze nationaliteit ten tijde van het plegen van het feit nog bezat, echter alleen zoolang geen beroep wordt gedaan op latere feiten, waaraan de wet verlies van het Nederlandschap verbindt;

dat requirant, nu, blijkens het proces-verbaal der terechtzitting van het Hof heeft opgegeven in het begin van 1942 als hulppostarbeider bij de „Deutsche Dienstpost” te zijn gekomen;

dat de bestreden sententie, niets inhoudt, waaruit de onjuistheid van deze opgaven — met het oog op het bepaalde in art. 7, eerste lid onder 4°, der aangehaalde wet opleverende een gemotiveerde ontkenning van een bestanddeel van het te laste gelegde feit — kan worden afgeleid;

dat de bestreden sententie derhalve te dezen aanzien niet naar den eisch der wet met redenen is omkleed;

dat dit vormverzuim echter niet tot vernietiging van de bestreden sententie en verwijzing der zaak naar een ander Hof behoefte te leiden, omdat de Raad het rechtskarakter van de „Deutsche Dienstpost” zelf kan vaststellen en daaruit blijkt, dat requirant door zijn indiensttreding bij die instelling het Nederlandschap niet heeft verloren;

dat het toch van algemeene bekendheid is, dat de „Deutsche Dienstpost Nederland” was een burgerlijke Deutsche instantie, ressorteerende onder de „Abteilung Post-und Fernmeldewesen” van het „Generalkommissariat für Finanz und Wirtschaft”, ingesteld door den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied;

dat de opbouw van het Rijkscommissariaat wordt uiteengezet in een bijdrage „Das Reichskommissariat Aufbau und Gliede-

ring" van Dr. K. O. Rabl in het verzamelwerk „Die Niederlande im Umbruch der Zeiten", waarin op blz. 85 onder meer staat te lezen:

„Bei der Errichtung dieses Baues erschien freilich eines zweckmässig, ja unumgänglich: die klare und unmissverständliche Festlegung des Grundsatzes, dass die Zuständigkeit des Reichskommissars innerhalb der Niederlande, soweit der zivile Bereich in Frage kommt, eine einzige und ausschliessliche ist. Es gibt in den Niederlanden keine zivile deutsche Dienststelle, die ihre Autorität aus einer andern Quelle als aus dem Willen der politischen Entscheidung des Reichskommissars herleitet. Dieser Grundsatz gilt unbedingt, ohne jede Einschränkung.

dat degenen, die in dienst van de „Deutsche Dienstpost Niederlande" zijn getreden, zich derhalve niet hebben begeven in Duitschen krijgs- of staatsdienst, vallende onder art. 7, eerste lid onder 4° der Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap, maar in anderen Duitschen publieken dienst, niet vallende onder genoemde bepaling;

dat het middel mitsdien niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat requirant zich vrijwillig heeft gemeld voor dienstneming bij een onderdeel van de vijandelijke krijgsmacht, welks doel bij de oprichting werd omschreven als het afweren van binnen- of buitenlandsche vijanden in Nederland;

dat hij dan ook in September 1944 gedirigeerd is in de richting van Arnhem en tusschen Januari en Mei 1945 aan de fronten aan Waal en Grebbe heeft gestaan tegenover de troepen van de bondgenooten van zijn eigen wettige Regeering;

dat dit feit van zoo ernstigen aard is, dat het opleggen van een zware gevangenisstraf, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting, wettigt, doch dat de duur daarvan behoort te worden verminderd van veertien tot twaalf jaren, aangezien niet is gebleken van verzwarende omstandigheden, die requirant persoonlijk zouden zijn aan te rekenen;

O. ambtshalve ten aanzien van de bijkomende straf;

dat de door het Hof uitgesproken voorwaardelijke ontzetting van het kiesrecht, voor het geval requirant het in 1943 verloren Nederlanderschap mocht herkrijgen, berust op een verkeerde toepassing van de artt. 28 en 31 Sr. en 9 Besluit Buitengewoon Strafrecht en mitsdien niet in stand kan blijven;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de aanhaling van de laatstelijk genoemde artikelen en de oplegging van hoofd- en bijkomende straf;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie:

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting; Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 354.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 16 Februari 1946.
(Mrs. De Gaay Fortman, Prof. Dr. Van den Bergh, Mr. Schölvincq, Sch. bij N. Meyer en Majoor De Nijs Bik).

Publieke dienst en art. 27 B.B.S.

Bij de Duitse Weermacht werkzaamheden verrichten aan de officierskeuken in het Palace Hotel, uitgaande brieven inschrijven op de „Registratur" te Hilversum en administratieve werkzaamheden op de Ortskommandantur te Hilversum verrichten.

Drie wagenladingen goederen als huisbewaarster van een „Kinderheim" uit dat „Kinderheim" verwijderen en er als eigenares over beschikken.

(Sr. artt. 101, 102; B.B.S. art. 27).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Lydia Birkenstock, zonder beroep, wonende te Hilversum, gedetineerd in het Weeshuis Laren te Naarden, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: A. dat zij te Hilversum, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa in of omstreeks April 1943, althans Januari 1944, althans November 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld en/ althans in staatsdienst en/ althans in publieke dienst, namelijk bij de Duitse Weermacht tot het verrichten van werkzaamheden aan de officierskeuken in het Palace Hotel te Hilversum en/ althans tot het inschrijven van de uitgaande brieven op de „Registratur" aan de Verdilaan te Hilversum, waarbij haar werd verleend het Feldpostnummer O-1482 en/ althans tot het verrichten van administratieve werkzaamheden op de Ortskommandantur te Hilversum.

B. dat zij te Hilversum en te Laren (N.H.), althans in Nederland, althans daar of elders in Europa in de jaren 1943, 1944 en 1945, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand bij de Duitse Weermacht werkzaam is geweest, eerst aan de officierskeuken in het Palace Hotel te Hilversum, ver-

volgens op de „Registratur” aan de Verdilaan te Hilversum, voorts (vanaf November 1944) op de Ortskommandantur te Hilversum, telkens verrichtende de werkzaamheden, waartoe zij als voorengemeld in dienst trad, en tenslotte vanaf omstreeks 7 April 1945 als huisbewaarster van het „Kinderheim” toentertijd gevestigd in de Bergstichting te Laren (N.H.) en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld.

C. dat zij te Laren (N.H.) en te Hilversum, althans in Nederland, in of omstreeks April 1945, toen zij huisbewaarster was in het voormelde „Kinderheim”, althans gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, een gedeelte van de haar niet toebehoorende inventaris, zich bevindende in het voormelde „Kinderhuis” en bestaande uit meubelen, ledikanten, linnen goederen en dergelijke, tot een hoeveelheid van omstreeks 3 wagenladingen uit het voormelde „Kinderheim” heeft verwijderd en op eigen naam en te eigen behoefte heeft opgeslagen bij H. van den Berg te Hilversum en later gedeeltelijk bij zich in huis heeft genomen en dit alles mitsdien deed om over die goederen als eigenares te beschikken, en aldus opzettelijk gebruik heeft gemaakt van macht, gelegenheid of middel, haar door den vijand of door het feit van de vijandelijke bezetting geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen.

O. dat een schrijven van den „Chefintendant beim Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden”, Az.: 26-B2-, van 14 Mei 1943, zakelijk onder meer inhoudt, dat verdachte in het Kasino van den Chefintendant werkzaam is;

O. dat een schrijven van den „Chefintendant beim Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden”, B II, van 6 November 1944, zakelijk onder meer inhoudt, dat verdachte bij de „Hauptregistratur” te werk is gesteld;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 22 October 1945 van Willem van Manen, rechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als voor dien gedane opgave van:

Harmen van den Berg:

dat verdachte hem verteld heeft, dat zij in Duitschen dienst bij de Ortskommandantur werkte als schrijfster; dat verdachte ongeveer 14 dagen voor de capitulatie hem verzocht heeft haar meubelen bij hem te mogen opslaan; dat daags daarna driemaal een paard en wagen bij hem voor de deur geweest zijn en bij hem goederen werden afgeladen; dat deze goederen bestonden uit blank gelakte eiken meubelen, ledikanten, tafels, stoelen en ongeveer zestien zakken met diverse linnen goederen; dat verdachte hem medegedeeld heeft, dat deze goederen afkomstig waren uit de Bergstichting te Laren;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd heeft verklaard:

Verdachte:

dat zij in 1932 door haar huwelijk met den Nederlander Wingelaar de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen, nadat zij tevoren de Deutsche nationaliteit bezeten had; dat zij in April 1943 door een Duitschen onderofficier in het Palace Hotel te Hilversum aangenomen is om werkzaamheden te verrichten aan de officierskeuken in genoemd hotel; dat zij in deze keuken koffie moest zetten en eten doorgeven naar het buffet, dat zij haar loon uitbetaald kreeg van de Standortsverwaltung; dat zij daarna overgeplaatst werd naar de „Registratur” aan de Verdilaan te Hilversum, waar het haar taak was uitgaande brieven in te schrijven; dat zij bij deze Registratur een Feldpostnummer O—1482 kreeg; dat zij in November 1944 overgeplaatst werd naar de Ortskommandantur te Hilversum, waar zij administratieve werkzaamheden verricht heeft;

dat zij op 7 April 1945 als huisbewaarster van het „Kinderheim”, dat gevestigd was in de Bergstichting te Laren, werd aangesteld; dat de geheele inventaris van dit Kinderheim eigendom was van de N.S.V.; dat zij in de eerste weken van April 1945 een gedeelte van deze inventaris, bestaande uit meubelen, ledikanten, linnen goederen en dergelijke, tot een hoeveelheid van omstreeks 3 wagenladingen uit dit Kinderheim heeft verwijderd en gedeeltelijk, voor zoover het de meubels betrof, bij H. van den Berg te Hilversum heeft opgeslagen en het linnengoed in haar eigen huis heeft gebracht; dat het haar bekend was, dat Duitschland met Nederland in oorlog was;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht: enz.

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt: Als Nederlander vrijwillig in publieken dienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is; Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen; Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid, door het feit der vijandelijke bezetting geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen. Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar. Veroordeelt voornoemde verdachte tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling, dat de schuldige deze straf geheel in een rijkswerkinrichting zal ondergaan. Ontzet de verdachte voor het leven van de navolgende rechten:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 355.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer, 14 Februari 1946. (Mrs. De Boer, Lubbers, van Regteren Altena, Kapt. t. Z. v. d. Wetering de Rooy en Lt. Kol. v. d. Woude).

In 1942 bij de Utrechtse politie aangifte doent dat iemand van Joodschen bloede (echtgenoot van een der verdachten) zleh zonder de „Davidster” op reis had begeven, welke aangifte vrijheidsberoving en dood tenevolge heeft gehad.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen I. Adriana van den Berg, wed. van Hijman Pijpeman, wonende te Utrecht, eerder geïnterneerd in het Kamp te Nieuwersluis, thans in het kamp Fort de Bilt te Utrecht; II. Wilhelmina van Tricht, echtgenote van Cornelis Koops, wonende te Utrecht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal onderscheidenlijk op 30 November 1945 en op 24 Januari 1946 aan verdachte sub I en op 3 December 1945 en op 25 Januari 1946 aan verdachte sub II ieder in persoon uitgereikt; Gelet op het onderzoek ter terechtzitting van den 7 Februari 1946;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachten in het midden gebracht;

O. dat verdachten zijn gedagvaard ter zake:

dat zij, Nederlandschen zijnde, tezamen en in vereeniging, althans elk voor zich, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks de zomer 1942 te Utrecht, althans elders in Nederland, ten voordeele van Duitschland bij de Utrechtse politie aangifte hebben gedaan o.m., dat Hijman Pijpeman van joodschen bloede was en zonder de zgn. „Davidster”, welke hij ingevolge de Deutsche voorschriften behoorde te dragen, zich op reis had begeven, wetende, dat zij, verdachten, dusdoende Pijpeman voornoemd blootstelden aan eenigen maatregel door of vanwege de Deutsche overheid of derzelve helpers, dan wel door een persoon werkzaam voor het burgerlijk of militair gezag van die overheid; als gevolg van vorenbedoelde aangifte is Pijpeman gearresteerd en, na langer dan een maand van zijn vrijheid te zijn beroofd, tijdens die vrijheidsberoving in Duitschland overleden;

O. dat het onderzoek ter terechtzitting niet het wettig en overtuigend bewijs heeft opgeleverd, dat verdachte sub II het haar bij dagvaarding ten laste gelegde heeft begaan;

dat toch niet is komen vast te staan, dat deze verdachte het opzet heeft gehad Hijman Pijpeman als jood aan te brengen en

evenmin is gebleken, dat zij op het politie-bureau heeft medegedeeld, dat voornoemde Pijpeman jood was en zonder ster op reis is gegaan;

dat derhalve verdachte Wilhelmina van Tricht van het haar ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard en opgegeven:

getuige van den Bos:

dat zij in 1942, nadat zij haar dochtertje naar de Fröbelschool had gebracht, heeft staan praten met eenige andere vrouwen, onder wie de haar bekende verdachte Pijpeman-van den Berg; dat deze verdachte daar toen vertelde, dat zij gelukkig het doodsbbericht van haar man uit Duitschland had gehad en dat zij blij was, dat haar man dood was, daar zij nu kon doen en laten wat zij wilde; dat voornoemde verdachte toen eveneens vertelde, dat zij, verdachte, zelf haar man had aangebracht bij de politie;

getuige Zweije:

dat in den zomer van het jaar 1942 de haar bekende juffrouw Koops haar heeft gezegd, dat zij, Koops, met verdachte Pijpeman-van den Berg naar de politie zou gaan;

verdachte:

dat zij in den zomer van het jaar 1942 tezamen met haar medeverdachte naar het politiebureau te Utrecht is gegaan met de bedoeling haar man, Hijman Pijpeman, voor eenige dagen te laten weghalen; dat zij toen op dat bureau aan een agent van politie, welke zij niet kende, onder meer heeft medegedeeld, dat haar man voornoemd zonder de Davidster, welke hij als jood moest dragen, voor eenige dagen op reis was gegaan;

dat haar man voornoemd nog dienzelfden dag door de politie is gearresteerd; dat zij eenige maanden later, nog in 1942, via den Joodschen Raad bericht heeft ontvangen, dat haar man in het concentratiekamp Mauthausen was overleden; dat zij bij den Joodschen Raad naar haar man had geïnformeerd, nadat zij geen post meer van haar man ontving;

dat zij Nederlander door geboorte is; dat het haar in 1942 bekend was, dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen Nederland;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat de joden, die in het concentratiekamp te Mauthausen opgesloten werden, slechts bij uitzondering levend daaruit terug zijn gekomen tenevolge van de op hen toegepaste mishandelingen en moorden of de daar heerschende hygienische toestanden;

dat derhalve uit het feit, dat Hijman Pijpeman in het kamp te Mauthausen is overleden, mag worden afgeleid, dat hij tenevolge van zijn opsluiting aldaar is overleden;

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte Adriana van den Berg, Neder-

landsche zijnde, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en het Koninkrijk der Nederlanden in of omstreeks de zomer 1942 te Utrecht bij de Utrechtsche politie aangifte heeft gedaan o.m., dat Hijman Pijpeman zonder de zgn. „Davidster”, welke hij ingevolgt de Deutsche voorschriften behoorde te dragen, zich op reis had begeven, wetende, dat zij, verdachte, dusdoende Pijpeman voornoemd blootstelde aan eenigen maatregel door of vanwege de Deutsche overheid; dat als gevolg van vorenbedoelde aangifte Pijpeman is gearresteerd en tijdens zijn vrijheidsberoving in Duitschland is overleden;

O. dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan verdachte Adriana van den Berg bij dagvaarding meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte Adriana van den Berg deswege strafbaar is, omdat te haren aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte Adriana van den Berg op te leggen straf, dat het Hof bij de bepaling daarvan rekening houdt met den ernstigen aard van het misdrijf — dat immers deze vrouw de wreedte vervolging der joden door den bezetter ten opzichte van haar eigen man, wien zij onder alle omstandigheden getrouwheid, hulp en bijstand was verschuldigd, heeft begunstigd — alsmede met het gevolg, namelijk den dood van haar man;

dat het Hof anderzijds in aanmerking neemt, dat verdachte met haar man een slecht huwelijksleven leidde en dat men in het milieu, waarin verdachte leefde, spoedig met zijn moeilijkheden op allerlei gebied naar de politie loopt en ook in 1942 liep, alsmede met de omstandigheid, dat verdachte zich sedert 28 Juli 1945 in bewaring bevindt;

O. dat naar 's Hofs oordeel verdachte tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 31 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan verdachte Wilhelmina van Tricht bij dagvaarding is ten laste gelegd;

Spreekt haar daarvan vrij.

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte Adriana van den Berg het feit haar bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk en ander blootstellen aan eenigen maatregel door of vanwege den vijand”, welk feit den dood tengevolge heeft gehad.

Verklaart het bewezene en verdachte Adriana van den Berg deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte Adriana van den Berg tot gevangenisstraf van vijf jaren.

Bepaalt, dat de schuldige de laatste twee jaren van deze straf in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd.

Spreekt verdachte Adriana van den Berg daarvan vrij.

Ontzet de schuldige van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

Verleent verdachte van den Berg ambts-halve verlof beroep in cassatie tegen deze sententie in te stellen.

No. 356.

14 AAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 Mei 1946. (Mrs. Houwing, Duyfjes en Zijlstra.)

Verkoop van twee werktuigmachines, van verzoeksters afkomstig, nietig verklaard en verzoekster in den eigendom hersteld.

Eisch in reconventie, strekkende tot terugbetaling van den koopprijs, ontzegd, daar niet is komen vast te staan, dat de betaling ten goede van verzoeksters is gekomen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request, gedagteekend 3 Dec. 1945, op 13 December d.a.v. ter 's Raads Griffie ontvangen, van Mr. Nicolaas Johannes Bink, advocaat te Rotterdam, in zijne hoedanigheid van bestuurder der N. V. Handelmaatschappij J. Kok, gevestigd te Rotterdam, als zodanig benoemd bij beschikking van den Militairen Commissaris van Rotterdam van 8 Juni 1945, en voor zooveel noodig van voornoemde N. V., waarbij op de daarin aangegeven gronden wordt verzocht, dat de Raad zal nietig verklaren de twee daarin nader aangeduide overeenkomsten van Maart/April 1945 en de daaruit voortgesproten rechtsbetrekkingen, en voor recht zal verklaren dat de Handelmaatschappij J. Kok eigenares is van de ten requeste bedoelde beide werktuigmachines met regeling van de verdere gevolgen van de nietigverklaring;

Nog gelezen het daarop ingekomen verweerschrift van 7 Februari 1946 van W. P. en A. M. van der Burg, eenige firmanten van de firma gebroeders van der Burg, gevestigd te Pijnacker, gerequesteerde, wier gemachtigde Mr. A. de Gidts zich op de

daarin aangevoerde gronden tegen de toewijzing verzet en subsidiair vordert een vergoeding aan gerequesteerde van den door haar betaalden koopprijs van f 9500 met 5 % rente per jaar; welke reconventionele vordering weder bestreden is door requestrant met verzoek haar van de hand te wijzen;

Gehoord partijen ter zitting van 18 April 1946;

O. dat ten deze feitelijk vaststaat, dat de N. V. voornoemd een Joodsche onderneming was, die door den bezetter onder een Verwalter, zekeren Ouwerling is geplaatst en vervolgens in Februari 1943 aan dezen is overgedragen, die sindsdien als directeur is opgetreden;

dat zekere W. Duyvelaar, bewerende daartoe gemachtigd te zijn door Ouwerling voornoemd als bedrijfsleider van de Handelsmaatschappij J. Kok omstreeks de tweede helft van April 1945 twee aan de genoemde maatschappij, reeds lang vóór de aanstelling van den Verwalter, toebehoorende machines te weten een draaibank type „Huron 265” en een armschaafmachine „R. S. Stokvis” no. 13, respectievelijk voor f 7500 en f 2000 met toegifte van een hoeveelheid levensmiddelen, heeft verkocht en geleverd aan gerequesteerde, die in het bezit daarvan is gebleven, totdat bij beschikking van 7 Aug. 1945 van den Militairen Commissaris van Rotterdam de thans gerequesteerde veroordeeld is bij wege van voorziening bij voorraad tot teruggave van beide machines aan requestranten, aan welke uitspraak sindsdien is voldaan;

O. dat de gerequesteerde in haar verweerschrift gesteld heeft, dat haar niet bekend was, dat Ouwerling op onregelmatige wijze in het bezit van de Handelsmaatschappij Kok was gekomen en zij niet geweten heeft dat deze zaak vroeger Joodsch bezit was geweest;

O. dat dit verweer, hetwelk gerequesteerde bij monde van haar gemachtigde ter 's Raads zitting heeft gehandhaafd, niet kan worden aanvaard, nu uit de overgelegde grosse de bovenbedoelde beschikking bij voorraad blijkt, dat de destijds verschenen firmant heeft erkend te weten, dat Kok een oorspronkelijk Joodsche onderneming was, door den bezetter onder een Verwalter geplaatst; te minder, nu Mr. Bink, die de behandeling in kort geding voor Mr. van der Grinten als vertegenwoordiger van den Militairen Commissaris heeft bijgewoond, den Raad heeft medegedeeld, dat de toenmaals verschenen tegenpartij die erkenntenis inderdaad onverbloemd heeft gedaan, terwijl zij zich thans bij haar terugkomen daarop verschuilt achter haar bij de behandeling in kort geding niet aanwezig gemachtigde, die zelfs niet het verzoek heeft gedaan om den betrokken firmant ten aanzien van dit punt in persoon te hooren;

O. dat reeds op dezen grond moet worden aangenomen, dat gerequesteerde de overeenkomsten van koop en verkoop gesloten heeft, wetende, dat het hier Joodsch bezit

gold, dat door de anti-Joodsche maatregelen van den bezetter ter beschikking van Ouwerling voornoemd was gekomen en waarvan hetzij deze zelf, hetzij zijn bedrijfsleider Duyvelaar zich, toen het einde der bezetting in het zicht kwam nog tijdig heeft trachten te ontdoen;

O. dat het onder deze omstandigheden onredelijk zou zijn het ingrijpen als bedoeld bij het op de gebleken feiten toepasselijke art. 23 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer achterwege te laten, zoodat het verzoek behoort te worden toegewezen, met dien verstande, dat de gevolgen der nietigverklaring nader moeten worden onder de oogen gezien;

O. dat de teruggave der machines als eerste gevolg reeds heeft plaats gehad en krachtens de thans te geven uitspraak definitief blijft gehandhaafd, zoodat enkel nog te regelen is de kwestie van den koopprijs, ten aanzien waarvan gerequesteerde een reconventionele vordering heeft ingesteld;

O. dat gerequesteerde stelt, dat zij de machines voor resp. f 7500 en f 2000 gekocht heeft en deze bedragen betaald heeft aan Duyvelaar voornoemd, waartegenover requestranten ontkend hebben dat deze koopprijzen aan de N. V. Kok ten goede zijn gekomen, nog daargelaten dat die prijzen veel te hoog zouden zijn gesteld;

O. dat wat van dit laatste ook moge zijn, in elk geval van restitutie door de N. V. Kok aan de Firma van der Burg slechts sprake kan zijn, wanneer vaststaat, dat de betaling inderdaad ten goede van die vennootschap is gekomen;

dat requestranten hieromtrent ter instructie van hunne ontkenning hebben medegedeeld, dat, zoo deze bedragen aan Duyvelaar mochten zijn betaald en deze hen formeel in de kas van de N. V. Kok mocht hebben geboekt, hij daartegenover onmiddellijk een tweetal bedragen van f 8000 en f 6800 uit die kas heeft genomen en op een rekening bij de Nederlandsche Middenstandsbank ten behoeve van de N. V. Ouwerling heeft gestort, terwijl gerequesteerde harerzijds generlei bewijs heeft bijgebracht of aangeboden tot staving hare posita ten aanzien van dit punt;

O. dat op dien grond de vordering in reconventie als onbewezen zal moeten worden ontzegd;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de beide hoogerbedoelde koopovereenkomsten van Maart/April 1945 en de daaruit voortgesproten rechtsbetrekkingen;

Verklaart voor recht dat de N. V. Handelsmaatschappij J. Kok, gevestigd te Rotterdam eigenares is van vooromschreven beide werktuigmachines;

Ontzegt de vordering in reconventie;

Verwijst gerequesteerde de Firma gebroeders van der Burg in de hierop gevallen kosten tot heden begroot op f 75.

No. 357.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (2e Kamer), 17 Juni 1946.
(Mrs. Jhr. Feith, de Jong, Bolkestein, Lt.-Kol. Camerling Helmolt en Kol. Rotgans).

Uitlokking of daderschap bij artikel 26 B.B.S.?

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Janna Nieborg, weduwe van A. van der Kamp, wonende te Groningen, thans verblijvende in het Huis van Bewaring te Groningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

I. dat zij te Groningen, althans elders in Nederland in of omstreeks 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, opzettelijk haar echtgenoot Arend van der Kamp heeft blootgesteld aan opsporing en/of vervolging en/of vrijheidsberoving en/of vrijheidsbeperking en/of eenigen straf en/of maatregel door, althans vanwege den Duitschen Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei, hierin bestaande dat zij aldaar en alstoen opzettelijk aan Peter Jansen Bonnen, een haar, verdachte, als zoodanig bekend lid der Duitschen Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei te Groningen, heeft medege-deeld, dat haar echtgenoot voormeld, welke tewerk was gesteld in Duitschland, aldaar ontvlucht was, en zich aan een adres te Glimmen, in de gemeente Haren bevond, met het verzoek daarbij haar echtgenoot voormeld te willen doen arresteren, waarna en tengevolge waarvan door althans vanwege gemelde Sicherheitsdienst een inval werd gedaan bij bovengemeld adres te Glimmen, teneinde van der Kamp voormeld te arresteren, zulks echter zonder succes, waar van der Kamp voormeld tijdig wist te ontkomen;

II. dat Trijntje Grietje Nieborg te Groningen, althans elders in Nederland, in of omstreeks het midden van 1944, in ieder geval gedurende den in 1945 geëindigde oorlog met Duitschland terwijl, gelijk zij Trijntje Grietje Nieborg wist, Nederland alstoen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk dien Duitschen vijand hulp heeft verleend, hierin bestaande dat zij, Trijntje Grietje Nieborg alstoen en aldaar opzettelijk aan een lid der Duitschen Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei te Groningen, wiens kwaliteit haar, verdachte bekend was, telefonisch heeft medege-deeld, dat haar zwager, Arend van der Kamp, van wien zij, Trijntje Grietje Nieborg wist, dat deze door de Deutsche Sicherheitspolizei, althans Sicherheitsdienst, gezocht werd, omdat hij uit Duitschland gevlucht was terug naar Holland en aldaar was ondergedoken, teneinde zich aan tewerkstelling in Duitschland te onttrekken, althans door gemelde Deutsche

instantie gezocht werd om een of andere reden, zich bevond aan de Rademarkt te Groningen, ten huize van van Dijk, sigarenwinkelier aldaar, althans mededeelingen van dergelijke strekking en beteekenis, waarna en tengevolge waarvan door een of meer leden en/of helpers van gemelden Sicherheitspolizei, althans Sicherheitsdienst een inval werd gedaan ten huize van van Dijk voormeld, waarbij werd gearresteerd van der Kamp voormeld, terwijl deze laatstgenoemde later werd overgebracht zulks naar aanleiding van het vorenstaande, naar een concentratiekamp in Duitschland, alwaar hij is overleden, welk feit bovenvermeld zij, verdachte, door het verschaffen van gelegenheid en/of inlichtingen daartoe aan haar zuster Trijntje Grietje Nieborg op tijd en plaats voormeld opzettelijk heeft uitgelokt, hierin bestaande dat zij aldaar en alstoen opzettelijk aan haar zuster Trijntje Grietje Nieborg, nadat zij, verdachte, bericht had gekregen van het feit, dat haar echtgenoot Arend van der Kamp, van wien zij, verdachte, wist, dat deze door den Duitschen Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei, althans eenige Deutsche instantie, werd gezocht, aangezien hij zich door vlucht had onttrokken aan de tewerkstelling in Duitschland, zich bevond aan een adres aan de Rademarkt te Groningen, heeft opgegeven het telefoonnummer van het Scholtenshuis te Groningen, zetel der Deutsche Sicherheitsdienst aldaar, alsmede toestelnummer van de haar verdachte als lid dier Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei, bekende Peter Jansen Bonnen, met verzoek deze, Bonnen voormeld, op te bellen en mede te deelen, dat haar, verdachte, echtgenoot Arend van der Kamp, zich bevond aan bovengemeld adres aan de Rademarkt te Groningen, aan welk verzoek door Trijntje Grietje Nieborg werd voldaan met bovenvermelde gevolgen,

althans zoo voor het vorenstaande tenlaste gelegde sub II geen veroordeeling zou volgen of kunnen volgen:

dat zij te Groningen, althans elders in Nederland, in of omstreeks het midden van 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den huidige oorlog als bedoeld in art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, opzettelijk haar echtgenoot Arend van der Kamp heeft blootgesteld aan opsporing en/of vervolging en/of vrijheidsberoving en/of vrijheidsbeperking en/of eenigen straf en/of maatregel door, althans vanwege den Duitschen Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei, welk feit den dood voor Arend van der Kamp voormeld tengevolge heeft gehad, hierin bestaande dat zij aldaar en alstoen opzettelijk, nadat zij, verdachte, had vernomen dat haar echtgenoot Arend van der Kamp voornoemd, van wien zij wist dat deze werd gezocht door den Duitschen Sicherheitsdienst, althans Sicherheitspolizei, althans eenige Deutsche instantie, omdat deze uit Duitschland was gevlucht terug naar Holland en aldaar was ondergedoken, teneinde zich aan tewerkstelling in Duitsch-

land te onttrekken, zich bevond aan de Rademarkt te Groningen ten huize van van Dijk, sigarenwinkelier aldaar, aan haar zuster Trijntje Grietje Nieborg met aandrang heeft verzocht wetende dat deze met het bovenstaande op de hoogte was, om de haar, verdachte, als lid der Deutsche Sicherheitsdienst bekende Peter Jansen Bonnen op te bellen, waarbij zij aan haar zuster vernoemd het telefoonnummer van het Scholtenhuis, zetel der Deutsche Sicherheitsdienst te Groningen, alsmede het toestelnummer van Peter Jansen Bonnen voormeld opgef en deze mede te deelen, waar haar, verdachtes, echtgenoot zich op dat moment bevond, met verzoek gemelde Arend van der Kamp te arresteren, waarna Trijntje Grietje Nieborg aan haar, verdachtes, verzoek heeft gevolg gegeven, tengevolge waarvan even later door, althans vanwege den Deutschen Sicherheitsdienst een inval werd gedaan ten huize van van Dijk voormeld, Arend van der Kamp voormeld werd gearresteerd, later overgebracht naar een concentratiekamp in Deutschland, alwaar hij is overleden;

O. dat verdachte van het haar sub II primair ten laste gelede behoort te worden vrijgesproken, nu van een opzettelijk den Duitschen vijand hulp verleenen niets in rechte is komen vast te staan;

O. dat ter terechtzitting is verklaard, enz.

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het haar sub I en sub II subsidiair ten laste gelede heeft begaan met dien verstande, enz.;

O. wat de qualificatie van het sub II subsidiair ten laste gelede en bewezen geacht feit aangaat, dat hoewel dit mogelijk strikt formeel in wezen meer een opzettelijke uitlokking door het verschaffen van inlichtingen van het misdrijf van art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht oplevert, het Bijzonder Hof van oordeel is, dat in de gegeven omstandigheden wel van het plegen van dit misdrijf gesproken kan worden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelede dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

1e. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en vrijheidsberoving door den vijand;

2e. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en vrijheidsberoving, welk feit den dood tengevolge heeft gehad,

strafbaar gesteld bij art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; enz.;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den ernstigen aard van het gepleegde, het noodlottige gevolg, dat verdachte had kunnen voorzien en de ter te-

rechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan; enz.

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en haar deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien jaren. Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelede dan hierboven is bewezen verklaard, Spreekt haar daarvan vrij. Beveelt te dien aanzien de opheffing van het bevel tot voorloopige hechtenis. Ontzet de veroordeelde van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven. Verleent veroordeelde verlof om beroep in cassatie in te stellen.

No. 358.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 Juni 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

Gerequesteerde veroordeeld tot teruggave van een ijzerboormachine zonder eenige schadevergoeding, zulks in verband met zijn gedragingen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van de rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging „Collegium Josephinum”, gevestigd te Vaals, dd. 15 Februari 1946, waarbij deze, ten deze domicilie kiezende te Enschede ten kantore van den advocaat en procureur Mr. L. M. N. Schweitzer, zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij in het kort weergegeven stellende, dat, toen in 1943 het aan verzoekster toebehoorende te Glanerbrug gelegen klooster met inboedel door de Duitschers was in beslag genomen, de aangeestelde Verwalter C. Dönig verschillende roerende goederen uit dit klooster door den N.S.B. makelaar Scholten heeft doen verkoopen, waarbij een ijzerboormachine verkocht is aan een zekeren Bosman, wonende te Enschede, ten bewijze waarvan verzoekster eenige brieven overlegt; dat genoemde Bosman aan Mr. Schweitzer heeft erkend dat hij wist dat de ijzerboormachine eigendom was van verzoekster, zoodat hij bij den koop te kwader trouw was; dat hij echter niet bereid is de machine zonder betaling terug te geven, op welke gronden verzoekster aan den Raad vraagt dezen koop nietig te verklaren en de teruggave der ijzerboormachine aan verzoekster te gelasten zonder eenige schadevergoeding;

O. dat de verweerder hierop zakelijk heeft geantwoord dat hij bedoelde machine gekocht heeft uit den inboedel van verzoekster, omdat ze anders naar Deutschland ging;

O. dat de door verzoekster gestelde koop van de haar in eigendom toebehoorende ijzerboormachine door erkenntenis van verweerder vaststaat en naar oordeel van den Raad tevens de in artikel 25 sub 1a en b van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 genoemde voorwaarden voor nietigverklaring van dezen koop en herleving van de rechten van verzoekster vervuld zijn en derhalve ingevolge art. 27 sub 1 van bovengenoemd Besluit de ijzerboormachine, waarvan het bezit door de nietigverklaarde rechtshandeling voor verzoekster verloren is gegaan, aan haar kan worden teruggegeven, nu verweerder niet aannemelijk heeft gemaakt dat hij deze machine te goeder trouw heeft verkregen, immers diens goede trouw bij zijn vaststaande wetenschap van de herkomst der machine ingevolge art. 32 van genoemd Besluit niet kan worden aangenomen;

O. dat deze teruggave ingevolge art. 27 sub 3 van meergenoemd Besluit geschiedt zonder toekenning van eenige schadevergoeding, tenzij er bijzondere redenen zouden zijn voor een andere beslissing, doch de Raad deze niet aanwezig acht; dat verweerder, gelijk hij erkend heeft, wist dat de ijzerboormachine door de Duitschers weggehaald was uit het klooster van verzoekster; dat hij zich na de bevrijding niet vrijwillig tot teruggave op eenige voorwaarde bereid heeft verklaard, maar eerst, toen hij als koper ontdekt was uit de correspondentie van den makelaar, tot afstand van de machine wilde overgaan, waarbij hij nog de teruggave van den vollen koopprijs eischte; dat dit onbehoorlijk optreden zeker geen bijzondere redenen is tot toekenning van een schadevergoeding;

Op voorschreven gronden beslissende:

Verklaart nietig de hierboven bedoelde koopovereenkomst van de ijzerboormachine gesloten tusschen den Verwalter C. Dönig en verweerder;

Herstelt verzoekster in haar eigendomsrecht van deze machine;

Beveelt dat deze machine door den verweerder aan verzoekster wordt teruggegeven zonder dat laatstgenoemde tot eenige schadevergoeding gehouden is.

No. 359.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 24 April 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. Mr. van Driest).

De door den vijand genomen maatregelen tot het opsporen, interneeren en uit Nederland wegvoeren van een groot deel der Joden in Nederland vormt „een gelegenheid door het feit der vijandelijke bezetting geboden”.

Verhooging van de strafmaat.

(B.B.S. art. 27.)

Op het beroep van Nicolaas Johannes van Straaten, wonende te Haarlem, thans in be-

waring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, Derde Kamer, van den 19den Februari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van een gelegenheid door het feit der vijandelijke bezetting geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen”, en met toepassing van de artt. 1, 7, 8, 9, 27 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de schuldige deze straf geheel in een rijkswerk-inrichting zal ondergaan, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van vijftien jaren.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest; enz.

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur luidende:

I. S., althans v. t. van art. 352 Sv. i.v.m. art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63) en van art. 27 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), doordat het Hof het bewezen verklaarde strafbaar heeft geacht, ten onrechte aangezien de „door den vijand genomen maatregelen tot het opsporen, interneeren en uit Nederland wegvoeren van een groot deel der Joden in Nederland” niet zijn „een gelegenheid door het feit der vijandelijke bezetting geboden”, zijnde bedoelde maatregelen niet een noodzakelijk gevolg van de bezetting van Nederland door een vijand;

II. de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende, tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij gedurende den tijd dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde te Haarlem in 1943 één maal opzettelijk gebruik heeft gemaakt van een gelegenheid hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, — te weten de door den vijand genomen maatregelen tot het opsporen, interneeren en uit Nederland wegvoeren van een groot deel der Joden in Nederland, — immers alstoen aldaar met het oogmerk om zichzelf wederrechtelijk te bevoordeelen zich tezamen met een ander persoon heeft vervoegd aan het perceel Mr. Cornelisstraat 116 rood, waar toen de jood G. Leeuwijn en diens echtgenoot waren ondergedoken en

aldaar zoowel aan die beide personen als aan de hoofdbewoonster L. J. H. M. Stassen in strijd met de waarheid heeft medegedeeld dat hij en zijn metgezel zoowel dien G. Leeuwijn en diens echtgenoot als die jufvrouw Stassen moesten meenemen naar de Sicherheitsdienst in Amsterdam, en voorts op een desbetreffende vraag van dien G. Leeuwijn dat hij zich tegenover joden niet behoefde te legitimeeren, en tenslotte na eenig heen en weer gepraat dat hij verdachte bereid was om tegen betaling van eenig geldsbedrag voornoemde personen met rust te laten en de zaak te laten loopen, tengevolge van welk een en ander die G. Leeuwijn werd bewogen om aan hem, verdachte, tweehonderd gulden af te geven;”

O. dat het eerste middel, hetwelk stelt dat „de door den vijand genomen maatregelen tot het opsporen, interneren en uit Nederland wegvoeren van een groot deel der Joden in Nederland” niet zou zijn „een gelegenheid door het feit der vijandelijke bezetting geboden”, daar toch deze maatregelen niet een noodzakelijk gevolg waren van de bezetting en alleen militaire maatregelen daartoe zouden mogen worden gerekend, geen steek houdt;

dat toch een zoodanige beperking in de woorden van art. 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht niet is te vinden en men, met het rinctsnoer, dat, hetgeen de aldaar genoemde macht, gelegenheid of middel biedt, een noodzakelijk gevolg zou moeten zijn van de bezetting, slechts over houdt een abstractie welke voor de beoordeeling van de werkelijkheid geen houvast weergeeft;

dat immers bepaaldelijk die omstandigheden, welke voor een misbruik, als bedoeld in genoemd art. 27 den weg openen, zooals de maatregelen tegen de Joden, niet gezegd kunnen worden een „noodzakelijk” gevolg te zijn van dat feit der bezetting, daar zich een bezetting laat denken, waarbij zoodanige verwerpelijke nevenverschijnselen niet optreden en waarbij elke incorrectheid als niet samenhangend met zoodanig noodzakelijk gevolg buiten de norm van art. 27 zou komen te vallen;

dat dan ook, in stede van hier een noodzakelijk verband te eischen of de maatregelen te beperken tot die van militaire aard, de in genoemd art. 27 vermelde macht, gelegenheid of middel, door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, betrekking hebben op den werkelijken gang van zaken in zijn vollen omgang onder de Deutsche bezetting, op die omstandigheden of maatregelen welke met het optreden van den vijand of het feit der vijandelijke bezetting meer in het bijzonder samenhangen, en op het concrete misbruik hetwelk daarvan, ter wederrechtelijke bevoordeeling, wordt gemaakt, ongeacht of dat misbruik door den bezetter werd voorzien, aanvaard of beoogd;

O. ten aanzien van het tweede middel, betreffende de strafmaat, dat de Raad, in plaats van deze te verlagen, een verhooging

daarvan op haar plaats acht, daar toch het bewezen verklaarde feit, mede gelet op hetgeen verder in deze strafzaak omtrent requirant is gebleken, een dusdanig licht werpt op zijn minderwaardige mentaliteit, dat, ook al zijn er eenige omstandigheden (bepaaldelijk betreffende zijn illegaal werk) ten voordeele van requirant aan te voeren, de Raad een gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaar juist acht, waarbij de Raad, gelet op genoemd karakter van requirant, geen termen aanwezig acht te bepalen dat deze straf in een rijkswerkinrichting zal worden ondergaan;

Vernietigt de bestreden sententie doch alleen ten aanzien van de daarbij opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:
Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren;
Verwerpt het beroep.

No. 360.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 22 Mei 1946. (Mrs. Haga, Feber, Veegens, Schout bij Nacht Heeris, Maj. Mr. van Driest).

De bewaring krachtens het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg of het Besluit Politieke Delinquenten 1945 moet naar analogie begrepen worden onder de „voorloopige hechtenis” bedoeld in art. 27 Sr.

Vermindering van de straf in verband met den jeugdigen leeftijd.

(Sr. art. 27.)

Op het beroep van 1. den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, 2. Wilhelmus Andreas van Rysingen, electro-techniker, wonende te Eindhoven, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof, Eerste Kamer, te 's-Hertogenbosch van den 20sten Maart 1946, waarbij de tweede requirant terzake van „Het als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij eene buitenlandsche moggendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is,” en met toepassing van art. 101 Sr., en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, alsmede de artikelen 27 en 28 Sr., en 1, 7, 8 en 9 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren en drie maanden, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging dezer sententie, sedert 31 Mei 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht, en dat — de schuldige tot werken in staat zijnde — de opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden ondergaan in een rijkswerkinrichting, en met ontzetting

van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zulks voor den tijd van acht jaren.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest; enz.

Gelet op het middel van cassatie, door den eersten requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende: „S., immers v. t. van art. 27 Sr. door te bepalen dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie, sedert 31 Mei 1945 in bewaring doorgebracht geheel in mindering zal worden gebracht.

Gelet op het middel van cassatie, door den tweeden requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende: „v. t. der wet door in het onderhavige geval niet aan te nemen, dat bij requirant gebrek aan schuld aanwezig was subsidiair door een straf op te leggen, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde”;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie tot verwerping van het eerste beroep en vernietiging van de sententie voor wat betreft de opgelegde hoofdstraf en bepaling van deze laatste op den duur van 1 jaar en 6 maanden onder aftrek van de preventieve detentie.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden requirant is bewezen verklaard: „dat hij omstreeks het einde der maand Januari van het jaar 1944 te Eindhoven als Nederlander vrijwillig, wetende, dat Nederland met Duitschland in oorlog was, is toetreden tot het N.S.K.K.;

O. ten aanzien van het middel van eersten requirant:

dat de Raad zich geheel vereenigt met 's Hof's beslissing, waarbij de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging der sententie, sedert 31 Mei 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf geheel in mindering is gebracht, en niet slechts vanaf 29 October 1945, zijnde den dag van in werking treden van het Besluit Politieke Delinquenten 1945, krachtens hetwelk alle tot dusver van hun vrijheid beroofde personen door of vanwege den Procureur-Fiscaal in bewaring werden gesteld;

dat de Raad, in overeenstemming met zijn eigen reeds gevestigde rechtspraak, de door het Hof voor zijn standpunt aangevoerde gronden — hierop neerkomende, dat er aanleiding bestaat de „bewaring” krachtens het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg of het Besluit Politieke Delinquenten 1945 bij analogie te begrijpen onder de „voorloopige hechtenis”, bedoeld in art. 27 Sr. — in hun algemeene strekking onderschrijft;

dat een juiste wetstoepassing medebrengt, dat niet slechts de tijd van inbewaringstelling door of vanwege den Procureur-Fiscaal bij de uitvoering der straf in mindering kan

worden gebracht, doch ook de door den veroordeelde in bewaring, bedoeld in art. 16 Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg, doorgebrachte tijd, daar er met het oog op de billijkheid en een juiste bepaling van de strafmaat geen grond is tusschen beide soorten van bewaring in dit opzicht verschil te maken, hetgeen ook niet is geschied in art. 5 Besluit Politieke Delinquenten 1945, onder 3e, na de wijziging bij Koninklijk Besluit van 19 November 1945, Stbl. F 280, vernummerd tot art. 15:

dat het voorts — met het oog op de toepasselijkverklaring van het Wetb. van Mil. Strafrecht in art. 2 Besluit Buitengewoon Strafrecht — van belang is, dat art. 27 Sr. in de practijk van de militaire strafrechtpleging steeds aldus is toegepast, dat niet slechts het arrest, waarin de beklaagde door den Officier-Commissaris is gesteld (art. 51 R.L. en art. 49 R.Z.) en de verzekerde bewaring, waaronder de beschuldigde wordt gesteld door den Krijgsraad (art. 155 R.L. en art. 160 R.Z.) — welke vormen van vrijheidsbeneming overeenstemmen met de voorloopige hechtenis in den zin van art. 133 Sv. — in mindering konden worden gebracht, doch ook het arrest, aangezegd door een officier of onderofficier (art. 4 R.L. en art. 2 R.Z.) en gehandhaafd door den Garnizoenscommandant of den Commandeerende Officier (art. 14 R.L. en art. 9 R.Z.), welke laatste vorm van arrest meer overeenkomst vertoont met de bewaring van art. 16 Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg, zooals deze op ter zake van politieke misdrijven verdachte personen is toegepast, dan met de gerechtelijke voorloopige hechtenis;

dat voor deze practijk indirecte steun was te vinden in het tweede lid van art. 33 Wetb. van Mil. Strafrecht, gewagende van het in mindering brengen van den tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraak voorloopig in „verzekerde bewaring” doorgebracht;

O. ten aanzien van het door tweeden requirant voorgestelde middel:

dat het Hof uit requirants verklaring, dat hij naar aanleiding van een oproep, waarbij de Befehlshaber der Deutsche Weermacht om chauffeurs vroeg, zich vrijwillig meldde voor dienstneming bij het N.S.K.K. en kort daarop daarbij in dienst trad, alsook op grond van 's Hof's overweging, dat van algemeene bekendheid is, dat het N.S.K.K. een onderdeel vormde van de Deutsche Krijgsmacht, requirants schuld aan het bevesten verklaarde feit — zowol in den zin van daderschap als in dien van opzet — heeft kunnen afliden;

dat echter, wat betreft de aan requirant opgelegde gevangenisstraf, de Raad, op grond van de verschillende verlichtende omstandigheden, bij dezen nog zeer jeugdigen requirant in aanmerking te nemen, termen aanwezig acht deze straf te verminderen tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar en 6 maanden, met in mindering bringend van den tijd, vooraf in bewaring doorge-

bracht, op de wijze zooals door het Hof is beslist;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij aan den tweeden requirant opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Veroordeelt den tweeden requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar en zes maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak, sedert 31 Mei 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht;

Verwerpt de beroepen voor het overige.

No. 361.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
5 Juni 1946. (Mr. v. Nievelt, Mr. Eling Visser, Jhr. Mr. Mollerus, Kapt. ter Zee v. Aller, Maj. C. A. v. Beek).

Terbeschikkingstelling van Nederlandse arbeiders aan Deutsche ondernemingen; hulpverlening aan den vijand. Niet bevrijdend is verdacht beroep hierop, dat de arbeiders anders dieper in Duitschland zouden hebben moeten werken, en dat bij de uitvoering der door verdachte gesloten overeenkomsten ook groote belangen van de arbeiders behartigd werden of dat hij te goeder trouw meende met zijn handelingen uitsluitend of overwegend Nederlandsche belangen te dienen. Straf: 2 jaar 6 maanden gevangenis.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Johannes Adrianus Cornelis Luyten, aannemer van bouwwerken, wonende te Nijmegen, thans in bewaring in het Interneringskamp te Vught, verdachte.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord verdachte, bijgestaan door Mr. J. J. P. de Mul, adv. te Nijmegen;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

1. dat hij in of omstreeks de jaren 1942 en 1943 en 1944, op een of meer plaatsen in Nederland of buiten het Rijk in Europa, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk met de Deutsche ondernemingen Steinkohlenbergwerk „Rheinpreussen”, Sachtleben A. G. für Bergbau und chemische Industrie, en met de I. G. Farbenindustrie A.G., althans met een of meer voor den vijand werkende ondernemingen overeenkomsten heeft gesloten, zakelijk o.m. inhoudende dat hij, verdachte, althans de onderneming, waarover hij, verdachte, de leiding had, zich verplichtte een

in ieder dier overeenkomsten afzonderlijk bepaald aantal arbeiders ter beschikking te stellen van de medecontractant, en vervolgens deze overeenkomsten voorzoover betreft het ter beschikking stellen van de arbeiders geheel of ten deele met gebruikmaking van Nederlandsche arbeiders is nagekomen, waardoor hij, verdachte, opzettelijk in tijd van genoemden oorlog den vijand hulp heeft verleend en den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

2. dat hij in of omstreeks de maand October 1942 te Nijmegen, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk J. J. Ariens, A. F. Sanders, J. D. van Gent, W. F. Roest e. a. heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, door alstoen aldaar opzettelijk aan de „Deutsche Fachvermittler” van het Gewestelijk Arbeidsbureau aldaar, mededeeling te doen, dat evengenoemde personen, zoogenaamde „contractbrekers” waren, terwijl hij, verdachte, toen wist en begreep, althans moest begrijpen, dat opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, eenige straf of eenige maatregel als bovenomschreven van dat optreden van hem, verdachte, als normaal gevolg kon worden verwacht;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard: dat hij in het jaar 1942 op verschillende plaatsen in Duitschland vrijwillig onder den naam Firma J. A. C. Luyten, met de Deutsche ondernemingen Steinkohlenbergwerk „Rheinpreussen”, Sachtleben A. G. für Bergbau und Chemische Industrie en I. G. Farbenindustrie A. G. schriftelijke overeenkomsten heeft gesloten, waarvan ter terechtzitting exemplaren aanwezig zijn en welke overeenkomsten zakelijk o.m. inhielden, dat hij, verdachte, zich tegen goede betaling verplichtte een in ieder dier overeenkomsten afzonderlijk bepaald aantal arbeiders ter beschikking te stellen van den medecontractant; dat hij toen wist, dat die ondernemingen ten behoeve van den vijand werkten; dat hij vervolgens in de jaren 1942 en 1943 deze overeenkomsten, voorzoover betreft het ter beschikking stellen van de arbeiders geheel met gebruikmaking van Nederlandsche arbeiders is nagekomen en daarmee veel geld heeft verdiend;

O. dat een schriftelijke overeenkomst d.d. 1 Januari 1942, gemerkt A. 4, waarvan de Voorzitter ter terechtzitting den korten inhoud heeft medegedeeld, o.m. inhoudt: enz.

O. dat door dien inhoud dezer bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan, op grond waarvan het Hof tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte in de jaren 1942 en 1943 op plaatsen buiten het Rijk in Europa, terwijl Nederland toen met Duitschland in oorlog was, opzettelijk met de Deutsche ondernemingen Steinkohlenbergwerk „Rheinpreussen”, Sachtleben A.G. für Bergbau und Chemische Industrie en met de I.G. Farbenindustrie A. G. overeen-

komsten heeft gesloten, zakelijk o. m. inhoudende dat hij, verdachte, zich verplichtte een in ieder dier overeenkomsten afzonderlijk bepaald aantal arbeiders ter beschikking te stellen van de medecontractant, en vervolgens deze overeenkomsten voorzoover betreft het ter beschikking stellen van de arbeiders, geheel met gebruikmaking van Nederlandsche arbeiders is nagekomen, waardoor hij, verdachte, opzettelijk in tijd van genoemden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat verdachte in de eerste plaats tot zijn bevrijding heeft aangevoerd, dat hij geen hulp aan den vijand heeft verleend, aangezien door zijn handelingen niet meer arbeiders ten behoeve van den vijand in Duitschland zijn gaan werken dan zonder zijn optreden het geval zou zijn geweest, daar zijn handelingen slechts hebben bewerkt en ook slechts de strekking hadden te bewerken, dat Nederlandsche arbeiders, die tengevolge van de desbetreffende bepalingen gedwongen waren in Duitschland te gaan werken onder gunstige voorwaarden te werk werden gesteld bij de in en nabij het grensgebied gelegen ondernemingen, waarmee hij gecontracteerd heeft, in plaats van bij andere dieper Duitschland in gelegen ondernemingen, waar die arbeiders in allerlei opzichten onder voor hen veel ongunstiger condities zouden hebben moeten werken;

O. hieromtrent: dat verdachte door voormelde overeenkomsten na te komen aan belangrijke vijandelijke ondernemingen aanzienlijke hulp heeft verleend, doordat hij overeenkomstig de strekking van die overeenkomsten de tewerkstelling van Nederlandsche arbeiders bij die ondernemingen gemakkelijker heeft gemaakt en heeft gestimuleerd, welke gedragingen naar haar aard geschikt waren om den vijand bij zijn oorlogvoering te steunen; dat de omstandigheid, dat de betrokken arbeiders anders bij andere dieper Duitschland in gelegen ondernemingen te werk zouden zijn gesteld, niet aan verdachtes handelingen het karakter van hulpverlening aan den vijand ontnemt, zulks nog te minder, waar het voor de hand ligt, dat andere Nederlandsche arbeiders in de plaats van dezen bij die dieper Duitschland in gelegen ondernemingen te werk zijn gesteld en het voorts niet onwaarschijnlijk is, dat een groot deel van de door verdachte te werk gestelde arbeiders zich aan tewerkstelling bij die ongunstig gelegen ondernemingen zou hebben onttrokken;

O. dat verdachte in de tweede plaats tot verweer heeft aangevoerd, dat hij niet onrechtmatig heeft gehandeld, aangezien hij, ook al zou hij door zijn handelingen aan den vijand enige hulp hebben verleend, door die handelingen tevens zoo groote belangen van Nederland en Nederlandsche arbeiders heeft behartigd, dat daardoor die hulpverlening aan den vijand gerechtvaardigd werd;

O. te dien aanzien: dat inderdaad ter te-

rechtzitting is gebleken, dat verdachte bij de uitvoering van die overeenkomsten ook groote belangen van de betrokken Nederlandsche arbeiders heeft behartigd, doch deze belangen ten tijde van den oorlog niet opwogen tegen de schending der hoogste staatsbelangen, welke van verdachtes handelingen het gevolg was;

dat ook aannemelijk is gemaakt, dat verdachte aan verscheidene van de door zijn medewerking te werk gestelde arbeiders gelegenheid heeft gegeven zich aan de te werk stelling in Duitschland te onttrekken, maar geenszins is gebleken, dat dit in zoodanige omvang is geschied, dat het in belangrijke mate opwoog tegen de hulp, welke verdachte den vijand verleende;

O. dat verdachte tenslotte nog heeft aangevoerd, dat hij in ieder geval in dwaling heeft verkeerd, doordat hij te goeder trouw gemeend heeft, dat hij met zijn handelingen uitsluitend of overwegend Nederlandsche belangen diende;

O. omtrent dit verweer: dat het onderzoek ter rechtzitting aannemelijk heeft gemaakt, dat goedgezinde ambtenaren van het Gewestelijk Arbeidsbureau verdachte bij diens handelingen hebben gesteund, omdat zij gaarne zagen, dat de belangen van Nederlandsche arbeiders, die zij niet voor uitzending naar Duitschland hadden kunnen behoeden, daar goed behartigd werden;

dat dit echter niet belet, dat verdachte, die geheel vrijwillig tot zijn handelingen is overgegaan, uit den aard daarvan heeft moeten begrijpen, dat hij daarmee in de eerste plaats Deutsche belangen steunde, daar het algemeen bekend was, dat het gaan werken in Duitschland in strijd met het Nederlandsche belang was;

dat dit te meer geldt, daar het Hof door het onderzoek ter rechtzitting den indruk heeft gekregen, dat verdachte heeft gehandeld in zijn eigen financieel belang en niet in de eerste plaats de belangen van Nederland voor oogen heeft gehad;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „opzettelijk in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen” strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van het gepleegde feit en de ter rechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder het is begaan; dat immers de medewerking, welke verdachte aan de tewerkstelling van Nederlandsche arbeiders in Duitschland heeft verleend, van ernstigen aard is, te meer daar hij persoonlijk belangrijke financieele voordeelen er door genoten heeft, maar hiertegenover staat, dat verdachte door zijn handelingen tevens belangen van Nederlandsche arbeiders

ders heeft gediend, waarbij komt, dat te verwachten is, dat verdachte het vermogen, hetwelk hij door zijn handelingen heeft verhoogd, tengevolge van fiscale maatregelen zal verliezen; enz.

Gezien art. 27 Sr. en art. 11 van het B.B.S.;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van: twee jaren en zes maanden; Bepaalt, dat de tijd, door veroordeelde sinds 6 Dec. 1944 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, waarbij uiteraard de tijd, gedurende welke verdachte zich door vlucht aan de bewaring onttrokken heeft, niet in rekening dient te worden gebracht;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard; Spreekt hem daarvan vrij.

Verleent verdachte verlof tegen deze uitspraak beroep in cassatie in te stellen. (Is door verd. en het O. M. ingesteld, Red.).

No. 362.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 18 Maart 1946. (Mrs. Van Schaeck Mathon, Lubbers, Houthoff, Gen.-Majoor b.d. Baron Van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Z. Van der Sande Lacoste).

Bij den Sicherheitsdienst aangifte doen, dat iemand illegale bladen leest en koperwerk verborgen heeft. Beroep op noodtoestand verworpen.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johanna Louise Scheerders, winkelierster, wonende te Amsterdam, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, onder welke de dagvaarding, namens den Procureur-Fiscaal op den 18 Februari 1946 aan verdachte in persoon uitgereikt;

Gelet op het onderzoek ter terechtzitting; Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gelet op de verdediging, door en namens verdachte in het midden gebracht;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: dat zij te Amsterdam, althans in Nederland, althans daar of elders in Europa, in of omstrecks eind 1943, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk ten tijde van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand, bij den

Duitschen Sicherheitsdienst, althans bij een Duitse politie instantie, aangifte heeft gedaan, dat F. W. Voswinkel illegale bladen las en koperwerk verborgen had, en heeft medegedeeld, dat Voswinkel die illegale bladen ontving van P. Pomstra; en aldus:

1. opzettelijk voornoemde Voswinkel en Pomstra heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en of eenige straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de vrijheidsberoving van langer dan een maand van Voswinkel en Pomstra tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben verklaard:

1. Getuige Frederik Wilhelmus Voswinkel:

dat hij op 28 Februari 1944 in zijn woning in de Marnixstraat te Amsterdam is gearresteerd en overgebracht werd naar het bureau van den S.D. aan de Euterpestraat; dat hij op dat bureau toen verhoord werd en hem telaste werd gelegd, dat hij illegale blaadjes las, daarvan 40 tot 50 stuks verspreid had en koper verstopt had; dat hem een paar uur later een verklaring van verdachte voorgelezen werd, waarin stond, dat hij 40 à 50 pamfletten verspreid had; dat hij bij een volgend verhoor heeft toegegeven, dat hij 6 à 7 illegale pamfletten ontvangen had en daarna had verbrand; dat hij daarna overgebracht is naar het kamp in Amersfoort, waar hij 3 maanden en 1 week geweest is en vervolgens gebracht is naar de gevangenis te Utrecht, waar hij 1 maand verbleven heeft; dat hij op 7 Augustus 1944 door het Obergericht te Utrecht veroordeeld is tot 5 maanden gevangenisstraf met aftrek van de preventieve hechtenis ter zake van het feit, dat hij 7 illegale pamfletten gelezen had;

2. Getuige Pieter Pomstra:

dat hij sedert 1940 illegale blaadjes verspreidde, welke hij ook aan Voswinkel door gaf; dat hij op 26 Februari 1944 in zijn huis door den S.D. is gearresteerd en gebracht is naar het gebouw van den S.D. aan de Euterpestraat te Amsterdam; dat hem daar een verklaring van verdachte is voorgelezen, waarin stond, dat hij aan Voswinkel 50 illegale blaadjes had doorgegeven; dat hij eenige weken later weer verhoord werd, thans in het bijzijn van verdachte; dat verdachte toen verklaarde, dat hij aan Voswinkel 50 illegale pamfletten ter hand gesteld had; dat hij eenigen tijd later naar het kamp in Amersfoort gebracht is, waar hij een paar maanden gezeten heeft; dat hij vervolgens werd overgebracht naar de gevangenis te Utrecht; dat hij in Utrecht voor het Obergericht terecht gestaan heeft en door dit gerecht veroordeeld is tot 8 maanden gevangenisstraf; dat hij een

paar dagen later op transport gesteld werd naar Duitschland;

3. Verdachte:

dat zij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren; dat zij omstreeks 5 December 1943 gegaan is naar het bureau van den S.D. aan de Euterpestraat te Amsterdam; dat zij op dit bureau aan een Duitscher het adres van Voswinkel heeft opgegeven en verklaard heeft, dat Voswinkel illegale blaadjes gelezen had en koperwerk verborgen had; dat zij ongeveer 2½ maand later op genoemd bureau verklaard heeft, dat Voswinkel blaadjes gekregen had van een portier uit het Hallen-theater, Pomstra geheeten;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Amsterdam in of omstreeks eind 1943, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand bij den Duitschen Sicherheitsdienst aangifte heeft gedaan, dat F. W. Voswinkel illegale bladen las en koperwerk verborgen had, en heeft medegedeeld, dat Voswinkel die illegale bladen ontving van P. Pomstra; en aldus:

1. opzettelijk voornoemden Voswinkel en Pomstra heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, welk feit de vrijheidsberoving van langer dan een maand van Voswinkel en Pomstra tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

O. dat de raadsman van verdachte ter terechtzitting heeft betoogd, dat verdachte het verraden van Pomstra niet kan worden toegerekend, daar zij te dien aanzien in een noodtoestand zou hebben verkeerd;

O. dat dit verweer faalt, daar verdachte door het enkele feit — gesteld dit ware bewezen —, dat zij een aantal uren door den S.D. van haar vrijheid werd beroofd, zonder dat van eenige verdere op haar uitgeoefende pressie is gebleken, niet geacht kan worden te hebben verkeerd in een toestand, waarin het doen van de onderhavige mededeelingen omtrent Pomstra aan den S.D. haar niet kan worden aangerekend, hetgeen te meer klemt nu verdachte zich aanvankelijk geheel uit vrijen wil naar den S.D. heeft begeven en zij het geraken in de omstandigheden, waarin zij de mededeelingen omtrent Pomstra deed, alleen aan zichzelf te wijten heeft;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstem-

ming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof ten gunste van verdachte in aanmerking wil nemen de omstandigheid, dat zij, na haar aangifte bij den S.D. van Voswinkel, getracht heeft de gevolgen van haar daad zooveel mogelijk te voorkomen;

O. dat verdachte, volgens eigen opgave, tot werken in staat is;

Gezien de artt. 28, 57 en 102 Sr.;

Gezien de artt. 7, 8, 9, 11, 26, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand tweemaal gepleegd, en:

Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, tweemaal gepleegd.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemde verdachte tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaar, met bepaling, dat de schuldige de straf geheel in een rijkswerkinrichting zal ondergaan.

Ontzet de verdachte voor tien jaar van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 363.

KANTONG. HILVERSUM, 18 Juni 1946.
(Mr. Maclaine Pont, plv.).

De beheerder van art. 35 Besluit Vijandelijk Vermogen heeft niet eo ipso de ver tegenwoordiging in rechte.

Krachtens art. 25 B. V. V. moet een loonvordering op de daar omschreven wijze worden aanhangig gemaakt in afwijking van art. 39, 3° R. O. en 125a Rv., — tenzij het beheersinstituut een andere vergoeding geeft.

(Namen van partijen niet opgegeven).

O. om de feiten samen te vatten: dat eischer bij verzoekschrift overeenkomstig art. 125a Rv. zijn vordering voor loon van 30 October 1944 t.m. 31 Augustus 1945, f 1980 beloopend, heeft gericht tegen 1°. de N.V. Ned. Dürkop Mij., onder beheer van het Ned. Beheersinstituut, 2°. Mr. E. W. Nielsen in zijn hoedanigheid als beheerder; dat de Kantontrechter, ingevolge van 125c Rv. het geschil beschouwend als een betrekkelijk tot een arbeidsovereenkomst, de zitting heeft

bepaald; dat op de oproepingen verscheen de Kantongerechtigde, overleggend een volmacht van Mr. Nielsen, advocaat om zich te stellen voor gedaagden, N.V. Ned. Dürkop Mij. en Mr. Nielsen qq. en er geen verstek werd gevraagd tegen de Ned. Dürkop Mij.; dat de verdediging inhiel een bestrijding hierop gegrond dat, toen bij het stilleggen van het bedrijf omstreeks September 1944 de toenmalige directeur der Dürkopp Brölemans aan de boekhoudster of een ander lid van het personeel opdracht gaf bij het Gew. Arbeidsbureau vergunning te vragen tot onmiddellijke beëindiging van het dienstverband van een deel van het personeel, waaronder eischer, (die aan een z.g. Saukel Betrieb zeker zou zijn verleend), de boekhoudster na overleg met eischer de ontslaaanvraag naliet ten einde hem voor den z.g. „Arbeitseinsatz” te vrijwaren, waarbij werd overeengekomen, dat eischer zich als ontslagen zou beschouwen en geen verdere aanspraken op loon zou maken, (ontkend), voorts, dat de beheerder getracht heeft met eischer tot een schikking te komen maar f 1500 buitensporig achtte en het hem na overleg met het Beheersinstituut te Amsterdam gewenscht voorkwam deze zaak door den Kantonrechter te laten beslissen, met conclusie tot niet-onvankelijk-verklaring althans ontzegging, subsidiair oplegging van een bedrag, in goede justitie oirbaar te achten;

Ten aanzien van het recht:

O. ambtshalve, eensdeels, dat nog niet blijkt, dat de N.V. Nederlandsche Dürkopp Mij., nu in het geding vertegenwoordigd is, — de eenige gedaagde die is bevoegd met de tweedeledige aanduiding van de wederpartij in het verzoekschrift (1°. N.V. Ned. Dürkopp Mij. onder beheer — 2°. Mr. Nielsen qq. beheerder), anderdeels de vordering als doende rechten en aanspraken gelden jegens de beheerde of haar vermogen, zolang het Beheersinstituut geen andere vergunning gaf, in afwijking van art. 39, 3°, der Rechterlijke Organisatie en 125a de Rechtsvordering in gevolge van artikel 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen op de daar en in artt. 27 en 43 d.o.v. omschreven wijze had moeten worden aanhangig gemaakt en vervolgd — waarop dadelijk de gemachtigden zijn gезezzen;

dat immers een beheerder, ingevolge art. 35 van het Besluit het Beheersinstituut bijstaande, daardoor alleen dengeen, die met het beheer getroffen is, niet in rechte vertegenwoordigt en nu wel op grond van conventies bij de gerechten voorshands aangenomen wordt. dat de advocaat niet zonder reden zegt, op te komen voor de gedaagde, maar dwingend is, dat het Beheersinstituut zijn optreden bekrachtige, hetwelk niet gezegd kan worden te zijn gebeurd door zijn mededeeling, dat „het hem na overleg met het Beheersinstituut te Amsterdam gewenscht voorkwam deze zaak door den Kantonrechter te laten beslissen”;

dat dus de beheerder overlegge: een toetemming of bekrachtiging van het Neder-

landsche Beheersinstituut tot het vervolgen der zaak op de wijze, als werd opgezet, en, waar de zaak alsnog voor minnelijke schikking vatbaar schijnt, dit gebeuren kan op een zitting, daartoe bepaald;

dat immers partijen wel verdeeld houdt, eensdeels dat eischer het volle loon vordert en bij wege van schikking nog f 1500, anderdeels, dat de beheerder overtuigd is, dat met de boekhoudster werd overeengekomen dat eischer zich ontslagen zou beschouwen en er geen loon meer loopen zou, alsook, dat eischer uit anderen hoofde inkomen genoot, maar eensdeels eischer bedenke, hoe in zulke gevallen in den bezettingstijd werknemers (zie de zaken van Baas c.s. tegen van der Steeg rolno. 279 e.v. 1944) hun vorderingen grondvesten op een bedrag van een mogelijke wachtgeldregeling, zulks daar voor hen inderdaad voordeel verknocht was aan het feit, dat hun geen werk geboden kon worden, — andersdeels de beheerder overwege, dat wanneer de afspraak met de boekhoudster al is aangegaan, en eischer die zou komen te erkennen, rechtsherstel niet uitgesloten lijkt, zoover hij in nadeeligen toestand kwam, — het afzonderlijk instellen waarvan vermeden lijkt te kunnen worden;

Gelet nog op art. 10 Rv.;

alvorens verder recht te doen.

Ambtshalve gelast de vershijning van partijen, hetzij in persoon, hetzij bij hun ter zake bevoegde gemachtigden ter buitengewone terechtzitting van Donderdag, vier Juli 1946 des voormiddags 11 uur ter overlegging van een vergunning of bekrachtiging van het Nederlandsche Beheersinstituut alsmede om een vereeniging te beproeven, met voorbehoud der uitspraak over de kosten.

No. 364.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 18 Februari 1946. (Mrs. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Vee-gens, Vic.-Adm. Vos).

Aanvraag tot herziening. Novum?

Aanvraag niet-ontvankelijk verklaard.

(Sv. art. 457 e. v.).

Op de aanvraag van M. van der Kuur, zonder beroep, wonende te Beemster, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring II te Amsterdam, tot herziening van een in kracht van gewijsde gegane sententie, den 14den December 1945 door het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam gewezen, waarbij hij terzake van A. „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”, meermalen gepleegd, en B. „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, welk feit den dood tengevolge heeft gehad” met toepassing van de artt. 28, 55, 57 en 102 Sr.,

8, 9, 11, 26 en 28 van het Besluit Buitengevoen Strafrecht is veroordeeld tot de doodstraf, met ontzetting van het bekleeden van ambten en van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn requisitoir, strekkende tot niet-ontvankelijkverklaring van het verzoek;

Gezien de stukken;

O. dat bij voornoemde sententie, voor zoo veel thans van belang, van het bij inleidende dagvaarding aan aanvrager onder III te laste gelede is bewezen verklaard, dat hij te Beemster op 2 Augustus 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan Maarten Kuiper, Hoofdrechercheur bij de Staatspolitie en als zoodanig gedetacheerd bij den Sicherheitsdienst te Amsterdam, Friedrich Christiaan Viebahn, Kriminalsekretär bij den Sicherheitsdienst en Emil Rühl, Kriminalsekretär bij den Sicherheitsdienst te Amsterdam, heeft medegedeeld, dat Dirk Ubels te Beemster en Jan Ruijter te Beemster de ergste tegenstanders in de Beemster waren van Duitschland en daardoor zoowel opzettelijk gemelde Ubels en Ruijter heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand op te leggen straf of maatregel, welk feit den dood van gemelden Ubels heeft ten gevolge gehad, als opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gericht verzet in Nederland te breken

O. dat als nieuwe omstandigheid als bedoeld in art. 457 Sv. onder 2° in het verzoekschrift wordt aangevoerd een verklaring, op 12 December 1945 — mitsdien nadat het onderzoek ter terechtzitting van het Bijzonder Gerechtshof in deze zaak was gesloten — door Willem Jan Nobel, koopman, wonende te Utrecht, afgelegd tegenover den raadsman van aanvrager;

dat deze verklaring zakelijk hierop neerkomt, dat Nobel:

1. „het gevoel niet van zich kan afzetten”, dat Kuiper zelf in het bewuste gesprek met van der Kuur het eerst den naam Ubels heeft genoemd;

2. „zelfs idee heeft”, dat Kuiper dien naam gehoord moet hebben van zekeren Arie Mayer, wonende te Beemster — den pachter van een aan Nobel toebehoorende boerderij, waarover Ubels het toezicht had — of van diens vriend, zekeren Bakker, evenals Mayer N.S.B.er;

3. toen Ubels begraven was, zich heeft begeven naar de door Mayer bewoonde boerderij en hem heeft „ondervraagd”, van welk gesprek hij aantekeningen heeft gemaakt, die hij na de bevrijding heeft ter hand gesteld aan een opsporingsambtenaar te Purmerend;

4. „het gevoel heeft”, dat, indien men zoowel Kuiper als Mayer, eventueel ook diens vriend Bakker, eens duchtig aan den tand zou voelen, aan het licht zou komen, dat Kuiper over de gezindheid van Ubels van derde zijde was ingelicht, namelijk door Mayer of een van diens vrienden in de N.S.B. en wel in den tijd, dat Mayer vreesde door Ubels wegens verwaarloozing van de boerderij te worden gezet;

O. dat de bewezenverklaring in de aangevallen sententie, voor zoo veel thans van belang, berust op de verklaringen van de getuigen Maarten Kuiper en Emil Rühl, zakelijk hierop neerkomende, dat aanvrager op 2 Augustus 1944 te Beemster aan Viebahn en hen beiden op hun vraag naar adressen van anti-Duitsch gezinde personen de namen van Ruijter en Ubels heeft opgegeven, met hen per auto langs de woningen van die personen is gereden en die woningen heeft aangewezen, alsmede op een ambtseedig proces-verbaal dd. 8 Sept. 1945 van Willem Muis, Hoofd der Recherche van den P.O.D., district Waterland, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, zakelijk inhoudende opgaven van aanvrager, die op de genoemde punten met de verklaringen van deze beide getuigen overeenstemmen;

dat aanvrager weliswaar deze opgave ter terechtzitting heeft teruggenomen, doch het Hof geneerlei termen aanwezig heeft geacht om de juistheid van die opgave in twijfel te trekken, omdat hij geen aannemelijke reden heeft aangevoerd, waarom hij op die opgave is teruggekomen;

O. dat de verklaring van Nobel noch op zich zelve, noch in verband met den inhoud van de hiervoren weergegeven bewijsmiddelen, met de gegeven uitspraak niet bestaanbaar schijnt immers niet een ernstig vermoeden doet ontstaan, dat — ware zij bekend geweest — het onderzoek der zaak zou hebben geleid tot vrijspraak van aanvrager of tot toepasselijk-verklaring van een minder zware strafbepaling;

dat toch in die verklaring slechts veronderstellingen worden uitgesproken, waarvoor de ondertekenaar geen anderen grond aanvoert dan dat de verhouding van Mayer tot Ubels te wenschen overliet;

dat niet blijkt, wat er is geschied met de aantekeningen van Nobel, in bovenstaande samenvatting onder 3 genoemd, doch dat uit zijn conclusie, aldaar onder 4 weergegeven, volgt, dat zijn „ondervraging” van Mayer in Augustus 1944 geen positief resultaat heeft opgeleverd;

O. ten overvloede, dat, ook indien alsnog mocht blijken, dat Kuiper — ondanks zijn verklaring van het tegendeel, blijkende uit het proces-verbaal der terechtzitting van het Hof — of een der S.D. lieden de namen van Ruijter en Ubels kende en tegenover van der Kuur heeft genoemd, zulks geen grond tot herziening zou opleveren;

dat toch reeds uit de vaststaande omstandigheid, dat deze lieden zich naar Beemster hebben begeven teneinde inlichtingen in te

winnen omtrent anti-Duitsch gezinde personen, alvorens hen bij wijze van repressaille voor een overval op het Distributiekantoor te Purmerend te doen vermoorden, blijkt, dat het besluit van hen of hun chefs eerst na dien tocht is gevallen;

dat dus zelfs in deze veronderstelling onaangetast blijft de beslissing van het Hof, dat het van der Kuur is geweest, die door zijn als burgemeester van Beemster gegeven inlichtingen heeft teweeggebracht dat de S.D. Ruijter en Ubbels als haar slachtoffers uitkoos:

O. dat uit dit alles de niet-ontvankelijkheid van de aanvraag volgt;

Gezien de artt. 457, 459 en 460 Sv.;

Verklaart de aanvraag niet-ontvankelijk.

No. 365.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 Juni 1946. (Mrs. Suringar, Maassen en Rink).

Testament, waarbij erflater zijn echtgenoot ontferde, en zijn broeder tot eenigen erfgenaam instelde, nietig verklaard, omdat dit is tot stand gekomen onder onbehoorlijken invloed van den vijand, en het bestaan van een causaal verband tusschen de echtscheidingsplannen van erflater en de onterving niet is bewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 13 Februari 1946 ingekomen verzoekschrift van Rachael Kraaner, weduwe van Jacobus Westland, wonende te Wageningen, woonplaats kiezende te Arnhem, ten kantore van den procureur Mr. Eling Visser, aan den Velperbuitensingel No. 7, waarbij deze rechtsherstel van dezen Raad vraagt en daarbij in het kort weergegeven, stellende dat:

a. haar overleden echtgenoot Jacobus Westland, bij testament van 1 October 1934 haar tot zijn eenige erfgenaam heeft benoemd;

b. haar echtgenoot voornoemd bij testament van 8 Januari 1943 haar heeft ontferd en zijn broeder Willem tot eenigen erfgenaam heeft benoemd;

c. zij is een Engelsche Jodin en laatstgenoemd testament is gemaakt om te voorkomen dat, indien Jacobus Westland tijdens de bezetting zou overlijden, diens nalatenschap in 's vijands handen zou vallen;

d. Jacobus Westland en zijn broeder Willem op 6 Juli 1944 door den vijand zijn doodgeschoten;

e. de erfgenamen van Jacobus Westland zijnde Gerrit Westland Sr., Gerrit Johan Cornelis Willem Westland Jr., Cornelis Marinus Westland en Johannes Bernardus Westland, allen wonende te Wageningen, haar niet als erfgenaam erkennen en hare rechten op de nalatenschap betwisten;

verzoekt dat het testament van 8 Januari 1943 zal worden verklaard nietig en ongeldig en het testament van 1 October 1934 geldig, met bevel aan gerequesteerden om met requestrante over te gaan tot scheiding en deeling der nalatenschap van Jacobus Westland overeenkomstig de bepalingen van dit laatste testament, kosten rechtens;

Gezien het door gerequesteerden ingediende antwoord, waarbij deze woonplaats kiezen te Haarlem ten kantore van den procureur Mr. A. Bruch aan den Kruisweg no. 63 en in hoofdzaak ontkennen dat wijlen Jacobus Westland het testament van 8 Januari 1943 heeft gemaakt met de door requestrante gestelde bedoeling en stellen dat hij zijn echtgenoot heeft ontferd omdat hij ernstige plannen had om van haar, met wie hij in onmin leefde, te scheiden, welke plannen hij alleen dáárom niet tijdens de bezetting wilde uitvoeren, omdat hij als fanatiek vaderlander er niet toe wilde medewerken dat requestrante, gescheiden zijnde, als Engelsche Jodin door den bezetter zou worden gemolesteerd en eventueel gedeporteerd; dat hij dan ook reeds geruimen tijd voor zijn dood een relatie had met een andere vrouw, met wie hij na echtscheiding voornemens was te trouwen; dat hij met zijn broeder Willem had afgesproken elkander over en weer als algeheel erfgenaam te stellen, omdat zij zich wederkeurig beschouwden als de eigenlijke menschen, die de familiezaak tot bloei hadden gebracht en het billijk vonden dat bij overlijden van een hunner alleen de andere van de vruchten van hun arbeid zou profiteren; dat het testament van 8 Januari 1943 mede het uitvloeisel van die afspraak was; dat overigens het motief der erfstelling van geen belang is, nu de woorden daarvan ondubbelzinnig zijn;

Gelet op den inhoud der overgelegde testamenten van 1 October 1934 en van 8 Januari 1943;

Gelet op het verhandelde ter zitting van 10 Mei 1946, waarbij als getuigen zijn gehoord a. op verzoek van requestrante Mr. A. Bruch, advocaat te Haarlem, G. Sluis, notaris te Wageningen en B. van Galen, eveneens te Wageningen, en b. op verzoek van gerequesteerden J. W. Jacobs te Wageningen en Mejuffrouw J. J. C. Jansen te Ede, op welke verklaringen hierna zoo noodig zal worden teruggekomen, en waarbij tevens de procureurs als gemachtigden van partijen een mondelinge toelichting hebben gegeven, met produceering van enkele stukken, t.w. namens requestrante;

1. acht brieven, door wijlen Jacobus Westland in het tijdvak van 29 Mei 1943 tot 10 Maart 1944, terwijl hij ondergedoken was, aan zijn echtgenoot geschreven;

2. drie brieven van personen uit Winschoten en Slochteren, die partijen in hun onderduiktijd hebben gekend en getuigen van een goede verstandhouding tusschen de echtelieden;

en namens gerequesteerden:

1. een uittreksel uit de boekhouding van Mr. Bruch voornoemd, waaruit blijkt dat wij-

len Jacobus Westland op 11 Januari 1943 te diens kantore is geweest;

2. afschrift van twee brieven van Mr. Bruch dd. 14 en 20 Januari 1943, waarin adviezen worden gegeven omtrent de mogelijkheid van echtscheiding, dan wel scheiding van tafel en bed;

O. in rechte:

dat, indien bewezen is dat wijlen Jacobus Westland, hierna te noemen Jacobus, zijn echtgenoot heeft ontferfd met de bedoeling, als ten requeste gesteld, het testament van 8 Januari 1943 nietig verklaard kan worden, immers alsdan door het overlijden van Jacobus op 6 Juli 1944, alzoo tijdens de vijandelijke bezetting, een rechtsbetrekking is tot stand gekomen tusschen de gerequesteerden als erfgenamen van Jacobus, en diens vermogen, welke rechtsbetrekking door gemeld testament, dat de echtgenoot ontferfde, werd veroorzaakt, terwijl dat testament tot stand kwam onder onbehoorlijken invloed van den vijand, nu de ontferfde een Engelsche Jodin was;

dat uit de verklaringen van partijen en van getuigen, zoomede uit de geproduceerde stukken, als vaststaande moet worden aangenomen:

a. dat Jacobus aan getuige Jansen trouwbeloften heeft gedaan en in verband daarmee in de Kerstdagen van 1942 ten huize van getuige Jacobs de z.g. verloving heeft gevierd;

b. dat Jacobus korten tijd daarna aan Notaris Sluis opdracht heeft gegeven tot het opmaken van het betwiste testament en daarbij als motief heeft opgegeven dat zijn vermogen niet in „verkeerde” handen mocht komen, doch daarbij niet heeft gerept van een slechte verhouding met zijn echtgenoot of van een voornemen om te gaan scheiden;

c. dat Jacobus kort na het passeeren van het testament getuige Mr. Bruch heeft bezocht en onder mededeeling van allerlei grieven tegen zijn echtgenoot advies heeft gevraagd omtrent scheidingsmogelijkheden, daarbij verzwijgende dat hij zijn echtgenoot had ontferfd;

d. dat Jacobus een fanatiek vaderlander was, de Duitschers fel haatte en belangrijk illegaal werk deed, o.m. veel joden hielp en doordat de vijand hem zocht, is ondergedoken geweest van Maart 1943 tot aan zijn arrestatie;

e. dat uit dien onderduiktijd een aantal brieven zijn bewaard, door Jacobus aan zijn echtgenoot geschreven, welke brieven zijn overgelegd;

f. dat de echtgenoot van Jacobus is een Engelsche Jodin;

dat, wanneer thans met deze feiten voor oogen, de vraag moet worden beantwoord of het al dan niet aannemelijk is dat de ontferving een schijnhandeling is geweest, de Raad van oordeel is dat de persoon, het karakter en de daadkracht van Jacobus, zoozeer waren ingesteld op tegenwerking van den vijand, dat het aannemelijk is dat hij ook heeft gewild dat die vijand niet aan zijn vermogen zou kunnen raken, als de steeds drie-

gende dood hem zou achterhalen;

dat dit oordeel alleen dan zou moeten wijken, als bewezen zou zijn dat Jacobus werkelijk heeft willen scheiden en dat tusschen dien wil en de ontferving causaal verband heeft bestaan;

dat naar 's Raads oordeel, noch het een, noch het ander het geval is;

dat weliswaar de trouwbeloften aan een andere vrouw erop wijzen dat de spanningen waarin illegale werkers leefden, wel eens tot ondoordachte handelingen leidden en het ook wel mogelijk is dat Jacobus, min of meer als excuus voor zijn handelwijze, heeft verteld dat hij met zijn echtgenoot in onmin leefde, doch van het bestaan van een reden voor dien onmin niet is gebleken, integendeel uit de hierboven sub e genoemde brieven klaar en duidelijk is gebleken, dat tusschen de echtelieden na den datum der ontferving een uitstekende verstandhouding bestond, getuigende Jacobus in die brieven herhaaldelijk dat hij van zijn vrouw houdt, naar haar verlangt en uitziet naar een toekomst tesamen met haar, terwijl die goede verstandhouding ook van elders wordt bevestigd door de brieven van Dr. Hommes uit Winschoten, de weduwe Veldhuis uit Slochteren en den Heer Schrik, eveneens uit Slochteren;

dat de betekenissen van die kennelijk waarachtige en ongekenstelde brieven van Jacobus, voor welker schrijven geen enkele aanleiding zou hebben bestaan als de schrijver ernstige scheidingsplannen had gehad, niet wordt aangetast door het bezoek op 11 Januari 1943 van Jacobus aan zijn advocaat, welk bezoek trouwens op dat oogenblik weinig zin had, nu Jacobus volgens de gerequesteerden tot na de bevrijding met de uitvoering zijner plannen wilde wachten;

dat echter, al zou Jacobus reëele, doch in de toekomst uit te voeren scheidingsplannen hebben gehad, het causaal verband tusschen die plannen en de ontferving niet is bewezen en het tegendeel veeleer blijkt, daargelaten dat teleurstelling in het huwelijk niet in de eerste plaats tot ontferving leidt, uit de omstandigheden dat Jacobus niet zijn z.g. verloofde als erfgename aanwees in de plaats van zijn echtgenoot, noch met den Notaris over die plannen heeft gesproken of ze als oorzaak der ontferving heeft genoemd en eerst na de ontferving met een advocaat over scheiding gaat praten, aan welken advocaat hij dan die ontferving verzwijgt, hoewel blijkens verklaring van dien advocaat zeer diepgaand en tot in details de kwestie zou zijn besproken;

dat de door Jacobus tegenover den notaris Sluis gezegde woorden „in verkeerde handen” door ieder in die dagen, ook zonder toelichting, werden begrepen en dan ook door notaris Sluis werden begrepen als betekenende „in handen der Duitschers” en Jacobus, als hij daarmee zijn echtgenoot zou hebben bedoeld, ongetwijfeld de betekenissen dier woorden had moeten verduidelijken;

dat ook de uitdrukkelijk op verzoek van Jacobus in het testament opgenomen overbodige verklaring „ik sluit in elk geval mijn

echtgenoot als erfgename uit' aantoonde dat niet de in de plaats stelling van zijn broeder Willem, gelijk gerequesteerden hebben betoogd, het eigenlijke motief van het testament is geweest, doch de gedachte om de nalatenschap uit handen der Duitschers te houden hem, Jacobus, beheerschte;

dat bovenstaande overwegingen leiden tot de slotsom dat, waar alle vereischten voor toepassing van art. 23 E 100 is voldaan, en de onterving kennelijk onder onbehoorlijken invloed van den vijand is geschied, aangemen moet worden dat het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden, onredelijk ware, zijnde van het tegendeel niet gebleken;

dat het niet op den weg van den Raad ligt om een scheiding en deeling van de nalatenschap van Jacobus te bevelen, daargelaten of hier plaats is voor een scheiding en deeling tusschen partijen nu de echtgenoot de eenige erfgename van Jacobus Westland is, maar het vanzelfsprekend is dat een eventueele scheiding en deeling eventueel zal moeten geschieden met in acht neming van deze beslissing en dus op de basis van het testament van 1 October 1934, dat door deze beslissing is herleefd;

Rechtdoende:

Verklaart nietig het op 8 Januari 1943 door wijlen Jacobus Westland ten overstaan van Notaris Sluis te Wageningen verleden testament, waarbij hij zijn echtgenoot, de requestrante, ontferde en zijn broeder Willem tot eenigen erfgenaam instelde;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt gerequesteerden in de kosten, aan de zijde van requestrante tot aan deze uitspraak begroot op f 150.

No. 366.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 15 Mei 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. Mr. van Driest).

Het enkele gaan met iemands hoed naar het bureau van de Landwacht is niet te beschouwen als het blootstellen aan opsporing en vervolging.

Ontslag van rechtsvervolging.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Aagje van der Heide, echtgenoot van Sietze Alberts, zonder beroep, wonende te Drachten, requirante van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, Eerste Kamer van den 26sten Februari 1946, waarbij zij werd schuldig verklaard aan: „gedurende den tijd van den huidige oorlog, opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing of vervolging door of vanwege den vijand, terwijl het feit vrijheidsberoving van langer dan een maand ten gevolge heeft gehad” en met toepassing van de artt. 28, 31 en 91 Sr., 7, 8,

9, 26 en 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, geheel in een Rijkswerkinrichting te ondergaan, met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiezbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel; enz.

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. en v. t. van de artt. 28 Sr., 338, 350, 351 Sv., 1, 2, 8, 9, 11, 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht j°. art. 37 Besluit Buitengewone Rechtspleging, aangezien het bewezenverklarde niet wettigt de conclusie van het Hof, dat requirante opzettelijk de aandacht van de Landwacht heeft gevestigd op P. Nicolai.

II. Enz.;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie ten aanzien van de straf en oplegging van een gevangenisstraf voor den tijd van 2 jaar en 6 maanden;

O. dat ten laste van requirante bewezen is verklaard, dat zij te Drachten op een tijdstip in de maand Augustus 1944 opzettelijk naar aanleiding van een ruzie tusschen haar, verdachte, en haar buurvrouw Dieuwke Nicolai-van der Veen, in welke ruzie de echtgenoot van de laatst genoemde tusschen beiden was gekomen, en daarbij zijn hoed had verloren, met den hoed naar het bureau van de Nederlandsche Landwacht te Drachten is gegaan, en daardoor opzettelijk op P. Nicolai, den eigenaar van den hoed, de aandacht van de Landwacht heeft gevestigd, en deze aldus heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand te verrichten opsporing en vervolging, welk feit ten gevolge heeft gehad, dat Nicolai voornoemd werd gearresteerd, en gedurende meer dan een maand van zijn vrijheid beroofd is geweest;

O. dat het eerste middel gegrond is, daar niet is in te zien hoe door het enkele gaan naar het bureau van de Landwacht met een aan een ander toebehoorenden hoed de aandacht op dien ander kan worden gevestigd en nog wel in die mate, dat deze daardoor zou worden blootgesteld aan opsporing en vervolging;

dat mogelijkerwijs, indien nadere omstandigheden waren telaste gelegd en bewezen verklaard, zoals, dat requirante op het bureau van de Landwacht had meegedeeld, wie de eigenaar van den hoed was, dat laatstgenoemde tot de voor tewerkstelling aangevozen Nederlanders behoorde en dat zij den hoed aan de Landwacht had overhandigd, het bewezenverklarde het misdrijf van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht zoude opleveren, doch dat, nu een en ander niet is geschied en requirante zelfs door het Hof uitdrukkelijk is vrijgesproken van het mede

te laste gelegde overhandigen van meerge-
noemd hoofddeksel, requirant ter zake van
het bewezen verklaarde van alle rechtsver-
volging moet worden ontslagen;

Vernietigt de sententie, waarvan beroep;
Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:
Ontslaat requirante voor alle rechtsvervol-
ging.

No. 367.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-
SPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 3 Juni
1946. (Jhr. Mr. van Meeuwen).

Vordering tot teruggave van roerende
goederen, gekocht van den Verwalter van
verzoekers zaak in kort geding toegewezen,
onder voorwaarde, dat verzoeker aan gere-
questreerde ter hand stelle een bedrag van
f 1000 tot zekerheid voor eventueel ver-
schuldigde schadevergoeding of terugbeta-
ling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 27, lid 3 en 5, 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Verwijzende naar de stukken;

O. dat verzoeker heeft gevraagd dat Wij
in kort geding den gerequestreerde, onder
bepaling van een dwangsom, zullen veroor-
deelen tot teruggave van een aantal roeren-
de goederen die hij in 1944 heeft gekocht
van den Verwalter die toen krachtens de
maatregelen van de bezettende macht tegen
de Joden de zaak van verzoeker beheerde
en liquideerde;

O. dat gerequestreerde daartegen heeft
aangevoerd:

a. dat de verkoop noodig was om credi-
teuren, huren en personeel te kunnen beta-
len en, daar verzoeker zonder orde op zijn
zaken te stellen naar het buitenland was ver-
trokken en dat in een dergelijk geval nietig-
verklaring niet door de redelijkheid en bil-
lijkheid wordt gevorderd;

b. dat de zaak niet spoedeischend is;

c. dat gerequestreerde, die door het bom-
bardement van Rotterdam gedupeerd was,
in aanraking is gekomen met een zekeren
Wimmer, die toen zeide liquidateur van een
radiozaak te zijn, maar die, naar thans blijkt,
optrad voor den Verwalter, en door bemid-
deling van dezen de huur van het winkel-
pand heeft overgenomen terwijl hij verder
om Wimmer ter wille te zijn van dezen toen
in 1944 een aantal roerende goederen heeft
gekocht, niet begrijpende, dat het Joodsch
bezit betrof;

O. ad b.

dat verzoeker door overlegging van be-
scheiden aan Ons aannemelijk heeft gemaakt
dat hij weder een radiozaak zal beginnen,
waarvoor hij de in het verzoekschrift ge-
noemde goederen dringend noodig heeft;

dat Wij eveneens aannemelijk achten de
stelling van verzoeker dat hij deze goederen

eerst onlangs heeft opgespoord en derhalve
niet eerder een verzoek tot teruggave kan
doen;

dat Wij dan ook deze zaak van spoed-
eischenden aard achten;

O. ad c.

dat de omstandigheid, dat in 1944 een ra-
diozaak werd geliquideerd door een ander
dan dengene, die de zaak in den loop der
jaren had gedreven, voor den gerequestreer-
de, die in den radiohandel was, aanleiding
had moeten zijn om een nader onderzoek in
te stellen;

dat hij dan gemakkelijk in de buurt en
van den eigenaar van het pand, met wien hij
in verbinding kwam, in verband met de over-
name van de huur, had kunnen vernemen
dat het hier betrof Joodsch bezit;

dat onder deze omstandigheden er naar
Ons aanvankelijk oordeel termen zijn om de
goede trouw van gerequestreerde in twijfel
te trekken;

O. ad a.

dat dit verweer hierop neerkomt dat de op-
brengst van de verkochte goederen heeft ge-
diend ter voldoening van verplichtingen van
den verzoeker, zoodat verzoeker daardoor is
gebaat geworden;

dat dit naar Ons oordeel geen voldoende
reden is om niet in te grijpen maar dat wel,
indien de door gerequestreerde gestelde fei-
ten juist zouden worden bevonden, de moge-
lijkheid bestaat dat de Raad voor het Rechts-
herstel in het bodemgeschil zal oordeelen dat
de bijzondere redenen genoemd in art. 27 lid
3 van het Besluit E 100 aanwezig zijn of dat
het vijfde lid van dit artikel van toepassing
is;

O. dat een en ander Ons aanleiding geeft
om de vordering toe te wijzen onder de voor-
waarde die hierna wordt gesteld:

Rechtdoende:

Veroordeelen den gerequestreerde om de
in het verzoekschrift genoemde goederen aan
verzoeker af te geven onder voorwaarde dat
deze een bedrag van f 1000 aan den gere-
questreerde ter hand stelle als zekerheid
hetzij voor een eventueel door verzoeker
verschuldigde schadevergoeding of terugbe-
taling als bedoeld in lid 3 resp. lid 5 van art.
27 E 100, hetzij voor een eventuele terug-
gave der roerende goederen wanneer in het
bodemgeschil den eisch zou worden afgewe-
zen;

Verstaan dat gerequestreerde aan den ver-
zoeker een dwangsom verschuldigd zal zijn
van f 25 per dag voor iederen dag dat hij
met de afgifte in gebreke zal zijn, te begin-
nen den derden dag na de beteckening van
dit vonnis;

En op grond van de overweging dat par-
tijten over en weer voor een deel in het onge-
lijk zijn gesteld, compenseeren de kosten des
dat iedere partij de hare drage.

No. 368.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 8 Juni 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

Koopovereenkomst en overdracht van aandelen aan gerequesteerde nietig verklaard. Statutenwijziging ongedaan gemaakt. Ontslag verleend aan directeur, commissarissen en procuratiehouder.

De Raad verklaart zich onbevoegd ten aanzien van de gevraagde verklaring voor recht, dat verzoekers eigenaren zijn der aandelen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 25, 35, 107.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien een verzoekschrift dd. 19 October 1945, waarbij

1. a. Aron Zendijk, wonende te Olst, b. Jozef Aron Zendijk, wonende te Deventer, c. Philip Zendijk, wonende te Deventer,

ten deze handelende zoo voor zich als in hoedanigheid van beheerder der N.V. Olster Asphaltfabriek, daartoe aangesteld door het Militair Commissariaat voor Deventer bij Besluit van 4 Mei 1945 als mede in zijn hoedanigheid van bewindvoerder van het vermogen van Mozes Aron Zendijk, die door de bezettende macht is gedeporteerd, daartoe benoemd bij besluit van den Militairen Commissaris te Deventer d.d. 13 Juli 1945;

d. David Zendijk, wonende te Deventer, ten deze handelende in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over het vermogen van Hirsch Aron Zendijk, die door de bezettende macht is gedeporteerd, daartoe aangesteld bij besluit van den Militairen Commissaris te Deventer dd. 13 Juli 1945;

allen te dezer zake domicilie gekozen hebbende te Arnhem ten kantore van den procureur Mr. C. de Kempenaer, waarbij deze op de in het verzoekschrift vermelde gronden, welke hier geacht worden ingevoegd te zijn, aan den Raad hebben verzocht:

1. te verklaren voor recht, dat Aron Hartog Zendijk, Jozef Aron Zendijk, Philip Zendijk, Mozes Aron Zendijk en Hirsch Aron Zendijk, ieder zijn eigenaar van 2 aandelen à f 10,000, te samen vormende het geheele volgestorte maatschappelijk kapitaal der Olster Asphaltfabriek, nietig te verklaren de bovenomschreven koopovereenkomst en eigendomsoverdracht der aandelen en met veroordeeling der Utrechtsche Asphaltfabriek tot afgifte aan de betrokkenen of hun rechtmatige vertegenwoordigers van genoemde aandelen, de daarvoor in de plaats gestelde 100 toonder aandelen, nominaal groot ieder f 1000, met veroordeeling tot betaling van alle lasten, met veroordeeling van de Utrechtsche Asphaltfabriek tot een dwangsom van f 1000 per dag zoo zij binnen een bij het vonnis te bepalen termijn met de afgifte in gebreke mocht blijven, alles onder verplichting zijdens de verzoekers sub 1 tot overdracht van hun rechten op de Vermö-

gensverwaltung und Rentenanstalt c.q. Lippmann Rosenthal of het Duitsche Rijk aan de Utrechtsche Asphaltfabriek;

2. ongedaan te maken de statutenwijziging der N.V. Olster Asphaltfabriek ontstaan bij akte van 4 Mei 1942, verleden voor Notaris Hendrik Nicolaas Groenier te Amsterdam, zoodat weder van kracht worden de statuten van 9 Juli 1938;

3. te ontslaan te rekenen vanaf 4 Mei 1945, den heer B. G. Blom, als directeur der N.V. Olster Asphaltfabriek en de heeren Nicolaas Marie Roodenburg, Franciscus Bernardus Johannes Cips, Frans van den Berg, Paulus Gerardus Groen en Hendrik Nicolaas Groenier als commissarissen en W. L. Lapiakas als procuratiehouder;

4. te veroordeelen de Utrechtsche Asphaltfabriek tot betaling aan de Olster Asphaltfabriek uit hoofde voormeld van een bedrag van f 94,000 met compensatie van kosten, des dat iedere partij haar eigen kosten draagt;

O. dat de N.V. Utrechtsche Asphaltfabriek gevestigd te 's-Gravenhage, als verweerster met de inwilling van het verzoek instemt, ten bewijze waarvan zij het verzoekschrift mede heeft ondertekend terwyl F. van den Berg als directeur van verweerster en Ir. N. M. Roodenburg in het verzoekschrift genoemd als commissaris der Olster Asphaltfabriek als verweerders hebben verklaard persoonlijk geen bezwaar tegen toewijzing van het verzoek te hebben, zijnde van de overige sub 3 in het petitum van het verzoekschrift genoemde personen geen verweerschrift ingekomen;

O. dat ten aanzien van den ten requeste gestelden koop in den bezettingstijd van de aandelen der Olster Asphaltfabriek door de Utrechtsche Asphaltfabriek, welke koop door deze laatste als verweerster is erkend, de voorwaarden in de artikelen 23 en 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) voor nietigverklaring van dezen koop en eigendomsoverdracht vereischt, aanwezig zijn, zoodat het daartoe strekkend verzoek, vervat in het petitum sub 1 van requestranten, voor toewijzing vatbaar is;

O. dat echter het in dat 1e petitum meer gevraagde betreft de verklaring voor recht, dat de verzoekers eigenaren zijn dier aandelen doch dit niet door den Raad kan worden beslist omdat ingevolge Hoofdstuk IV van bovengenoemd Besluit de beslissing over den eigendom der aandelen bij de registreerende instantie berust;

O. dat de Utrechtsche Asphaltfabriek als verweerster zich vereenigt met de toewijzing van het door requestranten in het petitum sub 2, 3 en 4 gevraagde en geen der andere betrokken partijen verweer heeft gevoerd zoodat, nu de daarvoor ten requeste gestelde gronden deze toewijzing naar de bepalingen van het Besluit Herstel Rechtsverkeer wettigen, de Raad het gevraagde zal toewijzen, als in het dictum omschreven;

Op voorschreven gronden beslissende:

1. Verklaart nietig den verkoop en koop

Vervolg Na-Oorlogsche Rechtspraak.

van de 10 aandelen à f 10,000 van de N.V. Olster Asphaltfabriek, gesloten tusschen de NAGU en de N.V. Utrechtsche Asphaltfabriek, alsmede de eigendomsoverdracht dier aandelen aan de koopster;

2. Maakt ongedaan de statutenwijziging der N.V. Olster Asphaltfabriek ontstaan bij akte dd. 4 Mei 1942, verleden voor Notaris Hendrik Nicolaas Groenier te Amsterdam, zoodat weer van kracht worden de statuten van 9 Juni 1938;

3. Ontslaat te rekenen vanaf 4 Mei 1945 den Heer B. G. Blom als directeur der N.V. Olster Asphaltfabriek en de Heeren Nicolaas Marie Roodenburg, Franciscus Bernardus

Gips, Frans van den Berg, Paulus Gerardus Groen en Hendrik Nicolaas Groenier als commissarissen en W. L. Lapekas als procuratiehouder;

4. Veroordeelt de Utrechtsche Asphaltfabriek tot betaling aan de Olster Asphaltfabriek uit hoofde ten requeste vermeld van een bedrag van f 94,000;

Verklaart zich voor het overige onbevoegd. Compenseert de proceskosten des dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

Vervolg Tribunalen in Nederland.

3e. De gelofte van trouw aan Ir. Anton Mussert heeft afgelegd en daarmede blijk gegeven heeft van Nationaal-socialistische gezindheid;

4e. Hulp en steun heeft verleend aan handlangers of medewerkers van den vijand, door reclamebiljetten of een reclamebiljet voor de N.S.B. voor hare ramen aan de straatzijde van hare woning te hangen.

Op grond van welk handelen zij geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk.

Gezien de processtukken;

O. dat de beschuldigde ter zitting van den 25en Maart 1946 heeft verklaard:

dat zij het haar te laste gelegde erkent, behalve het sub 3 te laste gelegde;

dat zij nooit een belofte van trouw aan Mussert afgelegd heeft;

dat zij gewoon lid tot het einde was;

dat zij eenmaal een biljet met een beeltenis van Mussert voor haar raam heeft opgehangen;

dat zij erkent de haar getoonde documenten geteekend te hebben;

dat zij groepsvertegenwoordigster was voor de gezinsbusjes;

dat zij er nooit over „gepraktiseerd” heeft, dat de N.S.B. gemeene zaak met de Duitschers maakte;

Post alia:

O. dat de in de bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden opleveren even zoovele reden gevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Tribunaal, dat daardoor is bewezen, dat de beschuldigde zich op de in de beschuldiging aangegeven wijze heeft gedragen, met dien verstande, dat beschuldigde was gewoon lid der N.S.B. en dat niet bewezen is het sub 3 te laste gelegde, in hoeverre de beschuldiging dan ook vervallen wordt verklaard;

dat het Tribunaal de opmerking van beschuldigde, dat zij er nooit over „gepraktiseerd” heeft, dat de N.S.B. gemeene zaak met de Duitschers maakte, niet beschouwt als een ontkenning van de desbewustheid van haar gedrag in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk, doch ook al zou

deze desbewustheid wel bedoeld zijn ontkend te worden, het Tribunaal een dergelijk vaag verweer verwerpt, omdat vaststaat, dat een vrouw als beschuldigde, die van het begin tot het eind lid van de N.S.B. is geweest en hare periodiek, waarmede zij colporteurde, geregeld las, bekend moet zijn geweest met de landverraderlijke tendenties van deze kliek, zoodat zij er zich ook van bewust moet zijn geweest, dat zij, door deze kliek op allerlei wijze te steunen, zich gedroeg in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk;

O. dat de beschuldigde daardoor geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk;

O. dat voormeld bewezen verklaarde de cplegging van de hieronder vermelde maatregelen wettigt, op grond van de ernst der gedragingen in verband met de omstandigheden;

O. daaromtrent, dat het Tribunaal de gedragingen van deze vrouw, die zich gedurende al de bezettingsjaren als een volbloed N.S.B.-ster heeft doen kennen, van ernstigen aard acht en daarbij nauwelijks verzachtende omstandigheden heeft kunnen vinden;

Gezien de betrekkelijke artikelen;

Uitspraak doende:

Verklaart den beschuldigde schuldig aan hetgeen hierboven is bewezen verklaard;

Legt de navolgende maatregelen aan den beschuldigde op:

1°. Interneering, waarbij in overweging wordt gegeven, een tijdsduur in acht te nemen van twee jaren, na de dag der in hechtenisneming, zijnde 3 April 1945, zoodat de interneering zal eindigen op 3 April 1947;

2°. Ontzetting van het recht van kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

3°. Heft het beheer over het vermogen van beschuldigde op met ingang van den dertigsten dag, nadat het fiat executie op deze uitspraak zal zijn verleend, resp. het fiat executie bij herhaling zal zijn geweigerd.

7 Augustus 1946 (afl. 5)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No 369—382

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

van de 10 aandelen à f 10,000 van de N.V. Olster Asphaltfabriek, gesloten tusschen de NAGU en de N.V. Utrechtsche Asphaltfabriek, alsmede de eigendomsoverdracht dier aandelen aan de koopster;

2. Maakt ongedaan de statutenwijziging der N.V. Olster Asphaltfabriek ontstaan bij akte dd. 4 Mei 1942, verleden voor Notaris Hendrik Nicolaas Groenier te Amsterdam, zoodat weer van kracht worden de statuten van 9 Juni 1938;

3. Ontslaat te rekenen vanaf 4 Mei 1945 den Heer B. G. Blom als directeur der N.V. Olster Asphaltfabriek en de Heeren Nicolaas Marie Roodenburg, Franciscus Bernardus Gips, Frans van den Berg, Paulus Gerardus Groen en Hendrik Nicolaas Groenier te Amsterdam, commissarissen en W. L. Lapekas als procuratiehouder;

4. Veroordeelt de Utrechtsche Asphaltfabriek tot betaling aan de Olster Asphaltfabriek uit hoofde ten requeste vermeld van een bedrag van f 94,000;

Verklaart zich voor het overige onbevoegd.

Compenseert de proceskosten des dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

No. 369.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 25 Februari 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens, Vice-Admiraal Vos).

Het geval, waarin van niets anders sprake is dan dat een meisje keukenwerk voor een Deutsche organisatie heeft verricht, kan niet als hulpverlening aan den vijand worden beschouwd.

Ontslag van rechtsvervolging (ambtshalve).

(Sr. art. 102.)

Op het beroep van Theodora Johanna van der Kleij, zonder beroep, wonende te Delft, thans in bewaring gesteld in de Strafgewenis te Scheveningen, requirante van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 5den December 1945, waarbij zij werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen” en met toepassing van de artt. 102 Sr. jo. 22 B.B.S., 10, 31, 38 Sr., 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11 B.B.S., 35, 37 B.B.Rechtspl. werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van tien jaren.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Pompe;

Gezien enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

T. 2.

Oplegging van een straf of maatregel, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde, ten deze gelijkgesteld met verkeerde toepassing der Wet ingevolge art. 16 lid 1 van het Besluit op de Bijz. Gerechtshoven jo. art. 99 lid 1 der Wet R. O.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijne conclusie, dat de Raad de sententie in zoover vernietigende, een gevangenisstraf van twee maanden zal opleggen;

O. ambtshalve, dat het Hof ten laste van requirante heeft bewezen verklaard, dat zij in Nederland in de jaren 1942, 1943, 1944 en tot Mei 1945 opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, vrijwillig keukenwerkzaamheden voor de Deutsche Organisation Todt heeft verricht;

dat het Hof het aldus bewezen verklaarde heeft gequalificeerd als: „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”, strafbaar gesteld bij de artt. 102 Sr. juncto 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

dat het hier bedoelde misdrijf van art. 102 Sr. blijkens de strafbedreiging, blijkens de omstandigheden genoemd in het tweede lid en blijkens zijn plaatsing in den titel „Misdrijven tegen de veiligheid van den Staat” tot de zwaarste misdrijven van het Nederlandsche Strafrecht is te rekenen;

dat in art. 22 B.B.S. weliswaar aan dit misdrijf een belangrijke uitbreiding is gegeven o.a. door er mede onder te begrijpen het verrichten van eenige daad ten voordeele van den vijand, maar dat dit niet wegneemt, dat volgens hetzelfde B.B.S. dit misdrijf tot de zwaarste van het Nederlandsche Strafrecht wordt gerekend, zelfs nog zwaarder dan art. 102 Sr. dit deed, aangezien volgens art. 11 van het B.B.S. op dit misdrijf steeds als zwaarste straf de doodstraf is gesteld, onverschillig of het misdrijf wordt begaan onder de omstandigheden van art. 102, tweede lid of zonder deze omstandigheden;

dat dit te meer klemt aangezien blijkens de considerans van het B.B.S. dit Besluit zijn grondslag vindt in de overweging dat de veiligheid van den Staat het dringend noodzakelijk maakt buitengewone bepalingen van strafrecht vast te stellen voor de berechting van feiten, welke in zoo ernstige mate strafwaardig zijn, dat de strafbaarheid daarmede in overeenstemming dient te worden gebracht;

dat het hiermede bezwaarlijk te rijmen valt onder deze strafbepalingen te brengen een geval als het onderhavige, waarin van niets anders sprake is dan dat een meisje keukenwerk voor een Deutsche organisatie heeft verricht;

dat de Raad te minder kan aannemen, dat dit geval onder deze strafbepalingen zou zijn te brengen, aangezien blijkens de in art. 102, tweede lid, genoemde omstandigheden en blijkens het opschrift van den eersten titel

van het tweede boek van het W. v. Sr. „Misdrijven tegen de veiligheid van den Staat” het misdrijf in kwestie niet alleen tot de misdrijven van de zwaarste soort valt te rekenen, waarvan men in het onderhavige geval niet in ernst kan spreken, maar ook een bepaald politiek karakter voor dit misdrijf verondersteld wordt, hetzij in den aard van het feit, hetzij in den persoon van de requirante gelegen, van welk politiek karakter in dit geval blijkens 's Hof's sententie ook geen sprake is;

dat de Raad dan ook niet kan aannemen, dat het bewezen verklaarde oplevert het hulp verleen aan den vijand in den zin van art. 102 Sr. en evenmin het verrichten van eenige daad ten voordeele van den vijand in den zin van art. 22 B.B.S.;

dat het bewezen verklaarde, hoewel ongetwijfeld een afkeurenswaardig gedrag opleverend, dat zou kunnen worden gebracht onder het Tribunaalbesluit en waarvoor dan ook requirante reeds vele maanden gedetineerd is, ook niet bij eenige andere wettelijke bepaling strafbaar gesteld is;

Vernietigt de bestreden sententie, behalve wat betreft de bewezenverklaring, en

Rechtdoende ten principale overeenkomstig art. 105 Wet R. O.:

Verklaart het bewezen verklaarde feit niet strafbaar.

Ontslaat requirante deswege van alle rechtsvervolging.

No. 370.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Eerste Kamer), 29 Mei 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. van Driest).

Uitlegging van de woorden in de dagvaarding „terwijl hij moest begrijpen”. Wijziging van de qualificatie.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Pieter van der Linden, bouwkundige, wonende te Gouda, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 25sten Febr. 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit vrijheidsberoving van langer dan één maand ten gevolge heeft gehad” en met toepassing van de artt. 28 Sr., 8, 9 en 26 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaar met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van vijftien jaar.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel;

Gezien enz.;

Gehoord den requirant omtrent zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 26 B.B.S., 350, 351, 358, 359 Sv., 1 B.B.R., omdat het Hof het bewezen verklaarde strafbaar oordeelt, ook voorzover het inhoudt, hetgeen verdachte moest begrijpen, temeer nu de vrijheidsberoving alléén het gevolg was van dat, wat verdachte moest begrijpen.

II. S. der genoemde artikelen, omdat uit de gebezigde bewijsmiddelen niet kan worden afgeleid, dat verdachte de gevolgen zijner mededeeling begreep, immers daaruit volgt, dat hij redelijkerwijs kon verwachten, dat Sixma door onder te duiken, zich aan de mogelijke maatregelen van den vijand zou onttrekken.

III. S. der gemelde artikelen, door bewijs te ontleenen aan de verklaring van verdachte „dat hij begreep dat opsporing en vervolging van getuige Sixma ten gevolge van zijne daad kon worden verwacht doch hij meende dat getuige Sixma door onder te duiken aan vrijheidsberoving zou ontkomen”, kunnende hieruit nimmer een aanwijzing voor het bewezen verklaarde worden geput.

IV. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat ten laste van requirant is bewezen verklaard, dat hij te Gouda in Juli 1944, gedurende den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland, opzettelijk F. H. Sixma heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand door toen aldaar opzettelijk aan zekeren Velthuyzen Kringleider der N.S.B., te verzoeken aan den S.D. mede te deelen, dat er bij Sixma o.a. radiotoestellen en afval van non-ferro metalen verborgen waren, begrijpende dat opsporing en vervolging en moedende begrijpen dat vrijheidsberoving als voormeld als gevolg hiervan redelijkerwijze kon worden verwacht, zijnde inderdaad F. H. Sixma voornoemd dientengevolge gearresteerd en gedurende meer dan een maand van zijn vrijheid beroofd;

O. ten aanzien van het eerste middel, dat in het algemeen de in eene telastelegging ten aanzien van den verdachte voorkomende woorden „moedende begrijpen” of „terwijl hij moest begrijpen” beteekenen, dat het wel niet anders kon, en dus vaststaat, dat de verdachte inderdaad begrepen heeft, zoodat eene telastelegging als de onderhavige, waar-

in aan requirant wordt verweten, dat hij de daarin bedoelde mededeeling heeft gedaan, „begrijpende, althans moetende begrijpen”. dat opsporing, vervolging en vrijheidsberoving het redelijkerwijs te verwachten gevolg zoude zijn, in het algemeen, zij het dan ook op minder gewenschte wijze, wil uitdrukken, dat het begrip van het te verwachten gevolg bij den dader aanwezig was;

dat echter het Hof, bewezen verklarend, dat requirant begreep dat opsporing en vervolging, en dat hij moest begrijpen, dat vrijheidsberoving als gevolg zijner handeling kon worden verwacht, blijkbaar beide uitdrukkingen als van verschillende beteekenis heeft opgevat, welke opvatting in het onderhavige geval, als met de woorden der telastelegging niet onvereinigbaar, in cassatie moet worden geëerbiedigd, doch welke noodzakelijkerwijs medebrengt, dat de woorden „moetende begrijpen” slechts kunnen beteekenen, dat de dader, hoewel hij een en ander had behooren te begrijpen, in werkelijkheid niet begrepen heeft;

O. dat al houdt de bewezenverklaring dus niet in, dat verdachtes opzet mede was gericht op de vrijheidsberoving van Sixma, dit slechts invloed kan hebben op de qualificatie, doch de sententie overigens niet kan aantasten;

O. ten aanzien van het tweede en het derde middel, welke de Raad gezamenlijk zal behandelen, dat het Hof o.a. als bewijsmiddel heeft gebezigd requirant's verklaring, ter terechtzitting, dat hij begreep, dat opsporing en vervolging van F. H. Sixma ten gevolge van zijn daad kon worden verwacht, doch dat hij meende, dat Sixma door onder te duiken aan vrijheidsberoving zou ontkomen;

O. dat deze verklaring de daaraan door het Hof ontleende gevolgtrekking ten aanzien van requirants opzet met betrekking tot opsporing en vervolging van Sixma volledig dekt, terwijl met betrekking tot diens mogelijke vrijheidsberoving het middel zijn belang heeft verloren ten gevolge van de hierboven gegeven beslissing op het eerste middel;

O. ten aanzien van het 4e middel, dat het Hof naar 's Raads oordeel terecht aan requirant zijn daad zwaar heeft aangerekend, temeer, nu hij, teneinde een hem onwettig persoon te verwijderen, niet slechts in eene opwelling van woede of ergernis daartoe de hulp van den vijand heeft ingeroepen, doch bij zijn daartoe gevormd voornemen is gebleven, ook nadat een kring-leider der N.S.B. hem had aangeraden, nog eens over zijn plan na te denken; dat hij nu wel eenigen tijd na de volvoering daarvan Sixma heeft aangeraden, onder te duiken, waaraan deze geen gevolg heeft gegeven, doch dat dit zijne eenmaal gedane aangifte niet ongedaan kon maken, daar toch, ook al zoude Sixma dien raad hebben opgevolgd, dit dezen geenszins tegen opsporing en vervolging zoude hebben gevrijwaard;

O. dat de Raad dan ook geen aanleiding kan vinden, de opgelegde straf te vermin-

deren, doch termen aanwezig acht, den tijd, door requirant in bewaring doorgebracht, in mindering te brengen, zooals hieronder zal worden bepaald;

Vernietigt de sententie, waarvan beroep, doch alleen ten aanzien van de qualificatie; Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Gezien art. 27 Sr.;

Qualificeert het bewezen verklaarde als: Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en vervolging door of vanwege den vijand, terwijl het feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad.

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht van 3 September 1945 af.

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 371.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 29 Mei 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. van Driest).

Requirant, reserve-officier van het Nederlandsche leger, is in dienst getreden bij het legioen Nederland.

Motiveering van de doodstraf.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van Willem van Groningen, luitenant-kolonel der Staatspolitie, wonende te Utrecht, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, 5e Kamer, van den 18den Febr. 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

I. „Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is;

II. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen” en met toepassing van de artt. 5, 57, 101 en 102 Sr., 1, 4, 11 en 22 B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel;

Gezien enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat aan requirant bij inleidende dagvaarding is te laste gelegd, dat hij in of omstreeks het tijdvak van Mei 1941 tot Augustus 1941, te Rotterdam, opzettelijk terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand als Chef is opgetreden van de Inlichtingendienst, zijnde een afdeling van de Rotterdamse politie, die werkte voor en met de S.D., althans voor en met het vijandig burgerlijk of militair Gezag, en als zoodanig onder meer onderzoeken heeft ingesteld en laten instellen naar vaderlandsch. lievende manifestaties van de Rotterdamse bevolking en dat hij in of omstreeks Augustus 1941 te Rotterdam, althans te 's-Gravenhage, althans in Nederland, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen bij het Legioen Nederland, althans vrijwillig in krijgsveld van Staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden en dat hij in of omstreeks het tijdvak van Augustus 1942 tot Mei 1943, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand, als S.S. Obersturmführer (opperluitenant) tegen de Russen aan het Oostfront nabij Leningrad heeft gevochten;

O. dat het Hof bewezen heeft verklaard, dat verdachte heeft begaan, hetgeen hem in de tweede en derde plaats is te laste gelegd met dien verstande dat het in de tweede plaats te laste gelegde feit is gepleegd te 's-Gravenhage;

O. ambtshalve, dat het in de tweede plaats te laste gelegde inhoudt, dat requirant dienst heeft genomen bij het Legioen Nederland, althans is getreden in krijgsveld, of Staatsdienst of publieken dienst, welk laatste feit zich in zooverre van de eerstgenoemde onderscheidt, dat daaraan niet is verbonden het verlies van het Nederlanderschap, zoodat de rechter over de feiten zich heeft uit te spreken omtrent den aard van den dienst, in welken een verdachte is getreden;

O. dat nu weliswaar het Hof blijkens de bewezenverklaring het geheele in de tweede plaats te laste gelegde bewezen acht, doch daaraan toevoegt „dat het van algemeene bekendheid is dat het Legioen Nederland was een militaire formatie bestemd om aan Duitse zijde en onder Duitse leiding deel te nemen aan den strijd aan het Oostfront en dat deshalve dienst bij die formatie moet worden aangemerkt als vreemde krijgsveld”;

O. dat hieruit, mede in verband met de door het Hof bezigde qualificatie, volgt, dat het Hof de bewezenverklaring op dit punt heeft willen beperken tot het dienstnemen bij het Legioen Nederland;

O. nu ten aanzien van het middel, dat requirant was reserve-officier van het Nederlandsche leger en als zoodanig onder aan-

roeping van God's naam trouw heeft gezworen aan de Koningin, gehoorzaamheid aan de wetten en onderwerping aan de krijgsveld; dat requirant niet alleen in een tijd van bittersten nood van Koningin en volk dien eed heeft gebroken, doch zelfs naar den vijand is overgelopen en trouw heeft gezworen aan den man, wiens horden ellende brachten over het land voor welks verdediging hij zelfs zijn leven had behooren te offeren;

O. dat onder deze omstandigheden de Raad van oordeel is, dat het Hof terecht de zwaarste straf heeft opgelegd;

Verwerpt het beroep.

No. 372.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 25 Maart 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens, Schout bij Nacht Heeris).

Ideële motieven in casu geen aanleiding tot vermindering van de straf.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van Johannes Hendrik Elderson, kantoorbediende, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, 5e Kamer, van den 17den December 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 10, 28 en 101 Sr., 1, 8, 9 en 11 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris;

Gezien enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in of omstreeks Mei 1943 te 's-Gravenhage, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog

was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen bij het N.S.K.K.”;

O. ten aanzien van het eenige middel:

O. dat requirant's raadsman als eenig motief te zijn gunste heeft naar voren gebracht, dat requirant uit ideëele motieven het misdrijf heeft gepleegd;

dat de Raad hierin geen aanleiding vindt de opgelegde straf te verminderen, waar dergelijke motieven voor een verkeerd en aan den Nederlandschen Staat vijandig doel, den dader van het gepleegde misdrijf niet minder gevaarlijk en het misdrijf niet minder ernstig maken;

dat de Raad echter wel termen aanwezig acht om, nu requirant zich reeds vanaf 4 Augustus 1945 in bewaring bevindt naar analogie van art. 27 Sr. den tijd door hem in bewaring doorgebracht, op de opgelegde gevangenisstraf in mindering te brengen;

O. dat nu requirant blijkens zijn verschijning ter terechtzitting tot werken in staat is, requirant zijn gevangenisstraf in een Rijks-werkinrichting zal kunnen ondergaan;

O. ambtshalve met betrekking tot de bijkomende straf;

dat requirant door zich — uiteraard zonder Koninklijk verlof — in vijandelijken dus vreemden krijgsveld te begeven, zijn Nederlandschap en daarmee zijn actief en passief kiesrecht heeft verloren, zoodat hij van deze rechten niet meer behoort te worden ontzet;

Gezien art. 7 B.B.S. en 27 Sr.;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zoover betreft de daarbij opgelegde bijkomende straf;

Verwerpt het beroep voor het overige, evenwel onder bepaling dat requirant de hem bij de bestreden sententie opgelegde gevangenisstraf geheel in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan en dat bij de tenuitvoerlegging van die straf daarop de tijd, door requirant van 4 Augustus 1945 tot aan de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in bewaring doorgebracht geheel in mindering zal worden gebracht.

No. 373.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Eerste Kamer), 5 Juni 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Gen. Winkelman).

Onvoldoende motiveering van de strafmaat.

(Sr. art. 359.)

Op het beroep van Johannes Jacobus Snel, chauffeur, wonende te Amsterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, vijfde Kamer, van den 11den Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

I. „Als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat Nederland met deze in oorlog is.”

II. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen”, meermalen gepleegd.

III. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 B.B.S.”, meermalen gepleegd; en met toepassing van de artt. 28, 57, 101 en 102 Sr., 1, 2, 7, 8, 9, 11, 22, 26, 28, 24 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, waarvan de laatste vijftien jaren te ondergaan in een Rijkswerkinrichting met ontzetting van de rechten van het bekleeden van ambten, het dienen bij de gewapende macht en het kiezen en de kiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Kranenburg;

Gezien enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 11, 22, 24, 26, 28 B.B.S. en artt. 28, 57, 101, 102 Sr., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie en verwijzing van de zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage teneinde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: enz.;

O. ambtshalve, dat het Hof tot de bewezenverklaring is gekomen, door de verklaringen van requirant, en van de getuigen Lages, van Wijk en G. Reints, welke beide laatsten er belang bij kunnen hebben, om, zonder nog uitdrukkelijk onwaarheid te spreken, den gang van zaken voor requirant zoo ongunstig mogelijk en voor zich zelf zoo gunstig mogelijk voor te stellen;

O. dat het Hof vervolgens ten aanzien van de op te leggen straf overweegt:

dat het Hof het in dienst treden bij de voormelde Deutsche instelling (Einsatzstab Rosenberg, *Red.*), een onderdeel van een van de schandelijkste bedrijven van de Deutsche overheid, den verdachte zeer ernstig aanrekent en het mede op grond van zijn medewerking aan het weghalen van ondergedokenen dan ook de zwaarste straf zou hebben opgelegd, ware het niet, dat het Hof het aannemelijk acht, dat hij nog getracht heeft enkele dier personen te laten ontoko-

men; dat het Hof de bewezen feiten te ernstig acht om bij de bestraffing daarvan in belangrijke mate rekening te houden met hetgeen verdachte ten behoeve van den ondergrondschen strijd heeft verricht, welke feiten bovendien eerst, toen het einde van den oorlog in zicht was, hebben plaats gevonden”;

O. dat deze overweging, gezien in het licht van het hierboven overwogene, in het onderhavige geval niet voldoet aan den eisch van art. 359 Sv., daar noch daaruit, noch uit eenig ander deel der sententie duidelijk blijkt, waaruit requirant's medewerking aan het weghalen van ondergedokenen met juistheid heeft bestaan, met name, of hij de mededeeling aan van Wijk betreffende de aanwezigheid van Joden deed geheel uit eigen beweging, dan wel min of meer daartoe gedwongen door de houding van den getuige G. Reints, terwijl het antwoord op deze vraag uiteraard van grooten invloed zal zijn op de op te leggen straf;

Vernietigt de sententie waarvan beroep;

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, teneinde haar op de bestaande telastelegging af te doen.

No. 374.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 15 April 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Vee-gens, Schout bij Nacht Heeris).

De feiten, dat requirant in 1941 is aangenomen bij den „West-Deutschen Wach- und Schutzdienst” en in 1942 heeft dienst-genomen bij den Wachdienst „Nieder-Sachsen”, deden het Nederlandschap niet verloren gaan.

Wegens in 1943 vrijwillig toetreden tot den Waffen SS veroordeeld, maar straf te-ruggebracht van vijftien op vijf jaren.

Ten onrechte heeft het Hof ontzetting uit beide kiesrechten uitgesproken op grond van een door het Hof als mogelijk voor-zlene verkrijging van het Nederlander-schap.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van Andries Orré, schoen-maker, wonende te Leeuwarden, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechts-hof te Kamer te Leeuwarden, van den 5den Februari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij eene buitenland-sche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 27, 28, 31 en 101 Sr., 7, 8, 9 en 11 B.B.S. werd veroordeeld tot gevan-genisstraf voor den tijd van veertien jaren, met bepaling dat de veroordeelde die straf

voor een gedeelte van dertien jaren in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan en ont-zetting van het recht om te dienen bij de gewapende macht en van het recht om te kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkie-zingen, zulks voor den tijd van het leven en voor wat betreft de ontzetting van actief en passief kiesrecht, voor het geval hij het Ne-derlanderschap mocht herkrigen.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris;

Gezien enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voor-gesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. en/of v. t. van art. 1 B.B.R., jo. de artt. 348, 349, 350, 351 en 352 Sv., art. 24 lid 1 B.B.S., art. 83 Sr. en art. 7 lid 4 van de Wet van 12 December 1892, Staatsblad nr. 268, op het Nederlandschap en het in-gezetenschap, zooals deze Wet nader is ge-wijzigd, door aan te nemen dat requirant als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., door vrijwillige toetreding tot het Deutsche legeronderdeel de Waffen SS, vrijwillig bij de buitenlandse mogendheid Deutschland is getreden in krijgsmacht, hoewel blijkens de opgaven van requirant ingevolge het proces-verbaal der terechtzitting van het Bijzonder Gerechtshof, requirant reeds in het jaar 1941 zich gemeld heeft en aangenomen is bij de West Deutsche Wache- und Schutzdienst in het jaar 1942 toegetreden is tot de Wachdienst „Nieder Sachsen” te Zeist, hebbende requirant door deze toetredingen en aannemingen zijn Nederlander-schap verloren, zoodat hij geacht moet worden in 1943 niet meer Nederlander te zijn geweest in den zin van art. 83 Sr.

II. S. en/of v. t. van de artt. 9 en 10 Sr. en 1 en 11 B.B.S., door den requirant te veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den duur als in de bestreden sententie nader is omschreven, in stede van den requirant te veroordeelen tot een belangrijk la-geren straf;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwijzing der zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te Arnhem teneinde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen ver-klaard: „dat hij te Leeuwarden in het eerste kwartaal van 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig toe-treden tot het Deutsche legeronderdeel, de Waffen S.S., vrijwillig bij de buitenland-sche mogendheid Deutschland is getreden in krijgsmacht, wetende, dat Deutschland met Nederland in oorlog was;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat dit er over klaagt, dat de bewezen-verklaring niet voldoende met redenen is omkleed omdat het Hof één der volgens art. 101 Sr. vereischte elementen van het straf-bare feit, waarvoor de requirant veroor-

deeld werd, n.l. zijn Nederlandschap ten tijde van zijn toetreden tot de Waffen SS, aanwezig heeft geacht, niettegenstaande de uit het proces-verbaal der terechtzitting blijkende opgaven van requirant, dat hij reeds tevoren in 1941 is aangenomen bij den „West-Deutschen Wach- und Schutzdienst“ en in 1942 is toegetreden tot den Wachdienst „Nieder-Sachsen“ te Zeist, als gevolg waarvan hij reeds in 1941, althans in 1942, dus vóór zijn dienstneming bij de Waffen SS in 1945, het Nederlandschap zou hebben verloren;

dat in de bestreden sententie het oorspronkelijke Nederlandschap van requirant terecht is afgeleid uit het feit van zijn geboorte als kind van een ingezetene des Rijks, die zelf geboren was uit eene in het Rijk wonende moeder;

dat ten processe niets is gebleken van eenige omstandigheid, die dit Nederlandschap reeds vóór 1943 zou hebben doen te-
loegaan;

dat requirant weliswaar ter terechtzitting de verklaring heeft afgelegd, dat hij vóór zijne indiensttreding bij de Waffen SS in dienst is geweest bij de bovenbedoelde wachtdiensten, maar dat — afgezien van de vraag, welke waarde aan deze, door geen enkel ander bewijsmiddel bevestigde en door het Hof in zijn sententie geheel ter zijde gelaten verklaring nog in cassatie zou kunnen worden toegekend — in elk geval die wachtdiensten in de aangegeven jaren 1941 en 1942 het Nederlandschap van requirant niet zouden hebben doen verloren gaan;

dat immers voor hunne collectieve inlijving bij de „Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtsbefehlshaber in den Niederlanden“ als „Gefolgschaftsmitglieder der Wehrmacht“ met ingang van 1 Augustus 1943, de in zekere opzeggbare dienstbetrekking tot de in het eerste middel genoemde wachtdiensten staande wachtslieden niet geacht konden worden in Duitschen krijgs- of staatsdienst te zijn;

dat derhalve het eerste middel ongegrond is;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat dit den Raad in zooverre gegrond voorkomt, dat een gevangenisstraf van veertien jaren voor dezen requirant aanmerkelijk te hoog is;

dat immers de persoonlijkheid van den requirant getuigt van geringe en bij zijn leeftijd aanmerkelijk achtergebleven ontwikkeling, die aannemelijk maakt dat hij zich van den ernst van zijn daden slechts in verminderde mate bewust is geweest;

dat bovendien de slechte economische omstandigheden van hem en zijn gezin zijn afdwaling tot op zekere hoogte verklaren en verontschuldigen;

dat hij ten slotte zijn werk als schoenmaker ook tijdens zijn verband bij de Waffen SS heeft voortgezet en feitelijk niet in den strijd heeft medegevochten;

dat op die gronden de straf tot vijf jaren behoort te worden teruggebracht;

dat de Raad daarenboven termen vindt

om, met analogische toepassing van art. 27 Sr., den tijd door den requirant in bewaring doorgebracht, op de straf in mindering te brengen;

O. ambtshalve ten aanzien van de bijkomende straf van ontzetting uit het actief en passief kiesrecht voor het leven, voor het geval dat requirant het, door zijn treden in Duitschen Krijgsdienst n.l. bij de Waffen SS verloren Nederlandschap mocht herkrijgen;

dat het Hof terecht rekening heeft gehouden met het feit, dat de requirant met zijn Nederlandschap ook de beide kiesrechten heeft verspeeld;

dat evenwel de door het Hof als mogelijk voorziene herkrijging van het Nederlandschap slechts bij of krachtens de Nederlandse wet zou kunnen plaatsvinden;

dat het niet op den weg van den rechter ligt om bij voorbaat uit te maken, dat, zelfs indien de Overheid den requirant in de toekomst het Nederlandschap wederom waardig zou keuren, hem niettemin de beide kiesrechten voor het leven ontzegd moeten blijven;

dat op dien grond het Hof de bedoelde bijkomende straf ook in dezen geclausuleerden vorm niet had behooren op te leggen;

Vernietigt de bestreden sententie doch alleen voor zoover betreft de opgelegde hoofdstraf en bijkomende straf van voorwaardelijke ontzetting van het actieve en passieve kiesrecht;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Gezien enz.; Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, geheel in eene Rijkswerkinrichting door te brengen; Bepaalt dat op deze straf in mindering zal worden gebracht de tijd, door requirant sedert 12 Mei 1945 tot de tenuitvoerlegging van dit arrest in bewaring doorgebracht.

No. 375.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 20 Maart 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. van Driest).

Requirant's bewering voor het Hof, dat hij in Augustus 1943 voor de keus werd gesteld van de Wach- und Schutzdienst in militairen dienst over te gaan of naar een concentratiekamp te worden gezonden, is te beschouwen als een beroep op overmacht, waarop het Hof geen beslissing heeft gegeven.

Verwijzing wegens vormverzuim.

(Sr. art. 40; Sv. art. 358.)

Op het beroep van Hubertus Lodewijk Graus, voorman, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgedangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere

Gerechtshof, 5e Kamer, te 's-Gravenhage van den 26sten November 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen” en met toepassing van de artt. 10, 28 en 102 Sr., 1, 8, 9, 11 en 22 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren met ontzetting van de rechten tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgesproken verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber;

Gezien enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende: S. of v. t. van art. 350, 351, 358, 359, art. 1 D 63, art. 168 van de Grondwet, art. 20 R. O., art. 9, 10, 28 en 32 Sr., art. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11 van het Besluit D 61, door dien de opgelegde hoofdstraf en de bijkomende straffen niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie in zoover vernietigende een gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren zal opleggen;

O. dat aan requirant bij inleidende dagvaarding is telaste gelegd: „dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen 27 Augustus 1943 en 4 Mei 1945 te Roosendaal, Ridderkerk, Amsterdam en Rotterdam, althans in Nederland terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk ten voordeele van den vijand als wachtsman bij de Duitse Weermacht, gewapend met een geweer, loodsen en terreinen heeft bewaakt en wachtdiensten heeft verricht”;

O. ambtshalve, dat bij de bestreden sententie het Hof het bewijs van het telaste gelegde heeft aangenomen op grond van:

a. de verklaring van verdachte ter terechtzitting: dat hij in het tijdvak tusschen 27 Augustus 1943 en 4 Mei 1945 te Roosendaal, Ridderkerk, Amsterdam en Rotterdam opzettelijk ten voordeele van Duitschland als wachtsman bij de Duitse Weermacht, gewapend met een geweer, loodsen en terreinen heeft bewaakt en wachtdiensten heeft verricht;

dat het ter terechtzitting aanwezige Personalausweisbuch op hem betrekking heeft;

b. dit laatstgenoemde boekje, voorzover daaruit blijkt dat het is uitgereikt aan verdachte;

c. een proces-verbaal van den Raadsheer-Commissaris d.d. 5 October 1945, voorzover inhoudende de verklaring van verdachte, dat hij bij het verrichten van zijne diensten wist, dat Duitschland nog steeds in oorlog was met Nederland;

O. dat blijkens het proces-verbaal der terechtzitting van het Hof echter blijkt, dat

verdachte bovendien aldaar nog heeft verklaard, dat hij door ronselarij tot zijn daad gebracht is, omdat hij eerst vrijwillig bij een particulieren Wach- und Schutzdienst in Amsterdam gegaan was, die echter in Augustus 1943 plotseling militair werd; dat hij er toen niet vanaf kon, omdat hem door een Oberzahlmeister aan de Waalhaven de keus werd gesteld van dienst of concentratiekamp;

O. dat requirant met deze woorden blijkbaar een beroep heeft willen doen op overmacht, welker aanwezigheid zijne niet-strafbaarheid zoude medebrengen, zoodat het Hof, door op dit verweer geene beslissing te geven, art. 358 Sv. heeft geschonden en de sententie niet in stand kan blijven.

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.:

Vernietigt de sententie, waarvan beroep.

Verwijst de zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam ten einde haar op de bestaande telastelegging af te doen.

No. 376.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Mei 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Baron van der Feltz).

Gerequesteerde, die iedere informatie naar de herkomst der dekshuiten achterwege heeft gelaten, kan niet geacht worden, deze te goeder trouw te hebben verkregen.

Verzoeker hersteld in zijn eigendomsrecht; gerequesteerde veroordeeld tot teruggave van de onthrekkende dekshuit of tot betaling van f 3000.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27, 34 3e lid.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift, zooals dit tijdens de behandeling is gewijzigd, van Elias Agsteribbe, wonende te Amsterdam, zoo voor zich als in zijn hoedanigheid van gemachtigde van Willem Breemer, (gemachtigde Mr. J. A. van Waarden), strekkende tot nietigverklaring van de tijdens de vijandelijke bezetting tot stand gekomen rechtsbetrekkingen ten aanzien van de dekshuiten no. 1005, no. 4128 en no. 2386, welke toebehoord hebben aan de handelsvennootschap onder de firma J. Breemer, waarvan verzoeker en zijn lastgever de eenige firmanten waren, en tot herleving van de voor de firma J. Breemer verloren gegane eigendomsrechten op voornoemde dekshuiten met nevenvorderingen;

Gezien het daarop ingekomen verzoekschrift van J. Ligthart, wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr. P. G. Vos);

Gehoord partijen ter zitting van 9 April 1946, en gelet op de aldaar afgelegde verklaring van den getuige G. A. Dogger;

O. dat als vaststaand kan worden aangenomen, dat Ligthart ten behoeve van de handelsvennootschap onder de firma J. Ligthart, waarvan hij en zijn vader de eenige beheerende vennoten zijn, omstreeks Februari 1945 van J. Reinshagen voor f 30,000 heeft gekocht vijf dekschuiten, waaronder no. 1005, no. 4128 en no. 2386, welke het eigendom zijn geweest van de firma J. Breemer;

dat Reinshagen voornoemd als „Verwalter” o.m. de firma J. Breemer heeft geliquideerd en zich de ten processe bedoelde dekschuiten heeft toegeëigend;

dat Ligthart nagelaten heeft te informeren of de door hem te koop aangeboden dekschuiten uit Joodsch bezit afkomstig waren, doch dat zijn vader, — mede-firmant van de firma J. Ligthart — direct nadat hem de aankoop was medegedeeld, te kennen gaf, dat de dekschuiten uit Joodsch bezit afkomstig waren;

dat het in de kringen der brandstoffenhandelaren, zooals uit de verklaring van den getuige G. A. Dogger, voorzitter van de afdeling Amsterdam van de Vakgroep Brandstoffenhandelaren blijkt, algemeen bekend was, dat Reinshagen, die „Verwalter” van Joodsche brandstoffen-handelszaken was geweest, trachtte uit deze zaken afkomstige goederen aan den man te brengen;

O. dat naar het oordeel van den Raad Ligthart, die sedert 1943 in den brandstoffenhandel te Amsterdam werkzaam was, en iedere informatie naar de herkomst der dekschuiten achterwege heeft gelaten, niet geacht kan worden de voormelde dekschuiten te goeder trouw van een derde te hebben verkregen;

O. dat er derhalve termen zijn de rechtsbetrekkingen, welke tijdens de vijandelijke bezetting ten aanzien van meergenoemde drie dekschuiten zijn tot stand gekomen, nietig te verklaren, en de rechtsbetrekkingen, welke tusschen de firma J. Breemer en die dekschuiten bestonden, te doen herleven, terwijl er geen termen zijn Ligthart te dezer zake eenige schadevergoeding toe te kennen;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat Ligthart de dekschuiten no. 1005 en 4128 reeds ter beschikking van verzoeker heeft gesteld, zoodat het niet noodig is hem tot afgifte van die dekschuiten te veroordeelen;

O. dat echter Ligthart de dekschuit no. 2386 niet heeft teruggegeven en daartoe ook niet in staat is, omdat deze dekschuit volgens zijn beweringen door onbekende oorzaak voor hem verloren is gegaan;

O. dat verzoeker te dezer zake aanspraak maakt op een vergoeding van f 10,000 of zooveel minder als de Raad zal vermenen te behooren;

O. dat Ligthart van meening is, dat hij naar analogie van de bepaling van art. 634 sub 3 B. W. niet tot eenige schadevergoeding gehouden is, omdat de onderhavige dekschuit ook voor verzoeker verloren zou zijn gegaan, indien hij (Ligthart) deze niet zou hebben gekocht;

O. dat nu niet is komen vast te staan wat de oorzaak van het verlies van de dekschuit no. 2386 is geweest, de Raad niet vermag te beoordeelen of deze ook in de gegeven omstandigheden voor de fa. Breemer verloren zou zijn gegaan, zoodat een beroep op art. 634 sub 3 B. W., gesteld, dat dit in het onderhavige geval van toepassing is, hetgeen de Raad in het midden laat, faalt;

O. dat derhalve Ligthart, indien hij in gebreke blijft de dekschuit no. 2386 terug te geven, verplicht is aan verzoeker ten behoeve van de firma J. Breemer een schadevergoeding te betalen, welke schadevergoeding de Raad, gelet op art. 34 lid 3 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer in redelijkheid en billijkheid en met inachtneming van de ten deze geldende prijszettingsmaatregelen stelt op f 3000;

O. dat verzoeker ten slotte gevorderd heeft J. Ligthart te veroordeelen tot betaling van f 1450.08 ter zake van gederfde huur over het tijdvak van 1 Februari 1945 tot 3 Juli 1945 (den termijn, gedurende welken Ligthart de beschikking over voormelde dekschuiten heeft gehad), berekend naar den prijs van 6 cent per ton en per dag;

O. dat deze vordering naar het oordeel van den Raad echter niet voor toewijzing vatbaar is, vermits het onaannemelijk is, dat verzoeker, indien Ligthart de dekschuiten niet had gekocht, zelve over een eventuele opbrengst zou hebben kunnen beschikken;

O. ten aanzien van de gevraagde uitvoerbaarheid bij voorraad van de te geven beslissing, dat daarvoor ingevolge het bepaalde in art. 143 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer tegen de beslissing hooger beroep noch cassatie openstaat, geen plaats is;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de tijdens de vijandelijke bezetting ten aanzien van de dekschuiten nos. 1005, 4128 en 2386 tot stand gekomen rechtsbetrekkingen en doet herleven de rechtsbetrekkingen welke tusschen de firma J. Breemer en voornoemde dekschuiten hebben bestaan;

stelt vast, dat de vennootschap onder de firma J. Breemer is eigenares van meer genoemde dekschuiten;

veroordeelt J. Ligthart, lid van de vennootschap onder de firma J. Ligthart, voor het geval hij niet binnen één maand, nadat hem deze beslissing zal zijn beteekend, aan de firma J. Breemer de dekschuit no. 2386 zal hebben afgegeven tot betaling van een bedrag van f 3000;

ontzegt het meer of anders gevorderde.

Veroordeelt J. Ligthart in de kosten van het geding, tot aan deze uitspraak begroot op f 100 aan de zijde van verzoeker.

No. 377.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Mei 1946.
(Mrs. G. Sluis, Th. F. Raedt en J. H. P. E. Mijnsen.)

Vordering van verzoekster tot teruggave van machines, tijdens de bezetting in opdracht van Omnia verkocht, toegewezen, zonder betaling van schadevergoeding aan gerequesteerde, behoudens hetgeen door dezen is betaald voor reparatie en revisie der machines.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 100)
artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 18 December 1945 bij den Raad ingediende verzoekschrift van Isaac Rabbie te Haarlem, gemachtigde Mr. M. D. Proper, advocaat en procureur te Haarlem, en het daartegen ingediende verweerschrift van Jacob Molenaar, wonende te Zaandam, gemachtigde Mr. F. W. van Dijk, advocaat en procureur te Amsterdam, zoomede de verweerschriften van Mr. R. Korthals Altes, adv. en proc. te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bestuurder van de Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H. en van de Grafische Beheerscommissie als bestuurster-beheerder van de N.V. Springer & Möller te Amsterdam;

Gezien voorts de verdere processtukken, waaronder het proces-verbaal van het ter terechtzitting van 11 April 1946 door deze Kamer gehouden verhoor van partijen en getuigen;

O. dat op den grondslag van den inhoud der processtukken en van de daarop door partijen ter voormelde terechtzitting gegeven mondelinge toelichting als vaststaand mag worden aangenomen;

dat omstreeks Juni 1943 de aan verzoeker toebehorende zaak, de Haarlemse Cartonnagefabriek I. Rabbie gevestigd te Haarlem tegen zijn wil als Joodsch bedrijf in opdracht van de Duitsche bezettende macht is geliquideerd door de Treuhandgesellschaft „Omnia” voornoemd, welke lichaam een deel der machinerieën dier zaak heeft verkocht aan de N.V. Springer & Möller voornoemd, waarop deze laatste in of omstreeks Augustus 1944, althans in 1944, een viertal uit voormeld bedrijf van verzoeker afkomstige machines, waarvan deze ten tijde der liquidatie van dat bedrijf eigenaar was, heeft verkocht en geleverd aan gerequesteerde Molenaar, handelende onder den naam Cartonnagefabriek Jac. Molenaar te Zaandam, namelijk:

1. een buigmachine met motor van één P.K. waarop een slitsmes was gemonteerd, voor f 450;
2. een hoekenverbindingsmachine met voetbeweging, merk Jagerberg, voor f 525;
3. een gaatjesmachine voor f 90 en
4. een slitsmachine met voetbeweging voor f 150;

dat gerequesteerde Molenaar voor reparatie en revisie dezer machines een bedrag van f 521.66 heeft uitgegeven;

O. dat verzoekers vordering strekt tot nietigverklaring van de rechtshandelingen, waardoor het bezit van voormelde machines verloren is gegaan, en in het bijzonder van de tusschen de N.V. Springer & Möller en gerequesteerde Molenaar met betrekking tot de vier vorenomschreven machines gesloten koopovereenkomst, en tot teruggave dier machines aan hem, verzoeker, met nevenvorderingen;

O. dat de bestuurders der Omnia Treuhandgesellschaft en der N.V. Springer & Möller zich blijkens hun verweerschriften aan het oordeel van den Raad refereeren;

O. dat echter gerequesteerde Molenaar zich tegen toewijzing der voormelde vordering, in het bijzonder voor wat betreft de teruggave der machines verzet op grond, dat hij deze te goeder trouw en onder bezwarende titel van de N.V. Springer & Möller heeft gekocht;

O. dat de aankoop onder bezwarenden titel vaststaat, doch niet de goede trouw van gerequesteerde Molenaar in den zin van art. 32 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100); dat toch door Molenaar niet, of onvoldoende is betwist en in elk geval door het getuigenis van A. C. Hoogendoorn, J. Meesters en H. van den Berg genoegzaam is komen vast te staan dat de N.V. Springer & Möller onder Duitsche althans nationaal-socialistische leiding stond, en dat met name haar directeur of procuratiehouder van den Hoek en de voor haar werkzame makelaar Pelle, N.S.B.-ers waren, en dat deze N.V. zich in de bezettingsjaren geregeld bezig hield met het verhandelen van uit door Duitsche dwangmaatregelen geliquideerde zaken afkomstige machinerieën;

dat voorts uit het getuigenis derzelfde personen, hetwelk in onderling verband en samenhang beschouwd reeds zeer aannemelijk maakt, dat het in de grafische industrie, waartoe ook cartonnagebedrijven als van verzoeker en Molenaar behooren, van algemeene bekendheid was, dat de N.V. Springer & Möller politiek volmaakt onbetrouwbaar was, in elk geval volgt, dat Molenaar zich reeds door oppervlakkige informatie daaromtrent wetenschap kunnen verschaffen;

dat genoemde getuigen voorts eenparig hebben verklaard, dat in 1944 practisch geen machines als de onderhavige in bezet Nederland te koop waren, die „onbesmet” d.w.z. niet uit onder dwang van den bezetter geliquideerde zaken afkomstig waren;

dat vooral ook gelet op dit laatste, gerequesteerde Molenaar, die reeds sinds 1942 een cartonnagefabriek dreef, alvorens tot aankoop der betrokken machines over te gaan, eerst een onderzoek naar de politieke betrouwbaarheid der verkoopster en naar de herkomst der machines had behooren in te stellen, en dit te eerder, waar de Duitsch klinkende naam der verkoopster hem tot extra-voorzichtigheid had moeten manen;

dat Molenaar, die niet beweert, dat hij enig onderzoek als vorenbedoeld heeft ingesteld of zelfs maar gepoogd heeft in te stellen zich hiertegenover vergeefs beroept op het door hem gestelde feit, dat de N.V. Springer & Möller voor wat betreft de buigmachine hem dwingend als leverancier was aangewezen door het Bureau voor Metaalwerkende Industrie;

dat toch vooreerst de waarheid dezer stelling geenszins is komen vast te staan of zelfs aannemelijk is gemaakt, en zij te minder geloofwaardig voorkomt, nu Meester en van den Berg hebben verklaard, dat zoodanige aanwijzing nooit of zelden voorkwam;

dat echter Molenaar, ook al zoude gemeld Bureau hem inderdaad de N.V. Springer & Möller als leverancier hebben aangewezen zich onder de vorengeschetste omstandigheden niet ontslagen mocht rekenen van zijn plicht om bovenbesproken onderzoek in te stellen, en hij zich niet in slaap mocht wieden met zijn vertrouwen op het goed Nederlandsch gedrag van dit Bureau en zijn ambtenaren tijdens bezettingstijd;

dat overigens verzoekers vertrouwen op — en dus bekendheid met — dit goede Nederlandschap in vreemd contrast staat tot de door hem naar vorengeschoven onbekendheid met de politieke onbetrouwbaarheid van Springer & Möller, en reden geeft aan die onbekendheid te twifelen; en dit te eerder nu Molenaar volgens na te melden uitspraak in kort geding heeft toegegeven, dat hij reeds eerder een machine bij deze N.V. had gekocht;

dat voorts ook nog tegen de goede trouw van Molenaar pleit, dat, al had gemeld Bureau hem voor den aankoop der buigmachine naar Springer & Möller verwezen, hij aldaar vrijwillig zonder nader onderzoek nog drie andere machines, die te samen belangrijk duurder waren dan de buigmachine, heeft gekocht, daar hij zich toen — gezien de schaarste van „onbesmette” machinerieën — toch zeker wel ter dege had moeten afvragen en vergewissen, of de herkomst van een en ander wel „zuiver” was;

O. dat de Raad gelet op al deze feiten en omstandigheden van oordeel is, dat gerequesteerde Molenaar er niet is in geslaagd om aannemelijk te maken, dat hij ten aanzien van den aankoop der betrokken machines, waarvan het bezit voor verzoeker verloren was gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, te goeder trouw is geweest in den zin van art. 32 van dat Besluit;

O. dat derhalve de betrokken machines na nietigverklaring der betrokken rechtshandelingen overeenkomstig het bepaalde in art. 27 lid 1 van gemeld Besluit aan verzoeker behooren te worden teruggegeven;

O. dat deze teruggave volgens dat zelfde artikel lid 3 in principe zonder vergoeding behoort te geschieden, doch de Raad termen aanwezig acht om desondanks aan gerequesteerde Molenaar een vergoeding gelijk aan het door hem voor reparatie en revisie der

machines uitgegeven bedrag toe te kennen, omdat mag worden aangenomen, dat daardoor de machines voor verzoeker in waarde zijn vermeerderd;

O. dat verdere waardevermeerdering niet is aangetoond;

O. dat de Raad voor het Rechtsherstel bij vonnis in kort geding dd. 18-1-46 gelijke afgifte en betaling bij voorraad heeft bevolen terwijl onbetwist is, dat aan dit vonnis reeds sans préjudice is voldaan, doch dit uiteraard aan de definitieve toewijzing der vordering in voege als hierna vermeld niet in den weg kon staan;

O. dat uit het vorenoverwogene volgt, dat de meer subsidiair door gerequesteerde Molenaar ingestelde reconventionele vordering niet voor toewijzing in aanmerking komt;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de in het verzoekschrift omschreven rechtshandelingen van koop en verkoop der daarin omschreven machines door de Treuhandgesellschaft „Omnia” aan de N.V. Springer & Möller en door deze N.V. aan gerequesteerde Molenaar;

Beveelt gereq. Molenaar nog voor zooveel noodig om deze machines aan verzoeker af te geven tegen betaling door verzoeker aan gerequesteerde Molenaar van een bedrag van f 521.66;

Machtigt verzoeker voor zooveel noodig om tot het tenuitvoerleggen van deze uitspraak de hulp in te roepen van den sterken arm;

Veroordeelt gerequesteerde Molenaar in de kosten van het geding aan de zijde van verzoeker tot aan den uitspraak begroot op f 50 voor salaris gemachtigde en f 10 voor verschotten;

Wijst af het meer of anders gevorderde evenals Molenaars subsidiaire vordering in reconventie.

No. 378.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 6 Juni 1946.
(Mrs. Sluis, Raedt en Wijnssen).

Onbevoegd verklaard van de vordering kennis te nemen in verband met den publiekrechtelijken aard der rechtsbetrekking.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 1 lid 2.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift der Naamlooze Vennootschap „Nederlandsche Bakkerij Centrale”, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. H. Voûte Jr. dd. 15 October 1945; zoomede het daartegen ingediende verzoekschrift van Johannes Krikhaar, voor zich en als directeur der firma Bakkersartikelen Krikhaar N. V. te Almelo, gemachtigde Mr. E. G. M. Roolvink;

Gezien de verdere processtukken;

Gehoord partijen en haar gemachtigden ter terechtzitting dezer Kamer van 28 Maart 1946;

O. dat op den grondslag van den inhoud der processtukken en van de daarop door partijen ter voormelde terechtzitting gegeven nadere mondelinge toelichting de volgende feiten als ten processe vaststaande mogen worden aangenomen;

dat bij in afschrift door gerequesteerde overgelegde acte van 22 April 1939 tusschen verzoekster en haar toenmaligen directeur J. A. Waber en haar toenmaligen handelsreiziger, den gerequesteerden J. Krikhaar, een overeenkomst is gesloten betreffende de tusschentijdsche beëindiging der dienstbetrekking van gerequesteerde per 30 April 1939, waarbij onder meer volgens art. 3 verzoekster zich verplichtte om tot 1 Mei 1949 in de in dat artikel nader genoemde in de provincies Overijssel en Gelderland gelegen gemeenten geen handel te drijven in- of (te) verkoopen bakkersartikelen of zuidvruchten, alles in den ruimsten zin, direct of indirect, noch aan een zoodanigen handel deel te nemen of daarbij op eenigerlei wijze betrokken te zijn; dat er ten tijde van het aangaan dier overeenkomst nog geen sprake was van contingentteering van den import van gedroogde zuidvruchten; dat in het voorjaar van 1941 de Nederlandsche Groenten- en Fruitcentrale te 's-Gravenhage als uitvoerend orgaan van het Departement van Handel en Nijverheid aan de importeurs van gedroogde zuidvruchten importcontingenten heeft verleend, welke waren gebaseerd op het aandeel, hetwelk de respectievelijke importeurs van den import van gedroogde zuidvruchten in Nederland gedurende de jaren 1938 en 1939 hadden verzorgd, en krachtens welke contingenten deze importeurs met uitsluiting van derden in het vervolg aan den import zouden kunnen deelnemen;

dat de Groenten- en Fruitcentrale op deze basis aan verzoekster de in haar verzoekschrift nader omschreven importcontingenten heeft toegekend;

dat daarentegen gerequesteerde, die eerst na 1 Mei 1939 begonnen was met het importeeren van gedroogde zuidvruchten, op basis van deze eigen import niet voor toewijzing van een importcontingent in aanmerking kwam;

dat gerequesteerde zich toen met een beroep op het in voormelde overeenkomst van 22 April 1939 vervatte concurrentiebeding tot verzoekster heeft gewend met het verzoek om hem zoodanig deel van het haar toegewezen contingent af te staan als ingevolge de contingentteeringsmaatregelen bestemd was voor de afnemers in het gebied, waarin volgens bedoeld beding verzoekster geen handel mocht drijven;

dat dit verzoek door verzoekster van de hand is gewezen;

dat gerequesteerde, na eerst vergeefs de hulp van de Groenten- en Fruitcentrale te hebben ingeroepen, zich daarop in of omstreeks Augustus 1941 heeft gewend tot den

„Beauftragte für die Provinz Gelderland van den Reichskommissar für die besetzten Niederländischen Gebiete“, die naar aanleiding daarvan bij door verzoekster in afschrift overgelegd schrijven van 26 Augustus 1941 aan verzoekster heeft gelast om aan de Groenten- en Fruitcentrale te laten weten, dat deze instelling de contingenten, waarop gerequesteerde „vertragsmässig“ recht kon doen gelden, in den vervolge rechtstreeks aan gerequesteerde moest laten toekomen, welk schrijven verzoekster bij brief van 29 Augustus 1941 aan genoemde Centrale heeft doorgezonden met verzoek daaraan gevolg te willen geven;

dat gerequesteerde, na aldus eenige maanden het door hem verlangde deel van verzoeksters importcontingent te hebben toegewezen gekregen, naar aanleiding van nader door de Groenten- en Fruitcentrale gemaakte bezwaren om hem als contingenthouder te erkennen zich op advies van een of meer functionarissen bij die Centrale bij door hem in afschrift overgelegd request van 30 Maart 1942 onder overlegging van de overeenkomst van 22 April 1939 heeft gewend tot den Secretaris-Generaal van het Departement van Landbouw en Visserij met het verzoek hem dat deel van verzoeksters importcontingent toe te wijzen dat bestemd is voor de afnemers in het volgens die overeenkomst voor verzoekster verboden handelsgebied;

dat genoemde Secretaris-Generaal bijkens diens mede door gerequesteerde in afschrift overgelegde brief dd. 15 Mei 1942 dit verzoek van gerequesteerde heeft ingewilligd immers daarbij heeft goedgekeurd, dat de Groenten- en Fruitcentrale bedoeld deel van verzoeksters contingent rechtstreeks aan gerequesteerde zou toewijzen; dat zulks sindsdien ook regelmatig is geschied;

O. dat verzoekster thans vordert, dat de Raad

1. nietig zal verklaren de gedeeltelijke overdracht van gemelde importcontingent, zooals deze door voornoemden Beauftragte is gelast;

2. vast te stellen, dat verzoekster uitsluitend is gerechtigd tot de haar op basis van haar import over de jaren 1938 en 1939 door de Groenten- en Fruitcentrale aan haar toegekende contingenten;

3. gerequesteerde zal veroordeelen om aan verzoekster te vergoeden de importeurswinst, die gerequesteerde heeft gemaakt over het onrechtmatig aan verzoekster ontgenomen deel van haar importcontingent over het tijdvak van 7 Mei 1945 tot den dag dezer uitspraak;

O. dat verzoekster deze vordering ter gelegenheid der mondelinge toelichting met goedvinden van den Raad voor zooveel nodig heeft aangevuld met een vordering tot nietigverklaring van de gedeeltelijke overdracht van het importcontingent, zooals deze ingevolge voormelde beschikking van voornoemden Secretaris-Generaal dd. 15 Mei 1942 heeft plaats gehad;

O. dat gerequesteerde ter gelegenheid der mondelinge toelichting bij monde van zijn raadsman de onbevoegdheid van den Raad heeft opgeworpen op grond van den publiekrechtelijken aard der in het geding zijnde rechtsbetrekkingen;

O. dat dit middel den Raad gegrond voorkomt;

dat toch het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) inderdaad alleen regelt rechtsherstel ten aanzien van rechtsbetrekkingen van privaatrechtelijken aard;

dat zulks volgt uit de algemeene strekking van het Besluit en hiermede bepaaldelijk ook in overeenstemming is, dat bijvoorbeeld in de artt. 27 t/m 38 een uitvoerige regeling is gegeven van de gevolgen van rechtsherstel op privaatrechtelijk terrein, en daarentegen een regeling der gevolgen uit publiekrechtelijk oogpunt geheel ontbreekt;

dat voorts volgens haar eigen stellingen verzoeksters recht op het ten processe bedoelde importcontingent wortelt in een overheidsregeling van publiekrechtelijken aard, te weten op een in het voorjaar van 1941 door de Groenten- en Fruitcentrale als uitvoerend orgaan van het Departement van Handel en Nijverheid getroffen regeling omtrent de verdeling van den import van gedroogde zuidvruchten;

dat verzoekster wel stelt, dat zij krachtens die regeling een uitsluitend recht heeft op het haar daarbij toegekende contingent, doch dit aan den publiekrechtelijken grondslag en inhoud van dat recht niets kon afdoen, daar zij dit recht alleen door middel der betrokken overheidsinstanties en zolang deze haar zulks toelaten kan doen gelden;

dat tegenover een en ander het feit, dat volgens bedoelde regeling de contingenten worden bepaald op basis van het aandeel, hetwelk de betrokken importeurs in de jaren 1938 en 1939 van den import van gedroogde zuidvruchten in Nederland hadden verzorgd, niet voldoende is om ten deze een privaatrechtelijke rechtsbetrekking aanwezig te achten, evenmin als het feit, dat verzoekster uiteraard financieel belang bij het behoud van dat recht heeft;

dat een andere opvatting er toe zou leiden, dat de Raad zich zou gaan bemoeien met de verdeling van contingenten hetgeen bij uitsluiting tot de taak van de overheid behoort;

O. nog ten overvloede, dat al zou men van oordeel kunnen zijn, dat verzoeksters vordering wel geheel of ten deele rechtsherstel ten aanzien van eenige privaatrechtelijke rechtsbetrekking ten onderwerp heeft, verzoeksters vordering — althans voor wat betreft het gevorderde sub 2 en 3 en de bij wijze van aanvulling gevorderde nietigverklaring van de gedeeltelijke overdracht van haar contingent ingevolge de beschikking van den Secretaris-Generaal, — niet voor toewijzing in aanmerking zou komen, omdat ingrijpen van den Raad hier onredelijk zou zijn;

dat toch weliswaar is komen vast te staan,

dat gerequesteerde aanvankelijk langs onrechtmatigen en zeer onnederlandschen weg het door hem gewenschte deel van het aan verzoekster toegewezen contingent heeft weten te bemachtigen, doch tevens, dat hij eenigen tijd later langs den geheel regelmatigen weg van request aan een daarop gevolgde beschikking van den Secretaris-Generaal hetzelfde doel heeft bereikt;

dat de Raad gezien den inhoud van dit request niet kan onderschrijven het betoog van verzoekster, als zoude gerequesteerde daarbij een misleidende voorstelling van zaken hebben gegeven;

dat er ook met name geen reden bestaat om aan gerequesteerde te verwijten, dat hij in dat request zijn blijkbaar toen reeds door hem berouwde interventie bij den Beauftragte heeft verzwegen, doch hem dit veel eer ten goede moet worden aangerekend, wijl daaruit blijkt, dat hij den Secretaris-Generaal niet zijdelings op ongeoorloofde wijze heeft trachten te beïnvloeden;

dat overigens van hiervan ook zij de beschikking van den Secretaris-Generaal den Raad, bezien in het licht der overeenkomst van 22 April 1939, waarbij verzoekster zich tegenover gerequesteerde niet alleen verbonden had om in het betrokken gebied geen handel te drijven, doch ook om daarbij op geenerlei wijze betrokken te zijn, gezins onredelijk voorkomt zoodat reeds om die reden het ingrijpen van den Raad achterwege zou behooren te blijven;

O. dat het vorenoverwogene leidt tot de volgende uitspraak:

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart zich onbevoegd om van de onderwerpelijke vorderingen kennis te nemen;

Veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding aan de zijde van gerequesteerde tot deze uitspraak begroot op f 50.

No. 379.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Juni 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Lubbers).

Vonnis van gedelegeerde van den voorzitter van de afdeling onroerende goederen in hooger beroep vernietigd. Het is in strijd met een goede procesorde, wanneer eenmaal in kort geding een voorziening bij voorbaat is gegeven, opnieuw in kort geding terug te komen, teneinde wijziging van de getroffen voorziening te verkrijgen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 113d en 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift op 10 April 1946 bij den Raad ingediend door den procureur Mr. J. C. Lankhof als gemachtigde van Gerard Hendrik Lentelink en Cornelis Johannes van der Mouw, beiden wonende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift op 1 Mei 1946 bij den Raad ingediend door Mr. M. H. C. Th. de Kort, als gemachtigde van Saartje Graanboom en Eduard Lodewijk Karel Zeldenrust, beiden wonende te Amsterdam;

Gehoord de gemachtigden van partijen ter zitting van 20 Mei 1946;

O. dat als eenerzijds gesteld en anderzijds erkend tusschen partijen vaststaat:

dat requestranten op 9 December 1943 hebben gekocht het perceel gelegen aan de Karel du Jardinstraat 57/59 te Amsterdam, aldaar kadastraal bekend sectie V Nr. 3770;

dat op verzoek van gerequesteerden de Voorzitter van de Kamer te Amsterdam der Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel bij vonnis, gewezen in kort geding op 28 December 1946, — naast eenige nevenbeslissingen — heeft benoemd tot voorloopig beheerder van bovenvermeld onroerend goed den makelaar P. H. M. Kuiper te Amsterdam, kantoor houdende aan de Prinsengracht 800 aldaar, tevens met opdracht om de opbrengst van het perceel af te dragen aan toen requestrante, thans gerequesteerde Graanboom zulks na aftrek van de vaste lasten (waaronder de rente en aflossing hypotheek) de onderhoudskosten en verder redelijke kosten;

dat, nadat dit vonnis in kracht van gewijsde was gegaan, de gerequesteerden zich op geheel dezelfde gronden als vervat in hun verzoekschrift, gericht aan den Voorzitter van genoemde Kamer, andermaal in kort geding hebben voorzien, doch thans bij den gedelegeerde van den Voorzitter van de Afdeling Onroerende Goederen, die bij vonnis van 3 April 1946 thans requestranten, toen gerequesteerden heeft veroordeeld om te gehengen en te gedoogen dat het beheer van het meergemelde perceel met ingang van den dag der uitspraak zal worden gevoerd door thans gerequesteerden, toen requestranten of door een door hen aan te wijzen derde met inachtneming van zoodanige gebruiken als ten aanzien van een perceel als het onderhavige ter plaatse gangbaar zijn, met dien verstande, dat thans gerequesteerden, toen requestranten uit de te ontvangen huurpenningen de vaste lasten (waaronder niet begrepen rente en aflossing der op het perceel rustende hypotheek) en de kosten van onderhoud, assurantie en administratie zullen moeten betalen, terwijl zij gehouden zijn van het gevoerde beheer summiere verantwoording te doen aan thans requestranten, toen gerequesteerden voor het eerst per 1 Juli 1946 over het alsdan sinds den dag der uitspraak verlopen tijdvak en verder kwartaalsgewijze;

O. dat requestranten van deze uitspraak tijdig bij den Raad in beroep zijn gekomen en hebben verzocht laatstgemeld vonnis te vernietigen en het door gerequesteerden gedaan verzoek alsnog af te wijzen;

O. dat requestranten als grief tegen het aangevallen vonnis hebben aangevoerd, dat, waar er reeds eene voorziening bij voorraad tusschen partijen bestond, de gedelegeerde van den voorzitter van de afdeling onroer-

rende goederen niet andermaal eene voorziening bij voorraad had behooren te geven;

O. dat deze grief den Raad gegrond voorkomt, daar het in het algemeen in strijd is met een goede procesorde om wanneer eenmaal in kort geding eene voorziening bij voorraad is gegeven omtrent de rechtsverhouding van partijen, opnieuw in kort geding terug te komen ten einde tenietdoening of wijziging van de eenmaal getroffen voorziening te verkrijgen;

dat op dezen regel slechts eene uitzondering zou kunnen worden gemaakt, indien zich na de uitspraak feiten en omstandigheden voordoen, welke eene zoodanige tenietdoening of wijziging rechtvaardigen; dat evenwel van dit laatste in het onderhavige geval geen sprake is;

O. dat mitsdien het vonnis waarvan beroep niet in stand kan blijven en het oorspronkelijk verzoek van gerequesteerden alsnog moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Vernietigt het op 3 April 1946 door den gedelegeerde van den Voorzitter van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel tusschen partijen gewezen vonnis;

En opnieuw rechtdoende:

Wijst alsnog het oorspronkelijk verzoek van gerequesteerden af;

Veroordeelt gerequesteerden in de kosten van beide instanties tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestranten begroot op f 50.

No. 380.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Mei 1946.

(Mrs. G. A. Schreuder, H. Craandijk en J. H. J. Hoog.)

Vordering ingesteld tegen een onder beheer staand vermogen.

Erkenning van de aanspraken behoort te worden verzocht volgens art. 25 E 133, bij het Beheersinstituut.

Onbevoegd verklaring.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 25—28.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

de naamlooze vennootschap Van Perlstein & Roeper Bosch n.v., gevestigd en kantoor houdende te Amsterdam, ten deze aldaar domicilie kiezende aan de Keizersgracht No. 392, ten kantore van Mr. F. van Leer, adv. en proc.

dat op grond van paragraaf 7 van de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 12 Maart 1941 (48/1941) betreffende de verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven, op 7 Mei

1941 tot bewindvoerder (Treuhand) van Requestrante werd benoemd Reinhard Alexander Mumm, destijds wonende te 's-Gravenhage, Koningskade 9, geboren te Goepingen (Duitschland) op 10 Juni 1893 en van Duitsche nationaliteit, die op 9 Mei 1941 tot algemeen gevolmachtigde van Requestrante heeft benoemd den accountant Karl Kirchlechner, destijds wonende te Amsterdam, Diepenbroekstraat 17, geboren 30 Mei 1898 te Innsbrück, van Duitsche nationaliteit;

dat deze Kirchlechner als salaris voor werkzaamheden welke hij in zijn voornoemde hoedanigheid gemeend heeft te moeten verrichten, doch waardoor Requestrante, die daarvan slechts nadeel ondervond, in geen enkel opzicht werd gebaat, in 1941 aan de kas van requestrante heeft onttrokken een bedrag van f 6586.80, zooals blijkt uit een hierbij overgelegde schriftelijke verklaring van het accountantskantoor A. H. Grondel, Keizersgracht 188 te Amsterdam dd. 6 November 1945;

dat de uitbetaling van voormeld bedrag van f 6586.80 allermintst vrijwillig is geschied, doch onder onbehoorlijken invloed van personen of instanties door of vanwege den vijand met macht bekleed en op grond van gemelde verordening 48/1941, ten aanzien waarvan in lijst A behoorend bij art. 16 Besluit Bezettingsmaatregelen is bepaald, dat zij geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat requestrante derhalve gerechtigd is voormeld bedrag van f 6586.80, hetwelk ten onrechte uit haar kas aan Kirchlechner is afgedragen, terug te vorderen;

dat Kirchlechner thans gedetineerd is en zijn vermogen onder beheer staat van de Heeren J. M. Boogert en Mr. N. Okma, Keizersgracht 572 te Amsterdam;

Redenen waarom requestrante zich wendt tot den Raad voor het Rechtsherstel met eerbiedig verzoek terugbetaling aan requestrante tegen kwijting te bevelen van voormeld bedrag van f 6586.80.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 30 November 1945 van de N.V. van Perlstein en Roeper Bosch, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, advocaat en procureur Mr. F. van Leer;

alsmede een verweerschrift dd. 18 December 1945 van J. M. Boogert en Mr. N. Okma, in hunne hoedanigheid van beheerders over het vermogen van Karl Kirchlechner, Duitscher, destijds wonende te Amsterdam, wiens vermogen onder beheer staat van het Nederlandsch Beheersinstituut;

Gehoofd requestrante bij monde van haren directeur van Perlstein en haren advocaat Mr. van Leer voornoemd, en gerequestreerden;

O. dat het verzoek van requestrante strekt tot het doen gelden van aanspraken, welke zij beweert te hebben jegens Karl Kirchlechner, een Duitscher, wiens vermogen thans

onder beheer staat van het Nederlandsch Beheersinstituut;

O. dat de erkenning van de aanspraken volgens art. 25 van het K. B. E 133 behoort te worden verzocht aan het Beheersinstituut, hetwelk daarna een gemotiveerde beslissing geeft overeenkomstig art. 28 van dat K. B. van welke beslissing beroep open staat bij den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak op de wijze als omschreven in art. 43 K. B. E 133;

O. dat requestrante zich dus ten onrechte met haar verzoek tot het doen gelden van haar aanspraken heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Rechtspraak, welke onbevoegd is daarvan kennis te nemen;

O. dat er aanleiding bestaat de kosten te compenseren, waar deze mede zijn veroorzaakt door de houding van gerequestreerden, zijnde overeenkomstig art. 35 van het K. B. E 133 onder toezicht van het Beheersinstituut optredende beheerders, die ter gelegenheid van het betwisten der aan hen voorgelegde vordering en zeker bij het door hen aan den Raad ingediende verweerschrift verzoekster er op hadden kunnen wijzen, dat de in art. 25 van het K. B. E 133 voorgeschreven weg diende te worden gevolgd, doch zulks niet hebben gedaan;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoek kennis te nemen;

Compenseert de kosten in diër voege, dat iedere partij hare eigen kosten drage.

No. 381.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 3 Juni 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Lubbers).

Verzoeker niet ontvankelijk verklaard, daar hij alleen heeft verzocht schadevergoeding op grond van art. 34 van het Besluit E 100, zonder toepassing van art. 23 of 24 van genoemd besluit.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift met bijlagen dd. 1 October 1945 van Ch. L. Elbaum, koopman, wonende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift, op 10 April 1946 bij den Raad ingediend door de Bestuurders van de Niederländische Grundstücks-Verwaltung;

Gezien het verweerschrift op 30 Maart 1946 bij den Raad ingediend door H. Springveld te Amsterdam;

Gehoofd den gemachtigde van requestrant;

O. dat, kort weergegeven, requestrant heeft gesteld: dat hij was houder van een hypotheaire vordering, groot f 18,000 ten laste van gerequesteerde Springveld;

dat voornoemde Springveld bij herhaling werd aangemaand door den makelaar E. Everout te Amsterdam als door de Nederlândische Grundstücksverwaltung aangestelde en gevolmachtigde beheerder over Joodsche uitstaande hypotheeken, om die hypotheeken af te lossen;

dat meergehoemde Springveld daartoe uiteindelijk is moeten overgaan en deze op 18 Juli 1944 heeft betaald een hoofdsom van f 18,000 en aan rente f 1809,75;

dat Springveld geacht moet worden tot die aflossing te zijn verplicht en tegen hem dus niet tot rechtsherstel kan worden gegered;

dat niettemin requestant het volle bedrag zijner hypotheek met rente sedert 5 Juni 1942 als schade heeft geleden;

O. dat requestant op die gronden aan den Raad heeft verzocht te bevorderen dat hem die schade wordt vergoed, zulks op grond van het bepaalde in art. 34 van het Besluit E 100;

O. dat, waar requestant niet heeft verzocht toepassing van art. 23 of 24 van het Besluit E 100, hem geen schadevergoeding op grond van art. 34 van genoemd Besluit kan worden toegewezen, zoodat hij in zijne vordering niet kan worden ontvangen;

Rechtdoende:

Verklaart requestant niet-ontvankelijk in zijn vordering;

Veroordeelt hem in de kosten dezer procedure tot aan deze uitspraak aan de zijde van de Bestuurders van de Nederlândische Grundstücksverwaltung begroot op f 25 en aan de zijde van gerequesteerde Springveld op nihil.

No. 382.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 Juni 1946.
(Mr. Boll).

Verzoek in kort geding tot ontruiming van een meubelzaak teneinde er een bontzaak in te vestigen afgewezen op grond van de overweging, dat er nog geen request in de hoofdzaak aanhangig is gemaakt, dat het spoedelschend karakter niet is gesteld, en afwegende het maatschappelijk nut van beide zaken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift van Rosette Nopol, weduwe van Abraham Pront, en Markus Halleman, beiden wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr. Albert Gomperts), hiertoe strekkende, dat Wij bij wijze van voorziening bij voorraad verzoekers zullen herstellen in hun rechten als huurders van het perceel Overtoom 464 te Amsterdam en gerequesteerde Willem C. Koene, wonende te Amsterdam, zullen veroordeelen dit per-

ceel te ontruimen en de huiseigenares de N.V. Huizen Administratiebank, gevestigd te Amsterdam, zullen veroordeelen een en ander te gehengen en te gedoogen;

O. dat de N.V. Huizen Administratiebank, hoewel behoorlijk opgeroepen, niet is verschenen op Onze zitting van 28 Mei 1946, waar de gemachtigde van verzoekers het verzoek nader heeft geadstrueerd en gerequesteerde Koene en diens raadsman Mr. K. Jansma dit hebben bestreden;

O. dat de vorderingen blijkens het request en de mondelinge toelichting hierop berusten, dat verzoekers tezamen vóór de bezetting de vennootschap onder firma M. Halleman Roliede Bonthuis dreven in het perceel Overtoom 464 te Amsterdam, dat de tweede requestant voor dat doel van de gerequesteerde Huizen Administratiebank gehuurd had; dat verzoekers, die beiden Joden zijn, tijdens de bezetting hun bedrijf en pand hebben moeten opgeven, waarna dit laatste in October 1942 door gerequesteerde Koene van de Huizen Administratiebank gehuurd is; dat Koene wist, dat verzoekers tengevolge van de bezetting hun bedrijf hadden moeten opgeven; dat verzoekers thans geen winkel en bedrijfsruimte hebben; dat zij het perceel Overtoom 464 voor hun bedrijf dringend noodig hebben;

O. dat Wij geen termen aanwezig achten voor een voorziening Onzerzijds, omdat de raadsman van verzoekers heeft medegedeeld, dat hij nog geen request in de hoofdzaak aanhangig heeft gemaakt, aangezien hij wilde afwachten, of gerequesteerden na toewijzing van de vorderingen in kort geding soms bereid zouden zijn in de alsdan geschapen situatie te berusten, aldus berekende dat door Onze uitspraak de zaak volledig beslist wordt, hetgeen naar Onze meening de aard van het korte geding, dat een onverwijld vereischte voorziening in afwachting van de beslissing op een request in de hoofdzaak beoogt te bieden, miskent;

O. voorts, dat requestanten niet hebben gesteld, waarom zij eerst thans hun verzoek tot rechtsherstel hebben kunnen indienen, en evenmin, waarom zij juist thans een onverwijld voorziening noodig hebben;

O. dat dit gebrek aan argumenten aan de zijde van verzoekers het Ons des te moeilijker maakt een beslissing te hunnen gunste te geven, omdat hun bedrijf, een bontzaak, in dit tijdsgewricht van geringer maatschappelijk nut is dan de meubelzaak van gerequesteerde Koene, zoodat Wij alleen op grond van dringende omstandigheden zouden besluiten tot uitzetting van laatstgenoemd bedrijf;

Rechtdoende:

Wijzen het gevorderde af;

Veroordeelen requestanten in de kosten van het geding, aan de zijde van Koene tot heden begroot op f 20 en aan die van de N.V. Huizen Administratiebank op nihil.

14 Augustus 1946 (af. 6)

No. 266—270

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 383—393

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

UITSPRAKEN TRIBUNALEN

239.	Zutphen	1946 26 April	Lidm. Ned. Middenstandsfront.
240.	's-Hertogenbosch	1946 21 Maart	Lidm. „Deutsche Frauenwerk”.
241.	Zutphen	1946 7 Mei	Beschuldigde overleden.
242.	Almelo	1946 13 Mei	Omvang van het onderzoek.
243.	—	1946 9 April	Lidm. „Bund Deutscher Mädel”.
244.	—	1946 15 April	Bepaling duur internering.
245.	Leeuwarden	1946 14 Maart	Boerenschool te Rijs.
246.	—	1946 14 Maart	Functie bij N.S.V.O.
247.	Almelo	1946 29 April	Dienst Germaansche S.S.
248.	Amsterdam	1946 2 April	Desbewustheid van het handelen.
249.	Zutphen	1946 20 Mei	Drijven van zwarte handel.
250.	Almelo	1946 14 Juni	Invloed van dronkenschap.
251.	Amsterdam	1946 29 April	Interpretatie art. 37, 4° Tribunaalbesluit.
252.	Almelo	1946 14 Juni	Bepaling van strafmaat Werk in D. door grensbewoners.
253.	Arnhem	1946 21 Mei	Verbeurdverklaring en geldboete.
254.	Zutphen	1946 27 Mei	Aangifte doen bij Sicherheitsdienst.
255.	Almelo	1946 8 Juli	Volledige uitspraak.
256.	's-Hertogenbosch	1946 20 Maart	Bijwonen van Deutsche voorstellingen.
257.	Arnhem	1945 10 Dec.	Bezoeken van Deutsche concerten.
258.	—	1945 5 Nov.	Nat.-socialistische gezindheid.
260.	Breda	1946 9 Juli	Interpretatie art. 10, 3e lid Besluit 23 Dec. 1944, Sb. no. E 153.
261.	Amsterdam	1946 14 Juni	Als werklooze vrijwillig in Duitschland gaan werken.
263.	's-Hertogenbosch	1946 24 Jan.	Nat.-soc. gezindheid.
264.	—	1946 24 Jan.	Aanmelding Waffens S.S.
265.	Almelo	1946 8 April	Afwijzing verweer.

BESCHIKKINGEN HOOGЕ AUTORITEITEN (Fiat-executie geweigerd)

			Gronden van weigering:
259.	's-Gravenhage	1946 10 Juli	Niet-voldoende verwerping van het verweer v. beschuldigde.
262.	Amsterdam	1946 11 Juli	Beschuldigde niet door raadsman verdedigd.

RECTIFICATIE

Op blz. 117. No. 373, 1e kolom, regel 9 v. o. staat (Sr. art. 359) lees: (Sv. art. 359).

No. 383.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 15 Juni 1946. (Mr. Suringar).

Kort geding.

Onbevoegd verklaard, kennis te nemen van een vordering tot nietig verklaring van een na de bevrijding tot stand gekomen huurovereenkomst.

Vordering voor het overige afgewezen, omdat naar het aanvankelijk oordeel van den president in kort geding gerequesteerde wordt geacht het perceel te goeder trouw te hebben gehuurd, zoodat in de hoofdzak op grond van art. 26 van E 100 geen nietig verklaring of ontbinding zal worden uitgesproken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Aan den Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel.

Geeft eerbiedig te kennen:

Leo Maurits Muller, wonende te Rotterdam aan de Statenweg no. 111b, adv. en proc. Mr. L. Boon;

dat verzoeker vertegenwoordiger is van de N.V. Handelsmaatschappij Gestetner, fabriek te Apeldoorn, welke N.V. als Engelse firma gedurende de bezetting onder beheer van den Duitscher Karll stond;

dat verzoeker sinds 1 Maart 1937 het perceel Burgemeester Tutein Noltheniuslaan 9a te Apeldoorn bewoonde, gelegen in de onmiddellijke omgeving van de fabriek voornoemd;

dat verzoeker op 10 October 1936 te Apeldoorn een huurcontract betreffende bovengenoemd perceel is aangegaan met den lasthebber W. F. Veerman van de eigenaresse Mevrouw A. d' Abo, wonende te Brussel voor den tijd van 3 jaar, ingaande op 1 Maart 1937 met tweemaal een jaar optie ter keuze van verzoeker;

dat de beheerder Karll voornoemd, misbruik makend van de omstandigheden en het feit dat verzoeker Jood is, het door verzoeker bewoonde perceel in den zomer van 1942 voor 3 maanden ruidde tegen de hem ter beschikking staande directeurswoning der fabriek voornoemd aan het Kanaal gelegen, welke woningruil en onderverhuur met toestemming van den lasthebber van verhuurster plaats vond;

dat verzoeker evenwel huurder volgens het bovenvermelde huurcontract bleef;

dat verzoeker de volledige stoffering in het perceel Burg. Tutein Noltheniuslaan 9a heeft moeten achterlaten;

dat de huurovereenkomst stilzwijgend was doorgestaan, daar het huurcontract voormeld geen clause over het eindigen van deze overeenkomst bevatte en de huur bovendien op grond van het Huurbeschermingsbesluit 1941 door verhuurster niet kon worden opge-

T. 2.

zegd, daar geen der in art. 2 van dit Besluit genoemde redenen aanwezig waren;

dat Veerman voornoemd bovendien op 23 Juli 1942 aan de N.V. Handelsmaatschappij te Amsterdam, Overtoom 21—23, o.m. schreef:

„De heer Muller heeft mij voor een paar maanden gevraagd of hij het huis gedurende de zomermaanden mocht onderverhuuren aan zekeren heer Karll uit Hamburg en mij daarbij uitdrukkelijk verzekerd dat het slechts voor de zomermaanden was en dat hij in October het huis weder zelf zou gaan bewonen. Hij deelde mij daarop mede, dat de heer Karll hem voor deze zomermaanden een woningruil had voorgesteld in dien zin dat de heer Muller het oorspronkelijk voor den heer Karll bestemde huis aan het Kanaal zou betrekken en de heer Karll het huis aan de Noltheniuslaan en dat hij dat verzoek, hoewel het hem zeer onaangenaam was, moeilijk kon weigeren, omdat zijn positie als Jood toch al zoo moeilijk was. In deze tijdelijke onderhuur heb ik ingestemd, doch ik verwacht dan ook dat met October het huis weder bewoond en gemeubeld zal worden door den heer Muller, of met beëindiging der huur geheel ontruimd zal worden”;

dat hieruit blijkt dat Veerman voornoemd ook na het verstrijken van het tweede optiejaar verzoeker als huurder beschouwde;

dat verzoeker per 3 September 1942 genoodzaakt was, teneinde aan deportatie te ontkomen, met zijn gezin onder te duiken in Rotterdam, waardoor hij niet in de gelegenheid was in October 1942 het huis aan de Noltheniuslaan te betrekken;

dat indien er geen vijandelijke bezetting hier te lande ware geweest de huurovereenkomst zou zijn verlengd, indien dit door verzoeker ware gevraagd;

dat verzoeker ten overvloede wil opmerken dat verhuurster geen redelijk belang had en heeft om verzoeker niet langer als huurder te accepteren, daar hij steeds zijn verplichtingen stipt is nagekomen;

dat verzoeker zijn huurcontract nooit heeft opgezegd en dat hem evenmin is opgezegd; dat ondanks dat Veerman voornoemd een nieuw huurcontract met Karll voornoemd is aangegaan;

dat verzoeker op 20 Juli 1944 door de S.D. werd gearresteerd en naar het concentratiekamp Auswitz werd vervoerd;

dat verzoeker in Augustus 1945 terugkeerde, ernstig ziek door de doorstane ontberingen, temeer daar hij sedert 10 jaren slechts een long heeft;

dat hij na zijn terugkeer bemerkte, dat Mr. Suijling, kantonrechter, het perceel aan de Burg. Noltheniuslaan 9a bewoonde en dat in dat perceel zijn volledige stoffeering nog aanwezig was;

dat hij zich tot de Beheer- en Adviescommissie te Apeldoorn gewend heeft teneinde rechtsherstel te verkrijgen;

dat hij op deze wijze tenslotte een deel der stoffeering heeft terug ontvangen;

dat Mr. Suijling niet in der minne bereid was het genoemde perceel te ontruimen, ook

niet nadat het huis, hetwelk hij oorspronkelijk bewoonde en hetwelk gevorderd was, vrijgekomen was;

dat verzoeker evenmin in der minne het nog aanwezige deel van de hem in eigendom toebehoorende stoffeering heeft kunnen terug bekomen, hoewel hij zijn eigendomsrechten kan aantonen, te weten o.m. gordijnenroeden, gordijnenrails, deklijsten, een vaste waschtafel en rubbersnoeren;

dat bovendien de tuin behoorende bij het meergenoemde perceel grootendeels door hem aangelegd was en van vruchtboomen voorzien was;

dat, aangezien verzoeker het huurcontract nooit heeft opgezegd en dit huurcontract evenmin hem werd opgezegd en hij tengevolge van overmacht niet in de gelegenheid was van zijn rechten als eigenaar gebruik te maken, hij alsnog zijn eigendomsrechten op de gemelde goederen kan doen gelden;

dat verzoeker ernstig geschaad en benadeeld is, doordat hij niet over het perceel Noltheniuslaan 9a voornoemd kan beschikken, daar zijn werkzaamheden in Apeldoorn liggen en hij nu in Rotterdam woont;

dat het hem ook niet gelukt is een andere woning in Apeldoorn te krijgen;

dat het huis aan de Noltheniuslaan voornoemd door zijn ligging in de onmiddellijke nabijheid van de meergemelde fabriek en door de aanwezigheid van centrale verwarming bij uitstek geschikt was voor verzoeker, daar hij tengevolge van het feit, dat hij maar een long heeft zich moet ontzien en in een gelijkmatig verwarmd huis moet wonen;

dat verzoeker bij de onmiddellijke ontruiming en weder te zijner beschikking stelling van voornoemd perceel een dadelijk en dringend belang heeft, daar hij anders zijn werkzaamheden in Apeldoorn niet meer zal kunnen verrichten op grond van gezondheidsredenen;

Redenen waarom verzoeker den E.A. Heer Voorzitter verzoekt in kort geding het inmiddels tusschen Mr. Suijling en Veerman voornoemd aangegane huurcontract nietig te verklaren, Mr. Suijling voornoemd tot ontruiming van het perceel Burgemeester Tutein Noltheniuslaan 9a te Apeldoorn te nopen en genoemd perceel ter beschikking te stellen aan verzoeker, verzoeker de beschikking over het hem in eigendom toebehoorende deel der in genoemd perceel aanwezige stoffeering en tuinaanleg te geven en een dwangsom vast te stellen en wel binnen 8 dagen na het Presidiale uitspraak of binnen een zoodanige termijn als den Heer Voorzitter zal behagen te bepalen, alles met veroordeeling van Mr. Suijling in de kosten.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien bovenstaand verzoekschrift met de daarbij overgelegde stukken alsmede een verweerschrift van Mr. Suijling, gerequesteerde;

Gelet op de mondelinge behandeling van het verweerschrift te Onzer terechtzitting van 8 Juni jl., alwaar waren verschenen verzoeker in persoon met zijn raadsman Mr. L.

Boon, advocaat te 's-Gravenhage, de gerequesteerde Mr. Suijling in persoon met zijn raadsman Mr. G. A. de Cocq, advocaat te Arnhem, alsmede W. F. Veerman, rechtskundig adviseur te Apeldoorn;

O. dat verzoeker Muller heeft volhard bij zijn verzoekschrift daaraan toevoegende dat hij niet weet wanneer het huurcontract tusschen gerequesteerde en Mevrouw d' Abo is aangegaan dan alleen dat het is gesloten voor zijn terugkomst uit het concentratiekamp op 14 Augustus 1945; dat hij aanwezig is geweest bij een bespreking van Veerman, den gemachtigde van Mevr. d' Abo en Karll in het najaar van 1942, waarin werd afgesproken dat Karll het huis zou huren; waarbij aan hem req. echter niets is gevraagd, en hebbende hij daartoe niet zijn toestemming gegeven noch op andere wijze afstand van zijn huur gedaan, doch hebbende hij zich tegen het aangaan dier huurovereenkomst niet durven of kunnen verzetten; dat hij nooit een sommatie heeft ontvangen van Veerman om het huis te betrekken of te doen bewonen nadat het aan Karll onderverhuurd was; dat hij wil aannemen dat gerequesteerde, dien verzoeker niet kende, toen hij het huis huurde, niet wist dat het vroeger door verzoeker was bewoond geweest en door hem nog huurrecht daarop gepretendeerd werd; dat hij thans woont bij zijn vrouw in Rotterdam, die daar een ten deele ingericht huis bewoont; dat hij vertegenwoordiger is van Gestetner voor de provinciën Gelderland en Overijssel en daarom en omdat zijn gezondheid niet toelaat dat hij veel reist, in Apeldoorn moet wonen;

O. dat door en namens gerequesteerde Mr. Suijling is opgegeven dat hij het onderhavige huis kort na de bevrijding heeft gehuurd van Veerman, die als gemachtigde optrad van Mevr. d' Abo; dat zijn eigen huis gevorderd was en hij primitief onderdak had op het Kantongerecht; dat deze Veerman hem verklaarde dat het huis, dat leegstond, vrij van huur was; dat hij al zijn stoffeering kwijt was, maar door Veerman erop geattendeerd werd dat de volledige stoffeering van den Rijksduitscher Karll, die laatstelijk in het huis had gewoond, was inbeslag genomen, en hij van de Beheers- en Adviescommissie die wellicht in gebruik zou kunnen krijgen; dat zulks is geschied, zij het dat later op verzoek van die Commissie een deel daarvan aan verzoeker, die daarop aanspraak maakte, is teruggegeven; dat verzoeker in Augustus 1945 bij hem is gekomen en de beschikking over het huis verlangde en wat erin was, voorzoover hij daarop eigendomsrecht pretendeerde; dat hij, toen verzoeker hem vertelde dat hij in het najaar van 1942 naar Rotterdam verhuisd was, van oordeel was dat de huur van verzoeker toen ontbonden was en hij niet verplicht was het huis dat hem beter aanstond dan het vroeger door hem bewoonde huis, voor verzoeker te ontruimen en hij dan ook geen moeite heeft gedaan het vroeger door hem bewoonde huis, waarvan de huur inmiddels verstreken was en waarop hij geen optierecht had, weer in

te huren; dat hij zich niet gerechtigd achtte wat aard- en nagelvast in het huis was aan verzoeker af te geven, en hij zulks in overleg met de Beheers- en Adviescommissie dan ook geweigerd heeft;

O. dat Veerman heeft opgegeven dat hij tot Juli 1945 gemachtigde is geweest van Mevrouw d' Abo, zijn schoonzuster; dat het onderhavige pand Burgemeester Tutein Noltheniuslaan 9a te Apeldoorn in Maart 1937 voor drie jaar met 2 optie jaren verhuurd was aan verzoeker, die het pand na ommekomst der optie jaren in huur heeft gehouden; dat het pand najaar 1942 is verhuurd aan Karri, nadat Muller verklaard had liever van de huur af te willen; dat deze Karri in 1944 afstand van de huur heeft gedaan; dat Karri hem verteld heeft de stoffeering van Muller te hebben overgenomen; dat na de bevrijding het huis, zonder stoffeering, door hem namens Mevrouw d' Abo is verhuurd aan Mr. Suijling, wien hij heeft gezegd dat het huis vrij van huur was;

In rechte:

O. dat als door gerequesteerde opgegeven en door verzoeker niet tegengesproken is komen vast te staan dat het perceel in quaestie door gerequesteerde is gehuurd na de bevrijding, dus na afloop der vijandelijke bezetting, zoodat daargelaten dat Wij in kort geding tot het geven van zulk een principiele beslissing niet bevoegd zijn, de gevraagde nietig verklaring van het tusschen gerequesteerde en Veerman aangegane huurcontract niet rechtstreeks door den Raad kan worden uitgesproken;

O. dat nietig verklaring echter desniettemin door den Raad wellicht zou kunnen geschieden bij wijze van regeling der gevolgen wanneer de rechtsbetrekking tusschen verzoeker en Mevrouw d' Abo, indien die tijdens de vijandelijke bezetting zou zijn tenietgegaan, door den Raad op verzoek van verzoeker zou worden hersteld, en langs dien weg ook door Onze bevoegdheid zou kunnen worden geconstrueerd om in kort geding den verzoeker voorloopig de beschikking over het betreffende perceel te kunnen geven;

O. dat het immers niet zeker is dat verzoeker, zooals namens gerequesteerde is aangevoerd, het standpunt inneemt dat zijn overeenkomst met Mevr. d' Abo nog bestaat, en hij zich dus tot den gewonen rechter zou moeten wenden met een actie jegens verhuurster, maar veelër bij Ons de indruk is gewekt dat verzoeker oordeelt dat zijn rechtsbetrekking met Mevrouw d' Abo tijdens de vijandelijke bezetting, zij het op ongeoorloofde wijze, is tenietgegaan bij den verhuur aan genoemden Karri, waarbij ten onrechte van zijn toestemming daartoe is uitgegaan, ten onrechte omdat, gezien zijn verhouding van Jood tegenover den Duitschen beheerder der zaak Karri, niet kan worden aangegomen dat qui tacet consentire videtur, en die schijnbare of uitdrukkelijke, als men aan de verklaring van Veerman geloof wil schenken, toestemming is tot stand gekomen onder onbehoorlijken invloed van wege den vijand;

O. dat al willen Wij derhalve aannemen dat deze zaak de werkzaamheid van den Raad betreft en Wij bevoegd zijn van verzoekers in de tweede plaats gedaan verzoek kennis te nemen, dat verzoek echter niet voor toewijzing vatbaar is omdat Wij voorschijns van oordeel zijn dat gerequesteerde, toen hij het pand huurde te goeder trouw was zoodat naar Ons aanvankelijk oordeel de Raad Afdeling Rechtspraak de door hem gesloten huurovereenkomst niet op grond van art. 26 E 100, zal nietig verklaren of ontbinden, en niet anders geoordeeld zal worden ten aanzien van de aard- en nagelvast bestanddeelen, waarvan misschien zou blijken dat die door verzoeker in het pand zijn aangebracht, zoodat Wij niet verder in een oordeeling behoeven te treden of hier wel uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad vereischt wordt;

O. dat, waar verzoeker derhalve geheel in het ongelijk wordt gesteld hij in de kosten zal dienen te worden veroordeeld, en zulks door de tegenpartij is gevorderd;

Op voorschreven gronden beschikkende in kort geding:

Verklaren Ons onbevoegd kennis te nemen van de vordering tot nietig verklaring van het tusschen Mr. Suijling en Veerman aangegane huurcontract.

Wijzen verzoekers vorderingen voor het overige af.

Verwijzen verzoeker in de proceskosten tot aan de uitspraak van deze beschikking begroot aan zijde van Mr. Suijling op f 60 en aan zijde van Veerman op f 25.

No. 384.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT (Enk. Kamer), 10 Mei 1946. (Mr. M. H. de Boer).

Redelijk en billijk geacht, dat verzoekers alsnog wordt toegestaan huwelijksche voorwaarden te maken, mits de rechten van derden worden gewaarborgd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift van Anthony Hendrik Doude van Troostwijk te Breukelen—Sint Pieter, waarbij hij verzoekt, dat de tusschen Mr. Jacob Hendrik Marie Agatho Doude van Troostwijk en Geertrui van Haselen bestaande algeheele gemeenschap van goederen worde nietig verklaard en hun alsnog toestemming worde verleend om bij akte van huwelijksvoorwaarden te bepalen, dat tusschen hen zal bestaan algeheele gemeenschap van inboedel, zoowel ten aanzien van de goederen, welke door hen ten huwelijk zijn aangebracht, als van die, welke zij staande huwelijk zullen verkrijgen en overigens slechts gemeenschap van vruchten en in-

komsten, een en ander onder de te dier zake verder te maken bepalingen en bedingen, welke huwelijksvoorwaarden geacht zullen worden van kracht te zijn geweest van de voltrekking des huwelijks af.

Gezien een besluit van den Raad voor het Rechtsherstel van 20 Maart 1946, waarbij de afdeeling rechtspraak wordt aangewezen den Raad te vertegenwoordigen voor de behandeling van dit verweerschrift.

Gezien een beschikking van de Enkelvoudige Kamer te Utrecht van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel d.d. 29 Maart 1946, waarbij de persoonlijke verschijning van voormelde echtelieden werd bevolen teneinde nadere inlichtingen te verschaffen;

O. dat ter openbare terechtzitting der Enkelvoudige Kamer te Utrecht van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel d.d. 12 April 1946 beide voormelde echtelieden zijn verschenen die den Raad het onderhavig verzoekschrift nader mondeling hebben toegelicht en den Raad nadere gevraagde inlichtingen hebben verschaft;

O. dat aan den Raad is overgelegd een ontwerp van de huwelijksvoorwaarden die verzoekers willen doen gelden;

O. dat het verzoek strekt tot nietigverklaring van de bestaande algeheele gemeenschap van goederen van de echtelieden Doude van Troostwijk—van Haselen en het verkrijgen van toestemming om bij acte van huwelijksvoorwaarden te bepalen;

dat tusschen hen zal bestaan algeheele gemeenschap van inboedel, zoowel ten aanzien van de goederen, welke door hen ten huwelijk zijn aangebracht, als van die, welke zij staande huwelijk zullen verkrijgen en overigens slechts gemeenschap van vruchten en inkomsten, een en ander onder de te dier zake verder te maken bepalingen en bedingen, welke huwelijksvoorwaarden geacht zullen worden van kracht te zijn geweest van de voltrekking des huwelijks af;

O. dat voornoemde echtelieden in hun verzoekschrift een reeks van feitelijke beletselen tegen het maken van huwelijksvoorwaarden hebben gesteld en die den Raad aannemelijk hebben gemaakt,

dat deze beletselen voornoemde echtelieden voor de keus stelden de voltrekking van hun huwelijk te verdagen of wel van het maken van huwelijksvoorwaarden, althans voorloopig af te zien,

dat in de dagen, welke onmiddellijk voortgingen aan den voor de huwelijksvoltrekking bepaalden dag, 25 April 1945, de verkeerspositie in Nederland van dien aard was, dat het uitermate moeilijk was een reeds voorgenomen en bekend gemaakte huwelijksvoltrekking te verdagen,

dat de Raad bovendien van oordeel is, dat zulk een verdaging van een handeling, welke vooral op zedelijk gebied ligt, niet kan worden geboden ter wille van de bijna uitsluitend stoffelijke belangen, welke gemoed waren bij den vorm, waarin het huwelijks-

goederenrecht zou worden geregeld,

dat het in deze omstandigheden redelijk en billijk is het verzoek toe te staan, mits de rechten van derden worden gewaarborgd, en de inwilliging op de wet is gegrond, nu het verzoek strekt tot wijziging van een rechtsbetrekking, welke tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa is tot stand gekomen en bestaat tusschen twee ingezetenen van het Koninkrijk en welke wijziging uitsluitend ligt op het gebied van het vermogensrechtelijke gedeelte van het huwelijksrecht.

Alvorens eene beslissing te nemen:

Beveelt, dat verzoekers:

a. driemaal telkens met een tusschenruimte van een week vóór 15 Juni 1946 in de Nederlandsche Staatscourant een advertentie zullen doen plaatsen van den volgende inhoud:

Oproeping: De Utrechtsche Kamer van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel maakt bekend:

1. dat door Mr. Jacob Hendrik Marie Agatho Doude van Troostwijk en zijne echtgenootte Geertrui van Haselen, beiden wonende Nieuwendijk E 191 te Nieuw-Loosdrecht een verzoek is ingediend, waarbij zij verzoeken, dat de tusschen hen bestaande algeheele gemeenschap van goederen worde nietig verklaard en hun alsnog toestemming worde verleend om bij acte van huwelijksvoorwaarden te bepalen, dat tusschen hen zal bestaan algeheele gemeenschap van inboedel, zoowel ten aanzien van de goederen, welke door hen ten huwelijk zijn aangebracht, als van die, welke zij staande huwelijk zullen verkrijgen en overigens slechts gemeenschap van vruchten en inkomsten, een en ander onder de te dier zake verder te maken bepalingen en bedingen, welke huwelijksvoorwaarden geacht zullen worden van kracht te zijn geweest van de voltrekking des huwelijks af.

2. dat een ontwerp van de huwelijksvoorwaarden, die verzoekers willen doen gelden, tot en met 29 Juni 1946 elken werkdag, behalve des Zaterdag, tusschen 9 en 5 uur voor belanghebbenden ter inzage ligt ten kantore van den ondergeteekenden substituu-griffier aan de Oude Gracht 216bis te Utrecht.

3. dat ieder, die bezwaren heeft tegen inwilliging van dit verzoek deze schriftelijk in tweevoud aan hetzelfde adres kan indienen vóór 7 Juli 1946 en deze ingediende bezwaren mondeling kan toelichten ter terechtzitting van Vrijdag 12 Juli 1946 des namiddags om 2 uur ten Stadhuijze te Utrecht (Kamer 10).

De Substituut-Griffier ter standplaats Utrecht, Mr. H. C. A. van Benthem.

b. éénmaal vóór 15 Juni 1946 in het Algemeen Handelsblad, De Maasbode, de Nationale Rotterdamse Courant, de Nieuwe Nederlander, Trouw en Het Vrije Volk, alsmede in twee in de provincie Utrecht verschijnende bladen ter keuze van verzoekers een advertentie zullen doen plaatsen, waarin

wordt medegedeeld, dat zij bij den Raad voor het Rechtsherstel een verzoekschrift hebben ingediend tot wijziging van de vermogensrechtelijke betrekking, welke tusschen hen uit hoofde van hun huwelijk bestaat en dat belanghebbenden worden opmerkelijk gemaakt op de uitvoeriger mededeeling, daarentrent in de onder a bedoelde advertenties in de Nederlandsche Staatscouranten.

c. een aankondiging van den inhoud van de onder a bedoelde advertentie gedurende de maand Juni 1946 zullen doen aanplakken aan de openbare aanplakborden in de gemeenten Abcoude—Baambrugge, Abcoude—Proostdij, Achttienhoven, Amersfoort, Baarn, de Bilt, Breukelen—Nijenrode, Breukelen—St. Pieters, Bunschoten, Eemnes, Haarzuilens, Harmelen, Kamerik, Kockengen, Laagnieuwkoop, Loenen, Loenersloot, Loosdrecht, Maarssen, Maarsseveen, Maartensdijk, Mijdrecht, Nigtevecht, Buwiel, Soest, Tienhoven, Utrecht, Vinkeveen, Vleuten, Vreeland, Westbroek, Wilnis, Zegveld en Zuilen en deze aanplakking door een openbaar ambtenaar zullen doen vaststellen.

No. 385.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 3 Mei 1946. (Mr. de Boer).

Indien conservatoir beslag is gelegd, dient het verzoekschrift tot van waarde verklaring binnen een termijn van 8 dagen te worden ingediend, en staat het felt, dat dit aan gerequesteerde later is toegezonden, aan de van waarde verklaring niet in de weg.

Verzoekers toegelaten tot getuigenbewijs ten aanzien van de identiteit van de in beslag genomen woonwagen met de aan hen ontnomene.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27, 150.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Mr. Hendricus Cornelis Adriaan van Benthem, advocaat en procureur te Utrecht, ingevolge beschikking van den Militairen Commissaris van Utrecht-Centrum d.d. 23 Juli 1945 optredende als bewindvoerder voor Michel Petalo, zonder vaste woon- en verblijfplaats, op heden zonder bekende verblijfplaats en aldus afwezig in den zin der wet; en Adolph Petalo, zonder vaste woon- en verblijfplaats, zakelijk inhoudende:

dat Michel Petalo en verzoeker Adolph Petalo in het jaar 1944 gezamenlijk bewoonden en in eigendom bezaten den woonwagen gemerkt „Vreeswijk 84”;

dat deze woonwagen op 16 Mei 1944 te Deil (Gelderland) door den N.S.B. burgemeester J. A. F. Andriessen ingevolge opdracht van den Befehlshaber der Ordnungspolizei te Arnhem in beslaggenomen is, bij

welke gelegenheid Michel Petalo werd gearresteerd en naar Auswitz overgebracht, kunnende verzoeker Adolph Petalo zich slechts door vlucht aan arrestatie en deportatie onttrekken;

dat voormelde woonwagen toen in de gemeente Deil is achtergebleven en naar thans blijkt door de Deutsche Weermacht ter beschikking gesteld van zekeren Kobus van Engelen;

dat naar verzoekers vernemen, deze Kobus van Engelen bedoelde wagen heeft omgeruild, waardoor deze in bezit kwam van zekeren Cor van Engelen, en laatstgenoemde weer op zijn beurt heeft geruild met zekeren Cornelis Semler;

dat verzoeker Adolph Petalo verlof heeft gevraagd voormelden woonwagen „Vreeswijk 84” in conservatoir revindicatoir beslag te mogen nemen, en daartoe bij Uw beschikking d.d. 20 Juli 1945 verlof heeft bekomen voor wat betreft het hem toekomend onverdeeld aandeel in dien wagen;

dat voornoemd beslag ten verzoeken van Adolph Petalo werd gelegd door den Candidaat-deurwaarder R. Muller te Utrecht, zulks blijkens hierbij in originali en in afschrift overgelegd exploit d.d. 30 Juli 1945;

dat dit revindicatoir beslag behoort te worden van waarde verklaard;

op welke gronden verzoekers hebben gevraagd nietig te verklaren de in voege als voormeld sedert 16 Mei 1944 ten aanzien van den woonwagen „Vreeswijk 84” verrichte rechtshandelingen den gerequesteerde Semmler te veroordeelen genoemden woonwagen met al het zijne en al de zijnen te ontruimen, aan verzoeker af en over te geven, en in vollen en vrijen eigendom te hunner vrije beschikking te stellen, met machtiging op verzoekers om, bij aldien gerequesteerde in gebreke blijft, om binnen 2 maal 24 uur na de beteekening van de in deze te nemen beslissing, aan den inhoud daarvan te voldoen, deze ontruiming en afgifte zelf te doen bewerkstelligen, desnoods met behulp van den sterken arm; voorts van waarde te verklaren het ten verzoeken van Adolph Petalo ten deze gelegd revindicatoir beslag, met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding, waaronder begrepen die van het beslag.

Gezien tevens het door verzoekers overgelegd exploit van beslag en het exploit waarbij dit beslag aan gerequesteerde Semmler werd beteekend, alsmede de overige gedingstukken;

O. dat verzoekers hebben gevraagd hun verzoekschrift in dezen zin te mogen wijzigen, dat

a. waar gesproken wordt over Kobus van Engelen, worde gelezen Jacobus Leonardus Engels en, waar gesproken wordt over Cor van Engelen, Cornelis Julius Engelen;

b. dat zullen worden nietig verklaard alle sedert 16 Mei 1944 tusschen gerequesteerden en de litigieuse woonwagen ontstane rechtsbetrekking met bevel, dat de rechtsbetrekkingen tusschen requestanten

en bedoelden wagen in ouden omvang zullen herleven;

O. dat ter terechtzitting zijn verschenen de requestranten Mr. H. C. A. van Benthem en Adolf Petalo in persoon, de gerequesteerde C. Semmler, bijgestaan door Mr. P. Robijns, advocaat en procureur te Utrecht, gerequesteerde J. L. Engels in persoon, terwijl de gerequesteerde C. J. Engelen, hoewel behoorlijk opgeroepen niet is verschenen;

O. dat geen der verschenen verweerders bezwaar heeft gemaakt tegen de door requestranten verzochte voormelde wijzigingen van hun verzoekschrift en de Raad deze wijzigingen heeft toegelaten;

O. dat verweerder Semmler verschillende feiten, die door verzoekers zijn gesteld heeft ontkend, als eenige redenen opgevend, dat hij met die feiten onbekend is;

dat zulks echter geen deugdelijke grond voor een ontkentenis oplevert en, nu er geen redenen is om aan de juistheid van deze op zichzelf in het geheel niet onwaarschijnlijke feiten te twijfelen, zij als vaststaande moeten worden aangenomen, ook met betrekking tot de andere verweerders, die ze niet hebben weersproken;

dat wel verweerder Semmler en verweerder Engels de identiteit van den in beslag genomen wagen met die van den aan verzoekers op 16 Mei 1944 afgenomen wagen hebben ontkend op grond van verschillen in bouw en inrichting en deze identiteit dus een punt van nader onderzoek zal moeten uitmaken;

dat uit dezen hoofde tusschen partijen vaststaat:

dat Michel Petalo en verzoeker Adolph Petalo in het jaar 1944 gezamenlijk bewoonden en in eigendom bezaten den woonwagen gemerkt „Vreeswijk 84”;

dat deze woonwagena op 16 Mei 1944 te Deil (Gelderland) door den N.S.B. burgemeester J. A. F. Andriessen ingevolge opdracht van den Befehlshaber der Ordnungspolizei te Arnhem in beslaggenomen is, bij welke gelegenheid Michel Petalo werd gearresteerd en naar Auswitz overgebracht, kunnende verzoeker Adolph Petalo zich slechts door vlucht aan arrestatie en deportatie onttrekken;

dat voormelde woonwagena toen in de gemeente Deil is achtergebleven en naar thans blijkt door de Duitische Weermacht ter beschikking gesteld van verweerder Engels, hetgeen wordt bevestigd door de opgave van verweerder Engels, dat degene, op wiens land te Deil de door de Duitschers afgenomen wagens stonden, een zekere de Heus, hem onmiddellijk, nadat de Duitschers hem een wagen ter beschikking stelden, mededeelde, dat zij dezen wagen van verzoekers hadden afgenomen;

dat verweerder Engels bedoelde wagen heeft omgeruild, waardoor deze in het bezit kwam van verweerder Engelen;

dat verweerder Engelen op zijn beurt een woonwagena heeft geruild met verweerder Semmler, welke wagen de in beslaggeno-

mene is;

O. dat deze feiten een genoegzamen grondslag voor een beslissing opleveren, indien komt vast te staan, dat de inbeslaggenomen wagen dezelfde is als de van verzoekers afgenomen wagen, en indien meer gegevens komen vast te staan aangaande de omstandigheden, waaronder de verweerders de bovenbedoelde wagen hebben verkregen en waaruit hun goede trouw kan worden afgeleid;

dat verzoekers ten bewijze van deze identiteit een foto van de afgenomen wagen hebben overgelegd, waarop enkele omstreken kenmerken zichtbaar zouden zijn, maar de Raad dit bewijsmiddel onvoldoende acht om tot identiteit te kunnen concluderen;

dat het bewijs dus moet worden aangevuld;

O. verder, dat het bewijs van de goede trouw van verweerders eerst zin heeft, indien de identiteit is komen vast te staan;

O. tenslotte, dat verweerder Semmler heeft betoogd, dat het ten verzoeken van verzoeker Adolph Petalo gelegd beslag van 30 Juni niet binnen 8 dagen van waarde is verklaard, zoodat dit als niet gelegd moet worden beschouwd;

dat bij de mondelinge behandeling is gebleken, dat deze verweerder heeft willen zeggen, dat ten aanzien van het op 30 Juli 1946 gelegd beslag niet binnen 8 dagen een eisch tot van waarde verklaring is ingesteld; dat de Raad dezen verweerder in dit betoog niet kan volgen;

dat immers, waar de artikelen 147—150 Biesluit Herstel Rechtsverkeer spreken van „conservatoir beslag” daaronder mede blijkens het opschrift van den vierden titel van het derde boek B. Rv. elk beslag moet worden verstaan, dat nader geregeld is in dezen titel, dus ook het z.g. revindicatoir beslag;

dat genoemd art. 150 van „overeenkomstige toepassing” verklaart art. 726 Rv., waarmede bedoeld wordt, dat dit artikel voor zooveel mogelijk moet worden toegepast en voor zoover dit niet mogelijk is althans zoo dicht mogelijk de strekking der bepaling benaderd moet worden;

dat een eisch wordt ingesteld bij den rechter en dus letterlijk genomen, de in het geval van art. 726 Rv. de dagvaarding binnen 8 dagen bij den rechter zou moeten zijn aangebracht, maar de vaststaande en algemeen toegepaste opvatting is, dat het voldoende is, wanneer binnen 8 dagen de rechtsingang is aangevangen;

dat het in dit geval, waar de rechtsingang niet aanvangt met een dagvaarding, maar met een tot den rechter gericht verzoekschrift, zeker voldoende is, wanneer dit verzoekschrift binnen 8 dagen is ingediend;

dat het verzoekschrift op 3 Augustus 1945 is ingediend dus binnen 8 dagen;

dat de door verweerder voorgestane opvatting, als zoude de oproeping voor den rechter hem binnen 8 dagen moeten hebben bereikt, volkomen onredelijk is, waar de verzending van de oproeping geheel buiten de bemoeiing van den arrestant ligt;

Rechtdoende:

Alvorens verder te beslissen:

Dragen verzoekers op te bewijzen, dat de op 16 Mei 1944 te Deil door den burgemeester aan Michel Petalo en Adolph Petalo ontlenen woonwagons dezelfde is, zij het dan ook op sommige punten gewijzigd, als de bij exploit van den candidaat-deurwaarder R. Muller van 30 Juli 1945 bij den verweerder Semmler in beslag genomen wagen.

Bepalen, dat getuigen en deskundigen zullen worden gehoord op 27 Mei 1946 om 2 uur, ten Stadhuisse te Schiedam, Grootte Markt 1, terwijl na afloop van dit verhoor de verweerders de gelegenheid zullen hebben van hun kant getuigen en deskundigen voor te brengen, en dat de namen en woonplaatsen van de te hooren getuigen en deskundigen uiterlijk 17 Mei 1946 schriftelijk moeten worden opgegeven aan de wederpartij en aan den substituut-griffier dezer Kamer, Oude Gracht 216bis te Utrecht.

Houdt de verdere uitspraak, ook met betrekking tot de vanwaardeverklaring van het beslag aan.

No. 386.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK MIDDELBURG, 31 Juli 1946.
(Mr. Bloemers).

Verzoeker heeft in Juli 1940 onder invloed van de dreiging bij werkloosheid in Duitschland te werk te worden gesteld, verslechtering zijner arbeidsvoorwaarden aanvaard.

Verzoek tot wijziging dier arbeidsovereenkomst en herstel van de voorwaarden waaronder verzoeker in Januari 1940 was in dienst getreden toegewezen.

Gerequesteerde veroordeeld tot uitbetaling van reis en kostgeld over den termijn van 8 Juli 1940 tot 23 Maart 1944.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 25.)

C. van den Adel, metaalbewerker, Rotterdam, gemachtigde Mr. Ch. A. de Ruyter—de Zeeuw,

tegen:

de N.V. Koninklijke Maatschappij „De Schelde” te Vlissingen, gemachtigde Mr. A. J. van der Weel, adv. en proc. te Middellburg.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken, en gehoord partijen, requestant in persoon en bijgestaan door den heer H. Smit, adviseur van het Regionaal Bureau voor Arbeidsrecht te Eindhoven, en gerequesteerde bij monde van haar gemachtigde; enz.

Wat het recht betreft:

O. dat als erkend, niet of niet voldoende betwist ten processe vaststaat:

dat requestant in Januari 1940 als arbeider in dienst is getreden van gereques-

treerde tegen een uurloon van f 0.53 bij een 45-urige werkweek, benevens een maandelijksche vergoeding van f 9 voor kostgeld en van f 4.35 voor reisgeld met recht op één vrije Maandagmorgen met doorbetaling van loon, terwijl in het van deze overeenkomst opgemaakte schriftelijke contract geen bepaling is opgenomen omtrent den duur der overeenkomst;

dat requestant, toen bij de capitulatie van Walcheren het bedrijf van gerequesteerde stil was komen te liggen, naar Rotterdam is teruggekeerd met opdracht van gerequesteerde personeelchef, dat hij zich daar moest melden bij het Arbeidsbureau, aan welke instelling „De Schelde” nader bericht zou zenden;

dat hij zich in Mei en Juni 1940 tweemaal op het Arbeidsbureau te Rotterdam heeft gemeld en daar van een Duitscher de aanzegging heeft ontvangen, dat hij terug moest gaan naar gerequesteerdes bedrijf te Vlissingen en dat hij anders zou moeten gaan werken in Duitschland;

dat requestant hierop begin Juli 1940 naar Vlissingen is gegaan en zich gemeld heeft op de afdeeling personeel, alwaar hem is medegedeeld, dat hij aan het werk kon gaan na eerst een verklaring te hebben onderteekend inhoudende: „Het is mij bekend, dat er geen reis- en kostgeld wordt verstrekt”;

O. dat requestant derhalve in Januari 1940 voor onbepaalden tijd in dienst is gekomen van gerequesteerde en deze dienstbetrekking ook na 17 Mei 1940 is blijven doorloopen;

O. dat van de zijde van gerequesteerde wel is beweerd, dat deze dienstbetrekking automatisch eindigde bij de capitulatie van Walcheren op 17 Mei 1940, toen alle opdrachten van de Koninklijke Nederlandsche Marine werden stopgezet, doch dit betoog als onjuist moet worden voorbijgegaan, nu vaststaat, dat in het van de overeenkomst opgemaakte contract geen bepaling is opgenomen omtrent den duur der dienstbetrekking, zoodat gerequesteerde, indien zij met het oog op de veranderde omstandigheden na 17 Mei 1940 deze dienstbetrekking had willen beëindigen, dit ingevolge art. 1639 B.W. slechts had kunnen bereiken door een opzegging met inachtneming van de artt. 1639h en 1639i B.W., doch van eenige opzegging ten processe niet is gebleken;

O. dat deze rechtsbetrekking tusschen partijen is gewijzigd begin Juli 1940 te Vlissingen, derhalve tusschen personen, welke ingezetenen waren van het Koninkrijk, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, toen nader werd overeengekomen, dat requestant voortaan geen vergoeding meer zou ontvangen voor kostgeld en reisgeld;

O. dat in het request wordt verzocht deze rechtsbetrekking thans gewijzigd vast te stellen door toekenning van vergoeding voor kostgeld en reisgeld, doch requestants verzoek in wezen strekt tot nietigverklaring der in Juli 1940 gewijzigde rechtsbetrekking ten-

gevolge waarvan de in Januari 1940 tusschen partijen gesloten arbeidsovereenkomst in haar vollen omvang zou herleven;

O. dat requestrants stelling is, dat de wijziging der arbeidsovereenkomst in Juli 1940 is tot stand gekomen onder bedreiging van den vijand, en zijn verzoek tot vernietiging dezer rechtsbetrekking hierop is gegrond;

O. dat namens gerequesteerde is aangevoerd, dat het door requestrant gestelde omtrent zijn ervaringen op het Gewestelijk Arbeidsbureau te Rotterdam in Juni 1940, hetwelk op zich zelf niet wordt betwist door gerequesteerde, niet oplevert een zóódanige dwang of bedreiging, dat het redelijk zou zijn ten deze in te grijpen, omdat deze gewijzigde rechtsbetrekking veel eer een gevolg is van de verandering der economische omstandigheden door de Deutsche bezetting dan van dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed van of vanwege den vijand, nu de situatie aldus kan worden geschetst, dat in den winter van 1939 op 1940 „De Schelde” dringende behoefte had aan arbeidskrachten en de N.V. daarvoor offers moest brengen, en dat kort na het intreden der Deutsche bezetting de arbeiders belang hadden bij een dienstverband bij „De Schelde” en zij derhalve genoegen moesten nemen met hetgeen deze werkgeefster hen aanbood;

O. dat bij de zienswijze, dat het hier slechts gaat om een normale wijziging in de werking van vraag en aanbod tengevolge van een verandering in de economische omstandigheden, ten onrechte geen rekening wordt gehouden met het feit, dat in de onderhavige zaak de beslissing afhangt van de beantwoording van de vraag, of, en zoo ja, in hoeverre, de houding van den vijand invloed heeft uitgeoefend op den requestrant, toen hij in Juli 1940 medewerkte aan de totstandkoming der tusschen partijen sinds Januari 1940 bestaande rechtsbetrekking;

O. dienaangaande, dat ten processe het volgende is gebleken:

dat requestrant in Januari 1940 een werkring heeft aanvaard in het bedrijf van gerequesteerde te Vlissingen, waardoor het hem niet mogelijk was zich na het einde van den arbeidstijd dagelijks naar zijn eigen woning te begeven, en gerequesteerde hem toen tegemoet is gekomen door de verplichting op zich te nemen tot betaling van reisen en kostgeld, zoodat requestrant niet in financieel ongunstiger omstandigheden kwam te verkeeren dan andere in dat bedrijf werkzame arbeiders;

dat requestrant in Juli 1940 er in toegestemd heeft, dat hem voortaan geen reis- en kostgeld zou worden uitbetaald;

O. dat voor een arbeider, die een uurloon van 53 cent had bij een werkweek van 45 uur het niet meer ontvangen van een bedrag van f 9 voor kostgeld een ernstige financieele achteruitgang beteekende;

O. dat voorts vaststaat, dat requestrant in Mei en Juni 1940 op het Gewestelijk Arbeidsbureau te Rotterdam tot tweemaal toe te hooren heeft gekregen, dat hij naar „De

Schelde” te Vlissingen had terug te gaan en anders in Duitschland zou moeten gaan werken, terwijl uit den hierboven genoemden brief van den Algemeenen Nederlandschen Metaalbewerdersbond blijkt, dat reeds in de eerste maanden der Deutsche bezetting maatregelen zijn getroffen om de uitzending van arbeiders naar Duitschland te stimuleren door hen bij werkloosheid uit te sluiten van steunverlening;

O. dat het onder deze omstandigheden gerechtvaardigd is te spreken van een bedreiging van den vijand (artikel 25 E 100) en het duidelijk is, dat requestrant, toen hij in Juli 1940 te Vlissingen afstand deed van zijn recht op reis- en kostgeld, heeft gehandeld onder den invloed van deze dreiging;

O. toch, dat in de eerste maanden der Deutsche bezetting de mogelijkheid om onder te duiken ten einde te ontkomen aan maatregelen van of vanwege de bezettende macht nog niet of nagenoeg niet werd aangegrepen en van een organisatie tot het verleen van hulp aan onderduikers nog geen sprake was, zoodat iemand als requestrant, die gerekend moet worden te behooren tot de economische zwakke leden der samenleving, een zijn financieele krachten verre te boven gaand risico zou hebben genomen, indien hij na hetgeen hem op het Arbeidsbureau was overkomen, deze oplossing had gekozen;

O. dat het dan ook alleszins aannemelijk is, dat requestrant, die als goed Nederlander niet wilde werken in een vijandelijk land en die het anders er wellicht op had kunnen wagen dichter bij zijn woonplaats werk te zoeken en inmiddels zich te behelpen met een uitkeering van zijn bond, bewogen door de bedreiging van den vijand — van welke bedreiging de ernst in gevallen als het onderhavige niet moet worden onderschat, gelijk ook blijkt uit Tribunaal Amsterdam 14 Juni 1946 (Tribunalen in Nederland 1946 no. 261) — heeft toegestemd in deze aanzienlijke vermindering van zijn inkomsten;

O. dat ten deze is voldaan aan de vereischen van artt. 23 en 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer en de Raad op grond van het hierboven overwogene van oordeel is, dat het in het onderhavige geval redelijk en billijk is de wijziging der rechtsbetrekking tusschen partijen van Juli 1940 nietig te verklaren;

O. dat hierdoor wederom van kracht wordt de arbeidsovereenkomst tusschen partijen, zoodals deze in Januari 1940 is tot stand gekomen;

O. dat hierdoor requestrant recht krijgt op reis- en kostgeld met ingang van 8 Juli 1940 en niet met ingang van 1 Juli 1940, nu requestrant bij de mondelinge toelichting heeft aangevoerd, dat hij over de eerste week van Juli 1940 van zijn bond een uitkeering heeft ontvangen en hij derhalve niet bij gerequesteerde heeft gewerkt in die week;

O. dat bij de berekening van het kostgeld in mindering dienen te worden gebracht de bedragen van f 5 per week, welke aan requestrant zijn uitbetaald als tegemoetkoming

voor kostgeld met ingang van 1942, terwijl tenslotte de periode, waarover requestrant te dezer zake thans weer rechten kan doen gelden eindigt op 23 Maart 1944, aangezien requestrant bij de mondelinge toelichting heeft te kennen gegeven, dat hij op dien datum ziek naar huis is vertrokken en hem van dat tijdstip tot zijn ontslag alles is uitbetaald waarop hij recht had;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de hierbovenbedoelde wijziging der arbeidsovereenkomst tusschen partijen d.d. Juli 1940;

Verstaat, dat requestrant over de periode van 8 Juli 1940 tot 23 Maart 1944 recht heeft op een loon van 53 cents per uur bij een werkweek van 45 uur, alsmede op vergoeding van f 9 per week voor kostgeld, benevens op vergoeding van f 7 (f 2.65 plus f 4.35) per maand voor reisgeld;

Verstaat, dat op dit bedrag in mindering moet worden gebracht de aan requestrant met ingang van 1942 uitbetaalde tegemoetkoming van vijf gulden (f 5) per week voor kostgeld;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding en begroot deze tot op dit tijdstip aan de zijde van requestrant op veertig gulden (f 40).

No. 387.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Mei 1946.
(Mrs. Schreuder, Craandijk en Köster).

Vordering, gericht tegen een persoon als bedoeld in art. 6 lid 1 van het K. B. E 133.
Onbevoegd verklaring in verband met art. 25 van genoemd K. B.

Aan den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

de naamlooze vennootschap Van Perlstein & Roeper Bosch n.v., gevestigd en kantoor houdende te Amsterdam, ten deze aldaar domicilie kiezende aan de Keizersgracht No. 392 ten kantore van Mr. F. van Leer, advocaat en procureur,

dat op grond van paragraaf 7 van de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 12 Maart 1941 (48/1941) betreffende de verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven, op 7 Mei 1941 tot bewindvoerder (Treuhand) van requestrante werd benoemd Reinhard Alexander Mumm, destijds wonende te 's-Gravenhage Koningskade 9, geboren te Goepingen (Duitschland) op 10 Juni 1893 en van Duitsche nationaliteit, die, evenals de hem in 1942 in deze functie opgevolgde Wirtschafsprüfer Dr. Paul Binder, diverse opdrachten gaf aan Mr. M. H. H. Franssen, destijds advocaat te 's-Gravenhage, aldaar wonende en kantoor houdende aan het Korte Voorhout No. 12b;

dat genoemde Mr. M. H. H. Franssen voor slechts ten nadeele van het bedrijf van requestrante geschiede werkzaamheden, nl. het afsluiten van een voor haar onereuse dading met een Duitsche firma en annuleeringscontracten over loopende bestellingen, zich in 1942 uit de kas van Requestrante heeft doen uitbetalen f 4,566.41 en f 3,379.56, in totaal dus f 7,945.97, zooals blijkt uit een hierbij overgelegde schriftelijke verklaring van het accountantskantoor A. H. Grondel, Keizersgracht 188 te Amsterdam;

dat deze uitbetalingen allerminst vrijwillig zijn geschied, doch onder onbehoorlijken invloed van personen of instanties door of van wege den vijand met macht bekleed en op grond van genoemde verordening 48/1941, ten aanzien waarvan in lijst A behoordend bij artikel 16 besluit bezettingsmaatregelen is bepaald dat zij geacht moet worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat requestrante derhalve gerechtigd is voormeld bedrag van f 7,945.97, hetwelk ten onrechte uit de kas van Requestrante aan Mr. Franssen is afgedragen, terug te vorderen;

dat Mr. Franssen thans gedetineerd is en zijn vermogen onder beheer staat van Jhr. Mr. W. M. de Brauw, Westeinde 28 te 's-Gravenhage;

Redenen waarom requestrante zich wendt tot den Raad voor het Rechtsherstel met eerbiedig verzoek de terugbetaling aan requestrante tegen kwijting te bevelen van voormeld bedrag van f 7,945.97.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 30 November 1945 van den N.V. van Perlstein en Roeper Bosch, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, adv. en proc. Mr. F. van Leer; alsmede een verweerschrift dd. 10 Januari 1946 van Jhr. Mr. G. M. de Brauw, advocaat, kantoorhoudende te 's-Gravenhage aan het Westeinde no. 28, in zijn hoedanigheid van beheerder over het vermogen van Mr. Dr. M. H. H. Franssen aldaar;

Gehoord requestrante, bij monde van haren directeur van Perlstein en haren advocaat Mr. van Leer voornoemd, en gerequesteerde;

O. dat het verzoek van requestrante strekt tot het doen gelden van aanspraken, welke zij beweert te hebben jegens Mr. Dr. M. H. H. Franssen, vroeger lid van de N.S.B., thans op grond van verdenking van een misdrijven, genoemd in het Besluit buitengewoon strafrecht, dan wel krachtens het bepaalde in het Besluit op den bijzonderen staat van beleg of het Tribunaal Besluit van zijn vrijheid beroofd, derhalve een persoon als bedoeld in art. 6 lid 1 van het K. B. E 133 (Besluit Vijandelijk Vermogen), wiens vermogen thans onder beheer staat van het Nederlandsche Beheersinstituut;

O. dat de erkenning van deze aanspraken volgens art. 25 van het K. B. E 133 behoort te worden verzocht aan het Beheersinstituut, hetwelk daarna een gemotiveerde beslissing

geeft overeenkomstig art. 28 van dat K. B., van welke beslissing beroep open staat bij den Raad voor het Rechtsherstel Afdeeling Rechtspraak op de wijze als omschreven in art. 43 K. B. E 133;

O. dat requesrante zich dus ten onrechte met haar verzoek tot het doen gelden van haar aanspraken heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeeling Rechtspraak, welke onbevoegd is daarvan kennis te nemen;

O. dat er aanleiding bestaat de kosten te compenseeren, waar deze mede zijn veroorzaakt door de houding van gerequesteerde, zijnde een overeenkomstig art. 35 in K. B. E 133 onder toezicht van het Beheersinstituut optredend beheerder, die ter gelegenheid van het betwisten der aan hem voorgelgde vordering en zeker bij het door hem aan den Raad ingediende verweerschrift verzoekster er op had kunnen wijzen, dat de in art. 25 van het K. B. E 133 voorgeschreven weg diende te worden gevolgd, doch zulks niet heeft gedaan;

Rechtdoende:

Verklaart zich ongevoegd van het verzoek kennis te nemen;

Compenseert de kosten in dier voege, dat iedere partij hare eigen kosten drage.

No. 388.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Mei 1946.
(Mrs. V. G. A. Boll, H. Th. A. van der Loos en J. J. Romein.)

Vonnis in kort geding betreffende overdracht van beheer van onroerend goed aan den oorspronkelijken eigenaar bevestigd. Ten laste van dit beheer komt slechts de hypotheekrente, berekend over het bedrag der schuld, ten tijde van den verkoop op het perceel gevestigd, en niet over het bedrag, dat later door gerequesteerde op het perceel is gevestigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 100)
art. 150c.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het beroepschrift op 4 Januari 1940 ingediend door Justus Wilhelm Walter Walthausen, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. N. B. N. van der Beld, strekkende tot vernietiging der beschikking van den Voorzitter van de Amsterdamsche Kamer van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel van 28 December 1945, waarbij bij wijze van voorziening bij voorraad wordt benoemd tot voorloopig beheerder over de perceelen Kastanjeweg 16 en 18 te Amsterdam, de makelaar T. J. Boomsma, aldaar, met opdracht om de opbrengst van deze perceelen aan de na te noemen geïntimeerde, destijds requesrante, af te dragen, zulks na aftrek van de vaste lasten (waaronder ook de hypotheekrente), de on-

derhoudskosten en verdere redelijke kosten;

Gezien het verweerschrift dd. 1 April 1946 van Anna de Solla, weduwe van Jacob van Lier, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. H. H. Steneker;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak, gehouden op 29 April 1946;

O. dat appelland zich bezwaard gevoelt, doordat in de beslissing waarvan beroep, ten onrechte zou zijn overwogen, dat het vooralsnog aannemelijk is te achten, dat thans geïntimeerde zal slagen in haar vordering tot rechtsherstel ten aanzien van den eigendom der ten requesre aangeduide perceelen;

O. dat appelland zulks ontkent, althans dat dit zou gebeuren in dien zin, dat reeds thans eene povisioneele voorziening gerechtvaardigd zou zijn, waarbij aan appelland alle vrucht van zijn eigendom ontnomen zouden worden;

O. dat appelland zijn vorenomschreven oordeel doet steunen op de stelling, dat hij het bezit der litigieuse perceelen te goeder trouw heeft verkregen, ter staving van welke bewering appelland aanvoert, dat hij zich bij den aankoop daarvan heeft laten adviseeren door den te goeder naam bekend staanden makelaar Eereveld en den notaris van Bilderbeek, beiden wonende te Amsterdam;

O. dat bij de mondelinge behandeling is komen vast te staan, dat appelland, alvorens tot den aankoop der perceelen over te gaan, geen nasporingen ten hypotheekkantore heeft gedaan;

O. dat, indien appelland zulks wel gedaan zou hebben, hem — zooals geïntimeerde heeft gesteld — zou zijn gebleken, dat beide perceelen tot en met den dag voorafgaande aan het transport, ten name stonden van geïntimeerde, hetgeen door appelland niet is weersproken;

O. dat de Raad ten deze van oordeel is, dat appelland onder de toenmalige tijdsomstandigheden zeker niet kon volstaan met het door hem ingewonnen makelaarsadvies, doch dat hij door een eenvoudig onderzoek in de openbare registers zich zekerheid had kunnen en ook behooren te verschaffen of hier van joodschen eigendom sprake was;

O. dat van appelland, nu hij dit heeft nagelaten, dan ook niet gezegd kan worden, dat hij niet wist, noch redelijkerwijs had kunnen vermoeden, dat het bezit der onderwerpelijke perceelen voor geïntimeerde verloren was gegaan, tengevolge van eene rechtshandeling als bedoeld in art. 25 E 100, en ook overigens door appelland geen steekhoudende argumenten zijn aangevoerd, waardoor diens goede trouw, als omschreven in art. 32 E 100, den Raad aannemelijk is gemaakt;

O. dat derhalve de beschikking, waarvan beroep is ingesteld, dient te worden bekrachtigd;

O. dat geïntimeerde voorts bij haar verweerschrift den Raad heeft verzocht zich te willen uitspreken over de vraag, of onder het begrip „hypotheekrente”, waarvan sprake is in de beschikking, waarvan beroep, verstaan moet worden de rente van — zoo-

als geïntimeerde het uitdrukt — de oude hypotheek ten laste van geïntimeerde, dan wel de rente van de nieuwe hypotheek ten laste van appellant;

O. dat ten aanzien van dit punt ter mondelinge behandeling is komen vast te staan, dat geïntimeerde op de onderwerpelijke onroerende goederen eene hypotheek had gevestigd ten bedrage van f 8000 rentende 4 % 's jaars, terwijl appellant beide perceelen had bezwaard met eene hypothecaire schuld, oorspronkelijk groot f 17.000, thans bedragende f 16.100, eveneens tegen een rente van 4 % 's jaars;

O. dat het ten aanzien van de door geïntimeerde gestelde vraag geen twijfel lijdt, dat in de uitspraak a quo, slechts bedoeld kan zijn de rente betreffende de door den appellant gevestigde hypotheek daar ten tijde van de behandeling in kort geding van geen andere hypotheek sprake was;

O. dat de Raad het onder de gegeven omstandigheden evenwel billijk acht, dat de aan geïntim. af te dragen huuropbrenst, zooals deze in de beschikking, waarvan beroep, bevolen is, niet verder belast behoort te worden dan tot de hypotheekrente verschuldigd over een hoofdsom, groot f 8000, tegen een rente van 4 % 's jaars, aangezien geïntimeerde destijds tot geen hooger bedrag, alsmede tegen dezen rentevoet, eene hypothecaire schuld heeft aangegaan;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking van den Voorzitter van de Kamer te Amsterdam der afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel van 28 December 1945, hiervoor genoemd;

Bepaalt, dat voormelde beschikking aldus moet worden verstaan, dat de hypotheekrente, welke door den met het voorloopig beheer over de perceelen Kastanjeweg 16 en 18 te Amsterdam, belasten makelaar T. J. Boomsma aldaar, in mindering mag worden gebracht van den aan de geïntimeerde af te dragen huuropbrenst, beperkt blijft tot een bedrag overeenkomende met de rente van f 8000 tegen 4 % 's jaars;

Veroordeelt appellant in de kosten, aan de zijde van geïntimeerde begroot op f 25.

No. 389.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 30 Juli 1946. (Profs. Mrs. Cleveringa, Kolléwijn en Duyfjes).

Voor de toepassing van art. 33 lid 1 E 100 is vereischt dat er een schuldenaar is die jegens een schuldeischer tot betaling gehouden is en dat ingevolge een bestaande verplichting is betaald.

De Levensverzekeringmaatschappij was alleen gebonden tot betaling van de afkoopwaarde van de polis op verzoek van de verzekeringnemer. De verplichting tegenover Lippmann is eerst ontstaan door de verordening 58/1942 zoodat de maat-

schappij niet was een schuldenaar zooals bedoeld in art. 33 E 100.

Verzoek tot het doen herleven van de overeenkomst van levensverzekering toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg. 33.)

Amalia Vromen, pro se en q.q., reques-trante, gem. Mr. H. Sanders,

tegen:

Eerste Nederlandsche Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V., gem. Mr. L. Salomonson; Lippmann, Rosenthal & Co, beh. Mrs. Masthoff en Roos, gerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van 18 Jan. 1946 van Amalia Vromen, weduwe van Elkan Elias Sanders, overleden op 28 Febr. 1945, zoowel voor zichzelf, als in hoedanigheid van voogdes over haar kind Filip Salomon Sanders, ten deze domicilie kiezende ten kantore van den procureur Mr. H. Sanders, daartoe strekkende — zooals dat verzoek bij ter zitting verleende akte nader is gewijzigd — dat de Raad zal doen herleven de overeenkomst van levensverzekering, tusschen gedaagde de N.V. Eerste Nederlandsche Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit gevestigd te 's-Gravenhage en Elkan Elias Sanders voornoemd, aangegaan bij polis 544480 van 9 April 1935, zoodat daarop ingevolge de op die polis gestelde aanteekening van 31 Maart 1942 zal worden uitgekeerd aan verzoekster voornoemd, een lijfrente op haar leven tot zoodanig bedrag als zij op 28 Februari 1945 naar het op dien datum bij gerequestreerde voor lijfrenten geldende tarief had kunnen verkrijgen voor f 25.000 minus f 780 (zijnde de som der twee achterstallige jaarpremiën ad f 390) alzoo voor f 24.220, terwijl verzoekster daartegenover aan gerequestreerde zal hebben af te staan rechten of aanspraken, welke mogelijkerwijs voor haar zijn ontstaan of eventueel zullen blijken te bestaan, ter zake van de storting van de afkoopsom van f 993 welke voor haar rekening door de genoemde Mij. is gedaan bij Lippmann, Rosenthal & Co. te Amsterdam; dat de Raad derhalve gerequestreerde zal veroordeelen tot betaling aan eischeres van het ter zake voorschreven als lijfrente verschuldigde, zoodme in de kosten van het geding;

Nog gelezen de hierop ingekomen antwoorden van de gedaagde Mij. van 3 April 1946, waarbij tot afwijzing der vordering wordt geconcludeerd, en van de beheerders-vereffenaars van Lippmann, Rosenthal & Co., van 13 Maart 1946, houdende een conclusie tot referte aan 's Raads oordeel;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat tusschen E. E. Sanders en de gerequestreerde Mij., de hooger bedoelde overeenkomst van levensverzekering, met de daarop ge-

stelde aantekening, is gesloten; dat daarop als gevolg van de anti-joodsche maatregelen van den bezetter omstreeks Juni 1942 de desbetreffende polis is gekomen in handen van Lippmann, Rosenthal & Co., die krachtens het bepaalde bij art. 7 lid 2 der verordening van den Rijkscommissaris van 21 Mei 1942 no. 58 uitsluitend bevoegd om als rechthebbende uit deze polis op te treden in April 1943 aan gerequesteerde den eisch heeft gesteld, dat zij overeenkomstig art. 10 der premievoorwaarden zou worden afgekocht, waaraan gerequesteerde heeft voldaan door de afkoopwaarde van f 993 op rekening van den verzekerde te storten bij Lippmann, Rosenthal & Co.;

dat daardoor de verzekeringsovereenkomst is te niet gegaan volgens het destijds geldende bezettingsrecht, immers krachtens het aangehaalde tweede lid van art. 7 de schuldenaar door een betaling aan Lippmann, Rosenthal & Co. werd bevrijd;

O. dat de gerequesteerde Mij. voor de bevrijdende kracht van deze betaling, in geval van een mogelijk rechtsherstel, een beroep heeft gedaan op het bepaalde bij het eerste lid van art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat voor de toepassing van dit voorschrift in elk geval vereischt is, dat er een schuldenaar zij, die jegens een schuldeischer, al of niet onder voorwaarden, tot betaling gehouden was, klaarblijkelijk volgens de voorschriften van het, afgezien van onrechtmatige bezettingsmaatregelen, hier te lande geldende recht, terwijl dan verder rekening wordt gehouden met een tijdens de bezetting onder oorlogsomstandigheden ontstane en toen bestaande verplichting, ingevolge welke deze schuldenaar aan een ander dan zijn rechtmatigen schuldeischer heeft betaald;

dat derhalve in deze beslissend is de vraag of de verzekeringmaatschappij krachtens de overeenkomst van verzekering gehouden was tot de betaling van de afkoop-som; dat de bijvoeging: „al of niet onder voorwaarden” niet op een voorwaardelijke verplichting kan wijzen, in welk geval ook de verbintenis onder tijdsbepaling zeker zou zijn genoemd, doch de beteekenis moet hebben van bepaalde condities waaraan voldaan moet zijn, teneinde een eisch tot betaling te wettigen; dat een zoodanige schuldenaar dan volgens het artikel ook door betaling aan een ander dan zijn schuldeischer tegen den regel van het gemeene recht bevrijd kan blijven, ook indien de rechtshandeling waardoor het bezit der in-schuld voor den oorspronkelijken schuldeischer verloren ging, door dezen Raad wordt nietig verklaard;

dat nu de Levensverzekeringmaatschappij in casu — afgezien van de voorschriften van den bezetter — alleen dan gehouden was tot betaling van de afkoopwaarde, indien de verzekeringnemer daartoe het verzoek deed, waarvan ten deze geen sprake is geweest; dat die verplichting eerst ontstaan is door de hooger aangehaalde veror-

dening van den bezetter, toen Lippmann, Rosenthal & Co. zich krachtens het hun daarbij toegekende recht in plaats van den verzekeringnemer met een aanspraak op de afkoopwaarde tot de gerequesteerde Mij. richtte;

dat deze alzoo niet was een tot betaling gehouden schuldenaar als bedoeld in art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zoodat het op dit artikel gedaan beroep niet opgaat;

O. dat de Raad thans nog heeft te beslissen, in hoeverre de bij de artt. 23 e. v. van dat Besluit gestelde voorwaarden tot rechtsherstel in deze zaak zijn vervuld;

O. te dien aanzien, dat de rechtsbetrekking in kwestie is teniet gegaan tengevolge van een handeling tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een bezettingsmaatregel als bedoeld bij art. 25 onder C, zoodat behoudens blijk van het tegendeel moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het verlangde ingrijpen hier onredelijk zoude zijn;

dat het tegendeel in deze zeker niet gebleken is, voorzoover betreft de houding van den verzekeringnemer, die, zooals door de gemachtigde van eischeres is medege-deeld, zich reeds door de vlucht in veiligheid had trachten te stellen, toen omstreeks Juni 1942 verschillende stukken van waarde, waaronder ook deze polis bij een huis-zoeking door N.S.B.'ers in beslag zijn genomen, waarna die polis uiteindelijk bij Lippmann, Rosenthal & Co. is terecht gekomen, welke voorstelling van zaken bevestigd wordt door een overgelegde zoogenaamde quantie van 5 Juni 1942 en welke ook door den gemachtigde der gerequesteerde maatschappij, hoewel niet erkend, niettemin als niet-onwaarschijnlijk is gequalificeerd;

dat die gemachtigde echter wel met nadruk gewezen heeft op de gevolgen, die een weigering om aan de vordering van Lippmann te voldoen, destijds voor haar en voor de belangen van al de bij haar verzekerden zou hebben gehad, te weten een onder bewindstelling van een Duitschen Verwalter met al de daarvan te duchten nadeelen;

dat de Raad die gevaren inderdaad niet onderschat en ook niet het oordeel wil vellen, dat de Maatschappij blaam verdient, voor de door haar ingenomen houding, maar dat niettemin naar de thans geldende wettelijke voorschriften geen redelijke grondslag aanwezig is om het door haar optreden geleden nadeel te laten rusten op de benadeelde partij, die zonder eenige al. of niet vrijwillige medewerking harerzijds het slachtoffer is geworden van een door den bezetter in den vorm van zoogezegde rechts-regelen gepleegden roof;

dat dit in deze zaak temeer klemmt, omdat de schade die de eischende partij bij gebreke van rechtsherstel zou lijden naar verhouding veel groter is dan het nadeel dat bij herstel der verzekeringsovereenkomst den verzeker-raar treft;

dat dit nadeel zich immers bij voldoening

der achterstallige premiën met renten (zooals gerequesteerde met recht heeft gevorderd) zich bepaalt tot de betrekkelijk lage afkoopwaarde terwijl, daarenboven Mr. Sanders namens verzoekster ter terechtzitting heeft gevraagd bij toewijzing van den eisch de vordering van verzoekster op Lippmann, Rosenthal & Co. aan gerequesteerde te willen overdragen en er voor in te staan dat er eene vordering ten bedrage van de door gerequesteerde bij Lippmann, Rosenthal & Co. gestorte afkoopsom op de firma Lippmann, Rosenthal & Co. bestaat;

O. dat op deze gronden de eisch in hoofdzaak voor toewijzing vatbaar is;

Rechtdoende:

Doet herleven de overeenkomst van levensverzekering tusschen gedaagde N. V. de Eerste Nederlandsche Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit gevestigd te 's-Gravenhage en wijlen Elkan Elias Sanders aangegaan bij polis 544480 van 9 April 1935 met de daarop gestelde aantekeningen;

Veroordeelt mitsdien gedaagde aan verzoekster uit te keeren een lijfrente op haar leven tot zoodanig bedrag als zij op 28 Febr. 1945 naar het op dien datum bij gedaagde voor lijfrenten geldende tarief had kunnen verkrijgen voor f 25,000, verminderd met het bedrag der twee achterstallige jaarpremies en de daarvoor volgens het bij gerequesteerde gebruikelijke systeem te berekenen samengestelde interest ad $3\frac{1}{2}\%$'s jaars tot op den datum van deze uitspraak, waartegen eischeres aan gedaagde zal hebben af te staan rechten of aanspraken welke zij ter zake van den afkoop der verzekering zou kunnen doen gelden tegen Lippmann, Rosenthal & Co., en het bestaan van deze vordering tot het bedrag der afkoopsom heeft te garandeeren;

Verwijst gerequesteerde in de kosten tot op deze uitspraak aan de zijde van Lippmann, Rosenthal & Co. begroot op f 50 en aan de zijde van eischeres Vromen op f 200.

No. 390.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 Juni 1946. (Mr. Haga).

Onbevoegd verklaard, om een verzoek in kort geding tot het verbieden van de executie van een vonnis, door den President van de Arr.-Rechtbank in kort geding gegeven, in te willigen, met verwijzing naar art. 438 Rv.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Aan den Voorzitter der Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Jacob Albert Luttenberg, wonende te

's-Gravenhage, gemachtigde procureur Mr. W. Blackstone;

dat requestrant bij in copie hierbij overgelegd huurcontract d.d. 14 Juni 1944 van de weduwe A. B. van Heutz-Friuly heeft gehuurd de parterre van het perceel Groot Hertoginnelaan no. 13 te 's-Gravenhage, zulks voor den tijd van drie maanden, ingaande den 1sten Juli 1944 en eindigende den 31sten Augustus 1944;

dat gemelde huur tusschen partijen stilzwijgend is gecontinueerd, totdat zij door de weduwe van Heutz voornoemd omstreeks eind Januari 1945 tegen 1 Juni 1945 is opgezegd;

dat namelijk de weduwe van Heutz, die aanvankelijk het door haar niet-verhuurde gedeelte van bedoeld perceel had bewoond, met ingang van November 1944 dit gedeelte had verhuurd aan Mej. W. P. M. Schraage, wonende te 's-Gravenhage aan de van Loonstraat 100, de gerequesteerde, terwijl het haar bedoeling was, dat de gerequesteerde met ingang van 1 Juni 1945 het geheele perceel van haar in huur zou krijgen;

dat requestrant voornemens was om zich tegen een eventuele op of na 1 Juni 1945 door de weduwe van Heutz aan te spannen ontruimingsactie te verweren met een beroep op het Huurbeschermingsbesluit en hij ter zake reeds aan zijn raadsman opdracht had gegeven;

dat dit verweer, naar requestrants meening, stellig succes zou hebben gehad, aangezien in casu zich geen der gevallen van art. 2 van het Huurbeschermingsbesluit voordeed;

dat echter requestrant op 6 Februari 1945 door den S.D. is gearresteerd en voor het ondergaan van een verhoor is overgebracht naar het perceel Nassaulaan 21, alwaar hij door een daar aanwezigen S.D.-er zichzelf als „het geval van Heutz” hoorde bestempelen;

dat requestrant daardoor overtuigd is geworden (en nog steeds is) dat de gerequesteerde, die met de weduwe van Heutz (wier echtgenoot, de bekende arts, lid der S.S. was) nauwe relaties onderhield en die samenleefde met zekeren Marinus, lid, althans ex-lid der N.S.B., de hand in zijn arrestatie had gehad, zulks temeer waar talrijke conflicten tusschen den requestrant enerzijds en de gerequesteerde en Marinus anderzijds waren gerezen en de laatstgenoemden groot belang er bij hadden, dat de requestrant eenigen tijd buiten gevecht werd gesteld;

dat requestrant er in is geslaagd om vanuit de plaats, waar hij gevangen werd gehouden, aan zijn raadsman, Mr. A. C. Rueb, advocaat te 's-Gravenhage een volmacht te doen toekomen;

dat Marinus zich daarna heeft gewend tot Mr. Rueb en dien heeft verzocht onder gebruikmaking van voornoemde volmacht tot ontbinding der huur en ontruiming van het pand Groot Hertoginnelaan 13 over te gaan;

dat Mr. Rueb, eenerzijds wetende, dat

zijn lastgever zeer hooge prijs op het bezit van de parterre stelde, anderzijds bekend met het feit, dat de Duitschers gewoon waren, de inventaris van zaken, toebehoorende aan personen, die door hen waren gearresteerd, zonder vorm van proces in beslag te nemen en weg te voeren uiteindelijk de verantwoording voor deze inventaris niet langer heeft durven dragen en deze inventaris in veiligheid heeft willen brengen, in verband waarmede hij, als lasthebber van den requestrant, met C. K. J. Marinus voornoemd, als lasthebber van de weduwe van Heutz voornoemd, op 12 Februari 1945 een overeenkomst heeft aangegaan, waarbij bedoelde huur is ontbonden, indien en zoodra requestrant's goederen uit het perceel zouden zijn verwijderd;

dat bedoeld contract hierbij door requestrant wordt overgelegd;

dat het motief voor Mr. Rueb om bedoelde overeenkomst aan te gaan uitsluitend is geweest, het afwenden van het gevaar, dat requestrants inventaris vanwege den vijand dreigde, hetgeen aan Marinus voornoemd bekend was, hebbende laatstgenoemde zelfs tijdens de gevoerde onderhandelingen opgemerkt, dat de vader van requestrant, die door Mr. Rueb in de moeilijkheden was betrokken, wel goed op de meubels mocht passen, daaraan toevoegende: „Ik kan de Duitschers niet tegenhouden, als zij de meubels in beslag nemen”;

dat de waardevolle onderdelen van de inventaris dadelijk na het tot stand komen van bedoelde overeenkomst in veiligheid zijn gebracht, doch een gedeelte van geringe waarde, om tijd te winnen, in het perceel is achtergelaten;

dat echter Marinus voornoemd, in strijd met de waarheid bewerdend, dat de Deutsche Weermacht het perceelsgedeelte van requestrant had gevorderd, op 16 Februari 1945 de ontruiming eigenmachtig heeft werkstelligd;

dat na de bevrijding van ons land in Mei 1945 de weduwe van Heutz, de gerequesteerde en Marinus als politieke verdachten zijn gearresteerd;

dat op 24 Mei 1945 het bedoelde perceel door het Ministerie van Financiën, Afd. Bewindvoering, aan requestrant is toegewezen en door requestrant weer is betrokken, terwijl requestrant vervolgens van het Nederlandsche Beheersinstituut, ten deze vertegenwoordigd door het Nederlandsche Administratiekantoor te 's-Gravenhage, bedoeld perceel mondeling heeft gehuurd;

dat inmiddels de gerequesteerde uit de politieke hechtenis is ontslagen en bij exploit d.d. 8 Juni 1946 den requestrant heeft doen dagvaarden voor den E.A. Heer President, rechtsprekende in Kort Geding, met vordering, dat de requestrant zou worden veroordeeld om binnen twee dagen na het te wijzen vonnis bedoeld perceel te ontruimen; wordende een copie dezer dagvaarding bij deze door requestrant overgelegd;

dat de E.A. Heer President voornoemd, van oordeel, dat bedoelde door requestrant

met het Nederlandsche Beheersinstituut gesloten huur den requestrant slechts een voorloopig recht — tot de terugkeer van gerequesteerde — op het pand verschaft, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad dd. 17 Juni 1946 den requestrant heeft veroordeeld om binnen 14 dagen gemeld pand te ontruimen onder bepaling van een dwangsom van f 50 voor iederen dag, dat requestrant in gebreke zou blijven om aan de veroordeeling te voldoen en met machtiging op gerequesteerde om het vonnis te executeeren met behulp van den sterken arm;

dat requestrant echter blijkens het hier vorenstaande gerechtigd is om te vorderen, dat de Raad voor het Rechtsherstel nietig verklaart de bedoelde ontbindingsovereenkomst dd. 12 Februari 1945, als zijnde onder bedreiging of onbehoorlijken invloed door of vanwege personen of instanties door of vanwege den vijand met macht bekleedt tot stand gekomen en vaststelt, dat tusschen requestrant enerzijds en Mevrouw van Heutz voornoemd, anderzijds, betreffende de parterre van het perceel Groot Hertogin. nelaan no. 13 een overeenkomst van huur bestaat, als bij acte dd. 14 Juni 1941 overeengekomen;

dat echter inmiddels requestrant door de gerequesteerde wordt bedreigd met executie van voornoemd presidiaal vonnis;

dat mitsdien uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt;

dat toch requestrant in bedoeld perceel vanaf 1 Juni 1944 (zij het met een onderbreking gedurende 1 Maart—Mei 1945) zijn zaak, de Handelsonderneming L.I.A.P., Import en Groothandel in Radio en Electro-technische producten, heeft gedreven en drijft, in welke zaak ca. twaalf personen werkzaam zijn, welke zaak ten gronde zou worden gericht, indien requestrant noodzaak zou worden de parterre van bedoeld perceel te ontruimen;

Redenen waarom requestrant zich wendt tot U.E.G. met het eerbiedig verzoek, de gerequesteerde te verbieden gemeld presidiaal vonnis te executeeren, voorzover de parterre van het perceel Groot Hertogin nelaan 12 betreft, totdat door den Raad voor het Rechtsherstel op een door requestrant binnen een door U.E.G. vast te stellen termijn in te dienen request strekkende tot rechtsherstel, zal zijn beslist, met veroordeeling van gerequesteerde om aan requestrant een boete van f 50,000 te betalen voor het geval zij in strijd met de te geven beschikking mocht handelen en met veroordeeling van gerequesteerde in de proceskosten.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien bovenstaand request;

O. dat daarbij wordt gevraagd, dat Wij bij wijze van voorloopige voorziening de tenuitvoerlegging zullen verbieden van een vonnis, door den President der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage in kort geding tusschen partijen gewezen;

O. dat echter art. 438 Rv. de beslissing van een dergelijk executie-geschil opdraagt aan dienzelfden President, zoodat Wij onbevoegd zijn, het verzoek in te willigen;

Beschikkende:

Verklaart zich onbevoegd.

No. 391.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 28 Mei 1946.
(Mrs. B. de Gaay Fortman, G. A. Schreuder en J. H. J. Hoog).

Vordering van verzoeker tot teruggave van goederen, door Duitsche instantie aan gerequesteerde verkocht, toegewezen. Gerequesteerde veroordeeld tot teruggave zonder toekenning van eenige vergoeding.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 100)
artt. 23, 27.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 26 Februari 1946 bij den Raad ingediend door M. G. M. Deurvorst wonende te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bewindvoeder van Samuel David Loopuit en Johanna Wilhelmina Norden, echtgenoot van S. D. Loopuit, beiden laatstelijk gewoond hebbende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van gerequesteerde D. J. Donker dd. 5 April 1946;

O. dat requestrant stelt, dat gerequesteerde na de deportatie van het echtpaar Loopuit, de beschikking over hun woning heeft gekregen door bemiddeling van de Einsatzstelle „Rosenberg” en van die instantie een aantal aan het echtpaar Loopuit in eigendom toebehoorende meubilaire goederen heeft gekocht voor f 2500, welke goederen zouden bestaan uit: lits-jumeaux met spiraal, matrassen, drie-deurs-linnenkast, toilettafel, 2 stoelen, verlichtingsornament, 1 ijskast, 1 schilderij, 2 etsen en 2 stoeltjes;

O. dat op grond van kwade trouw aan zijde van D. J. Donker bij het koopen van deze meubilaire goederen requestrant de Raad verzoekt, hetzij te verklaren, dat geen koop en verkoop heeft plaats gevonden, hetzij de rechtshandeling te vernietigen en in beide gevallen Donker voornoemd te gelasten de bedoelde goederen zonder vergoeding aan requestrant in zijn voormelde hoedanigheid af te geven;

O. dat gerequesteerde in zijn verweerschrift ontkent te kwader trouw te zijn geweest bij de aankoop der meubilaire goederen daarvoor als eenig argument aanvoerende, dat hij indien hij te kwader trouw geweest was, de goederen verkocht zou hebben, teneinde winst daarop te maken;

O. dat de passage in zijn verweerschrift dat hij de meubelen voor dezelfde prijs weer ter beschikking van de voormalige bewoners hoopte te stellen, alsmede het feit, dat hij deze meubelen van een Duitsche instantie

kocht, voldoende zijn om kwade trouw bij gerequesteerde aan te nemen;

O. dat het primaire verzoek van requestrant niet kan worden toegewezen, nu uit de processtukken gebleken is, dat wel degelijk een koop en verkoop heeft plaats gevonden;

O. dat het subsidiaire verzoek van requestrant dient te worden ingewilligd;

O. dat een en ander leidt tot de navolgende beslissing;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de koop en verkoop van de in het inleidend request genoemde goederen;

Beveelt dat gerequesteerde die goederen aan requestrant in zijn voormelde hoedanigheid zal afgeven zonder dat requestrant daarvoor eenige vergoeding zal behoeven te geven;

Wijst het verzoek van requestrant voor het overige af;

Veroordeelt gerequesteerde tot betaling van een dwangsom van f 50 voor elken dag, dat hij, gerekend vanaf den tweeden dag na de beteekening van deze beslissing, in gebreke blijft de bovengenoemde goederen aan requestrant af te geven;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van dit geding aan zijde van requestrant begroot op f 30.

No. 392.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Mei 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Hoog).

Besluit van het Ned. Beheersinstituut ingevolge waarvan verzoekster had te betalen f 15279 aan den beheerder van Havenith, gewijzigd in diër voege, dat verzoekster aan deze veroordeeling kan voldoen door overdracht van een perceel bouwterrein.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 15, 22, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Elenonora Marie Perrin, weduwe van Jacobus Graat, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. D. den Hollander, waarbij verzoekster komt in hooger beroep van een besluit van het Nederlandsche Beheersinstituut, bureau Amsterdam, van 12 Februari 1946, waarbij is nietig verklaard de rechtshandeling, waarbij C. H. Havenith aan haar ter beschikking heeft gesteld f 15,279, en zij dit bedrag heeft aanvaard, en is verstaan, dat verzoekster dit bedrag op eerste aanmaning zal betalen aan den zich als zoodanig legitimeerenden beheerder van Havenith;

O. dat verzoekster op grond, dat zij geen geld van Havenith heeft ontvangen, doch deze het perceel bouwterrein aan de Bunsenstrat te Amsterdam, kadastraal bekend

in de gemeente Watergraafsmeer, sectie S. nos. 3040 en 3041 voor haar heeft gekocht, verzoekt het besluit van het Beheersinstituut aldus te wijzigen, dat daarin wordt opgenomen, dat verzoekster aan de betaling der f 15279, kan voldoen door de overdracht van het genoemde bouwterrein aan den genoemden beheerder van Havenith;

O. dat het Beheersinstituut heeft geantwoord tegen inwilliging van het verzoek geen bezwaar te hebben, mits met de toevoeging, dat het perceel vrij van hypotheek, hypothecaire inschrijvingen en beslagen en onder vrijwaring volgens de wet wordt overgedragen aan Mr. H. G. Stibbe te Amsterdam als beheerder over Havenith, en dat de kosten, op de overdracht vallende, door verzoekster worden gedragen;

O. dat verzoekster, desgevraagd, heeft doen verklaren hiermee zich te kunnen verenigen;

Rechtdoende:

Wijzig het besluit van het Nederlandsche Beheersinstituut van 12 Februari 1946, hierboven genoemd, aldus, dat daaraan wordt toegevoegd: met dien verstande, dat zij aan deze veroordeeling tot betaling kan voldoen door de overdracht van het perceel Bunsenstraat te Amsterdam, kadastraal bekend in Watergraafsmeer sectie S. nos. 3040 en 3041, vrij van hypotheek, hypothecaire inschrijvingen en beslagen en onder vrijwaring volgens de wet aan Mr. H. G. Stibbe te Amsterdam als beheerder over C. N. Havenith, komende de kosten op de overdracht vallende, voor rekening van verzoekster;

Compenseert de kosten van dit geding aldus, dat elke partij eigen kosten draagt.

No. 398.

RAAD RECHT-SHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 5 Juli 1946. (Mrs. Lunsingh Tonckens, van Hinloopen Labberton en Prof. Eggens).

Vonnis in kort geding gewezen in appèl vernietigd, op grond van de overweging dat door de gehoorde getuigen het niet genoegzaam waarschijnlijk is geworden, dat bij de behandeling van de zaak ten gronde de goede trouw van appellante niet zal worden aangenomen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 150c, 32.)

N. V. Maandblad Succes N.V., gem. Mr. H. J. Vellenga,

tegen:

A. W. Sijthoff, gem. Mr. A. E. J. Nysingh.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gehoord partijen;

Gezien de stukken, waaronder de beschikking door den waarnemenden Voorzitter op 23 Mei 1946 tusschen partijen in kort geding gewezen;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar hetgeen daaromtrent in voormelde beschikking voorkomt en voorts: dat de toen gerequesteerde op 27 Mei 1946 van die beschikking in hooger beroep is gekomen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de waarnemend Voorzitter blijkens zijne beschikking aanvankelijk van oordeel was, dat de toen gerequesteerde niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij bij den koop van de ponsmachine te goeder trouw heeft gehandeld;

O. dat echter bij de behandeling in hooger beroep niet genoegzaam waarschijnlijk is geworden, dat bij de behandeling van de zaak ten gronde dit oordeel door den Raad zal worden gedeeld, zoodat de aangevallen beschikking moet worden vernietigd;

O. dat toch door de in hooger beroep gehoorde getuigen is verklaard:

door getuige van Leeuwen, dat getuige van Nieuwkerk handel dreef in kantoormachines, dat het volkomen normaal was, dat van Nieuwkerk een ponsmachine als ten processe bedoeld tijdens de bezetting verkocht; dat hij, getuige van Leeuwen, in en na den bezettingstijd verschillende kantoormachines van Van Nieuwkerk heeft gekocht;

door getuige van Nieuwkerk, dat het verkopen van tweedehands kantoormachines, ook ponsmachines, zijn normaal bedrijf was, dat hij 10 à 15 ponsmachines heeft verkocht, dat hij de onderhavige ponsmachine tegen een andere ponsmachine met geïntimeerde heeft geruild;

dat hij bij die ruiling minstens 4 ponsmachines in zijne zaak ten verkoop in voorraad had;

O. dat de verklaringen dezer getuigen niet, althans niet op goede gronden zijn bestreden;

O. dat, wat betreft de vraag of afgifte der goederen van geïntimeerde zal moeten geschieden op grond van het bepaalde bij art. 2014 lid 2 j°. 637 B. W., gelijk de eerste rechter ten overvloede overwoog, de Raad van oordeel is, dat nu de getuigen van Leeuwen en van Nieuwkerk beiden hebben verklaard, dat handel in adresseer- en ponsmachines — zij het dan ook tweedehandsche als hun normaal bedrijf is te beschouwen, dit punt bij de behandeling van de hoofdzaak dient te worden bestelst;

Rechtdoende in hooger beroep:

Vernietigt voormelde beschikking dd. 23 Mei 1946, voor zooverre deze beschikking tusschen appellante N. V. Maandblad Succes N.V. en geïntimeerde Sijthoff is gewezen;

En opnieuw rechtdoende:

Ontzegt het verzoek in kort geding door thans geïntimeerde Sijthoff gedaan;

Veroordeelt den geïntimeerde in de kosten van beide instantiën aan de zijde van appellante begroot, in eersten aanleg tot aan de beschikking van 23 Mei 1946 op f 50 en in hooger beroep tot aan deze uitspraak eveneens op f 50.

bij wil letten op de jeugd van beschuldigde en op het milieu, waarin hij verkeert;

O. dat daarbij niet mag worden voorbijgezien, dat de beschuldigde, die een lyceum bezocht had, terdege moet hebben begrepen het landverraderlijk karakter, hetwelk de actie der N.S.B. en van haar leider Mussert droeg, gelijk tallooze Nederlandsche jongelingen van zijn leeftijd en met geringere ontwikkeling zulks hebben begrepen en hieraan niet afdoet, dat hij verkeerde in het gezin van zijn vader en stiefmoeder, die beiden felle leden der N.S.B. waren, zulks te meer niet, nu zijn eigen moeder, onder wier voogdij hij stond, naar hijzelf zegt „fel anti” was;

O. dat de beschuldigde zich ernstig heeft misdragen door in 1942 dienst te doen als lijfwacht (portier) van Mussert, voor welke functie volgens hem de werkzaamheden hierin bestonden, dat hij de menschen, die daar op bezoek kwamen, in een boek schreef en aandiende en in welke functie hij het N.S.B.-uniform droeg met als uitmonstering op de kraag zwarte padjes, omgeven door een gouden bies;

O. dat deze jongeman, die eigenaar is van een belangrijk vermogen en de functie niet om het daaraan verbonden salaris behoefde te zoeken, wellicht is aangetrokken door het mooie pakje, doch hij ook moet hebben begrepen, dat hij door zijn werkzaamheden bijdroeg tot den luister, waarmede de N.S.B. dien landverrader wilde omgeven;

O. dat hij die functie nu wel slechts $2\frac{1}{2}$ maand heeft uitgeoefend, doch uit niets blijkt, dat bij het beëindigen daarvan vaderlandsche motieven eenige rol hebben gespeeld, nu hij nooit voor de N.S.B. heeft bedankt, integendeel ook thans nog met die beweging sympathiscert;

O. immers, dat in het dossier zich een beoordeelingsstaat omtrent hem bevindt gedateerd 3 Juni 1946, welke staat een ongunstige getuigenis geeft omtrent zijn gedrag, plichtsbetrachting, vlijt, vakbekwaamheid en betrouwbaarheid en voorts als algemeene beoordeeling vermeldt, dat hij lui is en onwillig; dat hij nog steeds nationaal-socialist is en propaganda maakt voor het fascisme;

O. dat in die omstandigheden de opgelegde maatregelen te licht geacht moeten worden en niet in overeenstemming met die, welke in andere soortgelijke gevallen plegen te worden opgelegd;

O. dat mitsdien gewichtige redenen bestaan, op grond waarvan het fiat executie behoort te worden geweigerd;

Weigert het fiat executie op bovengenoemde uitspraak.

21 Augustus 1946 (afl. 7)

No. 271—284

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 394—400

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J.J.H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 394.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Juli 1946. (Prof. Mr. Houwing, Dr. Zijlstra en Jhr. Mr. van Meeuwen).

Huurovereenkomst door appelland met de A.N.B.O. gesloten is nietig ook al was appelland destijds genoodzaakt zijn eigen woning te verlaten.

Tot de belangen welke een bewindvoerder voor een afwezige behartigt behooren ook de belangen van het gezin en zijn leden.

Vonnis à quo bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 26, 150c.)

Ernst van der Bel, requestrant, gemachtigde Mr. P. Wessels,
tegen:

M. Dessaur, gerequesteerde, gemachtigde Mr. I. Hes.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Ernst van der Bel, wonende te 's-Gravenhage, d.d. 18 Maart 1946, en het hierop binnengekomen antwoord;

Gehoord partijen, appelland bij monde van zijn gemachtigde Mr. P. Wessels, advocaat en procureur te Rijswijk, geïntimeerde bij monde van zijn gemachtigde Mr. I. E. Hes Bzn., advocaat en procureur te 's-Gravenhage;

O. dat appelland bij zijn request in beroep komt van een beslissing in kort geding van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel d.d. 11 Maart 1946, waarbij hij veroordeeld werd tot onmiddellijke ontruiming van het perceel Paviljoensgracht 35—35a te 's-Gravenhage;

O. dat appelland als voornaamste grief tegen het vonnis a quo aanvoert, dat hem geenerlei termijn is gelaten voor de ontruiming en dat dit voor hem het belang, dat hij heeft bij het instellen van het hooger beroep, uitmaakt;

dat immers, zoo het vonnis in eersten aanleg mocht worden vernietigd, de ontruiming onrechtmatig zou zijn geschied en geïntimeerde derhalve aansprakelijk zou zijn voor de schade;

O. dat deze grief moet falen, aangezien appelland in eersten aanleg subsidiair geen termijn in geval van ontruiming heeft gevraagd en hij daarenboven reeds sinds het najaar van 1945 heeft geweten, dat geïntimeerde zijn rechten op het litigieuze pand deed gelden;

dat hij dus geruimen tijd had kunnen voorzien, dat er gevaar bestond dat hij het pand zou moeten verlaten, terwijl bovendien het vroeger door hem in Scheveningen bewoonde pand wederom voor hem beschikbaar was en dit ook bewoonbaar was;

dat voor het verlenen van een termijn

T. 2.

achteraf in kort geding geen termen aanwezig zijn, aangezien de ontruiming reeds heeft plaats gevonden;

O. dat voorts door appelland is aangevoerd, dat de Raad voor het Rechtsherstel niet bevoegd is een ontruiming te gelasten, omdat deze slechts tijdens de vijandelijke bezetting van ons land tot stand gekomen, gewijzigde of te niet gegane rechtsbetrekkingen kan vernietigen, wijzigen of doen herleven, doch niet uitvoering kan geven aan rechten, die aan den eigenaar eerst toekomen, wanneer hem rechtsherstel is verleend;

O. ten aanzien hiervan, dat de Raad, naast de hem in art. 23 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) toekomende bevoegdheden tot nietigverklaren, wijzigen, of doen herleven van aldaar omschreven rechtsbetrekkingen, in art. 26 van genoemd besluit uitdrukkelijk de bevoegdheid is gegeven om de gevolgen van zoodanige nietigverklaring, wijziging of herleving te regelen, ook tegenover derden, en daartoe zeker het gelasten van een ontruiming behoort;

dat voorts de Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad in zaken, welke de werkzaamheden van den Raad betreffen, bevoegd is, in afwachting van de beslissing in het hoofdgeding, een voorziening bij voorraad te treffen;

O. dat de ontruiming van het litigieuze pand terecht is bevolen, aangezien bij den Raad thans het aanvankelijk oordeel bestaat dat hij later oordeelende ten principale, de omstrede huurovereenkomst zal vernietigen en de rechter in eersten aanleg, dit terecht heeft aangenomen;

O. dat appelland wel heeft aangevoerd, dat het achterwege laten van een ingrijpen ten deze niet onredelijk zou zijn, aangezien de huurovereenkomst, destijds door appelland met de A.N.B.O. gesloten met betrekking tot het in geding zijnde pand, niet onrechtmatig was, omdat appelland genoodzaakt werd zijn eigen woning in Scheveningen te verlaten, het pand aan de Paviljoensgracht leeg stond en het A.N.B.O. door het te verhuren een normale beheersdaad verrichtte en dat hij derhalve niet te kwader trouw geacht kan worden;

O. ten aanzien hiervan, dat het A.N.B.O. hier optrad als Verwalter voor een gedepoteerde Joodschen Nederlander, en de handelingen, door een dergelijken vertegenwoordiger als zoodanig verricht, in het algemeen nietig zijn, terwijl in dit bijzonder geval geen feiten of omstandigheden zijn gebleken die afwijking van den algemeenen regel rechtvaardigen;

O. dat bij de beoordeeling van de vraag, of geïntimeerde belang had bij het instellen van zijn oorspronkelijk verzoek, in het oog springt het belang, dat hij zelf heeft voor zijn eigen zaak — de fabricage van lampenkappen, kronen en kleinmeubelen — wederom in het oude pand te vestigen, en het belang, dat hij als bewindvoerder heeft om de zaak van zijn vader wederom op te bouwen;

O. immers, dat een bewindvoerder de belangen van een afwezige voortzet en diens belangen kan geldend maken, waartoe ook behooren de belangen van het gezin en zijn leden;

O. ten aanzien van het incidenteel appèl, dat incidenteel appelland hierbij geen belang heeft, aangezien hij zich voor het nastreven van zijn eigen belangen kan wenden tot den bewindvoerder, i. c. zichzelf;

O. dat, waar iedere partij gedeeltelijk in het ongelijk is gesteld, er aanleiding bestaat om de kosten te compenseren;

Rechtdoende:

Bevestigt het vonnis, waarvan appèl;

Compenseert de kosten des, dat iedere partij de hare draagt.

No. 395.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
(Tweede Kamer), 17 Juni 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Vee-gens, Vice-Adm. Heeris).

ZAAK CARP.

Afwijzing der doelstellingen van de z.g. vredegerichten. Het leiding geven aan die „rechtspraak” sluit in het opzet tot hulpverleening aan den vijand.

Vernietiging van de sententie van het Gerechtshof, doch alleen t. a. v. de hoofdstraf, die van achttien jaar tot twaalf jaar gevangenisstraf wordt verminderd.

(Sr. art. 102.)

Op het beroep van Dr. Johan Herman Carp, zonder beroep, wonende te 's-Gravenhage, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 19den Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen” en met toepassing van de artt. 28, 102 en 106 Sr., 1, 2, 9, 11 en 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van achttien jaren met ontzetting van het recht om ambten te bekleeden en het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitge-schreven verkiezingen een en ander voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Vegens, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. of v. t. van artt. 338 en 339 Sv. door met een beroep, dat het van algemeene bekendheid is, dat leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en

voor Duitschland nuttig was, alsmede dat personen van de geestelijke ontwikkeling van verdachte in Nederland zulks alstoen wisten — als bewezen aan te nemen, dat verdachte zulks wist;

ten onrechte, omdat het meer en meer bekend moet worden geacht, dat met het woord „nationaal-socialisme” onderling belangrijke verschillende voorstellingen verbonden zijn, waaronder door de vijandelijke bezettende macht allerminst gewenscht en voor Duitschland nuttige, gelijk door verdachte gehuldigd.

II. S. of v. t. van artt. 338 en 339 Sv. door als bewezen aan te nemen uit den geheelen opzet en inhoud van het boek van verdachte „(Een half jaar Vrederechtspraak)”, dat de in het hoofdstuk II van dit boek vermelde doelstellingen van de vrede-rechtspraak inderdaad in de praktijk zijn gebracht in bedoelde rechtspraak, — zonder echter nader aan te geven waarin dan die in de praktijk gebrachte doelstellingen (beginselen) zouden hebben bestaan;

ten onrechte, omdat verdachte uitdrukkelijk ontkend heeft, dat deze doelstellingen reeds in de uitspraken van het Hof in de praktijk zijn gebracht, welke verklaring van den verdachte bevestigd wordt door de beide getuigen à charge (Mrs. Van Vloten en Tuinstra).

III. S. of v. t. van artt. 338 en 339 Sv. door te beslissen, dat het van algemeene bekendheid is, dat het Nederlandsche nationaal-socialisme ook door hen, die de eigenlijke bezettende macht uitmaakten, werd gewenscht, en voor Duitschland nuttig was; dat het weliswaar waarschijnlijk is, dat de bezettende macht of sommige van haar organen aan de z.g. SS-stroomingen de voorkeur gaven boven het door verdachte en de leiding der N.S.B. beleden Nederlandsche nationaal-socialisme, doch dat dit niet wegneemt, dat de bezetter dit Nederlandsche nationaal-socialisme mede wenschelijk achtte en daarvan ook daadwerkelijk profijt trok, terwijl deze algemeene bekendheid, wat vorenbedoeld wenschelijk-achten betreft, overigens wordt afgeleid uit de omstandigheid, dat Nederlandsche functionarissen in het Binnenlandsche Bestuur dan ook in grooten getale vanwege den bezetter door leden der N.S.B. werden vervangen, de Deutsche Rijkscommissaris en andere hooge functionarissen van de bezettende macht bijeenkomsten der N.S.B. ter opluistering bijwoonden en daar redevoeringen hielden en de N.S.B. door den bezetter als eenige geoorloofde politieke partij werd erkend — en voorts wat het daadwerkelijk profijt-trekken betreft, overigens wordt afgeleid uit de omstandigheid, dat het Nederlandsche nationaal-socialisme een samengaan met Duitschland — zij het dan ook binnen zekere perken — daadwerkelijk bevorderde: onder meer doordat de leiding der N.S.B. met aandrang haar leden aanspoorde toe te treden tot de Deutsche Weermacht en haar hulporganisaties; de N.S.B.-functionarissen in het Nederlandsche Binnenlandsche Bestuur

ijverig medewerking aan den z.g. arbeidsinzet en de N.S.B. een propaganda voerde, welke er op gericht was den geest van verzet van het Nederlandsche volk te verzwakken;

ten onrechte, omdat de Nederlandsche nationaal-socialistische opvatting, zooals verdachte haar voorstond, kennelijk zóó ongewenscht werd geacht door de bezettende macht en deze daarvan zóó weinig profijt trok, dat zij aan verdachte de verdere openbaring van zijn Nederlandsch nationaal-socialistische opvatting sinds Mei 1943 heeft verboden (schrijverbod) en tegen hem in het orgaan van het Deutsche nationaal-socialisme in Nederland (het weekblad „Storm” van 14 Mei 1943) een artikel heeft doen opnemen, ondertekend door het hoofd dier organisatie in Nederland, waarin o. a. verdachte in verband met zijn opvatting van nationaal-socialisme bestempeld wordt als „anti-Duitsch”; „afwijzen van al wat Duitsch is”, „overnemen van de taak der Joden en Vrijmetselaren van vóór 1940”; „voortzetter van de taak der Oranje-klanten van vóór 1940, die verklaarden zichzelf te willen blijven”; „Rijkshater”; „politieke muntvervalscher”; — alle welke feiten den Hove blijkens overlegging van desbetreffende stukken bekend waren.

IV. S. of v. t. van art. 102 Sr. door te beslissen, dat verdachte, hoewel het den Hove niet onaannemelijk voorkomt, dat hij gemeend heeft het Nederlandsch belang te dienen, desalniettemin desbewust den vijand hulp heeft verleend, omdat hij door leiding te geven aan de rechtspraak van het vrederechtshof de geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen zin desbewust heeft bevorderd, terwijl het Hof moet aannemen, dat verdachte wist, dat het Nederlandsche nationaal-socialisme, zooals dat door hem en de N.S.B. werd voorgestaan, een samengaan met Duitschland — zij het binnen zekere grenzen — daadwerkelijk bevorderde;

ten onrechte, omdat uit het door het Hof eerder overwogene op geenerlei wijze blijkt of kan worden afgeleid, dat verdachte de bedoeling had met de praktijk van het vrederechtshof, d.w.z. met de gegeven uitspraken, de geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen zin desbewust te bevorderen, hebbende toch verdachte uitdrukkelijk verklaard, dat hij daartoe den tijd onder de bezetting niet rijp achtte, welke verklaring van verdachte bevestigd wordt door de getuigen à charge (Mrs. van Vloten en Tuinstra);

mede ten onrechte, omdat het door verdachte voorgestane samengaan met Duitschland binnen zekere grenzen juist het oogmerk had om te trachten de Duitse feitelijke macht ten behoeve en in het belang van de vrijheid van Nederland aan rechtsgrenzen te binden, zoodat het oogmerk van verdachte allerminst op hulpverlening aan den vijand was gericht;

mede ten onrechte, omdat, indien, gelijk het Hof aanneemt, verdachte gemeend heeft

Nederlandsche belangen te dienen, hij niet tegelijkertijd desbewust den vijand van Nederland als zoodanig hulp kan hebben verleend.

V. S. of v. t. van art. 102 Sv. door te beslissen, dat verdachte opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp heeft verleend, omdat een oorlog, veroorzaakt door een internationale revolutie, desalniettemin een oorlog is, en een tegenstander in den oorlog met het woord „vijand” pleegt te worden aangeduid, welke waarheden een man van de geestelijke ontwikkeling van verdachte moet hebben beseft;

ten onrechte, omdat het hier niet gaat om een vraag van geestelijke ontwikkeling van verdachte in den door het Hof bedoelden zin, maar om zijn inzicht in en waardeering van bepaalde internationale verschijnselen, waaromtrent verdachte een opvatting, zooals door hem verklaard, te goeder trouw huldigde, zonder dat het Hof deze goede trouw in twijfel heeft getrokken.

VI. S. of v. t. van artt. 102 Sr., 157 en 162 Grondwet, door te beslissen, dat het onredelijk ware de vrijheid van den rechter om naar eigen inzicht en geweten te oordeelen in zijn uitspraken, aanwezig te achten ten aanzien van handelingen, gepleegd gedurende een tijdsperiode, waarin het beginsel der scheiding van machten geen toepassing kon vinden en waarin de rechterlijke macht geheel afhankelijk van den bezetter en onder diens druk zijn ambt had uit te oefenen, zoodat verdachte voor zijn ambtsverrichtingen strafrechtelijk aansprakelijk is;

ten onrechte, omdat, voorzoover deze ambtshandelingen formeel bevoegdelyk gegeven rechterlijke uitspraken zijn, zij als gevallen van rechtspraak naar haar aard geen strafbaar feit kunnen opleveren, vermits de rechter naar algemeenen regel naar eigen inzicht en geweten oordeelt, te meer, waar niet wordt overwogen door het Hof, waarin in concreto de afhankelijkheid van den rechter van den bezetter en de uitoefening van het rechterlijk ambt onder diens druk zou hebben bestaan.

VII. S. of v. t. van artt. 4 der Wet A. B. en 16 Besluit bezettingsmaatregelen door te beslissen, dat de Verordening 156/1941, waarbij het vrederechtshof werd ingesteld, krachtens art. 16 Besluit bezettingsmaatregelen wordt geacht nimmer van kracht te zijn geweest, met dien verstande, dat het Hof daarmede bedoelt vast te stellen, dat de genoemde verordening 156/1941 ook reeds vóór de afkondiging van het Besluit bezettingsmaatregelen (20 September 1944) geacht zou moeten worden niet van kracht te zijn geweest;

ten onrechte, omdat niet gebleken is, dat het Besluit bezettingsmaatregelen uitdrukkelijk heeft willen afwijken van het algemeen beginsel der wetgeving (art. 4 Wet A. B.), dat een wet alleen voor het toekomstige verbindt en geen terugwerkende kracht heeft, terwijl het Hof niet gesteld heeft, dat deze verordening 156/1941 uit anderen hoofde van den aanvang af nietig zou zijn ge-

weest.

VIII. S. of v. t. van artt. 102 en 40 Sr. door te beslissen, dat verdachte het recht niet had eigen inzicht te stellen boven zijn in tijd van oorlog meer dan ooit geldende verplichting tot gehoorzaamheid aan de Nederlandsche regeering en de geldende wetgeving;

ten onrechte, omdat, waar bedoeld eigen inzicht van verdachte betrekking had op de waarborging van rechten en aanspraken van Nederland tegenover de bezettingsmacht, welke het voortbestaan van den Nederlandschen Staat betroffen, ten behoeve waarvan de toenmalige Nederlandsche regeering door de feitelijke omstandigheden niet kon optreden, van verdachte in verband met zijn vaste overtuiging daaromtrent redelijkerwijs niet kon worden geëischt, dat hij anders handelde dan hij deed, hebbende verdachte, gelijk in de door hem den Hove overgelegde Verantwoording uitvoerig is betoogd, er mede toe willen bijdragen, niet alleen, dat de vrederechtspraak niet ten nadeele van Nederlanders aan Deutsche organen zou worden opgedragen, maar vooral dat het Deutsche Rijk bepaalde voornemens tot aansluiting of inlijving van Nederland bij dat Rijk, niet zou uitvoeren.

IX. Veroordeelde voert tenslotte met een beroep op art. 16 Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven jo. art. 99 Wet R. O. als casatiemiddel aan, dat de hem opgelegde straf van 18 jaren gevangenisstraf met ontzetting van het recht om ambten te bekleeden en het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven, niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie in zoover vernietigende een gevangenisstraf voor den duur van 12 jaren op zal leggen;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in 1941 en 1942 te 's-Gravenhage opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met het nationaal-socialistische Deutschland en leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Deutschland nuttig was, te zamen en in vereeniging met meer anderen, zoodanige geestelijke ontwikkeling heeft bevorderd door middel van de rechtspraak van het vrederegerechtshof, waarvan hij, verdachte, als president deel uitmaakte en waaraan hij als zoodanig leiding gaf, welke rechtspraak (waaraan door middel van de pers ruime publiciteit placht te worden gegeven) in haar algemeene strekking tot doel had het verleen van steun door de rechterlijke macht in den strijd om de (nationale-socialistische) nieuwe orde, en om bij het volk

in het algemeen een nieuw besef van recht en onrecht te wekken in nationaal-socialistischen geest, waarbij de justitie optrad als van 18 jaren gevangenisstraf met ontzetting vormend orgaan voor de voorbereiding van den nieuwen (nationaal-socialistischen) tijd. geest met een opvoedende taak, bestaande in het bijbrengen aan het volk van begrip voor een gewijzigde (nationaal-socialistische) rechtswaardeering, onder meer tot uitdrukking komende in zware bestraffing van hen uit wier optreden een gezindheid sprak, die op ontbinding der wordende (nationaal-socialistische) gemeenschap was gericht, een en ander in bijzonderheden beschreven in het door verdachte geschreven boek getiteld: „ $\frac{1}{2}$ jaar vrederegerechtshof”, waarvan een exemplaar bij deze dagvaarding is gevoegd”;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat het middel de aangevochten overweging uit de bestreden sententie niet volledig weergeeft, immers deze inhoudt: „dat van algemeene bekendheid is, dat Nederland en Deutschland gedurende de jaren 1941 en 1942 in oorlog waren, Deutschland alstoen nationaal-socialistisch werd geregeerd en leiding en geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal-socialistischen zin door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Deutschland nuttig was, alsmede dat personen van de geestelijke ontwikkeling van verdachte in Nederland zulks alstoen wisten”;

dat ten deze van belang is de opgave van requirant, opgenomen in de bestreden sententie: „dat hij in 1940 is toegetreden tot de N.S.B., in 1941 en 1942 een overtuigd nationaal-socialist was en sedert October 1941 Hoofd van de Afdeeling Bestuurszaken der N.S.B.”;

dat het Hof voorts bij zijn weerlegging van de betwisting door requirant van het hier bedoelde gedeelte van het telastgelegde heeft overwogen: „dat verdachte evenwel zelf toegeeft, dat zoodanige leiding en ontwikkeling” — te weten in Nederlandsch nationaal-socialistischen zin — „wel door het Deutsche staatshoofd Hitler werd gewenscht, terwijl het van algemeene bekendheid is, dat het Nederlandsche nationaal-socialisme ook door hen, die de eigenlijke bezettende macht uitmaakten, werd gewenscht en voor Deutschland nuttig was”, hetgeen het Hof vervolgens heeft gestaafd met een beroep op de erkenning van de N.S.B. als de eenige geoorloofde politieke partij door den bezetter en enkele andere, op verschillende plaatsen in de sententie genoemde feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid;

dat uit een en ander volgt, dat het Hof onder „nationaal-socialistisch” in de bewezenverklaring niet heeft verstaan een willekeurige, zich aldus noemende, doch door den vijand niet gewenschte en voor zijn belangen schadelijke strooming, maar het in de praktijk Duitschgezinde staatkundige streven van de „Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland (der Nederlanden)”, zoo als dit zich gedurende de vijandelijke be-

zetting heeft geopenbaard;

dat hiertegen vruchteloos wordt ingebracht, dat requirant heeft behoord tot een richting binnen die Beweging, die, ofschoon in vele opzichten sympathiseerende met het Deutsche nationaal-socialisme, daarmee niet wenschte te worden vereenzelvigd en voor Nederland een zekere mate van zelfstandigheid wilde handhaven, omdat het Hof uit de feiten, in de bestreden sententie opgesomd, heeft kunnen afleiden, dat de bezetter dezen vorm van nationaal-socialisme mede wenschelijk achtte en daarvan ook daadwerkelijk profijt trok;

dat juist een meer gematigde vorm van nationaal-socialisme den vijand in de eerste jaren van de bezetting als overgang naar een meer radicale richting te stude kwam; dat dit middel derhalve ongegrond is;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat het Hof de doelstellingen van de z.g.n. vrederechtspraak heeft ontleend aan hoofdstuk II van het in 1942 verschenen boek „Een half jaar Vrederechtspraak”, geschreven door requirant, en het bewijs, dat die doelstellingen in praktijk zijn gebracht, uitsluitend heeft geput uit het aan de rechtspraak van het Vrederechtshof gewijde hoofdstuk III van dat boek, bevattende een aantal door het Hof gewezen arresten, voor zoover de schrijver den inhoud van belang achtte;

dat dit gedeelte van de bewezenverklaring derhalve niet berust op verklaringen van de getuigen Mrs. van Vloten en Tuinstra, zoodat het te dien aanzien in het middel gestelde buiten beschouwing kan blijven;

dat de doelstellingen van de vrederechtspraak nu, blijkens de aanhalingen uit hoofdstuk II van genoemd boek, voorkomende in de bestreden sententie, onder meer waren: „in den strijd om de nieuwe orde op den steun en de medewerking der rechterlijke macht te kunnen rekenen en over een rechterlijk orgaan te beschikken, dat uitdrukking geeft aan de vernieuwing van het rechtsgevoel in onzen tijd”, „een opvoedende taak in het volk te vervullen, onzen volksgenooten begrip bijbrengend voor een gewijzigde rechtswaardeering” en „gemeenschapsvormend (te) zijn door zware bestraffing van hen, uit wier optreden een gezindheid spreekt, welke op ontbinding der echte, wordende gemeenschap is gericht”;

dat het Hof vervolgens de wijze, waarop deze beginselen in de rechtspraak van het Vrederechtshof in praktijk zijn gebracht, heeft afgeleid uit een vijftal door requirant zelf als voor die rechtspraak kenmerkend in zijn boek opgenomen arresten, waarvan de sententie uitvoerige aanhalingen bevat;

dat aan de ontkenning door requirant van dit onderdeel van de telastelegging voldoende recht is wedervaren door de opneming in de sententie van dit bewijsmateriaal, waaruit haar onjuistheid onmiddellijk valt af te leiden, doch het den Raad wenschelijk is voorgekomen, de in de bestreden sententie behandelde vijf arresten in het kort te karakteriseren;

dat deze arresten onder meer de volgende beslissingen inhouden:

1°. het bezigen van het woord „landverrader” tegen een lid van de NSB behoort te worden gestraft met een vrijheidsstraf (9 October 1941);

2°. den verdachte komt een beroep toe op noodweer en noodweereces ter verdediging van zijn eer, die mede gelegen is in de eer deel uit te maken van de N.S.B. (5 Maart 1942);

3°. het openen van de oogen van het Nederlandsche volk voor een zijn bestaan bedreigend gevaar, nl. het streven van het internationale jodendom, kan redelijkerwijs niet geacht worden verboden te zijn (9 April 1942); requirant teekent hierbij aan, dat de eer, als aan de menselijke persoonlijkheid verbonden rechtswaarde — waartegen het misdrijf van belediging gericht is — niet erkend kan worden waar het hen betreft, die tot het internationale jodendom behooren; tevoren merkt hij op, dat daaronder in het algemeen alle joden begrepen moeten worden;

4°. aan de revolutieonnaire spanning moet binnen zekere, met begrip te trekken grenzen haar loop worden gelaten; derhalve had een agent van politie niet behooren in te grijpen, toen een aantal tot de W.A. behorende personen handgemeen waren geraakt met een klaarblijkelijken tegenstander (19 Februari 1942);

5°. de last van een vendelcommandant der W.A. aan zijn ondergeschikten om een opdringende volksmenigte met gebruikmaking van hun koppelriemen tegen te houden, is te beschouwen als een — de strafbaarheid uitsluitend — ambtelijk bevel (21 Mei 1942);

dat het Hof hieruit heeft kunnen afleiden, dat requirant, die als President van het Vrederechtshof aan al deze arresten heeft medegewerkt en de redactie daarvan heeft ontworpen, zoodoende de in zijn boek omschreven beginselen van nationaal-socialistische rechtspraak ook in de praktijk heeft toegepast;

dat dit middel dus faalt;

O. ten aanzien van het derde middel:

dat het beroep van requirant op het conflict, waarin hij is geraakt met de SS-richting in de N.S.B. naar aanleiding van een artikel van zijn hand in „Volk en Vaderland” — waarin hij een vergelijking maakte tusschen de N.S.B.-ers die tijdens de bezetting ambten bekleedden, en vooraanstaande persoonlijkheden uit den Franschen tijd, die na de bevrijding in dienst van Koning Willem I zijn overgegaan — en welk conflict er toe heeft geleid, dat de bezetter aan requirant een schrijfverbod heeft opgelegd, hem reeds hierom niet kan baten, omdat het bewezen verklaarde feit is gepleegd in 1941 en 1942 en bedoeld conflict naar de eigen stellingen van requirant eerst in Mei 1943 is gerezen;

dat het Hof blijkbaar aan het beroep van requirant op deze feiten geen zelfstandige betekenis heeft gehecht, maar het heeft be-

schouwd als een der argumenten voor het Nederlandsche karakter van zijn opvatting van het nationaal-socialisme;

dat dit argument geen afzonderlijke weerlegging behoefde na de beslissing van het Hof, dat ook deze richting binnen de N.S.B. voor den vijand nuttig was, waarmede de Raad zich bij de behandeling van het eerste middel heeft vereenigd;

dat de oorzaak van bedoeld conflict overigens mede gelegen kan zijn geweest in een sinds 1942 ingetreden verandering in de houding van requirant, welk punt van feitelijken aard in cassatie niet kan worden onderzocht;

dat derhalve ook dit middel niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van het vierde middel:

dat dit primair de klacht inhoudt, dat het bewijs van het opzet van requirant tot bevordering van de geestelijke ontwikkeling van het Nederlandsche volk in nationaal socialistischen zin door middel van de praktijk van de rechtspraak van het Vrederechtshof uit het in de bestreden sententie overwegene niet kan worden afgeleid;

dat deze klacht het lot van het tweede middel moet deelen, omdat het bewezen verklaarde feit heeft bestaan in medewerking aan het uitspreken van — en het geven van publiciteit aan — een aantal oordeelen over feitelijke en rechtsvragen, alle doortrokken van dezelfde politieke tendens, en het opzet van requirant in die handelingen zelf opgesloten lag;

dat dit gedeelte van de bewezenverklaring niet berust op opgaven van requirant of op verklaringen van de getuigen Mrs. van Vloten en Tuinstra, zoodat het te dien aanzien in het middel gestelde buiten beschouwing kan blijven;

dat de subsidiaire en meer subsidiaire klachten van het middel hierop neerkomen, dat requirant heeft gestreefd naar een samengaan van Nederland met Duitschland, waarbij de feitelijke macht van Duitschland over Nederland aan rechtsgrenzen zou zijn gebonden, in de meening zoodoende Nederlandsche belangen te dienen;

dat deze klachten evenwel falen, immers de vijand ook door de verkrijging van een aan zekere beperkingen gebonden zeggenschap in Nederlandsche aangelegenheden, gelijk door requirant werd beoogd, zou zijn gebaat;

O. ten aanzien van het vijfde middel:

dat het Hof te dezen aanzien met juistheid heeft overwogen, dat een oorlog, veroorzaakt door een internationale revolutie, desalniettemin een oorlog is, terwijl de tegenstander in een oorlog in de Nederlandsche taal met het woord „vijand” pleegt te worden aangeduid, welke waarheden een man van de geestelijke ontwikkeling van requirant moet hebben beseft;

dat het middel berust op een verwarring tusschen het opzet van den dader van het misdrijf van art. 102 Sr. en zijn waardeering van den oorlog, waarin zijn vaderland betrokken is;

dat de aanwezigheid van opzet in eerstbedoelden zin, gericht op de feitelijke bestanddeelen van het misdrijf, door het Hof als bewezen is en kon worden aangenomen, terwijl laatstbedoelde waardeering alleen van beteekenis zou kunnen zijn voor de vraag, of requirant heeft gehandeld met het bewustzijn van de wederrechtelijkheid van zijn daden hetgeen naar geldend Nederlandsch recht geen vereischte is voor de strafbaarheid;

dat in deze zaak vaststaat, dat requirant zijn persoonlijke meening over de rechtmatigheid van den gewapenden overval, in Mei 1940 door Duitschland op Nederland gepleegd, heeft gesteld boven die, welke — naar ieder wist — de wettige Regering in overeenstemming met de overgrote meerderheid van het Nederlandsche volk huldigde;

dat derhalve zelfs niet kan worden gezegd, dat het opzet, gericht op de wederrechtelijkheid van zijn handelen in den zin van het positieve Nederlandsche recht bij requirant heeft ontbroken;

dat uit een en ander de ongegrondheid ook van dit middel volgt;

O. ten aanzien van het zesde en het zevende middel, welke hier tezamen zullen worden behandeld:

dat het Besluit Bezettingsmaatregelen een onderscheid heeft gemaakt tusschen die uit den bezettingstijd dateerende regelingen, welke ex nunc — d. i. naar gelang van de ontruiming van het grondgebied van het Rijk in Europa door den vijand — en die welke ex tunc — d. i. van den aanvang van haar schijnbestaan als rechtsregelingen af — werden afgeschaft;

dat het besluit 156/1941, waarbij het Vrederechtshof werd ingesteld, krachtens art. 16, in verband met lijst A, van het Besluit Bezettingsmaatregelen, behoort tot de laatstbedoelde categorie en dus door den Nederlandschen besluitwetgever geacht is van het tijdstip van hare totstandkoming in 1941 af nimmer van kracht te zijn geweest;

dat de opneming van bedoeld Besluit onder de rubriek A ook geheel in overeenstemming is met hetgeen valt af te leiden uit eene toetsing van de bewuste regeling aan de beperkingen, door het Landoorlogreglement aan de bevoegdheden van den bezetter aangelegd;

dat toch de vrederechters en het Vrederechtshof niets anders waren dan gelegheidsrechtbanken ter berechting van eene slechts vagelijk omschreven groep delicten buiten de in strafzaken normale hoogste rechterlijke contrôle om en hoofdzakelijk, zoo niet uitsluitend, bestemd om den aanhang van den bezetter hier te lande in eene gerechtelijke uitzonderingspositie te plaatsen en voor een nieuwe, door eene overweldigende meerderheid des volks niet gewenschte, zoogenaamde „rechts”-beschouwing, n.l. die van het nationaal-socialisme, den weg te banen en daartoe het instituut der rechtspraak te misbruiken;

dat het karakter van die rechtspraak

o.m. ook blijkt uit de bevoegdverklaring van het Vrederechtshof om kennis te nemen van bepaalde militaire delicten, waarbij wel vooral gedacht is aan delicten uit de oorlogsdagen van Mei 1940, waarin Nederlandsche militairen betrokken waren door hun optreden tegen elementen, door hen verdacht van samenwerking met den vijand of hem welgezinde groepen;

dat bij de instelling van eene dergelijke rechtspraak door of op gezag van den bezetter niet zijn geëerbiedigd de positieve grenzen van des bezetters plicht (en bevoegdheid) om het openbare d.i. het normale openbare, leven en de openbare, d.i. de normale openbare, orde in het bezette gebied te handhaven en evenmin de negatieve begrenzing niet is in acht genomen, welke is gelegen in de uitdrukkelijke maning aan den bezetter om de bestaande wetgeving te eerbiedigen, behoudens het uitzonderingsgeval van volstreckte verhindering om zulks te doen;

dat ook requirant's beroep op de formeel inlijving van deze gelegenheidsrechtspraak in het kader der Nederlandsche rechterlijke organisatie, n.l. als een bijzondere kamer van het Gerechtshof te 's-Gravenhage, en op het feit van zijn eigen beëdiging door den Hoogen Raad der Nederlanden in de beoordeeling geen wijziging kan brengen;

dat immers aan de omstandigheden, dat gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa de Hooge Raad de opvatting heeft gehuldigd, dat aan de verordeningen van den bezetter het karakter van wetten in den zin der Nederlandsche wetgeving niet kon worden ontzegd en dat de rechter daarom zulke verordeningen niet aan het Landoorlogsreglement mocht toetsen — welke leer terecht niet onbestreden is gebleven — en dat de bezettende macht die verordeningen in ieder geval met de te harer beschikking staande machtsmiddelen handhaafde, thans in geen geval enig verder rechtsgevolg zou kunnen worden verbonden dan dat degene, die een gebod, uitgevaardigd bij een zoodanige verordening heeft nageleefd, zich — indien die verordening thans wordt geacht nietig te zijn geweest — niettemin onder omstandigheden wellicht op overmacht in den zin van art. 40 Sr. zou kunnen beroepen;

dat requirant echter aan het nietige Besluit no. 156/41 het verder strekkende rechtsgevolg wil zien toegekend, dat zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake van een vrijwillig en onverplicht door hem verrichte handeling — de aanvaarding van een benoeming tot President van het Vrederechtshof en hetgeen daaruit is voortvloeid — zou zijn uitgesloten;

dat dit betoog echter geen rekening houdt met de ook vóór 1940 door wetenschap en rechtspraak algemeen erkende bevoegdheid van het wettige gezag om na zijn terugkeer de niet door art. 43 Landoorlogsreglement gedekte verordeningen van den bezetter als van den oorsprong af nietig te beschouwen: dat requirant dus zelfs niet geacht kan

worden zitting te hebben gehad in het Gerechtshof te 's-Gravenhage en aan zijn beroep op het karakter van zijne handelingen als formeel bevoegdlijk gegeven rechtelijke uitspraken en op de onafhankelijkheid van het oordeel des rechters derhalve moet worden voorbijgegaan;

dat de Raad daarom niet ingaat op de vraag, of, gesteld dat requirant als President van het zoogenaamde Vrederechtshof in eene regelmatige Nederlandsche rechtelijke functie werkzaam ware geweest, hij voor zijn ambtsverrichtingen als zoodanig strafrechtelijk aansprakelijk gesteld had kunnen worden;

dat derhalve het zesde en het zevende middel ongegrond zijn;

O. ten aanzien van het achtste middel:

dat ook hierin, zij het in eene andere schakeering en in andere bewoordingen, weer is gelegen een beroep van den requirant op zijn goede trouw bij het achterstellen van de duidelijke doelstellingen der wettige Regeering bij zijn hoogmoedig eigen inzicht in wat het belang van den staat en het Nederlandsche volk schenen te vorderen, van welk inzicht de feilbaarheid is gebleken uit hetgeen sindsdien aan het licht is gekomen omtrent reeds in Mei 1942 bij het Deutsche Ministerie van Binnenlandsche Zaken bestaan hebbende plannen tot geheele inlijving van Nederland in geval van een Deutsche overwinning;

dat daarom voor de weerlegging van dit middel in hoofdzaak naar die van het vijfde middel kan worden verwezen;

dat de Raad daaraan te dezer plaatse alleen toevoegt, dat de requirant door de kwestie te stellen, zooals hij doet, nog steeds niet schijnt te beseffen, dat opzettelijke bezoedeling van de rechtspraak met aan het nationale bewustzijn vreemde smetten door actief mede te werken aan het functionneeren van een on-Nederlandsch pseudo-rechterlijk college in een Nederlandsch gewaad en het zodoende misbruiken van de rechtspraak om politieke doeleinden in nauwe aansluiting aan het streven van den vijand na te jagen, een veel ernstiger kwaad voor de volksgemeenschap heeft gevormd dan het, in gevallen als dit herhaaldelijk ingeroepen, min of meer vage risico, dat bij eene afwijzende houding de vijand wellicht iets anders, nog ernstigers, zou hebben gedaan;

dat daarom ook het achtste middel moet worden terzijde gesteld;

O. ten aanzien van het negende middel:

dat requirant zich aan een zeer ernstig misdrijf heeft schuldig gemaakt;

dat immers door hem in geschrift en met terdaad propaganda gevoerd is voor een door den vijand van ons volk aan dit volk opgedragen stelsel;

dat hij zich daarbij niet ontzien heeft de leiding op zich te nemen van een door den vijand in het leven geroepen instituut, de z.g. vrederechtspraak;

dat dit alles te ernstiger wordt nu het kwam van den kant van requirant die een positie van eenig aanzien in het ambtelijke

leven bekleedde en vooral als geleerde groot gezag genoot; dat requirant had moeten en kunnen begrijpen, dat zijn toetreden tot de N.S.B. en het uit dien hoofde aanvaarden van belangrijke functies indruk moesten maken, zoowel op de leden dezer beweging, in welke een groot tekort aan moreele en intellectuele krachten bestond, als op weifelige ambtenaren van lageren rang, die requirant's houding als voorbeeld konden beschouwen;

dat requirant zich weliswaar beroept op zijn goede trouw, doch deze goede trouw, welke de Raad in zijn geval in nader te bepalen zin aanwezig acht, hem geenszins van schuld vrij maakt;

dat immers van een man van requirant's positie, van requirant's bijzondere intellectuele gaven en van requirant's ontwikkeling, verwacht had mogen worden, dat hij de betekenis besefte van de trouw aan het eigen volk, aan de eigen regeering en aan de eigen rechtsinstellingen, welke trouw hij door zijn bovengenoemde houding en gedrag heeft gebroken;

dat requirant's goede trouw dan ook slechts daarin zou kunnen worden gevonden, dat hij een eigen opvatting had over hetgeen voor het belang van het Nederlandsche volk tijdens de bezetting dienstig zou zijn, naar welke opvatting hij zijn gedrag heeft bepaald;

dat echter deze opvatting in flagranten strijd was, niet alleen met letter en geest der Nederlandsche Wetgeving, maar ook met de ingewortelde overtuigingen van het Nederlandsche volk, van de kracht van welke overtuigingen het volk in overgrote meerderheid tijdens de bezetting een indrukwekkend getuigenis heeft gegeven;

dat zoowel het geringe aantal als ook de twijfelachtige moreele en intellectuele hoedanigheid van het groepje, dat requirant's opvatting deelde, dezen er reeds van had moeten weerhouden zijn opvatting staande te houden en in practijk te brengen;

dat de Raad dan ook in requirant's opvatting, houding en gedrag een schuldige eigengereidheid ziet, welke aan iemand van requirant's intelligentie zooveel zwaarder moet worden aangerekend;

dat requirant's opvatting bovendien, volgens zijn eigen verklaring, berustte op de opportunistische redeneering, als zoude bij de volgens hem nu eenmaal zekere overwinning van Duitschland het Nederlandsche volk het best gebaat zijn, wanneer het met dezen vijand ging samenwerken om zoo zijn welgezindheid te verwerven;

dat het echter aan een man van een wijsgeerigen aanleg en een wijsgeerige eruditie als die van requirant nog duidelijker dan aan anderen had behooren te zijn, dat dergelijke opportunistische overwegingen tekort deden aan de waardigheid en aan de eer van het Nederlandsche volk, temeer omdat het in den strijd tegen het nationaal-socialisme, zooals dit door den vijand werd gepropageerd en in practijk gebracht, mede om waarden ging, welke ook om den hoog-

sten prijs niet mochten overgeleverd worden;

dat de Raad in zijn terechtzitting heeft moeten vaststellen, dat requirant weliswaar erkent zich in zijn verwachting van de Duitische overwinning te hebben bedrogen, en ook erkent, dat het nationaal-socialisme tot uitersten overging, welke ook hijzelf afkeurt, maar geenszins geneigd blijkt tot de erkenning van het onbehoorlijke in zijn gewraakte houding en gedrag en van de daarin gelegen groote schuld, zoodat requirant in zooverre bij zijn betreurenswaardige fout blijft volharden;

dat de Raad overigens beseft, dat requirant geenszins gehandeld heeft uit winzucht of andere lage baatzucht en dat hij zich niet alleen niet heeft schuldig gemaakt aan verraderlijke handelingen tegenover medeburgers, doch integendeel in de latere periode van de bezetting in eenige gevallen medeburgers tegen het geweld van den vijand heeft beschermd;

dat de Raad in deze omstandigheden eenerzijds een zware straf gerechtvaardigd acht, nu requirant tegen de veiligheid van den Staat en tegen de rechtsorde zulk een ernstig misdrijf heeft begaan, dat door zijn, in wezen schuldige, goede trouw geenszins wordt verontschuldigd en anderzijds in requirant's gebleken geestesgesteldheid, die mede tot uiting is gekomen in zekere matiging bij de partijrechtspraak van het Vredesgerechtshof, benevens in eenige verdienstelijke handelingen redenen ziet om deze op zichzelf verdiende straf te verlichten, zoodat een gevangenisstraf van 12 jaar den Raad in zijn geval redelijk voorkomt met handhaving van de opgelegde bijkomende straffen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen ten aanzien van de hoofdstraf;

Rechtdoelt krachtens art. 105 R. O.:

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 396.

BIZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 15 Mei 1946. (Mrs. Scholten, Noyon, Bijdendijk, Gen.-Maj. van Voorst tot Voorst, Kol. Kwak.

ZAAK VAN MAASDIJK.

Hulpverlening aan den vijand door publicaties in dag- en weekbladen, voorzitterschap van de Nederlandsch-Duitsche Kultuurgemeenschap; het bekleeden van functies bij de Landelijke Hypotheekbank; toetreding tot de Nederlandsche Landwacht.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Henri Catharinus van Maasdijk, ex plvd. Burgemeester van 's-Gravenhage, wonende te 's-Gravenhage. thans

gedetineerd in de Strafgevangenis te Scheveningen (Cellenbarak).

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij tusschen Mei 1940 en Mei 1945 in bezet Nederland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland,

te. terwijl het verminderen van den geest van verzet bij het Nederlandsche volk en het ontstaan van een vriendschappelijke en tot samenwerking bereide stemming tegenover Duitschland bij dat volk door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was;

a. door talrijke publicaties in dag- en weekbladen, in Nederland verschijnende, heeft geijverd voor vrijwillige invoeging van Nederland in een Europeesche continentale gemeenschap onder Duitsche leiding als bij voorbeeld blijkende uit de passages uit door hem gepubliceerde artikelen luidende als volgt of ongeveer als volgt:

1.de strijd is voor ons land afgeloopen, de machtige krachten van ons vasteland, ontketend na een heil- en glansloos tijdperk van onwaarschijnlijke kortzichtigheid der schijnoverwinnaars van den wereldoorlog, hebben onweerstaanbaar Nederland omvat, dwingen ons land op den nieuwen weg der continentale solidariteit Zal dit volk tijdig gaan beseffen, welke kans het thans wordt geboden? Voor de continentale solidariteit wordt nu de grondsteen gelegd. Voor de continentale solidariteit is het Groot-Duitsche Rijk met zijne bondgenooten in een strijd op leven en dood gewikkeld

Continentale solidariteit beteekent voor ons het zich bezinnen op de eigen heldhaftige geschiedenis des lands, beteekent het begrijpen, het voor ons zelf aanvaarden dier doelstellingen, om welke het Groot-Duitsche Rijk thans strijdt. Continentale solidariteit is ondenkbaar zonder het aanvaarden van leiding der grootmachten, vereischt van ons oprechte, van zichzelf uitgaande samenwerking met het Groot-Duitsche Rijk, vereischt van ons actieve, doordachten en geleide inschakeling van onze volkskracht in de wordende volkerengemeenschap, beteekent in het land zelf terwille dier geleide inschakeling het aanvaarden van het leidersbeginsel in nationalen en socialen, in nationaal-socialistischen zin. Ons volk heeft een groote, overgrote kans. De bezettende macht treedt met een weergaloo geduld op Moet ons volk eerst aan den lijve voelen, dat het ook anders kan? Moet het zoolang blijven mokken en bokken? Nederland, kom tijdig tot Uzelve. (De Waag, 28 November 1940).

2. De blokkade die het Britsche Imperium en de Vereenigde Staten tegenover Europa voeren enerzijds, de strategisch noodzakelijke bezetting van de West-Europeesche kusten door de Duitsche weermacht anderzijds, hebben de voorwaarden geschaapen voor een nieuw hoofdstuk in de geschie-

denis der volkeren van het Europeesche continent. De blokkade noodzaakt deze volkeren gezamenlijk doeltreffende middelen te vinden, zich zonder overzeeschen handel van beteekenis in het leven te houden; de bezetting door de Duitsche weermacht noopt het Groot-Duitsche Rijk ertoe, bij dit streven der in één lotsgemeenschap geraakte volkeren leiding te geven en verantwoordelijkheid voor die volkeren te aanvaarden (Het Nederlandsche volk kan) nog tijdens de bezetting ervan uit gaan, dat Duitschland aanneemt en er op rekent dat in de thans groeiende gemeenschap van solidaire Germaansche Staten het Nederlandsche volk doelbewust, zelfbewust en voortvarend de taak waarvoor het is bestemd zal aanvaarden. Deze taak luidt: tijdens de huidige worsteling om de toekomst onzer komende gedachten alle krachten inzetten bij den opbouw van een strategisch en economisch onaanastbaar cultuurdragend werelddeel, na dezen oorlog het land maken tot een poort naar het Westen van een straf geordend continent. (Nieuwe Rotterdamsche Courant, 18 October 1941).

3. Laat men zich er in de bezette gebieden van bewust zijn, dat met een werkelijk oprichten van een tweede front niets dan ellende voor onze volkeren dreigt. Dit is zoozeer het geval, dat, indien de Nederlanders zich van de consequenties der wenschdrommen van een aantal hunner werkelijk reken-schap zouden geven, zij zich onverwijd zouden moeten scharen, alleen reeds uit deze overweging, onder de vlag van hen, die in doelbewuste samenwerking met Duitschland de orde in ons land willen handhaven, een gedisciplineerde jeugd willen opvoeden en ondanks de harde slagen, die het noodlot aan ons volk heeft uitgedeeld, zich voor een werkzaam aandeel der Nederlanders aan den opbouw van een nieuw Europa willen inzetten. Zij zouden zich allen strijdbaar moeten keeren tegen hen die, terwijl zij met niets hebben aangetoond den sleutel tot het vestigen van een wereldvrede te hebben gevonden, uit machtspolitieke overwegingen voor de zooveelste maal in de geschiedenis de natuurlijke ordening van het Europeesche vasteland willen ophouden en die er, indien zij er de kans toe zien, geen oogenblik voor terugdeinzen ook Nederland, en ditmaal grondig, met een „tweede front“, dat zij ons als heroische bevrijdingsactie voorspiegelen, tot oorlogstooneel te maken. (De Waag, 7 Aug. 1942).

4. Worstelend om het inzicht van het Nederlandsche volk in de noodzaak eener solidariteit der Europeesche vastelandsvolkeren in den geleidelijk den geheelen aardbol omvattenden titanenstrijd, onvermoeibaar pleitend voor een begrip voor de eischen des tijds, die ook van het Nederlandsche volk een daadwerkelijke offervaardige actie tot zelfbehoud verlangen, staat het in verhouding tot hun tegenstanders geringe aantal Nederlandsche Nationaal-Socialisten in deze dertig maanden der bezetting in de bran-

ding Standvastig staan zij in hunne overtuiging, dat een duurzame vrede tusschen de vastelandsvolkeren van Europa slechts kan worden gewaarborgt bij een gelijkrichting der doelstellingen en een van zichzelf uit aanvaarden als zedelijke wet der nieuwe gedachten en levensregelen der twintigste eeuw, onophoudelijk strijden zij voor hunne overtuiging, dat het doelbewust in practijk brengen dezer nieuwe gedachten in oprechte samenwerking met Duitschland als leidende macht die krachten tot ontplooiing moet brengen, die het Nederlandsche volk uit de lethargie zullen opwekken en tot een zoo noodige verlevendiging van de volkskracht zullen voeren Het door de reactionairen aan het adres der Nederlandsche voorstanders der „Nieuwe Orde” geuite verwijt, van alles op één kaart, n.l. op de kaart eener Duitsche overwinning te zetten, valt terug op henzelf, die slechts rekening wilden houden met een Duitsche nederlaag.

Bij een overwinning van de As vinden de belangen van Nederland in een centraal geleid, nieuw Europa slechts erkenning, indien en voor zoover het aan de Nederlandsche Nationaal-Socialisten tijdens de bezetting gelukt is, het land aan te passen aan de eischen des tijds en de voorwaarden te scheppen voor een zoo volledig mogelijken inzet van de Nederlandsche volkskrachten in de grootere Europeesche ruimte. (De Waag, 30 October 1942).

5. Eergevoel, moed, trouw, offervaardigheid, vastberadenheid en doortastendheid. Hoe duizendvoudig hebben zij, Germaansche strijders voor een nieuwe gemeenschapsorde in Europa, in de achter ons liggende jaren het bezit van deze eigenschappen bewezen en hoe jammerlijk staan daartegenover hunne tegenstanders, van wie, de geschiedenis moge het hun vergeven, zoo zeer velen in ons land hun heil verwachten!

Zij gelooven aan de bevrijding, aan een bevrijding van de brengers van Het Nieuwe door Engelschen en Amerikanen in samenwerking met de Bolsjewisten. Men zou aan hen een vraag willen richten, een vraag van geweldig belang Stonden zij in de rijen van hen, die voorzagen, dat de wereld is ingetreden in een stadium der blokmachtvorming, van hen die vooruit zien, dat min of meer gesloten, in ieder geval centraal geleide eenheden bezig zijn zich te vormen en dat het voor Europa de allerhoogste tijd is, de onderlinge erfveeten te begraven en zich te bezinnen op het gemeenschappelijke kulturele erfgoed en een vorm te vinden, die het Europeesche vasteland naar buiten toe weerbaar, naar binnen toe onafhankelijk maakt van invoer van voor het naakte leven noodzakelijke grondstoffen? (De Waag, 15 October 1943).

6. Moge het gevaar, dat op het oogenblik zelfs voor hen, die zich in deze jaren bewust afzijdig hebben willen houden, van uit het Oosten geleidelijk zichtbaar nader komt, ten minste dit goede hebben, dat meer Nederlanders den harden afweerstrijd der Duit-

schers en verbonden legers tegenover een boven iedere verwachting levenbedreigend bolsjewisme in het ware licht gaan zien. Want wanneer men met ons in gaat zien, dat ons continent slechts door Duitsche kan worden behoed voor den chaos, dan kunnen zelfs verstokte anti's den sprong over hun eigen schaduw wagen en den weg vinden tot hen, die van meet af aan de noodzaak van een van ons uitgaande vrijwillige samenwerking met Duitschland hebben ingezien. (De Waag, 19 November 1943).

7. Een betrekkelijk klein aantal Nederlandsche publicisten — voorstanders van een Nieuwe Orde, hebben steeds weer getracht langs redelijken weg, met beredeneerde motieven, den landgenooten aan te toonen, dat het belang van ons volk ligt en slechts kan liggen in een nauwste samengaan met het grootste volk van ons continent, het Duitsche. Omdat het daarmede door de gegeven biologische en geografische omstandigheden verwant en verbonden is en het groote wereldgebeuren met zich mede brengt, dat de kleine volksgemeenschappen in Europa zich nauw aaneensluiten tot een modern gemeenebest, waarvan het Duitsche volk door zijn geaardheid en substantie het leidinggevend element moet zijn. Deze Nederlanders hebben vanuit verschillende gezichtspunten getracht aan te toonen dat het Nederlandsche volk geen anderen weg kan gaan, dan, onder behoud van eigen volksaard, de aansluiting tot de Europeesche concentratie tot het gemeenebest van onder Duitsche leiding staande volkeren te zoeken en te vinden, wil het niet als politiek en strategisch vacuum tot bij voortdurende omstreken niemandsland tusschen de groote machten in ontfaarden. Het is de buitengewoon belangrijke taak onzer publicisten, de voorlichting in Nederland langs de hierboven uitgestippelde lijnen te blijven leiden. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat deze voorlichting geleidelijk tot in bredere lagen van ons volk begint door te dringen, omdat zij redelijk is en in tegenstelling tot de onevenwichtige propaganda van Duitschlands vijanden die voornamelijk met sentimenten en maar al te vaak met valsche sentimenten werken, een beroep doet op het denkvermogen onzer menschen (De Waag, 28 Januari 1944).

b. bij de oprichting in of omstreeks Februari 1941 de functie heeft aanvaard van Nederlandsch president van de Nederlandsch-Duitsche Kultuurgemeenschap, welke tot doel had op kultureelgebied de samenwerking tusschen Nederlanders en Duitschers (evenals de onderlinge uitwisseling) te bevorderen, waartoe bijeenkomsten en gelegenheden op kultureel gebied, b.v. voordrachten, concerten, cursussen, gezellig samenzijn, reizen, tentoonstellingen enz. zouden worden gehouden, en vervolgens overeenkomstig de positie van een president gedurende verscheidene jaren een leidende rol heeft vervuld in de werkzaamheden van en voor deze instelling, welke onder het welwillend oog van den vijandelijken bezetter een groote

activiteit ontwikkelde en volgens een mededeeling van den verdachte tot meer dan 20.000 leden is uitgegroeid.

2e. terwijl als onderdeel van de politiek van den vijandelijk bezetter in Nederland de Joden werden vervolgd en werd gestreefd naar het doen overgaan van Joodsche eigendommen in handen van anderen, is opgetreden als Commissaris en Voorzitter van den Raad van Toezicht van de omstreeks einde 1943 met zijn medewerking opgerichte Landelijke Hypotheekbank, waarvan de werkzaamheden als hypotheekbank bepaaldelijk waren gericht op het bevorderen van de vervreemding, alias ontvreemding, overeenkomstig deze politiek van den vijand, van aan Joden toebehorende onroerende goederen, aan welke werkzaamheden verdachte deelnam en leiding gaf door het verrichten van datgene, wat uit zijn voornoemde leidende functie's bij die bank voortvloeide.

3e. in of omstreeks September 1944 is toegetreden tot de Nederlandsche Landwacht en vervolgens daarin overeenkomstig zijn dienstverband, dienst heeft gedaan, terwijl door het bestaan en het functioneeren van de Nederlandsche Landwacht, welke zich onder meer veelvuldig bezig hield met het opspreken van onderduikers, het controleren van persoonsbewijzen, het in beslag nemen, alias rooven van rijwielen of levensmiddelen, het terroriseren van de plattelandsbevolking en het bewaken van spoorwegen, uitsluitend of in hoofdzaak of voor een zeer groot gedeelte Duitsche belangen werden gediend, in het bijzonder de Duitsche politiek van misdaad en terreur tegenover de Nederlandsche burgerbevolking;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven: (enz. bekentenis, *Red.*);

O. dat het Hof ter terechtzitting heeft kennis genomen van zes nummers van het weekblad *De Waag*, resp. d.d. 28 November 1940, 7 Augustus 1942, 30 October 1942, 15 October 1943, 19 November 1943 en 28 Januari 1944 benevens een fotocopie van een artikel van verdachte in het dagblad *Nieuwe Rotterdamsche Courant* d.d. 18 October 1941, alle resp. bevattende de in de dagvaarding vermelde passages en dat deze stukken aan verdachte ter terechtzitting zijn getoond, die erkende, dat deze stukken de bedoelde door hem geschreven passages bevatten, enz.;

O. dat ter terechtzitting door Mr. A. F. van Manen als getuige en getuige-deskundige is verklaard:

dat hij is en gedurende den bezettingstijd was secretaris van de Vakgroep Hypotheekbanken;

dat in Februari 1942 Dr. Bühler, Beauftragte van den Rijkscommissaris bij de Nederlandsche Bank, tengevolge van de tegenwerking, die van de zijde der Nederlandsche Hypotheekbanken werd ondervonden bij pogingen, om leeningen te verkrijgen op onderpand van onroerend goed uit Joodsch bezit, aan de Vakgroep mededeelde, dat van de hypotheekbanken een uitdrukkelijke verkla-

ring werd geëischt, dat zij bereid waren, deze leeningen te verstrekken; dat Dr. Bühler daarbij dreigde, ingeval van weigering, of Duitsche Hypotheekbanken in te schakelen óf een instelling ad hoc hiertoe op te richten; dat na overleg met de vakgroep de meeste banken deze verklaring hebben geteekend, waarbij werd overwogen, dat het de voorkeur verdiende aldus de zaak in eigen hand te houden, teneinde nog zooveel mogelijk lijdelijk verzet te kunnen plegen; dat dit voortgezette verzet aanleiding gaf tot hernieuwde dreigementen van de zijde van Dr. Bühler en den toenmaligen president van de Nederlandsche Bank Mr. Rost van Tonningen met onder „Verwaltung” stellen van eenige groote hypotheekbanken; dat dit dreigement, bij uitvoering waarvan de zeer ruime liquide middelen dezer banken zonder critiek voor dubieuze leeningen zouden worden gebruikt ten nadeele der pandbriefhouders, de banken noopte tot een ruimer verstrekken van de bedoelde leeningen, echter niet in die mate als door den bezetter werd gehoopt; dat dientengevolge op 10 November 1943 Mr. Rost van Tonningen aan Mr. Kingma, voorzitter der vakgroep mededeelde, gelijk getuige van dezen vernam, dat met gebruikmaking van de vrijwel geheel geliquideerde Delflandsche Hypotheekbank een nieuwe Hypotheekbank zou worden opgericht, waarin de Staat der Nederlanden voor een belangrijk bedrag aandeelen zou nemen, en die tot doel zou hebben a. het financieren van te liquideeren Joodsch bezit, b. het financieren van den wederopbouw, c. het verstrekken van kleine leeningen op hypotheek, waarvoor de groote banken geen belangstelling zouden hebben; dat vervolgens de Landelijke Hypotheekbank is tot stand gekomen, die grotendeels door den Staat door middel van het nemen van aandeelen en het verstrekken van gelden ter leen van middelen werd voorzien; dat dientengevolge door de andere hypotheekbanken geen leeningen op Joodsch bezit meer zijn verstrekt, terwijl de Landelijke Hypotheekbank voor een bedrag van ca. f 14.000.000 van dergelijke leeningen afsloot, en bovendien nog 1633 leeningen tot een gezamenlijk bedrag van ca. f 24.000.000 van de andere banken overnam; dat de deelname van den Staat in de Landelijke Hypotheekbank bedroeg ruim f 1.000.000 aandeelen en bijna f 24.000.000 voorschotten; dat door een en ander het ontvreemden van Joodsch onroerend goed is vergemakkelijkt; dat hij, getuige, thans is bestuurder van de Landelijke Hypotheekbank; enz.;

O. dat het Hof oordeelt, dat het van algemeene bekendheid is, dat de Nederlandsche Landwacht zich in 1944 en 1945 veelvuldig bezig hield onder meer met het opspreken van onderduikers, het controleren van persoonsbewijzen, het in beslag nemen van rijwielen en levensmiddelen, het terroriseren van de plattelandsbevolking en het bewaken van spoorwegen, en aldus door haar bestaan en functioneeren in hoofdzaak Duitsche belangen diende, in het bijzonder de Duitsche

politiek van misdaad en terreur tegenover de Nederlandsche burgerbevolking, en dat des tijds alle Nederlanders van de kennis en ontwikkeling van verdachte met deze feiten bekend waren;

O. dat het Hof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen en algemeene bekendheid bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, wat het sub 3 ten laste gelegde betreft door het bestaan en functionneeren van de Nederlandsche Landwacht in hoofdzaak Duitsche belangen werden gediend enz.;

O. dat het aldus bewezen verklaarde oplevert het misdrijf van:

Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen, meermalen bepleegd, strafbaar gesteld bij art. 101 Sr. j°. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht en 57 Sr.;

O. dat het Hof niet aanneemt, dat één voortgezet misdrijf is gepleegd, aangezien de uiteenloopende aard der bewezen verklaarde handelingen en het lange tijdvak dat telkens tusschen twee handelingen verliep, zoomede het karakter der handelingen het Hof doet aannemen, dat aan elke handelingen een geheel zelfstandig wilsbesluit is voorafgegaan, ook al spruiten deze besluiten alle voort uit eenzelfde wensch om den vijand hulp te verleen;

O. nog ten aanzien van verdachte's activiteit met betrekking tot de Landelijke Hypotheekbank, dat deze ongetwijfeld hulp aan den vijand oplevert, ook al zouden door deze activiteit de Joodsche eigenaren niet bepaaldelijk zijn benadeeld — wat overigens nog te bezien staat — en het Nederlandsche volk in geval van een Duitsche overwinning zijn bevoordeeld, wat bovendien even zeer aan twijfel onderhevig, gelijk de raadsman heeft betoogd, daar in ieder geval verdachte door zijn handelingen de Duitsche politiek van vervreemding van Joodsch bezit aan Ariers bewust heeft bevorderd.

O. ten aanzien van verdachte's dienstneming en -verrichting bij de Nederlandsche Landwacht, dat ook al zou verdachte zich niet zelve hebben schuldig gemaakt aan de bewezen verklaarde misdrijven van dit corps en, wat het Hof wil aannemen, zelve zijn dienst op correcte wijze hebben verricht, niettemin het deelnemen alleen aan een organisatie, die in hoofdzaak Duitsche belangen dient, reeds hulp aan den vijand is; dat hierbij niet uit het oog verloren moet worden, dat het verbeteren van de tucht in een dergelijk corps, gelijk verdachte blijkens het onderzoek ter terechtzitting gedaan heeft, het meer geschikt maakt, om bepaalde verrichtingen ten gunste van den vijand, zooals het bewaken van spoorwegen, te verrichten; en dat verdachte juist hieraan heeft deelgenomen; enz.;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van de gepleegde feiten en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder zij zijn begaan alsmede met de persoon en de persoonlijke om-

standigheden van verdachte, gelijk deze ter terechtzitting zijn gebleken, waarbij het Hof in het bijzonder overweegt, eenerzijds, dat verdachte door zijn langdurige energieke, consequente, bekwame en veelzijdige hulpverlening aan den vijand een zeer zware straf verdient, anderzijds dat verdachte geen persoonlijke voordeelen heeft nagestreefd of verkregen, dat hij van de, in zijn functies hem ruimschoots geboden gelegenheid, om goede landgenooten aan te geven of te verraden, nimmer misbruik heeft gemaakt en dat hij, waarnemend Burgemeester van 's-Gravenhage zijnde, in een tijdsperiode van den ergsten voedselnood, met ijver en toewijding de materiele belangen der burgerij heeft behartigd; enz.;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar; Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren; Ontzet den veroordeelde van het recht tot het bekleeden van ambten en tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, beide voor den duur van het leven; Verleent den veroordeelde verlof, tegen deze sententie be-roep in cassatie in te stellen.

No. 397.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 11 Juli 1946. (Prof. Mr. Duyfjes).

Vordering tot ont ruiming van een winkelpand in kort geding afgewezen. Verzoeker had zijn aanspraken reeds sedert den vorigen herfst kunnen geldig maken, zoodat er thans geen reden is voor een beslissing bij voorraad in kort geding. Gerequesteerde zou door de gevraagde voorzending ten zeerste worden geschaad ten gevolge van door verzoeker aanvankelijk aangenomen houding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Mr. C. A. Fijn van Draat, q.q. requestant tegen:

E. van Breukelen, gem. Mr. L. J. Th. Bakker; F. Kersjes, gem. Mr. Jac. P. A. v. d. Oever, gerequesteerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van 20 Juni 1946 van Mr. C. A. Fijn van Draat, in diens hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezige erven van wijlen Joël Bak, houdende het verzoek bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut den gerequesteerde E. v. Breukelen te gelasten binnen twee maal vier en twintig uren na het in deze te wijzen vonnis het winkelhuis Govers Deynootplein 30 ter vrije beschikking van

verzoeker te stellen op de voorwaarden als in de tusschen hem en den heer Joël Bak, resp. diens erven, destijds bestaande huur-overeenkomst omschreven en hem het vrije en ongestoorde genot daarvan te verleen tot dat bij gewijsde in de hoofdzaak zal zijn beslist, met bepaling dat Kersjes dit winkelhuus binnen gelijken termijn met al het zijne en de zijnen zal hebben te verlaten en met machtiging op verzoeker om de in deze te geven beschikking ten uitvoer te doen leggen zoo noodig met behulp van den sterken arm. Alles met veroordeeling van de gerequesteerden in de kosten van het geding;

Gezien de bij de mondelinge toelichting overgelegde stukken;

Gehoord partijen, en de door den gerequesteerde Kersjes voorgebrachte getuigen;

O. dat verzoeker, ter zitting vertegenwoordigd door den procureur Mr. A. J. Herzberg, herstel verlangt van een huurovereenkomst betreffende het winkelhuus aan het Govers Deynootplein 38 te Scheveningen;

O. dat verzoeker zelf uitdrukkelijk heeft toegegeven, dat hij aanvankelijk naar aanleiding van het te zijner kennis gebrachte verzoek van den gegadigde Kersjes, aan wien het pand namens de Kamer van Koophandel en Fabrieken te 's-Gravenhage uiteindelijk is toegewezen, verklaard heeft als beheerder van de erven Bak geenerlei belang bij dat pand te hebben;

dat dit verband hield met het feit dat de inventaris der zaak verdwenen was, en hij betwijfelde of die weder terecht zou komen;

dat hij niet zeker weet, wat er tenslotte van die inventaris geworden is, maar dat hij in elk geval thans over de noodige middelen en mogelijkheden tot voortzetting der zaak beschikt;

O. dat hiertegen van de zijde van gerequesteerde van Breukelen bij monde van zijn gemachtigde Mr. L. J. Th. Bakker is aangevoerd, dat verzoeker hem zelf heeft te kennen gegeven niet meer bij het perceel geïnteresseerd te zijn, en dat hij daarom heeft toegestemd het perceel te verhuren aan gerequesteerde Kersjes, die hem had medegedeeld, dat hem vanwege het Beheersinstituut was te kennen gegeven, dat, waar verzoeker van zijn aanspraken afzag, zijn verzoek, voor zoover het Beheersinstituut betreft, kon worden ingewilligd;

O. dat de gerequesteerde Kersjes, vertegenwoordigd door den procureur Mr. J. P. A. van den Oever, en ook in persoon deze mededeelingen heeft bevestigd en na een uitvoerig relaas van het feitelijk verloop, waarover ook een drietal getuigen zijn gehoord, tot afwijzing der vordering heeft geconcludeerd;

O. dat Wij uit het gebleken feitelijk verloop voorloopig niet den indruk hebben gekregen, dat zich hier een geval voordoet, waarin de Raad voor het Rechtsherstel, een eventueelen eisch daartoe zou inwilligen, terwijl Wij ook niet kunnen inzien, dat deze zaak, die sinds den vorigen herfst loopende

is, en waarin verzoeker, zoo hij dit gewenscht had, zijn aanspraken reeds lang had kunnen geldig maken, thans opeens zulk een spoedeisend karakter heeft verkregen, dat een beslissing bij voorraad in kort geding zou kunnen worden ingeroepen;

dat, alle verdere bijzonderheden daargelaten, de tusschen gerequesteerden getroffen regeling, mede als gevolg van de aanvankelijk door verzoeker aangenomen houding, thans zoo ver gevorderd en in werking getreden is, dat de belangen van gerequesteerde Kersjes door een onmiddellijke voorziening als hier gevraagd, ten zeerste zouden worden geschaad;

dat de zaak ook daarom naar Onze meening voor een voorziening bij voorraad niet meer in aanmerking komt, nu verzoeker zelf door zijn houding tot dit verloop aanleiding heeft gegeven;

Rechtdoende:

Ontzegt het vorenomschreven verzoek;

Verwijst verzoeker in de hierop gevallen kosten, aan de zijde van gerequesteerden tot heden begroot voor elk hunner op f 50.

No. 398.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 22 Juni 1946. (Mr. Suringar).

Verzoek in kort geding tot overdracht van het beheer over een weide afgewezen in verband met de pachtaanspraken van gerequesteerde.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Aan den Voorzitter van de Arnhemsche Kamer van de Raad voor het Rechtsherstel Afdeling Rechtspraak.

Geeft met verschuldigde eerbied te kennen:

1. Henriete Mariana Zendijk, weduwe van Joseph Jacob, wonende te Doetinchem;

2. Alexander Heilbron, makelaar, wonende te Doetinchem, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor Meyer David Jacob, advocaat en procureur Mr. J. W. F. Donath;

dat op 9 Mei 1940 verzoekster sub 1, tezamen met haar kinderen Jettie Jacob en Meyer David Jacob, eigenaren waren van het te Doetinchem gelegen weiland, genaamd „de Middelbrink” en gelegen aan de Grutbroek, bestaande uit de perceelen kadastraal bekend gem. Stad Doetinchem sectie B nr. 484—485, tezamen groot 4.80,30 HA;

dat blijkens acte d.d. 30 Augustus 1941 overgeschreven 4 September 1942, verleden ten overstaan van notaris B. J. F. ter Horst te Gendingen, deze eigenaren voormeld onroerend goed verkocht en geleverd hebben aan F. W. J. Loefs, landbouwer en veehouder, wonende te Doetinchem, zulks ingevolge de verordening van 27 Mei 1941, betreffende landbouwgronden in joodse handen;

dat Jettie Jacob op 28 September 1943 te Apeldoorn is overleden, nalatende als haar erfgenaam, haar moeder, verzoekster sub 1 en haar broeder Meyer David Jacob, vernoemd;

dat Meyer David Jacob in September 1942 van Doetinchem via Westerbork naar Polen is weggevoerd en sedert dien niets meer over hem is gehoord;

dat verzoeker sub 2 als bewindvoerder voor hem is benoemd bij besluit van den Militairen Commissaris te Doetinchem d.d. 11 Juli 1945;

dat requestanten Rechtsherstel betreffende deze perceelen hebben aangevraagd;

dat de desbetreffende weide in een totaal verwaarloosden toestand verkeert en gerequesteerde zich aan deze weide niets gelegen laat liggen, hetgeen blijkt uit een hierbij overgelegde verklaring van W. H. Brunsveld, landbouwer te Doetinchem en A. Bulten, landbouwer te Doetinchem;

dat requestanten ten einde niet meer schade te leiden het beheer over deze weide willen verkrijgen en zij te dien einde recht en belang hebben om in kort geding zulks te vorderen;

met eerbiedig verzoek om te beslissen, dat hangende het verzoek tot Rechtsherstel aan requestanten het beheer over deze weide wordt gegeven onder verplichting, de op deze weide rustende lasten te voldoen en met veroordeeling van gerequesteerde om zich van iedere beheershandeling te onthouden op verbeurte van een dwangsom van f 50 per dag voor iedere dag, dat hij deze veroordeeling mocht overtreden en met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien vorenstaand request met de daarbij overgelegde stukken, alsmede twee stukken, overgelegd door gerequesteerde;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter Onzer terechtzitting van 17 Mei en 14 Juni jl., alwaar alleen waren verschenen voor verzoekers verzoeker Alexander Heilbron met hun raadsman Mr. J. W. F. Donath, en gerequesteerde in persoon met zijn raadsman Mr. K. Th. Koch, advocaat te Arnhem;

O. dat door en namens requestanten is volhard bij hun verzoek onder toevoeging dat het land waarom het gaat 4.80.30 ha. groot is en dat de eenige reden waarom deze voorziening in kort geding gevraagd wordt ligt in de verwaarloozing van het land door gerequesteerde, die nu reeds voor het tweede seizoen het land laat liggen zonder er iets aan te doen; dat zij liefhebbers te over hebben die het land in orde willen maken om het in gebruik te kunnen nemen;

O. dat gerequesteerde heeft aangevoerd dat hij het land gaarne in gebruik wil nemen en het in orde maken zoodra dat mogelijk zal zijn; dat er na de bevrijding een wit lint om aangebracht is en ondanks zijn pogen, welk een en ander hij waar maakt door het door hem overgelegde schrijven van

den Burgemeester van Doetinchem d.d. Mei 1946, niemand er recht in durft;

dat hij er vee ingedaan heeft en thans de toezegging heeft van den Dienst Landbouwherstel om te trachten het zoo spoedig mogelijk met vrijwilligers geploegd te krijgen; dat hij het land destijds in overleg met den eigenaar heeft gekocht en bereid is zijn toezegging om het weer op den oorspronkelijken eigenaar te laten overschrijven gestand te doen; dat het echter vastzit op de koopsom die hij aan Lippmann heeft moeten betalen en dat hij met de eigenaren daaromtrent nog niet tot een accoord is gekomen en hij volgens het Besluit Herstel Rechtsverkeer mischienen mogelijke aanspraak daarop niet wil opofferen; dat hij zijn recht op de pacht die hij had toen hij het land kocht, niet gaarne zou verliezen, daar hij het land niet missen kan als vetweider en veehandelaar;

O. dat namens verzoekers nog is opgemerkt dat het hun belang is dadelijk de beschikking over het land te krijgen om het te kunnen scheuren zoodat het van het najaar nog kan worden ingezaaid; dat zij toegeven dat er langzamerhand meer vee in het land is gebracht;

O. dat gerequesteerde nog heeft toegezegd om het land, nadat er dezen zomer nog steeds vee ingeloopt zal hebben, van het najaar nog te laten scheuren, zoodat het a.s. voorjaar kan worden ingezaaid en requestanten daarvan geen nadeel ondervinden, terwijl hij de gebruikelijke pacht wil betalen;

O. dat deze zaak de werkzaamheid van den Raad betreft en naar Ons aanvankelijk oordeel, waar partijen het over den plaatsgehad hebbenden eigendomsvergang eens zijn, alleszins aannemelijk is dat t.z.t., daargelaten onder welke voorwaarden, de perceelen weder aan den oorspronkelijken eigenaar zullen worden teruggegeven;

O. dat het echter wat de thans gevraagde voorziening bij voorraad betreft, naar Ons oordeel niet vaststaat dat onverwijlde spoed daartoe noopt; dat verzoekers weliswaar belang erbij hebben dat het hun terug te geven land zoo spoedig mogelijk weer in behoorlijken staat wordt teruggebracht, doch dat, als het hun al mocht gelukken, zulks nog voor den winter gedaan te krijgen, dit slechts een gering voordeel voor hem zou opleveren, boven hetgeen, naar verwacht mag worden, ook door gerequesteerde zal geschieden, die zijnerzijds heeft toegezegd dat hij na scheuren dit najaar voor inzaai in het a.s. voorjaar zal zorgdragen, waarbij dan tevens het risico voor de gevolgen van een strengen winter voor het jonge gras wordt ontgaan; dat in ieder geval dit geringe belang niet opweegt tegen het groote belang van gerequesteerde om met het gebruik van het land eventueel na eigendomsvergang zijn aanspraak op pacht daarvan te verliezen, waartoe hij inderdaad groot gevaar loopt als thans het gebruik in andere handen zou overgaan;

O. dat Ons derhalve voorkomt dat het gedaan verzoek niet kan worden toegewezen met veroordeeling van verzoekers in de pro-

ceskosten;

Op voorschreven gronden beschikkende in kort geding:

Wijzen de gevraagde voorziening van de hand.

Veroordeelen verzoekers in de kosten van het geding, tot aan de uitspraak van deze beschikking aan zijde van gerequesteerde begroot op f 60.

No. 399.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 1 Mei 1946. (Mr. de Boer).

Verzoek tot overdracht van beheer van onroerend goed in kort geding afgewezen, op grond van de overweging, dat een kortgeding zich niet eigent om de goede trouw vast te stellen, noch om te beslissen in hoeverre een koper de gevolgen dient te dragen van tekortkomingen van zijn notaris.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Jonas Ephraïm Gosschalk daartoe strekkende dat het den Voorzitter moge behagen requestrant te machtigen zich als voorloopig eigenaar te mogen gedragen en te bevelen dat requestrant gerechtigd is om de huur van het perceel Celsiusstraat nr. 20 te incasseeren en daarvoor kwijting te geven onder verplichting om de lasten op dit perceel vallende, te voldoen, zulks tot dat op het verzoek tot rechtsherstel zal zijn beslist met bepaling dat, gerequesteerde veroordeeld zal worden tot een dwangsom van f 100 voor elke week dat hij nalaat aan het door Uwe Voorzitter te geven en bovenschreven bevel te voldoen of zijn medewerking daaraan niet verleent; kosten rechtens.

O. dat te Onzer terechtzitting zijn verschenen verzoeker, bijgestaan door Mr. J. G. F. Westera, advocaat en procureur te Amersfoort, alsmede gerequesteerde Lambrecht Kabos, wonende te Amersfoort, in persoon;

O. dat verzoeker zijn verzoek grondt op de navolgende omstandigheden:

dat hij eigenaar was van het pand Celsiusstraat nr. 20, te Amersfoort, blijkens het overgelegd kadastraal uittreksel;

dat hij als Jood in den bezettingstijd moest onderduiken, terwijl zijn vermogen werd geconfiscieerd;

dat genoemd pand door de A.N.B.O., zonder toestemming van requestrant werd verkocht en langs meerdere eigenaren ten slotte in handen gekomen is van gerequesteerde Lambrecht Kabos, blijkens het overgelegd kadastrale uittreksel;

dat requestrant reeds lang een verzoek tot rechtsherstel heeft ingediend middels het notariškantoor van Mr. S. van 't Eind, maar

daarop nog geen beslissing binnen afzienbaren tijd te verwachten is;

dat volgens art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, er alleszins termen bestaan om als waarschijnlijk aan te nemen, dat de gestelde en nader te specificeren eigendomsvergangen zullen worden nietig verklaard;

dat requestrant zich gaarne als voorloopig eigenaar zou willen gedragen en gerechtigd zou willen worden om de huur van genoemd pand te incasseeren en daarvoor kwijting te geven;

dat de huur van genoemd pand bedraagt f 28 per maand;

dat aan gerequesteerde verzocht is om in der minne een regeling te treffen als hier wordt beoogd;

dat gerequesteerde echter er de voorkeur aan gegeven heeft in dezen de beslissing van Uw Voorzitter in te roepen;

dat requestrant geheel en al leven moet van de huren die hij als eigenaar van meerdere huizen, waaronder genoemd pand, ontvangt;

O. dat verzoeker wijziging in zijn verzoekschrift heeft gevraagd in dezen zin, dat het bedoelde pand niet door de A.N.B.O., maar door de Niederländische Grundstücks Verwaltung is verkocht, welke wijziging Wij hebben toegelaten;

O. dat de door verzoeker gestelde feiten op zichzelf niet zijn ontkend, maar verweerder daartegenover heeft opgegeven dat hij ter gelegenheid van een openbare verkoop in kennis gekomen met notaris J. D. Meiners te Amsterdam, dezen heeft gevraagd of hij onroerend goed te koop wist voor belegging;

dat deze hem toen het bedoelde pand heeft aangeboden en de koop is tot stand gekomen;

dat hij niet van dit soort zaken op de hoogte is en er op heeft vertrouwd, dat de notaris hem niet een pand te koop zou aanbieden, indien daarmede iets niet in orde was;

dat dit relaas op zichzelf niet onaannemelijk is en, ofschoon in het algemeen de koper de gevolgen moet dragen van een ongenoegzaam onderzoek naar de zuiverheid van de herkomst van het gekochte, bij een eenvoudig man, als verweerder kennelijk is, de mogelijkheid niet uitgesloten moet worden geacht, dat verweerder te goeder trouw op den notaris heeft vertrouwd, te meer, nu uit door verzoeker overgelegde gegevens blijkt, dat het pand op denzelfden dag drie keer voor denzelfden notaris is getransporteerd, en dus het vermoeden voor de hand ligt, dat het bij dezen verkoop niet geheel normaal is toegegaan;

dat een kort geding zich niet eigent om de omstandigheden vast te stellen, waaruit zou kunnen blijken of verweerder bij het aangaan van den koop wist dan wel redelijkerwijze had behooren te vermoeden, dat de eigendom voor den verkoper of een vorigen eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25 Besluit Herstel Rechtsverkeer,

noch om te beslissen in hoeverre de koper de gevolgen dient te dragen van tekortkomingen van zijn notaris;

dat te minder aanleiding bestaat in dit geval een voorziening bij voorraad te geven, nu — zelfs wanneer een rechtsherstel te verwachten is — het onzeker blijft hoe de geldelijke gevolgen daarvan zullen worden geregeld en juist deze gevolgen voor de gevraagde voorziening van overwegend belang zijn, immers het verzoeker er juist om te doen is de inkomsten uit het pand te kunnen genieten;

dat, waar beide partijen volgens hun eigen opgaven thans over een ongeveer gelijk inkomen beschikken, er in de geldelijke behoeften van partijen geen bijzondere redenen liggen voor een voorziening bij voorraad.

Rechtdoende:

Wijzen het verzoek af.

No. 400.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1946. (Prof. Mr. Houwing, Dr. Zijlstra en Jhr. Mr. van Meeuwen.)

Verzoek tot revisie van een beslissing door de Arnhemsche Kamer gewezen, afgewezen, daar de aangevoerde omstandigheden niet belangrijk genoeg zijn om een herziening te rechtvaardigen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 143.)

1. W. van Benthem q.q., 2. A. A. Stamrood en Zn., requestranten, gemachtigde Mr. H. C. A. van Benthem,

tegen:

1. L. Cohn, gerequesteerde, gemachtigde Mr. C. L. Wieringa, 2. Mevr. Jutte-Mars, mede-gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van Willem van Benthem in zijne hoedanigheid van bestuurder over de firma A. A. Stamrood en Zoon te Utrecht, en voor zooveel noodig als beheerder van het privé-vermogen van A. A. Stamrood Sr., destijds wonende te Utrecht, thans gedetineerd, en de daarop ingekomen antwoorden;

Gehoord requestrant bij monde van zijn gemachtigde Mr. H. C. A. van Benthem, advocaat en procureur te Utrecht, gerequesteerde Cohn bij monde van zijn gemachtigde Mr. C. L. Wieringa, advocaat en procureur te Utrecht;

O. dat requestrant bij zijn genoemd request herziening verzoekt van een beslissing van de Arnhemsche Kamer van de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, gegeven op 22 Januari 1946 tusschen hem q.q. en Mevrouw Jutte-Mars als gerequesteerde en Ludwig Cohn, wo-

nende te Velp, als requestrant, waarbij werd bepaald, dat waar in het huurcontract betreffende den huur en verhuur van het perceel Choorstraat 9 te Utrecht, van 1 Febr. 1944 af tot 31 Januari 1947 tusschen A. A. Stamrood en Mevrouw D. M. Jutte-Mars, A. A. Stamrood of diens woonadres wordt vermeld, wordt gelezen Ludwig Cohn of diens adres met bepaling, dat deze wijziging der huurovereenkomst zal ingaan op 1 April 1946;

O. dat requestrant zijn herzieningsaanvraag o.m. grondt op het feit, dat de Arnhemsche Kamer het verzoek van requestrant om de aanhangige procedure te schorsen tot na de beslissing van de Kamer van Koophandel en Fabrieken over de toewijzing van het in het geding zijnde winkelpand, bij zijn beslissing niet in aanmerking genomen heeft;

O. dat, al aangenomen, dat de Arnhemsche Kamer dit verzoek inderdaad niet in aanmerking genomen heeft, noch deze handelwijze van de Arnhemsche Kamer, noch de beslissing die de Kamer van Koophandel inmiddels op het verzoek heeft gegeven op zichzelf belangrijk genoeg zijn om een herziening te rechtvaardigen;

O. immers, dat de Kamer van Koophandel en Fabrieken weliswaar bij het Besluit reëvacuatie Kleinbedrijf 1945 F 254 de bevoegdheid heeft verkregen tot rechtsherstel voor zoover betreft de uitoefening van een bepaald bedrijf in een bepaalde inrichting, maar deze bevoegdheid niet derogeeert aan de krachtens het besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 aan den Raad toekomende bevoegdheid tot het vernietigen, wijzigen of doen herleven van tijdens de vijandelijke bezetting tot stand gekomen, gewijzigde of te niet gegane huurovereenkomsten, terwijl de omstandigheid dat de Kamer van Koophandel inmiddels een beslissing heeft genomen, die misschien in strijd is met het Arnhemsche vonnis voor den Raad voor het Rechtsherstel geen reden is op een eenmaal gegeven beslissing terug te komen;

O. dat ook verder geen feiten of omstandigheden naar voren zijn gebracht, die relevant zijn voor een herziening;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Bevestigt het vonnis van de Arnhemsche Kamer van den Raad voor het Rechtsherstel d.d. 22 Januari 1946, met dien verstande, dat de wijziging der huurovereenkomst zal ingaan op 1 September 1946.

Veroordeelt requestrant in de kosten van dit geding, aan de zijde van gerequesteerde Cohn tot op deze uitspraak begroot op f 50, aan de zijde van gerequesteerde Jutte-Mars op nihil.

de bij hem in kwartier gelegen Duitschers vriendschappelijker heeft bejegend, dan in de gegeven omstandigheden toelaatbaar zou zijn;

voor zoover betreft punt 2a, daar niet be-
wezen is, dat door toedoen van beschuldigde
zijn café een pleisterplaats en plaats van
samenkomst werd voor leden der N.S.B.,
althans voor nationaal socialistien;

O. dat de beschuldigde ter zitting van 5
April 1946, heeft verklaard:

Ik ben Nederlander en erken het mij ten
laste gelegde, behalve punt 2a; ik heb nooit
bevorderd noch toegestaan, dat mijn café
een pleisterplaats en plaats voor samenkomst
voor N.S.B.-ers en andere nationaal-socialis-
ten werd. Ik had daar integendeel groote
bezwaren tegen. Als zakenman behandelde
ik de Duitschers en de Hollanders in mijn
café op even vriendelijke wijze. Ik heb nooit
gezegd, dat de vergaderingen op het zooge-
naamde „Oranjebankje” maar eens afge-
loopen moesten zijn. De brief aan het „An-
bo” heb ik overgeschreven van een door
Vossers opgesteld kladije en deze onder-
teekend. Aan Vossers liet ik al mijn zaken
over. Als zoogenaamde „Volksduitscher”
was ik bang in moeilijkheden te geraken.
Ook daarom ging ik vriendelijk met Duit-
schers om.

Post alia:

O. dat de in de bewijsmiddelen vervatte
feiten en omstandigheden opleveren even
zoovele reden gevende feiten en omstandig-
heden, waarop steunt de beslissing van het
Tribunaal, dat daardoor is bewezen, dat de
beschuldigde zich op de in beschuldiging
aangegeven wijze heeft gedragen;

O. dat de beschuldigde daardoor geacht
moet worden zich desbewust te hebben ge-
dragen in strijd met de belangen van het
Nederlandsche volk;

O. dat voormeld bewezen verklaarde de
oplegging van de hieronder vermelde maat-
regelen wettigt, op grond van de navolgende
redenen: immers, in juiste verhouding staan
tot de ernst der gedragingen en de persoon
van de beschuldigde;

O. dat beschuldigde's raadsman heeft
aangevoerd, dat het derde punt van de ten
laste legging moet vervallen, daar gebleken
zou zijn, dat hier een ondeugdelijk middel
gebruikt is;

dat het Tribunaal dit verweer verwerpt
daar, afgezien van de vraag of het middel
hier inderdaad ondeugdelijk was, het Tribu-
naalbesluit in art. 1 spreekt van „hetzij
voordeel hebben getrokken of getracht heb-
ben te trekken en dat deze formulering
moet worden opgevat in de beteekenis die
daaraan in het gewone spraakgebruik moet
worden toegekend, daar in het betreffende
artikel een verwijzing naar het Wetboek
van Strafrecht ontbreekt, terwijl zelfs den
term „poging” niet gebezigd wordt, zoodat
uit niets valt af te leiden, dat aan de term
„trachten” in genoemd artikel, dezelfde be-
teekenis moet worden toegekend als aan het
begrip „pogen” in het strafrecht;

dat het Tribunaal rekening wil houden
met de geringe ontwikkeling van den be-
schuldigde, alsmede met de gunstige ver-
klaringen, over den beschuldigde afgelegd;
dat beschuldigde in het openbaar geen
reden heeft gegeven tot ergernis;

O. dat beschuldigde reeds zeven maanden
in voorinterneering heeft doorgebracht en er
geen termen zijn om beschuldigde nog lan-
ger te interneeren mede met het oog op
diens gezondheidstoestand.

Gezien de betreffende Wetsartikelen.

Uitspraak doende:

Verklaart de beschuldiging vervallen op
grond van vermelde redenen, voor zoover
betreft de punten 1 en 2a.

Verklaart den beschuldigde schuldig aan:
zich desbewust te hebben gedragen in strijd
met de belangen van het Nederlandsche
volk.

Legt de navolgende maatregelen aan den
beschuldigde op:

1. Verbeurdverklaring van het vermogen
van beschuldigde tot een bedrag van f 250.

2. Ontzetting uit het recht om te kiezen
en de verkiesbaarheid bij krachtens wette-
lijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;
bepaalt dat het beheer over het vermogen
van beschuldigde zal ophouden 2 maanden
nadat de verbeurdverklaring van dat ver-
mogen is geëffectueerd en bovendien 2
maanden zijn verstreken na het einde van
de interneering.

28 Augustus 1946 (af. 8)

No. 285—299

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 401—410

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 401.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 3 Juli 1946. (Mrs. Scholten, Noyon, Bijzendijk, Gen.-Maj. Baron van Voorst tot Voorst, Kol. Kwak).

ZAAK WESTRA.

Hulpverlening aan den vijand in hoedanigheid van burgemeester van 's-Gravenhage.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Harmen Westra, voormalig burgemeester, wonende te 's-Gravenhage, thans gedetineerd in de Strafgevangenis te Scheveningen (Cellenbarak).

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij tusschen 1 Juli 1942 en 1945 te 's-Gravenhage opzettelijk terwijl Nederland in oorlog was met het nationaal-socialistische Duitschland en leiding van het Nederlandsche bestuursapparaat in nationaal-socialistischen en Duitschgezinden geest door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, de functie van burgemeester der gemeente 's-Gravenhage in dien geest heeft vervuld, als bij voorbeeld tot uiting komt in zijn navolgende opzettelijke gedragingen in voormelde hoedanigheid:

1e. het op kennelijk partijdige wijze, in nationaal-socialistischen zin, op groote schaal genomen van nationaal-socialistische elementen in gemeentedienst;

2e. het op kennelijk partijdige wijze, in nationaal-socialistischen zin, bevoordeelen van nationaal-socialisten in gemeentedienst door toekenning van in verhouding tot hun taak, ancienniteit of bekwaamheid ongevoelbaar hoge rangen en/of geldelijke belooningen;

3e. het ontslaan van den gemeente-ambtenaar J. A. Baart omdat deze zich verzet had tegen het collecteeren (in strijd met de bestaande voorschriften) voor de Winterhulp Nederland in een gemeentelijk dienstgebouw (October 1942);

4e. het op verzoek en ten behoeve van een Deutsche autoriteit te met spoed door leden der N.S.B. aan de hand van de bevolkingsadministratie der gemeente doen samenstellen en ze doen afleveren van een lijst van jongelieden, geboren in 1925 en 1926, terwijl hij wist of moest begrijpen dat de daarop voorkomende personen hierdoor werden blootgesteld aan voor hen onaangename maatregelen van Deutsche zijde (Februari 1943);

5e. het overeenkomstig de wensch van een Deutsche autoriteit medewerken om een derde gedeelte (in ieder geval een groot gedeelte) van het technische personeel van de gemeentelijke gas-, electriciteits- en waterleidingbedrijven ter beschikking te stellen

voor hulpverlening aan Hamburg, na een bombardement van die stad, door ter uitvoering van dit plan de directieuren der bedrijven of hun vertegenwoordigers op te roepen, medewerking tot de uitvoering aan hem op te dragen, en aandrang daartoe op hen uit te oefenen (Juli 1943);

6e. het bij brief gedateerd 8 September 1943 aan den „Beauftragten des Reichskommissars für die Provinz Süd-Holland und die Gemeinde Den Haag” voorstellen dat een door een Deutsche autoriteit aan de gemeente 's-Gravenhage opgelegde geldboete van f 37,000 zou worden verhaald doordat van de zijde van hem, verdachte, een lijst zou worden opgesteld van welgestelde inwoners, waarvan bekend was dat zij vijandig gezind waren jegens de bezettingsautoriteiten, uit welke lijst door de Sicherheitspolizei een aantal personen zou kunnen worden aangewezen, om de boete te betalen;

7e. het van de directieuren van inrichtingen van middelbaar en voorbereidend onderwijs te 's-Gravenhage verlangen, dat zij hem lijsten van leerlingen van boven de 18 jaar (althans van boven een zekeren leeftijd) zouden inleveren, met het oog op het verrichten van graafwerk door dezen ten behoeve van den vijand (Januari 1944);

8e. het uitoefenen van aandrang tot het bijdragen door gemeentepersoneel aan een collecte voor frontzorg (ten bate van in Duitschen krijgsveld getreden Nederlanders) (Maart 1944);

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij in 1937 overtuigd nationaal-socialist is geworden en aanvankelijk lid was van den Waagkring;

dat hij einde 1940 als lid tot de N.S.B. is toegetreten;

dat hij op 8 Juni 1942 de benoeming heeft aanvaard tot Burgemeester van 's-Gravenhage en toen tevens is benoemd tot „adviseur van den Leider”; dat hij in October 1944 van den Rijkswisselcommissaris persoonlijk het „Kriegsverdienstkreuz” heeft ontvangen; dat hij tot Maart 1945 Burgemeester van 's-Gravenhage is geweest;

dat het hem bekend was, dat sedert 10 Mei 1940 Nederland met het nationaal-socialistische Duitschland in oorlog was en dat leiding van het Nederlandsche bestuursapparaat in nationaal-socialistischen en Duitschgezinden geest door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was;

dat hij erkent het hem door den Voorzitter getoonde rapport, gedateerd 's-Gravenhage 28 Augustus 1942 en gemerkt Rood III te hebben vervaardigd, en uitgebracht aan den toenmaligen Burgemeester van Rotterdam als hoofd van den raad van toezicht op de burgemeesters; dat hij erkent te 's-Gravenhage, nationaal-socialistische elementen in gemeentedienst te hebben benoemd; waaronder verschillende hoofden van door hem ingestelde nieuwe gemeentelijke diensten;

O. dat ter terechtzitting door den Voorzitter

ter zijn voorgelezen uit voornoemd rapport gemerkt rood III de volgende passages:

„Onmiddellijk bij mijn optreden als Burgemeester ben ik overgegaan tot het instellen van een Personeelscentrale. Als hoofd van deze Centrale trad op de Heer van Haften, aan wien wegens ongeschiktheid voor zijn functie inmiddels weder ontslag moest worden verleend.”

„De personeelscentrale heeft tot taak het beoordeelen van alle personen, die voor plaatsing in Gemeentedienst in aanmerking worden gebracht, meer in het bijzonder op het punt van hun politieke gezindheid. Tevens draagt de P.C. zorg, dat in vacatures zooveel mogelijk wordt voorzien door de benoeming van kameraden.”

„Het verzamelen der gegevens is dus een zeer omvangrijk werk. Vanaf 15 Juni 1942 tot heden zijn 20 kameraden ingezet.”

„Ingesteld is een Inkoopcentrale. Hierdoor zal in het algemeen goedkoopster ingekocht kunnen worden. Het spreekt wel vanzelf, dat daarbij in het bijzonder rekening zal worden gehouden met de belangen van de kameraden leveranciers. De leiding van de Inkoopcentrale berust bij kameraad J. J. H. Schulp.”

O. dat Mr. Johannes Velders ter terechtzitting als getuige en deskundige heeft verklaard:

dat hij gedurende het bewind van verdachte als burgemeester ter gemeentesecretarie te 's-Gravenhage werkzaam was; dat hij na de bevrijding in opdracht van Burgemeester de Monchy op grond van geraadpleegde stukken en deels uit eigen wetenschap een rapport heeft samengesteld betreffende benoemingen en bezoldigingen van N.S.B.-ers in gemeentedienst gedurende het bewind van verdachte;

dat hij het in de hem door den Voorzitter getoonden brief van Burgemeester de Monchy aan den Procureur-Fiscaal d.d. 18 Maart 1946 opgenomen rapport herkent als het genoemde van hem afkomstige rapport; dat hij den inhoud van dat rapport bevestigt als in overeenstemming met zijn waarnemingen en de door hem geraadpleegde stukken en zijn deskundig oordeel; dat hij met name aldus bevestigt de volgende hem door den Voorzitter ter terechtzitting voorgelezen passages uit dit rapport:

„Toen Westra zijn intrrede deed, bracht hij een negental geestverwanten mede, die hem moesten bijstaan. De nieuw aangekomenen vormden daartoe de z.g. Personeel-Centrale”.

„Nieuwe ambtenaren werden bij de Personeel-Centrale scherp aan de tand gevoeld omtrent hun politieke opvattingen”.

„Over het algemeen werden nieuwe functies geschapen of zonder meer ambtenaren benoemd, terwijl daaraan geen behoefte bestond.”

„Tal van nieuwe diensten werden geleidelijk in het leven geroepen en van N.S.B.-personeel — in het bijzonder in de leidinggevende functies — voorzien. Deze diensten waren: het Evacuatiebureau, de Jeugddienst, de Dienst van de Vischvoorziening, de

Dienst voor de teelt van Voedingsgewassen en de Luchtbeschermingsdienst. Speciaal bij het Evacuatie-bureau en ook bij den Distributiedienst is het aantal N.S.B.-ambtenaren nog opgevoerd, waarbij van de noodzakelijke uitbreiding dier diensten een dankbaar gebruik is gemaakt.”

„Tot de benoeming van N.S.B.-ers als ambtenaren zijn vrijwel nooit schriftelijke voorstellen gedaan, zooals bij andere aanstellingen gebruikelijk was, de ambtenaren, die de benoemingen moesten regelen, kregen slechts een mondelinge mededeeling, dat een of andere kameraad in dienst kwam en de voorgeschiedenis bleef daardoor in het duister.”

„Hoewel na de bezetting een zeker aantal reeds in gemeentedienst zijnde ambtenaren zich als N.S.B.-er ontpopte was dit aantal niet groot en kan dit gevoegelijk op eenige tientallen worden gesteld. Blijkens een statistiek bedroeg op 1 October 1943, dus meer dan een jaar na de intrrede van W., het aantal N.S.B.-leden 255 en het aantal sympathiseerende leden 57. Op 1 Januari 1944 waren er 261 leden en 64 sympathiseerende leden der N.S.B. in gemeentedienst.”

„Van Haften, Schulp, Molier, Schill, Herman de Groot, Sartorius, van Leeuwen, Sprenger, Van Bommel zijn voorbeelden van gevallen waarin niet geschroomd is, door alle middelen de inkomsten der betrokkenen te verhooogen of bij voorbaat zoo hoog mogelijk te stellen.”

„Klootwijk, een sigarenwinkelier, werd aangesteld als Commies en had o.a. de leiding bij de uitreiking van de Tweede Distributiestamkaarten; Van Egmond, een rijwielhandelaar, werd ambtenaar voor socialen arbeid; Giesekam, een gewezen aardappelbezoerger, werd benoemd tot informateur; ook D. van Aken, een groentehandelaar, kreeg een goedbetaalde functie;

„Gevalen van bevoordeeling in anderen zin zijn de volgende, zonder dat bij deze opsomming sprake kan zijn van eenige volledigheid; enz.;

Vermeldenswaardig zijn de volgende feiten:

a. Vanwege het N.S.B.-gemeentebestuur werd een onderzoek ingesteld naar de politieke gezindheid van de ambtenaren. De ambtenaren moesten daarvoor een vragenformulier invullen en velen kregen bovendien huisbezoek van een der trawanten van W., die dan, veelal tevergeefs, trachtte het noodige te weten te komen;

b. Na de razzia's in November 1944 heeft W. eenigen tijd later bepaald, dat de salarissen van hen, die niet te werk waren en van wie bekend was, dat zij niet door de Duitschers waren weggevoerd, niet mochten worden doorbetaald.”

en van de eveneens door den Voorzitter ter terechtzitting voorgelezen gedeelten van den bij het rapport behoorenden staat:

„L. van Haften. Jaarwedde f 9225. Eerste assistent van den Burgemeester. Kort na zijn ontslag is hij door de Rechtbank te Haarlem wegens oplichting tot gevangenisstraf ver-

oordeeld."

„P. J. van Bommel. Was technisch opzichter ten tijde dat W. kwam en verdiende als zoodanig f 2000. Ging kort daarna met verlof naar het „Oosten", was echter spoedig terug en kreeg reeds 1 December 1942 van de kameraden een toelage van f 2000. Deze werd ingetrokken toen hij op 1 April d.a.v. werd bevorderd tot Hoofdambtenaar in algemeenen dienst, waarvoor hem een salaris van f 5075 werd toegekend. Werd weer eenige maanden daarna Directeur van de Gemeenteplantsoenen gemaakt op een wedde van f 6475 en kreeg op 1 Januari 1944 niet alleen ineens de maximum-bezoldiging maar tevens nog een toelage van f 1000 voor de leiding van den tijdelijken dienst voor de teelt van Voedingsgewassen."

„A. H. E. P. Sartorius. Sartorius was bureauchef bij Maatschappelijk Hulpbetoon en ging in Augustus 1941 naar den Nederlandsche Volksdienst. Werd op 15 Juni 1943 belast met de leiding van de Afdeling Sociale Zaken en kreeg daarvoor een toelage van f 2200 en een salaris van f 4500. Op 1 September d.a.v. werd hij als hoofd van die afdeling aangewezen en kreeg toen tegelijkertijd het maximum salaris van de hoogste secretarie-ambtenaar, t.w. f 6700. Was geheel ongeschikt voor deze functie; het werk kwam geheel voor rekening van de oude ambtenaren;"

dat hij, getuige deskundige, uit hoofde van zijn functie bevoegd is tot het uitspreken van een oordeel over de vraag, of salarissen van gemeenteambtenaren te hoog of te laag zijn in verhouding tot hun functies, ancienniteit en capaciteiten; dat hij van oordeel is, dat de genoemde en andere bezoldigingen der onder het bewind van verdachte aangestelde N.S.B.-ambtenaren mede in aanmerking genomen het feit, dat de meeste volkomen onbekwaam waren voor hun functie, veel te hoog waren; enz.

O. dat verdachte voorts ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij in October 1942 te 's-Gravenhage den gemeente-ambtenaar J. A. Baart heeft ontslagen wegens diens houding tegenover een collectant voor Winterhulp Nederland; dat hij erkent de hem in afschrift getoonde besluiten dd. 20 en 23 October 1942, gemerkt rood 14 en 14a te hebben genomen; dat hij wist dat er een voorschrift bestond, dat des tijds nog niet was ingetrokken, dat het collecteren in gemeentegebouwen verbodt; enz.

O. dat Jan Andries Baart als getuige ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij in October 1942 was bureauchef bij Maatschappelijk Hulpbetoon te 's-Gravenhage; dat het hem als zoodanig bekend was, dat er een voorschrift bestond, dat het collecteren in de gebouwen tijdens den dienst verbodt; dat op 17 October 1942 zich aan zijn bureau een man vervoegde, gekleed in uniform van de W.A., met een collectebus van Winterhulp, die hem mededeelde, dat hij kwam collecteren voor Winterhulp en direct tot de gebouwen wenschte te worden toege-

laten; dat hij, getuige, dien man heeft medegedeeld, dat het bij voorschrift verboden was in het gebouw te collecteren, maar dat hij na afloop van den dienst voor het gebouw of in de vestibule van het gebouw mocht collecteren, dat die man zeide, dat hij niet wenschte te wachten, omdat hij in opdracht kwam van den Burgemeester; dat hij, getuige, hem daarop vroeg, toch aan zijn verzoek te willen voldoen, daar het hier een voorschrift van Burgemeester en Wethouders betrof en hij eerst overleg wilde plegen met zijn Directeur; dat hij daarop den Directeur heeft gevraagd of de bedoelde verordening van 20 Februari 1941 vervallen was, waarop deze antwoordde dat hem daarvan niets bekend was, doch dat hij zich onmiddellijk met den Burgemeester zou verstaan en dat de collectant even diende te wachten, dat de collectant, nadat getuige hem dit had medegedeeld, antwoordde, dat hij alleen antwoord wilde hebben, of hij naar binnen kon gaan, ja of neen, en niet wilde wachten, en dat hij met den Directeur niets te maken had; waarop hij vertrok;

dat een kwartier later de Directeur hem telefonisch mededeelde, dat de Burgemeester het voorschrift op dienzelfden datum introk; dat hem later is gebleken, dat de Burgemeester ambtenaren van de afdeling Sociale Zaken met speciale opdracht had gezonden naar de afdeling van Maatschappelijk Hulpbetoon om te collecteren; dat de collectant zich eenigen tijd later weer bij hem heeft vervoegd en dat hij hem toen heeft toegelaten om te collecteren; dat hij naar aanleiding van het gebeurde bij besluit van verdachte op 20 October 1942 werd geschorst in zijn functie, en op 23 October d.a.v. ontslagen, dat hij heeft vernomen, dat dit ontslag geschiedde op het rapport van den collectant en dat hij, getuige, niet in de gelegenheid is gesteld om zich te verantwoorden;

O. dat verdachte voorts ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij in Februari 1943 te 's-Gravenhage met spoed door leden van de N.S.B. aan de hand van de bevolkingsadministratie der gemeente 's-Gravenhage heeft doen samenstellen en aan den N.S.B.-burgemeester van Rotterdam Müller doen afleveren een lijst van jongelieden, geboren in 1925 en 1926, dat hij wel begreep, dat deze daardoor zouden worden blootgesteld aan voor hen onaangename maatregelen;

O. dat de Voorzitter ter terechtzitting heeft voorgelezen uit een proces-verbaal dd. 30 November 1945 van Minse Kamstra en Dirk Meijerink, opsporingsambtenaren bij den P.O.D. te 's-Gravenhage, resp. onbezoldigd Rijksveldw. en buitengewoon veldwachter dezer gemeente de verklaring van verdachte, voor zoover luidende:

„Tengevolge van de opdracht van den Beauftragte om de adressen van jongelui uit goeude buurten, geboren in 1925 en 1926 op te tegeven, heb ik de zaak besproken met den toenmaligen chef van Schelt, die mij zeide, dat hij voor dezen arbeid minstens

veertien dagen noodig had. Ik heb daarop den Beauftragte opgebeld, die mij zeide, dat het werk binnen twee dagen klaar moest zijn. Met vrijwillige krachten, zowel binnen als buiten het gemeentepersoneel (ik weet niet zeker of allen leden van de N.S.B. waren) heb ik de opdracht laten uitvoeren.”;

O. dat Henry George Adena, ter terechtzitting als getuige heeft verklaard:

dat hij in het begin van Februari 1943 op een Zaterdag opdracht kreeg van den Districtsleider der N.S.B. van Iersel, om een aantal leden van de N.S.B. te zoeken om behulpzaam te zijn aan het Bevolkingsbureau aan de Goudenregenstraat te 's-Gravenhage; dat hij dientengevolge verschillende menschen aangezocht heeft om zich daarheen te begeven; dat hij dienzelfden dag zelve ook daarheen is gegaan; dat hun daar werd medegedeeld, dat een aantal kaarten uit het systeem moest worden gelicht van jonge mannen van een bepaalden leeftijdsgrens; dat hij een aantal toen opgemaakte lijsten van jonge mannen naderhand heeft ontvangen en doorgezonden aan den N.S.B.-er Lindeman;

O. dat verdachte vervolgens ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij in Juli 1943 te 's-Gravenhage overeenkomstig den wensch van den Beauftragte voor Zuid-Holland heeft medegewerkt om een derde gedeelte van het technisch personeel van de gemeentelijke gas-, electriciteits- en waterleidingsbedrijven ter beschikking te stellen voor hulpverlening aan Hamburg na een bombardement van die stad, door hietoe de directeuren dier bedrijven of hun vertegenwoordigers op te roepen, medewerking tot de uitvoering aan hen op te dragen en aandrang daartoe op hen uit te oefenen;

O. dat ter terechtzitting als getuigen hebben verklaard:

Ir. Marinus Simon Hendrikus Trooster: dat hij op een dag in 1943, naar zijn schatting begin Juli als directeur van het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf te 's-Gravenhage met de directeuren van de andere gemeentelijke bedrijven bij verdachte werd ontboden; dat hij bij verdachte aantrof den toenmaligen adjunct-directeur der Duinwaterleiding, den Heer Gurck en den adjunct-directeur van het Gasbedrijf den Heer Steffelaar;

dat verdachte hun mededeelde, dat den volgenden dag te 12 uur een derde van het technisch personeel der bedrijven bij den trein gereed moesten staan om naar Hamburg te vertrekken teneinde aldaar hulp te verlenen in verband met het bombardement dier stad;

dat verdachte, toen werd opgemerkt, dat hierdoor ernstige stagnatie in den gang van zaken zou ontstaan, antwoordde, dat hij geen bezwaren wenschte te vernemen; dat hij den volgenden morgen een lijst verwachtte van de personeelsleden die voor uitzending naar Hamburg in aanmerking kwam;

dat hij slechts bereid was, als eenige concessie het vertrek 24 uur uit te stellen;

dat hij getuige zich onmiddellijk in ver-

binding heeft gesteld met den Directeur-Generaal der Electriciteitsvoorziening en met majoor Clostermann van de Rüstungsinspektion Niederlande met de bedoeling hun medewerking te verkrijgen omdat de uitzending niet zou doorgaan;

dat den volgenden morgen naar hij vernomen heeft bij majoor Clostermann een conferentie plaats vond van vertegenwoordigers van de vakgroep en electriciteitsbedrijven, gasbedrijven, en waterleidingsbedrijven van de Bedrijfsgroep Openbare Nutsbedrijven, waarbij de Heer Gurck als vertegenwoordiger van de vakgroep Waterleidingsbedrijven aanwezig was;

dat dien morgen te 11 uur dezelfde Directeuren en adjunct-directeuren als bij de eerste bijeenkomst met uitzondering van den heer Gurck aanwezig waren bij verdachte; dat hij getuige aldaar het verwachte telefonische bericht ontving, dat door den Heer Clostermann was beslist, dat de Vakgroep de behandeling der uitzending zou overnemen; dat de mededeeling van deze beslissing voor verdachte aanleiding was om in woede uit te barsten en zijn groote ontstemming te kennen te geven over dezen gang van zaken;

dat vervolgens door de vakgroep een andere regeling is getroffen, tengevolge waarvan slechts circa 10 personen voor uitzending werden aangewezen;

Ir. Arnoldus Johannes Curck:

dat hij in den zomer van 1942 na het groote bombardement van Hamburg bij verdachte werd ontboden in zijn functie van waarnemend directeur van de Duinwaterleiding te 's-Gravenhage;

dat hij aldaar aantrof den vorigen getuige, directeur van het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf, den waarnemend directeur van het Gemeentelijk Gasbedrijf Ir. Steffelaar en vele andere heeren, voor het meerendeel N.S.B.-ers;

dat verdachte een inleiding hield over de verwoesting van Hamburg en mededeelde, dat hij van Duitsche zijde opdracht had gekregen ervoor te zorgen, dat den volgenden dag voor 12 uur een derde van het personeel van het electriciteits-, het gas- en het waterleidingbedrijf naar Hamburg zouden vertrekken om steun te verlenen, waaronder ook ingenieurs en technische ambtenaren; dat hij den indruk kreeg, dat verdachte de uitzending wenschte te bevorderen;

dat hij getuige erop gewezen heeft, dat de bedrijven, althans het waterleidingbedrijf, hierdoor ontredderd zouden worden en dat de bedrijven van openbaar nut direct onder de Rüstungsinspektion waren gesteld; dat hij, getuige, wetende dat aan dit bureau een Nederland zeer goedgezinde Duitscher, majoor Clostermann, was verbonden, verdachte in overweging gaf, deze aangelegenheid niet buiten de Rüstungsinspektion om te behandelen;

dat verdachte hem daarop heeft afgesnauwd en gezegd, dat de Rüstungsinspektion er niets mee te maken had, dat hij persoonlijk ervoor verantwoordelijk was, dat getuige's houding als sabotage moest wor-

den aangemerkt, en dat hij er „uitgedonderd” zou worden (of iets dergelijks) als hij niet volledig meehielp;

dat de drie directeuren na de vergadering hebben overwogen of zij niet hun functie zouden neerleggen, doch hiervan na rug-spraak met enkele directeuren uit Amsterdam en Rotterdam die het nog niet tot een principieele weigering wilden laten komen, hebben afgezien;

dat verdachte inmiddels had doen weten, dat de uitzending een etmaal was uitgesteld; dat hij getuige een beroep ontving om de vakgroep den volgenden dag om 10 uur te vertegenwoordigen bij een bespreking over de bedoelde aangelegenheid bij de Rüstungs-inspektion; dat, toen hij verdachte verzocht, hem hiertoe dispensatie te verleenen van de verplichting om dien dag in verdachte's kabinet te verschijnen, verdachte bits tegen hem uitviel en hem verweet, achter zijn rug om toch de Rüstungsinspektion erin gehaald te hebben, doch de gevraagde toestemming verleende;

dat in die vergadering de Rüstungsinspek-tion mededeelde, dat aan haar de regeling der uitzending was gedelegeerd en na bespreking aan de vakgroepen werd opgedragen, ieder 100 man te leveren; dat diensten-gevolge 10 werklieden van het waterleiding-bedrijf opdracht kregen naar Hamburg te vertrekken; dat hij dit direct aan verdachte heeft medegedeeld; dat van de uitzending door de slechte organisatie niets is terechtgekomen;

dat voorts verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij te 's-Gravenhage in 1943 bij brief gedateerd 8 September 1943 aan den Beauftragte des Reichskommissars für die Provinz Süd-Holland und die Gemeinde den Haag heeft voorgesteld, dat een door een Duitse autoriteit naar aanleiding van een brandstichting in een hooiberg aan de gemeente 's-Gravenhage opgelegde boete van ruim f 37,000 zoude worden verhaald doordat van de zijde van hem verdachte een lijst zou worden opgesteld van welgestelde inwoners, uit welke lijst door de Sicherheits-polizei een aantal personen zouden kunnen worden aangewezen, om de boete te betalen; enz.

O. dat verdachte vervolgens ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij te 's-Gravenhage in Januari 1944 van de directeuren van inrichtingen van middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs heeft verlangd, dat zij hem lijsten van leerlingen van boven 18 jaar althans boven een zekeren leeftijd zouden inleveren, met het oog op het verrichten van graafwerk door dezen ten behoeve van den vijand;

O. dat ter terechtzitting als getuigen hebben verklaard:

Jacob Mulder:

dat hij in 1944 was directeur der Gemeente H.B.S. aan de Beeklaan te 's-Gravenhage;

dat hij omstreeks half Januari 1944 vernam, dat van de directeuren en rectoren

van de gemeentelijke inrichtingen voor middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs werd verlangd dat zij naamlijsten van leerlingen zouden samenstellen voor graafwerk ten behoeve van den vijand;

dat op een spoedvergadering van deze directeuren en rectoren is besloten, medewerking hieraan te weigeren; dat de aanwezigen toen naar den toenmaligen wethouder van onderwijs Dr. W. F. de Groot zijn gegaan en hem dit hebben medegedeeld; dat de wethouder toen na verdachte te hebben opgebeld mededeelde, dat deze de weigering als sabotage beschouwde en met doodschieten had bedreigd; dat zij in hun weigering hebben volhard en dit des namiddags in een conferentie met verdachte aan dezen hebben medegedeeld, dat deze bij die conferentie afwisselend dreigend en vriendelijk optrad en tenslotte verklaarde, dat hij, indien hij de leerlingen der bijzondere scholen niet voor het werk zou kunnen krijgen, ook zou afzien van het oproepen van leerlingen der openbare scholen;

dat daarop in de H.B.S. aan de Raamstraat een vergadering van de directeuren en rectoren plaats vond, waarbij ook de directeuren en rectoren der bijzondere scholen aanwezig waren; dat daar ook verscheen de toenmalige Rijksinspecteur van het onderwijs in algemeenen dienst, den N.S.B.-er Noordijk, die zich tegen het doen der opgave verklaarde en aanbod, met verdachte te gaan spreken; dat verdachte na dit onderhoud dat, zooals getuige heeft begrepen uit de verklaringen van den verdachte, tusschen Noordijk en verdachte heeft plaats gehad, verklaarde van de lijsten geen gebruik te zullen maken, doch uit prestige overwegingen verlangde, dat deze niettemin in gesloten enveloppe aan zijn bureau zouden worden aangeboden, waarna hij ze na waarmede der enveloppen direct zou teruggeven; dat sommige directeuren, naar hij vernam, aan deze opdracht gevolg hebben gegeven; dat geen leerlingen voor het graafwerk zijn opgeroepen;

Dr. Willem Frits de Groot:

dat hij als toenmalig wethouder van onderwijs te 's-Gravenhage in Januari 1944 van verdachte opdracht kreeg om aan de directeuren der H.B.S., gymnasia en lycea mede te deelen, dat zij lijsten moesten inleveren met de namen van leerlingen, die krachtens hun leeftijd in aanmerking kwamen voor het verrichten van graafwerk ten behoeve der Duitse bezetting, met name voor het graven van een geul voor een kabel;

dat op een vergadering te zijnen kantore de directeuren zich tegen dezen eisch verzetten, waarop hij verdachte heeft opgebeld; dat verdachte toen zeide, dat hij de houding der directeuren als sabotage beschouwde en dreigde met doodschieten; dat hij dit standpunt van verdachte in diens eigen woorden aan de aanwezigen heeft overgebracht;

dat vervolgens een samenkomst plaats had van de hoofden der openbare middelbare

scholen met verdachte, waarbij hij getuige tegenwoordig was; dat verdachte daar een beroep der directeuren op het Landoorlogsreglement afdeed met de mededeeling, dat hij dit als een l-o-r, dus als een lor beschouwde, doch verzekerde, dat hij zijn eisch jegens de openbare scholen zou laten vallen, als zou blijken, dat hij de bijzondere scholen niet zou kunnen dwingen;

dat hij vernomen heeft, dat 's middags op een vergadering van de directeuren en rectoren van openbaar en bijzonder onderwijs tezamen besloten werd, om Dr. Noordijk naar verdachte af te vaardigen, teneinde dezen ervan te overtuigen, dat het onwettig zou zijn, indien hij op het bijzonder onderwijs dwang uitoefende; dat hij vernomen heeft, dat het Dr. Noordijk na een lang en moeilijk onderhoud gelukt is, verdachte hiervan te overtuigen; dat dientengevolge verdachte's eisch om de beschikking te krijgen over lijsten van leerlingen van het openbaar onderwijs is vervallen;

O. dat verdachte tenslotte nog ter rechtzitting heeft opgegeven:

da hij in Mei 1944 te 's-Gravenhage aandrang heeft uitgeoefend tot het bijdragen door gemeentepersoneel aan een collecte voor frontzorg ten bate van in Duitschen krijgsdienst getreden Nederlanders; dat hij den hem getoonden brief herkent als van hem afkomstig; enz.

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat ten aanzien van het sub 4° te lastegelegde feit niet bewezen is, dat verdachte dit feit heeft gepleegd op verzoek van een Duische autoriteit, waarbij het Hof het woord „Maart” aan het slot der telastelegging beschouwt als een schrijffout voor „Mei” en de dagvaarding in zooverre verbeterd, zijnde verdachte hierdoor niet in zijn verdediging benadeeld; enz.

O. dat verdachte weliswaar heeft ontkend, dat het sub 4 der telastelegging genoemde doen samenstellen en doen afleveren van lijsten van jongelieden, geboren in 1925 en 1926 zou zijn geschied ten behoeve van een Duische autoriteit, althans dat hij dit zou hebben geweten, daar hij immers de opdracht zou hebben ontvangen van Burgemeester Müller van Rotterdam als toezichthouder over de N.S.B.-burgemeesters, doch dat het van algemeene bekendheid is, dat in de oorlogsjaren uitsluitend de bezettende macht belang had bij het beschikken over dergelijke gegevens en dat een desbetreffend verzoek van de zijde van het op de N.S.B.-burgemeesters toezichthoudend orgaan geen ander doel kon hebben dan de verkregen gegevens ter beschikking der Duische autoriteiten te stellen alsmede, dat iemand van de ontwikkeling en politieke instelling van verdachte dit heeft begrepen;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand

hulp verleen;

strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.; juncto artikel 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; enz.

O. dat het Hof het den verdachte in het bijzonder als zeer ernstig aanrekent, dat hij zich in oorlogstijd beschikbaar heeft gesteld om een der belangrijkste gemeenten des lands in 's vijands geest te besturen en dit gedurende twee en een half jaar heeft gedaan, aldus met den vijand bij het treffen van diens maatregelen praktisch medewerkende tegen de overtuiging en het belang van het Vaderland en zijn bevolking;

dat hiertegenover slechts als verzachtende omstandigheden rekening kan worden gehouden met de feiten, dat verdachte wel eens eenig, zij het slap en dikwijls door anderen geïnspireerd verzet tegen 's vijands wenschen heeft geboden en niet is gebleken, dat hij persoonlijk voordeel heeft nagestreefd, en het Hof alleen op deze gronden niet de doodstraf noch levenslange gevangenisstraf heeft opgelegd; enz.

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren;

Ontzet den veroordeelde van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven en tot het bekleeden van ambten voor den duur van het leven.

Verleent aan den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 402.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juni 1946.
(Mrs. J. Verdam, Jhr. J. v. d. Does de Willebois, C. H. Bruyn).

Verzoek tot schadevergoeding, wegens verbreking der relatie tusschen beide partijen ingevolge de oorlogsomstandigheden, afgewezen.

Verzoeker kan geen recht op ondersteuning doen gelden, ook al hebben andere bij gerequesteerde werkzame personen, die wel ontvangen.

Afwijking te minder onredelijk geacht, omdat verzoeker ook aan het besluit F 214 evenmin recht op schadevergoeding zou kunnen ontleenen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 22, 23).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift, door Gerrit Hartog Wallagh, wonende te Amsterdam, (gemachtigde Mr. H. G. Th. Keune), d.d. 1

October 1945, gericht tot den Raad, waarbij hij na te melden vordering heeft ingesteld tegen de naamlooze vennootschap N.V. Uitgevers „De Prins”, v.h. N. J. Boon (in het verzoekschrift genoemd N.V. Uitgeversmaatschappij „De Prins”), gevestigd te Amsterdam (gemachtigde Mr. F. W. D. C. A. van Hattum).

Mede gezien het verweerschrift van de gerequesteerde dd. 15 December 1945;

Gelet op de mondelinge behandeling van de zaak ter zitting van den Raad van 1 April 1946;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat requestrant stelt dat hij in of omstreeks Juni 1940 als redacteur in dienst is getreden van gerequesteerde tegen een salaris van f 50 per week;

dat hij op het vermoeden dat hij niet van arische afstamming zou zijn door gerequesteerde op 18 April 1941 op staanden voet, zonder het in acht nemen van eenigen opzeggingstermijn of het betalen van eenige schadeloosstelling en zonder dat van eenige dringende reden als bedoeld in art. 1639p B. W. sprake was, ontslagen is, terwijl geen vergunning tot dit ontslag was verleend op den voet der toen geldende ontslagverordening, welk ontslag requestrant beschouwd wil zien als een onrechtmatige daad, althans nietig;

dat hij omstreeks 15 November 1944 op voorstel van gerequesteerde opnieuw bij haar in dienst is gekomen tegen een salaris van f 100 per week, welke dienstbetrekking requestrant in de moeilijke financiële omstandigheden waarin hij verkeerde heeft aanvaard zonder echter de bedoeling te hebben zijn eerder verkregen rechten jegens gerequesteerde prijs te geven;

dat hij schade heeft geleden door het hem verleende ontslag gelijk aan het door hem gederfde salaris over de periode van 18 April 1941 tot 15 November 1944 tot een bedrag van f 9300;

dat hij van meening is dat de thans tusschen partijen bestaande rechtsverhouding naar redelijkheid niet gehandhaafd kan blijven;

Op welke gronden hij aan den Raad heeft verzocht de tusschen hem en gerequesteerde bestaande rechtsverhouding aldus vast te stellen dat gerequesteerde verplicht zal zijn aan hem te voldoen een bedrag van f 9300, althans zooveel als de Raad zal vermeenen te behooren;

O. dat gerequesteerde zich in haar eerder vermelde verweerschrift tegen die vordering heeft verweerd, onder meer aanvoerende:

dat requestrant in zijn verzoek niet ontvankelijk is daar hij slechts had kunnen vragen geheel of gedeeltelijk herstel van de volgens hem teniet gegane rechtsbetrekking, n.l. het door hem gestelde dienstverband, terwijl hij zich, bij inwilliging van zoodanig verzoek tot den gewonen rechter had moeten wenden ter verkrijging van achterstallig loon of schadevergoeding;

dat requestrant niet in loondienst van ge-

requesteerde is geweest, doch slechts vast medewerker aan het Weekblad „De Prins” tegen een wekelijksche betaling van f 50, waarvoor hij wekelijks gemiddeld 5 pagina's copy moest leveren, bij het samenstellen waarvan hij geheel vrij was, terwijl hij mede vrij was in het kiezen van de plaats waar hij die werkzaamheden verrichtte;

dat gerequesteerde in 1941 moeilijkheden kreeg met Duitsche instanties en men haar dwong de relaties met Joodsche medewerkers te verbreken;

dat zij echter het voornemen had degenen die door deze maatregel zouden worden getroffen schadeloos te stellen, hetgeen mondeling werd medegedeeld, waarna schriftelijk, ook aan requestrant, werd medegedeeld dat zijn medewerking verbroken moest worden;

dat hij overeenkomstig haar voornemen andere Joodsche employé's heeft schadeloos gesteld;

dat echter requestrant zich met den door hem ontvangen ontslagbrief tot de aandeelhouders van gerequesteerde heeft gewend, waardoor onaangenaamheden zijn ontstaan en iedere relatie met requestrant verbroken werd;

dat zij in de tweede helft van 1944 requestrant weer in de gelegenheid heeft gesteld om tegen f 100 per week artikelen te verzorgen;

dat na de bevrijding nieuwe moeilijkheden tusschen partijen zijn ontstaan;

O. dat ter zitting van den Raad van 1 April 1946 de zaak mondeling behandeld is, van welke behandeling is opgemaakt een proces-verbaal, waarvan de inhoud als hier ingelascht is te beschouwen;

O. dat requestrant tijdens de mondelinge behandeling bij monde van zijn gemachtigde verzocht heeft het door hem ingediende verzoekschrift te mogen wijzigen in diër voege, dat gesteld wordt dat er tusschen partijen niet bestond een arbeidsovereenkomst doch een overeenkomst tot het verrichten van enkele diensten;

O. dat gerequesteerde zich tegen deze wijziging niet heeft verzet;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de Raad de door requestrant gevraagde wijziging in het inleidend verzoekschrift toelaatbaar acht;

O. dat requestrant aan den Raad verzocht heeft de tusschen partijen bestaande rechtsverhouding aldus vast te stellen dat gerequesteerde verplicht zal zijn hem een bedrag van f 9300 te voldoen;

dat hij daarmede blijkens hetgeen in het verzoekschrift aan het petitum voorafgaat, slechts bedoelt de vaststelling eener schadevergoeding;

dat, aangenomen al dat het toekennen eener schadevergoeding te begrijpen zou zijn onder de tot de bevoegdheid van den Raad behooren de beslissing vermeld in artikel 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (Stbl. E 100), de Raad slechts tot een dergelijk ingrijpen zou kunnen overgaan, indien de Raad

het nalaten ervan, in verband met de bijzondere omstandigheden, onredelijk zou achten;

O. dat, nu het tegendeel niet gebleken is, aangenomen moet worden dat de tusschen partijen bestaande verhouding door elk van hen te allen tijde door opzegging kon worden beëindigd;

dat wel is komen vast te staan dat aan andere bij gerequesteerde werkzame personen, na het aan hem verleende ontslag, geldelijke steun door gerequesteerde is verleend, welke ondersteuning requestrant niet heeft genoten;

dat naar het oordeel van den Raad geen recht op zulk een ondersteuning aanwezig was en requestrant de hem toegedachte ondersteuning niet ontvangen heeft tengevolge van tusschen hem en gerequesteerde ontstane onaangenaamheden;

dat de Raad onder deze omstandigheden van oordeel is dat aan requestrant geen recht op schadevergoeding toekomt en deze slot-som te minder onredelijk acht nu, indien tusschen partijen een arbeidsovereenkomst zou hebben bestaan, requestrant aan het buitengewoon besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (Stbl. F 214) evenmin een recht op schadevergoeding zou kunnen ontleenen;

dat derhalve het verzoek behoort te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het gedaan verzoek af;

Veroordeelt requestrant in de kosten van het geding tot op deze uitspraak begroot aan de zijde van gerequesteerde op f 30.

No. 403.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Juni 1946.
(Mrs. Jolles, Wiarda en v. Zeggelen).

Vonnis in kort geding gewezen in hooger beroep vernietigd. Beheer en administratie van onroerend goed overgedragen aan appellante. Voor het overige de zaak verwezen naar de afdeling Onroerende Goederen. (Vonnis a quo gepubliceerd in N. R. No. 82).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150c.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz. ;
Gezien:

a. een verzoekschrift dd. 22 Januari 1946 van Salomon Leeuwijn te Hilversum, in zijn hoedanigheid van door het Beheersinstituut benoemd bewindvoerder over Elisabeth Rabbie, weduwe van Levie Leeuwijn, gemachtigde Mr. I. S. de Vries, gericht tot den Voorzitter van de Kamer der Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te Amsterdam, ter verkrijging van een onmiddellijke voorziening bij voorraad betreffende het beheer over een perceel te Leiden en de betaling van huren;

b. een hierop gestelde beslissing van dien

Voorzitter dd. 19 Februari 1946, waarbij hij zich bevoegd verklaart, doch de gevraagde voorziening weigert;

c. een verzoekschrift No. 110/46 dd. 23 Februari 1946 van de sub a genoemde partij, gericht tot de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage, strekkende tot vernietiging van voormelde beslissing en voorziening als in het verzoekschrift sub a vermeld;

d. een verzoekschrift dd. 8 April 1946 van Gerard Anna van Albada, winkelier te Leiden, gemachtigde Mr. W. de Clercq, strekkende tot bevestiging van voormelde beslissing;

Gehoord partijen;

O. dat genoemde Voorzitter in zijn aangevallen beslissing de opgeworpen exceptie van onbevoegdheid op grond dat het verzoek betreft een perceel te Leiden, heeft verworpen, omdat de plaats waar het perceel gelegen is geen invloed heeft op zijne bevoegdheid, maar desniettemin de gevraagde voorziening heeft geweigerd, omdat hij het niet gewenscht acht, betrokken te worden in geschillen betreffende een te Leiden gelegen perceel, daar hij niet bekend is met de plaatselijke toestanden te Leiden en de behandeling veel meer ligt op den weg van de Kamer te 's-Gravenhage eventueel van voor Leiden bevoegde gedelegeerden der Afdeling Onroerende Zaken;

O. dat de weigering van den Voorzitter (wiens bevoegdheid niet meer betwist is) om de gevraagde voorziening te geven, volgens den Raad onjuist is, omdat de onbekendheid met de plaatselijke toestanden te Leiden, gesteld dat deze in casu van belang zou kunnen zijn, den Voorzitter misschien had kunnen leiden tot verwijzing naar een andere ter plaatse wel bekende instantie, maar niet tot weigering van de gevraagde voorziening, waaruit volgt, dat dit deel der beslissing niet in stand kan blijven;

Vernietigt de aangevallen beslissing, voorzover de gevraagde voorziening is geweigerd, en alsnu doende wat de Voorzitter op dit punt had moeten doen;

O. dat partijen het erover eens zijn dat het bewuste perceel moet worden teruggegeven aan de eigenaresse Elisabeth Rabbie of haar bewindvoerder, maar verschil hebben over de verrekening der kosten van aankoop en onderhoud, huren, lasten en hypotheekgelden;

O. dat onder deze omstandigheden de Raad wel aannemelijk acht, dat uit hoofde van onverwijlde spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad vereischt wordt ten aanzien van het beheer en de administratie over het bewuste perceel, maar niet ten aanzien van de gevorderde huren, waaromtrent een regeling op den weg van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad ligt, zoodat het verzoek slechts als volgt kan worden toegewezen;

Rechtdoende:

Bepaalt dat de verweerder van Albada onverwijld op verzoeker Leeuwijn overdraagt het beheer en de administratie van het per-

ceel Haarlemmerstraat 208 te Leiden, kadastraal bekend Gemeente Leiden, Sectie H. No. 902, groot 72 cA, alsmede alle stukken en bescheiden, welke die verweerder ter zake van de administratie en het beheer van dat perceel onder zich mocht hebben;

Verklaart deze uitspraak tot zoover uitvoerbaar bij voorraad zonder borgtocht;

Verwijst de zaak voor het overige naar de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel;

Veroordeelt verweerder van Albada in de tot heden gemaakte kosten van beide instanties, aan de zijde van verzoeker Leeuwijn begroot op f 50.

(Het petitiem luidde:

Weshalve: appellant eerbiedig verzoekt het aangevallen vonnis te vernietigen en opnieuw recht doende datgene te doen hetgeen naar appellants meening de voorzitter van de Amsterdamsche Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad v. h. Rechtsherstel had behooren te doen, n.l. geappelleerde bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad zonder borgtocht op de minuut te bevelen onverwijld op appellant q.q. over te dragen het beheer en de administratie van het perceel Haarlemmerstraat 208 te Leiden, kadastraal bekend Gemeente Leiden Sectie H. No. 902 groot 72 cA, en aan appellant tegen behoorlijk bewijs van kwijting te voldoen wegens huur van voormeld perceel een bedrag van f 27.50 per week en zulks sedert 5 Mei 1945 meer subsidiair sedert den dag der sommatie, zijnde 1 October 1945 respectievelijk sedert de dagteekening van het inleidende verzoekschrift een en ander tot dat op een verzoek van appellant tot uiteindelijk rechtsherstel met betrekking tot het ten deze bedoelde onroerend goed uiteindelijk zal zijn beslist een en ander met veroordeling van geappelleerde in de kosten op de behandeling van dit verzoekschrift zoowel in eersten aanleg als in appel en op de tenuitvoerlegging van de beslissing van Uw afdeling vallende).

No. 404.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 17 Juni 1946.
(Mrs. Boll, van der Loos en Lubbers).

Requestrant heeft verzocht te verklaren, dat de mondelinge mededeeling van de thans afwezige Clarenburg, dat requestrant de in bewaring genomen roerende goederen zoude mogen behouden indien hij (Clarenburg) niet zoude terugkomen, kracht van testament heeft.

De Raad verklaart zich onbevoegd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gelezen het door requestrant H. Bruyn-

tjes, gemachtigde Mr. F. Scholten, dd. 7 Maart 1946 bij den Raad ingediende Verzoekschrift, alsmede het door gerequestreerde J. Ritmeester als bewindvoerder over den afwezigen S. Clarenburg, gemachtigde Mej. Mr. L. L. W. van den Dries, dd. 27 April 1946 ingediende verweerschrift;

Gehoord partijen en hunne raadslieden in de zitting van de Kamer op Maandag 3 Juni 1946;

O. dat requestrant de Kamer verzoekt te verklaren dat ene door hem staande gehouden mondelinge mededeeling van den thans afwezigen S. Clarenburg, aan requestrant volgens zijne bewering gedaan tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa met betrekking tot de navolgende aan dien Clarenburg toebehoorende roerende goederen, t.w. 15 ringen, 1 damespols-horloge met armband, 1 heerenhorloge met ketting, 2 oorbellen, 2 armbanden, 1 colliertje met brillanten, 1 broche met Engelsch pond, 4 munten, 1 medaillon hartvormig, 1 oorbelletje, 3 zilveren knippen, 2 heerenjakken, winterjas en axminsterkleed;

welke mededeeling zou zijn neergekomen op de toezegging, dat requestrant deze roerende goederen mocht behouden, indien hij, Clarenburg, niet zou terugkeeren, kracht van testament heeft;

O. dat deze mededeeling zou zijn gedaan in verband met de omstandigheid, dat requestrant gedurende de vijandelijke bezetting, deze goederen voor genoemden S. Clarenburg in bewaring had genomen en dat, mede blijkens de mondelinge toelichting dezer zaak, door dien Clarenburg, die bereid zou zijn geweest zijne toezegging schriftelijk vast te leggen, die schriftelijke vastlegging in den vorm van een rechtsgeldig testament zou zijn achterwege gelaten op verzoek van requestrant zelf, die onder de toen heerschende omstandigheden het maken van een officieel testament voor beide partijen te gevaarlijk zou hebben gevonden;

O. dat requestrant daarom van meening is, dat door den Raad behoort te worden ingegrepen in de rechtsbetrekking tusschen hem en genoemden Clarenburg in dier voege, dat aan bedoelde toezegging nu de kracht van eene testamentaire beschikking wordt verleend;

O. dat reeds dadelijk in twijfel dient te worden getrokken of ten deze wel sprake is van een tusschen requestrant en meerbedoelden Clarenburg tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa hetzij tot stand gekomen of gewijzigde hetzij tenietgegangene rechtsbetrekkingen, hetgeen voor het door requestrant verlangde ingrijpen een eerste vereischte is;

O. dat requestrant immers op het oog heeft eene rechtsbetrekking tusschen hem en dien Clarenburg, ontstaan tengevolge van de door hem beweerde mondelinge toezegging, maar het uit de eigen stellingen van requestrant duidelijk is, dat deze toezegging, in wezen een niet in eenigen vereischten vorm gedane testamentaire beschikking, in werkelijkheid geenerlei rechtsbetrekking tus-

schen de hier betrokken partijen heeft doen stand komen of gewijzigd, noch doen tenietgaan;

O. dat afgezien hiervan de Kamer van oordeel is, dat ook al zou hier sprake zijn van eenige rechtsbetrekking, voldoende aan de omschrijving van art. 23 Besluit E 100, er dan toch in ieder geval geen aanleiding zou kunnen bestaan voor de Kamer om in te grijpen, omdat zich hier geen geval voordoet, waarin het achterwege laten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. immers, dat wat er moge zijn van de door requestrant aangevoerde bezwaren tegen het in dien tijd door een Joodschen Nederlander doen verlijden van een notarieel testament (de bezwaren hiertegen kunnen door de Kamer worden gedeeld), requestrant uit het oog heeft verloren, dat het doen verlijden van een notarieel testament ten deze volstrekt niet noodig was om requestrant rechtens volledige aanspraken te geven als nu door hem gepretendeerd;

O. dat alle door requestrant opgesomde roerende goederen vallen onder de zoodanige, waarover blijkens art. 982 B. W. door een erfplater kon worden beschikt bij een enkel onderhandsch, door hem geheel beschreven, gedagteekend en onderteekend stuk, terwijl volgens de eigen posita van requestrant meergenoemde Clarenburg bereid is geweest de noodige schrifturen te maken, maar daarvan heeft afgezien op eigen aandringen van requestrant;

O. dat niet valt in te zien, dat onder de tijdens de bezetting heerschende omstandigheden requestrant ook bezwaar had behoeven te maken tegen het door Clarenburg opmaken en van hem in ontvangst nemen van een dergelijk onderhandsch stuk, en nu hij dat blijkt wel gedaan te hebben, geen aanspraak kan maken, dat te zijnen behoeve thans wordt ingegrepen;

O. dat de Kamer zich onbevoegd behoort te verklaren en het aanbod tot het doen hooren van getuigen als verder niet ter zake dienende, dient te worden gepasseerd;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd tot het van haar verlangde ingrijpen;

Veroordeelt requestrant in de kosten, tot deze uitspraak begroot op f 25.

No. 405.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 Juni 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Craandijk).

Auto's van verzoekster (N.V. Fokker) en van een Duitscher (Hermann) zijn verwisseld, toen Fokker zijn auto in veiligheid wilde brengen. In strijd met de bedoelling is door deze vergissing de auto van Fokker verloren gegaan, die van Hermann behouden gebleven en door het Beheersinstituut

in bezit genomen. Beslissing Beheersinstituut bekrachtigd, daar met de bedoelling van verzoekster geen rekening kan worden gehouden en van een tusschen partijen plaatsgevonden ruil geen sprake is.

(BesluitVijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 3, 10, 11, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een op 13 Februari 1946 geda-teerd verzoekschrift van de N. V. Nederlandsche Vliegtuigenfabriek Fokker, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. E. Heldring, een verweerschrift van de gemeente Bussum en een brief dd. 15 Mei 1946 van het Nederlandsche Beheersinstituut;

Gehoord de raadslieden van requestrante en de gemeente Bussum, resp. Mr. Heldring en Mr. S. J. van Royen, en Mr. van den Berg, namens het Nederlandsche Beheersinstituut, ter zitting van 11 Juni 1946, waarvan proces-verbaal is opgemaakt;

O. dat requestrante tijdig in hooger beroep is gekomen van een beslissing van het Nederlandsche Beheersinstituut te 's-Gravenhage dd. 17 Januari 1946, waarbij afwijzend is beschikt op een verzoek van requestrante tot afgifte van een blauwe Chrysler automobiel type C 25, chassis no. 6958369, motor no. C 25 — 12961, toenmaals in gebruik bij de gemeente Bussum;

dat uit de gewisselde stukken en uit de ter terechtzitting van den Raad op 11 Juni 1946 gegeven mondelinge toelichting door de raadslieden van partijen, het navolgende is komen vast te staan:

Een blauwe Chrysler auto, toebehoorende aan Fokker, is gedurende een gedeelte der bezettingsjaren opgeborgen geweest in een garage te Edam, samen met een daaraan geheel gelijke Chryslerauto, eigendom van zekeren Duitscher Hermann. De auto's zijn alleen door de chassis- en motornummers te onderscheiden en het is bekend, dat de auto met chassis-nummer 6958369, die van Hermann was, en de andere van Fokker. In het najaar van 1944 is opdracht gegeven de auto van Fokker naar Bussum te brengen. Deze opdracht is verkeerd uitgevoerd, en de andere auto — die van Hermann — is naar Bussum gebracht. De te Edam achtergebleven auto van Fokker is daar of elders verloren gegaan, die van Hermann is te Bussum gebleven en als vijandelijk eigendom in beslag genomen;

dat uit deze feiten zal moeten volgen, dat requestrante op de te Bussum in beslag genomen Chryslerauto geen eigendomsrecht kan doen gelden, tenzij zou moeten worden aangenomen, dat requestrante, die oorspronkelijk eigenaresse was van de auto met chassisno. 6958369, op een of andere wijze in de plaats daarvan eigenaresse van de andere auto zou zijn geworden;

O. hieromtrent, dat wel is komen vast te staan, dat degeen, die opdracht gaf de auto naar Bussum te brengen, daarmede de auto van Fokker beoogde, doch ook, dat deze

bedoeling geen effect heeft gehad;

dat de Raad, hoezeer begrijpelijk achtend requestrantes wensch om bijzondere betekenissen aan deze bedoeling te hechten zijn beslissing toch heeft te gronden op hetgeen in werkelijkheid is geschied;

dat daarom evenmin aanvaardbaar is requestrantes stelling, dat hier een ruil zou hebben plaats gevonden, nu niet is gebleken van de wil van beide partijen en zelfs niet van een harer om een ruil tot stand te brengen;

dat derhalve de beslissing van het Beheersinstituut voormeld, behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beslissing van het Nederlandsche Beheersinstituut te 's-Gravenhage d. 17 Januari 1946 waarvan beroep.

No. 406.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 25 Juni 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Craandijk).

Beheersinstituut heeft de uitkeering ter zake van levensonderhoud, vastgesteld op f 30 per week, terwijl deze uitkeering bij rechterlijk vonnis was bepaald op f 500 per maand. Verzoekster heeft in appèl vernietiging dezer beschikking verzoekt. Verzoek afgewezen.

Het Beheersinstituut is gebleven binnen de grenzen van zijn bevoegdheid in art. 18 E 133 gegeven.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 18, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, 20 Maart 1946 bij den Raad ingekomen, van Johanna Elisabeth Scheffer, wonende te Rotterdam, gemachtigde Mr. M. Levie, aldaar;

Gezien een brief van 7 Mei 1946 van het Beheersinstituut te Alkmaar, houdende inlichtingen op het verzoekschrift;

O. dat het verzoek strekt tot nietigverklaring in hooger beroep van een besluit van het Ned. Beheersinstituut te Alkmaar van 25 Januari 1946, waarbij met intrekking van de toestemming, verleend aan de N. V. Amsterdamsche Bank als beheerder over het vermogen van M. P. M. Wondergem te Casticum om uit diens vermogen aan diens gewezen echtgenoot, de verzoekster, 500 gulden maandelijks tot levensonderhoud uit te betalen, het bedrag dier uitkeering is bepaald op 30 gulden 's weeks;

O. dat blijkens de inlichtingen, door het Beheersinstituut verstrekt, zijn besluit berust op de onzekerheid omtrent de vermogenstoestand van Wondergem, de verwachting, dat de schulden grooter zijn dan de activa, de omstandigheden, dat Wondergem vóór den oorlog geen vermogen bezat en zijn

tegenwoordige echtgenoot eenzelfde bedrag van 30 gulden als noodzakelijk levensonderhoud ontvangt;

O. dat verzoekster tegen het besluit aanvoert: dat het Beheersinstituut niet bevoegd is een uitkeering voor levensonderhoud, bij rechterlijk vonnis vastgesteld, te wijzigen, — dat het besluit is in strijd met de redelijkheid en ongemotiyeerd, en de handelwijze van het Beheersinstituut onverenigbaar met het streven naar terugkeer tot den rechtsstaat en uit nuttigheidsoverwegingen afkeuring verdient;

O. dienaangaande, dat het besluit niet inhoudt wijziging van een bij rechterlijk vonnis vastgestelde uitkeering, maar in feite is een beperking in de uitoefening van zoodanig recht, waarmee het Beheersinstituut gebleven is binnen de grenzen van zijn bevoegdheid, in art. 18 E 133 gegeven;

O. voorts, dat de in het besluit daarvoor aangevoerde gronden aan den Raad juist voorkomt en dit besluit kunnen dragen, en dat het aan het Beheersinstituut en den beheerder moet worden overgelaten om te beslissen, of en wanneer van de diensten van verzoekster om vermogensbestanddelen van Wondergem op te sporen, zal worden gebruik gemaakt;

O. dat het verzoek derhalve moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

No. 407.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 20 Juni 1946.
(Mrs. Sluis, Mijnssen en Köster).

Rechtshandelingen en de daaruit voortgevloeide rechtsbetrekkingen zooals ten processe omschreven nietig verklaard. Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek om die tegenover derden tot stand gekomen rechtsbetrekkingen nietig te verklaren wegens de onbepaaldheid der vordering; eveneens en op denzelfden grond het verzoek tot herstel van requestranten in den vorigen vermogensrechtelijken toestand niet-ontvankelijk verklaard is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 126.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 7 December 1945 aan den Raad ingediend door Hartog Schnitzler, wonende te Leiden, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezigen:

1. Eliazer (zich noemende Eduard) Swart
2. Antje (zich noemende Annet) Swart
3. Naatje (zich noemende Anna) Swart en
4. Meyer (zich noemende Maurits) Dasing, allen destijds wonende te Haarlem, doch thans afwezig in den zin der wet, gemachtigde Mr. J. van der Hoeven, waarbij

verzoeker heeft gesteld, dat Eliazer, Antje, Naatje Swart en Meyer Dasberg, allen voornoemd, waren de eenige vennoten van de firma onder de vennootschap „Jac. Swart & Co.„ gevestigd te Haarlem;

dat zij allen waren van Joodschen bloede in den zin van den bezetter uitgevaardigde maatregelen;

dat ingevolge die maatregelen genoemde vennootschap onder beheer is gesteld van zekeren Johannes Petrus Koopman, kunsthandelaar, destijds wonende te Bergen (N.H.), thans wonende te Haarlem, in het aan voornoemde personen (althans Eliazer Swart voornoemd) in eigendom toebehoorende en oorspronkelijk door hem bewoonde perceel aan de Wilhelminastraat 58;

dat alle genoemde personen, wien tengevolge van voren aangegeven door den bezetter genomen maatregelen ook de beschikking en het beheer over hun persoonlijk vermogen was ontnomen, door den bezetter uit hun woonplaats zijn verdreven, naar Amsterdam;

dat zij, aldus te Amsterdam of reeds Oostwaarts gevoerd in de tweede helft van 1942 verbleven onder de doem van de dreigende wegvoering of verdere wegvoering naar het Oosten;

dat alstoen en aldaar Eliazer Swart een verklaring heeft geteekend, waarvan verzoeker q.q. hier den woordelijken inhoud laat volgen:

„De ondergeteekende Eliazer Swart, zich noemend Eduard Swart, wonende te Amsterdam, Muiderschans 33, ten deze handelende voor zich als een der firmanten van de te Haarlem gevestigde vennootschap onder de firma „Jac. Swart & Co.„, en als zich sterk makende voor en waarnemende belangen van zijn medefirmanten, den Heer Meyer, zich noemende Maurits Dasberg, Mejuffrouw Antje, zich noemende Annet Swart en Mej. Naatje, zich noemende Anna Swart, beiden eerstgenoemden thans verblijvende in Duitschland, laatstgenoemde wonende te Amsterdam, Muiderschans 13;

„verklaart zich en zijn genoemde medefirmanten te verbinden om, na het sluiten van de wapenstilstand tusschen Engeland en Duitschland betr. den thans tusschen deze staten gevoerden oorlog en/of zoodra zulks zal blijken mogelijk te zijn, den heer Johannes Paulus Koopman, kunsthandelaar te Bergen (N.H.) Breelaan 29, als firmant voor een vierde gedeelte te doen mededeelen in de winsten en verliezen dier vennootschap en hem voor een vierde gedeelte gerechtigd doen worden in het vermogen, dat die vennootschap dan nog zal blijken te bezitten, en daartoe voorzoo veel noodig aan hem als firmant over te dragen het een vierde gedeelte van de roerende en onroerende bezittingen welke die vennootschap dan nog zal bezitten.

„Zulks uit waardeering voor hetgeen de heer Koopman, voornoemd, in het belang van ondergeteekende en zijn medefirmanten heeft gedaan en nog zal doen.

Amsterdam, 30 October 1942.”

dat hij op 31 October 1942 een aan den gerequestreerden Koopman gericht brieven van den navolgende inhoud heeft ondertekend:

„Hiermede bevestig ik U de goede ontvangst van Uw schrijven dd. 30 October 1942, waarin U de door mij op 30 October 1942 te Uwen behoeve onderteekeende verbintenis verklaart aan te nemen”;

dat Annet Swart voornoemd op 27 Augustus 1942 te Westerbork haar handteekening heeft geplaatst onder een acte, waarvan verzoeker den inhoud hier wederom woordelijk laat volgen:

„De ondergeteekende Antje Swart, antiquaire, wonende te Haarlem, Schouwburgstraat 50, verklaart volmacht te verleen aan den heer J. Koopman, kunsthandelaar, wonende te Bergen (N.H.) Breelaan 29, om haar, ondergeteekende, in alle opzichten te vertegenwoordigen en al haar rechten en belangen, zonder eenige uitzondering, zoo op het gebied van het personenrecht, als op dat van het verbintenissenrecht, het zakenrecht, het fiscaalrecht, het procesrecht en ieder ander rechtsgebied waar te nemen en uit te oefenen; strekkende deze volmacht ook om onroerende zaken te koopen of te vervreemden, om andere daden van eigendom en/of beschikking te verrichten, alle noodige handelingen bij de posterijen, giroinstellingen, deviezen- en clearinginstellingen en banken, in het bijzonder bij de firma Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat te Amsterdam te verrichten; safeloketten te openen en den inhoud daarvan te lichten; dadingen aan te gaan, zaken aan de beslissing van scheidsmannen te onderwerpen; eeden op te dragen, terug te wijzen, aan te nemen of af te leggen, belastingaangiften te doen en zoo noodig te beëedigen, waaronder dus ook het afleggen van successie-eeden. De ondergeteekende verklaart, dat de oplossing deze speciale handelingen niet tot strekking heeft eenige andere handelingen, welke dan ook uit te sluiten.

„Tenslotte verklaart de ondergeteekende, dat deze volmacht is verleend met de macht van substitutie, tenslotte verklaart ondergeteekende dat voormelde lastgeving speciaal is gegeven ter behartiging van de belangen van de lastgeefster als lid der vennootschap onder de firma Jacques Swart, gevestigd te Haarlem;”

dat Meyer Dasberg op 27 Augustus 1942 geteekend heeft een acte van den navolgenden inhoud:

„De ondergeteekende, Meyer Dasberg, antiquair, wonende te Haarlem, geboren te Rotterdam, op 5-5-1916, verklaart bij deze laatsten volmacht te geven aan den heer J. P. Koopman, kunsthandelaar, wonende te Bergen (N.H.) om al zijn belangen te behartigen en waar te nemen, in den ruimsten zin, daden van beheer en eigendom te verrichten, vorderingen te innen, roerende en onroerende goederen en zaken te vervreemden, kwitanties te geven, vergaderingen bij te wonen, stemrecht uit te oefenen, speciaal ook om alle rechten uit te oefenen,

die de lastgever heeft als vennoot der te Haarlem gevestigde vennootschap onder firma Jacq. Swart & Co. gevestigd te Haarlem, alles onder belofte van goedkeuring als haar rechten.

Geteekend 27 Augustus 1942,
get. M. Dasberg."

dat deze vorderingen zijn geteekend in, op zijn minst door Koopman aangewakkerde zoo niet gewekte hoop, dat hij, Koopman, in staat zou zijn, het dreigende onheil voor het goed en het leven van voornoemde personen af te wenden;

dat zoo deze handelingen en de daaruit voortvloeiende en daardoor in het leven geroepen rechtsbetrekkingen niet zijn verricht onder onbehoorlijken invloed van één van wege den vijand met macht bekleede persoon, zij toch zijn verplicht zonder geoorloofde oorzaak, althans op grond van maatregelen van den bezetter ten aanzien waarvan door de Kroon is bepaald, dat zij geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest, althans het achterwege blijven van ingrijpen ten deze door Uwen Raad onder de gegeven omstandigheden onredelijk ware;

dat gerequesteerde Koopman heeft te verstaan gegeven, vast te houden aan de aanspraken die hij aan de door Eliazer Swart ondergeteekende acte dd. 30 October 1942 meent te kunnen ontleenen (reserveerende verzoeker zich overigens zijn recht om de rechtsgeldigheid van die acte en de gegrondheid van de daarop door gerequesteerde gegronde pretenties, afgescheiden van het in de onderhavige procedure daartegen aangevoerde, te betwisten en te bestrijden;

dat verzoeker recht en belang heeft van deze en van de vorenaangegeven en/of gereleerde rechtshandelingen en de daaruit voortvloeiende of voortgevoelde rechtsbetrekkingen te vorderen de nietigverklaring althans de vernietiging met alle gevolgen van dien;

dat verzoekers gerequesteerde heeft aangemaand op te geven, in hoeverre hij van de hem verleende volmachten heeft gebruik gemaakt, in welk opzicht en terzake van welke handelingen en hij hem ten deze nogmaals daartoe sommeert;

dat verzoeker hierbij in afschrift overlegt zijn benoemingen tot bewindvoerder van de in dit verzoekschrift genoemde afwezigen;

en op deze gronden heeft gevorderd, dat het den Raad behage:

a. nietig te verklaren, althans te vernietigen de onderhavige rechtshandelingen en de daaruit voortgevoelde of voortvloeiende rechtsbetrekkingen;

b. te regelen voorzover nodig de gevolgen van deze vernietiging althans nietigverklaring ook t.a.v. derden, te wier aanzien gerequesteerde op grond van de onderhavige acten, heeft gehandeld of met wie hij aldus heeft gehandeld en wel in dier voege, dat verzoeker q.q. en de door hem vertegenwoordigde afwezigen door die aldus verrichte rechtshandelingen niet zullen zijn gebonden en deze te hunnen aanzien zullen

hebben geen rechtsgevolg, althans met veroordeeling van gerequesteerde om hen te herstellen in den vermogensrechtelijken toestand waarin zij zich tevoren bevonden en hen bij gebreke van dien te voldoen een dienovereenkomstige schadevergoeding en en ander met dien verstande dat deze vordering beperkt blijft tot hetgeen door gerequesteerde terzake van de onderhavige afwezigen met betrekking tot hun privévermogen is verricht, reserveerende verzoeker § 29 zich al zijne rechten ten aanzien van hetgeen door gerequesteerde m.b.t. het vennootschapsvermogen der firma Jacques Swart & Co. is verricht;

c. gerequesteerde te veroordeelen in de kosten van deze procedure, die van den raadsman van verzoeker q.q. daaronder begrepen.

O. dat van den gerequesteerde Johannes Petrus Koopman, kunsthandelaar, wonende te Haarlem aan de Wilhelminastraat 50 geen verweerschrift is ingekomen;

O. dat verzoeker q.q. in zijn vordering, voor zoover deze er toe strekt, dat de gevolgen van de door hem gevraagde vernietiging, althans nietigverklaring, ook ten aanzien van derden, met wie gerequesteerde op grond der in het verzoekschrift omschreven acten heeft gehandeld, zullen worden geregeld in dier voege, dat verzoeker q.q. en de door hem vertegenwoordigde afwezigen door die aldus verrichte rechtshandelingen niet zullen zijn gebonden en deze te hunner aanzien geen rechtsgevolg zullen hebben, niet-ontvankelijk moet worden verklaard, nu verzoeker in het geheel niet heeft aangegeven en blijkbaar ook niet kon aangeven, wie die derden zijn, noch ook welke rechtshandelingen zij met gerequesteerde zouden hebben verricht, zoodat deze vordering de vereischte bepaaldheid mist, nog daargelaten of zij zonder oproeping van die derden in het geding wel voor toewijzing vatbaar zou kunnen zijn;

O. dat verzoeker q.q. evenmin kan worden ontvangen in zijn subsidiaire vordering sub b, die ertoe strekt, dat gerequesteerde zal worden veroordeeld om de door verzoeker vertegenwoordigde afwezigen te herstellen in den vermogensrechtelijken toestand, waarin zij zich tevoren (op welk tijdstip?) bevonden, en hen bij gebreke van dien en dien overeenkomstige schadevergoeding te voldoen, omdat ook deze vordering, nu geen enkel gegeven wordt verschafte over bedoelden vermogensrechtelijken toestand, de vereischte bepaaldheid mist;

O. dat overigens verzoekers vordering voor toewijzing vatbaar is, nu uit de ten verzoekschrift gestelde feiten, die bij gebreke van verweer als rechtens vaststaande mogen worden aangemerkt, genoegzaam blijkt, dat de rechtshandelingen en rechtsbetrekkingen, waarvan nietigverklaring, althans vernietiging vraagt zijn tot stand gekomen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tusschen personen, waarvan ten minste één ingezetene van het Koninkrijk is en onder dusdanige omstandig-

heden, dat het achterwege laten van het gevraagde ingrijpen onredelijk ware te achten.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de ten verzoekschrifte nader omschreven rechtshandelingen en de daaruit tusschen partijen voortgevlode of voortvloeiende rechtsbetrekkingen.

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding aan de zijde van verzoeker q.q. met inbegrip van het salaris van diens raadsman tot aan deze uitspraak begroot op f 50.

Verklaart verzoeker q.q. voor het overige niet-ontvankelijk in zijn vordering.

No. 408.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Juni 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. v. d. Does de Willebois en Tabingh Suermondt).

Verzoek tot nietigverklaring van de verkoop van een slagerij met inventaris afgewezen, met bepaling, dat gerequesteerde eigenaar wordt van de slagerij met inventaris tegen betaling van f 4000 in totaal.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 36.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Lea Blitz, echtgenoot van F. J. Goosmans, ten deze door haar echtgenoot bijgestaan en gemachtigd, wonende te Rotterdam, optredend in haar hoedanigheid van bewindvoester over de afwezige Hendrina Blitz, weduwe van Meyer Samson, gemachtigde Mr. F. van Raalte te Rotterdam, waarin verzoekster zich wendt tot den Raad met het verzoek:

A. primair nietig te verklaren de in het verzoekschrift omschreven rechtshandelingen en de daaruit ontstane gewijzigde rechtsbetrekkingen ten aanzien van de vleeschhouwerij, gevestigd in perceel Hoogeweg 36 te Amsterdam, de daartoe behorende inrichting en inventaris en de winkel- en woonruimten en voor recht te verklaren, dat Hendrina Blitz voornoemd is, met uitsluiting van ieder ander, eigenares van, althans rechthebbende op een en ander;

subsidiair gerequesteerde te veroordeelen aan verzoekster in hare voormelde hoedanigheid te betalen f 10,000 of zooveel meer of minder als de Raad zal meenen te behooren tegen betaling van welke som gerequesteerde J. van Steenis eigenaar wordt van voormelde vleeschhouwerij met bijbehorende inrichting en inventaris;

B. in geval van toewijzing van de primaire vordering sub A den gerequesteerde te gelasten binnen een bij het vonnis te bepalen termijn met het zijne en de zijnen te ontruimen en te verlaten en ter vrije beschikking van verzoekster te stellen de ruimten, welke gerequesteerde bewoont en/of gebruikt in het pand Hoogeweg 38 te Am-

sterdam met bepaling dat gerequesteerde voor elken dag, dat hij in gebreke mocht blijven aan den in deze bedoelde last te voldoen, aan requestrante in hare opgemelde hoedanigheid zal betalen bij wijze van dwangsom een bedrag van f 50;

C. gerequesteerde te veroordeelen in de kosten;

Gezien het schriftelijk antwoord van Jacobus van Steenis, wonend te Amsterdam, waarin deze, van oordeel zijnde, dat de ingestelde vordering niet ontvankelijk is, althans moet worden ontzegd, zich bereid verklaart aan de rechthebbenden te betalen het verschil tusschen f 4000 en f 2105 en concludeert, dat de kosten van het geding ten laste van verzoekster zullen worden gebracht;

Gehoord ter terechtzitting van 12 Juni 1946 Mr. F. van Raalte voornoemd, gerequesteerde in persoon, diens raadsman Mr. J. Sprenger en de getuigen A. Griep en Mr. O. H. A. Geerling;

O. dat vaststaat, dat gerequesteerde van Steenis thans drijft de slagerij in perceel Hoogeweg 30 te Amsterdam, die voorheen door wijlen Meijer Samson gedreven werd;

dat voorts is komen vast te staan, dat van Steenis in Juni 1943 voor f 2105 de winkel-inventaris van dat bedrijf heeft gekocht van de Handelsonderneming „Inverma”, die daarbij optrad in opdracht van de Zentral-auftragstelle f. d. bezetzten niederl. Gebiete te 's-Gravenhage en dat van Steenis dat bedrag aan de Inverma heeft betaald;

O. dat getuige Geerling heeft verklaard, dat Samson reeds omstreeks April 1941 in verband met zijn gezondheidstoestand — hij was zwaar hartpatiënt — had besloten de zaak te verkoopen aan van Steenis, die reeds jaren filiaalchef in de zaak was; dat van die overeenkomst te zijnen (Geerling) kantore het schriftelijk ontwerp-contract is opgemaakt, hetwelk thans bij de stukken aanwezig is, waarbij de zaak met goodwill, klanten, vorderingen gereedschappen en inventaris aan van Steenis verkocht wordt voor f 4000; dat Samson zich nadrukkelijk uitgelaten heeft, dat hij de zaak juist aan van Steenis wilde overdoen, omdat deze jaren lang als filiaalchef in de zaak gewerkt had tot Samsons groote tevredenheid, en dat hij (Samson) niet van den verkoop zou afzien, wanneer de koopprijs bij een Duitsche instantie zou moeten worden gestort;

O. dat getuige Geerling voorts verklaard heeft dat dit standpunt niet onverklaarbaar was, daar Samson een vermogend man was en geen kinderen had; dat hij (Geerling) herhaaldelijk getracht heeft de voor het contract benodigde goedkeuring van de Sirtschafsprüfstelle te verkrijgen, doch zonder resultaat, zoodat de verkoop geen doorgang kon vinden; dat er voor Samson geen andere reden bestond den verkoop niet te doen doorgaan;

O. dat op grond van het bovenstaande de Raad geen termen aanwezig acht tot ingrijpen als gevraagd sub K primair, en van oordeel is, dat beslist moet worden overeenkom-

stig de bedoelingen van Samson zooals deze uit voormelde ontwerp-overeenkomst en uit het verhoor van de door den Raad gehoorde personen zijn gebleken, hetwelk medebrengt, dat van Steenis eigenaar van de slagerij zal worden tegen betaling van f 4000 in het geheel, waarvan aan de Inverma reeds in betaald f 2105, zoodat van Steenis aan verzoekster nog zal hebben te voldoen f 1895;

O. dat er termen zijn de kosten te compenseren.

Rechtdoende:

Veroordeelt gerequesteerde om aan verzoekster te betalen een bedrag van f 1895 tegen kwijting.

Bepaalt, dat gerequesteerde tegen betaling van deze som eigenaar wordt van voormelde vleeschhouwerij met bijbehorende inrichting en inventaris.

Compenseert de kosten van het geding in dier voege, dat iedere partij de hare zal dragen.

No. 409.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juni 1946.
(Mrs. Jhr. J. van der Does de Willebois,
F. Tabingh Suermondt, C. H. Bruyn).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150).

Appellant van een tegen hem in kort geding gewezen vonnis tot ontruiming kan zich niet beroepen op het Huurbeschermingsbesluit, daar dit slechts bescherming verleent aan een huurder, die zijn recht ontleent aan hem, die bevoegd was over het verhuurde te beschikken.

Beschikking waarvan beroep bevestigd.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van F. A. A. Wolking, wonende te Amsterdam, voor en namens dezen bij den Raad ingediend op 20 April 1946, door zijn gemachtigde Mr. W. M. J. Russell, adv. en proc. te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van Willy Cohn, wonende te Amsterdam, ten deze vertegenwoordigd door Mr. H. F. Blaisse, adv. en proc. te Amsterdam, ingekomen ter griffie op 13 Mei 1946;

Gelet op de door partijen overgelegde stukken, waaronder de door Notaris K. Abma te Amsterdam, optredend ter vervanging van den Voorzitter van de Afd. Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel, op 3 April 1946 in kort geding gegeven beschikking, waarbij op vordering van partij Cohn ook te noemen geïntimeerde) partij Wolking, thans appellant, is veroordeeld om het perceel Haringvlietstraat 20 te Amsterdam vóór of op 1 Juli 1946 te ontruimen en ter beschikking van geïntimeerde te stellen, met bepaling van een dwangsom van f 50 per dag;

O. dat appellant in zijn voormeld verzoek-

schrift verklaart in hooger beroep te komen van gezegde uitspraak in kort geding, een drietal grieven daartegen aanvoert en vervolgens verzoekt „de betrokken zaak in hooger beroep te willen behandelen en hiervoor plaats en tijd vast te stellen”;

O. dat, waar het hier geldt het hooger beroep in een kort geding, de zaak uit de stukken voldoende duidelijk is en appellant de gelegenheid heeft gehad en naar goede procesorde verplicht is in het appèlrequest zijn bezwaren voor te brengen, de Raad geen termen ziet voor een mondelinge behandeling van deze zaak;

dat derhalve de Raad het verzoekschrift aldus zal opvatten, dat appellant heeft beoield te concluderen tot vernietiging van de beschikking waarvan beroep en afwijzing der in eersten aanleg door partij Cohn ingestelde vordering;

O. dat uit de stukken onweersproken blijkt:

dat geïntimeerde Cohn eigenaar en bewoner was van het onderwerpelijk perceel Haringvlietstraat 20 te Amsterdam, toen hem op 11 Mei 1942 het beschikkingsrecht daarover werd ontnomen ingevolge verordening van den Rijkscommissaris dd. 11 Augustus 1941 No. 154/1941; dat dit perceel door de Nederlandsche Grundstückverwaltung is verkocht aan Mevrouw Hermans—Hellsloot en door deze is doorverkocht en op 3 Mei 1943 getransporteerd aan notaris Rambonnet te Amsterdam; dat laatstgenoemde als politiek delinquent is gedetineerd en zijn vermogen onder beheer staat van den heer E. B. Everts, waarnemend notaris te Amsterdam; dat het perceel door notaris Rambonnet is verhuurd aan partij Wolking en het betreffend huurcontract op 28 November 1945 ten verzoeken van appellant door den beheerder Everts, die blijkens zijn in geding zijnde verklaring van 14 December 1945 zich terzake niet voldoende op de hoogte had gesteld, met één jaar is verlengd, ingaande op 1 November 1945; dat appellant wist, zooals door geïntimeerde bij zijn inleidend verzoekschrift is gesteld terwijl van eenige tegenspraak ten deze door appellant niet blijkt, dat hij een aan een Jood ontnomen huis huurde en deswege in het huurcontract met notaris Rambonnet de navolgende clause opgenomen: „Verhuurder en huurder hebben ieder het recht de huur te doen eindigen met een opzeggingstermijn van drie maanden binnen een half jaar, nadat de Duitse bezetting van Noord- en Zuid-Holland is opgeheven; dat reeds in 1945 geïntimeerde Cohn heeft gepoogd terug te keeren in zijn huis en daartoe een vordering in kort geding heeft ingesteld voor den President van den Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam, die in November 1945 die vordering heeft afgewezen; dat de Gemeente Amsterdam op 15 November 1945 het perceel ten behoeve van geïntimeerde heeft gevorderd tegen 15 December 1945 en daarna nog eenige pogingen aan appellant ter beschikking heeft gesteld, o.a. Olympiaplein 35 en

Stadionweg 11 te Amsterdam, een en ander uitvoerig gesteld door geïntimeerde Cohn in zijn inleidend verzoekschrift en gestaafd door overlegging in afschrift van een op 1 Februari 1946 door den Wethouder voor de Volkshuisvesting te Amsterdam tot appelland gericht schrijven;

O. dat niet twijfelachtig is, dat geïntimeerde in zijn recht van eigenaar van het onderwerpelijk perceel zal worden hersteld, doch niettemin appelland reeds thans langer dan een jaar na de bevrijding zich in de onrechtmatige bewoning van dat perceel weet te handhaven, niettegenstaande hij zich van geïntimeerde's goed recht zeer wel bewust moet zijn;

dat na zoo lang tijdsverloop en al hetgeen in deze zaak reeds geschied is geenerlei reden bestaat nog langer consideratie te hebben met de belangen van appelland en hij het aan zichzelf te wijten heeft niet op de aanbiedingen van woonruimte door de Gemeente Amsterdam te zijn ingegaan;

O. dat appelland in zijn appèlrequest in de eerste plaats beroep doet op het Huurbeschermingsbesluit, doch het duidelijk is, dat dit besluit slechts bescherming verleent aan den huurder, die zijn rechten ontleent aan hem die bevoegd was over het verhuurde te beschikken;

dat daarom ook faalt het door appelland in zijn tweede grief gedaan beroep op de verlenging van het huurcontract door den over het vermogen van notaris Rambonnet aangestelde beheerder E. B. Everts, die immers in dat opzicht geen meerder recht had dan notaris Rambonnet zelve;

dat, in aanmerking nemend al hetgeen hierboven overwogen is, de Raad niet aannemelijk acht, dat bij het herstel van geïntimeerde in zijn recht ten aanzien van het onderwerpelijken perceel nog sprake zou kunnen zijn van instandhouding krachtens art. 29 van het K. B. E 100 van de litigieuse huur;

O. dat tenslotte appelland nog beroep doet op de overwegingen, voorkomend in het door den President van de Arr.-Rechtbank Amsterdam in November 1945 in kort geding gewezen vonnis, doch appelland over het hoofd ziet, dat sedert November 1945 reeds weder ruim een half jaar verstreken is, en het thans meer dan tijd is dat geïntimeerde en zijn gezin worden hersteld in de bewoning van het perceel, waaruit zij in bezettingstijd verdreven zijn;

O. dat uit het vorenoverwogene volgt, dat de Raad zich in alle opzichten met de beroepen uitspraak kan vereenigen, zoodat moet worden beslist als volgt;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking waarvan beroep;

Veroordeelt appelland Wolking in de kosten van het hooger beroep, tot aan deze uitspraak van de zijde van geïntimeerde begroot op f 50.

No. 410.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Juni 1946.

(Mrs. Verdam, Jhr. v. d. Does de Willebois en Tabingh Suermond).

Vordering ingesteld tegen de Rijkspostspaarbank tot nietigverklaring van een verriehtte afschrijving van het te goed op verzoekers spaarbankboekje ten gunste van de Revisions- und Treuhand A.G. afgewezen. Afschrijving is geschied ingevolge een bestaande verplichting en niet is gebleken op grond waarvan gerequesteerde de overschrijving had moeten of kunnen weigeren.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 33.)

De Raad voor het Rechtsverkeer, enz.;

Gezien het verzoekschrift, ingekomen op 17 April 1946, van Gerrit Boelens, wonend te Baarn, verblijvend te New York U.S.A., domicilie kiezende ten kantore van den advocaat en procureur Mr. H. C. Dietz, die als gemachtigde voor hem optreedt, welk verzoekschrift — na wijziging in dien zin, dat voor „Rijkspostspaarbank” moet worden gelezen „De Staat der Nederlanden, ten deze vertegenwoordigd door den Directeur van de Rijkspostspaarbank” — strekt tot:

1. nietigverklaring van de door de Rijkspostspaarbank verrichte afschrijving van het tegoed op verzoekers spaarbankboekje ten gunste van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. tot een bedrag van f 1689.25 (— f 1.71 beheerskosten);

2. veroordeeling van den Staat der Nederlanden aan verzoeker de rente te vergoeden, welke — indien de hierboven genoemde afschrijving niet zou hebben plaats gehad — op de inlage zou zijn bijgeschreven, tezamen met het sub 1 vermelde bedrag in totaal f 1843.62;

3. veroordeeling van den Staat der Nederlanden in de kosten van het geding;

Gezien het schriftelijk antwoord ingediend door het Staatsbedrijf der P.T.T., ten deze vertegenwoordigd door den Directeur der Rijkspostspaarbank, gemachtigde Mr. R. Korthals Altes, strekkende tot afwijzing van het verzoek en veroordeeling van verzoeker in de kosten van het geding;

O. dat gerequesteerde voldoende heeft aangetoond, dat de gewraakte overschrijving is geschied ingevolge een toen op grond eener verordening bestaande verplichting; dat er geen bijzondere reden zijn gebleken, op grond waarvan de Rijkspostspaarbank naar het oordeel van den Raad die overschrijving had moeten of zelfs had kunnen weigeren; dat het verzoek derhalve behoort te worden afgewezen; dat er geen termen zijn verzoeker in de kosten van het geding te veroordeelen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af.

kening zal houden;

dat na te melden maatregelen naar het oordeel van het Tribunaal in juiste verhouding staan tot den grooten ernst der gedragingen van beschuldigde, diens persoon en persoonlijke omstandigheden;

Gezien de betrekkelijke artikelen;

Uitspraak doende:

Verklaart den beschuldigde schuldig aan hetgeen hierboven is bewezen verklaard;

Legt de navolgende maatregelen aan den beschuldigde op:

1. Verbeurdverklaring van het vermogen van beschuldigde, zich uitstreckende tot een bedrag van f 1000;

2. Ontzetting van het recht om als makelaar, schatter of taxateur in overheidsdienst of in semi-overheidsdienst werkzaam te zijn, of voor die diensten als makelaar, schatter of taxateur in eenigerlei vorm werkzaamheden te verrichten.

3. Ontzetting van de rechten van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

4 September 1946 (afl. 9)

No. 300—309

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 411—425

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogscbe Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

TRIBUNAAALBESLUIT

- Art. 1 N°. 266a, 267.
„ 1 lid 1. N°. 242, 252.
„ 1 lid 1, al. 1. N°. 271, 272.
„ 1 lid 1, al. 2. N°. 254, 257, 261,
264, 268, 269, 271, 274, 275, 280,
282, 283, 287, 291.
„ 1 lid 1, al. 3. N°. 239, 240, 243,
244, 245, 246, 247, 248, 250, 256,
258, 263, 265, 268, 269, 275, 280,
282, 285, 289, 290, 291, 298, 299.
„ 1 lid 1, al. 4. N°. 249, 268, 273,
284, 285, 290, 299.
„ 2 N°. 266a, 267.
„ 6 N°. 241, 253, 274.
„ 7 lid 5. N°. 288.
„ 37 N°. 275.
„ 37 lid 4. N°. 251, 266a, 267.
„ 37 lid 5. N°. 251.
„ 64 4°. N°. 265a, 267.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Art. 277 N°. 266a, 267.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

- Art. 37 N°. 250.
„ 40 N°. 274.
K. B. 23 Dec. 1944 Stbl E 158
Art. 7 N°. 259, 262, 266, 270, 276, 277,
278, 281, 286, 292, 293, 294, 295,
296, 297.
„ 10 lid 3. N°. 260.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

Art. 29 N°. 266a.

K. B. 27 Aug. 1945 Stbl F 148

Art. 1 N°. 285.

No. 411.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 18 April 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Kol. van der Schee, Kol. Hotz.)

Doodstraf, uitgesproken tegen jonge vrouw.

Verraad van groot aantal illegale werkers, onder meer door het zich in overleg met den S.D. in het Huis van Bewaring te Assen laten ontsluiten, daar hare medegevangenen uit te hooren en het aldus te weten gekomene aan S.D. beambten over te brengen.

Strafmotivering. (Zie ook 1e jaarg. no. 195).

(B. B. S. art. 26; Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Geessien Bleeker, kantoorbediende, wonende te Delfzijl, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring te Assen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard: de verdachte:

dat zij ongeveer Augustus 1944 is ingegaan op een voorstel van iemand dien zij kende onder den naam Henk de Vries, om haar te Hoogkerk te ontmoeten, dat zij zulks heeft gedaan in overleg met personen van wie zij wist dat zij verbonden waren aan den Sicherheitsdienst te Groningen, welke personen haar verzochten om te trachten het adres van dien de Vries te weten te komen, omdat zij, naar zij zeiden, dezen, die een illegaal werker zou zijn, in handen wilden krijgen; dat zij tevoren haar medewerking aan die personen heeft beloofd om wat zij van de verzetsbeweging wist aan hen mede te deelen;

dat zij naar Hoogkerk is gegaan, daar eenige personen, waaronder bedoelde de Vries, hmeeft ontmoet en door deze personen is medegenomen naar een boerderij te Roden; dat zij daar is verhoord door iemand van wien zij begreep dat hij tot de verzetsbeweging behoorde en vervoerd is naar de woning van de familie Zwanenburg te Beilervaart; dat zij daar verschillende personen heeft ontmoet, waarvan zij begreep, van sommigen dat het onderduikers waren, en van sommigen dat zij tot de verzetsbeweging behoorden; dat zij omstreeks October 1944 naar een ander adres is vervoerd, eerst naar dat van de familie Kuiper te Beilen en daarna naar dat van de familie Kising te Drijber; dat in die laatste woning een zendinstallatie is opgericht, waarvan zij begreep dat het een clandestiene zender was die werkte voor de verzetsbeweging dan wel voor de geallieerden;

dat op Vrijdag 9 Februari 1945 in die woning een inval werd gedaan door personen waarvan zij begreep dat zij tot den Sicherheitsdienst behoorden; dat zij één dier personen ook reeds te Groningen in het gebouw van de Sicherheitsdienst aldaar had ontmoet;

dat zij aan één dier personen een kast in die woning heeft aangewezen, desgevraagd bevestigende, dat daar de zender in verborgen was; dat zij dit deed met de bedoeling den Sicherheitsdienst behulpzaam te zijn in diens streven de verzetsbeweging te bestrijden; dat zij zich daarbij bewust was, de personen die dezen zender in die woning hadden gebracht en dien zender bediend hadden, bloot te stellen aan vrijheidsberoving en straf door de Duitschers; dat zij dien dag en de daarop volgende dagen aan personen, van wie zij begreep, dat zij tot den Sicherheitsdienst behoorden, welke personen zij kende onder de namen van Klingtail, Kooman, Weber, Sticht en Heusner, nagenoeg alles verteld heeft wat zij wist, dan wel meende te weten, van de tegen het Nationaal Socialistisch Duitschland gerichte zoogenaamde illegale activiteit, en een of meer dier personen aldus heeft medegedeeld:

„dat zij naar de woning van Kising was gebracht door Ds. Heersink, wonende in Drijber, waarna zij diens woning heeft aangewezen aan die personen;

dat de zender, die door de personen die de huiszoeking hadden gedaan, in de door haar aangewezen kast was ontdekt, eerst had bestaan in het ziekenhuis „Bethesda” te Hoozevee; dat het een binnenlandsche zender was, die in verbinding stond met Amsterdam en Eindhoven en dat die zender eerst was bediend door iemand die zij kende onder de naam van „Radio Kees” en later door iemand die zij kende onder de naam van Anton en dat zij meende, dat die Kees van plan was om naar Uithuizermeeden te gaan om aldaar op een afelegen boerderij een zender te bedienen;

dat die Kees bij slager Prins te Hoozevee in huis was geweest;

dat zekere Dubbeldam, chef van de P.T.T., verbindingsman was tusschen den koerier en den code-officier van den clandestienen zender en dat die code-officier in huis was bij tandarts Schipper te Hoozevee;

dat de directrice van het ziekenhuis „Bethesda” te Hoozevee en de aan dat ziekenhuis verbonden arts van der Velde alles van dien zender afwisten;

dat de garagehouder Westerbeeck te Beilen en de fotograaf Kuiper te Beilen illegale werkers waren die voor onderduikers zorgden door dezen aan adressen en bonkaarten te helpen; dat zij in verbinding stonden met Koop Schra te Beilen en Intze Zwanenburg, den zoon van de familie, waar zij te Beilervaart in huis was geweest; dat zij in dat huis vertoefd had als gevangene van de illegalen; dat in dat huis Engelsche piloten waren opgenomen geweest en dat daar een aantal Joden onderdak hadden gevonden;

dat eenige dier Joden later ondergebracht waren bij de familie Schra, wonende Westerborkerstraat te Beilen, een Joodsch meisje bij den heer Victor, politiemann te Beilen, en daarna bij Ds. Heersink te Beilen, en Joodsch echtpaar bij de familie Oosterveen, die achter Zwanenberg woont;

dat vornoemde politiemans Victor, toen hij onderduiken moest, zijn illegale werkzaamheden had overgedragen aan Intze Zwanenberg, Westerbeek en Koop Schra;

dat Westerbeek en Koop Schra moesten weten waar die Victor ondergedoken was;

dat de SS-man de Groot uit Beilen een medewerker was van Westerbeek;

dat Ds. Hekman uit Beilen ter gelegenheid dat een aantal landwachters in de woning van de familie Zwanenberg kwamen, van juffrouw Zwanenberg een portefeuille en een pakje geld had ontvangen;

dat zij, na haar verblijf bij Kuiper te Beilen, in huis was geweest bij den kruidenier Jan Smit te Beilen;

dat Westerbeek voor haar kostgeld betaalde aan juffrouw Kising en voor haar een levensmiddelenkaart aan deze verstrekte";

dat zij ook nog aan de personen, van wie zij begreep, dat zij aan den Sicherheitsdienst verbonden waren, heeft verteld, dat zij door dengene die zij kende als Henk de Vries, in de nazomer van 1944, was gebracht naar een boerderij te Roden; dat zij op verzoek van die persoon met hen naar Roden is gereden en aan hen die boerderij heeft aangewezen; dat die personen daarop de bewoners van die boerderij, waaronder de getuige Toreans, hebben gearresteerd in haar tegenwoordigheid;

dat zij deze mededeelingen deed zonder eenige op haar uitgeoefenden dwang en met de bedoeling den Duitschen vijand, aan wiens zijde zij zich wenschte te stellen, behulpzaam te zijn bij diens bestrijding van de Nederlandsche verzetsbeweging en tevens met de bedoeling dat de personen, wier namen zij noemde en de bewoners van de boerderij te Roden, door de Duitschers zouden worden gearresteerd;

dat zij ter gelegenheid dat zij deze mededeelingen deed zich tegenover die personen van den Sicherheitsdienst bereid heeft verklaard ook verder met dezen mede te werken; dat zij door de Duitschers toen is opgesloten in een cel van het Huis van Bewaring te Assen; dat in die cel eenige andere vrouwen zijn opgesloten waarvan zij begreep, dat het gevangenen waren van den Sicherheitsdienst; dat zij het tegenover die vrouwen, die zij leerde kennen onder de namen van Riemke van der Bosch uit Haulerwijk, Mej. Fischgraven en zuster Posthuma van het ziekenhuis te Hoogeveen, heeft doen voorkomen, dat zij zelve het slachtoffer was van den Sicherheitsdienst en dat zij de Nederlandsche zaak was toegedaan; dat zij bemerkte, dat die vrouwen haar vertrouwden; dat zij vervolgens die vrouwen heeft uitgehoord over wat zij van de verzetsbeweging wisten en dat zij, hetgeen zij aldus had vernomen, heeft oververteld aan de personen van wie zij begreep, dat zij tot den Sicherheitsdienst behoorden; met name aan de personen die zij kende onder de namen van Weber, Sticht en Heusner;

dat zij zulks deed, en den Sicherheitsdienst behulpzaam te zijn bij zijn bestrijding van

de Nederlandsche verzetsbeweging en dat zij begreep, dat zij daarmede de personen, wier namen haar door die vrouwen waren medegedeeld, en die vrouwen zelf, blootstelde aan vrijheidsberoving en straf door of vanwege de Duitschers;

dat zij zich in het voorjaar van 1945 tegenover personen van wie zij begreep dat zij behoorden tot den Sicherheitsdienst, en die zij kende onder de namen van Weber, Sticht en Senting, bereid heeft verklaard om als agente van den Sicherheitsdienst te gaan werken in de omgeving van Dalen, ten einde een aantal personen op het spoor te komen, van wie werd vermoed, dat zij zich schuil hielden in de bosschen bij Gees; dat zij ter uitvoering van dat plan met die drie personen is gegaan naar den getuige Kreek te Dalen, die haar werd aangeduid als een landwachter en aan wien zij werd voorgesteld als medewerkster van de S.D.; dat toen is afgesproken dat getuige Kreek door bemiddeling van den burgemeester van Oosterhesselen zou zorgen, dat zij, verdachte, ondergebracht zou worden in een woning in dat bosch, waar bij zij zich dan zou voordoen als een uit Arnhem geëvacueerde; getuige Kreek zou dan ook voor de evacuatiepapieren zorgen;

dat zij aan de personen die zij kende onder de namen van Weber, Sticht en Heusner ten nadeele van Westerbeek ook nog heeft verteld, dat hij eens een vuurwapen op tafel had neergelegd; dat zij dit in strijd met de waarheid heeft verklaard;

dat zij dien personen voorts heeft verteld waar zich in de woningen van Oosterveen te Beilervaart en Kuiper te Beilen de schuilplaatsen bevonden;

dat zij ten tijde dat zij al die mededeelingen deed en die handelingen verrichtte, wist, dat Nederland nog in oorlog was met Duitschland;

de getuige Jan Toremans: enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het navolgende heeft begaan:

gedurende de oorlog Duitschland—Nederland 1940—1945 heeft zij in het jaar 1945 in de provincie Drenthe:

re. opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand, het Nationaal Socialistische Duitschland, hulp verleend;

ze. opzettelijk een aantal personen, anderen dan zij, verdachte, blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

immers heeft zij, verdachte, alstoen aldaar opzettelijk, terwijl — daar zij wist — Nederland met Duitschland in oorlog was;

a. aan een of meer aan de Sicherheitsdienst verbonden personen, alles, wat zij wist, althans zeer veel van wat zij wist of meende te weten, medegedeeld over de te-

gen het burgerlijk en het militair gezag van het Nationaal Socialistische Deutschland gerichte zoogenaamde illegale activiteit van Dokter van der Velde, F. Dubbeldam, K. Schra, T. K. Schra, W. Kuiper, K. J. Westerbeek, H. Schipper, A. Terensen, Ds. Hekman, J. Oosterveen, J. Smit, M. Posthuma, W. de Groot en Ds. H. J. Heersink.

b. quasi als gevangene wegens zoogenaamde illegale werkzaamheden zittend in het Huis van Bewaring te Assen, in dezelfde cel als zij, verdachte, geplaatste personen ten behoeve van den Sicherheitsdienst uitgehoord over illegale activiteit als voormeld en al hetgeen zij van deze personen daarover vernam, althans zeer veel daarvan, medege-deeld aan één of meer aan den Sicherheitsdienst verbonden personen;

c. in dienst van den Sicherheitsdienst arbeid verricht als agente van dien dienst;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet be-wezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is be-wezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert:

1e. het voortgezet misdrijf van het op-zettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen;

2e. het voortgezet misdrijf van: het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan op-sporing, vervolging vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens hel-pers of een persoon als bedoeld in artikel 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

strafbaar gesteld bij art. 102 van het W. v. S., j°. art. 22 van het B.B.S. en bij art. 26 j°. art. 26 van het B.B.S., enz.;

O. met name omtrent de op te leggen straf:

dat uit het hiervoren overwogene blijkt, dat de verdachte, toen zij handelde, gelijk bewezen is verklaard, niet alleen zich ten volle bewust was, dat van haar verraad het gevolg kon zijn dat vele harer medemen-schen, tevens landgenooten, in het ongeluk werden gestort en vele gezinnen in diepen rouw werden gedompeld, maar dat zij zelfs aldus heeft gehandeld met als rechtstreeksch doel, dat de personen, welke zij verried, in handen van den Duitschen vijand zouden vallen;

dat niet de minste aanwijzing bestaat, dat de verd. heeft gehandeld uit vrees, of uit eenige andere beweegredenen, die als verzach-tende omstandigheid, hoe gering ook, voor haar misdadig gedrag zou kunnen worden aangemerkt;

dat onder deze omstandigheden geen an-dere dan de zwaarste straf behoort te worden opgelegd;

O. dat aangezien de verdachte — naar den Hove ambtelijk bekend is geworden — bij sententie van dit Hof, Kamer te Groningen, is veroordeeld tot straf en zij bij de onderha-vige sententie opnieuw wordt schuldig ver-klard, zulks van misdrijven, voor die ver-oordeeling gepleegd, rekening wordt gehou-

den met de bepaling van art. 83 Sr., enz.; (Volgt veroordeeling tot de doodstraf en ont-zetting uit de beide kiesrechten voor het leven; met recht tot cassatie, *Red.*)

No. 412.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEU-
WARDEN (Derde Kamer), 4 April 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-
huis, Lt. Kolonel Camerling Helmolt,
Kolonel Hotz).

Leveranties van gebak enz. aan cantine van Duitse weermacht. Hulpverlening aan den vijand, door daardoor het moreel der militairen te versterken. Beteekenis van „opzet” in art. 102 Sr.

Strafmotiveering. Oplegging van boete naast voorwaardelijke straf.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Arend Jan van der Kerk, banketbakker, wonende te Meppel.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aanverdachte is ten laste gelegd: gedurende den oorlog Duitsland—Neder-land 1940—1945 heeft hij in Nederland, althans ergens ter wereld, opzettelijk den vijand, het Nationaal Socialistische Duitsch-land (waarmede — naar hij wist — Neder-land in oorlog was) hulp verleend door vrij-willig in zijn koek en banketbakkerszaak een groote hoeveelheid pudding en gebak te bereiden en te doen bereiden voor- en af te leveren en te doen afleveren aan een can-tine van de Duitse weermacht;

O. dat de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard enz.;

O. dat de verdachte en zijn raadsman in de eerste plaats hebben betoogd, dat de ver-dachte slechts tot het doen van leveranties aan de cantine der Duitse „Wehrmacht” is overgegaan uit bevreesdheid voor de ge-volgen eener weigering van gedane bestel-lingen en dat, omdat van hem niet gevergd kon worden, dat hij het risico van dat weig-eren op zich nam, bij hem het vereischte opzet bij zijn handelingen heeft ontbroken;

O. dat dit verweer wordt verworpen, daar uit de hierboven gerelateerde bewijsmidde-len blijkt, dat de verdachte, al moge niet bewezen zijn, dat het initiatief tot de leve-ringen van hem is uitgegaan, in elk geval uit vrijen wil de leveranties heeft voortgezet, terwijl verdachte heeft toegegeven, dat hij geen pogingen heeft gedaan aan de leveran-ties te ontkomen en hij niet is bedreigd met eenigerlei maatregel voor het geval dat hij mocht weigeren aan die cantine te leveren;

O. dat de raadsman van verdachte voorts uitvoerig heeft betoogd, dat verdachte het bij art. 102 Sr. vereischte opzet, dat zou moeten worden opgevat in den zin van oog-merk, niet heeft gehad, daar het niet zijn

bedoeling is geweest om den vijand hulp te verleenen en hij zich zelfs niet bewust is geweest, dat die leveranties zoodanige hulp opleverden;

O. wat betreft dit laatste, dat het van algemeene bekendheid is, dat verstreking van versnaperingen als gebak en pudding (waarbij het beweerdelijk van geringe voedingswaarde zijn van deze laatste niet terzake doet) aan officieren en/of soldaten van een zich in oorlog bevindend leger hun moreel versterkt en daardoor hun gevechtswaarde verhoogt, hetgeen ook de verdachte heeft moeten weten;

O. wat het element opzet betreft, dat voor het aannemen van het in art. 102 Sr. bedoelde opzet niet vereischt is, dat het doel van de handeling van den dader is gericht geweest op hulpverlening aan den vijand, doch dat daartoe voldoende is, wanneer bewezen is dat de dader de wetenschap had of gehad moet hebben dat zijn handeling den vijand tot voordeel strekte;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte gedurende den oorlog Duitschland—Nederland 1940—1945 in Nederland opzettelijk den vijand, het Nationaal Socialistische Duitschland, waarmede, naar hij wist, Nederland in oorlog was, hulp verleend door vrijwillig in zijn koek- en banketbakkerszaak een groote hoeveelheid pudding en gebak te doen bereiden voor en te doen afleveren aan een cantine van de Duitse Weermacht;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

„Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen”, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr. jo. art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van den verdachte, den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. hieromtrent met name, dat, waar niet bewezen is, dat verdachte uit een ander motief heeft gehandeld dan om aan de bestellingen ten behoeve van de Duitse cantine te verdienen en het voorts niet gebleken is, dat hij zijn Nederlandsche cliëntèle bij zijn Duitschen afnemer heeft achtergesteld, een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf te zwaar, en een gevoelige boete, op te leggen langs den weg van artikel 14a 4e lid Sr. in verband met artikel 11, 5e lid Besluit Buitengewoon Strafrecht, de juiste bestraffing van ver-

dachte's hoogst afkeurenswaardige handelwijze voorkomt; enz.;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar; Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden; Beveelt dat de aan verdachte opgelegde straf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij het Bijzonder Gerechtshof later anders mocht gelasten op grond, dat veroordeelde zich voor het einde van een hierbij op twee jaren te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt;

Veroordeelt verdachte tevens tot eene geldboete van twintig duizend gulden; Beveelt, dat de boete bij gebrek van betaling en verhaal zal worden vervangen door een hechtenis voor den tijd van drie maanden;

Verklaart niet bewezen hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard; Spreekt hem daarvan vrij;

Ontzet den veroordeelde van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Verleent den veroordeelde verlof tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 413.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 29 Juni 1946.
(Mr. Dorhout).

Vordering in kort geding tot het ter beschikking stellen van een perceel bouwland aan verzoeker, toegewezen, onder de voorwaarde dat requérant aan gerequesteerde een vergoeding betaalt van f 48 per jaar en requérant binnen 14 dagen de hoofzaak aanhangig maakt. Tijdstip van oplevering vastgesteld op uiterlijk 1 November 1946.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Wij, Mr. P. Dorhout, lid van de te Groningen gevestigde Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, aangewezen ter vervanging van den Voorzitter van voormelde Kamer krachtens art. 150a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100), zooals dit is gewijzigd bij het Besluit van 16 November 1945 (S. F 272), hebben, recht sprekende in kort geding, de navolgende beschikking gegeven in de zaak van Mozes Braaf, wonende te Bourtange (gem. Vlagtwedde), requérant in kort geding bij verzoekschrift dd. 13 Mei 1946, gemachtigde Mr. H. E. Timmerman, advocaat en procureur te Ter-Apel, tegen Jan Hoving, wonende te Bourtange, gerequesteerde bij voormeld verzoekschrift:

Gezien de stukken;

Gehoord partijen ter zitting van 31 Mei 1946 te 15 uur in het gebouw van voormelde Kamer aan het Emmaplein no. 6 te Groningen, en wel requestrant in persoon en bij monde van zijn gemachtigde Mr. H. E. Timmerman voornoemd, en de gerequesteerde in persoon;

Ten aanzien der feiten:

O. dat requestrant eenige feiten heeft gesteld, die, ter zitting toegelicht door hem en zijn gemachtigde, zakelijk in het kort weergegeven neerkomen op het volgende:

Requestrant heeft bij acte dd. 16 Juli 1942 ten overstaan van notaris K. Schuring te Wedde, ingevolge de desbetreffende Duitse joodsche verordeningen en voorschriften, gedwongen tegen zijn wil verkocht aan gerequesteerde ongeveer 1.21.60 H.A. onbezaard bouwland, zijnde een gedeelte van het perceel kadastraal bekend gem. Vlagt-wedde, Sectie C no. 2916, zulks voor den prijs van f 1200. Bij deze verkoop is de afspraak gemaakt dat bij terugkeer van requestrant deze het verkochte land zou terug ontvangen. Requestrant wenschthans het voormelde bouwland, zijnde een gedeelte van de grond, waarop de behuizing van requestrant staat, weder als eigenaar te kunnen gebruiken, aangezien hij dat gebruik dringend noodig heeft voor een goede exploitatie van zijn bedrijf als landbouwer en veehandelaar. Requestrant heeft thans 5 koeien terwijl het bouwland door gerequesteerde grootendeels is gemaakt tot groenland. Gerequesteerde is thans weigerachtig om het litigieuze land aan requestrant terug te geven;

O. dat requestrant zich mitsdien tot Ons heeft gewend met het verzoek in kort geding bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad op de minuut op alle dagen en uren, gerequesteerde te veroordeelen om binnen een bij dat vonnis te bepalen korten termijn het voormeld perceel ter vrije beschikking te stellen van requestrant onder zoodanige voorwaarden en bepalingen als Wij noodig oordeelen, zulks in dier voege, dat aan requestrant voorloopig (in afwachting van een beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel) het recht wordt verleend om zich ten aanzien van dat perceel als eigenaar te gedragen, kosten rechtens;

O. dat gerequesteerde ter zitting heeft verklaard, dat requestrant het litigieuze perceel liever aan hem wou verkopen dan aan een ander, en dat requestrant dan ook zelf alles met den notaris K. Schuring heeft geregeld; dat hij korten tijd na 1 Mei 1943 op aanmaning van den notaris te diens kantore de kooprijns heeft betaald alsmede een jaar rente, groot f 48; dat hij bereid is het land aan requestrant terug te geven mits deze hem de koopsom terugbetaalt;

O. dat door requestrant nog in het geding is gebracht een notarieel afschrift van de voormelde op 16 Juli 1942 verleden acte terwijl door gerequesteerde aan Ons is overgelegd een afschrift van de door notaris Schuring aan gerequesteerde ter zake van

de betaling van kooprijns en rente ter hand gestelde quitantie;

In rechte:

O. dat voor Ons uit de verklaringen, door partijen ter terechtzitting afgelegd, het navolgende is komen vast te staan:

Requestrant, jood zijnde in den zin van de Duitsche verordeningen, heeft zich genoodzaakt gezien om ter voldoening aan het bepaalde in de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, dd. 27 Mei 1941, no. 102/1941, zijn landbouwgronden te verkopen.

Ten aanzien van het in geding zijnde perceel heeft hij zich in verbinding gesteld met den gerequesteerde en met hem de afspraak gemaakt, dat deze het perceel zou koopen en dat, zoodra dit weer mogelijk zou zijn, deze overdracht weer ongedaan zou worden gemaakt.

Requestrant zelf heeft met den notaris, die op 16 Juli 1942 de acte van overdracht passeerde, alles geregeld. In de acte werd ten aanzien van den kooprijns ad f 1200 bepaald, dat deze in één termijn zou moeten worden betaald voor of op 1 Mei 1943 ten kantore van den notaris, met bijbetaling van een jaar rente.

Korten tijd na 1 Mei 1943 heeft gerequesteerde op aanmaning van den notaris te diens kantore f 1200 aan hoofdsom en f 48 aan rente betaald en daarvoor een quitantie ontvangen, ondertekend namens de Niederländische Grundstücksverwaltung.

O. dat requestrant zich in verband hiermede tot Ons heeft gewend bij request van 13 Mei 1946, met verzoek gerequesteerde in kort geding te veroordeelen om het onderhavige perceel op korten termijn ter vrije beschikking van hem, requestrant, te stellen;

O. dat bovenomschreven omstandigheden de verwachting rechtvaardigen dat t.z.t. ten opzichte van het onderhavige perceel rechtsherstel zal plaats vinden, waarbij Wij het evenwel niet uitgesloten achten, dat aan requestrant de voorwaarde zal worden gesteld, dat de door gerequesteerde betaalde kooprijns aan hem zal moeten worden gerestitueerd;

dat requestrant er immers zelf aan heeft medegewerkt, dat aan gerequesteerde, geheel onnoodig, de verplichting werd opgelegd om op 1 Mei 1943 de hoofdsom met rente ineens te betalen, waardoor gerequesteerde, die door hem was aangezocht om hem bijstand te verlenen, in een moeilijke positie werd geplaatst;

O. dat Wij het onder deze omstandigheden redelijk achten om te bepalen, dat requestrant, als tegenprestatie voor het gebruik van den grond, in afwachting van definitief rechtsherstel, een vergoeding zal betalen van f 48 per jaar, zijnde 4% van den kooprijns van f 1200, tot betaling van welk bedrag requestrant zich bereid heeft verklaard;

O. dat Wij voorts geen termen aanwezig achten om het gebruik van den grond reeds dadelijk aan requestrant toe te kennen; dat Wij immers rekening moeten houden met

het feit dat het landbouwseizoen reeds was aangevangen ten tijde dat requestrant op 13 Mei 1946 zijn verzoekschrift indiende, met gevolg dat gerequesteerde het bouwland toen reeds had gecast, bewerkt en met haver had bezaaid en ook het weiland reeds in exploitatie had genomen en Wij daarom de ontruimingsdatum zullen stellen op 1 November 1946;

O. dat Wij, nu partijen over en weer deels in het gelijk zijn gesteld, termen aanwezig achten om de kosten der procedure te compenseren in diër voege, dat iedere partij haar eigen kosten zal dragen;

Rechtdoende in naam der Koningin:

In kort geding:

Veroordeelen, in afwachting van definitief rechtsherstel, gerequesteerde bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, om vóór 1 November 1946 het ten processe bedoelde onroerend goed, deel uitmakende van het perceel, kadastraal bekend gemeente Vlagtwedde, Sectie C no. 2916, ter vrije beschikking te stellen van requestrant, onder de voorwaarde dat requestrant met ingang van dien datum aan gerequesteerde een vergoeding betaalt van f 48 per jaar, halfjaarlijks te voldoen, voor het eerst op 1 Mei 1947 en zoo vervolgens.

Verleenen requestrant het recht om zich van genoemde datum af, voorloopig, als eigenaar van dit onroerend goed te gedragen.

Compenseeren de proceskosten in diër voege, dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

Bepalen voorts dat deze beschikking slechts dan zal gelden indien binnen veertien dagen na dagtekening dezer beschikking een verzoek wordt gericht tot de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel ter nadere regeling van de in geschil zijnde betrekking.

Den Heer Voorzitter der afd. Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

Mozes Braaf, landbouwer en veehandelaar, wonende te Bourtange, gemeente Vlagtwedde, te dezer zake domicilie kiezende ten kantore van zijn raadsman Mr. H. E. Timmerman, advocaat en procureur, wonende en kantoorhoudende te Ter-Apel (Hoofdstraat 6), gemeente Vlagtwedde;

dat requestrant d.d. 16 Juli 1942 ten overstaan van notaris K. Schuring te Wedde ingevolge de desbetreffende Duitse joodsche verordeningen en voorschriften gedwongen tegen zijn wil heeft verkocht aan Jan Hoving, landbouwer, wonende te Bourtange voor de somma van f 1200:

Ongeveer een hectare een en twintig are zestig centiare bouwland te Bourtange, uitmakende een gedeelte, op het terrein door merkbare teekenen aangeduid, van het perceel kadastraal bekend gemeente Vlagtwedde Sectie C nummer 2916. Voorschreven onroerend goed is door den verkooper verkregen bij koop blijkens acte van publieke

veiling den dertienden September negentien honderd zes en twintig verleden voor notaris van Ingen, destijds te Wedde, overgeschreven ten kantore van hypotheken te Winschoten vier en twintig September daaraanvolgende in deel 805 nummer 80;

dat requestrant diër perceel (zijnde een gedeelte van dien grond, waarop de behuizing van requestrant staat) weder als eigenaar wenschte te kunnen gebruiken, aangezien hij dat gebruik dringend noodig heeft voor een goede exploitatie van zijn bedrijf als landbouwer en veehandelaar;

dat echter Jan Hoving voormeld weigerachtig, althans nalatig is, zijn medewerking in dezen te verleenen;

dat requestrant hierbij overlegt in not. afschrift de desbetreffende acte van koop en verkoop;

Redenen, waarom requestrant zich wendt tot U EdelAchtbare in kort geding met het eerbiedig verzoek bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad op de minuut op alle dagen en uren, gerequesteerde Hoving te veroordeelen om binnen een bij dat vonnis te bepalen korten termijn het voormeld perceel ter vrije beschikking te stellen van requestrant onder zoodanige voorwaarden en bepalingen als aan U EdelAchtbare mocht goeddunken, zulks in diër voege, dat aan requestrant voorloopig (in afwachting van een beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel) het recht wordt verleend om zich ten aanzien van dat perceel als eigenaar te gedragen, kosten rechtens.

Acte:

Op heden den zestienden Juli negentien honderd twee en veertig verschenen voor mij, Klaas Schuring, notaris ter standplaats de gemeente Wedde:

1. Mozes Eraaf, landbouwer, wonende te Bourtange.

2. Jan Hoving, landbouwer, wonende te Bourtange.

De comparant sub 1 verklaarde te hebben verkocht en mitsdien in eigendom over te dragen aan den comparant sub 2, die verklaarde te hebben gekocht en in eigendom aan te nemen:

Ongeveer een hectare een en twintig are zestig centiare bouwland te Bourtange, uitmakende een gedeelte, op het terrein door merkbare teekenen aangeduid, van het perceel kadastraal bekend gemeente Vlagtwedde sectie C nummer 2916.

Voorschreven onroerend goed is door den verkooper verkregen bij koop, blijkens acte van publieke veiling den dertienden September negentien honderd zes en twintig verleden voor notaris van Ingen, destijds te Wedde, overgeschreven ten kantore van hypotheken te Winschoten vier en twintig September daaraanvolgende in deel 805 nummer 80.

Comparanten verklaarden dat deze verkoop en koop is geschied voor den koopprijs van een duizend twee honderd gulden en onder de navolgende bedingen en bepalin-

gen:

1. De koopprijs moet in een termijn worden betaald voor of op den eersten Mei negentien honderd drie en veertig ten kantore van mij, notaris, met bijbetaling van een jaar rente, berekend naar vier ten honderd in het jaar.

De koper zal door het enkel verloop van dezen termijn tot betaling in gebreke zijn.

2. Verschil tusschen de werkelijke en de hiervoor opgegeven grootte geeft geen grond tot het vorderen van vermeerdering of vermindering van den koopprijs of van vernietiging van den koop.

3. Het verkochte wordt gesteld in de macht en het bezit van den koper op den eersten November aanstaande.

De grondbelasting is van den eersten Januari aanstaande af en de waterschaplasten zijn van den eersten Mei aanstaande af ten laste van den koper.

4. Het verkochte wordt overgedragen en in koop aangenomen in den staat waarin het zich op heden bevindt met alle daaraan verbonden lusten en lasten, heerschende en lijdende erfdienstbaarheden, doch vrij van hypotheken.

Alle onderhoud, gevaar en risico van het verkochte is van heden af voor rekening van den koper.

5. Verkoopster vrijwaart den koper den eigendom van het verkochte, doch zal overigens tot geene hoe ook genaamde vrijwaring gehouden zijn wegens verborgen gebreken, erfdienstbaarheden of wat dies meer zij.

6. Alle rechten en kosten op deze verkoop en levering vallend zijn ten laste van den koper.

Ter uitvoering dezer acte verklaarden partijen domicilie te kiezen ten kantore van den notaris-bewaarder dezer minuut.

De verschenen personen zijn aan mij, notaris, bekend.

Waarvan acte in minuut is verleden te Bourtange, ten dage boven gemeld, in tegenwoordigheid van Meuffrouw Berendina Bik, zonder beroep, wonende te Bourtange en Geert Hendrik Smid, notaris, wone- nende te Wedde, als getuigen.

Onmiddellijk na gedane voorlezing is deze acte door de comparanten, de getuigen en mij, notaris, onderteeekend.

M. Braaf, J. Hoving, B. Bik, G. H. Smid, K. Schuring.

Geregistreerd te Winschoten twintig Juli 1900 twee en veertig deel 29 folio 3 nummer 37 een blad geen renvooi. Ontvangen voor recht een en zestig gulden vijftig cent f 61.50. De fd Ontvanger: Bonthuis.

Uitgegeven voor afschrift.

No. 414.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juni 1946. (Mr. Verdam).

Bij vonnis in kort geding bepaald, dat requestanten zich zullen mogen gedragen

als eigenaren van aandeele en oprichtersbewijzen van een N.V. en alle bevoegdheden mogen uitoefenen welke aan het bezit daarvan zijn verbonden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien het door

1. Mr. Gerda Veth q.q. en Carel Philip Roos q.q.
2. Carel Philip Roos
3. Gerhard Roos
4. Mr. Gerda Veth q.q. en Gerhard Roos q.q.
5. Barend Meyer Stern
6. Anna Helena Leuvenberg en Carel Philip Roos
7. de N.V. D. Roos Czn's Vitragehandel N.V.

aan ons op 29 Mei 1946 ingediend verzoekschrift;

Gehoord verzoekers bij monde van hun gemachtigde Mr. I. L. Hamburg en gerequesteerde Mr. K. J. Edersheim in zijn hoedanigheid van beheerder over de firma Heitkamp & Co te Oberhausen, te onzer terechtzitting van 4 Juni 1946;

O. dat nu het Nederlandsche Beheersinstituut requestanten toestemming heeft verleend tot het instellen van de onderhavige vordering en gerequesteerde te onzer terechtzitting verklaard heeft, dat hij na overleg met voormeld Beheersinstituut geen bezwaar heeft tegen de vordering, wij voldoende aannemelijk achten dat aan requestanten sub 1 tot 6 rechtsherstel ten deze zal verleend worden. weshalve wij — in aanmerking nemende het belang van requestanten bij de gevraagde voorziening — termen aanwezig achten tot een voorziening onzerzijds in voege als hieronder te vermelden:

Rechtdoende:

Bepalen bij voorraad:

a. dat requestanten sub 1 tot en met 6 zich zullen mogen gedragen als eigenaren van de aandeele respectievelijk van de oprichtersbewijzen in de N.V. D. Roos Czn's Vitragehandel N.V. voornoemd, en dat zij mitsdien alle bevoegdheden mogen uitoefenen welke aan het bezit van de aandeele en oprichtingsbewijzen krachtens wet en statuten zijn verbonden, zulks in het bijzonder wat betreft het bijeenroepen van en het uitoefenen van het stemrecht op vergaderingen van aandeelhouders;

b. dat de bij een te roepen algemeene vergaderingen van aandeelhouders meer in het bijzonder zullen kunnen overgaan tot verkiezing van directeuren in gemelde vennootschap alsmede dat de op deze vergaderingen te verkiezen personen alle rechten en bevoegdheden zullen mogen uitoefenen, welke door wet en statuten aan de Directeuren dezer vennootschap worden toegekend;

Verklaren deze uitspraak uitvoerbaar bij voorraad op de minuut.

Compenseeren de proceskosten in dier voege dat iedere partij haar eigen kosten drage.

No. 415.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 21 Maart 1946. (Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berghuis, Kol. van der Schee, Kol. Hotz.)

Majesteitsschennis. Smaad gepleegd jegens H. M. de Koningin, door Haar het stelen dan wel verduisteren van een aan het Nederlandsche volk toebehoorende hoeveelheid goud ten laste te leggen met het kenlijk doel daaraan ruchtbaarheid te geven.

Straf: een jaar gev. straf, te ondergaan in R.W.I. en ontzetting uit de kiesrechten voor het leven; met verlof tot cassatie.

(Sr. art. 111.)

No. 416.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juni 1946. (Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Baron van der Feltz).

Aanvaarding van een nalatenschap nietig verklaard, alsmede de door die aanvaarding ontstane rechtsbetrekking.

Requestrante heeft alsnog het recht de nalatenschap te verwerpen, waarna requestrante sub 2 geacht moet worden de nalatenschap te hebben geërfd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van:

1. A, weduwe van B, particuliere, wonende te Amsterdam, en

2. C, echtgenoot van D, particuliere, wonende te Dallas, Texas, ten deze voorzover noodig, bijgestaan door haar voornoemde echtgenoot

gemachtigde voor beiden procureur Mr. K. Jansma;

Gelet op de behandeling van dat verzoekschrift waarbij zijn gehoord de requestranten, alsmede de voorgebrachte getuigen, waaronder Walter Marie Jean Theodoor Emanuel Duchâteau, accountant, wonend te Amsterdam, en de van die behandeling opgemaakte processen-verbaal dd. 15 Maart en 9 April 1946;

O. dat bij de behandeling mede door de verklaring van genoemden getuige Duchâteau aan den Raad genoegzaam is aange-toond, dat requestrante sub 1 gelet op haar eigen financiële welstand in vergelijking met de veel mindere gunstige financiële toestand van requestrante sub 2 na het

overlijden van haren echtgenoot op 8 Juli 1944 zoowel de nalatenschap van dezen als het haar subsidiair vermaakte legaat van het vruchtgebruik zou hebben verworpen ten behoeve van requestrante sub 2 en dat zij dit heeft moeten nalaten, daartoe gedwongen door de in dien tijd als gevolg van de bezetting in het Rijk in Europa heerschede omstandigheden en geldende verordeningen;

O. dat het mitsdien redelijk is op de ten requeste gevraagde wijze in te grijpen en het verzoek behoort te worden ingewilligd; Rechtdoende:

Verklaart nietig de door requestrante sub 1 geëffectueerde aanvaarding van de nalatenschap van wijlen haren echtgenoot B, overleden te Amsterdam den 8sten Juli 1944, alsmede de tusschen requestrante sub 1 en voormelde nalatenschap tengevolge van die aanvaarding ontstane rechtsbetrekking;

Verstaat dat genoemde requestrante alsnog het recht heeft die nalatenschap te verwerpen, waarna requestrante sub 2 geacht moet worden voormelde nalatenschap te hebben geërfd;

Compenseert de kosten dat iedere partij hare eigen kosten drage.

No. 417.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Mei 1946. (Mrs. Jolles, van Zeggelen en Wiarda).

Verzoeker, leeraar aan de Gem. H.B.S., verzoekt te bepalen, dat zijn nieuwe benoeming is ingegaan 22 November 1940 in plaats van 16 Augustus 1945. Onbevoegd verklaring op grond van Besluit Rechts-herstel ontslagen ambtenaren (E 94 en F 298) in verband met art. 23 sub 3 E 100.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift No. 57/46 van S. Pregers, leeraar aan de Gemeentelijke Hoogere Burgerschool te Hilversum dd. 3 October 1945, nader toegelicht bij zijn brief van 14 Februari 1946, procureur Mr. S. Boas,

en een verweerschrift van het Gemeentebestuur van Hilversum dd. 27 Maart 1946, gemachtigde Mej. H. Meyer.

Gehoord partijen;

O. dat verzoeker, — stellende, dat hij als Jood door de bezettende macht met ingang van 22 November 1940 als leeraar aan de Gemeentelijke Hoogere Burgerschool te Hilversum onwettig is ontslagen en op 24 Juli 1945 door verweerder opnieuw in die functie is benoemd met ingang van 16 Augustus 1945 — den Raad verzoekt te verklaren, dat hij nooit heeft opgehouden leeraar aan die school te zijn, en de noodige maatregelen te treffen, dat de datum van ingang van deze „nieuwe benoeming” worde bepaald op 22 November 1940;

O. dat verweerder hiertegen onder meer

heeft aangevoerd, dat het herstel in hun functie van door of vanwege den bezetter ontslagen ambtenaren is geregeld in het „Besluit Rechtsherstel ontslagen ambtenaren” van 7 September 1944 (E 94), sedert vervangen door het „Besluit van 2 November 1945, houdende herziening van tijdens de bezetting verleende ontslagen en andere maatregelen ten aanzien van personen in overheidsdienst (F 296)”, zoodat de Raad op grond van art. 23 sub 3 van het „Besluit Herstel Rechtsverkeer” (E 100) niet bevoegd is wijziging te brengen in het besluit waarbij verzoeker opnieuw tot leeraar is benoemd;

O. dat de Raad dit verweer gegrond acht, omdat de onderhavige materie inderdaad in de eerstgenoemde Besluiten geregeld is, zoodat het verzoek op grond van laatstgenoemd artikel aan zijn oordeel is onttrokken;

O. dat als gevolg hiervan de overige aangevoerde verweermiddelen buiten beschouwing kunnen blijven;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het onderhavige verzoek kennis te nemen;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding, tot heden aan de zijde van verweerder begroot op f 25.

No. 418.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1946. (Profs. Mrs. Cleveringa, Duyffjes en Kolléwijn).

Rullovereenkomst tusschen verzoeker en een Duitscher tot stand gekomen ten aanzien van onroerende goederen is van rechtswege nietig op grond van art. 10 juncto art. 6 van het Kon. Besluit A 6.

De beschikking van het beheersinstituut, waarbij de rullovereenkomst was nietig verklaard, vernietigd.

(Besluit rechtsverkeer in oorlogstijd (A 6) artt. 6, 10.)

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 15, 43.)

J. H. J. van Iersel, requestrant, gem. Mr. K. van Rijckevorsel,

tegen:

het Nederlandsche Beheersinstituut, gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van 10 December 1945 van J. H. J. van Iersel, de daarbij overgelegde beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut van 10 November 1945 en het antidotaal request van dit Instituut, gedagteekend 10 Mei 1946;

Gehoord ter terechtzitting van 28 Juni 1946 de toelichtingen van partijen bij monde van Mr. K. van Rijckevorsel voor verzoeker en van Mr. J. van den Berg voor het Beheersinstituut;

O. dat verzoeker in hoofdzaak heeft gesteld, dat bij de door hem overgelegde beschikking van het Beheersinstituut een in 1944 tusschen hem en een Duitscher, O. Graser genaamd, gesloten ruilvereenkomst betreffende te Amsterdam en te Freiberg gelegen perceelen is nietig verklaard, doch daarbij ten onrechte is uitgegaan van de veronderstelling, dat beide partijen bij die overeenkomst het oogmerk zouden hebben gehad om maatregelen als bedoeld in het Besluit Vijandelijk Vermogen te verijdelen of te bemoeilijken, althans dat een der partijen dit oogmerk had en dit aan de wederpartij bekend zou zijn geweest of redelijkerwijs bekend had moeten zijn;

dat het Beheersinstituut geenerlei bevoegdheid zou hebben om in een internationaal-privaatrechtelijke verhouding als de onderhavige uitspraak te doen en dat het resultaat waartoe de uitgesproken vernietiging leidt, om de in het request uiteenzette redenen, hoogst onredelijk zou zijn, weshalve aan den Raad wordt verzocht in hooger beroep de aangevallen beschikking te vernietigen en verzoeker in al zijn door het Beheersinstituut aangetaste rechten te herstellen, kosten rechtens;

O. dat verzoeker binnen den door de wet gestelden termijn tegen de beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut hooger beroep heeft ingesteld;

O. dat ter terechtzitting tusschen partijen vast is komen te staan, dat in Juni 1944 usschen verzoeker en Otto Graser een overeenkomst is gesloten, waarbij in hoofdzaak werd bepaald, dat eenige perceelen op erfpachtgrond in Amsterdam, in eigendom toebehoorende aan Graser, door dezen werden geruuld tegen een aan verzoeker toebehoorend perceel te Freiberg in Saksen en dat ter uitvoering van deze overeenkomst de overdracht der perceelen te Freiberg en te Amsterdam, resp. op 9 October en 22 December 1944 heeft plaats gehad, terwijl namens het Beheersinstituut onder meer nog is verklaard, dat de in de aangevallen beschikking van het Instituut bij de nietigverklaring opgenomen woorden „voor zoveel noodig” doelen op de mogelijkheid, dat de tusschen verzoeker en Graser verrichte transacties reeds op grond van het Besluit Rechtsverkeer in Oorlogstijd (A 6) nietig zouden zijn en daarom de nietigverklaring door het Instituut op grond van het Besluit Vijandelijk Vermogen overbodig zou wezen;

O. dat dit laatste inderdaad het geval is, aangezien volgens art. 6, eerste lid van het bovengenoemde, in Staatsblad A 6 opgenomen besluit, zonder voorafgaande toestemming van de bij dit besluit bedoelde Commissie, van welke toestemming in dit geval geen sprake is, onder meer is verboden een overeenkomst aan te gaan met een vijandelijk onderdaan, of een handeling te verrichten, die geheel of gedeeltelijk in vijandelijk gebied moet worden tenuitvoergelegd;

O. dat weliswaar in het tweede lid van genoemd artikel is bepaald, dat deze verboden niet van toepassing zijn op handelings-

gen en diensten aangegaan of verricht door personen, die zich in door den vijand bezet gebied bevinden, doch daaraan de restrictie is toegevoegd: „voor zoover deze handelingen en diensten zaken betreffen, welke zich in dat gebied bevinden, mits derzelver gevolgen zich niet buiten dat gebied uitstrekken, noch daarbij onmiddellijk of middellijk belangen van personen betrokken zijn, die zich buiten dat gebied bevinden”, zoodat de tusschen verzoeker en den Duitscher Graser aangegane transacties, die mede in Duitschland gelegen onroerend goed betroffen, terwijl Graser zich, naar verzoeker zelf mededeelt, sinds September 1944 in Duitschland bevond, niet aan de bedoelde verbodsbepalingen van art. 6 lid 1 worden onttrokken;

O. voorts, dat art. 1 lid 1 van hetzelfde Besluit weliswaar bepaalt dat „van rechtswege nietig is elke overeenkomst of handeling als bedoeld in de artt. 7—9, welke is aangegaan of verricht . . . zonder de vereischte voorafgaande toestemming . . .” doch het cijfer 7 hierin kennelijk bij vergissing in de plaats van 6 is gesteld, hetgeen niet alleen uit het verband der artikelen blijkt, maar ook in het oog springt bij vergelijking van art. 10 met de overeenkomstige artikelen in de Regelingen Rechtsverkeer in Oorlogstijd afgekondigd in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië 1940 no. 135, het Publicatieblad van Curaçao 1940 no. 67 en het Gouvernementsblad van Suriname 1940 no. 39, waarom moet worden aangenomen, dat alle in art. 6 opgesomde, zonder toestemming aangegane en verrichte overeenkomsten en handelingen van rechtswege nietig zijn;

O. dat waar de tusschen verzoeker en Graser afgesloten transacties dus reeds van den aanvang af nietig waren, het verzoek van requestrant tot nietigverklaring van de beschikking van het Beheersinstituut kan worden ingewilligd;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door het Nederlandsche Beheersinstituut genomen beschikking van 10 November 1945, waarbij een tusschen verzoeker en Otto Graser gesloten ruilovereenkomst en verschillende ter uitvoering daarvan verrichte rechtshandelingen werden nietig verklaard;

Verstaat, dat de bedoelde ruilovereenkomst en rechtshandelingen van rechtswege nietig zijn;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding, tot op heden begroot op f 50.

No. 419.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juni 1946.
(Mr. Verdam).

Verzoek in kort geding om bij voorraad zich als eigenaar te mogen gedragen ten aanzien van aandelen N.V. Nederlandsch Sportpark afgewezen. De President acht

zich wel bevoegd, doch weigert de gevraagde voorziening, omdat omtrent de vraag of gerequesteerde moet geacht worden de aandelen te goeder trouw te hebben verkregen nog geen jurisprudentie bestaat en derhalve onzekerheid heerscht ten aanzien van de beslissing in de hoofdzaak.

(Hooger beroep aanhangig).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150c.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien voormeld verzoekschrift van Abraham Soep, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. Gerard Polak, zakelijk hiertoe strekkende dat wij bij wijze van voorloopige voorziening bepalen dat ten aanzien van de in het verzoekschrift vermelde aandelen der N.V. Maatschappij tot Exploitatie van het Nederlandsche Sportpark, verzoeker met uitsluiting van ieder ander zich zal mogen gedragen als eigenaar en mitsdien zal mogen uitoefenen alle daaraan verbonden rechten (waaronder dat op een zitplaats in het stadion) met veroordeeling van de gerequesteerden 1. M. A. van Asselt-geb. van Asselt, 2. W. F. F. G. van Asselt, 3. N.V. Maatschappij tot exploitatie van het Nederlandsche Sportpark om een en ander te gehengen en te gedoogen;

Gehoord partijen te onzer terechtzitting van 4 Juni 1946, de gerequesteerde sub 1 en 2 daartoe vertegenwoordigd door hun gemachtigde Mr. Th. P. J. Masthoff.

O. dat de gemachtigde van de gerequesteerden van Asselt aan ons de vraag voorgelegd heeft of wij bevoegd zijn een voorloopig oordeel uit te spreken omtrent een aangelegenheid welke behoort tot het terrein van een andere afdeling van den Raad;

O. dat wij die vraag bevestigend beantwoorden nu art. 150a van het K. B. E 100 ons — mits uit hoofde van onverwijld spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt — bevoegd verklaart in zaken welke de werkzaamheid van den Raad betreffen en daarbij geen uitzondering maakt ten opzichte van eenige Afdeling;

O. dat het hier betreft een tweetal aandelen op naam, welke op 10 Mei 1940 stonden ingeschreven ten name van verzoeker en die na op 24 September 1943 te zijn overgeschreven ten name van J. H. L. Aufenacker vervolgens van deze door bemiddeling van den makelaar in effecten J. Neefjes via de firma D. W. Brand gekocht werden door gerequesteerden van Asselt, op wier naam ze op 1 Maart 1944 werden overgeschreven;

O. dat het geschil tusschen partijen in hoofdzaak betreft de vraag of gerequesteerden van Asselt geacht moeten worden de aandelen te goeder trouw te hebben verkregen;

O. dat als rechter in kort geding wij rekening hebben te houden met den vermoedelijken uitslag van het geding in de hoofdzaak en derhalve hebben te letten op de

jurisprudentie omtrent zaken soortgelijk aan die hoofdzak;

O. dat in casu zich de eigenaardigheid voordoet dat ten aanzien van effectenregistratie zich nog geen jurisprudentie gevormd heeft en allerlei onzekerheid heerscht met name ten aanzien van de vereischten voor goede trouw;

O. dat in die omstandigheden wij meer dan gewone omzichtigheid hebben te betrachten alvorens verandering in den bestaanden toestand te brengen, en wij in het onderhavige geval nu de wijze van verkoop medebracht dat gerequestreerden van Asselt eerst geruimen tijd na den koop hun verkooper en diens voorganger te weten kwamen, het standpunt van verzoeker niet zoozeer aannemelijk achten, dat wij termen voor de gevraagde voorziening aanwezig oordeelen.

Rechtdoende:

Weigeren de gevraagde voorziening.

Veroordeelen verzoeker in de kosten van het geding, tot heden begroot aan de zijde van gerequestreerden van Asselt op f 30 en aan die van de Mij tot exploitatie van het Nederlandsche Sportpark op f 10.

No. 420.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1946. (Prof. Mr. Houwing, Dr. Mr. Zijlstra en Jhr. Mr. van Meeuwen).

Een bewindvoerder aangesteld door het Ned. Beheersinstituut heeft zich te houden aan de door het Nederl. Beheersinstituut verstrekte instructies en kan zich niet beroepen op de bepalingen van het B. W. ten einde volle vrijheid van handelen op te eischen. Beslissing waarvan appèl bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 88.)

G. C. Koning, requestrant, gem. Mr. Th. J. van Es,

tegen:

Het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam e. O., gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien het verzoekschrift van G. C. Koning te Eindhoven dd. 16 Mei 1946 en het hierop binnengekomen antwoord;

Gehoord partijen, requestrant bij monde van zijn gemachtigde Mr. Th. J. van Es, plaatsvervangend notaris te Woerden, Het Nederlandsche Beheersinstituut bij monde van Mr. J. van den Berg en het Plaatselijk Bureau te Rotterdam bij monde van Mr. W. v. d. Grinten;

O. dat requestrant heeft verzocht vernietiging van een beslissing van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam dd. 20 Maart 1946, waarbij dit Bureau

de destijds door Karl Bergel, over wien verzoeker als bewindvoerder is aangesteld, te Rotterdam gedreven onderneming als rechtspersoon heeft aangemerkt en tot bestuurder van dezen rechtspersoon heeft benoemd J. Melles te Rotterdam, subsidiair te verklaren, dat vorenbedoelde beschikking is nietig en van onwaarde;

O. dat de reden, waarom het Nederlandsche Beheersinstituut in deze heeft ingegrepen, hierin gelegen is, dat verzoeker den destijds door de vroegere beheerders van de onderneming Karl Bergel aangestelden bedrijfsleider heeft meenen te moeten vervangen door een anderen bedrijfsleider;

O. dat requestrant zijn verzoek o.m. grondt op zijn opvatting, dat hij als bewindvoerder de volle verantwoordelijkheid voor de zaak draagt en dat het Nederlandsche Beheersinstituut hem derhalve volle vrijheid van handelen moet laten t.a.v. de personen, die hij met een verantwoordelijke functie in de onderneming die tot het onder bewind gestelde vermogen behoort, wil bekleeden; want, dat het Nederlandsche Beheersinstituut t.a.v. de bewindvoerders, genoemd in art. 84 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100, en welke in art. 88 van genoemd Besluit zijn gelijkgesteld met de bewindvoerders van het Burgerlijk Wetboek, slechts het recht heeft tot benoeming en geen beheerende functie kan uitoefenen;

O. dat het Nederlandsche Beheersinstituut daartegenover het standpunt inneemt, dat het wel degelijk conrôle kan uitoefenen op daden van den bewindvoerder en dat het wanneer deze in een bepaald geval niet handelt op een wijze, die het Nederlandsche Beheersinstituut de juiste acht, gerechtigd is een voorziening, als de omstredene te treffen;

O. dat den Raad — wiens bevoegdheden in dezen worden uitgeoefend door het Nederlandsche Beheersinstituut — in art. 88 van vorengenoemd Besluit uitdrukkelijk de bevoegdheid is gegeven van de betreffelijke bepalingen van het Burgerlijk Wetboek af te wijken;

O. dat het Nederlandsche Beheersinstituut dan ook bij de benoeming van Koning als bewindvoerder heeft bepaald, dat de benoemde zich zal gedragen naar de hem door of vanwege het Nederlandsche Beheersinstituut verstrekte c.q. nader te verstrekken instructies;

O. dat requestrant zich derhalve bij zijn bewindvoering heeft te houden aan de door het Nederlandsche Beheersinstituut verstrekte instructies;

Rechtdoende:

Bevestigt de beslissing waarvan appèl;

Veroordeelt requestrant in de kosten van dit geding, aan de zijde van gerequestreerde tot aan deze uitspraak begroot op f 40.

No. 421.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juni 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Baron van der Feltz).

Rechtsbetrekking ontstaan tengevolge van een „Anforderungsbescheid“ gebaseerd op de Verordening 139/42 nietig verklaard. Ontuiming van het door gerequesteerde in gebruik genomen perceelsgedeelte bevolen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Gezien het verzoekschrift dd. 30 Maart 1946 van Johannes Willem Zijlstra, grossier in levensmiddelen, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. F. B. Dozy, strekkende tot nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen, welke zijn ontstaan, doordat de eerste en derde verdieping van het hem in eigendom toebehoorende perceel van Ostadestraat no. 228 en het onderstuk en de eerste verdieping van het hem eveneens in eigendom toebehoorende perceel van Ostadestraat 230, op grond van de Verordening van Rijkscommissaris voor het Bezette Nederlandsche Gebied van 16 December 1942 (Verord. no. 139/42) ten behoeve van den gerequesteerde zijn gevorderd met nevenvorderingen;

Gezien het verweerschrift dd. 2 Mei 1946 van Willem Albers, handelende onder de firma Amsterdamsche Vijlenfabriek v/h Drunb Suchyzki te Amsterdam, en dezer zake woonplaats gekozen hebbende aldaar aan de Weteringschans no. 90, ten kantore van zijn gemachtigde Mr. H. W. P. N. Brans;

Gehoord partijen ter zitting van den Raad van 14 Mei 1946 en gelet op den inhoud der door partijen aan den Raad overgelegde stukken, alsmede op de ter zitting afgelegde verklaringen van de getuigen J. Wustenburg en J. W. Haarman;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat bij Anforderungsbescheid van 10 en 30 Dec. 1943 op grond van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied van 16 December 1942 betreffende de registratie en vordering van goederen (Verordening no. 139/42), vanwege den voornoemde Rijkscommissaris (General-Kommissar für Finanz und Wirtschaft, Hpt. Abteilung Gewerbliche Wirtschaft) ten behoeve van gerequesteerde zijn gevorderd de eerste en derde verdieping van het perceel van Ostadestraat no. 228 en het onderstuk en de eerste verdieping van het perceel van Ostadestraat no. 230, welke beide perceelen in eigendom toebehooren aan verzoeker;

O. dat gerequesteerde, die begin Januari 1944 voornoemde perceelsgedeelten in gebruik heeft genomen, deze thans nog in gebruik heeft, terwijl de door hem te betalen vergoeding voor het gebruik in onderling overleg is vastgesteld op f 116.57 p. maand;

O. dat Verordening no. 130/42 geplaatst is op lijst B, bedoeld in art. 17 van het Besluit Bezettingsmaatregelen (K. B. 93) en derhalve naar gelang het grondgebied van het Rijk in Europa door den vijand is ont-reuimd, buiten werking is getreden;

O. dat verzoeker ingevolge het bepaalde in art. 30 van het Besluit Bezettingsmaatregelen hieraan echter geen rechten kan ont-leenen en derhalve terecht nietigverklaring van de ingevolge die vorderingen tot stand gekomen rechtsbetrekkingen heeft verzocht;

O. dat dit verzoek voor toewijzing vatbaar is, vermits naar het oordeel van den Raad het laten voortbestaan van de tengevolge van de vordering geschapen toestand in ver-band met de bijzondere omstandigheden on-redelijk is;

O. dat gerequesteerde heeft aangevoerd, dat de onderhavige vordering op instigatie van den makelaar J. Hustenburg zou hebben plaats gevonden, en het daarom vreemd aandoet, dat verzoeker thans tracht de gevolgen van de door hem zelf gewilde vorder-ing te niet te doen, waarmede gereques-treerde blijkbaar bedoelt te stellen, dat ver-zoeker onder die omstandigheden niet meer recht toekomt het onderhavige verzoek te doen;

O. dat, daargelaten, dat ten deze van zoo-danig initiatief niet is gebleken — de ver-klaringen van de getuigen Hustenburg en Haarman wijzen veeleer op het tegendeel — in ieder geval verzoeker de onderhavige vorder-ing niet heeft uitgelokt, zoodat niet gezegd kan worden, dat hij zijn recht om het onderhavige verzoek te doen heeft verwerkt;

O. dat gerequesteerde wijders heeft be-toogd en te bewijzen aangeboden, dat hij, nadat de vordering had plaats gevonden, met verzoeker een huurovereenkomst heeft gesloten, wordende een en ander door ver-zoeker ten stelligste ontkend;

O. dat ook dit betoog gerequesteerde niet kan baten daar, indien inderdaad zoodanige huurovereenkomst zou zijn tot stand ge-komen, verzoeker naar het oordeel van den Raad gerechtigd zou zijn vernietiging van die overeenkomst op grond van de bijzon-dere omstandigheden, waaronder zij tot stand gekomen zou zijn, onredelijk te ach-ten is;

O. dat het door gerequesteerde ten deze gedane bewijsaanbod derhalve als niet ter zake dienende moet worden voorbijgegaan;

O. dat er termen bestaan om, nu de huur van eenige andere bij gerequesteerde in gebruik zijnde gedeelten van de perceelen van Ostadestraat 228 en 230 blijkens het bij voorraad uitvoerbaar verklaarde vonnis van den Kantonrechter te Amsterdam van 6 Mei 1946 per 1 Augustus 1946 eindigt, gere-questeerde toe te staan de onderhavige per-ceelsgedeelten tot dienzelfden datum in ge-bruik te houden tegen een vergoeding van f 116.27 per maand;

O. dat het voorgaande leidt tot de navol-gende beslissing;

Rechtdoende:

Gaat voorbij het ten deze door gereques-

treerde gedane bewijsaanbod;

Verklaart nietig de tusschen verzoeker en gerequesteerde tengevolge van voornoemde vordering ontstane rechtsbetrekkingen;

Veroordeelt gerequesteerde om uiterlijk 1 Augustus 1946 de eerste en derde verdieping van het perceel van Ostadestraat 228 en het onderstuk en eerste verdieping van het perceel van Ostadestraat 230 te ontruimen en te verlaten en in denzelfden staat als, waarin voormelde perceelsgedeelten zich bevonden, toen gerequesteerde deze betrof, met de sleutels en hetgeen verder daartoe behoort ter vrije beschikking van verzoeker te stellen;

Machtigt verzoeker om gerequesteerde daartoe zoo noodig te noodzaken met behulp van den sterken arm;

Bepaalt dat gerequesteerde voor het gebruik van meergenoemde perceelsgedeelten aan verzoeker een vergoeding verschuldigd is van f 116.37 per maand;

Wijst af het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt gerequesteerde in de proceskosten aan de zijde van verzoeker gevallen en tot aan deze uitspraak begroot op f 100.

No. 422.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1946. (Prof. Mr. Kollewijn).

Schenking van een jacht door D. H. de Vries handelend onder A.N.B.O. geschonken aan gerequesteerde vernietigd en afgifte gelast aan verzoekers q.q.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.)

Bestuurders der ANBO, requestanten, tegen:

H. D. de Vries, gerequesteerde, gem. Mr. A. Koning.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift dd. 14 September 1945 van H. O. Schalijs, notaris en Mr. J. F. Hijmans in hun kwaliteit van bestuurders van het Algemeen Nederlandsch Beheer van Onroerende Goederen (A.N.B.O.) en het antidotaal request dd. 18 Maart 1946 van H. D. de Vries;

Gehoord ter terechtzitting van 3 Juni 1946 de toelichting van Mr. Kijmans namens het ANBO en de verklaringen van den gerequesteerde, H. D. de Vries, en van diens gemachtigde Mr. A. Koning;

O. dat verzoeker in hoofdzaak heeft gesteld, dat D. H. de Vries, handelende onder den naam A.N.B.O., door in dienst van de Deutsche autoriteiten Joodsch goed te verkopen, op onrechtmatige wijze veel geld tot zich heeft getrokken en daarvan overdadig heeft geleefd; dat het vermogen van het A.N.B.O. (D. H. de Vries) onvoldoende is om ook maar een klein gedeelte van zijn

schulden te voldoen;

dat in dit vermogen zich tot 16 September 1944 (althans tot 1943) zich bevond een kajuitjacht „Golfslag”, doch dit jacht op genoemden datum (of in 1943) door D. H. de Vries zou zijn geschonken aan zijn broer H. D. de Vries, gerequesteerde; dat het laten voortbestaan van deze schenking, zoo zij is gedaan, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn, weshalve wordt verzocht de bedoelde schenking nietig te verklaren en de afgifte van het schip aan bestuurders van het A.N.B.O. te bevelen;

O. dat gerequesteerde hierop in hoofdzaak heeft geantwoord, dat reeds langen tijd vóórdat het A.N.B.O. werd opgericht het jacht „Golfslag” door zijn broer was aangekocht; dat hij op of kort na 28 Januari 1943 het jacht van zijn broer ten geschenke heeft gekregen; dat er op het moment der schenking geen sprake van was, dat hierdoor rechten van schuldeischers konden worden verkort, met conclusie de ingestelde vordering af te wijzen, kosten rechtens;

O. dat bij schrijven van 12 Juni 1946 door verzoekers nog is medegedeeld, dat het A.N.B.O. op 1 December 1941 is opgericht en een opgave is overgelegd van de door D. H. de Vries over het tijdvak van 1 December 1941 tot 28 Januari 1943 gedane privé-opnamen, sluitende met een debetsaldo van f 62,227.31, welke stukken aan gerequesteerde zijn medegedeeld, doch waarop door dezen niet meer is geantwoord;

O. dat ter terechtzitting tusschen partijen vast kwam te staan, dat het litigieuze jacht, de „Golfslag” door D. H. de Vries, tijdens de bezetting aan zijn broer, gerequesteerde, is geschonken;

O. dat het van geen belang is of deze schenking in Januari 1943 dan wel op 16 September 1944 heeft plaats gehad, daar zij in elk geval plaats vond, nadat D. H. de Vries reeds langer dan een jaar, onder den naam van A.N.B.O., als handlanger van den Duitschen overweldiger was opgetreden;

O. dat het immers van algemeene bekendheid is — en tijdens de bezetting ook was — dat D. H. de Vries als zoodanig zijn inkomen trok uit zijn medeplichtigheid aan de berooving van zijn Joodsche landgenooten van hun onroerend goed door den Duitscher, door welke onrechtmatige daden hij medehielp om aan tallozen schade te berokkenen, voor de vergoeding waarvan hij daardoor ook mede aansprakelijk werd;

O. dat gerequesteerde, geheel afgezien van het feit, dat het betreuenswaardig is, dat hij uit handen van zulk een broer nog eenig geschenk wenschte aan te nemen en dit thans wenschte te behouden, wist, naar hij zelf ter terechtzitting heeft verklaard, dat die broer geen of weinig eigen vermogen bezat, zoodat ook hij, evenals zijn broer, moet hebben begrepen, dat deze nooit in staat zou zijn de door zijn medewerking aan de Deutsche wandaden berokkende schade ten volle te vergoeden, terwijl bovendien D. H. de Vries, blijkens de door verzoekers

overgelegde staat, toentertijd ook nog door hen erkende schulden tot een bedrag van meer dan zestig duizend gulden bezat;

O. dat dus iedere onttrekking van goed aan het vermogen van D. H. de Vries, toen hij reeds meer dan een jaar onder den naam A.N.B.O. werkzaam was geweest, een benadeeling van diens crediteuren beteekende, waarvan beide broers zich bewust moeten zijn geweest, zoodat het onredelijk ware die bestanddeelen van dit vermogen, die in de Vries' rooftijd door schenking daaruit zijn verdwenen, niet weder, voorzover dit door vernietiging der schenkingen nog mogelijk is, daarin te doen terugkeeren;

O. dat gerequestreerde om een beslissing ter zake van de kosten naar rechte heeft verzocht;

Rechtdoende:

Vernietigen de in 1943 of 1944 plaats gehad hebbende schenking van het kajuitjacht „Golfslag” door D. H. de Vries aan gerequestreerde;

Machtigen de bestuurders van het Algemeen Nederlandsch Beheer Onroerende Goederen om, zoo noodig met behulp van den sterken arm, dit jacht in bezit te nemen en gelasten den gerequestreerde, H. D. de Vries, het jacht aan genoemde bestuurders af te geven;

Veroordeelen den gerequestreerde in de kosten van het geding, tot op heden aan de zijde van verzoekers gevallen, begroot op f 50.

No. 423.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 7 Juli 1946. (Prof. Mr. Duyfjes, Jhr. Mr. Calkoen en Mr. van Meeuwen).

Beschikking van Beheersinstituut, waarbij op 23 Juni 1946 een beheerder is benoemd over het vermogen van een persoon, die zich op 7 Mei 1945 van het leven had beroofd, bevestigd.

Het vermogen staat van rechtswege onder beheer en mitsdien was het Beheersinstituut bevoegd over dat vermogen een beheerder aan te stellen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen art. 10, 2; 6, 1; 43 (E 133))

J. Westerling, requestrant, gem. Mr. A. J. H. Hanks Drielsma,
tegen:

Het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam e. O., gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 23 Februari 1946 van Jacob Westerling, oogarts te Rotterdam, gemachtigde Mr. A. J. H. Hanks Drielsma, waarbij in beroep wordt gekomen van de beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Om-

geving van 23 Januari 1946, waarbij met ingang van dien datum een beheerder is benoemd over het privé-vermogen van Mevr. L. Westerling-Le Graz, zijne echtgenoot;

Gezien die beschikking en voorts gelezen het antwoord van het Beheersinstituut van 4 Mei 1946;

Gehoord partijen bij de mondelinge behandeling ter 's Raads zitting;

O. dat vaststaat, dat Mevr. Westerling voornoemd, bij of kort na hare arrestatie op 7 Mei 1945 op grond van verdenking wegens eenig misdrijf als bedoeld in art. 6, 1 onder b van het Besluit Vijandelijk Vermogen, zichzelf van het leven heeft beroofd, en dat zij tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa vanaf 12 Juli 1941 tot 16 Maart 1942 sympathiseerend lid van de N. S.B. is geworden;

O. dat in het midden gelaten of zij in de gegeven omstandigheden kan worden beschouwd als te zijn beroofd geweest van hare vrijheid, in elk geval wegens hare verhouding tot de N.S.B. haar vermogen krachtens art. 10, 2 van het even aangehaalde besluit in verband met art. 6, 1 onder a van rechtswege onder het beheer stond van het Beheersinstituut, en dat dit, hoewel niet verplicht tot daden van beheer over te gaan, bevoegd was, dit noodig achtende, over dat vermogen een beheerder aan te stellen;

O. dat namens requestrant in den breede betoogd is, dat er in casu geen aanleiding bestond en bestaat om daden van beheer uit te oefenen, maar dat hij er niet in geslaagd is aan te toonen, dat het Beheersinstituut ten deze misbruik heeft gemaakt van zijn bevoegdheid;

O. dat de beschikking derhalve als overeenkomstig de wet genomen behoort te worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking waarvan beroep;

Verwijst requestrant in de hierop gevallen kosten, aan zijde van gerequestreerde tot heden begroot op f 40.

No. 424.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 1 Juli 1946. (Prof. Mrs. Cleveringa, Duyfjes en Mr. Kollewijn).

Vonnis in kort geding gewezen, betreffende overdracht van beheer van onroerend goed, in appèl bevestigd.

Appellant draagt, wanneer hij niet op eigen onderzoek en inzicht afgaat het risico voor degenen, waarvan hij zich bedient en hun fellen moeten als de zijne worden aangemerkt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150c.)

G. de Heer, gem. Mr. B. van Marwijk Kooy,

tegen:

H. Coltof q.q., gem. Mr. H. Vles.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een beschikking van den plaatsvervangenden Voorzitter der afdeling Onroerende Goederen, gedagteekend van 25 Maart 1946 en meegedeeld 4 April 1946, waarbij bij voorraad een voorziening is getroffen met betrekking tot de perceelen gelegen te Rotterdam (Charlois) aan de Putsche Bocht 163-165, kadastraal bekend als gemeente Charlois, Sectie G, nummers 104-105, daartoe strekkende dat Nico Coltof, bewindvoerder krachtens een beschikking van 4 October 1945 over den afwezigen eigenaar daarvan Jacques Schlicher Cohen, te rekenen van 25 Maart 1946 af gerechtigd is tot en belast met de administratie en het beheer dier verhuurde onroerende goederen, met inachtneming van zoodanige gebruiken als ter zake van zulke goederen te Rotterdam gelden, met dien verstande, dat uit de huren de op de panden drukkende belastingen en verdere lasten, alsmede de onderhoudskosten en verzekeringspremiën moeten worden voldaan, terwijl onder gelijk-tijdige (zulks voor het eerst op 1 Juli 1946) inzending eener specificatie aan den secretaris van Gedelegeerden het daarna overblijvende ten minste eenmaal per kwartaal moet worden gedeponereerd bij de N. V. Het Onderling Crediet te Rotterdam ten name van den Secretaris van Gedelegeerden te Rotterdam van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel, zulks ten behoeve van dengene, dien het blijkens het hoofdgeding zal blijken aan te gaan, en met bevoegdheid van den Secretaris om aan requestant van het gedeponeerde bedrag zoodanige sommen af te dragen als hij wenschelijk en mogelijk acht;

Gelet op het verzoekschrift van Gerrit de Heer te Rotterdam van 9 April 1946, strekkende tot vernietiging hiervan;

Gelet voorts op het verzoekschrift van Nico Coltof in zijn bovenvermelde hoedanigheid van 27 Mei 1946, strekkende tot afwijzing van het ingestelde beroep;

Gehoord partijen in hun mondelinge toelichtingen, op 1 Juli 1946 verstrekt voor partij de Heer door Mr. B. van Marwijk Kooy te Rotterdam en voor partij Coltof door Mr. H. Vles te Rotterdam;

O. dat het beroep tijdig is ingesteld, nu de beschikking niet eerder naar buiten kenbaar is gemaakt dan op 4 April 1946;

O. dat bovenvermelde voorziening bij voorraad is getroffen uit overweging, dat, waar de bedoelde onroerende goederen den 28sten Augustus 1942 krachtens een maatregel van den bezetter, die geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, door een instelling, die niet gerechtigd was over den eigendom te beschikken, zijn verkocht en geleverd aan zekeren Rijnerus Rijnders, die hen heeft doorverkocht en geleverd aan

partij Gerrit de Heer en deze derhalve niet te goeder trouw is geweest bij de verkrijging ervan, het te verwachten is, dat de Raad voor het Rechtsherstel den oorspronkelijken eigenaar Schlicher Cohen in zijn eigendomsrecht zal herstellen;

O. dat partij Gerrit de Heer heeft bevestigd, dat hij, toen hij de goederen van Rijnerus Rijnders in koop aanvaardde, aan eenige door hem gebezigde tusschenpersonen heeft gevraagd, of ze voorheen in handen van Joden waren geweest en hem hierop ontkennend is geantwoord, waaruit hij zijn goede trouw heeft afgeleid;

O. dat de Heer evenwel bij raadpleging der openbare registers had kunnen bemerken, dat degene, die hem de goederen verkocht, en diens rechtsvoorgangers niet bevoegd waren over den eigendom ervan te beschikken, zoodat hij niet te goeder trouw in den zin van art. 27 lid 1 van het Besluit herstel rechtsverkeer is geweest, en, wat er van zijn persoonlijke onwetendheid ook aan moge zijn geweest, deze zijn gebrek aan goede trouw in dien zin niet vermag weg te nemen, daar hij, zoo hij niet begeerde af te gaan op eigen onderzoek en inzicht, het risico droeg van degenen, waarvan hij zich bediende, en hun feilen als de zijne moeten worden aangemerkt; dat toch anders het genoemde artikel een premie zou stellen op slordigheid en lichtvaardigheid van vertrouwden en het de beteekenis der registers ten eenenmale zou ondermijnen;

O. dat van den kant van den verzoeker nog is aangevoerd, dat de uitlegging van art. 27 lid 1 als boven gevolgd zou meebrengen, dat de verkrijger in omstandigheden als de onderhavige met betrekking tot onroerende goederen nimmer te goeder trouw kan zijn geweest, zoo hij zich uit de registers gewaarschuwd had moeten rekenen, terwijl toch art. 27 lid 1 de mogelijkheid van goede trouw wel onderstelt, zoodat die uitlegging onjuist moet worden geacht en aan moet worden genomen, dat art. 27 lid 1 slechts subjectieve goede trouw eischt, doch deze redeneering, daargelaten haar overige waarde, miskent, dat art. 27 lid 1 zich niet tot onroerende goederen beperkt;

O. dat de beschikking waarvan beroep derhalve dient te worden bekrachtigd omdat de verwachting omtrent de beslissing ten gronde, waarop zij steunt, terecht is gekoesterd en het uit den aard der zaak van groot belang is voor belanghebbenden, dat terstond op voor hen veilige wijze in het beheer wordt voorzien;

Rechtdoende:

Verwerpt het ingestelde beroep en bekrachtigt de gegeven voorziening;

Veroordeelt partij de Heer in de kosten van dit geding, tot op deze uitspraak bepaald op f 50.

No. 425.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1946. (Prof. Mr. Kollewijn).

Arbeidsovereenkomst door Verwalter en gerequesteerde gesloten nietig verklaard met bepaling dat gerequesteerde geen aanspraak ter zake van arbeidsloon of anderszins tegen requestrante kan geldend maken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Confectiefabriek J. Gazan, requestrante, gemachtigde Mr. E. Droogleeve Fortuyn, tegen:

H. F. Peeters, gerequesteerde, gemachtigde Mr. J. H. Junge.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van de Handelsenootschap „Confectiefabriek J. Gazan” van 30 Maart 1946 en het daarop gevolgde antwoord van H. F. Peeters van 22 Mei 1946;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 8 Juli 1946, requestrante bij monde van haar procureur Mr. C. J. Colijn;

O. dat verzoekster in hoofdzaak heeft gesteld, dat haar bedrijf in 1940 door de Duitse autoriteiten als vijandelijk vermogen onder beheer is gesteld en later als joodsch vermogen is behandeld;

dat de beheerder, de Deutsche F. Strunk, per 1 Maart 1941, H. F. Peeters, gerequesteerde, in dienst nam, die tot de bevrijding in dienst is gebleven en zich thans op het standpunt stelt, dat de arbeidsovereenkomst nog voortduurt, in ieder geval tot 28 April 1946 heeft voortgeduurd, en op grond daarvan achterstallig loon vordert;

weshalve zij den Raad heeft verzocht nietig te verklaren de op 8 Februari 1941 tusschen gerequesteerde en F. Strunk gesloten arbeidsovereenkomst en te verklaren, dat gerequesteerde geenerlei aanspraak jegens requestrante ter zake van arbeidsloon of anderszins kan geldend maken, kosten rechs;

O. dat verweerder de toewijzing der vordering op verschillende gronden, die hieronder bespreking zullen vinden, heeft bestreden en tot onbevoegdverklaring, resp. niet-ontvankelijkverklaring dan wel afwijzing van de vordering heeft geconcludeerd;

o. dat tusschen partijen vaststaat, dat de zaak van requestrante door de Duitse autoriteiten onder beheer werd gesteld en dat de Duitser Strunk de litigieuze arbeidsovereenkomst met gerequesteerde heeft gesloten;

O. dat de bedoelde arbeidsovereenkomst dus onder dwang van den vijand is tot stand gekomen, zoodat het achterwege blijven van een ingrijpen van den Raad onredelijk zou

zijn, en dit te meer nu gerequesteerde, die de arbeidsovereenkomst afsloot met een persoon, van wien hij wist, dat hij Duitscher was, als vertegenwoordiger van een zaak, waarvan hij wist, dat zij „joodsch” was, moet hebben begrepen, dat zijn tegenpartij de Confectiefabriek Gazan niet op rechtmatige wijze vertegenwoordigde;

O. dat gerequesteerde tegen toewijzing van het verzoek ten onrechte art. 6 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen in het geding brengt, aangezien dit artikel wel den werkgever verbiedt arbeidsverhoudingen te beëindigen, doch hiervan in casu geen sprake is;

O. dat de opmerking van gerequesteerde, dat art. 23 E 100 toepassing mist, omdat een arbeidsovereenkomst niet tot voorwerp heeft een recht of een zaak, reeds hierom geen hout snijdt omdat een arbeidsovereenkomst wel degelijk rechten tot voorwerp heeft en het hier bovendien gaat om een rechtsbetrekking tusschen personen, waarvan tenminste één ingezetene van het Koninkrijk is;

O. dat de tegenwerping van gerequesteerde dat verzoekster in haar verzoek niet zal kunnen worden ontvangen, omdat partijen niet kunnen worden hersteld in den staat waarin zij zich voor het sluiten van de overeenkomst bevonden, niet opgaat, omdat de eisch, dat herstel in den vorigen toestand mogelijk moet zijn, nergens door den wetgever is gesteld;

O. dat tenslotte de opvatting van gerequesteerde dat de omstandigheden, waaronder hij het verzoekster in dienst is getreden en arbeid heeft verricht niet van dien aard zijn dat zij nietigverklaring der tusschen partijen bestaande arbeidsovereenkomst wettigen, niet door den Raad wordt gedeeld, die integendeel van meening is, dat een arbeidsovereenkomst, namens requestrante door een Duitser Verwalter gesloten met een werknemer, die maar al te bereid was om zelfs nog na September 1944 arbeid, die geheel of bijkans geheel aan de Duitse Wehrmacht ten goede kwam, te blijven verrichten, niet op naam van requestrante gehandhaafd kan blijven;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de op 8 Februari 1941 tusschen gerequesteerde en F. Strunk gesloten arbeidsovereenkomst;

Verstaat, dat gerequesteerde geenerlei aanspraak ter zake van arbeidsloon of anderszins tegen requestrante kan geldend maken;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding, tot op heden begroot op f 50.

BESCHIKKINGEN HOOGЕ АУТОРИТЕИТЕН

266.	's-Gravenhage	1946 13 Juli	Fiat-executie geweigerd, aangezien: de opgelegde verbeurdverklaring vermoedelijk te hoog is.
267.	Groningen	1946 17 Juni	het Tribunaal het verzet tegen de voorwaardelijke buitenvervolginstelling niet juist behandeld heeft.
270.	Amsterdam	1946 18 Juli	de opgelegde maatregelen te licht geacht moeten worden.
276.	Arnhem	1946 11 Juli	geen vermogen aanwezig is.
277.	—	1946 27 Juni	geen gedraging van beschuldigde aanwezig is.
278.	—	1946 27 Juni	termijn van dagvaarding niet in acht genomen is.
279.	's-Gravenhage	1946 16 Juli	bescheiden nagekomen zijn, die van invloed kunnen zijn op strafmaat.
280.	's-Hertogenbosch	1946 29 Juni	het T.B. den opgelegden maatregel niet kent.
286.	's-Gravenhage	1946 19 Juli	„zich beledigd voelen” geen strafbare gedraging is.
292.	Arnhem	1946 26 Juni	beschuldigde in de N.S.B. een voortzetting der Bellamy-gedachte zag.
293.	—	1946 11 Juli	de uitspraak niet behoorlijk met redenen omkleed is.
294.	's-Hertogenbosch	1946 31 Juli	de opgelegde maatregel van interneering zonder advies omtrent den tijdsduur daarvan te zwaar is.
295.	's-Gravenhage	1946 29 Juli	later ingekomen stukken een strengere correctie vereischen.
296.	—	1946 19 Juli	de te elementaire maatregelen niet voldoende gemotiveerd zijn.
297.	—	1946 17 Juli	het dictum een omissie bevat.

UITSPRAKEN TRIBUNALEN

268.	Amsterdam	1946 14 Juni	Volledige uitspraak.
269.	—	1946 20 Mei	Idem.
271.	—	1946 21 Juni	Lidm. medisch front.
272.	—	1946 28 Juni	Dienst bij hulplandwacht.
273.	—	1946 16 Juli	Gunsten vragen aan N.S.B.-chef.
274.	Breda	1946 29 April	Leveranties aan niet-militaire Duitsche afnemers.
275.	—	1946 18 Juni	Desbewustheid-Geheugenstoornis.
280.	's-Hertogenbosch	1946 21 Sept.	Volledige uitspraak.
282.	Amsterdam	1946 18 Juni	Vertaling van anti-democratische geschriften.
283.	—	1946 28 Mei	Beschuldiging vervallen verklaard.
284.	Zutphen	1946 5 April	Beteekenis van „trachten” en „pogen”.
285.	Leeuwarden	1946 18 Maart	Aankoop van Joodsch eigendom.
287.	Zutphen	1946 12 Juli	Medewerking aan „De Schouw”.
288.	—	1946 20 Juni	Ontbinding van de gemeenschap van winst en verlies.
289.	—	1946 20 Juni	Arbeidsdienst voor meisjes.
290.	Amsterdam	1946 3 Juni	Nat. Soc. Studentenfront.
291.	—	1946 3 Juni	Beoordeeling der omstandigheden.
298.	—	1946 14 Juni	Plaatsen van handteekening op verjaardagslijst v. Mussert.
299.	Almelo	1946 20 Juni	Volledige uitspraak.

11 September 1946 (af. 10)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 426—436

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

No. 426.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 2 Mei 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Berghuis, Mr. Nagel,
Lt. Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Het doen van een aangifte bij de Landwacht, dat men door iemand met wien men een burgerrechtelijk geschil heeft, bedrogen is, levert i.e. op het misdrijf van art. 26 B.B.S.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Hendrik Hingstman, landbouwer, wonende te Zeyen, gemeente Vries, thans geïnterneerd in het Bewarings- en verblijfskamp te Westerbork.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gehoord de vordering van den Procureur-Fiscaal;

Gehoord den verdachte, bijgestaan door Mr. G. P. Haverkamp, advocaat te Groningen;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: In of omstreeks het eind van de maand Maart 1945 heeft hij te Groningen, althans in Nederland, opzettelijk bij de Landwacht te Groningen aangifte gedaan, dat hij — N.S.B.er — bij het kopen van een paard van F. J. Niezemuller door dezen was bedrogen, althans benadeeld, een en ander, terwijl hij, verdachte, wist, dat ter zake reeds een civiele procedure namens hem aanhangig was gemaakt, waardoor — naar hij, verdachte, wist, althans kon begrijpen — Niezemuller voornoemd werd blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -bepanking, eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en tengevolge waarvan Niezemuller op of omstreeks 4 April 1945 door de Landwacht werd gearresteerd;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard, de getuige Franciscus Johannes Niezemuller:

dat hij in één der maanden Januari of Februari 1945 een hengst heeft verkocht aan den verdachte; dat eenigen tijd daarna de verdachte hem mededeelde, dat de hengst niet aan de verwachtingen beantwoordde en beweerde, dat het dier met een verborgen gebrek behept was geweest tijdens den verkoop; dat hij, getuige, na advies van zijn veearts te hebben ingewonnen, den verdachte heeft geantwoord, dat hij diens standpunt niet deelde; dat hij, getuige, nog eenigen tijd later een dagvaarding heeft ontvangen, waarin hij door verdachte ter zake van dien koop in rechte werd betrokken;

dat daarna, en wel op 1 April 1945, een tweetal personen, welke hij voor landwachters aanzag, in zijn, getuige's, woning kwa-

T. 2.

men en hem bevolen met hen mede te gaan; dat hij, uit vrees voor die personen, tegen zijn zin aan dat bevel gevolg heeft gegeven en door hen gebracht is naar Groningen, waar zij hem leidden naar een perceel aan de Emmasingel, dat hem bleek een Heerbankwartier van de N.S.B. te zijn;

dat hij daar verhoord is door een persoon, die op hem den indruk maakte daar Commandant te zijn, welke man hem voorhield dat hij aan Hingstman, verdachte, een paard verkocht had, dat niet deugde; dat hij, getuige, den indruk kreeg, dat die man zich op het standpunt stelde, dat hij, getuige, den verdachte bij den verkoop van dien hengst bedrogen had; dat hij zich bedreigd voelde door de inmenging van dien persoon in zijn geschil met verdachte;

de getuige Jan Kamphuis,

dat hij in één der maanden Januari of Februari 1945 zijn bemiddeling heeft verleend bij een koopovereenkomst, waarbij getuige Niezemuller een hengst verkocht aan den verdachte;

dat daarna tusschen Niezemuller en verdachte moeilijkheden zijn ontstaan over dat paard, hetgeen hij weet, doordat beide partijen hem daarover spraken;

dat op een dag omstreeks 1 April 1945 getuige Niezemuller bij hem, getuige, te Groningen aan huis kwam, vertellende dat hij, Niezemuller, dien dag door twee landwachters was opgehaald en naar Groningen naar het Heerbankwartier van de N.S.B. was gevoerd en dat men hem daar had gezegd, dat men de zaak tusschen hem, Niezemuller, en verdachte wel zou beslissen; dat Niezemuller toen hij dat vertelde geheel ontdaan leek en zijn, getuige's, hulp inriep;

dat hij, getuige, toen bij den informatiedienst van de Telefoon gevraagd heeft naar het nummer van het Heerbankwartier te Groningen en het hem opgegeven nummer heeft opgescheld, dat hij, toen hij aansluiting verkreeg, verzocht te mogen spreken met dengene die de zaak tusschen Niezemuller en Hingstman behandelde; dat hij daarop werd te woord gestaan door iemand, die van die zaak op de hoogte scheen en hem, getuige, toevoegde, dat Niezemuller Hingstman bedrogen had door hem een slecht paard te leveren;

de verdachte:

dat hij in één der maanden Januari of Februari 1945 van getuige Niezemuller een hengst gekocht heeft; dat dat paard gebreken vertoonde, weshalve hij van Niezemuller geëischt heeft, dat hij het dier tegen teruggave van den koopprijs terug zou nemen; dat Niezemuller weigerde daaraan te voldoen; dat hij vervolgens aan den advocaat Mr. B. te Groningen opdracht heeft gegeven Niezemuller in rechte aan te spreken;

dat hij eenigen tijd later, ongeveer einde Maart 1945, zich te Groningen in een café bevond in gezelschap van zijn zwager Bos, van wien hij wist, dat hij bij de N.S.K.K. gediend had; dat zich bij hen een persoon voegde; dat hem uit het gesprek bleek, dat die persoon, die Jan Smit genoemd werd en

Bos elkander kenden; dat het gesprek kwam op het geschil dat hij, verdachte, met Niezemuller over het paard had; dat die Smit aanbod er bij zijn, Smit's, Commandant over te spreken en de zaak bij dezen aanhangig te maken; dat hij, verdachte, toen begreep en vernam, dat deze Smit lid van de Nederlandsche Landwacht was en tezamen met Bos bij de N.S.K.K. gediend had; dat hij het aanbod van dien Smit heeft aangenomen en daarbij de bedoeling en de hoop had, dat getuige Niezemuller onder druk van de Landwacht zou worden gezet en daardoor zou toegeven aan zijn, verdachte's, eischen in het geschil over het paard;

dat hij gedurende den oorlog sympathiseerde met de N.S.B. gedachte;

O. dat het door verdachte aannemen van het aanbod van Jan Smit, het geschil bij diens commandant — een commandant van de Landwacht — aanhangig te maken, neerkomt op het door verdachte doen van een aangifte bij de Landwacht;

O. dat door de verklaring van Niezemuller, dat hij bij zijn verhoor op het Heerbankwartier den indruk kreeg, dat de hem verhoorende persoon zich op het standpunt stelde, dat hij, Niezemuller, den verdachte bij den verkoop van den hengst bedrogen had en door de verklaring van Kamphuis, dat de persoon, die hem telefonisch te woord stond, hem toevoegde, dat Niezemuller Hingstman bedrogen had door hem een slecht paard te leveren — bewezen wordt, dat voormelde aangifte heeft ingehouden, dat verdachte bij het koopen van een paard van F. J. Niezemuller door dezen was bedrogen;

O. dat het, zeker in het jaar 1945, van algemeene bekendheid was, dat de Nederlandsche Landwacht behoorde tot de helpers van den Duitschen vijand, en dat de bij deze instelling verbonden personen veelal niet schroomden om bij conflicten tusschen personen, van wie zij terecht of ten onrechte meenden, dat zij met het Nationaal-Socialistische Duitschland of met het Nationaal-Socialisme sympathiseerden en andere personen, bij wie zij die sympathie afwezig achtten, door het nemen van willekeurige maatregelen tegen laatstbedoelde personen, ten gunste van dier wederpartij in te grijpen;

O. dat ook verdachte dit één en ander heeft moeten weten, terwijl het hem blijkens zijn eigen verklaring ook juist om zoodanig ingrijpen te doen is geweest;

O. dat daardoor verdachte's opzet zooals dit is ten laste gelegd, bewezen wordt;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte omstreeks het eind van de maand Maart 1945 te Groningen opzettelijk bij de Landwacht te Groningen aangifte heeft gedaan, dat hij bij het koopen van een paard van F. J. Niezemuller door dezen was bedrogen, één en ander, terwijl hij wist, dat ter zake reeds een

civiele procedure namens hem aanhangig was gemaakt, waardoor — naar hij, verdachte, wist — Niezemuller voornoemd werd blootgesteld aan eenige maatregel door of vanwege de helpers van den vijand;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bezwezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van;

Het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenigen maatregel door of vanwege de helpers van den vijand, strafbaar gesteld bij art. 26 j°. 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; enz. (volgt veroordeeling tot een jaar gev.straf en ontzetting uit de kiesrechten voor het leven, met verlot tot cassatie, Red.).

No. 427.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 13 Juli 1946. (Mrs. Lunsingh Tonckens, Scholten en Hinloopen Labberton).

Vordering van verzoekster (Rijn Lloyd) dat worde verklaard, dat zij eenig gerechtigde is van een door haar van J. J. Mark gekocht lichterschip, oorspronkelijk toebehoorende aan gerequesteerde (Gosler) toegewezen.

Goede trouw van Rijn Lloyd aangemen.

In reconventie Mark veroordeeld om aan Gosler schadevergoeding te betalen, door Gosler te dezer zake geleden.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 26.)

Aan den Raad voor het Rechtsherstel afdeling Rechtspraak 's-Gravenhage.

Geeft eerbiedig te kennen:

de Naamlooze Vennootschap N. V. Rijn Lloyd Scheepvaart en Expeditiebedrijf, gevestigd en kantoorhoudende te Rotterdam, gemachtigde Mr. J. S. Hoek;

dat requetrante bij notarieele acte dd. 3 Juli 1944 heeft gekocht van Jacobus Johannes Mark te Amsterdam, gelijk deze aan gene heeft verkocht, een ijzeren lichter genaamd Zuid-Willemsvaart groot 133⁶⁴⁵ ton met toebehooren voor den prijs van f 4000;

dat de verkooper den lichter heeft geleverd en requetrante hem heeft ontvangen en aan verkooper den koopprijs heeft betaald en deze dien heeft ontvangen, blijkende zulks uit genoemde authentieke acte;

dat op of omstreeks 21 Juni 1945 de vennootschap onder firma A. Gosler & Zonen, te Amsterdam gevestigd en kantoorhoudende en aldaar domicilie gekozen hebbende ten kantore van den advocaat en procureur Mr. J. van Proosdij aan de de Laiesse-

straat no. 62, ten deze gerequesteerde, requestrante heeft doen weten, dat gerequesteerde eigendomsrechten met betrekking tot den lichter pretendeerde, omdat dit schip deze Joodsche firma toebehoord had en tijdens de Deutsche bezetting van Nederland door den over haar gestelden zg. Verwalter zonder goedvinden der firmanten aan eerder genoemden Mark was verkocht en geleverd;

dat het schip sedert Juni 1945 renteloos te West-Grafdijk in Noord-Holland ligt, alwaar het zich voor herstelwerkzaamheden bevindt, en requestrante recht en belang heeft, ook omdat zij bij een voortduren van dezen toestand schade lijdt, dat de ongegrondheid dier pretentie ten spoedigste door Uw Raad worde vastgesteld;

dat er momenteel een groot tekort aan schepen is en ook het algemeen belang vordert, dat het quaestieuse schip zoo spoedig mogelijk dienst kan doen;

dat nl. requestrante een Rijn-reederij is en behalve op den Rijn ook op andere rivieren en kanalen in en buiten Nederland aan de binnenscheepvaart deelneemt;

dat naar uit het voorgestelde duidelijk is, requestrante de pretentie der firma Gosler als onjuist en ongegrond afwijst en stelt te goeder trouw den lichter van Mark te hebben gekocht;

dat de directeur van requestrante, die het schip toevallig te Amsterdam had aangehouden, na van een te goeder naam en faam bekend staand ingenieursbureau aldaar te hebben vernomen van wien hij het schip kon koopen, tot dien koop voor requestrante is overgegaan;

dat deze directeur niet wist of redelijkerwijze had kunnen of moeten weten of vermoeden, dat gerequesteerde den eigendom en het bezit van den lichter had verloren op de wijze boven omschreven, en requestrante ook de juistheid daarvan betwist en ontkent;

dat requestrante meent niet tot eenig bewijs gehouden te zijn, maar des noodig bewijs harer stellingen aanbiedt te leveren door alle middelen rechtens;

Weshalve requestrante Uw Raad eerbiediglijk verzoekt bij declaratoire uitspraak te willen vaststellen, dat sedert 3 Juli 1944 requestrante is eenig en uitsluitend gerechtigde tot den eigendom en het bezit van genoemden lichter en een ieder meer speciaal gerequesteerde zich van aanspraken en handelingen met betrekking tot dien eigendom en dat bezit zal hebben te onthouden. met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten dezer procedure.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaande requesten in conventie en reconventie;

Gehoord partijen, de N.V. Rijn Lloyd Scheepvaart & Expeditiebedrijf (hierna te noemen Rijn-Lloyd) bij monde van den Directeur, bijgestaan door den advocaat Mr. L. A. E. Briet, de firma A. Gosler & Zn. (hierna te noemen firma Gosler) bij monde van hare beide firmanten Gosler, bijgestaan

door den advocaat Mr. G. Jonker, J. J. Mark in persoon bijgestaan door de advocaat Mej. Mr. E. J. H. Verboom;

O. dat de Rijn-Lloyd verzocht heeft te verklaren voor recht dat zij eigenares en bezitster is van de op 3 Juli 1944 gekochte lichter Zuid-Willemsvaart, en dat derden speciaal de firma Gosler zich zullen onthouden van aanspraken en handelingen met betrekking tot den eigendom en bezit;

O. dat de firma Gosler dit verzoek heeft bestreden op grond dat de lichter buiten haar weten door den, door den Duitschen bezetter over haar als joodsche firma aangestelden, Verwalter Schröder is verkocht aan J. J. Mark, die de lichter op zijn beurt weder aan requestrante heeft verkocht;

O. dat de firma Gosler eisch doende in reconventie heeft verzocht op grond van de bepalingen van het K. B. E 100 nietig te verklaren, zoowel den verkoop van den lichter aan Mark, als den verkoop aan de Rijn-Lloyd, gedaagde in reconventie, met veroordeeling van de Rijn-Lloyd tot afgifte van den lichter Zuid-Willemsvaart binnen 8 dagen na het vonnis, en betaling van f 100 per dag dat Rijn-Lloyd niet voldoet aan de veroordeeling tot afgifte, terwijl de firma Gosler verder subsidiair heeft aangevoerd dat het schip voor haar sloopbedrijf een grootere waarde heeft dan voor de Rijn-Lloyd, die vele schepen bezit voor haar bedrijf;

O. dat de firma Gosler verder veroordeeling heeft verzocht van J. J. Mark tot vergoeding van alle schaden, die zij heeft geleden, omdat zij niet in het bezit van den lichter is geweest, nader op te maken bij staat;

O. dat ter zitting van 17 Juni 1946 is komen vast te staan, dat de Directeur der Rijn-Lloyd in 1944 toevallig den ongebruikt liggenden lichter Zuid-Willemsvaart in Amsterdam opmerkende dezen bij notarieele akte voor f 4000 heeft gekocht van J. J. Mark na eerst bij de Reederij van der Schuyt te Rotterdam te hebben geïnformeerd en te hebben vernomen dat de lichter Zuid-Willemsvaart, welke van het jaar 1879 dateert, inderdaad aan hare dochter-Maatschappij Zuid-Willemsvaart had toebehoord, doch dat zij deze voor oud roest had verkocht;

O. dat voor de firma Gosler wordt beweerd dat de Rijn-Lloyd hiermede niet had kunnen volstaan, doch dat zij bij Mark had moeten navragen wie de vroegere eigenaren van den lichter waren geweest, en ook bij den havenmeester te Amsterdam had moeten informeren, waar alle schepen bekend zouden zijn;

O. dat de Rijn-Lloyd hiertegen heeft aangevoerd dat zij navraag heeft gedaan of de lichter was ingeschreven, hetgeen niet het geval bleek te zijn, terwijl zij verder heeft volgehouden en niet is weersproken, dat bij den Havenmeester alleen de namen van schepen en van schippers bekend zijn, en dat daar geen aantekening of register van eigenaren wordt gehouden;

O. dat verder is komen vast te staan dat Mark reeds lang voor den oorlog schepen voor sloop en afbraak kocht en ook in tweede handsche schepen handelde, zoodat de Rijn-Lloyd alle aanleiding had Mark als regulair handelaar te beschouwen;

O. dat het den Raad voorkomt dat het beroep op goede trouw van de Rijn-Lloyd, die omtrent de herkomst van den lichter niet door Mark werd ingelicht, het schip bij notarieele akte kocht, het liet inschrijven, voor f 16,000 machines kocht en groote bedragen aan reparatie betaalde, aanvaardbaar is;

O. dat Mark erkend heeft te hebben geweten dat de door hem voor f 3500 gekochte lichter joodsch bezit was en dat zijn poging om zijn goede trouw aannemelijk te maken door den Raad niet geslaagd wordt geacht, zoodat het billijk voorkomt, dat de firma Gosler een deel der schade, doordat de verkoopsprijs niet aan haar ten goede kwam, op hem kan verhalen;

O. dienaangaande dat ter zitting is gebleken uit de verklaringen der firmanten Gosler, dat de firma Gosler in 1939 2 schepen, waarvan de schroopprijs f 1500 bedroeg, voor f 2750 kocht, en dat zij van den onderwerpeliĳken lichter, een dier 2 schepen, de machines verkocht voor f 1000;

O. dat hieruit en uit het feit dat de lichter niet werd ingeschreven blijkt, dat de firma Gosler de schepen voor sloop heeft gekocht, en dat, nu omtrent het lot van het andere schip niets werd gezegd, kan worden aangenomen dat het andere schip ongeveer dezelfde waarde had, zoodat het verlies door den onrechtmatigen verkoop van den lichter Zuid-Willemsvaart aan J. J. Mark geleden, geschat kan worden op f 375;

O. dat het den Raad derhalve redelijk en billijk voorkomt die schade door den gedaagde in reconventie J. J. Mark te laten dragen;

O. dat het belang van de Rijn-Lloyd om den lichter, die door haar met groote kosten weder vaar-klaar gemaakt wordt, weder voor kolentransport in de vaart te brengen, zeker niet minder groot geacht moet worden, dan het belang van de firma Gosler, die reeds van ouds handel dreef in tweede handsche machines, de waardevolle deelen uit den lichter verkocht en bovendien voor het vervoer van schroot op de schippers-beurs volop vervoergelegenheid zal kunnen vinden;

O. dat derhalve ook uit het oogpunt van meerdere waarde voor de firma Gosler geen aanleiding bestaat het subsidiair verzoek van eischeresse in te willigen.

Rechtdoende:

In conventie:

Wijst de gedane vordering toe;

Verstaat dat requestrante sedert 3 Juli 1944 als eenig gerechtigde van bovengenoemden lichter Zuid-Willemsvaart is aan te merken, en dat de firma Gosler zich van aanspraken en handelingen met betrekking tot den eigendom en bezit zal onthouden.

In reconventie:

Ontzegt de gedane vorderingen tegen ge-

daagde Rijn-Lloyd;

Wijst de vordering tegen de gedaagden Mark gedeeltelijk toe;

Veroordeelt J. J. Mark om aan eischeresse in reconventie, bij wijze van schadevergoeding te betalen de somma van f 375;

Bepaalt de kosten in conventie ten laste van de firma Gosler tot aan deze uitspraak op f 75;

Bepaalt de kosten in reconventie tot aan deze uitspraak op f 100, met dien verstande dat daarvan zullen worden gedragen door de firma Gosler f 50 en J. J. Mark f 50;

Ontzegt het in conventie en reconventie anders en meer gevorderde.

No. 428.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 Juli 1946. (Prof. Mr. Duyfjes, Jhr. Mr. Calkoen en Jhr. Mr. van Meeuwen).

De geldleening tusschen verzoeksters en de N. V. Landelijke Hypotheekbank gesloten, nietig verklaard. De hypothecaire inschrijving ingevolge deze geldleening gesteld eveneens nietig verklaard en de doorhaling daarvan bevolen.

Het is juist de strekking van het K. B. E 100 om in de bijzondere oorlogsomstandigheden een uitzonderlijke maatstaf aan te leggen in afwijking van de gewone rechtsregelen.

Op grond daarvan geen reden voor toewijzing van de reconventioneele vordering tot teruggave wegens onverschuldigde betaling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 26.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van de N. V. Koninklijke Nederlandsche Lood- en Zinkpletterijen voorheen A. D. Hamburger en van de N. V. de Utrechtsche Walswerken, erven A. H. Hamburger van 24 Augustus 1945, nader gewijzigd bij verzoekschrift der eerste verzoekster van 6 Januari jl. en nogmaals gewijzigd bij verzoekschrift van beide verzoeksters van 12 April jl., waarbij verzoeksters als hun gemachtigde stellende Mr. D. Simons, advocaat en procureur en accountant, zich tot den Raad wenden met verzoek:

a. nietig te verklaren de tusschen verzoekster sub 1 en de gerequesteerde bestaande rechtsbetrekking van geldleening;

b. in verband hiermede nietig te verklaren de acte van schuldbekentenis met hypotheekstelling, den 17den Maart 1944 voor notaris G. W. Vaags te Utrecht verleden;

c. in verband hiermede nietig te verklaren de tot stand gebrachte hypotheek op de in het verzoekschrift d.d. 24 Augustus 1945 omschreven onroerende goederen van verzoekster sub 1 en van verzoekster sub 2 in

de registers ten hypotheekkantore te Utrecht, Amsterdam, 's-Gravenhage en Leeuwarden en de doorhaling van de inschrijvingen daarvan te bevelen;

d. de gerequesteerde te veroordeelen tot betaling van f 14,400 aan verzoekster sub 1;

e. te bepalen, dat op den boedel van de gerequesteerde, subs. den Staat, meer subs. de persoon, welke Uwe Raad mocht aanwijzen, overgaan de rechten, welke verzoekster sub. 1 mocht hebben of verkrijgen door het herstel van de rechtmatige aandeel- en obligatiehouders op Lippmann, Rosenthal & Co., Sarphatistraat, Amsterdam, de Vermogensverwaltung und Rentenanstalt of andere instellingen, of personen, tengevolge van den inkoop van de aandeelen en de aflossing van de obligaties, hiervoren genoemd;

f. gerequesteerde te veroordeelen in de kosten van de behandeling.

Mede gelezen het antwoord op deze verzoekschriften van 31 Mei 1945 van de N.V. Landelijke Hypotheekbank, vertegenwoordigd door hare bestuurders Mr. A. F. van Manen en Mr. A. E. J. Nysingh, van wie eerstgenoemde als gemachtigde in deze procedure optreedt, waarbij wordt geconcludeerd:

a. *In conventie:*

I. verzoekster sub 2 in hare vorderingen niet-ontvankelijk te verklaren;

II. verzoekster sub 1 (en eventueel verzoekster sub 2) niet-ontvankelijk te verklaren in hare vorderingen, althans die vorderingen aan verzoekster(s) te ontzeggen;

b. *subsidiair in reconventie:*

I. verzoekster sub 1 te veroordeelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan verweerster te betalen een bedrag van f 285,600, verschuldigd als in het antwoord omschreven, met de rente hierover ad 5 % 's jaars van den dag van indiening van dit verweerschrift;

II. te verstaan, dat verweerster ter geheele of gedeeltelijke betaling dezer vordering geen genoegen behoeft te nemen met cessie van de eventuele aanspraken van verzoeksters of andere, bij de onderhavige transactie zijdelings betrokken natuurlijk en/of rechtspersonen tegenover een of meerderen, ten ware de verhaalbaarheid van zoodanige vorderingen hangende dit geding met zekerheid mocht komen vast te staan;

c. *zoo in conventie als subsidiair in reconventie:*

verzoeksters te veroordeelen in de kosten van dit geding, voorzoover aan de zijde van verweerster gevallen;

Gezien de overgelegde stukken;

Gehoord partijen bij monde van hun voornoemde gemachtigden;

O. dat in deze zaak naar 's Raads oordeel als genoegzaam vaststaande is gebleken:

dat vóór de bezetting alle aandeelen van de beide eischende vennootschappen, evenals de door haar uitgegeven obligaties, het eigendom waren van verschillende leden der joodsche familie Hamburger;

dat na de bezetting als gevolg van de bekende anti-joodsche maatregelen van den

bezetter beide vennootschappen zijn gesteld onder Duitsch beheer met beschikkingsbevoegdheid (door aanwijzing van een Veräusserungstreuhand);

dat onder dit beheer eerst alle eigendommen van 2e verzoekster zijn overgedragen aan 1e verzoekster, waarna de hand is gelegd op alle aandeelen van en obligaties ten laste van laatstgenoemde verzoekster en dit geheele bezit in handen is gesteld van vijf Deutsche firma's, die als houders van alle aandeelen een lid der N.S.B. en een Duitscher tot directeuren hebben benoemd, en een tweetal statuten-wijzigingen hebben tot stand gebracht, waardoor onder meer de naam der vennootschap werd gewijzigd en de beschikkingsbevoegdheid over haar onroerend goed aan de goedkeuring van aandeelhouders en een bepaalde categorie van obligatiehouders werd onttrokken;

dat vervolgens in 1944, toen de betrokken Deutsche firma's ernstig rekening moesten houden met een Deutsche nederlaag, door de volgens de gewijzigde statuten daartoe bevoegde organen der vennootschap een geldleening van f 300,000 is aangegaan, waarvoor het onroerend bezit der vennootschap hypothecair werd verbonden en waarvan de netto-opbrengst is aangewend om aan de meerbedeelde Deutsche firma's, voor wie het oorspronkelijk joodsche aandeelen- en obligatiebezit waardeloos dreigde te worden, een bate in contant geld uit te keeren;

O. dat na de bevrijding de beide verzoeksters weder onder hun vroeger bestuur zijn gekomen, terwijl de voormelde statuten-wijzigingen door de daartoe bevoegde afdeeling van den Raad voor het Rechtsherstel met terugwerkende kracht zijn ongedaan gemaakt;

dat echter de tweede verzoekster nog niet is hersteld in den eigendom van de oorspronkelijk aan haar toebehoorende perceelen, waarop het hypothecair verband mede gevestigd is, en die met haar ander bezit, zooals hiervoren vermeld, door het Deutsche bewind aan de 1e verzoekster zijn overgedragen, en evenmin reeds rechtsherstel heeft plaatsgehad van de oorspronkelijke aandeelen obligatiehouders in het hun als zoodanig toekomende;

O. dat verzoeksters zich thans tot den Raad hebben gewend in hoofdzaak met het verzoek om de bestaande rechtsbetrekking van geldleening tusschen verzoekster sub 1 en de gerequesteerde nietig te verklaren;

dat nl. de geldleening, waarvan hierboven sprake was op 17 Maart 1944 bij notarieele akte is verleend door gerequesteerde, die in het eind van 1943 is opgericht en wel bepaaldelijk met de bedoeling (zooals door verzoeksters gesteld en namens gerequesteerde niet weersproken is) om de gelden te verschaffen noodig voor het door Duitschers en N.S.B.-ers overnemen van Joodsch bezit;

dat namens gerequesteerde, wier tegenwoordige bestuurders zijn benoemd door het militair gezag, verschillende bezwaren tegen dit verzoek zijn ingebracht, zonder dat ech-

ter het hierboven als feitelijk vaststaande weergegeven door hen is betwist;

O. dat in de eerste plaats een niet-ontvankelijkheidsmiddel is opgeworpen op grond hiervan, dat tweede verzoekster, die bij de aangehaalde akte geen partij is geweest, en die nog niet hersteld is in den eigendom van de daarbij hypothecair verbonden, haar vroeger toebehoord hebbende perceelen, in geen enkele rechtsbetrekking tot gerequesteerde staat;

O. dat dit middel niet opgaat, omdat, nu gerequesteerde niet heeft ontkend, dat tweede verzoekster op de hooger aangeuide wijze van deze onroerende goederen is beroofd en dus een geldige aanspraak op rechtsherstel heeft, zij ten aanzien van een beslissing, of op die goederen al dan niet een hypotheek zal blijven rusten, kan worden beschouwd als belanghebbende in den zin van art. 21 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. op de hoofdzaak, dat in de eerste plaats moet worden nagegaan, of de rechtsbetrekking van geldleening, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen, valt onder het bepaalde bij art. 25 van evenaangehaald Besluit;

O. dat de geldneemster tot die rechtsbetrekking is toegetreden uitsluitend ten gevolge van handelingen, welke door den bezetter ten haren aanzien waren verricht op grond van door hem genomen maatregelen als bedoeld onder c van dat artikel, zoodat behoudens blijk van het tegendeel moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

O. dat de gerequesteerde zich voor dit blijk van het tegendeel heeft beroepen op hare goede trouw en zich daarbij op het standpunt stelt dat de bewijslast van hare eventuele kwade trouw rust op verzoeksters;

O. dat dit echter in strijd is met het tweede lid van art. 32, hetwelk zonder eenige beperking bepaalt, dat voor de toepassing van de bepalingen van dit hoofdstuk goede trouw aannemelijk moet worden gemaakt door dengene, die zich daarop beroept;

O. dat overigens, onafhankelijk van deze kwestie omtrent den bewijslast, uit hetgeen ten processe gebleken is voldoende is komen vast te staan, dat gerequesteerde had kunnen en behoeven te weten, en naar alle waarschijnlijkheid ook heeft geweten, dat zij in deze geldneemster voor zich had de Duitse of Duitschgezinde roovers van oorspronkelijk Joodsch bezit, die in de tijdsomstandigheden van 1944 uiteraard aanleiding moesten vinden dit bezit, zoover mogelijk, nog tijdig liquide te maken;

dat de Raad hierbij in aanmerking heeft genomen, dat de Landelijke Hypotheekbank, gerequesteerde, tijdens den oorlog is opgericht met de hooger aangegeven bedoeling;

dat namens gerequesteerde nu wel is opgemerkt, dat in casu geen sprake is geweest van het verschaffen van gelden voor het

overnemen van Joodsch bezit, maar dat een Bank met een dergelijke doelstelling ongetwijfeld door hare transacties op dit gebied een uitgebreide kennis omtrent het voormalig Joodsch bezit moet krijgen, zoodat het zeer onaannemelijk voorkomt, dat zij bij deze geldleening van een N.V. onder Duitse en N.S.B.-directie niet zou hebben geweten, welke voorgeschiedenis zich hier had afgespeeld;

dat zij dit in elk geval had kunnen weten, indien zij de namens verzoeksters overgelegde inschrijvingen in het Handelsregister had geraadpleegd, gelijk elke geldschietter op onroerend goed in de destijds bestaande omstandigheden, om zich niet te vergrijpen aan gerooft Joodsch bezit, behoorde te doen;

dat haar beroep op goede trouw derhalve niet kan worden aanvaard;

O. dat hieruit volgt, dat op grond van de bijzondere voorschriften van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de aangevallen rechtsbetrekking moet worden nietig verklaard, zoodat het onnoodig is in te gaan op de verder tusschen partijen ter sprake gekomen geschilpunten, zooals b.v. de stelling van gerequesteerde, dat een geldschietter geen rekening behoeft te houden met het gebruik dat van de geleende gelden gemaakt wordt, aangezien het juist de strekking van het Besluit Herstel Rechtsverkeer is om in de bijzondere oorlogsomstandigheden hier met afwijking van de gewone rechtsregelen een uitzonderlijken maatstaf aan te leggen;

O. dat de Raad echter wel de gevolgen van deze nietigverklaring heeft te regelen met dien verstande dat overeenkomstig het verzoek sub d restitutie wordt gelast van de gedane rentebetalingen en overigens in dezen zin, dat zij, die door het hier verleende rechtsherstel gebaat worden, in ruil daarvan de vorderingen, die zij als door het optreden van den bezetter benadeelden zouden kunnen geldig maken, afstaan aan de gerequesteerde;

dat daarentegen de subsidiair in reconventie gedane vordering tot terugbetaling van het geleende bedrag wegens onverschuldigde betaling, waardoor het geheele rechtsherstel, waartoe blijkens het vorenoverwogene behoort te worden overgegaan, weder ongedaan gemaakt zou worden, niet voor toewijzing in aanmerking komt, en de daarvoor met een beroep op de gewone regelen des rechts aangevoerde gronden ook geen nadere bespreking behoeven, omdat bij dit rechtsherstel nu eenmaal, gelijk gezegd, een uitzonderlijke maatstaf is aan te leggen;

O. dat mitsdien de vordering in conventie eenigermate gewijzigd voor inwilliging vatbaar is en die in reconventie moet worden ontzegd;

Rechtdoende in conventie:

Verwerpt het voorgestelde niet-ontvankelijkheidsmiddel;

a. Verklaart nietig de tusschen verzoekster sub 1 en de gerequesteerde bestaande rechtsbetrekking van geldleening;

b. Verklaart in verband hiermede nietig

de akte van schuldbekentenis met hypotheekstelling den 17den Maart 1944 voor notaris G. W. Vaags te Utrecht verleden;

c. Verklaart mitsdien nietig de hypotheeken op de daarin aangeduide onroerende goederen en beveelt de doorhaling van de inschrijvingen daarvan in de registers ten hypotheekkantore te Utrecht, Amsterdam, 's-Gravenhage en Leeuwarden;

d. Veroordeelt de gerequesteerde tot betaling van f 14,400 aan verzoekster sub 1;

e. Bepaalt dat op den boedel van de gerequesteerde zullen overgaan de rechten, welke verzoekster sub 1, dan wel de te eeniger tijd in hun rechten herstelde oorspronkelijke joodsche aandeel- en obligatiehouders van de eischende vennootschappen persoonlijk ter zake zouden kunnen geldig maken tegen Lippmann, Rosenthal & Co., te Amsterdam, de Vermögensverwaltung und Rentenanstalt of andere instellingen of personen ten gevolge van den inkoop van de aandelen en de aflossing van de obligaties met het netto-rendement der in leen verstrekte gelden;

In reconventie:

Ontzegt den eisch;

Veroordeelt gerequesteerde in de hierop zoo in conventie als reconventie gevallen kosten aan zijde van requestanten tot heden begroot op f 150.

No. 429.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 26 Juli 1946. (Prof. Dr. Van Hamel, Mrs. Mijnlieff en Rohling, Gen.-Maj. v. d. Bent en Sch. bij N. Jolles).

Zaak Jan Boogaard. Verrader van de overval op het Huis van Bewaring te Amsterdam. Doodstraf (zonder recht van cassatie).

Verzoek van den raadsman tot onderzoek van verdachtes geestvermogens afgewezen. Strafmotivering.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Jan Boogaard, gevangenebewaarder, wonende te Amsterdam, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring II, te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien enz.;

Gelet enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: (zie bewezenverklaring) enz.;

O. dat ter terechtzitting hebben opgegeven en verklaard:

1. De getuige W. Lages:

dat hij tijdens de bezetting chef van de Sicherheitspolizei te Amsterdam was; dat verdachte als SS-man gedetacheerd was onder zijn bevelen en als bewaker werkzaam was in het Huis van Bewaring aan de Weteringschans; dat omstreeks de maand Juli

1944 Viebahn hem een melding doorgaf, dat de illegaliteit zich met verdachte in verbinding had gesteld, ten einde verdachtes medewerking te verkrijgen voor een beraamde overval op het Huis van Bewaring aan de Weteringschans, welke tot doel zou hebben een aantal door ons gearresteerde personen te bevrijden; dat hij verdachte toen bij zich heeft laten komen en hem opdracht heeft gegeven met de onderhandelingen door te gaan en Viebahn of den Hauptsturmführer Albers op de hoogte te houden; dat verdachte aldus ook heeft gehandeld en vervolgens Viebahn of Albers op de hoogte bracht, die dit alles aan hem, getuige, door-gaven; dat in den nacht van Vrijdag op Zaterdag in de maand Juli de overval heeft plaats gevonden; dat hij de leiding van de tegenactie op zich had genomen; dat verdachte toen de deur heeft geopend, die toegang gaf tot de gevangenis en dat door die deur de leden van de ondergrondse zijn binnengelaten; dat hij, getuige, een aantal mannen, bewapend, rondom de binnenplaats had geposteerd; dat toen een vuurgevecht heeft plaats gevonden en verschillende overvallers zijn gearresteerd, naar schatting zeven of acht mensen; dat den Zondag daarna de toen gearresteerde personen zijn geexecuteerd in de duinen te Overveen;

De getuige Jacob Paff: dat hij tijdens de bezetting aangesloten was bij de illegale beweging en deel uitmaakte van een K.P.-ploeg; dat hij in contact is gekomen met verdachte, welke als bewaker dienst deed in de Deutsche afdeling van het Huis van Bewaring aan de Weteringschans, teneinde diens medewerking te verkrijgen bij een beraamde overval op de gevangenis; dat deze overval tot doel zou hebben, een aantal door de Duitschers gearresteerde gevangenen te bevrijden; dat vele besprekingen met verdachte daaromtrent zijn gehouden, waarbij verdachte toezegde zijn medewerking te zullen verleen; dat verdachte aan hem en andere illegalen de noodige inlichtingen heeft gegeven en een plattegrond van het Huis van Bewaring heeft verstrekt; dat in overleg met verdachte het uur, waarop de overval zou plaats vinden, werd vastgesteld en verder nauwkeurig de wijze, waarop de overval in zijn werk zou gaan, met verdachte werd besproken; dat in den nacht van 14 op 15 Juli 1944 de overval heeft plaats gevonden met dertien personen in totaal, terwijl drie waren achtergelaten in het Gebouw van Instructie ter bewaking van den concierge, alsmede om de terugtocht te dekken, dat verdachte aan eerstgenoemde personen, die den overval zouden plegen en die zich reeds bevonden in het naast het Huis van Bewaring gelegen Gebouw van Instructie, den toegang heeft verschaft naar de tusschen dat Gebouw en het Huis van Bewaring gelegen binnenplaats; dat toen gebleken is, dat verdachte de zaak had verraden aan de Sicherheitspolizei, daar immers degenen, die aan den overval deelnamen, door om die binnenplaats uitgezette posten werden overvallen en gedeelte-

lijk gearresteerd; dat van de alstoen gearresteerden C. ten Hope, N. Veldman, W. F. Smit, J. G. Stil, A. Stramrood en G. Tresdorf, alsmede H. van Dijk en J. Post, welke ten huize van verdachte door de Duitschers werden gearresteerd, ter dood zijn gebracht:

3. De getuige Johannes Adriaan Meeuwis: dat hij tijdens de bezetting illegaal werkzaam was en behoorde tot een K.P.-ploeg; dat in de maand Juli 1944 te Amsterdam door hem met enkele andere personen uit de illegaliteit met verdachte besprekingen zijn gevoerd, met het doel de medewerking van verdachte, die als bewaker in het Huis van Bewaring aan de Weteringschans, aldaar dienst deed, te verkrijgen bij een op dat Huis van Bewaring te plegen overval, welke tot doel had een aantal door de Duitschers gearresteerde personen te bevrijden; dat verdachte zijn medewerking heeft toegezegd en hem en zijn menschen de noodige inlichtingen en een plattegrond van het Huis van Bewaring heeft verstrekt en met hen verdere plannen voor dezen overval heeft beraamd; dat in den nacht van 14 op 15 Juli 1944 een dertiental personen, die den overval zouden plegen, zich verzameld hadden in het naast het Huis van Bewaring gelegen Gebouw van Instructie, waarop verdachte aan die personen den toegang heeft verschafte naar de tusschen dat Gebouw en het Huis van Bewaring gelegen binnenplaats; dat hij en zijn menschen door om die binnenplaats uitgezette posten zijn overvallen, waarbij een aantal van hen door de Duitschers werd gearresteerd; dat de alstoen gearresteerden C. ten Hope, N. Veldman, W. F. Smit, J. G. Stil, A. Stramrood en G. Tresdorf, alsmede H. van Dijk en J. Post, welke ten huize van verdachte door de Duitschers zijn gearresteerd, den Zondag daarop zijn geëxecuteerd;

Verdachte:

dat hij zich in Februari 1941 te Amsterdam heeft aangemeld voor dienstneming bij de Waffen S.S., waarna hij naar Sennheim in den Elzas is gezonden voor opleiding; dat hij Nederlander was op het moment, waarop hij zich voor dienstneming aanmeldde; dat hij wist, dat Duitsland alstoen met Nederland in oorlog was; dat hij in de maand Juli 1944 te Amsterdam, terwijl hij wist, dat Duitsland met Nederland in oorlog was, aan W. Lages van de Sicherheitspolizei heeft medegedeeld, dat personen uit de illegaliteit met hem besprekingen voerden over een beraamden overval op de Deutsche afdeling van het Huis van Bewaring aan de Weteringschans, welke overval tot doel zou hebben, een aantal door de Duitschers gearresteerde personen te bevrijden; dat hij namelijk werkzaam was als bewaker in dienst van de S.D. in genoemd Huis van Bewaring; dat hij toen ook aan Lages heeft gezegd, dat genoemde personen uit de illegaliteit zijn medewerking als bewaker wenschten bij een te plegen overval; dat hij vervolgens, in overleg met voornoemden Lages, en F. C. Viebahn, welke laatste eveneens tot de Sicherheits-

polizei behoorde, met bovenvermelde personen uit de illegaliteit verdere besprekingen over den beraamden overval heeft gevoerd en de noodige inlichtingen en een plattegrond van het Huis van Bewaring heeft verstrekt, en met hen verdere plannen voor dezen overval heeft beraamd, dat hij van deze besprekingen en de gemaakte plannen Lages en Viebahn geregeld op de hoogte heeft gehouden; dat hij tenslotte in den nacht van 14 op 15 Juli 1944 de personen, die den overval zouden plegen en die zich reeds bevonden in het naast het Huis van Bewaring gelegen Gebouw van Instructie, den toegang heeft verschafte naar de tusschen dat Gebouw en het Huis van Bewaring gelegen binnenplaats; dat deze personen door om die binnenplaats uitgezette posten konden worden overvallen en gedeeltelijk gearresteerd;

O. dat ter terechtzitting is voorgelezen den inhoud van een copie van een brief, gedateerd 11 Wintermaand 1942, en gericht aan Mevr. J. Bogaard, Kinkerstraat 344-I, Amsterdam, welke brief als onderschrift draagt: „Leider Standaard 3, o.l., S.S. Schaarleider”, en waarvan de inhoud luidt als volgt:

„Zoools afgesproken heb ik met den Standaardleider over Uw zoon Jan Bogaard gesproken. Het beste is dat hij onmiddellijk na ontslag uit de Waffen S.S. zich in verbinding met de Standaardleider stelt. Een en ander kan dan besproken worden”.

O. voorts, dat ter terechtzitting eveneens is voorgelezen den inhoud van een copie van een brief, gedateerd 28 April 1943, en gericht aan de familie Bogaard, Amsterdam, Kinkerstraat 344-II, welke brief als onderschrift draagt: „Leider Standaard 3, o.l., S.S.-Opperschaarleider”, en waarvan de inhoud luidt als volgt:

„Eenige tijd geleden zonden wij U zoon, Rttf. J. Bogaard, een brief onder veldpostnummer 28209 C. Het blijkt nu echter, dat dit nummer niet juist is. Standaard 3 zoekt U haar het goede adres mede te deelen, daar zij hem anders niets meer kan sturen”.

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan, en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen: dat verdachte te Amsterdam, in het jaar 1941, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitsland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitsland is getreden in krijgsdienst, namelijk bij de Waffen S.S.;

dat verdachte te Amsterdam, in de maand Juli 1944, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand: aan W. Lages, beambte van de Sicherheitspolizei, heeft medegedeeld, dat personen uit de illegaliteit met hem, verdachte, besprekingen voerden over, en zijn, verdachtes medewerking als bewaker in het Huis van Bewaring aan de Wetering-

schans wenschten bij een op dat Huis van Bewaring te plegen overval, welke tot doel zou hebben, een aantal door of vanwege de Duitschers gearresteerde personen te bevrijden, en vervolgens, in overleg met voornoemden Lages en F. C. Viebahn, eveneens in dienst van de Sicherheitspolizei, met de bovenvermelde personen uit de illegaliteit verdere besprekingen over dezen overval heeft gevoerd, hun de noodige inlichtingen en een plattgrond van het Huis van Bewaring heeft verstrekt, en met hen verdere plannen voor deze overval heeft beraamd, welke besprekingen en plannen door hem, verdachte, dan vervolgens aan Lages en/of Viebahn werden doorgegeven, en tenslotte in den nacht van 14 op 15 Juli 1944 de personen (13 in getal), die de overval zouden plegen, en die zich reeds bevonden in het naast het Huis van Bewaring gelegen Gebouw van Instructie, den toegang heeft verschaft naar de tusschen dat Gebouw en het Huis van Bewaring gelegen binnenplaats, waarna deze personen door om die binnenplaats uitgezette posten konden worden overvallen, en gedeeltelijk gearresteerd; en aldus:

I. opzettelijk de personen, die de overval op het Huis van Bewaring zouden plegen, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de dood van de alstoen gearresteerde C. ten Hope, N. Veldman, W. F. Smit, J. G. Stil en A. Stramrood tengevolge heeft gehad;

II. opzettelijk den vijand hulp heeft verleend, en den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat verdachte's raadsman tot het Hof het verzoek heeft gericht een onderzoek te willen gelasten naar de geestvermogens van verdachte;

O. daaromtrent, dat uit niets is gebleken, dat er aanleiding zou kunnen bestaan om aan te nemen, dat de door verdachte gepleegde feiten aan hem niet zouden kunnen worden toegerekend wegens gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing zijner geestvermogens; dat, wat in het bijzonder het afschuwelijke verraad betreft, de gedragingen van verdachte eenvoudig aldus zijn te verklaren, dat hij sinds zijn dienstneming in 1941 bij de Waffen S.S., gaandeweg volkomen dienstbaar aan het brutale Deutsche machtsapparaat was geworden, waardoor hij zich heeft geleend zelfs tot de gemeenste handelingen, indien deze in het Deutsche systeem werden gevorderd;

O. derhalve, dat naar het oordeel van het Hof, verdachte deswege dan ook geheel verantwoordelijk moet worden gesteld, weshalve op het verzoek van verdachtes raadsman niet kan worden ingegaan;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof van meening is, dat een dergelijke vorm van afschuwelijk verraad, ongetwijfeld met vijand overleg doorgevoerd, waarbij verdachte zich geheel heeft gericht naar hetgeen hem van Deutsche zijde werd bevolen, niet anders dan als een Judasrol moet worden beschouwd; dat het Hof aan verdachte niet anders dan de zwaarste straf kan opleggen, waaraan niet afdoet het feit, dat verdachte als bewaker hulp heeft verleend aan verschillende gevangenen, welke hulp, gezien in het licht van het bovenomschreven verraad niet anders moet worden beschouwd, dan als een punt van minder belang, hetwelk voor het Deutsche machtsapparaat betrekkelijk onverschillig kon zijn;

Gezien de artt. 28, 57, 101 Sr.;

Gezien de artt. 1, 2, 8, 9, 26, 28 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

1. „Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld dienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

2. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht”, welk feit de dood van verschillende personen tengevolge heeft gehad;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Jan Boogaard tot de doodstraf;

Ontzet den schuldige van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zoodmede van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht voor den duur van het leven.

No. 430.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juni 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Hoog).

Beschikking van het Beheersinstituut, waarbij een overeenkomst op 31 Maart 1945 tot stand gekomen is nietig verklaard,

als zijnde een rechtshandeling bedoeld in art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133), vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 15, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 16 Maart 1946 van de Naamlooze Vennootschap N.V. Wolhandel Maatschappij Bersch & Co, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. N. J. Vonck;

alsmede een verweerschrift dd. 30 April 1946 van het Nederlandsch Beheersinstituut, Bureau Amsterdam;

Gehoord den gemachtigde van verzoekster Mr. Vonck en Mr. P. H. van Nierop, namens het Nederlandsch Beheersinstituut;

O. dat verzoekster bij deze Afdeeling komt in hooger beroep van de beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut, bureau Amsterdam, van 15 Februari 1946, waarbij nietig is verklaard de overeenkomst, waarbij D. Edzard een aantal roerende goederen, polissen, rechten en aanspraken tot zekerheid in eigendom heeft overgedragen aan verzoekster, alsmede de daarop gevolgde levering door Edzard aan verzoekster, een en ander voorzover deze rechtshandelingen hebben plaats gevonden op 31 Maart 1945, althans voor het in werking treden van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

O. dat verzoekster tegen deze beschikking aanvoert dat voor de in de 6e alinea opgenomen overweging van gerequesteerde, dat summier zou zijn gebleken, dat partijen bij de overeenkomst het oogmerk hadden om maatregelen in den geest als bedoeld in het Besluit Vijandelijk Vermogen te verijdelen of te bemoeilijken, althans een der partijen zoodanig oogmerk had, en dit oogmerk aan de wederpartij bekend was, of redelijkerwijs bekend had behooren te zijn, geen gronden aanwezig zijn;

O. dat, al moge misschien ten tijde van het nemen van zijn beschikking bij gerequesteerde een vermoeden gerezen zijn, als vermeld in de 6e alinea der beschikking, bij de mondelinge behandeling van het onderhavige verzoekschrift van een dusdanig oogmerk niets is gebleken;

O. dat de verklaring, door verzoekster gegeven van het feit, dat de op 31 Maart 1945 tusschen haar en W. Edzard gesloten overeenkomst, eerst op 24 Augustus 1945 op zegel is gesteld, den Raad aannemelijk voorkomt, en niets er op wijst, dat partijen op 31 Maart 1945 het oogmerk hadden om maatregelen in den geest als bedoeld in het Besluit Vijandelijk Vermogen te verijdelen of te bemoeilijken;

O. dat dit te meer klem, nu blijkens verklaring van C. H. Luyendijk, neergelegd in zijn schrijven van 18 Januari 1946 aan gerequesteerde, reeds in 1944 een pandovereenkomst door W. Edzard opgesteld, betreffende dezelfde schuld heeft bestaan, daar op dit tijdstip van maatregelen als bedoeld in het Besluit Vijandelijk Vermogen nog geen

sprake kon zijn;

O. dat het verzoek van requestrante derhalve behoort te worden ingewilligd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking van het Beheersinstituut, bureau Amsterdam dd. 15 Februari 1946;

Verklaart, dat de overeenkomst tusschen verzoekster en Edzard gesloten, niet is een rechtshandeling, als bedoeld in art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen.

No. 431.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 9 Mei 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Lt. Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Voeren van Duitschgezinde propaganda in het Agrarisch Nieuwsblad door journalist. Hulpverlening aan den vijand.

Oplegging van bijzondere voorwaarde, daartoe strekkende, dat de veroordeelde zijn gevangenisstraf op eene bijzondere, en beperkte, wijze zal ondergaan.

(Sr. artt. 14a e.v. en 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Thomas Vos, journalist, wonende te Meppel, thans geïnterneerd in het Bewarings- en verblijfskamp te Westerbork.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: gedurende de tijd van den oorlog Duitschland—Nederland 1940—1945 heeft hij in of omstreeks het jaar 1942 in de gemeente Meppel, althans in Nederland, als journalist verbonden aan het „Agrarische Nieuwsblad” uitgegeven door de N.V. „De Agrarische Pers Meppel”, opzettelijk, in tijd van oorlog de propaganda van den vijand, het Nationaal Socialistische Duitschland, bevorderd en verspreid, door in dat blad artikelen van zijn, verdachte's hand, te publiceeren, waarin propaganda werd gemaakt voor en in prijzende zin werd gesproken over het Nationaal Socialisme, Duitschland en zijn oorlogvoering tegen Nederland en Nederlandsche bondgenooten, onder meer in de op de hieronder volgende data gepubliceerde nummers van dat blad geplaatste artikelen van zijn, verdachte's hand, waarin onder meer de bij iedere datum en artikel vermelde zinsneden voorkwamen; enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan met dien verstande, dat het feit is gepleegd te Meppel in het jaar 1942;

O. dat het aldus bewezene oplevert het

voortgezet misdrijf van:

Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleen;

strafbaar gesteld bij art. 102 Sr, jo. art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van verdachte, den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. met name hieromtrent, dat eenerzijds het gepleegd misdrijf zeer ernstig is, vooral door den noodlottigen invloed dien verdachte's geschrijf op andere personen gehad kan hebben;

dat anderzijds volgens de voorlichting welke het Bijzonder Gerechtshof van deskundige zijde ontvangen heeft,

a. de verdachte geen verwerpelijk karakter bezit,

b. zijn psychische en fysieke persoonlijkheid van dien aard is, dat gewone gevangenisstraf hem wellicht zijn levenskansen voor goed zou ontnemen,

dat, waar derhalve op deze gronden onvoorwaardelijke gevangenisstraf voor dezen verdachte te zwaar en een voorwaardelijke gevangenisstraf onder geen andere dan de gebruikelijke voorwaarden wegens den ernst van het misdrijf te licht zou zijn, het Bijzonder Gerechtshof te rade is gegaan, aan verdachte een voorwaardelijke gevangenisstraf onder na te melden voorwaarden op te leggen; enz.

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor de tijd van één jaar;

Beveelt dat de aan verdachte opgelegde straf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij het Bijzonder Gerechtshof later anders mocht gelasten op grond, dat veroordeelde zich voor het einde van een hierbij op drie jaren te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of gedurende dien proeftijd de hiernavolgende voorwaarden niet heeft nageleefd;

Stelt als bijzondere voorwaarden:

1. dat hij zich stelle onder toezicht van na te melden Stichting en zich gedrage naar de wenken en voorschriften hem door die Stichting in zijn reclasseeringsbelang te geven;

2. dat hij zich gedurende den proeftijd dagelijks — behalve des Zondags en behalve bij wettige verhindering, te beoordeelen door die Stichting — om 8 uur des voormiddags vervoege aan een door den Advocaat-Fiscaal bij dit Bijzonder Gerechtshof, deze Kamer, aan te wijzen strafgevangenis dan wel rijkswerkinrichting en daar tot 5 uur des namiddags verrichte de werkzaamheden, welke

hem door of vanwege de Directie van die gevangenis of rijkswerkinrichting mochten worden opgedragen, met dien verstande, dat hij zich aldaar gedurende de helft van de werktijd zal mogen bezighouden met arbeid te zijnen behoeve en te zijner keuze, een en ander te regelen in overleg met die Directie en die Stichting.

Verleent aan de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten, afdeling Drenthe, opdracht overeenkomstig art. 14d alinea 2 Sr.

Ontzet den veroordeelde van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, voor den tijd van tien jaren.

Verleent den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 432.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 9 Mei 1946. (Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Het als Kaderlid van het Oostcorps van den N.A.D. medewerken aan de uitvoering van ontginningswerken in Polen en het propaganda daarvoor voeren. Hulpverleening aan den vijand.

Uitvoerige strafmotivering.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Dirk Jan Krijt, voormalig onderhopman N.A.D., wonende te Assen, thans geïnterneerd in het Bewarings- en Verblijfskamp te Westerbork.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: gedurende den oorlog Duitsland—Nederland 1940—1945 heeft hij in het jaar 1942 in Europa opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand, het Nationaal Socialistische Duitsland, hulp verleend door als hoofdwerker, althans kaderlid, bij het Oostcorps van den Nederlandschen Arbeidsdienst, welk corps in Polen, althans in door Duitsland in Oost-Europa bezette gebieden, werd „ingezet” voor ontginningswerken, mede te werken aan het in exploitatie brengen van voormelde door Duitsland op bondgenooten van Nederland veroverde gebieden;

gedurende den oorlog Duitsland—Nederland 1940—1945 heeft hij in het jaar 1944 in Drenthe, althans in Nederland, opzettelijk, in tijd van oorlog, de propaganda van den vijand, het Nationaal Socialistische Duitsland, bevorderd en verspreid, door in verschillende kampen, althans in een kamp van den Nederlandschen Arbeidsdienst, een propagandistische spreekbeurt voor toetreding tot een Oostcorps als voormeld te ver-

vullen, waarbij een propagandafilm werd vertoond van het werk achter het front in de door Duitsland bezette gebieden in Oost-Europa en waarbij hij, verdachte, de aanwezige jongens, (arbeidsmannen) opwekte om zich vrijwillig voor zulk een Oostcorps op te geven;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard: de verdachte:

dat hij in het jaar 1943 vrijwillig is toegetreden tot een afdeling van den Nederlandschen Arbeidsdienst — bij welchen dienst hij de functie van aspirant-hopman bekleedde — die, naar hij had vernomen, bestemd was om in Polen werkzaamheden te verrichten en welke afdeling het Oostcorps van den Nederlandschen Arbeidsdienst was genaamd;

dat hij bij dat Oostcorps den rang van „hoofd-werker” kreeg te vervullen, waardoor hij tot het kader behoorde, dat hij in die functie met andere leden van de N.A.D. naar Polen is vertrokken, dat toen bezet was door het Nationaal Socialistische Duitschland, en daar in dat jaar heeft medegewerkt aan werkzaamheden tot ontwatering van moerassig gebied, waarbij hij begreep dat die werkzaamheden voorbereidende werkzaamheden waren tot het in exploitatie brengen van dat gebied;

dat hij toen wist, dat op 10 Mei 1940 oorlog was uitgebroken tusschen Duitschland en Nederland en dat die oorlog niet door het sluiten van vrede was geëindigd;

dat hij in het jaar 1944 in verschillende in de provincie Drenthe gelegen kampen van den N.A.D. een toelichtende toespraak heeft gehouden bij de vertooning van een film, welke een beeld gaf van het werk, door dat Oostcorps in Polen verricht; dat hij in die toespraken heeft gewezen op het mooie van dat werk voor flinke jongens, die de handen uit de mouwen wilden steken en op het belang voor Nederland, dat in de toekomst Nederlanders loonende arbeid in dat gebied zouden vinden, waartoe door dat werk van het Oostcorps de grondslag zou kunnen worden gelegd;

dat hij toen wist, dat op 10 Mei 1940 oorlog was uitgebroken tusschen Duitschland en Nederland en dat die oorlog niet door het sluiten van vrede was geëindigd;

de getuige Willem Vuyk:

dat hij in de jaren 1943 en 1944, wanneer hij den verdachte ontmoette, meermalen heeft gezien, dat de verdachte op de mouw van zijn uniform van den Nederlandschen Arbeidsdienst een bruin bandje droeg, dat, naar hem, getuige, die zelf een functie in den N.A.D. vervulde, bekend was, het onderscheidingsteeken was voor degenen, die werkzaam waren geweest bij het Oostcorps van den N.A.D.;

dat hij, getuige, toen hij in 1944 commandant was van het kamp van den N.A.D. te Zweeloo, er bij tegenwoordig is geweest, dat de verdachte een toespraak hield tot de arbeidsmannen van dat kamp bij de vertooning van een film, die, volgens die toespraak,

een beeld gaf van het werk van het Oostcorps van den N.A.D. in Polen; dat in die toespraak door verdachte werd gewezen op het mooie van dat werk en dat die toespraak de duidelijke strekking had de toehoorders op te wekken vrijwillig tot dat Oostcorps toe te treden;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat het grondgebied van Polen in het jaar 1943 door Duitschland was bezet en dat het veroverd was op bondgenooten van Nederland;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redenevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte gedurende den oorlog Duitschland—Nederland 1940—1945 in Europa opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand, het Nationaal Socialistische Duitschland, hulp heeft verleend door als kaderlid bij het Oostcorps van den Nederlandschen Arbeidsdienst, welk corps in Polen werd „ingezet” voor ontginningwerken, mede te werken aan het in exploitatie brengen van voormeld door Duitschland op bondgenooten van Nederland veroverd gebied;

gedurende den oorlog Duitschland—Nederland 1940—1945 in het jaar 1944 in Drenthe opzettelijk, in tijd van oorlog, de propaganda van den vijand, het Nationaal Socialistische Duitschland, heeft bevorderd en verspreid, door in verschillende kampen van den Nederlandschen Arbeidsdienst een propagandistische spreekbeurt voor toetreding tot een Oostcorps als voormeld te vervullen, waarbij een propaganda-film werd vertoond van het werk achter het front in de door Duitschland bezette gebieden in Oost-Europa en waarbij hij, verdachte, de aanwezige jongens (arbeidsmannen) opwekte om zich vrijwillig voor zulk een Oostcorps op te geven;

O. dat de verdachte er zich tot zijn verdediging op heeft beroepen, dat hij niet heeft gehandeld met de bedoeling om den vijand hulp te verleen;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof zulks ook niet bewezen acht;

O. dat de verdachte voorts heeft aangevoerd dat hij zich zelfs niet bewust is geweest, dat zijn medewerking aan de Ontginningwerken in Polen hulp aan den vijand opleverde, en ter ondersteuning van dat verweer heeft betoogd, dat hij in die werken zag, behalve een belang voor de Poolsche bevolking, een Nederlandsch belang met het oog op latere kolonisatiemogelijkheden en geen Duitsch oorlogsbelang, omdat de resultaten van de ontginning, naar te verwachten viel, eerst langen tijd na de beëindiging van den oorlog merkbaar zouden worden, doch dat het Bijzonder Gerechtshof dat verweer verwerpt;

dat het toch hier betrof een door Duitschland op zijn vijanden veroverd gebied en het niet van die mogendheid, zooals het Nationaal Socialistische Duitschland zich had

doen kennen, te verwachten viel, dat het eenmaal veroverd gebied uit zijn machtsfeer zou loslaten, terwijl de uitzending van het Oostcorps van den N.A.D., zool niet op initiatief van den Duitschen vijand, dan toch met diens goedkeuring geschiedde;

dat het daarom ook voor verdachte duidelijk moet zijn geweest, dat het in ieder geval ook een Duitsch belang was, dat die ontginning plaats had, daar de Duitschers uiteraard niet een onderneming goedkeurden, die niet met hun belangen strookte en daar hoe eerder de ontginning werd aangevangen, des te spoediger zij resultaten zou opleveren;

dat in die ontginning bovendien duidelijk een moreel belang voor Duitschland gelegen was, te weten een middel om voor zijn beleid propaganda te maken, wanneer die propaganda er op kon wijzen, dat burgers van een bezet land vrijwillig bezig waren in een ander bezet land moerassig gebied in cultuurgrond te herschapen;

dat aan het één en ander niet afdoet, dat wellicht de ontginning vooralsnog geen rechtstreeksch militair belang voor Duitschland beteekende;

dat op voorschreven gronden ook voor verdachte een mogelijkheidsbewustzijn aanwezig moet worden geacht, dat zijn medewerking aan de ontginningswerken den vijand dienstig en welgevallig was;

dat verdachte's toenmalig inzicht, dat Nederlandsche en Duitsche belangen toen dan wel op den duur in deze konden samengaan, hem uiteraard niet van schuld bevrijdt, daar hij eigen inzicht niet had mogen stellen boven dat van de wettige regering van zijn land;

O. dat het hieroverwogene mutatis mutandis ook geldt over het den verdachte in de tweede plaats ten laste gelegde;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bezwen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd strafbaar gesteld bij art. 102 Sr., jo. art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van verdachte, den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. met name hieromtrent: dat het gepleegde feit, in verband met de door verdachte in een deel van den bezettingstijd aangenomen, voor de belangen van zijn vaderland schadelijke, houding, ernstig is, maar dat daar tegenover staat, dat de verdachte klaarblijkelijk niet door onedele motieven is geleid;

dat verder te zijnen gunste pleit, dat, naar

blijkt uit verschillende zich bij de processtukken bevindende bescheiden, hij, tijdens zijn afdwaling van den justen weg andersdenkenden niet heeft willen kwetsen of benadeelen, dat hij geweigerd heeft zijn ervaring bij den N.A.D. ten behoeve van de O. T. verdedigingswerken aan te wenden, en dat hij door doortastend optreden een landgenoot uit de klauwen van den S.D. heeft weten te redden;

dat het Bijzonder Gerechtshof, waar het — van deskundige zijde voorgelicht — voorts de overtuiging heeft bekomen, dat de verdachte tot inkeer is gekomen, dit alles tegen elkaar afwegende, van oordeel is, dat hem niet een straf behoeft te worden opgelegd, langer dan den reeds door hem in interneering doorgebrachten tijd van bijna een jaar enz. (Volgt veroordeeling tot een jaar gevangenisstraf met aftrek en ontzetting uit de kiesrechten voor vijf jaar. *Red.*)

No. 483.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 18 April 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Lt. Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Doodstraf.

Commandant van Hulplandwacht, die vele malen een zeer werkzaam aandeel had in het verrichten van huiszoekingen en arrestaties. Hulpverleening aan den vijand.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Jan Smit, loondorscher, wonende te Beilen, thans geïnterneerd in het Bewarings- en Verblijfskamp te Westerbork.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte gedurende den oorlog Duitschland—Nederland 1940—1945 in de jaren 1944 en 1945 in de provincie Drenthe, opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand, het Nationaal Socialistische Duitschland, hulp heeft verleend, door dienst te doen bij de Nederlandsche Landwacht, waarbij hij deelnam aan en zijn assistentie verleende bij: huiszoekingen naar onderduikers en aan de verplichte inlevering onttrokken radio's, waarbij in strijd met Nederlandsche normen levensmiddelen en andere goederen van Nederlandsche burgers werden in beslag genomen en meegenomen; arrestatie van personen, die niet volgens Nederlandsche normen in aanmerking kwamen voor arrestatie, maar op wier arrestatie door en ten behoeve van de Duitsche bezettende macht werd prijs gesteld;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bezwen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bezwen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het voortgezet misdrijf van:

Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen,

strafbaar gesteld bij art. 102 Sr. jo. art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; enz.

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van verdachte, den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. hieromtrent met name: dat verdachte tot het laatste van de bezetting toe is doorgestaan met zijn medewerking te verleenen, hoofdzakelijk aan huiszoekingen van den aard als blijkt uit de bewijsmiddelen, zulks terwijl hij daarbij de ervaring moet hebben opgedaan dat tengevolge van die huiszoekingen velen van zijn landgenooten, die niet aan de zijde van den vijand stonden, werden mishandeld, gevangen gezet en naar concentratiekampen gevoerd, gezinnen werden uiteengescheurd en woningen werden geplunderd;

dat verdachte aan die huiszoekingen een zeer werkzaam aandeel had en hij den vijand niet slechts hielp, maar zelfs aanmoedigde in diens streven het Nederlandsche volk, waartoe ook verdachte behoorde, te onderdrukken, te mishandelen en uit te plunderen;

dat op een man, die zich op een dergelijke landsverraderlijke, laaghartige wijze aan zijn volk heeft vergrepen, de zwaarste straf behoort te worden toegepast, enz. (Volgt veroordeeling tot de doodstraf en ontzetting uit de kiesrechten met recht tot cassatie, *Red.*).

No. 431.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 7 Maart 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Lt. Kolonel Camerling Helmolt, Lt. Kolonel van der Schee).

Dienst doen bij hulp-landwacht (onder meer het ter kennis van de S.D. doen brengen van de verblijfplaats van geallieerde parachutisten die tengevolge daarvan den dood vonden). Hulpverleening aan den vijand.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Siebe Offereins, landbouwer, wonende te Norg, thans geïnterneerd in het Bewarings- en verblijfskamp te Westerbork.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard de getuige Hendrik Feijen:

dat hij op 8 April 1945 heeft vernomen dat den afgelopen nacht in de gemeente Norg geallieerde parachutisten waren geland; dat hij, toen hij dien ochtend ± 9 uur zich bij zijn aldaar gelegen woning op straat bevond, is aangehouden door een zekeren Drent, die gekleed was in het uniform van hulplandwachter en een geweer droeg; dat hij toen heeft gezien dat verdachte zich met een vuurwapen op den weg bevond, komende uit zoodanige richting dat hij getuige het waarschijnlijk achtte dat verdachte uit het bosch kwam; dat verdachte in gezelschap van Duitschers was; dat de Duitschers toen den indruk maakten zeer druk en actief bezig te zijn;

de getuige Fokko Leutscher:

dat hij op 8 April 1945 bij de brug over de Norgervaart, gemeente Norg, eenige personen, die hij kende als landwachters, zag staan praten met eenige militairen, omtrent wie hij later vernam, dat het geallieerde parachutisten waren; dat die militairen even later de bosschen ingingen, terwijl de Landwachters zich begaven naar de boerderij van verdachte; dat hij eenige oogenblikken later een persoon, dien hij kende als de knecht van verdachte, die boerderij zag verlaten en gaan in de richting van de boerderijen van Hedde Drent en Venekamp; dat even later Hedde Drent, Jan Venekamp en Klaas Venekamp uit die richting kwamen naar de boerderij van verdachte; dat hij later op dien dag den verdachte met een geweer in den aanslag, vóór een in Duitsch uniform gekleed persoon uit, de bosschen heeft zien in gaan, waar tevoren die geallieerde parachutisten in waren verdwenen;

de verdachte:

dat hij zich op 8 en 9 April 1945 in de gemeente Norg in gezelschap van Duitse militairen heeft bevonden en, gewapend met een geweer, tezamen met dezen de bosschen heeft doorkruist; dat die Duitschers hem hadden te kennen gegeven, dat zij geallieerde parachutisten wilden opsporen, die in den nacht van 7 op 8 April 1945 in de omgeving van Norg waren gedaald; dat hij in die dagen in die omgeving ook militairen heeft gezien, van wie hij begreep, dat het geallieerde parachutisten waren;

dat hij toen wist, dat Nederland in oorlog was met Duitschland; enz.

O. dat ter terechtzitting heeft verklaard de verdachte:

dat hij op 9 April 1945 van Hendrik Jan de Roode vernam, dat deze dien dag, gaande langs de schuur van den landbouwer R. Mulder, staande achter het bosch te Huis ter Heide, gemeente Norg, bij die schuur eenige personen had gezien, van wie hij, de Roode, veronderstelde dat het geallieerde parachutisten waren; dat hij nog dienzelfden dag zijn zontje naar Jan Venekamp heeft gestuurd, met de boodschap dat Jan Venekamp bij hem, verdachte, in de woning van

de Familie Blauw te Norg moest komen;

dat Jan Venekamp daarna in die woning verscheen, waarop hij, verdachte, dezen heeft gezegd, dat hij, Venekamp, terstond naar de Landwacht te Assen moest gaan en daar moest mede deelen, dat zich in de schuur van Mulder geallieerde parachutisten bevonden;

dat Jan Venekamp hem later op dien dag heeft medegedeeld, dat hij, Venekamp, naar Assen was geweest en dat zij, Venekamp en verdachte, den volgenden dag vroeg bij die schuur aanwezig moesten zijn;

dat hij en Venekamp den volgenden morgen in de richting van die schuur zijn gegaan en in de omgeving daarvan Deutsche militairen hebben aangetroffen; dat hij die Deutsche militairen in de richting van die schuur heeft zien gaan en vervolgens geluiden heeft gehoord, als werd daar geschoten; dat hij daarna zelf ook naar die schuur is gegaan en gezien heeft, dat deze in brand stond, terwijl hij daar vier menschen heeft zien liggen, die hem voorkwamen geallieerde parachutisten te zijn en dood te zijn; dat hij, toen hij Jan Venekamp zeide naar Assen te gaan, wist, dat Nederland in oorlog was met Duitsland;

O. dat het proces-verbaal No. 7a dd. 12 Januari 1945 (ten rechte 1946) op den ambtseid opgemaakt door Gerrit Haandrikman, wachmeester der Koninklijke Marechaussee, waarvan ter terechtzitting door den Voorzitter de korte inhoud mondeling is medegedeeld, zakelijk inhoudt, dat aan den relatabt hebben opgegeven,

1. Jan Venekamp, wonende te Norg, dat de Maandag na Zondag 8 April 1945 des avonds omstreeks 19.00 uur het zontje van Siebe Offereins, genaamd Jans, bij hem, Venekamp, kwam, en zeide dat zijn vader een boodschap voor hem, Venekamp, had;

dat hij zich daarop in verbinding heeft gesteld met Offereins; dat Offereins tegen hem zeide, dat hij, Venekamp, naar Assen moest om de S.D., gezeteld aan de Iepenlaan, te waarschuwen, dat er parachutisten zaten in de schuur van den landbouwer R. Mulder, gelegen achter het bosch te Huis ter Heide, Norgervaart onder de gemeente Norg;

dat hij daarop naar Assen is gegaan en zijn opdracht aldaar heeft verteld; dat hij de opdracht van de S.D. kreeg om den anderen morgen te omstreeks 5.30 uur met Offereins naar de schuur te gaan;

dat hij bij zijn terugkeer uit Assen Offereins deze opdracht heeft doorgegeven;

dat hij en Offereins den anderen morgen op stap zijn gegaan; dat Offereins een pistool bij zich had; dat zij naar de Duitschers, wier auto's voor hun uit waren en halt hielden, toe zijn gegaan; dat de Duitschers in de richting van de schuur zijn geloopt; dat hij daarna hoorde schieten en knallen; dat even later bleek, dat de schuur in brand was; dat hij met Offereins en de Duitschers naar de afgebrande schuur is geweest; dat volgens de Duitschers zes parachutisten waren gedood; enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte in de jaren 1944 en 1945 in Nederland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitsland, dezen vijand hulp heeft verleend door dienst te doen bij de Nederlandsche Landwacht, waarbij hij onder meer deel heeft genomen aan en zijn assistentie heeft verleend bij arrestaties van personen die niet volgens Nederlandsche rechtsbegrippen voor arrestatie in aanmerking kwamen en op wier arrestatie alleen door of ten behoeve van den vijand het Nationaal Socialistische Duitsland, prijs werd gesteld en dat hij in de maand April 1945 in de provincie Drenthe opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitsland, dien vijand hulp heeft verleend door de opsporing te bevorderen van in de omgeving van de gemeente Norg gedaalde geallieerde parachutisten;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd, strafbaar gesteld bij artikel 102 van het Wetboek van Strafrecht; j^o. artikel 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; enz. (Volgt veroordeeling tot twintig jaren gevangenisstraf en ontzetting uit de kiesrechten voor het leven; met verlof tot casuatie, Red.).

No. 435.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (Derde Kamer), 9 Mei 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Voor het plegen van het delict van art. 111 Sr. (Majesteitsschennis) is vereischt, dat de elementen van een der in den XVten Titel van het Ite Boek omschreven misdrijven aanwezig zijn.

(Sr. art. 111.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Roelof Menninga, landbouwer, wonende te Vries.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte gedurende den tijd van den oorlog Duitsland —Nederland 1940—1945 in de gemeente Vries in het jaar 1940 opzettelijk in bijzijn van meerdere menschen heeft gezegd woor-

den van deze strekking „Onze Koningin is er tusschen uit gegaan en heeft al het geld meegenomen, ze moesten haar een schot nagegeven hebben, dat smerige wijf”;

O. dat dit bewezen verklaarde feit naar het oordeel van het Bijzonder Gerechtshof geen strafbaar feit oplevert, ook niet het in het requisitoir van den Procureur-Fiscaal genoemde misdrijf omschreven in art. 111 Sr.;

O. toch, dat het ten laste gelegde en bewezen verklaarde niet de elementen bevatten van eenig in den XVIen Titel van het IIe Boek van dat Wetboek omschreven misdrijf, hetgeen, naar voormeld oordeel, vereischt is, wil er sprake zijn van opzettelijke belediging, den Koning of der Koningin aangedaan;

O. dat met name het misdrijf van eenvoudige belediging niet in aanmerking komt, omdat niet is ten laste gelegd en derhalve niet bewezen verklaard is kunnen worden, dat de woorden in het openbaar gesproken zijn, en het misdrijf van smaad niet, omdat het bijzonder Gerechtshof niet de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte bij de uitlating, welke hij, naar bewezen werd verklaard, deed, de bedoeling had om ruchtbaarheid te geven aan de telastelegging van een bepaald feit;

O. dat de verdachte derhalve van alle rechtsvervolging behoort te worden ontslagen; enz.

No. 436.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1946. (Profs. Mrs. Duyffjes, Houwing en Mr. van Hinloopen Laberton).

Beschikking van het Beheersinstituut waarbij een beheerder is benoemd over het vermogen van requestrant, vernietigd, omdat niet is gebleken dat requestrant op grond van art. 6 lid 1 van E 133 van zijn vrijheid is beroofd geweest.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 6, 35, 43.)

H. E. Overman, requestrant, gem. Mr. R. V. Dekker,

tegen:

Het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage e. O., gerequestreerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gelezen het verzoekschrift van Hendrikus Elizabertus Overman, wonende te Voorburg, domicilie kiezende te 's-Gravenhage ten kantore van den advocaat en procureur Mr. R. V. Bakker, van 19 Januari 1946, waarin verzoeker mededeelt vóór enkele dagen te hebben vernomen, dat door het Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage bij beschikking van 12 November 1945 tot beheerder over zijn vermogen is benoemd Mr. A. J. H. van Dal, advocaat, wonende te 's-Graven-

hage, tegen welke beschikking hij bij de Afdeling Rechtspraak in beroep komt, met verzoek haar te vernietigen;

Nog gelezen het daarop op 3 April 1946 ontvangen antwoord van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau 's-Gravenhage, met bijlage, zoomede het overgelegde afschrift van de beroepen beschikking;

O. dat het Beheersinstituut zich op het standpunt stelt, dat het vermogen van requestrant van rechtswege onder beheer staat krachtens art. 10, lid 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, als zijnde hij een persoon bedoeld in art. 6 lid 1 van dat Besluit, daar hij op grond van verdenking van een der in dat lid onder b bedoelde misdrijven van zijn vrijheid beroofd is geweest en uitsluitend op grond van zijn gezondheidstoestand is vrijgelaten, terwijl zijn berechting ongetwijfeld t.z.t. alsnog zal volgen;

O. dat uit voormeld Besluit moet worden afgeleid, dat het vermogen van een persoon, die, zij het slechts korten tijd op den aangegeven grond van zijn vrijheid beroofd is geweest van rechtswege onder beheer gesteld is en blijft, totdat daaraan door toepassing van art. 12 j°. art. 37 van dat Besluit een einde is gekomen, en dat het Beheersinstituut, zonder daartoe in den regel verplicht te zijn, in elk geval bevoegd is dat beheer ook daadwerkelijk uit te oefenen en daartoe met toepassing van art. 35 een beheerder te benoemen;

O. dat de beslissing in deze derhalve afhangt van de vraag of requestrant op grond van een verdenking als hooger bedoeld van zijn vrijheid beroofd is geweest;

dat van de zijde van het Beheersinstituut is toegegeven dat het daarvoor geenerlei bewijs kan bijbrengen, zoodat de Raad hiervoor aangewezen is op de eigen verklaringen van requestrant, dat deze inhouden, dat hij een verhoor heeft ondergaan blijkbaar met het oog op hem verweten handelingen als collaborateur;

dat men hem daarna gezegd heeft, dat hij weer naar huis kon gaan, doch hem pas vijf dagen later heeft laten gaan, zonder dat hem van de reden van dit oponthoud ooit iets is gebleken;

dat ook het Beheersinstituut geen reden hiervoor heeft kunnen geven;

dat derhalve, indien al de vertraging in het naar huis laten gaan als een vrijheidsberoving in den zin van art. 6 1ste lid sub b van het Besluit E 133 zou moeten worden beschouwd, wat de Raad bij het ontbreken van nadere gegevens reeds niet als vaststaand kan aannemen, in ieder geval niet is bewezen, dat deze plaats vond op een der in dat artikel genoemde gronden of krachten een der daar genoemde Besluiten;

dat bij gebreke hiervan de grondslag aan de aangevallen beslissing ontvalt en deze dus niet kan worden gehandhaafd;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking waarvan beroep.

18 September 1946 (af. 11)

No. 310—321

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 437—441

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

**Verbeteringen Na-Oorlogsche Rechtspraak
1946**

Op blz. 188, 2e kolom, regel 22 v. o., achter het woord „overeenkomst” moeten worden ingevoegd de woorden: „te vorderen, vermits in dat geval het voortbestaan van die overeenkomst”.

De beslissing Raad Rechtsherstel 's-Gravenhage dd. 1 Juli 1946 (2e jaarg. no. 424) is gegeven door Mrs. Cleveringa, Duyfjes en Karni. (*Red.*).

No. 437.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (3e Kamer), 13 Mei 1946.
(Mrs. Delhougne, van Assendorp, van der Kun, Lt. Kol. Stuvcl en Lt. Kol. Koopman).

Zaak de Marchant et d'Ansembourg.

Hulpverlening aan den vijand door misbruik van functie als commissaris van Limburg, door redevoeringen en door verstrekking van inlichtingen aan Duitse instanties, o.a. betreffende den strijd van de R.K. geestelijkheid tegen het nationaal-socialisme. Vijftien jaar gevangenisstraf.

Gedeeltelijke nietigheid der dagvaarding. Overigens verwerping der voorgedragen verweren.

(Sr. art. 102; Sv. art. 261.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Graaf Maximiliaan, Victor, Eugène, Hubertus, Joseph, Maria De Marchant et d'Ansembourg, ex-commissaris der Provincie Limburg, wonende te Amstcrade, thans verblijvende in het Internceringskamp te Maastricht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake:

dat hij in den loop der jaren gedurende de Duitse bezetting in Nederland, in het bijzonder in de Provincie Limburg, opzettelijk, toen Nederland met Duitschland in oorlog was, ten nadeele van den Nederlandschen Staat en ten voordeele van den Duitschen vijand, welke de nationaal-socialistische gedachte en de bereidheid tot samenwerking met Duitschland wenschte te zien bevorderd, lid zijnde der N.S.B., stamboeknummer 20.000, algemeen gemachtigde van den algemeen leider der N.S.B., Ir. A. A. Mussert, (later genaamd gemachtigde van den leider), bovendien raadsheer, later hoofd raadsheer en verder lid van den politieken raad der N.S.B. en leider van District 16, Limburg, den N.S.B., de nationaal-socialistische gedachte en de bereidheid tot samenwerking met Duitschland uitdragend in woord en daad.

A. zijn functie als Commissaris der Provincie Limburg, waartoe hij door Seyss-Inquart was benoemd, grovelijk heeft misbruikt, althans ten voordeele van den vijand heeft gebruikt, tot uiting komend o.m.

1. in het op politieke gronden, als Commissaris der Provincie, geven van ontslag aan Mr. R. van den Boorn, ambtenaar ter Provinciale Griffie te Maastricht;

2. in het dragen van het N.S.B.-uniform bij gelegenheden, waarbij hij als Commissaris der Provincie optrad, o.a. bij zijn installatie en bij de begrafenis van een lid van Gedeputeerde Staten;

3. in het officieel als Commissaris der Provincie ten Gouvernementshuize te Maas-

T. 2.

tricht ontvangen van den leider der N.S.B. Mussert, daarbij een rede houdend over verleden, heden en toekomst van Limburg;

4. in het bevorderen van de nationaal-socialistische ideeën bij het bestuur van provincie en gemeenten, o.m.

a. in een uiteenzetting bij zijn ambtsaanvaarding in Februari 1941 in de Statenzaal van de Provinciale Griffie te Maastricht, waarbij o.m. vele burgemeesters aanwezig waren, aan welke uiteenzetting het volgende wordt ontleend:

„De tijd van het z.g. Europeesche evenwicht is voor goed voorbij. Duitschland staat op het punt zijn plaats als centrale mogendheid, die het in vroegere eeuwen heeft gehad, te hernemen als leider van een werkelijk Europeesche politiek. Wij kunnen dit feit betreuren, of het met instemming begroeten, negeeren kunnen en mogen wij het niet. Het welbegrepen belang van ons land vergt, dat wij, om in deze nieuwe constellatie de best mogelijke positie te veroveren, de hand, die ons door den Overwinnaar in een in de geschiedenis nooit gekende, oprechte kameraadschap wordt toegestoken, grijpen. Het is tijd, dat men in Nederland en dus ook in Limburg, begrijpt, dat ook grootmoedigheid een einde kan hebben en dat, wie haat zaait tegen den Overwinnaar, de meest noodlottige gevolgen voor den Overwonnene moet oogsten. Het bereikbare is heden een eigen Nederland, maar dan als vriend en bondgenoot van Duitschland. Wie het laatste saboteert, maakt ook het eerste onmogelijk”;

b. in een uiteenzetting op bijeenkomst in Augustus 1941 in de Statenzaal der Provinciale Griffie te Maastricht, waarbij vele burgemeesters aanwezig waren, aan welke uiteenzetting het volgende wordt ontleend:

„Van gewetensdwang kan dus eenvoudig geen sprake zijn, doch wel zal ik van de burgemeesters in den toekomstigen staat en dus ook eenigszins reeds in het overgangstijdperk moeten verwachten, dat zij zich aan de gewijzigde omstandigheden, zonder reserves, aanpassen.

Het is vanzelfsprekend, dat wanneer ik verlang, dat U met de richting van den nieuwen tijd mede gaat, ik het noodzakelijk acht, dat U ook de beginselen van dezen tijd kent en ik zou het begroeten, indien U trachtte zich persoonlijk op de hoogte te stellen van deze beginselen, eenvoudig opdat U Uw taak als dienaar van den Staat reeds heden en vooral in de toekomst beter zult kunnen vervullen.

Er is thans een verordening gepubliceerd, waarbij met ingang van 1 September a.s. Provinciale Staten en gemeenteraden zijn opgeheven. Het is een historisch oogenblik van de grootste betekenis, dat wij beleven. In de toekomst zult U, die aan het hoofd staat van Uw bestuur, tevens ook leider zijn van dit bestuur in dien geest, dat U zult uitmaken, wat in Uw ambt gebeurt. U zult natuurlijk naast U raadsliden hebben, doch deze zullen dan ook inderdaad slechts raad geven en niets meer. Anderzijds zult U ech-

ter ook persoonlijk ten volle aansprakelijk zijn tegenover Uw meerdere voor datgene, wat gij doet of nalaat.

In een dergelijk bestuursapparaat zal zich in de toekomst slechts diegene kunnen handhaven, die sterk en actief is en hij, die het initiatief mist en slechts gedragen werd door het besluit van zijn raad, zal verdwijnen.

Zooals vanzelf spreekt wordt dus de vrijheid van handelen van den bestuursambtenaar veel grooter en menigvuldiger dan tot nu toe, en juist daarom zal hij ook meer dan tot nu toe goed doordrongen moeten zijn van den geest, die den geheelen toekomstigen staat zal dragen. Wanneer wij willen weten, hoe de toekomstige werkwijze zal zijn, als burgemeester of commissaris, dan hoeven wij niets anders te doen, dan de nieuwe Deutsche Gemeentewet in te zien. In deze wet, welke in het jaar 1935 afgekondigd is, zien wij duidelijk de grondslagen van het toekomstige administratieve beleid. De burgemeester staat als leider voor zijn gemeente, naast hem een raad van advies. Bij de benoeming van den burgemeester werken samen de hoogere ambtelijke functionarissen en de partij; bij benoeming van raadsleden de burgemeester en de partij onder toezicht van de hoogere instanties.

De belangen van het volk tegenover den ambtenaar zullen dus door de N.S.D.A.P. worden verzekerd. Anderzijds heeft de hoogere ambtelijke instantie het recht directe aanwijzingen aan den burgemeester te geven, en dit is ook reeds in de nieuwe Ned. verordening opgenomen. U zult zich dus erop moeten voorbereiden, dat in de toekomst meer dan tot nu toe gehandeld wordt in den geest zooals de hoogere instanties dit aangeven. Daarnaast — zoo leeren we uit de Deutsche gemeentewet — zullen we ons daarop ook hier moeten voorbereiden, dat de partij, dus de Nationaal Socialistische Beweging een publiekrechtelijke functie zal gaan vervullen welke van verstrekkenden aard is, zonder dat zij in zuivere bestuursaangelegenheden zal ingrijpen. De plaatselijke groepsleider zal het orgaan zijn, dat met den burgemeester samenwerkt en de belangen der gemeente behartigt en de hoogere partij-instanties zullen op soortgelijke wijze met het hoofd van het provinciaal bestuur contact houden.

Ik zie de ideale verhouding tusschen den burgemeester en den groepsleider der partij als die van den ouderen, iets rustiger geworden groteren broer tegenover den jongeren meer onstuimigen, waarbij ondanks de tegenstelling van opvatting of inzichten toch de gemeenschappelijke band van het belang der gemeenschap een sfeer van vertrouwen schept, welke alle moeilijkheden zal overwinnen. Dit moet een voorbeeld zijn voor de rest der bevolking.”

c. in het, met uitsluiting van burgemeesters niet behoorend tot de N.S.B., regelmatig bijeenkomsten houden in den zgn. „burgemeesters-kring” met burgemeesters-partijgenoot, waarbij onder meer werd besproken, hoe een nationaal-socialistisch burgemeester

in bepaalde gevallen moest handelen;

d. door zijn medewerking te verleenen aan de z.g. adviescommissie in bestuurszaken, een N.S.B.-instelling en b.v. den leider dier commissie;

1. bij schrijven dd. 14 April 1943 te (doen) melden: „In verschillende groote steden, met name Maastricht, Kerkrade, Sittard en Weert, zijn Commissarissen, resp. Inspecteurs van Politie, die volgens opvatting van de Kameraden-Burgemeesters, sterk reactionnair zijn en politiek niet betrouwbaar genoemd moeten worden.

Dit zelfde geldt voor de leiding van de mijnpolitie, die een zeer groot corps onder hun bevelen hebben. Helaas schijnt het, dat de Deutsche politie-majoor Wolk zich door deze heeren laat misleiden en hun de hand boven het hoofd houdt, eveneens tegen de Kameraden-Burgemeesters in.

Zoolang in deze geen verandering komt, moet het politiekorps in Limburg in het algemeen als onbetrouwbaar worden bestempeld. Ik vraag mij af of het niet beter zou zijn, onze Kameraden, die aan het Oostfront vechten, in de politie te zetten”;

2. bij schrijven van 23 Juni 1943 de gebeurlijkheden tijdens de Meistaking 1943 te (doen) melden, vermeldende zijn oordeel over het optreden van nationaal-socialistische burgemeesters en van die burgemeesters, die geen lid van de N.S.B. waren;

3. bij schrijven van 8 Aug. 1944 te (doen) schrijven over het werken van burgers voor de Deutsche Weermacht;

4. regelmatig toe te zenden, althans te doen toezenden, exemplaren van hem — aan de burgemeesters in Limburg — uitgaande circulaires;

5. in het bevorderen van benoemingen van N.S.B.-ers in diverse ambten, waarbij in verschillende gevallen meer gelet werd op de politieke instelling van betrokkene, dan op bekwaamheid, in ieder geval de politieke instelling sterk werd beklemtoond en b.v.

a. den N.S.B.-er Ir. J. J. H. Vos voor te dragen bij den Beauftragte des Reichskommissars te Maastricht, voor de functie van Directeur-Generaal der Staatsmijnen;

b. de N.S.B.-er Mr. W. A. Ubbens, rechter te Alkmaar, voor te dragen voor de functie van Procureur-Generaal;

c. de N.S.B.-er Mr. F. A. J. Marres, voor te dragen voor de functie van President der Rechtbank te Maastricht;

d. in meerdere gevallen N.S.B.-ers voor te dragen voor het ambt van burgemeester b.v. een zekere Pisters, een zekere Rosener. Manz, een zekere Landinois;

B. nationaal-socialistisch en pro-Duitsch georiënteerde redevoeringen heeft gehouden. zoo b.v.

1. op den zgn. boerenlanddag in Augustus 1941 te 's-Hertogenbosch, waarin hij — verdachte — verklaarde:

„Niet slechts de volkeren van Europa moeten solidair zijn in den strijd tegen het bolsjewisme, ook de overige bevolkingsgroepen moeten tezamen vechten. En ook hier-

voor moet de boerenstand zorgen. In den nieuwen tijd, die komende is, de nieuwe tijd, waarin het Deutsche volk ons is voorgedaan en waarin Mussert ons zal leiden, de nieuwe tijd, die feitelijk reeds gekomen is, heeft den boerenstand voor geheel nieuwe problemen gesteld, heeft hem geplaatst op de plaats, die hem toekomt, op de eerste plaats,"

althans woorden sprak van gelijke strekking;

2. bij gelegenheid van den zgn. Limburgsche Land- of Volksdag in Augustus 1943 te Maastricht, waarbij hij — verdachte — hen gedacht, die in den strijd zoowel aan het front als in het Vaderland voor hun ideaal waren gevallen en o.m. wees „op de door tal van priesters kunstmatig gekweekten haat ten opzichte van de Beweging”;

3. bij de zgn. doodenderkenning in November 1943 te Heerlen waarbij hij — verdachte — eraan herinnerde, dat de Duitschers reeds tal van jaren den dag van den 9en November herdachten en dat die dag met het veldwinnen van de nationaal-socialistische gedachte in Europa er een was van Europeesche beteekenis en waarbij hij — verdachte — bovendien de zinsneden uitsprak:

„De Nederlandsche nationaal-socialisten vieren dezen dag gezamenlijk met hun Duitsche kameraden en hebben hem den „dag der solidariteit” genoemd.

In de droevige dagen rond den 9en November nam ook een onbekende soldaat, Adolf Hitler, het besluit, te zorgen, dat Duitschland zou leven. Duitschland moest leven om zijn volk te laten leven en Hitler begreep ook, dat Duitschland moest leven, wilde de Westersche beschaving niet ten onder gaan. Hij gaf het volk een nieuwe gedachte en een nieuw ideaal.

Op 9 November 1923 sneuvelde te München de eerste nationaal-socialisten voor dit ideaal. De idealen bleven leven en zoo stichtte Mussert op 12 December 1931 de N.S.B. Hij koos de zijde van nationaal-socialisme en fascisme. Hij heeft later volgehouden, want hij begreep, dat het welzijn van zijn volk alleen gediend kon worden in een samengaan van Duitschland en Nederland op nationaal-socialistischen grondslag. Nu strijden Nederlandsche nationaal-socialisten naast Duitsche. Zij worden naast elkaar gewond en sneuvelen naast elkaar.

Zij zullen ook naast elkaar overwinnen. Duitschland moet den oorlog winnen, omdat anders Europa te gronde zal gaan. Wij zullen elkander niet meer loslaten,”

althans zinsneden van gelijke strekking;

C. Verraderlijk aan Duitsche instanties inlichtingen heeft verstrekt, zoo b.v.

1. in een brief aan een zekere van der Wense, Ernährungs- und Landwirtschaftsprüfungsstelle te 's-Gravenhage, berichtende:

„Herr Droessen ist seit Jahren in politischen Leben tätig und Mitglied der R.K. Staatspartei, für die er als Abgeordneter in der zweite Kammer sass. Er giekt alge-

mein für ebenso unfähig als eingebildet und ist unzweifelhaft einer der prinzipiell unversöhnlichen Gegner der national-sozialistischen Idee, dabei hinterhältig und verschlagen”;

2. in een schrijven aan den S.D. te Maastricht, dd. 15 October 1943 berichtend:

„Wie ich Herrn Elsholz bereits telefonisch mitgeteilt habe, erschien heute-Morgen bei mir ein in Kontrolledienst der Landwirtschaft beschäftigter Beamte, der mir folgendes mitteilte:

Bei meinem Inspektionsbesuch bei der Butterfabrik Heythuizen kam der Assistent-Direktor Herr Teelen mit einem Ledermantel bekleidet, zu mir. Er schlug den Mantel auf und liess mir dabei eine Pistole sehen. Er erklärte mir dabei, dass er diese Pistole an eine dritte Person übergeben würde und dass damit der Bürgermeister von Baexem erschossen werden würde. Diese Tat würde innerhalb der erste 14 Tagen geschehen. Teelen wohnt bei dem Postamt in Baexem das durch seine Schwester geleitet wird. Mein Gewährsmann hat mir seinen Namen genannt, mich jedoch gebeten, diesen nicht bekanntzugeben, da er befürchtet, dass sonst Repressalien gegen ihn genommen würden. Ich habe ihm zugesagt soweit dies möglich ist, seinem Wunsche zu entsprechen und bin selbstverständlich bereit, falls Sie es für unbedingt nötig halten, Ihnen den Namen bekanntzugeben”;

D. Verraderlijk, terwijl hij van den strijd van de R.K. geestelijkheid onder leiding van het Episcopaat tegen het nationaal-socialisme op de hoogte was, afbreuk aan dien strijd heeft gedaan, althans inlichtingen heeft verstrekt, zoo b.v.

1. in een schrijven aan den Beauftragte des Reichskommissars te Maastricht dd. 15 Juni 1942 heeft medegedeeld:

„Der Bürgermeister van Heer, Ka. Rösenner-Manz, teilt mir mit, dass der Pfarrer Bosch van Cadier und Keer sich in seiner Sonntäglichen Predigt von 7 d.m. als folgt geäußert hat:

„Unsere Prozessionen werden verboten, unser Gottesdienst wird uns verboten, aber in Maastricht organisiert man Aufzüge mit Musik und erhält, wenn man einen Löffel mitbringt, gratis Suppe.”

Aus dieser Rede geht wiederum deutlich hervor wie sehr die Bevölkerung seitens der Geistlichkeit gegen den Nat. Soz. aufgewiegelt wird”;

2. in een schrijven tot den N.S.B.-er Leeuwenberg te Utrecht dd. 26 Maart 1941, heeft vermeld:

„Kameraad,

Hierbij doe ik U een afschrift toekomen van een geheimschrijven van den Bisschop van Roermond, betreffende de Winterhulp Nederland. Wilt U het ter kennis van kameraad Huygen brengen, of van kameraad van Geelkerken, teneinde het eventueel bij de Duitsche autoriteiten te gebruiken”

terwijl het bedoelde afschrift luidde als volgt:

„U gelieve ter kennis te brengen aan de

R.K. Armbesturen en aan de andere R.K. instellingen van weldadigheid in Uw parochie, dat de Katholieken in geen enkel opzicht de Winterhulp Nederland tegenwerken zullen en dat wij niemand ontraden haar te steunen.

Doch wij hebben er principieel bezwaar tegen, dat de R.K. instellingen van weldadigheid als zoodanig een werkgemeenschap aangaan met de Winterhulp Nederland of dat zij collecten houden onder auspiciën van de W.H.N., zoolang de bepalingen van kracht blijven, die de bestaansmogelijkheid en de vrijheid van onze eigen instellingen beperken. Immers het is ook aan kerkelijke instellingen verboden openbare inzamelingen te houden zelfs onder eigen geloofsgenooten, waardoor onze eigen inrichtingen van liefdadigheid, sociale werken, missiën, de universaliteit e.a. zeer ernstig in hun bestaansmogelijkheid worden bedreigd.

Wel is waar kunnen sommige openbare collecten gehouden worden, doch deze kunnen alleen plaats hebben onder de auspiciën van de stichting Winterhulp Nederland. Deze collecten moeten dus de toestemming hebben van de betreffende instantie W.H.N., waardoor de kerkelijke instellingen in een volstrekt afhankelijke positie van W.H.N. dreigen te komen. Met waardeering voor alle goede bedoelingen vreezen wij in dit alles de tendenz geheel de liefdadigheid uitsluitend tot een staatszaak te maken en de liefdadigheid haar specifiek christelijk karakter te ontnemen”;

3. in een schrijven aan den N.S.B.-er Leeuwenberg te Utrecht dd. 22 April 1941 heeft gesteld:

„Verleden Zondag is in de kerken in Limburg een brief afgelezen, welken de Paus aan de bisschoppen in Nederland heeft geschreven. Helaas kon ik hem zeer slecht verstaan, doch er werd o.a. gesproken over het gehoorzamen aan den bisschop. Deze brief was geschreven op 4 Januari 1941. Dat hij dus nu pas werd voorgelezen, moet verwondering wekken en tot de conclusie leiden, dat hij geschreven is, vóórdat het herderlijk schrijven van de bisschoppen was uitgevaardigd, zoodat hij dus daarop geen betrekking kan hebben. Het is zelfs zeer de vraag of hij geschreven zou zijn, indien het herderlijk schrijven in Rome bekend zou zijn geweest.

Het is zelfs niet uitgesloten, dat zij den brief van den Paus hebben uitgelokt, als een van meer algemeene strekking, dat zij, toen zij hoorden, dat deze zou komen, hun herderlijk schrijven in elkaar gezet hebben en nu door het veel te laat publiceren van den brief den schijn wekken, alsof het Pauselijk schrijven een soort sanctie op het herderlijk schrijven tegen de N.S.B. zou zijn. Men kan dus niet anders dan veronderstellen, dat hier een grof bedrog van de zijde van het Episcopaat voorligt, waarbij zij den Paus dus misbruiken om hun politiek te dekken. Het lijkt mij gewenscht, dat in onze bladen hierover wordt geschreven”;

4. in een schrijven aan een zekeren H.

Plaizier, Redacteur van Volk en Vaderland te Utrecht, dd. 23 Februari 1943 heeft vermeld:

„De hartekreet van onzen volksgenoot tegen het misbruik maken van gezag door de Kerk, is ten eerste te begrijpen. Inderdaad is er van de godsdienst bij ons niet veel meer overgebleven dan een organisatie, die voor politieke doeleinden wordt gebruikt. Het laatste Herderlijk schrijven, gelezen op 21 Februari j.l. is een nieuw bewijs daarvoor. Het is dan ook begrijpelijk, dat sommige Kameraden de Kerk den rug meenen te moeten toekeeren, alhoewel men nooit mag vergeten, dat de leer niet uitsluitend beoordeeld mag worden naar het gedrag van een of meer leden. Intusschen is dit echter een aangelegenheid, die enkel den persoon zelf kan beantwoorden en het zou in strijd met onze beginselen zijn, indien wij ons hiermede zouden bemoeien”;

door welke hierboven vermelde handelingen en uiteenzettingen op zich zelf beschouwd en in ieder geval te samen en in verband hij — verdachte — opzettelijk zoolals hij wist, althans begreep, althans moest begrijpen, ten tijde van den oorlog afbreuk deed aan de Nederlandsche zaak, den Nederlandschen Staat tegenover den vijand benadeelde en den vijandelijken bezetter bij voortdoring gedurende de oorlogsjaren hulp verleende;

O. dat verdachtes raadsman de nietigheid der dagvaarding heeft ingeroepen voor wat betreft het telastegelegde sub A 3 en A 4d 2, 3 en 4;

O. dat dit beroep op nietigheid gegrond wordt op het feit, dat de dagvaarding niet vermeldt den inhoud van de sub A 3 vermelde rede, van de sub A 4d 2 en 3 omschreven brieven van 23 Juni 1943 en 8 Aug. 1944 en van de sub A 4 d 4 bedoelde aan de burgemeesters van Limburg gerichte circulaire, zoodat de dagvaarding geen voldoende opgave van de hij ten laste gelegde feiten zou bevatten, hetgeen art. 261 Sv. op straffe van nietigheid vordert;

O. wat de opgeworpen exceptie van nietigheid aangaat van het in de dagvaarding sub A 3 te laste gelegde, het Hof de zienswijze van den raadsman niet kan deelen, omdat in het telastegelegde duidelijk tot uiting gebracht wordt dat verdachte zijn functie als Commissaris der Provincie Limburg grove-lijk heeft misbruikt althans ten voordeele van den vijand heeft gebruikt door officieel als Commissaris der Provincie ten Gouvernementshuizen te Maastricht te ontvangen den leider der N.S.B. Ir. Mussert, terwijl daarbij slechts ten overvloede is vermeld, dat verdachte een rede heeft gehouden, zoodat de niet nadere precisering van den inhoud dier rede, geen nietigheid van het te laste gelegde meebrengt;

O. ten aanzien van de opgeworpen exceptie van nietigheid omtrent het sub A 4d, 2, 3 en 4 te laste gelegde, dat dit beroep niet opgaat, daar immers in de dagvaarding wel degelijk omtrent den inhoud dier brieven en

omtrent het karakter der rondgezonden circulaire voldoende blijkt en wel door opgave van den korten inhoud dier brieven en door de mededeeling, dat die circulaire van hem verdachte als Commissaris der Provincie uitgingen naar de Burgemeesters der Provincie, waardoor van die circulaire het dienstkarakter werd aangegeven;

O. ambtshalve, dat uit hetgeen in de dagvaarding in het sub A 4c gestelde omtrent de burgemeesterskringen niet blijkt, welke de inhoud was van de bedoelde bespreking en welke rol verdachte daarbij vervulde, zodat de dagvaarding op dit punt niet inhoudt een voldoende opgave als bedoeld in art. 261 Sv. van het hier ten laste gelege feit en zijn derhalve voor dit gedeelte behoort te worden nietig verklaard;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat de vijand de Nationaal-Socialistische gedachte wenschte te zien bevorderd, blijkende dit immers reeds hieruit, dat de N.S.B. door den bezetter als eenige geoorloofde politieke partij werd erkend en uit de vervanging door den bezetter van een groot aantal anti-Nationaal-Socialistische gezinde Nederlandsche functionarissen van Binnenlandsch Bestuur door leden der N.S.B.;

O. dat het eveneens van algemeene bekendheid is, dat door den Duitschen bezetter herhaaldelijk en openlijk op de Nederlanders een beroep om samenwerking werd gedaan;

O. dat het tevens van algemeene bekendheid is dat de R.-K. geestelijkheid onder leiding van het Episcopaat tijdens de bezetting een strijd gevoerd heeft tegen het Nationaal-Socialisme en dat begunstiging van het anticlericalisme den Duitschers welgevallig was;

O. dat de raadsman van verdachte verder heeft betoogd, dat het in de dagvaarding te lastegelegde onder A 1, A 2, A 4b, A 4d 1 en A 5a en b geen hulp aan den vijand zou opleveren en niet zou vallen onder het bepaalde in art. 102 Sr. j. v. art. 22 B.B.S.;

O. dat verdachtes raadsman meent, dat in het in de dagvaarding sub A 1 bedoelde ontslag van Mr. R. van den Boorn alleen dan hulpverlening aan den vijand zou kunnen worden gezien, indien dat gegeven was om in die functie een N.S.B.-er te kunnen benoemen, hetgeen niet het geval is geweest en ook niet gesteld is;

O. hieromtrent, dat wanneer gesteld wordt dat een N.S.B.-er iemand om politieke redenen in oorlogstijd ontslaat, daarmee — zooals verdachte en diens raadsman ook niet weerspreken — gesteld wordt, dat het ontslag gegeven wordt wegens gebleken vijandelijke gezindheid jegens de Nationaal-Socialistische Beweging, een landsverraderlijke organisatie, die heulde met den vijand, en het om deze redenen uitschakelen van ambtenaren in den bezettingstijd betekende afbreuk doen aan de Nederlandsche zaak, waardoor de Staat tegenover den vijand werd benadeeld;

O. dat verdachtes raadsman heeft gesteld dat het in de dagvaarding sub A 2 gestelde geen hulpverlening aan den vijand of bena-

deeling van den Staat oplevert, doch slechts te beschouwen is als een tactische fout van verdachte;

O. dat dit verweer niet opgaat, daar uit de verklaringen van verdachte ter terechtzitting voorgelezen schrijven van verdachte aan den Beauftragte van den Rijkscommissaris blijkt, dat de N.S.B.-ers bij officieel optreden opzettelijk de N.S.B.-uniform droegen tot propaganda voor de partij en dus tot steun van den vijand;

O. dat wat het sub A 4b te laste gelegde aangaat, door verdachte wordt beweerd, dat hierdoor geen hulp aan den vijand zou zijn verleend, omdat het slechts een zuivere formeele uitzetting betrof van het veranderde bestuur van provincie en gemeente;

O. dat verdachte zich echter niet beperkt heeft tot een zuiver technische en formele uitzetting doch hij blijkt in de dagvaarding geciteerde woorden daarbij van zijn ingenomenheid met de richting van den nieuwen tijd deed blijken, evenals van zijn verwachting, dat ook de burgemeesters met de richting van den nieuwen tijd, dat is met de Nationaal-Socialistische richting, zouden meegaan;

O. dat verdachte's raadsman aanvoert, dat door het in de dagvaarding onder A 4d 1 weergegeven schrijven van 14 April 1943 aan den vijand geen hulp verleend kon worden, omdat geen der genoemde politie-ambtenaren naar aanleiding van dien brief ontslagen is en dit ook niet gesteld wordt;

O. dat niet noodig is, dat op dat schrijven een ontslag gevolgd is, daar de te laste gelegde en gewraakte hulpverlening bestond in het verleenen door verdachte van zijn medewerking aan de z.g. advies-commissie in bestuurszaken, een N.S.B. instelling, en die medewerking in dit geval bestond in het verstrekken van mededeelingen en voorstellen aan die Commissie, die, zooals door verdachte werd medegedeeld, tot taak had het verzamelen van gegevens van bestuursfunctionarissen der N.S.B. en het onderhouden van contact met de diverse Departementen en controle op benoemingsvoordrachten;

O. dat in dit licht bezien, de in het bovenvermelde schrijven door verdachte als Commissaris der Provincie gedane mededeeling van de namen der steden, waar de politie volgens Nationaal-Socialistische opvattingen reactionnair en politiek niet betrouwbaar zoude zijn, voor de z.g. contact-Commissie van belang kon zijn bij het contact nemen dier Commissie met de Departementen en bij de controle der voorgestelde benoemingen, zoodat daardoor met deze z.g. advies-commissie medegewerkt werd, weshalve, weshalve, waar het van algemeene bekendheid is, dat de N.S.B. en haar instellingen openlijk samen gewerkt hebben met en hulp verleend hebben aan den vijand, hierdoor de vijand begunstigd werd;

O. dat verdachte ten aanzien van het in de dagvaarding sub A 5a en b te lastegelegde heeft opgemerkt, dat in het voordragen der daar genoemde N.S.B.-ers Vos en Ubbens

voor benoemingen in de daar gemelde functies slechts een poging tot het daar ten laste gelegde bevorderen van benoemingen van N.S.B.-ers in ambten kan worden gezien, omdat die voordrachten niet door een benoeming gevolgd zijn;

O. dat het bevorderen van benoemingen echter wil zeggen het begunstigen van de totstandkoming van die benoemingen en een aanbeveling derhalve is een bevordering dier benoeming, zoodat ook dit verweer faalt;

O. dat verdachtes raadsman nog aanvoert, dat het in de dagvaarding sub C 1 telastegelegde geen opzettelijke hulpverlening aan den vijand oplevert, hoogstens een mislukte poging daartoe;

O. dat ook dit verweer het Hof onjuist voorkomt, omdat te laste gelegd wordt het verstrekken van inlichtingen aan den vijand en wel over den persoon en anti-nationaal-socialistische gezindheid van den in dat schrijven bedoelde „Herr Droessen”, hetgeen een daad ten voordeele van den vijand oplevert, omdat deze inlichting voor den vijand, die er op uit was anti-nationaal-socialistische personen te vervangen of te doen vervangen door nationaal-socialistische gezinde personen, hiermede uiteraard zijn voordeel kon doen;

O. dat op grond van den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, wordende elk bewijsmiddel gebruikt tot bewijs van het feit waarop het betrekking heeft, en gezien in verband met hetgeen hierboven van algemeene bekendheid als vaststaande werd aangenomen het Hof bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte enz.;

O. dat het aldus bewezene oplevert:

„Het voortgezet misdrijf van opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen” misdrijf strafbaar gesteld bij art. 102 Sr. en art. 22 B.B.S. enz.;

O. dat weliswaar verdachtes raadsman bevoegd heeft, dat verdachte door overmacht gedwongen was den in de dagvaarding sub C 2 vermelden brief aan den S.D. te schrijven, daar hij het leven van den in den brief bedoelden burgemeester tegen oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding noodzakelijk moest verdedigen, doch het Hof dit beroep op overmacht reeds daarom niet deelt, omdat in elk geval de Nederlandsche Politie en niet de Sicherheitsdienst de aangewezen instantie zou zijn geweest, waartoe verdachte zich had dienen te wenden, indien al inmenging der politie noodzakelijk was;

O. ten opzichte der op te leggen straf:

dat verdachte krachtens eigen verklaring gestreefd heeft naar een samenwerking met den vijand en hij deze samenwerking in woord en daad gepropageerd heeft en zulks, terwijl hij een leidende functie innam bij de Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland en de hooge Maatschappelijke positie van Commissaris der Provincie Limburg vervulde, waardoor aan zijn woord en daad autoriteit werd verleend en zijn ideeën des te gemakkelijker ingang vonden;

dat verdachte die zich schuldig maakte aan een der zwaarste misdrijven, die ons Straf-

wetboek kent, dan ook een zeer groote verantwoordelijkheid op zich geladen heeft, niet alleen voor eigen daden maar ook voor die van zijn volgelingen door desbewust bij voortdurend den vijand te steunen en derhalve een langdurige gevangenisstraf en ontzetting uit de hiernader te vermelden rechten geboden is;

dat anderzijds verdachte hoewel zelf een leidende positie in de N.S.B. innemende toch zelf weer onder hoogere leiding gesteld was en het Hof niet den indruk gekregen heeft, dat verdachte in de Beweging schepend werk heeft verricht, doch dat hij veeleer de leiding doorgaf, die hem van bovenaf gegeven werd;

dat daarom het Hof de in het dictum te vermelden straf de juiste acht;

O. dat verdachte nog heeft aangevoerd, dat hij gemeend heeft het Nederlandsche en speciaal het Limburgsche volk te dienen, door de samenwerking met Duitschland te bevorderen;

O. hieromtrent, dat het Hof evenwel van oordeel is, dat het persoonlijk inzicht van de verdachte geen maatstaf kan zijn voor hetgeen volgens de rechtsorde of de morele orde gerechtvaardigd is te achten, wil men niet iedere objectieve orde in de samenleving voor elk afwijkend gevoelen aantastbaar maken;

O. dat verdachtes raadsman nog heeft naar voren gebracht, dat hij geen bezwaar heeft, dat feiten, waarvoor verdachte eventueel voor het Tribunaal zou kunnen worden gedagvaard, door het Hof als strafverzwarende omstandigheden zouden worden aangerekend;

O. dat het Hof echter meent zulks niet te moeten doen, opdat het Tribunaal, indien dit nog eenige maatregel zou willen opleggen, daarin vrij moet gelaten worden; enz. (Volgt veroordeeling tot vijftien jaren gevangenisstraf met ontzetting uit de beide kiesrechten voor het leven; verlot tot cassatie verleend).

No. 438.

BLIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 20 Juli 1946.
Mr. Ruys, Prof. Dr. v. d. Bergh, Mr. Schölvinck, Schout bij N. Meijer en Maj. De Nijs Bik).

Zaak van den Makelaar Everout te Amsterdam.

1. Als beheerder van de „Niederländische Grundstück-verwaltung” onroerende goederen van Joodsche Nederlanders beheeren en vervreemden en hypothecale vorderingen van Joodsche Nederlanders beheeren en liquideeren.

2. Taxeeren van onroerende goederen ten behoeve van het liquideeren van Joodsche ondernemingen.

3. Als hoofdagent van de Landelijke Hypotheekbank:

a. bevorderen, dat andere hypotheekbanken hun hypothecaire vorderingen op voormelde onroerende goederen aan die Landelijke Hypotheekbank cedeeren;

b. bevorderen, dat die Hypotheekbank gelden verstrekte aan personen, die bedoelde goederen aankochten.

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Johannes Petrus Everout, makelaar, wonende te Amsterdam, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring II aldaar.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: (zie bewezenverklaring).

O. dat ter terechtzitting, zakelijk hebben opgegeven en verklaard:

Verdachte:

dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren; dat hij in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 September 1941 en 5 September 1944 wist, dat Duitschland toen sedert 10 Mei 1940 met Nederland in oorlog was;

dat hij zich in Augustus 1941 schriftelijk in verbinding heeft gesteld met de Nederlandsche Grundstücksverwaltung (N.G.V.) te Den Haag, teneinde in aanmerking te komen voor een benoeming tot „Verwalter” van de N.G.V.; dat hij een afschrift van dit schrijven ter terechtzitting aanwezig ziet gemerkt als „bijlage 18 A en 18 B (rood)”; dat hij na omstreeks het einde van het jaar 1941 tot Verwalter van genoemde N.G.V. te zijn aangewezen, als zoodanig ingevolge zijn afspraak met die N.G.V. een groot aantal onroerende goederen, welke volgens het Nederlandsche recht toebehoorden aan joodsche Nederlanders, heeft beheerd en vervreemd, alsmede hypothecaire vorderingen van joodsche Nederlanders heeft beheerd en geliquideerd;

Getuige Schmitz:

dat hij van 3 Dec. 1941 af tot 15 Dec. 1945 toe als chef van de Hypotheek-afdeeling is werkzaam geweest ten kantore van verdachte Everout aan het Singel 450 te Amsterdam; dat deze hypotheek-afdeeling belast was met de uitvoering van het beheer over en de liquidatie van joodsche hypotheeken, welke door de Nederlandsche Grundstücksverwaltung (N.G.V.) aan het kantoor van verdachte waren doorgegeven; dat verdachte dienaangaande met de N.G.V. een overeenkomst had; dat het beheer en de liquidatie der joodsche hypothecaire vorderingen van omstreeks Maart 1942 tot 5 September 1944 heeft plaats gevonden;

Getuige Wiegman:

dat hij van Augustus 1942 af tot omstreeks einde 1944 toe als secretaris van verdachte is werkzaam geweest te zijnen kantore aan het Singel 450 te Amsterdam; dat hem toen gebleken is, dat verdachte tegenwoordiger was van de Nederlandsche Grundstücksverwaltung en als zoodanig de administratie in een groot gedeelte van Amsterdam en in de provincie Noord-Hol-

land benoorden het IJ, voerde van alle bij de N.G.V. aangemelde joodsche perceelen; dat deze perceelen zooveel mogelijk verkocht moesten worden; dat van de verkoopprijs van die perceelen verdachte 2 % provisie ontving;

dat behalve het beheer en de vervreemding van voormalige joodsche goederen verdachte ook joodsche hypothecaire vorderingen voor de N.G.V. heeft beheerd en geliquideerd;

Getuige Baaij:

dat hij op verzoek van den beheerder van het Makelaarskantoor P. Everout, Singel 450 te Amsterdam een opstelling heeft gemaakt van het op 24 Mei 1945 aanwezige vermogen van den verdachte Everout; dat hij op grond van de hem uit de administratie en boekhouding van dat kantoor verstrekte gegevens onder meer heeft berekend, dat verdachte Everout als provisie van de verkoop van joodsche onroerende goederen f 592,000 heeft genoten en als provisie van het beheer en de liquidatie van hypotheeken van joodsche crediteuren f 252,000;

O. dat het Hof heeft kennis genomen van:

1. een ter terechtzitting aanwezig schrijven, gemerkt „bijlage 18 A en 18 B (rood)”, welk schrijven is gericht: „An die Direktion der Niederländischen Grundstücksverwaltung, Den Haag, Juliana van Stolberglaan 45”, en is ondertekend „Hochachtungsvoll, Makelaarskantoor P. Everout”, en welk schrijven zakelijk onder meer inhoudt:

„Wie wir unter Abteilung 3, Artikel 7, der letzten Verordnung über die Verwaltung jüdischen Grundbesitzes lesen, wird die Möglichkeit offen gelassen, dass Ihr Institut Dritte mit der tätlichen Ausübung dieser Verwaltung beauftragt.

Falls wir voraussetzen dürfen, dass auch nicht-deutsche Personen oder Firmen für diese Unterverwaltung in Frage kommen, würden wir uns gerne hierum bewerben.

Nach unserer Meinung kommt für einen derartigen Verwaltungsposten, eine Firma oder eine Persönlichkeit, die über die erforderlichen Platz und Branchenkenntnisse verfügt, die holländische sowohl wie die deutsche Sprache und den schwierigen Verkehr mit den verschiedensten Klassen von Mietern beherrscht, in erster Linie in Frage. Wir dürfen ohne Vorbehalt sagen, dass unsere Firma diesen Vorbedingungen völlig entspricht.

Unsere Firma befasst sich als Vermittler mit dem An- und Verkauf, sowie der Vermietung von Immobilien (Wohnhäuser, Läden, Bürogebäuden, Bauplätzen, Fabriken, Lagerhäusern, und Ländereien), mit der Besorgung von Hypothekendarlehen, mit der Schätzung für Beleihungs- und Steuerzwecke und nicht zuletzt mit der Verwaltung von Grundstücken und Hypothekenforderungen.

Die Uebernahme mehrerer Verwaltungen, auch in grösseren Umfang, bedeutet für unsere Organisation nur die Erweiterung einer bestehenden Basis, wobei wir im Voraus erklären, eine sich als notwendig er-

weisende Vermehrung unserer Personals, eventuell durch Anstellung deutscher männlicher of weiblicher Kräfte, durchführen zu wollen."

2. een ter terechtzitting aanwezig schrijven, gemerkt „18 h (rood)", welk schrijven is gedateerd „Den Haag, 17. Nov. 1941.", gericht: „An das Kantoor van de Hypotheken en het Kadaster, Amsterdam" en onderteekend met: „Niederländische Grundstücksverwaltung i.V. Schneider-Arnoldi", en welk schrijven luidt:

„Unter Bezugnahme auf die §§ 7, 8, 9 der Verordnung 154/41 des Reichskommissar für die besetzten niederländischen Gebiete haben wir die Firma Makelaarskantoor P. Everout, Amsterdam, C. Singel 450 mit der Verwaltung von jüdischen Grundstücken beauftragt. Zur Erfassung des jüdischen Besizes ist die Einsicht in den Kadaster notwendig. Wir nehmen Gebührenbefreiung in Anspruch."

O. dat voorts ter terechtzitting zakelijk hebben opgegeven en verklaard:

Verdachte:

dat hij zich van September 1941 af heeft belast met het uitvoeren van opdrachten van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (N.A.G.U.) en van de Omnia Treuhandgesellschaft voor het taxeren van onroerende goederen ten behoeve van het liquideeren van joodsche ondernemingen; dat deze opdrachten door hem zijn uitgevoerd, aanvankelijk alleen, maar sedert Juli 1942 in combinatie met D. H. de Vries uit Den Haag, met wien hij toen het Taxatiebureau Everout en de Vries had opgericht; dat hij voor deze taxaties onder meer gebruik maakte van den getuige Blaisse en verschillende makelaars; dat hij het schrijven, hetwelk hij gemerkt „19 F (rood)" ter terechtzitting aanwezig ziet, in 1941 van de N.A.G.U. heeft ontvangen;

Getuige Blaisse:

dat hij van omstreeks Juli 1942 tot 5 September 1944 op zoek van verdachte beschrijvingen heeft opgemaakt voor het Taxatiebureau Everout en de Vries; dat dit voornamelijk beschrijvingen waren van incourante gebouwen, zooals fabrieksgebouwen, magazijnen en kantoren; dat het hem van de meeste van deze gebouwen bekend was, dat ze getaxeerd werden ten behoeve van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (N.A.G.U.) en in een enkel geval voor de Omnia Treuhandgesellschaft; dat deze beschrijvingen door hem in veelvoud in het Duitsch werden opgemaakt en ingediend bij voormeld taxatiebureau;

Getuige Wiegman:

dat het hem bekend was uit hoofde van zijn voormelde functie dat het taxatiebureau Everout en de Vries taxaties verrichtte voor de N.A.G.U. en de Omnia; dat de taxaties voor de N.A.G.U. voornamelijk fabrieks- en kantoorgebouwen betroffen, die afkomstig waren van joodsche eigenaren; dat het onroerende goed door Everout of de Vries zelf

werd getaxeerd en de bouwkundige beschrijvingen werden opgemaakt door den getuige Blaisse;

O. dat het Hof voorts heeft kennis genomen van

1. een ter terechtzitting aanwezig schrijven, gemerkt „bijlage 19 a (rood)", welk schrijven is gedateerd „Den Haag, den 10. September 1941.", gericht aan: „Herrn P. E. Everout, Amsterdam, Singel 450." en onderteekend: „Hochachtungsvoll „NAGU" Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen.", en luidt: „Bezugnehmend auf die kürzliche Unterredung des Unterzeichneten mit Ihrem sehr geehrten Herrn Everout bitten wir Sie, uns die Gebäudetaxen in doppelter Ausfertigung und in Deutscher Sprache zukommen zu lassen".

2. een ter terechtzitting aanwezig schrijven, gemerkt „19 f (rood)", welk schrijven is gedateerd „Den Haag, den 20.11.1941", gericht aan: „Herrn P. E. Everout, Amsterdam, Singel 450" en onderteekend: „Hochachtungsvoll NAGU Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen", en luidt:

„Wünschgemäß bestätigen wir Ihnen, dass wir Ihnen bisher bereits wiederholt Aufträge zur Erstellung von Wertgutachten über Wohn- und Geschäftsgebäude, Fabriken und Lichtspielhäuser in Amsterdam und anderen Städten Hollands erteilten. Sie können damit rechnen, dass Sie in den kommenden Monaten in noch stärkeren Umfang als bisher für diese Arbeiten herangezogen werden. Notwendige Voraussetzung dabei ist, dass jeder dieser Aufträge sachgemäß und in kurzer Zeit ausgeführt wird. Wir müssen auf zuverlässige und beschleunigte Erledigung achten, da uns selbst für die Erstattung unserer Gutachten vom Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft Termine gesetzt werden, die wir einhalten müssen. Es ist daher notwendig, dass Sie alle Vorbereitungen treffen, um in jedem Fall sofort für mehrere Aufträge zur Verfügung zu stehen, weshalb wir es für notwendig halten, dass die Fahrgenehmigung für ein Klein-Auto, sowie für den dazu erforderlichen Treibstoff beantragen."

O. dat voorts ter terechtzitting zakelijk hebben opgegeven en verklaard:

Verdachte:

dat omstreeks einde 1943, daar de toen bestaande hypotheekbanken steeds onwilliger waren geworden om hypotheken op joodsche percelen te verstrekken, de Landelijke Hypotheekbank N.V. te 's-Gravenhage is opgericht; dat het hem toen bekend was, dat de Nederlandsche Staat via de Nederlandsche Bank, waarvan, naar hij wist, Mr. Rost van Tonningen toen President was, gelden voor dat doel beschikbaar had gesteld;

dat het de bedoeling van de oprichting van deze bank was, om de aankoop van joodsch onroerend goed te financieren;

dat het idee tot oprichting van deze bank afkomstig was van D. H. de Vries en dat deze er met hem over had gesproken; dat

hij, verdachte, hem, de Vries in verband met die oprichting deskundig advies heeft gegeven; dat hij na de oprichting van genoemde Landelijke Hypotheekbank als haar Hoofd-agent, namelijk eenige agent en vertegenwoordiger in den Lande, is opgetreden;

dat getuige Wiegman, destijds zijn secretaris, in dien tijd eens bij hem is gekomen met het plan, dat de Hypotheekbanken hun joodsche hypotheaire vorderingen zouden cedeeren aan de Landelijke Hypotheekbank; dat hij met dit plan zijn instemming heeft betuigd en vervolgens verschillende detailpunten, welke in verband stonden met die cessie, heeft afgehandeld; dat er toen is afgesproken, dat hij van de bedragen, die door zijn toedoen aan de Landelijke Hypotheekbank zouden worden gecedeerd, provisie zou krijgen, hetgeen ook geschied is;

dat de meeste Hypotheekbanken hun hypotheaire vorderingen op joodsche onroerende goederen aan de Landelijke Hypotheekbank hebben gecedeerd; dat het hem bekend is, dat mede daardoor de financieele en economische positie van de Landelijke Hypotheekbank aanmerkelijk is versterkt;

dat de werkzaamheden voor de Landelijke Hypotheekbank te zijnen kantore zijn verricht door den getuige Kerstjens;

Getuige Wiegman:

dat verdachte Everout na de oprichting omstreeks einde 1943 van de Landelijke Hypotheekbank N.V. te 's-Gravenhage is opgetreden als haar Hoofd-agent; dat toen de Landelijke Hypotheekbank was opgericht, bij hem het plan rijpte te bewerken dat de Hypotheekbanken hun hypotheaire vorderingen op joodsch onroerend bezit aan de Landelijke Hypotheekbank zouden cedeeren; dat hij met verdachte Everout over dit plan heeft gesproken; dat deze zeide wel iets voor zijn plan te voelen; dat verdachte toen verschillende detailpunten, die in verband stonden met deze cessie, heeft uitgewerkt;

Getuige Kerstjens:

dat hij sinds April 1942 als kantoorbediende werkzaam is op het Makelaarskantoor P. Everout te Amsterdam; dat hij daar gedurende de bezettingsjaren belast was met kadasterwerk; dat hij van omstreeks begin 1944 af, toen verdachte Hoofdagent was geworden van de Landelijke Hypotheekbank N.V. te 's-Gravenhage, de administratie ook daarvan heeft gevoerd; dat hij toen het afsluiten van hypotheeken cum annexis op in het algemeen voormalig joodsche goederen — hetgeen op groote schaal geschiedde — administreerde;

dat van Januari 1944 af tot Maart 1945 toe ten kantore van verdachte Everout te Amsterdam werkzaamheden zijn verricht voor de Landelijke Hypotheekbank; dat het hem uit hoofde van zijn functie bij verdachte bekend is, dat verdachte aan de cessie van hypotheaire vorderingen op joodsche onroerende goederen aan de omstreeks eind 1943 opgerichte Landelijke Hypotheekbank een $\frac{1}{4}$ % provisie heeft verdiend;

Getuige Bos:

dat hij is en gedurende de bezettingsjaren

was, directeur van de Nederlandsche Hypotheekbank en van de Friesch-Groningsche Hypotheekbank; dat er omstreeks einde 1941 begin 1942 van de Hypotheekbanken geëischt werd, dat zij crediet zouden verleenen op joodsche onroerende goederen; dat door de banken van het begin af aan hiertegen bezwaren zijn geopperd; dat de Hypotheekbanken zich zooveel mogelijk aan credietverleening op deze panden hebben onttrokken; dat verdachte er dan ook eenige malen op gewezen heeft, dat de Hypotheekbanken zeer onvoldoende medewerking verleenden; dat daarna de Landelijke Hypotheekbank is opgericht; dat deze Landelijke Hypotheekbank met de volledige instemming van de Deutsche autoriteiten en met medewerking van den toenmaligen President van de Nederlandsche Bank, den N.S.B.-er Mr. Rost van Tonningen, is opgericht; dat omstreeks 1944 de Landelijke Hypotheekbank de hypotheaire leeningen op voormalig joodsch bezit van de andere hypotheekbanken grootendeels heeft overgenomen;

O. dat het Hof voorts heeft kennis genomen van een als „bijlage 39 (rood)” ter terechtzitting aanwezige „Nota betreffende de toepassing van Hoofdstuk VII A juncto Hoofdstuk III van Besluit E 100 (zoals dit gewijzigd bij Besluit F 272) op hypotheeken, gevestigd na het onvrijwillig bezitsverlies van het onderpand door den oorspronkelijken eigenaar”, welke nota is gedateerd „'s-Gravenhage, 21 Februari 1946” en onderteekend Mr. A. F. van Manen, en zake-lijk onder meer inhoudt:

„Alvorens over te gaan tot de bespreking van de positie van de huidige hypotheaire crediteuren moge ik hier doen volgen eene zoo beknopt mogelijk gehouden „historische” uiteenzetting van de credietverleening op voormalig joodsch bezit.

Bedoelde credietverleening dateert van eind 1941/begin 1942, toen de eerste van Joden afkomstige onroerende goederen aan de markt werden gebracht door de Niederländische Grundstücksverwaltung of hare „onderhoorige”, zooals de Administratiekantoren „A.N.B.O.” en „Nobiscum”, beide te 's-Gravenhage en de makelaars Everout en van Bruggen te Amsterdam.

De usantianteele geldgevers-op-hypotheek toonden zich van de aanvang af weinig belast crediet te geven op deze panden. Van particuliere zijde bestond al heel weinig interesse en ook de hypotheekbanken trachtten zich zooveel doenlijk afzijdig te houden van de financieering der door den bezetter beoogde „ariseering” van het onroerend goed. Hiertoe werden de aanvragen op verschillende wijze gedifficulceerd, b.v. door afwijzing van den post op grond van „incourantheid” van het onderpand, het bedingen van eene hoogere rente dan de gebruikelijke of van andere voor den aspirant-debiteur ongunstige voorwaarden, het aanbieden van een lager bedrag dan werd gevraagd etc.

Dit alles mishaaide den Duitscher zeer, want het had tot gevolg, dat slechts een be-

perkt aantal leeningen kon worden gesloten, b.v. indien de instelling, tot welke de koper zich gewend had, er niet „onderuit” kon, omdat zij reeds eene leening voor het zelfde op een hooger bedrag op het betrokken onderpand had loopen.

Een en ander was Dr. Bühler, den Beauftragte van den Rijkscommissaris bij de Nederlandsche Bank, aanleiding de vakgroep Hypotheekbanken in te schakelen; in Februari 1942 verlangde hij van alle leden dezer groep op korten termijn de categorische toezegging, dat zij in principe aanvragen voor deze leeningen in behandeling zouden nemen. Als dreigement werd hieraan toegevoegd: inschakeling van de Deutsche hypotheekbanken of oprichting van eene „(Nederlandsche)” instelling ad hoc.

Deze démarche had in zooverre succes, dat de gevorderde principieele bereidverklaring door nagenoeg alle Vakgroepleden werd gegeven. Het motief hiervoor was, dat bij verwezenlijking van deze maatregelen de liquidatie van het joodsche bezit aan onroerend goed in het door den bezetter gewenschte snelle tempo zou verlopen. Ten gevolge van het toen ingenomen standpunt werden er wel wat meer van deze posten afgesloten, maar de resultaten van de gecamoufleerde sabotage van de zijde van de hypotheekbanken traden toch aan den dag; de vervreemding van het joodsche bezit ging nu steeds uiterst stroef, op grond waarvan Dr. Bühler herhaalde malen met klem aandrang op stiptere naleving van het gegeven „voorschrift”, bij gebreke waarvan zoowel représailles ten opzichte van de directieleden als onder „Verwaltung” stellen van de bedrijven in uitzicht werd gesteld als straf wegens de bij herhaling geconstateerde „sabotage”.

De coöperatie van lichamen als „De Centrale” en het „Papefonds”, d.w.z. van de hun door den bezetter ongedrongen leiding, en de ietwat problematische „medewerking” van de hypotheekbanken was echter blijkbaar nog niet voldoende voor de Duitschers en hun satellieten; niet alleen werden de bovengenoemde dreigementen eenige malen door Dr. Bühler of Mr. Rost van Tonningen herhaald, maar na eenigen tijd bleek nog duidelijker, dat de betrokken instanties volstrekt niet tevreden waren met het verloop van de „ariseering” van het onroerend goed. Immers, in Juli 1943 verscheen eene circulaire gericht tot de aandeelhouders van de hier ter stede gevestigde N.V. Delflandsche Hypotheekbanken, waarin een bod werd gedaan voor de aandelen en oprichtersbewijzen van deze zeer bescheiden instelling, welke liquidatie ingevolge een eenige maanden tevoren genomen besluit van aandeelhouders reeds in een vergevorderd stadium van voorbereiding was.

In November 1943 werd bekend, dat de overneming der aandelen inderdaad zou plaats hebben en wel door een consortium, waarin de Staat de meerderheid bezat. Volgens Mr. Rost van Tonningen zou de Delflandsche (na wijziging van den naam in

„Landelijke Hypotheekbank”) worden herschapen in eene zeer groote semi-overheids-hypotheekbank met een driedelig doel; primo het financieren van aankoop van Joodsche onroerende goederen, secundo het verstrekken (na den oorlog) van wederopbouw-hypotheken voor den Staat, tertio het verstrekken van hypothecaire credieten op kleine, voornamelijk te platte lande gelegen objecten die min of meer buiten het door de overige hypotheekbanken bestreken terrein liggen. Van uitvoering van de tweede doelstelling is uiteraard niets gekomen en ook het derde programmapunt is, voor zoover den huidige Bestuurders van de Landelijke is gebleken, niet verwezenlijkt.

Hare groote vlucht heeft de Landelijke genomen door de overneming van de leeningen op voormalig Joodsch bezit, voor den aanvang harer werkzaamheden door de andere hypotheekbanken gesloten.”;

O. dat het na September 1941 van algemeene bekendheid was — en het aan een man van de ontwikkeling van verdachte dan ook zeer zeker bekend is geweest — dat de Duitschers er gedurende de bezettingsjaren naar hebben gestreefd de Joodsche Nederlanders hun burgerlijke rechten te ontnemen en meer in het bijzonder hen uit te sluiten van eigendomsrechten of andere zakelijke rechten op Nederlandsche onroerende goederen en dusdoende een scheiding hebben trachten tot stand te brengen tusschen Joodsche en andere Nederlanders, teneinde aldus de eenheid van het Nederlandsche volk te breken en het economische leven in Nederland in Nationaal-Socialistischen geest gelijk te schakelen met dat in Duitschland;

O. dat door den inhoud van voorschreven bewijsmiddelen — wordende elk slechts gebruikt voor het bewijs van het feit waarop het betrekking heeft — de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte in Nederland als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 September 1941 en 5 September 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand:

I. zich als „Verwalter” ter beschikking heeft gesteld van de Niederländische Grundstücksverwaltung (N.G.V.) en als „Verwalter” van die Niederländische Grundstücksverwaltung onroerende goederen, welke volgens het Nederlandsche recht toebehoorden aan Joodsche Nederlanders heeft beheerd en vervreemd, alsmede hypothecaire vorderingen van Joodsche Nederlanders heeft beheerd en geliquideerd;

II. zich heeft belast met het uitvoeren van opdrachten van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (N.A.G.U.) en van de Omnia Treuhandgesellschaft voor het taxeren van onroerende goederen ten behoeve van het liquideeren van ondernemingen als bedoeld in artikel 2 van de Verordening van den

Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied d.d. 22 October 1942 No. 189 en deze opdrachten ook heeft uitgevoerd;

III. is opgetreden als Hoofdagent van de Landelijke Hypotheekbank N.V. te 's-Gravenhage — welke Hypotheekbank met instemming van de Deutsche autoriteiten en met medewerking van den door den Duitschen Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied als President van de Nederlandsche Bank aangestelde Nationaal-Socialist Mr. Rosz van Tonningen was opgericht, hoofdzakelijk met het doel om bij verkoop door of in opdracht van de Nederlandsche Grundstücksverwaltung, de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen en/of de Omnia Treuhandgesellschaft, van onroerende goederen, welke volgens het Nederlandsche recht toebehoorden of toebehoord hadden aan Joodsche Nederlanders of aan ondernemingen als bedoeld in artikel 2 der Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied d.d. 22 Oct. 1940 No. 189, aan de koopers van die goederen het nemen van hypotheek op die goederen waartoe de reeds in Nederland bestaande hypotheekbanken naar het oordeel van den vijand en diens helpers niet voldoende medewerking wilden verleenen, te vergemakkelijken en te bevorderen, waardoor ook gemelde aankoop zelve werd bevorderd — en als Hoofdagent van die Hypotheekbank

a. heeft bevorderd, dat andere hypotheekbanken hun hypothecaire vorderingen op onroerende goederen als boven bedoeld aan gemelde Landelijke Hypotheekbank cedeerden, waardoor de financieele en economische positie van gemelde Landelijke Hypotheekbank aanmerkelijk werd versterkt;

b. heeft bevorderd dat door gemelde Landelijke Hypotheekbank, hypotheekten werden verstrekt aan personen, welke onroerende goederen, als boven bedoeld, aankochten, en aldus op de wijzen als hierboven sub 1, 2 en 3 is vermeld, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven Joodsche Nederlanders hun burgerlijke rechten te ontnemen en meer in het bijzonder Joodsche Nederlanders uit te sluiten van eigendomsrechten of andere zakelijke rechten op Nederlandsche onroerende goederen, een scheiding tot stand te brengen tusschen Joodsche Nederlanders en andere Nederlanders en zoodoende de eenheid van het Nederlandsche volk te verbreken en het economische leven in Nederland in nationaal-socialistischen geest gelijk te schakelen met het economische leven in Duitschland, alsmede de Staat tegenover den vijand heeft benadeeld; enz.

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf, dat het Hof de door dezen verdachte gepleegde feiten van hoogst ernstigen aard acht;

dat toch verdachte, een algemeen als deskundig makelaar bekend staande persoon-

lijkheid, zich geenszins ontzien heeft om gedurende het grootste gedeelte van de voor ons volk als geheel en voor onze Joodsche landgenooten in het bijzonder zoo uitermate moeilijke bezettingsjaren, zich geheel eigener beweging, uitsluitend om zich te verrijken, aan den vijand heeft aangeboden hem behulpzaam te zijn bij zijn streven om in strijd met alle moreele- en rechtsbeginselen Joodsche Nederlanders te ontrechten;

dat mede door deze hulp van verdachte, op groote schaal aan den vijand verleend, vele Nederlanders van hun bezittingen en rechten door dien vijand zijn beroofd, terwijl verdachte, zooals door het onderzoek ter terechtzitting is komen vast te staan, door deze immoreele hulp groote sommen heeft verdiend;

dat het Hof op grond van een en ander van oordeel is, dat verdachte, rekening houdende met zijn persoon en persoonlijke omstandigheden, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, alsmede met den tijd reeds door verdachte in bewaring doorgebracht, moet worden veroordeeld tot na te melden straffen;

dat het Hof hierin mede tot uiting brengt zijn overtuiging, dat verdachte de in het algemeen belang vereischte waardigheid en betrouwbaarheid mist om in zijn tot dusver uitgeoefend beroep of in een soortgelijk beroep of functie werkzaam te zijn;

O. dat het Hof bij de bepaling van de aan verdachte op te leggen straffen, geen rekening heeft gehouden met verdachte's lidmaatschap van de N.S.B. en de Nederlandsche Landwacht; enz.

Rechtdoende:

Verklaart in voege als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte de feiten bij dagvaarding sub I, II en III onder a en b ten laste gelegd heeft begaan, en dat het aldus bewezene uitmaakt:

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen en den Staat tegenover den vijand benadeelen”, meermalen gepleegd.

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar.

Veroordeelt voornoemden verdachte Johannes Petrus Everout, tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren. Bepaalt dat de schuldige de laatste tien jaren van de hem opgelegde gevangenisstraf in een Rijks-werkinrichting zal ondergaan. Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd. Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige van de rechten van het bekleeden van ambten, van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en van het uitoefenen van het beroep van makelaar, alsmede van het uitoefenen van een ander beroep of functie op het gebied van het beheer van en de handel in onroerende goederen en het verhypothekeren of beheeren van onroerende goederen — het optreden van tuschenpersoon hieronder begrepen — alles voor den duur van het leven.

No. 439.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (Derde Kamer), 3 Juni 1946. (Mrs. Delhougne, van Assendorp, van der Kun, Lt. Kol. Stuvcl en Lt. Kol. Koopman).

Ernstige mishandelingen door een Unterführer in het strafkamp Erica te Ommen en in het kamp te Heerte (D.). Karakter van het Kontroll-Kommando (K.K.). Doodstraf.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Joannes Hendricus Aloysius Maria Driehuis, huis- en decoratieschilder, wonende te Heerlen, thans verblijvende in het Huis van Bewaring te Maastricht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat voormeld proces-verbaal o. m. inhoudt:

In opdracht van den Heer Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Zwolle hebben wij, Jan Smit, Inspecteur van Politie 1e klasse der gemeente Zwolle en Barend Herm Jan Johannes Kroeze, agent rechercheur 1e klasse der gemeente-politie te Zwolle, beiden tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, een onderzoek ingesteld naar misdrijven, gepleegd door het personeel van het voormalige strafkamp „Erica” te Ommen. In verband hiermede hoorden wij: Adrianus Theunis Bastiaan de Vrij enz., die verklaarde:

„Ik ben vanaf 17 Juni 1942 tot 5 September 1944 in het kamp „Erica” te Ommen geweest. Eerst als Justitie-gevangene en later als sanitater.

In de maand Juli 1942, de juiste datum weet ik niet, had een gevangene genaamd Wim Bos, getracht uit het kamp te ontvluchten doch was nog gegrepen. Ik was er bij aanwezig, dat Diepgrond alle gevangenen van het kamp „Erica” in het palisadekamp op een namiddag liet aantreden en zeide: „Nu zal ik jullie toonen, tot afschrikking van de menschen die zouden trachten te ontvluchten, wat er dan met jullie gebeurt”. Vervolgens gaf hij opdracht een bank te plaatsen en daarop den gevangene Bos met ontbloot achterlichaam neer te leggen. Vervolgens gaf hij opdracht, bedoelde Bos 28 slagen toe te dienen, dit wil zeggen 25 slagen omdat Bos 25 jaar was en 3 slagen extra hard omdat hij (Diepgrond) dien nacht tengevolge van de ontvluchttingspoging van Bos drie uur niet op zijn bed had kunnen doorbrengen. Bos werd vervolgens op de bank gelegd, en vervolgens werden hem een karwats, zijnde een stok waaraan een aantal leeren riempjes bevestigd waren, het door Diepgrond bepaalde aantal slagen met kracht toegevend door Driehuis.

Bos schreeuwde van de pijn en alle gevangenen moesten dit tooneel aanzien. Bos

was tenslotte geheel met bloed bedekt en had van angst en pijn ontlasting gekregen.

Verschillende gevangenen vielen flauw toen zij dit toneel moesten aanzien.

Wilhelm Walther Gustav Bos enz., die als volgt verklaarde:

„In de maand Juli 1942 werd ik als Justitie-gevangene met een aantal andere gevangenen overgeplaatst uit de strafgevangenis te Arnhem naar het kamp „Erica” te Ommen.

Toen ik 5 dagen in genoemd kamp was geweest, trachtte ik op een avond te ontvluchten doch werd nog in het kamp gegrepen en dadelijk mishandeld door eenige bewakers. Ik werd met een touw geboeid en in de bunker gegooid. Den volgenden morgen moest ik op het appèl komen alwaar ook de lagerführer Diepgrond aanwezig was. Alle gevangenen waren op het appèl aanwezig. Diepgrond hield een toespraak en zeide dat ik als voorbeeld zou worden gesteld omdat ik had getracht te ontvluchten. Ik werd voorover op een bank neergelegd en mijn onderlichaam werd ontbloot. Diepgrond had mij gevraagd hoe oud ik was en ik zeide dat ik 27 jaar was. Daarop bepaalde Diepgrond dat mij 27 slagen zouden worden toegediend en drie slagen extra omdat hij des nachts voor mij uit bed had moeten komen. De slagen werden mij daarop met de karwats, zijnde een stok met leeren riemen aan de uiteinden waaraan looden balletjes zaten, toegevend door den Unterführer Driehuis. Deze slagen deden mij wel erg pijn doch ik heb niet geschreeuwd. Mijn achterlichaam zat na afloop vol blauwe striemen die openbraken en tot wonden werden. Later heb ik wel gehoord dat een groot aantal gevangenen flauw gevallen was toen zij naar deze mishandeling moesten kijken. De mij welbekende kaput Doornbosch heeft aan deze mishandeling niet deelgenomen.”

O. dat de navolgende getuigen ter terechtzitting gehoord onder eede hebben verklaard:

1. Hendrik van Dijk:

„In 1942 heb ik gedurende de maanden Juli tot en met October in het kamp Ommen gevangen gezeten wegens clandestiene slachterij. Naar ik meen in September 1942, moesten op zekeren morgen alle gevangenen aantreden en werden wij in carré opgesteld voor de barakken om een afstraffing van een ontvluchte gevangene te aanschouwen. De gevangene, die na zijn ontsnapping weer was gegrepen, werd door K.K. mannen in het midden van het carré gebracht. Hij moest daarop zijn achterwerk ontblooten en nadat hem gevraagd was, hoe oud hij was, waarop hij antwoordde: „Twee en dertig jaar”, moest hij op een soort tafel, die in het midden van het carré was geplaatst, gaan liggen. Ik heb toen gezien, dat beul Driehuis, dien gevangene met een bullepees twee en dertig slagen heeft gegeven op diens bloote achterwerk. Dit geschiedde ten aanschouwe van al de omstaande gevangenen. De gevangene schreeuwde het uit van de pijn en werd toen hij het niet kon uithou-

den door ongeveer zes à zeven K.K. mannen aan zijn armen en beenen op de tafel vastgehouden. Driehuis heeft hem daarop de resterende slagen toegediend met de bullepees. Verscheidene gevangenen in het gelid draaiden zich om, daar zij het beestachtige afranselen niet langer konden aanzien. Na afloop van dit tafereel moesten wij inrukken naar de barakken. Vorenbedoelde gevangene is zooveel geslagen, dat hij wellicht bewusteloos is geweest en zeker heeft hij niet meer kunnen staan of loopen. Reeds voordat de gevangene op de tafel plaats nam, moet hij erg zijn mishandeld, daar hij geweldig dikke kaken had. Slaan en schoppen deed Driehuis bijna dagelijks. Hij was een der grootste schurken uit het kamp Ommen.

2. Jan Nicolaas Joseph Otten:

„Ik ben in 1943 tegelijk met Joseph van Putten en Johan Hubert Grooten in het kamp „Erica” te Ommen als gevangene geweest. Verdachte Driehuis herken ik stellig als een der bewakers van dat kamp. Hij droeg den bijnaam van „De Bandiet”.

Op een dag toen mij tijdens het appèl de haren in het gezicht gewaaid waren en ik deze met mijn handen wegstreek, sloeg „de bandiet” mij tegen mijn mond, zoodat het bloed er uitkwam, tevens voegde „de bandiet” mij toen toe, dat ik geen eten kreeg en hout moest hakken.

Ik heb dien dag geen eten gekregen en moest houthakken d.w.z. ik moest eiken stronken hakken, onder toezicht der bewakers, die met de kolven van het geweer gereed stonden om te slaan, wanneer dit niet vlug genoeg ging. Een anderen dag heeft verdachte mij, toen ik tijdens het appèl de armen niet goed gestrekt had, met een vuist tegen mijn rechter oor geslagen, waardoor ik veel pijn geleden heb. Hij en anderen sloegen en traptten herhaaldelijk gevangenen bij het afnemen van appèls.”

Johan Hubert Grooten:

„Ik ben in Augustus 1943 gedurende bijna zeven weken als gevangene in het kamp „Erica” te Ommen geweest. Verdachte herken ik pertinent als de persoon, die in dat kamp als Unterführer werkzaam was. Hij droeg toen een grijsgroene uniform der Duitse Weermacht. Persoonlijk heb ik van hem het volgende ondervonden. Ik had mij ziek gemeld bij den zoogenaamden „sanitäter” van het kamp. Van deze ontving ik een briefje voor zittend werk. Dit briefje moest ik afgeven aan bedoelden Unterführer en wel op de appèlplaats bij het aldaar te houden appèl. Nadat ik dit had gedaan en den Unterführer het briefje had gelezen, zeide deze tegen mij: „Jij bent nog te vet” tegelijkertijd sloeg hij mij met een tot vuist gebalde hand op mijn rechteroor. Nadat de „Unterführer” mij had geslagen, werd de mishandeling verder voortgezet door de bij appèl aanwezige K.K. Mannen. Dit gebeurde meestal zoo. De „Unterführer” maakte zijn handen niet veel vuil. Wel gaf hij den eersten slag of trap, hetgeen dan blijkbaar voor de aanwezige K.K. mannen een teeken

was om de gevangenen verder te mishandelen.

Joseph van Putten:

Ik ben tegelijk met Grooten en Otten in het kamp „Erica” als gevangene geweest. Ik heb verdachte daar gekend, hij droeg een Duitsche grijsgroene uniform en werd door de gevangenen „De Bloedhond” genoemd. Ik heb gezien dat verdachte andere gevangenen in het gezicht sloeg en met zijn gelaarsde voeten traptte. Ik heb gezien dat hij den als getuige gehoorde Otten met een vuist in het gezicht sloeg en gehoord dat hij hem verder strafte met een dag niet eten en houthakken. Mij zelf heeft hij met zijn gelaarsde voeten getrapt.

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft verklaard op grond van eigen wetenschap:

Ik erken de mij getoonde verklaring d.d. 11-7-1941, waarbij ik mij verbonden heb om bij het Kontroll Kommando in dienst te blijven en als zoodanig Adolf Hitler trouw te dienen te hebben geteekend.

Ook het overige personeel van het Kontroll Kommando had zulke verklaringen onderteekend. Ons kamp ressorteerde onder de Duitschers en Dr. Schwier, een Duitsch militair uit den Haag was de eigenlijke Chef, Bereitschaftsführer genaamd.

Ik erken, gedurende den tijd der Deutsche bezetting, opzettelijk ten voordeele van den vijand toen Nederland met Deutschland in oorlog was en wel gedurende de jaren 1941, 1942, 1943 en 1944, togetreden zijnde in 1941 tot het zoogenaamde Kontroll-Kommando, dat een Deutsche Instelling was, in het Deutsche Arbeitseinsatzlager „Erica” te Ommen, welk lager onder Deutsche leiding stond, te zijn opgetreden achtereenvolgens als Wachmann, Unterführer en Halbzugführer en daar bewakings- en andere kampdiensten te hebben verricht met betrekking tot in die kampen ingesloten personen. Ik heb onder meer barakken ingericht, de gevangenen in die barakken ingedeeld en toezicht op die gevangenen gehouden, waarbij ik meerdere gevangenen, ik schat een vijftigtal, geslagen, getrapt, geschopt of afgeranseld heb.

Ik erken meerdere malen gevangenen geslagen te hebben met een gummistok en een drietal Joden met de karwats.

Ik erken eveneens dat omstreeks Juli 1942 een zekere Bos, die als gevangene in het kamp verbleef in het bijzijn en ten voorbeeld van andere gevangenen gestraft is. Bos werd door de bewakers met ontbloot achterlichaam op een bank gelegd. Ik heb toen met een karwats, een stok waaraan riemen bevestigd waren, een bepaald, mij voor geschreven aantal slagen toegebracht op het ontbloote achterlichaam van Bos. Ik sloeg met normale kracht. Het achterlichaam van Bos bloedde na de door mij toegebrachte slagen hevig.

O. dat zoowel het Kontroll Kommando als het Arbeitseinsatzlager „Erica” te Ommen instellingen waren welke door de bezettende macht in het leven geroepen waren

en geleid werden, zoodat het verrichten van werkzaamheden in dienst van deze door den vijand gewilde instellingen, hulp aan den vijand beteekent;

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, opleveren even zoovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is, dat verdachte in Nederland gedurende den tijd der Duitsche bezetting opzettelijk ten voordeele van den vijand, toen Nederland in oorlog was met Duitschland, toetreden zijnde in 1941 tot het zoogenaamde Kontroll-Kommando — een Duitsche instelling — in het Duitsche Arbeitseinsatzlager „Erica” te Ommen welk lager onder Duitsche leiding stond, in den loop der jaren 1941, 1942, 1943 en 1944 bewakingsdiensten en andere kampdiensten heeft verricht met betrekking tot in de kampen ingesloten personen bestaande o.m. in het inrichten van barakken en het toezicht houden op gevangenen, waarbij meerdere dezer gevangenen door hem werden geslagen, getrapt, geschopt of afgeranseld en met name een zekere J. N. J. Otten, een zekere J. H. Grooten beiden wonende te Kerkrade en een zekere W. W. G. Bos, werden mishandeld; enz.

O. dat het bewezen verklaarde oplevert: „Het voortgezet misdrijf van het opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen”

voorzien en met straf bedreigd in art. 102 juncto art. 56 Sr.;

O. wat de straf betreft:

dat verdachte, die erkent in den tijd toen Nederland tegen Duitschland om zijn vrijheid streed zich geheel vrijwillig schriftelijk te hebben verbonden Adolf Hitler trouw te dienen, daarmede blijk heeft gegeven zich doelbewust aan de zijde van den vijand te hebben geschaard;

dat de verdachte, die zooals ter terechtzitting gebleken is zooloos niet de geheele dan toch voor een groot deel de verantwoordelijkheid draagt voor hetgeen in het kamp Heerte aan de aldaar gevangen gezeten Nederlanders is overkomen, toegeeft, dat hij aldaar een door honger vermagerde gevangene voor een klein vergrijp op vier dagen bunkerstraf stelde zonder eten;

dat verdachte erkent, zonder dat hij daarvoor een reden weet op te geven, Joden met de karwats gegeeseld te hebben en, buiten de ter terechtzitting gebleken mishandelingen, nog tal van andere gepleegd te hebben;

dat onder deze omstandigheden het Hof van oordeel is dat een persoon als verdachte, die zich jarenlang tegenover zooveel onmenselijk misdragen heeft en die blijk heeft gegeven dat hem ieder gevoel van eerbied voor de waardigheid van den mensch vreemd is, voorgoed uit de menschelijke samenleving moet worden geweerd, en dat de zwaarste straf, die ons Recht kent op hem moet worden toegepast;

O. dat nu bewezen is dat verdachte vrij-

willig in dienst is getreden van het Kontroll-Kommando, daarmede vaststaat, dat hij in Duitschen Staatsdienst is getreden, zoodat hij zijn Nederlandschap verloren heeft;

O. dat het Hof voormeld karakter van het Kontroll-Kommando meent te moeten afleiden uit de navolgende ter terechtzitting gebleken feiten:

1. de instelling daarvan door Duitsche Instanties onder Duitsche naam;

2. het feit dat het personeel werd aangenomen vanwege den Rijks-Commissaris en stond onder de leiding van den Bereitschaftsführer Dr. Schwier;

3. de verklaring van trouw aan Hitler die aanvankelijk door het personeel beloofd werd;

4. de schriftelijke verklaringen van onvoorwaardelijke trouw aan de (Duitsche) leiders;

5. de mogelijkheid dat de leden van het Kontroll-Kommando ingezet werden in Duitschland;

6. de Duitsche benaming der personeelsranggen als Anwärter, Wachmann, Oberwachmann, Unterführer, Halbzugführer, Zugführer en Lagerführer;

7. dat vergripen van de leden van het Kontroll-Kommando werden gestraft niet door Nederlandsche maar door Duitsche Justitie; enz.

(Volgt veroordeeling tot de doodstraf, met verlof tot cassatie, Red.).

No. 440.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (3e Kamer), 11 Maart 1946.
(Mrs. Delhougne, van Assendorp, van der Kun, Lt. Kol. Stuvell en Lt. Kol. Koopman).

Verraad van medewerkers in de illegalliteit. Aangenomen dat verd. onder dwang gehandeld heeft, doordat hij voor de keuze werd gesteld of te spreken, of Joodsche kinderen in bijzijn van hun moeder gemarteld te zien worden. Ontslag van rechtsvervolgning.

(Sr. art.40; B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Daniël Cornelis Jesse, makelaar in assurantiën, wonende te Amsterdam, thans verblijvende in het Bewakingskamp te Voerendaal.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, in verband met hetgeen hiervoren als algemeen bekend werd aangemerkt opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof dat wettig en overtuigend bewezen is, dat verdachte in Juni 1944 in Nederland opzettelijk, terwijl hij moest begrijpen, dat opspo-

ring en vrijheidsberoving door den vijand als gevolg van zijn hierna omschreven handelwijze te verwachten was, mededeeling heeft gedaan aan den Sicherheitsdienst dat in Weert een bijeenkomst van illegale werkers zou plaats vinden, waarna hij naar die bijeenkomst is gegaan, tengevolge van welke handelwijze van verdachte J. W. Berix wonende te Haarlem, H. M. A. Hermans, wonende te Weert, A. H. J. Merx, wonende te Weert en J. J. Naus, wonende te Venlo door den vijand werden gearresteerd en van hun vrijheid beroofd, en gestorven zijn, enz.;

O. dat verdachtes verweer dat hij onder dwang gehandeld heeft neerkomt op een beroep op overmacht;

O. dat getuigen zowel à charge als à decharge hebben verklaard, dat verdachte te samen met zijn vrouw in den tijd aan verdachtes arrestatie op 16 Juni 1944 voorafgaande zeer omvangrijk en zeer gevarieerd ondergronds werk heeft verricht in diverse illegale groepen op het gebied van valsche persoonsbewijzen en distributie-stamkaarten, hulp aan onderduikers, joden en piloten, en dat verdachte daaraan tenslotte al zijn tijd besteedde;

O. dat het verraad van verdachte vorennoemde getuigen dan ook onverklaarbaar voorkomt;

O. dat verdachte zegt, dat hij naar aanleiding van door den Sicherheitsdienst in zijn zakboekje gemaakte aantekeningen geprest is om te spreken, eerst door op hem persoonlijk toegepaste mishandelingen, en toen dit niet direct hielp, door mishandeling van twee kinderen van vijf en vier jaar, in het bijzijn van hun Joodsche moeder, welke kinderen men op armen en beenen sloeg en tenslotte dreigde armen en beenen te breken, waarna hij (gedaagde) niet langer meer aan de op hem uitgeoefende druk om te spreken had kunnen weerstaan;

O. dat na hetgeen bekend geworden is omtrent de methoden van onderzoek bij den Sicherheitsdienst verdachtes voorstelling zeker niet onaannemelijk is;

O. verder dat bij het onderzoek geen feiten gebleken zijn, welke zouden kunnen verklaren welke andere motieven den verdachte bewogen hebben zijne voor zijn arrestatie steeds en met veel opoffering aangenomen illegale houding te veranderen in een verdragersrol;

O. dat de voorstelling van verdachte — dat hij alléén gesproken heeft, in die gevallen waarin door den Sicherheitsdienst dwang op hem is uitgeoefend naar aanleiding van gevonden notities in verdachtes zakboekje — in overeenstemming is te brengen met de verklaringen van de getuige Gerritse, Lenssen, van Paasen, dat zeer vele illegale werkers waarvan verdachte naam en adres kende, ook vrij zijn blijven rondloopen na 21 Juni 1944, hetgeen zeker niet het geval zou zijn geweest indien verdachte met den vijand geheuld had;

O. dat het Hof dan ook aanneemt dat op verdachte de hierboven omschreven dwang werd uitgeoefend;

O. dat het Hof verder rekening houdt met den slechten lichamelijken en geestelijken gezondheidstoestand, waarin verdachte ten tijde zijner arrestatie was, zijnde immers door de verklaringen van meerdere getuigen komen vast te staan, dat, toen verdachte na het vele illegale werk voor zijn overspannen zenuwen rust gezocht had op het platteland, de illegaliteit hem, ofschoon hij nog niet hersteld was, heeft overgehaald zijn ondergronds werk ontijdig te hervatten, omdat men hem noodig had om het verlies van vele contacten te voorkomen;

O. dat, dit alles in aanmerking genomen, het Hof oordeelt dat verdachte onder zoodanigen dwang gehandeld heeft, dat hij zijn wil niet althans niet in die mate in vrijheid heeft kunnen bepalen dat het ten laste gelegde, voorzover bewezen geacht, hem kan worden toegerekend, zoodat verdachte derhalve door toe te geven aan den op hem uitgeoefenden dwang een feit beging waartoe hij door overmacht was gedrongen;

O. dat mitsdien verdachte, voor zover het hem ten laste gelegde als bewezen is aangenomen, behoort te worden ontslagen van alle rechtsvervolging; enz.

No. 441.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 25 Juli 1946. (Mrs. van Berckel, van Moorsel, Ikman van Burck, Gen.-Maj. Baron van Voorst tot Voorst, Kapt. t. Zee Hoog).

Indiensttreding bij de S.S.

Geen psychische overmacht aanwezig.

Motivering van de strafmaat, i.v.m. verdachtes reeds spoedig in gunstigen zin gewijzigde politieke inzichten en zijn waardevolle diensten aan de verzetsbeweging.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Pieter Schelte Heerema, ingenieur, wonende te 's-Gravenhage, thans gedetineerd in de Strafg. te Scheveningen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem primair ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij in Nederland in 1941 als Nederlander opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgsdienst is getreden bij de Waffens SS., zulks terwijl hij wist, dat Nederland met Duitschland in oorlog was;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van „als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche

mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is," strafbaar gesteld bij art. 101 Sr.;

O. omtrent de strafbaarheid van verdachte en van het bewezen verklaarde feit, dat verdachtes radsman heeft aangevoerd, dat verdachte, door toe te treden tot de Waffen S.S. zoude voldaan hebben aan een hem dringende behoefte het Nederlandsche volk naar zijn overtuiging te dienen, en hierin een schuld-uitsluitingsgrond zoude gelegen zijn, welke zijn strafbaarheid opheft;

O. dat bij dit betoog kennelijk een beroep gedaan wordt op psychische overmacht doch het Hof deze niet aanwezig acht;

dat toch niet is aan te nemen en door den raadsman ook niet is aangevoerd, dat verdachtes vaderlandsliefde een zóó onweerstaanbaren drang op hem zou hebben uitgeoefend, dat hem de mogelijkheid van vrije wilsvorming zoude zijn ontnomen en hij daaraan geen weerstand zoude hebben kunnen bieden;

O. dat verdachte mitsdien ter zake van het bewezene strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. ten opzichte van de op te leggen straf, dat het Hof daarbij buiten beschouwing laat het feit, dat verdachte als mede-bestuurder der Nederlandsche Oost-Compagnie en eenige harer dochtermaatschappijen is opgetreden, nu de Procureur-Fiscaal ter terechtzitting heeft medegedeeld, dat een nader onderzoek gaande is en een eventuele vervolging van verdachte te dier zake is te verwachten;

dat het Hof mitsdien in zijn overwegingen betreffende de strafmaat ten laste van verdachte alleen heeft betrokken zijn toetreden tot en dienen bij de Waffen S.S. en zijn daaraan voorafgegane politieke actie als lid en onderschaarleider van de Nederlandsche S.S., daarbij mede lettende op het feit, dat verdachte, toen het vaderland door den vijand op laaghartige wijze was overvallen en bezet, in September 1940 uit Venezuela daarheen is teruggekeerd uitsluitend om deze misdadige actie te kunnen voeren, welke onder meer bestond in het voeren van propaganda voor de S.S. en het houden van lezingen ter propageering van een Europeeschen Statenbond in Nationaal Socialistischen zin;

dat uit deze, verdachtes, gedragingen vóór Juni 1942, toen hij door Rauter uit de Waffen S.S. werd teruggeroepen, een hoogst misdadige politieke gezindheid ware af te leiden, welke naar eisch van rechten een zeer zware bestraffing zoude medebrengen, ware het niet, dat de verklaringen der ter terechtzitting gehoorde getuigen uit de Nederlandsche Verzetsbeweging, gestaafd en naar hun waarde beoordeeld in het licht van de dienaangaande uit die beweging gehoorde deskundigen Reserve Generaal-Majoor Koot en P. W. Hordijk, het Hof de overtuiging hadden geschonken, dat verdachtes politiek inzicht zich reeds spoedig na zijn in dienst

treden bij de Waffen S.S. in 1941 in gunstigen zin is gaan wijzigen en hij, na omstreeks het einde van 1942 geheel van zijn dwalingen te zijn teruggekeerd, omstreeks April 1943, zoodra de eerste mogelijkheid zich daartoe voordeed, zich bij de Nederlandsche Verzetsbeweging heeft aangesloten, en daaraan met groot gevaar voor eigen leven en veiligheid, op zeer doeltreffende wijze heeft deelgenomen met een even zoo groote toewijding als die, waarmede hij tevoren den vijand had gediend;

dat het Hof hieruit afleidt, dat het niet zoozeer speciaal verdachtes politiek-misdadige geestelijke instelling geweest is, welke hem tot het bewezen verklaarde misdrijf en boven weergegeven misdadige politieke actie heeft gebracht, dan wel zijn aangeboren psychische drang in het algemeen eigen inzicht en ideaal boven alles te stellen en in daden tot uiting te brengen;

dat een dergelijke algemeene geestelijke instelling, hoewel gevaarlijk, op zich zelf geenszins als misdadig kan worden gequalificeerd, en het Hof dan ook om tot een rechtvaardige straftoemeting te geraken, in de eerste plaats verdachtes verdiensten en schuld jegens het vaderland zooveel mogelijk tegen elkaar heeft afgewogen, ongeacht de persoonlijke karaktereigenschappen van den verdachte, welke hem tot daden dreven;

dat het Hof daarnaast evenwel verdachtes tot een ongeremd radicalisme neigend karakter in zooverre in zijn overwegingen heeft betrokken, dat zulk een geestelijke instelling strafrechtelijke repressie behoeft, nu verdachte daardoor tot zulke ernstige misdrijven is gebracht, terwijl tenslotte ook de noodzakelijkheid eener generale preventie tegen misdrijven, als dat door verdachte gepleegd, de op te leggen straf mede heeft bepaald;

dat het Hof als slotsom dezer overwegingen een gevangenisstraf voor den tijd van twee jaar rechtvaardig acht, waarbij het mede nog in aanmerking heeft genomen, dat verdachte, behalve de hier te lande ondergane detentie, welke bij de uitvoering der opgelegde straf zal worden in mindering gebracht, in Zwitserland van Maart 1944 tot Augustus 1945 is gedetineerd geweest enz.;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde tot op den dag dezer uitspraak in Nederland in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verleent aan den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

Gezien de processtukken:

O. dat de beschuldigde ter zitting van 29 Mei 1946 is verschenen;

Gelet op het verweer, door beschuldigde en zijn raadsman, Mr. B. Perridon, gevoerd;

O. dat de beschuldigde ter zitting van 29 Mei 1946 heeft verklaard:

Ik bekén hetgeen, waarvan ik krachtens de dagvaarding word beschuldigd, met dien verstande, dat ik niet in de W.A. ben geweest. Ofschoon ik als zoodanig wel in het leden-registratie-formulier der NSB sta vermeld, heb ik dat slechts ingevuld om door den administrateur der W.A. over het niet-bij-de-W.A. aangesloten-zijn niet te worden lastig gevallen. Ik ben Nederlander. Ik ben gehuwd met L. S. F. Reining buiten gemeenschap van goederen. Ik heb geen vermogen. Vóór den oorlog verdiende ik van f 75 tot f 125 per maand. Bij Mr. Bauer liep men maandsalaris op van f 150 tot f 450. Ik ben in 1938 lid geworden van de NSB; ik heb voor dat lidmaatschap nimmer bedankt. De salariering voor candidaat-notarissen was zeer slecht. Omdat ik gehuwd was en graag kinderen wilde hebben, hetgeen mijn financieele omstandigheden niet toelieten, was ik zeer verbitterd. Ik hoopte dat de NSB in de positie der candidaat-notarissen verbetering zou brengen. Ik droeg NSB-uniform en een NSB-insigne, bezocht het kringhuis en NSB-vergaderingen. Ik heb slechts eenmaal een NSB-vlag uitgehangen. Ik heb een wapenvergunning aangevraagd, om te voorkomen, dat ik bij de Landwacht zou moeten dienst doen. Toen ik den door U getoonden brief aan den NSB'er Meijering schreef en verzond, heb ik er niet bij stilgestaan, dat ik in dien brief genoemde personen in gevaar bracht of kon brengen. Ik heb niet ingezien en zie dat nog niet in, dat de Duitschers van het in de dagvaarding bedoelde door Mr. Bauer gevoerde beheer voordeel hadden; de door hem gemaakte kosten werden uit de beheerde boedels bestreden. Ik heb 2 maanden een onderduiker in huis gehad. Omdat ik NSB'er was, mocht ik mijn radio-toestel van de Duitschers houden.

O. dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden opleveren even zoovele reden gevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Tribunaal, dat daardoor is bewezen verklaard, dat de beschuldigde zich op de in de beschuldiging aangegeven wijze heeft gedragen, met dien verstande, dat niet bewezen wordt geacht, dat beschuldigde zich aangesloten heeft bij de Weerafdeling der Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden (punt 3 der telastelegging);

O. dat de beschuldigde daardoor geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Ned. volk en desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

O. dat voormeld bewezen verklaarde op grond van hetgeen is overwogen, en het Tribunaal, gelet op den ernst der gedragingen van beschuldigde, zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden, het in het algemeen belang raadzaam acht, hem de hierna vermelde maatregelen op te leggen;

O. dat het Tribunaal het betoog van beschuldigde's raadsman, dat de dagvaarding niet voldoet aan de eischen van het Tribunaalbesluit, omdat daarin niet is aangegeven als hoedanig beschuldigde zich bij de

N.S.B. heeft aangesloten, verwerpt, omdat beschuldigde, zoo hij al niet als lid bij de N.S.B. zou zijn aangesloten geweest, dit toch in een andere kwaliteit zou zijn gebeurd, en wel overeenkomstig art. 1 van dat besluit, dat toch uitdrukkelijk van de aansluiting als leden, begunstigers of anderszins bij de N.S.B. spreekt;

O. dat het Tribunaal het betoog van dien raadsman, dat de dagvaarding niet voldoet aan de eischen van het Tribunaalbesluit, mede, omdat onder 4 een aantal gedragingen worden opgesomd als blijk-geven van nationaal-socialistische gezindheid worden gekwalificeerd, hoewel deze gedragingen een sequeel zijn van beschuldigde's lidmaatschap van de N.S.B., terwijl hetzelfde, volgens den raadsman, geldt voor hetgeen sub 5e is gesteld, eveneens verwerpt; omdat het niet ondenkbaar is, dat men èn aangesloten is geweest bij de N.S.B. èn in feite blijk heeft gegeven van instemming met het streven der N.S.B. en in het algemeen van nationaal-socialistische gezindheid door gedragingen, als opgesomd, en het evenmin ondenkbaar is, dat men bij de N.S.B. is aangesloten geweest zonder dat men in de gerelateerde zin van zijn gevoelens heeft blijk gegeven, terwijl het voordeel trekken, als omschreven sub 5e, afzonderlijk kan worden tenlastegelegd, omdat er ook N.S.B.-ers zijn geweest, die geen voordeel als hierbedoeld hebben getrokken;

O. dat het Tribunaal het verweer van beschuldigde en het betoog van zijn raadsman, dat hij de NSB-vlag slechts eenmaal uit zijn woning heeft gestoken, en wel toen hij een onderduiker in huis had en dat hij dat had gedaan om de kans dat er in zijn huis tijdens een razzia gezocht zou worden te verminderen, als verzachtende omstandigheid aanvaardt;

O. dat het Tribunaal beschuldigde's verweer, dat zijn toetreding tot de NSB te wijten is aan zijn moeilijke financieele omstandigheden, wel als een op grond van verontschuldiging, doch niet als een grond van rechtvaardiging kan aanvaarden;

O. dat beschuldigde reeds van 20 Juli 1945 af zich in voor-interneering bevindt;

Gezien de betreffende wetsartikelen;

Uitspraak doende:

Verklaart den beschuldigde schuldig aan hetgeen hierboven is bewezen verklaard en dit bewezen verklaarde te vallen onder art. 1 van het Tribunaalbesluit;

Legt de navolgende maatregelen aan den beschuldigde op:

1. Interneering met advies den tijdsduur hiervan te beperken tot een jaar en zes maanden, zulk met inbegrip van den tijd, door beschuldigde in voor-interneering doorgebracht en deze interneering mitsdien te doen eindigen op 20 Januari 1947;

2. Ontzetting uit het recht van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

3. Ontzetting uit het recht om openbare ambten of bedieningen te bekleeden;

4. Verbeurdverklaring van het radio-toestel van beschuldigde. Bepaalt opheffing van het eventueel door het Beheersinstituut uitgeoefende beheer over het vermogen van beschuldigde, ingaande den derdignig dag nadat de interneering zal zijn beëindigd.

25 September 1946 (afl. 12)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 442—458

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G.C.M. VAN NIJATTEN en **Mr. J.J.H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.) :

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 442.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 30 Juli 1946. (Mrs. Burgersdijk, Massink, Pannenberg, Luit.-Gen. Best en Kap. t. Zee Hoog.

Een verzoek tot schadevergoeding voor geleden schade tengevolge van arrestatie door de Binnenlandse Strijdkrachten en daarop volgende inbewaringstelling krachtens art. 16 Besluit Bijzonderen Staat van Beleg, welke bewaring voortduurde ingevolge art. 2 Besluit Pol. Delinquenten 1945 Stbl. F 244, is niet een verzoek als bedoeld in art. 89 Sv., zoodat het Hof niet bevoegd is van het verzoek kennis te nemen.

(Sv. art. 89).

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Cornelis Jacobus van Rooyen, wonende te 's-Gravenhage, die op grond van art. 89 Sv. jo. art. 1 van het K. B. D 63 eene vergoeding verzoekt van f 4000 voor door hem geleden schade tengevolge van zijne arrestatie door de B. S. op 11 Juni 1945 en de daarop volgende opsluiting tot 23 Januari 1946;

Gehoord den verzoeker en diens raadsman Mr. J. Brenkman in Raadkamer;

Gezien de conclusie van den Proc.-Fiscaal tot niet-ontvankelijkverklaring van den verzoeker;

O. dat voormeld verzoekschrift is ingediend op 29 Mei 1946;

O. wijders dat vaststaat dat verzoeker als verdacht van feiten en gedragingen vallende onder het B. B. S. en het Tribunaalbesluit op 11 Juni 1945 door de B. S. te Den Haag is aangehouden en in bewaring gesteld zulks krachtens art. 16 van het Besluit op den Bijzonderen Staat van Beleg, welke bewaring voortduurde ingevolge art. 2 van het Besluit Politieke Delinquenten 1945 Stbl. F 244;

O. dat verzoekers „zaak” op 23 Januari 1946 zonder oplegging van straf of maatregel is geëindigd;

O. dat, indien het hier zou betreffen een verzoek, in waarheid gebaseerd op art. 89 Sv., verzoeker niet-ontvankelijk zou dienen te worden verklaard in zijn verzoek, omdat het is ingediend meer dan drie maanden na de beëindiging van de zaak;

O. dat het Hof, alvorens aldus te beslissen, echter zal dienen te onderzoeken in hoeverre het bevoegd is van het onderhavige verzoek kennis te nemen;

O. dat art. 89 Sv. aan een gewezen verdachte, indien diens zaak zonder oplegging van straf of maatregel eindigt, het recht geeft een geldelijke tegemoetkoming te vorderen voor de schade, welke deze ten gevolge van ondergane voorloopige hechtenis heeft geleden;

O. dat de paragraaf, waarin deze materie geregeld is tot opschrift draagt „schadevergoeding voor ondergane voorloopige hechtenis” en geplaatst is in de tweede afdeling van Titel IV van het Eerste Boek van het T. 2.

W. v. Sv. met als opschrift „voorloopige hechtenis”;

O. dat krachtens art. 133 Sv. onder voorloopige hechtenis wordt verstaan vrijheidsbeneming ingevolge eenig bevel tot bewaring, gevangenneming of gevangenhouding;

O. dat het kennelijk de bedoeling van den wetgever is geweest het verzoek tot schadevergoeding te beperken tot de vrijheidsbeneming, tot stand gekomen op de wijze als omschreven in de artt. 63 t/m 79 Sv., waardoor de inverzekeringstelling van art. 57 Sv. niet eronder valt, terwijl indien uitzonderingswijze op eene vrijheidsbeneming, niet vermeld in de artt. 63 t/m 79, wel van toepassing zijn de artt. 89—93 Sv., dit uitdrukkelijk vermeld wordt, namelijk in art. 550 Sv. met betrekking tot de inverzekeringstelling gelast zoowel door den Officier van Justitie (art. 541, 3e lid) als door den Rechter-Commissaris (art. 545, 1e lid).

O. dat daarom de toepasselijke verklaring bij art. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging van o.m. meergemelde artt. 89—93 Sv., ten aanzien van de rechtspleging der Bijzondere Gerechtshoven, nog niet meebrengt dat zij omvatten andere vrijheidsbenamingen dan die door een Raadsheer-Commissaris of een Bijzonder Gerechtshof bevelen, daar geen uitdrukkelijke bepaling deze doet slaan op „de inbewaringstelling” van het Besluit Politieke Delinquenten;

O. dat het Hof mitsdien niet bevoegd is op grond van art. 89 Sv. van het ingediend verzoek kennis te nemen;

O. dat het Hof evenmin uit anderen hoofde hiertoe bevoegd is;

Beschikkende op het verzoek:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoek kennis te nemen.

No. 443.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM, 24 April 1946. (Mr. v. Nievelt, Mr. Eling Visser, Jhr. Mr. Mollerus, Kol, de Brauw, Maj. van Beek).

Vrijwillige toetreding tot de Waffen S.S., ook al was verdachtes moeder als Duitsche geboren en meende hij dus als z.g. Volksduitscher verplicht te zijn tot die toetreding.

(Sr. art. 101).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Johann Bloemendal, fabrieksarbeider, wonende te Nijmegen, thans in bewaring in het Bewaringskamp te Vught.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij in of omstreeks het jaar 1942 te Dinslaken, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgs-, staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden

tot de Waffen S.S., wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat verdachte ter zitting in het kort heeft verklaard, enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij in het jaar 1942 te Dinslaken, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen Krijgdsdienst is getreden, immers is toegetreden tot de Waffen S.S., wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat verdachte en zijn raadsman een beroep hebben gedaan op het ontbreken der vrijwilligheid, daar verdachte, wiens moeder als Duitsche geboren is, moest meenen als zgn. Volksduitscher tot den bovenvermelden militairen dienst verplicht te zijn;

O. dat het Hof dit beroep moet verwerpen, daar het van algemeene bekendheid is, dat de bepalingen inzake Volksduitschers eenzijdige voorschriften vanwege de Duitsche overheid waren welke Nederlanders niet konden binden, terwijl ook verdachte, al bevond hij zich in een geheel Duitsch milieu en al was zijn moeder een Duitsche van geboorte, zulks had moeten en kunnen begrijpen, daar hij toch in ieder geval in Nederland was opgevoed;

O. dat het in 1942 van algemeene bekendheid was, dat Nederland in oorlog was met Duitschland en verdachte geen omstandigheden heeft aangevoerd, die aannemelijk zoude maken, dat hij destijds daarvan onkundig was;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

„Als Nederlander vrijwillig in krijgdsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”;

strafbaar gesteld bij art. 101 Sr. en art. 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, enz.

(Volgt veroordeeling tot drie jaren gev.-straf met aftrek en verlof tot cassatie. *Red.*)

No. 444.

BLIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
24 Juli 1946. (Mr. Dr. Baron de Vos van Steenwijk, Mr. Star Nauta Carsten, Mr. v. Eck, Kol. de Brauw, Maj. H. J. Strootman).

Toetreding tot Nederlandsche S.S., ook al gaf men zich slechts op voor een opleidingscursus van de Nederlandsche S.S. Geen overmacht door voor de keus te zijn gesteld te teekenen voor de S.S. of gezonden te worden naar concentratiekamp.

(Sr. artt. 40 en 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Jan van Dijk, schilder, wonende te Glanerbrug, thans in bewaring in het Bewaringskamp te Enschede.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat het van algemeene bekendheid is en in of omstreeks 1942 was, dat de Nederlandsche S.S. een onderdeel was van de Waffen S.S. en deze laatste deel uitmaakte van het Duitsche leger, zoodat toetreding tot de Nederlandsche S.S. was het treden in krijgdsdienst bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland, zijnde geen omstandigheden door verdachte opgegeven, noch gebleken, waaruit zoude volgen, dat hij van een en ander onkundig zou zijn geweest;

O. dat de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden en de hierboven genoemde feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid opleveren even zoovele redengevende feiten en omstandigheden, op grond waarvan het Bijzonder Gerechtshof bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte te Enschede, gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende, dat Duitschland met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgdsdienst, immers is toegetreden tot de Waffen S.S.;

O. dat verdachte weliswaar heeft aangevoerd, dat hij niet tot de Nederlandsche S.S. is toegetreden, maar zich slechts heeft opgegeven voor en gedurende vijf weken gevolgd heeft een opleidingscursus voor de Nederlandsche S.S., na afloop van welken cursus het vrij zou staan al of niet voor dienstneming bij de Nederlandsche S.S. te teekenen, doch het Hof dit verweer moet verwerpen, omdat, daargelaten, dat in het hierboven genoemde schrijven van 30 Maart 1942, waarvan verdachte heeft erkend, dat het met zijn handschrift is geschreven, duidelijk wordt gesproken van een „overgegaan zijn naar de Nederlandsche S.S.”, het volkomen onaannemelijk is te achten dat men na afloop van den daarvoor bestemde en gevolgden opleidingscursus niet verplicht zou zijn bij de Nederlandsche S.S. dienst te doen, en het Hof dan ook aanneemt, dat het zich melden voor en het gaan volgen van dien opleidingscursus toetreden tot die Nederlandsche S.S. inhoudt, ook al moge een definitieve dienstverbintenis pas na afloop van dien cursus worden aangegaan door onderteekening van een desbetreffend schriftelijk stuk;

O. dat verdachte voorts nog heeft aangevoerd, dat hij niet vrijwillig zich voor meergenoemde opleiding op „Avegoor” heeft gemeld, maar daartoe is gedwongen in de strafgevangenis te Munster, waarin hij was opgesloten, omdat hij daar voor de keus werd gesteld om of te teekenen voor de S.S. of te worden gezonden naar een concentratiekamp en toen uit vrees voor het concentratiekamp het eerste heeft gekozen, doch

het Hof dit beroep op overmacht ook moet verwerpen, aangezien, ook al kan aan verdachte worden vergeven, dat hij, in de strafgevangenis te Munster voor bovenbedoelde keus gesteld, toen te kennen heeft gegeven voor de S.S. te willen teekenen, verdachte, die volgens zijn eigen opgaven, daarna is vrijgelaten, zonder eenige geleide naar Enschede is gereisd en zich daar toen voor meergenoemde opleiding heeft gemeld, voldoende tijd en gelegenheid heeft gehad om zich aan die hem opgelegde verplichting te onttrekken en verdachtes betoog, dat dit voor hem niet wel doenlijk was, omdat hij toen aan zijn gezin moest denken en bovendien op zijn hoede moest zijn voor Eenhoorn, door wiens bemiddeling hij uit de gevangenis te Munster was ontslagen en die ook voor zijn plaatsing in het opleidingskamp „Avegoor” zorgde, niet als voldoende argument voor zijn handelen kan worden aanvaard, aangezien deze omstandigheden voor hem ook geen beletsel vormden om zich later aan de opleiding op „Avegoor” te onttrekken;

O. dat het Hof dan ook, gelijk hierboven is overwogen, op grond van verdachtes eigen opgaven, bovenbedoeld, aanneemt, dat hij „vrijwillig” heeft gehandeld, doch de omstandigheden, waaronder dit handelen heeft plaats gevonden, natuurlijk wel van invloed zijn op de bepaling van de aan verdachte op te leggen straf;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bezwen acht hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

„Gedurende den tijd van den huidigen oorlog als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”, voorzien en strafbaar gesteld bij art. 101 Sr., j^o. artt. 1 en 11 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht; enz.

O. dat het Hof nog in aanmerking neemt, dat verdachte ingevolge art. 7 eerste lid aanhef en onder 4° der Wet van 12 Dec. 1892 Stbl. no. 268, door het plegen van het bewezen verklaarde feit het Nederlander-schap heeft verloren; enz.

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf en hem deswege strafbaar. Veroordeelt verdachte te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar. Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde sinds 19 Sept. 1945 tot op den dag dezer uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht; enz.

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard.

Spreekt hem daarvan vrij.

No. 445.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 29 Juli 1946. (Mrs. Jhr. van Meeuwen, Bink, Doninckx, Kol. van Voorthuysen, Hoofdoff. Mar. Stoomv.-dienst te kl. Kwak).

Indiensttreding bij Kriegsmarine.

Vrijspraak, omdat door de storing in de intellectuele vermogens zeer wel mogelijk is, dat verdachte niet heeft geweten dat Nederland met Duitschland in oorlog was.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Johannes Hendrik Marinus Siewert, huisschilder, wonende te Rotterdam, thans gedetineerd in het H. v. Bew. te Rotterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij in of omstreeks de maand October 1943 in Duitschland, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen bij de Deutsche Kriegsmarine, althans vrijwillig in krijgsmacht of Staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven: dat hij in October 1943 in Duitschland vrijwillig zich gemeld heeft voor dienstdiensten heeft bij de Deutsche Kriegsmarine; dat hij toen Nederlander was;

O. dat blijkens een in zooverre ter terechtzitting voorgelezen, ambtseidig proces-verbaal dd.24 Juni 1946 van den onbezoldigden rijksveldwachter M. L. C. de Haan Neeltje Vlot onder andere aan verbalisant heeft verklaard:

Johannes H. M. Siewert is mij welbekend. Ongeveer acht jaar woon ik naast zijn ouders, wonende in perceel Libanonweg 22 alhier. Het is mij bekend dat Jan Siewert ongeveer in 1942 naar Duitschland is gegaan. In dien tijd vernam ik van deze jongen zijn moeder dat hij vrijwillig had dienstgenomen bij de Kriegsmarine.

O. dat het Hof op grond van den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte in October 1943 in Duitschland, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst genomen heeft bij de Deutsche Kriegsmarine, doch niet, dat verdachte, dit doende, wist dat Nederland met Duitschland in oorlog was; dat het weliswaar reeds ten tijde, in de dagvaarding bedoeld, van algemeene bekendheid was, dat Nederland toen met Duitschland in oorlog was, doch het Hof niet kan aannemen, dat verdachte deze bekendheid toen ook heeft bezeten, nu de conclusie van het te zijnen aanzien uitgebrachte psychiatrische rapport van den zenuwarts A. C. Regensburg onder meer inhoudt:

„Bij onderzoek van de intellectuele vermogens van verdachte blijken deze zeer ma-

tig ontwikkeld te zijn. Deze stoornis in de intellectuele vermogens zou kunnen doen verklaren, dat hij inderdaad niet wist, dat Nederland in oorlog was met Duitschland. Hij wist wel van oorlog, doch hoe alles in elkaar zat begreep hij niet."

Verdachte moet derhalve van het hem te lastgelegde worden vrijgesproken.

Rechtdoende:

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte is ten laste gelegd. Spreekt hem daarvan vrij.

No. 446.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
9 Juli 1946. (Mrs. Wilkens, van Eck, Jhr. C. M. O. van Nispen tot Sevenaer, Kol. de Brauw, Kapt. t. Zee van Aller).

Nu ten gevolge van verdachtes optreden een ander, om zich aan voor hem dreigende gevaren te onttrekken, na gewaarschuld te zijn, is ondergedoken en ondergedoken gebleven tot de bevrijding, is de daaruit voor dien ander ontstane vrijheidsbeperking in deze periode niet door of vanwege den vijand aan hem opgelegd, doch door hem zelf uit eigen vrijen wil en verklezng aanvaard om erger te voorkomen. (Aldus in zake B. Koek, die overigens wegens ander verraad werd veroordeeld tot tien jaren gevangenisstraf en ontzetting uit de kles-rechten voor het leven).

(B.B.S. art. 26.)

No. 447.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (3e Kamer), 25 Maart 1946. (Mrs. Delhougne, van Assendorp, van der Kun, Lt. Kol. Stuvcl en Lt. Kol. Koopman).

Zaak Berendsen („De beul van Venlo"). Opsporing door verd. als opperwachtmeester der Staatspolitie van onderduikers enz. Uitvoerige motivering van de doodstraf.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Johan Berendsen, Opper-Wachtmeester van Politie, wonende te Blerick-Venlo thans verblijvende in het Huis van Bewaring te Roermond.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ten einde terecht te staan ter zake:

dat hij in de maanden Juni, Juli, Augustus en September 1944, althans in 1944, te Venlo, althans in Limburg, althans in Nederland, opzettelijk, toen Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, door alstoen aldaar opzette-

lijk toen Nederland met Duitschland in oorlog was, werkzaam zijnde bij den zoogenaamden Arbeitskontrolldienst onder Duitsch commando, althans onder Duitsche leiding:

A. ten voordeele van den vijand op onderduikers en op personen die in aanmerking kwamen voor werk in Duitschland te jagen en deze aan te houden en in te sluiten, althans te doen aanhouden en te doen insluiten en met name aan te houden en in te sluiten, althans te doen aanhouden en te doen insluiten P. J. M. Fikkert, oud 21 jaar en J. G. A. Fikkert, oud 20 jaar, beiden wonende te Venlo, A. J. J. de Laat, oud 44 jaar, wonende te Venlo, Th. Gommans, oud 21 jaar, wonende te Velden, J. van Zomeren, oud 25 jaar, wonende te Venray, G. M. Vaessen, oud 19 jaar, wonende te Maasbree en J. H. Hermans, oud 30 jaar, wonende te Venlo;

B. op een daartoe strekkend bevel van Duitsche zijde dood te schieten E. Maisonpierre, oud 86 jaar, wonende te Amsterdam, H. Maisonpierre-Compris, oud 58 jaar, wonende te Amsterdam en W. H. Kohlen, oud 63 jaar, wonende te Venlo, althans deel te nemen aan de uitvoering van een van Duitsche zijde ontvangen bevel om C. Maisonpierre, oud 86 jaar, wonende te Amsterdam, H. Maisonpierre-Compris, oud 58 jaar, wonende te Amsterdam en W. H. Kohlen, oud 63 jaar, wonende te Venlo dood te schieten en wel door het lossen van een of meer schoten in de richting van genoemde Maisonpierre, Maisonpierre-Compris en Kohlen;

O. dat de navolgende getuigen ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard:

1. Hendricus Hubertus Pollaert: Inspecteur van Politie en Hoofd van de Politieke Recherche wonende te Venlo.

Samen met getuige Zuurveld ben ik op 5 October 1945, daags nadat ik verdachte Berendsen van Scheveningen naar Venlo had overgebracht, met het onderzoek tegen verdachte Berendsen begonnen; ik blijf volharden bij het door mij opgemaakte proces-verbaal van verhoor van verdachte. Tijdens dit verhoor heeft verdachte mij verklaard: dat hij omstreeks de maanden Juni, Juli, Augustus en September 1944, terwijl hij geplaatst was bij den Arbeitskontrolldienst te Venlo, welke onder commando stond van den Duitschen Hauptmann Winkler, in opdracht van dezen, opsporingen heeft verricht van onderduikers en personen die voor werk in Duitschland in aanmerking kwamen, dat hij aldus in veel gevallen dergelijke personen heeft aangehouden en ingesloten in het politie-bureau te Venlo; dat hij ook wel eens eigenmachtig dergelijke personen heeft aangehouden en ingesloten;

2. Ferdinand Henricus Zuurveld: Wnd. Hoofd van de Politieke Recherche wonende te Venlo.

Samen met getuige Pollaert heb ik het onderzoek in de zaak Berendsen gedaan en heb ik een proces-verbaal van verhoor van verdachte opgemaakt, bij welk proces-verbaal ik blijf volharden. Tijdens dit verhoor

heeft verdachte mij verklaard, dat hij omstreeks de maanden Juni, Juli, Augustus en September 1944, terwijl hij geplaatst was bij den Arbeidskontroldienst te Venlo, welke onder commando stond van den Duitschen Hauptmann Winkler, en als zoodanig werkzaam was bij het gewestelijk Arbeidsbureau te Venlo, in opdracht van dien Winkler en van Stessen, directeur van dat Arbeidsbureau, alsmede van den Duitschen Fachberater Holthus en den Duitschen Sonderbeauftragte Temmler, herhaaldelijk onderduikers en personen die voor werk in Duitschland in aanmerking kwamen heeft opgespoord, aangehouden en ingesloten op het politie-bureau te Venlo; dat hij dit ook wel eigenmachtig heeft gedaan;

3. Johannes Heurkens: Hoofdwachtmeester van Politie wonende te Venlo.

Van Augustus 1943 tot Mei 1944 is verdachte Berendsen wachtmeester bij de gemeente politie te Venlo geweest, in die functie aangesteld door het Directoraat-Generaal van Politie en heb ik hem als zoodanig gekend in mijn functie van Hoofdwachtmeester van Politie. Na ongeveer anderhalve maand is hij opperwachtmeester geworden en is hij als zoodanig gedetacheerd bij den Arbeidskontroldienst te Venlo vanaf Mei 1944. In deze functie stond Berendsen onder commando van den Duitschen commandant in Ommen en kon hij op diens last met behulp van de onder hem staande ongeveer 15 mannen van den Arbeidskontroldienst, onderduikers en personen die voor werk in Duitschland in aanmerking kwamen, opsporen, aanhouden en insluiten. Ik heb gezien, dat aldus in het jaar 1944, met name in de maanden Juni tot en met September, herhaalde malen arrestanten van Berendsen op het politie-bureau te Venlo vastgezetten hebben; er waren dagen dat het er van arrestanten wemelde en er wel 30 vast zaten;

4. Gerardus Martinus Vaessen: oud 20 jaar, auto-monteur, wonende te Maasbree, Dorp C 78.

Op 21 Juni 1944 bevond ik mij met nog 2 andere personen op het land van de Wed. Peters te Maasbree, waar wij met ons drieën ondergedoken waren om te ontkomen aan den arbeidsinzet in Duitschland, toen er gewaarschuwd werd dat Berendsen met zijn bende in aantocht was. Ik heb toen Berendsen op mij af zien komen, terwijl hij met zijn revolver drie schoten in mijn richting loste; hij heeft mij daarop gearresteerd en geboeid weggevoerd en ik ben via Kelden-Panningen en het politie-bureau te Venlo naar Amersfoort getransporteerd.

5. Maria Wilhelmina Peters: oud 54 jaar wonende te Maasbree, Veenstraat 128.

In 1944 had ik bij mij thuis verschillende onderduikers, waaronder ook de zoo juist gehoorde getuige Vaessen. Op 21 Juni 1944 heb ik gezien, dat Vaessen door Berendsen is gearresteerd en geboeid weggevoerd.

6. Johannes Marie van Wenroy: oud 39 jaar, landbouwer, wonende te Velden Bong C 201.

In den nacht van 2 op 3 Juni 1944 werd er aan mijn woning op de deur geklopt en kwam, nadat ik de deur geopend had, een politiemann binnen, van wien ik later hoorde vertellen dat het Berendsen van den Arbeidskontroldienst was geweest en die mij naar Th. Gommans, wonende te Venlo, vroeg. Berendsen is daarop naar boven gegaan in gezelschap van een anderen politiemann. Ik heb toen gezien, dat die 2 politiemannen Gommans, die op zijn slaapkamer was, hebben doen aankleeden en vervolgens uit huis hebben weggevoerd.

7. Theodorus Gommans: oud 23 jaar, dakdekker, wonende te Velden Vilgert C 253.

In den nacht van 2 op 3 Juni 1944 ben ik door den verdachte Berendsen uit mijn woning te Velden gehaald en door hem ingesloten in een cel in het politie-bureau te Venlo.

8. Adrianus Johannes Jozef de Laat: oud 46 jaar, schilder, wonende te Venlo, Bisschop Schrijnenstraat 88.

Op 7 Juni 1944 ben ik op het Mgr. Nolsplein te Venlo door verdachte Berendsen gearresteerd en op het politie-bureau te Venlo ingesloten, vanwaar ik ben overgebracht naar het kamp te Amersfoort en vervolgens naar een werkkamp in Duitschland.

O. dat op grond van de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, en de welke in verband met hetgeen hiervoren op grond van algemeene bekendheid als vaststaande wordt aangemerkt opleveren even zoovele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt, de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is: dat verdachte in 1944 in Nederland opzettelijk, toen Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend door altoen aldaar opzettelijk, werkzaam zijnde bij den zoogenaamden Arbeidskontroldienst onder Duitsch commando, ten voordeele van den vijand op onderduikers en op personen, die in aanmerking kwamen voor werk in Duitschland, te jagen en deze aan te houden en in te sluiten en met name aan te houden en in te sluiten: P. J. M. Fikkert, oud 21 jaar, en J. G. A. Fikkert, oud 20 jaar, beiden wonende te Venlo, A. J. J. de Laat, oud 44 jaar, wonende te Venlo, Th. Gommans, oud 21 jaar, wonende te Velden en G. M. Vaessen, oud 19 jaar, wonende te Maasbree; enz.

O. dat het bewezen verklaarde oplevert het voortgezette misdrijf van:

„Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen”

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 102 Sr., terwijl nu dit misdrijf is gepleegd gedurende den tijd van den huidige oorlog, immers gedurende den in de jaren 1940—1945 tusschen Nederland en Duitschland gevoerden oorlog, de bepalingen van het Besluit Buitengewoon Strafrecht daarop van toepassing zijn;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, nu niet gebleken is van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van het hiervoren be-

wezen verklaarde of van den verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. met betrekking tot de aan verdachte op te leggen straf:

dat het Hof bij de bepaling daarvan eenzijds rekening houdt met den hoogst ernstigen aard van de door verdachte gepleegde feiten, zooals bewezen verklaard, en anderzijds met den persoon van den verdachte en de omstandigheden, waaronder die feiten werden begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

dat verdachte — die er zich blijkens zijne ter terechtzitting afgelegde verklaring van bewust geweest is, dat hij in de door hem bij den Arbeidskontrolldienst uitgeoefende functie het voordeel en belang van Duitschland diende — door zijn voorschreven handelingen, welke kennelijk gericht waren tegen het Nederlandsche verzet tegen de gedwongen tewerkstelling in Duitschland, den vijand in diens streven, om dat verzet te breken, heeft begunstigd en zich op die wijze aan landsverraderlijk optreden heeft schuldig gemaakt;

dat voorts ter terechtzitting is gebleken, dat verdachte niet alleen in de voren met name genoemde, doch ook in de talrijke andere gevallen, waarin hij, zelfs eigenmachtig, onderduikers heeft opgespoord en gearresteerd, of heeft doen opsporen en arresteeren, zich daarbij op een uitermate meedoogenlooze wijze tegenover zijn landgenooten heeft gedragen en zich totaal onverschillig heeft getoond voor het leed, dat hij bij het bewijzen van zijn handlangerdiensten aan den vijand zijn landgenooten berokkende;

dat hij immers, wetende, dat de door hem of door zijn toedoen gearresteerden, voor zoover deze niet op het vliegveld te Venlo te werk gesteld zouden worden, via Amersfoort naar Duitschland zouden worden gevoerd, door het verrichten of doen uitvoeren van bedoelde arrestaties een groot aantal personen heeft blootgesteld aan langdurige vrijheidsberoving en aan de ellende der Duitsche gevangenschap, daar toch meerderen dergenen, die door verdachte of op diens last werden gearresteerd, naar een Duitsch concentratiekamp zijn gevoerd en aldaar geruimen tijd hebben doorgebracht, terwijl de op last van verdachte aangehouden J. H. Hermans, wonende te Venlo, in zulk een concentratiekamp is overleden;

dat verdachte er zich wijders toe geleend heeft, om op last van den vijand auto's en rijwielen in beslag te nemen en huizen te doen ontruimen, terwijl hij zich evenmin heeft ontzien, om vooreerst bij het uitvoeren van arrestaties op onderduikers te schieten, waardoor eveneens slachtoffers aan gewonnen en zelfs aan dooden zijn gemaakt, en om verder zijn arrestanten te mishandelen, ten slotte zich bovendien op weezinwekkende wijze mede schuldig heeft gemaakt aan het doodschieten van het Joodsche echtpaar Maisonpierre-Compris, waarvan de man een grijsaard van 86 jaar oud was, en van W. H. Kohlen, oud 63 jaar;

dat al deze gedragingen van verdachte aantoonen hoezeer verdachte, toen hij zich eenmaal aan de zijde van den vijand had geschaard met wreedheid en fanatisme de belangen van dien vijand heeft gediend ten nadeele van eigen land en volk gedurende den strijd tegen den Duitschen overweldiger, en het Hof hierin aanleiding ziet, om den verdachte de zwaarste straf, die ons recht thans kent, met name de doodstraf, op te leggen, terwijl het Hof tevens termen aanwezig acht, om den verdachte voor het leven te ontzetten van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen; enz.

No. 448.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 Juli 1946.

(Mrs. Jhr. J. v. d. Does de Willebois, P. B. Dijksterhuis en W. F. A. Baron van Haarsolte).

Vonnis in kort geding, waarbij het verzoek om bij voorraad het beheer te verkrijgen over verkochte Joodsche perceelen was afgewezen, in hooger beroep vernietigd.

Algemeene richtlijn dient te zijn, dat de oorspronkelijke eigenaar in zijn rechten wordt hersteld en nu het definitief rechtsherstel nog langen tijd zal vergen, hem het beheer en de inning van huren bij voorraad worden toegewezen.

In casu zijn geen feiten gebleken die afwijking van deze richtlijn zouden wettigen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 23 April 1946 van Dr. Salomon Kroonenberg, wonende te Amsterdam, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Hijman Bonewit (gemachtigde aanvankelijk Mr. S. Boas, later Mr. W. L. Spijer);

Gezien het verweerschrift dd. 1 Juni 1946 van Hendrikus Verheul, koopman, wonende Wittevrouwensingel 63 te Utrecht, aldaar domicilie kiezende aan de Domstraat no. 6 ten kantore van den advocaat en procureur Mr. W. H. J. Derks, alsmede de conclusie van antwoord dd. 6 Juni 1946 van den beheerder van het kantoor van de A. N. S. O. te Utrecht;

Gezien de overige stukken, waaronder de op 17 April 1946 gegeven uitspraak in kort geding van den voorzitter van de Kamer te Utrecht van de afdeling Rechtspraak van dezen Raad, waarvan requestant bij zijn opgemeld verzoekschrift is gekomen in hooger beroep;

O. dat uit de stukken blijkt en onbetwist vaststaat: dat Hijman Bonewit op 10 Mei 1940 eigenaar was van de twee in het inleidend verzoekschrift van 8 Maart 1946 nader omschreven perceelen te Utrecht,

welke onbelast waren en waarop geen beslag rustte; dat deze perceelen, na door den bezetter onder beheer te zijn gesteld van de Nederlândische Grundstückverwaltung, door deze Nederlândische Grundstückverwaltung bij notarieele akten van 31 Juli 1943 zijn verkocht en overgedragen aan gequestreerde Verheul, die sedert als eigenaar staat ingeschreven; dat beide perceelen voorloopig worden beheerd en de huren worden geïnd door den beheerder van de A. N. S. O. te Utrecht krachtens hem door het Militair Gezag te Utrecht verstrekte opdracht; dat Bonewit en zijn vrouw, door den vijand gewelddadig zijn gedeporteerd en sedertdien niets meer van hen vernomen is en requestant bij besluit van het Nederlandsche Beheersinstituut van 4 September 1945 tot bewindvoerder van deze afwezigen is benoemd; dat requestant tevens is Directeur van de stichting „De Joodsche Invalide”, welke stichting door gezegden Bonewit en zijn vrouw tot eenig erfgename is benoemd;

O. dat requestant, onder mededeeling, dat hij voornemens is definitief rechtsherstel ten behoeve van Bonewit te vragen, bij zijn inleidend verzoekschrift in kort geding een voorziening bij voorraad heeft verzocht, in dier voege dat hij gerechtigd worde verklaard tot inning der huren en hem het beheer der perceelen worde overgedragen, een en ander zooals sub a t/m f van dat verzoekschrift nader is uitgewerkt;

O. dat Verheul het verzoek bestreden heeft, terwijl de beheerder van de A.N.B.O. zich heeft gerefereerd, waarna de Voorzitter van de Kamer te Utrecht het verzoek heeft afgewezen op grond in het kort van deze overweging „dat niets is gebleken van eenige dringende behoefte voor genoemde stichting om over de nalatenschap van het echtpaar Bonewit te beschikken noch van eenige reden, waarom aan verweerder (Verheul) het beheer van de perceelen niet zou worden gelaten, zoolang hij daarvan eigenaar is”;

O. dat requestant in een breed uitgemeten betoog een achttal grieven tegen de aangevallen beschikking onwikkeld en waarvan de meeste zijn gericht tegen bijkomstige overwegingen daarvan, doch de eerste en belangrijkste is gericht rechtstreeks tegen de beslissing „dat een voorziening bij voorraad hier niet wordt vereischt”;

O. dat deze grief gegrond is;

O. toch dat, gegeven de ten processe vaststaande feiten als zeker te verwachten moet worden aangenomen, dat Bonewit (casu quo diens erfgenaam of erfgenamen) te zijner tijd definitief rechtsherstel zal verkrijgen ten aanzien van de litigieuze perceelen;

dat Verheul dan ook geenerlei argument van enig belang heeft aangevoerd, dat en waarom zoodanig rechtsherstel niet zou worden verleend;

dat echter evenzeer te verwachten is dat, gegeven de duizenden perceelen in den eigendom waarvan de door den vijand onterechte eigenaren zullen moeten worden hersteld en gegeven de velerlei moeilijkheden

en complicaties, die daarbij moeten worden opgelost, de uiteindelijke doorvoering van dit rechtsherstel nog langen tijd zal vergen;

O. nu dat in het algemeen gewenscht is, tenzij in bepaalde gevallen overwegend bezwaar daartegen bestaat, dat de oude eigenaren in afwachting van definitief rechtsherstel bij voorraad gerechtigd worden de perceelen, waarvan zij in wezen de eigenaren gebleven zijn, te beheeren en de huren daarvan te innen;

dat het rechtsgevoel erdoor bevredigd wordt dat de oude eigenaren, in afwachting van het formeele en definitieve herstel in hun eigendomsrechten, reeds zooveel mogelijk erkenning verkrijgen van hun recht en hierdoor ook in den overgangstijd een behoorlijk beheer der duizenden bij het rechtsherstel betrokken perceelen het best gewaarborgd is;

dat, wanneer de formeele eigenaren niet tot medewerking in den aangegeven zin bereid is, er grond is, wederom in het algemeen gesproken, voor een actie in kort geding als door requestant in casu ondernomen;

dat hetgeen hier gezegd is ten aanzien van den ouden eigenaar, in het algemeen evenzeer geldt voor zijn bewindvoerder of eventueel voor zijn erfgenamen;

O. dat in het onderhavig geval den Raad geen feiten gebleken, trouwens niet gesteld zijn, die aanleiding zouden moeten wezen in het onderhavige geval af te wijken van de vorenaangegeven richtlijn;

O. dat voor afwijzing der vordering te minder reden bestaat, nu de beheerder van de A.N.B.O. te Utrecht, die thans ingevolge opdracht van het Militair Gezag doch zonder voldoende rechtsgrond de litigieuze perceelen beheert en de huren int, aan zijn referenten uitdrukkelijk nog toevoegt, dat zijns inziens zich niets verzet tegen toewijzing van het door requestant gedaan verzoek;

O. dat de beschikking waarvan beroep derhalve moet worden vernietigd en het verzoek van requestant voor toewijzing vatbaar is, ook wat betreft het verzoek tot overdracht door voornoemde beheerder van de door hem geïnde huren;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking, waarvan beroep.

Verstaat, dat verzoeker van af heden met uitsluiting van ieder ander gerechtigd is de huren te innen van de litigieuze perceelen, gelegen te Utrecht aan de J. Brahmstraat Nos. 44/42 en 36/38 — onder verplichting de daarop rustende kosten te voldoen — en zich in zooverre bij voorraad te gedragen als optredende namens den eigenaar, als ware deze alweder in zijn rechten hersteld.

Veroordeelt gequestreerde Verheul, resp. den beheerder van de A.N.B.O. te Utrecht, aan requestant het beheer en de administratie dier perceelen over te laten en zooveel noodig over te dragen.

Veroordeelt den beheerder van de A.N.B.O. te Utrecht om aan verzoeker af te dragen het netto provenu van de exploitatie

van genoemde perceelen sedert het tijdstip, dat deze door hem in beheer zijn genomen.

Veroordeelt gerequesteerde Verheul een en ander te gehengen en te gedoogen en veroordeelt hem tot betaling van een dwangsom van f 50 per dag voor iederen dag, dat hij in gebreke blijft aan deze uitspraak te voldoen, enz.

No. 449.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Aug. 1946. (Mr. van Walsem).

Niet redelijk en billijk geacht in kort geding aan verzoekster te Rotterdam op de Koopmansbeurs toe te wijzen een nis ten koste van gerequesteerde, nu verzoekster in October 1945 een aanbod van een nis botweg heeft geweigerd en daardoor zelf de complicatie in het leven heeft geroepen. Bovendien is de uitslag van de zaak ten principale onzeker.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen vorenstaand verzoekschrift en de conclusie van antwoord van de tweede gerequesteerde, zomede de door partijen overgelegde stukken, waaronder een afschrift van de schriftelijke huurovereenkomst d.d. 30 December 1939, aangegaan tusschen de eerste gerequesteerde als verhuurster en de verzoekster als huurster van de nis nr. 20 met twee ingebouwde telefooncellen, gelegen in de groote beursshal, afdeling Graanbeurs, van het Beursgebouw aan den Coolingsingel te Rotterdam;

Gehoord partijen in haar nadere mondelinge toelichting, en wel de verzoekster, de N. V. Internationale Controle Maatschappij, bij monde van haar directeur C. J. Hermer, bijgestaan door Jhr. Mr. W. L. Schorer, advocaat te Rotterdam, de eerste gerequesteerde, de N. V. „De Beurs van Koophandel”, vertegenwoordigd door haar gemachtigde G. Pfundt, assistent der directie, en tweede gerequesteerde, de Vennootschap onder de firma Christiaan de Vries, bij monde van haar firmant W. J. de Vries en haar procuratiehouder L. Swaab, bijgestaan door Mr. J. Slijper, advocaat te Rotterdam;

O. dat de verzoekster in hoofdzaak heeft gevorderd, dat de tweede gerequesteerde worde bevolen te ontruimen de voormelde nis nr. 20 in de Beurs van Koophandel en deze ter beschikking te stellen van de verzoekster, zulks in afwachting van een beschikking van den Raad over de geldigheid van de huurovereenkomst tusschen de beide gerequesteerden, met veroordeeling van de gerequesteerden in de kosten van het geding;

O. dat de beide gerequesteerden hebben

betoogd, dat een vordering van de verzoekster ten principale haar zal worden ontzegd, en daarom hebben verzocht, mede in verband met het niet aantoonbaar spoedeisende karakter van de gevraagde beslissing, Ons onbevoegd te verklaren, althans de verzoekster niet ontvankelijk te verklaren in haar vordering, in ieder geval haar die te ontzeggen, met veroordeeling van de verzoekster in de kosten dezer procedure;

O. dat op grond van het schriftelijke en mondelinge debat, zomede de door partijen overgelegde stukken, onder meer de volgende feiten in dit kort geding vaststaan:

dat krachtens voormelde schriftelijke huurovereenkomst d.d. 30 December 1939 de verzoekster in huur heeft gehad voormelde nis nr. 20 gelegen in de groote beursshal, afdeling Graanbeurs, van het Beursgebouw aan den Coolingsingel te Rotterdam, tegen een jaarlijkschen huurprijs van f 420, zulks voor den termijn van den openingsdatum van het Beursgebouw tot 31 December 1941, met bepaling dat de huur na afloop van dien termijn geacht zou worden telkens voor den tijd van een jaar verlengd te zijn, tenzij een der partijen tenminste drie maanden vóór het eindigen van den loopenden termijn de overeenkomst schriftelijk aan den wederpartij zou opzeggen, hetgeen tot het jaar 1943 niet is geschied;

dat tijdens de vijandelijke bezetting de bevelhebber van de Duitsche veiligheids-politie de verzoekster en haar vermogen heeft in beslag genomen en over haar en haar vermogen heeft aangesteld een beheerder, die tot taak had de onderneming van de verzoekster geheel te liquideeren en die daartoe onder meer op 26 Januari 1943 voormelde huurovereenkomst heeft opgezegd;

dat dit een en ander heeft plaats gehad op grond van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 4 Juli 1940 Nr. 33/1940, welke verordening ingevolge art. 16 van het Besluit bezettingsmaatregelen E 93 i.v.m. met de daaraan toegevoegde lijst „A” wordt geacht nimmer van kracht te zijn geweest;

dat vervolgens bij een nieuwe schriftelijke huurovereenkomst d.d. December 1943 de eerste gerequesteerde de onderhavige nis heeft verhuurd aan de tweede gerequesteerde, eveneens tegen een jaarlijkschen huurprijs van f 420, zulks voor den tijd van een jaar, aanvangende op 1 Januari 1944, met eenzelfde verlengingsbepaling, als hiervoren vermeld, welke huur thans nog voortduurt;

dat in Augustus 1945 de verzoekster aan de eerste gerequesteerde heeft verzocht haar de voormelde nis nr. 20 wederom te verhuren, waarop de eerste gerequesteerde aan de verzoekster heeft gevraagd, of deze bereid zou zijn, zoolang zij (eerste gerequesteerde) nog niet in staat was nieuwe nissen te formeeren, de nis nr. 20 met de tweede gerequesteerde te deelen, hetgeen de verzoekster heeft geweigerd;

dat vervolgens op 28 September 1945 de eerste gerequesteerde aan de verzoekster

heeft bericht, dat per 1 Januari 1946 vrij kwam de nis nr. 34, destijds in gebruik bij de firma Schilthuis & Co., en aan de verzoekster heeft verzocht haar zoo spoedig mogelijk te willen berichten, of zij (verzoekster) deze wenschte te huren;

dat op 1 October 1945 de verzoekster daarop heeft geantwoord, dat zij haar nis nr. 20, waerop zij naar haar oordeel recht had, welke zij nooit had opgezegd, en welke de eerste gerequesteerde zonder haar goedkeuring aan anderen had verhuurd, terugwenschte;

dat de verzoekster daarna tot het indienen van haar onderhavige verzoekschrift op 18 Juli 1946 niets meer van zich heeft doen hooren met name niets meer heeft gedaan om de nis nr. 20 of een andere nis ter beschikking te krijgen, en in dien tusschentijd de beschikbare nissen zijn verhuurd aan anderen;

dat de nissen in de groote beurshal, afdeeling Graanbeurs, van het Beursgebouw aan den Coolsingel te Rotterdam alle gelijk zijn en de nissen nr. 20 en nr. 34 slechts dertig meter van elkaar verwijderd zijn;

O. dat de verzoekster voor het eerst in dit kort geding haar voorkeur voor de nis nr. 20 nader heeft verklaard en als de voorname reden daarvoor heeft medegedeeld, dat deze nis grenst aan de nissen van de Graansilo-Maatschappij N. V. en de Graanelevator-Maatschappij N. V., met welke vennootschappen zij nauw gelieerd is en dagelijks contact heeft en met welke vertegenwoordigers ter beurze zeer regelmatig overleg wordt gepleegd;

O. dat de tweede gerequesteerde daartegen heeft aangevoerd, dat, indien al een nauw verband zou bestaan tusschen de verzoekster en die maatschappijen, een afstand van 30 meter tusschen de nissen nr. 20 en nr. 34 geen bezwaar voor regelmatig contact vormt, terwijl de nis nr. 34 voor de verzoekster het voordeel zou hebben geboden van de nabijheid van belangrijke cliënten en relaties, zooals de firma's W. Bunge & Co., L. Dreyfuss en Cie., de Graan Compagnie en van Waveren's Graanhandel;

O. dat Wij op grond van al het voorgaande aanvankelijk van oordeel zijn, dat de verzoekster, in Augustus/September 1945 jegens de eerste gerequesteerde aanspraak makende op rechtsherstel, in de gegeven omstandigheden naar redelijkheid en billijkheid niet mocht eischen wederom de beschikking te verkrijgen bepaaldelijk over de nis nr. 20, die sinds 1 Januari 1944 in huur en gebruik was bij de tweede gerequesteerde, maar had moeten genoegen nemen met de haar aangeboden gelijksoortige nis nr. 34, die toen vrij was en tegen welke zij geen ander bezwaar heeft kunnen aanvoeren dan eenig ongerief bij het plegen van overleg met twee harer relaties, met wie zij nauw gelieerd is;

O. dat de complicatie is in het leven ge-roepen, doordat de verzoekster op 1 October 1945 bedoeld aanbod botweg heeft geweigerd, in stede van daarover eens overleg te

plegen met de eerste en ook met de tweede gerequesteerde en rekening te houden ook met de belangen van anderen, en voorts, doordat zij na die weigering bijna tien maanden niets meer van zich heeft doen hooren;

O. dat thans, nu intusschen de beschikbare nissen zijn verhuurd aan anderen, een onmiddellijk rechtsherstel ten behoeve van de verzoekster slechts zou kunnen plaats hebben ten koste van ernstig nadeel voor de tweede gerequesteerde, immers slechts door haar de nis nr. 20 te ontnemen, terwijl haar niet een andere nis zou kunnen worden aangeboden;

O. dat zulk een onmiddellijk rechtsherstel te minder redelijk en billijk zoude zijn, omdat, zooals de directeur van de verzoekster bij de mondelinge behandeling der zaak heeft medegedeeld, de verzoekster gastvrijheid geniet, en zal blijven genieten, in de nissen van de voornoemde twee maatschappijen, met welke zij nauw gelieerd is, zoodat zij aldus zonder al te ernstig bezwaar het vrijkomen van een nis of het formeeren van nieuwe nissen kan afwachten;

O. dat naar Onze voorloopige meening om deze redenen een vordering van de verzoekster ten principale tot onmiddellijk rechtsherstel zou worden afgewezen en in ieder geval het lot van zulk een vordering te onzeker zou zijn om een zoo ingrijpenden maatregel in kort geding als een bevel tot onmiddellijke ontruiming van de nis nr. 20 voldoende te rechtvaardigen;

Rechtdoende in kort geding:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt de verzoekster in de kosten van dit geding, tot deze uitspraak begroot aan de zijde van de eerste gerequesteerde op f 30 aan de zijde van de tweede gerequesteerde op f 60.

No. 450.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 15 Juni 1946. (Mr. Suringar).

Beheer van onroerend goed in kort geding aan verzoeksters toegewezen, met bepaling dat noch rente noch aflossingen van de hypothecaire vordering ten gunste van de Centrale Arbeiders Levensverzekeringen Mij, doch ten laste van verzoekster komen. Verweer van de „Centrale” als tegenstrijdig verworpen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien vorenstaand request en de daarbij overgelegde stukken, alsmede een conclusie van antwoord genomen namens de gerequesteerde „Centrale Arbeiders Levensverzekeringsmaatschappij N.V.”;

Gelet op de mondelinge behandeling van het verzoekschrift te onzer terechtzitting van 8 Juni jl., alwaar verschenen waren Mr. van Blerkom, advocaat en procureur te Haarlem als gemachtigde van verzoeksters, Mr. E. de Visser, advocaat te Arnhem, als beheerder over het vermogen van Mr. K. H. Jansma en Mr. S. van Oven, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, als gemachtigde van de gequestreerde N.V. Centrale Arbeiders Levensverzekeringsmaatschappij;

O. dat Mr. van Blerkom heeft gepersisteerd bij het ingediende verzoekschrift, Mr. de Visser heeft verklaard de gestelde feiten te erkennen en geen bezwaar te hebben tegen inwilliging van het gedaan verzoek, terwijl Mr. van Oven onder referre aan de voor zijn cliënte ingediende conclusie van antwoord heeft geconcludeerd tot afwijzing van verzoeksters vordering tegen de Centrale;

O. dat deze zaak die werkzaamheid van den Raad betreft; dat de eigendom van verzoeksters van de ten requeste genoemde panden, welke door den beheerder is erkend, Ons voldoende aannemelijk is gemaakt door de overgelegde copie van de akte van inventarisatie betreffende de nalatenschap van Mevrouw Duijfe de Haan, weduwe van Joseph Koekoek; dat op grond daarvan naar Ons aanvankelijk oordeel de betreffende panden te zijner tijd op haar verzoek weder aan de rechthebbende verzoeksters zullen worden teruggegeven, terwijl Wij eveneens aannemelijk achten dat verzoeksters niet over voldoende middelen beschikken zoodat uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt geëischt;

O. dat Wij mitsdien het gevraagde beheer onder na te noemen voorwaarden aan verzoeksters zullen toewijzen;

O. wat betreft de rente en aflossing der hypothecaire vordering waarvoor door den kooper Jansma de perceelen zijn verbonden: dat blijkens opgaaf van de gequestreerde Centrale Mr. Jansma, destijds advocaat te Arnhem (niet te Amsterdam, zooals abusievelijk in het verweerschrift is gesteld) van de Centrale f 22,500 rentende 4% ter leen ontvangen heeft welke schuld nog bestaat, terwijl nog een bedrag van f 1784 achterstallig is; dat de Centrale verder aanvoert, dat het onwettig N.S.B.-bestuur der Centrale die hypothecaire leening aan Mr. Jansma heeft gestrekt; dat het verzoek van verzoeksters tegen haar zeker door den Raad voor het Rechtsherstel zal worden afgewezen omdat acht moet worden geslagen op art. 27 E 100; dat hier een verkrijging is onder bezwarenden titel en de kwade trouw van het orgaan, waardoor de Centrale niet wettig werd vertegenwoordigd, niet mag gelden tegen de Centrale zelve, zoodat de Centrale zelve wel te goeder trouw moet zijn geweest, en dus de door de hypotheekverleening geschapen rechtsbetrekking en de hypotheekverleening zelve niet behooren te worden nietig verklaard; dat ook uit het feit dat voor de vennootschap heeft gehandeld een onwettig orgaan volgt dat het achterwege laten van ingrijpen in dit

geval niet onredelijk moet worden geacht; dat reeds zooveel schade door het onwettig orgaan aan de Centrale is toegebracht dat het des te onredelijker ware wanneer de vennootschap nu ook ten volle de verliezen zou moeten dragen voortvloeiende uit de nietigverklaring der hypotheekverleening van de Centrale op Joodsch bezit en er geen reden is vooruit te loopen op een eventueele beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel; dat gezien de aanwezige reserve van f 3,806,805.43 bij een voor de Centrale ongunstige beslissing, deze zonder twijfel de ontvangen rente en aflossing zou kunnen teruggeven;

O. dat Onzes inziens het standpunt der Centrale dat bij de verleening der hypothecaire vordering de Centrale niet door een bevoegd orgaan zou zijn vertegenwoordigd, eerder zou leiden tot de conclusie dat tusschen haar en Mr. Jansma geen wilsovereenstemming is tot stand gekomen zoodat geen hypothecaire leening is afgesloten, dan tot de conclusie dat bij de door de hypotheekverleening ontstane rechtsbetrekking tusschen partijen de Centrale te goeder trouw moet zijn geweest; dat inimmers een rechtsbetrekking is ontstaan of niet, maar dat wanneer die wel is ontstaan, die dan is aangegaan door een orgaan der Centrale en dan ook de goede of kwade trouw van dat orgaan vereenzelvigd moet worden met die van de vennootschap zelve;

O. dat wat daarvan zij, naar Ons aanvankelijk oordeel het verweer der Centrale bij den Raad te zijner tijd geen succes zal hebben, zoodat er geen reden is om, waar haar reserves van dien aard zijn dat er niet het minste bezwaar voor de Centrale kan zijn, rente en aflossing, ook de achterstallige, van de onderhavige f 22,500 tijdelijk te missen, de verzoeksters die de contanten niet kunnen missen voorloopig in afwachting van de beslissing ten principale niet te ontheffen van de verplichting op het goed rustende, om de door Mr. Jansma verschuldigde renten en aflossingen te honoreeren;

Op voorschreven gronden beschikkende in kort geding:

Wijzen verzoeksters haar vordering toe in voege na te melden;

Verstaan het beheer over de hierboven genoemde perceelen te Arnhem gelegen aan de (enz.) te ontnemen aan het Nederlandsche Beheersinstituut en dat beheer toe te vertrouwen aan verzoeksters, zulks in afwachting van de beslissing door den Raad voor het Rechtsherstel te geven op het ingediend verzoek om rechtsherstel met bepaling dat zij de geïnde huren onder zich mogen houden en gebruiken en dat de renten van de door Mr. Jansma gesloten hypothecaire vordering noch de verschuldigde aflossingen ten laste van verzoeksters komen, alles echter onder verplichting om driemaandelijks aan den beheerder over het vermogen van Mr. Jansma schriftelijk rekening en verantwoording te doen, voor het eerst voor of op 1 October 1946;

Verklaren deze beschikking uitvoerbaar bij voorraad;

Verstaan dat er geen termen bestaan om eenige partij in de kosten te veroordeelen en compenseeren mitsdien de kosten des dat iedere partij haar eigen kosten drage.

No. 451.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 10 Augustus 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens, Prof. Mr. Duyfjes en Mr. van Berckel).

Verzoek van requestrant, eigenaar van een fotozaak, om hersteld te worden in de huur van een pand, hetwelk na ontruiming door verzoeker, is verhuurd aan gerequestreerde, (Wapen-magazijn) ontzegt.

Het vinden van een ander pand voor een wapen-magazijn is veel moeilijker dan voor een fotozaak. Op grond daarvan toewijzing niet redelijk en billijk geacht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 22 en 23.)

H. H. Kupferschmiedt tegen J. Noordam, N. V. Ned. Wapenmagazijn v/h S. de Jager.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request, de antidotale requesten en de processen-verbaal van de gehouden getuigenverhooren, waarvan de inhoud als hier overgenomen moet worden beschouwd, benevens de overgelegde stukken;

Gehoord partijen bij monde harer raadslieden;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar voormeld request en voorts:

O. dat onbetwist is hetgeen requestrant omtrent den fotohandel der firma Kupferschmiedt, de huurovereenkomsten betreffende het pand Zoutmanstraat 57, eerst met M. L. Kupferschmiedt en daarna met de N. V. Nederlandsch Wapenmagazijn en het aan M. L. Kupferschmiedt wedervaren lot heeft gesteld;

dat voorts vaststaat, dat nadat het pand eenige maanden had ledig gestaan, het door de N. V. Nederlandsch Wapenmagazijn, hierna Wapenmagazijn te noemen, is betrokken en thans sinds ruim 3 jaren wordt gebruikt;

O. dat het introductief request, voor zoverre het op J. Elias betrekking heeft, door den requestrant is ingetrokken;

Ten aanzien van het recht:

O. dat hetgeen requestrant verzoekt eene materie betreft welke is geregeld bij het K. B. E 100 en niet bij het K. B. F 257, zoodat het verweer van gerequestreerden voor zoverre dat grondslag vindt in laatstvermeld K. B., kan worden voorbijgegaan;

O. dat aangenomen kan worden, dat indien van de zijde van den bezetter niet was ingegrepen M. L. Kupferschmiedt nog steeds

zijne zaak in het pand Zoutmanstraat 57 zoude drijven;

dat eveneens aangenomen kan worden, dat het voor zaken als die van Kupferschmiedt en Wapenmagazijn, welker cliëntèle over de geheele stad is verspreid, van ondergeschikt belang is in welke straat zij worden gedreven, en dat voor beide zaken, hoezeer de woningnood moge nijpen, wel een ander pand is te vinden, op welk standpunt H. L. Kupferschmiedt voor zijne zaak nog tijdens de bezetting heeft gestaan (getuige Valk);

dat dan ook bij de mondelinge behandeling is gebleken, dat de fotozaak van Kupferschmiedt, zij het onder minder gunstige omstandigheden dan in het pand aan de Zoutmanstraat 57, hier ter stede thans onder gebracht is;

dat het vinden van een ander pand voor Wapenmagazijn echter veel moeilijker moet zijn dan voor eene fotozaak in verband met de eischen, welke van overheidswege aan eene zaak als Wapenmagazijn worden gesteld (getuige van Kyle);

dat dit verschil tusschen beide zaken van zóó groot belang is, dat het niet redelijk en niet billijk zoude zijn Wapenmagazijn, hetwelk het pand Zoutmanstraat 57, nadat het eenige maanden ledig had gestaan heeft gehuurd en dat dit pand thans ruim drie jaar gebruikt, plaats te doen maken voor de fotozaak;

dat het primaire verzoek dus behoort te worden afgewezen;

O. dat ook het subsidiaire verzoek moet worden afgewezen, omdat de requestrant tegenover de ontkenenis van gerequestreerden niet heeft bewezen, dat hij eenig recht heeft op de door hem vermelde vloeren en étalage-betimmeringen;

Rechtdoende:

Ontzegt aan requestrant zoolwél zijn primaire als zijn subsidiaire verzoek;

Veroordeelt hem in de kosten tot aan deze uitspraak aan de zijde van den eersten gerequestreerde begroot op f 100 en aan de zijde van de tweede gerequestreerde eveneens op f 100.

No. 452.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Augustus 1946. (Prof. Mr. Kolléwijn, Mr. Karni en Mr. van Walssem).

Vonnis in kort geding gewezen waarbij het verzoek tot overdracht van het beheer was afgewezen in appel vernietigd, omdat niet wordt aangenomen, dat koper bij den litigleuzen koop te goeder trouw was.

Oorspronkelijk verzoek toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150c).

J. E. Gosschalk te Amersfoort, requestrant, gemachtigde Mr. J. G. P. Westera,

tegen:

L. Kabos te Amersfoort, gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request de dato 6 Mei 1946 van J. E. Gosschalk, waarbij in hooger beroep wordt gekomen van een door den Voorzitter van de Kamer te Utrecht op 1 Mei 1946 in kort geding tusschen hem en L. Kabos gewezen vonnis;

Gelezen het vonnis, waarvan beroep;

Nog gelezen het ongedateerde antidotaal request van L. Kabos;

Gehoord partijen en den procureur van requestant, Mr. J. G. P. Westera, advocaat en procureur te Amersfoort, zoomede, onder eede, de getuige Mevrouw Baarsma—Groeneveld ter terechtzitting van 19 Juli 1946;

O. dat requestant in hoofdzaak heeft gesteld, dat het hem in eigendom toebehoorend perceel Celsiusstraat no. 20, Amersfoort, tijdens de bezetting door de Nederlândische Grundstücksverwaltung onrechtmatig in beheer is genomen en verkocht en langs meerdere eigenaren in handen is gekomen van gerequesteerde;

dat hij een verzoek tot rechtsherstel heeft ingediend, doch reeds nu zich gaarne als voorloopig eigenaar zou willen gedragen en gemachtigd zou willen worden om de huur van genoemd pand te innen;

dat de Voorzitter van de Kamer te Utrecht dit verzoek heeft afgewezen, daar het hem niet onaannemelijk voorkwam, dat gerequesteerde bij den koop van het onderhavige perceel te goeder trouw zou zijn geweest;

dat requestant zich hierdoor gegriefd gevoelt, daar hij van meening is, dat gerequesteerde te kwader trouw was, weshalve hij in hooger beroep vernietiging van gemeld vonnis verzoekt met veroordeeling van gerequesteerde in de proces-kosten van beide instanties;

O. dat, waar door de Nederlândische Grundstücksverwaltung over den eigendom van requestant is beschikt op grond van een maatregel van den bezetter (Verordening 154/1941), waarvan bij het Besluit Bezettingsmaatregelen (E 93) is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, het zeker te verwachten is, dat de Raad, bij de behandeling van de hoofdzaak het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zal achten, tenzij op grond van de goede trouw van gerequesteerde anders zou moeten worden beslist;

O. nu omtrent dit laatste, dat gerequesteerde ter terechtzitting in hooger beroep heeft verklaard, dat hij vóór den koop het onderhavige perceel heeft bezocht en dat toen de huurster, die hem de woning liet zien, hem heeft verklaard, dat het Joodsch eigendom was, doch dat hij daaraan geen betekenissen heeft gehecht, daar hij het perceel niet van een Jood kocht en bovendien de notaris toch zeker zijn medewerking tot dezen verkoop niet zou hebben verleend, indien daarmede iets niet in orde was;

O. dat voorts Mevrouw Baarsma—Groe-

neveld ter terechtzitting onder eede gehoord, heeft getuigd, dat zij huurster is van het onderhavige perceel en ook huurster van ten tijde van den verkoop;

dat gerequesteerde vóór den verkoop het perceel heeft bezichtigd en dat zij hem bij die gelegenheid heeft gezegd, dat het toebehoorde aan een jood en dat er reeds verschillende liefhebbers waren geweest om dit perceel te koopen, doch dat zij daarvan altijd hadden afgezien, nadat zij verklaard had, dat het joodsch eigendom was;

dat hierop de vrouw van gerequesteerde had geantwoord: „och, dat ligt er maar aan, wie den oorlog wint”;

O. dat op grond van deze verklaringen van gerequesteerde zelf en van genoemde getuige vooralsnog niet kan worden aangenomen, dat gerequesteerde bij den bewusten koop te goeder trouw was, zoodat het vonnis, waarvan beroep, niet kan worden gehandhaafd, doch met vernietiging daarvan het verzoek van requestant behoort te worden toegestaan, met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van beide instanties;

Rechtdoende in hooger beroep:

Vernietigt het door den Voorzitter van de Kamer te Utrecht op 1 Mei 1946 tusschen partijen gewezen vonnis;

Wijst requestant zijn verzoek toe en machtigt hem zich als eigenaar te gedragen van het te Amersfoort gelegen perceel Celsiusstraat no. 20 en de huur daarvan te innen, totdat in de zaak tusschen hem en gerequesteerde de eindbeslissing zal zijn gevallen;

Veroordeelt gerequesteerde in de kosten tot op heden begroot op f 60.

No. 453.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Juni 1946. (Mr. Dr. Zijlstra).

Onbevoegd verklaard te beslissen over een vordering, die zou ontstaan, indien na herstel van de rechtsbetrekking de agentuurovereenkomst door opzegging wordt beëindigd. Over die eventuele vraag zal de gewone rechter dienen te beslissen.

Zaken tegen twee gerequesteerden ahangig gemaakt, gesplitst en deskundigenrapport en getuigenverhoor bevolen, tot vaststelling van de gevorderde bedragen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 134, 140.)

Louis Salomon Manassen, te Rotterdam. Hendrika Johanna Bakker, weduwe van Moses Manassen, te Amsterdam, requestanten, gemachtigden Mrs. Polak & Jalink, tegen:

N. V. Tricotagefabriek v/h P. Beeren & Zonen te Weert, gerequesteerde, gemachtigde J. W. A. Gomes, Confectiefabriek fa. Gez. Borst, te Enschedé, gerequesteerde, gemachtigde Mr. J. C. van der Sijs.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request met bijlagen;

Gehoord partijen ter zitting van 28 Mei 1946, alwaar namens requestanten optrad, Mr. W. Jalink, advocaat te Rotterdam en namens gerequesteerden fa. Gez. Borst, Mr. J. C. van der Sijts, advocaat te Enschedé en namens gerequesteerde Frans Beeren en Zonen N. V. de gemachtigde J. W. A. Gomes;

O. dat requestanten bij die behandeling zonder bezwaar der tegenpartijen hun verzoek aldus hebben gewijzigd, dat daarin alsnog werd opgenomen eene vordering tot veroordeeling der tegenpartij in de proceskosten, dat het verzoek primair werd gedaan door requestant L. S. Manassen en subsidiair door hem en zijn schoonzuster Hendrika Johanna Bakker en dat het verzoek t. a. v. de vennootschap onder firma Confectiefabriek Beijer & Birkenhäger te Goor werd ingetrokken;

O. dat bij de behandeling voorts is komen vast te staan:

dat zowel requestant L. S. Manassen als wijlen zijn broeder M. Manassen, beiden jood, reeds voor den oorlog, onder de fa. Manassen & Co. als handelsagenten werkzaam waren voor de fa. Gez. Borst en de N. V. Beeren, gerequesteerden;

dat de firma Manassen aanspraak had op provisie zoowel over de door haar aangebrachte orders als over de orders, welke rechtsstreeks door de door de firma aangebrachte klanten aan de principalen werden opgegeven;

dat die rechtsbetrekking is verbroken door de door den vijand genomen maatregelen tegen de Joden;

dat de firma Gez. Borst alle verschuldigde provisie heeft betaald tot 1 September 1942 en de N. V. Beeren tot 1 Juli 1941;

dat requestanten en de fa. Gez. Borst het eens zijn geworden, dat laatstgenoemde over het nog openstaand bedrag 4% provisie zal betalen en deze partijen alleen nog twisten over de hoegrootheid van genoemd bedrag;

dat requestanten en de N. V. Beeren het er over eens zijn, dat, indien alsnog provisie verschuldigd mocht zijn, deze 5% zoude bedragen, maar die N. V. meent niets verschuldigd te zijn, daar zij tijdens de bezetting onder Verwaling is gesteld, het rayon van Manassen toen is toegewezen aan zekeren Kemman, nadat de relatie met de fa. Manassen door de Verwalter is beëindigd, en de provisie vervolgens is uitgekeerd aan genoemden Kemman;

O. dat waar, gelijk hieronder zal blijken, de procedures tegen de twee gerequesteerden, niet een zelfde verloop hebben, wij termen aanwezig achten, de zaak te splitsen;

In rechte: t. o. v. de primaire vordering;

O. dat uit de vaststaande feiten blijkt, dat het achterwege laten van ingrijpen onredelijk ware en dat de rechtsbetrekking tusschen requestanten als handelsagent en de gerequesteerden moet worden hersteld met ingang van de hieronder te noemen data, zoomede dat de door den Verwalter gedane

opzegging nietig moet worden verklaard;

O. dat requestant ook nog vordert, dat voor het geval, dat de herleefde agentuurovereenkomst alsnog zoude eindigen o. a. door geldige opzegging van de principalen, Wij hem ook nog eene vergoeding zullen toekennen voor de zeer belangrijke cliëntèle, die de fa. Manassen door den arbeid van vele jaren voor die principalen heeft weten te verwerven, maar Wij Ons ten aanzien van dit deel van de vordering onbevoegd achten, daar nadat door Onze beslissing de rechtsbetrekking tusschen partijen weer hersteld is, eventueel daarna opkomende geschillen tusschen partijen, door den gewonnen rechter behooren te worden beslist;

O. wat betreft de vordering tegen de fa. Gez. Borst:

dat partijen het eens zijn over het percentage der provisie — 4% — terwijl is afgerekend tot 1 September 1942;

dat partijen alleen verschillen over het verschuldigde bedrag, te weten over welke der door gerequesteerde, na genoemden datum gedane leveranties aan requestant of zijn firma provisie verschuldigd is;

dat wij Ons ten deze zullen laten bijstaan door een deskundige — een accountant — die aan de hand van de boeken van gerequesteerde, zal moeten nagaan, welke leveranties zijn voortgesproten uit een door requestant of zijn firma aangebrachte relatie, terwijl dit onderzoek zich zal behooren uit te strekken over het tijdvak van 1 September 1942 tot 5 Mei 1945, den dag der bevrijding;

O. wat betreft de vordering tegen de N. V. Beeren:

dat ook hier partijen niet twisten over het percentage der provisie — 5% —, terwijl is afgerekend tot 1 Juli 1941;

dat gerequesteerde echter meent niets verschuldigd te zijn, daar zij door overmacht noodzaak, de na genoemden datum over de door requestant of zijn firma aangebrachte relaties, verschuldigde provisie heeft moeten betalen aan den agent Kemman, daartoe benoemd door een over haar bedrijf aangestelden verwalter;

dat requestant echter heeft bewtist, dat er voor gerequesteerde eene verplichting tot betaling aan Kemman heeft bestaan en dat deze zeer goed de betaling had kunnen weigeren, terwijl hem, requestant, trouwens ter oore is gekomen, dat de rechte hem toekomende provisie willekeurig tusschen anderen is verdeeld;

dat dit voor Ons aanleiding is een getuigenbewijs te gelasten, omtrent de wijze waarop en de omstandigheden, waaronder de bewuste provisie door gerequesteerde is uitbetaald, en te bepalen, dat als getuige zal worden opgeroepen J. C. Verhoeven, wonende te Weert, Antoniusstraat no. 4 of no. 6; dat de vraag van het eventueel verschuldigd bedrag eerst na afloop van dit getuigenverhoor ter sprake komt;

Rechtdoende:

Verklaren Ons onbevoegd kennis te nemen van het onder 3e in het inleidend verzoekschrift gevorderde voor wat de gevraagde

vergoeding betreft;

Beveelt de splitsing der tegen de twee gerequesteerden aangevangen procedure; In zake de vordering tegen de fa. Gez. Borst:

Alvorens verder te beslissen:

Beveelt een onderzoek door deskundigen omtrent de vraag, welke posten in de boekhouding van gerequesteerde tusschen 1 September 1942 en 5 Mei 1945 staan opgenomen als leveranties, door gerequesteerde verricht aan afnemers, aangebracht door verzoekster of zijn firma, en tot welke bedragen;

Benoemt tot deskundige enz.

In zake de vordering tegen de N.V. Beeren:

Alvorens verder te beslissen:

Beveelt, dat te Onzen overstaan als getuige zal worden gehoord J. C. Verhoeven, wonende te Weert, enz.

No. 454.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Aug. 1946.
1946. (Mrs. Boll, v. d. Loos, Worst).

Verzoek tot het vernietigen van een tijdens de bezetting tot stand gekomen koopovereenkomst van machines afgewezen.

De Raad is van oordeel, dat billijkheid en redelijkheid medebrengen, dat de koopovereenkomst in stand blijft.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 22, 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift door de Metaalwarenfabriek Emba N. V., gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. M. M. G. Th. de Kort, advocaat te Amsterdam, en het antwoord ingediend door de Vennootschap onder de firma Metaalwarenfabriek Amstel, gevestigd te Amsterdam, gemachtigde Mr. G. H. A. Grosheide, advocaat te Amsterdam;

Gelet op de mondelinge behandeling, waarbij aanwezig waren namens verzoekster haar directeur J. Th. Feige en de commissaris Zevenhoven van de zijde van verweerder de firmant M. Koppenberg benevens de raadslieden van partijen;

O. dat bij deze behandeling het navolgende werd medegedeeld:

Bij het uitbreken van den oorlog waren de heeren Feige en Vroom directeuren van verzoekster en bezaten zij elk de helft der aandelen; president-commissaris was de heer Bakker. Als gevolg van de Verordening betreffende de verwijdering van de Joden uit het bedrijfsleven moest de heer Feige, die Jood was, ontslag nemen en zijn aandelen inleveren bij de firma Lippmann, Rosenthal en Co. Hij mocht zich daarna niet meer met het bedrijf inlaten en kan uit eigen wetschap niet mededeelen hetgeen met de

zaak is gebeurd. De heer Vroom bleef als directeur. Na de bevrijding heeft hij zich met dezen in verbinding gesteld en van hem vernomen, dat de machines en de kantoorinventaris door Vroom aan verweerder waren verkocht. Waar hij daartegen bezwaren had en de handelingen van Vroom niet goedkeurde, maar bij dezen geen medewerking vond, heeft hij, nadat hem was gebleken, dat de door hem ingeleverde aandelen nog bij de firma Lippmann Rosenthal en Co berusten en deze bereid was deze aan hem terug te geven, zich door een beslissing in kort geding door den Voorzitter van den Raad, afdeling Amsterdam, tot directeur laten aanstellen, vervolgens een aandeelhoudersvergadering belegd, waarin de heer Bakker als commissaris werd ontslagen en de heer Zevenhoven als zoodanig benoemd en besloten werd deze procedure in te stellen. Van de zijde van verweerder werd nog medegedeeld, dat het bedrijf van verzoekster geheel stillag; dat zij reeds te voren de machines had gehuurd en daarmee werkte en dat de heer Vroom, toen hij in 1942 als gijzelaar werd opgepakt, vanuit St. Michielsgestel met haar had onderhandeld over den verkoop der machines, vooral ook omdat men bevreesd was, dat de Duitschers deze zouden weghalen. Later was als Verwalter benoemd een zekere Nagel en was door hem en met goedvinden van Vroom de bij het verzoekschrift genoemde kantoorinventaris aan haar verkocht.

Nog bestreed verweerder de bevoegdheid van verzoekster om ten deze te mogen ageeren.

O. dat uit een en ander mag worden afgeleid, dat deze zaak terecht aan het oordeel van den Raad is onderworpen, omdat hier gezegd kan worden, dat de bijzondere omstandigheden waarop art. 23 K. B. E 100 doelt aanwezig waren en de bedoelde verkoopen haar oorzaak vonden in de maatregelen tegen den directeur en Jood Feige als directeur en aandeelhouder genomen;

O. dat echter den Raad niet de verplichting is opgelegd om rechtshandelingen, onder dergelijke omstandigheden geschied, te vernietigen, maar hij daarbij moet nagaan of het onredelijk zou zijn een ingrijpen achterwege te laten;

O. dat nu de Raad van oordeel is, dat hier de door verzoekster gevraagde nietigverklaring niet op haar plaats is, en billijkheid en redelijkheid medebrengen, dat de aangetaste koopovereenkomst in stand blijven;

dat in het midden kan blijven, in hoever Vroom door zijn handelen de belangen van de N. V. heeft benadeeld, daar het niet op den weg van den Raad ligt daarover een oordeel te geven en zulk een oordeel ook niet gevraagd is;

dat, waar de machines reeds geruimen tijd bij verweerder in gebruik waren het niet onverklaarbaar is, dat Vroom, toen hij gijzelaar werd, de koopovereenkomsten sloot, waarvoor hij een bedrag in contanten ontving, dat aan de N. V. ten goede kwam;

O. dat bij dit oordeel het geen betekenissen heeft het door verweerster opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid te onderzoeken en beslissen, terwijl de door verzoekster aangesneden vraag naar het bevoegd zijn van Vroom, gelijk hiervoren reeds werd aangeduid, een kwestie is van intern beleid.

Rechtdoende:

Wijst het gevorderde af. Veroordeelt verzoekster in de kosten op de behandeling aan de zijde van verweerster gevallen tot heden begroot op f 50.

No. 455.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 29 Juli 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Worst).

Verzoeker, koper van Joodsch onroerend goed, had ter financiering van dien koop een geldleening onder hypothecair verband gesloten.

Verzoeker vraagt in kort geding schorsing van zijn verplichting tot betaling van rente en aflossing, daar hij geen huur meer ontvangt, welk verzoek is afgewezen.

Vonnis in kort geding gewezen in appèl bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift ingediend door Albertus v. Hillen, gemachtigden Mrs. Boerlage en Branbergen, advocaten te Amsterdam en het antwoord van de Naamlooze Vennootschap Centrale Arbeidersverzekerings- en Deposito-bank te 's-Gravenhage, gemachtigde Mr. O. B. W. de Kat, advocaat te 's-Gravenhage;

Gelet op de mondelinge behandeling ter zitting van 15 Juli 1946;

O. dat tusschen partijen het navolgende geschil bestaat:

Verzoeker heeft den 5 Augustus 1943 een te Amsterdam gelegen perceel gekocht van de Nederlandsche Grundstücksverwaltung, welk perceel krachtens de bepalingen van de Verordening 154/1941 aan de Joodsche eigenaar was ontnomen. Ter betaling van de koopsom heeft hij met den verweerster een geldleening onder hypothecair verband gesloten. De voormalige Joodsche eigenaar heeft bij den Raad voor het Rechtsherstel een verzoekschrift ingediend om deze koop te doen vernietigen, waarop verzoeker zijnerzijds eveneens een verzoekschrift heeft ingediend om gemelde geldleening te doen nietig te verklaren. In afwachting van de behandeling van deze beide verzoekschriften heeft de Militaire Commissaris o. m. ten aanzien van het perceel bij voorraad bepaald, dat de eigenaar bij voorraad zich als eigenaar van dit perceel mag gedragen, waarna verzoeker eigener beweging met de voormalige eigenaren in afwachting van een definitieve beslissing een regeling heeft ge-

troffen. Als gevolg hiervan ontvangt hij de huurpenningen niet meer en daar geen regeling is aangegaan om uit deze penningen renten en aflossing der hypotheken te betalen en verweerster hem daarom heeft aangesproken, vroeg hij, beweerende deze niet uit eigen middelen te kunnen voldoen, aan den Voorzitter van de Afdeling Amsterdam in kort geding de betaling dezzer renten en aflossing te schorsen. Bij beschikking van 7 Mei 1946 werd dit verzoek afgewezen en verzoeker kwam daarvan tijdig in beroep. De Voorzitter vond het argument van verzoeker dat de hypothecaire leening vernietigd moest worden, na deze de aankoop van het perceel had mogelijk gemaakt, te zwak en meende voorts, dat verzoeker door een regeling te treffen zonder den geldgever daarin op eenigerlei wijze te betrekken, hoewel daartoe alle gelegenheid had bestaan, zich op deze regeling ten nadeele van den geldgever niet kunnen beroepen;

O. dat appelland zich hoofdzakelijk op het navolgende beroept: Als appelland ten aanzien van het sluiten van de koop te kwader trouw is, dan geldt dit evenzeer voor den geldgever, daar geldleening en koop in onverbrekkelijk verband met elkaar staan en de koop zonder die geldleening niet mogelijk was geweest. Voorts is de geldleening een rechtsbetrekking, die zonder geoorloofde oorzaak tot stand kwam, omdat zij den koper in staat stelde „gestolen” goed te kopen. Bovendien is deze geldleening tot stand gekomen op grond van een maatregel van den bezetter, namelijk de verordening 154/1941 zonder welke geen koop en dus ook geen geldleening zouden hebben plaatsgevonden. Tenslotte zou, als het voorgaande niet opgaat, een beroep kunnen worden gedaan op art. 23 E 100 daar deze transactie plaatsvond in den bezettingstijd en ook dus hier bijzondere omstandigheden, die een ingrijpen motiveeren, aanwezig zijn;

O. dat de Raad er op meent te moeten wijzen, dat van hem een beslissing bij voorraad wordt gevraagd en hij dus in zijn oordeel zal moeten afwegen, of bij de behandeling van de hoofdzaak de door appelland gevraagde nietigverklaring kan of zal worden uitgesproken;

O. dat er ten aanzien van dit punt nog geen uitspraken aan den Raad bekend zijn en hij een groote mate van reserve in acht moet nemen;

O. dat naar het aanvankelijk oordeel van den Raad hij het niet uitgesloten acht, dat de naar voren gebrachte grieven niet zullen worden aanvaard door het college, dat in de hoofdzaak zal beslissen en daarbij zal aannemen dat het nauwe verband, in den zin als appelland betoogde, niet bestaat en dat evenmin van een ongeoorloofde oorzaak als van een aanwezig zijn van bijzondere omstandigheden kan worden gesproken, daar niet is gebleken, dat hier door partijen anders is gehandeld, dan het normale geval is bij dergelijke transacties en dat er geen voorafgaand overleg en samenwerking tusschen haar heeft bestaan om dit perceel te

koopen en dus de gevolgen, die het sluiten van de koopovereenkomst thans blijken te hebben, uitsluitend voor rekening van den koper moeten worden gebracht, behalve voor zoover art. 28 E 100 hier een bijzondere regeling geeft ten aanzien van den geldgever;

O. dat de Raad het met de beslissing in kort geding, dat de geldgever in de getroffen regeling had behooren te worden gekend, eens is en het te dien aanzien geopperde bezwaar niet geheel aansluit bij het betoog, dat koop en geldleening als het ware één geheel vormen, welk betoog zou hebben doen verwachten, dat de koper dit ook bij het maken van een regeling over de betaling der huurpenningen, vanzelfsprekend zou hebben inachtgenomen;

O. dat derhalve de beslissing waarvan beroep moet worden bekrachtigd;

Rechtdoende:

Bekrachtigd de beslissing den 7den Mei 1946 door den Voorzitter der Afdeling Amsterdam in kort geding gewezen;

Veroordeelt appellants in de kosten aan de zijde van verweerster gevallen tot heden begroot op f 50.

No. 456.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 Juli 1946.
(Mr. Verdam).

Afgifte eener koelkast in kort geding bevolen. Verzoeker niet gehouden de beeerde verbeteringen ten bedrage van f 900 te betalen. Gerequesteerde kan tegenover verzoeker geen beroep doen op art. 1652 B. W.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien voormeld verzoekschrift van Abraham Boep, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. Gerard Polak, tegen P. A. Verhoeve, wonende te Amsterdam en N. V. Ingenieursbureau van Heemstede Obelt, gevestigd te Amsterdam, strekkende in hoofdzak tot afgifte van de in het verzoekschrift vermelde koelkast;

Gehoord partijen te onzer terechtzitting van 9 Juli 1946;

O. dat voldoende aanneemelijk is gemaakt dat aan verzoeker rechtsherstel zal verleend worden ten aanzien van de in het verzoekschrift bedoelde koelkast, te weten een elektrische koelkast, welke deel heeft uitgemaakt van den zich in het perceel Amsterdam, Viottastraat 20 bevindenden inboedel, welk perceel destijds (alvorens hij het vanwege de bezettende macht moest verlaten) bewoond werd door verzoeker;

O. dat ook voldoende aanneemelijk is gemaakt, dat verzoeker dringend die koelkast behoeft;

O. dat gerequesteerden voorts aanvoeren verbeteringen aan de koelkast te hebben aangebracht tot een bedrag van f 900 en te dier zake aanspraak maken op betaling van dat bedrag;

O. dat de gestelde verbeteringen zijn aangebracht op initiatief en in het belang van gerequesteerden zonder eenige opdracht van verzoeker, zoodat niet zonder meer aanneemelijk is dat gerequesteerden tot dat bedrag een vordering op verzoeker hebben; en zij in elk geval tegenover hem geen beroep kunnen doen op het bepaalde in art. 1652 B. W.;

O. dat wij derhalve termen aanwezig achten tot na te melden beschikking en het meergevorderde ongegrond achten;

Rechtdoende:

Veroordeelen gerequesteerden om binnen drie dagen na beteekening van deze uitspraak voormelde elektrische koelkast aan verzoeker tegen bewijs van afgifte af te geven, met veroordeeling van ieder der gerequesteerden tot een dwangsom à f 25 voor iederen dag, waarop hij (zij) in gebreke zal zijn aan dit bevel te voldoen;

Verklaart deze uitspraak tot zoover uitvoerbaar bij voorraad op de minuut en met behulp van de sterke macht;

Veroordeelt gerequesteerden in de kosten van het geding aan de zijde van verzoeker tot heden begroot op f 25.

Wijst het meer gevorderde af.

No. 457.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 2 Juli 1946.
(Mrs. Wiarda, van Zeggelen, Baron van Haersolte).

Inschrijvingen in het Grootboek der Nationale Schuld zijn effecten in den zin van art. 39 van het Besluit E 100. Afdeling Rechtspraak derhalve onbevoegd.

De zaak verwezen naar de Afdeling Effectenregistratie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 39; 23, lid 3.)

No. 458.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 14 Aug. 1946. (Mr. Haga).

Het revindicatoir beslag bedoeld bij art. 721 Rv. is mede-begrepen onder het conservatoir beslag van art. 147 e. v. van het Besluit E 100.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 147.)

2 October 1946 (afl. 13)

327a - 713
No. 322—336

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 459—467

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

No. 459.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 30 Juli 1946.
(Mr. Verdam).

Gerequesteerde in kort geding veroordeeld tot ontruiming van het door haar bevoelde perceel en tot overdracht aan verzoeker van het bedrijf, door verzoeker in 1940 voor den duur zijner afwezigheid aan gerequesteerde toevertrouwd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien voormeld verzoekschrift van Francois Albert Ziegler, wonende te Amsterdam, (gemachtigde Mr. M. J. Broekhuizen) zakelijk hiertoe strekkende, dat wij bij wijze van voorloopige voorziening H. Kinkhorst, wonende te Amsterdam, veroordeelen: a. om de woning J. M. Coenestraat 35 III hoog te Amsterdam te ontruimen; b. aan verzoeker af te geven alle boeken en bescheiden betrekking hebbende op zijn handelszaak, c. er toe mede te werken dat verzoeker weder zijn zaak kan drijven;

Gehoord partijen te onzer terechtzitting van 26 Juli 1946, (gerequesteerde daarbij bijgestaan door Mr. J. J. van der Velde);

O. dat ons voldoende aannemelijk is gemaakt:

a. dat verzoeker als Franschman zich genoodzaakt zag in het eind van 1939 naar Frankrijk uit te wijken;

b. dat hij destijds in het perceel Amsterdam J. M. Coenestraat 35 III hoog uitoefende het Grossiers- en Agentuurbedrijf in horloges en aanverwante artikelen;

c. dat gerequesteerde destijds in zijn dienst werkzaam was als reiziger en assistent;

d. dat tusschen partijen wel onderhandelingen waren gevoerd om gerequesteerde als deelgenoot in de zaak op te nemen, doch deze onderhandelingen niet tot een overeenkomst hebben geleid;

e. dat toen tusschen partijen is overeengekomen, dat gedurende verzoekers afwezigheid gerequesteerde in zijn dienst voor hem de zaak zou beheeren, en tevens de woning zou betrekken en zorg dragen voor het meubilair;

f. dat de woning toebehoorde aan een Coöperatieve Woningvereniging;

g. dat gerequesteerde de eigenares verzocht heeft om gedurende de afwezigheid van verzoeker die woning te mogen bewonen, daarbij uitdrukkelijk verklarende geen normale huurdersrechten te laten gelden;

h. dat de eigenares hiertegen geen bezwaar heeft gemaakt, de huur steeds is blijven staan ten name van verzoeker, en de eigenares ook thans nog verzoeker als rechtmatigen huurder beschouwd;

i. dat gerequesteerde in het eind van 1940 zijn dienst aan verzoeker heeft opgezegd per 31 December 1940, en sindsdien op

T. 2.

eigen naam in dat perceel een handelszaak in horloges uitoefent;

O. dat gerequesteerde beweert dat hij deze zaak per 1 Januari 1941 heeft opgezet en dit bedrijf een geheel ander is dan dat van verzoeker;

O. dat wij gerequesteerde hierin zoover niet kunnen volgen dat wij veeleer aannemelijk achten dat hij zonder meer in het bedrijf van verzoeker is gaan zitten en dit op eigen naam is gaan uitoefenen, waarbij wij in aanmerking nemen:

a. dat hij nog steeds in het perceel woont en daarin het bedrijf uitoefent, zulks hoewel hij in den aanvang van 1941 verzoeker deed weten spoedig te zullen gaan verhuizen;

b. dat hij voor zijn correspondentie heeft gebruik gemaakt van briefpapier voorzien van verzoekers briefhoofd met daarboven geschreven zijn eigen naam, en hij te onzer terechtzitting mededeelde geen verklaring van dit gebruik te kunnen geven;

c. dat hij in den telefoongids Amsterdam van 1943 en 1944 vermeld staat achter hetzelfde telefoonnummer hetwelk verzoeker destijds had, met vermelding achter zijn naam „agent Zwitsersche horlogefabriek” zulks terwijl de agenturen van verzoeker juist Zwitsersche fabrieken betroffen;

d. dat hij voor het bedrijf toewijzingen ontvangt en hij te onzer terechtzitting desgevraagd ons geen enkele inlichting heeft kunnen geven of en zoo ja in hoever de basis waarop zijn quota worden berekend een andere is dan het bedrijf van verzoeker;

O. dat in die omstandigheden wij aannemelijk achten dat verzoeker rechtsherstel verkrijgt; en wij deze zaak spoedeischend achten ook ten aanzien der woning nu verzoeker geen woning te zijner beschikking heeft en gerequesteerde de aan verzoeker toekomende woning misbruikt;

O. dat gerequesteerde ook verplicht is zijn medewerking te verlenen dat verzoeker weder zijn bedrijf kan uitoefenen;

O. dat wij derhalve termen aanwezig achten voor de volgende voorloopige voorziening;

Rechtdoende:

Veroordeelen gerequesteerde om binnen zes weken na betekening van deze uitspraak het perceel Amsterdam J. M. Coenestraat 35 III hoog te ontruimen en met den sleutel ter beschikking te stellen van verzoeker;

Verklaren deze beschikking tot zoover uitvoerbaar bij voorraad op de minuut, met machtiging op verzoeker om deze uitspraak ten uitvoer te leggen zoo noodig met behulp van de sterke macht;

Veroordeelen gerequesteerde om binnen vier dagen na betekening van deze uitspraak aan verzoeker over te geven alle boeken en bescheiden betrekking hebbende op diens bedrijf;

Veroordeelen gerequesteerde om er toe mede te werken, dat verzoeker wederom zijn zaak kan drijven als ware die door gerequesteerde, tijdens de vijandelijke bezetting gedreven voor en namens verzoeker, met

name hiertoe dat verzoeker in de verschillende registers bij de daarvoor in aanmerking komende instanties kan worden ingeschreven en kan beschikken over de quota welke thans aan gerequesteerde worden toegewezen; met veroordeeling van gerequesteerde tot betaling aan verzoeker van een dwangsom à f 50 voor iederen dag dat hij in gebreke blijft aan deze veroordeeling te voldoen;

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten van dit geding aan de zijde van verzoeker tot heden begroot op f 30.

Wijzen het meer gevorderde af.

No. 460.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 11 Juli 1946.
(Mrs. Th. F. Raedt, J. H. P. E. Mijnsen en H. K. Köster).

Het is zonder meer duidelijk dat, in overeenstemming met hetgeen in het algemeen bij de rechtspraak in kort geding in eerste aanleg geldt, bij toepassing van art. 113d E 100 slechts bedoeld is vervanging door één alleen rechtsprekend functionaris.

Grief gericht tegen het feit, dat de beschikking a quo is genomen door drie gedelegeerden gezamenlijk, is derhalve gegrond.

De Raad heeft in het belang van partijen haar oordeel uitgesproken over de overige grieven van appellants. Beschikking waarvan beroep vernietigd en de zaak terug verwezen naar den Voorzitter van de Afd. onroerende goederen of degene die hem vervangt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 113d).

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;
Gezien een door Theodorus Antonius Frencken, wonende te Haarlem (gemachtigde Mr. T. A. M. A. van Löben Sels) bij den Raad voor het Rechtsherstel, afdeling Onroerende Goederen te 's-Gravenhage ingediend verzoekschrift dd. 3 April 1946, en het daartegen, nadat de behandeling van dit verzoekschrift naar deze Kamer was verwezen, door Samuel Liefman Mok, beëdigd makelaar te Haarlem (gemachtigde Mr. J. Verlooy) bij deze Kamer ingediend verzoekschrift d.d. 17 Mei 1946.

Gezien voorts de verdere gedingstukken waaronder meer bepaald de grosse van een beschikking van drie gedelegeerden van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeling Onroerende Goederen in het Arrondissement Haarlem dd. 27 Maart 1946, welke partij Frencken blijkens vorenaangehaalde verzoekschrift in hooger beroep vernietigd wil zien zoodaende het verzoekschrift van partij Mok dd. 23 Maart 1946 en het daartegen door partij Frencken ingediend verweer-

schrift dd. 27 Maart 1946, waarop genoemde beschikking dd. 27 Maart 1946 is gewezen.

O. dat Mok in eerste aanleg — voor zover thans van belang — heeft gesteld, dat hij en Sara Eva Mok de eenige erfgenamen zijn van Antje Muller, weduwe van Mozes Jacob Mok, overleden te Haarlem op 11 November 1941, welke bij haar op 28 April 1941 voor notaris J. Wolzak Hzn. te Haarlem verleden testament aan genoemde Sara Eva Mok onder meer heeft gelegateerd het recht van gebruik en bewaring haar leven lang gedurende van de benedenwoning van het huis Nieuwegracht 62 te Haarlem en, indien en zolang zij nog gehuwd mocht zijn met Ph. A. S. Regensburg, het vruchtgebruik van de helft harer nalatenschap, onder bepaling dat, indien gemeld huwelijk ontbonden wordt, dit vruchtgebruik vervallen zal zijn en genoemde Sara Eva Mok alsdan de helft der nalatenschap in vollen eigendom zal krijgen, terwijl de erflaatster laatstbedoeld legaat onder bewind heeft gesteld van Samuel Liefman Mok voornoemd, die zij tevens heeft benoemd tot uitvoerder van haar uiterste wilsbeschikking met de macht van in bezitneming harer geheele nalatenschap;

dat Sara Eva Mok bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis der Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage dd. 4 Juni 1942 is gescheiden van tafel en bed van voornoemden Regensburg, met wien zij buiten iedere gemeenschap van goederen was gehuwd, en dat zij in voormelde testamentaire beschikkingen heeft berust;

dat hij Samuel Liefman Mok deelgerechtigd is in de nalatenschap van Antje Muller voornoemd, en tevens bewindvoerder is over de afwezige Sara Eva Mok;

dat voormeld huis aan de Nieuwegracht 62 te Haarlem, hetwelk tot de nog ongescheiden nalatenschap van voornoemde erflaatster behoorde, tijdens de bezetting zonder toestemming van de eigenaren of bewindvoerder door de A.N.B.O. als Joodsch bezit is verkocht aan zekeren Wegeman, die het op 19 October 1942 zonder toestemming der gerechtigde heeft doorverkocht en geleverd aan Frencken; dat hij Mok, er belang bij heeft in afwachting van definitief rechtsherstel, de huren van gemeld pand te innen en de benedenverdieping daarvan door Frencken die deze verdieping slechts pro forma in gebruik heeft, te doen ontruimen;

op welke gronden hij in zijn oorspronkelijk verzoekschrift dd. 23 Maart 1946 heeft verzocht om

dat het den Raad behage de beschikking waarvan appèl te vernietigen, en opnieuw rechtdoende, alsnog te beslissen, dat de Rechter in eerste instantie onbevoegd was om van de zaak en vordering in prima kennis te nemen, subsidiair met vernietiging van de beschikking waarvan appèl, en de oorspronkelijken requestant (S. L. Mok) in ieder geval alsnog niet ontvankelijk te verklaren in zijn verzoek in prima, althans dit af te wijzen, een en ander met veroordeeling van den oorspronkelijken verzoeker (S. L.

Mok) in de kosten van het geding in beide instanties.

O. dat Frencken in eersten aanleg deze vordering op verschillende gronden, welke hierachter voor zoover wij van belang in de rechtsoverwegingen ter sprake willen komen, heeft bestreden en heeft geconcludeerd tot niet ontvankelijkverklaring althans ontzegging van voorschreven vordering van Mok;

O. dat vervolgens de drie gedelegeerden van den Raad voor het Rechtsherstel Afdeeling Onroerende Goederen in het Arrondissement Haarlem bij hun vooraangehaalde beschikking van 27 Maart 1946 de vordering van Mok in dier voege hebben toegewezen, dat hem wordt toegestaan de bevoegdheid om de huur van de bovenverdieping van het betrokken pand met ingang van 1 April 1946 te incasseren en dat Frencken is veroordeeld om dit te gehengen en te gedoogen en van het niet verhuurde gedeelte met ingang van 15 April 1946 des middags uiterlijk om 12 uur op te leveren en de sleutels uiterlijk op dat tijdstip aan Mok of zijn procureur te overhandigen op verbeurte van een boete van f 100 per dag voor elken dag verzuim, met uitvoerbaarverklaring der beschikking bij voorraad zonder borgtocht en veroordeeling van Frencken in de kosten van het geding ad f 25;

O. dat Frencken van deze beschikking tijdig in beroep is gekomen bij zijn voormeld verzoekschrift van 3 April 1946 waarvan de behandeling overeenkomstig artikel 150c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer aan deze Kamer is opgedragen;

O. dat Frencken tegen meergemelde beschikking een viertal grieven heeft aangevoerd, waarvan de eerste luidt, dat de gedelegeerden van den Raad voor het Rechtsherstel onbevoegd waren de beschikking waarvan beroep te geven, en de bevoegdheid daartoe speciaal niet kunnen ontleenen aan art. 150a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, volgens hetwelk die bevoegdheid slechts toebehoort aan den Voorzitter der Afdeeling Rechtspraak, den Voorzitter van een der Kamers bedoeld in art. 116 van genoemd besluit of degene, die een van hen vervangt;

O. daaromtrent, dat het beroep op artikel 150a faalt, omdat de beschikking waarvan beroep naar 's Raads oordeel niet is een voorziening ingevolge dat artikel doch een voorziening krachtens artikel 113d van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. dat dit volgt uit den aanhef der beschikking, volgens welke zij is geweest, door de Gedelegeerden van den Raad voor het Rechtsherstel, Afdeeling Onroerende Goederen in het Arrondissement Haarlem en uit de verwijzing in die beschikking naar de artt. 113c en d van genoemd Besluit, zonder dat ergens van een delegatie ex artikel 150a melding wordt gemaakt;

O. dat hieraan niet kan afdoen, dat het oorspronkelijk verzoekschrift en verzoekschrift gericht waren aan den Voorzitter der Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te Amsterdam, Gedele-

geerde(n) te Haarlem, nu het verzoek duidelijk betrekking had op een aangelegenheid, waarin artikel 113c toepassing kan vinden, en degenen, die de beschikking hebben gegeven, gelijk hiervan overwogen op het verzoek kennelijk uit kracht van artikel 113d hebben beschikt;

O. dat echter ook bij toepassing van artikel 113d de drie gedelegeerden, althans niet gezamenlijk, bevoegd waren om een onmiddellijke voorziening bij voorraad als bedoeld in dat artikel te geven;

O. dat toch die bevoegdheid volgens dat artikel slechts toekomt aan den Voorzitter der Afdeeling Onroerende Goederen of degene, die hem vervangt;

O. dat het zonder meer duidelijk is, dat hier, in overeenstemming met hetgeen in het algemeen bij de rechtspraak in kort geding en eersten aanleg geldt, slechts bedoeld is op vervanging door een alleen rechtsprekend functionaris;

O. dat middien delegatie van de in artikel 113d van het Besluit Herstel Rechtsverkeer geregeld bevoegdheid aan een college van meerdere personen, — daargelaten dat uit niets blijkt dat zulk een delegatie hier inderdaad heeft plaats gehad —, niet mogelijk is;

O. dat uit het vorenoverwogene volgt, dat de eerste grief gegrond is, hetgeen tengevolge heeft, dat de zaak, als zijnde door een daartoe onbevoegd college berecht, moet worden teruggewezen door den Voorzitter der Afdeeling Onroerende Goederen of degene die hem vervangt, teneinde door deze alsnog in behandeling te worden genomen;

O. dat de Raad het echter in het belang van partijen en een spoedige afdoening dezer zaak acht om reeds een oordeel uit te spreken over de verdere door Frencken aangevoerde grieven;

O. dat Frencken in zijn tweede grief er over klaagt, dat ten onrechte is aangenomen, dat ten deze uit hoofde van onverwijlde spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad vereischt werd, zoowel voor wat betreft het innen der huren als voor wat betreft de voorloopige ontruiming der benedenverdieping van het pand;

O. dat de Raad Frencken hierin niet kan volgen;

O. dat Mok toch zoowel voor zich als in zijn hoedanigheid van testamentair en wettelijk bewindvoerder van Sara Eva Mok, in dien aannemelijk is, dat hij uiteindelijk definitief rechtsherstel zal verkrijgen, er stellig een groot en alleszins redelijk belang bij heeft om in afwachting van dat herstel reeds voorloopig met het beheer van het pand te worden belast, terwijl de omstandigheid, dat als gevolg van den grooten toevloed der zaken het door hem gewenscht definitieve rechtsherstel buiten zijn, Mok's, toedoen waarschijnlijk nog geruimen tijd op zich zal laten wachten, zijn belang bij een onmiddellijke voorziening bij voorraad nog duidelijk maakt;

O. dat hieraan niet afdoet, dat Frencken wellicht voldoende verbaal biedt, daar het er hier niet aangaat of Mok uiteindelijk aan zijn

en zijne zusters geld zal komen, maar of hij in afwachting van het definitieve rechtsherstel de rechen van hem en zijn zuster voorloopig reeds mag uitoefenen;

O. nog meer in het bijzonder aangaande de ontruiming der benedenverdieping van het betrokken pand, dat uit de in het verzoekschrift van Mok vermelde testamentaire beschikking blijkt, dat het daarbij van Sara Eva Mok gelegateerde recht van gebruik en bewoning van bedoelde benedenverdieping door de erflaatster niet onder bewind is gesteld;

O. dat hieruit mag worden afgeleid, dat Mok tot bedoelde ontruiming slechts ageert als bewindvoerder van de afwezige Sara Eva Mok, en het petitum van zijn verzoekschrift ook in dien zin kan en behoort te worden opgevat;

O. dat het belang der afwezige, die uiteraard de benedenwoning thans niet persoonlijk kan bewonen en gebruiken, (waartoe zij volgens het testament ook niet verplicht is) medebrengt, dat aan de beweeder onrechtmatige bewaring door Frencken c.s. zoo spoedig mogelijk een einde worde gemaakt, daar dan de benedenwoning voor hem rendabel kan worden gemaakt, hetgeen uit den aard der zaak in verband met de afwezigheid van Sara een belang van de erfgenamen van Antje Muller is;

O. dat de derde grief luidt, dat ten onrechte is aangenomen, dat Frencken de beschikking heeft over een eigen huis aan de Spaarnwouderstraat 48 te Haarlem omdat dit huis bestemd is voor zijn zoon, die binnenkort gaat trouwen;

O. dat, ook al zoude dit feitelijk vast staan, zulks geen voldoende klemmende reden oplevert om Mok's verzoek af te wijzen, nu uit niets blijkt en ook niets is gesteld dat er geen andere oplossing voor Frencken — als bijvoorbeeld de samenwoning der twee gezinnen Frencken in het huis aan de Spaarnwouderstraat mogelijk is;

O. dat de vierde grief opkomt tegen de overweging uit de aangevallen beschikking, dat Frencken zijn goede trouw niet aanneemelijk heeft gemaakt;

O. dat echter deze overweging niet, zooals Frencken meent, een eindoordeel inhoudt, doch — gelijk reeds uit de aard eener voorloopige voorziening, al waarover het hier gaat, volgt — kennelijk aldus moet worden verstaan, dat naar het voorloopig oordeel van de gedelegeerden die goede trouw niet aanneemelijk is gemaakt;

O. dat de Raad dit voorloopig oordeel volledig onderschrijft, omdat — daargelaten dat het standpunt van Frencken geen steun vindt in de verklaringen der gehoorde getuigen en dat in tegendeel getuige Roosenhart—Wieland heeft verklaard, dat zij bij de bezichtiging van het pand voor de overdracht aan de familie Frencken heeft medegedeeld, dat het een Joodsch perceel was — personen, die zooals Frencken tijdens de bezetting onroerende goederen hebben gekocht, slechts te goeder trouw kunnen worden geacht, indien

zij een onderzoek op het kadaster hebben ingesteld;

O. dat zij in geen geval mochten verstaan met geloof te hechten aan mededeelingen van uit den aard van hun beroep alleen op eigen voordeel bedachte tusschenpersonen;

O. dat het vorenoverwogene leidt tot de navolgende uitspraak;

Rechtdoende:

Vernietigt de beschikking waarvan beroep.

Verwijst de zaak terug naar den Voorzitter der Afdeling Onroerende Goederen of degene die hem vervangt;

Veroordeelt partij Mok in de kosten van het geding in hooger beroep tot aan deze uitspraak begroot op f 50.

No. 461.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Juli 1946.
(Mrs. V. G. A. Boll, H. Th. A. v. d. Loos, H. G. W. Worst).

Een uitspraak in kort geding door drie gedelegeerden gegeven is niet genomen door een orgaan genoemd in het Besluit E 100 en mist derhalve elke rechtskracht.

Hooger beroep tegen een rechtens niet bestaande beschikking moet niet ontvangen worden verklaard.

(Zie Na-Orlogsche Rechtspraak No. 2, (Amsterdam 11 Juli '46).

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 113).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien een beslissing van de Gedelegeerden van den Voorzitter van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel in het Arrondissement Haarlem van 7 Mei 1946, waarbij beslist is, dat Jacob de Vries in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Benjamin Jacob de Vries en Henri de Vries gerechtigd zal zijn de huren van de in de beschikking genoemde huizen vanaf 1 Juni 1946 te innen onder verplichting om daaruit bepaalde, in de beschikking omschreven vaste lasten te voldoen;

Gezien het verzoek van Simon, Klomp, landbouwer, wonende te Katwoude, strekkende tot vernietiging van deze beschikking met verzoek, dat de Raad, opnieuw rechtdoende, genoemd college van gedelegeerden alsnog onbevoegd zal verklaren om van het verzoek van gerequesteerde q.q. kennis te nemen, subsidiair dat verzoek alsnog af te wijzen, met veroordeeling van gerequesteerde q.q. in de kosten van beide instanties en het verzoekschrift van Jacob de Vries met conclusie tot bevestiging van de gegeven beschikking en met veroordeeling van requestant in hooger beroep in de kosten;

Gehoord partijen bij monde van haar raadslieden;

O. dat de beschikking, waarvan beroep,

blijkens het daarvan overgelegde afschrift is genomen door de Heeren J. Wildschut, G. v. Holk en P. Th. Tjabbes, als gedelegeerden van den Voorzitter van de afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel in het Arrondissement Haarlem;

O. dat blijkens het bepaalde in artikel 113d van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zooals dit is gewijzigd bij K. B. van 16 November 1945 (S. F 272), de Voorzitter van de afdeling onroerende goederen of degene, die hem vervangt bevoegd is een onmiddellijke voorziening bij voorraad te geven in het in dit artikel voorziene geval;

O. dat hieruit de bevoegdheid van den Voorzitter van de Afdeling Onroerende Goederen volgt zich te laten vervangen door een ander lid van den Raad voor het Rechtsherstel, doch zulks niet medebrengt, dat de taak van genoemden Voorzitter kan worden opgedragen aan een college van drie personen;

O. toch, dat de wet in het algemeen een onderscheid pleegt te maken tusschen rechtspraak door één persoon en collegiale rechtspraak en dit onderscheid bij de toepassing van de wet niet uit het oog mag worden verloren;

O. dat de uitspraak van genoemde gedelegeerden derhalve als niet genomen door een in het Besluit Herstel Rechtsverkeer genoemd orgaan niet is te beschouwen als een beschikking genomen op grond van gemeld besluit en derhalve elke rechtskracht mist;

O. dat een ingesteld hooger beroep tegen een rechtens niet bestaande beschikking niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

O. dat er aanleiding in de kosten in hooger beroep te compenseeren in voege als hieronder zal worden vermeld;

Rechtdoende:

Verklaart verzoeker Simon Klomp niet-ontvankelijk in zijn hooger beroep;

Compenseert de kosten in hooger beroep, in dier voege, dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 462.

RAAD RECHTSHERSTEL, AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 2 Juli 1946.
(Mrs. Wiarda, Baron van Haersolte, Schreuder).

Vonnis in kort geding door gedelegeerde van de afdeling Onroerende Goederen gewezen vernietigd voor zoover daarbij was bepaald, dat uit de ontvangen huren hypotheekrente moest worden betaald, terwijl het perceel oorspronkelijk onbelast was geweest. Bevestigd voor het overige.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 113d.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het beroepschrift van Johannes

Ruurd Veldman, wonende te Amsterdam, in zijn kwaliteit van bewindvoerder over het vermogen van den afwezigen Izaak Richter en Sara Richter-Manheim, gemachtigde Mr. J. van Wijngaarden, tegen de uitspraak van den gedelegeerde in Amsterdam van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel, gedaan in kort geding van 11 Maart 1946 op het verzoekschrift van appellant als requestrant tegen Rudolf Reyers als gerequesteerde;

Gezien voorts de conclusie van antwoord in het principaal appèl tevens van eisch in het incidenteel appèl van Rudolf Reyers, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. B. Perridon;

Gehoord appellant, incidenteel geïntimeerde, bijgestaan door Mr. J. van Wijngaarden, alsmede Mr. B. Perridon, de gemachtigde van geïntimeerde, incidenteel appellant;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat de gedelegeerde in de beslissing, waartegen het appèl en het incidenteel appèl zijn gericht, gerequesteerde Reyers heeft veroordeeld te gehengen en te gedoogen, dat het beheer van het perceel te Helmersstraat 227, dat aanvankelijk behoorde tot het vermogen van de hierboven genoemde afwezigen, doch op 1 October door de „Niederländische Grundstücksverwaltung“ is verkocht aan den makelaar A. Vreeling en op den zelfden dag is doorverkocht en overgedragen aan Reyers voornoemd, met ingang van den dag der uitspraak zal worden gevoerd door makelaar M. A. van Beers te Amsterdam, met inachtneming van zoodanige gebruiken als t. a. v. een perceel als het onderhavige gangbaar zijn, met dien verstande, dat uit de te ontvangen huren moeten worden betaald:

1. de vaste lasten, de kosten van onderhoud, assurantie en administratie;
2. de rente der op het perceel rustende hypotheek;
3. een bedrag van f 50 per maand aan verzoeker Veldman, en van het gevoerde beheer summiere verantwoording moet worden gedaan aan gerequesteerde voor het eerst per 1 Juli 1946 over het alsdan verlopen tijdvak en verder kwartaalsgewijze;

O. dat appellant als grieven tegen de aangevallen beslissing heeft aangevoerd:

1. dat niet appellant zelf, doch een derde met het beheer over het perceel is belast;
2. dat bij de thans getroffen regeling van de inkomsten van het perceel ook de hypotheekrente moet worden betaald, ofschoon deze hypotheek nooit het vermogen van de afwezigen heeft belast;

O. dat geïntimeerde de door appellant aangevoerde grieven heeft bestreden en voorts als incidenteel appellant tegen de beslissing de navolgende grieven heeft aangevoerd:

1. ten onrechte heeft de Gedelegeerde zich niet onbevoegd verklaard van het verzoek kennis te nemen;
2. ten onrechte is de uitspraak uitvoerbaar verklaard bij voorraad;
3. ten onrechte „veroordeelt“ de Gede-

legeerde „rechtdoende” inc. appelland tot gehengen en gedoogen;

4. ten onrechte wordt in de uitspraak het litigieuse perceel aan het beheer van inc. appelland onttrokken en onder beheer van den makelaar van Beers gesteld;

Ten aanzien van het recht:

O. dat aangezien de grieven van het incidenteel appèl betreffende de verste strekking zijn, deze het eerst moeten worden onderzocht;

O. t. a. v. de eerste grief van het incidenteel appèl betreffende de onbevoegdheid van den Gedelegeerde, dat inc. appelland ter toelichting daarvan heeft aangevoerd, dat art. 113d van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, waaraan de Voorzitter van de Afd. Onroerende Goederen of zijn vervangers hun bevoegdheid uitsluitend kunnen ontleenen, alleen mag worden toegepast, wanneer art. 113c is toegepast of toepassing kan vinden en voorts de voorziening uit hoofde van onverwijlden spoed is vereischt, terwijl hier noch het een noch het ander het geval is;

O. hieromtrent dat art. 113c van het Besluit Herstel Rechtsverkeer in beginsel toepassing kan vinden met betrekking tot alle onroerende goederen t. a. waarvan een geschil over rechtsherstel bestaat of de Afd. Onroerende Goederen rechtsherstel ambtshalve noodzakelijk acht, zoodat volgens art. 113d, dat den Voorzitter van die Afdeeling in een aangelegenheid, waarin art. 113c toepassing kan vinden, tot een onmiddellijke voorziening bij voorraad bevoegd verklaart, deze Voorzitter tot zulk een maatregel, wanneer aan de overige vereischten van dit artikel is voldaan, t. a. v. onroerende goederen, met betrekking tot welke, zooals hier, een geschil over rechtsherstel bestaat, practisch steeds de bevoegdheid heeft;

O. voorts dat de Raad het in de aangevalen beschikking neergelegde oordeel, dat in het onderhavige geval uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad noodzakelijk is, deelt, aangezien, wanneer, gelijk in die beslissing kennelijk is aangenomen, met grond kan worden verwacht, dat hij de definitieve regeling van het rechtsherstel, de door appelland vertegenwoordigde afwezigen in den eigendom van het onderhavige perceel zullen worden hersteld, deze er een gerechtvaardigd belang bij hebben, dat het beheer over het perceel zal worden onttrokken aan dengeen, wien den eigendom daarvan waarschijnlijk zal worden ontnomen en zal worden toevertrouwd aan hem, die daarin waarschijnlijk zal worden hersteld althans aan een onpartijdigen derde;

dat toch, al zijn geen feiten komen vast te staan, waaruit blijkt, dat incidenteel appelland het pand verwaarloost, in het algemeen een beheer in handen van iemand, die waarschijnlijk den eigendom van een perceel en daardoor zijn belang daarbij zal verliezen, minder goed is gewaarborgd dan in handen van hem, die daarin zal worden hersteld of een onpartijdigen derde, en de omstandigheid, dat incidenteel geïntimeerde zich bij

zijn aanvankelijk verzoek hierop niet had beroepen, den Gedelegeerde niet behoeft te weerhouden op dezen grond zijn beslissing te doen steunen;

O. dat deze grief dus ongegrond is;

O. t. a. v. de tweede grief betreffende de uitvoerbaarverklaring bij voorraad, dat ook deze grief moet worden verworpen, omdat de Gedelegeerde op grond van art. 113d van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de onmiddellijke voorziening bij voorraad heeft gegeven en het in den aard van zulk een voorziening ligt, dat zij ook bij voorraad uitvoerbaar is, nog daargelaten het bepaalde in art. 18, lid 3 van het K. B. E 100;

O. t. a. v. de derde grief, waarin incidenteel appelland bezwaar maakt tegen het gebruik van de termen „rechtdoende” en „veroordeelt” door een orgaan, dat niet met rechtspraak is belast, dat ook deze grief moet worden verworpen, daar het gebruik van deze termen aan de beslissing geen andere strekking geeft dan wanneer het gebruik van die term „rechtdoende” achterwege was gebleven, en in plaats van „veroordeelt” „beveelt” of „verstaat” was geschreven;

O. t. a. v. de vierde grief waarin incidenteel appelland de beslissing, waarbij hem het beheer over het onderhavige pand is ontnomen ten gronde bestrijdt, dat ter toelichting van deze grief, drie gronden worden aangevoerd, n.l. 1. dat incidenteel appelland bij den aankoop van het pand geheel te goeder trouw is geweest, zoodat hij ingevolge art. 27 re lid in fine bij de definitieve beslissing op de vordering tot rechtsherstel tot teruggave van het pand uiteindelijk niet gehouden zal blijken te zijn; 2. dat de voorloopige voorziening in strijd met de bepalingen van het B. W., in het bijzonder met de artt. 604 en 605 van dit wetboek, ingrijpt in de rechten, welke incidenteel appelland ontleent aan het bezit van het pand in welk bezit hij niet mag worden gestoord, zoolang over den eigendom niet is beslist; 3. dat de voorloopige voorziening geen wijziging kan brengen in de verhouding tusschen incidenteel appelland en zijn huurders, die — onafhankelijk van den eigendom van het pand — door de huurovereenkomst slechts aan hem en niet aan den benoemden beheerder zijn gebonden en dus slechts aan hem en niet aan dien beheerder huur mogen betalen;

O. dat wat de eerste door incidenteel appelland ter toelichting van deze grief aangevoerden grond betreft, niet in geschil is, dat bij inzage van het Hypotheekregister — welke bij een voorgenomen eigendomsoverdracht door of vanwege den verkrijger bij het betrachten van een normale zorg steeds pleegt te worden genomen — aan incidenteel appelland onmiddellijk zou zijn gebleken, dat t. a. v. het onderhavige pand het bezit van de oorspronkelijke eigenaren — joden in den zin der Duitsche verordeningen op dit punt — verloren was gegaan, tengevolge van een handeling op grond van een verordening ten aanzien waarvan art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen thans bepaalt, dat deze

geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat inc. appellant verklaart zoodanige inzage niet te hebben genomen, omdat hij bij den aankoop van het onderhavige pand is afgegaan op de verklaring van adviseurs, welke hij mocht vertrouwen, en die hem Joodsch bezit afkomstig was, doch de Raad van oordeel is, dat, ook al zou de feitelijke voorstelling der zaken van incidenteel appellant op dit punt als juist kunnen worden aanvaard, inc. appellant hiermede toch niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij in den zin van art. 32 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer niet redelijkerwijze had moeten vermoeden, dat het recht van den eigenaar was verloren gegaan tengevolge van een rechtshandeling als bedoeld in art. 25, en de Raad als waarschijnlijk aanneemt, dat ook bij de definitieve beslissing op de vordering tot rechtsherstel het beroep van inc. appellant op zijn goede trouw niet zal worden aanvaard;

O. immers dat, ook al zou het aan inc. appellant persoonlijk niet euvel geduid behoeven te worden, dat hij is afgegaan op de verzekeringen van zijn adviseurs, de kwade trouw of het gebrek aan zorg van dezen, die stellig gehouden waren geweest het Hypotheekregister te raadplegen, aan incidenteel appellant moet worden toegerekend en het risico, dat het zonder zelfstandig onderzoek volgen van hun adviezen meebracht, door hem moet worden gedragen;

O. dat inc. appellant heeft opgemerkt, dat het beroep op de goede trouw volgens art. 27 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer in bovenstaande opvatting voor onroerend goed tot den doode letter wordt, doch deze opmerking niet juist is, daar, al zal t.a.v. uit Joodsch bezit afkomstig onroerend goed, het Hypotheekregister wel steeds voldoende uitsluitel hebben gegeven, zoodat t.a.v. dit onroerend goed het beroep op goede trouw inderdaad wel nimmer zal kunnen worden aanvaard, toch ook nog wel andere gevallen van eigendomsovergang van onroerend goed, welke voor rechtsherstel in aanmerking komen denkbaar zijn, t.a. waarvan ook bij inzage van het Hypotheekregister niet behoefde te blijken, dat daaraan een handeling als bedoeld in art. 25 ten grondslag lag;

O. t.a.v. den tweeden grond van de hier behandelde grief dat de bestreden voorziening geenszins ingrijpt in de rechtsverhouding van partijen, doch uitsluitend een ordemaatregel van tijdelijk karakter is, welke als elke voorziening bij voorraad t.a.v. een roerende of onroerende zaak, zoolang die maatregel geldt, uiteraard een tijdelijke inbreuk op bepaalde bevoegdheden aan het bezit van zoodanige zaak verbonden meebrengt, doch daarmede niet ophoudt een ordemaatregel te zijn, welke in afwachting van de uiteindelijke beslissing voorloopig feitelijk regelt hetgeen naar alle waarschijnlijkheid bij die uiteindelijke beslissing rechtens zal worden vastgesteld;

O. t.a.v. den derden grond, waarop het on-

derhavige grief steunt, dat de opdracht van het beheer van het onroerend goed aan den makelaar van Beers omvat de uitoefening van de rechten, welke incidenteel appellant met betrekking tot het onderhavige perceel heeft tegenover zijn huurders, zoodat, zoolang die maatregel zal blijven gelden, niet incidenteel appellant, doch die beheerder tot de inning der huren bevoegd is;

O. dat ook deze grief derhalve zal moeten worden verworpen;

O. thans met betrekking tot het principaal appèl, dat appellant zich er in zijn eerste grief over beklagt, dat het beheer niet aan hem, doch aan een derde is toevertrouwd, doch de Raad deze grief niet gegrond acht, daar, zoolang over den eigendom niet definitief is beslist, de belangen van beide partijen het beste zijn gediend met benoeming tot beheerder van een onpartijdigen derde;

O. t.a.v. de tweede grief betreffende de hypotheekrente, dat vaststaat, dat, toen de afwezigen, over wier vermogen appellant het bewind voert, nog den eigendom van het perceel hadden, het pand onbelast was, zoodat wanneer te hunnen aanzien tot rechtsherstel wordt besloten, het als uitgesloten kan worden beschouwd, dat zij t.a.v. de thans op het pand rustende hypotheecaire schuld met eenige verplichting t.a.v. de betaling van rente of hoofdsom zullen worden belast;

O. dat dus inderdaad niet valt in te zien, waarom bij de thans getroffen tijdelijke voorziening, welke uitgaat van de verwachting, dat ook het definitieve rechtsherstel zal volgen, de onbrengst van het pand met de rente van de uitsluitend geïntimeerde betreffende hypotheecaire schuld zou moeten worden belast;

O. dat deze grief dus gegrond is, en de aangevallen beslissing op dit punt niet in stand zal kunnen blijven;

Rechtdoende:

Vernietigt de bestreden beslissing, voorzover daarbij wordt bepaald, dat uit de ontvangen huren mede moet worden betaald de rente van de op het pand rustende hypotheecaire schuld;

Bevestigt die beslissing voor het overige. Verstaat, dat beide partijen hare eigen kosten dragen.

No. 463.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Aug. 1946.
(Mrs. Boll, van der Loos, Worst).

Verzoeker niet ontvankelijk in zijn verzoek tot terugvordering van in bewaring gegeven goederen.

Geen toepassing van art. 23 of 24 van Besluit E 100.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift van Meier Luks, wonende te Amsterdam, in zijne hoedanig-

heid van bewindvoerder voor de echtelieden Abraham Rood en Eva Hondsegt, beiden getrouwd hebbende te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van Benedictus Ossendrijver, wonende te Amsterdam, gemachtigde J. Bootsma;

O. dat requestrant, stellende dat de echtelieden Rood-Hondsegt vóór hun deportatie „diverse inboedelgoederen” aan gerequestreerde in bewaring hebben gegeven, vordert dat gerequestreerde zal worden veroordeeld tot teruggave aan hem, in zijne hoedanigheid van bewindvoerder over genoemd echtpaar van een hard en opklapbed, alsmede van „alle andere zaken”, welke door voornoemde afwezigen aan gerequestreerde zijn ter hand gesteld;

O. dat requestrant niet vraagt toepassing van de artikelen 23 of 24 van het Besluit E 100, doch kennelijk bedoelt in te stellen, hetzij eene persoonlijke vordering uit bewaargeving, hetzij eene zakelijke rechtsvordering uit eigendom, welke vorderingen evenwel bij den gewonen Rechter dienen te worden aangebracht;

O. dat mitsdien requestrant in zijne vordering niet kan worden ontvangen; enz.

No. 464.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Juli 1946.

(Mrs. Verdam, Jhr. v. d. Does de Willebois, Tabingh Suermondt).

Erflater is door Duitschers gefusilleerd zonder in de gelegenheid te zijn gesteld een notarieel testament te maken.

Verzoek van requestraante om te worden beschouwd als erfgename voor het beschikbare gedeelte der nalatenschap toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e. v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift met bijlagen dd. 13 Maart 1946 ter griffie dezer Kamer ingekomen van:

1. Wilhelmine Louise Meyer, buiten gemeenschap van goederen gehuwd met Jacob Cohen;

2. Jacob Cohen, tot machtiging en bijstand van zijn echtgenootte voornoemd, beiden wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. J. P. Tonino, te Amsterdam;

Gezien het verweerschrift van de gerequestreerden:

1. Johannes Franciscus Ludovicus Henricus Baptist Duwaer, wonende te Amsterdam, (en 3 anderen, *Red.*) enz.;

O. dat Franciscus Duwaer (hierna ook te noemen Frans) na op 8 Juni 1944 door de bezettende autoriteiten te zijn gearresteerd, op 10 Juni 1944 door hen is gefusilleerd;

O. dat hij op laatstgenoemden dag kort voor zijn dood een brief heeft geschreven

gericht aan verzoekster Meyer, ondertekend F. Duwaer, welk schrijven — voorzover hier van belang — luidt als volgt:

10 Juni 1944.

Lieve Maud,

Binnen 60 uur na mijn arrestatie mijn vonnis: dood!

.....

Men dringt thans aan op beëindiging van onze brieven, daar ze om half acht worden opgehaald. Hieruit begrijp ik dat wij nog hedenavond worden gefusilleerd, althans voor het donker, dus 60 uur na mijn arrestatie. Ik moet dus wel tot wat zakelijke beschikkingen overgaan. Zoo vader nog leeft, vermaak ik jou Maud, geboren Wilhelmine Louise Meyer in 1900 in Dissen, dat deel van mijn vermogen, waarover ik rechtens beschikken mag, zulks in nadrukkelijke afwijking van hetgeen ik bij mijn testament verleden door notaris Hoogewinkel te Amsterdam heb bepaald (— doorhaling accoord F. D.) als gevolg van de zwakke gezondheidstoestand van mijn vader. Wat hierin mijn aandeelenbezit betreft in de N.V. J. F. Duwaer en zonen kun je eventueel in overleg met vader hiervoor de thans geldende tegenwaarde in geld kiezen, doch onder het beding dat hij ze niet rechtstreeks aan een van mijn broers of zusters verkoopt. Mocht vader op het moment van mijn overlijden niet meer in leven zijn, dan benoem ik jou tot mijn universeele erfgenama, onder inachtneming van het hiervoren ten aanzien van mijn aandeelenbezit bepaalde. Ik verzoek den Heer C. Pos M.O. boekhouder en leeraar te Hilversum zich met de uitvoering in beide gevallen te willen belasten, en mijn vader zoo hij later mocht overlijden dan ik, je dochter Marion een legaat ter grootte van zoo mogelijk f 10,000 (tien duizend gulden) toe te wijzen als zijnde mijn petekind. Verder verzoek ik jou Maud, alle mijn persoonlijke eigendommen, voorzover je ze zelf niet gebruiken kunt, naar evenredigheid onder mijn kennissen als aandenken — zoo zij er prijs op stellen —, te verdeelen. Vader beschikt nog over mijn Leica etc. en een vijftal sieraden plus couvert, die jou eveneens toekomen.

.....

Ik had gehoopt dit notarieel voor elkaar te kunnen brengen en om een notaris verzocht. Dat heeft niet mogen zijn.

.....

F. DUWAER.

O. dat hij als zijn wettelijke erfgenamen naliet zijn vader en de gerequestreerden sub 1, 2, 3, 5, 7 en 9 (zijn broers en zusters);

O. dat bij zijn leven Frans Duwaer, directeur was van de N.V. Drukkerij en Uitgeverij J. F. Duwaer & Zonen, gevestigd te Amsterdam, in welke functie hij zijn vader was opgevolgd, en van welke vennootschap Frans beschikte over 37 van de 75 aandeelen en vader Duwaer over 17;

O. dat op 14 Juni 1944 de vader is overleden, als zijn erfgenamen nalatende zijn kinderen, de in de vorige alinea vermelde gerequesteerden;

O. dat requestanten primair vorderen vaststelling dat verzoekster Meyer moet worden beschouwd als universeel erfgenaam van Frans Duwaer;

O. dat zij daartoe aanvoeren:

a. dat het steeds de bedoeling is geweest zowel van Frans Duwaer als van vader Duwaer, dat de broers en zusters van Frans niet de meerderheid zouden hebben van de aandeelen van voormelde vennootschap en wel meer in het bijzonder dat het vaders bedoeling was dat bij Frans de meerderheid zou berusten en dat het de bedoeling van Frans was, dat verzoekster Meyer hem in die meerderheid zou opvolgen;

b. dat vader Duwaer die bedoeling had kunnen verwezenlijken door een voldoende aantal aandeelen aan verzoekster Meyer te legateeren, doch hierin is verhinderd doordat de bezettende autoriteiten het overlijden van Frans slechts bekend hebben gemaakt door een publicatie in de kranten van 15 Juni 1944 en aldus vader Duwaer is overleden zonder met het vooroverlijden van Frans bekend te zijn geweest;

O. dat al moge vader Duwaer bedoeld hebben dat niet zijn overige kinderen maar dat Frans de meerderheid van de aandeelen zou bezitten, dit nog niet medebrengt, dat hij nu ook zou bedoeld hebben dat bij het wegvalen van Frans de meerderheid zou komen te berusten niet bij zijn overige kinderen, maar bij een vreemde, die niets met de vennootschap te maken had (in dit geval verzoekster Meyer) en uit niets blijkt dat hij zulk een bedoeling gekoesterd heeft;

O. dat reeds om die reden de primaire vordering niet voor toewijzing vatbaar is;

O. dat requestanten subsidiair vorderen dat bepaald worde dat verzoekster Meyer moet worden beschouwd als erfgename van Frans Duwaer voor het beschikbaar gedeelte van dien nalatenschap;

O. dat aangenomen kan worden dat Frans Duwaer toen hem zijn doodvonnis werd aangezegd, het voornemen had bij notarieel testament verzoekster Meyer tot zijn erfgename voor het beschikbaar gedeelte te benoemen; dat hij dit voornemen niet heeft kunnen volbrengen, doordat de bezettende autoriteiten niet een notaris bij hem toelieten; en dat hij alstoen zijn wil niet op betere wijze kenbaar maken dan door bovenvermeld schrijven;

O. dat in dit geding partijen besproken hebben of ten aanzien van de erfstelling dit schrijven als een geldige uiterste wil kan worden beschouwd, waarbij met name de vraag rijst of in een geval als het onderhavige de wettelijke vormvoorschriften ten aanzien van testamenten moeten worden in acht genomen;

O. dat de beslissing omtrent de vraag, of dit schrijven al dan niet een geldige erfstelling bevat niet berust bij den Raad maar bij den gewonen Rechter;

O. dat nu de gewone Rechter ten deze geen beslissing heeft gegeven, verzoekers zich — voor wat dit geding betreft — op het standpunt stellen dat het schrijven niet als een dusdanig geldig testament kan beschouwd worden;

O. dat de Raad bereid is de vordering aldus te bezien, hetgeen voor gereq. geen nadeel oplevert, maar indien de gewone Rechter het als een geldige erfstelling zou beschouwen, verzoekster Meyer reeds aldus erfgename voor het beschikbare deel zou zijn;

O. dat in het schrijven Frans Duwaer duidelijk als zijn uiterste wil heeft te kennen gegeven, dat verzoekster Meyer zijn erfgename is voor het beschikbare gedeelte;

O. dat door zijn overlijden een complex van rechtsbetrekkingen ten aanzien van zijn nalatenschap (welke in het Koninkrijk openviel) is ontstaan, welke rechtsbetrekkingen — aangenomen dat voormeld schrijven niet een geldige erfstelling bevat — een anderen inhoud hebben dan Frans Duwaer bij dat schrijven uitdrukkelijk als zijn wil had geuit, welke als gevolg van de omstandigheid dat de bezettende autoriteiten die hem deden fusilleeren hem ook met geweld hadden verhinderd zijn uiterste wil bij notarieel testament te bepalen;

O. dat die rechtsbetrekkingen aldus zijn ontstaan onder dwang van den vijand zoodat hier van toepassing is art. 25 van het K. B. E 100;

O. dat den Raad niet is gebleken, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 K. B. E 100, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat derhalve toewijzing van de subsidiaire vordering den Raad billijk voorkomt;

O. dat de Raad hierbij in aanmerking neemt dat de berekening van het beschikbare gedeelte dient te geschieden volgens de regelen welke daartoe in het Burgerlijk Wetboek met name in de artt. 962 en 963a zijn vastgesteld;

Rechtdoende:

Bepaalt — zulks voorzoover verzoekster Meyer moet geacht worden die hoedanigheid niet te bezitten — dat verzoekster Meyer moet worden beschouwd als erfgename van Franciscus Duwaer, overleden 10 Juni 1944, voor het beschikbare gedeelte van diens nalatenschap; Compenseert de proceskosten in dier voege dat iedere partij de hare drage; Wijst het meer of anders gevorderde af.

No. 465.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 Juli 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. van der Does de Willebois, Tabingh Suermondt).

Verzoeker heeft in 1941 aan gerequesteerde toegezegd hem na den oorlog 992 haringtonnen te leveren.

De Raad verklaart op grond van de overweging, dat de lange duur van den oorlog en de sterk gewijzigde omstandigheden een achterwege laten van Ingrijpen onredelijk en onbillijk zoude zijn, deze toezegging nietig.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Klaas de Waard te Bloemendaal, gemachtigde Mr. A. W. Hellema, van April 1946, daartoe strekkende dat worde nietig verklaard zijn bij schrijven van 13 November 1941 aan gerequesteerde, Nicolaas Haasnoot te Katwijk, gemachtigde Mr. F. J. J. Trapman, gedane toezegging tot levering na den oorlog van de door gerequesteerde niet in 1940 afgeleverde 992 stuks verbonden (dat zijn gebruikte, weder nageziene en herstelde) eiken haringtonnen althans hem van die toezegging te ontslaan, subsidiair de uit deze toezegging ontstane verplichtingen zoodanig te wijzigen als de Raad billijk zal achten;

Gezien het verzoekschrift van partij Haasnoot van 13 Mei 1946;

Gehoord partijen en gezien de door hem ter comparitie van 24 Juni 1946 overgelegde bescheiden;

O. dat requestrant heeft gesteld: dat hij begin Januari 1940 aan Haasnoot heeft verkocht 1000 verbonden haringtonnen voor levering teelt 1940 tegen den prijs van f 1.70 per ton; dat hij geen tonnen in voorraad had, dat behoudens de levering van eenige tonnen, Haasnoot gedurende het jaar 1940 voor de teelt van dat jaar geen tonnen heeft afgenomen als gevolg van den oorlogstoestand; dat hij, requestrant, daarop geheel vrijwillig en onverplicht waar immers door niet afname voor de teelt 1940 hij van zijn verplichting tot levering was ontslagen, bij schrijven van 13 November 1941 aan Haasnoot heeft toegezegd, na den oorlog de tonnen te zullen leveren; dat hij deze toezegging en daarmede instandhouding der gestelde overeenkomst, heeft gedaan zonder zich behoorlijk rekenschap te geven van de gevolgen, die de oorlog voor ons land zou medebrengen; dat tengevolge van de bijzondere omstandigheden van oorlog en bezetting de prijzen van haringtonnen enorm zijn opgelopen, hetgeen oorzaak is dat requestrant niet in staat is zijn bovengemelde toezegging na te komen, en het onbillijk en onredelijk zou zijn hem daaraan te houden;

O. dat Haasnoot hiertegenover, met beroep op de tusschen partijen gevoerde correspondentie, zich op het standpunt stelt, dat hier geen sprake is van een op 13 November 1941 onverplicht door requestrant gedane toezegging, doch bedoeld schrijven enkel een bevestiging inhoud van zijn vóór den inval van 10 Mei 1940 aangegane en nog steeds bestaande leveringsplicht; dat de Raad mitsdien niet bevoegd is van requestrant's verdedering kennis te nemen; dat in ieder geval de

vordering niet voor toewijzing vatbaar is, omdat tijdelijke overmacht een verbintenis niet te niet doet gaan en de leveringsplicht dus steeds is blijven bestaan, in welk verband gerequesteerde wijst op de vaste, desbetreffende jurisprudentie van den Hoogen Raad;

O. dat uit de overgelegde bescheiden blijkt: dat partijen op 29 December 1938 een overeenkomst hebben aangegaan, bevestigd in requestrant's brief van 3 Januari 1939, waarbij deze aan Haasnoot verkocht 2000 verbonden RV.tonnen tegen den prijs van f 1.85 per stuk. Levering franco schip IJmuiden. Wanneer eigen tonnen geleverd worden, aftrek van 15 cts. per ton. Betaling f 2000 op 1 Februari, restant bij afname;

dat requestrant op 4 October 1939 heeft verzocht om overmaking van f 500 als voorschot op den verbonden tonnen „die U van mij gekocht heeft en bij mij opgeslagen liggen”;

dat requestrant bij brief van 3 Januari 1940 heeft verzocht de betaling van het restant ad f 700 van het hem door Haasnoot toegezegde voorschot van f 1200;

dat bij brief van 25 Januari 1940 Haasnoot aan requestrant bericht, dat hij het gevraagde bedrag van f 700 op zijn, requestrant's postrekening gestort heeft, waarna hij voortgaat: „Wij hebben thans nog van U in totaal 992 verbonden tonnen te ontvangen voor levering teelt 1940. Deze tonnen kochten wij van U tegen den prijs van f 1.85 voor R.V. ton, met aftrek van f 0.15 voor eiken ton. Het restant bedrag zal door ons betaald worden bij afname-der tonnen”;

O. dat tusschen partijen niet is in geschil, dat deze 992 tonnen door Haasnoot in 1940 niet zijn afgenomen;

O. dat met betrekking tot deze 992 tonnen in November 1941 een correspondentie tusschen partijen heeft plaats gehad, aanvangend met een brief van Haasnoot van 12 November 1941, waarin deze, terugkomend op een kort tevoren gehouden telefoongesprek, vaststelt, dat hij geen genoegen neemt met eenzijdige verbreking van het contract door requestrant en er niet mede accoord gaat, dat door terugbetaling van het voorschot van f 1200 de zaak zou worden afgedaan, terwijl hij verder requestrant onder bedreiging van andere maatregelen aanmaant; om de tonnen vóór 15 November 1941 te leveren; dat requestrant hierop heeft geantwoord met den brief van 13 November 1941, in zijn request bedoeld, waarin hij zijn spijt betuigend dat het zoo met de tonnen geloopt is, daar hij er niet op gerekend had dat Haasnoot de tonnen in den oorlog zou afnemen, en de hoop uitsprekend dat Haasnoot hem niet zal ruïneren — schrijft: „U kan er verzekerd van zijn dat U na den oorlog de tonnen ontvangen zal; bovendien wil ik ten allen tijde, wanneer U dat wenscht, de f 1200 die U mij voorgeschoten heeft terugbetalen”;

dat Haasnoot daarop van levering der tonnen gedurende den oorlog heeft afgezien en partijen tot overeenstemming zijn gekomen op basis van een op 20 November 1941 door

Haasnoot in antwoord op den brief van 13 November tot requestrant gericht schrijven, neerkomend op terugbetaling van het voorschot van f 1200 en levering van de tonnen na den oorlog, welk schrijven Haasnoot besluit met de woorden: „Wij doen U bovengenoemd voorstel alléén om U terwille te zijn, want bij deze transactie hebben wij geen enkel voordeel en zouden de tonnen liever nu ontvangen”;

O. dat uit de aangehaalde brieven van 12, 13 en 20 November 1941 blijkt, dat van een vrijwillige toezegging zijdens requestrant moeilijk gesproken kan worden, doch dit niet wegneemt dat niettemin die toezegging onverplicht kan zijn geweest;

dat uiteraard niet deze Raad heeft te beoordeelen in hoeverre gerequesteerde, geheel los van de in November 1941 tusschen partijen gewisselde correspondentie en gemaakte afspraken, aan de vóór 10 Mei 1940 aangegane overeenkomst of overeenkomsten recht kan ontleenen op levering thans of later van de in 1939 en 1940 niet afgeroepen en niet geleverde 992 tonnen tegen betaling van f 1.85 per ton, met aftrek van f 0.16 per stuk voor eiken tonnen;

O. echter dat, voorzover zou moeten worden aangenomen dat door requestrant's toezegging van 13 November 1941 niet slechts wordt bevestigd een bestaande verplichting, doch dat dientengevolge — en door zijn daarmede samenhangende aanvaarding van het door Haasnoot in zijn brief van 20 November 1941 gedaan voorstel — een nieuwe rechtsbetrekking tusschen partijen is ontstaan, de Raad heeft te onderzoeken in hoeverre reden voor ingrijpen aanwezig is;

O. nu dat den Raad inderdaad, op grond van den lange duur van den oorlog en de sterk gewijzigde omstandigheden, achterwege laten van ingrijpen onredelijk en onbillijk zou achten;

dat immers requestrant den Raad aanneemelijk heeft gemaakt, dat tengevolge van den langen duur van den oorlog en de uitplundering van ons land door de Duitschers, de prijs van verbonden eiken haringtonnen, indien al verkrijgbaar, thans ongeveer het tienvoudige is van de reeds vóór den oorlog door requestrant bedongen prijs van f 1.70 per ton en de prijs van vurenhouten tonnen ook tot een veelvoud van den vooroorlog-schen prijs is gestegen;

O. dat de vordering van requestrant tot nietigverklaring der toezegging tot levering vervat in zijn schrijven van 13 November 1941 derhalve voor toewijzing vatbaar is;

dat voorzoveel noodig de Raad hierbij tevens vaststelt, dat zijn beslissing impliceert:

eenerzijds, dat wordt nietig verklaard een verplichting tot levering van haringtonnen na den oorlog, voorzover af te leiden uit requestrant's aanvaarding van het door Haasnoot bij brief van 20 November 1941 gedaan, doch ten nauwste met requestrant's toezegging van 13 November 1941 samenhangend voorstel;

anderzijds, dat rechten uit de vooroorlog-sche overeenkomst, die mochten zijn verwerkt of op andere wijze tenietgegaan door de tusschen partijen getroffen regeling van November 1941 herleven;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de door requestrant bij zijn schrijven van 13 November 1941 aan gerequesteerde Haasnoot gedane toezegging tot levering na den oorlog van de door gerequesteerde niet in 1940 afgeleverde 992 stuks verbonden haringtonnen;

Veroordeelt gerequesteerde Haasnoot in de kosten van dit proces, aan de zijde van requestrant tot aan deze uitspraak begroot op f 45.

No. 466.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 19 Juli 1946.
(Prof. Beekhuis).

Bewindvoerder benoemd ingevolge art. 85 E 100 is bevoegd te procederen zonder machtiging van den rechter (art. 519 B. W.).

Belang bij de vordering in kort geding rechtvaardigt niet de gevraagde voorzetting.

Requestrant niet ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Tjark Hinderikus Huisman, candidaat-notaris, wonende te Haren, bestuurder van de vennootschap onder de firma Simmeren en de Lange, gevestigd te Groningen, bewindvoerder voor Hartog Simmeren en Meyer de Lange, beide gewoond hebbende te Groningen, in voormelde hoedanigheden requestrant in kort geding,

tegen:

1. Mevr. R. de Jong-de Jong, gewoond hebbende te Groningen, 2. F. Bos, wonende te Groningen, gerequesteerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

In rechte:

O. dat in de eerste plaats beantwoord moet worden de vraag of een bewindvoerder, benoemd ingevolge art. 85 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (S. E 100) bevoegd is zonder toestemming van den Raad voor het Rechtsherstel te procederen;

O. hieromtrent, dat volgens art. 85 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer de ingevolge de bepalingen van dit Besluit benoemden bewindvoerder voor afwezigden dezelfde rechten heeft als de bewindvoerder bedoeld in art. 519 B. W.;

O. dat de wet geen bepalingen inhoudt, krachtens welke het aan dezen bewindvoerder, op straffe van niet-ontvankelijkheid, verboden is om zonder machtiging van den Rechter in rechten op te treden;

O. voorts, dat uit de inhoud der geding-

stukken en verklaringen van partijen ter zitting, als tusschen partijen vaststaande, mag worden aangenomen, dat gerequesteerde sub 1 bij contract dd. 10 April 1942 aan Hartog Simmeren en Meyer de Lange, vennooten der vennootschap onder de firma onder de naam Simmeren en de Lange, heeft verhuurd de perceelen Haddingedwardsstraat 8 en 8a te Groningen; dat zoowel de verhuurster als de huurders tijdens de duur van voormeld contract zijn gedepoteerd; dat, nadat het beheer van voormeld onroerend goed ingevolge de bepalingen van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied dd. 11 Augustus, no. 154/1941, was overgenomen door de stichting Niederländische Grundstücksverwaltung, het perceel Haddingedwardsstraat 8a door een gevolmachtigde van genoemde stichting is verhuurd aan J. Kampherbeek, den zwager van gerequesteerde sub 2, van wien gerequesteerde sub 2 de huur heeft overgenomen;

O. dat de vraag of de huurovername tijdens de bezetting of eerst daarna heeft plaats gehad, door Ons in het midden kan worden gelaten, omdat Wij voorloopig van oordeel zijn, dat de vordering tot rechtsherstel, welke door requestant is, of zal worden, ingesteld, bestaande in de tenietdoening van de tijdens de bezetting met gerequesteerde sub 2 tot stand gekomen huurovereenkomst en het doen herleven van de oorspronkelijke huurovereenkomst, door den Raad voor het Rechtsherstel niet zal worden toegewezen;

O. immers, dat het rechtsherstel in deze door requestant wordt verlangd niet met de bedoeling om zelf in het perceel Haddingedwardsstraat 8a het oorspronkelijke bedrijf van de firma Simmeren en de Lange weer te kunnen uitoefenen, maar ten einde den getuige Middel in staat te stellen diens bedrijf beter te kunnen uitoefenen;

O. dat het belang van requestant bij het bedrijf van getuige Middel slechts hierin bestaat, dat requestant de firma naam Simmeren en de Lange aan Middel heeft verhuurd, waarvoor hij één procent van de omzet ontvangt;

O. evenwel, dat dit belang o.i. niet voldoende is om een vordering tot rechtsherstel te kunnen rechtvaardigen;

O. dat het bovenstaande meebrengt, dat requestant in zijn vordering niet-ontvankelijk moet worden verklaard; enz.

Aan den Hooftgedelgestrengen Heer President van Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, zitting hebbende te Groningen.

Geeft eerbiedig te kennen:

Tjark Hinderikus Huisman, candidaat-notaris, wonende te Haren, ten deze handelende in zijn hoedanigheid van:

a. bestuurder van de vennootschap: vennootschap onder firma onder den naam Simmeren en de Lange, gevestigd te Groningen,

Haddingedwardsstraat 8, met als soort bedrijf engros-handel in schoenen, daartoe benoemd bij beschikking van den Heer Vertegenwoordiger van het Nederlandsche Beheersinstituut voor Groningen en Westerkwartier d.d. 4 December 1945, ref. 41.1/19510, no. 1366;

b. bewindvoerder voor den afwezige Hartog Simmeren, gewoon hebbende te Groningen, thans zonder bekende woon- of verblijfplaats, daartoe benoemd bij beschikking van voormelden Heer Vertegenwoordiger van het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 18 October 1945, ref. 41.1/15989, no. 880;

c. bewindvoerder voor den afwezige Meijer de Lange, gewoon hebbende te Groningen, thans zonder bekende woon- of verblijfplaats, daartoe benoemd bij beschikking van voormelden Heer Vertegenwoordiger van het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 25 September 1945, ref. 41.1/14486, no. 508,

zijnde voormelde heeren Hartog Simmeren en Meijer de Lange de enige vennooten van opgemelde vennootschap onder firma, gemachtigde Mr. N. J. Polak, adv. en proc. te Groningen;

dat Mevrouw R. de Jong-de Jong, Paterwoldscheweg 190 te Groningen bij onderhandsch huurcontract d.d. 10 April 1942 aan de vennoten van opgemelde vennootschap onder firma, zijnde de heeren Hartog Simmeren en Meijer de Lange voornoemd, heeft verhuurd, gelijk dezen van gene voor gezamenlijke rekening hebben gehuurd, het perceel Haddingedwardsstraat nos 8 en 8a te Groningen, met inbegrip van het aansluitende nieuwgebouwde gedeelte, boven bestemd voor woonhuis en beneden als magazijn voor schoenen, voor hun bedrijf in den ruimsten zin van het woord, zulks onder meer onder de navolgende voorwaarden:

a. Huur en verhuur zijn aangegaan voor den tijd van één jaar, zijnde den eersten Mei 1942 en eindigende alzoo den laatsten April 1943, tegen een huurprijs van f 1000 per jaar;

b. De huurprijs zal worden betaald in gelijke maandelijksche termijnen van f 83,34, de eerste termijn vervallende den eersten Juni 1942 en zoo vervolgens iedere maand;

dat het bedrijf van opgemelde vennootschap onder firma toen ten tijde reeds vele jaren in opgemeld perceel werd uitgeoefend en ongetwijfeld bij een normalen loop van zaken voormeld bedrijf ook na afloop van voormeld huurcontract verder in voormeld perceel zou zijn uitgeoefend;

dat de verhuurster steeds bereid was voormeld perceel aan de huurders te verhuren en bovendien de huurders ook een beroep konden doen op de bepalingen van het Huurbeschermingsbesluit 1941;

dat echter zoowel de verhuurster als de vennoten van opgemelde vennootschap zijn joden en zij tijdens den duur van voormeld huurcontract allen door de Duitschers met onbekende bestemming zijn gedepoteerd;

dat bij beschikking van den Heer Districts Militairen Commissaris voor Groningen en Westerkwartier d.d. 6 Augustus 1945 no.

303, ref. A01/41.1/9939 Mr. H. N. Denijs, candidaat-notaris, wonende te Groningen, is benoemd tot bewindvoerder voor Mevrouw Roosje de Jong, weduwe van David Salomon de Jong, voornoemd;

dat de te 's-Gravenhage gevestigde Stichting Nederlandsche Grundstücksverwaltung, ook genaamd Nederlandsche Administratie van Onroerende Goederen, conform artikel 7 zin 1 van de Verordening van den Rijks-Commissaris voor het bezette Nederlandsche gebied dd. 11 Augustus 1941, no. 154, het beheer van voormeld onroerend goed van voormelde Mevrouw R. de Jong-de Jong heeft overgenomen;

dat gemelde Stichting een volmacht had verstrekt aan Dirk Hidde de Vries, makelaar, wonende te 's-Gravenhage, die beheerszaken uitoefende onder den naam Algemeen Nederlandsch Beheer van Onroerende Goederen (A.N.B.O.), om namens haar het beheer over perceelen bij haar in beheer uit te oefenen, welke A.N.B.O. onder meer een bijkantoor had te Groningen;

dat gemelde A.N.B.O. nu voormeld bovenhuis schijnt te hebben verhuurd en althans in gebruik te hebben afgestaan aan den Heer F. Bos, die voormeld bovenhuis schijnt te hebben gehuurd en althans in gebruik te hebben ontvangen van gemelde A.N.B.O. tegen een wekelijkschen huurprijs van f 8,50;

dat het genot en gebruik van opgemeld onroerend goed door opgemelde vennootschap onder firma tijdens den duur van het oorspronkelijke huurcontract zijn afgebroken, hetgeen is geschied zonder medewerking of toedoen van verhuurders en huurders, doch hetgeen zijn oorzaak vond in voormelde wegvoering van partijen bij eerstgemeld huurcontract;

dat blijkens inschrijving in het Handelsregister te Groningen bij beschikking van den Commissaris-Generaal van Financiën en Economische Zaken d.d. 25 September 1943, op grond van par. 7 der Verordening 48/1941 d.d. 12 Maart 1941 van den Rijks-Commissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, tot bewindvoerder (Liquidations-treuhänder) over voormelde zaak is benoemd de Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H., Utrecht-schestraat 1 te Arnhem, met de opdracht de onderneming volgens zijn aanwijzing te liquideeren;

dat verzoeker als bestuurder van opgemelde vennootschap de plicht heeft voormelde aanwijzing van een treuhänder ongedaan te maken en zich daartoe tot den Raad voor het Rechtsherstel zal wenden;

dat verzoeker evenzeer de plicht heeft opgemelde handelszaak weder tot bloei te brengen en hij daarom voormelde handelszaak heeft verhuurd aan den heer Hommo Middel, wonende te Groningen, die in opgemelde zaak vóór de deportatie van haar vennoten steeds is werkzaam geweest en die met het bedrijf volkomen bekend is;

dat het voor het bedrijf echter absoluut noodzakelijk is, dat dit wederom wordt uitgeoefend in het perceel, waarin dit vroeger

werd uitgeoefend, immers allereerst voor dit bedrijf geen ander perceel beschikbaar is, en wijders dit perceel heeft de loop en de goodwill van de vroegere grossierderij in schoenen;

dat verzoeker zich daarom heeft gewend tot U.H.E.G. en U.H.E.G. bij uitspraak dd. 10 April 1946 no. 6/1946 den huurder van het benedenmagazijn heeft veroordeeld om uiterlijk 15 April 1946 het perceel geteekend no. 8, staande en gelegen aan de Haddingedwarstraat te Groningen, met alle daarin aanwezige personen en goederen, voorzover deze laatste daarin vanwege hem aanwezig zijn of gebracht zijn, te ontruimen, te verlaten en met overgifte der sleutels ter vrije beschikking van verzoeker te stellen;

dat het voor het bedrijf echter absoluut noodzakelijk is dat Middel daarbij woonachtig is;

dat immers dit bedrijf niet goed kan worden uitgeoefend wanneer de leider daar niet steeds bij woonachtig is, daar cliënteel zeker in dezen tijd op de meest onverwachte oogenblikken schoenen komen halen;

dat bovendien er zeer groot gevaar is voor ontvreemding of vermissing en het ook hierom noodzakelijk is dat te allen tijde iemand bij het bedrijf woonachtig is;

dat Middel reeds thans op een kampeerbod logeert in het pakhuis, maar deze toestand niet bestendig kan worden;

dat in opgemeld bovenhuis ook de vennoten van opgemelde handelszaak, toen deze zaak daar nog gevestigd was, woonachtig waren;

dat meergemelde Bos bij het aangaan der huurovereenkomst zeer goed wist en ook moest weten, dat voormelde afwezigen in het bovenhuis woonachtig waren en dat zij waren gedeporteerd;

dat wijders de kwade trouw van genoemden Bos ook voldoende blijkt uit het feit, dat hij voormeld perceel heeft gehuurd van de beruchte A.N.B.O., een instelling alleen opgericht om Joodsch onroerend goed te beheeren en zijn eigenaars uit te plunderen;

dat verzoeker met Bos besprekingen heeft gevoerd, en om Bos te gerieven hem zelfs een andere woning heeft aangeboden, doch Bos het niet de moeite waard heeft gevonden zelfs deze woning maar te gaan bezien;

dat verzoeker voornemens is rechtsherstel te vragen met betrekking tot opgemeld huurcontract tusschen de A.N.B.O. en Bos bij den Raad voor het Rechtsherstel, maar het voor den wederopbouw van voormelde handelszaak noodzakelijk is, dat onverwijld de beschikking wordt verkregen over voormeld bovenhuis, thans bij genoemden Bos in gebruik;

dat mitsdien uit hoofde van onverwijlden spoed hier een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt;

dat, voorzoveel verzoeker q.q. de toestemming behoeft van den Raad voor het Rechtsherstel om in rechten op te treden, hij U.H.E.G. eerbiedig verzoekt om hem bij voorraad deze toestemming te verlenen;

Redenen, waarom verzoeker zich wendt tot den Heer Voorzitter van de Kamer van de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, zitting hebbende te Groningen, met eerbiedig verzoek bij beschikking:

a. F. Bos, wonende te Groningen, Haddingedwardsstraat 8a, te veroordeelen om onmiddellijk, op het enkele vertoon der minuut van de in deze te geven beschikking, althans binnen zoodanigen korten termijn als U.H. E.G. naar redelijkheid en billijkheid zal oordeelen, het perceel, geteekend no. 8a, staande en gelegen aan de Haddingedwardsstraat te Groningen, bestemd om te worden gebruikt als woonhuis, met alle daarin aanwezige personen en goederen, voorzoover deze laatste vanwege hem daarin aanwezig zijn of gebracht zijn, te ontruimen, te verlaten en met overgifte der sleutels ter vrije beschikking van verzoeker q.q. te stellen;

b. den heer Mr. H. N. Denijs, candidaat-notaris, wonende te Groningen, in zijn opgemelde hoedanigheid van bewindvoerder voor Mevrouw R. de Jong—de Jong, gewoonde hebbende te Groningen, te veroordeelen om opgemelde veroordeeling te gehengen en te gedoogen;

c. verzoeker q.q. te machtigen om, indien F. Bos voornoemd met voormelde ontruiming in gebreke mocht blijven, deze zelf en op kosten van F. Bos te doen uitvoeren, door het ministerie van den deurwaarder, die de beschikking uitvoert, aan te wijzen getuigen, en desnoods met behulp van de sterke arm, alles voorzooveel noodig met inachtneming van het bepaalde in artikel 124 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;

d. F. Bos voornoemd te veroordeelen om voor iederen dag, dat hij aan de sub a vermelde veroordeeling niet voldoet, aan verzoeker q.q. bij wege van dwangsom te betalen een bedrag van eenhonderd gulden (f 100), of zooveel minder als U.H.E.G. naar redelijkheid en billijkheid zal vermeenen te behooren;

e. deze beschikking in zooverre uitvoerbaar te verklaren bij voorraad, niettegenstaande eenige daartegen gerichte voorziening, en voorzoover F. Bos betreft, ook bij lijfswang;

f. voorzoover U.H.E.G. dit noodig mocht oordeelen, te bepalen dat de in deze te geven beschikking in zooverre haar kracht zal verliezen, wanneer niet binnen twee maanden na het geven der beschikking bij den Raad voor het Rechtsherstel een verzoek is ingediend met betrekking tot het vernietigen van opgemelde huurovereenkomst, aangegaan tusschen de A.N.B.O. en F. Bos voornoemd;

g. F. Bos voornoemd te veroordeelen in de kosten van alle partijen, daaronder begrepen het salaris van den gemachtigde van verzoeker q.q., met bepaling van deze kosten, voorzooveel die vóór de beschikking en niet door F. Bos zijn gemaakt, bij de beschikking en voor het overige voorzooveel noodig te vereffenen met overeenkomstige toepassing

van het bepaalde in artikel 615 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, en voorzoover Mr. H. N. Denijs voornoemd, zijn voormelde hoedanigheid, het onderhavige verzoek mocht tegenspreken, ook hem te veroordeelen in de kosten, door deze tegenspraak veroorzaakt, evenzeer met soortgelijke bepaling als hierboven bedoeld;

h. voorzooveel noodig verzoeker in zijn voormelde hoedanigheid bij voorraad toestemming te verleen om in rechten op te treden;

dit alles met zoodanige verdere beschikkingen als U.H.E.G. naar redelijkheid en billijkheid zal beoordeelen.

No. 467.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 5 Juli 1946.
(Mr. Dorhout).

Requestranten waren wegens de Duitse maatregelen tegen Joodsch grondbezit in 1941 pachters en in 1942 eigenaren van landbouwgronden geworden, aan gerequestreerden toebehoorende.

Na in 1945 in der minne tot rechtsherstel te hebben medegewerkt is een gedeelte dier gronden aan derden verpacht.

Requestranten vragen in kort geding als pachters hersteld te worden in hunne vroegere pachtrechten.

Vordering ontzegt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

1. Durk de Vries, 2. Harm de Vries, beide wonende te Warffum, requestranten in kort geding,

tegen:

1. Aaltje Meyer van Dam, wonende te Groningen, gerequestreerde, 2. Jan Drent en Pieter Drent, wonende te Warffum, medegerequestreerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

In rechte:

O. dat requestranten hebben gesteld dat zij, nadat zij in het najaar 1941 van gerequestreerde opnieuw hadden gepacht een boerenplaats kadastraal bekend gemeente Warffum, Sectie C nummers 561, 564, 566 t/m 572, 576 t/m 580, 583, 1211 t/m 1215 en 1269, ter grootte van 30.13.10 h.a., op 13 Mei 1942, alleen om gerequestreerde, die een jood was in den zin der Duitse verordeningen, te helpen, van de Treuhandgesellschaft Omnia deze boerenplaats hebben gekocht, en daarbij mondeling met gerequestreerde overeenkwamen, dat hij, zoodra zulks mogelijk zou zijn, zijn eigendomsrechten terug zou krijgen;

dat zij na de bevrijding, overeenkomstig deze mondelinge afspraak, de boerenplaats aan gerequestreerde hebben teruggekocht, maar deze laatste niet bereid is de in 1941

tusschen partijen gesloten pachtovereenkomst te herstellen, reden waarom verzoekers in kort geding aan Ons hebben gevraagd om hun, in afwachting van een definitief rechtsherstel, het gebruik van de onderhavige hoeve toe te kennen;

O. dat partijen Ons ter terechtzitting meerdere gegevens en bewijsstukken hebben verschaft, van welke Wij de navolgende van belang- en voor dit geding van beslissende betekenis achten:

1°. gerequesteerde heeft aan requestanten, die van 1933 af een deel van de onderhavige boerenplaats in pacht hadden gehad, deze pacht opgezegd tegen het voorjaar van 1940 en toen deze boerenplaats voor eigen rekening geëxploiteerd, totdat zulks hem in verband met de maatregelen van den bezetter onmogelijk werd. Vervolgens hebben requestanten, in overleg met gerequesteerde, in het voorjaar van 1941 de exploitatie van de boerenplaats wederom ter hand genomen, met de bedoeling om zulks zoo mogelijk als pachters en voor het geval daarvoor geen goedkeuring werd verkregen, als zetboeren voor gerequesteerde voort te zetten; deze toestemming is echter nooit verkregen en op 13 Mei 1942 kochten requestanten, blijkens door hen overgelegde koopacte, de boerenplaats van de Treuhandgesellschaft m.b.H. „Omnia”, onder de bepaling, dat zij geacht werden de landerijen op 12 Maart 1941 en de gebouwen op 1 Mei 1941 te hebben aangevaard;

2°. blijkens een door gerequesteerde overgelegde acte zijn partijen op 25 April 1945, in afwachting van een wettelijke regeling, die zij toen kennelijk nog niet kenden, overeengekomen, dat requestanten reeds dadelijk de perceelen groenland, kadastraal bekend gemeente Warffum, Sectie C nummers 561, 578 en 583 zouden verlaten en ter vrije beschikking van gerequesteerde zouden stellen en dat de ontruiming van het overige gedeelte van de plaats zou geschieden, het land op 12 Maart 1946 en de gebouwen en het erf op 1 Mei 1946. Deze acte is niet bedoeld als een acte waarbij de boerenplaats wordt terugverkocht, gelijk requestanten stelden, maar veeleer als een voorloopige acte, waarbij feitelijke regelingen tusschen partijen werden getroffen en waarbij requestanten zich bovendien verbonden om op eerste vordering van gerequesteerde aan hem over te dragen alle rechten, welke zij gerekend mochten kunnen worden op de plaats te hebben en wel tegen ontheffing van hun schuld wegens onbetaalde kooppenningen.

O. dat gerequesteerde naar onze meening terecht de ingestelde vordering op grond van de boven vermelde feiten en handelingen heeft bestreden;

O. immers, dat gerequesteerde, gelijk zijn raadsman heeft aangevoerd en Ons aanneemelijk voorkomt, toen hij in 1941 stappen ondernam om aan requestanten de boerenplaats te verpachten, zulks alleen deed in verband met maatregelen van den bezetter,

die hem eigen exploitatie onmogelijk maakte, zoodat, naar Ons voorloopig oordeel, eventueel rechtsherstel allicht zou meebrengen, dat naar redelijkheid de boerenplaats, voorzoover gerequesteerde deze zelf in exploitatie heeft genomen, aan hem zou terugkeeren „vrij van pacht”;

O. ten aanzien van het gedeelte van de boerenplaats, dat gerequesteerde niet zelf in exploitatie heeft genomen, maar aan de medegerequesteerden Drent heeft verpacht, dat Wij het niet uitgesloten zouden achten, dat de Raad voor het Rechtsherstel aan requestanten voor dit gedeelte pachtrechten zou toekennen, indien zou komen vast te staan, dat zij zich bij de aankoop van de boerenplaats voornamelijk hebben laten leiden door de gedachte om gerequesteerde behulpzaam te zijn in de moeilijkheden, waarin hij toen verkeerde, in welk geval het immers van de zijde van gerequesteerde niet redelijk zou zijn om aan willekeurige derden als pachters de voorkeur te geven boven de requestanten, die hem in 1941 zoo edelmoedig van dienst waren, maar zulks Ons niet waarschijnlijk voorkomt, nu door een der requestanten ter terechtzitting is toegegeven dat hij in 1941, toen hij de boerenplaats wederom in exploitatie kreeg, een poging heeft gedaan om van de zijde van gerequesteerde een schadeloosstelling van f 5000 (volgens gerequesteerde f 10,000) te erlangen ter zake van het feit, dat gerequesteerde volkomen rechtmatig de vroegere pachtovereenkomst tegen het voorjaar van 1940 had opgezegd, welke houding terecht gerequesteerden vertrouwen in de goede intenties van requestanten heeft geschokt;

dat dit wantrouwen temeer gerechtvaardigd is, nu requestanten zich bij de transportacte dd. 13 Mei 1942 door de Treuhandgesellschaft m.b.H. „Omnia” de eigendomsrechten op de boerenplaats met terugwerkende kracht tot het voorjaar 1941 lieten overdragen, waardoor in strijd met de bedoeling van gerequesteerde hem de pachtpenningen c.q. de opbrengst over het jaar 1941 ontgingen;

O. dat in de tweede plaats requestanten zich na de bevrijding zonder eenige reserve tegenover gerequesteerde hebben verbonden om de boerenplaats, voorzoover de landerijen betreft, op 12 Maart 1946 en voorzoover het erf en de gebouwen betreft, op 1 Mei 1946, te ontruimen en Wij het niet waarschijnlijk achten dat zij bij wijze van definitief wettelijk rechtsherstel zouden worden ontslagen van deze na de bevrijding, zij het dan ook bij wijze van voorloopige minnelijke rechtsherstel, vrijwillig aangegane verbintenis;

O. dat Wij in deze omstandigheden geen termen aanwezig achten om aan requestanten hun vordering toe te wijzen en deze zullen ontzeggen; enz.

Aan den Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te Groningen.

Geven eerbiedig te kennen:

Durk de Vries en Harm de Vries, beiden van beroep landbouwer en wonende te Warffum, gemachtigde advocaat en procureur Mr. J. C. Hummelen te Groningen;

dat requestanten in het najaar van 1941 hebben gepacht van Aaltje Meyer van Dam te Groningen, gelijk deze aan requestanten heeft verpacht een boerenplaats in den Zuiderhorn in de gemeente Warffum, kadastraal bekend gemeente Warffum, sectie C, nummers 561, 564, 566 tot en met 572, 576 tot en met 580, 583, 1211 tot en met 1215 en 1269, ter grootte van dertig hectare dertien are tien centiare, tegen een pacht prijs van honderd tien gulden per hectare per jaar;

dat alstoen van deze pachtovereenkomst een voorloopig contract is opgemaakt door notaris B. Keijer te Warffum;

dat de gerequesteerde een Jood is in den zin van de bepalingen, tijdens de Deutsche bezetting van Nederland ten aanzien van de Joden uitgevaardigd;

dat toentertijd in verband met de maatregelen tegen de Joden geen schriftelijk contract door de Grondkamer kon worden goedgekeurd;

dat requestanten op 13 Mei 1942 alleen om gerequesteerde te helpen de onderhavige hoeve hebben gekocht van de Treuhandgesellschaft Omnia en daarbij mondeling met gerequesteerde werd overeengekomen, dat, zoodra gerequesteerde zelf weer eigenaar van een boerderij mocht zijn, hij deze terug kon krijgen;

dat gemelde koop is geschied voor f 54,235.80, welke koopsom echter niet is betaald, doch als hypotheek op het vaste goed is blijven rusten tegen 4 % rente;

dat requestanten bij gemelde koop aan kosten hebben betaald f 3653.05 aan notaris Keijer te Warffum en f 600 aan geschenken;

dat gerequesteerde alstoen aan requestanten heeft beloofd deze kosten aan hem terug te betalen, zoodra hij weder eigenaar der onderhavige hoeve zou zijn;

dat nu na de bevrijding van ons land de bedoeling van partijen tot haar recht moet komen en dat derhalve zoowel de koop d.d. 13 Mei 1942 nietig, althans ontbonden moet worden verklaard als de tusschen partijen in het najaar van 1941 gesloten pachtovereenkomst moet worden hersteld;

dat requestanten hunnerzijds reeds, overeenkomstig de bedoeling van partijen, na de bevrijding van ons land met gerequesteerde een overeenkomst hebben gesloten, waarbij gerequesteerde de onderhavige hoeve terugkocht;

dat nu ook op gerequesteerde de plicht rust mede te werken tot het herstel der verhouding tusschen partijen met betrekking tot de onderhavige hoeve, zooals partijen die tijdens de bezetting gewild hebben;

dat echter gerequesteerde in gebreke is gebleven de door requestanten bij den eersten koop betaalde kosten aan requestanten te vergoeden;

dat thans gerequesteerde weigert aan zijn verplichtingen uit de genoemde, in het na-

jaar van 1941 tusschen partijen gesloten pachtovereenkomst te voldoen, daar hij deze als van nul en geener waarde beschouwt;

dat notaris Keijer te Warffum weigert aan het verzoek, door requestanten tot hem gericht, om hen een afschrift van gemeld voorloopig pachtcontract te verstrekken, te voldoen;

dat inmiddels gerequesteerde de onderhavige hoeve heeft verpacht aan Jan Drent en Pieter Drent te Oostervalge, gemeente Warffum, ten deze mede gerequesteerden;

dat deze nieuwe pachters thans reeds bezig zijn het tot de onderhavige hoeve behoorende land te beploegen;

dat hier, daar door de maatregelen van den bezetter de in het najaar van 1941 tusschen partijen gesloten pachtovereenkomst niet geëffectueerd kon worden en in verband met die maatregelen gemelde koopovereenkomst tusschen partijen is gesloten, sprake is van een tijdens en tengevolge van de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa te niet gegane rechtsbetrekking, welke herstel behoeft en van een rechtsbetrekking, welke vernietiging, althans ontbinding behoeft met vergoeding van de door requestanten geleden schade;

dat derhalve de Raad voor het Rechts herstel bevoegd is de rechtsbetrekking tusschen partijen in hun oorspronkelijken staat overeenkomstig de bedoeling van partijen te doen herleven;

dat hier uit hoofde van onverwilden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt, aangezien de nieuwe pachters reeds met de bewerking van het tot de hoeve behoorende land begonnen zijn;

dat derhalve behandeling in kort geding ten deze gerechtvaardigd is;

Met verzoek, in afwachting van een definitieve beslissing van den Raad voor het Rechtsherstel voorloopig te beslissen bij beschikking uitvoerbaar bij voorraad, met of zonder zekerheidstelling, en op de minuut

1e. dat requestanten het gebruik houden en krijgen van de onderhavige hoeve;

2e. dat den gerequesteerden Aalje Meyer van Dam en Jan en Pieter Drent voornoemd het gebruik van de onderhavige hoeve ontzegd wordt met bevel tot ontruiming der hoeve met al de hunnen en het hunne en tot vrije terbeschikkingstelling der hoeve met overgifte der sleutels, met machtiging op requestanten om bij gebreke van voldoening hieraan binnen twee dagen na beteekening van de ten deze te geven beschikking deze ontruiming zelf te doen bewerkstelligen, door het ministerie van een deurwaarder, zoo noodig met behulp van den sterken arm;

3e. gerequesteerden te veroordeelen tot een dwangsom van f 50 per dag voor iederen dag, dat gerequesteerden in gebreke blijven aan den inhoud der beschikking te voldoen;

4e. gerequesteerden te veroordeelen in de kosten dezer procedure.

de medaille van verdienste van het Nederlandsche Roode Kruis en van de mobilisatie-medaille 1939/1940";

O. dat de bevoegdheid om de vorenbedoelde medailles te dragen niet kan worden beschouwd als een functie in den zin van art. 1 juncto art. 4 van het Tribunaalbesluit;

O. dat de vorenbedoelde maatregel derhalve niet is een maatregel, welken het Tribunaalbesluit kent;

O. dat mitsdien gewichtige redenen bestaan om het fiat-executie niet te verleenen ten aanzien van den vorenomschreven maatregel; enz.

9 October 1946 (af. 14)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 468—477

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

UITSPRAKEN TRIBUNALEN

No.	TRIBUNAAAL		
300.	Amsterdam	1946 3 Juni	Bureau voor afstammingsonderzoek voor arische echtgenooten.
304.	Almelo	1946 11 Juli	Uitwijken naar Duitsland.
308.	—	1946 18 Juli.	Verbeurdverklaring van photographiën.
323.	Zwolle	1946 31 Mei	Geen gevolg geven aan de bevelen der regeering.
310.	Amsterdam	1946 12 Aug.	Benoeming deskundige.
311.	—	1946 19 Aug.	Werkzaam als keuringsarts.
312.	's-Gravenhage	1946 16 Juli	Verzet tegen voorw. buitenvervolginstelling.
314.	Almelo	1946 8 Aug.	Volledige uitspraak.
316.	Assen	1946 22 Mei	Verzet tegen voorw. buitenvervolginstelling.
317.	Amsterdam	1946 6 Juni	Centrale Dienst voor Sibbekunde.
318.	—	1946 3 Juni	Ned. officier in krijgsgevangenschap.
319.	—	1946 5 Juni	Feiten begaan na verlies van Ned. nationaliteit.
320.	—	1946 3 Juni	Verbond v. Nederl. journalisten.
321.	—	1946 12 Juni	Verweer omtrent nietigheid dagvaarding verworpen.

BESCHIKKINGEN HOOGHE AUTORITEITEN

301.	's-Hertogenbosch	1946 5 Aug.	Fiat-executie geweigerd aangezien: Een maatregel is opgelegd wegens niet be- wezen gedraging.
302.	—	1946 5 Aug.	Geadviseerd ontzetting rechten te beperken.
303	's-Gravenhage	1946 22 Juli	Geadviseerde termijn der internering te zwaar wordt geacht.
305.	—	1946 1 Aug.	Er incongruentie bestaat tusschen motivee- ring en advies.
306.	—	1946 3 Aug.	De maatregel onvoldoende correctie oplevert.
307.	's-Hertogenbosch	1946 5 Aug.	Uit de uitspraak van het Tribunaal niet blijkt of de „desbewustheid” bij den be- schuldigde door het Tribunaal niet is aangenomen op grond van deszelfs mee- ning, dat daarvoor voldoende was, dat beschuldigde geacht moet worden te heb- ben kunnen weten, dat hij handelde in strijd met de belangen van het Neder- landsche volk.
309.	's-Gravenhage	1946 7 Aug.	De bewijslast omtrent de beëindiging van het lidmaatschap NSB niet juist verdeeld was.
313.	—	1946 13 Aug.	Maatregel niet op de wet steunt.
315.	's-Hertogenbosch	1946 5 Aug.	Niet vaststaat op welke bewijsmiddelen recht is gedaan.
316a.	's-Gravenhage		Voorw. veroordeeling is uitgesproken.
317a.	Groningen	1946 23 Aug.	Verbeurdverklaring v. toekomstige vermo- gensbestanddeelen verboden is.
318a.	's-Gravenhage	1946 19 Aug.	De verbeurdverklaring te beperkt is.
319a.	—	1946 16 Aug.	O. m. de telastgelegde gedragingen niet ge- qualificeerd zijn.

16 October 1946 (afl. 15)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 478—517

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

TRIBUNAAALBESLUIT

- Art. 1 N°. 266a, 267, 307.
 " 1 lid 1. N°. 242, 252.
 " 1 lid 1, al. 1. N°. 271, 272.
 " 1 lid 1, al. 2. N°. 254, 257, 261, 264, 268, 269, 271, 274, 275, 280, 282, 283, 287, 291, 300, 304, 311, 317, 331.
 " 1 lid 1, al. 3. N°. 239, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 256, 258, 263, 265, 268, 269, 275, 280, 282, 285, 289, 290, 291, 298, 299, 314, 318, 320, 321, 322, 322a, 330.
 " 1 lid 1, al. 4. N°. 249, 268, 273, 284, 285, 290, 299.
 " 1 lid 3. N°. 319.
 " 2 N°. 266a, 267.
 " 5 N°. 302, 328.
 " 6 N°. 241, 253, 274, 308.
 " 7 lid 5. N°. 288.
 " 23 lid 2. N°. 310.
 " 26 N°. 312.
 " 37 N°. 275.
 " 37 lid 4. N°. 251 266a, 267, 323.
 " 37 lid 5. N°. 251, 323.
 " 40 N°. 310.
 " 49 N°. 333.
 " 60 N°. 310.
 " 63 N°. 321, 329.
 " 64 4°. N°. 265a, 267.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Art. 277 N°. 266a, 267.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

Art. 37 N°. 250.
 " 40 N°. 274.

K. B. 23 Dec. 1944 Stbl. E 153

Art. 7 N°. 259, 262, 266, 270, 276, 277, 278, 281, 286, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 302, 303, 305, 306, 307, 308, 313, 315, 316a, 317a, 318, 319a, 323a, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 332, 333, 334, 335, 336.
 " 10 lid 3. N°. 260.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

Art. 26 N°. 316.
 " 27 N°. 312.
 " 29 N°. 266a.

K. B. 27 Aug. 1945 Stbl. F 148

Art. 1 N°. 285.

LANDOORLOGSREGLEMENT

Art. 52 N°. 322a.

No. 478.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 6 Juni 1946. (Mrs. De Boer, Van Regteren Altena, Bolkestein, Kapt. t. Zee v. d. Wetering de Rooy en Lt. Kol. van der Woude).

Aan eenige personen brieven schrijven, waarin aan die personen wordt opgedragen een bedrag aan geld te betalen ten behoeve van verdachte, bij gebreke waarvan hij zou zorgen, dat zij naar Duitschland zouden worden gevoerd.

De raadsman van verdachte betoogt, dat verdachte niet gebruik heeft gemaakt doch gedreigd heeft gebruik te maken van macht, gelegenheid enz., hetgeen niet is tenlastegelegd.

Dit verweer verworpen, daar de dreigbrieven, derhalve de bedreiging zelf, hier het aangewende middel oplevert en van dit middel is inderdaad gebruik gemaakt.

Het Hof verstaat „om” in art. 27 B.B.S. in den zin van „met het oogmerk om”.

(B.B.S. art. 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Cornelis Wallenburg, loopknecht, wonende te Utrecht, thans gedetineerd in het kamp te Amersfoort.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerateerd — heeft opgegeven en verklaard: Verdachte: dat hij, in of omstreeks 1944 te Utrecht een viertal dreigbrieven gezonden heeft, te weten, twee aan den hem bekenden Kors Koorn, een aan den hem bekenden Pieter Mackaay en aan den hem bekenden Dirk Johannes Balster; dat hij, verdachte, in elk der bedoelde brieven den betrokken geadresseerde opdroeg om een bedrag aan geld, varieerend van honderd tot vijfhonderd gulden, te brengen in het pakhuis der firma Muizenberg te Utrecht, gelegen in de Zuilenstraat, waar hij, verdachte, geregeld kwam; dat hij, verdachte, bovendien in elk der bedoelde brieven schreef, dat als het aan geadresseerde gevraagd bedrag aan geld niet ten spoedigste in voormeld pakhuis gebracht zou worden, dat ondergeteekende er dan wel zorg voor zou dragen, dat betrokken geadresseerde naar Duitschland zou worden getransporteerd, althans woorden van gelijken aard en strekking; dat hij, verdachte, bedoelden tweeden brief aan voornoemden Koorn met zijn, verdachtes, eigen naam onderteekend heeft; dat hij, verdachte, ten tijde van het schrijven van bedoelde brieven wist, dat Duitschland sedert 10 Mei 1940 oorlog voerde tegen Nederland;

O. dat een ambtseidig proces-verbaal dd. 19 October 1945, opgemaakt door Petrus Wilhelmus Muns, rechercheur van den Politieken Opsporingsdienst Utrecht-Stad, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter o.m. zakelijk inhoudt als voordien verbalisant ge-

dane opgave van: I. Kors Koorn: dat hij, in 1941 een aan zijn adres en aan zijn persoon gericht brief ontving, waarin hem werd bevolen een geldsbedrag van tweehonderd vijftig gulden te brengen in het pakhuis van de firma Muizenberg te Utrecht, gelegen in de Zuilenstraat;

dat als hij aan dezen oproep niet voldeed, de schrijver van bedoelden brief zou zorgen, dat hij, getuige, in Duitschland terecht zou komen;

dat hij, getuige, kort daarop een tweeden brief ontving van denzelfden aard als bovengemelden brief;

dat laatstbedoelde dreigbrief onderteekend was met den naam van C. Wallenburg;

II. Pieter Mackaay: dat hij in den winter van 1943 een dreigbrief ontving, waarin stond, dat, wanneer hij niet direct een geldsbedrag van vijfhonderd gulden in het pakhuis van de firma Muizenberg te Utrecht, gelegen aan de Zuilenstraat, zou bezorgen, hij naar Duitschland zou worden getransporteerd;

III. Dirk Johannes Balster: dat hij, in de maand September 1943 een dreigbrief ontving, waarin stond, dat hij binnen den kortst mogelijken tijd een geldsbedrag van honderd gulden moest komen brengen in het pakhuis van de firma Muizenberg te Utrecht, gelegen aan de Zuilenstraat, doch wanneer hij hieraan niet voldeed, de schrijver van den brief zou zorgen, dat hij, getuige, in een concentratiekamp in Duitschland terecht zou komen;

O. dat in de jaren 1943 en 1944 de Duitschers zooveel mogelijk Nederlandsche arbeidskrachten buiten Nederland en meestal in Duitschland tewerkstelden, waarbij de Duitschers geregeld gretig gebruik maakten van hen door Nederlandsche burgers gegeven namen en adressen van ieder, die voor bedoelde tewerkstelling in aanmerking zou komen;

O. dat door voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond van die feiten en omstandigheden tot de overtuiging is gekomen en bevesten acht, dat verdachte te Utrecht in of omstreeks 1944, opzettelijk gebruik makend van de gelegenheid hem door den vijand en het feit der vijandelijke bezetting geboden, met het oogmerk om na te melden personen wederrechtelijk in hun vermogen te benadeelen en zichzelf wederrechtelijk te bevoordeelen, aan Koorn, Mackaay en Balster ieder een brief heeft geschreven, waarin hij, verdachte, deze personen opdroeg een zeker bedrag aan geld te betalen ten behoeve van hem, verdachte, op de door verdachte in die brieven aangegeven wijze, bij gebreke waarvan hij zou zorgen, dat genoemde personen naar Duitschland zouden worden gevoerd;

O. dat de raadsman van verdachte heeft betoogd, dat verdachte niet gebruik heeft gemaakt van een hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden macht, gelegenheid of middel, maar dat hij

heeft gedreigd daarvan gebruik te maken, hetgeen niet is te laste gelegd;

dat het Hof daarin echter niet kan meegaan, omdat de aangifte, waarmede verdachte heeft gedreigd, niet tot een benadeeling van een ander of tot eigen of een anders bevoordeeling kon leiden, indien dit middel, ware de bedreiging volvoerd, zou worden aangewend, als de beoogde benadeeling of bevoordeeling niet zou volgen;

dat echter de dreigbrieven, derhalve de bedreiging zelf, hier het aangewende middel oplevert en van dit middel inderdaad is gebruik gemaakt; enz.

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken en het Hof art. 27 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht in dien zin verstaat, dat „om” wordt gelezen als „met het oogmerk om”;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken.

(Volgt veroordeeling tot gevangenisstraf voor den tijd van tien maanden met aftrek der bewaring. *Red.*)

No. 479.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 19 Juni 1946.
(Mrs. Ruys, Vliegen, Rohling, Kapt. t. Zee v. d. Berg en Lt.-Kol. Boswijk).

Aan de Nederlandsche Landwacht mededeelen, dat iemand was gedeserteerd uit de S.S. en zich te Hoorn schuil hield. Het verweer van den raadsman, dat art. 26 B.B.S. in casu niet van toepassing zou zijn, omdat het hier betrof blootstellen aan opsporing en vervolging van personen, die in vreemden krijgsmacht waren getreden en dus als vijanden van het Nederlandsche volk moesten worden beschouwd, verworpen als in strijd met tekst en bedoeling van dat artikel.

(B. B. S. art. 26).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Geertruida Kenter, zonder beroep, wonende te Hoorn, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat ter terechtzitting heeft opgegeven en verklaard:

de verdachte: dat zij in Februari 1945 te Hoorn aan een Duitscher, die commandant was van de Nederlandsche Landwacht aldaar, heeft medegedeeld, dat een zekere Jan Foks gedeserteerd was uit de S.S. en dat hij zich bevond in het perceel Watertje 6 te Hoorn; dat zij Nederlandsche was op het moment, waarop zij deze aangifte deed; dat het

haar bekend was, dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal, gedagteekend 11 October 1945 en opgemaakt door Doeke Dam, wachmeester der Koninklijke Marechaussee, en Hotze Cornelis Dijkstra, beiden recherché bij den Politieken Opsporingsdienst te Hoorn, o.m. inhoudt als verklaring van:

1. Willem Abraham van der Spek: dat hij in het voorjaar van 1945 dienst deed bij den Landwacht te Hoorn in de functie van schaarleider; dat bij dit onderdeel enkele leden van de Deutsche groene politie waren ingedeeld; dat omstreeks Februari van dat jaar een vrouw aan een dezer leden van de Deutsche politie heeft medegedeeld, dat zich in het perceel Watertje No. 6 te Hoorn een ondergedoken lid van de Deutsche Weermacht verborgen hield; dat de naam van bedoelden soldaat Foks was; dat na bekomen opdracht door hem een huiszoeking is verricht in bedoeld perceel, alwaar werden aangetroffen twee personen beiden genaamd Foks, die bekenden bij den Landstorm Nederland te hebben gediend en bij dat onderdeel te zijn gedeserteerd; dat deze personen daarop zijn gearresteerd en overgebracht naar het gebouw van de Landwacht te Hoorn;

en als verklaring van Willem Foks: dat zijn broer Jan Foks, die evenals hij gediend had bij den Landstorm Nederland in het begin van het jaar 1945 was ondergedoken en zich in de woning van hem, Willem Foks, verborgen hield; dat op 18 Februari 1945 een huiszoeking plaats vond door de Landwacht, waarbij hijzelf en zijn broer wegens desertie werden gearresteerd en overgebracht naar het gebouw van de Landwacht te Hoorn;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte te Hoorn, in Februari 1945, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand, aan de Nederlandsche Landwacht heeft medegedeeld, dat zekere Jan Foks was gedeserteerd uit de S.S. en zich schuil hield in het perceel Watertje 6 te Hoorn, en aldus:

opzettelijk Foks voornoemd heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat de raadsman van verdachte o.m. heeft betoogd, dat in deze artikel 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht niet van toepassing zou zijn, daar het hier betrof het blootstellen aan opsporing en vervolging van personen, die in vreemden krijgsmacht waren getreden en dus als vijanden van het Nederlandsche volk moesten worden beschouwd,

doch het Hof dit verweer als in strijd met tekst en bedoeling van gemeld artikel verwerpt;

O. dat niet gebleken is en ook niet door verdachte of haar raadsman is aangevoerd, dat verdachte de bedoeling had het algemeen belang te dienen, doch het Hof integendeel aanneemt, dat verdachte gehandeld heeft om de belangen van den vijand te dienen, enz.;

(Volgt veroordeeling tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren met aftrek der bewaring, te ondergaan in R.W.I. en ontzetting der rechten voor den tijd van tien jaren. *Red.*)

No. 480.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 17 April 1946.
(Prof. Dr. Van Hamel, Mrs. Lamers en Mijnlieff, Gen.-Maj. b. d. v. d. Bent en Sch. b. N. b. d. Jolles).

Zaak van Maarten Scheffer, een der beulen van Ommen. Doodstraf.

I. Staatsdienst (Kontroll Kommando).

II. Belast zijn met de bewaking en het toezicht op de in het kamp te Ommen opgenomen gevangenen; die gevangenen met de kolf van een geweer, zoomed met een zweep op het ontbloote bovenlijf slaan, schoppen, gramphoonplaatjes laten draalen en robben.

(Sr. artt. 101, 300; B.B.S. art. 24.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Maarten Scheffer, los werkman, wonende te Koog a/d Zaan, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gereleerd — hebben opgegeven en verklaard:

1. Getuige Diepgrond: a. dat hij verdachte in Juni 1943 heeft leeren kennen; dat verdachte toen als gevangene in het strafkamp te Ommen is gekomen; dat hij, Diepgrond, toen Lagerführer van dat strafkamp was; dat er, daar er een tekort aan bewakingspersoneel was, verschillende gevangenen daarvoor gevraagd zijn; dat verdachte zich toen vrijwillig heeft gemeld bij het Kontroll Kommando; dat verdachte een grijs-groene uniform heeft aangekregen met een band om den linker-onderarm, waarop in het zilver stond gebordeerd „Kontroll Kommando” en op de rechterkraag een zwarte spiegel, waarop in zilver stond geborduurd „K.K.”; dat verdachte was gewapend met een geladen geweer, tijdens den dienst in het kamp en bij bewaking van gevangenen buiten het kamp; dat aan alle leden van het Kontroll Kommando munitie is verstrekt, waarmede de geweren geladen moesten worden; dat hij, Diepgrond, tegen degenen, die bij het Kontroll Kommando in

dienst kwamen, heeft gezegd, dat zij in dienst van het Rijkscommissariaat kwamen; dat verdachte als K.K. man voedsel van het Wehrmachtslager ontving en op een militair Fahrschein vrij kon reizen; dat verdachte als K.K.-man in Duitschen dienst was; dat het Kontroll Kommando een Duitsche instelling was, staande onder het Rijkscommissariaat; b. dat verdachte als K.K.-man belast met de bewaking van gevangenen in het kamp, die gevangenen aanjoeg, kortaf en ruw in de mond tegenover hen was; dat het Lager onder het Rijkscommissariaat stond;

2. Getuige de Vrij: a. dat verdachte omstreeks Juni 1943 in het te Ommen gelegen strafkamp zich vrijwillig als K.K.-man heeft opgegeven; dat verdachte als zoodanig was belast met de bewaking en het toezicht over de in gemeld kamp opgenomen gevangenen; dat verdachte als lid van het Kontroll Kommando, dat onder het Deutsche Rijkscommissariaat stond, in Duitschen dienst was; b. dat verdachte de gewoonte had, als hij het geweer aan de schouder droeg, de kolf van het geweer naar voren te gooien en zoo de gevangenen die voor hem uitliepen in de lendenen te raken; dat hij zulks meermalen heeft gezien; dat hij wel gevangenen heeft gesproken, die zeiden, dat verdachte hen met de zweep geslagen had;

3. Getuige Jongens: dat hij in Augustus 1943 ruim een week in het concentratiekamp te Ommen heeft doorgebracht en aldaar verdachte heeft leeren kennen; dat verdachte K.K.-man was, gewapend met een geweer; dat verdachte als zoodanig gevangenen bewaakte; dat hij gezien heeft, dat verdachte verschillende personen sloeg met de kolf van een geweer; dat hij gezien heeft, dat verdachte gevangenen, die rondjes moesten loopen en daarbij door vermoeidheid uitvielen, met de zweep op het ontbloote bovenlijf sloeg; dat hij wel gezien heeft, dat bij sommige gevangenen na zoo'n ranselpartij het bloed bij hun ruggen neerliep;

4. Getuige Zuyderduyn: dat verdachte omstreeks Juni 1943 als gevangene in het strafkamp te Ommen, werd binnengebracht; dat hij, Zuyderduyn, in dat kamp als schilder werkzaam was; dat verdachte later vrijwillig bij het Kontroll Kommando is gegaan en als zoodanig belast met de bewaking over de in het kamp opgenomen gevangenen; dat verdachte de gewoonte had, om met zijn geweer, hetwelk hij aan de schouder droeg, de kolf van dat geweer naar voren te wippen en zoo een gevangene tegen de rug een tik te geven; dat hij, Zuyderduyn, bij ondervinding weet, dat die tikken behoorlijk aankwamen; dat de gevangenen, als deze met verdachte uit werken moesten, een slechten dag hadden; dat verdachte dan die gevangenen den heelen dag achterna joeg en de kolf van zijn geweer op bovenbedoelde wijze gebruikte; dat verdachte in zijn optreden tegenover de gevangenen sadistisch en hondsche was; dat verdachte tegen hen vloekte en schold, raasde en tierde; Verdachte: a. dat hij te Ommen in het

jaar 1943 vrijwillig in dienst getreden is bij het Kontroll Kommando; dat hij Nederlander was en wist, dat Nederland in oorlog was met Duitsland; b. dat hij als K.K.-man was belast met de bewaking van en het toezicht over de in het kamp te Ommen opgenomen gevangenen; dat hij wel eens een gevangene een klap heeft gegeven;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal, No. 430E/45, dd. 3 Januari 1946, van Dirk IJff, hulprechercheur bij den Politieken Opsporingsdienst te Zaandam, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Jelleke Kielstra: dat hij van 19 Juni 1943 tot Januari 1944 als gevangene heeft gezeten in het concentratiekamp te Ommen; dat hij de derde week mee moest met een ploeg gevangenen, om boomen te sjouwen; dat Scheffer over die ploeg opzichter was; dat Scheffer K.K.-man was; dat Scheffer hem toen eenige keeren met de kolf van een geweer, waarmede Scheffer gewapend was, op zijn Kielstra's rug heeft geslagen; dat hij daarvan eenige blauwe gevoelige plekken heeft gekregen, die hem eenige dagen last hebben bezorgd;

O. dat door voormelden inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen, de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte:

I. te Ommen in het jaar 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende, dat Duitsland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitsland is getreden in Staatsdienst, namelijk bij het Kontroll Kommando;

II. te Ommen in het jaar 1943 in een aldaar gelegen straffkamp opzettelijk mishandelend een of meer in dat kamp opgenomen gevangenen, gewelddadig met de kolf van een geweer tegen hun lichamen heeft geslagen of gestooten, waardoor die gevangenen pijnlijk werden getroffen, en opzettelijk mishandelend een in dat kamp opgenomen gevangene gewelddadig met een zweep op het ontbloote bovenlijf heeft geslagen, waardoor deze persoon, bij wien ten gevolge daarvan het bloed langs zijn rug liep — pijnlijk werd getroffen, bij al welke handelingen verdachte gebruik heeft gemaakt van de macht en de gelegenheid, welke hem daartoe door den vijand werd geboden, doordat hij door de Deutsche Overheid was aangesteld bij het Kontroll Kommando en als zoodanig was belast met de bewaking en het toezicht over de in voormeld kamp opgenomen gevangenen; enz.;

O. dat het Hof op grond van het gedrag van verdachte ter terechtzitting en in den druk door hem gemaakt, geen aanleiding heeft gevonden, een psychiatrisch onderzoek ten aanzien van verdachte te gelasten;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken; dat immers een der

meest weerzinwekkende handelingen, welke een Nederlander in den bezettingstijd heeft kunnen begaan, is het vrijwillig in dienst van den bezetter de bewaking op zich te nemen over de door dezen gestrafte landgenooten en zulks dan te doen met dusdanige ruwheid, wreedheid en hardvochtigheid (zooals het met een kruiwagen op het lichaam van gevangenen gooien, schoppen, grammophonplaatjes laten draaien en robben), dat daardoor onder de gestraften de roep van „een der beulen van Ommen” wordt verworven;

(Volgt veroordeeling tot de doodstraf en ontzetting der rechten voor het leven met verlof tot cassatie, Red.).

No. 481.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 2 Mei 1946. (Mrs. De Boer, Visser, Jhr. Rutgers van Rozenburg, Kapt. t. Zee Van de Wetering de Rooy en Lt. Kol. Van der Woude).

Hulpverleening aan den vijand:

1. In December 1940 en Januari 1941 aan een aannemer van de Deutsche Weermacht, ijzerwerk leveren voor de bouw van 34 hangars op en bij het vliegveld Soesterberg.

2. Van September 1943—September 1944 aan een aannemer van de Deutsche Weermacht spanten voor betonnen versperringsmuren en „gels” (versperringsmateriaal) leveren.

Verwerping van het verweer, dat het werken aan vliegvelden ingevolge het Volkenrecht voor de bevolking van een bezet gebied geoorloofd is.

Uitvoerige strafmotivering.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen I. Wilhelmus Gerardus van Bentum, firmant van de firma Gebr. van Bentum te Jutphaas, wonende te Jutphaas, II. Adrianus Johannes van Bentum, firmant van de firma Gebr. van Bentum te Jutphaas, wonende te Jutphaas.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat het Hof, door de verklaringen van de ter terechtzitting gehoorde getuigen en van ieder der verdachten voor zoover hem betreft alsmede door den inhoud van de hierboven vermelde ambtseedige processen-verbaal, een en ander voor zoover de inhoud hierboven is geciteerd, bewezen acht en daartoe de overtuiging heeft bekomen, dat verdachten, Nederlanders zijnde, gedurende den tijd, dat — naar hun bekend was — Duitsland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, te Jutphaas, als firmanten van de Venootschap onder de firma Gebr. van Bentum, opzettelijk ten voordeele van Duitsland:

1. in de maanden December 1940 en Januari 1941, aan de N.V. Schumacher Bouwbedrijf te Utrecht, aannemer van de Duitse weermacht, hebben geleverd ijzerwerk voor de bouw van circa 34 hangars op en bij de Duitse weermacht in gebruik zijnde vliegveld te Soesterberg;

2. in het tijdvak April 1943—September 1944, aan de firma Godijn, aannemer van de Duitse weermacht, hebben geleverd circa 1300 spanten voor betonnen versperringsmuren en circa 3300 zelfvervaardigde z.g.n. „igels” (zijnde versperringsmateriaal, bestaande uit 3 stuks kruiselings aan elkander gelaschte deelen van spoorwegrails), welke spanten en igels door de Duitse weermacht werden gebruikt in het kader der tegen de geallieerden gerichte oorlogsvoering;

O. dat de feiten en omstandigheden, welke reden geven tot de beslissing, dat de verdachten de hun ten laste gelegde en hierboven bewezen feiten hebben begaan, zijn, die vermeld in bovenstaande bewijsmiddelen;

O. dat het vliegveld Soesterberg, naar algemeen bekend was, ten tijde van den oorlog bij de Duitse weermacht in gebruik was;

O. voorts, dat waar verdachten er mede bekend waren, dat Deutschland met Nederland in oorlog was, zij moeten hebben geweten, dat de ijzerwerkleveranties aan de N.V. Schumacher Bouwbedrijf te Utrecht (aannemer van de Duitse weermacht) ten voordeele van Deutschland geschiedde;

O. ten aanzien van de leverantie door verdachten aan de firma Godijn, dat het was, dat in het tijdvak April 1943—September 1944, voorwerpen als daar zijn spanten en igels alleen werden vervaardigd ten behoeve van de Duitse weermacht en verdachte Mitsdien moeten hebben begrepen ook met deze leveranties een Duitsch belang te dienen, zelfs al zouden verdachten uitermate slecht werk hebben afgeleverd;

O. dat derhalve is bewezen dat het opzet van verdachten was gericht op hulpverleening aan den vijand;

O. dat de raadsman van verdachten ten aanzien van de sub 1 vermelde leveranties weliswaar heeft betoogd, dat het werken aan vliegvelden ingevolge het volkerenrecht voor de bevolking van een bezet gebied geoorloofd en daarom hier een uitzondering aanwezig zou zijn op de bepalingen van de toepasselijkheid der Nederlandsche strafwet,

dat echter het volkerenrecht en in het bijzonder het Landoorlogreglement zich wel bezig houdt met de verhouding tusschen oorlogvoerende landen en met de verplichtingen, welke uit die verhouding voor regeering, krijgsmacht en bevolking van een oorlogvoerend land tegenover regeering, krijgsmacht en bevolking van den vijand voortvloeien, maar niet met de verplichtingen van de bevolking van een bezet gebied tegenover het eigen land;

dat dus de vraag of verdachten tegenover hun eigen land verplicht waren zich te onthouden van werkzaamheden voor den vij-

and, niet door het Volkerenrecht wordt beheerscht;

dat ook niet aan de regelen van het Volkerenrecht eenige bevoegdheid van den vijand kan worden ontleend om zulke werkzaamheden te vorderen;

dat immers het Landoorlogreglement, en in het bijzonder art. III, de uitoefening der feitelijke macht van den bezetter in het bezette gebied beperkt en regelt maar hem geen bevoegdheden toekent;

dat dus verdachten, indien de vijand al zeer zeker onder vakmensen, gelijk verdachten zijn, van algemeene bekendheid zijn feitelijke macht had aangewend, om verdachten tot het verrichten der werkzaamheden te brengen — waarvan niets is gebleken —, de gewone strafuitsluitingsgronden van toepassing zouden kunnen zijn, maar geen beroep op de bepalingen van het volkerenrecht; enz.

O. dat na temelden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden, waaronder dit is begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, dat verdachten, die slechts een zaak van beperkten omvang hadden en bovendien als eenvoudige dorpsmeden hun zaak tot dien omvang hadden opgevoerd, wellicht den ernst van hetgeen zij deden niet ten volle hebben beseft, nu zij om zich heen, vooral in de metaalindustrie, tal van veel grootere zaken zagen, die bestuurd werden door menschen van wie men krachtens hun ontwikkeling meer onderscheidingsvermogen dan van hen mocht verwachten, en die eveneens voor den vijand werkten, vaak op nog veel grootere schaal;

dat het Hof op dezen grond van verdachten een lichte straf in verhouding tot den ernst van het feit meent te moeten opleggen; enz. (volgt veroordeeling van beide verdachten tot een jaar gevangenisstraf in R.W.I. en ontzetting der kiesrechten voor 15 jaar en van het recht tot bekleeding van ambten voor het leven, *Red.*).

No. 482.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 3 Juni 1946. (Mrs. v. Vollenhoven, Massink, Rensma, Kol, van Voort huysen, Hoofdoff. M.S.D. 1e klasse Kwak.

Treden in Duitsehen Staatsdienst (Ordnungspolizei).

Als wachtmeester bij dezen dienst deel uitmaken van een vuurpeleton en neerschieten van eigen landgenooten.

Beroep op overmacht verworpen. Doodstraf.

(Sr. artt. 101, 102).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Eppe Oosting, laatste-lijk wachtmeester der Ordnungspolizei, wonende te Uithuizermeeden, thans gedetineerd in de Strafgevangenis te Rotterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij

I. te Rotterdam, althans in Nederland in of omstreeks de maand September 1944, Nederlander zijnde, vrijwillig in Duitschen Krijgs-, Staats- of publieken dienst is toegetreden tot de Ordnungspolizei, wetende dat Duitschland toen met Nedeland in oorlog was;

II. in of omstreeks het tijdvak tusschen October 1944 en Mei 1945 te Rotterdam, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele van den vijand, als wachmeester bij de Ordnungspolizei, deel uitmakend van een vuurpeloton, op het Hofplein, den Pleinweg, de Hoflaan en op de schietbaan aan den Kralingscheweg, tezamen en in vereeniging met een aantal collega's, Nederlanders, die door of vanwege het vijandig burgerlijk of militair Gezag waren gearresteerd, zonder vorm van proces, heeft doodgeschoten, althans heeft neergeschoten;

O. dat verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven:

dat hij onder invloed van zijn grootvader en zijn ouders, allen lid van de N.S.B., op 16-jarigen leeftijd sympathiseerend lid van die beweging is geworden, en dit is gebleven tot aan de capitulatie van Duitschland;

dat hij via den arbeidsdienst is gekomen bij de politie en een opleiding te Schalkhaar heeft genoten, waarna hij is geplaatst bij de Politiecompagnie aan de Westersingel te Rotterdam;

dat die compagnie in September 1944 werd ontbonden en hij toen de keus had of in dienst te gaan bij de Rotterdamsche plaatselijke politie, of bij de Deutsche Ordnungspolizei;

dat de Deutsche commandant van de compagnie hem toen geraden heeft de Ordnungspolizei te kiezen, omdat hij dan van de Duitschers de bescherming zou krijgen die hij als N.S.B.-er noodig had, terwijl er voor hem als N.S.B.-er bij de Rotterdamsche politie toch geen plaats was;

dat hij dezen raad gevolgd heeft en aldus in September 1944 te Rotterdam vrijwillig is toegetreden tot de Deutsche Ordnungspolizei, met de bedoeling zich op die wijze onder de Deutsche bescherming te stellen;

dat hij toen Nederlander was en, gelijk ook nadien wist dat Nederland toen met Duitschland in oorlog was;

dat hij bij die politie als wachmeester dienst heeft gedaan vanaf dat tijdstip tot in Mei 1945;

dat hij op zekeren dag in October of November 1944 te 4 uur n.m. te Rotterdam moest aantreden en hem toen door den Duitschen commandant werd medegedeeld, dat hij deel zou uitmaken van een executiepeloton, waarna hij met een aantal collega's vervoerd is naar de schietbaan aan de Kralingsche weg, alwaar het peloton werd opgesteld tegenover een aantal slachtoffers;

dat hem toen verklaard werd, dat die menschen Nederlanders waren, die door de Duit-

schers waren gearresteerd, omdat zij zich aan plundering hadden schuldig gemaakt;

dat hij daarop met zijn collega's bevel kreeg op de menschen, mikkend op de hartstreek, te schieten, en hij dat ook gedaan heeft;

dat dadelijk na het salvo de man, waarop hij gemikt en geschoten had, is neergevallen; dat hij sedertdien vurig gehoopt heeft, dat dit de eerste en de laatste keer zou zijn, dat hem zoo iets zou worden opgedragen;

dat hij echter eenigen tijd later in diezelfde maanden nogmaals aan zulk een executie aldaar heeft deelgenomen;

dat hij in Maart en April 1945 in zijn voormelde hoedanigheid opnieuw, gevolg gevend aan daartoe strekkende bevelen, als lid van een door de Ordnungspolizei gevormd executiepeloton deel heeft genomen aan executies van door de Duitschers gearresteerde Nederlanders;

dat dit waren de executies van telkens 20 Nederlanders op het Hofplein, en de Pleinweg te Rotterdam, en eenige weken later aan de Hoflaan aldaar;

dat ook bij die gelegenheden het slachtoffer, waarop hij, op de hartstreek mikkend, heeft geschoten, dadelijk na het salvo is neergevallen;

dat hem beide dagen vóór het uitrukken uit de kazerne door den Duitschen commandant is medegedeeld, dat hij van een executiepeloton zou deel uitmaken;

dat hem verder vóór de executie aan de Hoflaan is gezegd, dat het hier betrof een repressaille van Deutsche zijde, omdat zekere wachmeester Tetenburg door de verzekerde beweging was neergeschoten;

dat Willem Komdeur en Derk Willem Jan Lensink, wier verklaringen hem ter terechtzitting zijn voorgelezen, ook deel uitmaakten van de Ordnungspolizei en van de executiepelotons; enz.

O. dat het Bijzonder Gerechtshof met eenparigheid van stemmen op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bevoegd acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem telastgelegde heeft begaan;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden, waarbij het Hof ten aanzien van het tweede feit oordeelt, dat verdachte, die aan executies van Nederlanders deelnam, in Duitschen dienst en op Duitsch bevel, daaruit heeft moeten begrijpen en derhalve heeft geweten en begrepen, dat zijn handelingen strekten ten voordeele van Duitschland;

O. dat het eerste feit betreft, dat de Ordnungspolizei was een politieorgaan van den Duitschen staat, en dienst bij dat orgaan derhalve als Duitschen staatsdienst is aan te merken;

O. dat derhalve het aldus bewezen oplevert de misdrijven van:

1. Als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland

in oorlog is, strafbaar gesteld bij de artt. 101 Sr. in verband met art. 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr. in verband met art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. omtrent verdachte's strafbaarheid:

a. ten aanzien van het eerste feit: dat de raadsman heeft aangevoerd, dat verdachte tot zijn daad is gekomen uit angst voor de gevaren die hem als N.S.B.-er van de zijde van de Nederlandsche bevolking bedreigden;

dat verdachte derhalve gehandeld heeft door overmacht gedrongen, omdat hij geen weerstand kon bieden aan de uit die angst resulteerende drang, die de vrije wilsvorming, het rustig en redelijk overleg heeft verstoord of belemmerd;

dat verdachte ter terechtzitting in den breede heeft uiteengezet, hoe hij ertoe is gekomen de Ordnungspolizei te verkiezen boven de Rotterdamsche Politie, en het Hof, mede op grond van de verklaringen, wil aannemen, dat angst één der motieven was, die hem tot zijn daad gebracht hebben;

dat het Hof echter niet des raadsman's inzicht deelt, dat verdachte zoozeer door die angst overheerscht is geweest, dat van vrije wilsvorming niet kon worden gesproken; ook uit verdachte's eigen verklaring blijkt in tegendeel, dat hij welbewust zijn plicht als Nederlander, zich te onthouden van vijandelijken dienst, achtergesteld heeft bij zijn persoonlijk belang, zich als N.S.B.-er onder Deutsche bescherming te stellen;

b. ten aanzien van het tweede feit: dat de raadsman heeft aangevoerd, dat verdachte door zijn dienstnemen staatlooze was geworden en geheel kwam te staan onder Deutsche krijgstucht en uit dien hoofde de hem opgelegde taak had uit te voeren;

dat deze minderjarige verdachte weliswaar door dienst te nemen zijn Nederlanderschap niet heeft verloren, doch dit punt naar 's Hof's oordeel voor den door den raadsman opgeworpen vraag niet van belang is;

dat immers, ook indien moest worden aangenomen, dat de betrokken bevelen als bevoegd gegeven zouden kunnen worden aangemerkt, ofwel verdachte ze als zoodanig mocht beschouwen, een beroep op die bevelen niet kan baten aan verdachte, die zich zelve vrijwillig heeft geplaatst in een zoodanige positie, waar hij opdrachten, strijdig met het Nederlandsche belang moest verwachten;

dat de raadsman voorts heeft aangevoerd, dat verdachte aan de executies deelnam door overmacht gedrongen ook in dier voege, dat hij nog verkeerde onder de nawerking van de angst, die hem tot dienstnemen dreef;

dat echter vooreerst verdachte niet met vrucht een beroep kan doen op overmacht daaruit voortspruitend, dat hij zich bevond in de feitelijke macht van de Duitschers, nu hij zich zelf uit vrijen wil in die positie heeft geplaatst;

dat voorts het Hof, zelfs indien het Hof

zou willen aannemen, dat verdachte toen hij de eerste maal voor het feit van een executie werd gesteld, niet geweten heeft, hoe zich daaraan te onttrekken, vaststelt, dat verdachte dan toch nadien geweten heeft dat ook dergelijk werk van hem verlangd werd, en verd. zich toen daarom aan het dienstverband had behooren te onttrekken, en dit ook had kunnen doen;

dat verdachte, toen hij dit niet deed, in ieder geval toen hij opnieuw bij het aantreden vernam, wat van hem verlangd zou worden, dienst had behooren te weigeren;

dat het Hof niet voorbij ziet, dat een en ander voor verdachte ernstige gevolgen had kunnen hebben, doch oordeelt, dat hij de onzekere kans op eigen, wellicht hoogst ernstige moeilijkheden, had behooren te verkiezen boven het deelnemen aan de executie van onschuldige Nederlanders, zijn eigen landgenooten; enz.;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den ernst van de gepleegde feiten en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder zij zijn begaan; mede gelet op den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte, waarbij het Hof oordeelt, dat ondanks des verdachten jeugdigen leeftijd, de door hem verrichte hulpverleningshandelingen zulk een hoogst ernstig karakter dragen, dat slechts de zwaarste straf, die het recht kent, daarmede in overeenstemming is; enz. (Volgt veroordeeling tot de doodstraf, met verlof tot cassatie, *Red.*).

No. 483.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 18 April 1946.
(Mrs. de Boer, van Regteren Altena, Visser, Kapt. t. Zee van de Wetering de Rooy en Lt.-Kol. van der Woude).

Krijgsdienst (Volkssturm).

Het Hof rekent verdachte zwaar aan, dat deze heeft dienst genomen in het kader van de levée en masse; veel van den ernst van het feit wordt weggenomen door de omstandigheid, dat de Volkssturm in de eerste verte niet aan zijn doel heeft beantwoord.

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Willem Rohbock, handelsbediende, wonende te Utrecht, gedetineerd in het Fort „De Bilt” te Utrecht.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en bijzonderheden vaststaan en het Hof wet. tig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen:

dat verdachte, Nederlander zijnde, gedurende den tijd dat — naar hem bekend was — Duitschland den op 10 Mei 1940 aange-

vangen oorlog voerde tegen het Koninkrijk der Nederlanden, omstreeks het voorjaar 1945 te Berlijn opzettelijk ten voordeele van Duitschland vrijwillig in Duitschen krijgsveld is getreden bij de „Volkssturm” enz.;

O. dat het Hof verdachte zwaar aanrekenent, dat deze heeft genomen in het kader van de levée en masse, welke voor het volk van den vijand ter uiterste verdediging van diens landgrenzen was bestemd, al wordt veel van den ernst van het feit weggenomen door de omstandigheid, dat de Volkssturm in de verste verte niet aan zijn doel heeft beantwoord;

(Volgt veroordeeling tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren (in R.W.I.) en ontzetting der rechten voor het leven, *Red.*)

No. 484.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 11 Maart 1946. (Mrs. Ruys, Houthoff, de Flines, Gen.-Maj. b. d. Baron Van Voorst tot Voorst en Kapt. t. Zee Van der Sande Lacoste).

A. Staatsdienst (Einsatzstab Rosenberg).

B. Als controleur bij die Einsatzstab Rosenberg aan den chef bij de Dienststelle Amsterdam de verblijfplaats van Joden mededeelen, vrijheidsberoving van negen personen tengevolge hebbende. Doodstraf.

(Sr. artt. 101, 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Henricus Johannes van Wijk, slager, wonende te Amsterdam, geïnterneerd in het kamp te Castricum, thans verblijvende in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

Post alia:

O. dat het in 1943 van algemeene bekendheid was, dat de Duitschers zich hier te lande beijverden de joden uit de samenleving te verwijderen en zij deze daartoe in concentratiekampen samenbrachten en daar gevangen hielden;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte

A. te Amsterdam in het jaar 1942 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende, dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst, namelijk bij de „Einsatzstab Rosenberg” zulks in de functie van controleur;

B. te Amsterdam in de jaren 1942 en 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele

van den vijand als controleur werkzaam is geweest bij de „Einsatzstab Rosenberg” en alzoo opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

C. te Amsterdam in de maand September 1943 opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand aan zijn chef bij de Dienststelle Rosenberg heeft medegedeeld, dat op de zolderverdieping van het perceel Niersstraat no. 18 te Amsterdam zich jodenmenschen bevonden en aldus:

1. opzettelijk de vorenbedoelde personen, zijnde een echtpaar Locher, een echtpaar Kompinski met kind, nog een echtpaar Kompinski, een dochter van Locher en Jozef Wijnberg heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de vrijheidsberoving der vorenbedoelde 9 personen tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend; enz.;

O. ten aanzien van de op te leggen straf, dat naar het oordeel van het Hof in dit geval, waarin zeer waarschijnlijk negen personen door de schuld van verdachte den dood hebben gevonden, de zwaarste straf moet worden opgelegd;

dat verdachte wel heeft aangevoerd, dat zijn houding uit angst is te verklaren, doch vooreerst hij zelf zich in deze positie heeft geplaatst door bij een instelling in dienst te treden, welke een van de schandelijkste bedrijven van de Deutsche overheid vormde, en voorts niet aannemelijk voorkomt, dat hij zuiver uit angst zijn chef waarschuwde, nu hij een vrouw en een kind, die reeds uit het huis waren ontsnapt, daarin liet terugbrengen, hetgeen er op wijst, dat hij geen enkel bezwaar had met dit soort Deutsche maatregelen mede te werken; (Volgt veroordeeling tot de doodstraf en ontzetting der rechten voor het leven, *Red.*)

No. 485.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 29 Maart 1946. (Prof. Dr. Van Hamel, Mrs. Lamers, Mijnlieff, Gen.-Maj. b. d. v. d. Bent en Sch. b. N. b. d. Jolles).

Hulpverlening aan den vijand; Als lid van de Landwacht Nederland werkzaam zijn bij het bewaken van gebouwen.

De Landwacht Nederland was opgericht om den Duitschen bezetter hier te lande behulpzaam te zijn.

Verdachte moet in zijn bewustzijn ook hebben opgenomen en heeft zulks ook op-

genomen, dat die bewaking zich ook kon uitstrekken tot bij de Duitschers in gebruik zijnde perceelen en voor de Deutsche oorlogsvoering belangrijke objecten.

Straf: drie jaar gev. straf met aftrek en ontzetting uit de rechten.

(Sr. art. 102.)

(Aldus in zake contra H. van Zuylen, gedetineerd).

No. 486.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 10 Mei 1946. (Prof. Dr. Van Hamel, Mrs. Mijnlief, Schölvincq, Gen.-Maj. v. d. Bent en Sch. b. N. Jolles).

Krijgsdienst (Waffen S.S.).

Gevangenisstraf, gedeeltelijk onvoorwaardelijk, gedeeltelijk voorwaardelijk, met hulp en steun van de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten.

(Sr. artt. 14a e.v., 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Martinus Johannes Pel, zonder beroep, wonende te Utrecht, thans verblijvende in het Huis van Bewaring II te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat door voormelden inhoud van vorstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond van die feiten en omstandigheden tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat de verdachte te Utrecht op 20 Dec. 1944, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland alstoen met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsdienst, namelijk bij de Waffen S.S. (Landstorm Nederland); enz.

Rechtdoende: enz.

Post alia:

Veroordeelt voornoemden verdachte Martinus Johannes Pel tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, met bevel dat een gedeelte van deze straf, welk gedeelte het Hof bepaalt op een gevangenisstraf van acht maanden niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een op drie jaren bepaalden proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of gedurende dien proeftijd de na te melden bijzondere voorwaarde niet heeft nageleefd.

Aan de Stichting tot Toezicht op Politieke Delinquenten wordt opgedragen den veroordeelde terzake van de naleving der bijzondere voorwaarde hulp en steun te verleen. Als bijzondere voorwaarde wordt gesteld, dat

de veroordeelde in overleg met den toezichthouder, en zoo mogelijk met zijn vader, welke daarbij met gestrengheid zullen te werkgaan: 1. zal zorgen, zich een behoorlijk vak eigen te maken; 2. zich, ook in zijn vrijen tijd, inspannen en zijn best doen om telkens weer eens iets nuttigs, hoe bescheiden ook, voor de Nederlandsche Gemeenschap te doen, of zich daarvoor offers te getroosten, teneinde zich aldus doordrongen te betoonen van het besef, dat hij veel goed te maken heeft voor de ergerlijke fout van bij den vijand tegen 's lands belang dienst te hebben gedaan.

Een kort rapport van den toezichthouder omtrent de naleving dezer voorwaarden zal elke drie maanden aan den Procureur-Fiscaal worden toegezonden.

Den veroordeelde zal na het in kracht van gewijsde gaan dezer sententie een gewaarmerkt afschrift van deze voorwaarde worden uitgereikt.

No. 487.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 14 Juni 1946. (Prof. Dr. Van Hamel, Mrs. Mijnlief en Rohling, Gen.-Maj. v. d. Bent en Sch. b. N. Jolles).

Gemotiveerde vrijspraak.

Het Hof neemt eene, zij het geringe, mogelijkheid aan, dat verdachte zoodanig door het gebruik van alcoholica beneveld was, dat haar het in art. 26 van het B.B.S. vereischt opzet tijdens het plegen van het felt ontbroken heeft.

(B. B. S. art. 26).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Margaretha Wilhelmina de Graaf, zangeres, wonende te Rotterdam, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring II te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake:

da zij te Amsterdam, in of omstreeks den nacht van 18 op 19 April 1941, toen zij zich met anderen wegens overtreding van den zg. Spertijd in de wachtkamer van het politiebureau aan het Singel bevond, opzettelijk aan den Wachtkommandant mededeeling gedaan, dat de zich ook in die wachtkamer bevindende A. W. J. Thie zich beleedigend over den Führer had uitgelaten door ten aanzien van dezen te zeggen: „Die kan de kroep in zijn hart krijgen”, althans woorden van een dergelijke strekking te bezigen, de onmiddellijke insluiting van Thie heeft geëischt en gedreigd anders de zaak zelf te zullen laten onderzoeken en het politiepersoneel er in te betrekken, althans soortgelijke eisch en dreigement heeft geuit en aldus:

1. opzettelijk voornoemden Thie heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrij-

heidsberoving althans vrijheidsbeperking en/of eenige straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht welk feit vrijheidsberoving van langer dan een maand tengevolge heeft gehad;

O. dat de telastelegging ter terechtzitting op vordering van den Adv.-Fiscaal is gewijzigd in dier voege, dat na het woord „opzettelijk”, waar dit de eerste maal in de telastelegging voorkomt, worden ingevoegd de woorden „gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland”;

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — o. m. hebben opgegeven en verklaard:

Verdachte: dat zij in den nacht van 18 op 19 April 1941 zoodanig onder invloed van sterken drank stond, dat zij zich van bedoelde nacht in het geheel niets kan herinneren;

Arnold Willem Johan Thie: dat verdachte in den nacht van 18 op 19 April 1941 op het bureau van politie te Amsterdam, gelegen aan den Singel, wel wat boven haar thee-water was;

O. dat, hoewel dronkenschap in het algemeen de strafrechtelijke toerekenbaarheid niet viteit in aansluiting met de algemeen geldende opvattingen hier te lande en in aansluiting met de geschiedenis van art. 37 Sr. in het bijzonder, het Hof rekening houdende met het feit, dat verdachte die in het jaar 1944 eenigen tijd verpleegd is geworden in „Maasoord” te Poortugaal nabij Rotterdam — al koestert het Hof de verwachting, dat verdachte verpleging voor zoodanige of soortgelijke verpleging niet meer in aanmerking zal behoeven te komen, indien zij zich niet meer op onmatige wijze zal overgeven aan het genot van sterken drank — eene, zij het geringe mogelijkheid aanneemt, dat verdachte in den nacht van 18 op 19 April 1941 zoodanig door het gebruik van alcoholica beneveld was, dat haar alstoen het in art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht vereischt opzet ontbroken heeft; enz. (Volgt vrijspraak, Red.).

No. 488.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 16 Maart 1946. (Mrs. De Gaay Fortman, Bolkestein, Schölvinck, Schout bij Nacht Meyer en Maj. de Nijs Bik).

Aanwezigheid radiotoestel en onderduiker verraden aan een Duitschen militair.

Hoewel verdachte slechts negentien jaar oud is en derhalve den kiesgerechtigden leeftijd nog niet heeft bereikt, wordt hij ontzet uit de beide kiesrechten.

Ontzetting is in casu mogelijk voor een periode na het bereiken van den kiesgerechtigden leeftijd.

De woorden „ontzetting van rechten” in artikel 28 Sr. moeten kennelijk geacht worden mede te omvatten de gevallen, dat deze rechten nog niet zijn geboren.

(Sr. artt. 28, 102; B. B. S. art. 26).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Margaretha van Empelen, dienstbode, wonende te Hilversum, gedetineerd in de Weeshuiskazerne te Naarden.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, A. dat verdachte te Hilversum in Januari 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland aan een Duitschen militair heeft medegegeeld, dat de familie A. R. Homan te Hilversum een radiotoestel in huis had en een onderduiker huisvestte en aldus:

1. opzettelijk de voornoemde familie Homan heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking en/of eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand;

2. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

B. dat zij te Wilhelmshafen vanaf September 1944 tot aan de capitulatie van Duitschland opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand als conductrice op een autobus is werkzaam geweest en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend.

O. wat na te melden straf betreft, dat het Hof tevens termen aanwezig acht om verdachte te ontzetten van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en wel voor den tijd van dertien jaren;

O. dienaangaande, dat verdachte weliswaar slechts negentien jaar oud is en dus den kiesgerechtigden leeftijd nog niet heeft bereikt;

O. dat derhalve de vraag zich voordoet, of verdachte kan worden ontzet van een recht, dat zij nog niet heeft;

O. dienaangaande, dat naar het oordeel van het Hof deze vraag bevestigend moet worden beantwoord;

dat immers verdachte, indien ontzetting niet zoude plaats hebben, na verloop van enkele jaren in het genot van dit recht zoude komen en dit ook, na beëindiging van de hoofdstraf, zou kunnen uitoefenen;

O. dat het tegen alle rede zou indruischen indien het enkele feit, dat een verdachte bij de uitspraak den kiesgerechtigden leeftijd nog niet heeft bereikt, zou medebrengen, dat

ontzetting niet mogelijk zoude zijn voor een periode na het bereiken van dezen leeftijd; dat deze onredelijkheid slechts dan, noode, zou moeten worden aanvaard, indien de woorden van de wet tot deze conclusie zouden dwingen;

dat dit niet het geval is, waar toch de woorden „ontzetting van rechten” zooals zij voorkomen in art. 28 Sr., mede in het licht van de daar vermelde opsomming sub 1e—5e, kennelijk geacht moeten worden mede te omvatten de gevallen, dat deze rechten nog niet zijn geboren, maar te eeniger tijd geboren zullen of kunnen worden, hetzij door het in vervulling gaan van bepaalde voorwaarden, hetzij door het enkele verloop van tijd;

dat bovendien de tegenovergestelde opvatting er in volle consequentie toe zou moeten leiden, dat ontzetting van het actieve en passieve kiesrecht eerst op dertigjarigen leeftijd zou kunnen geschieden, daar eerst op dien leeftijd dit recht in zijn vollen omvang ontstaat;

dat dit volstrekt onaanvaardbaar is; enz. (volgt veroordeeling tot drie jaren gevangenisstraf (in R.W.I.) met ontzetting voor het leven van de rechten van het dienen bij de gewapende macht en het bekleeden van ambten en voor den tijd van dertien jaren van de beide kiesrechten, *Red.*).

No. 489.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 29 April 1946.
(Mrs. Van Schaeck Mathon, Loeff, Houthoff, Kap. t. Zee v. d. Sande Lacoste en Lt. Hof. Wegerif).

Hulpverlening aan den vijand: bij het N.S.K.K. dienstdoende met autotransporten rijden, waarbij autobanden, benzine en levensmiddelen vervoerd werden. Bewakingsdiensten op een vliegveld verrichten.

Beroep op psychische overmacht uitvoerig verworpen.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Cornelis Johannes van Zwam, rijwielhandelaar, wonende te Amsterdam, eerder geïnterneerd in het kamp aan de Levantkade te Amsterdam, thans in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Post alia:

O. dat van algemeene bekendheid is, dat het N.S.K.K. een steuncorps vormde van de Duitsche weermacht en levensmiddelen en uitrustingsstukken voor die weermacht vervoerde;

O. dat door den voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat

verdachte het hem bij dagvaarding sub II ten laste gelegde heeft begaan met dien verstande dat hij in België, Duitschland, Polen, Rusland en Frankrijk als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in de jaren 1941, 1942, 1943, 1944 en 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand heeft dienst gedaan bij het National Sozialistische Kraftfahrer Korps en in dien dienst met auto's transporten heeft gereden, waarbij hij onder meer autobanden, benzine en levensmiddelen vervoerde en bewakingsdiensten op een vliegveld heeft verricht; en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend; enz.

O. dat de raadsman met betrekking tot het sub II ten laste gelegde heeft betoogd, dat van verdachte, die door zijn onwetendheid bij het N.S.K.K. was terechtgekomen, nu hij eenmaal daarbij in dienst was, redelijkerwijze niet gevergd kon worden, gezien zijn ver beneden de middelmaat liggende intelligentie en zijn armoedige omstandigheden, dat hij zich aan de hem als N.S.K.K.-er opgedragen werkzaamheden zou onttrekken; dat verdachte dan ook een beroep kan doen op psychische overmacht en derhalve van alle rechtsvervolgung terzake zal moeten worden ontslagen;

O. dienaangaande, dat

1. niet is gebleken dat het met de intelligentie van dezen verdachte zoo is gesteld als door den raadsman wordt voorgesteld; dat immers, al moge het waar zijn dat verdachte niet tot de slimsten behoort, hij toch in staat is gebleken de lagere school normaal te doorloopen, op de ambachtschool een cursus voor electricien-instrumentmaker te volgen en gedurende eenige tijd zelfstandig een rijwielstalling te drijven;

2. gesteld dat verregaande armoede de strafbaarheid van verdachte zou kunnen opheffen — quod non — niets is gebleken van dergelijke armoedige omstandigheden, dat verdachte niets anders overbleef dan dienst te nemen bij het N.S.K.K. en daar tot het einde van den oorlog werkzaam te zijn;

en tenslotte niet is gebleken, dat verdachte ook maar eenige poging heeft ondernomen om zich aan zijn dienstverband bij het N.S.K.K. te onttrekken of zich door dat dienstverband bezwaard gevoeld heeft;

dat op deze gronden het Hof het verweer van den raadsman dan ook verwerpt;

O. dat verdachte derhalve strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf dat het Hof het door verdachte gepleegde misdrijf van hoogst ernstige aard acht; dat immers verdachte totdat hij in April 1945 door het Amerikaansche leger werd krijgsgewangen gemaakt, den vijand door zijn werkzaamheden in dienst van het N.S.K.K. actief hulp heeft verleend in den strijd tegen onze bondgenooten;

dat het Hof anderzijds rekening houdt

met den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte alsmede met den tijd door hem reeds in verzekerde bewaring doorgebracht, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken; (volgt veroordeeling tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren (in R.W.I.) met ontzetting der kiesrechten en het recht van het dienen bij de gewapende macht, *Red.*).

No. 490.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 22 Maart 1946. (Prof. Dr. van Hamel, Mrs. Rohling, Cremer, Gen.-Maj. b. d. van der Bent en Sch. b. N. b. d. Jolles).

Hulpverlening aan den vijand: Bij den Arbeids Kontroll Dienst (of A.K.D.), welke dienst speciaal was belast met het opsporen van onderduikers en het verlichten van transporten, herhaalde malen in 1944 dienst doen bij het doen van transporten van arbeiders naar Duitschland. Straf: zes maanden gev.straf.

(Sr. art. 102.)

(Aldus inzake contra G. Scholte, onderwachtmeester van politie, gedetineerd).

No. 491.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Derde Kamer), 28 Mei 1946. (Mrs. Van Vugt, v. d. Loos, Loeff, Lt. Kol. De Vries en Hoofdoff, v. Adm. Mr. Franken).

Zich er over beklagen bij een wachtmeester van politie te Velsen en mededeelen aan een Haarlemschen politiebeambte, dat haar leven werd bedreigd en haar meerdere beledigingen waren aangedaan door een later door haar aangewezen manspersoon, zulks in verband met verdachtes nationaal-socialistische levensbeschouwing.

Beroep op uitvoering van een wettelijk voorschrift en op noodweer verworpen.

Verdachte handelde door het aangeven van bedoelde feiten wederrechtelijk; het belang van getuige De Bie had voor haar zwaarder moeten wegen dan haar eigen belang.

(Sr. artt. 40, 42; B. B. S. art. 26).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Josephina Aleida Roelofs, zonder beroep, wonende te Santpoort, thans geïnterneerd in het Huis van Bewaring I te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard als getuigen:

J. A. de Bie: dat omstreeks eind September 1943 een agent van politie hem te Haarlem heeft medegedeeld, dat hij — getuige — een dame had beledigd; dat die agent daarbij wees in de richting van verdachte, die bij hem — dien agent — in de buurt stond;

dat hij bedoelden agent van politie toen desverlangd zijn naam en adres heeft opgegeven;

dat hij — getuige — ongeveer twee weken later een oproep ontving om op het bureau van politie te Velsen te komen en daar door getuige Jager is verhoord;

dat hij er bij dat verhoor van werd beschuldigd verdachte te hebben bedreigd haar het hoofd af te slaan en haar voor Mussert-hoer te hebben uitgemaakt;

dat hij daarop op gemeeld politiebureau is vastgehouden en daar tot eind October 1943 in arrest is geweest;

dat hij vervolgens naar het gebouw van de Sicherheitsdienst aan de Euterpestraat te Amsterdam is overgebracht en daar is ingesloten;

dat hij daarop in het Huis van Bewaring aan de Weteringschans te Amsterdam gedurende drie maanden gevangen is gehouden en hem tijdens zijn verblijf aldaar een verhoor is afgenomen, waarbij hij er van werd beschuldigd evengenoemde bedreiging en belediging jegens verdachte te hebben geuit;

dat hij vervolgens is overgebracht naar het kamp te Amersfoort, waar hij gedurende drie maanden gevangen is gehouden, en vandaar naar het kamp te Vught, waar hij eveneens gedurende drie maanden van zijn vrijheid beroofd is geweest;

A. F. Jager: dat hij in den zomer van 1943 op zekeren dag bij het passeeren van de te Velsen gelegen woning van verdachte, door haar naar binnen is geroepen en verdachte zich er toen bij hem over heeft geklaagd dat een haar toen onbekend manspersoon haar meerdere malen zou hebben uitgemaakt voor Hitlerhoer en eens met zijn hand een beweging onder zijn kin zou hebben gemaakt, waarmede hij tot uitdrukking zou hebben willen brengen, dat haar hoofd er af zou gaan, een en ander in verband met haar nationaal-socialistische levensbeschouwing;

dat hij — getuige — verdachte toen den raad heeft gegeven om uit te zoeken wie die onbekende man was en dat eenigen tijd later door de politie te Haarlem ter kennis van de politie te Velsen zijn gebracht de personalia van den man, die verdachte had beledigd en bedreigd; dat dit de personalia waren van getuige De Bie;

dat getuige De Bie kort daarop op het bureau van politie te Velsen is onthoden, aldaar in zijn — getuiges — tegenwoordigheid door een inspecteur van politie terzake belediging en bedreiging van verdachte is verhoord en vervolgens in opdracht van denzelfden inspecteur in arrest is gesteld;

en verdachte: dat het omstreeks de maand September 1943 en maanden daarvoor herhaaldelijk is voorgekomen, dat een haar toen onbekend man, dien zij — verdachte — als

getuige De Bie ter terechtzitting aanwezig ziet, haar heeft bedreigd en beledigd;

dat die bedreigingen bestonden uit een gebaar, hetwelk getuige De Bie met zijn hand langs zijn hals onder zijn kin maakte en waarmede hij kennelijk wilde aanduiden, dat haar hoofd er af zou gaan, terwijl hij haar voorts herhaaldelijk heeft uitgescholden voor Hitlerhoer, vuile stinker en dergelijke;

dat zij op zekeren dag — het kan in September 1943 zijn geweest — zich er bij getuige A. F. Jager, van wien zij toen wist, dat hij wachtmeester der politie te Velsen was, over heeft beklaagd, dat een haar onbekend manspersoon haar leven had bedreigd en haar meerdere beledigingen had aangedaan, een en ander in verband met haar nationaal-socialistische levensbeschouwing;

dat zij omstreeks September 1943 den haar toen nog onbekenden getuige De Bie te Haarlem aan een agent van politie heeft aangevraagd en dezen heeft gevraagd de personalia van De Bie op te nemen naar aanleiding van door hem — De Bie — tegen haar geuite dreigementen en beledigingen in verband met haar nationaal-socialistische levensbeschouwing;

dat zij korten tijd later werd opgeroepen om te verschijnen op het Hoofdbureau van politie te Velsen en daar aan den luitenant van politie Ritman, dien zij kende als het hoofd der politie te Velsen, heeft medege-deeld, dat een persoon, met wie zij werd geconfronteerd, te weten getuige De Bie, dezelfde man was als waaromtrent zij had verklaard, dat hij in verband met haar nationaal-socialistische levensbeschouwing haar leven had bedreigd en haar meerdere beledigingen had aangedaan;

dat zij van Nederlandsche nationaliteit is en gedurende het jaar 1943 wist, dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat omstreeks September 1943 reeds van algemeene bekendheid was, dat wanneer tijdens de bezetting aan de politie inlichtingen werden verstrekt van eenig strafbaar feit een persoon in verband met zijn of haar nationaal-socialistische levensbeschouwing aangedaan, de als daaraan schuldig genoemde persoon werd blootgesteld aan een of meer der gevolgen als bedoeld in art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen, dat verdachte te Velsen en Haarlem omstreeks September 1943, als Nederlandsche in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland zich er over heeft beklaagd bij den wachtmeester der politie te Velsen A. F. Jager en heeft medege-deeld aan een Haarlemsche politiebeambte, dat haar leven werd bedreigd en dat haar meerdere beledigingen waren aangedaan door een haar — verdachte — onbekend

manspersoon, zulks in verband met haar — verdachte's — nationaal-socialistische levensbeschouwing en voorts aan bedoelden Haarlemschen politiebeambte die persoon heeft aangewezen en later in tegenwoordigheid van een politiebeambte van Velsen bij confrontatie met dien persoon hem als den bedrijver van de door haar bedoelde bedreiging en beledigingen heeft aangewezen en herkend en aldus, opzettelijk meerbedoelden persoon, die genaamd was J. A. de Bie, heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit de vrijheidsberoving van dien J. A. de Bie gedurende langer dan een maand ten gevolge heeft gehad;

O. dat verdachtes raadsman heeft betoogd dat verdachte, door aan de politie mededeeling te doen van de tegen haar door getuige de Bie geuit bedreigingen en beledigingen, handelde ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, op grond waarvan zij van alle rechtsvervolgving zou moeten worden ontslagen;

dat voorts verdachte heeft betoogd dat zij eerst mededeeling van bovenbedoelde bedreigingen heeft gedaan, nadat zij als gevolg daarvan voor haar leven was gaan vreezen, welk betoog het Hof aldus verstaat, dat verdachte daarmede te harer bevrijding een beroep op noodweer heeft gedaan;

O. dat het Hof eerstgenoemd verweer verwerpt;

dat het ten deze n.l. slechts aanvaard zou kunnen worden in geval van een voor verdachte bestaande wettelijke verplichting tot het doen van aangifte van de door getuige De Bie jegens haar beweerdelijk gepleegde strafbare feiten — niet in geval van een (niet wettelijk verplicht) behartigen door verdachte van een publiek of persoonlijk belang — doch evengenoemde verplichting in geen enkel wettelijk voorschrift is omschreven;

dat verdachtes beroep op noodweer haar evenmin kan baten;

dat toch de door getuige De Bie gemaakte „halsbewegingen" verdachte mogelijk hebben verschrikt, doch daarvan naar 's Hof's oordeel omstreeks September 1943 niet een zoo onheilspellende werking heeft kunnen uitgaan, dat verdachte in gemoede ervan overtuigd kon zijn dat haar een oogenblikkelijke aanranding van haar lijf van de zijde van genoemden De Bie te wachten stond;

O. ambtshalve, dat thans nog rijst de vraag of verdachte, gebruik makende van de haar bij art. 161 Sv. toegekende bevoegdheid niettemin meergenoemde feiten aangevende, gelet op het bij art. 26 lid 1 Besluit Buitengewoon Strafrecht bepaalde, wederrechtelijk handelde;

O. dat het Hof zoodanig handelen inderdaad aanwezig acht;

dat weliswaar, ook indien in de delictomschrijving het woord „wederrechtelijk" ontbreekt, zich omstandigheden kunnen voordoen, ingevolge welke de onrechtmatigheid van een handeling, welke overigens door

eenige delictomschrijving wordt gedekt, blijkt te ontbreken, doch zoodanige omstandigheden in het gegeven geval niet aanwezig zijn geweest;

dat toch verdachte er wel belang bij had, dat een einde werd gemaakt aan de bedreigingen en beleedigingen, die getuige De Bie geregeld tot haar richtte, doch dit belang voor het in de gegeven omstandigheden veel zwaarder wegende belang, te weten dat de getuige De Bie niet aan de in art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht omschreven gevolgen werd blootgesteld, had moeten wijken; enz.

(Volgt veroordeeling tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar en vier maanden met aftrek der bewaring en ontzetting uit de beide kiesrechten voor het leven. *Red.*.)

No. 492.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 20 Mei 1946. (Mrs. Van Schaeck Mathon, Lubbers, Houthoff, Kapt. t. Zee v.d. Sande Lacoste en Lt.-Kol. Wegerif).

Opzettelijk iemand, die vervolgd wordt terzake van een misdrijf als bedoeld in art. 1 B.B.S., verbergen of hem behulpzaam zijn in het ontkomen aan de nasporing van de ambtenaren der politie.

(Sr. art. 189; B.B.S. artt. 1, 2.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen I. en II. enz.; III. Barend Barendregt, koetsier, wonende te Amsterdam,

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

Gezien de stukken, enz.;

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben verklaard en opgegeven getuige Vega: dat hij na de bevrijding door den Politieken Opsporingsdienst is gearresteerd en opgesloten in het bewaringskamp Laan 1914 te Amersfoort op grond dat hij gedurende de bezettingsjaren goederen had gestolen uit woningen van Joden, waarvan de bewoners door de Duitschers waren weggevoerd; dat hij op 21 December 1945 uit dat kamp te Amersfoort is ontvlucht en naar Amsterdam is gereisd; dat hij in Amsterdam op Zaterdag 22 December 1945 op straat den hem bekende verdachte Barendregt heeft ontmoet; dat hij toen aan Barendregt heeft medegedeeld, dat hij uit het kamp te Amersfoort was ontvlucht en dat hij in dat kamp was opgesloten wegens het weghalen van jodenboel; dat hij vervolgens aan Barendregt heeft gevraagd of deze geen plaats voor hem getuige, wist, waar hij een nachtje zou kunnen blijven; dat Barendregt hem daarop heeft gebracht naar de woning van zijn, Barendregt's halfzuster aan de Mauritskade te Amsterdam; dat hij daar de nacht van Za-

terdag op Zondag heeft doorgebracht; dat hij dien Zondag wederom is gearresteerd;

Verdachte Barendregt:

dat het hem bekend was, dat Vega in een bewaringskamp zat; dat hij op Zaterdagavond 22 December 1945 getuige Vega te Amsterdam op straat heeft ontmoet en dat Vega hem toen aangesproken heeft; dat Vega hem toen vroeg of hij, verdachte, geen plaats voor hem wist, waar hij de nacht zou kunnen doorbrengen; dat hij Vega daarop onderdak heeft verschaft bij zijn halfzuster aan de Mauritskade te Amsterdam; dat hij Vega er zelf heen heeft gebracht;

O. dat een ambtseel opgemaakt, procesverbaal, gedateerd 28 December 1945, van P. G. Gerlings, Hoofd van de afdeling Contrôle, Politieke Recherchedienst District „Utrecht Oost”, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van verdachte Barend Barendregt: dat hij op Zaterdagavond Vega voor zijn huis in de 2e Jan Steenstraat zag loopen; dat Vega hem toen vertelde, dat hij uit het kamp te Amersfoort was gevlucht; dat hij, verdachte, hem toen heeft geholpen aan een adres om te slapen;

O. dat uit de arrestatie van getuige Vega op 23 December 1945 is af te leiden, dat deze door de politie werd nagespoord toen hij verdachte op 22 December 1945 ontmoette;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte Barendrecht te Amsterdam op of omstreeks 22 December 1945 opzettelijk Adriaan Vega, die vervolgd werd terzake van een misdrijf als bedoeld in art. 1 sub 1 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, behulpzaam is geweest in het ontkomen aan de nasporing of aanhouding door de ambtenaren der justitie of politie, door Vega voornoemd, bij een familielid van hem, verdachte, onderdak te verschaffen, wetende hij, verdachte, dat Vega voornoemd uit een kamp waar hij terzake van een misdrijf als bovengenoemd was gedetineerd, was ontvlucht; enz.

(Volgt veroordeeling van verdachte Barendregt tot drie weken gevangenisstraf en vrijspraak der beide andere verdachten. *Red.*.)

No. 493.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 Aug. 1946. (Mrs. Raedt, Mijnsen en Köster).

Het standpunt, dat goede trouw bij den gevolmachtigde zou medebrengen goede trouw bij gedaagde, niettegenstaande de wetenschap bij gedaagde's directeur, dat het ameublement afkomstig was van elsheres, verworpen. Gedaagde's directeur

had de gevolmachtigde moeten opdragen een onderzoek naar de herkomst in te stellen.

Vordering van eischeres toegewezen en gedaagde veroordeeld tot afgifte van het ameublement, tegenover cessie van de vorderingen van eischeres op derden, voorzover deze uit den verkoop van het ameublement zijn voortgevloeid.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 4 April 1946 van Mevrouw Milly Emilie van Friedländer-Fuld, wonende te Cannes (Frankrijk), gemachtigde Mr. F. B. Dozy, en het antwoord hierop van de Naamlooze Vennootschap „Antiquiteitenhandel van Etienne Delaunoy N.V.” te Amsterdam en van L. A. A. N. Delaunoy, te Bussum, gemachtigde Mr. J. E. Voute Jr.;

Gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzitting van 27 Juni 1946;

O. ten aanzien van de feiten:

Requestrant, hierna ook te noemen eischeres, heeft zakelijk het volgende gesteld: eischeres was ten tijde van de Duitsche bezetting eigenares van een kostbare collectie antiquiteiten, waaronder een antiek verguld houten saloameublement, welke collectie ingevolge de Verordening no. 26 dd. 7 Juni 1940 betreffende de behandeling van zoogenaamd vijandelijk vermogen door een Verwalter in veiling is gebracht. Het antiek houten ameublement bevindt zich thans in bezit van één der gerequestreerden, hierna ook te noemen gedaagden, die niet zijn aan te merken als bezitters te goeder trouw. Op deze gronden heeft eischeres een vordering tot rechtsherstel ingesteld, in hoofdzaak strekkende tot het doen herleven van eischeres eigendomsrechten op het bedoelde ameublement tot vanwaardeverklaring van het door eischeresse gelegde beslag, en tot veroordeeling van gedaagden, om het ameublement aan eischeresse af te geven.

Gedaagden hebben deze vordering bestreden, daarbij vooral aanvoerende dat gedaagde sub 2 L. A. A. N. Delaunoy, het ameublement nimmer in zijn bezit heeft gehad en dat gedaagde sub 1 de N. V. Antiquiteitenhandel van Etienne Delaunoy, het ameublement te goeder trouw en onder bezwarende titel van een derde heeft verkregen. Bovendien hebben gedaagden aan den Raad verzocht om in het geding te roepen Mevrouw G. L. W. Peters te Haarlem van wien gedaagde sub 1 het ameublement heeft gekocht. Eischeres heeft zich tegen inwilliging van dit laatste verzoek verzet. Na gedaagdes antwoord heeft eischeres verklaard te willen aannemen dat gedaagde sub 1 en niet gedaagde sub 2 het ameublement heeft verkregen en thans in haar bezit heeft.

Op de overige door partijen naar voren gebrachte of ter terechtzitting gebleken omstandigheden wordt hierna voorzoveel noodig teruggekomen.

Ten aanzien van het recht:

Omtrent de omstandigheden waaronder gedaagde, de N.V. Antiquiteitenhandel van Etienne Delaunoy, het ten processe bedoelde ameublement heeft verkregen, heeft gedaagde de volgende lezing gegeven: gedaagdes directeur, die destijds ernstig ziek was, heeft in den zomer van 1943 een ruime volmacht gegeven aan den heer H. A. C. Janmart om over te gaan tot aankoop van een niet nader omschreven kostbaar ameublement, dat Janmart ergens te koop wist. Janmart heeft daarop het litigieuze ameublement op eigen naam doch voor rekening van gedaagde gekocht van Mevrouw G. L. W. Peters te Haarlem. Hij was bij de aankoop geheel te goeder trouw, daar Mevrouw Peters hem had verzekerd dat zij het ameublement al jaren had.

Ten processe is verder gebleken dat gedaagdes directeur, toen hij het ameublement voor het eerst zag, dit dadelijk herkende als afkomstig uit de collectie van eischeres, welke collectie naar hem bekend was in 1941 op last van den bezetter geveild was. Door gedaagde is betoogd dat zulks niet wegneemt dat het ameublement te goeder trouw door gedaagde is verkregen, aangezien goede trouw van haar lasthebber Janmart, die een ruime volmacht had, dient te worden toegerekend aan gedaagde, zoodat ook deze moet worden beschouwd als verkrijgster te goeder trouw.

De Raad verwerpt dit betoog van gedaagde. Allereerst is de Raad van oordeel dat goede trouw van Janmart in den zin van art. 32 K 100 niet is aannemelijk gemaakt. De aankoop door Janmart betrof, naar is gebleken, een uniek en zeer kostbaar ameublement, dat werd gekocht voor een prijs van f 32.000. Het was destijds algemeen bekend dat vele verzamelingen door Duitsche instanties aan de rechtmatige eigenaren waren ontnomen. Bij een belangrijke transactie als de aankoop van het onderhavige ameublement had Janmart geen genoegen mogen nemen met de enkele verzekering van Mevrouw Peters dat zij het ameublement al jaren had. Ook al had Janmart, zooals hij beweert, geen reden om Mevrouw Peters te wantrouwen, omdat deze vele kostbare antiquiteiten in haar bezit had, en de indruk maakte van eene verzamelaarster, zoo had Janmart toch dienen te vragen, op welke wijze Mevrouw Peters het ameublement had verworven, en eventuele mededeelingen daarover zooveel mogelijk dienen te controleren. Een dergelijke controle zou in casu al zeer eenvoudig mogelijk zijn geweest daar het ameublement is afgebeeld in de ten processe overgelegde catalogus van de firma van Marle en Bignell, waarin het op verzoek van den Verwalter werd geveild, terwijl op den omslag van dezen catalogus wordt vermeld dat de veiling mede betreft de collectie van eischeres. Deze catalogus had Janmart, die zich speciaal bezighield met aankoop van antieke meubelen, dienen te raadplegen.

Bovendien verwerpt de Raad het standpunt van gedaagde dat goede trouw van den

gevolmachtigde Janmart zou medebrengen dat van gedaagde geacht wordt te goeder trouw te zijn, nietegenstaande de wetenschap van gedaagdes directeur omtrent het toebehoord hebben van het betrokken ameublement aan eischeres. Een dergelijk beroep op goede trouw bij den lasthebber kan naar 's Raads oordeel zeker niet worden geaccepteerd, nu niet is gebleken dat er voor gedaagde voldoende aanleiding bestond om aan Janmart een zoo ruime volmacht te geven als zij beweert te hebben gedaan, en evenmin dat gedaagde bij het kiezen van den lasthebber de noodige zorgvuldigheid in acht heeft genomen. Integendeel is de Raad van meening dat gedaagde, wier antiquiteitenhandel in de oorlogsjaren zeer floeierde, zeer goed tijdens de ziekte van gedaagdes directeur de aankopen had kunnen beperken, zeker zoolang er geen gevolmachtigde beschikbaar was ten aanzien waarvan gedaagdes directeur de overtuiging kon en mocht bezitten dat deze bij aankopen met de noodige zorgvuldigheid naar de herkomst der goederen zou informeerden. Aan dit laatste criterium voldeed Janmart niet, zooals reeds volgt uit het door hem ter zitting toegegeven feit dat hij nimmer veilingcatalogie had geraadpleegd, gelijk gedaagde kon of moest weten. Juist met het oog op de algemeen bekende uitplundering van Joodsch bezit had het op den weg van gedaagdes directeur gelegen bij de keuze van den gevolmachtigde bijzondere voorzichtigheid te betrachten, en had hij dezen althans op het hart moeten drukken, alvorens tot aankoop van een zoo belangrijk object over te gaan, een behoorlijk onderzoek naar de herkomst in te stellen. Daar komt nog bij, dat uit het verhoor van Janmart ter zitting van 27 Juni 1946 is gebleken, dat hij het ameublement — zij het ook oppervlakkig — reeds had gezien vóór hij van gedaagdes directeur volmacht tot aankoop ontving. Indien gedaagdes directeur zich het betrokken ameublement door Janmart behoorlijk had laten beschrijven, had hij toen reeds kunnen begrijpen of vermoeden, dat het uit de collectie van eischeres afkomstig was.

Ook bij aanvaarding van gedaagdes lezing der feiten acht de Raad derhalve niet aannemelijk gemaakt dat gedaagde de meubelen te goeder trouw heeft verkregen. Onder deze omstandigheden heeft een nader getuigenverhoor, waarbij hoogstens de lezing van gedaagde en van Janmart kan worden bevestigd, geen zin.

Evenmin acht de Raad termen aanwezig om Mevrouw Peters in het geding te roepen, daar dit tot noodlooze vertraging zal leiden, terwijl gedaagde hare rechten tegen Mevrouw Peters evengoed afzonderlijk kan uitoefenen.

De Raad acht eischeresses vordering tot teruggave van het ameublement derhalve toewijsbaar, waarbij eischeresse, overeenkomstig haar aanbod, aan gedaagde zal hebben over te dragen alle rechten welke zij terzake van de verkoop en het ameublement

als vijandelijk vermogen tegen derden kan doen gelden.

Het beslag acht de Raad terecht gelegd, daar eischeres gerechtigd was hare aanspraken op het ameublement door een beslag te verzekeren. Vrees voor verduistering behoefde niet te worden gesteld, daar het hier in wezen een revindicatoir beslag betreft.

De proceskosten brengt de daad ten laste van gedaagde sub 1, daaronder ook de kosten aan de zijde van gedaagde sub 2, waar eischeresse er een gerechtvaardigd belang bij had om haar actie mede te richten tegen gedaagde sub 2, omdat zij niet buiten een procedure afdoende kon vaststellen in hoeverre deze op gedaagde sub 1 het ameublement had verworven.

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen tusschen gedaagde sub 1 en het ten processe bedoelde salon-ameublement, bestaande uit een drie-zits bank, vier fauteuils en vier stoelen, bekleed met gobelin, waarop voorstellingen uit dierenfabels.

Verklaart dat de eigendomsrechten van eischeres op dit ameublement zijn herleefd.

Veroordeelt gedaagde sub 1 dit ameublement aan eischeres af te geven binnen acht dagen na beteekening dezer uitspraak en machtigt eischeres bij gebreke in dien de afgifte zelve te bewerkstelligen, desnoods met behulp van den sterken arm.

Veroordeelt gedaagde sub 1 om, voor iederen dag dat zij in gebreke mocht blijven met afgifte van een of meer der bovenomschreven meubelstukken aan eischeres te voldoen een dwangsom van f 100.

Verstaat dat eischeres op eerste aanvraag zal overdragen aan gedaagde sub 1 alle vorderingen van eischeres op derden voortgevloeid uit de verkoop van het bedoelde ameublement, of de storting van de opbrengst daarvan ten name of ten behoeve van eischeres met de bepaling dat de overdracht eerst heeft te geschieden na voorafgaande goedkeuring overeenkomstig de Deviezenvoorschriften, voorzoover noodzakelijk.

Verklaart van waarde het gelegde beslag.

Veroordeelt gedaagde sub 1 om aan eischeres, eveneens na voorafgaande goedkeuring overeenkomstig de Deviezenvoorschriften, voorzoover noodzakelijk, te betalen de proceskosten aan de zijde van eischeres, die van het gelegde beslag daaronder begrepen, tot aan deze uitspraak begroot op f 150.

Veroordeelt gedaagde sub 1 om aan gedaagde sub 2 te betalen de aan diens zijde gevallen proceskosten, tot deze uitspraak begroot op f 25.

Ontzegt het anders of meer gevorderde.

No. 494.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 Aug. 1946. (Mr. van Walsem).

Verzoek tot ontruiming van een winkel-pand afgewezen, omdat het achterwege laten van Ingrijpen in overeenstemming met art. 22 E 100 in casu niet onredelijk is geacht.

Gerequesteerde heeft zich te goeder trouw in het pand gevestigd en oefent sedert 1942 zijn bedrijf aldaar uit.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 22, 23 vlg.).

Israel de Groot, requestant, gemachtigde Mr. F. F. Hooft Graafland, tegen:

Anna Hartgerink en Maarten J. Toet, gerequesteerden, gemachtigde Mr. N.G. Geelkerken.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift d.d. 17 Juni 1946 van Israel de Groot, wonende te Hilversum, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Isaac van Leeuwen, laatstelijk wonende te Amsterdam, zoomede het verzoekschrift d.d. 9 Juli 1946 van Anna Hartgerink, weduwe van J. C. Kort, wonende te Oegstgeest, en Maarten Jacobus Toet, wonende te Leiden;

Gelezen voorts de door partijen overgelegde stukken, waaronder een afschrift van een schriftelijke huurovereenkomst d.d. 1934, aangegaan tusschen B. J. Huurman Dzn. en I. van Leeuwen voornoemd, en een schriftelijke huurovereenkomst d.d. 8 December 1942, aangegaan tusschen de Firma B. J. Huurman & Zoon en M. J. Toet voornoemd;

Gehoord partijen in haar nadere mondelinge toelichting, den verzoeker, hierna te noemen de Groot, bijgestaan door Jhr. Dr. F. F. Hooft Graafland, advocaat en procureur te Utrecht, de eerste gerequesteerde, hierna te noemen Mevrouw Kort, vertegenwoordigd door, en den tweeden gerequesteerde, hierna te noemen Toet, bijgestaan door Mr. N. G. Geelkerken, advocaat en procureur te Leiden;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar voormeld verzoekschrift en voormeld verweerschrift, welke schrifturen als hier ingevoegd worden beschouwd;

O. dat de Groot heeft gevorderd:

1. nietig te verklaren de beëindiging door den Verwalter der tusschen Mevrouw Kort enerzijds en I. van Leeuwen anderzijds bestaande huurovereenkomst, met verklaring voor recht dat gemelde huurovereenkomst nog steeds van kracht is, voor zoveel noodig, dat dezelve herleeft;

2. nietig te verklaren de tusschen Mevrouw Kort en Toet per 15 December 1942 gesloten huurovereenkomst;

3. Toet te veroordeelen om binnen 2 x 24 uur na het ten deze te wijzen vonnis het

T. 2.

onderhavige pand te ontruimen met al de zijnen en het zijne en ter vrije beschikking van de Groot te stellen, met machtiging op deze, voor het geval hieraan niet wordt voldaan, de ontruiming zelf te bewerkstelligen, desnoods met behulp van den sterken arm;

4. Mevrouw Kort gevorderd te veroordeelen om de sub 3 voormede ontruiming te gehengen en te gedoogen;

5. Mevrouw Kort en Toet te veroordeelen in de kosten des gedinges;

O. dat Mevrouw Kort en Toet om de redenen in hun verweerschrift vermeld hebben verzocht de Groot niet-ontvankelijk te verklaren in zijn vordering, althans hen die te ontzeggen, met zijn veroordeeling in de kosten van het geding;

O. dat bij de nadere mondelinge toelichting iedere partij de stellingen harer wederpartij heeft betwist en ten bewijze van haar eigen stellingen eenige stukken heeft overgelegd, terwijl partij de Groot bovendien heeft doen verhooren de getuigen A. J. Schouten, J. H. Oprins, W. H. Kanis en H. A. L. van der Vaart, allen wonende te Leiden;

In rechte:

O. dat op grond van het schriftelijke en mondelinge debat, zoomede de overgelegde stukken en afgelegde getuigenverklaringen, onder meer de volgende feiten in dit geding vaststaan:

dat in het jaar 1934 het pand aan de Breestraat nr. 121 en 121a bestaande in een winkelhuis met pakhuis en een bovenwoning, waarvan eigenaresse was Mevrouw Kort, is verhuurd bij een schriftelijke huurovereenkomst, aangegaan tusschen B. J. Huurman Dzn., wonende te Leiden, als verhuurder, daarbij kennelijk optredende als commissionnair voor Mevrouw Kort, en I. van Leeuwen, directeur der N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Winkelzaken „Ideco” te Amsterdam, wonende te Amsterdam, als huurder, daarbij kennelijk optredende in zijn zoeven vermelde hoedanigheid;

dat deze overeenkomst is aangegaan voor een tijd, die eindigde op 30 April 1938, tegen een huurprijs van f 3000 per jaar, met bepaling dat, indien de huurder het contract na afloop van den daarin bepaalden tijd wenschte te verlengen, daaromtrent uiterlijk zes maanden tevoren schriftelijk zou moeten zijn overeengekomen bij gebreke waarvan het contract zou eindigen;

dat op 6 October 1937 schriftelijk is overeengekomen, dat de overeenkomst, voor zover betref het winkelhuis met pakhuis, werd verlengd voor den tijd van drie jaar en mitsdien zou eindigen op 30 April 1941, met bepaling van den huurprijs op f 2132 per jaar, terwijl daarna de overeenkomst tweemaal schriftelijk is verlengd met een jaar en derhalve zou eindigen op 30 April 1943;

dat I. van Leeuwen was van Joodschen bloede en de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Winkelzaken „Ideco” te Amsterdam, waarvan hij directeur en grootste aandeelhouder was, een Joodsche familie ven-

nootschap, weshalve in het voorjaar van 1942 over de „Ideco” als Joodsche onderneming is aangesteld een Treuhänder, zulks op grond van de Verordeningen van den Duitschen Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied Nrs. 189/1940 en 48/1941, welke verordeningen ingevolge art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen i.v.m. de daarbij behoorenden lijst „A” geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest;

dat kort daarna I. van Leeuwen als gevolg van de maatregelen welke de vijand nam tegen de Joden, is weggevoerd en tot heden niet is teruggekeerd, weshalve bij beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut van 13 Juni 1946 de Groot is benoemd tot bewindvoerder van I. van Leeuwen, directeur der N.V. Ideco;

dat in den zomer van 1942 de Treuhänder de „Ideco”, en daarmede ook de in voormeld pand te Leiden gedreven winkelzaak van „Ideco” heeft geliquideerd, waardoor het winkelhuis met pakhuis kwam leeg te staan, en een verlenging van de huurovereenkomst niet heeft plaats gehad, integendeel de Treuhänder in strijd met het contract de huur heeft opgezegd tegen 31 October 1942;

dat op 8 December 1942 de Firma B. J. Huurman en Zoon te Leiden, daarbij kenmerkend optredende als commissioinaire voor Mevrouw Kort, bij schriftelijke overeenkomst het winkelhuis met pakhuis heeft verhuurd aan Toet, voor den tijd van drie jaar en een halve maand, ingaande op 15 December 1942 en eindigende op 31 December 1945, tegen een huurprijs van f 2132 per jaar, met bepaling dat de huur op den bepaalden tijd niet zou eindigen, maar tegen denzelfden huurprijs en onder gelijke bedingen en voorwaarden voor een tijd van één jaar zou doorloopen, indien niet de eene partij aan de andere uiterlijk drie maanden voor het eindigen van den oorspronkelijken huurtijd schriftelijk de huur zou hebben opgezegd, hetgeen niet is geschied;

dat Toet tevoren woonde te Scheveningen, waar hij als fabrikant van consumptie-ijs een zaak dreef, doch slachtoffer is geworden van de evacuatie van die plaats, waardoor hij zijn woning en zijn zaak moest prijsgeven en met zijn gezin zich elders moest vestigen;

dat hij is terecht gekomen te Leiden, waar hij vreemd was, maar er in slaagde bedoeld winkelhuis met pakhuis te huren, zulks als voormeld door bemiddeling van de Firma B. J. Huurman & Zoon, die, evenals Mevrouw Kort, te Leiden te goeder naam en faam bekend stond, en die aan Toet niet heeft medegedeeld, dat het pand tot den zomer van dat jaar in huur en gebruik was geweest bij een Joodsche onderneming, welke door een Treuhänder was geliquideerd;

dat Toet van overheidswege vergunning heeft gekregen in het onderhavige pand een ijsalon te exploiteeren en hij het pand daartoe heeft doen verbouwen en inrichten, onder meer door de benodigde machinerieën voor de ijsfabricatie daarin te doen installeren, welke een en ander groote kosten

heeft meegebracht;

dat van de twee panden te Scheveningen, waarin hij vóór de evacuatie zijn zaak heeft gedreven, het eene is afgebroken en het andere is betrokken en in exploitatie gebracht door den eigenaar zelf, zoodat hij daarin niet kan terugkeeren;

O. alsnu, dat, al zouden voormelde vaststaande feiten het gevorderde rechtsherstel ten behoeve van I. van Leeuwen als directeur van „Ideco” in beginsel rechtvaardigen, diezelfde feiten aannemelijk maken, dat Toet het bewuste pand te goeder trouw van een derde heeft in huur gekregen, terwijl bovendien een afweging der wederzijdsche belangen moet uitvallen ten gunste van Toet;

dat de Groot wel heeft beweed, dat Toet bij het huren van het pand zou hebben geweten, althans redelijkerwijze had behooren te vermoeden, dat het pand te voren in huur en gebruik was geweest bij een Joodsche onderneming, zulks met name doordat de vroegere bedrijfsleider van „Ideco” te Leiden, W. H. Kanis, hem zulks zou hebben medegedeeld, maar die bewering, welke Toet heeft ontkend, niet is bewezen door de enkele getuigenis van genoemden bedrijfsleider, welke is weersproken door den getuige N. A. L. van der Vaart;

dat Toet als candidaat-huurder, in de omstandigheden waarin hij toen verkeerde, niet tot plicht had een voorafgaand onderzoek in te stellen naar den vorigen huurder en gebruiker van het pand, en, zulks een onderzoek nalatende, niet geacht mag worden het risico van mogelijk later rechtsherstel te zijnen nadeele te hebben aanvaard, een en ander te minder, wijl in het jaar 1942 het liquideeren van Joodsche ondernemingen door den vijand, nog niet zoo veelvuldig voorkwam, dat men alom in den lande bij het huren van een leegstaand pand daarmede moest rekening houden;

O. voorts, dat de belangen van Toet, die eind 1942 als evacué, rechtmatig en te goeder trouw, het onderhavige pand te Leiden heeft betrokken en daarin zijn geheele bedrijf heeft overgebracht en sindsdien met vergunning van de overheid heeft uitgeoefend, zwaarder wegen dan de belangen van de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Winkelzaken „Ideco” te Amsterdam, die, niet beschikkende over eenig bedrijf, thans onder meer te Leiden zich wederom wil vestigen met alle risico's van dien;

O. dat onder voormelde omstandigheden het toestaan van het gevorderde rechtsherstel ten behoeve van „Ideco” onredelijk en onbillijk zoude zijn, in de eerste plaats jegens Toet, maar voorts ook jegens Mevrouw Kort, die als eigenares van het pand een vertrouwden huurder als Toet wenscht te behouden en niet opnieuw „Ideco” als huurster wenscht te aanvaarden, onder meer niet, omdat haar omtrent de huidige directie en solvabiliteit van die naamlooze vennootschap niets bekend is;

O. dat in deze is gebleken, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsver-

keer E 100, in verband met de bijzondere omstandigheden niet onredelijk is, doch integendeel in overeenstemming met art. 22 van dat Besluit;

O. dat, nu reeds om voormelde redenen het verzoek moet worden afgewezen, de overige verweren van Mevrouw Kort en van Toet kunnen ter zijde blijven;

O. dat bij het voorgaande geenszins is voorbijgezien, in welke moeilijke omstandigheden I. van Leeuwen en zijn echtgenoot, zoonmede „Ideco”, zijn geraakt door de maatregelen van den Duitschen bezetter, jegens hen genomen alleen omdat I. van Leeuwen van Joodschen bloede was, en zulks den Raad aanleiding geeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Leiden in overweging te geven de Groot in zijn voormelde hoedanigheid spoedig een ander geschikt pand toe te wijzen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt de Groot in zijn voormelde hoedanigheid in de kosten van dit geding, tot deze uitspraak begroot aan de zijde van ieder der gerequesteerden op f 50 voor salaris en f 10 voor verschotten.

No. 495.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Aug. 1946.
(Mrs. Verdam, de Flines en Scholtens).

Verkoopovereenkomst van goederen toebehoorende aan verzoeker en gesloten tusschen gerequesteerden nietig verklaard.

Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard in zijn vordering tot schadevergoeding en te dezer zake verwezen naar het Beheersinstituut op grond van art. 25 E 133.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 3 Januari 1946 bij den Raad ingekomen verzoekschrift van David van Beetz, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. P. G. Vos, alsmede de verweerschriften van de gerequesteerden ingekomen op de bij hun naam vermelden datum namelijk van J. Wessels, wonende te Amsterdam (12 Febr. 1946), Thoelen wonende te Amsterdam (27 Febr. 1946) Mr. L. Vorstman als beheerder van F. A. Jansen (26 Juni 1946);

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld:

dat hij eigenaar is van Beetz Amerikaansch Model Confectiebedrijf, gevestigd te Amsterdam;

dat bij beschikking van den Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft dd. 16 Februari 1942 over die firma tot Verwalter werd aangesteld F. A. Jansen, Richard Holstraat 10, Amsterdam;

dat Jansen in die kwaliteit omstreeks Fe-

bruari/Maart 1945 diverse machines en andere tot het bedrijf van verzoeker behoorende en aan hem toebehoorende goederen (nader gespecificeerd) heeft verkocht aan Thoelen en aan J. Wessels voornoemd;

dat hij na Mei 1945 getracht heeft de goederen terug te krijgen, waartoe de eenige manier was met Thoelen en met Wessels een regeling te treffen;

dat hij daarin geslaagd is en aldus tegen teruggave der goederen heeft betaald aan Thoelen f 7000 en aan Wessels f 2240 terwijl het transport en de herplaatsing heeft gekost f 1000; dat Jansen voor deze schade aansprakelijk is; dat verzoekers bedrijf hem een winst opleverde van gemiddeld f 4600 per jaar, en Jansen ook aansprakelijk is voor de winstderving van 1 Maart 1942—1 Mei 1945, zijnde $3 \frac{1}{6} \times f 4600$ is f 14560;

O. dat verzoeker allereerst vordert, nietigverklaring van de overeenkomsten waarbij Jansen voormelde goederen aan Thoelen en Wessels verkocht;

O. dat te dien aanzien gerequesteerden zich hebben gerefereerd dan wel hebben verklaard geen verweer te voeren weshalve deze vordering kan worden toegewezen nu art. 25 K. B. E 100 hier van toepassing is en niet is gebleken dat het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden niet onredelijk zou zijn;

O. dat verzoeker voorts vordert Jansens veroordeeling tot betaling van de bedragen à f 7000, f 2240, f 1000, f 14560 met de wettelijke rente ad 5% 's jaars sedert 5 Mei 1945;

O. dat nu Jansens vermogen onder beheer staat verzoeker ten aanzien van deze vordering zich zal hebben te wenden tot het Beheersinstituut;

O. dat nu ten aanzien van eenige principiele punten verschil van gevoelen blijkt te bestaan tusschen verzoeker en den beheerder van Jansen de Raad het gewenscht acht eenige opmerkingen hieraan toe te voegen;

O. dat nu aangenomen kan worden dat de opbrengst van de door Jansen aan Thoelen en Wessels verkochte goederen niet aan verzoeker is ten goede gekomen, Jansen aansprakelijk is voor de aldus aan verzoeker veroorzaakte schade en hierin geen wijziging gebracht wordt door de omstandigheid dat verzoeker met Thoelen en met Wessels voormelde regeling heeft getroffen;

O. dat deze schade bestaat in de kosten welke verzoeker in Mei 1945 had moeten maken om die goederen zich te verschaffen en ter plaatse te stellen, zulks tot een maximum van f 7000 plus f 2240 plus f 1000 en verzoeker het bedrag van die schade zal moeten aannemelijk maken;

O. dat Jansen ook aansprakelijk is voor de winstderving van 1 Maart 1942—1 Mei 1945;

O. dat het bedrag daarvan moet gesteld worden op het bedrag hetwelk over dat tijdvak Jansen aan winst redelijkerwijze heeft kunnen maken, zulks tot een maximum van f 4600 per jaar, tot berekening van welk bedrag Jansen respectievelijk diens beheerder

gegevens zal dienen te verschaffen;

O. dat voor de berekening daarvan van belang is de gemiddelde winst van het bedrijf in de van 1 Maart 1942 voorafgaande periode en — bij eventuele betwisting — verzoeker zal hebben aannemelijk te maken dat deze gemiddelde winst f 4600 per jaar bedroeg;

O. dat derhalve verzoeker en de beheerder van Jansen zich dienen te verstaan omtrent de schadebedragen, terwijl verzoeker te dier zake een beslissing van het Beheersinstituut kan uitlokken en eventueel van zulk een beslissing in hooger beroep kan komen bij de Afdeling Rechtspraak;

O. dat het bovenoverwogene leidt tot de volgende beslissing;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overeenkomsten waarbij F. A. Jansen voornoemd de in het verzoekschrift omschreven goederen verkocht resp. aan Thoelen en J. Wessels voornoemd;

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in zijn overige vordering en verwijst hem te dier zake naar het beheersinstituut;

Compenseert de proceskosten in dier voege dat iedere partij haar eigen kosten draagt.

No. 496.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 3 Juni 1946. (Mr. De Boer).

Testament nietig verklaard, daar is komen vast te staan dat dit uitsluitend is gemaakt om het gedeelte van de nalatenschap, dat anders zou vallen onder „Vijandelijk Vermogen” aan den greep van den vijand te onttrekken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Anton Steven Marie Knobbout, technicus, wonende te Hengelo (O.), Neeltje Gijsbertha Knobbout, zonder beroep, wonende te Londen voor zich en bijgestaan door haar echtgenoot Anthonie Gijsbertus van Welie, procuratiehouder, aldaar en Anthonie Gijsbertus van Welie, voornoemd, voor zooveel noodig voor zich en tot bijstand van zijn echtgenoot Neeltje Gijsbertha Knobbout; waarbij zij den Raad voor het Rechtsherstel verzoeken het op 24 Febr. 1942 voor notaris Mr. G. J. H. Kuyk verleden testament van Mevrouw Ida Johanna Heinsius te willen nietig verklaren of althans te wijzigen in dier voege dat in de erfstelling de woorden „Anton Steven Marie Knobbout, zoon van wijlen mijn echtgenoot Jan Martinus Knobbout, geboren uit diens huwelijk met Anna Cornelia van Welie en bij diens vooroverlijden zijn wettige afstammelingen bij plaatsvervulling op de wijze als bij wettelijke plaatsvervulling” worden ge-

lezen als „Anton Steven Marie Knobbout en Neeltje Gijsbertha Knobbout, kinderen van wijlen mijn echtgenoot Jan Martinus Knobbout, geboren uit diens huwelijk met Anna Cornelia van Welie en bij vooroverlijden hunne wettige afstammelingen bij plaatsvervulling op de wijze als bij wettelijke plaatsvervulling”.

O. dat het verzoek is gegrond op de navolgende feiten:

dat op 20 Febr. 1945 te Geldermalsen, hare laatste woonplaats, is overleden Mevr. Ida Johanna Heinsius, weduwe van Jan Martinus Knobbout;

dat de overledene bij haar op 24 Febr. 1942 voor genoemden notaris Mr. G. J. H. Kuyk verleden testament, onder herroeping der vroeger door haar gemaakte uiterste wilsbeschikking, heeft benoemd tot haar enigen erfgenaam Anton Steven Marie Knobbout, zijnde de verzoeker sub 1, zoon van wijlen haar echtgenoot Jan Martinus Knobbout en geboren uit diens huwelijk met Anna Cornelia van Welie, en bij diens vooroverlijden zijn wettige afstammelingen bij plaatsvervulling op de wijze als bij wettelijke plaatsvervulling;

dat de overledene daarmee heeft herroepen haar testament, op 24 November 1939 voor genoemden notaris Mr. G. J. H. Kuyk verleden, bij welk testament zij tot haar enigen erfgenaam heeft benoemd hare echtgenoot Jan Martinus Knobbout en bij diens vooroverlijden zijn kinderen en afstammelingen bij wijze van plaatsvervulling voor hem, zooals in de wet is omschreven ingeval van erfopvolging bij versterf;

dat haar genoemden echtgenoot Jan Martinus Knobbout op 3 Maart 1941 te Geldermalsen is overleden, onder achterlating van zijn beide kinderen Anton Steven Marie en Neeltje Gijsbertha, de sub 1 en 2 genoemde verzoekers, zoodat het laatst gemaakte testament in casu inhoudt een herroeping van de beschikking ten gunste van Neeltje Gijsbertha, voornoemd;

dat voor ondergeteekenden, die gezamenlijk vormen alle bij deze nalatenschap betrokken belanghebbenden, vaststaat, dat de herroeping van deze beschikking ten gunste van genoemden Neeltje Gijsbertha Knobbout door erflaatster is gedaan uitsluitend met de bedoeling, dat, indien zij tijdens de Duitse bezetting zou overlijden, hare nalatenschap niet gedeeltelijk „vijandelijk vermogen” zou worden, blijkende deze bedoeling bovendien uit de hierbij overgelegde verklaring van den betrokken notaris Mr. G. J. H. Kuyk, voornoemd, alsmede dat er overigens geen enkele reden was om een der beide kinderen van wijlen haar echtgenoot te onterven;

O. dat een authentiek afschrift van beide voormelde testamenten aan den Raad is overgelegd;

O. dat de stelling van het verzoekschrift zijn bevestigd door Mr. G. J. H. Kuyk, notaris te Geldermalsen, die onder eede heeft verklaard: „Ik handhaaf volledig mijn bij

brief van 29 April 1946 gegeven toelichting”;

O. dat het onredelijk ware niet in te grijpen in de rechtsbetrekkingen, welke zijn ontstaan door het op 24 Februari 1942 ten overstaan van voornoemden notaris verleden testament van Ida Johanna Heinsius, weduwe van Jan Martinus Knobbout;

dat immers is komen vast te staan en partijen het er over eens zijn, dat de daaruit voortvloeiende rechtsgevolgen niet in overeenstemming zijn met den wil van de erflaatster, noch met dien van hen, die daaruit voordeel zouden trekken;

dat dit testament kennelijk is opgemaakt met de bedoeling de nalatenschap van de erflaatster te onttrekken aan de bepalingen van den bezetter betreffende het z.g. „vijandelijk vermogen” zonder dat de erflaatster daarmede uiting wilde geven aan een wensch tot wijziging van haar uiterste wilsbeschikking en de erflaatster bij het verlijden ervan zelfs uitdrukkelijk het vertrouwen heeft uitgesproken, dat haar nalatenschap na den oorlog zou worden geregeld, alsof het testament van 24 November 1939 bestond;

dat dit vertrouwen in vervulling kan gaan, indien het primaire verzoek wordt toegewezen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, welke zijn ontstaan uit het voornoemde testament van 24 Februari 1942;

Verklaart dit testament nietig.

No. 497.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Aug. 1946.
(Mr. Boll).

Voorzitter in kort geding verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van een vordering om een beschikking van het Beheersinstituut buiten effect te stellen. Voorzitter in kort geding alleen bevoegd in zaken die in eersten aanleg bij den Raad aanhangig worden gemaakt, maar niet in zaken waarin de Raad als appèlrechter is aangewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request ingediend namens de N.V. Modern Café en Restaurant exploitatiebedrijf, gevestigd te Haarlem, vertegenwoordigd door haren directeur G. J. A. van Rassel en namens Maria Jacoba van Dam, weduwe van G. J. van Rassel, als houdster van 12 aandeelen ad f 500 in voormelde vennootschap door Mr. J. W. I. M. Swane, advocaat te Amsterdam;

Gelet op de mondelinge behandeling, waarbij namens de wederpartij, het Ned. Beheersinstituut vertegenwoordigend Haarlem verscheen H. van den Briel, secretaris;

O. dat het verzoek strekt tot:

1. de aangevallen beschikking buiten effect te stellen;

2. te bevelen dat Mr. J. C. Bettink zich van iedere bestuursdaad of andere handeling steunende op de genomen beschikking zal onthouden;

3. dat het Beheersinstituut zich van ieder ingrijpen in het bestuur der vennootschap zal onthouden en van iedere beheersdaad met betrekking op het vermogen der vennootschap;

alles met uitvoerbaarverklaring van de te geven beslissing bij voorraad en met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding;

O. dat verzoekers zich beklagen over de benoeming van een bestuurder over de genoemde vennootschap zonder dat de concrete gronden, waarop deze benoeming berust, zijn aangegeven en over het nemen van maatregelen door die bestuurder;

O. dat wij echter ten deze niet bevoegd zijn; dat verzoekers weliswaar betoogen, dat met dit verzoek niet is bedoeld een hooger beroep, als omschreven in art. 43 E 133 maar slechts een beslissing bij voorraad in een zaak die tot de competentie van den Raad voor het Rechtsherstel behoort, maar zij daarbij voorbij zien, dat wij alleen bevoegd zijn in kort geding beslissingen te geven in zaken, die in eersten aanleg bij dien Raad thuisbehooren en niet in zaken waarin de Raad als appèlrechter is aangewezen;

Rechtdoende:

Verklaren Ons onbevoegd van deze zaak kennis te nemen.

Veroordeelen verzoekers in de kosten aan de zijde van gerequesteerde gevallen tot heden begroot op f 30.

No. 498.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 25 Juli 1946. (Prof. Mr. Duyfjes).

Verzoekster in haar verzoek tot nietigverklaring van een acte van oprichting van een N. V. niet ontvankelijk verklaard en verwezen naar de Afdeling Voorzendingen voor Rechtspersonen van den Raad.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 105.)

N. V. Kon. Ned. Lood- en zinkpletterijen v/h A. D. Hamburger, gem. Mrs. van Woelderen en Moll,

tegen:

N. V. Bladzink en Metaal Mij.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van 24 Aug. 1945 van de N.V. Koninklijke Nederlandse Lood- en Zinkpletterijen voorheen A. D. Hamburger, gevestigd te Utrecht, te dezer zake vertegenwoordigd door hare direc-

teuren J. Hamburger en Mr. A. D. Hamburger, daartoe strekkende dat worde nietig verklaard de acte den 16en Februari 1943 voor notaris G. W. Vaags verleden, houdende oprichting van de N. V. Bladzink en Metaal-Maatschappij te Amsterdam, met vernietiging tevens van de daarbij opgerichte N. V., dat worde bepaald, dat de activa van deze vennootschap zullen overgaan, immers terugkeeren tot verzoekster, met nietigverklaring van de hierdoor ontstane rechtsbetrekkingen voorzoover noodig met terugwerkende kracht;

O. dat deze zaak aanvankelijk heeft gediend voor de Enkelvoudige Kamer te Utrecht, die, nadat geen antwoord van de gerequesteerde was binnengekomen, de verschijning van partijen heeft gelast op 26 April i.l. op welken datum requestrante heeft verzocht de zaak, met andere zaken Hamburger te verwijzen naar de Haagsche Kamer;

Gezien de stukken;

O. dat het verzoek zijn grondslag vindt in de verlangde vernietiging van een rechtsbetrekking, welke wordt omschreven als „de in hoofdzaak voor en namens verzoekster in het leven geroepen rechtsbetrekking, immers opgerichte naamlooze vennootschap”;

dat echter — daargelaten in hoeverre deze vennootschap als rechtsbetrekking zou kunnen vallen onder de voorschriften van de artt. 23 e. v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer — op haar als rechtspersoon in elk geval toepasselijk is Hoofdstuk VI van dat Besluit en wel bepaaldelijk art. 105 tweede lid:

dat immers overeenkomstig het gestelde de bestaande vennootschap feitelijk is gesplitst doordat de nieuw opgerichte van de oude werd afgesplitst; welke splitsing krachtens dat wetsvoorschrift ongedaan kan worden gemaakt, hetgeen echter behoort tot de bevoegdheid van de Afdeling Voorzieningen voor Rechtspersonen;

Rechtdoende:

Verklaart requestrante niet ontvankelijk met hare vordering.

No. 499.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 24 Juli 1946. (Mr. Karni).

Vordering tot teruggave van juweelen door verzoeker aan zijn verloofde ter hand gesteld afgewezen, daar de bewaargeving niet is bewezen en gerequesteerde zich op het standpunt stelt dat hier een schenking heeft plaatsgehadt.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Dr. F. M. Hirsch, requestrant, gemachtigde Mr. Dr. N. J. van der Flier, tegen:

Engeline de Bock, gerequesteerde, gemachtigde Mr. R. Paehlig.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van Mr. F. M. Hirsch, arts, wonende te Leamington Spa (Warwickshire, Engeland), gemachtigde procureur Mr. Dr. N. J. van der Flier;

Gelezen de verklaring van Nelly Elkan geb. Hirsch, die tezamen met haren echtgenoot Dr. med. Julius Elkan, deze verklaring heeft ondertekend, gedagteekend Engeland, 28 Febr. 1946;

Nog gelezen de verklaring van de Aliens Tribunal, ondertekend door T. H. Thorpe en gedagteekend 20 Oct. 1939;

Gelezen ook het verweerschrift dd. 22 Mei 1946, van de gerequesteerde Engeline de Bock, gemachtigde Mr. R. Paehlig;

Gehoord den raadsman van verzoeker en den raadsman van gerequesteerde, benevens de gerequesteerde in persoon op Onze zitting dd. 3 Juli 1946;

Mede gehoord den getuige Dr. E. D. Hirsch, Redacteur van het Tijdschrift Copyright, die buiten eede voor den Raad een verklaring heeft afgelegd;

Gehoord de onder eede afgelegde verklaring van Maria Johanna Helena Koppe, steno-typiste, te Amsterdam;

Gezien de verklaringen van Mej. H. J. W. Clichtenbree en H. W. G. Bergen, beiden wonende te Amsterdam;

Gezien de verklaring van L. Elkan d.d. 5 Juni 1946;

Ten aanzien van de feiten:

O. dat Dr. F. M. Hirsch voor het uitbreken van den oorlog van Duitsche nationaliteit was en in Duitschland woonde, maar dat hij, tengevolge van de anti-semietische maatregelen der toenmalige Deutsche regering in een concentratiekamp werd geworpen en van zijn Duitsche nationaliteit vervallen verklaard en dat hij thans na verlof te hebben verkregen Duitschland te verlaten, in Leamington Spa (Warwickshire, Engeland) zich bevindt, alwaar hij na in het bezit te zijn gesteld van een verklaring van non-enemy vanwege de Aliens Tribunal, de artsen-practijk uitoefent;

O. dat mitsdien Dr. F. M. Hirsch reeds voor den roden Mei 1940 geen onderdaan was van een vijandelijken staat in den zin van het Besluit E 133;

O. dat Dr. F. M. Hirsch, hierna te noemen requestrant, den Raad mededeelt dat hij voor zijn vlucht uit Duitschland omstreeks 1939, althans vóór het uitbreken van den oorlog aan zijn verloofde Engeline de Bock, hierna te noemen gerequesteerde, ter hand had gesteld, een smaragd armbandje, een platina-polshorloge met diamantjes bezet en een platina ring met diamant, welke sieraden in 1940 inderdaad in het bezit waren van gerequesteerde, hetgeen door gerequesteerde ook niet wordt ontkend;

Ten aanzien van het recht:

O. dat naar de bewering van requestrant de overgave van de sieraden, die hij heeft gekocht, teneinde de hem overgebleven contentanten daarin te beleggen, aan zijn gewezen verloofde, de gerequesteerde, was bedoeld als bewaargeving, waarover echter, naar de

Raad zich heeft kunnen overtuigen, geen schriftelijk bescheid, noch getuigenverklaring bestaat, vermits noch de buiten eede, noch de onder eede afgelegde getuigenis, te dezen aanzien met redenen van wetenschap bekleed is;

O. dat gerequesteerde het afstaan van de litigieuze voorwerpen beschouwt als een schenking, derhalve als een overeenkomst waarbij requestrant, om niet en onherroepelijk de sieraden ten behoeve van haar, de begiftigde, had overhandigd en de Raad door requestrant niet van het tegendeel werd overtuigd, vermits requestrant niet bij machte is bewijs te leveren van zijn bewering, dat hij met zijn verloofde was overeengekomen, dat bij een voortijdig overlijden van hem de sieraden aan de dochter van zijn, des requistrants, oudste zuster, Miss Lilo Elkan, zouden worden teruggegeven;

O. dat nu het bewijs van het tegendeel niet kan worden geleverd, de Raad wel kan aanvaarden de bewering van gerequesteerde, dat het afstaan aan zijn verloofde van sieraden, hoezeer ook van niet geringe waarde, als daar zijn een smaragd armbandje, een platina polshorloge met diamantjes bezet en een platina ring met diamant, als geschenk moet worden beschouwd;

O. alzoo, dat nu de bewaargeving niet aannemelijk kan worden gemaakt, de Raad mitsdien moet verwerpen de bewering van requestrant, dat er hier sprake is van een wijziging van een rechtsbetrekking tijdens de vijandelijke bezetting en door maatregelen des vijands dan wel zonder geoorloofde oorzaak in den zin van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, daar toch zoodanige bewering haar grondslag mist en dientengevolge requestants eisch moet worden ontzgd;

O. dat daargelaten de beantwoording der vraag of het verbreken van het eenmaal gegeven woord van trouw en het niet weder teruggeven van tijdens de verloving aan zijn verloofde afgestane sieraden, daarbij de verbreking van de verloving verzwijgende aan de wederpartij, daarstelt een handelen of nalaten, indruischend, hetzij tegen de goede zeden, hetzij tegen de zorgvuldigheid welke in het maatschappelijk verkeer bestaat ten aanzien van eens anders persoon of goed en daardoor opleverende een onrechtmatige daad, het de vraag is of de bevoegdheid van Onzen Raad niet beperkt is alleen tot die rechtsbetrekkingen in het Besluit Herstel Rechtsverkeer omschreven, waarbij moet worden gelet op het onredelijke bij het achterwege laten van een ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheid, en de Raad de onredelijkheid bij het niet ingrijpen te dezen aanzien niet vermag te zien;

Rechtdoende:

Ontzegt de vordering;

Veroordeelt requestrant in de kosten des gedings, tot op heden begroot op f 50.

No. 500.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Juni 1946.
(Mrs. Verdam, de Flines en Tabingh Suermond).

Overeenkomst van verzoekers met gerequesteerde (Mauser K.G. te Köln) en alle daaruit ontstane rechtsbetrekkingen nietig verklaard, daaronder begrepen de gevestigde zekerheidshypotheek, met last op den Bewaarder der Hypotheken tot doorhaling der inschrijving.

Onbevoegd verklaard ten aanzien van de geldelijke aanspraken in verband met art. 25 E 133.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 9/46 van:

1. Bernard van Leer, industrieel, wonend te New-York;

2. De Naaml. Vennootschap van Leer's Vereenigde Fabrieken, statutair gevestigd te Willemstad, Curaçao, kantoorhoudende te Amsterdam, na te noemen „Valevefa”;

3. Johannes Bouw, koopman, wonend te Amsterdam, handelend onder den naam „Orsa”,

gemachtigde Mr. M. J. C. Vrij,

waarin verzoekers den Raad verzoeken:

a. nietig te verklaren, althans te vernietigen de rechtsbetrekkingen, die tusschen requestrants en de Mauser K.G. te Köln-Ehrenfeld zijn ontstaan, tengevolge van de hieronder te vermelden rechtshandelingen;

b. nietig te verklaren, althans te vernietigen de overeenkomst, op 18 Mei 1941 gesloten tusschen requestrants enerzijds en de Mauser K.G. voornoemd anderzijds, zooover omschreven en vastgelegd in de paragrafen 4, 5, 6, 7, 8, en 10 van het contract, genaamd „Spundvertrag” van genoemden datum;

c. nietig te verklaren, althans te vernietigen de bij notariële acte dd. 13 November 1942, verleden voor den notaris H. N. Groenier te Amsterdam, ten behoeve van de Mauser K.G. voornoemd verleende zekerheidshypotheek ten bedrage van f 150,000 op het voortdurend recht van erfpacht op het perceel te Amsterdam, Sectie K Nr. 4406, met last op den Heer Bewaarder der Hypotheken te Amsterdam tot doorhaling der betreffende inschrijving dd. 16 November 1942 in het hypotheekregister Nr. 102 deel 1924 over te gaan;

een en ander met terugwerkende kracht van 18 Mei 1941 resp. 13 November 1942;

d. de Mauser K.G. voornoemd te veroordeelen om aan den requestrant Bouw terug te betalen de somma van f 164,565.32 door Mauser krachtens het bepaalde bij par. 8 van het Spundverdrag van Bouw ontvangen, vermeerderd met rente ad 5 % 's jaars,

te rekenen van heden tot aan den dag der voldoening;

alles met veroordeeling van de Mauser K.G. voornoemd in de kosten der onderhavige procedure;

Gezien het schriftelijk antwoord van Mr. E. de Vlugt in zijn hoedanigheid van beheerder over het zich in Nederland bevindende vermogen van de Deutsche Vennootschap Mauser Kommandit Gesellschaft, gevestigd te Keulen-Ehrenfeld, als zoodanig benoemd bij beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut Bureau Amsterdam dd. 28 Februari 1946, waarin deze beheerder verklaart het gedane verzoek niet tegen te spreken;

O. dat het onder *d* gedane verzoek tot veroordeeling van de Mauser K.G. om aan verzoeker Bouw terug te betalen f 164,565.32 betreft een recht of aanspraak als bedoeld in art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) ten aanzien waarvan ingevolge de bepalingen van dat artikel een verzoek tot erkenning behoort te worden ingediend bij het Beheersinstituut, zoodat de Afdeling Rechtspraak onbevoegd is van dat gedeelte van het verzoek kennis te nemen;

O. dat overigens de Raad op grond van de ten rechte gestelde, niet weersproken feiten, van oordeel is, dat achterwege laten van het gevraagde ingrijpen onredelijk ware;

Rechtdoende:

a. verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, die tusschen verzoekers en de Mauser Kommanditgesellschaft te Keulen-Ehrenfeld zijn ontstaan tengevolge van de hieronder te vermelden rechtshandelingen;

b. Verklaart nietig de overeenkomst op 18 Mei 1941 gesloten tusschen verzoekers enerzijds en de Mauser Kommanditgesellschaft anderzijds, voorzoover omschreven en vastgelegd in de paragrafen 4, 5, 6, 7, 8 en 10 van het contract, genaamd „Spundvertrag”, van genoemden datum, en zulks met terugwerkende kracht van 18 Mei 1941;

c. Verklaart nietig de bij notarieele acte dd. 13 November 1942, verleden voor de notaris H. N. Groenier te Amsterdam, ten behoeve van de Mauser Kommanditgesellschaft voornoemd, verleende zekerheidshypothec ten bedrage van f 150,000 op het voortdurend recht van erfpacht op het perceel te Amsterdam aan den Asterweg, kadastraal bekend Gemeente Amsterdam, Sectie K Nr. 4406, met terugwerkende kracht tot 13 November 1942, met last op den Bewaarder der Hypotheken te Amsterdam tot doorkaling der betreffende inschrijving dd. 16 November 1942 in het hypotheekregister nr. 102 deel 1924;

d. Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van het bij inleidend verzoekschrift onder *d* gevraagde;

e. Veroordeelt gerequesteerde in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoekers begroot op f 100.

No. 501.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 31 Juli 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens).

Verzoek tot ontruiming van een winkel-pand in kort geding toegewezen.

Het is niet betwist dat zonder Ingrijpen door den bezetter verzoeker nog het pand zoude bewonen.

Gerequesteerde heeft het risico van de ontruiming aanvaard door een Joodsch pand te betrekken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request;

Gehoord partijen;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar het request en voorts:

O. dat ten processe vaststaat:

dat ten name van requestant door diens echtgenoot tot 8 Dec. 1941 eene zaak in dameshoeden werd gedreven in het pand Bergweg 63a te Rotterdam, welk pand requestant van de eerste gerequesteerden in huur had;

dat requestant op 8 Dec. 1941 het pand heeft verlaten, nadat aan requestant, een Jood, van de zijde van den bezetter was te kennen gegeven, dat hij vorenbedoelde zaak moest beëindigen;

dat daarop de tweede gerequesteerde zijn kleermakersbedrijf in het pand is gaan uitoefenen en dit nog doet;

Ten aanzien van het recht:

O. dat weliswaar de zaak in dameshoeden niet door requestant, doch door zijne echtgenoot werd gedreven, maar dit hier zonder gewicht is, omdat requestant evenzeer bij die zaak belang had als het geval zoude zijn geweest, indien hij die zaak zelf dreef;

O. dat de tweede gerequesteerde betoogt, dat de requestant ook na het beëindigen der zaak in dameshoeden in het pand had kunnen blijven wonen, omdat zijne echtgenoot niet Joodsch was, doch dit betoog faalt, omdat aanmerkelijk is gemaakt door requestant dat zijne financiële draagkracht te boven zoude gaan;

O. dat niet is betwist, dat zonder ingrijpen door den bezetter de zaak in dameshoeden thans nog door de echtgenoot van requestant te zijnen name zoude worden gedreven en het pand nog door requestant worden bewoond;

dat het verzoek van requestant dan ook dient te worden ingewilligd;

dat de tweede gerequesteerde er op heeft gewezen, dat hiaraan voor hem ernstige gevolgen zijn verbonden, doch de tweede gerequesteerde het risico dier gevolgen heeft aanvaard door een pand te betrekken dat tevoren door een Jood was gebruikt en bewoond;

dat requestant geacht moet worden minstens even groot belang bij het pand te hebben als de tweede gerequesteerde;

O. dat de tweede gerequesteerde zich er wel op heeft beroepen, dat de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland afwijzend heeft beschikt op het verzoek van requestrant, dat de zaak in dameshoeden wederom in het pand zal worden gedreven en die Kamer aan den tweeden gerequesteerde heeft toegestaan zijn kleermakersbedrijf in het pand te blijven uitoefenen, doch dit beroep den tweeden gerequesteerde niet kan baten, omdat hetgeen de Raad voor het Rechtsherstel ten aanzien van het pand beslist den doorslag geeft;

Beschikkende in kort geding:

Bevelen, dat door den tweeden gerequesteerde voornoemde bedrijfs- en woonruimte aan den Bergweg no. 63a te Rotterdam vóór 1 September 1946 zal worden ontruimd en met overgave der sleutels aan requestrant ter beschikking worden gesteld;

Machtigen requestrant om bij gebreke van ontruiming door den tweeden gerequesteerde met de zijnen en het zijne, deze ontruiming zelf te bewerkstelligen, desnoods met behulp van den sterken arm van politie en justitie;

Veroordeelen de eerste gerequesteerden het hiervoren beschikte te gehengen en te gedooen, met bepaling dat de eerste gerequesteerden bij iedere overtreding van deze veroordeeling een dwangsom van f 25 ten behoeve van requestrant zullen verbeuren;

Verklaren deze beschikking tot zoover uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Veroordeelen den tweeden gerequesteerde in de kosten tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrant begroot op f 50 en aan de zijde van de eerste gerequesteerden op nihil.

No. 502.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 31 Juli 1946. (Prof Mr. Duyffjes).

Vordering tot nietig verklaring van een overeenkomst waarbij gerequesteerde zich had doen benoemen tot directeur van zoekster op een salaris van f 12000 's jaars toegewezen, met bepaling van het salaris op f 4800 's jaars.

Gerequesteerde veroordeeld tot terugbetaling van het te veel ontvangen salaris.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

N.V. Stoomolieslagerij van J. van Vollenhoven c.s., requestranten, gemachtigde Mr. J. Hollander,

tegen:

Mr. Dr. E. H. Th. Kwast, gerequesteerde, gemachtigde Mr. Dr. J. C. Coebergh.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien zijn incidenteele beslissing van 16 Juli 1946, houdende splitsing en gedeeltelijke afdoening van de bij request van 16

Maart 1946 aanhangig gemaakte zaak tusschen de N.V. Stoomolieslagerij van J. van Vollenhoven c.s. en den gerequesteerde Mr. Dr. E. H. Th. Kwast;

O. dat thans nog moet worden behandeld de vordering van die N.V., strekkende op de ten requeste aangegeven gronden,

a. tot nietigverklaring, althans gewijzigde vaststelling, van de rechtsbetrekking, welke is ontstaan tusschen die vennootschap en gerequesteerde door het besluit van de algemeene vergadering van aandeelhouders van 27 Nov. 1943, waarbij het salaris van gerequesteerde als directeur van zoekster voor het jaar 1943 is bepaald op f 12,000, alsmede tot nietigverklaring, althans gewijzigde vaststelling van dat besluit, in dier voege, dat worde bepaald, dat het salaris van gerequesteerde over het jaar 1943 f 4800 heeft bedragen en

b. tot veroordeeling van den gerequesteerde om aan de eischende vennootschap terug te betalen de somma van f 7200, vermeerderd met een rente van 4 % 's jaars vanaf 1 Januari 1944 tot op den dag van betaling;

O. dat uit de processtukken en mondelinge toelichting in hoofdzaak is komen vast te staan, dat de eischende vennootschap viel onder de ondernemingen, welke door de anti-joodsche maatregelen van den Duitschen bezetter werden getroffen, omdat haar directeur jood was en een gedeelte van haar aandelenbezit (nominaal f 16,000) in joodsche handen was; dat haar bestuur van den aanvang af er op bedacht is geweest tot zoo genaamde „Selbst-arisierung" te geraken en de commissaris J. A. Langelaan zich daartoe heeft gewend tot Dr. Dietz te 's-Gravenhage, directeur van de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. aldaar, die vertrouwensman was der Wirtschaftsprüfstelle;

dat dit echter niet heeft mogen baten, waarop de heer Langelaan de hulp van gerequesteerde heeft ingeroepen, omdat hij wist, dat Dr. Dietz een relatie van dezen was nog uit den tijd vóór den oorlog;

dat door bemiddeling van gerequesteerde een oplossing is gevonden, waarbij het joodsche element uit de vennootschap verdween, en Dr. Dietz tot commissaris of „Justitia" en gerequesteerde tot directeur zouden worden benoemd;

dat gerequesteerde toen tevens voor f 16,000 aandeelhouder in de vennootschap is geworden (waarvoor hij een bedrag van f 16,000 in contanten betaald heeft) zijnde daarmede de bij Lippmann, Rosenthal en Co. gedeponeerde aandelen ingelost, welke aldus door hem verkregen aandelen gerequesteerde dadelijk geruild heeft tegen een gelijk bedrag aan aandelen van twee niet-joodsche commissarissen, aangezien hij tijdens den oorlog geen joodsch bezit wilde verwerven;

dat in een vergadering van aandeelhouders van 12 Jan. 1943 gerequesteerde met algemeene stemmen tot directeur der vennootschap is benoemd met ingang van 30 Jan. 1943 op een salaris van f 1200 per jaar;

dat vervolgens omstreeks September van dat jaar een aandeelhouder is overleden, waarop de commissaris Langelaan aan gerequesteerde heeft voorgesteld haar aandelenbezit (nominaal groot f 5000) over te nemen zulks ten einde aldus nog eenig contact met de vennootschap voor hem te behouden, wanneer na het beëindigen van de bezetting de normale verhoudingen daarin zouden zijn teruggekeerd en ook het Joodsche bezit daarin zou zijn hersteld;

dat het bezit van deze vijf aandelen, gevoegd bij de reeds vroeger verworven twintig, gerequesteerde tezamen met de gebroeders Verhooff, beiden aandeelhouders en een hunner commissaris der N.V., de beschikking gaf over een volstrekte meerderheid van stemmen in de vergadering van aandeelhouders;

dat vervolgens op 27 Nov. 1943 een vergadering van aandeelhouders is bijeengevoeren, op welke, tegen de voorstellen van commissarissen, het salaris van gerequesteerde als directeur voor 1943 is bepaald op f 12,000 met 310 stemmen van het totaal van 600, dat in de vennootschap kon worden uitgebracht, zijnde de stemmen van de gebroeders Verhooff en vier en tachtig stemmen van gerequesteerde;

O. dat het verzoek om rechtsherstel gericht is tegen dit Besluit en derhalve zal moeten worden nagegaan, in hoeverre er aanleiding bestaat om krachtens artt. 23 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer ten deze in te grijpen;

O. daaromtrent, dat zonder de bijzondere oorlogsomstandigheden gerequesteerde, des tijds advocaat en procureur, wiens werkkraak volkomen buiten het bedrijf lag, dat door de eischende N.V. werd uitgeoefend, nooit tot directeur van de oorspronkelijk Joodsche familie-vennootschap zou zijn benoemd;

dat immers die benoeming uitsluitend teruggaat op zijn goede relaties met Dr. Dietz en diens invloed bij de Wirtschapsprüfstelle, die haar hand naar de N.V. uitstreekte wegens het daarin gestoken Joodsche kapitaal en den heerschenden Joodschen invloed;

dat het thans aangevallen besluit, waarbij het salaris van gerequesteerde als directeur werd vastgesteld met zijn benoeming onverbrekelijk samenhangt, zoodat ook voor de daaruit voortgevloede rechtsbetrekking (de gefixeerde financiële verhouding tusschen partijen) hetzelfde geldt;

dat derhalve, waar het hier betreft een rechtsbetrekking tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen tusschen ingezetenen (rechtspersoon en natuurlijke persoon) van het koninkrijk, de beslissing hiervan moet afhangen, of het achterwege laten van het verlangde ingrijpen, waartoe de formeele vereischten aanwezig zijn, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat zich hier niet, of hoogstens indirect, een van de gevallen voorzien bij art. 25 heeft voorgedaan, zoodat de Raad de te beantwoorden vraag van al. of niet-onredelijkheid uitsluitend aan de hand der geble-

ken feiten te beoordeelen heeft;

dat daarbij in aanmerking moet worden genomen, dat de gerequesteerde zich voor zijn als advocaat bewezen diensten bij de z.g. arisering der vennootschap een bedrag van f 5000 heeft laten betalen, waarvan volgens mededeeling van zijn gemachtigde de helft in den zak van Dr. Dietz is terecht gekomen, die zijnerzijds bovendien ook nog f 5000 voor zijn bemoeiingen heeft geïncasseerd; voorts dat het salaris van den directeur der vennootschap tot dusver nooit meer dan f 4800 's jaars had bedragen, en dat gerequesteerde als advocaat in Den Haag slechts een klein deel van zijn tijd heeft kunnen wijden aan de zaken der vennootschap, wier te Amersfoort gevestigd bedrijf in hoofdzaak overgelaten bleef aan de zorgen der procuratiehouders;

dat gerequesteerde hiertegen wel heeft doen opmerken, dat het salaris van den joodschen directeur J. J. van Vollenhoven inderdaad op slechts f 4800 was gesteld, waarbij echter rekening was gehouden met de omstandigheid, dat verschillende van zijn familieleden jaarlijks f 5000 uit de kas der vennootschap ontvingen; maar dat volgens requestrante dit laatste bedrag opleverde het pensioen, dat aan den vroegeren directeur, vader van van Vollenhoven, was toegekend en dus bij de salariering van den zoon niet in aanmerking mag worden genomen;

dat zijdens gerequesteerde voorts is gezeven op zeer belangrijke diensten, die hij als directeur aan de vennootschap heeft bewezen, doordien het hem met veel moeite gelukt is een aantal machines die de Duitschers hadden willen wegvoeren, door gesprekken met Dr. Dietz en zijn invloed op dezen voor de vennootschap te behouden; maar dat, hoewel hij hiermede het belang der vennootschap (en daarmede ook zijn eigen belang als aandeelhouder) wellicht goed gediend heeft, dergelijke alleen door de bijzondere tijdsomstandigheden mogelijke en vereischte hulpverlening bezwaarlijk beschouwd kan worden als werkzaamheden van den directeur, die als zoodanig zou moeten worden gehonoreerd;

dat hij verder heeft aangevoerd, dat hij ook buiten den eenen weekdag dien hij te Amersfoort placht door te brengen, veel van zijn tijd in gesprekken en conferenties aan de vennootschap heeft moeten wijden, doch dat ook daarmede een bezoldiging die het vroegere normale directeurssalaris zoover te boven ging, niet is goed te praten, nog daar gelaten, dat hij in het jaar 1943 zich gedurende ongeveer zes weken te Nice heeft opgehouden, in verband met het overlijden van zijn vader aldaar, gedurende welken tijd zijn werkzaamheden als directeur uiteraard geheel hebben stil gestaan;

dat hij tenslotte zich er op heeft beroepen, dat in het salaris van f 12,000 een bedrag van f 4000 aan verschotten begrepen is, doch dat zijn gemachtigde tegenover de ontkenning van requestrante ter zitting niet in staat is geweest ook maar enige specificatie hier van te geven, waarmede dit beroep als

verwerkt kan worden beschouwd;

O. dat het op grond van deze verschillende feiten en omstandigheden inderdaad onredelijk zou zijn de onder a van het petitum gewraakte rechtsbetrekking ongewijzigd te handhaven, en zij in dien zin behoort te worden gewijzigd, dat het salaris van gerequesteerde over het jaar 1943 f 4800 heeft bedragen;

O. dat gerequesteerde afgezien van zijn hierboven reeds besproken verwerping, een beroep heeft gedaan op het „eervol ontslag” op verzoek met volledige kwijting en décharge”, dat hem na de bevrijding in de algemeene vergadering van aandeelhouders van 11 September 1945 is verleend;

dat dit beroep echter faalt, omdat op genoemden datum de door de oorlogsomstandigheden in het leven geroepen situatie, waardoor gerequesteerde in staat was zijn wenschen in de vergadering van aandeelhouders door te zetten, nog onveranderd bestond, zoodat dezelfde gronden welke de aantastbaarheid van het besluit tot salariering wettigen, mede gelden om de verleende décharge van haar beteekenis en kracht te ontdoen;

O. dat gerequesteerde tenslotte een beroep op compensatie heeft gedaan, waarbij hij aanspraak meent te kunnen maken — behalve op het salaris van f 4800 over 1943 — op het hem toegekende salaris inclusief onkostenvergoeding voor 1944 van f 5200; naar denzelfden maatstaf voor de eerste negen maanden van 1945 op f 3900 en voorts op de vergoeding van zijn onkosten over 1943, afgerond tot f 4000;

O. dat de gemachtigde van eischeres hieromtrent heeft opgemerkt, dat gerequesteerde de tot en met Augustus 1944 zijn werkzaamheden als directeur is blijven verrichten en daarvoor dus inderdaad aanspraak kan maken op een honorarium van 8/12 van f 5200 of f 3466.66, met welk bedrag hij het sub b gevorderde heeft verminderd; maar voor het overige de tegenvordering van salaris heeft betwist met een beroep op art. 1638 b B. W., omdat sinds de spoorwegstaking en dollen Dinsdag gerequesteerde geenlei arbeid meer voor de vennootschap heeft verricht;

O. dat gerequesteerde ten aanzien van dit laatste punt op art. 1638 d B. W. heeft gewezen, doch dit artikel naar 's Raads oordeel in casu toepassing mist, omdat hier geen sprake kan zijn van schuld en evenmin van eenige den werkgever persoonlijk trefende toevallige verhandeling;

O. dat het punt der onkosten over 1943 hiervoren reeds is behandeld, zoodat — afgezien van de aangegeven vermindering der vordering — het beroep op compensatie in zijn geheel moet worden verworpen;

Rechtdoende:

Wijst de verminderde vordering toe;

Stelt de rechtsbetrekking, welke is ontstaan tusschen de eischende N. V. en gerequesteerde door het besluit van de algemeene vergadering van 27 November 1943, zoodat dat besluit zelf in dien zin gewij-

zigd vast, dat het salaris van gerequesteerde als directeur over het jaar 1943 f 4800 heeft bedragen;

Veroordeelt den gerequesteerde aan eischeres terug te betalen de somma van f 3733.34, vermeerderd met een rente van 4 % 's jaars vanaf 1 Januari 1944 tot op den dag van betaling;

Compenseert de hierop gevallen kosten, tot heden aan de zijde van eischeres begroot op f 150 in diër voege dat eischeres daarvan 1/3 en gerequesteerde 2/3 zal hebben te dragen.

No. 503.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Aug. 1946. (Mr. Karni).

Voorzitter in kort geding verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van de vordering tot het verleenen van een non enemy verklaring, nu het Beheersinstituut op een verzoekschrift niet binnen den termijn van zes maanden heeft beschikt.

De gevraagde voorziening is een beslissing ten principale.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen vorenstaand verzoekschrift;

Gehoord de partijen, verzoekers-appellanten bijgestaan door hun raadsman Mr. I. A. Hes Bzn., gerequesteerde-geintimeerde bij monde van Mr. J. van den Berg;

Nog gelezen het verzoek tot het verstrekken van een „non-enemy” verklaring, door verzoekers tot het Nederlandsche Beheersinstituut gericht en de ter zitting geproduceerde stukken;

O. dat verzoekers in beroep zijn gekomen op grond van art. 43 lid 2 van het Besluit E 133, nu een termijn van 6 maanden is verstreken, zonder dat het Beheersinstituut op een vanwege appellanten tot hem gericht verzoek tot „ontvijanding” een beslissing heeft genomen, dan wel ten aanzien daarvan een uitspraak heeft gedaan;

O. dat Ons krachtens art. 150a van het Besluit E 100 de bevoegdheid is gegeven een onmiddellijke voorziening bij voorraad uit hoofde van onverwijlden spoed te treffen, maar niet in de hoedanigheid van appèl-rechter, vermits gelet op art. 150c E 100 daardoor de anomalie zou worden geschapen, dat hooger beroep zou kunnen worden ingesteld op een uitspraak in hooger beroep gedaan en appèl op appèl niet mogelijk is, weshalve wij dit ingesteld appèl niet ontvankelijk moeten verklaren;

O. dat waar de door appellanten verzochte beslissing tot inhoud zal hebben de bepaling, dat zij moeten worden beschouwd als niet vijandelijk onderdaan, deze beslissing eene is

ten principale, hebbende immers tot doel de vaststelling van het recht zelf hetgeen niet strookt met de eigen aard van een kort geding, zoodat Wij ten deze ook niet bevoegd zijn;

O. tenslotte, dat de niet-ontvankelijkheid van het beroep uiteraard niet aantast de waarde van de door appellanten aangevoerde posita en bewijzen, maar voortvloeit uit de verkeerde keuze van de te volgen modus procedendi;

Rechtdoende in kort geding:

Verklaren Ons onbevoegd van de verdering kennis te nemen.

Veroordeelen appellanten tot betaling van de kosten des gedings, tot op heden begroot op f 30.

No. 504.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 13 Aug. 1946.
(Mrs. Jolles, Wiarda en Van Zeggelen).

Verzoeker aan wien het beheer van onroerend goed is ontnomen ten behoeve van den oorspronkelijken eigenaar, vraagt thans op zijn beurt in kort geding van zijn rechtsvoorganger betaling van het netto provenu, hetgeen hij derft tengevolge van de tegen hem gewezen beschikking.

Vonnis in kort geding gewezen, inhoudende onbevoegd verklaring, in hooger beroep, zij het op andere gronden, bevestigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150 a en c.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien

a. een verzoekschrift van Hendrik Smeets te Amsterdam dd. 27 Mei 1946, aangevuld bij zijn verzoekschrift dd. 29 Mei 1946, gemachtigde Mr. K. Jansma te Amsterdam, waarbij hij in hooger beroep komt van een beslissing van Mr. A. M. Benders te Amsterdam, optredende ter vervanging van den Voorzitter van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel (hierna te noemen de gedelegeerde) dd. 13 Mei 1946;

b. een verzoekschrift van Johannes Antonius de Mulder dd. 25 Juni 1946, wonende te Bussum, gemachtigde Mr. G. A. van der Bruggen te Amsterdam;

Gehoord partijen;

O. dat verzoeker in kort geding heeft gesteld, dat hij op een door de erven Kinsbergen gedaan verzoek bij beslissing van den gedelegeerde dd. 12 Maart 1946 is veroordeeld om met ingang van dien datum aan hen in beheer en administratie af te staan het perceel Brouwersgracht 58 te Amsterdam, op grond dat het perceel, oorspronkelijk toebehoorende aan hun erfplater, door de „Nederlandische Grundstückverwaltung" op 15 October 1942 was verkocht aan verweerder de Mulder, die het perceel dienzelfden

dag heeft verkocht aan verzoeker onder verzekering, dat het perceel geen Joodsch eigendom was;

dat, nu zulks wèl het geval blijkt te zijn, verweerder verplicht is de ten deze voor verzoeker ontstane schade te vergoeden; dat verzoeker hangende het definitief rechtsherstel de inkomsten van gemeld perceel niet kan missen, daar hij slechts over bescheiden geldmiddelen beschikt en rente en aflossing heeft te voldoen van een door hem op dat perceel gesloten hypotheek; op welke gronden hij heeft verzocht den verweerder de Mulder te veroordeelen om hem te betalen de netto-inkomsten, welke verzoeker derft doordat de administratie van het perceel hem bij voormelde beslissing dd. 12 Maart 1946 is ontnomen, zulks in dier voege, dat verweerder hem telkenmale zal moeten betalen het batig saldo van de driemaandelijkse exploitatie-rekening van het perceel voor de eerste maal op 1 Juli 1946 en vervolgens kwartaalsgewijzen;

O. dat de gedelegeerde bij beslissing van 13 Mei 1946 zich bij verstek onbevoegd heeft verklaard tot het nemen van eene beslissing op grond, dat het verzoek niet een voorloopige voorziening betreft doch de hoofdzaak zelve en hij in ieder geval de zaak niet spoedeischend acht, daaraan toevoegende, dat de strekking van de desbetreffende voorschriften is om het rechtsherstel van Onroerend Goed door ééne transactie te bewerkstelligen en het in strijd met deze strekking zou zijn, wanneer belanghebbende hun aanspraken stuk voor stuk zouden voordragen en voorts, dat verzoeker wellicht aanspraak kan maken op vergoeding van rente doch zeker niet op afgifte van gederfde vruchten der zaak;

O. dat verzoeker van deze beslissing in hooger beroep is gekomen en haar heeft bestreden, waarop de verweerder de Mulder, die in kort geding niet was verschenen, het inleidend verzoek heeft tegengesproken, daarbij onder meer aanvoerende, dat hij de gestelde verzekering nooit heeft gegeven en dat het onderhavige verzoek niet is een zaak van den Raad maar van den gewonen Rechter;

O. dat uit de stellingen van verzoeker blijkt, dat zijn inleidend verzoek niet strekt tot geheele of gedeeltelijke nietigverklaring of wijziging eener rechtsbetrekking, en mitsdien niet behelst een vordering tot bekoming van rechtsherstel, als bedoeld in de artt. 23 en volgende van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100, maar een vordering tot bekoming van vergoeding der schade, die hij zou lijden door de beslissing van den gedelegeerde in een andere zaak, nl. die, waarin de erven Kinsbergen rechtsherstel hebben gevraagd;

O. dat deze zelfstandige vordering tot schadevergoeding niet kan worden ingediend bij den Raad voor het Rechtsherstel maar thuis behoort bij den gewonen Rechter, zoo dat de aangevallen beslissing, zij het op andere gronden, moet worden gehandhaafd;

Rechtdoende in hooger beroep:

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep en veroordeelt den verzoeker in de kosten van het hooger beroep, aan de zijde van verweerder tot heden begroot op f 30.

No. 505.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 27 Aug. 1946. (Mr. van Walssem).

Verzoek in kort geding tot ontruiming van een troephuis aan verzoekster toegevoegd.

Het verweer verworpen op grond van de tegenstrijdigheid tusschen het gevoerde verweer en de door gerequesteerde geproduceerde „aanvraag goedkeuring bouwwerk”.

Gerequesteerden veroordeeld het troephuis te ontruimen en het afbreken en wegvoeren te gehengen en te gedoogen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

Stichting „Het Leger des Heils”, requestant, gemachtigde Mr. H. H. Steneker, tegen:
Rotterdamsch Aannemings- en Onderhoudsbedrijf en C. Venix, gerequesteerden, gemachtigde Mr. J. van Duyvendijk.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gelezen vorenstaand verzoekschrift en de conclusie van antwoord, ingediend door den gemachtigde van de gerequesteerden, zoodat de door de verzoekster overgelegde stukken;

Gehoord partijen in haar mondelinge toelichting, en wel de verzoekster, de Stichting „Het Leger des Heils”, vertegenwoordigd door C. C. Gerstel, kapitein bij het Leger des Heils, wonende te Rotterdam, bijgestaan door Mr. H. H. Steneker, advocaat en procureur te Amsterdam, de gerequesteerden, 1° de vennootschap onder de firma Rotterdamsch Aannemings- en Onderhoudsbedrijf „R.A.O.B.” en 2° C. Venix, vertegenwoordigd door hun gemachtigde Mr. J. van Duyvendijk, advocaat en procureur te Rotterdam;

O. dat de verzoekster in hoofdzaak primair heeft gevorderd, dat de gerequesteerden het onderhavige troephuis voor padvinders aan de Blaazenstraat te Rotterdam binnen acht dagen zullen ontruimen, met veroordeeling van de gerequesteerden in de kosten van dit geding;

O. dat de gemachtigde van de gerequesteerden daartegen in hoofdzaak heeft aangevoerd: dat de eerste gerequesteerde ten einde in den bezettingstijd verdere slooping van de loods en diefstal van derzelver onderdeelen te voorkomen, den bij haar in dienst zijnden werkmans C. Venix met zijn familie in de loods heeft ondergebracht; dat zij (eerste gerequesteerde) niets liever wil

dan de loods afgeven, daar deze op haar terrein in den weg staat, dat er echter geen enkele reden tot een onmiddellijke voorziening aanwezig is, omdat het gebouwtje geen deuren en ramen heeft en vrijwel geen dakbedekking, daar deze door den oorspronkelijken koper en het publiek zijn verwijderd; dat van ingebruikneming van het gebouwtje dus geen sprake kan zijn, daar de verzoekster niet over materialen beschikt om een en ander te herstellen, nu dergelijke materialen veel dringender noodig zijn voor herstel van woningen en uitsluitend daarvoor worden toegewezen; dat de gemachtigde van de gerequesteerden deze zaak heeft opgenomen met de Volkshuisvesting te Rotterdam, welke echter erop wees, dat ruim 12000 gezinnen op toewijzing van woonruimte wachten en dus op het oogenblik de loods zeker dringender noodig is tot huisvesting van de familie Venix, dan om haar gesloopt neer te leggen op het terrein van de verzoekster;

O. dat de gemachtigde van de gerequesteerden om deze redenen heeft verzocht aan de verzoekster haar vordering te ontzeggen, althans haar daarin niet-ontvankelijk te verklaren, met haar veroordeeling van de kosten van het geding;

O. dat op grond van het schriftelijke en mondelinge debat, zoodat de door de verzoekster overgelegde stukken, onder meer de volgende feiten in dit kort geding vaststaan;

dat de verzoekster op 26 Augustus 1940 van de Gemeente Rotterdam in gebruik heeft ontvangen een perceel grond aan de Blaazenstraat te Rotterdam en daarop met goedvinden van de gemeente heeft doen plaatsen een houten gebouwtje, dat door haar wordt gebruikt als troephuis voor padvinders;

dat, nadat de verzoekster tijdens de vijandelijke bezetting door of vanwege den vijand was ontbonden, bedoeld terrein en troephuis tijdens die bezetting in gebruik zijn gegeven aan de eerste gerequesteerde, die een en ander ook thans nog in gebruik heeft en het troephuis doet bewonen door den tweeden gerequesteerde;

dat de ontbinding van de verzoekster na de bevrijding van Nederland is nietig verklaard, de verzoekster sindsdien haar recht op het gebouwtje weer kan uitoefenen en zij dit wenscht te verplaatsen naar een terrein aan de Hertigstraat te Rotterdam, hetwelk de gemeente haar in gebruik heeft gegeven;

dat de eerste gerequesteerde bij een door haar ingevulde en ondertekende „Aanvraag goedkeuring bouwwerk”, welke zij op 31 Mei 1946 heeft ingediend aan het College van Algemeene Commissarissen voor den Wederopbouw, heeft aangevraagd goedkeuring voor het verplaatsen van het troephuis van de Blaazenstraat naar de Hertigstraat en toewijzing van de noodige materialen, waaronder 15 m² vensterglas 6 deuren en 360 kg. daklak;

dat zij in die aanvraag, onder het gedruk-

te opschrift „Duidelijke — zoo noodig uitvoering — opgave, waarom de aanvrager de uitvoering van het bouwwerk dringend noodzakelijk acht”, heeft opgegeven: „Padvinderstroepen zitten sedert inbeslagneming troephuis door den Jeugdstorm in den oorlog zonder gebouw . . . P.V.troep zit dringend om het gebouw verlegen. Wacht reeds meer dan een half jaar en komt hoe langer hoe meer in het gedrang.”;

dat de eerste verzoekster zowel de aanvraag tot verplaatsing van het troephuis als de aanvraag voor toewijzing van de noodige materialen voor de verplaatsing en het herstel van het troephuis heeft onderteekend, onder het volgende opschrift: „De ondergeteekende verklaart, dat hij er mede bekend is, dat het bovenstaande, zooals dit door hem is ingevuld, bestemd is om tot bewijs te dienen van de waarheid dier opgaven en dat derhalve bij onjuiste invulling een vervolging tegen hem kan worden ingesteld op grond van art. 225 Sr. (valscheid in geschrifte).”;

dat de aldus door de eerste gerequesteerde ingevulde, onderteekende en ingediende „Aanvraag goedkeuring bouwwerk” op 1 Juli 1946 door het College van Algemeene Commissarissen voor den wederopbouw is goedgekeurd, met bepaling dat die goedkeuring haar geldigheid verliest, indien op 1 October met den bouw geen aanvang is gemaakt;

O. dat uit het voorgaande volgt, dat het door den gemachtigde van de gerequesteerden in dit geding gevoerde verweer, in den aanvang dezes vermeld, in merkwaardige tegenspraak is met de zooveen bedoelde door de eerste gerequesteerde zelve ingevulde, onderteekende en ingediende schriftelijke verklaring en Wij dan ook reeds om deze reden dat verweer als onjuist verwerpen, waarmede, gezien bedoelde schriftelijke verklaring, ook het belang van de eerste gerequesteerde is gediend;

O. dat Wij voorts voorloopig van oordeel zijn, dat het maatschappelijk belang bij de wederopbouw en de vorming van de jeugd door het Leger des Heils, met name door het vinden (of terugvinden) van het juiste pad, verre gaat boven het belang van den tweeden gerequesteerde tot het vinden van een nieuw onderdak, welk laatste bovendien met eenigen goeden wil van den eersten gerequesteerde en van de Volkshuisvesting te Rotterdam op korten termijn zeer wel mogelijk zal zijn;

O. dat Wij mitsdien waarschijnlijk achten, dat de vordering van de verzoekster ten principale zal worden toegewezen, en van oordeel zijn, dat voldoende aannemelijk is gemaakt, dat hier uit hoofde van onverwijlde spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt;

Rechtdoende in kort geding:

Wijzen het primaire verzoek toe, in voege als hierna vermeld;

Bevelen de gerequesteerden het onderhavige troephuis aan de Blazoenstraat te Rotterdam vóór 15 September 1946 te ont-ruimen en te verlaten, met alle daarin van

hunnentwege aanwezige personen en goederen, en met overgifte van de sleutels ter vrije beschikking van de verzoekster te stellen, met machtiging op deze om, indien de gerequesteerden na verloop van voormelden termijn met de bevolen ontruiming in gebreke zouden blijven, deze zelf te doen uitvoeren, desnoods met behulp van de sterke macht;

Veroordeelen de gerequesteerden te gehangen en te gedoogen, dat de verzoekster dit troephuis doet afbreken en het van het terrein aan de Blazoenstraat te Rotterdam doet wegvoeren;

Veroordeelen de eerste gerequesteerde in de kosten van dit geding, tot deze uitspraak begroot aan de zijde van de verzoekster op f 75 voor salaris en f 30 voor verschotten;

Ontzeggen het meer of anders gevorderde.

No. 506.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 23 Juli 1946. (Prof. Mr. Houwing, Jhr. Mr. van Meeuwen en Dr. Zijlstra).

Beslissing van het Beheersinstituut, waarbij een koopovereenkomst van een onroerend goed is vernietigd, in appél bevestigd.

Art. 15 E 133 betreft de aantastbaarheid van rechtshandelingen vóór de bevrijding tot stand gekomen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 13, 14, 15 en 43.)

H. G. Willemsen, requestant, gemachtigde Mr. J. F. B. Rutgers,

tegen:

1. H. C. Wienhoven, 2. Het Nederlandsche Beheersinstituut, gerequesteerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van H. G. Willemsen, wonende te Zevenaar en de daarop binnengekomen antwoorden;

Gehoord partijen, requestant bij monde van zijn gemachtigde Mr. J. F. B. Rutgers, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, het Nederlandsche Beheersinstituut bij monde van Mr. J. v. d. Berg, terwijl laatstgenoemde tevens den gerequesteerde Tönissen, in diens kwaliteit van beheerder over het vermogen van H. C. Wienhoven, vertegenwoordigde;

O. dat requestant bij zijn request in beroep komt van een beslissing van het Ned. Beheersinstituut d.d. 22 Augustus 1945, waarbij vernietigd werd de koopovereenkomst tusschen H. G. Willemsen en H. C. Wienhoven betreffende een aan laatstgenoemden toebehoorend huis met garage te Zevenaar, gesloten blijkens acte, op 8 September 1944 ten overstaan van notaris T. B. Kampschreur te Zevenaar verleden;

O. dat gerequesteerden hebben aangevoerd, dat het inleidend request ongedateerd

van den proc. Mr. H. Vles, gerequesteerde bij monde van den proc. Mr. H. J. F. Heyman;

O. dat requestant heeft gesteld, dat hij is Jood in den zin van de Verordening no. 189/1940 en eenig aandeelhouder-directeur van de N.V. Au Gout Artistique, welke N.V. diens tengevolge door den bezetter werd beschouwd als Joodsche onderneming en gedurende de bezetting werd geliquideerd, tengevolge waarvan het huurcontract tusschen haar en de gerequesteerde sub 2 betreffende de noodwinkel aan de Coolsingel C 4 te Rotterdam, waarin zij haar bedrijf uitoefende, werd beëindigd;

dat deze winkel vervolgens door de gerequesteerde sub 2 is verhuurd aan den N.S.B.-er H. de Vos, thans onder beheer staande van gerequesteerde sub 1;

dat hij gerechtigd is de nietig verklaring van de met de Vos gesloten huurovereenkomst en herstel van de met genoemde N.V. bestaande hebbende huurovereenkomst te verderen;

dat de gerequesteerde sub 2 bereid is, de winkel opnieuw aan deze N.V. te verhuren, zoodra de tegenwoordige huurder dezen heeft verlaten en op dien grond heeft verzocht, gerequesteerde sub 1 bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut te veroordeelen den noodwinkel gelegen aan de Coolsingel C 4 te Rotterdam te verlaten en te ontruimen en met afgifte der sleutels ter vrije beschikking van requestant te stellen, met machtiging op requestant om indien gerequesteerde sub 1 binnen een bij Uw vonnis te bepalen termijn met de ontruiming in gebreke blijft, deze zelf te doen uitvoeren desnoods met behulp van de sterke macht;

voorts requestant te machtigen in voormelde noodwinkel wederom de door hem gedreven N.V. Au Gout Artistique te vestigen; alles met veroordeeling van gerequesteerden in de kosten der procedure;

O. dat gerequesteerde sub 2 hoewel behoorlijk opgeroepen niet is verschenen, doch uit een Ons overgelegden brief van haar aan den gemachtigde van requestant d.d. 10 Mei 1946 blijkt, dat zij inderdaad bereid is, het litigieuze perceel aan requestant te verhuren, zoodra gerequesteerde sub 1 dit zal hebben verlaten;

O. dat gerequesteerde sub 1 de feitelijke stellingen van requestant in het algemeen niet betwist, doch zijnerzijds heeft gesteld, dat requestant over twee winkelpanden te Rotterdam beschikt, te weten één aan de Nieuwe Binnenweg en één aan de Vierambachtstraat, terwijl voor de zaak van Vos geen ander pand beschikbaar is en deze dus, als het litigieuze perceel verlaten moet worden, op straat komt te staan;

O. dat requestant daartegen heeft aangevoerd, dat genoemde panden niet bij de N.V. Au Gout Artistique, doch bij een N.V. Vaga in gebruik zijn, doch deze omstandigheid geen enkel gewicht in de schaal legt, daar requestant tevens heeft erkend, eenig aan-

deelhouder en bestuurder ook van deze N.V. te zijn;

dat gerequesteerde sub 1 meent, dat een billijke afweging van de belangen van betrokkenen tot afwijzing van de vordering moet leiden;

O. evenwel, dat, zelfs niet is gesteld, dat H. de Vos de huurovereenkomst betreffende het perceel Coolsingel C 4 sluitende, te goeder trouw zou zijn geweest in den zin van het Besluit E 100;

dat Wij het dan ook aannemelijk achten, dat een vordering tot nietigverklaring van de door hem gesloten huurovereenkomst en tot herstel van de door de N.V. Au Gout Artistique gesloten huurovereenkomst zal worden toegewezen, terwijl een belangenafweging als door gerequesteerde sub 1 voorgestaan, daardoor in het geheel niet aan de orde komt;

dat Wij daarom meenen, bij de beoordeeling of eene voorziening bij voorraad als thans van Ons verzocht wordt, al dan niet gegeven dient te worden, er van uit te moeten gaan, dat gerequesteerde waarschijnlijk in gevolge de uitspraak in het hoofdgeding het perceel in kwestie over eenigen tijd zal moeten verlaten;

dat het voor hem van groot belang is, of hij het perceel al dan niet moet verlaten, doch niet, of hij het wat vroeger of later moet verlaten;

dat anderzijds requestant Ons voldoende heeft aangetoond, dat de thans bij hem in gebruik zijnde winkels voor een doelmatige uitoefening van zijn bedrijf in zijn geheel niet toereikend zijn, immers slechts als wijk-filialen van en in combinatie met een in een pand als het litigieuze gevestigde hoofdzak te exploiteeren zijn en dat hij er daarom belang bij heeft, spoedig de beschikking over zulk een pand te krijgen;

dat Wij daarom de vordering zullen toewijzen, doch gerequesteerde een enigszins ruimen tijd ter ontruiming zullen laten, opdat de gelegenheid besta, alsnog naar een ander pand om te zien;

Rechtdoende in kort geding:

Veroordeelen gerequesteerde sub 1 de noodwinkel gelegen aan de Coolsingel C 4 te Rotterdam op 1 September 1946 te verlaten en te ontruimen en met afgifte der sleutels ter vrije beschikking van requestant te stellen, met machtiging op requestant om indien gerequesteerde sub 1 daarmede op dien datum in gebreke blijft, de ontruiming zelf te doen uitvoeren met behulp van de sterke macht;

Machtigen requestant het bedrijf der N.V. Au Gout Artistique met ingang van dien datum wederom in genoemd pand te vestigen;

Verklaren dit vonnis in zooverre uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut;

Veroordeelen gerequesteerde sub 1 in de kosten der procedure, tot op deze uitspraak aan zijde van requestant begroot op f 40.

No. 508.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vierde Kamer), 28 Aug. 1946. (Mrs. De Gaay Fortman, Vliegen, Plug, Kapt. t. Zee Van den Berg, Lt. Kol. b. d. Boswijk).

Als eigenaar van een aannemersbedrijf door dat bedrijf:

a. van Mei 1940 tot Januari 1941 op het vliegveld Soesterberg barakken doen vervaardigen;

b. van Januari 1941 tot September 1944 op bedoeld vliegveld hangars voor vliegtuigen, startbanen, camouflagewerken en op het vliegveld De Kooy/Den Helder betonnen onderkomens doen vervaardigen; in Havelte een vliegveld doen aanleggen;

c. Van Mei 1940 tot Januari 1941 in Woudenberg een betonnen woonbunker en in Nederland camouflagewerk voor bij de Duitse Weermacht in gebruik zijnde, in Nederland gelegen gebouwen doen vervaardigen.

(Sr. art. 102).

Veroordeeling tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren, te ondergaan in een Rijkswerkinrichting, met aftrek der bewaring zoomede ontzetting der kiesrechten, recht tot het bekleeden van ambten en dienen bij de gewapende macht, het recht om als beroep in een leidende functie in het bouwbedrijf en in het grondbedrijf werkzaam te zijn, alles voor den tijd van tien jaren. Verzoek om verlof tot cassatie afgevoerd. (Aldus in zake Bernard Beuil, wonende te Laren, gedetineerd).

No. 509.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Tweede Kamer), 27 Juli 1946. (Mr. Ruys, Prof. Mr. van den Bergh, Mr. Schölvinc, Sch. bij N. Meyer en Maj. De Nijs Bik).

Hulpverlening aan den vijand.

Als directeur-bestuurder van een N. V. door die N. V. ten behoeve van de Duitse weermacht werkzaamheden doen verrichten aan het bouwen van barakken, het maken van betonnen schuilkelders, het verharderen van wegen en het maken van een boerderij, een en ander in de nabijheid van een bij de Duitse weermacht in gebruik zijnd vliegveld in Frankrijk en aan het maken van bunkers nabij Egmond aan Zee.

Beroep op overmacht verworpen.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof tegen Maarten Worp, aannemer-uitvoerder, wonende te Amsterdam, thans geïnterneerd in het Huis van Bewaring II aldaar.

T. 2.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: (zie bewezenverklaring)

O. dat ter terechtzitting zakelijk hebben opgegeven en verklaard: enz.

O. dat door den voorschreven inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebruikt voor het bewijs van het feit waar op het betrekking heeft — de daarin genoemde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan de overtuiging heeft bekomen en wettig bewezen acht, dat verdachte in Frankrijk en in Nederland als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 1 Januari 1941 en 1 September 1942 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand als directeur-bestuurder der N.V. Noorderveld II door die N.V. ten behoeve van de Duitse weermacht werkzaamheden heeft doen verrichten aan het bouwen van barakken, het maken van betonnen schuilkelders, het verharderen van wegen en het maken van een boerderij, een en ander in de nabijheid van een bij de Duitse weermacht in gebruik zijnde in of nabij Monc à Chaussee gelegen vliegveld, en aan het maken van bunkers nabij Egmond aan Zee, en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend; enz.

O. met betrekking tot het verweer van verdachte dat hij onder pressie met den rijksduitscher Stuhr de bewezen verklaarde werkzaamheden heeft verricht, dat het Hof dit verweer verwerpt;

dat immers in geen enkel opzicht is gebleken, dat verdachte hoewel het Hof wil aannemen dat Stuhr, zooals een der getuigen het ter terechtzitting heeft uitgedrukt, een vreeselijk mensch was, onder zoodanige fysieke en psychische drang van Stuhr heeft gehandeld, dat hem redelijkerwijze niets anders overbleef dan voormelde werkzaamheden voor den vijand te doen uitvoeren;

dat toch verdachte geen enkele serieuze poging heeft aangewend om zich aan die weermachtswerken te onttrekken, doch integendeel geheel vrijwillig de leege N.V. Noorderveld II, waarvan hij directeur was, ter beschikking heeft gesteld voor de uitvoering van weermachtswerk in Frankrijk;

dat voorts, naar ter terechtzitting is gebleken het werk nabij Egmond aan Zee door de N.V. Noorderveld II is uitgevoerd om het verlies, in Frankrijk geleden, te dekken;

O. dat verdachte derhalve terzake van het hierboven bewezen verklaarde strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. ten aanzien van de aan verdachte op te leggen straf, dat het Hof bij de bepaling daarvan rekening houdt met het feit, dat verdachte zich niet op groote schaal heeft bezig gehouden met de uitvoering van werken voor de Duitse Weermacht en met zijn persoon en persoonlijke omstandigheden,

zoals een en ander ter terechtzitting is gebleken; enz. (volgt veroordeeling tot 1 jaar en 8 maanden gevangenisstraf met aftrek der bewaring en ontzetting uit de rechten voor 10 jaren, Red.).

No. 510.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 26 Augustus 1946. (Prof. Dr. Van Hamel, Mrs. van Everdingen en De Flines, Kapt. t. Zee v. d. Sande Lacoste en Lt. Kol. Wegerif).

Als hoofdinspecteur van politie dienst doen als chef van het bureau Inlichtingendienst van de Nederlandsche politie, welk bureau in opdracht van en in overleg met den Sicherheitsdienst gevallen behandelde van anti-Duitsche activiteit: het luisteren naar Engelsche radio-uitzendingen, propaganda maken voor het Koningshuis, beleedgingen van het Duitse Rijk en van Hitler enz. enz.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Douwe Bakker, gewezen hoofdinspecteur van politie, wonende te Amsterdam, thans verblijvende in het Huis van Bewaring II te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: (zie bewezenverklaring)

O. dat ter terechtzitting hebben opgegeven en verklaard:

Verdachte: dat hij Nederlander door geboorte is en vanaf 10 Mei 1940 wist, dat, nadat op gemelden datum een oorlog tusschen Duitsland en Nederland is uitgekomen, er sindsdien geen vrede tusschen deze beide landen was gesloten;

dat hij in April 1941 belast is met de leiding van het bureau Inlichtingendienst van de Nederlandsche Politie, Nieuwe Doelenstraat te Amsterdam; dat hij daar als inspecteur van politie als chef dienst gedaan heeft van April 1941 tot September 1942; dat dit bureau in opdracht en in overleg met de Sicherheitspolizei gevallen van anti-Duitsche activiteit behandelde, zooals onder meer het luisteren naar Engelsche radio-uitzendingen, het propaganda maken voor het Koningshuis, beleedgingen van het Duitse Rijk en van Hitler, bezit en verspreiding van illegale pamfletten, drukwerken en schriften van communistische activiteit, verboden wapenbezit en handel en zaken betreffende de Joden; dat de gang van zaken deze was, dat hij zich elken morgen bij den Kriminalobersekretär bij den S.D., getuige Döring, vervoegde, welke hem de opdrachten doorgaf, die hij zelf van den Kribinalrat bij den S.D., getuige Lages, had ontvangen; dat het in den regel hierop neerkwam. dat hij enkele rechercheurs gereed

moest houden om den S.D. te assistieren; dat deze niet zoo veel had kunnen doen als zijn bureau niet bestaan had; dat er bij zijn bureau herhaaldelijk aangiften binnenkwamen; dat deze steeds werden doorgezonden naar den S.D., zoo noodig, nadat zij op schrift waren gesteld; dat de dienst soms zeer druk was;

Getuige Kurt Döring: dat in 1941 het bureau Inlichtingendienst van de Nederlandsche Politie, gevestigd te Amsterdam aan de Nieuwe Doelenstraat, opgericht werd, van welk bureau verdachte in 1941 en 1942 de chef is geweest; dat hij, getuige, destijds verbindingsofficier tusschen verdachte en getuige Lages was; dat bedoeld bureau, door den S.D. „commando Bakker” genoemd, zijn opdrachten van den S.D. door bemiddeling van hem, getuige, kreeg; dat als er klachten binnenkwamen bij het commando Bakker betreffende gevallen van anti-Duitsche activiteit, zooals het luisteren naar Engelsche radio-uitzendingen, propaganda maken voor het Koningshuis, beleedgingen van het Duitse Rijk en van Hitler, bezit en verspreiding van illegale pamfletten, drukwerken en schriften van communistische activiteit, verboden wapenbezit en handel, deze aangiften aan den S.D. moesten worden doorgezonden;

Getuige Willi Lages: dat in 1941 te Amsterdam het bureau Inlichtingendienst van de Nederlandsche Politie, gevestigd aldaar aan de Nieuwe Doelenstraat, is opgericht, van welk bureau verdachte in 1941 en 1942 chef was; dat dit bureau in opdracht en overleg met de Sicherheitspolizei gevallen van anti-Duitsche activiteit behandelde, zooals het luisteren naar Engelsche radio-uitzendingen, het propaganda maken voor het Koningshuis, beleedgingen van het Duitse Rijk en van Hitler, bezit en verspreiding van illegale pamfletten en verboden wapenbezit en handel; dat dit bureau is opgericht teneinde een afdeling der Nederlandsche politie ter beschikking te hebben, welke loyaal met de Duitse politie zou samenwerken; dat aangifte bij dit bureau betreffende de door hem, getuige, genoemde onderwerpen naar den S.D. moesten worden doorgezonden; dat, teneinde het Hollandsche publiek, dat niet graag aangifte bij den S.D. in de Euterpestraat wilde doen, in de gelegenheid te stellen op niet opvallende wijze aangifte te kunnen doen, het bureau zeer geschikt was;

O. dat door voormelde inhoud van voorenstaande bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht, dat verdachte te Amsterdam in de jaren 1941 en 1942 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland ten voordeele van den vijand als inspecteur van politie dienst heeft gedaan als chef van het bureau Inlichtingendienst van de Nederlandsche politie, Nieuwe Doelenstraat, welk bureau in opdracht en in overleg met den Sicherheits-

dienst gevallen behandelde van anti-Duitse activiteit, zoals onder meer het luisteren naar Engelsche radio-uitzendingen, het propaganda maken voor het Koningshuis, beleedigingen van het Duitse Rijk en van Hitler, bezit en verspreiding van illegale pamfletten, drukwerken en schrifturen van communistische activiteit, verboden wapenbezit en handel, en zaken betreffende de Joden en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oordlog den vijand hulp heeft verleend, althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zoals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof in het bijzonder in aanmerking neemt enerzijds, dat verdachte in den bezettingstijd is opgetreden als hoofd van een politie-afdeeling, die, bijzonderlijk bestemd om loyaal samen te werken met den over het Nederlandsche volk een waar schrikbewind voerenden S.D., dit inderdaad bij voortdurend heeft gedaan, hebbende verdachte daardoor in een zeer verantwoordelijke functie op verfoeilijke wijze zich schuldig gemaakt aan dienstverleening aan den vijand bij het uitvoeren van diens bezettingsmaatregelen in Nederland, terwijl het anderzijds rekening houdt met de omstandigheid, dat van samenwerking van verdachte met den vijand na September 1942 niet is gebleken en hij niet heeft behoord tot de politie-beambten, die toen in de onmiddellijken Duitschen dienst zijn overgegaan; bovendien met de omstandigheid, dat verdachte tijdens zijn positie bij den Nederlandschen S.D. ook wel zaken in voor landgenooten gunstigen zin heeft weten te behandelen, alsmede met den gevorderden leeftijd van verdachte; enz. (volgt veroordeeling tot zeven jaar gev. straf met aftrek, te ondergaan in R.W.I., en ontzetting van de rechten voor het leven, Red.).

No. 511.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM.

27 Sept. 1946. (Mr. Baron de Vos van Steenwijk, Mr. Star Nauta Carsten, Mr. Vos, Kapt. t. Zee van Aller, Maj. Strootman).

Gemotiveerde uitlegging van den term: „huidige oorlog” in de telastlegging.

(Sr. art. 87; B.B.S. art. 23.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Marie Catharina Fleer, zonder beroep, weduwe van H. Meuleman, wonende te Oldemarkt.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Gelet op het tegen de niet verschenen verdachte verleende verstek;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat zij ongeveer in Mei 1944 te Oldemarkt, althans elders onder het rechtsgebied van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, gedurende den tijd van den huidigen oorlog, opzettelijk, ter uitvoering van haar voornemen Aaldert Dekker, Jochem Hulzinga, de Weduwe Spitsen, althans een dezer personen, bloot te stellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, een brief heeft geschreven, luidende: enz.

en dezen brief, gestoken in een enveloppe met het adres: Aan de Commandant van De Duitse Weermacht te Steenwijk gepost heeft in een openbare brievenbus van het Hulppostkantoor te Oldemarkt, zijnde de uitvoering van het misdrijf niet voltooid alleen ten gevolge van de van haar, verdachtes, wil onafhankelijke omstandigheid dat de Kantoorhouder der P.T.T. den brief geopend heeft en verstoep, althans niet verzonden heeft, althans door een andere van haar, verdachtes, wil onafhankelijke omstandigheid;

Post alia:

O. dat de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, op grond waarvan het Bijzonder Gerechtshof bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het haar ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat zij ongeveer in Mei 1944 te Oldemarkt, gedurende den tijd van den huidigen oorlog, opzettelijk, ter uitvoering van haar voornemen Aaldert Dekker, Jochem Hulzinga, de Weduwe Spitsen bloot te stellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, een brief heeft geschreven, luidende: enz.

en dezen brief, gestoken in een enveloppe met het adres: Aan de Commandant van de Duitse Weermacht te Steenwijk, gepost heeft in een openbare brievenbus van het Hulppostkantoor te Oldemarkt, zijnde de uitvoering van het misdrijf niet voltooid alleen ten gevolge van de van haar, verdachtes, wil onafhankelijke omstandigheid dat de Kantoorhouder der P.T.T. den brief niet verzonden heeft;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: poging tot het gedurende den tijd van den huidigen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, meermalen gepleegd, voorzien en strafbaar gesteld bij art. 26, j^o 12 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat het Hof bij het vorenstaande, mede

gevolg gevend aan het daartoe strekkend verzoek van den Procureur-Fiscaal, aandacht heeft gewijd aan de vraag of de dagvaarding den tijd waarop het misdrijf zou zijn gepleegd wel op juiste wijze aanduidt door in dit verband te noemen: gedurende den tijd van den huidige oorlog in plaats van bijvoorbeeld: gedurende den op 10 Mei 1940 door Duitschland tegen Nederland aangevangen oorlog;

O. te dien aanzien, dat het voor het beantwoorden daarvan niet noodig is partij te kiezen in de twistvraag, of het Koninkrijk zich thans nog in oorlog bevindt, omdat ook indien de oorlog is geëindigd, nog van huidige oorlog mag worden gesproken, nu art. 23 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht in verband met den datum van dat Koninklijk Besluit het begrip „huidige oorlog” nauwkeurig definieert, immers daaronder verstaat den oorlog, welke op 22 Dec. 1943 tegen het Koninkrijk werd gevoerd;

O. voorts ten overvloede, dat ook al zou volkenrechtelijk door de capitulatie der asmogendheden en hare bondgenooten de oorlog als geëindigd moeten worden beschouwd — een opvatting welke een zekere aantrekkelijkheid heeft voor een beschavingsperiode waarin oorlogen zonder oorlogsoverklaringen plegen te beginnen en de waarde en beteekenis welke men aan vredesverdragen hecht, gewijzigd schijnt te zijn —, toch naar de maatstaven van het Nederlandsche Strafrecht nog van huidige oorlog mag worden gesproken nu de militie te land gedeeltelijk buitengewoon is opgeroepen als in art. 87, 2e lid Sr. bedoeld;

O. dat verdachte vanwege het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten; (veroordeeling tot 3 maanden gevangenisstraf voorwaardelijk en ontzetting van beide kiesrechten onvoorwaardelijk. *Red.*).

No. 512.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Vijfde Kamer), 2 Sept. 1946. (Mrs. Van Schaek Mathon, Lubbers, Van Everdingen, Kapt. t. Zee v. d. Sande Lacoste, Lt. Kol. b.d. Wegerif).

Hulpverleening aan den vijand.

Als Directeur van de Amsterdamsche Handelmaatschappij Impex N.V. in die functie blijven en de aan die functie verbonden werkzaamheden blijven verrichten, nadat die N. V. in 1943 door de Duitschers was ingeschakeld bij de zoogenaamde Z.T.N.-Aktion, waarbij aan het door Duitschland bezette Nederlandsche gebied de verplichting werd opgelegd om een hoeveelheid textielgoederen met een textieelpuntenwaardeering van 300 miljoen textieelpunten af te staan voor de Duitsche bewoners van

door geallieerde bomaanvallen getroffen Duitsche gebieden.

Het Hof heeft niet de overtuiging bekomen, dat verdachte door zijn aanblijven slechts de Nederlandsche belangen wilde dienen.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Daniël Jacobus Scholtz, koopman, wonende te Laren, geïnterneerd in het Huis van Bewaring II te Amsterdam, enz.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte bij dagvaarding, zooals deze ter terechtzitting is gewijzigd, is ten laste gelegd: (zie bewezenverklaring)

dat hij in Nederland, althans in Europa, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 9 October 1941 en 1 December 1945 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand:

1. nadat hij vanaf de inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord-Holland op of omstreeks 9 October 1941 van de Amsterdamsche Handel Maatschappij Impex N.V. als Directeur van die N.V. was opgetreden, ook verder als directeur van die N.V. in functie is gebleven en de aan die functie verbonden werkzaamheden is blijven verrichten, nadat op of omstreeks 1 Januari 1943 het aandeelenkapitaal van die N.V. was overgegaan naar de Deutsche Warges A.G. welke deel uitmaakte van de Riensch und Held Aussen handels organisation, waardoor ook gemelde Amsterdamsche Handel Maatschappij Impex N.V. deel was uitmaken van gemelde organisatie, welke organisatie was opgericht met het doel belangrijke resultaten op het gebied der economische politiek voor de Deutsche oorlogseconomie te bereiken, althans belangrijke doelstellingen op het gebied der economische politiek voor de Deutsche oorlogseconomie na te streven, en andere landen voor de oorlogseconomie van Duitschland ten nutte te maken; en ook nog verder als Directeur van die N.V. in functie is gebleven en de aan die functie verbonden werkzaamheden is blijven verrichten, nadat gemelde N.V. in of omstreeks het jaar 1943 door de Deutsche autoriteiten was ingeschakeld bij de zoogenaamde Z.T.N. aktion, waarbij aan het door Duitschland bezette Nederlandsche gebied de verplichting werd opgelegd om een hoeveelheid textielgoederen met een textieelpuntenwaardeering van 300 miljoen textieelpunten af te staan voor de Duitsche bewoners van door geallieerde bomaanvallen getroffen Duitsche gebieden — zulks hoewel die textielgoederen, althans de grondstoffen daarvan, reeds waren bestemd voor gebruik door de bevolking van het bezette Nederlandsche gebied — en gemelde N.V. door de Deutsche autoriteiten was belast met het voor die autoriteiten in ont-

vangst nemen, op kwaliteit en afwerking controleren en ter beschikking stellen van de daarvoor aangewezen Duitse instantie van de aldus gevorderde textielgoederen, en als Directeur van gemelde N.V. ten behoeve van de uitvoering van gemelde Z.T.N. aktion besprekingen heeft gevoerd met Nederlandsche en Duitse instellingen en instructies betreffende verpakking, plaats van aflevering en betaling heeft uitgevaardigd en toegezonden, althans doen uitvaardigen en toezenden, aan Nederlandsche fabrikanten en grossiers, welk door het Bureau Distex althans door een Nederlandsch Rijksbureau, voor het leveren van de aldus gevorderde textielgoederen waren aangewezen;

2. nadat de Hollandsche Export Maatschappij N.V. Amsterdam, welke N.V. door de Duitse bezettingsautoriteiten als een Joodsche onderneming werd beschouwd, in of omstreeks het jaar 1943 was overgenomen door het onder Duitsch beheer staand Kössterconcern, althans door de onder Duitsch beheer staande onderneming Bollenhagen & Co. en onder den naam van Hollandsche Import en Export Maatschappij (HIEM) verder werd geëxploiteerd, in of omstreeks het jaar 1943 als directeur, althans als bestuurder, is opgetreden van gemeld HIEM en in die functie een bedrag van circa f 350.000 als leening heeft overgemaakt of doen overmaken aan de sub 1 vermelde Warges A.G.

3. nadat de textielgrossierderij van J. Rippe te Rotterdam — welke door de Duitse bezettingsautoriteiten als een Joodsche onderneming werd beschouwd — door laatstgemelde autoriteiten onder beheer was gesteld, in of omstreeks het tijdvak gelegen tusschen 16 Juli 1943 en 1 December 1945 is opgetreden als beheerder (Verwaltungs-Treuhändler) van gemelde textielgrossierderij, en aldus op de wijze als hierboven sub 1, 2, 3 vermeld opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten vijand hulp heeft verleend althans den staat tegenover den vijand heeft benadeeld.

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd, hebben verklaard:

de getuige H. G. Hey: dat hij sedert kort na de Meidagen in 1940 tot de capitulatie van Duitschland in Mei 1945 directeur is geweest van het Rijksbureau Distex, hetwelk tot taak had de distributie van textielgoederen over de Nederlandsche bevolking;

dat de Secretaris-Generaal van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, de heer Hirschfeld hem in zijn — getuige's — gemelde kwaliteit in 1943 heeft medegedeeld, dat hem — Hirschfeld — door den Rijkscommissaris was opgedragen om door het bezette Nederlandsche gebied een hoeveelheid textielgoederen met een textielpunten-waardeering van 300 miljoen textielpunten te doen leveren ten behoeve van de Duitse bewoners van door geallieerde bomaanvallen getroffen Duitse gebieden;

dat bedoelde textielgoederen, althans de grondstoffen daarvoor, waren bestemd voor

gebruik door de bevolking van gemeld gebied;

dat tevens in zijn — getuige's — tegenwoordigheid door een Duitser, den „Statsrat" Burchard-Motz, sprekende namens den directeur van het Reichsbekleidungsamt in Duitschland, is medegedeeld, dat de N.V. Impex te Amsterdam, waarvan verdachte toen directeur was, voor bovengenoemde textielvordering, de zoogenaamde Z.T.N.-aktion, werd in geschakeld;

dat hij, getuige, vóórdat genoemde actie begon, een onderhoud met verdachte heeft gehad en verdachte daarbij van gemelde inschakeling op de hoogte heeft gesteld;

dat daarna op 1 Juli 1943 gemelde actie is begonnen en dat het bureau Distex daarbij aan Nederlandsche fabrikanten aanslagen heeft opgelegd omtrent de door hen te leveren partijen textielgoederen;

en verdachte: dat op 9 October 1941 de inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord-Holland heeft plaats gehad van de Naamlooze Vennootschap Amsterdamsche Handelsmaatschappij Impex N.V., waarvan hij toen directeur was;

dat hem in 1943 in voormelde hoedanigheid, vóór het begin van na te melden actie, door getuige Hey, toen directeur van het Rijksbureau Distex, is medegedeeld, dat aan het door Duitschland bezette Nederlandsche gebied de verplichting was opgelegd om een hoeveelheid textielgoederen met een textielpuntenwaardeering van 300 miljoen textielpunten af te staan voor de Duitse bewoners van door geallieerde bomaanvallen getroffen Duitse gebieden;

dat getuige Hey, hem er toen voorts van in kennis heeft gesteld, dat de N.V. Impex door de Duitse autoriteiten was ingeschakeld bij bedoelde actie, teneinde voor hen als ontvang- en controle-apparaat — wat betreft afwerking en kwaliteit — der te leveren textielgoederen te fungeeren en dat de Impex in opdracht van gemelde autoriteiten, genoemde goederen ter beschikking moest stellen van de daarvoor aangewezen Duitse instantie;

dat daarop omstreeks Juli 1943 gemelde actie — de zoogenaamde Z.T.N.-aktion — is begonnen en dat hij — verdachte — toen in Nederland directeur van de Impex is gebleven en de aan die functie verbonden werkzaamheden is blijven verrichten;

dat hij — verdachte — in 1943 in even-gemelde hoedanigheid en in Nederland aan Nederlandsche fabrikanten, die — blijkens hem, verdachte, door het bureau Distex verstrekte opgaven — door dat bureau voor het leveren der op grond van de Z.T.N.-actie gevorderde textielgoederen waren aangewezen, instructies heeft doen uitvaardigen en toezenden omtrent verpakking, plaats van aflevering en betaling van gemelde goederen;

dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren en nooit een andere dan de Nederlandsche nationaliteit heeft bezeten;

dat het hem gedurende het tijdvak van 9 October 1941 tot 1 December 1944 bekend was, dat Duitsland toen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat uit een uittreksel uit het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en fabrieken voor Noord-Holland, waarvan de korte inhoud ter terechtzitting is medege-deeld, blijkt, dat op 9 October 1941 de N.V. Amsterdamsche Handelmaatschappij Impex N.V. gevestigd te Amsterdam in gemeld register is ingeschreven, waarbij als eenig directeur werd vermeld Daniel Jacobus Scholtz, nationaliteit Nederlandsche;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen, dat verdachte in Nederland als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in het tijdvak gelegen tusschen 9 October 1941 en 1 December 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitsland tegen Nederland ten voordeele van den vijand:

nadat hij vanaf de inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord-Holland op 9 October 1941 van de Amsterdamsche Handelmaatschappij Impex N.V., als directeur van die N.V. was opgetreden, ook nog verder als directeur van die N.V. in functie is gebleven en de aan die functie verbonden werkzaamheden is blijven verrichten, nadat gemelde N.V. in het jaar 1943 door de Duitse autoriteiten was ingeschakeld bij de zoogenaamde Z.T.N.-aktie, waarbij aan het door Duitsland bezette Nederlandsche gebied de verplichting werd opgelegd om een hoeveelheid textielgoederen met een textielpuntenwaardeering van 300 miljoen textielpunten, af te staan voor de Duitse bewoners van door geallieerde bomaanvallen getroffen Duitse gebieden — zulks hoewel die textielgoederen, althans de grondstoffen daarvan, waren bestemd voor gebruik door de bevolking van het bezette Nederlandsche gebied — en gemelde N.V. door de Duitse autoriteiten was belast met het voor die autoriteiten in ontvangst nemen, op kwaliteit en afwerking controleeren en ter beschikking stellen van de daarvoor aangewezen Duitse instantie van de aldus gevorderde textielgoederen, en als directeur van gemelde N.V. ten behoeve van de uitvoering van gemelde Z.T.N.-aktie een bespreking heeft gevoerd en instructies betreffende verpakking, plaats van aflevering en betaling heeft uitgevaardigd en toegezonden, althans doen uitvaardigen en toezenden aan Nederlandsche fabrikanten, welke door het bureau Distex voor het leveren van de aldus gevorderde textielgoederen waren aangewezen, en aldus op de wijze als hierboven vermeld opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. dat verdachte's raadsman ter terechtzitting heeft aangevoerd, dat verdachte zijn

functie van directeur van de Impex N.V. is blijven uitoefenen, terwijl deze maatschappij door de Duitse autoriteiten was ingeschakeld in de zoogenaamde Z.T.N., omdat verdachte, zulks in overleg met de desbetreffende regeeringsinstantie, het rijksbureau Distex, wilde bewerken, dat bedoelde actie zoo min mogelijk nadeel aan de Nederlandsche textielpositie zou toebrengen en de Aussenstelle West niet, gelijk in België, de actie zelf in handen zou nemen;

O. dat echter de Hove uit de ter terechtzitting gebleken feiten niet de overtuiging heeft bekomen, dat verdachte slechts de Nederlandsche belangen wilde dienen, doch wel dat verdachte die belangen niet geheel uit het oog verliezend, bij zijn handelen ten voordeele van den vijand, diens maatregelen in niet onbelangrijke mate heeft gesaboteerd, hetgeen het Hof in de strafmaat tot aanmerkelijk uitdrukking zal brengen; enz. (Volgt veroordeeling tot een jaar gevangstraf met aftrek der bewaring en ontzetting van de rechten voor 10 jaar, Red.).

No. 513.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Zesde Kamer), 15 Augustus 1946. (Mrs. De Boer, Van Regteren Altena, Visser, Kapt. t. Zee v. d. Wetering de Rooy en Lt.-Kol. b. d. v. d. Woude).

In April 1945 wapendepôts der B. S. te Utrecht aan leden van den S.D. aldaar verdraden, den dood van een persoon tengevolge hebbende.

Beroep op overmacht verworpen.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Marten Johannes Christiaan Genger, wonende te Utrecht, thans geïnterneerd in de Strafgevangenis Wolvenplein te Utrecht.

Het Bijzondere Gerechtshof, enz.;

Gelet op enz.;

O. dat verdachte bij dagvaarding, zooals deze ter terechtzitting is gewijzigd, is ten laste gelegd: (zie bewezenverklaring);

O. dat ter terechtzitting, zakelijk gerelateerd hebben verklaard als getuigen:

1. J. M. R. van Nus: dat hij in zijn kwaliteit van landwachter, in een nacht van April 1945 van den Sicherheitsdienst aan de Maliebaan te Utrecht opdracht heeft gekregen om zich naar een perceel aan de Parkstraat te Utrecht te begeven, waar hij — getuige — na eenigen tijd een auto heeft zien verschijnen, waarin behalve eenige S.D.ers ook verdachte was gezeten;

dat hij verdachte toen heeft hooren zeggen, dat men door het inslaan van een ruitje de voordeur van evengemeld perceel kon openen;

dat daarna uit gemeld perceel een hoe-

veelheid wapenen te voorschijn zijn gehaald;

dat hij en eenige S.D.ers nadien naar een woning aan de Cremerstraat te Utrecht zijn gereden, nadat hij — getuige — verdachte had hooren zeggen, woorden van dezen inhoud en strekking: „Nu moeten we naar de Cremerstraat, naar zekerer Vos”;

dat uit laatstgenoemde woning door den S.D. na korten tijd een man te voorschijn is gehaald en in de auto, waarin men was voorgeleden, is geplaatst en naar genoemd bureau is overgebracht;

dat daarna in den ochtend van 21 April 1945 door den S.D. uit een perceel aan een steegje, hetwelk op de Loeffberchmakerstraat te Utrecht uitkomt, in zijn, getuige's, tegenwoordigheid wapens te voorschijn zijn gehaald;

dat deze wapens achter een halfsteens muurtje in laatstgemeld perceel zijn gevonden, waar zij, zooals verdachte tevoren had verteld, verborgen waren;

dat hij in aansluiting daarop, verdachte in het veilingsgebouw Achter St. Pieter te Utrecht, aanwijzingen aan den S.D. heeft zien geven en dat daarop vanonder de vloer van evengemeld perceel door den S.D. wapens tevoorschijn zijn gehaald;

2. P. A. de Vos: dat hij in April 1945 bij een Dienststelde van den Sicherheitsdienst aan de Maliebaan te Utrecht werkzaam was;

dat hij er op 20 April 1945 als tolk bij tegenwoordig is geweest, toen verdachte op gemelde datum door zijn — getuige's — chef Hardeger werd verhoord;

dat hij — getuige — tijdens voornoemd verhoor aan verdachte heeft medegedeeld, dat hij — verdachte — met den doodstraf had te rekenen indien hij — verdachte — geen inlichtingen verstrekke omtrent wapendepôts der Ondergrondse Beweging te Utrecht;

dat verdachte, nadat gemeld dreigement tegen hem was geuit, heeft doorgegeven dat in een pakhuis aan de Parkstraat te Utrecht een wapendepôt der B.S. was en dat in een woning aan de Breedstraat te Utrecht wapens der B.S. aanwezig waren;

dat hij daarop in het door verdachte aan de Parkstraat opgegeven perceel een hoeveelheid machinegeweren en andere wapenen heeft gevonden;

dat verdachte bij evengenoemd onderzoek heeft aangewezen, waar zich in evengemeld perceel wapenen bevonden;

dat hij — getuige — ook tegenwoordig is geweest bij het onderzoek aan het door verdachte in de Breedstraat opgegeven adres;

dat bij dat onderzoek een vuurgevecht is ontstaan en dat hij even later voor een venster aan de achterzijde van een huis aan de Voorstraat schimmen van personen heeft gezien, die hij gesommeerd heeft om naderbij te komen;

dat hem daarbij bleken is, dat één hunner zich voortsleepte;

dat in evengenoemd pand in de Voorstraat en in de woning aan de Breedstraat omstreeks vier personen zijn gevonden en gearresteerd, waaronder Leo Berk;

dat hij — getuige — eenigen tijd later constateerde, dat de oogen van den persoon, dien hij — getuige — zich had zien voortsleepen, gesloten waren en (nadat hij — getuige — de oogleden had opgelicht) de stand der oogen star was;

dat verdachte vóór het onderzoek in de Breedstraat nog heeft gewaarschuwd tegen eventueel gewapend verzet;

dat hij — getuige — en andere S.D.ers na het onderzoek in de Breedstraat op aanwijzing van verdachte, naar een woning in de Cremerstraat te Utrecht zijn gereden, waar, naar verdachte had gezegd de persoon woonde, die een rol speelde in de wapenhandel van de Binnenlandsche Strijdkrachten;

dat hij en andere S.D.ers in evengenoemde woning een persoon hebben gearresteerd, die opgef genaamd te zijn Lira en die, na naar de Dienststelde te zijn overgebracht, door Hardeger in verhoor is genomen;

dat verdachte in zijn — getuige's — tegenwoordigheid, na het adres in de Cremerstraat te hebben medegedeeld, een nieuwe aangifte aan Hardeger omtrent de aanwezigheid van wapenen heeft gedaan, te weten in een perceel in de Loeffberchmakerstraat;

dat hij — getuige — zich toen met een commando S.D.ers naar laatstgenoemd perceel heeft begeven en daarin een bergplaats met wapenen heeft gevonden;

dat hij — getuige — daarop met gemeld commando op aanwijzing van verdachte naar een adres Achter St. Pieter is gereden, welk adres verdachte eveneens aan Hardeger in zijn — getuige's — tegenwoordigheid had medegedeeld; dat naar verdachte had verteld op laatstgenoemd adres eveneens wapenen, bestemd voor de B.S. zouden zijn opgeslagen;

dat hij — getuige — in laatstgemeld perceel eveneens wapenen heeft aangetroffen;

3. H. A. Bosshardt: dat hij gedurende het laatste deel van de Deutsche bezetting waarnemend patrouille-commandant van de Binnenlandsche Strijdkrachten te Utrecht en de adjudant was van Leonard Cornelis Pieter Maagdenberg, wiens schuilnaam was Leo Berk;

dat Mr. Murman, juridisch adviseur van Kwartier I der B.S. te Utrecht, Leo Berk en hij zich in de nacht van 20 op 21 April 1945 in de woning Voorstraat 54bis te Utrecht bevonden;

dat hij dien nacht omstreeks half vier heeft hooren schieten en toen naar de kamer — boven aan de achterzijde van evengenoemd perceel gelegen — is gegaan, waar Leo Berk sliep; dat hij deze naast zijn (Berk's bed) aantrof en dat Berk tot hem — getuige — zeide: „Ik ben aangeschoten, ik ga dood”;

dat hij even later vanaf het platte dak, hetwelk achter evengenoemde woning is gelegen, „Sicherheidsdienst” hoorde roepen en dat bevel werd gegeven, dat Berk en hij — getuige — in de woning moesten komen, welke achter eerstgemeld perceel, aan de Breedstraat is gelegen;

dat hij zich toen naar gemelde woning in

de Breedstraat heeft begeven en daar in een kamer Berk aantrof, die hevig kreunde; dat het bleek dat Berk was aangeschoten;

dat hij in dezelfde kamer ook Mr. Murman en nog eenige B.S.ers aantrof, die toentertijd in de woning in de Breedstraat waren geconcentreerd;

dat een paar uur later aan hem — getuige — en alle andere B.S.ers, die gearresteerd waren, bevel werd gegeven om met den S.D. mede te gaan, met opdracht om Berk mede te nemen;

dat hij — getuige — menschen heeft gesproken, die het lijk van Berk omstreeks de bevrijding in de woning aan de Breedstraat hebben gevonden;

en verdachte: dat hij in April 1945 dienst deed bij de Binnenlandsche Strijdkrachten te Utrecht en dat zijn werkzaamheden in hoofdzaak bestonden uit het vervoer van wapenen voor Kwartier I der B.S. te Utrecht;

dat hij op 20 April 1945 is gearresteerd en overgebracht naar de Dienststelle van den Sicherheitsdienst aan de Maliebaan te Utrecht, waar hem door een officier van gemelden dienst, genaamd Hardeger, een verhoor is afgenomen;

dat tijdens het verhoor een persoon in een Duitsche uniform, dien hij thans als getuige De Vos ter terechtzitting aanwezig ziet, het vertrek is binnengekomen;

dat hij — verdachte — in gemeld vertrek aan den S.D. heeft medegedeeld, dat in een pakhuis aan de Parkstraat te Utrecht een wapendepôt der B.S. was en dat in een woning aan de Breedstraat te Utrecht, wapens der B.S. waren;

dat hij in de kamer van Hardeger ook heeft medegedeeld, dat in een perceel in de Loeffberchmakerstraat te Utrecht een wapendepôt was;

dat hij in den nacht van 20 op 21 April 1945 en 21 April 1945 overdag, aanwezig is geweest bij de huiszoekingen, die de S.D. op de in de dagvaarding genoemde adressen, heeft gehouden; dat hij in de Loeffberchmakerstraat heeft gezegd, waar de buitendeur was van het perceel, waarin zich in die straat wapenen bevonden; dat het mogelijk is, dat hij — verdachte — aan den S.D. meer wapendepôts heeft opgegeven, dan door hem in zijn ter terechtzitting afgelegde verklaring genoemd;

dat hem — verdachte — tijdens bovengenoemd verhoor door getuige De Vos is medegedeeld, dat in de woning, waarin hij verdachte — was gearresteerd, wapens waren aangetroffen en dat voordat hij gemelde aanwijzingen omtrent genoemde wapendepôts verstreekte, Hardeger en getuige De Vos hem steeds maar hebben gezegd dat hij — verdachte — ter dood zou worden veroordeeld, indien hij geen opgave deed van de hem bekende wapendepôts der B.S.;

dat het hem — verdachte — bekend was, dat in de nacht van 20 op 21 April 1945 in een woning aan de Voorstraat, die vlak achter gemeld perceel aan de Breedstraat was gelegen, eenige B.S.-leden, getuige Boss-

hardt, Mr. Murman en Leo Berk (schuilnaam) aanwezig waren;

dat hij in Nederland uit Nederlandsche ouders is geboren en nooit een andere dan de Nederlandsche nationaliteit heeft gehad;

dat hij op 20 en 21 April 1945 wist, dat Duitschland toen den op 10 Mei 1940 begonnen oorlog tegen Nederland voerde;

O. dat in een uittreksel uit het overlijdensregister der gemeente Utrecht, waarvan de korte inhoud ter terechtzitting is medegedeeld, blijkt, dat op 20 April 1945 is overleden: Maaqdenburg, Leonard Cornelis Pieter;

O. dat door den inhoud van vorenomschreven bewijsmiddelen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond daarvan wettig bewezen acht en de overtuiging heeft gekregen, dat verdachte te Utrecht, omstreeks 20 April 1945 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand aan meerdere leden van den S.D. te Utrecht heeft medegedeeld:

A. dat in een pakhuis aan de Parkstraat te Utrecht een wapendepôt der B.S. was,

B. dat in een woning aan de Breedstraat te Utrecht wapens der B.S. aanwezig waren,

C. dat op een ander door hem aangeduid adres in de Cremerstraat te Utrecht de wapenmeester der B.S. woonde,

D. dat in een perceel in de Loeffberchmakerstraat wapenen verborgen waren,

E. dat in het veilingsgebouw, Achter Sint Pieter wapenen, bestemd voor de B.S., waren opgeslagen,

en voorts den S.D. heeft vergezeld bij het door dezen dienst ingestelde onderzoek op de door hem verdachte opgegeven en/of bij dit onderzoek nader aangeduide plaatsen, en daarbij inlichtingen heeft verstrekt en aldus: opzettelijk een aantal personen van het Binnenlandsche Verzet heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving en eenige andere straf of maatregel, een en ander door of vanwege den vijand, welk feit den dood van Leonard Cornelis Pieter Maaqdenburg tengevolge heeft gehad;

O. dat door verdachte en diens raadsman ter bevrijding van verdachte is voorgedragen, dat hij, tengevolge van jegens hem geuite dreigementen met den dood — door overmacht gedrongen — de in de dagvaarding genoemde inlichtingen, voor zoover be-
wezen, heeft verstrekt;

dat het Hof wil aannemen, dat deze dreigementen inderdaad zijn geuit, omdat niet alleen verdachtes opgaven te dezen aanzien bevestigd zijn door den getuige de Vos, maar ook de beweerde toepassing van dwangmiddelen door de Duitsche politieorganen, naar het Hof uit eigen wetenschap bekend is, volstrekt niet zeldzaam was;

dat het Hof met verdachte en diens raadsman de geuite dreigementen als ernstig gemeend beschouwt en van oordeel is, dat verdachte ze ook als ernstig gemeend mocht beschouwen, omdat het toentertijd algemeen

bekend was, dat de Duitschers, als hun dat om de een of andere reden dienstig scheen of hun dit geviel, niet schroomden de Nederlandsche burgerbevolking zonder vorm van proces neer te schieten en verdachte op een dergelijke optreden te meer bedacht moest zijn, nu hij handelingen had verricht, die krachtens het oorlogsrecht zijn dood ten gevolge zouden kunnen hebben;

dat echter het den verdachte dreigend gevaar nog niet zoo dadelijk aanwezig was, dat hij daarin een verontschuldiging kon vinden om de ten laste gelegde handelingen te plegen op het oogeblik, waarop hij dit deed;

dat immers de Duitschers nog geen enkele voorbereiding hadden getroffen om aan hun dreigement uitvoering te geven en dit zoo weinig dadelijk tot uitvoering scheen te zullen komen, dat zij, nadat verdachte zijn eerste mededeeling had gedaan en daarop een huiszoeking was gehouden, wederom mededeelingen van hem hebben weten los te krijgen en zoo telkens opnieuw, terwijl verdachte ook, nadat hij eenmaal zijn mededeelingen had gedaan, te actief aan de daarop gevolgde huiszoekingen zonder eenigen aandrang heeft deelgenomen om aannemelijk te maken, dat hij bij het doen van zijn ten laste gelegde mededeelingen niet verder zou zijn gegaan dan hem beweerdelijk is afgedwongen;

dat het Hof meent aan verdachte zeer hoge eischen in dit opzicht te mogen stellen, omdat verdachte vrijwillig op een zeer verantwoordelijken en gevaarvollen post was getreden bij de Binnenlandsche Strijdkrachten en hem voor de bevrijding van het vaderland gewichtige belangen waren toevertrouwd, en verdachte bij het aanvaarden van deze post moet hebben begrepen, dat hij daarbij zijn leven op het spel zette;

dat het Hof mitsdien het beroep van verdachte en diens raadsman verwerpt;

O. dat het bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijf;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, zooals een er ander ter terechtzitting is gebleken; waarbij het Hof rekening houdt met de zeer ernstige gevolgen van de gepleegde feiten voor de oorlogvoering, alsmede voor Maagdenberg, maar daarbij in ruime mate wil laten gelden de uiterst netelige positie, waarin verdachte zich bevond, zijn aanvankelijke weigering mededeelingen te doen en de gewichtige diensten, welke hij aan het verzet heeft bewezen; enz. (volgt veroordeeling tot tien jaren gevangenisstraf met aftrek, te ondergaan in R.W.I. en ontzetting van de rechten voor het leven, Red.).

No. 514.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM (Eerste Kamer), 28 Juni 1946. (Prof. Dr. van Hamel, Mrs. Mijnlieff en Rohling, Gen.-Maj. v. d. Bent en Sch. b. N. Jolles).

Verdachte, hoofd van een der hoofdafdeelingen van den Ned. Landstand, heeft de uitvoering voorbereid van- en bevordert de emigratie van Nederlandsche landbouwers naar door de Duitschers bezet Oost-Europa. Hulpverleening aan den vijand.

Door een brief te doen schrijven aan een Rijksduitscher, verbonden aan de Hauptabteilung Ernährung u. Wirtschaft van het Rijkscommissariaat inzake inlevering van granen en peulvruchten, heeft verdachte Nederlandsche landbouwers blootgesteld aan opsporing enz.

Dit is geen straffelooze voorbereidingshandeling, doch deze brief kon de aandacht op de betrokken personen vestigen en hen dus blootstellen in den zin van art. 26 B.B.S.

Beroep op het dienen van het algemeen belang verworpen. Bij de interpretatie van art. 26 lid 5 B.B.S. zijn strenge maatstaven geboden.

Gedeeltelijk voorwaardelijke straf met bijz. voorwaarde, dat verdachte zich zal stellen ter beschikking van den Dir.-Gen. van de Landbouw om te worden belast met bepaalde werkzaamheden op landbouwgebied.

(Sr. artt. 14a e.v. en 102; B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Amsterdam tegen Klaas de Vries, landbouwer, wonende te Amsterdam, thans verblijvende in het Huis van Bewaring II te Amsterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat verdachte is gedagvaard ter zake: enz.

O. dat ter terechtzitting — zakelijk gerelateerd — hebben opgegeven en verklaard:

Verdachte; dat hij na lid van de N.S.B. geweest te zijn van 1933 tot in of omstreeks de maand April 1940 opnieuw lid van de N.S.B. werd in of omstreeks de maand Juni 1940; dat hij in de maand December 1942 bedankte voor het lidmaatschap van de N.S.B.; dat hij tot het eind der maand April 1944 abonné bleef op het Nationale Dagblad en in de periode van de maand December 1942 tot de maand December 1943 nog druk correspondeerde met N.S.B.-organisaties en N.S.B.-ers, onder wie van Geelkerken; dat hij tezamen met zijn huishoudster en Abraham Troost, op een dijk gezeten, de Duitschers binnen zag trekken in de maand Mei 1940 en alstoen aldaar bedoelde Duitschers de Hitlergroet bracht; dat het portret van Hitler gedurende den oorlog een tijdlang op zijn boekenkast heeft gestaan; dat hij op zijn verzoek vrijstelling kreeg van het aan

Amsterdam opgelegde „Zoengeld”; dat hij van de Duitschers een radio-luistervergunning kreeg; dat hij een Jodenhuis kocht, omdat hij in een rechtsgeding veel leed van Joden ondervond;

dat hij op of omstreeks 15 December 1941 lid werd van den Nederlandschen Landstand; dat hij bij voornoemden Landstand Hoofd der Afdeling II was gedurende een periode van omstreeks één jaar en wel tot op of omstreeks 15 December 1942; dat hij in de maand October 1942 voor eigen rekening en met toestemming der Duitschers met den hem bekende Jan Barendrecht de Oekraïne bereisde; dat hij als belangstellende, gezeten op de voorste rij, een in de maand Juni 1943 belegde vergadering in Krasnapolsky te Amsterdam, alwaar de „Boerenleider” het woord voerde ter propageering van het uitzenden van Nederlandsche boeren naar de Oekraïne, bezocht; dat hij sedert 1941 Voorzitter is van de Veilingvereniging Amsterdam en Omstreken en dat hij het hem door den Voorzitter getoond schriftelijk stuk dd. 31 December 1943 Sloterdijk, in hoofde voerende „Veilingvereniging Amsterdam en Omstreken te Sloterdijk. Aan den Plaatsvervangend Leider der N.S.B. Maliebaan Utrecht, Volksgeenoot” en eindigend „Geheel belangeloos ben ik naar Rusland gereisd voor de Agrarische inzet en het is uiterst pijnlijk om hierna dergelijke woorden van den plaatsvervangend leider der N.S.B. te moeten hooren. Met volkschen groet;” op 31 December 1943 aan van Geelkerken heeft geschreven; dat er plannen bestonden dat voornoemde Barendrecht en hij — verdachte — een radiopraatje naar aanleiding hunner bedoelde reis naar de Oekraïne zouden houden; dat Onne Broekema tien minuten zou praten over een grond-analyse betreffende grondmonsters uit de Oekraïne;

dat onder meer gedurende de geheele maand Mei 1942 Ir. W. F. Gerhardt stafleider, dat is secretaris van de Hoofdafdeling II (Voortbrenging) van den Nederlandschen Landstand was, dat daar hij — verdachte — onder meer gedurende bedoelde maand Mei 1942 Hoofd was van laatstgenoemde Hoofdafdeling het er alstoen op neer kwam; dat voornoemde Gerhardt zijn — verdachte's — secretaris was; dat hij — verdachte — in laatstbedoelde maand Mei aan voornoemden Gerhardt te 's-Gravenhage opdracht gaf een in de Deutsche taal gestelden brief te schrijven aan den Rijksduitscher Matthes te 's-Gravenhage van de Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft van het Rijkscommissariaat voor het bezette Nederlandsche gebied, onder meer, inhoudende, dat er blijkens de dorschbriefjes in den eenen polder veel meer per hectare door de boeren werd ingeleverd dan in een anderen polder; dat hij eens tegen voornoemden Matthes zeide: „Ik zal je eens een verschil in opbrengst toonen van bedrijven in denzelfden polder”; dat hij — verdachte — daarop tegen voornoemden Gerhardt zeide: „Zendt dat eens op aan Matthes”; dat hij — verdachte

— erkent dat hij — verdachte — het hem — verdachte — door den Voorzitter getoond schriftelijk stuk, in hoofde voerend:

An Herrn Matthes, Wassenaarscheweg 40, 's-Gravenhage, den 18. Mai 1942, en onder typt met: Der Stabsleiter, (Ir. W. F. Gerhardt) met uitzondering van de passage van „Unseres Erachtens wäre das — Ubelstand aufmerksam gemacht wurde” door voornoemden Gerhardt deed schrijven, dat hij laatstbedoeld stuk vergezeld deed gaan van een lijstje over bepaalde boeren voorzoover betreffende de opbrengsten hunner op bedoeld lijstje vermelde boerderijen; dat het briefhoofd van laatstbedoeld stuk geluid zal hebben Hoofdafdeling van den Nederlandschen Landstand; dat Ir. Louwes zijn — verdachte's — hoogste instantie was, maar dat hij — verdachte — in laatstbedoeld stuk bedoelde quaestie uit eigen beweging rechtstreeks opnam met de Duitschers buiten de dienstinstantie om; dat hij Nederlander en in Nederland uit Nederlandsche ouders geboren is en in de periode van 10 Mei 1940 tot de maand Mei 1945 wist, dat Deutschland met Nederland in oorlog was;

de getuigen: enz.

O. dat een schriftelijk stuk dd. 1 November 1943 enz.;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat de Nationaal-Socialistische organisatie de Nederlandsche Landstand het uitzenden van Nederlandsche boeren naar de Oekraïne en meer in het algemeen de door de Duitschers bezette gedeelten van Oost-Europa, zooals ook Litauen (Wilna) onder meer door middel van pers, film en radio, propageerde en dat zulks ten overvloede blijkt uit het eerste zevental der voormelde schriftelijke stukken, uit voormelde affiche en uit voormeld tijdschrift;

O. dat het tevens van algemeene bekendheid is, dat een der bestanddeelen van de veroveringsoorlog van de Duitschers, die zich ook tegen Nederland richtte, gevormd werd door de agrarische kolonisering der bezette gebieden van de Oekraïne, West-Rusland en Litauen door uit andere bezette landen overgeplaatste landbouwers, teneinde op deze wijze de Deutsche macht in Oost-Europa te vestigen, Rusland te ontzenuwen en Deutschland tegenover de bezette landen onweerstaanbaar te maken;

O. dat voormelden inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de daarin vervatte feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof op grond van die feiten en omstandigheden tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht,

I. dat de verdachte in Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in de jaren 1940, 1941 en 1942, lid van de N.S.B., en in het jaar 1942 Hoofd van een der Hoofdafdelingen van de nationaal-socialistische organisatie „Nederlandsche Landstand” is geweest en alstoen aldaar in voornoemde qualiteit opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Deutschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand de uitvoering heeft

voorbereid en bevorderd van de emigratie van Nederlandsche landbouwers naar door de Duitschers bezette gebieden in Oost-Europa en aldus altoen aldaar opzettelijk gedurende den tijd van bedoelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

II. dat de verdachte te 's-Gravenhage in Mei 1942 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. oozettelijk als Hoofd van de Hoofdafdeeling II van de nationaal-socialistische organisatie „Nederlandsche Landstand” door den zoogenaamden stafleider van die Hoofdafdeeling, Ir. W. F. Gerhardt, een in de Duitsche taal gestelden brief heeft doen schrijven aan zekeren Matthes te 's-Gravenhage, die Rijksduitscher was en verbonden aan de zoogenaamde Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft van het Rijkscommissariaat voor het bezette Nederlandsche gebied, van welken brief de zakelijke inhoud in het Nederlandsch vertaald als volgt luidde:

„Ingevolge onzen afspraak van 12 dezer doe ik U hierbij in de bijlagen toekomen de door den Heer Kl. de Vries verzamelde bewijsstukken betreffende de inlevering van granen en peulvruchten. Zooals U daaruit zult kunnen zien, gaat het hierbij om een aantal gevallen, waarin de aanmerkelijke verschillen tusschen den aanslag van de opbrengst en de opbrengst volgens de dorschbriefjes onmiskenbaar er op wijzen, dat hierbij bedrog in het spel is. Wij moesten erop aandringen dat ook Uwerzijds stappen worden ondernomen om aan dezen in de hoogste mate ongewenschten toestand tenminste voor den nieuwen oogst een einde te maken.

Het stellen van eenige afschrikwekkende voorbeelden, mitsgaders de oplegging van gevoelige geldstraffen of zware vrijheidsstraffen zou naar onze meening het eenige doeltreffende middel zijn. Verder zou in bijzondere gevallen ontzetting uit het bedrijf (in de Duitsche tekst: „die Entziehung des Betriebes”) in overweging genomen kunnen worden. Voor de goede orde zij er nog op gewezen, dat de Directeur-Generaal voor de voedselvoorziening in de met hem gehouden vergaderingen dezerzijds meermalen op dezen misstand opmerkzaam gemaakt werd” en aldus opzettelijk de in dien brief en de daarbij behorende bijlage bedoelde landbouwers heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -bepanking of aan eenige andere straf of maatregel een en ander door of vanwege den vijand, diens helpers of een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat het feit dat de in het sub II tenlastegelegde straffen en maatregel niet tenuitvoer zijn gelegd bedoeld schrijven aan Matthes niet stempelt tot een straffelooze voorbereidingshandeling, zooals door verdachtes raadsman is betoogd;

dat immers een opgave als in laatstgemeld schrijven bedoeld de aandacht op de betrokken personen kan vestigen en derhalve straffen en maatregelen kan bevorderen en hem

dit blootstelt als in art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld;

O. dat „een ander” in art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht beteekent „ieder ander dan de(n) blootstelster(ler) zelf”;

dat de individualiseering der in het sub II tenlastegelegde boeren is gegeven door de topographische aanduiding hunner bedrijven en bedoelde boeren aldus zijn blootgesteld als bedoeld in art. 26 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte's raadsman heeft betoogd, onder inroeping van het bepaalde in lid 5 van art. 26 van het B.B.S., dat verdachte terzake van het sub II ten laste gelegde feit, zal dienen te worden ontslagen van alle rechtsvervolging, aangezien verdachte het feit zou hebben gepleegd met het oogmerk om het algemeen belang te dienen;

dat het Hof evenwel de opgave, dat verdachte het feit gepleegd zou hebben met het oogmerk om het algemeen belang te dienen als onbewezen niet kan aannemen en verwerpt, zoodat bedoeld verweer niet opgaat;

O. dienaangaande te allen overvloedige bedoeld verweer weersproken wordt door het feit dat verdachte zich met zijn mededeelingen omtrent misleidende handelingen bij de inlevering van graan en peulvruchten en het voorstel om aan Nederlanders zware straffen op te leggen, heeft gewend tot een Duitse autoriteit aan wie hij geenszins direct ondergeschikt was noch met wie hij noodzakelijk contact had en niet tot de aangewezen Nederlandsche instantie, t.w. den Nederlandschen Directeur-Generaal voor de Voedselvoorziening met wien verdachte gemakkelijk in contact kon komen en ook regelmatig contact had en in wiens handen de belangen van onze voedselvoorziening heel wat veiliger waren dan in die van den ons volk in alle opzichten uitbuitenden en beroovenden vijand;

dat hierin ook geen verandering wordt gebracht door de verschillende door het Hof betrouwbaar geachte getuigenverklaringen, volgens welke verdachte's streven wel gericht was op de waarborging van een doeltreffende voorziening van het Nederlandsche volk met voedsel, omdat daartegenover staat dat hij door zijn Nationaal-Socialistische opvattingen en werkzaamheid en welwillende gezindheid jegens den vijand, mede blijkende uit het feit dat hij, verdachte, zich zelfs niet heeft ontzien een afdeling van de dadelijk na de capitulatie van Nederland in ons land binnentrekende vijandelijke leger troep met den Hitlergroet te verwelkomen, kennelijk geheel anders stond tegenover het inroepen van den sterken arm des vijands voor een beoogd Nederlandsch belang dan een goed en betrouwbaar Nederlander daar tegenover zou hebben gestaan;

dat het Hof derhalve op grond van de ten processe gebleken feiten, het oogmerk om het algemeen belang te dienen niet kan aannemen;

dat het Hof echter, zij het ten overvloedige,

wil vaststellen, dat indien dit oogmerk niet door de feiten werd weersproken, een beroep op lid 5 van art. 26 B.B.S. niet zou opgaan omdat dit slechts toepassing kan vinden indien het op zich zelf genomen zeer ernstige feit van het een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en andere in het eerste lid van genoemd artikel bedoelde aantastingen van de persoonlijke vrijheid van de zijde van den vijand een bijzondere rechtvaardiging vindt in de uitzonderlijke omstandigheid dat het dienen van het algemeen belang een zoo afschuwelijk en ieder fatsoenlijk Nederlander tegen de borst stuitend middel, onvermijdbaar heeft gemaakt;

dat indien deze strenge maatstaven bij de interpretatie en toepassing van lid 5 van genoemd artikel niet zouden worden aangelegd, de bepaling in genoemd lid 5 vervat, een vrijbrief zou geven voor lieden die in politiek opzicht geheel of gedeeltelijk aan de zijde van den vijand stonden, daarbij tevens denkende en beoogende bepaalde belangen, die in hun oog een Nederlandsch karakter droegen, te behartigen, tot het straffeloos blootstellen van goede vaderlanders aan de ernstigste gevaren van de zijde van den vijand hetgeen niet de bedoeling van den wetgever kan zijn geweest;

O. dat het aldus bewezene volgens de Wet strafbaar is, omdat het oplevert na te melden misdrijven;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, omdat te zijnen aanzien geen strafuitsluitingsgronden zijn gebleken;

O. dat na te melden straf in overeenstemming is met den ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder deze zijn begaan, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken, waarbij het Hof in het bijzonder rekening houdt met de omstandigheden, dat de uit te spreken straf tezamen met de daarbij den verdachte voor zijn gedrag op te leggen bijzondere voorwaarde duidelijk voelbaar zullen maken, hoezeer verdachte fout geweest is, en een ten deele op 's lands belang gerichte houding volkomen en grondig heeft vertroebeld door de instelling ten gunste van den vijand, waarin verdachte thans zuivering teweeg zal kunnen brengen; enz.

Rechtdoende:

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding sub I ten laste gelegd heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen;

Verklaart in voege en met uitzondering als overwogen wettig en overtuigend bewezen dat verdachte het feit bij dagvaarding sub II ten laste gelegd, heeft begaan en dat het aldus bewezene uitmaakt:

GEDURENDE den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -bepanking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of

een persoon, als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld;

Verklaart het bewezene en verdachte deswege strafbaar;

Veroordeelt voornoemden verdachte Klaas de Vries tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar;

Beveelt, dat acht maanden van die straf niet zullen worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten, op grond dat de veroordeelde zich voor het einde van den proeftijd van drie jaren aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of na te noemen, bijzondere voorwaarde, niet heeft nageleefd; stelt als bijzondere voorwaarde, dat de veroordeelde zich voor den duur van dezen proeftijd zal stellen ter beschikking van den Directeur-Generaal van den Landbouw, (adres Ministerie van Landbouw, Bezuidenhout, te 's-Gravenhage) teneinde door dezen met werkzaamheden te worden belast, hetzij bij het exploitatie brengen van den Noord-Oostpolder, hetzij tot het herstel van den nood van geteisterde landbouwgebieden in Gelderland, Zeeland of Noord-Brabant, hetzij tot een ander algemeen nationaal volksbelang op landbouwgebied; hij zal daartoe naar de aanwijzingen van den Directeur-Generaal het verblijf betrekken wat hem wordt aangewezen, en de werkzaamheden vervullen, die hem worden opgedragen, waarbij alle geëigende gestrengheid in acht genomen worden zal; het door den Directeur-Generaal hem toe te kennen loon zal niet meer bedragen dan de kosten ter voorziening in eenvoudig dagelijksch levensonderhoud, en zijn levenswijze zal dienovereenkomstig worden ingericht; hij zal zich in zijn gedragingen houden aan de aanwijzingen en voorschriften van toezicht, hem door of namens den Directeur-Generaal te verstrekken; aldus zal de veroordeelde zich in alle opzichten inspannen om op deze wijze met zijn bekwaamheden en eigenschappen zoo nuttig mogelijk ten dienste van groote nationale belangen als de genoemde werkzaam zijn en in waarheid onvervalscht Nederlandschen geest het algemeen belang te helpen dienen; door deze beslissing wordt niet buitengesloten, dat de veroordeelde na verloop van den proeftijd wederom op zijn landbouwbedrijf kan terug keeren;

de heer Procureur-Fiscaal wordt verzocht, bij het toezicht, op de naleving der voorwaarden zich geregeld te doen inlichten door den heer Directeur-Generaal van de Landbouw;

Verklaart niet bewezen hetgeen meer of anders is ten laste gelegd. Spreekt verdachte daarvan vrij.

Ontzet den schuldige voor den duur van zes jaren van de rechten tot het kiezen bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en voor den duur van het leven van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

No. 515.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (3e Kamer), 13 Juni 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Uitoefening van het ambt van Burge-meester in de latere oorlogsjaren.

De ten laste gelegde feiten, dat verdachte heeft gesolliciteerd naar en heeft aanvaard en uitgeoefend het ambt van Burgemeester, een en ander in de jaren 1944 en 1945 tot de bevrijding toe, bevatten niet een omschrijving van een zoodanige gedraging van den verdachte, dat deze gedraging naar haren aard het misdrijf van hulp aan den vijand oplevert, daar de mogelijkheid bestaat dat verdachte een en ander heeft verricht op een wijze, die den vijand niet tot voordeel strekte. Onslag van rechtsvervolgning wat betreft dit deel der ten laste legging.

Hulpvereening aan den vijand door als Burgemeester aan de Landwacht opdracht te geven tot het opsporen en ophalen van onderduikers voor de O. T. Strafmotiveering.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Willem Meint Abraham Pijbes, dierenarts, wonende te Westerbork, thans geïnterneerd in het Bewarings- en verblijfskamp te Westerbork.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte bij dagvaarding enz. is ten laste gelegd: in de jaren 1944 en 1945 heeft hij in de gemeente Westerbork, terwijl Nederland met het Nationaal-Socialistische Duitsland in oorlog was, opzettelijk dien vijand hulp verleend door, na eerst naar het ambt van Burgemeester der gemeente Westerbork gesolliciteerd te hebben, de waarneming van dat ambt op zich te nemen, dat ambt uit te oefenen, vervolgens een benoeming tot dat ambt te aanvaarden en dat verder tot aan de bevrijding uit te oefenen; vervolgens door als Burgemeester-Politiege-zagsdrager aan de Landwacht opdrachten te geven tot het opsporen en ophalen van menschen, die zich aan tewerkstelling in Duitsland of aan werken voor de Deutsche Weermacht bij de organisatie Todt onttrokken, althans van menschen op wier arrestatie de Deutsche bezettende macht prijs stelde, terwijl er te hunnen opzichte geen vermoeden bestond van het plegen van een strafbaar feit, waarvoor voorloopige hechtenis mogelijk was, noch een onherroepelijk onverjaard vonnis, waarbij zij door den Nederlandschen rechter tot vrijheidsstraf waren veroordeeld, onuitgevoerd was gebleven; voorts door verschillende malen een bijdrage te geven aan „Frontzorg”;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard, enz.;

O. dat hoewel in de ten laste legging het woord „opzettelijk” is geplaatst na de woorden „Terwijl Nederland met het Nationaal-Socialistische Duitsland in oorlog was”, het Bijzonder Gerechtshof de ten laste legging aldus opvat, dat aan den verdachte ook is ten laste gelegd, dat zijn opzet het in oorlog zijn van Nederland met Duitsland omvat, aangezien op het woord „opzettelijk” volgen de woorden „dien vijand” en het begrip niet bestaanbaar is zonder oorlog, zoodat ook volgens deze ten laste legging het woord „opzettelijk” het „in oorlog zijn” bestrijkt;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redenevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte in de jaren 1944 en 1945 in de gemeente Westerbork, opzettelijk, terwijl Nederland met het Nationaal-Socialistische Duitsland in oorlog was,

1. na eerst naar het ambt van Burgemeester der gemeente Westerbork gesolliciteerd te hebben, de waarneming van dat ambt op zich heeft genomen, dat ambt heeft uitgeoefend, vervolgens een benoeming tot dat ambt aanvaard heeft en dat verder tot de bevrijding heeft uitgeoefend;

2. dien vijand hulp heeft verleend door als burgemeester-politiegezagsdrager aan de landwacht opdrachten te geven tot het opsporen en ophalen van menschen, die zich aan tewerkstelling voor de Deutsche Weermacht bij de Organisation Todt onttrokken, terwijl er te hunnen opzichte geen vermoeden bestond van het plegen van een strafbaar feit, waarvoor voorloopige hechtenis mogelijk was, noch een onherroepelijk onverjaard vonnis, waarbij zij door den Nederlandschen rechter tot vrijheidsstraf waren veroordeeld, onuitgevoerd was gebleven,

voorts door verschillende malen een bijdrage te geven aan „Frontzorg”;

O. wat betreft het sub 1 bewezen verklaarde, dat het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen de qualificatie is van een strafbaar feit, zoodat, wil er sprake zijn van de ten laste legging van dit strafbare feit, de te laste legging dient te bevatten een omschrijving van een zoodanige gedraging van den verdachte, dat zij naar haren aard dat strafbare feit oplevert; dat het den verdachte hier feitelijk ten laste gelegde en te zijnen aanzien bewezen verklaarde niet aan dien eisch voldoet;

dat toch de enkele feiten, dat de verdachte naar het ambt van Burgemeester heeft gesolliciteerd, de waarneming van dat ambt heeft op zich genomen, een benoeming heeft aanvaard en het Burgemeestersambt heeft uitgeoefend, ook wanneer een en ander is geschied in de jaren 1944 en 1945 tot de bevrijding toe, niet medebrengen, dat de verdachte zich aan meergenoemd strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, daar de mogelijkheid bestaat, dat hij een en ander heeft verricht op een wijze, die den vijand niet tot voordeel strekte;

dat, waar het hier ten laste gelegde en bewezen verklaarde ook niet valt onder eene andere strafbepaling dan art. 102 Sr. uit het voorgaande volgt, dat het bewezen verklaarde feit geen strafbaar feit oplevert, weshalve de verdachte te dier zake van alle rechtsvervolging behoort te worden ontslagen;

O. dat het Sub 2 bewezen verklaarde oplevert het misdrijf van: Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van verdachte den aard van de gepleegde feiten en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder zij zijn begaan;

O. met name hieromtrent:

dat de ernst van de door verdachte gepleegde hulpverlening aan den vijand moet worden gezien in het licht van zijn houding gedurende den bezettingstijd;

O. dat de verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven, dat hij zich omstreeks Juli 1944 heeft bereid verklaard het ambt van Burgemeester van de gemeente Westerbork te aanvaarden en dit ambt na het eerst te hebben waargenomen, in dat jaar ook heeft aanvaard en heeft uitgeoefend;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat in voormeld jaar de druk van den vijand op de burgemeesters speciaal in streken, waar de Organisation Todt werkzaam was, zooals in Drenthe, zoo sterk werd, in dezen zin, dat van hen een ambtsvervulling werd verlangd tegen de belangen van hun vaderland in, dat zeer vele, zoo niet nagenoeg alle, burgemeesters van goede vaderlandsche gezindheid dat ambt neerlegden omdat zij meenden, dat onder dien druk een goede ambtsvervulling onmogelijk was;

O. dat de verdachte juist in dien tijd het burgemeestersambt aanvaardde;

O. dat zijn poging tot rechtvaardiging — dat namelijk door die aanvaarding de belangen van het Nederlandsche volk wilde dienen — faalt als in strijd met zijn werkelijke gedragingen, zooals die blijken uit het als bewezen aangemene;

O. dat verdachte's goede bedoelingen ook overigens onaannemelijk zijn, nu hij ter terechtzitting verder heeft opgegeven, dat hij er geen bezwaar tegen heeft gehad, dat zijn zootje deelnam aan de Jeugdstorm;

dat zich met zijn goedvinden een vlag der N.S.B. in zijn woning bevond, dat hij correspondeerde met Nederlanders, die aan de zijde van den vijand tegen den Russischen bondgenoot streden;

dat hij onder brieven aan Deutsche autoriteiten den groet „Heil Hitler” bezigde;

dat hij zich voor het lidmaatschap van het „medisch Front” heeft opgegeven en op het aanvraag formulier daartoe ter plaatse,

waar daar zelfs niet naar gevraagd werd, vermeldde dat zijn echtgenoot lid der N.S.V.O. was;

dat in zijn woning met zijn goedvinden portretten van Hitler en Mussert aan den wand hingen;

O. dat op grond van het bovenstaande als bewezen wordt aangenomen, dat verdachte aan de zijde van den vijand en diens helpers, de Nederlandsch Nationaal-Socialisten, stond;

O. dat een persoon van de maatschappelijke positie van verdachte, die handelde gelijk verdachte deed, zijn misdrijf zwaarder dient te worden aangerekend dan een onontwikkelde, ook wegens den funesten invloed die het aannemen van een onvaderlandsch-lievende houding door een vooraanstaand man in een plattelands gemeente op zijn plaatsgenooten kan uitoefenen;

O. dat anderzijds niet is gebleken, dat de verdachte, behalve wat betreft de bewezen verklaarde opdrachten aan de landwacht, op een voor de bevolking en de Nederlandsche belangen schadelijke wijze is opgetreden; enz. (volgt veroordeeling tot tien jaren gevangenisstraf en ontzetting uit de kiesrechten met verlot tot cassatie, *Red.*).

No. 516.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (3e Kamer), 6 Juni 1946. (Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berghuis, Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Houden van een radio-boekbespreking, waardoor verdachte de propaganda van den vijand, waarbij getracht werd de Nederlanders tegen Sovjet-Rusland op te zetten en daardoor den verzetsgeest in Nederland te doen afnemen en vrijwilligers te winnen tot het aan Deutsche zijde deelnemen aan den strijd tegen Sovjet-Rusland, bevorderde en verspreidde. Hulpverlening aan den vijand. Strafmotivering.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Johan Sjouke Postma, commies ter provinciale griffie, wonende te Assen.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte bij dagvaarding enz. is ten laste gelegd:

gedurende den oorlog Duitschland-Nederland 1940—1945 op of omstreeks 24 Febr. 1942, althans op een tijdstip na 22 Juni 1941, heeft hij te Hilversum, althans in Europa opzettelijk de propaganda van den vijand van Nederland, het Nationaal Socialistische Duitschland, bevorderd en verspreid, door voor een microfoon van de rijksradioomroep „De Nederlandsche Omroep” in het Nederlandsch een bespreking te houden van het boek „Naar Oostland” waar-

van de Nationaal Socialist Dr. Joh. Theunisz de auteur was, welke zijn, verdachte's, voordracht — naar hij wist, althans kon begrijpen, per radio werd uitgezonden en welke voordracht onder meer het volgende, althans woorden van ongeveer gelijke strekking, inhield:

„De denkende mensch bespeurt echter geen enkele aanleiding tot spot in de ongelukkigste van alle enormiteiten waaraan Europeanen — dat wil dus zeggen: dragers der tegenwoordige wereldcultuur — zich ooit hebben schuldig gemaakt. Ik bedoel het eenvoudig verbijsterende feit dat men hier te lande en elders juichkraken kan beluisteren, als — tusschen aanhalingsteekens — „ergens wordt medegedeeld, dat Aziatische horden in westelijke richting oprukken. Om op grond daarvan een vreugdevol Indianengehuil te kunnen aanheffen, moet men: a. Vrij zijn van alle geschiedkundige kennis, de laatste 12—14 eeuwen betreffend; b. Geen last hebben van eenig, ook maar het geringste historische inzicht; c. Bezeten zijn door haat, zoo volledig, dat dit zooals bekend krachtige sentiment niet door verstandelijke — laat staan dan redelijke — overwegingen wordt vertroebeld; enz.

Hebt U vroeger op school wel eens van de eeuwenlang heen en weer golvende strijd tusschen Europeesche volkeren en opdringend Aziatendom gehoord? Heeft men U er wel eens op gewezen, dat dit tot op den huidigen dag nog zoo is? Het beeld der Europeesche geschiedenis wordt verwrongen waar men deze, meer dan 10 eeuwen lang de achtergrond en ondergrond van alles vormende botsing bagatelliseert, verontachtzaamt, of eenvoudig negeert.

Er zijn zoo van die kleinigheden, die beslissend waren voor Europa, Ik noem enkele voorbeelden uit vele: het stuiten der Moorsche opmarsch in de 8e eeuw, het tegenhouden der Turken in de 16e eeuw; en zoo ook het telkens en telkens weer terugdringen der Slavische Aziaten, die de Germanen trachten uit te roeien of minstens te onderwerpen. Dit laatste voorbeeld is in zooverre anders dan de andere, dat we door de Slaven blijvend, tot nu toe, bedreigd worden. En de toestand is nu daardoor bedenkelijker, dat het uitbraaksel van Azië's binnenlanden door vele hun zelfrespect verloren hebbende Europeanen met open armen wordt verwacht, enz. En daarom wil ik, als Dr. Theunisz eindigen met de opmerking: laten wij nimmer uit het oog verliezen, dat in het Oosten de gevaren voor onze, d.w.z. de cultuur liggen, voor zoover die van buitenaf komen. En laten wij niet vergeten waartoe zulk een verleden ons verplicht'.

O. dat de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard:

dat hij op 24 Februari 1942 te Hilversum voor een microfoon van de rijksradioomroep „De Nederlandsche Omroep" in het Nederlandsch een bespreking heeft gehouden van het boek, getiteld „Naar Oostland", van welk boek hij door mededeeling van Dr. Joh. Theunisz wist, dat deze de auteur was;

dat hij die bespreking heeft gehouden op verzoek van „de Nederlandsche Omroep", wetende, dat de leiding van die radio-omroeporganisatie in handen was van personen, die de nationaal-socialistische z.g. „nieuwe orde" voorstonden, wetende dat die Dr. Theunisz, dien hij goed kende, nationaal-socialist was, en wetende, dat het de bedoeling was en dat niet anders te verwachten was, dan dat die voordracht per radio werd uitgezonden;

dat die voordracht onder meer inhield, hetgeen in de hem voorgelezen te lastelegging daaromtrent is opgenomen; enz.;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat, ook gedurende het jaar 1942, de Duitse politieke propagandavoering onder meer de strekking had om de Nederlanders op te zetten tegen Sovjet-Rusland, waarbij getracht werd daardoor den verzetsgeest in Nederland tegen den bezetter te doen afnemen, en vrijwilligers te winnen tot het aan Duitse zijde deelnemen aan den strijd tegen Sovjet-Rusland ter versterking der Duitse militaire macht;

O. dat een man van de ontwikkeling van verdachte dit ook moet hebben geweten:

O. dat de door verdachte gehouden voordracht een soortgelijke propaganda bevat; dat met name daarin immers op demigreerende wijze wordt gesproken over „Aziatische horden" en „het uitbraaksel van Azië's binnenlanden", waarmede niet anders dan de Russen kunnen zijn bedoeld, terwijl daarin met afkeuring gewag wordt gemaakt van diegenen onder verdachte's landgenooten, die het in Westelijke richting oprukken — kennelijk het terrein winnen der Russen ten koste van de Duitschers — dier „horden" toejuichen, terwijl tenslotte met instemming wordt geciteerd de opmerking van Dr. Theunisz, dat in het Oosten — blijkens de strekking van het voorgaande in Rusland — de gevaren voor onze cultuur liggen;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van het bovenstaande bewezen acht, dat verdachte met voormelde voordracht de propaganda van den vijand bevorderde — immers deze door soortgelijke argumenten als de vijand gebruikte, ondersteunde — en verspreidde — immers deze propaganda met een beroep op Dr. Theunisz en overigens met zijn eigen woorden toelichtte en wat haar strekking betreft herhaalde en zoodoende daaraan meerdere bekendheid gaf — en tevens dat hij zich van die bevordering en verspreiding bewust was;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat het feit is gepleegd op 24 Februari 1942 te Hilversum en dat de voordracht inhield hetgeen in de te lastelegging is opgenomen;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen, strafbaar ge-

steld bij art. 102 Sr., j^o. art. 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van verdachte, den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. met name hieromtrent:

dat de beteekenis van het door verdachte begane feit moet worden gezien in het licht van verdachte's gedurende den bezettingstijd aangenomen houding;

dat hetgeen verdachte te zijner verdediging heeft aangevoerd, hierop neerkomt, dat zijn geloofsovertuiging en zijn door studie verworven filosofisch-historische inzichten hem er toe hebben gebracht om objectief te staan in de botsing tusschen de voor- en tegenstanders van de nationaal-socialistische wereld- en levensbeschouwing en om te waardeeren wat hij in de „nieuwe orde” en de voorstanders daarvan voor goeds en waardevols kon zien;

dat evenwel deze beweerde objectiviteit er niet toe had mogen leiden, dat verdachte in den tijd dat Nederland in oorlog was met de mogendheid die de vertegenwoordigster was van die „nieuwe orde”, de propaganda van die mogendheid opzettelijk bevorderde en verspreide;

dat verdachte, naar hij heeft erkend, een betrekking heeft aangenomen uit handen van en onder directe gezagsverhouding van den nationaal-socialistischen Commissaris voor de Provincie Drenthe Bouma, welke functie lag op cultureel gebied en welke functie en hare wijze van uitoefening in nationaal-socialistische richting lagen;

dat verworpen moet worden verdachte's verweer dat hij die betrekking slechts uit financieelen nood heeft aangenomen, nu hij heeft toegegeven in het geheel geen moeite te hebben gedaan voor een in politiek opzicht neutrale betrekking, bij voorbeeld bij het een of ander rijks- of gemeentelijk bureau;

dat verdachte voorts zijn medewerking heeft verleend aan een z.g. Rembrandt-herdenking en heeft toegegeven dat hij wist, dat die herdenking uitgang van nationaal-socialistische zijde en stond onder de auspiciën van den nationaal-socialistischen Secretaris-Generaal van het Departement van Volksvoorlichting en Kunsten;

dat verdachte zich er aanvankelijk op heeft beroepen, dat hij daartoe opdracht had gekregen van Bouma voornoemd, maar later heeft erkend, dat hij niet verplicht is geweest aan die opdracht te voldoen en zijn medewerking uit vrijen wil heeft verleend;

dat verdachte voorts heeft opgegeven, op verzoek van een lid der N.S.B., genaamd Harkema, godsdienstoefeningen te hebben gehouden voor leden dier „Beweging”, enz.;

dat uit het voorgaande volgt, dat het houden van de radiovoordracht op 24 Februari

geen incidenteele gebeurtenis is geweest, maar heeft gelegen in de lijn van de door verdachte in den bezettingstijd aangenomen houding;

dat anderzijds niet gebleken is, dat verdachte eigen voordeel heeft gezocht of de bedoeling heeft gehad landgenooten, die tegenstanders waren van den vijand en/of de „nieuwe orde” te benadeelen, terwijl ten slotte rekening moet worden gehouden met de zwakke gezondheid van verdachte, enz. (volgt veroordeeling tot drie jaar gev. straf met aftrek en ontzetting van de kiesrechten met verlof tot cassatie, *Red.*.)

No. 517.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN (3e Kamer), 20 Juni 1946.
(Mr. Maassen, Mr. Bloemers, Mr. Berg-huis, Kolonel van der Schee, Kolonel Hotz).

Arrestatie van iemand, die hulp aan ontvluchte Fransche krijgsgevangenen had verleend, door agent-rechercheur van politie, die ter beschikking van den S.D. was gesteld. Hulp aan den vijand. Strafmotivering.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Leeuwarden tegen Hendrik de Kruijff, rechercheur van politie te Assen, thans geïnterneerd in het Bewarings- en verblijfskamp te Westerbork.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof door de hierboven gerelateerde bewijsmiddelen, opleverende de daartoe redengevende feiten en omstandigheden, bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte in de maand Juli 1942 te Nieuw-Amsterdam, gemeente Emmen, opzettelijk, gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand, in zijn hoedanigheid van agent-rechercheur van politie te Assen, in opdracht van de Deutsche Sicherheitspolizei, Jacobus Gezinus Rotman heeft gearresteerd terzake hulpverlening aan uit Duitschland ontvluchte Fransche krijgsgevangenen en vervolgens Rotman voornoemd heeft ter beschikking gesteld van de Duit-sche Sicherheitspolizei te Assen;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: Het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van verdachte, den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. met name hieromtrent,

dat verdachte niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij eenige poging heeft aangewend, noch om niet ter beschikking van de Deutsche Sicherheitspolizei te worden gesteld, toen hem die ter beschikking stelling werd voorgesteld, noch om daarvan ontslagen te worden, toen hij in vaste relatie tot die Sicherheitspolizei stond, en toen hij ondervond, dat hem opdrachten werden verstrekt, welke rechtstreeks tegen het Nederlandsche belang indruischten en neerkwamen op een moorddadig onderdrukken van de Nederlandsche verzetsbeweging;

dat integendeel uit het bewezen verklaarde blijkt, dat hij die opdrachten uitvoerde zonder een poging te doen deze te doen mislukken en de in het proces-verbaal opgenomen verklaring van de getuige Willemke Veldkamp wijst op een verraderlijke houding en van hem zelf uitgaande activiteit;

dat verdachte de zwaarste straf zou verdienen, ware het niet, dat het Bijzonder Gerechtshof in aanmerking wil nemen, dat de toenmalige leiding van de gemeente-politie te Assen, waarbij verdachte in dienst was, den verdachte in ongunstigen zin schijnt te hebben beïnvloed;

dat tevens rekening moet worden gehouden met andere, gelijktijdig tegen den verdachte aanhangig gemaakte zaken; enz. (volgt veroordeeling tot twaalf jaren gevangenisstraf en ontzetting van de kiesrechten met verlof tot cassatie. Bij sententies van denzelfden datum is in vier andere zaken aan verdachte telkens twee jaar gevangenisstraf opgelegd. *Red.*).

519-904

23 October 1946 (afl. 16)

No. 333a—342

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 518—527

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J.J.H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

UITSPRAKEN TRIBUNALEN

No.	TRIBUNAAAL		
322.	Alkmaar	1946 15 Juli	Vertrouwelijke omgang met Duitsche autoriteiten.
322a.	Haarlem	1946 8 Juli	Interpretatie art. 52 Landoorlogsreglement.
323.	Zwolle	1946 31 Mei	Liquidateur van loges der vrijmetselarij.
330.	Alkmaar	1946 2 Aug.	Nederlandsch Arbeidsfront.
331.	Amsterdam	1946 2 Sept.	Beheerder van een uitgeverij.

BESCHIKKINGEN HOOGHE AUTORITEITEN

323a.	's-Hertogenbosch	1946 28 Aug.	Fiat-executie geweigerd, aangezien: O. m. in de telastelegging niet was gesteld, dat beschuldigde op oneerbare wijze zich van de hulp van een N.S.B.'er had bediend.
324.	—	1946 28 Aug.	Echtgenoot van beschuldigde niet was opgeroepen.
325.	—	1946 24 Aug.	Ontzet is van het recht tot het houden eener jachtacte.
326.	's-Gravenhage	1946 27 Aug.	De uitspraak alternatief is.
327.	's-Hertogenbosch	1946 30 Aug.	Niet voldaan is aan het bepaalde van art. 47, lid 1 Tribunaalbesluit.
328.	—	1946 4 Sept.	Beslist is, dat de ontzetting van een recht ingaat op den dag van uitspraak.
329.	—	1946 4 Sept.	Het Tribunaal niet bevoegd is.
332.	Groningen	1946 23 Aug.	Het motief tot het opleggen van de internering niet juist is.
333.	Amsterdam	1946 10 Sept.	Termijn voor dagvaarding niet in acht genomen is.
334.	—	1946 11 Sept.	De uitspraak zelve niet den inhoud der beschuldiging bevat.
338.	's-Hertogenbosch	1946 12 Sept.	Het Tribunaal mede recht deed op grond van eene ten onrechte door hetzelfde uit de bewijsmiddelen getrokken conclusie.
336.	—	1946 10 Sept.	Ontzet is uit de functie van drager van een medaille van verdienste.

23 October 1946 (af. 16)

519-904
No. 333a-342

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 518-527

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

eischt is, dat anderen van de op zichzelf beledigende woorden kennis nemen, doch dit niet op grond van bijzondere vereischten, welke in den 16en titel zijn gesteld, maar op grond van den in art. 111 voorkomende term belediging zelf, aangezien onder belediging zoowel in den 16en titel als in art. 111 te verstaan is aanranding van iemands eer of goeden naam, welke aanranding niet kan plaats hebben dan ten overstaan van anderen, hetzij den beledigenden persoon, hetzij derden;

dat de hier voorgestane uitlegging van art. 111 niet alleen met den tekst in overeenstemming is in tegenstelling tot de door het Hof aanvaarde uitlegging, maar ook tot een meer aanvaardbaar resultaat leidt dan 's Hof's uitlegging;

dat immers de eer en goede naam van de hoogste gezagdraagster in het Koninkrijk der Nederlanden in veel sterker en veel uitgebreider mate dient beschermd te worden, dan die van andere personen;

dat de volgens de bewezen verklaarde telastelegging door den gerequireerde t.a.v. Hare Majesteit de Koningin gebezigde woorden naar de overtuiging van den Raad een beledigend karakter dragen en hij deze woorden volgens de bewezenverklaring opzettelijk gebezigd heeft, zoodat het bewezen verklaarde oplevert na te noemen misdrijf;

dat de gerequireerde deswege strafbaar is, aangezien niet van eenige strafbaarheid uitsluitende omstandigheid is gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf: dat het gepleegde misdrijf een zeer ernstig karakter draagt, omdat het de eer aanrandt van de regeerende Koningin zelf en dat de ernst van dit feit nog daardoor wordt verhoogd, dat de vijand van het vaderland tijdens de bezetting meermalen zich niet ontzag om de wegens Haar waardigheid en Haar persoon beide, hoogstaande eer der Koningin te besmeuren, zoodat gerequireerde zich met de door hem gebruikte woorden solidair maakte met den vijand;

dat echter de Raad verschillende redenen ziet om in dit geval een lichtere straf op te leggen dan voor het feit op zichzelf zou verdiend zijn en wel omdat gerequireerde de beledigende woorden kennelijk in de opwinding van een twistgesprek uitte, in gezelschap van slechts twee anderen en gerequireerde op grond van zijn geringen stand van beschaving geacht kan worden zich in het algemeen ruwer uit te drukken dan in beschaafde kringen gebruikelijk is;

Vernietigt de sententie van het Bijzonder Gerechtshof, doch alleen voor zoover betreft de beslissing, dat het bewezen verklaarde feit niet strafbaar is;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Verklaart het bewezen verklaarde feit strafbaar, qualificeert dit feit als „opzettelijke belediging der Koningin aangedaan”, strafbaar gesteld bij art. 111 Sr., verklaart gerequireerde deswege strafbaar en veroordeelt hem tot een gevangenisstraf voor den tijd van 6 maanden.

No. 519.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
15 Juli 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. v. Brakel, Feber, de Jong, Vice-Admiraal Vos).

Strekking van het Landoorlogsreglement.

De stelling van het Hof, dat het vliegveld te Bergen uitsluitend bestemd was voor militaire luchtvaart en in het bijzonder voor afweer door jachtvliegtuigen van luchtaanvallen der geallieerden, wordt niet gegrond op algemeene bekendheid en vindt geen steun in de in de sententie opgenomen of ter terechtzitting afgelegde verklaringen. (Sententie a quo 1e jaargang nr. 211).

(Sr. art. 102; Landoorlogsregl. art. 52; Sv. artt. 350, 358, 359).

Op het beroep van Nicolaas Worp, bouwkundige, wonende te Huizen, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, vijfde Kamer, van den eersten April 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen of den Staat tegenover den vijand benadeelen”, en met toepassing van de artt. 28, 57 en 102 Sr., en 1, 2, 7, 8, 9 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier jaar, met bepaling dat deze straf geheel zal worden doorgebracht in een Rijkswerkinrichting, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zoodeme van het recht tot het bekleeden van ambten en het dienen bij de gewapende macht voor den tijd van tien jaar.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer-plaatsvervanger de Jong; enz.;

Gelet op de middelen van Cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. of v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv., in verband met de artt. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), 102 Sr., 1 en 2 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61);

doordien het Hof zijn uitspraak mede heeft gebaseerd op het feit, dat het vliegveld te Bergen uitsluitend bestemd was voor militaire luchtvaart en in het bijzonder werd gebruikt voor afweer door jachtvliegtuigen van luchtaanvallen der geallieerden;

ten aanzien van welk punt het Hof niet heeft beraadslaagd en beslist op den grondslag der telastelegging en naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting;

II. S. of v. t. van art. 52 van het Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, behoorende bij het Verdrag nopens de wetten en gebruiken van den oorlog te land van 18 October 1907 (goedgekeurd bij de wet van 1 Juli 1909 S 231 en be-

O. dat na te melden straf en na te melden bijkomende straf zijn in overeenstemming met den persoon van verdachte, den aard van het gepleegde feit en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan;

O. met name hieromtrent, dat verdachte niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij eenige poging heeft aangewend, noch om niet ter beschikking van de Duitse Sicherheitspolizei te worden gesteld, toen hem die ter beschikking stelling werd voorgesteld, noch om daarvan ontslagen te worden, toen hij in vaste relatie tot die Sicherheitspolizei stond, en toen hij ondervond, dat hem opdrachten werden verstrekt, welke rechtstreeks tegen het Nederlandsche belang indruischten en neerkwamen op een moorddadig onderdrukken van de Nederlandsche verzetsbeweging;

dat integendeel uit het bewezen verklaarde blijkt, dat hij die opdrachten uitvoerde zonder een poging te doen deze te doen mislukken en de in het proces-verbaal opgenomen verklaring van de getuige Willemke Veldkamp wijst op een verraderlijke houding en van hem zelf uitgaande activiteit;

dat verdachte de zwaarste straf zou verdienen, ware het niet, dat het Bijzonder Gerechtshof in aanmerking wil nemen, dat de toenmalige leiding van de gemeente-politie te Assen, waarbij verdachte in dienst was, den verdachte in ongunstigen zin schijnt te hebben beïnvloed;

dat tevens rekening moet worden gehouden met andere, gelijktijdig tegen den verdachte aanhangig gemaakte zaken; enz. (volgt veroordeeling tot twaalf jaren gevangenisstraf en ontzetting van de kiesrechten met verlof tot cassatie. Bij sententies van denzelfden datum is in vier andere zaken aan verdachte telkens twee jaar gevangenisstraf opgelegd. *Red.*)

No. 518.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
12 Augustus 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, De Jong, Kol. Tollenaar).

Majesteltssehennis.

De in artikel 266 Sr. voor de strafbaarheid gestelde elementen zijn in art. 111 niet te vinden en mogen dus voor dit artikel niet worden gesteld.

(Sr. artt. 111, 266.)

Op het beroep van den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, 3e Kamer te Assen van den 18den April 1946, waarbij Jan Naayer, landbouwer, wonende te Odoorn, werd ontslagen van alle rechtsvervolgning.

T. 2.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer Tollenaar; enz.

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Door het bewezen verklaarde feit niet strafbaar te verklaren en den verdachte van alle rechtsvervolgning te ontslaan heeft het Bijzonder Gerechtshof art. 111 Sr. en artt. 350, 351 en 352 Sv. verkeerd toegepast, daar art. 111 Sr. een delictum sui generis inhoudt en noch de historie van het delictum laesae majestatis, noch de omschrijving en de plaatsing van het delict in het Wetboek van Strafrecht, noch ook eenig beteekenis-artikel in het Wetboek van Strafrecht aangeeft, dat een gedraging, die inbreuk maakt op de koninklijke waardigheid pas dan belediging, den koning of der koningin aangedaan, zou opleveren, wanneer deze gedraging alle elementen zou inhouden van één der in de XVIde titel van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht opgenomen delictsomschrijvingen;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie zal vernietigen, het bewezenverklaarde en den gerequireerde strafbaar zal verklaren en hem zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van gerequireerde is bewezen verklaard: „dat hij in het jaar 1943 in de gemeente Odoorn opzettelijk in het bijzijn van anderen heeft gezegd: „Onze Koningin, dat rotterige wijf, is dat ook een moeder voor haar kinderen?“;

O. ten aanzien van het middel van cassatie:

dat dit den Raad gegrond voorkomt;

dat immers de tekst van art. 111 Sr. met zooveel woorden opzettelijke belediging, der Koningin aangedaan, strafbaar stelt;

dat welliswaar de M. v. T. bij dit artikel als vereischte voor de strafbaarheid stelt, dat aan de vereischten van de beledigingsartikelen in den 16en titel van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht, dus op zijn minst aan de vereischten van art. 266 Sr. moet voldaan zijn, en deze meening door de gezaghebbende schrijvers Noyon (4e druk, II, blz. 66) en Simons (II, 6e druk, blz. 411) wordt gevolgd, doch dat deze opmerking in de Memorie van Toelichting tegenover den duidelijken tekst van de wet geen beteekenis heeft;

dat inderdaad belediging in art. 111 dezelfde beteekenis heeft als in den 16en titel voornoemd en met name dezelfde beteekenis als in art. 266 en dan ook juist door vergelijking van den tekst van art. 111 met dien van art. 266 onmiskenbaar blijkt, dat de naast de opzettelijke belediging in art. 266 voor de strafbaarheid gestelde vereischten in art. 111 niet te vinden zijn en dus ook niet gesteld mogen worden;

dat ook voor het misdrijf van art. 111 ver-

eisch is, dat anderen van de op zichzelf beledigende woorden kennis nemen, doch dit niet op grond van bijzondere vereischten, welke in den 16en titel zijn gesteld, maar op grond van den in art. 111 voorkomende term belediging zelf, aangezien onder belediging zoowel in den 16en titel als in art. 111 te verstaan is aanranding van iemands eer of goeden naam, welke aanranding niet kan plaats hebben dan ten overstaan van anderen, hetzij den beledigenden persoon, hetzij

derden;

dat de hier voorgestane uitlegging van art. 111 niet alleen met den tekst in overeenstemming is in tegenstelling tot de door het Hof aanvaarde uitlegging, maar ook tot een meer aanvaardbaar resultaat leidt dan 's Hof's uitlegging;

dat immers de eer en goede naam van de hoogste gezagdraagster in het Koninkrijk der Nederlanden in veel sterker en veel uitgebreider mate dient beschermd te worden, dan die van andere personen;

dat de volgens de bewezen verklaarde telastelegging door den gerequireerde t.a.v. Hare Majesteit de Koningin gebezigde woorden naar de overtuiging van den Raad een beledigend karakter dragen en hij deze woorden volgens de bewezenverklaring opzettelijk gebezigd heeft, zoodat het bewezen verklaarde oplevert na te noemen misdrijf;

dat de gerequireerde deswege strafbaar is, aangezien niet van eenige strafbaarheid uitsluitende omstandigheid is gebleken;

O. ten aanzien van de op te leggen straf: dat het gepleegde misdrijf een zeer ernstig karakter draagt, omdat het de eer aanrandt van de regeerende Koningin zelf en dat de ernst van dit feit nog daardoor wordt verhoogd, dat de vijand van het vaderland tijdens de bezetting meermalen zich niet ontzag om de wegens Haar waardigheid en Haar persoon beide, hoogstaande eer der Koningin te besmeuren, zoodat gerequireerde zich met de door hem gebruikte woorden solidair maakte met den vijand;

dat echter de Raad verschillende redenen ziet om in dit geval een lichtere straf op te leggen dan voor het feit op zichzelf zou verdiend zijn en wel omdat gerequireerde de beledigende woorden kennelijk in de opwinding van een twistgesprek uitte, in gezelschap van slechts twee anderen en gerequireerde op grond van zijn geringen stand van beschaving geacht kan worden zich in het algemeen ruwer uit te drukken dan in beschaafde kringen gebruikelijk is;

Vernietigt de sententie van het Bijzonder Gerechtshof, doch alleen voor zoover betreft de beslissing, dat het bewezen verklaarde feit niet strafbaar is;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.: Verklaart het bewezen verklaarde feit strafbaar, qualificeert dit feit als „opzettelijke belediging der Koningin aangedaan”, strafbaar gesteld bij art. 111 Sr., verklaart gerequireerde deswege strafbaar en veroordeelt hem tot een gevangenisstraf voor den tijd van 6 maanden.

No. 519.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
15 Juli 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. v. Brakel, Feber, de Jong, Vice-Admiraal Vos).

Strekking van het Landoorlogsreglement.

De stelling van het Hof, dat het vliegveld te Bergen uitsluitend bestemd was voor militaire luchtvaart en in het bijzonder voor afweer door jachtvliegtuigen van luchtaanvallen der geallieerden, wordt niet gegrond op algemeene bekendheid en vindt geen steun in de in de sententie opgenomen of ter terechtzitting afgelegde verklaringen. (Sententie a quo 1e jaargang nr. 211).

(Sr. art. 102; Landoorlogsregl. art. 52; Sv. artt. 350, 358, 359).

Op het beroep van Nicolaas Worp, bouwkundige, wonende te Huizen, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, vijfde Kamer, van den eersten April 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen of den Staat tegenover den vijand benadeelen”, en met toepassing van de artt. 28, 57 en 102 Sr., en 1, 2, 7, 8, 9 en 11 Besluit Buitengewoon Strafrecht, werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier jaar, met bepaling dat deze straf geheel zal worden doorgebracht in een Rijkswerkinrichting, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zoomede van het recht tot het bekleden van ambten en het dienen bij de gewapende macht voor den tijd van tien jaar.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer-plaatsvervanger de Jong; enz.;

Gelet op de middelen van Cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. of v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv., in verband met de artt. 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), 102 Sr., 1 en 2 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61);

doordien het Hof zijn uitspraak mede heeft gebaseerd op het feit, dat het vliegveld te Bergen uitsluitend bestemd was voor militaire luchtvaart en in het bijzonder werd gebruikt voor afweer door jachtvliegtuigen van luchtaanvallen der geallieerden;

ten aanzien van welk punt het Hof niet heeft beraadslaagd en beslist op den grondslag der telastelegging en naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting;

II. S. of v. t. van art. 52 van het Reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, behoorende bij het Verdrag nopens de wetten en gebruiken van den oorlog te land van 18 October 1907 (goedgekeurd bij de wet van 1 Juli 1909 S 231 en be-

kendgemaakt bij K. B. van 22 Febr. 1910 S. 73) in verband met de artt. 40, 42, 43 en 102 Sr., 350, 358, 359 Sv., 1 en 2 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61), 1 van het Besluit Buitengewone Rechtspleging (D 63), doordien het Hof ten onrechte heeft verworpen het beroep van verdachte raadsman, dat de ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten strafbaar zijn, omdat de werkzaamheden van verdachte betroffen objecten, waaraan medewerking volgens het Landoorlogsreglement geoorloofd was.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant bewezen is verklaard: „dat hij in Nederland als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., in het tijdvak gelegen tusschen 1 Maart 1941 en 1 September 1944 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand als hoofd en bestuurder van een aannemersonderneming, door die onderneming werkzaamheden heeft doen uitvoeren aan het maken van draineeringen op het bij de Duitse militaire luchtmacht in gebruik zijnde vliegveld Schiphol, — welk vliegveld in hoofdzaak werd gebruikt ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering en meer in het bijzonder werd gebruikt voor de strijd van de Duitse luchtmacht tegen Engeland, zijnde een bondgenoot van Nederland in den gemeenschappelijken oorlog tegen Duitschland — en aan het voor de Duitse Weermacht maken van splinterwanden te Badhoevedorp, schuilkelders te Amstelveen, onderkomens voor militairen te Bergen, betonnen onderkomens voor militairen te Schoorl en Bergen aan Zee, bunkers te Petten, camouflagewerken op het vliegveld te Bergen en militaire stellingen te Bloemendaal en Velsen en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat dit den Raad gegrond voorkomt;

dat toch het Hof, in zijn overweging tot weerlegging van het eerste der drie namens verdachte gevoerde verweren, ontleend aan het karakter der objecten waaraan hij heeft medegewerkt, heeft gesteld, dat het vliegveld te Bergen uitsluitend bestemd was voor militaire luchtvaart en in het bijzonder voor afweer door jachtvliegtuigen van luchtaanvalen der geallieerden werd gebruikt;

dat deze stelling niet wordt gegrond op algemeene bekendheid en evenmin steun vindt in de verklaringen, in de sententie opgenomen of blijkens het proces-verbaal van de terechtzitting aldaar afgelegd;

dat het Hof, zulks doende, derhalve de artt. 350, 358 en 359 Sv. heeft geschonden, zoodat verwijzing van deze zaak zal moeten volgen;

O. ten aanzien van het tweede middel, waaromtrent de Raad het gewenscht acht zijn zienswijze kenbaar te maken, mede in verband met het in te stellen nieuwe feitelijke onderzoek;

dat de strekking van het Landoorlogsreglement niet is, den bezetter rechten toe te kennen, in het bijzonder niet tegenover de

onderdanen van het bezette gebied, doch alleen hem in de uitoefening van zijn feitelijke macht aan bepaalde grenzen te binden, overschrijding waarvan hem tegenover den bezetten staat volkenrechtelijk aansprakelijk maakt;

dat een en ander niet alleen blijkt uit de geschiedenis van het tot stand komen van het Verdrag nopens de wetten en gebruiken van den oorlog te land, waarvan genoemd reglement een aanhangsel is, doch ook tot uiting komt in den opzet van genoemd Verdrag zelf, dat aan de verdragsluitende mogendheden alleen de verplichting oplegt aan hare krijgsmachten te land voorschriften te geven overeenkomende met den inhoud van dat reglement;

dat dienovereenkomstig de burgers van den bezetten staat niet gezegd kunnen worden uit hoofde van dat Landoorlogsreglement verplichtingen te hebben tegenover den bezetter of niet strafbaar te zijn volgens de strafwet van hun nationale overheid, indien zij zelve bij hun medewerking met den bezetter blijven binnen de grenzen van het Landoorlogsreglement;

dat de vraag van de strafbaarheid van burgers van het bezette gebied, uit hoofde van een strafbepaling als die van art. 102 Sr., voor hun houding tegenover den bezetter, b.v. in gevallen als in art. 52 van het Landoorlogsreglement genoemd, dan ook niet wordt beheerscht door dat reglement, doch door de algemeene strafrechtsbeginselen, zooals onder meer neergelegd in de bepaling omtrent overmacht;

dat, hoewel het voor de concrete beoordeeling van de vraag, of zich overmacht heeft voorgedaan, van belang kan zijn, of de bezetter formeel vorderingen heeft gedaan en zich daarbij heeft gehouden binnen de grenzen in art. 52 van het Landoorlogsreglement aangegeven — in zoverre de feitelijke dwang van den bezetter in deze gevallen scherper vormen zou aannemen of de burger van dat gebied, inziende dat hij voor dwang moet zwichten, die begrenzing overneemt als het uiterste waartoe hij wil medewerken — toch die algemeene strafrechtsbeginselen van geval tot geval moeten worden toegepast, zoodat het, al naar gelang van de feitelijke toedracht, mogelijk is enerzijds dat, zelfs in geval van zoodanige vorderingen en binnen die grenzen, overmacht niet worden aangenomen, maar anderzijds dat, zelfs zonder formeele vorderingen of buiten die grenzen, overmacht moet worden aanvaard;

dat overigens bij de bepaling van de bedoelde grenzen van de toelaatbaarheid van uitoefening door den bezetter van zijn feitelijke macht tot vordering van goederen en diensten bedacht moet worden, dat volgens de uitdrukkelijke toelichting, in het interpretatieve rapport Rolin der tweede sub-commissie van de tweede commissie der Eerste Haagse Vredesconferentie voorkomende betreffende art. 52 van het Landoorlogsreglement, deze toelaatbare vorderingen beperkt zijn tot goederen en diensten nood-

zakelijk voor het onderhoud van het bezetingsleger;

dat, bij de beoordeeling van feiten als de onderhavige, door den dader ingewonnen of aan hem gegeven adviezen in beginsel slechts voor de strafmaat betekenis kunnen hebben, en dat ditzelfde geldt ten aanzien van de overtuiging welke mogelijkwerwijs bij den dader heeft bestaan, dat het Landoorlogsreglement hem veroorloofde te handelen gelijk hij deed;

Vernietigt de bestreden sententie.

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.;

Verwijst de zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage ten einde haar, met inachtneming van de gegeven vrijspraak van 's Raads arrest, op de bestaande telastelegging te berechten en af te doen.

No. 520.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
8 April 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe Halbertsma, Veegens, Schout bij Nacht Heeris).

Nu getuigen hebben verklaard dat verdachte, voordat hij te Berlijn de telastegelegde en bewezen verklaarde hulpverleening aan den vijand pleegde, te 's-Gravenhage bij de Organisation Speer in dienst is getreden, staat niet vast dat verdachte Nederlander was toen hij den vijand hulp verleende, hetgeen van belang is voor de ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie.

Hoewel de verdachte zelf heeft verklaard Nederlander te zijn geweest, had het Hof aan deze tegenstrijdigheid aandacht moeten schenken.

Ambtshalve vernietiging van de sententie met verwijzing.

(Sv. artt. 350, 351, 358, 359).

Op het beroep van Johannes Henricus Rijdsdijk, chauffeur, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof, 5e Kamer, te 's-Gravenhage van den 21sten Januari 1946 waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen” en met toepassing van de artt. 5, 10, 28 en 102 Sr., 1, 4, 8, 9, 11 en 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren met ontzetting van de rechten tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van vijftien jaren.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Pompe; enz.

Gelet op het middel van cassatie voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht, daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie en verwijzing der zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, teneinde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten.

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen Mei 1941 en April 1945, Nederlander zijnde, te Berlijn, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele van den vijand zand en grind heeft vervoerd en monteurswerkzaamheden heeft verricht”;

O. ambtshalve:

dat het aan requirant te laste gelegde misdrijf van art. 102 Sr. in verband met art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht zou zijn gepleegd te Berlijn, zoodat de Nederlandsche strafwet ingevolge het eerste lid van art. 5 Sr. onder 1° en art. 4 Besluit Buitengewoon Strafrecht, lid 2, daarop slechts dan van toepassing is, indien requirant tijdens het plegen van dat feit Nederlander was, gelijk hem ook bij inleidende dagvaarding is te laste gelegd;

dat het Hof ingevolge art. 348 Sv, naar aanleiding van de dagvaarding vooraf een onderzoek had in te stellen naar de nationaliteit van requirant, daar, indien hij de Nederlandsche nationaliteit niet bezat, de niet-ontvankelijkheid van den Procureur-Fiscaal moest worden uitgesproken en de zaak zelve niet mocht worden berecht;

dat nu requirant blijkens de bestreden sententie ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard, „dat hij Nederlander was”;

dat zijn opgaven echter, voorzoover thans van belang, tevens inhouden: „dat hij in April 1941 zich te s-Gravenhage vrijwillig heeft gemeld voor de Organisation Speer; dat hij een chauffeursuniform heeft gedragen”, terwijl tot het bewijs verder heeft meegewerkt de volgende verklaring van de getuige Dingemans, huisvrouw van Ruighaver: „dat zij weet, dat verdachte tijdens de bezetting in Duitschland heeft gewerkt, naar zij meent bij het N.S.K.K.; dat hij een uniform droeg met adelaar en een revolver”;

dat de aangehaalde verklaringen van de getuigen onverenigbaar zijn met die van requirant, immers daaruit zou volgen, dat requirant zich — uiteraard zonder Koninklijk verlof — zou hebben begeven in vreemden krijgs- of staatsdienst waardoor hij het Nederlandschap zou hebben verloren;

dat uit niets blijkt, dat het Hof aan deze tegenstrijdigheid aandacht heeft geschonken;

dat het Hof weliswaar de geheele telaste-

legging bewezen heeft verklaard, doch het bewijs van het Nederlandschap van requirant uit de gebezigde bewijsmiddelen niet viel af te leiden;

dat ten gevolge van een en ander niet vaststaat, dat ten deze met inachtneming van het bepaalde in de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. is beraadslaagd en beslist, zoodat de sententie niet aan de bij die artikelen gestelde eischen voldoet;

O. dat het na deze beslissing niet noodig is te treden in een onderzoek van het voorgestelde middel;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 Wet R. O.:

Verwijst de zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, teneinde op de bestaande dagvaarding opnieuw te worden berecht en afgedaan.

No. 521.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1946. (Mrs. Jhr. van Meeuwen, Coninck, Rensma, Kol. v. Voort-huysen, Hoofdoff. M.S.D. 1e kl. Kwak).

Als opperwachmeester bij de Ordnungspolizei deel uitmaken van een vuurpeloton en neerschieten van Nederlanders.

Oplegging van de doodstraf.

Beroep op ambtelijk bevel verworpen.

(Sr. artt. 43, 101, 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Hendrikus Wilhelmus Verwijnen, opperwachmeester der Ordnungspolizei, wonende te 's Heerenberg, thans gedetineerd in de Strafgevangenis te Rotterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

1. dat hij te Rotterdam, althans in Nederland, in of omstreeks de maand September 1944, Nederlander zijnde, vrijwillig in Duitschen Krijgs-, Staats- of publieken dienst is getreden, immers is toegetreden tot de Ordnungspolizei, wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was;

2. in of omstreeks het tijdvak tusschen October 1944 en Mei 1945 te Rotterdam, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele van den vijand, als opperwachmeester bij de Ordnungspolizei deel uitmakend van een vuurpeloton, tezamen en in vereeniging met eenige collega's op de Hoflaan, den schietbaan in Kralingen en bij het stadhuis, Nederlanders, die door of vanwege het vijandig burgerlijk of militair Gezag waren gearresteerd, zonder vorm van proces, heeft doodgeschoten, althans heeft neergelegd;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen met eenparigheid van stemmen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen,

dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat niet bewezen is, dat het zonder vorm van proces was, dat de sub 2 bedoelde Nederlanders zijn doodgeschoten, althans neergelegd; waarbij het Hof overweegt:

dat het in de in de dagvaarding bedoelde tijdvakken van algemeene bekendheid was, dat Nederland toen met Duitschland in oorlog was, en dat verdachte, die ter terechtzitting blijk gaf van een normale geestelijke ontwikkeling, dit toen ook moet hebben geweten en dus geweten heeft;

dat verdachte, die in Duitschen dienst en op Duitsch bevel de hem opgedragen executies heeft uitgevoerd, daaruit moet hebben afgeleid, en derhalve geweten heeft, dat zijn handelingen strekten ten voordeele van den vijand;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat de Deutsche Ordnungspolizei was een politie-organ van den Duitschen Staat, en dienst bij dat organ derhalve is aan te merken als Duitschen staatsdienst;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert de misdrijven van:

1. als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is, strafbaar gesteld bij art. 101 Sr., in verband met art. 24 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

2. opzettelijk in tijd van oorlog ten vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr., in verband met art. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat de raadsman heeft aangevoerd:

1. dat verdachte bij de Ordnungspolizei dienst heeft genomen slechts met de bedoeling zich onder Deutsche bescherming te stellen;

2. dat de door verdachte neergeschoten menschen steeds door een standgerecht waren veroordeeld;

3. dat verdachte door zijn dienstneming staatloos was geworden, ieder verband met de Nederlandsche rechtsgemeenschap had verloren en derhalve de bevelen van zijn superieuren mocht en moest volgen;

4. dat verdachte zich weliswaar door zijn vrijwillig dienstnemen zelve had geplaatst in een positie, waar hij bevelen, strijdig met het Nederlandsch belang kon verwachten, doch dat hij bij dat dienstnemen in redelijkheid slechts kon voorzien, dat hem gewone politiedienst zou worden opgedragen, als hoedanig het deelnemen aan executies niet is te beschouwen;

O. dat naar 's Hofs oordeel geen dezer verweren des verdachten strafbaarheid opheffen of uitsluiten;

waarbij het Hof overweegt:

Ten aanzien van het eerste verweer:

dat het sub 1 ten laste gelegde, bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf reeds gepleegd is, indien de dader opzet op de daarin genoemde elementen heeft, zoodat verdachte's bedoeling, dit is oogmerk voor de strafbaarheid niet ter zake doet;

Ten aanzien van het tweede verweer:

dat, naar uit het voorgaande blijkt niet bewezen geoordeeld is, dat deze verdachte zijn slachtoffers heeft neergeschoten zonder vorm van proces; dat evenwel het op 's vijands last neerschieten van wél veroordeelde personen een strafbare hulpverlening aan den vijand kan opleveren;

Ten aanzien van het derde verweer:

dat het voor de strafbaarheid onverschillig is, of verdachte, toen hij den vijand hulp verleende, Nederlander was of staatloos, omdat de Nederlandsche strafwet straf bedreigt tegen een ieder, die binnen het Rijk in Europa opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleent;

dat ook het beroep op art. 43 Sr. faalt, — zelfs indien hier sprake is van bevoegd gegeven ambtelijke bevelen, of van bevelen, die verdachte als zoodanig mocht beschouwen — nu verdachte door in dienst te treden bij den vijand zelve zich plaatste in een positie, waarin hij bevelen, strijdig met het Nederlandsche belang, kon verwachten;

Ten aanzien van het vierde verweer:

dat in het midden kan blijven, of de executies formeel binnen den kring van bevoegdheden en plichten van de Ordnungspolizei vielen;

dat het echter in September 1944 algemeen bekend was, dat de Duitsche gewapende machten reeds vele malen Nederlanders hadden geëxecuteerd;

dat verdachte, die ter terechtzitting van een normale geestelijke ontwikkeling blijf gaf, dit toen ook geweten heeft;

dat verdachte derhalve toen hij bij één dier machten in casu de Ordnungspolizei, dienst nam, zich de mogelijkheid bewust moet zijn geweest, dat ook hij als lid der Duitsche gewapende macht voor zulk een taak zou worden gesteld;

O. dat verdachte naar 's Hofs eenparig oordeel derhalve deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid die zijn strafbaarheid zoude opheffen of uitsluiten;

O. omtrent de aan verdachte op te leggen straf:

dat de Voorzitter ter terechtzitting mededeeling heeft gedaan van den korten inhoud van een ambtseedig proces-verbaal d.d. 1 December 1945, opgemaakt door den onbezoldigden rijksveldwachter J. Turkesteen, voorzoover inhoudende de verklaringen van: Arend van der Velden, B. J. Steijger, A. Blom, H. J. Holterman, A. Bruinzeel, alsmede het op pagina 13 voorkomende relaas van den verbalisant zelve;

dat verdachte ter terechtzitting de in dit proces-verbaal voorkomende feiten en omstandigheden heeft toegegeven;

dat de aan verdachte telaste gelegde en

door hem gepleegde feiten zulk een hoogst ernstig karakter dragen, dat slechts de zwaarste straf, die het Recht kent daarmede, gelet op de ter terechtzitting gebleken omstandigheden en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van verdachte, in overeenstemming is;

dat de raadsman weliswaar heeft aangevoerd, dat verdachte bij zijn dienstnemen bij de Ordnungs Polizei niet kon voorzien dat hem ook het deelnemen aan executies zou worden opgedragen, doch het Hof hierin geen voldoende reden vermag te zien tot het opleggen van een lichtere straf, vermits er geen enkele aanwijzing is, en ook door verdachte zelf niet is aangevoerd, dat verdachte tegen het uitvoeren dezer hem verstrekte bevelen bezwaar heeft gemaakt; (volgt veroordeeling tot de doodstraf, met verlof tot cassatie, Red.).

No. 522.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
15 Juli 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Gen. Winkelman).

Beroep door verdachte op een vormverzuim, nu uit het procesverbaal van de terechtzitting niet blijkt dat ook het O. M. van het hooren van den niet-verschenen getuige heeft afgezien.

Geen nietigheid daar verdachte, die zelf geen belang had bij het hooren van den niet-verschenen getuige, de nietigheid niet kan inroepen op grond van een vermeend geschonden belang van zijn tegenpartij.

Bewijs van het causale verband door algemeene bekeendheid.

Doodstraf gehandhaafd.

(Sententie a qua 1e jaargang nr. 51).

(B.B.S. art. 26; Sv. art. 282.)

Op het beroep van Petrus Johannes Gerits, agent van politie, wonende te Tilburg, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, Eerste Kamer, van den 26sten Februari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „1. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging door of vanwege den vijand, terwijl dit feit den dood heeft tengevolge gehad; 2. gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl dit feit den dood heeft tengevolge gehad; en met toepassing van de artt. 28 en 57 Sr., 52 Mil. Sr., en 1, 8, 9, 14, 26 en 28 B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgedragen, luidende:

I. S., althans v. t. van art. 282 Sv., j^o. art. 1 Besluit B.R. (D 62), doordat het Hof heeft nagelaten te bevelen, dat de op de lijst van de getuigen voorkomende niet ter terechtzitting verschenen getuige Ch. van Spaendonck tegen een door het Hof te bepalen tijdstip ter terechtzitting zal worden gedagvaard of schriftelijk opgeroepen, ofschoon uit het proces-verbaal der terechtzitting niet blijkt, dat de Procureur-Fiscaal toestemming heeft gegeven, dat van het verhoor van genoemden getuige wordt afgezien.

II. S., althans v. t. van de artt. 350, 358, 359 Sv. j^o. art. 1 Besluit B.R. (D 62) en van art. 26 Besluit B.S. (D 61), omdat dit de gebezigde bewijsmiddelen niet kan worden afgeleid, dat het overlijden van den in de bewezenverklaring genoemden van Spaendonck het gevolg was van de vrijheidsberoving, waaraan requirant genoemden van Spaendonck heeft blootgesteld.

III. S., althans v. t. van art. 16 Besluit B.G. (D 62) j^o. art. 26 Besluit B.S. (D 61), doordat het Hof den requirant tot de doodstraf heeft veroordeeld, ofschoon deze straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van de bewezenverklarde misdrijven, de omstandigheden, waaronder ze zijn begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie en verwijzing van de zaak naar het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant bewezen is verklaard: „dat hij in Nederland

I. in de maand April van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk Jozef Marie van de Mortel heeft blootgesteld aan vervolging door of vanwege den vijand door alstoen aldaar opzettelijk tezamen en in vereniging met een ander dezen van de Mortel te arresteren, over te brengen naar het gevangenkamp Haaren en hem aldaar over te geven aan den Duitschen Sicherheitsdienst tengevolge waarvan deze van de Mortel eenigen tijd daarna door een Deutsche instantie is ter dood veroordeeld en gefusilleerd.

II. omstreeks 12 Mei van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland opzettelijk Franciscus Theodor Pieter Maria van Spaendonck heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand door alstoen aldaar opzettelijk dezen van Spaendonck aan het adres Broekhovenscheweg no. 317 aldaar, zijnde een adres waar deze van Spaendonck alstoen was ondergedoken, te arresteren en hem vervolgens over te brengen naar de Sicherheitspolizei te 's-Hertogenbosch, tengevolge waarvan deze van Spaendonck naar een concentratiekamp in Duitschland is weggevoerd en aldaar is overleden.

O. ten aanzien van het eerste middel, dat blijkens het proces-verbaal der terechtzitting van het Hof de door den Procureur-Fiscaal gedagvaarde getuige Ch. van Spaendonck niet is verschenen, waarna het Hof met toestemming van den verdachte en diens raadsman van het hooren van dien getuige heeft afgezien;

O. dat nu wel in het algemeen op straffe van nietigheid alle op de getuigenlijst voorkomende getuigen moeten worden gehoord, tenzij van hun verhoor wordt afgezien met toestemming en van het O. M. en van den verdachte en diens raadsman, doch dat dit voorschrift, dat tot doel heeft te waken voor de belangen van beide partijen in het strafproces, niet in dien zin mag worden verstaan, dat ook de partij, welke heeft verklaard, geen belang bij het hooren van een niet-verschenen getuige te hebben, niettemin die nietigheid zoude kunnen inroepen op grond van een vermeend geschonden belang van haar tegenpartij;

O. dat dit middel dus faalt;

O. dat ditzelfde geldt voor het tweede middel;

O. te dien aanzien, dat uit de door het Hof gebezigde bewijsmiddelen volgt, dat de in het middel genoemde van Spaendonck op 12 Mei 1944 door verdachte is gearresteerd en aan de Deutsche „Sicherheitspolizei" is overgegeven, vervolgens naar het kamp Buchenwalde is overgebracht en aldaar op 4 Maart 1945 is overleden, waarna het Hof overweegt: dat hierboven als van algemeene bekendheid is aangenomen, dat de behandeling van in Deutsche concentratiekampen opgesloten zóó slecht was, dat een groot deel hunner dientengevolge is overleden, en op grond daarvan mag worden bewezen geacht, dat het overlijden van een jongen man als van Spaendonck in het beruchte concentratiekamp Buchenwalde gevolg was van zijne opsluiting in dat kamp, dus van de vrijheidsberoving, waaraan verdachte hem blootstelde;

O. dat deze conclusie van het Hof door het middel tevergeefs wordt aangevallen, daar het causaal verband tusschen het blootstellen door requirant van van Spaendonck en diens overlijden in de opeenvolging der door het Hof vastgestelde feiten, welke rechtstreeks uit elkaar voortvloeien, normaal ligt opgesloten;

O. ten aanzien van het derde middel betreffende door het Hof opgelegde straf:

dat het Hof te dien aanzien heeft overwoogen:

dat de verdachte ter terechtzitting heeft verklaard, dat hij was lid van een groepsleider bij de N.S.B., dat hij in den loop der jaren 1942, 1943 en 1944 in opdracht van zijn toenmaligen chef, den N.S.B.-commissaris van politie Boersma, een groot aantal personen, dat wel meer dan 100 kan bedragen, heeft gearresteerd en een aanzienlijk deel daarvan aan de Deutsche Sicherheitspolizei of Sicherheitsdienst heeft overgeleverd en dat hij regelmatig in contact stond met leden

van den Sicherheitsdienst en met hen samenwerkte;

dat voorts uit de verklaringen van de ter terechtzitting gehoorde getuigen Boersma, Hannessen en Thyssen blijkt, dat verdachte ook zelfstandig, zonder bevel daartoe van zijn chefs, personen arresteerde en aan den Sicherheitsdienst overgaf, dat hij bij zijn werk voor den Sicherheitsdienst een zeer groote activiteit aan den dag legde, dat herhaaldelijk klachten binnen kwamen omtrent onbetamelijk gedrag van verdachte ten opzichte van vrouwelijke arrestanten en vrouwen van gearresteerde mannen en dat zijn fanatiek optreden ten behoeve van den vijand en de omtrent hem binnengekomen klachten genoemden N.S.B.-commissaris van politie aanleiding gaven aan Deutsche instanties te verzoeken den verdachte uit Tilburg te verwijderen;

dat de verdachte heeft aangevoerd, dat hij ook vele menschen heeft geholpen en aan vervolging onttrokken en in vele gevallen, waarin aanleiding bestond tot arrestatie, daartoe niet is overgegaan, welke gevallen hij opsomt in een aan het Hof overgelegd geschrift;

dat echter, ook al zou dat waar zijn, dit niet zou kunnen afdoen aan den ernst van de ten laste van den verdachte bewezen verklaarde feiten en van zijne hierboven beschreven verdere gedragingen, die bij het vaststellen van de den verdachte op te leggen straf mede in aanmerking behoorde te worden genomen, daar zij in het licht stellen, dat de bewezen verklaarde feiten niet waren op zich zelf staande misstappen, doch slechts enkele tragische voorbeelden van de vele handlangersdiensten, die de verdachte als fanatiek en toegewijd trawant van den vijand aan dezen heeft bewezen, waardoor hij groot en vaak onherstelbaar leed heeft gebracht over vele gezinnen in de stad zijner inwoning;

O. dat het Hof op deze gronden, welke de Raad tot de zijne maakt, terecht de zwaarste straf heeft uitgesproken, zoodat ook dit middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep.

No. 523.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 7 Juni 1946. (Mr. de Boer).

Verzoek in kort geding tot afgifte van eenige machines toegewezen onder voorwaarde van zekerheidsstelling door verzoeker ten behoeve van gerequesteerde, mits de zaak ter principale uiterlijk 20 Juni 1946 worde aangebracht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien een verzoekschrift van Isaac Rab-

bie, wonende te Haarlem, strekkende tot afgifte, door de Firma de Bie te Utrecht of door diegene, die na te melden machines voor genoemde firma onder zich mocht houden van:

1. een Mansfeld verguldpers, ter waarde van f 650,
2. een copieerpers, ter waarde van f 20,
3. een in complete stansmachine, ter waarde van f 115,

met machtiging van verzoeker op, indien voormelde afgifte niet binnen drie dagen na Onze uitspraak mocht zijn geschied, de gemelde goederen op vertoon der minuut door den deurwaarder, aan wien de executie van het vonnis zal worden opgedragen, in beslag te doen nemen op zoodanige plaats alwaar zij zich bevinden en deze op kosten van gerequesteerde te doen overbrengen naar de plaats, die verzoeker zal opgeven, met bepaling dat in geval van feitelijke weerstand de gemelde deurwaarder de hulp van de sterke arm van politie en justitie zal kunnen inroepen, met uitvoerbaarverklaring Onzer beschikking bij voorraad;

Gezien voorts de overige processtukken, waaronder de processenverbaal van de ter terechtzitting van 3 Juni 1946 gehouden verhooren van partijen en getuigen;

O. dat verzoeker zijn verzoek grondt op de navolgende feiten:

dat de Treuhandgesellschaft Omnia in opdracht van de Deutsche bezettende macht, omstreeks Juni 1943, tegen de wil van verzoeker heeft geliquideerd de Haarlemsche Cartonage Fabriek I. Rabbie, gevestigd te Haarlem aan de Korte Houtstraat no. 8, welke zaak als Joodsch bedrijf werd beschouwd en waarvan verzoeker de eigenaar was;

dat dit lichaam een deel van de machine-riën heeft verkocht aan de firma Springer & Möller te Amsterdam, gevestigd aldaar in de Warmoesstraat, welke firma naar in zakenkringen bekend was door nationaal-socialisten werd gedreven en die zich bijna uitsluitend bezig hield met de verkoop van goederen uit door Deutsche dwangmaatregelen geliquideerde zaken;

dat deze firma Springer & Möller in of omstreeks Februari 1945 door middel van G. Brand te Amsterdam een drietal machines afkomstig uit het geliquideerde bedrijf van verzoeker en tijdens de liquidatie behoorend tot het eigendom van verzoeker, te weten:

1. een Mansfeld verguldpers, ter waarde van f 650,
2. een copieerpers, ter waarde van f 20,
3. een incomplete stansmachine, ter waarde van f 115

heeft verkocht en geleverd, zonder de des tijds vereischte vergunning, aan de Firma A. de Bie, aan de Amsterdamschestraatweg no. 243 te Utrecht;

dat de koper A. de Bie weten of vermoeden kon dat voormelde machines afkomstig waren uit een door de Duitschers geliquideerd bedrijf;

dat deze machines voor verzoeker econo-

misch een aanzienlijk hoogere waarde hebben dan voor gerequesteerde;

dat gerequesteerde weigerachtig is deze goederen aan verzoeker af te geven, hoewel hij daartoe in staat en verplicht is;

dat verzoeker zijn bedrijf, hetwelk de enige bron van inkomsten is voor verzoeker, niet volledig in werking kan stellen, indien hij niet beschikt over gemelde machines, die gerequesteerde heeft gekocht en in plaats waarvan thans geen andere machines te krijgen zijn;

dat verzoeker zeer dringend belang heeft bij de onverwijlde afgifte van gemelde goederen;

dat verzoeker op gemelde gronden heeft verzocht aan den Raad van Rechtsherstel de nietigverklaring van voormelde rechtshandelingen c.a. uit te spreken;

O. dat te Onzer terechtzitting van 3 Juni 1946 zijn verschenen: verzoeker, bijgestaan door Mr. M. D. Proper, advocaat en procureur te Haarlem, alsmede gerequesteerde A. de Bie, bijgestaan door Mr. Bouma, advocaat en procureur te Utrecht;

O. dat verzoeker heeft gepersisteerd bij het ingediend request en heeft overgelegd:

1. een expeditie van een op 9 Mei 1946 door de Amsterdamsche Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel ten verzoeken van requestrant gegeven beslissing, waaruit blijkt, dat genoemde Kamer het aannemelijk acht, dat het in de grafische industrie van algemeene bekendheid was, dat de firma Springer & Möller politiek volmaakt onbetrouwbaar was;

2. een schrijven d.d. 2 Januari 1946 van het „Bureau voor papier, papierwerkende en grafische industrie” aan verzoeker, waaruit blijkt, dat in 1944 aan gerequesteerde geen vergunning is gegeven tot het aankopen van de onderhavige verguldpers;

O. dat verzoeker voorts nog heeft aangevoerd, dat hij de onderhavige machines voor zijn bedrijf dringend noodig heeft, en hij Ons daarom veroordeeling van gerequesteerde tot afgifte bij voorraad daarvan verzoekt;

O. dat verweerder zich tegen inwilliging van het door requestrant ingediend verzoek heeft verzet, stellende dat hij de machines volkomen te goeder trouw en onder bezwarende titel voor f 1125 heeft gekocht van G. Brandt te Amsterdam niet wist of kon weten dat de machines Joodsch eigendom waren, en niet wist dat Brandt voornoemd de machines op zijn beurt had gekocht van de firma Springer & Möller, dat voorts, uit vrees voor uitplundering van zijn bedrijf, door verweerder geen vergunning is aangevraagd om tot aankoop van machines te mogen overgaan;

O. dat partijen elk een getuige hebben doen hooren, die hebben verklaard als gereleerde in het van hun verhoor opgemaakt proces-verbaal;

O. dat het verzoekschrift is gericht tot den „gedelegeerde van den Raad voor het Rechtsherstel”, maar zulk een functie niet

bestaat en Wij derhalve het verzoek opvatten als gericht aan Ons, de eenige ten deze bevoegde instantie.

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat de Treuhandgesellschaft Omnia in opdracht van den vijand tegen verzoekers wil diens bedrijf heeft geliquideerd en daardoor de ten processe bedoelde machines heeft verkocht aan de firma Springer & Möller;

dat deze firma later of deze machines aan verweerder heeft verkocht of ze heeft verkocht aan G. Brandt, die op zijn beurt weer aan verweerder verkocht;

O. dat verzoeker stelt, dat verweerder heeft geweten of heeft kunnen vermoeden, dat de machines afkomstig waren uit een door de Duitschers geliquideerd bedrijf;

dat verweerder zulks ontkent en de verklaringen der door partijen meegebrachte getuigen geen duidelijk beeld hebben kunnen geven van hetgeen bij verweerders koop der machines is geschied, in het bijzonder de verklaring van getuige Schuur twijfel doet rijzen aan de verklaring van getuige Brandt, dat bij die gelegenheid de naam der firma Springer & Möller is genoemd;

dat deze wetenschap evenmin kan worden afgeleid, zooals verzoeker doet, uit de afwezigheid van de destijds bij verkoop van machines vereischte vergunning;

dat immers in dien tijd Nederland op een zoodanige wijze door den vijand werd uitgeplunderd, dat het vestigen van de aandacht van de overheid op de aanwezigheid van zoozeer door den vijand begeerde machines voor hun behoud in Nederland groot risico opleverde en het derhalve niet op kwade trouw bij partijen behoefte te wijzen, indien zij zulk een verkoop clandestien tot stand brachten;

dat in deze omstandigheden niet met zekerheid of groote waarschijnlijkheid is te zeggen, wat het resultaat zal zijn van verzoekers pogingen rechtsherstel te verkrijgen ten aanzien van de hem afhandig gemaakte machines;

dat uit hoofde van zulk een resultaat derhalve geen grond bestaat tot toewijzing der vordering;

O. echter, dat partijen hebben medege-deeld reeds eerder onderhandelingen over de teruggave van de machines te hebben gevoerd, waarbij verweerder wel bereid bleek deze aan verzoeker terug te geven, mits tegen betaling van f 1185, het bedrag, dat verweerder aan de firma Springer & Möller of aan Brandt als koopsom heeft betaald;

dat hieruit duidelijk blijkt, dat niet de beschikking over de machines zelf partijen verdeeld houdt, maar alleen de vraag of verzoeker aan verweerder daarvoor een bedrag zal betalen, en dat de voortzetting van verweerders bedrijf niet van het gebruik van de machines afhankelijk is;

dat verweerder zulks trouwens te aanzien van de stansmachine heeft toegegeven;

dat verzoeker heeft opgegeven, en zulks niet door verweerder is weersproken, dat hij de machines voor zijn bedrijf dringend noo-

dig heeft;

dat Wij het in deze omstandigheden redelijk en billijk achten, dat de machines bij voorraad aan verzoeker worden afgestaan, mits zekerheid wordt gesteld voor de betaling van het door verweerder gevorderde bedrag, ten einde dit daaruit te verhalen, indien verzoeker bij de beslissing op zijn verzoek om rechtsherstel tot betaling daarvan mocht worden veroordeeld;

dat verweerder in zijn vordering, voor zoover ingesteld tegen onbekende personen, die de machines voor verweerder mochten houden, niet ontvankelijk is; dat immers verweerder voor die houders aansprakelijk is,

Rechtdoende in naam der Koningin!

Veroordeelen verweerder bij voorraad om, binnen drie dagen nadat zal zijn voldaan aan de hieronder nader te noemen zekerheidsstelling, aan verzoeker af te geven de in of omstreeks Februari 1945 van G.Brandt te Amsterdam, deze handelende voor zichzelf dan wel voor de firma Sprenger en Möller, gekochte Mansfeld verguldpers, copieerpers en incomplete stansmachine, met machtiging op verzoeker, om indien verweerder nalatig of weigerachtig mocht zijn aan deze veroordeeling te voldoen, voormelde goederen op vertoon der minuut door den deurwaarder aan wien de executie van het vonnis zal worden opgedragen, in beslag te doen nemen op zoodanige plaats alwaar zij zich bevinden en deze op kosten van verweerder te doen overbrengen naar de plaats die verzoeker zal opgeven; met bepaling dat in geval van feitelijke weerstand de gemelde deurwaarder de hulp van de sterke arm van politie en justitie zal kunnen inroepen;

Bepalen, dat verzoeker zekerheid zal moeten stellen ten bedrage van elf-honderd-vijf-en-twintig gulden (f 1125.—) voor de betaling van hetgeen, waarin hij jegens verweerder mocht worden veroordeeld bij de beslissing op zijn verzoek tot herstel in zijn rechten op voornoemde hem afhandig gemaakte machines, welke zekerheidsstelling binnen drie dagen moet zijn aangenomen of betwist, op straffe van anders als aangenomen te gelden;

Bepalen, dat de veroordeeling tot afgifte van de machines slechts zal gelden, indien verzoeker uiterlijk op 20 Juni 1946 een verzoek tot herstel in zijn voornoemde rechten bij de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel zal hebben ingediend,

Wijzen de vordering voor het overige af. Veroordeelen verweerder in de kosten van het geding tot aan de uitspraak aan de zijde van verzoeker begroot op f 16,95 voor verschotten en f 40 voor salaris.

No. 524.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 7 Juni 1946. (Mr. De Boer).

Verzoek in kort geding tot overdracht van beheer van onroerende goederen afgevoerd, omdat de financiële positie van verzoekster niet zoodanig is, dat een beslissing ten principale niet kan worden afgevoerd en het onderhoud der perceelen voldoende gewaarborgd is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 1 Mei 1946 van de Vennootschap onder firma L. Lorjé Jr., gevestigd te Utrecht, waarvan de eenige beheerende vennoten zijn Daniël Hamburger Jr., zijn echtgenoot Constance Eugénie Lorjé en Sophia Marianne Lorjé, weduwe van Christiaan Gijsbertus Adam, allen woende te Utrecht, alsmede voorzoveel noodig genoemde vennoten zelf, waarbij wordt verzoekt, dat het den Voorzitter van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel in het ressort Utrecht moge behagen bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, aan requestrante, de vennootschap onder firma L. Lorjé Jr., met ingang van 1 Mei 1946, althans een door Z. E. A. nader te bepalen datum het beheer over:

de vier huizen, staande en gelegen te Utrecht aan de Catharijnesingel no. 18, d-e. f-g (met bisnummers), kadastraal bekend gemeente Catharijne, Sectie B no. 5453,

op te dragen en de gerequesteerde, te weten de N.V. Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank gevestigd te 's-Gravenhage, te veroordeelen zulks te gehengen en te gedoogen, met bevel om zich te onthouden van elke inmenging welke dit beheer zou kunnen belemmeren, op straffe eener dwangsom van f 500 voor elke overtreding van dit bevel met eventueele zoodanige nevenbeslissingen als het Z.E.A. dienstig zal voorkomen, een en ander met veroordeeling van de gerequesteerde in de kosten van dit geding.

O., dat verzoekster dit verzoek grondt op de navolgende feiten:

dat genoemde leden van requestrante, de firma L. Lorjé Jr., kort vóór de vijandelijke bezetting Nederland hebben verlaten en gedurende de bezetting buiten het Nederlandsche bezette gebied hebben vertoefd, hebbende zij zich begeven naar Nederlandsch-Indië;

dat de vijandelijke bezetter het vermogen van de firma L. Lorjé Jr. heeft aangemerkt als vijandelijk vermogen — zulks bovendien geheel ten onrechte — en over dat vermogen heeft aangesteld een beheerder te weten Hermann Adolf Dreesen, gewoonnd hebbende te Rotterdam, Parklaan 28, dat tot het vermogen van de firma L. Lorjé Jr. o.m. be-

hoorden de navolgende onroerende goederen:

Vier huizen, staande en gelegen te Utrecht aan de Catharijnesingel no. 18, d-e-f-g- (met bisnummers), kadastraal bekend gemeente Catharijne, Sectie B no. 5453;

dat de beheerder Dreesen voornoemd zich niet heeft beperkt tot daden van beheer — waartoe hij overigens in het geheel niet gerechtigd was — doch is overgegaan tot verkoop van bovenvermelde panden. Requestanten geven dan een opsomming van de transporten, welke t.a.v. de onroerende goederen hebben plaats gehad, voorzover hun bekend, alsmede van de hypotheeken, welke sindsdien zijn gevraagd, alsook van de hypotheeken, welke inmiddels zijn geroeerd, waaruit blijkt dat de panden eerst door den beheerder zijn verkocht aan de commanditaire vennootschap onder firma „Administratiekantoor Nobiscum”, gevestigd te 's-Gravenhage en in eigendom overgedragen bij akte d.d. 2 Juni 1944, verleden voor den te 's-Gravenhage resideerenden notaris H. J. Sluis, op gelijken datum overgeschreven in de hypotheekregisters te Utrecht in deel 1336 no. 58.

Daarna zijn deze panden door voornoemde commanditaire vennootschap doorverkocht aan de Naamlooze Vennootschap N.V. Centrale Arbeidsverzekerings- en Depositobank, gevestigd te 's-Gravenhage en in eigendom overgedragen bij akte d.d. 2 Juni 1944, verleden voor notaris H. J. Sluis, op gelijken datum overgeschreven in de hypotheekregisters te Utrecht in deel 1336 no. 59.

de panden waren met een hypotheek bezwaard ten behoeve van de Naamlooze Vennootschap Utrechtsche Hypotheekbank N.V., verleend bij akte d.d. 2 Augustus 1926; geroeerd 7 Juli 1944;

dat de N. V. Centrale Arbeidsverzekerings- en depositobank gevestigd te 's-Gravenhage den eigendom van voormelde perceelen niet te goeder trouw hebben verkregen, immers wisten, althans hebben kunnen en moeten weten, dat deze perceelen door maatregelen van den vijandelijk bezetter voor de eigenaars verloren waren gegaan en het dus m.a.w. met de herkomst van deze panden niet in orde was;

dat opgemelde verkooppings, overdrachten en inschrijvingen derhalve nietig zijn, althans nietig behooren te worden verklaard, evenzo de sedert de onderbeheerstelling gevestigde hypotheeken, vermits het achterwegelaten van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat requestanten het daartoe strekkend request, waarbij de nietigverklaring als bovenvermeld wordt gevorderd, bereids bij den Raad voor het Rechtsherstel hebben ingediend, doch een beslissing nog niet binnenkort is te verwachten;

dat requestanten het intusschen dringend noodzakelijk achten, om in afwachting van gemelde beslissing zelf de administratie en het onderhoud van genoemde panden in

handen te nemen, zoowel omdat hun door den huidige onwettigen toestand een aanzienlijk inkomen ontgaat, alsook omdat aan de onderhavige panden mogelijk reparaties moeten of zullen moeten worden verricht, die gerequestreerden mogelijk niet hebben of zullen doen verrichten bij gebreke van welke reparaties de panden sterk in waarde achteruit zouden gaan en requestanten mitsdien recht en belang hebben bij een onmiddellijke voorziening bij voorraad, waarbij het beheer over gemelde panden aan requestanten worden opgedragen;

O. dat te Onzer terechtzitting van 11 Mei 1946 verzoekster is verschenen bij haar gemachtigde Mr. M. E. van Nievelt, advocaat en procureur te Utrecht en de gerequestreerde de N. V. Centrale Arbeidersverzekerings- en Depositobank, bij haar gemachtigde Mr. S. van Oven, advocaat en procureur te 's-Gravenhage die schriftelijk heeft geantwoord en dit antwoord nader heeft toegelicht;

O. dat partijen voorts aanhouding hebben verzocht en Wij daarop de voortzetting van de behandeling van deze zaak hebben bepaald ter terechtzitting van den 29sten Mei 1946, op welke terechtzitting partijen schriftelijk hebben gerepliceerd resp. gedupliceerd en vervolgens hun standpunt uitvoerig mondeling hebben toegelicht, waarop Wij Onzen uitspraak op heden hebben bepaald;

O. dat voor het vormen van een aanvankelijk oordeel over de kansen van een verzoek om in den eigendom van de litigieuze perceelen te worden hersteld, verschillende feiten zullen moeten worden vastgesteld en in tamelijk ingewikkelde rechtsvragen een summier inzicht zal moeten worden verkregen, een gevolg van de omstandigheid, dat niet duidelijk is geworden krachten welke bevoegdheden en in welke hoedanigheid wijlen Mr. M. M. Rost van Tonningen tot directeur en daarna tot hoofd-directeur tevens gedelegeerd commissaris van verweerster heeft benoemd Jhr. J. A. H. van der Does, waardoor ook onzeker is of laatstgenoemde gerechtigd was verweerster bij den aankoop van de litigieuze perceelen te verbinden;

dat bij een bevestigende beantwoording van laatstgenoemde vraag naar Ons aanvankelijk oordeel een vordering tot rechtsherstel waarschijnlijk zou worden toegewezen, omdat in dit geval de kwade trouw bij Jhr. J. A. H. van der Does, die voor verweerster optrad, moet worden aangenomen bij verweerster te zijn aanwezig geweest;

dat daarentegen bij een ontkennende beantwoording zulks twijfelachtig is, omdat de rechtsfiguur van een koper te kwader trouw, die voor een derde zonder diens medewerking koopt en den koopsom betaalt met van dien derde afhandig gemaakte fondsen, rechtsbetrekkingen schept, welke niet op eenvoudige wijze onmiskenbaar kunnen worden vastgesteld;

dat een kort geding niet geëigend is voor zulk een vaststelling noch voor de vaststelling van de positie van Jhr. J. A. H. van der Does in de organisatie van verweerster;

O. dat echter onafhankelijk van Ons aanvankelijk oordeel hierover de belangen van partijen een voorziening bij voorraad zouden kunnen vorderen;

dat verzoekster daarvoor twee gronden aanvoert:

a. omdat haar een aanzienlijk inkomen ontgaat, hetgeen Wij aldus opvatten, dat verzoekster meent zóó dringend over dit inkomen voorloopig te moeten kunnen beschikken, dat een beslissing ten principale niet kan worden afgewacht;

b. omdat aan de panden mogelijk reparaties moeten of zullen moeten worden verricht, die verweerster mogelijk niet heeft of zal doen verrichten;

O. ten aanzien van de eerste grond, dat ter terechtzitting is gebleken, dat de firmanten van verzoekster de inkomsten niet noodig hebben voor hun levensonderhoud, maar om daarmede zaken te kunnen doen;

dat Wij verzoekster hierin niet kunnen volgen;

dat verzoekster immers heeft nagelaten Ons gegevens te verschaffen, waaruit zou kunnen blijken over welke inkomsten zij voor haar zaken zou moeten kunnen beschikken en Wij daarover derhalve geen oordeel kunnen vormen;

dat Wij verder enkele dagen geleden aan verzoekster bij voorraad het beheer over panden hebben opgedragen, waarvan de waarde door haarzelf op ongeveer f 85,000 wordt geschat, zoodat zij niet geheel zonder middelen is;

O. ten aanzien van de tweede grond, dat „mogelijke” nalatigheid van verweerster bij de zorg voor de panden geen voldoende grondslag voor toewijzing der vordering oplevert, nu niet van omstandigheden is gebleken, waardoor vrees voor zulk een nalatigheid te recht zou kunnen ontstaan;

dat veeleer mag worden aangenomen, dat een groote financiële onderneming als verweerster, al was het maar alleen uit eigen belang en voor eigen aanzien, niet de onder haar beheer staande panden zal verwaarlozen;

dat nu wel verzoekster op de tweede terechtzitting heeft gesteld, dat van haar zijde moest worden ingegrepen in het onderhoud der panden, maar verzoekster zelf deze gelegenheid niet heel ernstig heeft genomen, waar zij nog in haar enkele dagen vóór deze zitting ingediend repliek-nota daarover met geen woord heeft gesproken, integendeel zich toen niet beklaagde over concrete nalatigheid, maar te kennen gaf deze niet te kunnen constateren bij de onmogelijkheid toezicht of controle op de panden uit te oefenen;

O. dat in deze omstandigheden de vordering niet behoort te worden toegewezen, te meer niet, omdat het Ons bekend is, dat de Afdeling Onroerende Goederen ook te Utrecht binnen zeer korten tijd haar werkzaamheden zal aanvangen en verzoekster derhalve gelegenheid heeft pogingen aan te wenden om spoedig definitief in den eigendom te worden hersteld;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Wijzen het verzoek af;

Veroordeelen verzoekster in de kosten van dit geding tot aan deze uitspraak begroot op f 100 voor salaris en nihil voor verschotten.

No. 525.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 8 Juli 1946.

(Mrs. Verdam, Jhr. van der Does de Wilbois, Tabling Suermondt).

Onbevoegd verklaard kennis te nemen van de vordering tot ongedaan maken van het in liquidatie treden eener N. V.

Vordering van verzoekers tot herstel van rechten van de N. V. Bercofa, na afweging der belangen, onredelijk geacht, doch de koopprijs verhoogd met f 30,000 met bepaling, dat de N. V. Bercofa na ontvangst van voormeld bedrag terstond zal worden geëliquideerd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 e.v. en 105.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 124/46 van

1. Kurt Ehrenfreund, wonend te Amsterdam;
2. H. Löwenthal, destijds gewoonde te Amsterdam, ten deze vertegenwoordigd door Pieter Peereboom, wonend te Amsterdam;
3. De Naaml. Vennootschap N.V. Confectiefabriek Bercofa; allen domicilie kiezende te Amsterdam ten kantore van den advocaat en procureur Mr. L. Vorstman, Keizersgracht 230, waarin verzoekers op de daarin aangegeven gronden den Raad verzoeken de navolgende beslissingen te nemen:
 1. nietig te verklaren de rechtsbetrekkingen tusschen Meinen de goederen, genoemd in art. 1 a t/m e van het tusschen partijen gesloten koopcontract van 17 December 1940, met name nietig te verklaren de eigendomsrechten van Meinen op eventuele goederen;
 2. nietig te verklaren de rechtshandeling, bestaande in de tusschen partijen gesloten overeenkomst van koop en verkoop der sub 1 bedoelde goederen, neergelegd in de evenbedoelde overeenkomst van 17 December 1940;
 3. te doen herleven de rechtsbetrekking, welke tusschen de N.V. Confectiefabriek Bercofa en de sub 1 bedoelde goederen heeft bestaan tot aan het tijdstip van de overdracht op 17 December 1940, met name te doen herleven de eigendomsrechten der N.V. Confectiefabriek Bercofa, welke tot aan evengenoemd tijdstip op evenbedoelde goederen hebben bestaan;
 4. Meinen te bevelen de sub 1 bedoelde goederen aan N.V. Confectiefabriek Bercofa

terug te geven, tegen betaling zijdens de N.V. Confectiefabriek Bercofa van een bedrag, groot f 49,050.40;

5. Meinen te bevelen, indien hij niet in staat mocht zijn dezelfde goederen terug te geven als die, welke hem ingeolge het contract van 17 December 1940 zijn geleverd, gelijksoortig en gelijkwaardige goederen aan de N.V. Confectiefabriek Bercofa te verstrekken, met aanwijzing van een of meer deskundigen, die, ingeolge door den Raad te verstrekken aanwijzing, zullen hebben te beslissen of de aangeboden goederen als gelijksoortig en gelijkwaardig zijn te beschouwen;

6. Meinen te veroordeelen om aan de N.V. Confectiefabriek Bercofa te betalen een bedrag van door den Raad te bepalen dwangsom voor iederen dag, dat Meinen in gebreke blijft aan de sub 4 en 5 bedoelde bevelen tot teruggave te voldoen;

7. Subsidiair Meinen te veroordeelen aan de N.V. Confectiefabriek Bercofa uit te keeren een schadeloosstelling, ten bedrage van de huidige waarde der verloren gegane goederen, op te maken bij staat en te vereffenen volgens nadere door den Raad te geven aanwijzingen, indien voor zoover teruggave of vervanging van een of meer der sub 1 bedoelde goederen niet te verkrijgen zou zijn;

8. Meinen te veroordeelen tot teruggave aan de N.V. Confectiefabriek Bercofa van de vruchten, verkregen door exploitatie der sub 1 bedoelde goederen tot een zoodanig beloop als de Raad zal meenen te moeten vaststellen c.q. op te maken bij staat en te vereffenen naar door den Raad vast te stellen aanwijzingen;

9. Het in liquidatie treden der N.V. Confectiefabriek Bercofa ongedaan te maken;

10. Alle zoodanige voorzieningen te trefven als den Raad zal vermeenen te behooren;

11. Meinen te veroordeelen in de kosten van dit geding;

Gezien het verweerschrift ingediend door Gerrit Meinen handelende onder den naam Confectiefabriek Bercofa, gemachtigde Mr. R. Korthals Altes; enz.

O. dat Mr. Vorstman heeft ingetrokken de vordering tot teruggave van de vruchten verkregen door de exploitatie van de ten requeste bedoelde goederen (petitum 8);

O. dat Mr. Korthals Altes heeft ingetrokken het bij verweerschrift ingestelde hooger beroep tegen de beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut van 25 Februari 1946, waarbij is ongedaan gemaakt het opheffen en in liquidatie treden van de N.V. Confectiefabriek Bercofa;

O. dat de Afdeeling Rechtspraak onbevoegd is kennis te nemen van de vordering tot het ongedaan maken van het in liquidatie treden van de N.V. Confectiefabriek Bercofa, (petitum 9) en deze vordering ook in zooverre niet ter zake dienende is, daar inmiddels het Beheersinstituut bij voormelde beschikking van 25 Februari 1946 die liquidatie ongedaan heeft gemaakt;

O. dat al hetgeen gevorderd wordt in het

inleidend verzoekschrift betrekking heeft op rechten van de N.V. Confectiefabriek Bercofa, zoodat Ehrenfreund en Löwenthal persoonlijk in hun vorderingen niet-ontvankelijk zijn;

dat bovendien Löwenthal is gebleken te zijn van Deutsche nationaliteit, zoodat zijn vermogen is overgegaan op den Staat en beheerd wordt door het Beheersinstituut, tengevolge waarvan het instellen van die vorderingen had behooren te geschieden door het Beheersinstituut; dat Löwenthal dus ook op dien grond niet-ontvankelijk is;

O. dat niet bewezen is, dat partijen overeengekomen zijn na den oorlog den ouden toestand te herstellen;

dat getuige van de Kieft over dit punt een verklaring heeft afgelegd in dien zin, dat men hoopte en verwachtte, dat Ehrenfreund en Meinen Jr. met elkaar zouden kunnen opschieten, en dat men over de vorm van samenwerking later nog praten zou;

dat getuige Hartogs wel verklaart, dat Ehrenfreund te kennen heeft gegeven, dat hij de zaak aan een Hollander wilde verkoopen, omdat hij na den oorlog van een Hollander zijn zaak terug zou krijgen, en dat Ehrenfreund duidelijk liet merken, dat hij later weer in de zaak wilde, maar niet in hoeverre dit standpunt van Ehrenfreund tot uitdrukking is gekomen in de overeenkomst, die tenslotte tusschen partijen is gesloten; dat niet duidelijk is wat de inhoud zou zijn geweest van het gentleman-agreement, waarover getuige Hartogs in zijn verklaring spreekt;

O. dat aannemelijk is, dat het besluit van Ehrenfreund en Löwenthal om de activa van de N.V. Bercofa over te dragen op de wijze als dit bij de overeenkomst van 17 December 1940 is geschied, en het besluit van Ehrenfreund om zelf op arbeidsovereenkomst bij Meinen in dienst te treden, in verband stonden met de maatregelen, die toen van Deutsche zijde tegen Ehrenfreund en Löwenthal als Joden en tegen het bedrijf te verwachten waren, en dat Meinen dit begrepen heeft; dat Meinen niet heeft aangetoond, dat het bedrijf ook zou zijn verkocht, indien van Deutsche zijde geen maatregelen te verwachten zouden zijn geweest;

O. dat wel aangenomen moet worden dat deze positie van Ehrenfreund en Löwenthal van invloed is geweest bij het vaststellen van de voorwaarden van den koop, wanneer men vergelijkt de uitkomsten van het bedrijf in voorafgaande jaren met de overeengekomen prijs voor goodwill en handelsnaam en de bepaling van het contract, dat de resterende f 14,000 over 2 jaar zal worden betaald, alleen indien de netto winst daartoe in staat stelt;

dat namelijk getuige Jape heeft verklaard, dat de inventaris is getaxeerd op f 4000 en de loopende orders op f 7000;

dat hieruit volgt in verband met de verdere contractsbepalingen, dat voor handelsnaam en goodwill tezamen f 14,000 is gerekend; dat dit bedrag blijkbaar hetzelfde is

als voormeld restantbedrag, waarvan de betaling opgeschort wordt;

dat hierbij nog in aanmerking genomen moet worden de omstandigheid, dat in het contract niet afzonderlijk genoemd worden de gelegenheid, die Meinen door het sluiten van den koop kreeg, om de bedrijfsvergunning op zijn naam te krijgen en om de beschikking te krijgen over de quota van de Bercofa, zoodat een en ander in de in het contract genoemde goodwill begrepen moet worden geacht;

O. dat Meinen door gemelden koop in staat is geweest te Amsterdam een loonconfectiebedrijf te gaan uitoefenen;

O. dat echter ook is gebleken, dat de bewaamheden van Ehrenfreund een zeer belangrijke factor waren bij het bepalen van de goodwill van de zaak en dat deze factor uitdrukking heeft gevonden in het salaris en de omzetprovisie, die aan Ehrenfreund werden toegekend bij den op denzelfden dag gesloten arbeidsovereenkomst, waarbij Ehrenfreund zich verbond om in de Bercofa werkzaam te blijven;

O. dat Ehrenfreund heeft aangetoond thans een bedrijfsvergunning te bezitten, krachtens welke hij op het oogenblik een loonconfectiebedrijf uitoefent, welke bedrijfsvergunning is verleend onder voorwaarden dat zij vervalt, zoodra Ehrenfreund weer in het bezit komt van het bedrijf van de Bercofa; dat Ehrenfreund stelt, dat hij krachtens de op het oogenblik geldende vergunning gedwongen is voor 90 % voor export te werken, in welke toestand hij verandering zou willen brengen;

dat, gelijk uit het verhoor is gebleken, Ehrenfreund in dit geding dan ook een beslissing wenscht van zoodanige strekking, dat gezegd kan worden, dat de N.V. Bercofa wederom eigenares wordt van het door thans door Meinen onder den naam Bercofa uitgeoefende bedrijf;

dat partijen het erover eens zijn, dat de bedrijfsvergunning voor Meinen dan zou komen te vervallen;

O. dat de Raad bij afweging van de tegenover elkaar staande belangen van partijen en in aanmerking nemende het tijdstip waarop en de voorwaarden, waaronder Meinen eigenaar van de activa der Bercofa is geworden, van oordeel is, dat een ingrijpen van zoo verre strekking onredelijk zoude zijn; dat de Raad het met name onredelijk acht een beslissing te nemen, door welke Meinen de bedrijfsvergunning krachtens welke hij thans werkt, zou verliezen;

O. dat Ehrenfreund thans onder een andere naam dan Bercofa zijn bedrijf uitoefent, dat Meinen krachtens koop den naam Bercofa verscheidene jaren heeft gebruikt; dat Meinen's bedrijfsvergunning, gelijk boven overwogen, onaangetaast behoort te worden gelaten;

O. dat er op grond van die omstandigheden geen aanleiding is aan Meinen het recht op het voeren van dien naam te ontnemen;

O. dat de Raad op grond van het reeds

overwogene ook geen termen aanwezig acht de andere verkochte activa van de N.V. Bercofa naar die N.V. te doen terugkeeren, doch wel daarin termen vindt de rechtsbetrekkingen tusschen de N.V. Bercofa en Meinen in dier voege te wijzigen, dat de koopprijs verhoogd wordt met een bedrag van f 30,000 en dus wordt gesteld op f 79,050.40;

O. dat de N.V. Bercofa zich bij het contract van 17 December 1940 heeft verplicht terstond in liquidatie te treden, en de Raad hierin grond vindt te bepalen, dat de N.V. Bercofa, waarvan de opheffing en de liquidatie bij beschikking van het Beheersinstituut van 25 Februari 1946 zijn ongedaan gemaakt, na uitspraak van de thans door den Raad te nemen beslissing wederom wordt opgeheven en geliquideerd;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van de vordering tot het ongedaan maken van het in liquidatie treden van de N.V. Confectiefabriek Bercofa;

Verklaart verzoekers Kurt Ehrenfreund en P. Peereboom als gemachtigde van H. Löwenthal niet-ontvankelijk in hun vorderingen;

Veroordeelt verweerder Gerrit Meinen om aan de N.V. Confectiefabriek Bercofa vernoemd tegen kwijting te betalen een bedrag van dertig duizend gulden (f 30,000) terzake als voormeld;

Bepaalt dat de N.V. Confectiefabriek Bercofa na ontvangst van gemeld bedrag van f 30,000 terstond wederom zal worden opgeheven en geliquideerd.

Compenseert de kosten van het geding in dier voege, dat iedere partij de hare zal dragen.

No. 526.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 21 Juni 1946. (Mr. Karni).

Verzoek om een huurovereenkomst voor den oorlog tot stand gekomen onthouden te verklaren op grond van het feit dat verzoekers gedurende den oorlog, uit vrees voor represailles, geen gebruik hebben gemaakt van hun recht tot opzegging, afgevozen. Voortdurend van het contract was niet te wijten aan vijandelijke dwang of bedreiging, daar verzoekers zelfs geen poging tot opzegging hebben gedaan.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 25).

Aan den Raad voor het Rechtsherstel te 's-Gravenhage.

Geeft met verschuldigde eerbied te kennen de ondergeteekende
Steven Jan Blaupot ten Cate te Kootwijk,
Kootwijkerdijk 31, als gevolmachtigd beheer-

der van het onverdeeld bezit van hemzelve en zijn broeder Mr. B. C. Blaupot ten Cate, Groenhovenstraat 8 te Den Haag;

O. dat hij in de plaats is getreden van zijn overleden vader in een pachtcontract tusschen dezen en C. M. A. Dieben te Kootwijk, betreffende verpachting van hotel „'t Hilletje" te Kootwijk;

dat genoemde Dieben N.S.B.'er is en thans gedetineerd met als beheerder Mr. van Gulik te Barneveld, J. v. Schaffelaarstraat;

dat in het contract voorkomt een artikel 5, luidende, dat de pacht ten allen tijde met drie maanden opzeggingstermijn kan worden beëindigd, wanneer de „standing" van één of meer der holtels in ernstige mate is verminderd;

dat Dieben, sedert 1941 openlijk zich als N.S.B.'er bekendend, van het hotel in hoofdzaak een N.S.B.-gelegenheid heeft gemaakt, waarbij o.a. Mussert en Rost van Tonningen tot de geregelde gasten behoorden en ook overigens het publiek vrijwel geheel uit N.S.B.'ers bestond;

dat appelland van meening was, dat een en ander een ernstige standsvermindering van het hotel met zich bracht en dat hij en zijn broeder in 1943 zeer ernstig hebben overlegd, of zij op die grond zouden overgaan tot opzegging van het pachtcontract;

dat zij echter van meening waren, dat onder de heerschende omstandigheden van geen enkele Rechtbank de uitspraak zou zijn te verkrijgen, dat het geregeld bezoek van kopstukken der N.S.B. een standsvermindering met zich bracht en dat derhalve de opzegging, hoe gewenscht overigens ook, praktisch niet tot eenig ander resultaat dan verhoogde wrijving met Dieben zou leiden;

dat derhalve een in het contract van vóór Mei 1940 reeds voorziene annuleeringsbepaling niet kon worden uitgevoerd wegens de politieke dwangomstandigheden, zoodat het hierdoor dus onmogelijk geworden was het recht, zoodaals dit in Mei 1940 contractueel vastgelegd werd, zijn loop te doen hebben, omdat een dergelijke annuleering op politieke basis van Duitse of N.S.B.-zijde immers onmiddellijk met represailles beantwoord zou zijn;

dat dus Dieben reeds in 1942 zou zijn opgezegd, als de omstandigheden het toegelaten zouden hebben;

dat ten overvloede nog een pachtcontract van een hotel in zeer belangrijke mate berust op de persoon van den pachter en vanaf het oogenblik der interneering van Dieben (omstreeks 15 Mei 1945) de pachter niet meer in staat was zijn pachtcontract behoorlijk na te komen;

verzoekt:

het betreffende huurcontract van 1 Mei 1940, geregistreerd te Den Haag op 6 Mei daaropvolgende, ontbonden te willen verklaren per de datum van Dieben's gevangennamen, d.w.z. 15 Mei 1945, met de bepaling, dat door appelland de pachtsom tusschen 15 Mei 1945 en 31 October 1945 aan den beheerder van Dieben zal worden terugbetaald,

terwijl alle inkomsten van het hotel na 15 Mei 1945 aan appelland ten goede komen en voor zoover geïncasseerd door Dieben, aan appelland zullen worden uitbetaald.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request en het antwoord hierop van Mr. J. van Gulik, in zijn kwaliteit van beheerder over het vermogen van Cornelis Martinus Anthonius Dieben, gedagteekend 28 Mei 1946;

Ten aanzien van de feiten:

Verwijzende naar hetgeen daaromtrent in voormeld request en verweerschrift voorkomt;

Ten aanzien van het recht:

O. dat het pachtcontract is gesloten op 1 Mei 1940 en geregistreerd te Den Haag op 6 Mei daaropvolgende, en er tusschen partijen derhalve een rechtsbetrekking tot stand is gekomen voor de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa;

O. dat verzoekers, hoewel zij van meening waren, dat de gedragingen van C. M. A. Dieben grond opleverden om art. 5 van het pachtcontract te laten gelden, geen feitelijk aanwijzende en bewijsbare handeling hebben verricht om de annuleering van de rechtsbetrekking te bewerkstelligen, althans door verzoekers niets werd ondernomen, waaruit naar 's Raads meening genoegzaam kan blijken de vaste wil om tot zoodanige annuleering te geraken;

O. dat de vrees voor represailles, hoezeer ook te begrijpen, in het onderhavige geval, nu er van de kant van verzoekers zelfs geen poging tot verkrijging van het door hen vermeende recht ondernomen is geworden, geen grond kan opleveren voor de opvatting dat de voortduring van het bedoelde pachtcontract ook tijdens de vijandelijke bezetting te wijten was aan dwang, bedreiging, dan wel onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, dan wel personen of instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed;

O. voorts, dat er in dit geval ook geen sprake is van een ontstaan dan wel wijziging van een rechtsbetrekking zonder geoorloofde oorzaak, aangezien immers de voortduring van het contract wel een geoorloofde oorzaak tot grond had;

O. verder, dat het niet hanteeren van de annuleeringsclausule, voor verzoekers geen financieel nadeel tot gevolg had en dus naar recht en billijkheid aan hen geen aanspraak kan worden toegekend op een pas achteraf gebleken voordeel, ware art. 5 van het pachtcontract wel toegepast;

O. ten laatste, dat art. 23 of 25 van het Besluit E 100 noch naar de letter, noch naar de ratio der wet kan worden toegepast en dientengevolge er geen termen bestaan tot inwilliging van het verzoek;

Rechtdoende op voorgeschreven gronden:

Weigert inwilliging van het verzoek;

Veroordeelt de verzoekers in de kosten van het geding.

No. 527.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 8 Juli 1946.
(Prof. Mr. Duyfjes).

Verzoeker veroordeeld bij vonnis in kort geding door de President van de Rechtbank tot ontruiming van een perceel, verzoekt in kort geding den Voorzitter van de Afd. Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te verklaren, dat hij het perceel als huurder gebruikt met veroordeeling van gerequesteerde om zich te onthouden van elke handeling in strijd met deze uitspraak op verbeurte eener dwangsom. Verzoeker had ingevolge art. 19 E 100 zich op de onbevoegdheid van den president van de Rechtbank kunnen beroepen. Door dit na te laten heeft hij diens bevoegdheid aanvaard en kan niet achteraf, na een ten zijnen nadeele uitgesproken vonnis, de zaak nogmaals bij den Raad voor het Rechtsherstel aanhangig maken. Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 19, 150a).

J. A. Luttenberg, requesrant, gem. Mr. M. W. de Grooth,

tegen:

E. F. M. Schrage, gerequesteerde, gem. Mr. M. P. Plantenga.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van 25 Juni 1946 van Jacob Albert Luttenberg te 's-Gravenhage, domicilie kiezende ten kantore van zijn gemachtigde Mr. M. W. de Grooth aldaar, daartoe strekkende dat Wij zullen bepalen dat verzoeker als rechtmatig huurder op grond van een door de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te doen herleven huurovereenkomst het ten requeste bedoelde perceel als huurder gebruikt, een en ander bij vonnis althans beschikking uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut niettegenstaande hooger beroep, zulks totdat op een door verzoeker bij de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel ingediend request in de hoofzaak zal zijn beslist en met veroordeeling van gedaagden deze uitspraak te gehangen en te gedoogen, zulks met veroordeeling van gerequesteerden tot een boete van f 50,000 voor elke handeling welke zij in strijd met deze uitspraak mochten doen;

Nog gelezen het antidotaal request van 28 Juni 1946 van Wilhelmina Maria Schraage te 's-Gravenhage, woonplaats kiezend ten kantore van haar gemachtigde Mr. M. P. Plantenga aldaar;

Gezien de stukken, waaronder een afschrift van de grosse van het vonnis in kort geding door den President van de Arrondissements-Rechtbank alhier tusschen genoemde partijen gewezen op 17 Juni 1946;

Gehoord partijen bij monde van hun voornoemde gemachtigden, zoomede F. C. M.

Carp, beheerder van het vermogen van wijlen Dr. J. B. van Heutes, in leven eigenaar van het perceel in kwestie, die heeft verklaard zich aan Ons oordeel te willen refereren;

O. dat partijen Luttenberg en Schraage twisten over de vraag, wie hunner gerechtigd is om het thans door Luttenberg bewoonde perceel Groot Hertoginnelaan 13 alhier, als huurder te betrekken;

O. dat deze zaak in voormeld kort geding ten verzoeke van partij Schraage, ten nadeele van partij Luttenberg beslist is en wel in hoofzaak op dezen grond, dat partij Schraage bewezen heeft de door haar gestelde huurovereenkomst, terwijl partij Luttenberg er niet in geslaagd is, daartegenover een beter recht aan te toonen;

O. dat partij Luttenberg thans voor Ons in kort geding een aantal gronden heeft aangevoerd, die ertoe zouden moeten leiden, om een door hem gestelde huurovereenkomst ten aanzien van het perceel in kwestie bijwege van rechtsherstel te doen herleven, met verzoek hem op die gronden niettegenstaande de Presidiale beschikking tot ontruiming in het voorloopig bezit van het perceel als huurder te handhaven, totdat op een door hem bij de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel ingediend request in de hoofzaak zal zijn beslist;

O. dat partij Luttenberg, indien hij op die gronden die hem destijds alle reeds volledig bekend waren meende te kunnen stellen, dat hier tegen hem een maatregel werd gevorderd, behoorende tot de bevoegdheid van den Raad voor het Rechtsherstel, daarop ingevolge art. 19 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer als gewijzigd bij het Besluit F 272) vóór alle wesen beroep had behooren te doen ten betooge van 's Presidents onbevoegdheid;

dat, nu hij dit nagelaten en daarmede 's Presidents bevoegdheid aanvaard heeft, hij niet achteraf Onze beslissing kan inroepen, nadat 's Presidents uitspraak ten zijnen nadeele is uitgevallen;

dat immers het aangehaalde artikel 19 het geval stelt, dat een verweerder voor den gewonen rechter wordt gedagvaard ter zake van een aangelegenheid, voor welker behandeling de Raad voor het Rechtsherstel bevoegd is en hem dan de keus laat vóór alle wesen te verklaren, dat hij de zaak voor den Raad wenscht te zien behandeld, dan wel stilzwijgend (of uitdrukkelijk) de bevoegdheid van den gewonen rechter te aanvaarden;

dat daaruit voortvloeit, dat een verweerder, die eenmaal in laatstbedoelden zin heeft beslist, daarop niet meer kan terugkomen;

dat op grond daarvan eischer met deze vordering niet kan worden ontvangen;

Rechtdoende:

Verklaart eischer niet ontvankelijk met zijn verzoek;

Veroordeelt hem in de hierop gevallen kosten aan de zijde van de verweerder Schraage tot heden begroot op f 40.

interneering is opgelegd, zonder dat daarbij het in acht nemen van een bepaalden tijdsduur in overweging werd gegeven;

dat zulks den indruk wekt, nu ook de motiveering van de opgelegde maatregelen daaromtrent geen uitsluitel geeft, dat het Tribunaal een tienjarige interneering voor den beschuldigde gewenscht acht;

dat het Tribunaal bij nader inlichtend schrijven heeft te kennen gegeven, dat het voor dezen beschuldigde strenge kampleiding, gevolgd door gezinsopvoeding, dringend noodig acht, doch dat de duur der interneering met het oog op de persoon der beschuldigde het beste aan het inzicht van den Minister kan worden overgelaten;

dat het Tribunaal daarbij echter voorbijziet, dat, volgens de thans nog geldende voorschriften, iedere interneering de strekking heeft tot opvoeding en opleiding der geïnterneerden tot nuttige leden van het Nederlandsche volk en de Minister bij iedere interneering moet beoordeelen, of er termen voor al dan niet voorwaardelijk ontslag aanwezig zijn, doch dat het daarnaast geraden blijft, den duur der interneering te beperken, indien geoordeeld wordt, dat een interneering van tien jaren een te zware maatregel is in verhouding tot de misdragingen van beschuldigde, ook al mocht een dergelijke langdurige interneering met het oog op de heropvoeding van beschuldigde nuttig voorkomen;

O. nu, dat de bewezen misdragingen van beschuldigde in verband met hetgeen verder omtrent hem gebleken is, een interneering voor den tijd van tien jaren zeker niet wettigen, zoodat er voor het Tribunaal alle reden was geweest, een advies omtrent den duur der interneering aan dien maatregel toe te voegen, opdat de Minister zou weten, aan welken termijn de heropvoeding van dezen delinquent volgens het oordeel van het Tribunaal gebonden behoort te zijn;

O. dat, waar zulks niet is geschied, het fiat-executie op den opgelegden maatregel van interneering behoort te worden geweigerd; enz.

Weigert het fiat-executie op den bij voormelde uitspraak opgelegden maatregel van interneering.

30 October 1946 (afl. 17)

No. 342a—352

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 528—532

Redactie Tribunalen in Nederland :

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

No. 528.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE,
22 Juli 1946. (Mrs. Prof. van Brakel,
Feber, Veegens, de Jong, Gen. Winkel-
man).

ZAAK SCHRIEKE

(sententie a quo, 1e Jaarg. no. 177)

Wijziging van de in prima opgelegde doodstraf in twintig jaar gev. straf. Motivering hiervan (middel 17).

Verwerping van alle andere voorgedragen cassatiemiddelen (1, 2 en 4 t/m 16 betreffende vormen) en ten aanzien van middel 3 (betreffende het in art. 102 Sr. gevorderde opzet) beslist als in prima, dat alleen reeds de wetenschap tot hulpverleening aan den vijand, ook zonder een daartoe strekkend oogmerk, voor de strafbaarheid voldoende is.

(Sr. art. 102.)

Op het beroep van Prof. Mr. J. J. Schriek, zonder beroep, wonende te Apeldoorn, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 2den April 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk, in tijd van oorlog den vijand hulp verleenend”, en met toepassing van de artt. 28, 102 en 106 Sr., en 1, 2, 9, 11 en 22 B. B. S., werd veroordeeld tot de doodstraf, en met ontzetting van het recht van ambten te bekleeden, en van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, een en ander voor het leven;

De Bijzonder Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer plaatsvervanger de Jong, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie voorgesteld bij schriftuur luidende:

1. S. of v. t. van artt. 313 en 314 Sv. j° 1 Buitengewone Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof, zonder dat de telastelegging tevoren eenige aanvulling had ondergaan, het onderzoek ter terechtzitting zoover daarbuiten heeft uitgebreid, dat de verdediging daardoor onmogelijk gemaakt, althans in hooge mate belemmerd werd.

2. S. van artt. 330 en 331 Jis 315, 316 en 323 Sv. zoomede B. B. Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof heeft nagelaten te beslissen op een door den Raadsman van verdachte bij pleidooi gedaan verzoek om deze strafzaak voor een diepgaand nader onderzoek naar de instructie te verwijzen.

3. S. of v. t. van art. 103 lid 1, Sr. jis art. 1 en 11 B. B. S., doordat het Bijzonder Gerechtshof (overwegingen 17, 18 en 27) het eerstgenoemde wetsartikel aldus heeft uitgelegd, dat voor de strafbaarheid van den dader alleen de wetenschap aan den vijand

hulp te verleenend, zonder een daarop gericht oogmerk, zou volstaan.

4. S. of v. t. van artt. 79, 55 en 171 Grondwet, 1, 2 en 4 der Wet van 22 April 1855 S. no. 23, houdende regeling der verantwoordelijkheid van de hoofden der ministerieele departementen en art. 1 van het Reglement van Orde voor den Raad van Ministers jis 348, 350 en 358 Sv. zoomede art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Buitengewone Gerechtshof (overwegingen 20 en 27) de in de telastelegging voorkomende woorden:

Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie heeft verstaan als: Secretaris-Generaal, in feite waarnemend hoofd van het Departement van Justitie.

5. S. van art. 206 Grondwet jis 346, 350 en 356 Sv., alsmede art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof (overwegingen 20 en 27) de in de telastelegging voorkomende woorden: College der Secretarissen-Generaal der verschillende Departementen heeft verstaan als: Secretarissen-Generaal in vereniging optredend of tesamen vergaderd zijnde

6. S. of v. t. van artt. 348, 350 en 355 Sv. j° art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof (overweging 23 onder A en 27) naast en buiten de telastelegging, die zich strikt bepaalt tot den geest, waarin verdachte één bepaalde ambtelijke functie heeft vervuld en tot zijn gedragingen in deze functie, den verdachte implicite aan strafbare gedragingen in geheel andere hoedanigheden heeft schuldig verklaard door deze als bewijsmateriaal, onderscheidenlijk als grond van het opleggen van de zwaarste straf in de sententie aan te wenden.

7. S. of v. t. van artt. 338, 339, onder 5e en 344 lid 1 onder 5e Sv. j° art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof heeft bewezen verklaard:

1) dat verdachte (overwegingen 5, 6 en 27) medewerking en ondersteuning heeft verleend aan de verwezenlijking van een bepaald plan, betreffende de Nederlandsche marechaussee en samenwerking met de Deutsche autoriteiten in deze aangelegenheid zou hebben bepleit;

2) dat verdachte (overwegingen 15 onder a, 16 onder a en 27) in een vergadering van het College der Secretarissen-Generaal der verschillende Departementen het verzenden van een nader aangeduiden brief zou hebben tegengegaan;

3) dat verdachte (overwegingen 15 onder b, 16 onder b en 27) in een vergadering der onder 2 bedoeld een nader aangeduide collectieven stap zou hebben tegengegaan.

8. S. of v. t. van artt. 336, 350, 358 en 359 Sv. j° art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof als bewezen heeft aangenomen (overwegingen 14 en 27), dat de in een nader aangeduiden brief voorkomende aandrang op de evacuatie van Mr. Donner uit het gebied rondom 's-Gravenhage, dat gesloten was voor hen die aan het arbeidsproces niet deelnamen onder toevoe-

ging dat, indien hem het ontslag al te licht werd gemaakt, ongetwijfeld meerdere verzoeken van dezelfde strekking uit den Hoogen Raad en het rechtercorps in het algemeen te verwachten waren, aan verdachte's initiatief en niet aan dat der Deutsche autoriteiten was ontsproten.

9. S. of v. t. van artt. 338 en 342 Sv. j° art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzondere Gerechtshof heeft bewezen verklaard (overwegingen 15 onder c, 16 onder c en 27) dat verdachte in een vergadering als hooger onder 7 sub 2) bedoeld, zijn misnoegen zou hebben geuit over het achterwege blijven van een bepaalde handeling;

10. S. of v. t. van artt. 40 Sr. jis 350, 358 en 359 Sv., zoomede art. 1 B. B. Rechtspl. doordat het Bijzondere Gerechtshof, met verwerping van den aangevoerden rechtvaardigingsgrond, als uiting van den nationaal-socialistischen en duitschgezinden geest, waarin verdachte zijn ambt uitoefende, heeft bewezen verklaard:

1) dat verdachte (overwegingen 7, 8, 31, 32 en 27) een aldaar nader aangeduid besluit no. 156/1941 heeft uitgevaardigd, ten einde te geraken tot een aan Duitschers en nationaal-socialisten welgevallige rechtspraak in strafzaken met een voor hen belangrijk politiek element.

2) dat verdachte (overwegingen 9, 10, 33, 34 en 27) heeft medegewerkt aan den door den Duitschen bezetter gewenschte tenuitvoerlegging van strafvonnissen van den Nederlandschen rechter in een kamp te Ommen.

11. S. of v. t. van artt. 43 Sr. jis 350, 358 en 359 Sv. zoomede art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof verzuimd heeft te beslissen over het door verdachte ter rechtvaardiging van zijn beleid gedaan beroep op de door de Regeering bij haar vertrek naar Londen in 1940 voor de ambtenaren achtergelaten „Aanwijzingen”;

12. S. of v. t. van artt. 350, 358 en 359 Sv. j° art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzondere Gerechtshof, in overweging 27 der sententie beslissende over de drie hooger onder 10 en 11 bedoelde rechtvaardigingsgronden, voor deze beslissing geenerlei grond heeft aangevoerd;

13. S. of v. t. van artt. 40 Sr. jis 348, 350, 358 Sv., alsmede art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzondere Gerechtshof, met verwerping van het door verdachte gedaan beroep op overmacht en zonder voor deze verwerping eenigen grond aan te voeren of deze toe te lichten, alsmede karakteristiek voor den nationaal-socialistischen en Duitschgezinden geest van het door verdachte gevoerde beleid heeft aanvaard:

a) een door dezen (overwegingen 23 onder B en 27) aan General-Kommissar Rauter gericht brief

b) een van Deutsche zijde (overwegingen 33 onder E en 27) in het najaar van 1943 uitgegeven brochure.

14. S. of v. t. van artt. 338 en 339 lid 1 sub 1° en 2° Sv. alsmede art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzonder Gerechtshof,

hetzij op grond van zgn. algemeene bekendheid, van eigen waarneming dan wel zonder eenigen grond als bewezen althans als vaststaande heeft aangenomen:

1) dat (overwegingen 3 en 27) de leiding van het Nederlandsche bestuursapparaat in nationaal-socialistischen en duitschgezinden geest tijdens den oorlog door de bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was;

2) dat (overwegingen 21, 22 en 27) de Nederlandsche nationaal-socialisten en de Deutsche machthebbers een nationaal-socialistisch geordend en door Duitschland onder den een of anderen staatsrechtelijken vorm geheel of gedeeltelijk geleid Europa wenschten en, teneinde dat doel te bereiken, een samengaan van Nederland met Duitschland gedurende den oorlog voorstonden;

3) dat (overweging 26) uit een aantal (ten rechte: een lange lijst van) door verdachte ter terechtzitting opgesomde ambtelijke verrichtingen niet anders zou blijken dan dat een nationaal-socialistisch bestuur van het Departement van Justitie tijdens den oorlog met het welzijn van het Nederlandsche volk in sommige aangelegenheden in overeenstemming te brengen was, zij het dan ook ten koste van andere hoogere belangen.

4) dat (overweging 36) volstrekt niet aannemelijk zou zijn, dat de maatschappelijke en administratieve ontwrichting, welke sedert September 1944 hier te lande viel waar te nemen, reeds in 1941 met alle verderfelijke gevolgen van dien zou zijn ingetreden, indien dit niet mede door verdachte's beleid ware voorkomen.

5) dat (overweging 36) de politiek van den bezetter tegenover het Nederlandsche volk gedurende de jaren aan September 1944 voorafgaande een geheel andere zou zijn geweest dan daarna, aangezien deze vóórdien, zij het ook in steeds afnemende mate, er zijn voordeel in zou hebben gezien en er zijn politiek op zou hebben gericht, om het Nederlandsche volk, voor zich en het nationaal-socialisme te winnen en althans den schijn op te houden van een jegens Nederland welwillender op het recht stoelend bestuur, en eerst nadien een politiek zou zijn gaan voeren van rechtstreekse en openlijke uitbuiting met nagenoeg geheele uitsluiting van de behartiging van eenig Nederlandsch belang, waaruit zou volgen, dat niet verdachte's bestuur het Vaderland vóór September 1944 voor den rampspoed in vollen omvang heeft behoed, doch de politiek van den bezetter zulks mee zou hebben gebracht.

15. S. of v. t. van artt. 341, 348, 350 en 358 Sv. j° art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzondere Gerechtshof

1) aan de in de tenlastelegging onder 1°—5° genoemde feiten de strekking heeft toegekend (overwegingen 22 en 27) om de doeleinden: een nationaal-socialistisch geordend en door Duitschland onder den een of anderen staatsrechtelijken vorm geheel of gedeeltelijk geleid Europa alsmede een

samengaan van Nederland met Duitsland gedurende den oorlog te verwezenlijken.

2) als medekenschetsend voor den geest, waarin verdachte zijn ambt vervulde heeft aangenomen:

a. den inhoud van drie redevoeringen (overwegingen 23 onder A en 27);

b. de wijze waarop verdachte (overwegingen 23 onder C en 27) Deutsche autoriteiten groette;

c. een in zijn ambtelijk arbeidsvertrek aangebracht bord (overwegingen 23 onder D en 27);

d. de pretenselijk uit vier nader omschreven feiten (overweging 24) blijkende waardeering, welke van Deutsche zijde zou zijn getoond voor verdachte's persoon en de wijze, waarop hij zijn ambt vervulde;

e. drie, in overweging 25 en 27 nader omschreven feiten.

16. S. of v. t. van artt. 338, 341, 342, 339 onder 5° en 344 lid 1 onder 5° Sv. j° art. 1 B. B. Rechtspl., doordat het Bijzondere Gerechtshof (overwegingen 25 sub b en 27) als bewezen heeft aangenomen, dat verdachte, na het ontvangen van een anoniemen brief betreffende de aanwezigheid van radiotoestellen in het tijdelijke Rijksopvoedingsgesticht te Nieuwersluis, aan den Politie-president te Amsterdam opdracht heeft gegeven een onderzoek daarnaar in te stellen, waarna één of meer radiotoestellen ter plaatse werden gevonden en deze leden van het personeel dier inrichting werden gearresteerd.

17. S. of v. t. van art. 351 Sv. j°. 16 lid 1 Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven, doordat het Bijzondere Gerechtshof aan den veroordeelde een straf heeft opgelegd, welke niet beantwoordt aan de omstandigheden, waaronder het is begaan, althans met de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie tot verwerping van het beroep.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant bewezen is verklaard: „dat hij tusschen 1 Juli 1941 en April 1943 in bezet Nederland opzettelijk terwijl Nederland in oorlog was met het nationaal-socialistische Duitsland en leiding van het Nederlandsche bestuursapparaat in nationaal-socialistischen en Duitschgezinden geest door de vijandelijke bezettende macht werd gewenscht en voor Duitschland nuttig was, de functie van Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie, in dien geest heeft vervuld, als bij voorbeeld tot uiting komt in zijn navolgende opzettelijke gedragingen in voormelde hoedanigheid:

1°. het verleen van medewerking en ondersteuning aan de verwezenlijking van een van de zijde van Deutsche autoriteiten naar voren gebracht plan, om de Nederlandsche marechaussee achter het Deutsche front tegen Rusland politiedienst te laten doen, door in een bijeenkomst van officieren van dit wapen een toespraak te houden

waarin tot een vrijwillig aanvaarden van zoodanige diensten werd aangespoord, en in een vergadering van het College der Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen samenwerking met de Deutsche autoriteiten in deze aangelegenheid te bepleiten (Juli 1941);

2°. het uitvaardigen van een van Deutsche zijde gewenscht en voorbereid besluit no. 156/1941 waarbij, binnen het kader van de Nederlandsche Rechterlijke Macht, het vrederegerechtshof en de vrederechters werden ingesteld, ten einde te geraken tot een aan Duitschers en nationaal-socialisten welgevallige rechtspraak in strafzaken met een voor hen belangrijk politiek element (Augustus 1941);

3. het medewerken aan de door den Duitschen bezetter gewenschte tenuitvoerlegging van strafvonnissen van den Nederlandschen rechter in een kamp te Ommen, over welk kamp met uitsluiting van de Nederlandsche autoriteiten slechts Deutsche autoriteiten zeggenschap hadden, door dit kamp aan te wijzen als plaats, waar door den Nederlandschen rechter opgelegde gevangenisstraf kon worden ondergaan (Juni 1942);

4°. het spreken met hem bezoeken de sollicitanten over hun standpunt tegenover de (nationaal-socialistische) nieuwe orde op een wijze waaruit bleek dat het voor hun kansen gunstig zou zijn, indien bij hen voor die nieuwe orde sympathie bestond;

5°. het ter gelegenheid van een den Duitschen bezetter welgevallige ontslaanvraag van Mr. J. Donner als lid van den Hoogen Raad der Nederlanden bij de Deutsche desbetreffende autoriteiten aandringen op diens evacuatie uit het gebied rondom 's-Gravenhage, dat gesloten was voor hen die aan het arbeidsproces niet deelnamen; onder toevoeging dat, indien hem het ontslag al te licht werd gemaakt, ongetwijfeld meerdere verzoeken van dezelfde strekking uit den Hoogen Raad en het rechterscorps in het algemeen te verwachten waren (Februari 1944);

6°. het in de vergadering van het College der Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen

a. in September 1941 tegengaan van de verzending van een brief van het College waarin den Duitschen Rijkscommissaris zou worden medegedeeld, dat de inbeslagneming van het vermogen van de levende leden van het Huis van Oranje-Nassau de verhouding tusschen het Nederlandsche volk en de Deutsche bezetting zeer zou verslechteren;

b. in October 1941 tegengaan van een collectieven stap van het College bij de Deutsche autoriteiten ten gunste van de door den vijand vervolgte Nederlandsche Joden;

c. in Januari 1942 uitspreken van misnoegen over het achterwege blijven van een gelukwensch van het College aan den Duitschen Rijkscommissaris ter gelegenheid van de jaarwisseling en aandringen op zoodanigen gelukwensch;

O. dat de voorgestelde middelen van casuatie in na te melden volgorde moeten wor-

den behandeld: eerst de middelen 1, 2 en 4 t/m 16, die alle den vorm betreffen, gerangschikt zooals hieronder is geschied, vervolgens middel 3 handelende over een punt van materieel strafrecht, en ten slotte middel 17, betreffende de opgelegde straf;

O. ten aanzien van middelen 1 en 6, die te zamen kunnen worden behandeld;

dat de strekking van art. 350 Sv. voor zoo-veel thans van belang, slechts deze is, dat de rechter ten eerste op den grondslag van de — zoo noodig overeenkomstig de artt. 313 en 314 Sv. gewijzigde — telastelegging en ten tweede naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting heeft te beraadslagen en te beslissen over het bewezene zijk van de te laste gelegde feiten en in de qualificatie daarvan;

dat eerstgenoemde eisch evenwel niet geldt voor de feiten en omstandigheden, die als redeneving voor de bewezenverklaring of de strafoplegging in de uitspraak worden opgenomen;

dat de uitbreiding van het onderzoek door het Hof, waarop het eerste middel doelt, en het daarin betrekken van gedragingen van requirant in zijn hoedanigheden van Directeur-Generaal van Politie en adviseur van den leider der N.S.B., waarover in het zesde middel wordt geklaagd, uitsluitend betrekking hebben op feiten en omstandigheden als bedoeld in de vorige overweging;

dat de wet de belangen van den verdachte heeft beschermd door de bepalingen van de eerste afdeling van den Zesden Titel van het Tweede Boek van het W. v. Sv., gewijd aan de behandeling door de rechtbank ter terechtzitting, ten deze toepasselijk verklaard in art. 1 van het B. B. Rechtspl., en geen artikelen in de middelen worden aangehaald — noch aan den Raad ambtshalve bekend zijn — die door de wijze, waarop deze zaak in eerste aanleg is behandeld, zouden zijn geschonden;

dat deze twee middelen derhalve ongegrond zijn;

O. ten aanzien van middel 2:

dat dit middel reeds hierom faalt, omdat van een verzoek van den raadsman van requirant aan het Hof tot het gelasten van eenig onderzoek door den Raadsheer-Commissaris niet blijkt uit eenig stuk, waarvan de Raad kennis neemt;

en ten overvloede:

dat — indien, zooals requirant aanvoert, ter terechtzitting van het Hof is gepleit, hetgeen in de overgelegde pleitnota staat vermeld — slechts de vraag is geopperd, of zoodanig nader onderzoek niet wenschelijk is, doch dat deze uitlating waarin de onderwerpen, waarover dat onderzoek zou moeten loopen, niet nader worden aangegeven niet voldoende bepaald was om te kunnen gelden als een verzoek in den zin van de artt. 328 in verband met 331 Sv., waarover ingevolge art. 330 van dat Wetboek bepaaldelijk een beslissing behoort te worden gegeven;

O. ten aanzien van middel 14:

dat de feiten en omstandigheden, genoemd

in onderdeelen 1, 2 en 5 van het middel en onderscheidenlijk betreffende de door den bezetter gewenschte leiding van het Nederlandsche bestuursapparaat, het door de Nederlandsche nationaal-socialisten en de Duitse machthebbers gewenschte nieuwe Europa en de plaats van Nederland daarin en de politiek van de bezetter tegenover het Nederlandsche volk vóór September 1944, door het Hof als van algemeene bekendheid mochten worden aangemerkt;

dat hetgeen in de 26ste overweging van de bestreden sententie wordt overwogen aangaande een aantal ambtelijke verrichtingen van requirant, welke de Nederlandsche bevolking ten goede zouden zijn gekomen, niet tot het bewijs van het telastegelegde heeft medegewerkt, gelijk in onderdeel 3 van het middel wordt aangenomen, maar neerkomt op een waardeering van het Hof, waarop voor zooveel noodig hieronder bij de behandeling van middel 17 zal worden teruggekomen;

dat eindelijk het gedeelte uit de 36ste overweging van de bestreden sententie, waartegen in onderdeel 4 van het middel wordt opgekomen, slechts een in cassatie onaantastbare gevolgtrekking uit de politiek van den bezetter vormt tegen de algemeene bekendheid waarvan onderdeel 5 van het middel vruchteloos is gericht; dat dit middel dus niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van middel 15 onderdeel 1:

dat dit onderdeel het lot van het voorgaande middel moet deelen, omdat het Hof — gegeven zijn beslissingen, waartegen requirant met onderdeelen 1 en 2 van middel 14 vruchteloos is opgekomen — daaruit de gewraakte gevolgtrekkingen heeft kunnen maken en de vraag, of het zulks terecht heeft gedaan, in cassatie niet kan worden onderzocht;

O. ten aanzien van middelen 4 en 5, die te zamen kunnen worden behandeld;

dat het Hof de in de telastelegging en bewezenverklaring voorkomende uitdrukkingen „Secretaris-Generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Justitie” en College der Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen in zuiver feitlijken zin heeft kunnen opvatten, welke uitlegging als met de woorden niet overeenigbaar in cassatie moet worden geëerbiedigd;

dat het Hof zodoende ook niet in strijd is gekomen met eenig wettelijk voorschrift voor wat betreft de hoedanigheid van (waarnemend) Hoofd van het Departement van Justitie, omdat — al moge die titel gedurende korten tijd na den aanvang van de bezetting door de Secretarissen-Generaal zelf en door Nederlandsche autoriteiten zijn gebezigd — een grondslag daarvoor in eenige wet of besluit ontbrak;

en voor wat betreft het College der Secretarissen-Generaal,

omdat — daargelaten nog, dat het eenige hier in aanmerking komende besluit, te weten dat van den Ministerraad van 1902 of 1903, waarbij naar de eigen voorstelling

van requirant een college onder dien naam is ingesteld voor de behandeling van onderwerpen van huishoudelijken aard, aan de verschillende Departementen gemeen, in opdracht van dien Raad niet is een naar buiten werkend algemeen verbindend voorschrift — het Hof op juiste gronden, waarmede de Raad zich vereenigt, heeft aangenomen, dat de sinds Mei 1940 gehouden vergaderingen van Secretarissen-Generaal niet onder dat reglement vielen;

dat derhalve ook deze beide middelen vruchteloos zijn voorgesteld;

O. ten aanzien van middel 7:

dat dit middel in zijn onderdeelen opkomt tegen de bewezenverklaring van even zoovele gedeelten van de telastelegging, telkens berustende op a. een of meer aanhalingen uit de notulen van de vergaderingen der Secretarissen-Generaal, ontleend aan een rapport van getuige Eusman zich noemende van Rossen, b. een verklaring van genoemde getuige, dat zij den tekst van verschillende schrifturen, waaronder bedoelde notulen, voor zoover deze geheel of gedeeltelijk in het rapport zijn opgenomen, woordelijk heeft gecopieërd, en c. een opgave van requirant, waarin hij het desbetreffende gedeelte van de telastelegging geheel of gedeeltelijk als juist erkent;

dat het Hof uit deze bewijsmiddelen het bewijs van de bedoelde gedeelten der telastelegging heeft kunnen afleiden en de vraag, of het zulks terecht heeft gedaan, in cassatie niet kan worden onderzocht;

dat het rapport van getuige Eusman weliswaar behoort tot de „andere geschriften”, genoemd in het eerste lid van art. 344 Sv. onder 5°. en dus op zich zelf niet als wettig bewijsmiddel kan gelden, doch dat het Hof zich door de verklaring van de samensteller als getuige voldoende licht over de herkomst en de totstandkoming van dat geschrift heeft weten te verschaffen;

dat de tegenwerping van requirant, als zouden de notulen van het College van Secretarissen-Generaal in den eersten tijd na zijn optreden niet door hem zijn gecontroleerd en geen vertrouwen verdienen, hem niet kan baten, omdat de vraag, of die langs middelijken weg ter kennis van het Hof gebrachte notulen voldoende vertrouwen verdienen, opdat daarop kon worden recht gedaan, stond ter uitsluitende beoordeling van den feitelijken rechter;

dat bij de toelichting van onderdeel 1 van het middel in het bijzonder nog wordt opgekomen tegen de omschrijving van het door de Deutsche autoriteiten geopperde plan, in de bewezenverklaring genoemd onder 1°, als strekkende om de Nederlandsche marechaussee achter het Deutsche front tegen Rusland politiedienst te laten doen, doch ten onrechte;

dat het Hof toch de telastelegging en de opgave van requirant ter terechtzitting kennelijk in dien zin heeft opgevat — en heeft kunnen opvatten — dat het Korps (Koninklijke) Marechaussee, vertegenwoordigd door een groep vrijwilligers, op de aange-

geven wijze in den strijd van den vijand tegen Rusland zou worden betrokken;

O. ten aanzien van middel 8:

dat het middel feitelijken grondslag mist, omdat de bewezenverklaring zich niet inlaat met de vraag, of het initiatief tot het voorstel tot evacuatie van Mr. Donner na zijn ontslag als raadsheer in den Hoogen Raad van requirant dan wel van de Deutsche autoriteiten is uitgegaan;

dat op dit punt voor zooveel nodig hieronder bij de behandeling van middel 17 zal worden teruggekomen;

O. ten aanzien van middel 9:

dat dit middel ongegrond is op overeenkomstige gronden als middel 7;

dat voor zoover requirant daarbij opkomt tegen het als bewijs bezigen van de mededeeling van getuige Eusman in haar bovengenoemd rapport, dat requirant „zijn misnoegen (heeft) uitgesproken” wegens het achterwege blijven van een Nieuwjaarswensch van het College van Secretarissen-Generaal voor den Rijkscommissaris, hij uit het oog verliest vooreerst, dat de eisch van eigen waarneming of ondervinding, gesteld in art. 342 Sv. aan getuigeverklaringen en in het eerste lid van art. 344 van dat Wetboek onder 2°. onder meer aan processen-verbaal, voor de andere geschriften, te laatstgenoemden plaatse vermeld onder 5°, niet geldt, en voorts, dat de uitdrukking „uitspreken van misnoegen” is een samenvatting in de eigen woorden van de samensteller van den zakelijken inhoud van de daarop volgende opmerkingen van requirant in een vergadering van meergenoemd College, zonder zelfstandige beteekenis;

O. ten aanzien van middel 12:

dat de weerlegging van het door requirant en zijn raadsman gedane beroep op overmacht in den zin van art. 40 Sr. ten opzichte van de instelling van de z.g.n. vrederechtspraak is te vinden in de 32ste overweging van de bestreden sententie en die van het overeenkomstige verweer ten opzichte van het verlenen van medewerking aan de executie van Nederlandsche strafvonnissen in het kamp te Ommen aldaar voorkomt in de 34ste overweging;

dat ten slotte het beroep van requirant op de „Aanwijzingen” betreffende de houding, aan te nemen door de openbare bestuursorganen en hun personeel in geval van een vijandelijken inval, vastgesteld door den Raad van Ministers in Mei 1937, door het Hof kennelijk begrepen is geacht onder zijn algemeenen rechtvaardigingsgrond, dat het aanvaarden en vervullen van zijn functie, naar de wijze van het door hem gevolgde beleid, rechtmatig en plichtmatig was omdat zij geschieden met het oogmerk land en volk te behoeden voor de ramp van anarchie, zoodat de gronden, waarop ook dit verweer is verworpen, zijn te vinden in de 36ste overweging van de bestreden sententie;

dat dit middel derhalve feitelijken grondslag mist;

O. ten aanzien van middel 10:

dat het eerste onderdeel van dit middel

zich vruchteloos richt tegen de als volgt luidende 35ste overweging van de bestreden sententie: „dat door verdachte evenwel geen enkel bewijs is bijgebracht voor het bestaan van zulk een Duitsch voornemen te weten tot instelling van een geheel of meerendeels uit Duitsche rechters bestaand college, belast met strafrechtspraak” noch aannemelijk is gemaakt dat verdachte door het uitvaardigen van besluit 156/1941 werkelijk slechts beoogde de instelling van zulk een Duitsch college en repressailles van Nationaal-Socialistische organisaties te voorkomen, dat bovendien het pretenselijk door verdachte gevreesde gevaar betrof rechtsbelangen van aanzienlijk lagere orde, dan die welke werden geschonden door de instelling van een Nederlandsche rechtspraak, welke aan de Nationaal-Socialistische politiek werd dienstbaar gemaakt;”

dat immers deze gronden — welke, voor zoover zij van feitelijk aard zijn, voor de verantwoordelijkheid van het Hof blijven — de verwerping van het op dit punt door en namens requirant gedane beroep op overmacht kunnen dragen;

dat het tweede onderdeel van dit middel tevergeefs opkomt tegen de als volgt luidende 34ste overweging van de bestreden sententie: „dat ook dit beroep” te weten op overmacht of noodtoestand ten opzichte van de door requirant verleende medewerking aan de executie van door den Nederlandschen rechter opgelegde straffen in het kamp te Ommen” moet worden verworpen; dat toch door verdachte niet is aangevoerd dat hij op eenigerlei andere wijze (b.v. door bedreiging met ontslagname), dan door toe te geven aan de Duitse wenschen, heeft getracht de door hem pretenselijk aanwezig geachte bedreiging af te wenden, nadat deze was geuit, terwijl verdachte, volgens eigen opgaven ter terechtzitting, de barbaarsheid van het Duitse gevangenisstelsel kende en wist, dat over het gevangenkamp te Ommen slechts Duitse autoriteiten zeggingschap zouden hebben; dat verdachte dus, door te handelen gelijk hij deed, de zekerheid verkoos van een groot aantal Nederlanders over te leveren aan den willekeur van den vijand, en diens barbaarsch gevangenisstelsel, boven de mogelijkheid van de benoeming van een Duitscher tot hoofd van het Nederlandsche gevangeniswezen, een maatregel waarvan de gevolgen uit den aard der zaak niet met eenige zekerheid van te voren waren vast te stellen; dat mitsdien niet gebleken is van een redelijke afweging van het gevaar voor twee rechtsbelangen, welke toegeven aan den Duitschen eisch ten opzichte van het kamp te Ommen zou kunnen rechtvaardigen;”

dat het Hof toch in deze overweging — waarvan het feitelijke gedeelte in cassatie niet kan worden getoetst — wederom voldoende redenen heeft gegeven voor zijn verwerping van het op dit punt door en namens requirant gedane beroep op overmacht;

O. ten aanzien van middel 11:

dat requirant blijkens zijn verweerschrift, aangehecht aan het proces-verbaal der terechtzitting van het Hof, zich ter rechtvaardiging van zijn beleid heeft beroepen op de hierboven genoemde „Aanwijzingen”, die zijn vastgesteld door den Raad van Ministers in Mei 1937 en na Mei 1940 algemeen bekend zijn geworden;

dat dit geschrift, voor zooveel thans van belang, instructies van algemeenen aard aan de ambtenaren inhoudt betreffende de door hen aan te nemen houding in geval van een vijandelijken inval;

dat deze instructies gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa niet zijn herroepen, doch integendeel is een van de Nederlandsche Regeering te Londen afkomstig, in tien punten vervat en in Mei 1943 door middel van de radio openbaar gemaakt Commentaar uitdrukkelijk zijn gehandhaafd en uitgebreid;

dat de wijze waarop deze instructies zijn tot stand gekomen, mede brengt dat de aldus vastgestelde regelen met behoedzaamheid moeten worden gehanteerd;

dat nu het Hof in de 36ste overweging van de bestreden sententie op gronden, deels van feitelijk aard en overigens ontleend aan feiten en omstandigheden van algemeene bekendheid, heeft aangenomen, dat de wijze, waarop requirant zijn ambt heeft vervuld, een nationaal-socialistisch en Duitschgezind stempel heeft gedragen en dat daardoor het Duitse civiele bestuur hier te lande, dat mede aan de belangen van de Duitse oorlogvoering was dienstbaar gemaakt, den bezetter werd vergemakkelijkt;

dat hierin mede ligt opgesloten de verwerping van het verweer, dat requirant getracht heeft aan de meergenoemde Aanwijzingen te ontleenen; omdat deze aanwijzingen in ieder geval niet kunnen wettigen een ambtsvoering als ten laste van requirant is bewezen verklaard;

dat dit middel derhalve niet tot cassatie kan leiden;

dat met het beroep van requirant op ambtelijke verrichtingen, welke de Nederlandsche bevolking zouden zijn ten goede gekomen, voor zooveel noodig rekening zal worden gehouden bij de behandeling van middel 17 gelijk gezegd bij de behandeling van middel 14;

O. ten aanzien van middelen 13, 15, onderdeel 2, en 16, die te zamen kunnen worden behandeld;

dat de bewijsvoering in de bestreden sententie wordt afgesloten door den aldus luidenden aanhef van de 23ste overweging; „dat verdachte en zijn raadsman en wel in den breede betoogd hebben, dat deze feiten uitingen waren van een geheel ander streven, doch dit niet wegneemt, dat zij in wezen bovenbedoelde „te weten nationaal-socialistische en Duitschgezinde” strekking hadden, terwijl de oogmerken, welke verdachte beweert bij deze handelingen voor oogen gehad te hebben, van ieder bewijs zijn ontbloomt;”

dat al hetgeen daarop in de 23ste tot en

met de 26ste overwegingen volgt, door het Hof is beschouwd als mede kenschetsend voor den geest van het door requirant gevoerde beleid en ook blijkens de inkleding van dit deel van de sententie slechts inhoudt overwegingen ten overvloede, waarop de in de 37ste overweging uitgesproken bewezenverklaring niet berust, zoodat daartegen niet met vrucht in cassatie kan worden opgekomen;

dat dit met name ook geldt voor hetgeen requirant in middel 13 noemt een beroep op overmacht, zijnde ten deze geen sprake geweest van een beroep op het bepaalde in art. 40 Sr., maar alleen van een aantasting van de bewijskracht van bepaalde feiten, die zou moeten worden onderzocht, indien deze feiten hadden medegewerkt tot het bewijs, dat requirant het hem te laste gelegde heeft begaan;

dat uit het vorenoverwogene de ongegrondheid van de drie bovengenoemde middelen volgt;

dat aan te nemen valt, dat de hier bedoelde ten overvloede gegeven overwegingen hebben medegewerkt tot 's Hof's beslissing over de strafoplegging zoodat daarop voor zooveel noodig bij de behandeling van middel 17 zal worden teruggekomen;

O. ten aanzien van middel 3:

dat het Hof in de 17de en 18de overweging van de bestreden sententie ten aanzien van het in dit middel behandelde punt heeft overwogen: „dat verdacht raadsman ter terechtzitting in de eerste plaats heeft aangevoerd: dat artikel 102 Sr. voor de strafbaarheid van den dader niet alleen zoude eischen diens opzet, doch ook zijn oogmerk om den vijand hulp te verleen; dat echter uit de parlementaire geschiedenis van de totstandkoming van het W. v. S.r. het tegendeel blijkt; dat toch in het oorspronkelijk ontwerp het door verdacht raadsman bedoelde oogmerk als eisch voor de strafbaarheid in de bepaling was opgekomen, doch na de hierover gevoerde parlementaire discussies de tegenwoordige redactie van artikel 102 is aanvaard, en uit de gevoerde discussies volgt, dat daarbij de bedoeling voorzat, dat alleen reeds de wetenschap aan den vijand hulp te verleen, ook zonder een daartoe strekkend oogmerk, voor de strafbaarheid zoude volstaan;”

dat de Raad deze overwegingen overneemt en tot de zijne maakt — waarbij hij in het bijzonder nog wijst op het bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer gestelde voorbeeld van een boer, die uit eigen belang een onderwaterzetting verijdelt, welk feit ook volgens Minister Modderman onder art. 102 Sr. zou vallen (Smidt II, 2de druk blz. 289) — zoodat ook dit middel faalt;

O. ten aanzien van middel 17, betreffende de opgelegde straf;

dat de Raad, zonder hier afzonderlijk stil te staan bij al de gedragingen van requirant welke te zamen de zwaarte van de aan hem op te leggen straf moeten bepalen, slechts de navolgende algemeene overwegingen hier-

aan wil wijden;

dat in de bezettingsjaren, waarin het rechtsgevoel van het Nederlandsche volk in zoo hooge mate werd beproefd, de hoogste Nederlandsche gezagsdrager in het bijzonder van het Departement van Justitie een zware verantwoordelijkheid droeg, daar, zoowel bij de goede Nederlanders als bij hen die dat niet waren, zijn gedragingen, als uitingen van iemand, die krachtens zijn ambt in de eerste plaats geroepen was het recht te dienen en te handhaven, bij uitstek de aandacht hadden;

dat daarbij niet, zooals bij de door requirant gevoerde verdediging over het hoofd wordt gezien, het door hem aanvaarden van zijn ambt aan hem wordt verweten, maar wel de wijze, waarop hij dit heeft uitgeoefend, zooals in de sententie van het Hof in den breede naar voren is gebracht;

dat nu deze ambtsuitoefening onder meer werd gekenmerkt door een gemis aan besef voor de hoogste geestelijke belangen en inzichten omtrent recht, welke de overgrote meerderheid van het Nederlandsche volk bleef behouden, doch waarin dit volk, in het optreden naar buiten van requirant, niet slechts geen steun, maar zelfs een ave-rechtsch voorbeeld vond;

dat het Nederlandsche volk onder de Duit-sche overheersching, meer nog dan aan materiele voorzieningen, behoefte had aan rug-gesteun en vertrouwen in zijn leiders, en requirant, ondanks de positie waarin hij zich liet brengen en de gaven waarover hij beschikte, dit vertrouwen ten zeerste heeft beschaamd, en aldus, inplaats van een goedwillenden ruggesteun te geven, hen in den rug heeft aangevallen;

dat zijn bemoeiingen om de Nederlandsche marechaussee diensten te laten verrichten achter het front tegen Rusland, zijn houding in het College van Secretarissen-Generaal van de verschillende Departementen betreffende de inbeslagneming van het vermogen van het Huis van Oranje, de Jodenvervolg-ing en den nieuwwjaarswensch aan den Duit-schen Rijkscommissaris, zijn toespraken tegenover hooge Duitse autoriteiten, zijn brochure over het Landoorlogsreglement, als-ook nog verschillende andere in 's Hof's sententie ten overvloede aangehaalde gedragin-gen van requirant, evenzoo vele bewijzen zijn dat hij, de vaderlandsehe gevoelens in zijn naaste omgeving — en, in de gevallen waarin hij uiteraard wist dat zijn optreden in den meest ruimen kring openbaar zou worden, ook bij het geheele volk — trachtte te ondermijnen in plaats van deze te schragen;

dat de Raad daarbij niet over het hoofd ziet dat requirant zich in sommige gevallen min of meer in een — overigens voor hem voorzienbare — dwangpositie bevond, zooals bijvoorbeeld in de quaestie van het ontslag van Mr. Donner, doch deze omstandigheid den requirant er nog te meer toe had moeten brengen buiten zoodanige dwangpositie zich van alle onvaderlandsche daden te onthou-den, hetgeen hij niet deed;

dat de Raad aan de omstandigheid, dat requirant reeds in Mei 1942 persoonlijk de wetenschap verkreeg, dat de Deutsche machthebbers na een eindoverwinning slechts de annexatie van Nederland beoogden, en desondanks zijn beleid bleef voeren en zijn eigen partij, de N.S.B., daarvan onkundig liet, niet die betekenis hecht, welke het Hof daaraan blijkbaar heeft toegekend, mede gelet op de uiteenzetting welke requirant te dezer zake in zijn schriftuur van Cassatie en in zijn verklaring ter zitting van den Raad heeft gegeven, welke de Raad in zooverre aanvaardt, dat mededeeling van deze wetenschap door requirant aan derden waarschijnlijk geen wezenlijke verandering in de algemeene gedragslijn van de N.S.B. zou hebben gebracht;

dat de Raad ten gunste van requirant doet wegen zijn goede ambtelijke diensten, vóór den oorlog bewezen, datgene wat hij aan het Departement van Justitie, in de oorlogsjaren, naast het strafbare, in het algemeen technisch goed en correct en zelfs in verschillende gevallen ook in het belang van het Nederlandsche volk heeft tot stand gebracht, alsook de omstandigheid, dat materieele baat-zucht hem kennelijk vreemd is geweest;

dat een en ander den Raad gronden geeft aan requirant niet de zwaarste straf, doch een gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren op te leggen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 529.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 10 Sept. 1946. (Mrs. Wijers, Eras, Jacobs, Kols. Bueninck en Mathon).

Daags na Dollen Dinsdag aangifte doen bij de Duitschers, dat twee jongelieden („terroristen”) betrokken waren bij de ontvoering van landwachters door de ondergrondse. Gevolg: arrestatie van beide jongelieden, waarvan er een werd doodgeschoten, de ander zwaar lichamelijk letsel bekam. Uitvoerige strafmotivering.

(B.B.S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen 1. Huiberdina van Boxstaele, dienstbode, wonende te Waalwijk, in voorloopige hechtenis in het kamp „Ave Maria” te Tilburg; 2. Johanna Pieterella Leijtens, zonder beroep, wonende te Waalwijk, in voorloopige hechtenis in het kamp „Ave Maria” te Tilburg.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard:

de verdachter onder 1 (van Boxstaele):

Op 6 September 1944 heb ik te Waalwijk, terwijl ik mij bevond in gezelschap van mijn tante van Gijzel, de medeverdachte, aan een officier van de SS gevraagd of hij niet kon zorgen, dat mijn verloofde Hendrix, en de man van mijn medeverdachte, van Gijzel, die tot de landwacht hadden behoord en daags te voren waren opgehaald en weggevoerd, weer terug zouden komen. Mijn medeverdachte zeide hem, dat de ondergrondse dat gedaan had. Met dien officier en een aantal manschappen zijn wij gegaan naar de woning van de weduwe Hoffmans aan de Grootestraat No. 349 te Waalwijk. Daar zijn door de soldaten twee jongens naar buiten gebracht, die naar het raadhuisplein vervoerd zijn. Mijn medeverdachte en ik liepen daarbij mede. Die jongens hebben toen gedurende geruimen tijd op het raadhuisplein gestaan. Ook mijn medeverdachte en ik hebben, met een korte onderbreking, op dat plein vertoefd, totdat de jongens naar achter het raadhuis zijn gevoerd en daar, zooals ik nadien hoorde, waren neergeschoten. Ik begreep, dat ik door te handelen als voormeld de in het pand Grootestraat 349 wonende jongens Hoffmans aan maatregelen van de zijde van de Deutsche bezettende macht blootstelde.

de verdachte onder 2 (Leijtens):

Op 6 September 1944 heb ik te Waalwijk, terwijl ik mij bevond in gezelschap van mijn nicht van Boxstaele, de medeverdachte, mij gewend tot een Duitsch officier van de S.S. Op mijn verzoek heeft toen mijn medeverdachte, die Duitsch kende, aan dien officier medegedeeld, dat haar verloofde, genaamd Hendrix, en mijn man, genaamd van Gijzel, die tot de landwacht behoorden, door de ondergrondse waren opgepakt en weggevoerd, en dat jongens van Hoffmans uit de Grootestraat daaraan hadden meegedaan. Die officier is toen met een aantal manschappen op onze aanwijzing meegegaan naar de woning van Vincent Hoffmans en Joop Hoffmans aan de Grootestraat No. 349 te Waalwijk, welke woning wij hem aanduidden. Kort daarop hebben bedoelde manschappen de mij bekende Vincent Hoffmans en Joop Hoffmans uit dat huis naar buiten gebracht en vervoerd naar het raadhuisplein, waar zij geruimen tijd hebben gestaan onder bewaking van Deutsche militairen. Uiteindelijk zijn zij gebracht achter het raadhuis en even later hoorde ik verschillende schoten. Er was mij door den bedoelden Duitschen officier gezegd, dat als van Gijzel en Hendrix niet terugkwamen, die jongens zouden worden doodgeschoten. Mijn medeverdachte en ik zijn met de soldaten meegelopen van het huis van Hoffmans naar het raadhuisplein en zijn, met een korte onderbreking, op dat raadhuisplein gebleven tot na de executie.

Ik begreep, dat ik door te handelen als voormeld de in het pand Grootestraat 349 wonende jongens Hoffmans aan maatregelen van de zijde van de Deutsche bezettende macht blootstelde;

De getuigen:

Maria Cornelia Henriette Alphonse Hoffmans:

Op 6 September 1944 bevond ik mij ten huize van mijne moeder, de weduwe Hoffmans-Zijlmans aan de Grootestraat No. 349 te Waalwijk. Ik zag toen aankomen een aantal militairen van de S.S. vergezeld van de beide verdachten. Nadat de deur was geopend vroeg een dier militairen of mijn broer thuis was, waarop ik antwoordde, dat ik dat niet wist. Een van de verdachten riep toen: „Ze zijn wel thuis, want een hangt er boven uit het raam.” Even later kwamen S.S.-mannen van boven met mijn broers Vincent en Joachim Maria, die Joop genoemd werd. Zij hebben die broers toen weggevoerd. De beide verdachten liepen met den stoet mee. Later op den dag hoorde ik, dat mijn broers gefusilleerd waren, dat Joop dood was en dat Vincent zwaar gewond was, doch had kunnen ontsnappen.

Ik heb daags daarna het lijk van Joop gezien. Na eenige dagen is hij begraven. Vincent is naar den Bosch vervoerd, waar hij gedurende drie maanden in het ziekenhuis verpleegd is. Later is hij voor verder herstel naar Zwitserland gegaan.

Vincent Hoffmans:

Op 6 September 1944 bevond ik mij te omstreeks 11 uur in den voormiddag met mijn broer Joop in een der bovenkamers van onze woning. Ik keek uit het raam naar buiten en zag toen een aantal soldaten van de Nederlandsche S.S. met een Duitschen commandant aankomen in gezelschap van de beide verdachten. Zij hielden voor onze woning halt. Op een gegeven oogenblik zag ik de verdachte Leijtens naar boven wijzen. Kort daarop kwamen soldaten de kamer, waarin ik mij bevond, binnen; zij namen mijn broer Joop en mij mede. Uit hetgeen gezegd werd bleek mij, dat wij werden opgehaald in verband met de verdwijning van de landwachters van Gijzel en Hendrix, den man en den verloofde van onderscheidenlijk de verdachten Leijtens en van Boxstaele. Wij zijn toen naar het raadhuisplein gebracht, waar wij gedurende ongeveer 2½ uur gestaan hebben. Ons werd medegedeeld, dat wij zouden worden doodgeschoten als van Gijzel en Hendrix niet terugkwamen. Ik ben nog met toestemming van de Duitschers weggeweest om te trachten te achterhalen waar zij zich bevonden en hunne vrijlating te bewerken, doch zonder resultaat.

Te omstreeks half twee zijn wij achter het raadhuis gebracht. Van wat daar gebeurd is herinner ik mij niets.

Gedurende den tijd, dat wij op het raadhuisplein ons oordeel en onze terechtstelling stonden af te wachten, vertoefden daar ook vrijwel voortdurend de beide verdachten, die druk met de daar aanwezige militairen praatten.

Ik ben na deze geschiedenis gedurende ongeveer drie maanden verpleegd in het ziekenhuis te 's-Hertogenbosch. Ik had toen een schot door een long en een door mijn arm. Ik ben nog steeds niet geheel hersteld

van den zenuwshok, die van deze gebeurtenissen het gevolg was.

Derksen:

Op 6 September 1944 ben ik Waalwijk binnengekomen in gezelschap van mijn commandant Maasz, een Duitsch officier, die het bevel had over de daar aanwezige S.S.-troepen. Maasz is toen aangesproken door twee vrouwen, die zijn hulp inriepen. Zij vertelden, dat haar mannen waren vastgenomen door de ondergrondsche en nog niet terug waren. Zij deden beide het woord; ik ben daarbij nog als tolk opgetreden, daar een harer geen Duitsch sprak.

Later op den dag heb ik drie mannen op het raadhuisplein te Waalwijk zien staan, een oudere man en twee jongere. Op een gegeven oogenblik werden zij gebracht achter het raadhuis en daar tegen den muur opgesteld. Ik kreeg opdracht van Maasz om met nog een ander, den getuige van Meegen, deze personen met een machinepistool neer te schieten. Ik heb toen aldus op hen een aantal schoten gelost en ook van Meegen heeft dat gedaan. Daarna lagen die drie personen ter aarde;

O. dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd en waarbij de verklaring van elk der verdachten slechts is gebruikt ten opzichte van haar, die ze aflegde, opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bewezen is, dat de verdachten op 6 September 1944 te Waalwijk opzettelijk, gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Nederland tegen Deutschland, zich te zamen en in vereeniging, hebben begeven naar en hebben gewend tot een of meer leden der Deutsche bezettende macht, en alstoen aldaar te zamen en in vereeniging hebben medegedeeld, dat de verloofde van verdachte van Boxstaele, van name Hendrix, en de echtgenoot van verdachte Leytens, van name van Gijzel, beiden lid van de Landwacht, door de zoogenaamde „ondergrondsche” waren opgehaald en van hun vrijheid waren beroofd, en verder dat de jongens van Hoffmans uit de Grootestraat te Waalwijk er meer van zouden weten en vervolgens te zamen en in vereeniging, met leden der Deutsche bezettende macht, zijn medegegaan en, tezamen en in vereeniging, de woning van Vincent Hoffmans en Joop Hoffmans, Grootestraat no. 349 te Waalwijk, heben aangewezen, en aldus door bovengenoemde wijze van handelen:

opzettelijk genoemde Vincent Hoffmans en Joop Hoffmans hebben blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht met het gevolg, dat beiden werden gearresteerd, Joop Hoffmans werd doodgeschoten en Vincent Hoffmans zwaar lichamelijk letsel bekam;

O. dat namens de verdachte onder 2 is aangevoerd, dat leden van de „ondergrond-sche”, aan wie bekend was gemaakt, dat burgemeester Moonen en de jongens Hoffmans zouden worden doodgeschoten indien niet spoedig de gevangengenomen land-wachters van Gijzel en Hendrix werden vrij-gelaten, hebben nagelaten tijdig voor die vrijlating te zorgen, zulks met het betoog, dat deze nalatigheid van de „ondergrond-sche” oorzaak is, dat de terechtstelling, waarmee de Duitschers dreigden, is door-gegaan, en die terechtstelling ook voor wat de jongens Hoffmans betreft daarom niet kan worden geacht gevolgd te zijn van het optreden van de verdachten;

dat echter het bewezenverklaarde optre-den van de verdachten heeft tengevolge gehad, dat de jongens Hoffmans door de Duitschers mede aansprakelijk werden ge-steld voor het wegvoeren van de genoemde landwachters en deswege zijn terechtge-steld, en dit oorzakelijk verband niet ver-broken wordt doordat de mogelijkheid be-staan heeft, dat door andere gebeurtenissen dit gevolg zou worden voorkomen;

O. dat het bewezen verklaarde oplevert:

1. Gedurende den tijd van den huidige-n oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maat-regel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht be-doeld, terwijl dit feit den dood heeft tengevolge gehad;

2. Gedurende den tijd van den huidige-n oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maat-regel door of vanwege den vijand, diens hel-pers of een persoon, als in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht bedoeld, terwijl dit feit zwaar lichamelijk letsel heeft tengevolge gehad;

strafbaar krachtens art. 26 van het Be-sluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat de verdachten deswege strafbaar zijn, nu niet is gebleken van eenige omstan-digheid, die de strafbaarheid van de feiten of van de verdachten zou opheffen;

O. voor wat de straf betreft, dat het Hof na te melden straffen in overeenstemming acht met den ernst van de ten laste van de verdachten bewezenverklaarde feiten, met de hieronder te bespreken omstandigheden, waaronder zij zijn gepleegd en met de per-soon en de persoonlijke omstandigheden van de verdachten, zooals een en ander ter terechtzitting is gebleken;

O. dat daarbij voor wat betreft de ver-dachte onder 2 (Leytens) in het bijzonder in aanmerking is genomen:

dat zij, zooals ook op grond van de fa-milierelatie tusschen de verdachten (tante en nicht) en van haar leeftijd aannemelijk is, blijkens het ter terechtzitting verklaarde de leiding had bij het in de bewezenverkla-ring omschreven optreden van de verdach-ten;

dat zij ter terechtzitting verklaarde:

dat zij op 5 September is tegenwoordig geweest bij de arrestatie van haar man, dat die arrestatie geschiedde door drie perso-nen, waarvan er twee haar onbekend waren en een was Frans Hoffmans, neef van Vin-cent en Joop;

dat haar niets bekend was, waaruit zij zou kunnen afleiden, dat Vincent en Joop, die zij goed kende en die vlak bij haar woonden, iets met het wegvoeren van haar man te maken hadden;

dat zij uit mededeelingen van den Duit-schen commandant wist, dat burgemeester Moonen en Joop en Vincent Hoffmans zou-den worden doodgeschoten als haar man en Hendrix niet tijdig werden vrijgelaten;

dat zij geen pogingen heeft gedaan om de terechtstelling van Joop en Vincent Hoff-mans te voorkomen;

dat zij, op een korte onderbreking na, voortdurend is aanwezig geweest op het Raadhuisplein toen burgemeester Moonen en de beide jongens Hoffmans daar hun oordeel en terechtzitting stonden af te wachten;

dat zij zich gedurende dien tijd met de daar aanwezige S.S.-soldaten en officieren heeft onderhouden;

O. dat volgens de verklaring van meer-dere in het vooronderzoek gehoorde getui-gen deze verdachte toen druk praatte en lachte en aldus blijk gaf plezier in het ge-val te hebben;

O. dat mogelijk de verdachte niet van den aanvang af begrepen heeft, dat haar optreden tot zoo ernstige gevolgen voor de jongens Hoffmans zoude leiden, doch zij wel moet hebben begrepen, dat zij, door die jongens in dien tijd (daags na Dolle Dins-dag) bij de Duitschers aan te geven als te zijn betrokken bij „terreurdaden” van de ondergrondsche, hen blootstelde aan zeer ernstige represaillemaatregelen van de zijde van de Duitschers;

O. dat zij voorts door haar verder optre-den, haar werkeloos toezien en toelaten dat de door haar ontketende actie leidde tot de terechtstelling van de door haar aangewe-zen slachtoffers, in groote mate mede schuldig staat aan den dood van een hunner en aan de wellicht nimmer geheel te genezen zware mishandeling van den ander, die slechts als door een wonder aan den dood ontsnapte;

O. dat eenige verzachting van de schuld van de verdachte alleen kan worden gezien in de omstandigheid, dat zij vocht voor vrij-lating van haar ontvoerden man;

O. voor wat de verdachte onder 1 (van Boxstaele) betreft,

dat het Hof ook hare schuld groot acht, waar ook zij moet hebben begrepen, dat den mede door haar toedoen aangewezen en opgehaalden slachtoffers ernstig leed van de zijde van den Duitschen vijand te wach-ten stond en ook haar gedrag weerzinwek-kend was, daar ook zij zich op het Raad-huisplein is blijven onderhouden met de Duitsche militairen terwijl die slachtoffers

daar stonden;

dat echter niet gebleken is, dat haar bekend is, dat zij zouden worden terechtgesteld;

dat op bovenaangegeven gronden aanneemelijk is, dat zij door woord en voorbeeld van de medeverdachte tot medewerking aan het te haren laste bewezenverklaarde is gebracht;

dat voorts mag worden in aanmerking genomen, dat deze verdachte nog vrij jeugdig was en op het punt stond te trouwen met Hendrix, van wien zij zwanger was, zoodat wel sterke drijfveeren er haar toe brachten om, zij het op zeer verwerpelijke wijze, te trachten de vrijlating van Hendrix te bewerken;

O. dat deze verdachte is van Belgische nationaliteit zoodat ontzetting van kiesrecht te haren aanzien niet kan plaats hebben; enz.

Rechdoende:

Verklaart de verdachten schuldig aan de hierboven bewezenverklaarde en gequalificeerde misdrijven en deswege strafbaar;

Veroordeelt de verdachte onder 1 tot een gevangenisstraf van twaalf jaren, met bepaling, dat de tijd, door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie sedert 21 Juni 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der haar opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Veroordeelt de verdachte onder 2 tot een gevangenisstraf van twintig jaren, met bepaling, dat de tijd door de veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie sedert 17 Mei 1945 in bewaring doorgebracht bij de uitvoering der haar opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Ontzet deze veroordeelden van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

Spreekt de verdachten vrij van hetgeen haar meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Verleent der veroordeelden verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 530.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 October 1946. (Profs. Mrs. Duyfjes, Kollewijn, Jhr. Mr. Calkoen).

De Raad doet de overeenkomst van levensverzekering herleven, ook nu in dit geval de polis door de verzekerde zelf bij Lippmann Rosenthal en Co is ingeleverd. Verzekerde heeft daarbij gehandeld onder de gegronde vrees voor represaille-maatregelen van den bezetter ingeval van ontdekking, welke ontdekking uit de administratie van de gerequesteerde Maatschappij ieder oogenblik aan het licht kon ko-

men, hetgeen voor den verzekerde tot deportatie met het daaraan verbonden levensgevaar zou hebben geleid.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer artt. 23 en vlg., 33, E 100).

Judith Presser, wed. van J. Koker, requestrant, Gem. Mr. J. H. van Wijk;

tegen:

Nationale Levensverzekerings-Bank N.V., gerequesteerde; Gem. Mr. G. J. Lycklama à Nyeholt; Lippmann, Rosenthal & Co., gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request van 12 Maart 1946 van Judith Presser, weduwe van Jesaja Koker, wonende te Amsterdam, woonplaats kiezende te Haarlem bij den advocaat en procureur Mr. J. H. van Wijk, zoodat dat request ter zitting van 26 September 1946 is gewijzigd door den aldaar voor haar als gemachtigde optredende advocaat en procureur Mr. H. Sanders, waarbij wordt verzocht dat de Raad doende herleven de voor haar uit de polis 371395 ontstane rechtsbetrekking tot gedaagde de Nationale Levensverzekerings-Bank N.V. te Rotterdam — hierin verder aan te duiden als de Nationale — deze zal veroordeelen om aan haar te betalen:

1. f 7500, te verminderen met de hoofdsom der leening ad f 2000 plus de daarop verschuldigde achterstallige rente ad 5 % 's jaars, van 1 September 1942 tot den dag van het overlijden, zijnde 5 Februari 1945, of f 243.01, zoodat ten gunste van eischeres resteert f 5256.99;

2. Rente ad 3½ % 's jaars over dit bedrag van de dag van het overlijden af tot aan de voldoening.

3. f 750 per jaar van 5 Februari 1945 af in de termijn in de polis genoemd. Waartegenover eischeres aan gedaagde heeft te betalen de twee op resp 1 Maart 1943 en 1 Maart 1944 verschuldigde premiën, elk groot f 233.74 met de rente over deze bedragen ad 3½ % van de vervaldag af tot aan den dag, waarop gedaagde aan de veroordeeling voldoet, waarbij zij dan deze premiën met de rente op het volgens 1 en 2 verschuldigde in mindering kan brengen, terwijl eischeres voorts bereid is aan Lippmann, Rosenthal & Co. te bevestigen, dat het bedrag van den afkoop ad f 973.57 ten onrechte is gecrediteerd op de rekening van Jesaja Koker en dat in de plaats daarvan Lippmann, Rosenthal & Co. dit bedrag heeft goed te schrijven aan gedaagde;

Nog gelezen het antwoord van de Nationale Verzekerings-Bank, gedateerd Augustus 1946, domicile kiezende te Rotterdam, bij haar gemachtigde den procureur Mr. G. J. Lycklama à Nyeholt en dat van de beheerders-vereffenaars van Lippmann, Rosenthal & Co. van 5 Augustus 1946, ter zitting tegenwoordig door Mr. J. van Andel.

Gehoord partijen;

Gezien de stukken;

O. dat tusschen pp. vaststaat, dat Jesaja Koker op 3 October 1930 blijkens polis no. 371395 een overeenkomst van levensverzekering heeft gesloten met de Nationale tegen een jaarlijksche premie van f 233.14 te betalen gedurende het leven van den verzekerde, doch uiterlijk tot en met 1 Maart 1951, alsmede een som van f 116.57 op 1 Maart 1952, waarbij de Nationale zich verbond bij overlijden van den verzekerde vóór 1 September 1952 uit te betalen f 7500 en bovendien indien het overlijden plaats vond vóór 1 September 1950 van den datum van overlijden tot en met 1 September 1950, een rente van f 750 per jaar te betalen in driemaandelijksche termijnen van $\frac{1}{4}$ van f 750, bij achteraf betaling op 1 Maart, 1 Juni, 1 Sept. en 1 Dec. van elk jaar met dien verstande, dat het bedrag der eerste termijn zal worden berekend over den tijd van den dag van het overlijden tot aan de eerstvolgende vervaldag der rente, welke betalingen zouden moeten geschieden aan de verzoekster, mits deze nog in leven is;

dat de verzekerde J. Koker de polis zelf heeft ingeleverd bij Lippmann, Rosenthal & Co. en zich als Jood in den zin der Verordeningen van den Rijkscommissaris voor het bezette gebied in Nederland heeft aangemeld;

dat daarop Lippmann, Rosenthal & Co. gebruikmakende van het daartoe in de polis gegeven recht de verzekering heeft afgekocht per 30 December 1942, krachtens de haar bij art. 7 der verordening 58/1942 gegeven bevoegdheid;

dat de afkoopwaarde toen bedroeg f 3007 waarop de Nationale in mindering heeft gebracht f 2000 door J. Koker onder verband van de polis geleend van de Nationale tegen 5 % per jaar, zoodat zij aan Lippmann, Rosenthal & Co. betaalde f 1007 op 6 Januari 1943;

O. dat de Nationale meent door deze betaling krachtens art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) te zijn bevrijd, terwijl haar gemachtigde ter 's Raads zitting er den nadruk op heeft gelegd, dat de bezettingsverordening 58/1942, hoe men daarover achteraf moge denken, in elk geval destijds een regeling in het leven riep, waaraan de levensverzekeringsmaatschappijen zich hadden te houden; en dat zij na het teniet gaan van het onderwerpelijke levensverzekeringscontract uiteraard zonder zelve eenige schade te lijden kon en moest voldoen aan den haar overeenkomstig die verordening gestelden eisch tot afkoop dier verzekering;

O. dat deze stellingen voorloopig buiten beschouwing kunnen blijven, omdat de rechtsgeldigheid der gedane betaling uit anderen hoofde in geen geval op het daartoe ingeroepen art. 33 kan steunen;

O. toch, dat voor de toepassing van dit voorschrift in elk geval vereischt is, dat er een schuldenaar zij, die jegens een schuldeischer, al of niet onder voorwaarden, tot betaling gehouden was, klaarblijkelijk volgens de voorschriften van het, afgezien van

onrechtmatige bezettingsmaatregelen, hier te lande geldende recht, terwijl dan verder rekening wordt gehouden met een tijdens de bezetting onder oorlogsomstandigheden ontstane en toen bestaande verplichting, ingevolge welke deze schuldenaar aan een ander dan zijn rechtmatigen schuldeischer heeft betaald;

dat derhalve in deze beslissend is de vraag of de verzekeringmaatschappij krachtens de overeenkomst van verzekering gehouden was tot de betaling van de afkoopsom; dat de bijvoeging: „al of niet onder voorwaarden” niet op een voorwaardelijke verplichting kan wijzen, in welk geval ook de verbintenis onder tijdsbepaling zeker zou zijn genoemd, doch de beteekenis moet hebben van bepaalde condities waaraan voldaan moet zijn, teneinde een eisch tot betaling te wettigen; dat een zoodanige schuldenaar dan volgens het artikel ook door betaling aan een ander dan zijn schuldeischer tegen den regel van het gemeene recht bevrijd kan blijven, ook indien de rechtshandeling waardoor het bezit van de inschuld voor den oorspronkelijken schuldeischer verloren ging, door dezen Raad wordt nietig verklaard;

dat nu de Levensverzekeringmaatschappij in casu — afgezien van de voorschriften van den bezetter — alleen dan gehouden was tot betaling van de afkoopwaarde, indien de verzekeringnemer daartoe het verzoek deed, waarvan ten deze geen sprake is geweest; dat de verplichting eerst ontstaan is door de hooger aangehaalde verordening van den bezetter, toen Lippmann, Rosenthal & Co. zich krachtens het hun daarbij toegekende recht in plaats van den verzekeringnemer met een aanspraak op de afkoopwaarde tot de gerequesteerde Maatschappij richtte;

dat deze alzoo niet was een tot betaling gehouden schuldenaar als bedoeld in art. 33 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zoodat het op dit artikel gedaan beroep niet opgaat;

O. dat thans nog moet worden nagegaan, in hoeverre de bij art. 23 e. v. van dat Besluit gestelde voorwaarden tot rechtsherstel in deze zaak zijn vervuld;

O. te dien aanzien, dat de rechtsbetrekking in kwestie is teniet gegaan tengevolge van een handeling tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een bezettingsmaatregel als bedoeld bij art. 25 onder c, zoodat behoudens blijk van het tegendeel moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het verlangde ingrijpen hier onredelijk zoude zijn;

O. dat de Nationale zich hierbij beroepen heeft op het tusschen partijen vaststaande feit, dat Jesaja Koker bij schrijven van 8 Juli 1942 met eenige andere stukken ook de polis waarover geschil zelf aan Lippmann, Rosenthal & Co. heeft ingeleverd en voorts heeft overgelegd een afschrift van een tot haar gericht schrijven van 14 December 1942, waarbij Lippmann, Rosenthal & Co. de bewuste polis aan haar heeft toegezonden

met verzoek het noodige te verrichten voor den afkoop; waaraan zij heeft toegevoegd, dat een weigering om daaraan en in het algemeen aan de bij de hooger bedoelde bezettingsverordening aan haar opgelegde verplichtingen te voldoen, voor haar zeer bezwaarlijke gevolgen zou hebben gehad o.a. aanstelling door den bezetter van een Verwalter, die uiteraard als zijn eerste werk den verlangden afkoop der joodsche verzekeringen zou hebben tot stand gebracht, zoodat requestrant daarmede toch niet gebaat zou zijn geweest;

O. dat de Nationale bovendien heeft overgelegd een afschrift van een brief van het Bestuur van de Bedrijfsgroep Levensverzekering van 5 April 1946, gericht tot de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, waarvan zij den inhoud als in haar antwoord geïnsereerd wil zien beschouwd, terwijl zij op de daarin aangevoerde gronden een berekening maakt van het bedrag, dat ten hoogste ingeval van rechtsherstel aan den verzekerde zou behooren te worden toegerekend;

O. dat partijen ter zitting ten aanzien van de in dat request ontwikkelde algemeene beschouwingen en de daaraan vastgeknoopte richtlijnen hun onderling afwijkend standpunt hebben toegelicht, doch de Raad van oordeel is, dat, zoolang de bevoegde wetgever voor dit speciale onderwerp geen bindende regelen heeft uitgevaardigd, met een door de belanghebbenden zelf eenzijdig opgestelde regeling geen rekening kan worden gehouden, nog daargelaten dat de ter zitting naar voren gebrachte cijfers, boekhoudkundige gegevens en jaarverslagen de billijkheid der aangegeven richtlijnen zeker niet afdoende hebben gestaafd;

O. dat de Raad, zijn beslissing uiteraard beperkende tot het geval dat daaraan onderworpen is, het wettelijk vermoeden van onredelijkheid waarvan hierboven als gegrond op art. 25 sub e sprake was, door de vaststaande feitelijke omstandigheden niet weerlegd acht;

dat weliswaar de verzekerde in dit geval de polis zelf bij Lippmann, Rosenthal & Co. heeft ingeleverd, maar dat de gemachtigde van requestrante er terecht op gewezen heeft, dat hij daarbij gehandeld heeft onder maar al te gegronde vrees voor represaille-maatregelen van den bezetter ingeval van ontdekking, welke ontdekking hij te meer duchten moest, omdat uit de administratie van de Nationale, die ingevolge opdracht van den bezetter van al hare polishouders een verklaring omtrent hun al- of niet-joodsche ras eischte, en op wier medewerking tegen de anti-joodsche bezettingsmaatregelen hij dan ook niet durfde te rekenen, zijn hoedanigheid als polishouder ieder oogenblik aan het licht kon komen, hetgeen voor hem tot deportatie met het daaraan verbonden levensgevaar zou hebben geleid;

dat de Nationale daartegenover stelt, dat een herstel van de joodsche polishouders slechts tot zekere hoogte zou kunnen worden

toegelaten zonder groote schade voor haar bedrijf, maar dat — in het midden gelaten in hoeverre dit juist is — zij zich niet kan beklagen over herstel van de rechten van een verzekerde, waardoor zij gehouden wordt aan de overeenkomst, die zij destijds met hem heeft aangegaan en die op volkomen onrechtmatige wijze tengevolge der anti-joodsche bezettingsmaatregelen is te niet gegaan;

dat alzoo de herleving der overeenkomst van verzekering behoort te worden toegestaan;

dat dit meebrengt, dat de afkoopsom, welke blijkens het vorenoverwogene onverschuldigd betaald is, uit het credit van de rekening van Jesaja Koker door Lippmann, Rosenthal & Co. zal moeten worden overgebracht in het credit van de Nationale, waartoe eischeres haar medewerking heeft toegezegd en waaraan zij mitsdien gehouden is;

dat overigens tusschen partijen geen geschil bestaat over hetgeen, ingeval van herleving der rechtsbetrekking, door de Nationale behoort te worden voldaan, zoodat het gevorderde in hoofdzaak overeenkomstig den gewijzigden eisch kan worden toegewezen;

O. dat het gewijzigde petitiem gernerlei vordering meer inhoudt tegen Lippmann, Rosenthal & Co., behoudens de evenbedoelde overboekingen, waartegen geen bezwaar is gemaakt, die alzoo aanvankelijk ten onrechte is aangesproken, zoodat de daarmede verbonden kosten ten laste van requestrante moeten komen;

Rechtdoende:

Doet herleven de overeenkomst van levensverzekering tusschen gedaagde, de Nationale Levensverzekering-Bank N.V. te Rotterdam en wijlen Jesaja Koker blijkens polis no. 371395 op 3 October 1930 gesloten; Veroordeelt gedaagde ten profijte van dien om aan eischeres te betalen:

1e. f 7500, te verminderen met de hoofdsom der leening ad f 2000 plus de daarop verschuldigde achterstallige rente ad 5 % 's jaars van 1 September 1942 tot den dag van het overlijden, zijnde 5 Februari 1945, of f 243,01, zoodat ten gunste van eischeres resteert f 5256,99;

2e. Rente ad 3½ % 's jaars over dit bedrag van den dag van het overlijden af tot aan de voldoening;

3e. f 750 per jaar van 5 Februari 1945 af in de termijnen in de polis genoemd;

Verstaat dat eischeres daartegenover aan gedaagde heeft te betalen de twee op respectievelijk 1 Maart 1943 en 1 Maart 1944 verschuldigde premiën, elk groot f 233,14 met de rente over deze bedragen ad 3½ % van den vervaldag af tot aan den dag, waarop gedaagde aan de veroordeeling voldoet, waarbij zij dan deze premiën met de rente op het volgens 1e. en 2e. verschuldigde in mindering kan brengen;

Veroordeelt de Nationale in de kosten van het geding tusschen haar en eischeres, aan de zijde van deze laatste tot heden begroot

op f 200;

Veroordeelt eischeres in de kosten voorzoveel betreft hare aanvankelijk ingestelde vordering tegen Lippmann, Rosenthal & Co., aan de zijde van deze laatste tot heden groot op f 50.

No. 531.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTS-
SPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 4 Juli 1946.
(Prof. Mr. Duyfjes).

Terugvordering van kantoorinventaris door requestant ingesteld tegen bedrijfs-groep, die bij liquidatie van requestant deze kantoorinventaris heeft gekocht, afgeven.

De liquidatie is geschied krachtens besluit van den Secretaris-Generaal van het Departement van Handel enz. opgenomen in Verordeningenblad 1940 No. 206, welk besluit is opgenomen in lijst C van E 93 en dus nog van kracht is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100)
art. 18 E 93, art. 23 en vgl.).

Bond van Kleermakerspatroons in Nederland, requestant, gem. Mr. J. M. Barents,
tegen:

Bedrijfsgroep Textielverwerkende Ambachten, gerequesteerde, gem. Mr. J. P. A. v. d. Oever).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien de stukken;

Gehoord partijen bij monde van hunne gemachtigden Mr. J. M. Barents en Mr. J. P. A. van den Oever; en den getuige G. L. Wijsman;

O. dat de Bond van Kleermakerspatroons in Nederland bij op 19 April 1946 ontvangen request een vordering tot rechtsherstel heeft ingesteld tegen de Bedrijfsgroep Textielverwerkende Ambachten, die zich daartegen heeft verweerd bij verweerschrift van 9 Mei 1946;

O. dat genoemde Bond zich beklagt over de tegen hem genomen maatregelen, welke zijn genomen krachtens het Besluit van den Secr.-Generaal van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart van 31 October 1940 verordeningensblad 1940, stuk 36 (no. 206) en de daaruit voortgevloeide regelingen;

O. dat dit Besluit behoort tot de bij art. 18 van het Besluit Bezettingsmaatregelen voorloopig gehandhaafde regelingen met dien verstande dat ook de krachtens dat Besluit uitgevaardigde algemeen bindende voorschriften gehandhaafd worden behoudens bepaald aangewezen hier niet in aanmerking komende uitzonderingen;

O. dat als gevolg daarvan de Bond van Kleermakerspatroons tijdens de bezetting is geliquideerd en is opgegaan in de vakgroep Kleermakerij, zijnde een onderdeel van de

Bedrijfsgroep Textielverwerkende Ambachten, thans gerequesteerde;

O. dat bij die liquidatie eenig kantoormeubilair van requestant is te gelde gemaakt door de met die liquidatie belaste Liquidatie-commissie en wel in dezen vorm dat dit meubilair voor een prijs van ruim f 2000 is toegewezen aan de nieuwe Bedrijfsgroep, de gerequesteerde, die dit bedrag aan de liquidateurencommissie heeft voldaan;

dat dit volgens de verklaring van den gehoorde getuige aldus is toegegaan, dat het hoofd van het Bureau voor de behandeling van de dagelijkse werkzaamheden van den Bond van Kleermakerspatroons de heer Veenstra, die toen te secretaris was van de nieuw opgerichte Vakgroep Kleermakerij, dat meubilair, dat inmiddels (eind 1942) al overgegaan was in het bezit van gerequesteerde, heeft laten taxeren, waarop de prijs tenslotte is vastgesteld op f 2177.93, welke door gerequesteerde in 1944 is betaald aan de Rotterdamsche Bankvereniging N.V. in Den Haag ten behoeve van de liquidateurencommissie;

dat deze laatste derhalve, als belast met de liquidatie, blijkens het in ontvangsnemen van den koopprijs als de verkooper is opgetreden en gerequesteerde als de koper, terwijl de onderhandelingen om daartoe te geraken, zijn gevoerd door den heer Veenstra voornoemd, die zoowel bij de oude als bij de nieuwe kleermakersvereniging is betrokken geweest, doch wiens al- of niet-bevoegdheid om zelf eigenmachtig te verkoopen niet ter zake doet, aangezien het niet tot zulk een eigenmachtig verkoop gekomen is;

dat het ook niet juist is, zooals requestant beweerd heeft, dat de koper aan zichzelf heeft betaald, aangezien de koopsom is betaald aan de liquidateuren-commissie, die haar volgens den gehoorde getuige nog steeds ter beschikking houdt van requestant;

O. dat deze hiermede echter geen genoegen wil nemen, maar aanspraak maakt op terug-gave van het meubilair;

O. dat hier inderdaad een gedwongen liquidatie heeft plaats gehad, maar dat deze dwang in casu gedekt wordt door de hooger aangeduide ook na de bezetting gehandhaafde voorschriften;

dat immers de bedoelde liquidatie daarop berustte en dat de liquidateuren-commissie door het kantoormeubilair van een Bond wiens vermogen geliquideerd moest worden op de hooger aangeduide wijze te gelde te maken, niet buiten de grenzen van het begrip liquidatie getreden is, zoodat niet kan worden aangenomen, dat hier sprake kan zijn van dwang in den zin van art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat ook overigens niet is gebleken van omstandigheden welke het achterwege laten van een ingrijpen als bedoeld bij art. 23 onredelijk zouden maken, zoodat het verzoek in zijn geheel moet worden gewezen van de hand, zonder dat het noodig is nader in te gaan op de vraag, of requestant, ondanks zijn liquidatie, nog of weder als rechtspersoon kan op-

treden en in welke verhouding hij staat tot de Vakgroep Kleermakerij, waarvan alle Kleermakerspatroons volgens de thans geldende dwingende voorschriften lid moeten zijn;

Rechtdoende:

Wijst het primair en subsidiair verzoek van de hand;

Veroordeelt requestrant in de hierop gevallen kosten aan zijde van gerequesteerde tot heden begroot op f 75.

No. 532.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 19 Juni 1946. (Mr. de Boer).

De Raad verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van een verzoek tot nietigverklaring van een overeenkomst tijdens de bezetting gesloten, volgens welke gerequesteerden de „Ariseering” van een zaak van verzoeker zouden bevorderen tegen betaling van f 15000, waarvan de helft als voorschot is betaald.

Terughetaling van het voorschot ook gevorderd van gerequesteerde sub 2 in privé op grond van door dezen gedane valsehe voorspiegelingen.

Ten dien aanzien aan verzoeker getuigenbewijs opgedragen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 en vlg. 140.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 9 Mei 1946 van Frits Loeb te Utrecht, waarbij hij den Raad verzoekt bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad

1. nietig te verklaren een tusschen hem en H. Götzen, in qualiteit van beheerend vennoot van de commanditaire vennootschap Hörchner en Götzen, althans in privé, in het jaar 1942 gesloten overeenkomst en een daaruit voortvloeiende betaling van een bedrag van f 7500;

2. J. P. Hörchner te Amsterdam, H. Götzen te Amsterdam en W. C. Posthumes Meyes te Amsterdam in hun qualiteit van eenige beheerende vennoten van de Commanditaire vennootschap Hörchner en Götzen, ieder hoofdelijk voor het geheel, des dat de één betalende, de ander zal zijn bevrijd, subsidiair de gerequesteerde Götzen in privé te veroordeelen om aan verzoeker terzake voormeld een bedrag van f 7500 te betalen: rente en kosten rechtens;

O. dat verzoeker zijn verzoek grondt op de navolgende feiten:

dat verzoeker op 10 Mei 1940 en daarna eenig beheerend vennoot was van de commanditaire vennootschap Utrechtsche Machine Stoelen- en Meubelfabriek U.M.S. (verder te noemen de UMS);

dat de UMS in verband met de Joodsche afstamming van verzoeker op 23 Maart 1942

op last van de Duitsche autoriteiten onder „Verwaltung” werd gesteld;

dat verzoeker kort daarna in contact is gekomen met den gerequesteerde sub 2;

dat gerequesteerde sub 2 aan verzoeker mededeelde, mogelijkheden te weten om de „Ariseering” van bedrijven als de UMS te bevorderen, waardoor kon worden voorkomen, dat het bedrijf werd verkocht aan door de betreffende Duitsche instantie aangewezen ongewenschte koopers, gewoonlijk Duitschers of N.S.B.ers;

dat gerequesteerde sub 2 daarbij zeide „er niet aan te beginnen, indien hij niet 99 % kans van welslagen zag”;

dat verzoeker den gerequesteerde sub 2 daarop verzocht, de kans van een dergelijke transactie voor de UMS te onderzoeken;

dat gerequesteerde sub 2 vervolgens aan verzoeker meldde, dat hij 99 % kans aanwezig achtte;

dat gerequesteerde sub 2 voor het geval van welslagen der „Ariseering” een belooning van vijf percent van de waarde bedong;

dat deze waarde daarop speciaal voor dit doel werd vastgesteld op f 300,000, zoodat de belooning f 15,000 zou bedragen;

dat gerequesteerde sub 2 conditioneerde, dat de helft van de eventueel te betalen belooning, derhalve een bedrag van f 7500, vooruit zou worden gestort, waarna verzoeker aan gerequesteerde sub 2 een bedrag ad f 7500 overhandigde;

dat bij dit alles gerequesteerde sub 2 optrad in zijn qualiteit van beheerend vennoot van de commanditaire vennootschap Hörchner en Götzen, althans in privé;

dat de voorgespiegelde „Ariseering” echter nimmer is gevolgd en de UMS op 23 September 1942 door de betreffende Duitsche instantie met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1942 aan een Rijksduitscher werd verkocht;

dat de door verzoeker met den gerequesteerde sub 2 aangegane overeenkomst is gesloten onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, respectievelijk van instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed, althans zonder geoorloofde oorzaak is, althans krachtens de huidige wetgeving geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, althans een onrechtmatige daad oplevert;

dat in ieder geval het achterwege laten van een vernietiging dezer overeenkomst cum annexis in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

dat verzoeker een beroep doet op het derde hoofdstuk van het Koninklijk Besluit E 100, in het bijzonder de bepalingen van art. 25 juncto 23, 24, 26 en 27;

O. dat verweerders sub 1 en 2 tijdig van antwoord hebben gediend, maar verweerder sub 3 niet heeft geantwoord;

O. dat verweerders sub 1 en 2 allereerst een beroep hebben gedaan op de onbevoegdheid van den Raad, daarbij stellende, dat de ingestelde vordering slechts een conditio indebiti zou zijn, welke kennisneming tot

de bevoegdheid van den gewonen rechter zou behooren en derhalve bij den Raad volkomen misplaatst zou zijn;

dat de Raad krachtens art. 23 Besluit herstel rechtsverkeer bevoegd is kennis te nemen van vorderingen tot nietigverklaring, gewijzigde vaststelling of tot bepaling van den inhoud van tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen of gewijzigde rechtsbetrekkingen, alsmede tot herstel van in die periode te niet gegane rechtsbetrekkingen, welke bestaan respectievelijk bestaan hebben tusschen personen, waarvan tenminste één ingezetene van het Koninkrijk is of, in het laatste geval, ten tijde van het te niet gaan der rechtsbetrekking, was of deze rechtsbetrekkingen tot voorwerp hebben een zaak, of in het eerste geval een recht, welke zich binnen het Koninkrijk bevindt, respectievelijk bevond;

dat verzoeker de nietigverklaring vraagt van de rechtsbetrekking, welke is ontstaan uit de gestelde overeenkomst, alsmede van de rechtshandeling, welke uit hoofde van deze rechtsbetrekking is verricht, en daarbij een verzoek doet aangaande de regeling der gevolgen;

dat de gestelde overeenkomst zou zijn gesloten kort na 23 Maart 1942 en in elk geval vóór 23 September 1942, dus tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa en deze een rechtsbetrekking zou hebben geschapen tusschen verzoeker die te Utrecht en de verweerders, die te Amsterdam wonen, terwijl de rechtsbetrekking tot voorwerp zou hebben gehad een onderneming, welke te Utrecht was en is gevestigd;

dat derhalve de Raad bevoegd is van de vordering kennis te nemen en het beroep op diens onbevoegdheid moet worden verworpen;

O. dat verzoeker stelt, dat de onderhavige overeenkomst zou zijn gesloten onder dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, resp. van instanties, door of vanwege den vijand met macht bekleed, althans zonder geoorloofde oorzaak zou zijn althans krachtens de huidige wetgeving geacht zou worden nimmer van kracht te zijn geweest, althans een onrechtmatige daad zou opleveren;

dat verzoeker echter heeft nagelaten feiten te stellen, waaruit van zoodanige dwang, bedreiging of onbehoorlijke invloed kan blijken en veeleer uit hetgeen verzoeker zelf stelt, moet worden afgeleid, dat de overeenkomst buiten weten en tegen de bedoeling van den vijand is tot stand gekomen, en evenmin feiten zijn gesteld, welke een onrechtmatige daad opleveren;

dat verder de oorzaak van de gestelde overeenkomst — de „Ariseering” en daarmee de aanvankelijke veiligstelling van verzoekers zaak tegen een der methoden van plundering door den vijand — volkomen geoorloofd was;

dat ten slotte geen wetsbepaling de krachteloosheid van dergelijke overeenkomsten bepaalt;

O. dat verzoeker, indien de Raad de conclusie, waartoe verzoeker op grond van de door hem gestelde feiten komt, goed begrijpt, overigens de nietigverklaring der onderhavige overeenkomst vraagt op twee gronden:

1. verweerder sub 2 zou verzoeker door valsche voorspiegelingen tot het aangaan van de onderhavige overeenkomst hebben gebracht;

2. de uit hoofde der overeenkomst gedane betaling zou onverschuldigd zijn geschied, aangezien de betaling alleen verschuldigd zou zijn geweest in geval van welslagen, dat niet is gevolgd;

dat de eerste grond, indien hij vast zou staan, inderdaad nietigverklaring tengevolge zou kunnen hebben;

dat verzoeker stelt, dat verweerder sub 2 zou hebben medegedeeld mogelijkheden te weten de „Ariseering” van bedrijven als de UMS te bevorderen en aan het ter hand nemen van deze mogelijkheden niet te beginnen, indien hij niet 99 % kans van welslagen zag, welke kans hij na voorafgaand onderzoek aanwezig achtte;

dat verweerders sub 1 en 2 daartegenover ontkennen de voorspiegeling van een zoo goed als zekere kans van welslagen, integendeel zeggen twijfel aan zulk een welslagen te hebben geopperd en opgeven, dat de kans tot welslagen is weggenomen door de gijzeling van verweerder sub 2 in September 1942 en de overplaatsing van alle personeel der Wirtschafts-Prüfstelle, die de zaak UMS in behandeling hadden;

dat in deze omstandigheden aan verzoeker de gelegenheid moet worden gegeven de door hem gestelde feiten voor zoover hier van belang te bewijzen;

dat de tweede aangevoerde grond niet tot toewijzing kan leiden;

dat immers, indien de overeenkomst inderdaad slechts een regeling inhield betreffende de betaling van een honorarium in geval van welslagen, zulks nadat welslagen niet is gevolgd, aanleiding zou kunnen zijn voor een actie tot geheele of gedeeltelijke terugbetaling bij den gewonen rechter, maar niet tot nietigverklaring van de uit de overeenkomst ontstane rechtsbetrekking;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart zich bevoegd van de vordering kennis te nemen;

Laat verzoeker toe te bewijzen dat verweerder sub 2 vóór en bij het aangaan van de overeenkomst met verzoeker tot „Ariseering” van diens onderneming dezen een zoo goed als zekeren kans van welslagen heeft voorgespiegeld, welke kans in werkelijkheid niet in die mate aanwezig was. Bepaalt enz.

Nederlandsche volk en desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

Gezien de processtukken en gehoord den beschuldigde alsmede zijn raadsman Mr. C. H. J. W. van Soest, advocaat te Utrecht;

O. dat de beschuldiging vervallen moet worden verklaard:

1. met betrekking tot het onder 3 der beschuldiging vermelde, aangezien, nu beschuldigde heeft ontkend het N.S.B.-insigne in het openbaar te hebben gedragen; dit punt der beschuldiging niet wettig en overtuigend is bewezen;

2. met betrekking tot het onder 4 der beschuldiging vermelde, daar de aldaar bedoelde vrijstelling er uitsluitend toe heeft gediend om het radio ontvangtoestel van zekeren W. Duyff, dat overigens onder de verplichting tot inlevering viel, veilig te stellen;

O. dat de beschuldigde ter zitting van 28 Juni 1946 heeft verklaard: Ik ben Nederlander. In of omstreeks 1941 ben ik lid geworden van het Opvoeders Gilde en dit tot in 1943 gebleven. In 1941 werd ik lid van het Rechtsfront, waarvoor ik ook eens een lezing heb gehouden. In het voorjaar van 1942 heb ik mij als lid aangesloten bij de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden. Voor de laatste twee lidmaatschappen heb ik gecolporteerd;

welke verklaring als bewijsmiddel ten dezen wordt gebezigd;

O. dat de in voormeld bewijsmiddel vervatte feiten en omstandigheden opleveren even zoovele reden gevende feiten en omstandigheden waarop steunt de beslissing van het Tribunaal, dat daardoor is bewezen verklaard, dat de beschuldigde zich op de in de beschuldiging aangegeven wijze heeft gedragen, met uitzondering van hetgeen blijkens de eerste overweging als niet bewezen moet worden vervallen verklaard, en met dien verstande, dat het bewezen verklaarde wordt gequalificeerd gelijk bij de beschuldiging is geschied;

O. dat het nu de vraag is, of beschuldigde door zijn bewezen verklaard handelen geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk en desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

O. dat, om het juiste antwoord op die vraag te vinden, de beweegredenen moeten worden onderzocht, welke beschuldigde naar zijn zeggen tot die gedragingen hebben gevoerd;

O. dat daarvoor de volgende feiten van veel belang zijn, feiten welke het Tribunaal op grond van den inhoud der gedingstukken als vaststaand aanneemt;

beschuldigde was in den zomer van 1940 gesalarieerd voorzitter van het Nederlandsch Instituut van Belastingconsulenten, welke organisatie hij in 1934 had opgericht;

hij is deze functie gedurende de bezetting blijven bekleeden;

de gestie van dat Instituut werd in hoofdzaak door hem bepaald, al stonden hem daarbij een secretaris en een penningmeester ter zijde;

hij heeft reeds in 1940 contact gezocht met Mr. Fruin te Alkmaar, ten einde tijdig

op de hoogte te geraken van de plannen der Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden jegens de belastingconsulenten in het algemeen en voormeld Instituut in het bijzonder;

hij is, toen zekere aandrang op hem werd uitgeoefend, als lid toetreden eerst tot het Opvoedersgilde, daarna tot het Rechtsfront, tenslotte tot de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden;

die aandrang bestond in mededeelingen van de zijde der Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden omtrent de wenschelijkheid, dat een of meer bestuursleden van het Instituut zich door zulk een lidmaatschap het vertrouwen der Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden zouden waardig toonen, en omtrent de mogelijkheid, dat anders vanwege het Rechts Front stappen zouden worden gedaan om tot opheffing van het Instituut te geraken;

O. dat het Tribunaal, gelet op die omstandigheden, beschuldigde's toetreding achtereenvolgens tot drie nationaal socialistische organisaties meent te moeten verklaren uit zijn groote bezorgdheid om het Instituut;

O. dat die bezorgdheid op de eerste plaats werd gedragen door het verlangen om een instelling welke beschuldigde zelf had opgericht en welke hij onder zijn presidium tot grooten bloei had zien komen, te behoeden voor achteruitgang en eventueele opheffing tijdens de bezetting; dat daarnaast later ook een rol kan hebben gespeeld dat beschuldigde de leden van het Instituut wilde bewaren voor allerlei moeilijkheden, waarvoor zij zouden worden geplaatst, als het Instituut in handen kwam van den bezetter en zijn handlangers of door deze zou worden geliquideerd;

O. dat daarmede evenwel niet is gezegd — gelijk beschuldigde en zijn raadsman met zooveel nadruk naar voren hebben gebracht, — dat de bovengestelde vraag naar de desbewustheid aangaande den strijd met de Nederlandsche belangen en de afbreuk aan het verzet tegen den vijand en zijn handlangers ontkennend moet worden beantwoord;

O. dat immers juist beschuldigde van wien op grond van zijn verweer moet worden aangenomen, dat hij, volledig oog had voor het onvaderlandsche karakter van de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden en haar nevenorganisaties, zich bij zijn toetreding als lid telkens weer er bewust van was, dat de belangen van het Nederlandsche volk zich niet met zulk een toetreding lieten rijmen en dat hij daarmede afbreuk deed aan het verzet tegen 's vijands handlangers;

O. dat de strijd met dat belang, de afbreuk aan dat verzet noch het bewustzijn van het een en ander geringer behoeft te worden, wanneer — gelijk in dit geval beschuldigde niettemin de gewraakte stappen zet om daarmede een ander belang te dienen;

O. dat dit andere belang in dit geval dan was het behoud van het Instituut en later ook de vrijwaring zijner leden voor bepaalde, door beschuldigde verwachte moeilijkheden;

O. dat nu aanbeschuldigde juist moet worden verweten, dat hij dit belang heeft voorgestaan, ook als hem dit zulke ook zijns inziens onvaderlandsche stappen scheen te vragen als hij heeft gezet; lidmaatschap Opvoe-

ders Gilde, lidmaatschap en lezing Rechtsfront, colportage nationaal socialistische lectuur, lidmaatschap Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden;

dat toch zeker van een man van beschuldigde's begaafdheid en ontwikkeling mag worden verlangd, dat hij, de draagwijdte van zijn handelen overziende, er begrip van heeft, dat het dienen van bovengenoemd belang (behoud van het Instituut, voorkoming van moeilijkheden voor de leden) niet wettigt in strijd te geraken met de hoogere belangen van het Nederlandsche volk en evenmin toegeeflijkheid rechtvaardigt, waar juist verzet geboden was;

dat dan ook niet kan worden aangenomen, dat beschuldigde niet desbewust zich in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk zou hebben gedragen en niet desbewust afbreuk zou hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

dat beschuldigde, begrip hebbende van het onjuist karakter, van zulke lidmaatschappen als waartoe hij is overgegaan, dat begrip dan ook had moeten toonen door er zich van te onthouden;

dat toch, ook als het Instituut zulk groot gevaar heeft geloopen als beschuldigde veroorzaakt — waarvan het bewijs overigens geenszins is bijgebracht — dit offer gebracht had moeten zijn ter wille van het belang van het Nederlandsche volk en het geboden verzet tegen den handlangers van den vijand;

dat beschuldigde's lichtvaardigheid voor alles zijn eigen Instituut door de moeilijkheden heen te willen helpen, ook als dit meegaandheid met de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden zou moeten kosten, al heel merkwaardig aan het licht komt in het feit, dat hij eigener beweging contact met de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden ging zoeken reeds in 1940, toen deze Beweging wel duidelijk met den vijand heulde, maar het nog geenszins vaststond, dat zij de uitverkoren trawante van den bezetter zou worden en dus ook geenszins, dat nu juist van haar het grootste gevaar viel te duchten; en dat het dreigend gevaar alleen door tegemoetkomendheid jegens haar viel te bezweren;

dat in dien tijd ook nog geen sprake was van eenig gevaar, bijvoorbeeld van „Arbeits-einsatz" dat de leden van het Instituut bedreigde en dat door toetreding van beschuldigde tot het Opvoeders Gilde zou zijn af te wenden;

dat bovendien in aanmerking moet worden genomen, dat beschuldigde zonder overleg met zijn medebestuurders en met door hem vertrouwde beroepsgeenooten de meergenoemde lidmaatschappen op zich nam, maar hen telkens inlichtte, als hij weer zoo'n stap had gedaan en dat hij zijn medebestuurders opwekte ook tot het Opvoedersgilde en Rechtsfront toe te treden ten bate van het Instituut;

dat tenslotte opvalt dat ook in de laatste maanden der bezetting toen beschuldigde zich in het bevrijde Zuiden bevond in Mei 1945 na de bevrijding van het Westen des lands, ja nog ter terechtzitting van het Tribunaal, beschuldigde de meening ingang wil doen vinden, dat hij de belangen van het Instituut toch zoo goed heeft behartigd en naar

niet wil toegeven, dat die belangen, zoo zij al bij een ander gedrag van beschuldigde meer zouden zijn geschaad — wat geenszins zeker is — dan toch voor het belang van het Nederlandsche volk hadden behoeven te wijken;

O. dat, nu vaststaat dat beschuldigde door zijn bewezen verklaard handelen geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk en desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers; nog moet worden beantwoord de vraag, welke maatregelen ingevolge het Tribunaalbesluit tegen beschuldigde moeten worden genomen;

O. dat in het algemeen belang de oplegging van de hieronder vermelde maatregelen geraden voorkomt, waarbij het Tribunaal let op den ernst der gedragingen, den persoon van den beschuldigde en zijn persoonlijke omstandigheden;

O. dat beschuldigde reeds meer dan tien maanden in bewaring is gehouden, weshalve de maatregel van interneering hem niet behoort te worden opgelegd;

O. dat beschuldigde, die bij het uitbreken van den oorlog in Mei 1940 reserve-officier was, zich door zijn houding jegens de handlangers van den vijand het dienen bij de gewapende macht niet langer waardig heeft getoond;

O. dat nu beschuldigde juist als voorzitter van het meergenoemde Instituut zich tot zijn onderscheidene lidmaatschappen heeft laten verleiden, geacht moet worden de in het algemeen belang vereischte waardigheid en betrouwbaarheid te missen voor het bekleeden van een bestuursfunctie bij vereenigingen en stichtingen, hetgeen evenwel niet het geval is met zijn beroep van belastingconsulent;

O. dat ook een maatregel ten aanzien van beschuldigde's vermogen wel gewettigd is, nu beschuldigde zich veel meer door het belang van het Instituut, waarbij hij geïnteresseerd was, dan door de belangen van het Nederlandsche volk heeft laten leiden;

Gezien de betreffende wetsartikelen;

Uitspraak doende:

Verklaart de beschuldiging vervallen voor zoover vermeld;

Verklaart den beschuldigde schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde, gequalificeerd als vermeld;

Legt de navolgende maatregelen aan den beschuldigde op:

Ontzetting van het recht;

1. van te kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

2. van te dienen bij de gewapende macht;

3. van het bekleeden van een bestuursfunctie bij een vereeniging of een stichting; Verbeurdverklaring van zijn vermogen, beperkt tot een bedrag van f 5000;

Verstaat, dat het overeenkomstig het Besluit Vijandelijk Vermogen door het Nederlandsche Beheers Instituut uitgeoefende beheer van het vermogen van den beschuldigde kan worden beëindigd op 1 September 1946.

6 November 1946 (afl. 18)

No. 353—360

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 533—544

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogse Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 533.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 9 Juli 1946.
(Prof. Mrs. Houwing,, Duyfjes, Mr. van Hinloopen Labberton).

Toepassing van art. 99 E 100 is onbepert en motiveering der beschikking is niet voorgeschreven. Overigens levert de omstandigheid dat verzoeksters directeur door den Rijkscommissaris tot Verwalter is benoemd en als zoodanig is opgetreden over een andere N.V. voldoende en redelijke grond op voor de bestreden voorziening.

Beroep verworpen en beschikking Beheersinstituut bekrachtigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 95, 99, 18, lid 5).

N. V. Overman & Co., Rotterdam, requestant, gemachtigde Mr. R. V. Bakker, tegen:

Nederlandsch Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving, gerequesteerde, gemachtigde Mevr. Mr. H. M. de Kat-Presser.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N. V. Overman & Co., waarbij deze vennootschap in beroep komt van een beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut, Bureau Rotterdam en Omgeving dd. 14 September 1945, waarbij tot bestuurder over haar is benoemd Mr. J. A. L. M. Loeff, wonende te Rotterdam, Heemraadssingel 210;

Gezien het hierop ingekomen antwoord;

Gehoord partijen, requestante bij monde van haar gemachtigde Mr. R. V. Bakker, advocaat en procureur te 's Gravenhage, het Beheersinstituut bij monde van Mevr. Mr. H. M. de Kat-Presser;

O. dat het beroep tijdig is ingesteld en appellante daarin ook overigens ontvangen kan worden;

O. dat appellante's eerste grief inhoudt, dat het Beheersinstituut niet bevoegd was, aangezien de in art. 99 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100), aan den Raad toegekende bevoegdheden, waarvan die tot benoeming van een bestuurder in de bestreden beschikking door het Beheersinstituut is uitgeoefend, beperkt zou zijn tot de gevallen waarin door het bepaalde in art. 95 van dat Besluit een lid van het bestuur van rechtswege is geschorst;

O. dat deze beperking in de wettelijke bepalingen niet valt te lezen en het tegendeel bovendien blijkt uit de in dat art. 99 lid 2 den Raad toegekende bevoegdheid tot schorsing, welke geen zin heeft, indien het bestuurslid reeds van rechtswege is geschorst;

O. dat appellante een beroep doet op het bepaalde in art. 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133), doch het den Raad niet duidelijk is hoe de bevoegdheden van het Beheersinstituut ten aanzien van rechtspersonen in het algemeen en deze zake kunnen

T. 2.

worden afgelezen uit de aanwijzing van zeer enkele rechtspersonen als vijandelijke onderdanen in den zin van laatstgenoemd besluit;

O. dat de tweede grief inhoudt, dat appellante slechts kan raden op welke materieelen grond het Beheersinstituut tot de bestreden voorziening is overgegaan;

O. dat ook deze grief niet tot vernietiging kan leiden, aangezien motiveering der beschikking niet is voorgeschreven en ook in vele gevallen overbodig is, immers belanghebbenden veelal zeer goed beseffen, waar het om gaat;

O. dat voor het geval appellante bedoelt de ongenoegzaamheid van het in het verzoekschrift van het Beheersinstituut vermelde, door appellante in haar beroepschrift veronderstelde motief voor de bestreden voorziening op te werpen, ook deze grief, appellante niet kan baten;

O. toch, dat dit motief is de omstandigheid, dat appellante's directeur door den Rijkscommissaris tot Verwalter over de N.V. D. Spanjer's Handelmaatschappij is benoemd en heeft gewekt en ook wettig, dat er tusschen als zoodanig is opgetreden;

O. dat deze omstandigheid het vermoeden appellante en die Verwaling bijzondere, voor laatstgenoemde vennootschap nadeelige relaties zijn ontstaan, welke nasporing verdienen, en die nasporingen door de bestreden voorziening ten zeerste kunnen worden bevorderd;

O. dat bedoelde omstandigheid dan ook een redelijke en voldoende grond voor de bestreden voorziening oplevert;

Rechtdoende:

Ontvangt doch verwerpt het beroep, mitsdien bekrachtigt de bestreden beschikking.

No. 534.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 3 Juli 1946.
(Mr. Dr. B. I. Zijlstra).

Verzoeker heeft tijdens den oorlog een auto in bruikleen afgestaan en vordert deze van gerequesteerde, die deze auto van derden heeft gekocht, terug.

Achterwege laten van ingrijpen niet onredelijk geacht, daar verzoeker door het in bruikleen geven onder ten processe gestelde omstandigheden zelf het risico van het verloren gaan van de auto heeft aanvaard. Onbevoegd verklaard van de vordering kennis te nemen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 22, 23).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request en het daarop ingekomen antwoord van gerequesteerde Selier;

O. dat requestant stelt, dat de thans afwezige H. Barends omstreeks Juni 1942 een hem, Barends, in eigendom toebehoorend motorrijtuig in bruikleen heeft gegeven tot

23

na den oorlog aan zekeren J. van Dongen, ten behoeve van den laatstgenoemde te ondernemen illegaal werk;

dat genoemde van Dongen in 1943 door de Duitschers is gefusilleerd en het motorrijtuig na den oorlog nergens meer te vinden was;

dat het tenslotte de politie is gelukt het motorrijtuig op te sporen bij den gerequesteerde D. H. Selier te Rotterdam, die echter niet bereid is dit motorrijtuig terug te geven;

dat requestrant thans verzoekt de rechts-handeling nietig te verklaren, welke het ontstaan van den eigendom van D. H. Selier heeft veroorzaakt, daar deze bij den aankoop niet te goeder trouw zou zijn geweest, zulks onder last van teruggeven aan requestrant in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over den afwezigen Barends, van het betwiste motorrijtuig;

O. dat D. H. Selier zich tegen toewijzing van deze vordering verzet, bewerende het motorrijtuig te goeder trouw van zekeren T. Hoek te hebben gekocht voor een normalen prijs, onder mededeeling, dat na een politie-onderzoek het op het motorrijtuig gelegde beslag is opgeheven en dit weer te zijner beschikking is gesteld;

In rechte:

O. dat requestrant zijne vordering doet steunen op eene vrijwillig aangegane overeenkomst van bruikleenning, van welke overeenkomst de vernietiging niet wordt verzocht;

O. dat uit de stellingen van het request niet blijkt, dat voor hem eenig recht, dat hij uit die rechtsverhouding tegenover de erven van van Dongen kan geldend maken, is verloren gegaan;

O. dat uit den aard der zaak aan requestrant, toen hij die overeenkomst sloot, waaraan met het oog op de omstandigheden groot risico verbonden was wat betreft het verlorren gaan van het motorrijtuig, geen ander verhaal voor oogen heeft kunnen staan dan de wet aan de overeenkomst van bruikleenning verbindt;

O. dat op grond van een en ander een achterwege laten van een ingrijpen in later ontstane rechtsbetrekkingen ten aanzien van het motorrijtuig, niet onredelijk is te achten;

O. dat het nu misschien wel mogelijk is, dat requestrant meer prijs stelt op het bezit van het motorrijtuig dan op het ontvangen van een schadevergoeding, maar ook deze factor niet dringend genoeg is om ten deze in te grijpen, gelet op bovenvermeld risico, waarvan requestrant zich steeds bewust moet zijn geweest;

O. dat Wij Ons dus onbevoegd achten van de vordering kennis te nemen;

Rechtdoende:

Verklaren Ons ten deze onbevoegd van de vordering kennis te nemen;

Veroordeelen requestrant in zijne te requeste voormelde hoedanigheid in de proceskosten, welke aan zijde van gerequesteerde tot op deze uitspraak worden begroot op f 20.

No. 535.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 1 Juli 1946.
(Profs. Mrs. Cleveringa, Duyfjes en Mr. Karmi).

Rechtsbetrekking tusschen verzoekster en de Commerzbank te Berlijn, door wie een bankgarantie was verstrekt ten behoeve van de Pester Ungarische Commerzbank, voor welke bankgarantie verzoekster fondsen had gedeponeed, vernietigd. Eveneens nietig verklaard de verplichting tot betaling van de avalprovisie.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 26).

N.V. De Bataafsche Petroleum Mij., gevestigd te 's-Gravenhage, requestrante, tegen:

Het Nederlandsche Beheersinstituut, te 's-Gravenhage, gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van de N.V. de Bataafsche Petroleum Maatschappij van 6 December 1945, ten deze vertegenwoordigd door haar gemachtigde Mr. J. H. Diephuis (blijkens overgelegde machtiging van 17 Juni 1946), waarbij op de daarin aangegeven gronden wordt verzocht de daarin omschreven rechtsbetrekkingen, ontstaan tusschen verzoekster en de Commerzbank A.G. en dus thans bestaande tusschen verzoekster en het Beheersinstituut te 's-Gravenhage, te vernietigen zulks met terugwerkende kracht tot den dag waarop de rechtsbetrekkingen zijn ontstaan, te weten 20 Augustus 1941, en als gevolg daarvan tevens nietig te verklaren de betalingen van de avalprovisie aan de Commerzbank, in totaal bedragende f 14,062.50 en de thans nog op verzoekster rustende schuld tot betaling van avalprovisie over twee kwartalen groot f 1875 in totaal;

Mede gelezen het daarop ingekomen antwoord van het Nederlandsche Beheersinstituut van 14 Mei 1946;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen, waarbij het Beheersinstituut is vertegenwoordigd door zijn gemachtigde den procureur Mr. J. van den Bergh;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat de Commerzbank A.G. te Berlijn aan de Pester Ungarische Commercialbank, bij welke op 10 Mei 1940 alle aan verzoekster en een tweetal zustermaatschappijen toebehorende aandelen in de Shell Mineraloel A.G. te Boedapest waren gedeponeed, bij schrijven van 20 Augustus 1941 een bankgarantie van f 1,000,000 heeft gegeven, waaruit zij zich zou kunnen schadeloosstellen, ingeval zij wegens afgifte van die aandelen aan den Duitschen beheerder, welke na de bezetting van Nederland over de drie genoemde aandeelhoudsters was benoemd te eeniger tijd om schadevergoeding mocht worden aangesproken door deze aandeelhoudsters zelve, die op

10 Mei 1940 hun zetel hadden verplaatst naar Curaçao;

dat de Commerzbank deze garantie gegeven heeft tegen een zekerheidsstelling door den Duitschen beheerder, welke zich namens verzoekster er toe verplichtte om tot dekking van het risico van de Commerzbank en derhalve indirect tot dekking van het risico van de Pester Bank bij de Nederlandsche Handel Maatschappij te Amsterdam geldswaarden te deponeren tot een totaal bedrag van één miljoen gulden;

dat bovendien tusschen den Duitschen beheerder en de Commerzbank overeengekomen was, dat verzoekster als provisie voor de verstrekte garantie aan de Commerzbank $\frac{3}{8}$ % per jaar zou betalen, ter voldoening waarvan blijkens ter zitting overgelegde specificatie tot op de bevrijding een bedrag van f 14.062.50 door de Rijsche Handel Mij. te 's-Gravenhage, later door de Rijsche Handelsbank te Amsterdam voor de Commerzbank is ontvangen;

dat na de bevrijding het vermogen van de Commerzbank krachtens het Besluit Vijandelijk Vermogen is overgegaan op den Staat en wordt beheerd door het Nederlandsche Beheersinstituut te 's-Gravenhage, terwijl het Deutsche beheer over verzoekster definitief is beëindigd;

O. dat het bij dit feitelijk verloop naar 's Raads oordeel aan geen twijfel onderhevig kan zijn, dat de rechtsbetrekking van zekerheidsstelling tusschen verzoekster en de Commerzbank onder onbehoorlijken invloed vanwege den vijand is tot stand gekomen en ingevolge het bepaalde bij de artikelen 23 e.v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer behoort te worden nietig verklaard;

O. dat hierover tusschen partijen ook geen geschil bestaat en bovendien zijdens het Beheersinstituut is medegedeeld, dat zoo ten deze een toestemming als bedoeld bij art. 18 van het Besluit Vijandelijk Vermogen mocht zijn vereischt, het Instituut geacht wil worden die te hebben gegeven, doch dat het bezwaar heeft tegen een terugwerkende kracht van die nietigverklaring en daarenboven van oordeel is, dat de vordering tot nietigverklaring zelve niet ontvankelijk is, nu het Instituut eigener beweging aan de rechtsbetrekking ter zake van de bankgarantie een eind heeft gemaakt;

O. wat dit laatste betreft, dat die rechtsbetrekking vanaf haar ontstaan tot aan hare beëindiging tusschen pp. in feite bestaan heeft en gevolgen heeft gehad, en dat het, ook al is zij thans beëindigd, voor verzoekster van belang is, dat zij nietig wordt verklaard gedurende den geheelen duur van haar bestaan met de daaraan te verbinden gevolgen;

dat dit dan ook de wezenlijke strekking is van het ingediende verzoek, hetwelk, in dien zin opgevat en voor zooveel noodig gewijzigd, kan worden ingewilligd;

O. dat dus nog slechts moet worden nagegaan, of als gevolg van deze nietigverklaring ook de reeds plaats gehad hebbende provisie-

betalingen moeten worden te niet gedaan;

dat het Beheersinstituut, vooropstellende, dat het geen aanspraak maakt op de sedert de bevrijding vervallen nog onbetaalde provisie hiertegen heeft aangevoerd, dat betalingen verricht ter zake van allerlei soort van banktransacties, evenals die ter zake van notariële en juridische bijstand, makelaars werkzaamheden enz. enz. beschouwd moeten worden als betalingen verschuldigd wegens de daarvoor verrichte werkzaamheden en diensten zonder dat de ontbinding respectievelijk de nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen, welke met behulp van bedoelde diensten en werkzaamheden zijn tot stand gekomen, tevens tot teruggave van die betalingen zouden moeten leiden, mits de beloningen op zichzelf redelijk zijn;

dat dit standpunt in den regel wel aanvaardbaar schijnt, doch elk bijzonder geval een uitzondering op dien regel kan wettigen;

dat in casu de Commerzbank bij het op zich nemen van de garantieverplichting nauwkeurig op de hoogte was van den ondergrond der transactie, derhalve wist, dat de garantie, die zij aan de Pester Bank verstrekte, moest dienen om de aandeelen in kwestie aan de eigenlijk rechthebbenden te onttrekken, terwijl zij zichzelf voor de consequenties van die garantie veilig stelde door voor het daartoe vereischte bedrag de hand te leggen op het door den Duitschen bezetter van Nederland onder bewind gestelde vermogen van die rechthebbenden;

dat er zeker geen aanleiding is om haar in het bezit te laten van de ontvangen provisie voor dezen zoogenaamden dienst, waardoor zij zonder eenig risico harerzijds een deel van het aan verzoekster ontfroofde heeft kunnen bemachtigen;

dat integendeel met de uit te spreken nietigverklaring behoort gepaard te gaan de tenietdoening van de verplichting tot avalprovisie betaling en van de schuld die ter zake daarvan nog op verzoekster rust;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de op 20 Augustus 1941 ontstane op 8 November 1945 door het Beheersinstituut beëindigde tot op dien datum bestaan hebbende rechtsbetrekking tusschen de Commerzbank te Berlijn, later tegenwoordig door het Beheersinstituut en verzoekster;

Verklaart eveneens nietig de daaraan verbonden verplichting tot avalprovisie betaling, waarop tot dusver f 14062.60 is voldaan en nog f 1875 verschuldigd is;

Verwijst het Beheersinstituut q.q. in de kosten tot heden begroot op f 50.

No. 536.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 1 Juli 1946.
(Mr. van Walsem).

Huurovereenkomst op 31 Maart 1945 tusschen gerequesteerden gesloten nietig

verklaard en de oorspronkelijke huurovereenkomst bestaan hebbende tussehen requestrate en gerequesteerde (hulseigenares) hersteld.

De overdracht van roerende goederen, aan requestrate toebehoorende en ontvagen in mindering van de huursom, nietig verklaard en gerequesteerde tot teruggave daarvan veroordeeld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 26.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van den vennootschap onder de firma H. Huisman, gevestigd te Rotterdam, in het vervolg te noemen „de firma Huisman”, van 24 Sept. 1945, zoomede het verweerschrift van Magdalena de Haan, zonder beroep, wonende te Voorburg, echtgenoot van Johan Gevers, eveneens wonende te Voorburg, in het vervolg te noemen „Mevrouw Gevers-de Haan”, ten deze bijgestaan en gemachtigd door haar voornoemden echtgenoot, van 17 Nov. 1945;

Gezien voorts de door partijen overgelegde stukken, waaronder:

I. a—c. drie huurcontracten, betreffende het winkelhuis gelegen aan de Middellandstraat no. 100 hoek Jan Sonjéstraat no. 2 te Rotterdam, onderscheidenlijk gedagteekend 5 Juli 1940, 28 Juli 1942 en 31 Maart 1945;

II. de eerste grosse van een vonnis van den President van de Arr. Rechtbank te Rotterdam dd. 14 Aug. 1945, in kort geding gewezen tussehen de firma Huisman als eischeres en r. Petrus Lambertus van Ulden, wonende te Hillegersberg, gemeente Rotterdam, huurder van voormeld winkelhuis, en 2a. Mevrouw Gevers-de Haan zoomede 2b. J. Gevers voornoemd als gedaagden, betreffende bedoeld winkelhuis en eenige daarin zich bevindende goederen;

III. de grosse van een arrest van het Gerechtshof te 's Gravenhage, Tweede Kamer, van 7 December 1945, waarbij voormeld vonnis van den President van de Arr.—Rechtbank te Rotterdam is bekrachtigd;

Gehoord partijen in hun nadere mondelinge toelichting, voor de firma Huisman bij monde van Mr. L. E. Roes, voor Mevrouw Gevers-de Haan bij monde van Mr. J. Coert, beiden advocaat en procureur te Rotterdam;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar vorenbedoeld verzoekschrift en verweerschrift, welke schriften als hier ingevoegd worden beschouwd;

O. dat de firma Huisman heeft gevorderd op grond van het bepaalde in de artt. 23, 24 en 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100:

1e. de huurovereenkomst tussehen P. J. van Ulden als huurder en Mevrouw Gevers-de Haan als verhuurster, betreffende voormeld winkelpand, nietig te verklaren, met bepaling dat de huur tussehen laatstgenoemde als verhuurster en de firma Huisman als huurster bestaat, althans herleeft met ingang

van den dag, dat de ontruiming ingevolge het vonnis in kort geding heeft plaatsgehad, te weten op 3 September 1945, en voorts met zoodanige vaststelling der huur als de Raad zal vermeenen te behooren;

2e. de in het verzoekschrift omschreven overdracht van de daarin vermelde goederen aan Mevrouw Gevers-de Haan nietig te verklaren met haar veroordeeling deze goederen aan de firma Huisman in eigendom af te geven;

alles met veroordeeling van partij Gevers in de kosten;

O. dat het verweer van Mevrouw Gevers—de Haan tegen deze vordering neerkomt hierop, dat van haar noch in rechte noch in redelijkheid verlangd mag worden te voldoen aan de vordering van de firma Huisman, hetgeen zij in hoofdzaak heeft gemotiveerd met het volgende:

In rechte niet: zij heeft zich op 31 Maart 1945 ten aanzien van het winkelpand in kwestie rechtsgeldig verbonden tegenover den heer van Ulden en zij is gehouden haar verplichtingen tegenover deze na te komen. Tegenover de firma Huisman heeft zij ten aanzien van het winkelpand geen enkele verplichting. Zij had dit pand verhuurd aan den Verwalter van de firma Huisman, de Liquidations Verwalter van dezelfde firma heeft het contract op volkomen regelmatige wijze opgezegd en de voorwerpen in geschil aan haar (Mevrouw Gevers—de Haan) overgedragen als betaling voor achterstallige huur.

In redelijkheid niet: De in Mei 1940 met de firma Huisman gesloten huur is een zuivere welwillendheid geweest tegenover de firma Huisman, die door het bombardement was gedupeerd, een welwillendheid, die haar betoond is op haar verzekering, dat zij het winkelpand voor niet langer dan twee jaren noodig had. Op 31 Maart 1945 was Mevr. Gevers—de Haan dus ook moreel geheel vrij tegenover de firma Huisman. Hierbij kwam, dat zij op dien datum geheel onkundig was omtrent de positie van de firma Huisman, zoodat van haar zeker niet gevergd kon worden, dat zij het pand leeg liet staan met alle risico's daaraan verbonden;

O. dat bij de nadere mondelinge toelichting van vordering en verweer de firma Huisman onder aanvoering van redenen heeft ontkend onder meer, dat de in Mei 1940 gesloten huur zou zijn geweest een zuivere welwillendheid tegenover haar, omdat zij door het bombardement was gedupeerd, en dat die welwillendheid haar betoond zou zijn op haar verzekering, dat zij het winkelpand voor niet langer dan twee jaren noodig had, tegenover welke ontkenning Mevr. Gevers—de Haan ten bewijze van haar stellingen heeft overgelegd een schriftelijke verklaring van P. Dekker, wonende te Leiden, ten tijde van de verhuuring in Mei 1940 compagnon van P. L. van Ulden;

In rechte:

O. dat door het verzoekschrift en verweerschrift en het mondeling debat, zoomede de door partijen overgelegde stukken, onder

meer de volgende feiten in dit geding vaststaan:

dat vóór den oorlog de firma Huisman, waarvan de firmanten Joden zijn, haar winkelbedrijf in confectie- en maatkleeding in den uitgebreidsten zin des woords, alsmede in alle soorten Heeren- en mode-artikelen, uitoefende in een pandencomplex aan de Hoogstraat te Rotterdam, welk pandencomplex in Mei 1940 door het bombardement van Rotterdam is vernield;

dat nog in Mei 1940 de firma Huisman ten behoeve van haar bedrijf heeft gehuurd van P. Dekker of van de vennootschap onder de firma „Darco”, waarvan toen de eenige firmanten waren P. L. van Ulden en P. Dekker voornoemd, het winkelpand (de parterre) aan de Middellandstraat no. 100 hoek Jan Sonjéstraat no. 2 te Rotterdam, welk winkelpand in eigendom toebehoorde aan mevr. Gevers—de Haan, die het had verhuurd aan P. Dekker of aan de firma „Darco” voornoemd, echter zonder recht van onderhuur;

dat vervolgens op 5 Juli 1940 bij schriftelijke overeenkomst, aangegaan tusschen de naamlooze vennootschap N.V. Advertentie- en Reclame-Bureau Studio, kennelijk optredende als commissionnaire voor Mevr. Gevers—de Haan, als verhuurster en de firma Huisman als huurster, genoemd winkelpand aan de firma Huisman is verhuurd voor den tijd van 12½ maand, aanvangende den 15en Juli 1940 en alzoo eindigende den 31sten Juli 1941, voor een huurprijs van f 1430 per jaar;

dat blijkbaar in Juli 1941 bij schriftelijke overeenkomst (welke niet is overgelegd) is aangegaan een nieuwe huur voor een jaar aanvangende den 31sten Augustus 1941 en alzoo eindigende den 31sten Juli 1942 voor denzelfden huurprijs;

dat in Februari 1942 ingevolge de Verordening van 22 October 1940, Nr. 189/1940, betreffende het aangeven van ondernemingen, in verband met de Verordening van 12 Maart 1941, Nr. 48/1941, betreffende de behandeling van ondernemingen welke aangegeven dienen te worden, over de firma Huisman als Joodsche onderneming een Treuhänder is aangesteld, die in genoemd pand het bedrijf van de firma Huisman heeft voortgezet;

dat op 28 Juli 1942 als resultaat van onderhandelingen, gevoerd tusschen firmanten van de firma Huisman en Mevr. Gevers—de Haan, bij schriftelijke overeenkomst, welke voor de firma Huisman is onderteekend door den Treuhänder, wederom een nieuwe huur is aangegaan voor een jaar, aanvangende den 18en Augustus 1942 en alzoo eindigende den 31sten Juli 1943, voor den huurprijs van f 1880 per jaar;

dat in September 1942 de firmanten van de firma Huisman zijn ondergedoken, als gevolg van de maatregelen, welke de vijand nam tegen de Joden;

dat na het eindigen van den huurtijd op 31 Juli 1943, bij laatstbedoelde schriftelijke overeenkomst bepaald, de firma Huisman kennelijk in het bezit van het winkelpand is

gebleven, zonder dat Mevr. Gevers—de Haan zich daartegen heeft verzet;

dat vervolgens de Treuhänder, na het bedrijf van de firma Huisman te hebben geliquideerd, de huur heeft opgezegd tegen 31 Maart 1945, en daarop met Mevr. Gevers—de Haan heeft afgerekend, waarbij hij als betaling op de achterstallige huurschuld aan haar in eigendom heeft overgedragen de goederen, door de firma Huisman in haar verzoekschrift vermeld;

dat op 31 Maart 1945 Mevr. Gevers—de Haan bij schriftelijke overeenkomst het winkelpand heeft verhuurd aan P. L. van Ulden voornoemd, toen handelende onder den naam Lijstenfabriek „Darco”. en wel voor den tijd van vijf jaar, tegen den huurprijs van f 1200 per jaar, met recht van koop;

dat na de bevrijding van Nederland de ondergedoken firmanten van de firma Huisman zijn opgedoken en teruggekeerd naar Rotterdam en aan P. L. van Ulden den wensch hebben te kennen gegeven hun winkelbedrijf in voormeld winkelpand voort te zetten en daartoe het pand wederom te hunner beschikking te stellen, hetgeen v. Ulden heeft geweigerd;

dat de firma Huisman daarop zich heeft gewend tot den President van de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam, die bij het hiervoren sub II vermelde vonnis d.d. 14 Augustus 1945 in kort geding van Ulden heeft veroordeeld het winkelhuis binnen 8 dagen na de betekening van het vonnis te ontruimen en met overgifte der sleutels ter vrije beschikking van de firma Huisman te stellen, met achterlating van de in het verzoekschrift vermelde goederen, welk vonnis bij het hierboven sub III vermelde arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage d.d. 7 December 1945 is bekrachtigd;

dat de President heeft overwogen onder meer, dat naar zijn voorloopig oordeel de Raad voor het Rechtherstel om de in het vonnis vermelde redenen in dit geval van de hem toegekende bevoegdheid gebruik zal maken en de huurovereenkomst tusschen van Ulden en Mevr. Gevers—de Haan d.d. 31 Maart 1945 zal tenietdoen en die tusschen de firma Huisman en Mevr. Gevers—de Haan zal doen herleven, al of niet onder voorwaarden ter prudentie van den Raad, welk oordeel het Hof, met verwerping van de door van Ulden tegen het vonnis aangevoerde grief, heeft overgenomen;

en tenslotte, dat op 3 September 1945 krachtens het vonnis van den President de ontruiming van het winkelpand heeft plaats gehad en sindsdien de firma Huisman daarin haar winkelbedrijf wederom uitoefent;

O. dat uit voormelde vaststaande feiten allereerst volgt, dat de firma Huisman het onderhavige winkelpand ten behoeve van haar bedrijf onafgebroken in huur heeft gehad van Mei 1940 tot 31 Maart 1945;

O. dat voorts daaruit volgt, dat na het eindigen van den huurtijd, bij de laatste schriftelijke overeenkomst bepaald, dus na 31 Juli 1943, kennelijk heeft plaats gehad een stilzwijgende wederinhuring als bedoeld in artt.

1623 en 1607 B. W., zoodat deze nieuwe huur is aangegaan op dezelfde voorwaarden als de vorige, voor den tijd welken het plaatselijk gebruik medebrengt, in dit geval voor een jaar, en deze huur krachtens genoemde wetsvoorschriften i.v.m. art. 1609 B. W. na afloop van dat jaar, dus na 31 Juli 1944, doorliep voor onbepaalde tijd, totdat zij werd opgezegd, met inachtneming der termijnen, welke het plaatselijk gebruik medebrengt;

O. dat deze laatste huur is geëindigd op 31 Maart 1945 tengevolge van opzegging door den Treuhänder, en daarna de overdracht van de in het verzoekschrift vermelde goederen aan Mevr. Gevers—de Haan heeft plaats gehad eveneens door dien Treuhänder een en ander tegen den kennelijken wil van de firma Huisman, krachtens voormelde verordeningen van den Duitschen Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied Nrs. 189/1940 en 48/1941, welke verordeningen ingevolge art. 16 van het Besluit bezettingsmaatregelen i.v.m. de daarbij behoorende lijst „A” worden geacht nimmer van kracht te zijn geweest;

O. dat mitsdien de rechtsbetrekking uit de huurovereenkomst tusschen de firma Huisman en Mevr. Gevers—de Haan is te niet gegaan, en voormelde goederen aan Mevr. Gevers—de Haan zijn overgegaan, tengevolge van handelingen als bedoeld in art. 25 sub a, b en c van het besluit herstel rechtsverkeer E 100, zoodat moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, strekkende tot rechtsherstel als bedoeld in art. 23 van dat Besluit, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware, behoudens blijk van het tegendeel;

O. dat Mevr. Gevers—de Haan in het doen blijken van dat tegendeel niet is geslaagd; ten eerste niet, omdat zij, na de beëindiging van de huurovereenkomst met de firma Huisman door den Treuhänder, op 31 Maart 1945 wél een nieuwe huurovereenkomst met P. L. van Ulden mocht aangaan, maar partijen daarbij rekening hadden te houden met mogelijk later rechtsherstel ten behoeve van de firma Huisman in verband met de bijzondere omstandigheden, zulks zéker, nu die nieuwe huurovereenkomst werd aangegaan in het zicht van het einde van den oorlog in Europa en de bevrijding van Nederland;

ten tweede niet, omdat Mevr. Gevers—de Haan wel heeft beweerd, maar tegenover de gemotiveerde ontkenning van de firma Huisman niet heeft bewezen door de enkele schriftelijke verklaring van P. Dekker, dat de aanvankelijke verhuur van het winkelpand zou zijn geweest een zuivere welwillendheid tegenover de firma Huisman, die haar zou zijn betoond op haar verzekering, dat zij het winkelpand niet langer dan twee jaren noodig had, daargelaten dat zulk een verzekering, indien ze ware gegeven, onder de toenmalige omstandigheden niet mag worden opgevat als een verbintenis om het pand na twee jaren te verlaten;

en ten derde niet, omdat aannemelijk is, dat de firma Huisman het onderhavige win-

kelpand dringend noodig heeft voor den wederopbouw en de uitoefening van haar bedrijf, omdat zij een ander daarvoor geschikt pand niet ter beschikking kan krijgen, terwijl van Ulden dat winkelpand niet, althans minder dringend noodig heeft, nu hij reeds de beschikking heeft over het daarnaast gelegen winkelpand aan de Middellandstraat 98;

O. dat mitsdien het verzoek van de firma Huisman tot rechtsherstel gerechtvaardigd is;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek toe, in voege als hierna vermeld:

Verklaart nietig de huurovereenkomst, op 31 Maart 1945 aangegaan tusschen Mevr. Gevers—de Haan als verhuurster en P. L. v. Ulden als huurder, betreffende het winkelpand (parterre) aan de Middellandstraat no. 100 hoek Jan Sonjéstraat no. 2 te Rotterdam;

Doet herleven met ingang van 3 September 1945 de huurovereenkomst, welke tot 31 Maart 1945 heeft bestaan tusschen Mevr. Gevers—de Haan als verhuurster en de firma Huisman als huurster, betreffende voormeld winkelpand, zulks op de oude voorwaarden, voor onbepaalde tijd, totdat zij wordt opgezegd, met inachtneming der termijnen, welke het plaatselijk gebruik medebrengt, een en ander onverminderd de rechten en verplichtingen van partijen volgens de wettelijke voorschriften, op het stuk van huur en verhuur van panden als de onderhavige geldende, met name die van het Huurprijbesluit 1940, No. 237/1940, en het Huurbeschermingsbesluit 1941, No. 81/1941, i.v.m. art. 18 van het Besluit bezettingsmaatregelen E 93 en de daarbij behoorende lijst „C”;

Verklaart nietig de overdracht aan Mevr. Gevers—de Haan van de in het verzoekschrift vermelde goederen en veroordeelt Mevr. Gevers—de Haan die goederen aan de firma Huisman in eigendom terug te geven;

Ontzegt het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt partij Gevers in de kosten van dit geding, tot deze uitspraak aan de zijde van de firma Huisman begroot op f 100 voor salaris en f 15 voor verschotten, tezamen f 115.

No. 537.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 25 Juni 1946. (Prof. Mr. Houwing).

Verzoek tot overdracht van het beheer van onroerend goed toegewezen; ontrulmnsactie ingesteld tegen den bewoner ontzegt, daar het zeer wel mogelijk is dat deze te goeder trouw is geweest en diens rechten bij toepassing van art. 29 E 100 in stand zullen blijven.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 27, 29.)

Afdeeling Leiden van den Nederlandschen Roomschen Katholieken Volksbond te Leiden, requérant, gemachtigde Mr. E. J. H. Th. Bolsius,

tegen:

Jan Kool, te Wassenaar en W. Guldemond, te Leiden, gerequesteerden, gemachtigde Mr. W. de Clercq.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, requérant bij monde van haar gemachtigde Mr. E. J. H. Th. Bolsius, gerequesteerden bij monde van hun gemachtigde Mr. W. de Clercq;

Wat de feiten betreft:

O. dat door requérant en hare bestuurders, in het kort weergegeven, is gesteld dat H. J. Woudenberg, door den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied benoemd tot commissaris van het Roomschen Katholieke Werkliedenverbond en de daarbij aangesloten diocesane arbeidersbonden, bij acte van 8 Augustus 1942 het aan requérant toebehoorende huis, waarin vereenigingslokaal met tuin, gelegen aan den Steenschuur 15 te Leiden heeft verkocht en geleverd aan J. Lust, dat deze het vervolgens heeft verkocht aan M. J. van der Boon, dat diens kooprechten zijn overgedragen aan J. W. M. van Rooijen en vervolgens aan gerequesteerde Kool, aan wien tenslotte genoemd perceel is geleverd, bij acte van overdracht op 28 Mei 1943 ingeschreven en dat gerequesteerde Guldemond het perceel thans van gerequesteerde Kool in huur heeft;

Voorts, dat de herkomst van het perceel aan gerequesteerden niet onbekend kan zijn geweest;

dat zij èn om organisatorische èn om financiële redenen thans het pand behoeft, daar zij over geen ander vereenigingslokaal en over geen ander vermogen beschikt;

dat requérant op dezen grond heeft gevorderd bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad primair te bepalen dat verzoekers het bovenschreven pand gelegen te Leiden aan de Steenschuur no. 15 kunnen betrekken en in exploitatie nemen binnen acht dagen na teekening van de uitspraak en daarbij den gerequesteerde W. Guldemond voornoemd worde gelast binnen gelijken termijn het pand te verlaten met al de zijnen en het zijne, wijders met veroordeeling van de gerequesteerde Guldemond om voor iederen dag dat hij na het verstrijken van genoemden termijn nalatig blijft met die ontruiming, aan verzoekers als dwangsom te betalen een bedrag van vijf en twintig gulden met machtiging voorts aan verzoekers om die ontruiming te bewerken desnoods met behulp van de sterke macht;

subsidiar te bepalen, dat verzoekers binnen gelijken termijn het beheer van genoemd pand kunnen op zich nemen, waarbij de gerequesteerde Kool en Guldemond worden gelast dit beheer te gedoogen en zich te onthouden van iedere daad strijdig met dit be-

heer; met veroordeeling van de gerequesteerden Kool en Guldemond om voor iedere daad, die zij, na de in deze gegeven uitspraak zullen verrichten in strijd met het aan verzoekers opgedragen beheer, aan verzoekers te betalen eene dwangsom groot duizend gulden, verschuldigd en dus ten laste van hem, die de daad heeft gepleegd;

2. de kosten van deze procedure te brengen ten laste van gerequesteerden, althans aan diegenen van hen, welke daartoe zal worden aangewezen;

O. dat door gerequesteerden, in het kort weergegeven, is geantwoord, dat aan gerequesteerde Kool, voordat hij het perceel kocht, bij informatie door den notaris en door den Bank is medegedeeld dat tegen de koop geen bezwaar bestond, daar het hier een heel andere kwestie betrof, dan met Joodsch bezit het geval was;

dat gerequesteerde Kool aan het perceel aanzienlijke verbouwingen heeft doen uitvoeren en herstellingen die noodig bleken, toen het perceel, na door den evacuatiedienst gevorderd te zijn geweest, door de gezinnen die het bewoond hadden, verlaten was en dat dientengevolge hun financieel belang bij het huis veel grooter is dan dat van requérante;

dat gerequesteerde Guldemond het perceel met zijn gezin tezamen met een ander gezin bewoont en er zijn textielbedrijf in uitoefent en geen ander perceel zou kunnen vinden;

dat hij het perceel met goedvinden van het evacuatie-bureau heeft betrokken, nadat hij tot ontruiming van een ander perceel genoodzaakt werd;

dat een bevel tot ontruiming op een beslissing ten principale neer zou komen;

dat requérante is opgeheven en niet meer bevoegd is in rechte te staan;

En in rechte:

O. dat gerequesteerden niet ontkennen, dat requérante rechtspersoonlijkheid heeft bezeten;

dat requérante ontkent, dat zij opgeheven zou zijn of hare rechtspersoonlijkheid zou hebben verloren;

dat gerequesteerden tegenover deze ontkenning niet nader hebben aangegeven hoe en wanneer de opheffing zou zijn geschied, noch bewijs van deze opheffing hebben aangeboden, weshalve wij hun verweer op dit punt verwerpen;

dat voorts een bevel tot ontruiming in afwachting van een beslissing in de hoofzaak, geenszins noodzakelijk eene beslissing ten principale is;

dat uit het verweer van gerequesteerde Kool blijkt, dat hij van de herkomst van het perceel op de hoogte was en wist dat dit door den Rijkscommissaris benoemden Commissaris verkocht was, zoodat hij naar Ons aanvankelijk oordeel reeds op grond van art. 32 van het Besluit E 100 niet geacht kan worden te goeder trouw in den zin van dat Besluit te zijn geweest;

dat Wij het dan ook niet onwaarschijnlijk achten, dat de vordering tot nietigverkla-

ring van de overeenkomst, waarbij gerequesteerde Kool het perceel gekocht heeft, zal worden toegewezen;

dat Wij het echter geenszins uitgesloten achten, dat in de hoofdzaak bij toepassing van art. 29 van het Besluit E 100, zal worden bepaald, dat de rechten van gerequesteerde Guldemond op het litigieuse perceel in stand zullen blijven, zijnde het naar Onze aanvankelijke meening zeer wel mogelijk, dat deze gerequesteerde inderdaad te goeder trouw is geweest;

dat Wij dit zoo zijnde, het belang van requestant bij het terugkrijgen van een vereenigingslokaal en een kantoor afwegende tegen het belang van deze gerequesteerde bij het behouden van woonruimte en bedrijfsruimte, van oordeel zijn, dat de schaal ten voordeele van dit laatste belang doorslaat, zoodat de vordering tot ontruiming moet worden afgewezen;

dat aan requestantes financieel belang mede in belangrijke mate wordt tegemoet gekomen, indien haar het beheer van het perceel wordt toegekend;

dat Wij meenen, gezien Ons oordeel omtrent de te verwachten beslissing in de hoofdzaak, dat het financieel belang van gerequesteerde Kool voor dat van requestante moet wijken en de vordering wat het beheer betreft moet worden toegewezen;

dat Wij met het belang van deze gerequesteerde in zooverre rekening willen houden, dat aan de overdracht van het beheer de voorwaarde wordt verbonden, dat requestante de hoofdzaak binnen twee maanden aanhankelijk maakt, opdat binnen bekwamen tijd over een mogelijk recht van gerequesteerde op vergoeding voor de door hem gemaakte kosten worde beslist;

O. dat requestantes bestuurders slechts in rechte zijn opgetreden „voor zooveel noodig” en hun optreden niet noodig is gebleken;

Rechtdoende in kort geding:

Ontzegt requestante hare primaire vordering;

Bepalen, dat requestante binnen acht dagen na betekening van dit vonnis het beheer van het perceel Steenschuur 15 te Leiden kadastraal bekend aldaar sectie C. no. 1703 zal op zich nemen;

Gelasten gerequesteerden, dit beheer te gedoogen en zich te onthouden van iedere daad strijdig met dit beheer;

Veroordeelen elk van hen om voor iedere daad, die hij na acht dagen na betekening van dit vonnis zal verrichten in strijd met het aan requestanten opgedragen beheer aan requestante te betalen een dwangsom groot honderd gulden, alles echter onder de ontbindende voorwaarde, dat requestante zich binnen twee maanden na den dag der uitspraak ter zake van vorenomschreven perceel overeenkomstig het Besluit E 100 tot den Raad voor het Rechtsherstel zal hebben gewend;

Verklaren dit vonnis in zooverre uitvoerbaar bij voorraad;

Veroordeelen gerequesteerde Jan Kool in de proceskosten, tot op deze uitspraak aan zijde van requestante begroot op f 45;

Ontzeggen het andere of meer gevorderde.

No. 538.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 4 Juli 1946.
(Mrs. Sluis, Mijnsen en Köster).

Overeenkomst van koop en verkoop gesloten tusschen „Omnia” en gerequesteerde vernietigd. Het eigendomsrecht van gerequesteerde op de teruggevoerde goederen nietig verklaard.

Gerequesteerde veroordeeld tot terugbetaling van f 750 door hem, ingevolge vonnis in kort geding gewezen, ontvangen, tegenover cessie van de vordering van verzoeker op Lippmann.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van David Wieselmann, beheerend vennoot der firma Boekbinderij Paul Weinman, wonende te Amsterdam, procureur Mr. M. M. C. Th. de Kort, benevens een verweerschrift van J. C. Schade, wonende te Amsterdam, procureur Mr. J. H. de Pont.

Gezien voorts een verweerschrift van bestuurders van de Omnia Treuhand, alsmede het proces-verbaal na een verhoor van een ten verzoeken van verzoeker gehoorde getuige;

Gehoord de mondelinge toelichting van partijen;

O. dat tusschen partijen als vaststaand mag worden aangenomen dat de firma Boekbinderij Paul Weinman, uitoefenende het boekbindersbedrijf op aanwijzing van de Wirtschaftsprüfstelle door de Omnia Treuhandgesellschaft in liquidatie is gebracht, waarbij deze Omnia Treuhandgesellschaft omstreeks 9 December 1942 door middel van haar vertegenwoordiger Schuller tot Peursum de in het inleidend verzoekschrift genoemde goederen heeft verkocht en geleverd aan J. C. Schade voor een prijs van f 750 en wel zooals verzoeker zijn request bij de mondelinge behandeling heeft gewijzigd, niet met zijne medewerking, doch wel met zijn medeweten, terwijl voorts niet door verweerder is betwist, dat hij ermee bekend was dat hij oorspronkelijk joodsche goederen kocht;

O. dat de President van de Rechtbank te Amsterdam in zijn vonnis van 14 September 1945 aan verweerder Schade heeft bevolen bedoelde goederen aan verzoeker af te geven, waartegenover verzoeker werd veroordeeld om aan verweerder een bedrag van f 750 te overhandigen, een en ander totdat door den Raad voor het Rechtsherstel in deze is beslist;

O. dat verzoeker thans bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad aan den Raad vraagt:

a. vernietiging van het eigendomsrecht van verweerder Schade op bedoelde goederen;

b. vernietiging van de in 1942 tusschen de Treuhandgesellschaft en verweerder Schade gesloten overeenkomst van koop en verkoop;

c. veroordeeling van den verweerder om aan verzoeker terug te betalen de somma van zevenhonderd vijftig gulden;

d. veroordeeling van verweerder in de kosten van het geding.

In rechte:

O. dat nu verweerder Schade niet heeft betwist dat hij goederen heeft gekocht welke oorspronkelijk joodsch eigendom waren noch ook dat, gelijk mede uit de verklaring van getuige Clasinus Berend mag worden afgeleid deze koop onder dwang althans onbehoorlijken invloed van den vijand is tot stand gekomen, aan verzoeker zijne onderlingen in voege hier na te melden behooren te worden toegewezen, terwijl hieraan niet afdoet dat bedoelde koopovereenkomst wellicht reeds van het begin af nietig was, daar ook in dat geval art. 25 van het K. B. van 17 September 1944 E 100 de mogelijkheid van rechtsherstel veronderstelt;

O. dat derhalve ook het achterwege laten van het ingrijpen bedoeld in art. 23 van genoemd besluit in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat zulks nog te meer klemt, nu blijkens verklaring van getuige Clazinus Berend verweerder Schade aan verzoeker en Weisman heeft gezegd, dat deze na den oorlog alles zouden terugkrijgen;

O. dat aan een en ander niet afdoet dat de koop met medeweten van verzoeker heeft plaats gehad en blijkens de verklaring van genoemde getuige verzoeker nog een maand als thuiswerker van verweerder Schade heeft gewerkt nu de overeenkomst onder dwang althans onbehoorlijken invloed van den vijand is tot stand gekomen, zijnde bovendien niet gebleken dat Weinman nog na de overname in het bedrijf is werkzaam geweest;

O. ten aanzien van het bedrag van f 750 dat wordt teruggevorderd, dat deze ook volgens de verklaring van genoemde getuige zeer geringe koopsom, aan verzoeker behoort te worden teruggegeven, nu de verweerder Schade te kwader trouw is en na den koop alle met de machines en goederen behaalde voordeelen heeft genoten;

O. dat de Raad hieraan echter de voorwaarde verbindt, dat verzoeker zijne eventuele vordering tot dat bedrag op de firma Lippmann Rosenthal & Co aan verweerder overdraagt;

Rechtdoende:

Verklaart nietig het eigendomsrecht van verweerder Schade op de in het inleidend verzoekschrift genoemde goederen.

Vernietigt de in 1942 tusschen de Omnia Treuhand Gesellschaft en dien verweerder gesloten overeenkomst van koop en verkoop.

Veroordeelt dien verweerder om aan verzoeker ter zake voormeld te betalen de somma van zeven honderd en vijftig gulden onder voorwaarde dat verzoeker zijn eventuele vordering tot dat bedrag aan de firma Lippmann en Rosenthal aan verweerder overdraagt.

Verklaart dit vonnis in zooverre uitvoerbaar bij voorraad.

Veroordeelt verweerder Schade in de kosten aan zijde van verzoeker gevallen en tot aan deze uitspraak begroot op f 50.

No. 539.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 26 Juni 1946. (Mr. de Boer).

De Raad verklaard zich onbevoegd kennis te nemen van een vordering tot betaling van een geldsom gericht tegen de Bank van Nederlandsche Arbeid, wegens bij haar gestorte gelden, indien deze vordering niet is een sequeel van een vordering ex art. 23 E 100.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Herzien een verzoekschrift d.d. 7 November 1945 van Louis Philippe de Liever, van beroep manufacturier, wonende te Nijkerk, zakelijk inhoudende:

dat requestant aan de Singel no. 28 te Nijkerk een manufacturenzaak heeft gedreven en thans weer drijft en dat hij ten gevolge van maatregelen van de zijde van den bezetter in het jaar 1942 zijn woning en winkel heeft moeten verlaten en eerst thans is teruggekeerd na de bevrijding;

dat eveneens door maatregelen van den bezetter een gedeelte van zijn winkelinventaris publiek is verkocht door de Firma C. van Esveld, manufacturier te Nijkerk, Singel 2; dat de door de Firma van Esveld verkochte goederen van requestant in totaal met aftrek van kosten en provisie hebben opgebracht een bedrag van zeven duizend negen honderd en een gulden en twee en twintig cents (f 7901.22);

dat de firma van Esveld dit bedrag heeft gestort ten kantore van de Rotterdamsche Bankvereniging N.V., kantoor te Nijkerk ten gunste van de Bank voor Nederlandsche Arbeid te Amsterdam op rekening van verkoper L. Ph. de Liever en Zn. te Nijkerk, Singel 28;

dat requestant van de betreffende kwitantie inzage heeft gehad en hierbij een afschrift hiervan overlegt;

dat requestant thans gaarne de beschikking weer verkrijgt over voormeld bedrag, uitmakende de opbrengst van voornoemde textielgoederen;

op welke gronden verzoeker den Raad heeft gevraagd hem wederom te willen doen toekomen een bedrag van f 7901.22 ten laste van de Bank voor Nederlandschen Arbeid te Amsterdam, uitmakende de opbrengst van

de ten onrechte van hem verkochte goederen;

Gezien voorts de overige gedingstukken waaronder een beslissing van deze Kamer van 24 April 1946 naar welke beslissing ten aanzien van de feiten wordt verwezen en bij welke beslissing werd bevolen de persoonlijke verschijning van partijen teneinde opheldering te geven over de volgende punten:

1. welke maatregelen van den bezetter de Firma C. van Esveld te Nijkerk een gedeelte van verzoekers winkelinventaris publiek hebben doen verkoopen.

2. welke motieven de Bank voor Nederlandschen Arbeid N.V. er toe hebben geleid voor een bedrag van f 7901.22, dat door de Rotterdamsche Bankvereniging N.V. was overgeboekt — indien deze haar uit de in afschrift overgelegde quitante blijvende opdracht ten minste heeft uitgevoerd — niet verzoeker te crediteeren, maar wel een rekening, welke door de Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H. ten name van de Firma L. Ph. de Liever te Nijmegen bij haar had geopend en waarover deze Firma niet, of althans niet alleen de beschikking had,

3. of deze laatste rekening een bestaande rekening was, dan wel eerst geopend is tegelijk met de bovengenoemde overboeking.

O. dat ingevolge de interlocutoire beslissing van 24 April 1946 partijen zijn verschenen tot het geven van inlichtingen en daarna aan het Rijksbureau voor de distributie van textielproducten door den Handel nadere inlichtingen zijn gevraagd, welke voor partijen ter inzage hebben gelegen,

dat uit een en ander is gebleken, dat verweerder Fa. C. van Esveld niet, zooals in het verzoekschrift vermeld staat, een gedeelte van verzoeker's winkelinventaris publiek heeft verkocht met een opbrengst van f 7901.22, maar dat hij voor genoemd bedrag een gedeelte van die winkelinventaris kocht;

dat zulks geschiedde zonder dat verzoeker daartegen bezwaar maakte, integendeel daarmede zijn instemming betuigde, zij het ook hij daartoe gebracht werd door de ongunstige omstandigheden, waarin hij toentertijd als Jood verkeerde,

dat verder gebleken is, dat verweerder van Esveld genoemd bedrag bij de Rotterdamsche Bankvereniging heeft gestort met de opdracht dit bedrag over te maken aan of over te schrijven op de verweerder Bank voor Nederlandschen Arbeid voor rekening van verzoeker;

dat de Rotterdamsche Bankvereniging dit heeft gedaan, maar verweerder Bank voor Nederlandschen Arbeid voor dit bedrag een rekening heeft geopend op naam van de firma L. Ph. de Liever echter onder bepaling, dat alleen de Omnia Treuhandgesellschaft daarover kon beschikken,

dat verzoeker den Raad vraagt genoemd bedrag „hem wederom te willen doen toekomen ten laste van de Bank voor Nederlandschen Arbeid” te Amsterdam,

dat verzoeker daarmede kennelijk bedoelt, dat de Raad de Bank voor Nederlandschen

Arbeid zal veroordeelen hem dit bedrag uit te betalen omdat de door haar daarmede verrichte manipulaties haar niet kunnen vrijvrijden;

O. echter, dat de tegen een bank ingestelde vordering tot betaling van een geldsom op grond van de storting bij die bank ten behoeve van verzoeker bij den gewonen rechter moet worden ingesteld en de Raad alleen bevoegd is zulk een veroordeeling uit te spreken als sequeel van een ingrijpen in rechtsbetrekkingen welke tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen, gewijzigd of te niet gegaan zijn en welke bestaan of hebben bestaan tusschen personen, waarvan tenminste één ingezetene van het Koninkrijk is of deze rechtsbetrekkingen tot voorwerp hebben een zaak of een recht, die zich binnen het Koninkrijk bevindt of zich ten tijde van het te niet gaan van de rechtsbetrekkingen bevond, hetgeen door verzoeker niet is gevraagd.

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoekschrift kennis te nemen.

No. 540.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Juli 1946.
(Mrs. Verdam, de Flines en Scholtens).

Bij beschikking van 25 Maart 1946 was door het Beheersinstituut afgewezen het verzoek van verzoeker om tot medebestuurder te worden benoemd in een N. V. Verzoeker heeft daarna verzocht deze beslissing te herzien, waarop het Beheersinstituut bij schrijven van 18 April 1946 heeft medegedeeld haar beslissing te handhaven. Verzoeker is op 13 Mei van deze laatste beslissing in hooger beroep gekomen. Verzoek afgewezen omdat de appeltermijn van de beschikking van 25 Maart is verstreken en ook overigens bezwaren ongegrond geacht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 18.)

De Raad voor het Rechtsherstel, en;

Gezien een verzoekschrift van Samuel Polak, wonende te Amsterdam (gemachtigde Mr. L. I. Barmat) bij den Raad ingediend 13 Mei 1946, waarbij verzoeker in hooger beroep komt van na te melden door het Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, dd. 18 April 1946 genomen beschikking;

Gezien de schriftelijke inlichtingen verstrekt door gemeld Bureau van het Beheersinstituut;

O. dat verzoeker heeft gesteld:

dat hij 10 Juli 1945 door het Beheersinstituut is benoemd tot bewindvoerder over Abraham (zich noemende Albert) de Winter;

dat de Winter eigenaar is van de helft der aandelen in de N.V. Confectie Industrie

Alba, gevestigd te Amsterdam; terwijl eigenaar van de andere helft is de Heer H. Cats;

dat tijdens de bezetting de Alba op grond van de Verordening V.O. 189/1940 onder verwalting heeft gestaan van een Rijksduitscher, die de aandelen heeft „verworven”;

dat na de bevrijding de bedrijfsleider van de Alba, de heer H. Morpurgo, is benoemd tot bestuurder met de bevoegdheid van beheerder;

dat de heer H. Cats tijdens de bezetting in het buitenland heeft vertoefd, doch na de bevrijding is teruggekeerd en door het Beheersinstituut is benoemd tot medebestuurder van de Alba;

dat verzoeker het Beheersinstituut heeft verzocht eveneens tot medebestuurder te worden benoemd, ten einde over de belangen van de Winter te kunnen waken;

dat dit verzoek door het Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, is afgewezen bij schrijven dd. 25 Maart 1946;

dat verzoeker het Beheersinstituut heeft verzocht deze beslissing te herzien, doch ook dit verzoek is afgewezen bij beslissing dd. 16 April 1946;

dat hij zich door deze beslissing gegriefd gevoelt, daar de belangen van de Winter evenzeer waard zijn om beschermd te worden als die van Cats, terwijl het door het Beheersinstituut aan de heeren Morpurgo en Cats gericht verzoek aan hem alle inlichtingen te verstrekken niet dezelfde waarborgen schept, afgezien van het feit dat het hem niet gelukt is eenige inlichting te verkrijgen; en op die gronden heeft verzocht:

te vernietigen voormelde beslissing van het Beheersinstituut dd. 18 April 1946 en de gevraagde benoeming alsnog uit te spreken;

O. dat verzoeker aan het Beheersinstituut heeft verzocht hem te benoemen tot medebestuurder van de N.V. Confectie Industrie Alba, welk verzoek is afgewezen bij beslissing dd. 25 Maart 1946;

O. dat verzoeker overeenkomstig art. 18 K. B. E 100 binnen een maand van deze beslissing bij de Afdeling Rechtspraak in hooger beroep had kunnen komen, doch dit niet heeft gedaan;

O. dat hij in stede daarvan het Beheersinstituut heeft verzocht de beslissing van 25 Maart 1946 te herzien en van de daarop gevallen afwijzende beslissing dd. 18 April 1946 thans in hooger beroep komen;

O. dat derhalve de vraag rijst of er voor het Beheersinstituut termen aanwezig waren om zijn afwijzende beschikking van 25 Maart 1946 te herzien; en verzoeker om in zijn verzoek tot herziening en derhalve in zijn hooger beroep te slagen, nieuwe omstandigheden (na 25 Maart 1946 ontstaan of gebleven) had moeten noemen welke zulk een herziening wenschelijk maken;

O. dat verzoeker als zulk een omstandigheid enkel heeft aangevoerd dat niettegenstaande het door het Beheersinstituut tot hen gericht verzoek de bestuurders hem geen inlichtingen verschaffen;

O. dat het Beheersinstituut hieromtrent heeft medegedeeld dat volgens mededeeling van den heer Cats verzoeker op de hoogte is gebracht van de balansen en vrijen toegang heeft tot den accountant der vennootschap, alsmede dat als verzoeker zich ten deze over de bestuurders te beklagen heeft hij zich tot het beheersinstituut kan wenden doch dat hij zulks tot dusver (17 Juni 1946) niet heeft gedaan;

O. dat in die omstandigheden het door verzoeker opgeworpen bezwaar van te weinig betekenis is om te leiden tot herziening van voormelde beslissing;

O. dat verzoeker met zijn hooger beroep van de beslissing dd. 18 April 1946 eigenlijk bedoelt aan het oordeel van den Raad de beslissing dd. 25 Maart 1946 te onderwerpen, doch hij hierbij over het hoofd ziet dat, nu te dien aanzien de appeltermijn reeds lang verstreken is, hij op deze wijze zou frusteeeren het in de alinea's 5 en 6 van art. 18 K. B. E 100 bepaalde;

O. dat derhalve de bezwaren, welke hij tegen zijn niet-benoeming als medebestuurder opwerpt, niet in behandeling kunnen komen, doch verzoeker hiervan geen nadeel ondervindt, daar de Raad — zij het ook geheel ten overvloede — wel wil mededeelen, dat ze volkomen ongegrond zijn, daar er voor het Beheersinstituut geen reden bestond om tot medebestuurder van gemelde vennootschap iemand te benoemen als verzoeker, die zelf met het bedrijf niets te maken heeft en omtrent wien zelfs niet gesteld wordt, dat hij er eenig verstand van heeft.

Rechtdoende:

Wijst het hooger beroep af.

No. 541.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1946. (Jhr. Mr. van Meeuwen).

Schenking door Verwalter gedaan aan de Stichting Winterhulp Nederland, nietig verklaard.

Verzoeker niet ontvankelijk in zijn verzoek sub 3, daar hij den weg voorgeschreven bij art. 25 E 133 had moeten volgen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer art. 23 E 100, art. E 133.)

Meijer Karel Cohen, requestrant, gem. Mr. H. Mulderije,

tegen:

Hendrik Stravers, in diens hoedanigheid van beheerder der Stichting Winterhulp Nederland, gerequesteerde, gem. Mr. B. J. Gottschalk.

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gehoord partijen, verwijzende naar de stukken.

O. dat verzoeker, stellende o.m. dat zijn handelszaak, een groothandel in damesstof-

fen genaamd Indaco, in Januari 1942 op grond van de Duitsche maatregelen tegen de Joden is gesteld onder het beheer van een Verwalter, die in Juni 1942 een bedrag van f 5900 ten laste van Indaco heeft geschonken aan de Stichting Winterhulp Nederland.

Heeft gevorderd:

1. nietig te verklaren de onder Verwaltingstelling der Indaco in Januari 1942

2. nietig te verklaren de schenking van een bedrag van f 5900 door den Verwalter der Indaco, ten laste van de onder Verwalting geplaatste onderneming, aan de Stichting Winterhulp Nederland te Den Haag dd. 4 Juni 1942;

3. De Stichting Winterhulp Nederland, althans haar beheerder, den heer H. Stravers voormeld, te veroordeelen bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, behalve ten aanzien van de proceskosten:

primair:

aan verzoeker tegen behoorlijk bewijs van ontvangst te betalen een bedrag van f 5900 vermeerderd met 5 % rente vanaf den datum van dit request tot aan de voldoening; subsidiair:

verzoeker's vordering ter grootte van f 5900 te plaatsen op de lijst van erkende crediteuren ten laste van W. H. N. met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten.

O. dat verzoeker bij de mondelinge behandeling de vordering sub 1 heeft ingetrokken; En ten aanzien van de vordering sub 3:

O. dat krachtens een aantekening te vinden in Lijst B, behoorende bij het Besluit E 93, de vereffening van de zaken der Stichting Winterhulp Nederland geschiedt overeenkomstig de regelen ten aanzien van het vijandelijk vermogen gesteld in het Besluit Vijandelijk Vermogen;

dat derhalve van toepassing is art. 25 van dat Besluit, zoodat nu verzoeker den weg in dat artikel voorgeschreven niet heeft gevolgd, hij in zijn vordering sub 3 niet kan worden ontvangen;

En ten aanzien van de vordering sub 2:

O. dat de benoeming van den Verwalter over de handelszaak van den verzoeker steunde op de wetgeving van den bezetter tegen de Joden, welke geacht wordt nimmer te hebben bestaan, waaruit volgt dat alle daden door dezen Verwalter verricht slechts geldig zijn voorzover daardoor de belangen van den verzoeker behoorlijk zijn waargenomen;

O. dat, hoewel in het algemeen niet kan worden gezegd dat een vertegenwoordiger zich steeds en onder alle omstandigheden heeft te onthouden van giften uit liefdadigheid ten laste van het door hem beheerde vermogen, in dit geval de Verwalter de belangen van verzoeker niet behoorlijk heeft waargenomen, toen hij de gift aan Winterhulp deed;

O. toch, dat Winterhulp was een instelling door den Duitschen bezetter in het leven geroepen met het doel op charitatief gebied eigen belangen te dienen, zoodat, ook al wer-

den door Winterhulp belangrijke bedragen uitgekeerd aan niet-N.S.B.'ers, niettemin ieder rechtgeaard Nederlander, en dus ook iemand die de belangen van een zoodanigen Nederlander had te behartigen, zich zooveel mogelijk moest onthouden van giften aan die instelling;

O. dat gerequesteerde wel heeft opgemerkt dat vele andere handelszaken giften aan Winterhulp hebben gedaan en dat dan ook tijdens de bezetting dergelijke giften waren te beschouwen als normale daden van beheer, maar dat het van algemeene bekendheid is, dat deze zakenlieden, voorzover het goede Nederlanders waren, daartoe althans nadat Winterhulp eenigen tijd had bestaan en het Nederlandsche volk de gelegenheid had gehad zich daaromtrent een oordeel te vormen — alleen werden gebracht door dwang, bedreiging of onbehoorlijken invloed door of vanwege den vijand;

dat mitsdien in het minder waarschijnlijke geval dat de Verwalter zich tot de gift gedwongen heeft gevoeld, deze op grond van art. 25 E 100 kan worden nietig verklaard, terwijl in het meer waarschijnlijke geval dat hij heeft gehandeld uit vrije wil en overtuiging, hij de perken gesteld aan een behoorlijke waarneming der hem toevertrouwde belangen is te buiten gegaan, zoodat ook in dat geval nietigverklaring mogelijk is;

O. dat door gerequesteerde is aangevoerd dat de liquidatie van Winterhulp een batig saldo zal opleveren van ongeveer f 1,500,000, hetwelk de beheerder, in overleg met het Beheersinstituut en den Minister van Financiën als vertegenwoordigende de Nederlandsche Staat, aan wie het batig saldo toekomt, wil uitkeeren aan een elftal liefdadige vereenigingen en stichtingen die door de bezettende macht van hun bezittingen zijn beroofd; dat in totaal door Winterhulp aan schenkingen buiten straatcollecten is ontvangen een bedrag van rond f 17,000,000; dat derhalve, indien al deze schenkingen als nietig zouden worden beschouwd — hetgeen een eisch van billijkheid is indien de vordering van verzoeker wordt toegewezen — aan iederen schenker slechts een gering percentage van zijn gift kan worden teruggegeven;

dat onder deze omstandigheden het geringe belang van verzoeker in redelijkheid zal moeten wijken voor het algemeen belang dat in belangrijke mate wordt gediend door de uitvoering van de plannen van den beheerder;

O. dat dit betoog zeker niet juist is, omdat verzoeker een rechtmatige aanspraak heeft op nietigverklaring van de gift en de redelijkheid en de billijkheid dan ook meer worden gediend wanneer hij, zij het dan ook ten deele, krijgt wat hem toekomt, dan door de schoone plannen van den beheerder;

O. dat mitsdien de vordering sub 2 behoort te worden toegewezen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de schenking van een bedrag van f 5900 door den Verwalter der

INDACO ten laste dier onderneming aan de Stichting Winterhulp Nederland gedaan op 4 Juni 1942;

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in zijn vordering sub 3;

Verwijst gerequestreerde in de proceskosten tot op deze uitspraak aan de zijde van verzoeker begroot op f 100.

No. 542.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Aug. 1946.

(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en Baron van der Feltz).

Verzoek afgewezen op grond, dat de aanspraken van verzoeker moeten worden aangemeld bij het Nederl. Beheersinstituut blijkens art. 25 van het Besluit E 133.

Toepassing van art. 34 E 100 is alleen mogelijk naast en als gevolg van de toepassing van art. 23 en 24 van genoemd besluit.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)

art. 25);

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 18 April 1946 van Max Salomon Vet, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. H. W. Vliegen, en de verweerschriften van de bestuurders van de Nederlândische Grundstückverwaltung en van de beheerders van P. Everout;

Gehoord de nadere toelichting van Mr. Vliegen ter zitting van 25 Juni 1946;

O. dat verzoeker stelt, dat zijn vader Barand Vet, die op 17 December 1942 is overleden en wiens eenige erfgenaam verzoeker is, twee hypothecaire vorderingen had, resp. op J. Karten te Zaandam en op dezen J. Karten en J. Jonker te Zaandam gezamenlijk, resp. pro resto groot f 13,000 en f 5000; dat de Nederlândische Grundstücksverwaltung in begin 1944 aan het makelaarskantoor P. Everout te Amsterdam heeft opgedragen genoemde debiteuren aan te schrijven tot aflossing van deze vorderingen, waaraan J. Karten op 2 Maart 1944 heeft voldaan door betaling van f 18000 aan Everout; dat Karten ook rente aan Everout heeft betaald; dat verzoeker aanneemt, dat Karten verplicht was tot deze betalingen over te gaan, zoodat verzoeker tegen hem geen vordering tot rechtsherstel heeft; dat verzoeker evenwel de hoofdsommen en de rente kwijt is, weshalve hij den Raad verzocht hem op grond van het bepaalde in art. 34 van het Besluit E 100 schadeloos te stellen;

O. dat door de griffie van den Raad afschriften van het request zijn gezonden aan

de bestuurders van de Nederlândische Grundstückverwaltung en de beheerders van Everout, die vervolgens verweerschriften hebben ingediend;

O. dat Mr. Vliegen bij de mondelinge toelichting heeft verklaard, dat hij bij de indiening van het request gedacht heeft aan toekenning van een schadevergoeding uit de Staatskas, maar dat hij, nu de Grundstückverwaltung en Everout zich als partijen in het geding beschouwen, het petitum aldus wijzigt, dat de Raad de Grundstücksverwaltung en Everout zal veroordeelen tot betaling aan verzoeker van de door hen ontvangen bedragen, nader in hun verweerschriften gespecificeerd;

O. dat de aldus gewijzigde vordering strekt tot het verkrijgen van betaling uit vermogens, die onder beheer van het Nederlândische Beheersinstituut staan, welke aanspraken echter blijkens art. 25 van het Besluit Vijandelijk Vermogen bij het Nederlândische Beheersinstituut moeten worden aangemeld, opdat dit instituut een beslissing kan geven over de erkenning van deze;

O. dat het verzoek derhalve moet worden afgewezen;

O. ten overvloede, dat, wanneer verzoeker het petitum niet hadde gewijzigd, het verzoek ook niet voor toewijzing vatbaar zou zijn geweest;

dat toch waar verzoeker niet heeft verzocht toepassing van art. 23 of 24 van het K. B. E 100 hem geen schadevergoeding op grond van art. 34 van genoemd Besluit zou kunnen zijn toegekend;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt requestant in de kosten van het geding aan de zijde van de Nederlândische Grundstücksverwaltung en Everout ieder afzonderlijk tot aan de uitspraak begroot op f 15.

No. 543.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1946. (Jhr. Mr. van Meeuwen).

Hetgeen door een Verwalter is verricht kan slechts in standblijven, voor zoover daarbij de belangen van den onder beheer gestelde behoorlijk zijn waargenomen, hetgeen niet kan worden gezegd van de overeenkomst waarvan de nietig verklaring is gevraagd.

Overeenkomst nietig verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

N.V. Tubus Handel Mij., requestant, gem. Mr. J. G. v. d. Steenhoven,

tegen:

A. Rijdzijk c.s., gerequestreerden, gem. Mr. L. Salomonson.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gehoord partijen;

Verwijzende naar de stukken;

O. dat uit de overgelegde stukken blijkt, dat in Maart 1931 tusschen partijen een overeenkomst is gesloten, waarbij verzoekster van de fa. A. Rijdsdijk—Boze en Zonen kocht, de door deze gedreven pijpenhandel, en deze firma zich verplichtte geen handel in pijpen meer te drijven, en voor zich eenige uitkeeringen bedong, terwijl verder werd bepaald dat verzoekster het terrein voor den pijpenhandel in gebruik voor 3 jaar in huur zou krijgen, met een koopoptie op dat terrein, en dat gerequesteerde sub 3 trad uit de genoemde firma en aangesteld zou worden tot directeur van verzoekster;

O. dat genoemde firma zich in December 1940 tot de verzoekster heeft gewend met de mededeeling, dat de huur eindigde per 31 Maart 1941, dat zij deze slechts voor één jaar wilde verlengen, doch zonder koop-optie, waarop verzoekster bij brief van 30 Januari 1941 liet weten: „naar aanleiding van onze diverse besprekingen betreffende het door ons van U gehuurde terrein, deelen wij U mede, teneinde de aangename relatie niet te verstoren, wij bereid zijn het terrein zonder koop-optie opnieuw voor 3 jaar te huren;

O. dat daarna d.d. 10 Maart 1941 een huurcontract voor 3 jaren door partijen is geteekend;

O. dat verzoekster thans vraagt deze huur-overeenkomst nietig te verklaren en te verstaan dat het terrein aan verzoekster zal worden verhuurd met een koop-optie als in 1936 beschreven;

O. dat niet behoeft te worden onderzocht of de koopacte in 1936, na afloop van het huurcontract van 1931, is blijven doorloopen, omdat uit het bovenstaande blijkt, dat partijen zijn uitgegaan van de veronderstelling dat deze koopacte begin 1941 nog bestond en derhalve moet worden aangenomen dat het hun bedoeling is geweest dat deze optie, evenals de huur, bij gebreke van opzegging tot dat jaar is blijven doorloopen;

O. dat verzoekster haar vordering tot nietigverklaring doet steunen op de navolgende feiten: Na ontvangst van den brief van December 1940 hebben de directeur van verzoekster en haar commissaris Nieuwkerk aan de gerequesteerde medegedeeld van het optierecht gebruik te willen maken, hetgeen is geweigerd met de toevoeging dat men dan maar procederen moest; aangezien verzoekster als Joodsche onderneming voor een proces terugdeinsde, heeft zij tegen de gevolgd handelwijze geprotesteerd en zich neergelegd bij een huurcontract voor 3 jaar zonder optie;

O. dat verzoekster heeft betoogd dat uit deze feiten, die door gerequesteerden worden ontkend en door verzoekster te bewijzen werden aangeboden, volgt dat de overeenkomst van Maart 1941 is tot stand gekomen onder bedreiging vanwege den vijand;

O. dat deze laatste conclusie echter niet

juist is, daar toch uit deze feiten niet blijkt van eenige bedreiging door of vanwege d.w.z. namens den vijand noch van bedreiging door of vanwege personen of instanties door of vanwege den vijand met macht of met meer macht dan vroeger bekleed;

O. dat bovendien deze feiten ook niet vormen zoodanige omstandigheden dat niet-ingrijpen onredelijk ware, daar in het tijdvak December 1940 tot 10 Maart 1941 de maatregelen van de bezettende macht tegen de Joden niet zoo'n omvang hadden aangenomen, dat het verzoekster niet mogelijk was, haar wil om van de optie gebruik te maken in rechte tot gelding te brengen;

O. dat mitsdien deze vordering van verzoekster moet worden afgewezen;

O. dat verder tusschen partijen vaststaat, dat verzoekster eenigen tijd na het tot stand komen van het huurcontract dd. Maart 1941 ingevolge de maatregelen tegen de Joden onder het beheer van een bewindvoerder is gesteld, welke:

1e. Op 14 September 1942 een overeenkomst heeft gesloten met gerequesteerde sub 3, inhoudende dat deze zou uittreden als directeur van verzoekster;

2e. Op 15 September 1942 een overeenkomst heeft gesloten met de firma A. Rijdsdijk—Boss en Zonen, waarbij de overeenkomst van 1931 werd ontbonden, verzoekster zich verbond hem aan afkooptom f 3000 te betalen, terwijl de firma het recht verkreeg haar handel in pijpen weder op te nemen;

O. dat verzoekster thans vordert nietigverklaring der overeenkomst van 15 September 1942 met veroordeeling van gerequesteerden tot terugbetaling van het bedrag van f 3000, tot rekening en verantwoording van de door hen gedreven handel in pijpen om de daarmee behaalde winst aan verzoekster af te dragen;

O. dat deze vordering moet worden afgewezen, daar de benoeming van den bewindvoerder steunt op een verordening die geacht wordt nimmer te hebben bestaan en derhalve hetgeen hij heeft verricht, slechts kon in stand blijven voor zoover daarbij de belangen van verzoekster behoorlijk zijn waargenomen, hetgeen niet kan worden gezegd van voormelde overeenkomst van 15 September 1942;

O. dat gerequesteerden er op hebben gewezen dat niet een algeheele restitutio in integrum gevraagd wordt, maar dat dit geen bezwaar mag vormen het gevorderde toe te wijzen nu gerequesteerden nalaten aan te geven welke rechtsbetrekkingen nog meer voor herstel in aanmerking komen;

dat bovendien de gerequesteerden indien zij meenen, dat in verband met de nietigverklaring herleving van andere rechtsbetrekkingen die tusschen partijen hebben bestaan geboden is, dit hunnerzijds kunnen vorderen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig voorschreven overeenkomst van 15 September 1942;

Veroordeelt gerequesteerde om re. aan verzoekster tegen kwijting te betalen de som van f 3000 met de rente ad 5 % 's jaars vanaf 15 Maart 1946, 2e. aan verzoekster rekening en verantwoording te doen van de door hen gedreven handel in pijpen en buizen en de daarmede behaalde winst aan verzoekster uit te keeren;

Wijst af het meer gevorderde;

En op grond van de overweging dat partijen over en weer voor een deel in het ongelijk zijn gesteld, compenseert de proceskosten des dat iedere partij de hare drage.

No. 544.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 23 Juli 1946. (Mr. van Walsem).

De huurovereenkomst, waarbij de winkeljuffrouw van verzoeker een winkelhuis heeft gehuurd aanvangende 1 Maart 1945 en eindigende 1 Maart 1946 voor en ten behoeve van verzoeker is geen schijnovereenkomst, maar is tot stand gekomen en door verzoeker aanvaard overeenkomstig de werkelijke bedoeling van partijen.

Verzoeker kan daarvan niet de vernietiging vorderen. Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift d.d. 24 Mei 1946 van Hartog Simon Poons, mede namens zijn echtgenoot Mimi Polak, beiden wonende te Scheveningen, zoomede de conclusie van antwoord d.d. 14 Juni 1946 van A. L. M. Loof, wonende te 's-Gravenhage, en L. J. J. Loof, wonende te Zeist;

Gezien voorts de door partijen overgelegde stukken, waaronder: enz.;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar voormeld verzoekschrift en voormelde conclusie van antwoord in het onderhavige geding, welke schrifturen als hier ingevoegd worden beschouwd;

O. dat Hartog Simon Poons, hierna te noemen „Poons”, mede namens zijn echtgenoot Mimi Polak, heeft gevorderd de huurovereenkomst tusschen Mejuffrouw Kieft en A. L. M. en L. J. J. Loof, hierna te noemen „gebroeders Loof”, te vernietigen, de oorspronkelijke huurovereenkomst tusschen hem (Poons) en gebroeders Loof te herstellen, met voortdoring tot ten minste ultimo October 1946, met het treffen van zoodanige verdere bepalingen als de Raad nuttig en billijk zal oordeelen, kosten rechtens;

O. dat gebroeders Loof daartegen onder meer het volgende hebben aangevoerd:

dat zij ontkennen hetgeen door eischers is

gesteld en hieronder niet nadrukkelijk is toegegeven;

dat eischers bij overeenkomst van 20 Mei 1937 het winkelhuis met bovenwoning aan de Lange Poten te 's-Gravenhage 5 en 5a hebben gehuurd van de ouders van gedaagden, die intusschen overleden zijn en waarvan gedaagden de eigendom van het perceel hebben geërfd;

dat de hiervoren genoemde huurovereenkomst aanvankelijk werd aangegaan voor den tijd van 1 jaar en tenslotte op 2 Juni 1939 is verlengd tot ultimo October 1943;

dat de huurovereenkomst van eischers dan ook sinds genoemde datum is geëindigd en eischers geen enkel recht hebben tot het gebruiken van bovengenoemd perceel;

dat het aan gedaagden niet bekend is, welke manipulaties met het bedrijf van eischers gedurende den oorlog hebben plaats gevonden;

dat echter gedaagden op 9 Februari 1945, toen het perceel in kwestie onverhuurd was, dit voor den tijd van 1 jaar hebben verhuurd aan Mej. A. L. Kieft, wonende te 's-Gravenhage, die daarin volgens haar eigen verklaring voor eigen rekening een bedrijf uitoefent;

dat van eenigerlei afspraak tusschen Mej. Kieft en eischers aan gedaagden niets bekend is;

dat eischers hebben verzocht met gedaagden een nieuwe huurovereenkomst te sluiten, waaromtrent tusschen partijen onderhandelingen zijn gevoerd, doch welke onderhandelingen tot geen resultaat hebben geleid;

dat gedaagden in verband met de slechte wijze, waarop eischers het perceel hebben gebruikt, verwaarloosd en uitgewoond, thans niet bereid zijn met eischers een nieuwe huurovereenkomst aan te gaan;

dat de huurovereenkomst tusschen Mej. Kieft en gedaagden reeds is geëindigd op 1 Maart 1946 en van herstel van de oorspronkelijke huurovereenkomst tusschen eischers en gedaagden geen sprake kan zijn, aangezien deze huurovereenkomst reeds is geëindigd ultimo October 1943;

O. dat gebroeders Loof om deze redenen hebben geconcludeerd: dat het den Raad moge behagen eischers niet ontvankelijk te verklaren in hun vorderingen, althans hun die te ontzeggen, met hun veroordeeling in de kosten;

O. dat bij de nadere mondelinge toelichting beide partijen de stellingen harer wederpartij hebben betwist en ten bewijze van haar eigen stellingen verscheidene stukken hebben overgelegd, waarvan de voornaamste in den aanvang dezes zijn vermeld;

In rechte:

O. dat door de processtukken en het mondeling debat onder meer de volgende feiten in dit geding vaststaan:

dat op 20 Mei 1937 bij schriftelijke overeenkomst, aangegaan tusschen de ouders van gebroeders Loof als verhuurders en Poons en echtgenoot als huurders, het winkelhuis met bovenwoning aan de Lange Poten nrs.

5 en 5a te 's-Gravenhage aan Poons en echtgenoot is verhuurd, voor den tijd van één jaar, aanvangende 1 November 1937 en alzo eindigende op 31 October 1938, met dien verstande, dat de huurders het recht hadden om na beëindiging van dezen termijn de huur op dezelfde voorwaarden als omschreven in het contract te verlengen voor een volgenden termijn van twee jaren, een en ander tegen een huurprijs van f 3100 per jaar, en voorts op de overige voorwaarden van het contract;

dat, nadat de huur kennelijk krachtens voormelde bepaling was verlengd, op 2 Juni 1939 bij nieuwe schriftelijke overeenkomst, aangegaan tusschen de moeder van gebroeders Loof, toen weduwe, als verhuurster en Poons en echtgenoot als huurders, de huurovereenkomst van 20 Mei 1937 op dezelfde voorwaarden is verlengd tot 31 Oct. 1943;

dat Poons in dit winkelpand heeft uitgeoefend zijn winkelbedrijf in parfumerieën en bijouterieën, welk bedrijf, doordat Poons en echtgenoot zijn van Joodschen bloede, ingevolge de verordening 189/1940 was een Joodsche onderneming, zoodat daarover een Treuhänder is aangesteld;

dat eenigen tijd later Poons en echtgenoot als gevolg van de maatregelen, welke de vijand nam tegen de Joden, zijn ondergedoken en vervolgens weggevoerd;

dat op 9 Februari 1945 bij schriftelijke overeenkomst, aangegaan tusschen gebroeders Loof als verhuurders en Mej. A. L. Kieft als huurster, het onderhavige winkelpand is verhuurd aan Mejuffrouw Kieft, voor den tijd van één jaar, aanvangende 1 Maart 1945 en alzo eindigende ultimo Februari 1946, tegen een huurprijs van f 3100 per jaar, zulks onder meer met bepaling dat, indien partijen vóór 1 Januari 1946 niet tot overeenstemming zouden zijn geraakt omtrent het sluiten van een nieuwe overeenkomst, de huurster verplicht zou zijn het gehuurde uiterlijk 1 Maart 1946, vóór des namiddags 12 uur, geheel ontruimd op te leveren;

dat Mejuffrouw Kieft was chef-winkeljuffrouw bij Poons en zij deze huurovereenkomst kennelijk heeft aangegaan als commissie van zaakwaarneemster op eigen naam, maar voor en ten behoeve van Poons;

dat in den zomer van 1945 Poons en echtgenoot zijn teruggekeerd naar 's-Gravenhage, hebben kennis genomen van de huurovereenkomst tusschen Mejuffrouw Kieft en gebroeders Loof, en het daarbij door Mejuffrouw Kieft voor hen gehuurde winkelpand hebben betrokken;

dat zij daarbij niet overeenkomstig de bepalingen der Herstelwetgeving hebben verzocht nietigverklaring van bedoelde huurovereenkomst, welke ingevolge art. 30 van het Besluit Bezettingsmaatregelen E 93 van kracht bleef, zoolang geen bijzondere voorziening was getroffen omtrent de opheffing daarvan;

dat intengendeel Poons het winkelpand heeft gebruikt door daarin zijn zaak weder-

om te drijven, de door Mejuffrouw Kieft verschuldigde huur maandelijks aan gebroeders Loof heeft betaald, en ook voor het overige de door Mejuffrouw Kieft voor hem gesloten huurovereenkomst heeft nagekomen;

dat Poons en zijn echtgenoot met gebroeders Loof hebben onderhandeld over het aangaan van een nieuwe huurovereenkomst, doch de onderhandelingen zijn mislukt, en op 29 December 1945 de advocaat van gebroeders Loof aan den advocaat van Poons heeft geschreven, dat gebroeders Loof het perceel noch aan Poons noch aan diens echtgenoot wenschten te verhuuren;

dat gebroeders Loof na het eindigen van de huur op den laatsten Februari 1946 de door Poons overgemaakte huur over de volgende maanden niet meer hebben geaccepteerd en Poons en echtgenoot hebben gedagvaard voor de Rechtbank te 's-Gravenhage teneinde te worden veroordeeld onder meer om onmiddellijk het winkelhuis met bovenwoning te verlaten en te ontruimen, stellende dat Poons en echtgenoot een en ander zonder recht of titel houden en gebruiken;

O. dat uit voormelde vaststaande feiten volgt, dat die huurovereenkomst, aangegaan door Mejuffrouw Kieft — zooals Poons beweert — een schijnovereenkomst, doch intengendeel het daarbij overeengekomene door beide partijen werkelijk is bedoeld, en Poons na de vijandelijke bezetting van Nederland die overeenkomst metterdaad heeft aangevaard en bekrachtigd door te handelen, gelijk hij heeft gedaan;

O. dat reeds om deze reden de vordering van Poons, ingesteld bij verzoekschrift van 24 Mei 1946, strekkende tot vernietiging van de huurovereenkomst tusschen Mejuffrouw Kieft en gebroeders Loof en tot herstel van de vroegere overeenkomst tusschen hem en gebroeders Loof met voortdoring tot tenminste ultimo October 1946, niet gerechtvaardigd is;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt Poons in de kosten van dit geding, tot deze uitspraak aan de zijde van gebroeders Loof begroot op f 90 voor salaris en f 10 voor verschotten, tezamen f 100.

RAAD VAN CASSATIE

No.				
364.	v. d. Kuur	1946 18 Febr.	Sv. 457 e. v.	
369.	v. d. Kley	1946 25 Febr.	Sr. 102.	
322.	Kreuger	1946 6 Maart	Sr. 40.	
375.	Graus	1946 20 Maart	Sr. 40; Sv. 358.	
307.	Goedknecht	1946 25 Maart	Sr. 27, 40, 102; Sv. 75; B.B.S. I, 10.	
372.	Elderson	1946 25 Maart	Sr. 101.	
520.	Rijsdijk	1946 8 April	Sv. 350, 351, 358, 359.	
374.	Orré	1946 15 April	Sr. 101.	
359.	v. Straaten	1946 24 April	B.B.S. 27.	
347.	v. Lieshout	1946 13 Mei	B.B.S. 26.	
348.	v. d. Ploeg	1946 13 Mei		
366.	v. d. Heide	1946 15 Mei	B.S.B. 26.	
350.	v. d. Sluis	1946 20 Mei	Sr. 302; B.B.S. 26.	
253.	Keur	1946 20 Mei	Sr. 101.	
340.	Heiting	1946 22 Mei	B.B.S. 26.	
349.	v. Spaendonk	1946 22 Mei		
360.	v. Rijsinger	1946 22 Mei	Sr. 27.	
379.	v. d. Linden	1946 29 Mei	B.B.S. 26.	
371.	v. Groningen	1946 29 Mei	Sr. 101.	
373.	Snel	1946 5 Juni	Sr. 359.	
395.	Carp	1946 17 Juni	Sr. 102.	
519.	Worp	1946 15 Juli	Sr. 102; Sv. 350, 358, 359; Landoorlogs-reglement 52.	
522.	Gerrits	1946 15 Juli	B.B.S. 26; Sv. 282.	
528.	Schrieke	1946 22 Juli	Sr. 102.	
518.	Naayer	1946 12 Aug.	Sr. III, 266.	

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM

355.	v. d. Berg—v. Tricht	1946 14 Febr.	
354.	Birkenstock	1946 16 Febr.	Sr. 101, 102; B.B.S. 27.
336.	Gantevoort	1946 4 Maart	
311.	Honcoop	1946 5 Maart	(
484.	van Wijk	1946 11 Maart	Sr. 101, 102.
337.	Bruurs	1946 11 Maart	B.B.S. 26.
339.	Degeling	1946 11 Maart	
323.	v. d. Berg	1946 12 Maart	B.B.S. 27.
335.	van Eyk	1946 14 Maart	
488.	v. Empelen	1946 16 Maart	Sr. 28, 102; B.B.S. 26.
362.	Scheeders	1946 18 Maart	
342.	Bartelsman	1946 18 Maart	B.B.S. 26.
490.	Scholte	1946 22 Maart	Sr. 102.
334.	de Bruijn	1946 28 Maart	
485.	v. Zuylen	1946 29 Maart	Sr. 102.
318.	Kuiper	1946 5 April	
319.	Versteeg	1946 5 April	
321.	Blom	1946 11 April	B.B.S. 26; Sr. 102.
328.	v. Eekelen	1946 12 April	
480.	Scheffer	1946 17 April	Sr. 101, 300; B.B.S. 24.
483.	Rohbock	1946 18 April	Sr. 101.
317.	Eleveld	1946 20 April	Sr. 57, 101, 284 lid 1, 300; B.B.S. 1.
327.	Vreeswijk	1946 24 April	
316.	Wiekart	1946 25 April	
324.	de Beurs	1946 25 April	Sr. 102.
489.	v. Zwam	1946 29 April	Sr. 102.
481.	v. Bentum	1946 2 Mei	Sr. 102.
486.	Pel	1946 10 Mei	Sr. 14a e. v., 101.
492.	Barendregt	1946 20 Mei	Sr. 189; B.B.S. 1, 2.
491.	Roelofs	1946 28 Mei	Sr. 40, 42; B.B.S. 26.
478.	Wallenburg	1946 6 Juni	B.B.S. 27.
487.	de Graaf	1946 14 Juni	B.B.S. 26.
479.	Kenter	1946 19 Juni	B.B.S. 26.
514.	de Vries	1946 28 Juni	Sr. 14a e. v.; 102; B.B.S. 26.
438.	Everout	1946 20 Juli	
509.	Worp	1947 27 Juli	Sr. 102.
513.	Genger	1946 15 Aug.	B.B.S. 26.
510.	Bakker	1946 26 Aug.	Sr. 102.
508.	Beuil	1946 28 Aug.	Sr. 102.
512.	Scholtz	1946 2 Sept.	Sr. 102.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM

443.	Bloemendal	1946 24 April	Sr. 101.
361.	Luyten	1946 5 Juni	Sr. 102.
340.	de Paauw	1946 11 Juni	Sr. 28, 101; Wet Nederlandschap 3, 7.
446.	X.	1946 9 Juli	B.B.S. 26.
351.	Bouman	1946 12 Juli	
444.	van Dijk	1946 24 Juli	Sr. 40, 101.
511.	Fleer	1946 27 Sept.	Sr. 87.; B.B.S. 23.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE

306.	Muller	1946 15 April	Sr. 102; B.B.S. 26.
396.	v. Maasdijk	1946 15 Mei	Sr. 102.
482.	Oosting	1946 3 Juni	Sr. 101, 102.
401.	Westra	1946 3 Juli	Sr. 102.
521.	Verwagen	1946 19 Juli	Sr. 43, 101, 102.
441.	Heerema	1946 25 Juli	Sr. 101.
445.	Siewert	1946 29 Juli	Sr. 101.
442.	v. Rooijen	1946 30 Juli	Sv. 89.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH

440.	Jesse	1946 11 Maart	Sr. 40; B.B.S. 26.
447.	Berendsen	1946 25 Maart	Sr. 102.
437.	Marchant d'Ansembourg		
		1946 13 Mei	Sr. 102; Sv. 261.
439.	Driehuis	1946 3 Juni	Sr. 102.
320.	Arnold Meyer	1946 26 Juni	Sr. 102.
529.	Boxtaete-Leytens		
		1946 10 Sept.	B.B.S. 26.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN

No.			
434.	Offereins	1946 7 Maart	Sr. 102.
412.	v. d. Kerk	1946 4 April	Sr. 102.
411.	Bleeker	1946 18 April	B.B.S. 26; Sr. 102.
415.	X.	1946 21 April	Sr. 111.
426.	Hingstman	1946 2 Mei	B.B.S. 26.
431.	Vos	1946 9 Mei	Sr. 14a e. v., 102.
432.	Krijt	1946 9 Mei	Sr. 102.
435.	Menninga	1946 9 Mei	Sr. 111.
328.	Spaans	1946 27 Mei	Sr. 102.
352.	Meijer	1946 27 Mei	Sr. 102.
516.	Postma	1946 6 Juni	Sr. 102.
515.	Pijbes	1946 13 Juni	Sr. 102.
357.	Nieborg	1946 17 Juni	B.B.S. 26.
517.	de Kruijff	1946 20 Juni	Sr. 102.
429.	Boogaard	1946 26 Juli	

n. 368 — 20r

13 November 1946 (af. 19)

No. 361—372

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 545—557

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 545.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK GRONINGEN, 30 Aug. 1946.
(Mrs. v. d. Pot, Beekhuis en Dorhout).

Verzoekers niet-ontvankelijk verklaard in hun vorderingen bij gebreke van de verschikte toestemming ex art. 18 E 133.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 18 en 25).

Ten aanzien van het recht:

O. dat de strekking van het verzoek van requestranten (K. R. Bosma, c.s. Red.) hierop neerkomt, dat zij wenschen te worden hersteld in hun eigendomsrecht op het litigieuze schip met nevenvorderingen;

O. dat het litigieuze schip, na eigendom van een Duitsch, dus vijandelijk, onderdaan te zijn geworden, vervolgens in de macht van de Geallieerde Strijdkrachten is geraakt, doch ingevolge het Liberated Ships Agreement, opgenomen in het Memorandum concerning the use and disposal of United Nations Vessels captured or found by their forces in the course of operations for the liberation of Europe van 7 Augustus 1945, ter beschikking is gekomen van den Staat der Nederlanden, op wien, als zijnde het vijandelijk vermogen in den zin van art. 3 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, de eigendom van het schip is overgegaan, behoudens het bepaalde in de artt. 25—28 van dat Besluit, terwijl bovendien het bezit er van door den Minister van Scheepvaart gevorderd is krachtens het Zeeschepenbesluit 1942 en zijn beschikking van 1 Augustus 1944 no. 1160;

O. dat requestranten den weg, aangewezen in voornoemd art. 25, niet hebben gevolgd en evenmin, waar zij voor het verkrijgen of uitoefenen van rechten ten aanzien van dit schip, ingevolge art. 18 van het Besluit Vijandelijk Vermogen de toestemming behoeven van het Ned. Beheersinstituut, deze toestemming, blijkens erkenning van hun gemachtigde ter zitting, hebben bekomen;

O. dat requestranten, nu zij bedoelde toestemming missen, geen rechten ten aanzien van het litigieuze schip kunnen verkrijgen of uitoefenen en derhalve in hun vorderingen niet-ontvankelijk behooren te worden verklaard;

Rechtdoende:

Verklaart requestranten niet-ontvankelijk in hun vorderingen.

No. 546.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 24 Augustus 1946.
(Mr. Suringar).

Verzoeker in kort geding toegestaan om, onder in het vonnis gestelde voorwaarden, de bevoegdheden van directeur van de N.V. Rembrandt Theater te mogen uitoefenen, met buiten effect stelling, voor

T. 2.

zoover deze aan verzoeker gegeven bevoegdheden betreft, van de beschikking van het Ned. Beheersinstituut, waarbij met ontslag van verzoeker als directeur dier N.V. bestuurders zijn benoemd.

Voor een kort geding is geen voorafgaande toestemming van het Beheersinstituut vereischt, nu dlt Beheersinstituut zelf partij is.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a; Besluit Vijandelijk Vermogen
(E 133) art. 13.)

Aan den Voorzitter van de Arnhemse Kamer van de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel te Arnhem.

Geeft eerbiedig te kennen:

Paulus Nassette, accountant, wonende te Bussum, gemachtigde adv. en proc. Mr. R. Lion, te Arnhem;

dat requestrant bij verzoekschrift d.d. 22 Mei 1946 zich heeft gewend tot U.E.G.A., rechtsprekende in kort geding, met verzoek bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad te bepalen:

a. dat requestrant de bevoegdheden, welke den directeur van de Naamlooze Vennootschap Rembrandt Theater, gevestigd te Arnhem, toekomen, zal mogen uitoefenen;

b. dat het Besluit van het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 25 April 1946 tot benoeming van bestuurders van voormelde N.V. buiten effect wordt gesteld tot het tijdstip, waarop bij gewijsde op de door den vroegeren directeur en commissaris dezer N.V. ingediende verzoeken tot nietigverklaring van hun ontslag zal zijn beslist; kosten rechtens;

dat requestrant voormeld verzoekschrift met de daarbij gevoegde bijlagen als hier ingelascht wenscht te zien beschouwd;

dat U.E.G.A. bij de behandeling van voormeld request op 1 Juni 1946 aan partijen, zijnde requestrant en het Nederlandsche Beheersinstituut in overweging heeft gegeven tot een regeling te geraken in die voege, dat de beperkingen van de bevoegdheden van de door het Ned. Beheersinstituut benoemde bestuurders van de N.V. Rembrandt Theater zouden worden opgeheven en de bestuurders tot samenwerking zouden trachten te geraken;

dat in verband hiermede de uitspraak van U.E.G.A. is aangehouden en, nadat het Ned. Beheersinstituut aan de door U.E.G.A. gedane suggestie had gevolg gegeven door zijn Besluit van 4 Juni 1946, hierbij in afschrift overgelegd, requestrant zijn verzoekschrift heeft ingetrokken, onder handhaving overigens van de als bijlage bij het request gevoegde verzoekschriften;

dat daarna de bestuurders van de N. V. Rembrandt Theater in beginsel tot overeenstemming over de door hen te ondernemen stappen zijn gekomen, doch toen deze moesten worden uitgevoerd de heer

24

G. Andries een schrijven van het Ned. Beheersinstituut d.d. 19 Juli 1946 bleek te hebben ontvangen, waarvan hierbij afschrift wordt overgelegd, op grond waarvan de heer Andries meende zijn medewerking niet te kunnen verleenen aan de volgende handelingen:

1. het richten van een verzoek tot den heer Gedelegeerde van den Voorzitter van de Afdeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel om het beheer over het onroerend goed dat voor het optreden van den Duitschen Verwalter eigendom der N. V. Rembrandt Theater was, voorloopig aan deze vennootschap op te dragen;

2. het indienen van een verzoekschrift tot de Afdeling Rechtspraak strekkende tot het verkrijgen van een declaratoire uitspraak, dat de N. V. Rembrandt Theater niet verkeert in staat van liquidatie en dat zij de rechten ten aanzien van haar handelsnaam heeft, welke haar vóór het besluit tot liquidatie (door den bezetter genomen) toekwamen;

3. het indienen van een verzoekschrift strekkende tot rechtsherstel ten aanzien van een haar vóór het optreden van den Verwalter toekomend optierecht betreffende koop van het gebouw van het Arnheemsch Theater in de Ketelstraat te Arnhem;

dat duidelijk is, dat deze handelingen slechts een voorloopig karakter dragen en geenszins vooruitlopen op definitieve beslissingen, welke blijkbaar door het Ned. Beheersinstituut bedoeld worden met „de hoofdzaak” en volkomen beantwoorden aan hetgeen door requestrant in zijn verzoekschrift van 22 Mei 1946 had gesteld;

dat requestrant zich bij dezen gang van zaken niet kon neerleggen en aan den heer Andries heeft medegedeeld het Kort Geding voor U.E.G.A. opnieuw aanhangig te zullen maken, waarop requestrant een uitnoodiging tot een bespreking met het Ned. Beheersinstituut ontving, waaraan door hem gevolg is gegeven;

dat bij deze bespreking bleek, dat de Vertegenwoordiging Arnhem van den Ned. Beheersinstituut in deze geheele materie geen beslissing wilde of kon nemen en requestrant toegezegd heeft geen maatregelen te zullen nemen vóór 15 Augustus 1946, op voorwaarde, dat vóór dien datum een bespreking zou plaats hebben met een tot beslissing bevoegden vertegenwoordiger van het Ned. Beheersinstituut;

dat echter requestrant daarna heeft moeten constateeren, dat het Rembrandt Theater, geheel buiten de bestuurders om, in opdracht van den Dienst van den Wederopbouw gesloopt werd en in elk geval daardoor materialen aan de vennootschap werden onttrokken;

dat requestrant er in geslaagd is, het sloopen voorloopig te doen staken, doch uit de daarvoor gevoerde handelingen is gebleken, dat binnen zeer korten tijd verschillende beslissingen ten aanzien van het onroerend goed genomen zullen moeten worden,

die niet telkens geremd of onmogelijk gemaakt kunnen worden door de telkens wisselende houding van de vertegenwoordigers van het Ned. Beheersinstituut;

dat requestrant dan ook onder deze omstandigheden zich niet verantwoord acht den termijn van 15 Augustus 1946 af te wachten, alvorens dit verzoekschrift in te dienen;

dat requestrant op de gronden in zijn verzoekschrift van 22 Mei 1946 genoemd en aangevuld met de bovenstaande redenen de eer heeft U.E.G.A. te verzoeken, bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad op de minuut, te bepalen:

a. dat requestrant de bevoegdheden, welke den directeur van de Naamlooze Vennootschap Rembrandt Theater, gevestigd te Arnhem, toekomen, zal mogen uitoefenen;

b. dat het Besluit van het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 4 Juni 1946 tot benoeming van bestuurders van voormelde N. V. buiten effect wordt gesteld tot het tijdstip, waarop bij gewijsde op de door den vroegeren directeur en commissaris dezer N. V. ingediende verzoeken tot nietigverklaring van hun ontslag zal zijn beslist; kosten rechtens.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request en de daarbij overgelegde stukken;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak ter Onzer terechtzitting van 17 Aug. jl., alwaar waren verschenen verzoeker Nassette met zijn raadsman Mr. Lion, advocaat alhier en G. Andries, terwijl de mede behoorlijk opgeroepen Vertegenwoordiging Arnhem van het Nederlandsche Beheersinstituut, niet was verschenen;

O. dat verzoeker zoo in persoon als bij zijn raadsman heeft gepersisteerd bij zijn verzoekschrift en dat nader toegelicht, terwijl de heer Andries heeft medegedeeld namens het Beheersinstituut dat dit lichaam verklaart geen vergunning te hebben gegeven tot de onderhavige actie en daarom van oordeel is met beroep op art. 17 E 133, dat dit verzoekschrift niet in behandeling kan worden genomen, en voorts uit eigen naam dat hij van het Beheersinstituut geen opdracht of machtiging heeft ontvangen tot het afleggen van eenige verklaring en hij zich mitsdien daartoe niet gerechtigd acht;

O. dat deze zaak de werkzaamheid van den Raad betreft;

O. wat de ontvankelijkheid der actie betreft, dat Ons het namens het Beheersinstituut voorgedragen beroep op art. 17 E 133 ongegrond voorkomt, omdat dat artikel hier toepassing mist, zijnde hier geen rechtsgeding waarop bepalingen als in dat artikel bedoeld, toepasselijk zijn geworden, zoodat van schorsing geen sprake kan zijn; dat het onderhavige kort geding tegen het Beheersinstituut zelf is ingesteld en niet aannemelijk is dat art. 13 E 133 daarvoor bijzondere toestemming van het Beheersinstituut zou vereischen, nu dit Beheersinstituut zelf partij is al kan dit geding voor vijandelijk vermenen van belang zijn;

O. dat Ons overigens het standpunt van het Beheersinstituut ten deze onbegrijpelijk voorkomt, waar het bij de behandeling van een zelfde verzoekschrift een paar maanden geleden wel is verschenen, welk verzoek destijds na het treffen van een minnelijke regeling is ingetrokken;

O. dat Wij mitsdien het verzoek ontvankelijk achten en wat de gegrondheid daarvan betreft vaststellen dat het reeds lang Onzen aandacht heeft getrokken dat de ruïne van de Rembrandtbioscoop nog steeds onaangeroerd is blijven staan, terwijl overal in de stad haast alle puin is opgeruimd, zoodat op dien grond alleen alleszins reden bestaat zoodanige maatregelen bij voorraad te nemen dat daarin voorzien kan worden; dat daartoe in de eerste plaats wel noodig is een orgaan dat daartoe bevoegd is nu de bij het Besluit van het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 4 Juni jl. benoemde bestuurder en oude bestuurder van de N.V. Rembrandt-Theater daartoe blijkbaar niet zijn kunnen komen; dat uit dat stilzitten naar Ons oordeel de bevestiging blijkt van het standpunt van verzoeker dat uit hoofde van onverwilden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad vereischt wordt;

O. dat ook hetgeen gevraagd wordt onder deze omstandigheden in redelijkheid en billijkheid niet kan worden geweigerd zooover inderdaad slechts voorbereidende handelingen worden ondernomen en mits geen afbreuk kan worden gedaan aan de rechtmatige belangen van derden, den Nederlandschen Staat inbegrepen; dat Ons niet volkomen duidelijk is wat rechtens is van de ingewikkelde constellatie van de zonderling dooreengeweven belangen van de N. V. Rembrandt- en de N. V. Astra, van de Vereenigde Arnhemsche Bioscopen en de in die vennootschappen deelgerechtigde personen, maar dit geen reden mag zijn om den deelgenooten geen gelegenheid te geven de eerste schreden naar het herstel te doen, nu het Beheersinstituut en de reeds benoemde beheerders en bestuurders nog niets gevorderd schijnen te zijn; dat het naar Ons aanvankelijk oordeel immers aannemelijk is dat de N. V. Rembrandt weder in haar rechten zal worden hersteld, wat ook de verwachting is van het Beheersinstituut blijkens den in afschrift geproduceerden brief d.d. 31 Juli jl. van zijn Vertegenwoordiging Arnhem aan den heer Ir. Heuvelinck, Bouw- en Woningtoezicht alhier; dat bovendien, mocht zulks niet geschieden, alles wat inmiddels door die N. V. is verworven, ten goede komt aan de Vereenigde Arnhemsche Bioscopen, waarin die N. V. zou zijn ingebracht;

O. dat Wij op grond van een en ander de aan verzoeker te geven bevoegdheid zullen beperken in dezen zin, dat deze zich niet uitstrekt tot het vervreemden en bezwaren van eigendommen, rechten of aandeelen en het aangaan van geldleeningen, en bovendien den requestant zullen gelasten den beheerder der Vereenigde Arnhemsche Bioscopen op de hoogte te houden van zijn gestie, zoodat deze in de gelegenheid is om

waar de door hem behartigde belangen zulks noodig mochten maken, op te treden;

Op voorschreven gronden beschikkende in kort geding:

Bepalen in afwachting van de beslissing op het door verzoeker en Cornelis van Willigen bij den Raad ingediend verzoek tot nietigverklaring van hun ontslag als resp. directeur en commissaris van de N. V. Rembrandt-Theater, gevestigd te Arnhem:

1°. dat verzoeker de bevoegdheden, welke de Directeur dier N. V. toekomen, zal mogen uitoefenen, met uitzondering echter van het vervreemden of bezwaren van eigendommen, rechten of aandeelen en het aangaan van geldleeningen, en onder verplichting om wekelijks, telkens binnen drie dagen na iedere verstrekke kalenderweek, voor het eerst voor of op 27 Augustus e.k. mededeeling te doen van zijn gestie aan den beheerder van de Vereenigde Arnhemsche Bioscopen.

2°. dat zooover de voorschreven aan verzoeker gegeven bevoegdheden betreft het Besluit van het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 4 Juni jl. tot benoeming van bestuurders van voormelde N. V. buiten effect wordt gesteld, met instandhouding daarvan voor het overige.

een en ander totdat bedoelde beslissing van den Raad kracht van gewijsde zal hebben verkregen.

Verklaren deze beschikking tot zoover uitvoerbaar bij voorraad;

Wijzen af hetgeen meer of anders is gevraagd.

No. 547.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 28 Aug. 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Eigenaar van een auto, tijdens de bezetting door de „Omnia" verkocht, vordert deze auto in kort geding van den koper terug.

Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard, op grond van de overweging dat verzoeker het verzoek ten principale tijdig had kunnen indienen, dat verzoeker de auto als luxe-auto gebruikt heeft en deze auto thans bij de Gemeente Rotterdam in gebruik, behoorlijk wordt onderhouden.

(Hooger beroep aanhangig.)

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request; (van Ph. Allemans tegen C. v. d. Berg, strekkende tot afgifte van nader te melden auto, Red.).

Gehoord partijen in persoon, requestant bijgestaan door den advocaat en procureur Mr. M. Levie, gerequesteerde door den advocaat en procureur Mr. A. Jansen;

Gezien de overgelegde stukken;

O. dat requestrant heeft erkend, dat de van gerequesteerde gevorderde automobiel het eigendom is geweest van requestrant, en, dat hij deze automobiel in goeden staat omstreeks Mei 1943 van de Omnia Treuhand-gesellschaft m.b.H. voor Ph. Allemans in liquidatie heeft gekocht voor f 500;

O. dat partijen verschillen over de vraag of gerequesteerde bij dezen koop te goeder trouw is geweest en beide partijen feiten naar voren hebben gebracht om hun beweringen waar te maken;

O. dat gerequesteerde heeft gesteld, dat hij meende te handelen met de Nederlandsche Omnia Handelsvereniging, doch dat uit het door hem zelf overgelegde waardebewijs van de Verkeersinspectie blijkt dat de naam van den verkooper, en de herkomst van de auto aan gerequesteerde op zijn laatst bekend moet zijn geweest bij de toewijzing van de auto, derhalve voordat hij de auto feitelijk in zijn bezit had, terwijl ook het ontbreken van den sleutel bij het bezichtigen van de auto te Dordrecht vóór den koop in het nadeel van den gerequesteerde oplevert omtrent zijn wetenschap van de herkomst van de auto;

O. dat naar Ons aanvankelijk oordeel, eene vordering in de hoofdzaak, welke, volgens mededeeling ter zitting, reeds aanhangig is gemaakt, kans van slagen heeft;

O. dat gerequesteerde verder het verweer heeft gevoerd, dat de voorwaarden niet aanwezig zijn voor een proces in kort geding;

O. dat requestrant daarvoor als gronden heeft gesteld:

a. dat de uitspraak in de hoofdzaak, gezien de houding van gerequesteerde, nog lang op zich zal laten wachten;

b. dat requestrant als manufacturier zijn auto voor zijn bedrijf noodig heeft;

c. dat de auto door gebruik achteruitgaat, en dat requestrant de auto in zoo goed mogelijk staat wil terughebben;

O. dienaangaande:

ad. a. dat deze grond niet juist voorkomt en requestrant de vertragung aan zichzelf heeft te wijten door de hoofdzaak eerst eenigen tijd na de vordering in kort geding aanhangig te maken;

ad b. dat ook deze grond niet opgaat, daar uit het overgelegd waardebewijs van de Verkeersinspectie, naast de mededeelingen en verklaringen van requestrant zelve en de te zijnen verzoeken buiten eede gehoorde getuige is gebleken, dat requestrant de auto niet voor zijn zaken doch als luxe-auto gebruikte, deze o.a. om belasting te sparen, elk jaar gedurende eenige maanden op blokken zette en daarmede in negen jaar tijds slechts ± 53,000 km. reed;

ad c. dat door requestrant niet is gesteld, dat de auto niet behoorlijk zou worden onderhouden, en dat hoewel ongetwijfeld bij het regelmatig gebruik, dat o.m. blijkens de overgelegde verklaring van den directeur van den Gemeentelijke Vervoers- en Motor-dienst d.d. 14 Augustus 1946 van de auto ten behoeve van de Gemeente Rotterdam wordt

gemaakt, een normale slijtage aanwezig zal zijn, van onverwijlden spoed voor het verkrijgen van een onmiddellijke voorziening bij voorraad geen sprake is, doch hiermede bij de eindbeslissing rekening zal kunnen worden gehouden;

Rechtdoende in Kort Geding:

Verklaart requestrant niet-ontvankelijk met het gedaan verzoek, verwijst hem in de kosten tot op deze beslissing begroot op f 40.

No. 548.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 Sept. 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens).

Gerequesteerde heeft door niet te informeren naar de reden waarom het door hem gehuurde pand leeg stond, welke informatie tijdens de bezetting voor de hand lag, de gevolgen daarvan te dragen.

Verzoek tot ontruiming toegewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg. 150a).

Wed. Koster tegen Doeland en Snoek.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gehoord partijen;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar het request en voorts:

O. dat ten processe vaststaat:

dat requestrante is weduwe van Leo Koster en moeder-voogdes over hare twee kinderen, onderscheidenlijk oud 15 en 13 jaren;

dat requestrante te zamen met Leo Koster, gedurende eenige jaren eene zaak in luxe-artikelen heeft gedreven in het pand Groene Hilledijk 234 te Rotterdam, welk pand tevens het gezin van requestrante tot woning diende en voor f 20 per week was gehuurd van den eigenaar, den mede-gerequesteerde Snoek;

dat Leo Koster als Jood in Juni 1942 door de Duitschers is weggevoerd en in October 1942 in Duitschland is overleden;

dat requestrante als Jodin in October 1942 moest onderduiken, doch door de Duitschers is gegrepen en naar Duitschland is gevoerd;

dat requestrante bij haar terugkeer uit Duitschland den gerequesteerde Doeland in het pand Groene Hilledijk 234 aantrof, welk pand hij tijdens de bezetting van den mede-gerequesteerde Snoek heeft gehuurd, en in hetwelk hij een soortgelijke zaak drijft als daarin te voren door het echtpaar Koster werd gedreven;

dat Doeland weigert het pand ter beschikking van requestrante te stellen;

dat Doeland in een ander pand, in hetwelk hij woont een winkel drijft;

dat Doeland, toen hij het pand Groene Hilledijk 234 van Snoek huurde, niet heeft geïnformeerd wie te voren dat pand had gebruikt;

Ten aanzien van het recht:

O. dat uit het hierboven onder de feiten vermelde zonder meer volgt, dat het verzoek van requestrante behoort te worden ingewilligd, daar requestrante, haar echtgenoot en hare kinderen slachtoffers zijn geworden van tijdens de vijandelijke bezetting door de Duitschers genomen maatregelen, waarvan de gevolgen blijkens het Besluit Herstel Rechtsverkeer zooveel mogelijk ongedaan kunnen worden gemaakt; dat gerequesteerde Doeland volgens zijne eigen erkenning toen hij het pand Groene Hilledijk 234 van den mede-gerequesteerde Snoek heeft gehuurd niet heeft geïnformeerd om welke reden het pand onbewoond was;

dat eene dergelijke informatie tijdens de vijandelijke bezetting echter dermate voor de hand lag, dat hij door die informatie na te laten, de gevolgen daarvan heeft te dragen;

dat namens gerequesteerde Doeland is beweerd, dat de requestrante bij de Bijenkorf te Rotterdam eene betrekking kan bekomen, waardoor zij in het onderhoud van haar en hare kinderen kan voorzien en dus geen winkel behoeft te drijven;

dat echter, al ware dit juist, daarin nog geen aanleiding zoude zijn te vinden om haar niet in de huur van het pand Groene Hilledijk 234 te herstellen, omdat zij door die betrekking den geheelen dag afwezig zoude zijn en dus niet in staat hare kinderen voldoende te controleeren, hetgeen zij wel vermag te doen, indien zij in hetzelfde pand zaak drijft en woont;

O. dat namens den mede-gerequesteerde Snoek twijfel is uitgesproken of requestrante wel in staat is de huur te betalen, doch hierin op na te melden wijze, overeenkomstig het namens requestrante gedane aanbod, zal worden tegemoet gekomen;

Rechtsdoende in kort geding:

1. Bevelen gerequesteerde Doeland het pand Groene Hilledijk 234 te Rotterdam vóór 15 Oct. 1946 met al de zijnen en al het zijne te ontruimen;

Bevelen hem daarin achter te laten al hetgeen hij daarin heeft aangetroffen toen hij dit pand betrok en het met overgifte der sleuvels ter vrije beschikking van requestrante te stellen;

Machtigen requestrante om deze ontruiming zoo noodig zelve met behulp van den sterken arm ten uitvoer te leggen;

2. Veroordeelen gerequesteerde Doeland om voor elken dag, waarop hij met de nakoming van het sub 1 vermelde bevel in gebreke mocht blijven, tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan requestrante een bedrag van f 25 te betalen;

3. Veroordeelen den mede-gerequesteerde Snoek om te gehengen en te gedoogen, dat requestrante het voormelde pand wederom betreft, met dien verstande, dat requestrante voor de betaling der huurpenningen voor het eerste jaar dat de huur wederom ingaat, dus voor het jaar 15 Oct. 1946—15 Oct. 1947, zekerheid moet stellen;

4. Verklaaren deze beschikking tot zoverre uitvoerbaar bij voorraad;

5. Veroordeelen gerequesteerden in de kosten tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrante begroot op f 50.

No. 549.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 September 1946. (Prof. Mr. Duyfjes).

De gevraagde beslissing in kort geding nl. de ontruiming van het door gerequesteerden gehuurde pand, omvat het geheele bodemgeschil en kan bezwaarlijk als een voorziening bij voorraad gelden.

Gerequesteerden zijn bereid tot een voorloopige oplossing in der minne, zoodat een toewijzing van het verzoek, waardoor zeer groote belangen van gerequesteerden zouden worden geschaad, onredelijk wordt geacht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a).

Abraham Braadbaart, requestrant, gem. Mr. Martin Levie,

tegen:

de firma L. D. van de Linde & Zoon, gerequesteerde, en Mej. A. A. M. Daniëls, mede-gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gehoord partijen, de gerequesteerde de firma L. D. van de Linde & Zoon te Rotterdam, bij monde van haren gemachtigde, den procureur Mr. I. J. Dutilh te Rotterdam en de mede-gerequesteerde, Mej. A. A. M. Daniëls te Wassenaar, vertegenwoordigd door haar gemachtigde, W. de Jager;

O. dat requestrant een beslissing in kort geding heeft ingeroepen ten einde de gerequesteerde te dwingen reeds dadelijk, voordat een beslissing in het bodemgeschil wordt genomen, de thans door haar geoccupeerde winkel en het daarachter gelegen atelier van het pand Schiedamsche Weg 116 te Rotterdam te ontruimen;

O. dat het eenige argument, waaruit zou kunnen volgen dat het hier een zaak betreft, waarin uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt, bij de mondelinge behandeling hierin gezocht is, dat requestrant zijn bedrijf thans uitoefent in een bovenwoning aan de Voorschoterlaan, welke ook voor bewoning geschikt is, en dat hij derhalve bij de bestaande woningnood te Rotterdam duchten moet daaruit te zullen worden verdreven in verband met het onderzoek, dat thans in het algemeen in die gemeente gaande is ter voorbereiding van maatregelen tot leniging van die woningnood;

O. dat requestrant echter heeft toegegeven dat hem nog uit niets is gebleken, dat dit gevaar hem persoonlijk bedreigt en het Ons ook

weinig waarschijnlijk voorkomt, dat men in de gegeven omstandigheden geen rekening zou houden met de bijzondere moeilijkheden, waarin hij als jood tijdens de bezetting en ook thans nog is komen te verkeerren;

O. dat zijn stelling ten requeste, dat het hem niet mogelijk is, zoolang hij niet over de noodige bedrijfsruimte beschikt, zijn zaak naar behooren te hervatten en te drijven, in hare algemeenheid, en zonder nadere feitelijke staving, te vaag is om als geldig argument voor een beslissing in kort geding te worden gebezigd;

O. dat bovendien de beslissing, die ten deze gevraagd wordt, het geheele bodemgeschil schijnt te omvatten en bezwaarlijk als een onmiddellijke voorziening bij voorraad zou kunnen gelden;

O. dat het, afgezien van deze op zichzelf reeds afdoende gronden, onnoodig voorkomt hier in kort geding in te grijpen, omdat partijen, zooals bij de mondelinge behandeling gebleken is, niet scherp tegenover elkaar staan en zelfs aanvankelijk tot een schikking waren gekomen, die alleen hierop is afgestuit, dat requestant daaraan eenige voorbehouden had verbonden (de mogelijkheid van een eigen achtergang in het atelier en de mogelijkheid van een verzekering van belang tegen brand en inbraak), waaraan niet naar zijn genoegen bleek te kunnen worden voldaan;

O. dat hij alzoo de gelegenheid heeft gehad (en naar de gemachtigde van de tegenpartij uitdrukkelijk verklaard heeft) nog heeft om een voorloopige oplossing te vinden, zij het dan in iets minder gunstige omstandigheden, dan hij zich had voorgesteld;

O. dat Ons, ook met het oog hierop het gedane verzoek onredelijk voorkomt, waarbij Wij mede gelet hebben op de zeer groote belangen die voor gerequesteerde met Onze beslissing gemoed zijn;

dat requestant alzoo zal hebben te kiezen tusschen een uitspraak ten gronde, die thans niet aan de orde is en de schikking, waartoe de tegenpartij nog steeds bereid is, maar dat — afgezien van de formeele bezwaren, die tot een niet-ontvankelijkverklaring van zijn verzoek moeten leiden — een beslissing in kort geding toch niet ten zijnen gunste zou kunnen uitvallen;

O. dat het Ons, gegeven de welwillende houding, waarvan partijen ter zitting tegenover elkander hebben doen blijken, aanneemelijk voorkomt dat Onze afwijzende beslissing nog door een schikking zal worden gevolgd, op grond waarvan Wij geen veroordeeling in de kosten zullen uitspreken;

Rechtdoende:

Verklaart requestant niet-ontvankelijk met het door hem gedaan verzoek.

No. 550.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 29 Aug. 1946. (Mr. van Hinloopen Labberton).

Verzoeker in zijn vordering in kort geding tot ontruiming van een winkelpand niet-ontvankelijk verklaard.

Geen termen aanwezig geacht om de rechten van gerequesteerde, die sedert eenige jaren een reëel bedrijf uitoefent ter zijde te stellen ten bate van verzoeker, die als niet-deskundige zonder bijstand een nieuwe zaak wil oprichten. Geen feiten gesteld waaruit het spoedeisheid karakter der vordering zoude blijken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request; (van W. van Naarden q.q. tegen B. Bierling, strekkende tot ontruiming van na te melden perceel, *Red.*).

Gehoord partijen in persoon, requestant bijgestaan door den advocaat en procureur Mr. M. Levie; gerequesteerde door den advocaat en proc. Mr. B. W. F. Paauwe;

O. dat ter terechtzitting van 15 Augustus 1946 is komen vast te staan, dat B. Bierling thans woont in een boekwinkel en papierhandel drijft in het perceel Maashaven 36a te Rotterdam, dat tot April 1943 geoccupeerd werd door M. Grijsaart, als woning en voor zijn bedrijf als manufacturer;

O. dat verder onbetwist is, dat het pand door den Gemeentelijken Dienst voor Volkshuisvesting, na de wegvoering van de familie Grijsaart aan gerequesteerde is verhuurd en dat van de geheele manufactuurzaak van M. Grijsaart niets anders is overgebleven, dan een paar winkelkasten, welke door den toenmaligen mede-bewindvoerder van den afwezigen M. Grijsaart, A. E. Visser na de geldzuivering aan gerequesteerde zijn verkocht voor f 150;

O. dat requestant heeft medegedeeld, dat hij met geld, dat hij van een Joodsch Hulpcomité hoopt te leenen, en gebruik makende van de vergunningen, die hij van de Distex hoopt te verkrijgen, wanneer hij een winkel zal hebben teruggekregen, wil trachten de oude zaak van M. Grijsaart voor hemzelf en zijne zuster, de echtgenoot van A. E. Visser, weder op te zetten;

O. dat gerequesteerde heeft aangevoerd dat hier geen sprake is van het herstel van een oude zaak, doch van het opzetten van een geheel nieuwe zaak door een persoon, die niet de minste vakkennis heeft op het gebied van manufacturen;

O. dat gerequesteerde ten bewijze hiervan heeft overgelegd een niet betwist schrijven van de Eerste Rotterdamse Meet Instrumenten en Apparatenfabriek dd. 13 Augustus 1946, waarin wordt medegedeeld dat requestant, geboren op 6 Mei 1920 sedert 1935 als magazijnknecht, later als gas-

metersamensteller in haar dienst is geweest, van 30 Juli 1942 tot 7 Juni 1945 naar Duitsland is weggevoerd en daarna tot 27 Mei 1946 in dienst is gebleven, na welk tijdstip hij zijne werkzaamheden wegens ziekte niet heeft hervat;

O. dat gerequesteerde verder heeft gesteld, dat requestrant daarna als markt-koopman van kopjes en snuisterijen is werkzaam geweest terwijl requestrant daartegenover heeft gesteld, dat hij als markt-koopman in manufacturen en textiel heeft gehandeld;

O. dat de Raad derhalve aanvankelijk van oordeel is, dat in casu van het oprichten van eene nieuwe zaak door een niet-deskundig persoon, zonder bedrijfskapitaal de reden is, zoodat er geen termen aanwezig zijn de rechten van den gerequesteerde, die sedert eenige jaren een reëel bedrijf uitoefent in het door hem van een officieele instantie gehuurd pand, waarin hij tevens met zijn gezin woont, ter zijde te stellen ten bate van requestrant;

O. dat de Raad onder deze omstandigheden vermeent een onderzoek te kunnen nalaten naar de vraag of Max Grijsaart, voor wien requestrant als bewindvoerder werd benoemd dezelfde persoon is als de in het overgelegd extract van het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland dd. 8 Aug. 1946 genoemde Mozes Grijsaart, die als eigenaar van de handelszaak aan de Maashaven 36a was ingeschreven;

O. dat nu er naar 's Raads aanvankelijk oordeel geen aanleiding bestaat aan te nemen, dat de hoofdzaak zal worden toegevoegd, er voor eene voorziening bij voorraad ook geen gronden aanwezig zijn;

O. dat gerequesteerde verder het spoedeisende karakter van de ingestelde vordering heeft bestreden, en door de requestrant geen feiten zijn aangevoerd, die het instellen eener vordering bij voorraad wettigen;

O. dat ook op dien grond de vordering niet ontvangen kan worden;

Beschikkende:

Verklaart requestrant niet ontvankelijk met de door hem ingestelde vordering;

Veroordeelt hem in de kosten tot op deze beschikking begroot op f 30.

No. 551.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 3 September 1946.
(Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

Verzoek tot teruggave van een eikenstam aan verzoeker toegewezen zonder toekenning van schadevergoeding aan gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 26 October 1945 waarbij Mr. Frederik Henri Baron de

Vos van Steenwijk, genaamd van Essen, wonende te Zwolkerkerspel, adv. en proc. Mr. J. G. Nysingh zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij, in het kort weergegeven stellende, dat hij eigenaar was van een eik met een inhoud van 2.63 M³, welke de Organisation Todt omstreeks einde 1944 of begin 1945 onbevoegdelyk heeft doen kappen en vervoeren naar de Firma G. J. Duringhoff te Zwolle, met opdracht daaruit kruiwagens te maken, hetgeen deze echter niet gedaan heeft, zoodat de bedoelde eik bij de bevrijding nog onder berusting dezer firma was. Op grond, dat verzoeker's rechtsbetrekking tot dezen eik in den bezettingstijd zonder geoorloofde oorzaak is te niet gegaan vraagt verzoeker hem den eigendom van voorbedoelden eik toe te kennen met bevel aan de Firma Duringhoff deze aan verzoeker terug te geven;

O. dat de firma G. J. Duringhoff als verweerster hiertegen zakelyk heeft aangevoerd, dat zij erkend, dat in het najaar van 1944 door of vanwege de Organisation Todt een eik op haar terreinen bezorgd is met opdracht om daar kruiwagens van te maken; dat verweerster dit niet gedaan heeft, maar eigen hout van minder qualiteit verwerkt heeft, teneinde later den eikenstam aan verzoeker te kunnen aanbieden tegen terug-gave van 2.63 M³ opruimingshout uit zijn eigen bosschen, hetgeen verzoeker echter geweigerd heeft; dat zij de gemaakte kruiwagens, die zij uit handen der Duitschers heeft weten te houden, direct na de bevrijding verkocht heeft aan de Nederlandsche Spoorwegen tegen een prijs, waarbij alleen rekening is gehouden met de arbeidsloonen en niet met het verwerkte hout; dat verweerster overigens van meening is, dat verzoeker geen eigenaar van den eik meer is, daar deze als oorlogsbuit aan den Staat behoort, waarom verweerster primair verzoekt de vordering van verzoeker af te wijzen, subsidiair aan verzoeker op te dragen het door verweerster gedane voorstel tot afgifte van den eik tegen levering van 2.63 M³ opruimingshout aan te nemen;

O. wat betreft het primaire verzoek, dat de Raad niet inziet waarom deze eikenstam, welke slechts door een Duitsche organisatie gekapt en vervoerd is, maar overigens steeds in het bezit van een Nederlander is geweest en bij de bevrijding nog was, als oorlogsbuit zou moeten worden aangemerkt, zoodat de bepalingen van het Besluit Herstel Rechtsverkeer hier toepasselyk zijn;

O. dat als niet weersproken vaststaat, dat verzoeker, die Nederlander is, in den bezettingstijd zijn eigendomsrecht van dezen eik heeft verloren en dat zulks geschied is zonder geoorloofde oorzaak, immers is door een vordering in strijd met het Landoorlogsreglement, zoodat de artt. 23 sub 2 i°. art. 25 in deze toepasselyk zijn en de Raad verzoeker's eigendomsrecht op dezen eik zal doen herstellen;

O. dat ingevolge art. 27 sub 1 van gemeld Besluit deze eik aan verzoeker kan worden

teruggegeven, omdat verweerster die thans den eik in bezit heeft niet aannemelijk heeft gemaakt, dat zij dezen eik te goeder trouw en onder bezwarenden titel van een derde heeft gekregen, immers zij volgens haar eigen stellingen wist, dat deze onbevoegdlijk van verzoeker gevorderd en weggenomen was;

O. dat deze teruggave ingevolge art. 27 sub 3 van meergenoemd Besluit geschiedt zonder toekenning van eenige schadevergoeding, tenzij de Raad vermeent dat er bijzondere redenen zijn voor een andere beslissing;

O. dat de Raad hiertoe in dit geval geen bijzondere redenen aanwezig acht; dat verweerster, zooals zij zelf stelt, de van haar eigen hout gemaakte kruiwagens wel alleen tegen vergoeding van de arbeidsloonen aan de Nederlandsche Spoorwegen heeft verkocht, doch zij dit vrijwillig heeft gedaan, immers van dwang of verplichting blijkt niets, in verband waarmede het naar oordeel van den Raad niet redelijk zou zijn, dat verweerster voor haar eigen vrijgevigheid verhaal zou krijgen op verzoeker;

Op voorschreven gronden beslissende:

Verwerpt het primaire verweer.

Herstelt verzoeker in zijn eigendomsrecht van den in het bezit van verweerster zich bevindenden eikenstam van 2.63 M³.

Beveelt dat deze eikenstam door verweerster aan verzoeker zal worden teruggegeven zonder dat laatstgenoemde tot eenige schadevergoeding gehouden is.

No. 552.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 17 Augustus 1946.
(Mr. Suringar).

Verzoek tot gedeeltelijke ontruiming van een winkelhuis in kort geding toegewezen. Het kan gerequestreerde, wiens pand door de Duitschers was gevorderd, niet kwalijk genomen worden, dat hij het leegstaande pand huurde, doch zulks neemt niet weg, dat hij heeft moeten begrijpen dat de rechten van verzoeker sluimerden en hij het risico van verzoeker's terugkeer daarbij aanvaardde.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

Aan den Voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel, Arnhemse Kamer.

Geeft erbiegig te kennen:

Hans Adalbert Weyl, koopman, wonende te Amsterdam, advocaten Mrs. J. W. F. Donath en G. A. de Cocq;

dat requestrant zich op 26 Juli 1946 tot den Raad voor het Rechtsherstel heeft gewend met een verzoek tot herstel van de huurovereenkomst betreffende het pand Ketelstraat no. 23 te Arnhem tusschen hem als huurder en G. W. Marijnen te Heesch, p/a J. Marijnen, Hobbemastraat 12, Arn-

hem, (hierna te noemen gerequestreerde sub 1°) als verhuurder alsmede tot nietigverklaring van de betreffende ditzelfde pand tusschen gerequestreerde sub 1° en de N.V. Glas- en Porcelainhandel v/h B. Pollmann, gevestigd te Arnhem, thans Ketelstraat 23 (hierna te noemen gerequestreerde sub 2°) gesloten huurovereenkomst, cum sequelia;

dat requestrant een afschrift van dit verzoekschrift hierbij overlegt met verzoek de inhoud daarvan als hier geïnsereerd te beschouwen;

dat requestrant groot belang heeft bij een beslissing bij voorraad in kort geding, omdat de wederinschrijving van zijn door den bezetter geliquideerde zaak en het verkrijgen van de noodige vergunningen en toewijzingen afhankelijk is van de omstandigheid, dat requestrant weder over een perceel, waar hij gevestigd is, beschikt;

dat requestrant niet onmiddellijk over het geheele pand Ketelstraat no. 23 de beschikking noodig heeft en, gezien de aan een plotseling volledige ontruiming van het pand voor gerequestreerde sub 2° verbonden moeilijkheden, daarom ermede volstaat in kort geding de ontruiming door gerequestreerde sub 2° en de ter beschikking stelling aan hem te vorderen van de eerste verdieping van dit perceel, subsidiair een zoodanig gedeelte van het perceel als U.E.G.A. na verhoor van partijen als tijdelijke maatregel juist zoude achten;

Weshalve requestrant zich wendt tot U.E.G.A. met verzoek dat bij uitspraak in kort geding, totdat op de hoofdzaak zal zijn beslist:

1°. gerequestreerde sub 2° worde bevelen om binnen acht dagen de eerste verdieping van het pand Ketelstraat no. 23 te Arnhem, subsidiair een zoodanig ander gedeelte als daarbij wordt bepaald, te verlaten en te ontruimen en ter vrije beschikking te stellen van requestrant;

2°. gerequestreerde sub 2° worde bevelen om aan requestrant en allen, die van zijnentwege of voor hem dat perceelsgedeelte wenschen te bezoeken, daartoe den vrijen toegang te verlenen; zulks met machtiging op requestrant om indien gerequestreerde sub 2° in gebreke zou blijven aan de bevelen sub 1° of 2° te voldoen, deze uitspraak zelve ten uitvoer te doen leggen met behulp van den sterken arm;

3°. gerequestreerde sub 2° worde veroordeeld tot betaling aan requestrant van een dwangsom van f 200 voor elken dag, dat hij in gebreke mocht blijven aan de bevelen sub 1° en 2° te voldoen;

4°. gerequestreerde sub 1° worde veroordeeld om deze uitspraak te gehangen en te gedoogen;

5°. gerequestreerde sub 2° te veroordelen in de kosten.

Wij, Voorzitter, enz.;

Gezien vorenstaand request met de daarbij overgelegde stukken, alsmede een verzoekschrift van de N. V. Glas- en Porcelainhandel v/h B. Pollmann;

Gelet op de mondelinge behandeling der zaak te Onzer terechtzitting van 10 Aug. jl., alwaar waren verschenen verzoeker Weyl met zijn raadsman Mr. de Cocq, Mr. V. G. Marijnen als gemachtigde van den eersten gerequesteerde G. W. Marijnen en W. Pollmann, directeur van de tweede gerequesteerde namens deze met haar raadsman Mr. Lion, advocaat te Arnheim;

O. dat door en namens requestrant is volhard bij het ingediend verzoekschrift onder deze toevoeging dat in het overgelegde request aan den Raad voor het Rechtsherstel abusievelijk is gesteld dat verzoeker naar Duitschland is weggevoerd, zijnde zulks niet geschied, maar zijnde hij slechts gedeporteerd naar Westerbork;

O. dat Mr. Marijnen heeft verklaard dat het onderhavige pand met ingang van Maart 1939 aan verzoeker was verhuurd voor 5 jaren met 5 optie-jaren; dat in 1942 de zaak van verzoeker door de Duitschers is geliquideerd; dat het pand tegen 1 Februari 1943 door de Duitschers te zijner beschikking is gesteld en hij het daarna te huur heeft aangeboden aan de Firma Pollmann, die het daarop heeft gehuurd voor 5 jaar, eveneens met 5 optie-jaren, daar hij niets meer van verzoeker had gehoord; dat hem geen reden bekend is, waarom Weyl, waren de bezettingsmaatregelen niet tusschen beide gekomen, het pand krachtens zijn optie-recht thans niet meer in huur zou hebben gehad; dat hij zich refereert aan 's Rechters oordeel;

O. dat door gerequesteerde Pollmann is aangevoerd dat haar bekend was dat het onderhavige pand in gebruik was geweest bij verzoeker en diens zaak tengevolge van maatregelen van den bezetter tegen de joden was geliquideerd; dat zij een groot pand in gebruik had in de Bakkerstraat, en een klein pand op den hoek van de Bakkerstraat-Vijzelstraat, toen in 1943 haar groote pand aan de Bakkerstraat door een Deutsche instantie werd gevorderd; dat haar toen op een geplaatste advertentie het onderhavige pand aan de Ketelstraat 23 te huur is aangeboden, en zij dat pand heeft gehuurd voor 5 jaar met 5 optie-jaren; dat zij voor f 13,000 in dat pand heeft verbouwd en vertimmerd; dat zij mocht aannemen dat verhuurder, wiens vaderlandsche gezindheid nimmer in twijfel is getrokken, vrij over zijn pand mocht beschikken en zij derhalve een beroep doet op haar goede trouw in deze; dat haar pand in de Bakkerstraat thans geheel is verwoest en zij het onderhavige pand dat slechts 1/5 van de oppervlakte heeft van haar verwoeste perceel aan de Bakkerstraat, absoluut niet kan missen, ook niet de eerste verdieping daarvan als door verzoeker gevorderd, noch eenig ander gedeelte daarvan; dat een toewijzing der vordering haar onherstelbare schade van vernietigenden omvang in haar bedrijf zou berokkenen; dat zij ter tegemoetkoming aan de moeilijkheden van verzoeker heeft aangeboden hem de eerste verdieping van het weliswaar kleinere doch wat winkelstand betreft beter ge-

legen pand Vijzelstraat hoek Bakkerstraat met eenige etalage-ruimte in de portiek gelijkvloers ter beschikking te stellen waardoor hij de beschikking krijgt over een pand waar hij gevestigd is en volledig wordt tegemoet gekomen aan de door verzoeker ten reukste gestelde moeilijkheden, doch verzoeker niet op dit aanbod is ingegaan;

In rechte:

O. dat deze zaak de werkzaamheid van den Raad betreft;

O. dat de materiele feiten tusschen partijen vaststaan, doch gerequesteerde Pollmann zich beroept op haar goede trouw bij het verkrijgen der huur van het onderhavige pand in den zin van art. 27 E 100, en op de onmogelijkheid voor haar om het opgeëischte perceelsgedeelte te missen;

O. dat naar Ons aanvankelijk oordeel zij er echter niet in is geslaagd die goede trouw aannemelijk te maken; dat zij immers erkent te hebben geweten dat het onderhavige perceel in gebruik was geweest bij verzoeker, wiens zaak ten gevolge van maatregelen van den bezetter was geliquideerd op grond dat hij als jood werd aangemerkt, zoodat het duidelijk voor haar geweest moet zijn dat Weyl niet vrijwillig van de huur heeft afstand gedaan; dat zij ook heeft moeten begrijpen dat het voor verzoeker niet doenlijk geweest moet zijn van zijn optie-recht op de huur gebruik te maken of een verhuurder zijn wensch daartoe kenbaar te maken, al moge het waar zijn dat verzoeker in 1942 of 1943 nog wel in de stad geweest is; dat onder die omstandigheden ook het feit dat zij niet van Duitschers huurde, dat de eigenaar te goeder naam en faam bekend stond en deze haar het pand eigener beweging te huur heeft aangeboden, gerequesteerdes goede trouw niet vermag te bewijzen; dat zij wel is waar in een noodtoestand mag hebben verkeerd toen haar pand in de Bakkerstraat door de Duitschers werd gevorderd, en haar niet kwalijk genomen kan worden dat zij het toen leegstaande pand in gebruik heeft genomen, doch zulks niet wegneemt dat zij heeft moeten begrijpen dat de rechten van Weyl slechts sluimerden en zij daarbij het risico op zich heeft genomen dat Weyl weder op zou duiken en zou wenschen in zijn rechten hersteld te worden; dat ook de omstandigheid dat haar pand in de Bakkerstraat thans verwoest is, gerequesteerde niet kan helpen, daar het vitium originis daardoor niet wordt weggenomen, en terecht door den raadsman van verzoeker is opgemerkt dat de schade aan gerequesteerde opgekomen door de verwoesting van haar pand niet op Weyl mag worden afgewenteld; dat de omstandigheid dat gerequesteerde voor een groot bedrag in het litigieuse perceel heeft verbouwd en vertimmerd wel de waarde van het pand voor haar vermeerderd maar niet haar recht op het gehuurde kan oroderen noch versterken;

O. dat ten slotte door gerequesteerde is aangevoerd dat toewijzing der vordering de hoofdzaak zou prejudiceeren en haar onherstelbare schade van vernietigenden omvang

in haar bedrijf zou berokkenen; dat het eerste niet juist is, omdat die toewijzing den rechter geheel vrijlaat de hoofdzaak al dan niet toe te wijzen, al heeft gerequesteerde dan ook voorloopig een deel van het gehuurde moeten afstaan; dat wat het laatste bezwaar betreft, erkend wordt dat ontruiming van het door verzoeker voorloopig opgevorderde deel van het perceel voor gerequesteerde groote nadeelen zal meebrengen, maar daarbij te bedenken valt dat haar dan toch nog de gelijkvloersche localiteiten met de etalageruimte en de zolderverdieping voorloopig gelaten worden, waarnaast zij nog te harer beschikking heeft het perceel Bakkerstraat hoek Vijzelstraat, terwijl verzoeker niets heeft om zich te vestigen en zijn bedrijf weer te beginnen; dat aan verzoeker niet euvel geduid kan worden dat hij niet op het aanbod van gerequesteerde is ingegaan, biedende het elders aangeboden perceelsgedeelte te weinig ruimte om zijn zaak ook maar voorloopig te vestigen en op te bouwen; dat hij reeds voldoende aan de moeilijkheden van gerequesteerde is tegemoetgekomen door voorloopig slechts het gebruik van een deel en wel het voor gerequesteerde minst bezwaarlijke deel van zijn voormalige perceel te vragen, zijnde eenige andere oplossing, voor verzoeker bevredigend, binnen het omstreden perceel niet mogelijk gebleken; dat het mogelijk is dat het voor gerequesteerde vlak na de bevrijding minder moeilijk zou geweest zijn, om een ander pand te bemachtigen, maar zonder meer uit het zoolang uitblijven van deze actie naar Ons oordeel niet een verloren gaan van verzoekers recht daarop kan worden afgeleid;

O. dat uit de door verzoeker gestelde door gerequesteerde niet tegengesproken omstandigheden volgt dat uit hoofde van onverwijlden spoed een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereischt, dat naar Ons aanvankelijk oordeel de teniet gegane huurovereenkomst met Marijnen zal worden hersteld als ware van het recht van optie door verzoeker tijdig gebruik gemaakt, met vernietiging van de huur van gerequesteerde Pollmann en met teruggave van het huurrecht aan verzoeker, zoodat aan verzoeker zijn thans gedane vorderingen behooren te worden toegewezen, behoudens na te noemen wijziging;

O. dat Ons immers een termijn van 8 dagen voor de ontruiming gezien den omvang van het te ontruimen gedeelte en de omstandigheden in deze stad te kort is voorgekomen en Wij dien termijn daarom zullen verlengen, terwijl de gevorderde dwangsom ons overdreven hoog is voorgekomen;

Op voorschreven gronden beschikkende in kort geding:

1°. Bevelen gerequesteerde Pollmann om binnen drie weken na deze uitspraak de eerste verdieping van het pand Ketelstraat no. 23 te Arnhem te verlaten en te ontruimen en ter vrije beschikking te stellen aan verzoeker.

2°. Bevelen die gerequesteerde om aan

verzoeker en allen die van zijnentwege of voor hem dat perceelsgedeelte wenschen te bezoeken, daartoe den vrijen toegang te verleenen

een en ander totdat op de hoofdzaak zal zijn beslist en met machtiging op verzoeker om indien die gerequesteerde in gebreke zou blijven aan de bevelen sub 1° en 2° te voldoen, deze uitspraak zelf ten uitvoer te doen leggen met behulp van den sterken arm.

3°. Veroordeelen gerequesteerde Pollmann tot betaling aan verzoeker van een dwangsom van f 100 voor elken dag dat hij in gebreke mocht blijven aan de bevelen sub 1° en 2° te voldoen.

4°. Veroordeelen gerequesteerde Marijnen om deze uitspraak te gehengen en te gedoogen.

5°. Veroordeelen gerequesteerde Pollmann in de proceskosten tot aan deze uitspraak aan zijde van gerequesteerde Marijnen begroot op nihil en aan zijde van verzoeker op f 60.

No. 558.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 25 Juni 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

Verzoek om hersteld te worden in de huur van een winkelhuis met nietigverklaring van de nieuwe huurovereenkomst gewelgerd op grond van de onbillijkheid tegenover de nieuwe huurders, die volkomen te goeder trouw de huurovereenkomst zijn aangegaan.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien 1. een verzoekschrift dd. 3 Maart 1946 van Adolf Davidson, wonende te Zwolle, in diens hoedanigheid van bewindvoerder adv. en proc. Mrs. J. A. en S. Willinge Gramata te Zwolle;

2. het daartegen gericht verweerschrift dd. 16 April 1946 van Peter Hubert Peeters, Amalia Anna Eleonora Maria Tolboom en haar echtgenoot Reinirus Johannes Maria Draper, allen wonende te Zwolle, adv. en proc. Mr. J. G. Nysingh te Zwolle;

Gelet op de mondelinge behandeling van dit geschil ter zitting van den Raad op 19 Juni 1946;

Ten aanzien der feiten:

O. dat Adolf Davidson, in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor Daniel Jacobs en Salomon Boektje bij zijn verzoekschrift, zakelijk weergegeven, heeft gesteld dat Daniel Jacobs, die oorspronkelijk met Salomon Boektje als Vennootschap onder firma een zaak exploiteerde in sportartikelen, sportkleding, electriche apparaten en verlichtingsartikelen, deze zaak, na ontbinding dezer firma, vanaf 1 Februari 1940 alleen heeft

voortgezet in het in 1932 van P. H. Peeters te Zwolle gehuurde winkelpand c.a. gelegen aan de Grootte Markt No. 8 te Zwolle, welke huurovereenkomst was aangegaan voor 15 jaar, met recht voor de huurders het pand in kwestie te koopen voor f 40,000, in verband waarmee Jacobs verschillende veranderingen reeds zelf had bekostigd; dat in den bezettingstijd door of vanwege den bezetter over de zaak van Jacobs een verwalter is aangesteld, die deze zaak in den zomer van 1943 heeft geliquideerd; dat vervolgens het pand Grootte Markt 8 door den eigenaar Peeters is verhuurd aan het echtpaar Draper-Tolboom, die dit pand hebben verbonden met hun, in de Roggestraat gelegen winkel en woning ter uitoefening van hun damesconfectiebedrijf; dat Jacobs weggevoerd is en vermoedelijk is omgekomen en verzoeker, die gehuwd is met een dochter van Jacobs, diens oude, algemeen bekende zaak wil voortzetten in het vroegere pand aan de Grootte Markt No. 8, doch de eigenaar hiertoe niet wil medewerken; dat de rechtsbetrekking betreffende dit pand tusschen den eigenaar en de nieuwe huurders is tot stand gekomen nadat die tusschen den eigenaar en Jacobs tijdens de vijandelijke bezetting is te niet gegaan door dwang, althans onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, zonder geoorloofde oorzaak en op grond van een maatregel van den bezetter, die geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest; dat het gebruik van dit pand voor den verzoeker van grootere waarde is dan voor de nieuwe huurders, daar deze laatsten in de Roggestraat een behoorlijk winkelpand hebben, terwijl verzoeker voor de zaak Jacobs slechts de beschikking heeft over een kleine winkelruimte aan de Nieuwe Haven te Zwolle zonder voldoende bergruimte, waarin hij de zaak niet blijvend kan voortzetten, terwijl te Zwolle geen ander pand te krijgen is; op deze gronden vraagt verzoeker:

1. beide voornoemde huurders te veroordeelen het pand Grootte Markt 8 te Zwolle onmiddellijk, althans binnen een dag na de betekening van de in deze te wijzen beschikking te ontruimen en ter vrije beschikking van verzoeker te stellen, met bepaling van dwangsom van f 100 voor iederen dag, dat deze huurders in gebreke blijven aan deze veroordeeling te voldoen, met machtiging aan verzoeker deze ontruiming zoo noodig zelf te bewerkstelligen;

2. den eigenaar P. H. Peeters te veroordeelen de sub 1 gevraagde veroordeeling te gehengen en te gedoogen;

3. nietig te verklaaren de rechtsbetrekking tusschen Peeters voornoemd en de nieuwe huurders betreffende het pand Grootte Markt 8 te Zwolle;

4. te doen herleven de oorspronkelijke huurovereenkomst tusschen Peeters voornoemd en Jacobs;

5. met veroordeeling van de wederpartijen in de proceskosten;

O. dat P. H. Peeters, A. A. E. M. Tolboom en haar echtgenoot R. J. M. Draper, als ver-

weerders hiertegen zakelijk hebben aangevoerd, dat S. Boektje met de onderhavige huurovereenkomst niets meer te maken heeft en verzoeker alleen in zijn hoedanigheid van bewindvoerder voor D. Jacobs in deze ontvankelijk is; en voorts de 1ste verweerder: dat het pand Grootte Markt 8 in 1932 voor 15 jaren aan Jacobs en Boektje verhuurd is met recht van koop, doch Jacobs, die sinds 1940 alleen huurder was, eenige maanden voordat hij werd weggevoerd, aan hem als eigenaar heeft medegegeeld dat hij van de huur afzag en indien hij uit Deutschland mocht terugkeeren, het pand ook niet meer in huur wilde hebben, omdat hij niet in staat zou zijn dit te exploiteeren; dat de huur dus niet is te niet gegaan op een der door verzoeker gestelde wijzen; dat hij, nadat de liquidatie van de zaak Jacobs was beëindigd en het pand door den Verwalter ontruimd, dit met ingang van 1 Dec. 1943 aan het echtpaar Draper-Tolboom heeft verhuurd, eveneens voor f 3000 per jaar; de beide andere verweerders: dat zij eerst tot deze huur zijn overgegaan, nadat Peeters hun had verzekerd, dat Jacobs van de huur had afgezien en bij eventueele terugkeer het pand niet in huur terugwenschte; dat zij als huurders geheel te goeder trouw zijn, immers geen reden hadden om aan de mededeelingen van Peeters te twijfelen en daarom bescherming verdienen; dat bovendien onjuist is, dat het pand Grootte Markt 8 voor verzoeker van grootere waarde is dan voor verweerders; dat Jacobs wel niet meer terug zal keeren en verzoeker noch diens vrouw vestigingsvergunning hebben voor deze zaak, terwijl verzoeker zelf bovendien onder dienst moet; dat verzoeker thans de beschikking heeft over een winkel aan de Nieuwe Haven, die zeker ruim genoeg is voor de nog schaarsche artikelen in zijn branche, terwijl het vroegere pand veel te duur zou zijn en verzoeker in Mei of Juni 1945 nog verklaard heeft, daarvoor geen interesse meer te hebben; dat het pand Roggestraat, waarin verweerders hun bedrijf uitoefenen, te klein is als winkel en woonhuis voor hun gezin van 10 personen en zij dit pand thans in verbinding gebracht hebben met het pand Grootte Markt 8, waarvoor zij ongeveer f 5500 kosten hebben gemaakt; op deze gronden verzoeken alle verweerders den verzoeker niet-ontvankelijk te verklaren, althans zijn vorderingen te ontzeggen, met zijn veroordeeling in de proceskosten;

O. dat alle partijen en derzelve raadslieden bij de mondelinge behandeling bij haar standpunt hebben gepersisteerd, waarbij Peeters tegenover den Raad uitdrukkelijk heeft herhaald — en zulks onder bereidverklaring dit te beëindigen — dat Jacobs eigener beweging de huur heeft opgezegd en dat hij dit aan de nieuwe huurders heeft medegegeeld en deze laatsten enige schriftelijke verklaringen hebben overgelegd ten bewijze, dat zij geen gebruik zouden willen maken van de gelegenheid om tijdens de bezetting een Jodenpand in gebruik te krijgen;

Ten aanzien van het recht:

O. dat vaststaat, immers uit de eigen stellingen van verzoeker blijkt, dat Salomon Boektje tijdens de bezetting geen huurder van het pand Groote Markt 8 te Zwolle was, zoodat verzoeker, zoooveel hij als bewindvoerder over dezen Boektje optreedt, niet-ontvankelijk is in zijn verzoek;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat tijdens de vijandelijke bezetting van Nederland het pand Groote Markt 8 te Zwolle, hetgeen in huur was geweest bij den Jood Jacobs, met ingang van 1 Dec. 1943, toen deze Jodenzaak door of vanwege de Duitschers was geliquideerd, door den eigenaar Peeters is verhuurd aan het echtpaar Draper-Tolboom;

O. dat de Raad van oordeel is, dat Jacobs als gevolg van omstandigheden, in art. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer genoemd, zijn zaak en daarmede de huur van het pand in kwestie heeft moeten prijsgeven, met als gevolg verhuring van dit pand aan een ander, zoodat ingevolge voormeld artikel moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van ingrijpen, bedoeld in art. 23 van dit Besluit in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn, behoudens blijk van het tegendeel;

O. wat dit laatste betreft, dat door het echtpaar Draper-Tolboom wordt aangevoerd, dat zij door mededeelingen van den eigenaar Peeters volkomen te goeder trouw vermeenden, dat Jacobs van zijn huurrechten had afgezien en het pand dus vrij was;

O. dat de Raad, als door Peeters uitdrukkelijk verklaard en door verzoeker niet weerlegd, als voldoende vaststaande aanneemt dat Peeters — daargelaten in hoeverre de mededeeling juist was — aan de echtgenooten Draper-Tolboom heeft medegedeeld dat Jacobs van de verdere huur van dit pand had afgezien en dit geheel vrij was; dat verzoeker niets ten nadeele van de mentaliteit van het echtpaar Draper-Tolboom heeft beweerd, integendeel verklaard heeft, dat zij te goeder naam en faam bekend staan en met name niet heeft betoogd, dat zij zouden behooren tot de categorie van personen, die gereedelijk tot het huren van een Jodenwinkel genegen waren (de door Draper overgelegde verklaring getuigt ook van het tegendeel); op grond van welk een en ander de Raad de goede trouw van de echtelieden Draper-Tolboom als voldoende vaststaande aanneemt;

O. dat verzoeker zich wel beroepen heeft op uitlatingen van Jacobs tegenover anderen in dien zin, dat hij later weer in het pand wenschte terug te keeren, doch, zelfs indien juist, dit de goede trouw van de echtelieden Draper-Tolboom niet aantast;

O. dat gebleken is, dat voornoemde echtelieden in verband met hun groot gezin in een impasse zouden geraken, indien zij het bewuste perceel, dat thans met hun pand in de Roggenstraat verbonden is, zouden moeten missen, terwijl de zaak van Jacobs weder in een ander pand op gelijken goeden stand gevestigd is en daar, volgens verzoeker floreert,

al had hij deze wellicht grooter gewenscht;

O. dat op grond van dit alles het nietig verklaren der nieuwe huurovereenkomst tegenover deze huurders naar het oordeel van den Raad onbillijk zou zijn en derhalve het achterwege laten van een zoodanig ingrijpen met het daarmede verbonden herstel der oude huurovereenkomst niet onredelijk is te achten;

O. dat derhalve de vorderingen van verzoeker als bewindvoerder voor D. Jacobs niet voor toewijzing vatbaar zijn;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende:

Verklaart verzoeker niet-ontvankelijk in zijn verzoek voorzoover dit door hem is gedaan in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over Salomon Boektje;

En voor het overige:

Weigert het gevraagde;

Veroordeelt verzoeker in de proceskosten der verweerders tot deze uitspraak in totaal begroot op f roo.

No. 554.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 25 Juni 1946. (Mrs. Suringar, Van der Grinten en Maassen).

Beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut op een verzoek ex art. 34 lid 1 sub f van E 133 bevestigd op grond van de overweging, dat de houding van requestraant, ook al moge deze Nederlandsche belangen hebben gediend, intrinsiek geen Nederlandsche was.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 34 en 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 20 December 1945, waarbij Xavier Wilhelm Matthias Fassin, fabrikant, wonende te 's-Heerenberg, ten deze domicilie gekozen hebbende te Arnhem ten kantore van den advocaat en procureur Mr. K. Th. Koch, in hooger beroep komt van de beschikking van het Nederlandsch Beheersinstituut, bedoeld in het Besluit Vijandelijk Vermogen dd. 27 November 1945, gegeven op requestrant's oorspronkelijk verzoekschrift aan dit Beheersinstituut dd. 4 October 1945;

Mede gezien dit oorspronkelijk verzoekschrift dd. 4 October 1945 en de beschikking, waarvan beroep;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoeker bij zijn oorspronkelijk verzoekschrift aan het Beheersinstituut, zakelijk weergegeven, heeft gesteld, dat hij eenige aandeelhouder en directeur is van de N. V. Chemische Fabriek v/h Langenberg en Co. te 's-Heerenberg; dat hij oorspronkelijk te Emmerich woonde, maar in Mei 1935 verhuisde naar 's-Heerenberg; dat zijn aanvraag om naturalisatie door den oorlog niet is kunnen worden ingediend; dat zijn vrouw

een Deutsche van afkomst is, maar een Nederlandsche grootmoeder heeft en voor haar huwelijk als verpleegster in Nederlandsche ziekenhuizen heeft gewerkt; dat hij en zijn gezin steeds fel anti-nationaal socialistisch geweest zijn en zich van den aanvang van den oorlog af geheel aan de Nederlandsche zijde hebben geschaard; dat requestrant het verzoek van Deutsche zijde om spionagediensten ten nadeele van het Nederlandsche leger te verrichten, onomwonden heeft geweigerd, terwijl hij tijdens de bezetting voortdurend in het Nederlandsche belang werkzaam is geweest door onderduikers en ontvluchte krijgsgevangenen te helpen, radio-bulletins te helpen verspreiden, te waarschuwen wanneer razzia's op til waren, anderen te laten luisteren naar geallieerde radiobereichten en geregeld contact te houden met de valsche passen centrale te Lengel, zoodat hij door de inwoners van 's-Heerenberg algemeen geacht en vertrouwd werd, ook door de Joodsche ingezetenen, tegenover welke hij meermalen van zijn sympathie heeft doen blijken; dat hij zich tenslotte heeft opgegeven als lid der N.S.D.A.P., doch hij dit alleen gedaan heeft, omdat de situatie voor hem door bedreigingen van Deutsche zijde te gevaarlijk werd en hij zijn lidmaatschap nog dienstbaar kon maken voor contact met de Deutsche autoriteiten in Nederlandsch belang; dat hij de papieren voor zijn officieele opname als lid zelfs nooit geteekend heeft en de wijze, waarop hij zijn lidmaatschap uitoefende dan ook van Deutsche zijde tot scherpe verwijten heeft geleid; dat zijn kinderen alleen ter wille van de continuïteit in de opvoeding te Emmerich op school zijn gebleven en deze zich ondanks pressie nimmer met de Hitler Jugend hebben ingelaten; dat requestrant en zijn gezin Nederland beschouwen als hun werkelijk vaderland; op welke gronden requestrant, onder overlegging van talrijke verklaringen tot staving zijner voorschreven posita het Beheersinstituut verzoekt af te geven de verklaring bedoeld in artikel 34 lid 1 sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen, ten behoeve van hemzelf, van zijn echtgenoot en van zijn kinderen;

O. dat het Nederlandsche Beheersinstituut bij zijn beschikking dd. 27 November 1945 vorenstaand verzoek heeft afgewezen met overweging dat de gronden waarop het verzoek rust, het gevraagde niet rechtvaardigen;

O. dat verzoeker van deze beschikking bij verzoekschrift aan den Raad voor het Rechtsherstel dd. 20 December 1945 en mitsdien tijdig in hooger beroep is gekomen en op nader te bespreken gronden heeft verzocht de beschikking waarvan beroep te vernietigen en opnieuw rechtdoende, de door appellant gevraagde verklaring te verlenen;

O. dat het Ned. Beheersinstituut zich bij zijn antwoord dd. 29 Maart 1946 op den nader te bespreken gronden tegen inwilliging van dit verzoek heeft verzet;

O. dat tenslotte beide partijen hun standpunt nader mondeling hebben toegelicht;

Ten aanzien van het recht:

O. dat requestrant bij zijn verzoekschrift in hooger beroep heeft aangevoerd, en nader mondeling heeft toegelicht en door zijn raadsman Mr. Koch doen toelichten, dat hij, waar de aangevallen beslissing geen feitelijke motiveering bevat, niet in staat is de gronden waarop zij berust te bestrijden en daarom moet volstaan met te herhalen, dat hij tijdens de bezetting door zijn daden blijk heeft gegeven van een pro-Nederlandsche en anti-Deutsche gezindheid, waartoe hij verwijst naar het bij het oorspronkelijk request gestelde, onder toevoeging dat hij bij weigering van zijn verzoek aan ondergang zou worden prijs gegeven en dit door de toevallige omstandigheid, dat door den oorlog zijn naturalisatie belet is; dat requestrant in hooger beroep nog een groot aantal bescheiden tot staving der door hem gestelde feiten heeft overgelegd;

O. dat het Nederlandsche Beheersinstituut bij zijn antwoord en de mondelinge toelichting door zijn vertegenwoordiger zich heeft beroepen op de strekking van het Besluit Vijandelijk Vermogen nl. om de hand te leggen op vijandelijk vermogen als conservatoir maatregel voor de schadevorderingen, die Nederland tegen Duitschland kan geldend maken; dat een vijandelijk onderdaan derhalve geen enkel recht kan ontleenen aan artikel 34 lid 1 sub f, maar dit artikel slechts een bevoegdheid geeft aan het Beheersinstituut, dat daarvan alleen gebruik maakt, wanneer anders een zeer ernstig geval van onbillijkheid zou optreden; dat uit de door verzoeker aangevoerde feiten niet volgt dat dit hier het geval is; voorts heeft het Beheersinstituut erop gewezen, dat requestrant eerst in 1935 in Nederland is komen wonen, dat zijn kinderen in Duitschland op school bleven, zijn bedrijf een z.g. Kriegsbedrijf was, waarin met Nederlandsche grondstoffen voor de Deutsche Wehrmacht werd gewerkt, hijzelf lid is geworden van de N.S.D.A.P. en als officier dienst heeft gedaan bij de Schutzgruppe, terwijl zijn zoon was ingeschreven bij de Hitler Jugend, tenslotte vermeldt het Beheersinstituut nog dat requestrant door zijn Duitschen neef Lisner, die Verwalter en later eigenaar was van Joodsche bedrijven in Nederland een bedrag van f 20,000 naar Duitschland heeft gebracht, terwijl door genoemden Lisner nog een bedrag van f 17,000 naar het bedrijf van requestrant werd overgemaakt, welk geld eveneens als vroeger Joodsch bezit moet worden beschouwd;

O. dat requestrant bij de mondelinge behandeling van deze door het Beheersinstituut aangevoerde feiten — voorzoover de ontkenenis of erkentenis niet reeds volgt uit zijn eigen, hiervoor vermelde posita, heeft erkend dat hij officier is geweest bij de Schutzgruppe en als zoodanig eenige malen aan oefeningen heeft moeten deelnemen, dat hij inderdaad f 20,000 voor zijn neef naar Duitschland heeft gebracht, maar overtuigd was dat dit diens eigen geld was en geen Joodsch bezit, evenals de f 17,000 die nog op zijn, requestrant's rekening bij de Bank staan,

terwijl hij ten aanzien van de werkzaamheden van zijn bedrijf als Kriegsbetrieb aanvoert, dat dat slechts heeft bestaan in de levering van een hoeveelheid snoepgoed voor Duitse cantines;

O. ten aanzien van het door beide partijen aangevoerde, dat ingevolge artikel 3 van het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133 vermogen, toebehoorende aan een vijandelijk onderdaan, met het in werking treden van het Besluit van rechtswege in eigendom overgaat op den Staat (behalve eventueele rechten van derden, hetgeen in deze irrelevant is), van welke vermogens de bestemming in verband met de bepalingen der vredesverdragen, nader zal worden geregeld;

O. dat de Raad aan dezen overgang van het vermogen der vijandelijke onderdanen door het bij voorschreven artikel gelegd verband tusschen dezen overgang en de latere regeling der uiteraard tevens de oorlogschadevergoeding omvattende vredesverdragen, het karakter toekent van een conservatoir beslag op deze vijandelijke vermogens, totdat bij de vredesverdragen zal blijken, in hoeverre deze tot delging der schadevergoeding zullen moeten worden aangesproken;

O. dat hieruit volgt, dat waar elk karakter van straf voor persoonlijk vijandig optreden van den vijandigen onderdaan aan dezen eigendomsovergang vreemd is; evenmin een persoonlijk niet-vijandig of pro-Nederlandsch optreden van een vijandig onderdaan alleen reeds voldoende is om den eigendomsovergang te voorkomen;

O. dat wel zeer gewichtige omstandigheden aanwezig zullen moeten zijn eer het vermogen van een vijandelijk onderdaan zal kunnen worden vrijgegeven;

O. dat niet uitgesloten is, zooals ook de raadsman van requesrant heeft betoegd, dat — behalve andere omstandigheden, die zich hier niet voordoen — ook een bepaalde, door den vijandelijken onderdaan in den oorlog aangenomen houding een zeer gewichtige omstandigheid kan vormen om dien onderdaan niet langer als vijandelijk onderdaan aan te merken, doch in zoo'n geval die houding niet alleen in enkele of meerdere uiterlijke pro-Nederlandsche gedragingen moet bestaan, maar zoodanig moet zijn, dat zij als intrinsiek Nederlandsch kan worden gequalificeerd;

O. dat de Raad dit laatste ten aanzien van requesrant niet aannemelijk gemaakt acht; dat immers requesrant sinds zijn komst in Nederland zijn kinderen steeds in Duitschland op school heeft gelaten, waardoor deze geheel onder den tegen Nederland gerichten Duitschen invloed bleven en zeker niet voor een Nederlandsche loopbaan werden opgeleid; dat zulks allerminst wijst op een bedoeling om het gezin van requesrant tot een werkelijk Nederlandsch gezin te maken; dat hij zelf lid is geworden van de N.S.D.A.P. en zijn gestelde afkeer hier tegen wel het nationaal-socialistische regiem zal betroffen hebben, maar hieruit nog niet volgt, dat hij dien afkeer ook had tegen zijn vaderland, waar-

voor hij in den oorlog toch deel is blijven uitmaken van de Schutzgruppe en aan de Wehrmacht heeft geleverd; dat hij tenslotte op 16 Januari 1945 f 20,000 voor een Duitschen neef, van wien hij wist dat deze Verwalter van Joodsche Zaken in Nederland was, zonder onderzoek naar de herkomst van dit geld, over de grens naar Duitschland heeft gebracht en er dus geen bezwaar in heeft gezien de kans te loopen medeplichtig te zijn aan den diefstal van Joodsch kapitaal uit Nederland, terwijl, zelfs indien hij te goeder trouw vermeend zou hebben dat dit geld aan zijn Duitschen neef toebehoorde, het wegbrengen van dit geld uit Nederland in de tweede helft van Januari 1945, toen Duitschland voor zijn val stond, in elk geval een anti-Nederlandsche hulpverlening aan een Duitser zou zijn;

O. dat deze daden en gedragingen van requesrant er op wijzen dat zijn houding, al mogen de door hem gestelde gedragingen Nederlandsche belangen gediend zijn geworden intrinsiek geen Nederlandsche was, zoodat de door hem ten processe aangevoerde feiten door den Raad niet als zoodanige gewichtige omstandigheden kunnen worden aangemerkt, die toepassing van artikel 34 lid 1 sub f van het Besluit Vijandelijk Vermogen wettigen;

O. dat de Raad mitsdien de beslissing van het Beheersinstituut, als juist gewezen, bekrachtigt;

Op voorschreven gronden;

Bekrachtigt de beschikking, waarvan beroep.

No. 555.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 2 September 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens, Prof. Mr. Duyffjes en Jhr. Mr. Calkoen).

De gevraagde voorziening bij voorraad tot schorsing van een beslissing door de Kamer te 's-Hertogenbosch gewezen geweigerd, waarbij tevens feitelijk over het verzoek tot herziening is beslist.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 143, 144.)

W. A. Dieltjens, te Oss, requesrant, gemachtigde Mr. A. E. J. Nysingh, tegen:

1. K. Mozes-van Dijk, te Oss, 2. E. Hes-Beek, te Oss, gerequesteerden.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het request van Wilhelmus Antonius Dieltjens d.d. 21 Aug. 1946;

O. dat requesrant herziening vraagt, in de eerste plaats, omdat de Kamer bij hare beslissingen over het hoofd heeft gezien de omstandigheid, dat de requesrant het pand heeft gekocht in overleg en met goedkeuring van den Israelitischen eigenaar, die hem daarbij van een bestaande huur niet heeft gesproken, en dus niet was te kwader

trouw tegenover een der belanghebbenden bij dien verkoop;

O. hieromtrent, dat in het interlocutoir vonnis uitdrukkelijk is overwogen, dat „gerekwestreerde na het gehouden getuigenverhoor een nieuw verweer heeft aangevoerd, in het kort hierop neer komende, dat hij, alvorens het pand van de A.N.B.O. te kopen op advies van den burgemeester de Bourbon in overleg met den heer Parfumeur is getreden, en deze er in toestemde, dat hij het pand kocht, doch hem bij die gelegenheid niet heeft medegedeeld, dat het pand nog verhuurd was”;

O. dat deze omstandigheid derhalve bij de beslissing wel in aanmerking genomen is, terwijl de vraag, of aan die omstandigheid het juiste gewicht is toegekend bij de beoordeeling der goede trouw van requestrant in de herzieningsprocedure niet aan de orde kan komen;

O. dat requestrant in de tweede palats er over klaagt, dat de Kamer bij haar beslissing niet in aanmerking heeft genomen het feit, dat de requestrant wegens het te Oss bestaande gebrek aan panden, waarin een bedrijf kan worden uitgeoefend onmogelijk met zijn gezin bestaande uit zeven personen binnen een maand kan verhuizen, terwijl voor die verhuizing op korten termijn te minder reden bestaat, waar gerekwestreerde een behoorlijke woning heeft;

O. dat requestrant bij de behandeling der zaak alle gelegenheid heeft gehad om deze, in hoofdzaak bovendien algemeen bekende, omstandigheden naar voren te brengen, en zoo hij dit mocht hebben verzuimd daaruit nog niet voortvloeit, dat ze bij de beslissing niet in aanmerking zijn genomen; dat integendeel voor de hand ligt, dat dit wel het geval is geweest, zoodat voor herziening der uitspraak — welke zou neerkomen op een uitdrukkelijk uitgesloten hooger beroep — ook op dezen grond geen plaats is;

O. dat op bovenstaande gronden de gevraagde herziening niet voor toewijzing vatbaar is enmitsdien het verzoek tot schorsing van de tenuitvoerlegging der aangevallen beslissing bij voorraad dient te worden afgewezen;

Rechtdoende:

Weigert de gevraagde voorziening bij voorraad tot schorsing van de tenuitvoerlegging van de ten requeste omschreven beslissing door de Kamer te 's-Hertogenbosch tusschen partijen gesezen;

Veroordeelt requestrant in de hierop gevallen kosten tot op heden aan de zijde van gerekwestreerde begroot op nihil.

No. 556.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 September 1946. (Jhr. Mr. van Meeuwen).

Verzoek in kort geding afgewezen, omdat verzoeker vijandelijk onderdaan is en

de aangevoerde feiten onvoldoende zijn om aan te nemen dat er redelijke kans bestaat dat verzoeker zal worden „ontvijand”.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a).

Lino Giacini (vijand) te 's-Gravenhage tegen:

A. J. Jordaan en het Ned. Beheersinstituut te 's-Gravenhage.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat de gerekwestreerden velerlei middelen van niet-ontvankelijkheid, exceptiën van onbevoegdheid en dergelijke verweren hebben opgeworpen, doch dat Wij deze niet zullen onderzoeken, omdat het verzoek toch moet worden afgewezen, daar de gronden door den verzoeker aangevoerd onvoldoende zijn tot toewijzing van het gevorderde;

O. toch, dat verzoeker van Ons vordert een bevel gericht tot de gerekwestreerden om de goederen behoorende tot het consumptiebedrijf van verzoeker te laten en voorzoo veel zij reeds zijn weggevoerd, terug te brengen in het perceel Beeklaan 2 te 's-Gravenhage;

dat verzoeker aanneemt, dat die goederen van uit dit perceel, dat door hem wordt gebruikt, zijn of zullen worden weggehaald, omdat zij door het Nederlandsche Beheersinstituut, dat zijn vermogen tot zich heeft genomen omdat hij van Italiaansche nationaliteit en dus vijandelijk onderdaan is, zijn verkocht aan den gerekwestreerde Jordsens;

dat verzoeker evenwel aan den Voorzitter van den Raad voor het Rechtsherstel heeft gevraagd deze koopovereenkomst te vernietigen op grond dat hij een verzoek tot z.g. ontvijandig heeft gedaan, hetwelk, naar hij verwacht, zal worden toegewezen;

dat echter door den Voorzitter voornoemd nog geen beslissing is gegeven en verzoeker zich daarom tot Ons heeft gewend teneinde van Ons een voorziening bij voorraad te verkrijgen;

O. dat echter een dergelijk ingrijpen alleen dan van pas is wanneer de gegronde verwachting bestaat, dat verzoeker binnen afzienbaren tijd zal worden „ontvijand”;

dat verzoeker alleen heeft gesteld dat hij verwachtte te zullen worden ontvijand en door Ons gevraagd, waarop hij die verwachting grondde, alleen kon mededeelen dat hem, nadat hij tijdens de Duitsche bezetting naar Italië was gegaan, in Mei 1946 in Milaan een visum was verleend tot terugkeer naar Nederland en dat hem vervolgens in Nederland een voorloopige verblijfsvergunning was verstrekt;

dat deze beide feiten evenwel onvoldoende zijn om aan te nemen dat er een redelijke kans bestaat dat verzoeker zal worden „ontvijand”;

O. dat daaruit volgt, dat, wat er ook zij van de door gerekwestreerde gevoerde verweren, het verzoek in ieder geval zal moeten worden afgewezen;

Rechtsoende:

Wijzen het verzoek van de hand;

Veroordeelen den verzoeker in de kosten tot op deze uitspraak aan de zijde van ieder der gerequesteerden begroot op f 40.

No. 557.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 17 Aug. 1946. (Mrs. v. d. Grinten, Maassen en Rink).

De Raad verklaart zich onbevoegd het van rechtswege ingestelde beheer over het vermogen van een persoon bedoeld in art. 6 lid 1 van E 133 op te heffen en de schorsing als directeur ingevolge art. 95 sub b van E 100 ongedaan te maken.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien: I. een verzoekschrift dd. 15 Mei 1946 van J. van Reekum, J. van Reekum Jr., Ali van Reekum en C. E. van Reekum, allen wonende te Amsterdam, adv. en proc. Mr. H. Boekel,

II. het daartegen gericht verweerschrift van het Nederlandsche Beheersinstituut, vertegenwoordiging Apeldoorn;

Ten aanzien der feiten:

O. dat de bovengenoemde verzoekers bij hun verzoekschrift dd. 15 Mei 1946 zakelijk hebben gesteld, dat zij de beheerende vennooten zijn van de te Apeldoorn gevestigde firma de Plaatijzerindustrie; dat zij op 12 April 1946 zijn verhoord door het Hoofd van de P. R. A. te Apeldoorn en een dag in bewaring zijn gesteld, waarna hun een bevel tot vrijlating is overhandigd; dat hun op 16 April 1946 is gebleken, dat het Nederlandsche Beheersinstituut vertegenwoordiging Apeldoorn aan de Amsterdamsche Bank, de Nederlandsche Handelmaatschappij en de Boerenleenbank te Apeldoorn, waar verzoekers gelden hebben gedeponneerd, heeft medegedeeld dat verzoekers en hun firma onder beheer van het Nederlandsche Beheersinstituut stonden, zoodat geen gelden aan hen mochten worden uitbetaald; dat zij tegen deze handeling van het Beheersinstituut bezwaar hebben, daar hierbij de in bewaring stelling voor een ander doel gebezigd is als waarvoor zij is gegeven, immers zij in werkelijkheid niet behooven tot de personen genoemd in art. 6 sub 1b van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133); dat zij ernstig door deze onder beheerstelling zijn geschaad en daarom in beroep wenschen te komen tegen de bovenomschreven handeling van het Beheersinstituut; op welke gronden zij verzoeken: 1. nietig te verklaren, althans te vernietigen, althans buiten effect te stellen de handeling van het Nederlandsche Beheersinstituut waarbij mededeeling is gedaan aan de Amsterdamsche Bank, de Nederlandsche Handelmaat-

schappij en de Boerenleenbank te Apeldoorn, dat verzoekers onder beheer staan; 2. te bepalen dat verzoekers over hun saldo bij voormelde banken ten behoeve van hun bedrijfsvoering zullen kunnen beschikken, zonder medewerking van het Nederlandsche Beheersinstituut. 3. met veroordeeling van dit Instituut in de kosten der procedure;

O. dat het Nederlandsche Beheersinstituut als verweerster door haar vertegenwoordiger te Apeldoorn hierop heeft doen antwoorden, dat verzoekers in den zin van art. 6 lid 1b van het Besluit Vijandelijk Vermogen van hun vrijheid beroofd zijn en derhalve van rechtswege onder beheer staan, waarom de bankrekeningen geblokkeerd zijn, hetgeen terecht geschied is; dat er daarom geen aanleiding is om het Beheersinstituut in de kosten te veroordeelen; dat de onderhavige procedure zonder deugdelijk motief is, omdat geen beheerder benoemd is en, waar verzoekers voor voorwaardelijke buiten vervolgstelling in aanmerking komen, het beheer opgeheven zal worden;

Ten aanzien van het recht:

O. dat verzoekers blijkens hun eigen mededeeling in hun verzoekschrift, op 12 April 1946 wegens verdenking van een der misdrijven, genoemd in het Besluit Buitengewoon Strafrecht (D 61) van hun vrijheid zijn beroofd en de Raad de al of niet juistheid hiervan niet heeft te beoordeelen; dat ingevolge de vrijheidsberoving van verzoekers ingevolge art. 10 sub 2 van het Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) hun vermogen van rechtswege onder beheer staat van het Beheersinstituut, terwijl zij ingevolge art. 95 sub b van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) van rechtswege in hun functie van bestuurders zijn geschorst;

O. dat de Raad niet bevoegd is dit van rechtswege ingestelde beheer en deze schorsing op te heffen;

O. dat verzoekers wel het recht van hooger beroep hebben tegen de door het Beheersinstituut gedane handeling van blokkeering van de banksaldi der verzoekers, doch het geen zin zou hebben deze blokkeering buiten effect te stellen, omdat verzoekers onder beheer blijven staan en als bestuurders geschorst blijven, zoodat zij over deze saldi toch niet zouden kunnen beschikken; dat de Raad daarom geen termen voor toewijzing van het verzoek aanwezig acht;

O. ten aanzien der proceskosten, dat het Beheersinstituut wel bezwaar heeft gemaakt tegen zijn veroordeeling in de proceskosten en zulks bij afwijzing der verzoeken terecht, doch zijnerzijds geen veroordeeling van verzoekers in de kosten heeft gevraagd, zoodat de Raad hiertoe geen aanleiding heeft;

Op voorschreven gronden, beslissende in hooger beroep:

Wijst af de door verzoekers gedane verzoeken.

O. dat de uitspraak echter niet geacht kan worden daardoor gewijzigd te zijn daar geen enkele Nederlandsche Rechter de bevoegdheid heeft zonder meer in eene eenmaal uitgesproken veroordeeling nog verandering te brengen en wel allerminst om dit te doen ten nadeele van den veroordeelde en zonder dien daaromtrent te hebben gehoord.

O. dat mitsdien gewichtige redenen bestaan, op grond waarvan het fiat-executie behoort te worden geweigerd;

Weigert het fiat-executie op bovengenoemde uitspraak.

20 November 1946 (af. 20)

No. 373—383a

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 558—568

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J.H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 558.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 6 Juni 1946.
(Mrs. Sluis, Raedt en Mijnsen.)

Verzoek tot nietig verklaring van overeenkomsten en verplichtingen, aangegaan door den tijdens de bezetting aangestelden „Verwalter”. Onbevoegd verklaring, voor zoover deze betrekking hadden op Ontvanger der directe belastingen en Ontvanger der accijnzen, Raad van Arbeid en Middenstandsbedrijfsvereniging, zijnde deze rechtsbetrekkingen van publiekrechtelijken aard. Ten aanzien van de overige verplichtingen de vernietiging onredelijk geacht. In verband met de financiële positie van requestanten is een betalingsregeling vastgesteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 e.v.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift bij den Raad ingediend door Meyer Mok en Joseph Koekoek, wonende te Amsterdam, beheerende vennooten van de vennootschap onder de firma M. Mok en Co., grossiers in groenten en fruit, gevestigd te Amsterdam, advocaat en procureur Mr. Dr. I. Coopman;

Gezien de verweerschriften van de Ontvangers der directe belastingen en de accijnzen te Amsterdam, van den Raad van Arbeid te Amsterdam, van de Middenstandsbedrijfsvereniging te Utrecht, van de Nederlandsche Middenstandsbank te Amsterdam, van de Coöperatieve Roermondsche Veiling te Roermond, Mr. J. H. Volte Jr. in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezige vennooten van de handelsvennootschap onder de firma Hesco Company te Amsterdam, van de Postcheque- en Girodienst, van H. Nab te Utrecht, en andere stukken, op welke voor zooveel noodig hierna zal worden teruggekomen;

O. dat requestanten in hun inleidend verzoekschrift hebben gesteld dat de vennootschap onder de firma M. Mok en Co als Joodsche zaak van 17 Jan. 1941 tot 5 Mei 1945 door de Duitschers onder beheer was gesteld en de navolgende beheerders (z.g. „Verwalters”) heeft gehad:

1. C. Wachter, Statenweg 173 a, Rotterdam, van 17/1/1941 tot 10/1/1943.
2. C. Middelburg, Raadhuislaan 49, Rotterdam, van 10/1/1943 tot 15/7/1943.
3. L. Renken-Birnbaum, Weteringschans 231, Amsterdam, van 15/7/1943 tot 9/1/1944.
4. Wietze Jager, Minervalaan 30, Amsterdam, van 9/1/1944 tot 5/5/1945;

dat deze beheerders in de perioden van hun beheer overeenkomsten en verplichtingen aangegaan, waarvoor de tegenwoordige vennooten geen aansprakelijkheid kunnen aangaan, doch welke thans drukken op de tegenwoordige vennooten;

dat dit zijn de navolgende verplichtingen:
T. 2.

1. de Ontvanger der Belastingen te Amsterdam: voor Loon-, Verevenings-, Omzet- en Ondernemingsbelasting van 17 Januari 1941 tot 5 Mei 1945;

2. De Raad van Arbeid te Amsterdam: voor Sociale Verzekeringslasten ten behoeve van het personeel, zooals Ongevalwet, Invaliditeitswet;

3. De Middenstands Bedrijfsvereniging te Utrecht: voor de verplichtingen uit de Ziektewet van 17/1/1941 tot 5/5/1945;

4. De Veiling Vereen, Kapelle Biezeling en Omstreken, Kapelle (Z. Bev.): voor facturen dd. 9 en 12/8/1944 resp. ten bedrage van f 1088.88 en f 264;

5. De Coöp. Roermondsche Veiling, Roermond: voor factuur dd. 9/8/1944 ten bedrage van f 140.10;

6. a. De Nederlandsche Middenstandsbank N.V., J. P. Heyestraat 75, Amsterdam;

6. b. Hesco Company, Schollenbrugstraat 13, Amsterdam: De beheerder L. Renken-Birnbaum heeft van de onder haar beheer staande zaak Hesco Company, Amsterdam, doen overschrijven ten gunste van de rekening der fa. Meijer Mok & Co, welke eveneens onder haar beheer stond, dd. 16 Oct. 1944 een bedrag van f 6000. De Middenstandsbank c.q. Hesco Company vordert dit bedrag terug van de fa. Mok & Co, doch daar de tegenwoordige vennooten dit bedrag niet in de boeken teruggevonden hebben, kunnen zij daarvoor niet de verantwoordelijkheid dragen;

dat verzoekers gerechtigd zijn, daar zij zoo goed als geen baten (althans niet voldoende) hebben aangetroffen, en derhalve financieel niet bij machte zijn genoemde verplichtingen na te komen, nietigheid van deze rechtsbetrekkingen te vorderen;

dat Nab, wonende te Utrecht, Croeselaan 389, voor den laatsten beheerder de boekhouding gevoerd heeft, en deze weigert de boeken der vennootschap te overleggen, of weigert mede te deelen waar deze boeken zich bevinden;

dat verzoekers door deze houding niet in de gelegenheid zijn een behoorlijk overzicht over de zaak te verkrijgen en geen accountantsrapport kunnen doen samenstellen, zoodat voornoemde Nab behoort te worden veroordeeld tot overlegging der boeken, althans tot het verstrekken van inlichtingen waar deze boeken en bescheiden zich bevinden, subs. tot het betalen van een nader vast te stellen schadevergoeding;

dat het Centrale Postgirokantoor te 's-Gravenhage over rekening no. 191174 der firma M. Mok & Co weigert een overzicht te verstrekken over de periode 17/1/1941 tot 5/5/1945, zoodat dit Postgirokantoor van de Postcheque- en Girodienst te 's-Gravenhage hiertoe behoort te worden veroordeeld; op welke gronden requestanten hebben geconcludeerd dat het den Raad behage dat de onder 1 t/m 6 aangegeven rechtsbetrekkingen geheel nietig te verklaren;

Nab, wonende te Utrecht, Croeselaan 389, te veroordeelen tot afgifte der boeken en

bescheiden der fa. Mok & Co. althans tot verplichting aan te wijzen waar deze boeken en bescheiden zich bevinden, met veroordeeling van een boete van f 25 per dag voor iederen dag, dat hij na uitspraak en betekening van het vonnis daartoe ingebreke zal blijven; subs. te veroordeelen tot een schadevergoeding, nader op te maken bij staat en te verrekenen volgens de Wet;

de Postchèque- en Girodienst te 's-Gravenhage te gelasten een overzicht te verstrekken van de rekening der fa. Mok & Co onder rekeningnummer 191174;

kosten rechtens;

O. dat de Veiling Vereen. Kapelle Bieze-lingen en Omstreken, Kapelle (Z. Bev.) geen verweer heeft gevoerd;

O. voorts dat de vordering tegen Nab en de Postchèque- en Girodienst is ingetrokken, zoodat eene beslissing hieromtrent achterwege kan blijven;

O. dat requestanten ter zitting hunne vordering tegen den Ontvanger der belastingen te Amsterdam in diër voege hebben gewijzigd dat deze wordt ingesteld tegen den Ontvanger der directe belastingen en den Ontvanger der Accijnzen te Amsterdam, in welke wijziging namens deze verweerders is toegestemd.

In rechte:

O. dat de vordering tegen den Ontvanger der directe belastingen en den Ontvanger der Accijnzen te Amsterdam strekt tot nietigverklaring van de tusschen requestanten en genoemde Ontvangers bestaande rechtsbetrekkingen ter zake van de door requestanten verschuldigde loonbelasting, vereveningsheffing, ondernemersbelasting en omzetsbelasting;

O. dat de Raad echter niet bevoegd is in deze in te grijpen, nu deze rechtsbetrekkingen zijn van louter publiekrechtelijken aard en zulks eveneens het geval is met de vordering van requestanten ter zake van de tusschen hen en den Raad van Arbeid bestaande rechtsbetrekking nu deze betrekking heeft op sociale verzekeringslasten door requestanten ten behoeve van hun personeel verschuldigd ingevolge de Ongevallen- en Invaliditeitswet;

O. dat de Raad evenmin bevoegd is tot vernietiging der rechtsbetrekking tusschen requestanten en de Middenstandsbedrijfsvereniging te Utrecht bestaande voor verplichtingen van requestanten uit de Ziekte-wet en het Ziekenfondsbesluit voortspruitende nu deze verplichtingen eveneens haar grond vinden in het publiekrecht en bovendien de overeenkomst tusschen requestante en die Vereeniging, waardoor die rechtsbetrekking is ontstaan niet tijdens, doch vóór de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, zooals door requestanten is toegegeven, is tot stand gekomen;

O. ten aanzien van de rechtsbetrekkingen tusschen requestanten en de beide in het request genoeemde veilingsverenigingen, dat de Raad van oordeel is, dat het onredelijk zou zijn, indien tot nietigverklaring hiervan zoude worden overgegaan en in ver-

band hiermede requestanten ontheffing van hunne verplichtingen zou worden verleend om de door hen aan die vereenigingen verschuldigde bedragen te betalen, nu het in deze betreft goederen welke tijdens de bezetting door die veilingverenigingen in publieke veilingen zijn verkocht en geleverd, welke levering bezwaarlijk door hen kon worden geweigerd, ook al was hun wellicht bekend dat requestanten tijdens de bezetting onder Verwalting stonden, terwijl die geleverde goederen, gelijk uit het rapport van den accountant Kappelhof blijkt, aan requestanten zijn ten goede gekomen en die leveringen als zoodanig de financieele positie van requestanten niet nadeelig hebben beïnvloed;

O. dat er echter grond bestaat voor zooals hierna zal worden overwogen in verband met den financieelen toestand van requestanten wijziging in die rechtsbetrekkingen te brengen;

O. wat betreft het bedrag van f 6000, hetwelk de beheerder Renken-Birnbaum heeft doen overschrijven van de onder haar beheer staande Hesco Company te Amsterdam ten gunste van de firma Meyer Mok & Co, dat ten processe is gebleken, dat de Middenstandsbank dit bedrag niet terugvordert, zoodat alleen valt te onderzoeken of er grond bestaat om requestanten tot terugbetaling van het bedrag van f 6000 te ontheffen dan wel te beslissen dat Hesco dit bedrag van de firma Mok kan terugvorderen;

O. dat de Raad van oordeel is, dat er geen reden aanwezig is om requestanten van hunne verplichtingen tot terugbetaling van bedoeld bedrag aan Hesco te ontheffen nu de f 6000 buiten toedoen van Hesco door haar Verwalter die tevens Verwalter van requestanten was, aan haar is ontnomen en gelijk uit de overgelegde stukken blijkt, in de boekhouding van requestanten is opgenomen en verwerkt;

O. dat Hesco derhalve dit door genoemde beheerder aan de firma Mok verleende voorschot terecht van requestanten terugvordert, zijnde het door getuige Kappelhof verklaarde feit, dat door requestanten tijdens het beheer van hunne Verwalters een belangrijk verlies is geleden en de in hunne zaak aanwezige voorraden door de Verwalters zijn verkocht, op zich zelve geen voldoende grond om requestanten hunne verplichtingen niet te doen nakomen;

O. dat de Raad hierin en in de slechte financieele positie van requestanten, zooals die ten processe is gebleken, echter wel aanleiding vindt om hunne rechtsbetrekking tot Hesco in diër voege te wijzigen, dat zij hunne schade in termijnen mogen betalen;

O. dat deze betaling in termijnen ook aan de Veiling Vereeniging Kapelle Bieze-lingen en omstreken en aan de Coöp. Roermondsche Veiling zal kunnen geschieden;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen van de vordering van requestanten tegen den Ontvanger der directe belastingen

gen, den Ontvanger der Accijnzen te Amsterdam, de Raad van Arbeid te Amsterdam, en de Middenstandsbedrijfsvereniging te Utrecht;

Wijzigt de rechtsbetrekkingen tusschen requestranten en de Veiling Vereniging Kapelle Biezeling en omstreken, Kapelle (Z. Bev.) en de Coöp. Roermondsche Veiling Roermond in dier voege dat zij aan eerstgenoemde Vereniging van de door hen verschuldigde bedragen van f 1088.88 en f 264, f 500 vóór 1 Jan. 1947 en het restant vóór 1 Jan. 1948 zullen hebben te betalen, en het aan laatstgenoemde Veilingsvereniging het aan deze verschuldigde bedrag van f 140.10 vóór 1 Januari 1947 zullen hebben te betalen;

Wijzigt voorts de rechtsbetrekking tusschen requestranten en de Hesco Company te Amsterdam in dier voege, dat requestranten van het door hen verschuldigde bedrag van f 6000 aan de Hesco Company zullen dienen te betalen:

f 2000 vóór 1 Januari 1948

f 1000 vóór 1 Januari 1949

f 1000 vóór 1 Januari 1950

f 2000 vóór 1 Januari 1951.

Veroordeelt verzoekers in de kosten van het geding aan de zijde van de verweerders tot aan deze uitspraak begroot voor genoemde Ontvangers op f 25, voor de Middenstandsbedrijfsvereniging te Utrecht op f 25, voor Mr. J. R. Voûte Jr. in zijn voormelde hoedanigheid op f 25 en voor de overige verweerders en gerequesteerden op nihil.

No. 559.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 10 Oct. 1946. (Prof. Mrs. Kolléwijn, Duyfjes en Jhr. Mr. Calkoen).

Afkoop van een inschrijving in een Spaarkas nietig verklaard en verzoeker hersteld in zijn rechten uit de inschrijving voortvloeiende. Gerequesteerde veroordeeld tot betaling van het bedrag, hetwelk die spaarkas voor inschrijvers heeft opgeleverd. Beroep op art. 33, 1 van K. B. E 100 verworpen, omdat verzoeker ten tijde van de betaling aan Lippmann Rosenthal & Co nog geen vordering had.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg., en art. 33.)

Dr. Léon Poiak, requestrant, gemachtigde Mr. A. Loeb,

tegen:

N.V. Nationaal Spaarfonds, gerequesteerde, gemachtigde Mr. A. O. H. Tellegen.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gelezen het verzoekschrift dd. 24 Juni 1946 van Dr. Léon Polak, wonende te 's-Gravenhage, proc. Mr. A. Loeb en het verweerschrift dd. 29 Aug. 1946 van de

N.V. Nationaal Spaarfonds, gevestigd te 's-Gravenhage, proc. Mr. A. O. H. Tellegen;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 26 Sept. 1946 bij monde van hun procureurs;

O. dat requestrant in hoofdzaak heeft gesteld: dat hij op 16 April 1929 met de N.V. de Algemeene Spaarverzekering een overeenkomst heeft gesloten en als inschrijver is toetgetreden tot de spaarkas 1929 voor een inschrijving hoog f 500 en als zoodanig is aanvaard, terwijl als verzekerde bij die inschrijving is aangewezen verzoekers dochter, alles op de voorwaarden, zooals omschreven in de door genoemde Vennootschap uitgereikte polis no. W. 1247 spaarkas 1929; dat verzoeker alle verplichtingen uit deze inschrijving voortvloeiende is nagekomen en deze spaarkas op 31 December 1943 is beëindigd; dat de verplichtingen van de wederpartij door gerequesteerde zijn overgenomen; dat verzoeker in 1943 als Jood is weggevoerd en dat gerequesteerde hem na zijn terugkeer in 1945 bij overgelegd schrijven van 3 Juni 1946, heeft bericht, dat zijn polis op grond van de destijds geldende verordeningen door de firma Lippmann, Rosenthal & Co is afgekocht voor f 403.50; dat verzoeker recht en belang heeft in zijn rechtsbetrekking tegenover gerequesteerde te worden hersteld; dat op de gelijksoortige polissen van Spaarkas 1929 door gerequesteerde aan de inschrijvers een bedrag van f 676.26 is uitbetaald, welk bedrag ook aan verzoeker competeert, hetzij uit hoofde der herstelde rechtsbetrekking hetzij ter zake van schadeloosstelling; weshalve hij den Raad verzoekt: nietig te verklaren de afkoop van de bovenomschreven polis; hem te herstellen in zijn rechten als inschrijver in bovengenoemde spaarkas; gerequesteerde te veroordeelen om tegen kwijting aan verzoeker te betalen de uitkeering van de Spaarkas 1929 ten bedrage van f 676.26 of gelijk bedrag als schadevergoeding, vermeerderd met de rente ad 5 % 's jaars vanaf den dag van indiening van dit verzoekschrift tot aan dien der betaling en tenslotte gerequesteerde te veroordeelen in de kosten van deze procedure daaronder begrepen die van zijn gemachtigde;

O. dat gerequesteerde onder erkenning dat verzoeker een inschrijving van f 500 heeft genomen in de bovenomschreven spaarkas 1929 en dat hij alle daarvoor verschuldigde inleggen heeft betaald, de onbevoegdheid van deze Raad heeft betoogd en de toewijzing van het verzoekschrift heeft bestreden en wel voornamelijk op de gronden, dat bij de verhouding tusschen inschrijver en Spaarfonds, naar verweerster meent, niet gesproken kan worden van een rechtsbetrekking (of rechtshandeling) als bedoeld in art. 23 e.v. van het K. B. E 100, doch ten hoogste van een opdracht van den inschrijver aan het Spaarfonds tot het bewaren en als een goed huisvader beheeren van een bepaald bedrag, dat het eigendom is gebleven van hemzelf en zijn mede-in-

schrijvers in een bepaald jaar; dat een inschrijver, die een hem overigens volgens de algemeene regelen toekomstige uitkeering niet zou ontvangen, tegen de Vennootschap niet een eenvoudige actie tot uitbetaling van een bepaald bedrag zou kunnen instellen, doch rekening en verantwoording als beheerder zou moeten vorderen; dat daarop de art. 23 e. v. van het Besluit Herstel Rechtsverkeer niet toepasselijk zijn, en de Raad dus niet bevoegd is om in dit geschil een uitspraak te geven; dat voorts een herstel van verzoekers rechten als inschrijver in de Spaarkas 1929 niet uitvoerbaar is, omdat die Spaarkas intusschen is verdeeld en tenietgegaan; dat, mocht de Raad zich bevoegd achten, gerequesteerde een beroep op overmacht meent te mogen doen en recht heeft op toepassing van art. 33 Besluit E 100; dat ten slotte het achterwege laten van een ingrijpen als bedoeld in art. 23 redelijk is, dat de goede trouw van verweerster vast staat, en zij niet aansprakelijk is voor de betaling van een eventueel vastgestelde schadeloosstelling; op alle welke gronden verweerster heeft geconcludeerd:

a. tot onbevoegdheid van den Raad en

b. subsidiair tot niet-ontvankelijk-verklaring van requestrant, immers tot ontzeggung van zijn eisch met veroordeeling in de kosten;

O. dat blijkens de overgelegde polis tusschen „de Algemeene Spaarverzekering” en requestrant op 16 April 1929 een overeenkomst is gesloten, waarbij de eerste zich verplichtte om voor het geval de verzekerde dezer polis nog in leven is bij het eindigen der Spaarkas 1929, dus op den 31sten Dec. 1943, aan den requestrant als inschrijver uit te keeren het hem bij de verdeling der spaarkas toekomend bedrag;

O. dat tusschen partijen buiten geschil is, dat requestrant aan al zijn verplichtingen heeft voldaan; dat requestrant aan al zijn verplichtingen heeft voldaan; dat de verzekerde, de dochter van requestrant, op 31 December 1943 nog in leven was en dat de verplichtingen uit deze overeenkomst, op de Algemeene Spaarverzekering rustende op gerequesteerde zijn overgegaan, zoodat de Raad op grond van deze overeenkomst tot geen andere conclusie kan komen dan dat afgezien van bijzondere bezettingsomstandigheden, gerequesteerde op genoemden datum verplicht was het bij de verdeling der spaarkas 1929 vastgestelde bedrag aan verzoeker uit te keeren;

O. dat gerequesteerde echter meent dat ten deze geen sprake zou zijn van een rechtshandeling of rechtsbetrekking als bedoeld in art. 23 van E 100 en dat hierom deze Raad onbevoegd zou zijn van de onderhavige zaak kennis te nemen;

O. echter, dat ook naar de opvatting van gerequesteerde, die meent, dat de door de z.g. inschrijvers gestorte gelden hun eigendom blijven, toch in elk geval tusschen partijen een rechtsverhouding heeft bestaan krachtens welke gerequesteerde onder bepaalde voorwaarden, waaraan is voldaan,

gehouden zou zijn tot uitkeering, althans tot het afleggen van rekening en verantwoording met uitkeering van een bepaald bedrag aan requestrant, welke verhouding volgens het schrijven van gerequesteerde d.d. 3 Juni 1946, door handelingen van Lippmann & Rosenthal tijdens de bezetting verricht zou zijn beïnvloed, zoodat de Raad wel degelijk krachtens art. 23 van meergenoemd Besluit tot kennisneming van deze zaak bevoegd is;

O. dat gerequesteerde voorts betoogt, dat haar verplichting tot uitkeering zou zijn teniet gegaan doordat zij gedwongen werd om $\frac{3}{4}$ van het spaartegoed van requestrant per 30 Juni 1943 bij Lippmann & Rosenthal te storten, weshalve zij zich op art. 33 lid 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer beroept, aanvoerende, dat daarbij is bepaald „dat de schuldenaar door betaling onder bepaalde voorwaarden aan een derde bevrijd blijft”;

O. dat art. 33 lid 1 ten deze echter toepassing mist aangezien de z.g. „betaling” door gerequesteerde het $\frac{3}{4}$ van het per 30 Juni 1943 berekende spaartegoed van de requestrant betrof, doch requestrant op dien datum nog geen vordering tot betaling van eenig tegoed bezat, zoodat er ook geen gehoudenheid van gerequesteerde tot betaling, gelijk door art. 33 wordt geëischt, bestond;

O. dat daarenboven, zooals door gerequesteerde zelf terecht is betoogd, Verordening 54/1943 op de onderhavige „Verzekering” niet van toepassing was, zoodat er ook naar het toen geldende bezettings-„recht” geen verplichting van gerequesteerde tot betaling aan Lippmann aanwezig was, doch de eerste slechts met dreiging van geweld tot storting van een bepaald bedrag bij de laatste werd gedwongen;

O. dat er ook naar billijkheid geen reden bestaat om dit nadeel, dat gerequesteerde door het bezettersgeweld trof, op requestrant over te brengen;

O. dat requestrant ook na de plaats gehad hebbende storting bij Lippmann & Rosenthal na 31 Dec. 1943 dus gerechtigd bleef om zijn aandeel in de spaarkas 1929 van gerequesteerde op te vorderen en requestrant's verzoek om te verklaren, dat de zoogenaamde afkoop van zijn polis nietig was, behoort te worden toegestaan;

O. dat gerequesteerde nu nog aanvoert, dat hij op 31 Dec. 1943 aan verzoeker een schrijven deed uitgaan met mededeeling van het afloopen van de kas 1929 en met aanschrijving om de noodige stukken tijdig in te zenden, doch verzoeker daaraan niet heeft voldaan;

O. dat gerequesteerde met dit schrijven dus zelf erkende dat requestrant tot deelname in de meergenoemde spaarkas gerechtigd was;

O. dat gerequesteerde ten onrechte betoogt, dat requestrant door op dit schrijven niet te antwoorden zijn recht op het aandeel in deze kas verloren zou hebben, aangezien

gerequesteerde wist, dat verzoeker Jood was en haar dus ook bekend was, althans rekening door haar had moeten zijn gehouden met de mogelijkheid, dat deze brief verzoeker onder de gegeven omstandigheden niet zou bereiken of niet door hem beantwoord zou kunnen worden;

O. dat het recht van verzoeker op zijn aandeel in genoemde spaarkas dus niet verloren is gegaan doordat zijn antwoord uitbleef, terwijl de grootte van dit aandeel door de plaats gehad hebbende verdeling der kas en door het antwoord van gerequesteerde dat zij het bedrag der verlangde uitkeering niet wil bestrijden, vaststaat, zoodat het afleggen van rekening en verantwoording door gerequesteerde dus overbodig is;

O. dat de verdeling der Spaarkas zonder met de rechten van requesrant rekening te houden, de verplichting van gerequesteerde om aan requesrant zijn aandeel uit te keeren niet teniet kan doen gaan;

O. dat op deze gronden het verzoek van requesrant geheel voor inwilliging vatbaar is;

Rechtdoende:

Verklaren nietig de afkoop van de bovenomschreven polis No. W. 1247 Spaarkas 1929 door gerequesteerde gedaan;

Herstellen verzoeker in zijn rechten uit de inschrijving in bovenomschreven spaarkas voortvloeiende;

Veroordeelen mitsdien gerequesteerde om tegen behoorlijke kwijting aan verzoeker te betalen de uitkeering van meerge-noemde Spaarkas 1929 ten bedrage van f 676.26 vermeerderd met de rente ad 5 % 's jaars vanaf den dag der indiening van dit verzoekschrift tot aan dien der betaling;

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten van het geding tot op heden begroot op f 50.

No. 560.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 3 Sept. 1946. (Mrs. van der Grinten, Maassen en Rink).

Een vijandelijk onderdaan is bevoegd tegen een beschikking van het Beheersinstituut in beroep te komen. Analogische toepassing van art. 69 der Faillissementswet.

De beschikking a quo bevestigt in dien zin, dat de nietigverklaring is gegrond op art. 15 en niet op art. 48 van het Besluit Vijandelijk Vermogen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 43, 15, 48.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien een verzoekschrift dd. 12 October 1945, waarbij

1. Maria Adriana Bastianen, echtgenoot van Franz Josef Driehsen, wonende te Apeldoorn, handelende als generaal gemachtigde van haar echtgenoot;

2. Machiel Bastianen, wonende te Apeldoorn;

voor beiden adv. en proc. Mr. V. N. H. Bonga, te Apeldoorn,

in beroep komen van een beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut te 's-Gravenhage — hierna aan te duiden met de letters B.I. — dd. 20 Sept. 1945, bij welke beschikking, waarbij het B.I. verklaarde te wijzigen een beslissing van den Districts Militairen Commissaris — verder aan te duiden met de letters D.M.C. — te Apeldoorn, is nietig verklaard de overdracht van f 19,000 door appellante sub 1 aan appellant sub 2, verricht door overboeking van dat bedrag ten laste van de rekening-courant van T. J. Driehsen bij de Rotterdamsche Bankvereniging te Apeldoorn, naar een ten name van appellant sub 2 eveneens bij die Bank geopende rekening, met last op die Bank om deze overboeking ongedaan te maken;

Gezien de beschikking, waarvan beroep;

Gelet op het antwoord van het B.I. dd. 29 Mei 1946;

Ten aanzien der feiten:

O. dat op 19 Maart 1945, enkele weken voor de bevrijding van Apeldoorn, appellante sub 1 van de rekening-courant van haar echtgenoot Driehsen bij de Rotterdamsche Bankvereniging te Apeldoorn, welke op dat oogenblik een credit-saldo van f 287.21 vertoonde, een bedrag f 19,000 heeft overgeboekt naar een tot op dat tijdstip niet bestaande doch tezelfder tijd bij die Bank geopende rekening ten name van haar vader Machiel Bastianen, appellant sub 2, zoodat die rekening-Driehsen een debet-saldo van f 18,712.79 aanwees;

dat appellanten hebben beweerd, dat appellant sub 2, die wissellooper bij van Gend en Loos is, in of omstreeks het jaar 1937 aan zijn toen ongehuwde dochter, appellante sub 1, f 11,000 heeft uitgeleend en deze dochter op 19 Maart 1945 die gelden, vermeerderd met f 6000 aan rente, aan haar vader heeft terugbetaald en daartoe voormelde overboeking is geschied;

dat appellanten geen bewijs van deze beweringen hebben geleverd, waardoor het B.I. van oordeel was dat hem summier was gebleken dat vader en dochter het oogmerk hebben gehad om maatregelen in den geest als bedoeld in het Besluit Vijandelijk Vermogen, te verijdelen of te bemoeilijken en dat de verrichte overboeking behoorde te worden nietig verklaard;

dat het B.I. dat aan den D.M.C. had verzocht de nietigverklaring uit te spreken, toen deze dat niet deed, het stilzitten van den D.M.C. heeft beschouwd als een beslissing in negatieve zin om zelf de nietigverklaring niet uit te spreken en derhalve, uitoefenende de bevoegdheid in art. 48 lid 2 E 133 verleend, zelfstandig tot die nietigverklaring is overgegaan met ambtshalve wijziging van de negatieve beslissing van den D.M.C.;

dat de echtelieden Driehsen-Bastianen als Rijksduitschers vijandelijke onderdanen zijn

in den zin van het Besluit Vijandelijk Vermogen en hun vermogen onder beheer staat van F. A. J. Smits te Breda;

dat als eenige grief tegen de beroepen beschikking wordt aangevoerd dat het B.I. ten onrechte heeft aangenomen dat „de schuld in quaestie” niet heeft bestaan en appellanten hebben verzocht het bewijs van dat bestaan alsnog te mogen leveren;

dat het B.I. bij antwoord heeft aangevoerd dat verzoekster sub 1 niet-ontvankelijk is en daarbij de grief heeft bestreden op de gronden die voor zooveel noodig nader hieronder zullen worden behandeld;

O. ten aanzien van het recht:

dat het B.I. van oordeel is dat appellante sub 1, handelend als generaal gevolmachtigde van haar echtgenoot F. J. Driehsen, Rijksduitscher, niet-ontvankelijk is in haar beroep omdat het B.I. en/of de beheerder alle rechten, voortvloeiende uit het vermogen van Driehsen, uitoefent en onder die rechten begrepen is het instellen van het onderhavige beroep, zoodat appellante sub 1 dit verzoek niet kan doen;

dat dit beheersrecht van het B.I. echter niet afsluit, dat degene wiens vermogen onder beheer gesteld is, tegen beslissingen van het B.I. opkomt en in casu in art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen aan belanghebbenden, onder wie F. J. Driehsen behoort, het recht van beroep wordt toegerekend, welk recht van den vijandelijken onderdaan strookt met het recht in art. 69 F.W. aan den gefailleerde (met wiens vermogensrechtelijke positie die van den vijandelijken onderdaan vergeleken kan worden) toekomende;

dat appellante sub 1 dus ontvankelijk is in haar beroep;

dat de bevoegdheid van het B.I. om rechtshandelingen als de litigieuze overdracht van f 19,000, nietig te verklaren berust op art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen en weliswaar die bevoegdheid ook in een geval, als het onderhavige, op grond van art. 48 1ste lid van het aangehaalde Besluit toekomt aan het Militair Gezag — id est de D.M.C. — doch uit de beroepen beschikking blijkt dat de D.M.C. van die bevoegdheid juist niet gebruik heeft gemaakt, zoodat er ook geen beslissing is geweest, welke het B.I. met een beroep op het 2e lid van art. 48 kon wijzigen;

dat derhalve in zoverre de beschikking van het B.I. onjuist is genomen en de Raad de uitgesproken nietigverklaring aanmerkt als een zelfstandige uitoefening van de in art. 15 gegeven bevoegdheid, waarvan het B.I. op grond van art. XVII 2e lid van het Besluit F 272, wijzigende het Besluit Vijandelijk Vermogen, geacht moet worden tijdig te hebben gebruik gemaakt;

dat aan de in het eerste lid van art. 15 gestelde vereischten voor een besluit tot nietigverklaring volledig is voldaan omdat de onderhavige rechtshandeling er een is, als genoemd in art. 13, aangegaan is voor het ter plaatse verbindend worden van het Besluit Vijandelijk Vermogen ingevolge art.

21 E 93 — in dien zin moet het in werking treden van het Besluit E 133 in art. 15 worden verstaan — en appellanten kennelijk het oogmerk hebben gehad om door die rechtshandeling de daarbij betrokken gelden aan het te verwachten beheer van het vermogen van het echtpaar Driehsen te onttrekken;

dat dit oogmerk wordt bewezen niet alleen door het tijdstip waarop de rechtshandeling plaats had, immers op 19 Maart 1945, de groote waarschijnlijkheid bestond dat de bevrijding van geheel Nederland zeer nabij was, maar ook door de niet weersproken erkenning tijdens het onderzoek van het B.I. dat betaald werd omdat het geld wel eens in beslag genomen zou kunnen worden, en door de erkenning in het beroepschrift, dat appellante sub 1 gepoogd heeft om van haar bedreigde belangen te redden wat er te redden viel en dat haar handeling „achteraf bezien” als onjuist moet worden beschouwd;

dat uit dit alles voortvloeit dat het geen zin heeft om appellanten tot het bewijs van het bestaan eener reële schuld toe te laten omdat door dit bewijs het bewijs van het voornemen het geld aan het te verwachten beheer te onttrekken niet te niet zou worden gedaan en derhalve de overboeking ontoelaatbaar was, ook als er een reële schuld zou hebben bestaan;

Rechtdoende in beroep:

Verklaart appellante sub 1 ontvankelijk in haar beroep;

Passeert elk bewijsaanbod;

Vernietigt de beschikking, waarvan beroep voor zoover deze een niet bestaande uit kracht van art. 48 al. 1 E 133 genomen beslissing van het Militair Gezag wijzigt;

Bevestigt de beschikking voor het overige, met dien verstande dat de nietigverklaring is gegrond op art. 15 en niet ook op art. 48 van het Besluit Vijandelijk Vermogen;

Veroordeelt appellanten in de kosten, tot aan deze uitspraak aan de zijde van het B.I. begroot op f 60.

No. 561.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM (Enk. Kamer), 29 Juni 1946). (Mr. Suringar).

Verzoek tot vernietiging van pachtvereenkomst afgewezen wegens onredelijkheid tegenover de pachters, die te goeder trouw voor onbepaalden tijd hebben gepacht.

Verzoeker verwezen naar den Pacht-rechter.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien een op 13 December 1945 ingekomen verzoekschrift van:

1°. Dr. Hendrik Jan ten Bruggen Cate, zonder beroep, wonende te Rhoe-on-Sea, N. Wales, Groot Brittannië,

2°. Johannes Gerhardus Jacobsen, rentmeester, wonende te Lobith-Tolkmeer, adv. en proc. Mr. K. Th. Koch, die gemachtigd is hen in deze te vertegenwoordigen, waarbij zij, in het kort weergegeven, zooals nader aangevuld, stellen:

dat requestrant sub 1°. eigenaar is der volgende percelen:

a. kad. gemeente Angerlo Sectie F. no's. 28, 29, 30 samen groot 3 ha.;

b. kad. gemeente Angerlo Sectie F. no's. 39, 40 en 41 (ged.) samen groot 3,83 ha.;

c. kad. gemeente Angerlo Sectie F. no's. 78 en 120 samen groot 2.25.00 ha.;

d. kad. gemeente Angerlo Sectie F. no's. 39 en 41 (gerd.) samen groot 3.98.39 ha., alle uiterwaardgronden door hen gekocht met het doel deze deel te doen uitmaken met andere percelen, van een door zijn zoon te exploiteeren boerenbedrijf, doch zijnde de uitvoering van dat plan vertraagd en tot dusverre belemmerd door de tijdsomstandigheden;

dat toen Nederland in dezen oorlog betrokken werd requestrant sub 1°. in Engeland vertoefde, terwijl in Nederland zijn verblijfplaats niet bekend was en dientengevolge krachtens den desbetreffenden bezettingsmaatregel zijn vermogen onder beheer is gesteld van den Duitschers K. Dönig te Arnhem;

dat deze beheerder den requestrant Jacobsen die de landerijen van requestrant sub 1°. beheerde, ondanks zijn verzet en protest in 1941 gedwongen heeft de bovengemelde percelen voor onbepaalden tijd te verpachten en wel die sub a. aan Bern. Joh. Berendsen, die sub b. aan Antoon Freriks, die sub c. aan W. N. Krosse, allen landbouwers te Nieuwdijk bij Didam, die sub d. aan J. Eggink, landbouwer te Laag-Soeren;

dat die pachtcontracten gedateerd 14 Aug. 1941, die na de invoering van het Pachtbesluit geacht worden te zijn aangegaan voor 6 jaren, eindigende 1 November 1946, buiten weten van den eigenaar en in strijd met zijn aan den rentmeester en aan de pachters bekende wenschen en bedoelingen zijn aangegaan en dat de eigenaar door die overeenkomsten en door de daaruit voortvloeiende kans op pachtverlenging, welke bereids door de pachters is aangevraagd, ernstig in zijn belangen is geschaad aangezien hem daardoor wellicht voor zeer langen tijd zal worden belet aan de gronden de door hem beoogde bestemming te geven;

dat die rechtsbetrekkingen zijn tot stand gekomen door handelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht, onder dwang, bedreiging en onbehoorlijken invloed van een persoon door of van wege den vijand met macht bekleed, zoodat het achterwege laten van ingrijpen bedoeld in art. 23 E 100 onredelijk zou zijn;

en verzoeken de voormelde pachtovereen-

komsten en de daaruit voortvloeiende rechtsbetrekking, nietig te verklaren met bepaling dat geen teruggave of verrekening van praestaties van het verleden zal plaatsvinden met veroordeeling van gerequestreerden elk voor zooveel het hem aangaat de gemelde eigendommen van requestrant ten Bruggen Cate tot zijn vrije beschikking te stellen en met veroordeeling van gerequestreerden in de kosten;

Gezien het verweerschrift van gerequestreerden, (gemachtigde procureur Mr. Nolet) waarbij de gestelde pachtovereenkomsten worden erkend, en zooals nader aangevuld wordt aangevoerd dat het niet onredelijk zou zijn als ingrijpen achterwege bleef; dat immers op 12 Febr. '41 door requestrant sub 2°. Jacobsen, is gevraagd aan het Pachtbureau om voor den tijd van een jaar te verpachten, doch die toestemming is geweigerd; dat hun de verpachter onbekend was; dat toen pachtovereenkomsten voor onbepaalden tijd zijn gesloten; dat het niet duidelijk is hoe bij de tot standkoming van deze pachtovereenkomsten dwang door een vijandelijk persoon, in casu Dönig te Arnhem zou kunnen zijn uitgeoefend;

Gelet op het mondeling verhandelde ter terechtzittingen van 15 en 22 Juni jl. alwaar waren verschenen requestrant sub 2° met Mr. Koch, als gemachtigde mede van requestrant sub 1° en de gerequestreerden met hun raadsman Mr. Nolet, alsmede op de verklaring aldaar als getuige afgelegd door Ir. H. J. Verhey, waarbij is verklaard:

1°. door en namens requestranten: dat het waar is dat in Februari 1941 toestemming is gevraagd voor verpachting voor 1 jaar op grond van afwezigheid van requestrant sub 1°, die niet wenschte te verpachten voor langeren duur om de opgegeven redenen, nadat tevoren twee keer zulke toestemming op grond van die redenen was verleend; dat Jacobsen verschillende malen daarover met getuige Verhey heeft gesproken; dat Jacobsen niet kon zeggen wat hij zou gedaan hebben zonder druk van Dönig, maar dat het aanemelijk is dat hij niet voor onbepaalden tijd zou hebben verpacht, en misschien zou hebben ingeschaard of het hooi verkocht;

2°. door gerequestreerden: dat hun niet door Jacobsen is gezegd dat hij onder druk van Dönig voor onbepaalden tijd moest verpachten, maar dat het land hun zonder meer voor onbepaalden tijd is aangeboden; dat zij het niet voor korten tijd zouden hebben willen pachten, daar er toen voldoende land op langen termijn te krijgen was; dat zij er prijs op stellen het land in gebruik te houden en dan ook verlenging hebben aangevraagd, de beslissing waarop door de Pachtkamer is aangehouden in afwachting van de beslissing op dit verzoek om rechtsherstel van den verpachter;

3°. door Ir. Verhey als getuige: dat na het in werking treden der Pachtwet toestemming om voor korten tijd te verpachten door het Pachtbureau veelal gegeven is bij gebreke aan personeel om de zaken volledig te

onderzoeken; dat hem uit de na de executie overgebleven stukken, berustende bij de Grondkamer te Arnhem, is gebleken dat twee keer zulke toestemming aan requestanten is verleend; dat de aanvraag in 1941 is afgewezen daar de als eenige grond aangevoerde omstandigheid dat requestant ten Bruggen Cate afwezig was, niet voldoende grond oplevert voor korte verpachting; dat in de aanvraag niet was vermeld dat de zoon van requestant sub 1° het land zelf zou gaan gebruiken; dat hij zich niet herinnert dat Jacobsen, dien hij destijds eenige malen heeft gesproken, hem gezegd heeft dat de verpachting onder Duitschen druk geschiedde;

In rechte:

O. dat de gestelde pachtvereenkomsten en de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen wel is waar tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tusschen personen waarvan tenminste een ingezetene van het Koninkrijk was, zijn tot stand gekomen en tot voorwerp hebben een recht zich binnen het Koninkrijk bevindende, doch naar het oordeel van den Raad het achterwege laten van ingrijpen daarin, als bedoeld in art. 23 E 100, niet onredelijk is;

O. dat naar 's Raads oordeel uit de tot zijn kennis gekomen feiten blijkt, dat in 1941 door de bevoegde Nederlandsche instantie zonder eenigen druk de voor verpachting op korten termijn noodige toestemming is geweigerd, op grond dat de daarvoor eenig aangevoerde reden, te weten afwezigheid van den verpachter-eigenaar, niet voldoende was; dat voorzover al Jacobsen, requestant sub 2°, die de belangen van requestant sub 1° behartigde, voor zichzelf het gevoel mag hebben gehad te handelen onder druk van den Duitschen beheerder Dönig, van zulken druk niet het minste bewijs is geleverd en zelfs niet gebleken is dat hij daarvan naar buiten heeft laten blijken, noch tegenover de instantie die de vergunning voor korte verpachting had te geven, noch tegen de pachters, met wie hij als gemachtigde van requestant sub 1° de pachtvereenkomsten afsloot; dat uit de door requestanten aan den Raad verstrekte opgaven ook niet blijkt dat zonder dien door requestanten beweerden druk de betreffende landen onverpacht zouden zijn gebleven, en zoo als misschien het eerste jaar, dan toch zeker niet in al de daarop volgende jaren der bezetting; dat het niet onaanneemelijk is dat gerequesteerden als zij geweten of begrepen hadden dat de verpachting voor onbepaalden tijd uitsluitend onder Duitschen druk plaats had en daartoe eigenlijk geen bereidheid bestond, die pachtvereenkomsten niet zouden hebben gesloten; dat het bepaald onredelijk zou zijn tegenover de pachters, van wie mag worden aangenomen dat zij te goeder trouw voor onbepaalden tijd pachter, hun de rechten te ontnemen aan die te goeder trouw gesloten contracten door de pachtwetgeving verleend; dat tenslotte de thans door requestanten naar voren gebrachte doch volgens hen reeds van den beginne af bestaan hebbende reden voor

korte verpachting, te weten het bijeenvoegen der landerijen tot een boerenbedrijf, als geheel te exploiteeren door des eersten requestant's zoon, buiten het rechtsherstel om, den requestant sub 1° reeds voor het eerstvolgend seizoen de beschikking over de betreffende landerijen kan verschaffen, leverende dit eigen gebruik door des verpachters descendent, indien van overwegende betekenis, immers een grond op voor afwijzing van de door de pachters gevraagde verlenging, dien de Pachtrechter niet vermag te passeeren;

O. dat mitsdien het gedaan verzoek moet worden afgewezen met veroordeeling van requestanten in de kosten;

Op voorschreven gronden rechtdoende:

Vijst het verzoek van requestanten af.

Veroordeelt hen in de proceskosten, tot heden aan zijde van gerequesteerden tezamen begroot op f 100.

No. 562.

RAAD RECHT-SHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 25 Juni 1946. (Mrs. van der Grinten, Maassen en Rink).

Art. 25 E 133 staat een voorziening op grond van E 100 niet in den weg, en moet geacht worden geschreven te zijn voor gevallen, waarbij geen sprake is van rechtsherstel, en met indiening van een vordering, met bewijsstukken gestaafd, kan worden volstaan.

Koopvereenkomst, gesloten tusschen Nagu en gerequesteerde, nietig verklaard, met diens veroordeeling tot terugbetaling van het gevorderde bedrag.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, dd. 23 Febr. 1946, waarbij de N.V. Selectiebedrijf Arnold Wolf N.V., gevestigd en kantoorhoudende te Almelo, zich tot den Raad, Afdeling Rechtspraak, heeft gewend,

Gezien het daarop ingekomen antwoord van B. Themans te Almelo, beheerder van het Selectie-bedrijf Arnold Wolf, dd. 25 Maart 1946 en het antwoord van de bestuurders van de Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen (Nagu), dd. 28 Maart 1946;

Ten aanzien van de feit :

O. dat verzoekster in haar verzoekschrift in het kort heeft gesteld:

Tusschen de Nagu en Otto Wachter, tijdens de vijandelijke bezetting tot Verwaltungstreuhander over verzoekster benoemd, is tijdens de bezetting een overeenkomst gesloten waarbij Wachter met terugwerkende kracht, tot 31 Maart 1943, het bedrijf van verzoekster voor f 93,840.00 heeft gekocht;

Het Selectiebedrijf Arnold Wolf had bij de Nederlandsche Industrie- en Handelsbank

te Amsterdam een rekening, waarbij het bedrijf werd gecrediteerd voor in totaal f 147,364.67 waarvan Wachter in totaal een bedrag van f 147,359.92 heeft doen verdwijnen op de volgende manier:

a.	overboekingen op zijn privé-rekening totaal	f 140,246.78
b.	overboeking aan de Vermögens- und Rentenanstalt	f 4,470.86
c.	overboeking aan de Continental Trust	f 1,075.28
d.	overboeking aan de Negu	f 1,567.—

Totaal f 147,359.92

Uit zijn aldus ontstane privé-rekening heeft Wachter de geheele koopsom aan de Nagu betaald;

De situatie is tengevolge van voormelde koopovereenkomst zoodanig geworden, dat naast elkaar bestonden de N.V. Selectiebedrijf Arnold Wolf in liquidatie — deze liquidatie werd door de bezettende macht bevolen — en Selectiebedrijf Arnold Wolf, van welke laatste zaak Wachter eigenaar was en nog is;

De liquidatie der N.V. is inmiddels door het Nederlandsch Beheersinstituut ongedaan gemaakt, doch daarmee is nog niet bereikt dat de door de maatregelen der bezettende macht ontstane splitsing eveneens is geannuleerd, waarvoor noodig is, dat de koopovereenkomst tusschen de Nagu en Wachter wordt vernietigd;

tot bestuurder over het Selectiebedrijf Arnold Wolf — eigenaar Otto Wachter — is benoemd B. Themans te Almelo, terwijl als beheerder over het privévermogen van Wachter de stichting Eigen beheer van het Bureau Rotterdam van het Nederlandsch Beheersinstituut optreedt;

op welke gronden verzoekster heeft verzoekt:

a. de koopovereenkomst gesloten tusschen de Nagu en Otto Wachter te vernietigen;

b. Otto Wachter te veroordeelen tot terugbetaling van in totaal f 147,359.92, althans in totaal f 140,246.78;

c. te bepalen, dat het Selectiebedrijf wederom in de N.V. wordt opgenomen;

O. dat B. Themans hierop heeft geantwoord dat hij nog beheerder is van het Selectiebedrijf Arnold Wolf waarvan momenteel nog eigenaar is genoemde Otto Wachter en hij zich volkomen kan vereenigen met den inhoud van het verzoekschrift;

O. dat de bestuurders van de Nagu hebben geantwoord in het kort weergegeven, dat zij bij gebreke van wetenschap dienaangaande in het verzoekschrift gestelde feiten niet kunnen erkennen, dat krachtens artikel 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen (E 93) de Verordening 48/1941 de gewraakte koopovereenkomst als krachteloos moet worden aangemerkt, zoodat deze niet voor vernietiging vatbaar is;

dat verzoekster een voorziening had moeten vragen als bedoeld bij artikel 30 van het

Besluit E 93 en eerst sprake is van een geschil als de Nagu of Otto Wachter zich niet bij die voorziening zouden neerleggen; dat mitsdien ten onrechte in dit stadium de Afdeeling Rechtspraak in deze aangelegenheid is betrokken;

dat naar hun oordeel de vordering sub c niet door de Afdeeling Rechtspraak kan worden behandeld, welke vordering bovendien te vaag is, daar niet duidelijk is wat onder het Selectiebedrijf moet worden verstaan; alle onroerende en roerende activa? en alle thans bestaande schulden?; juncto dat de regeling van een en ander moet geschieden met toepassing van artikel 30 van Besluit E 93; dat verzoekster den termijn, bedoeld in artikel 25 van Besluit E 133 — de Nagu is vijandelijk onderdaan — niet in acht heeft genomen;

O. dat gerequesteerde, de Stichting Eigen Beheer, niet op het verzoekschrift heeft geantwoord;

Ten aanzien van het recht:

O. dat het beroep van de Nagu op de artikelen 16 en 30 van het Besluit E 93 ten betooge dat voor rechtspraak ingevolge het Besluit E 100 ten deze geen plaats is, den Raad niet gegrond voorkomt;

dat toch genoemd artikel 30 bepaalt, dat geen rechten kunnen worden ontleend aan de bepalingen van het Besluit E 93, krachtens welke bezettingsregelingen geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest — ingevolge artikel 16 juncto de aan het Besluit toegevoegde lijst A is dit laatste ten aanzien van de verordening 48/1941 als uitvloeisel waarvan de koopovereenkomst werd aangegaan, het geval — zoolang geen bijzondere voorziening is getroffen omtrent de regeling of opheffing van de gevolgen daarvan, en nu juist het Besluit herstel rechtsverkeer (E 100), waarbij herstel mogelijk wordt gemaakt onder meer in geval een rechtsbetrekking is ontstaan of te niet gegaan tengevolge van een handeling verricht op grond van een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan is bepaald, dat hij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, een voorziening is, als bedoeld in het slot van artikel 30 (E 93), zoodat het Besluit herstel rechtsverkeer ten deze van toepassing is en ingevolge dat Besluit de gewraakte koopovereenkomst door de Afdeeling Rechtspraak kan worden nietig verklaard;

O. dat ook het beroep van de Nagu op artikel 25 van het Besluit E 133 niet gegrond moet worden geoordeeld, aangezien dit artikel geacht moet worden niet in den weg te staan aan voorzieningen, die op grond van het Besluit herstel rechtsverkeer kunnen verkregen worden; dat toch de regeling van dit Besluit geen uitzondering maakt ten aanzien van vijandelijke onderdanen of personen, als bedoeld in artikel 6 lid 1 van het Besluit E 133 en het niet aannemelijk is, dat de veel omvattende regeling van het Besluit herstel rechtsverkeer niet zou gelden ten aanzien van genoemde categorieën, waardoor dit Besluit zijn toepassing grootendeels zou missen; dat daarom de bepaling van artikel 25 E 133 ge-

acht moet worden geschreven te zijn voor gevallen waarbij geen sprake is van rechtsherstel en met indiening van een vordering, met bewijsstukken gestaafd, kan worden volstaan;

O. wat nu betreft de door verzoekster sub a ingestelde vordering, dat de daartoe gestelde feiten door den gerequesteerde Themans, beheerder — verzoekster noemt hem abusievelijk bestuurder — van het Selectiebedrijf Arnold Wolf, zijn erkend en door de Nagu niet gemotiveerd zijn weersproken, zoodat deze vordering, waar de in de artikelen 23 en 25 van het Besluit herstel rechtsverkeer gestelde voorwaarden vervuld zijn, voor toewijzing vatbaar is;

O. dat nu de overeenkomst, waarbij Otto Wachter het bedrijf van verzoekster van de Nagu kocht, nietig verklaard wordt, de vordering sub b, ten bedrage van f 147.359.92 bij gebreke van voldoende tegenspraak eveneens voor toewijzing vatbaar is;

O. dat het niet geheel duidelijk is, wat precies met de sub c vermelde vordering wordt bedoeld, en verzoekster daarom in deze vordering niet-ontvankelijk verklaard moet worden; dat bovendien de vraag rijst of verzoekster wel belang heeft bij zoodanige vordering;

daar zij stelt dat de thans bestaande splitsing tusschen de N.V. Selectiebedrijf Arnold Wolf en het Selectiebedrijf Arnold Wolf moet worden ongedaan gemaakt, waarvoor noodig is, dat de koopovereenkomst tusschen de Nagu en Otto Wachter gesloten, wordt vernietigd;

dat echter bedoelde vernietiging door toewijzing van de vordering sub a zal plaats hebben, zoodat men zou zeggen, dat de voorwaarde voor het weer verenigd zijn van de geheele onderneming is vervuld;

Op voorschreven gronden:

Beslissende op het door requestrante gedane verzoek;

Verklaart nietig de genoemde koopovereenkomst, gesloten tusschen de Nagu en Otto Wachter;

Veroordeelt Otto Wachter, c.q. diens beheerder, tot terugbetaling van in totaal f 147.359.92, als boven gespecificeerd;

Verklaart verzoekster niet-ontvankelijk in de sub c ingestelde vordering.

No. 563.

RAAD RECHTHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 Juni 1946. (Prof. Mrs. Cleveringa, Duyfjes en Kolléwijn).

Het Besluit Herstel Rechtsverkeer geeft de bijzondere voorziening, bedoeld in art. 30 van E 93, zoodat op de krachteloosheid van de verordening 58/1942 een beroep kan worden gedaan. In verband met de houding van verzoeker zoude achterwege laten van de herleving van de levensverzekeringsovereenkomst onredelijk zijn.

Voor toepassing van art. 93, 1 E 100 is

verelicht, dat er een schuldenaar is, die jegens een schuldeischer tot betaling gehouden was. De levensverzekeringsmaatschappij was niet gehouden tot betaling van een afkoopsom aan verzoeker, doch die verplichting is eerst ontstaan door den bezetter ingevolge art. 2 van de verordening 58/1942.

De rechtsbetrekkingen tusschen verzoeker en de levensverzekeringmaatschappijen zijn hersteld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 26, 33).

Gelezen het verzoekschrift van Dr. Mr. R. R. L. M. Bromberg te Roermond van 6 November 1945, daartoe strekkende dat de ten rechte genoemde polissen van de levensverzekering Mij. „De Nederlanden van 1845” te 's-Gravenhage en van de Noord-Hollandsche Levensverzekering Mij. van 1891 te Alkmaar zullen worden verklaard ten gunste van hem, requestrant, weder ten volle van kracht te zijn, terwijl de plaats gehad hebbende afkopen daarvan ten name van de Fa. Lippmann, Rosenthal & Co. te Amsterdam ongedig zullen worden verklaard;

Nog gelezen de hierop ingekomen antwoorden van de genoemde Maatschappijen van 7 en 29 Maart 1946 en het antwoord namens Lippmann, Rosenthal & Co. door de bestuurders daarvan op 7 Maart 1946 ingediend;

Gezien de stukken;

O. dat tusschen pp. vaststaat, dat de voornoemde levensverzekeringsmaatschappijen de met requestrant als verzekeringnemer afgesloten verzekeringen op grond van art. 1 van de verordening van den rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 11 Juni 1943 No. 54, in de veronderstelling dat de verzekeringnemer, als Jood, viel onder de voorschriften van de verordening No. 58/1942, hebben beschouwd als te zijn geëindigd op 30 Juni 1943; dat vervolgens „De Nederlanden van 1845” de afkoopsom van de bij haar gesloten verzekering in April 1944 heeft betaald aan Lippmann, Rosenthal & Co. door storting van een bedrag van f 3387.91, t.w. de volgens de polisvoorwaarden berekende afkoopwaarde ad f 3800.19, verminderd met een bedrag van f 412.20 ter zake van achterstallige premie met rente; en dat de Noord-Hollandsche Levensverzekering Mij. de afkoopsommen der door haar gesloten twee verzekeringen op 24 Maart 1944 bij genoemde firma gestort heeft resp. ten bedrage van f 4078 en f 1971, terwijl de bestuurders van Lippmann, Rosenthal & Co. erkend hebben die bedragen te hebben ontvangen;

O. dat verzoeker bij de mondelinge behandeling van zijn verzoek heeft medegedeeld, dat hij aan genoemde levensverzekeringsmaatschappijen nooit eenige verklaring omtrent zijn al- of niet-jood zijn heeft doen toekomen; dat het ook voor den bezetter tot op het oogenblik der bevrijding onzeker is ge-

bleven of hij al dan niet jood dan wel zoo-genaamd Ariër was, en dat hij aan die onzekerheid te danken heeft, dat hij, hoewel verschillende malen gedeporteerd, telkens ook weder is vrijgelaten en tenslotte na geruimen tijd in Bergen-Belsen te hebben doorgebracht, waar men hem ook weder niet als jood heeft behandeld, juist omdat twijfel bestond tot welk ras hij behoorde, ongedeerd van daar heeft kunnen terugkeeren;

O. dat het onder deze omstandigheden metterdaad niet vaststaat, dat de meerbedoelde verzekeringsovereenkomsten krachtens de verordeningen der bezetters op 30 Juni 1943 zijn beëindigd, gelijk door de betrokken maatschappijen voorbarig is aangenomen, terwijl achteraf blijkt, dat de bezetter zelf tot het laatste toe in twijfel heeft verkeerd, of requestrant behoorde tot de door die verordeningen getroffen bevolkingsgroep;

O. dat requestrant echter door zich tot dezen Raad te wenden heeft blijk gegeven een beroep te willen doen op art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, waartoe de tegenover hem door de levensverzekeringsmaatschappijen aangenomen houding dan ook alle aanleiding geeft; dat daarin ligt opgesloten, dat hij het standpunt dier maatschappijen, als zou hij jood zijn, aanvaardende, herstel vraagt van de rechtsbetrekkingen, welke voortvloeiden uit de volgens art. 1 der hooger aangehaalde verordening op 30 Juni 1943 geëindigde overeenkomsten;

O. dat namens de verzekeringmaatschappijen hiertegen is opgemerkt, dat de beëindiging van die overeenkomsten het gevolg is geweest van een bepaling van de bezettende macht, niet van een rechtshandeling; op grond waarvan de bevoegdheid van dezen Raad op dit punt wordt betwist;

O. dat die betwisting niet opgaat, aangezien in artikel 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer sub 2 gesproken wordt van de te niet gegane rechtsbetrekkingen, zonder eenige beperking, terwijl art. 24 weliswaar de mogelijkheid veronderstelt, dat die rechtsbetrekkingen met rechtshandelingen verband houden en dit geval nader regelt, en ook art. 25 in verband met die rechtsbetrekkingen handelingen veronderstelt, welke tijdens de vijandelijke bezetting van het rijk in Europa in vijandelijk gebied zijn verricht, maar dat deze nadere uitwerking van art. 23 voor zekere bepaalde gevallen niet te kort doet aan de geheel algemeene alle mogelijke rechtsbetrekkingen (mits blijkens artikel 1, 2 van vermogensrechtelijken aard) omvattende omschrijving van art. 23;

O. dat, gelijk gezegd, zoowel verzoeker als de verzekeringmaatschappijen er van uit gaan, dat de verzekeringsovereenkomsten in hare rechtsgeldigheid zijn aangetast, blijkens den inhoud van het verzoek om vast te stellen, dat zij ten gunste van verzoeker weder ten volle van kracht zijn, en blijkens het verweer, waarin uitdrukkelijk wordt gesteld, dat de overeenkomsten zijn beëindigd volgens art. 1 der hooger aangehaalde verordening;

O. dat deze verordening blijkens het be-

paalde bij art. 16 van het Besluit Bezettingsmaatregelen geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, terwijl het Besluit Herstel Rechtsverkeer de bijzondere voorziening oplevert bedoeld in art. 30 van eerstgemeld Besluit, zoodat op de krachteloosheid van bedoelde verordening een beroep kan worden gedaan om de herleving der uit de verzekeringsovereenkomsten ontstane rechtsbetrekkingen ingevolge art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer te vorderen;

dat het achterwege laten van dit volkomen doen herleven in dit geval, waar de houding van verzoeker in geen enkel opzicht tot het optreden der maatschappijen ten zijnen aanzien ook maar de minste aanleiding heeft gegeven, laat staan dit optreden, als door hemzelf uitgelokt, zou kunnen dekken of verontschuldigen, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

dat dus het verzoek in zoverre voor inwilliging vatbaar is, welke beslissing uiteraard strikt tot het hier behandelde geval beperkt blijft en geen oordeel insluit over de gestie der betrokken maatschappijen ten aanzien van hare joodsche verzekerden in het algemeen;

O. dat met de herleving der rechtsbetrekkingen krachtens de destijds gesloten verzekeringsovereenkomsten ook die overeenkomsten zelve weder herleven en partijen derhalve over en weer gehouden zijn hare daaruit voortvloeiende verplichtingen na te komen, met dien verstande dat de Raad als een der gevolgen dier herleving uitdrukkelijk meent te moeten regelen, dat requestrant de eventueel achterstallige premies binnen twee maanden na de dagteekening dezer uitspraak zal behooren te voldoen;

O. dat thans nog moet worden nagegaan, in hoeverre de betaling der afkoopsommen in der partijen verhouding heeft ingegrepen;

O. daaromtrent, dat de maatschappijen daartoe een beroep hebben gedaan op het bepaalde bij art. 33, 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

dat voor de toepassing van dit voorschrift in elk geval vereischt is, dat er een schuldenaar zij, die jegens een schuldeischer, al of niet onder voorwaarden, tot betaling gehouden was, klaarblijkelijk volgens de voorschriften van het, afgezien van onrechtmatige bezettingsmaatregelen, hier te lande geldende recht, terwijl dan verder rekening wordt gehouden met een tijdens de bezetting onder oorlogsomstandigheden ontstane en toen bestaande verplichting, ingevolge welke deze schuldenaar aan een ander dan zijn rechtmatigen schuldeischer heeft betaald;

dat derhalve in deze beslissend is de vraag of de verzekeringsovereenkomsten krachtens de overeenkomst van verzekering gehouden waren tot de betaling van de afkoopsom; dat de bijvoeging „al of niet onder voorwaarden” niet op een voorwaardelijke verplichting kan wijzen, in welk geval ook de verbintenis onder tijdsbepaling zeker zou zijn genoemd, doch de betekenis moet hebben van bepaalde condities waaraan voldaan moet zijn, ten-

einde een eisch tot betaling te wettigen; dat een zoodanige schuldenaar dan volgens het artikel ook door betaling aan een ander dan zijn schuldeischer tegen den regel van het gemeene recht bevrjgd kan blijven, ook indien de rechtshandeling waardoor het bezit der inschuld voor den oorspronkelijken schuldeischer verloren ging, door dezen Raad wordt nietig verklaard;

dat nu de levensverzekeringmaatschappijen tegenover den verzekeringnemer, die in casu zeer beslist geen gebruik wenschte te maken van zijn recht tot afkoop, jegens dezen schuldeischer niet tot betaling van de afkoopsom, onder welke voorwaarden dan ook, gehouden waren, terwijl die verplichting eerst voor haar ontstaan is, toen de bezetter, na eerst de verzekeringsovereenkomsten te hebben doen beëindigen, haar bij art. 2 van zijn verordening in het leven riep;

dat daargelaten of een beroep op deze verplichting in het algemeen zou kunnen opgaan, in dit bepaalde geval zoodanig beroep moet falen, aangezien niet voldaan is door een schuldenaar die tot deze betaling naar het, afgezien van onrechtmatige bezettingsmaatregelen, geldende recht jegens een schuldeischer gehouden was;

O. dat de verzekeringsmaatschappijen niet kunnen beweren en ook niet hebben beweerd, dat de gestorte afkoopsommen ten goede van requestrant zijn gekomen, terwijl requestrant zijnerzijds van zijn standpunt terecht ook geen vordering ter zake tegen Lippmann, Rosenthal & Co. heeft ingesteld, zoodat de bestrijding van zulk een eventueele vordering door deze laatste en het door haar opgeworpen niet-ontvankelijkheidsmiddel geen nadere bespreking behoeven;

dat overigens uit deze bestrijding blijkt, dat de gestorte afkoopsommen tengevolge van het optreden van den bezetter thans nog slechts voor een voorloopig onbekend percentage aanwezig zijn, zoodat de betrokken levensverzekeringmaatschappijen het onverschuldigd betaalde waarschijnlijk niet ten volle zullen terugontvangen, doch de Raad in dit bijzondere geval geen termen aanwezig acht om dit voor de maatschappijen nadeelig gevolg der herleving voor een deel af te wettelen op den verzekeringnemer, wiens houding in deze volkomen correct is geweest, terwijl de maatschappijen naar 's Raads oordeel zich hierbij hadden kunnen en behooren aan te sluiten door de in deze gedane stortingen achterwege te laten op grond dat niet kon worden vastgesteld dat de verzekeringnemer jood was;

O. dat in elk geval die stortingen tegenover requestrant niet kunnen gelden als afkoop der verzekeringen, zoodat er geen bezwaar is om de rechtens toch reeds ongeldige afkoop, welke hier hebben plaats gehad, overeenkomstig het verzoek uitdrukkelijk ongeldig te verklaren;

Rechtdoende:

Doet herleven de rechtsbetrekkingen volgens de polis no. 42515 tusschen requestrant en de Levensverzekering Mij. „De Nederlan-

den van 1845" te 's-Gravenhage, verzekerd bedrag f 15000 sedert 10 December 1928; volgens de polis No. 523242 tusschen requestrant en de Noord-Hollandsche Levensverzekering Mij. van 1801 te Alkmaar, verzekerd bedrag f 6000 sedert 15 Maart 1930 en volgens Columbuspolis No. 476753 tusschen requestrant en laatstgenoemde Maatschappij, verzekerd bedrag f 3000 sedert 7 Maart 1932, met dien verstande, dat requestrant verplicht is de ter zake verschuldigde achterstallige premies binnen twee maanden na de uitspraak van dit vonnis te voldoen;

Verklaart ongeldig de afkoop, welke op deze verzekeringen ten gunste van Lippmann, Rosenthal & Co. gedurende de bezetting zijn geschied;

Veroordeelt de gerequesteerden in de hierop gevallen kosten, begroot tot op deze uitspraak aan de zijde van Lippmann, Rosenthal & Co. op f 50 en aan de zijde van Bromberg op f 200.

No. 564.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE (Enk. Kamer), 28 Juni 1946. (Mr. Dr. B. I. Zijlstra).

Verzoekster heeft verzuimd te voldoen aan het bepaalde in art. 182 B. W. waardoor de uitkeeringen der levensverzekeringen in de gecontinueerde goederen-gemeenschap vallen. In verband met de oorlogsomstandigheden waaronder dit verzuim is gepleegd, is bepaald, dat de bedoelde uitkeeringen buiten deze gemeenschap zullen vallen.

(B. W. art. 182; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 26).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request met bijlagen;

O. dat ten processe vaststaat:

dat requestrante en wijlen haar echtgenoot in algeheele gemeenschap van goederen gehuwd zijn geweest;

dat haar man na een door hem in November 1944 ondernomen poging om een schip te doen zinken teneinde dit uit de handen der Duitschers te houden, vermist werd en zijn lijk op 20 December 1944 onder de gemeente Rotterdam uit de rivier is opgevischt;

dat requestrante eerst meer dan twee maanden na dit overlijden daarvan kennis heeft gekregen;

dat requestrante uit bedoeld huwelijk vijf minderjarige kinderen heeft, waarvan het jongste werd geboren op 5 Januari 1945;

dat het haar niet mogelijk is geweest binnen den in art. 182 B. W. genoemden termijn eene boedelbeschrijving te doen gemaken;

dat in de gecontinueerde gemeenschap twee uitkeeringen gevallen zijn, elk groot

f 5000, ten laste van de Hollandsche Algemeene Verzekeringsbank, welke bedoeld waren ten goede te komen aan requestrante;

dat op 22 Maart 1945 Leendert de Borst Sr. tot toeziend voogd is benoemd en deze verklaard heeft tegen inwilliging van het zoek geen bezwaar te hebben;

In rechte:

O. dat art. 182 B. W. bepaalt, dat indien binnen drie maanden na het overlijden van een der echtgenooten, de langstlevende echtgenoot (hier requestrante) niet eene boedelbeschrijving doet opmaken van de goederen, welke de gemeenschap uitmaken, die gemeenschap voortduurt ten voordeele van de minderjarigen;

O. dat requestrante dien termijn niet in acht heeft genomen en dus is na te gaan, in hoeverre dit te wijten is aan de omstandigheden tijdens de vijandelijke bezetting en in hoeverre in verband daarmee het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zoude zijn;

O. dat requestrante de vermelde nalatigheid heeft begaan in een tijdsbestek, waarin de oorlog zich op de meest schrikbarende wijze deed gevoelen en het verkeer geheel ontwricht was;

dat zij bovendien in die maanden aan haar jongste kind het leven schonk en geheel onverwachts getroffen werd door het bericht van het overlijden van haar man;

O. dat Wij op grond hiervan termen aanwezig achten het voorschrift van art. 182 B. W. eenigszins ter zijde te stellen en t.a.v. de twee uitkeeringen der levensverzekering, welke bedragen kennelijk bedoeld waren ten goede te komen aan requestrante persoonlijk, te bepalen, dat zij vallen buiten de continuatie der gemeenschap;

dat er geen reden is tot verder ingrijpen, zoodat een gedeelte van de vordering moet worden ontzegt;

Rechtdoende:

Verstaat, dat de ten rechte vermelde uitkeeringen uit overeenkomst van levensverzekering, niet vallen in de gecontinueerde gemeenschap;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

No. 565.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 19 Juli 1946. (Jhr. Mr. van Meeuwen).

Onbevoegdverklaring ten aanzien van het verzoek om de vermogensrechtelijke betrekking, welke de echtscheiding van partijen heeft gehad, te vernietigen en te herstellen de vermogensrechtelijke betrekkingen, welke door de echtscheiding zijn teniet gegaan. De Raad is niet bevoegd een door de Rechtelijke Macht uitgesproken echtscheiding ongedaan te maken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

O. dat verzoekster o.m. heeft gesteld:

dat zij gehuwd is geweest met A. L. van Zwanenburg, als diens tweede echtgenote, welk vonnis bij vonnis der Arrondissement-Rechtbank te Rotterdam van 14 December 1942, ingeschreven in de registers van den Burgerlijken Stand op 19 Dec. 1942, door echtscheiding is ontbonden, waarna genoemde Zwanenburg op 2 November 1943 te Apeldoorn is overleden;

dat deze echtscheiding is uitgesproken op verzoek der beide echtelieden, na tezamen gepleegd overleg en na ingewonnen rechtsgeleerd advies om te voorkomen dat tengevolge van tegen den man als Jood te nemen maatregelen het privévermogen van de vrouw gevaar zou loopen;

dat partijen, die na de echtscheiding tezamen zijn gebleven, de bedoeling hadden na het vertrek der Duitschers te hertrouwen;

op welke gronden zij verzoekt krachtens art. 23 juncto art. 25 van het Besluit E 100 te vernietigen de vermogensrechtelijke betrekkingen welke de echtscheiding tengevolge heeft gehad; en te doen herleven de vermogensrechtelijke betrekkingen, welke door de echtscheiding zijn teniet gegaan, met name te herstellen de vermogensrechtelijke gevolgen van „echtgenoot” zijn met de daaraan verbonden consequenties, zoals die hierna onder a, b, c, d en e zijn uiteengezet;

O. dat verzoekster voorts stelde dat zij om de navolgende redenen belang heeft bij deze nietigverklaring en herleving:

a. bij zijn testament, 19 Mei 1942 voor notaris Mr. L. J. Hooelen te Rotterdam verleden, benoemde erflater tot zijn eenige erfgename „zijn echtgenoot Alberdina Clasina Bakker”.

Hoewel tusschen requestrante en den zoon uit erflaters eerste huwelijk momenteel ten deze geen geschil bestaat, stelt requestrante er prijs op, dat geen dubium bestaat ten aanzien van de vraag, of door de echtscheiding haar testamentaire rechten, die immers aan de „echtgenoot” Alberdina Clasina Bakker zijn toegekend, zijn aangetast;

b. als tweede echtgenoot heeft zij, bij aanwezigheid van een zoon uit het eerste huwelijk van erflater, volgens artikel 809a B. W. slechts recht op $\frac{1}{4}$ van erflaters nalatenschap.

Niet wettelijk vaststaat of zij als „vreemde” wellicht recht heeft op de halve nalatenschap. Hoewel ook ten dezen aanzien tusschen belanghebbenden geen geschil bestaat en zij met haar stiefzoon is overeengekomen, dat zij niet meer dan $\frac{1}{4}$ der nalatenschap zal krijgen, stelt zij er prijs op haar werkelijke verkrijging te doen aansluiten bij haar wettelijke verkrijging;

c. als gescheiden echtgenoot betaalt zij over haar verkrijging het hoogste successierecht; als echtgenoot zou zij het laagste successierecht betalen;

d. wanneer echtscheiding gehandhaafd blijft, betaalt de zoon of de kleindochter van erflater, wanneer die bij testament door re-

questrante wordt bevoordeeld over een erfstelling of legaat het hoogste recht; zonder echtscheiding zou slechts het laagste recht verschuldigd zijn;

e. erflater heeft een dollar-saldo te zijnen name bij de Chase National Bank te New-York. Voor overboeking van dit saldo zal een verklaring van erfrecht moeten worden overgelegd, en „probation of the will” moeten plaats hebben. Wanneer het testament van „de echtgenoot” spreekt en de verklaring van erfrecht van „de gescheiden echtgenoot” zijn van de zijde van de Bank moeilijkheden te wachten ten aanzien van de vraag, of de „gescheiden echtgenoot” nog wel als erfgename moet worden aangemerkt, waardoor overboeking van het saldo naar Nederland groote vertraging zal ondervinden;

O. dat, hoewel de gestelde feiten de gevolgtrekking wettigen dat de echtscheiding is tot stand gekomen onder onbehoorlijken invloed van den vijand, de Raad voor het Rechtsherstel niet bevoegd is van het verzoek kennis te nemen;

dat toch de bevoegdheid, den Raad in art. 23 van het Besluit E 100 gegeven, beperkt is tot rechtsbetrekkingen, waaronder blijkens art. 1 van dat Besluit zijn te verstaan alle vermogensrechtelijke betrekkingen;

dat de Toelichting, welke destijds aan de Regeering te Londen ten aanzien van het ontwerp Besluit Herstel Rechtsverkeer werd uitgebracht, vermeldde: „Het bijgaande ontwerp beoogt te regelen het herstel van het rechtsverkeer en het rechtsherstel na de bevrijding van het Rijk in Europa. Daaronder vallen het stellen van regelen ten aanzien van het ongedaan maken van de zoo talrijke, al of niet onder de schijn van recht gepleegde civielrechtelijke rechtshandelingen, tijdens de bezetting onder directen of indirecten dwang van den bezetter verricht, het zuiveren van besturen van rechtspersonen en het voorzien in het beheer over goederen van afwezigen en over onbeheerde goederen”;

dat derhalve moet worden aangenomen dat onder de in art. 24 genoemde rechtshandelingen alleen zijn te verstaan zuiver civielrechtelijke rechtshandelingen, zoodat de Raad niet bevoegd is een door de Rechtelijke Macht uitgesproken echtscheiding ongedaan te maken;

dat verzoekster nu wel haar verzoek heeft beperkt tot de vermogensrechtelijke gevolgen der echtscheiding, maar dat dit, nu haar gewezen echtgenoot is overleden, feitelijk neerkomt op een ongedaan maken der echtscheiding;

dat dit temeer klemmt omdat verzoekster haar verzoek niet heeft beperkt tot een of meer precies omschreven rechtsbetrekkingen welke door de echtscheiding zijn ontstaan, maar alle vermogensrechtelijke gevolgen van de echtscheiding wil zien nietig verklaard;

dat, wat betreft de redenen welke verzoekster aanvoert, om haar belang bij de gevraagde uitspraak aan te toonen, zij opgemerkt:

dat niet is in te zien, waarom de bezwaren genoemd sub a en b niet door de betrokkenen bij overeenkomst kunnen worden ondervangen;

dat verzoekster zich krachtens art. 82a der Successiewet tot den Minister van Financiën kan wenden teneinde vermindering der verschuldigde Successierechten te bekomen;

dat het bezwaar sub c genoemd kan worden ondervangen door een gezamenlijke verklaring van alle erfgenamen;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd van het verzoek kennis te nemen.

No. 566.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM. 3 Sept. 1946. (Mrs. van der Grinten, Maassen, Rink).

Verzoeker hersteld in den eigendom van een handelszaak alsmede in de rechtsbetrekkingen, zooals aangegaan in het tusschen verzoeker en zijn broeder op 1 Jan. 1936 aangevangen firmacontract.

Verwerping van het verweer, dat niet de Afd. Rechtspraak, maar het Beheersinstituut ingevolge art. 105 lid 1 van Besluit E 100 bevoegd zou zijn tot herstel van de vennootschap.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 25, 105.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien een verzoekschrift d.d. 26 Sept. 1945, waarbij David Jacob Bachrach, zoo voor zich, als in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over het vermogen van zijn afwezigen broeder Felix Abraham Bachrach, (adv. en proc. Mr. J. D. van den Berg), zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij onder overlegging van eenige inschrijvingen in het Handelsregister, in het kort weergegeven stellende:

dat verzoeker en zijn broeder F. A. Bachrach sinds 1 Januari 1936 met elkander zijn aangegaan een vennootschap onder de firma J. Bachrach en als zoodanig handel dreven in manufacturen en meubels, later uitgebreid tot meerdere goederen, gelijk in het Handelsregister was ingeschreven; dat ingevolge de zoogenaamde Jodenverordeningen van den bezetter op 4 Mei 1942 P. A. Smit aangesteld is tot bewindvoerder over deze firma, later als zoodanig vervangen door Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung von Unternehmungen, die tevens de bevoegdheid kreeg tot vervreemding der onderneming, waarna het bedrijf van verzoeker en diens voornoemde broeder met ingang van 18 Juli 1944 aan P. A. Smit voormeld in eigendom is overgedragen, hetgeen zonder eenig recht of titel en tegen den wil van verzoeker is geschied krachtens

Verordeningen, die geacht worden nimmer van kracht te zijn geweest;

op deze gronden vraagt verzoeker pro se en q.q. te herstellen de rechtsbetrekkingen, die hebben bestaan tusschen hem en zijn broeder F. A. Bachrach en de firma J. Bachrach om nietig te verklaren de hierboven omschreven rechtshandelingen, die het teniet gaan der rechtsbetrekkingen hebben veroorzaakt;

O. dat het Nederlandsche Beheersinstituut als verweerder hierop, zakelijk weergegeven, heeft geantwoord, dat zij de gestelde feiten, bij gebrek aan wetenschap niet kan erkennen; dat waar een vennootschap onder firma niet kan worden overgedragen, aangenomen moet worden, dat deze firma geliquideerd is en ingevolge art. 105 lid 1 van het K. B. E. 100 alleen het Nederlandsche Beheersinstituut bevoegd is deze ongedaan te maken, met conclusie, dat de Raad, Afdeling Rechtspraak, zich onbevoegd zal verklaren, althans verzoeker niet-ontvankelijk zal verklaren in zijn vordering, subsidiair de beslissing omtrent het gevraagde herstel zal aanhouden totdat het Beheersinstituut over het ongedaan maken der liquidatie zal hebben beslist;

O. omtrent een en ander, dat de Raad het verzoek van requestrant pro se en q.q. opvat, als daartoe strekkende, dat zij beiden als firmanten van de firma J. Bachrach zullen worden hersteld in den eigendom der door hen beiden onder genoemde firma gedreven handelszaak, welke onrechtmatig in eigendom, aan een ander is overgegaan; dat het verzoek, aldus opgevat, niet uitgaat van liquidatie der firma en de Raad, Afdeling Rechtspraak, bevoegd is hierover te beslissen;

O. dat als niet betwist vaststaat, dat de rechtsbetrekkingen van verzoeker pro se en q.q. als firmanten van de firma J. Bachrach tot deze handelszaak ingevolge de zogenoemde Jodenmaatregelen door de bezettende macht zijn verbroken door verkoop en overdracht der handelszaak aan P. A. Smit; dat de voorwaarden, in de artt. 23 en 85 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 voor nietigverklaring van dezen verkoop en overdracht van de handelszaak en de herleving van de rechten van verzoeker pro se en q.q. als firmanten van de firma J. Bachrach gesteld, vervuld zijn, zoodat het verzoek voor toewijzing vatbaar is; dat daarna verzoeker pro se en q.q. vanzelf gerechtigd zal zijn zich en zijn broeder wederom als firmanten van de firma J. Bachrach in het Handelsregister te doen inschrijven;

Op voormelde gronden beschikkende:

Verklaart zich bevoegd van dit verzoek kennis te nemen.

Verklaart nietig den verkoop en overdracht aan P. A. Smit van de handelszaak, door verzoeker en zijn broeder Felix Abraham Bachrach te Elst onder de firma J. Bachrach gedreven.

Herstelt verzoeker en zijn voornoemden

broeder in den eigendom dezer handelszaak, voor zooveel noodig met herstel van de rechtsbetrekkingen tusschen verzoeker en zijn voornoemden broeder, als weergegeven in het op 1 Januari 1936 tusschen hen aangevangen firmacontract.

No. 567.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 28 Sept. 1946. (Mr. Suringar).

Requestrant heeft de tijdens de bezetting tot stand gekomen huurovereenkomst, na de bevrijding bekrachtigd en is thans niet meer gerechtigd de nietigverklaring te vorderen op grond van art. 23 E 100.

Het is zoo zeer onzeker, dat zelfs bij ontvankelijkheid van het verzoek, dit ten principale zou worden toegewezen, dat er voor ingrijpen in kort geding geen voldoende redenen aanwezig zijn.

Requestrant niet-ontvankelijk verklaard in zijn vordering.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Post alia:

O. dat, waar tusschen partijen vaststaat dat requestrant in den zomer van 1945, dus na de bevrijding, de onder de bezettingstijd tot stand gekomen huurovereenkomst opzettelijk heeft laten voortduren, in October die overeenkomst heeft opgezegd, maar ook daarna zich heeft accoord verklaard met voortzetting der huur door gerequesteerde en daarvoor huur heeft ingevorderd, requestrant geacht moet worden die oorspronkelijk nietige huur te hebben bekrachtigd, zoodat hij thans naar Ons aanvankelijk oordeel niet meer gerechtigd is de nietigverklaring op grond van art. 23 E 100 te vorderen, zoodat hij niet ontvangen kan worden in zijn vordering om bij voorraad in het bezit gesteld te worden van het litigieuze pand of een deel daarvan;

O. dat requestrant's beroep op de beslissing in de zaak Bonder/Chemifa (Naorl. Rechtspr. No. 59) niet ter zake dienende is omdat daar de opzegging van het huurcontract nog tijdens de bezetting was gedaan en ook overigens van bekrachtiging der overeenkomst na de bevrijding geen sprake was;

O. dat, zoo al zou kunnen worden aangenomen dat requestrant toch nog ontvankelijk zou zijn in die vordering, het Ons zoozeer onzeker voorkomt dat de Raad dan achterwege laten van ingrijpen als gevraagd in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou achten; dat Ons voor ingrijpen bij voorraad geen genoegzaam zwaarwichtige redenen aanwezig voorkomen,

staande immers tegenover het weliswaar groote belang van requestrant om de beschikking over het verhuurde terug te krijgen zeker geen minder groot belang van de gerequesteerde N.V., die door den Nederlandschen Staat is in beslag genomen en wier producten voor de Nederlandsche metaalindustrie van buitengewoon groot belang zijn, en die bij gebreke van de beschikking over dit gebouw of de tweede verdieping daarvan, met stillegging zou worden bedreigd;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende in kort geding:

Verklaren requestrant niet-ontvankelijk in zijn vorderingen;

Verwijzen hem in de proceskosten, tot aan de uitspraak van deze beschikking aan zijde van gerequesteerde begroot op f 40.

No. 568.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 16 Sept. 1946. (Mr. Lunsingh Tonckens, Jhr. Mr. Dr. Calkoen en Prof. Mr. Duyfjes).

De overeenkomst tusschen partijen in 1938 gesloten is geen schijn-overeenkomst, maar bracht de bedoeling van partijen volkomen tot uitdrukking.

Nietigverklaring daarvan kan alleen door den gewonen burgerlijken rechter geschieden.

Wanprestatie ten opzichte van deze overeenkomst is aan de beoordeeling van de Afd. Rechtspraak onttrokken. Requestrante niet-ontvankelijk verklaard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

N. V. Ingenieursbureau voor Electro-techniek Ir. I. Hartogs e.i., te Wassenaar/
P. M. C. van den Toorn te Amsterdam.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien vorenstaand request, de wijziging van het request ter terechtzitting van 2 Sept. 1946, de antidotale verzoeken en de overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

Ten aanzien der feiten:

Verwijzende naar het introductief request en voorts:

O. dat is gebleken, dat M. A. Karsten, echtgenoot van Ir. I. Hartogs, is directrice van requestrante en dat het Nederlandsche Beheersinstituut goedkeurt, dat dit request bij de Afdeling Rechtspraak is aangebracht;

Ten aanzien van het recht:

O. dat ingevolge de ten requeste vermelde overeenkomst van November 1938, welke overeenkomst op aandringen der fir-

ma Klöckner tusschen requestrante en gerequesteerde P. M. C. van den Toorn werd aangegaan, de vertegenwoordiging dier firma, welke vertegenwoordiging door requestrante werd uitgeoefend, door de requestrante aan P. M. C. van den Toorn werd overgedragen, zij het dat requestrante die overgedragen vertegenwoordiging zoude financieren;

dat in den aanhef der overeenkomst werd vermeld, dat die overdracht geschiedde, om dat de te Keulen gevestigde firma Klöckner wenschte in het vervolg door een ariër te worden vertegenwoordigd, hetgeen, naar onbetwist is, Ir. I. Hartogs niet was;

dat de overeenkomst de bedoeling van partijen volkomen tot uitdrukking bracht en geenszins camoufleerde en dan ook ten onrechte door requestrante als eene schijn-overeenkomst wordt gequalificeerd;

dat partijen gerechtigd waren eene dergelijke overeenkomst te sluiten en er in rechte mede rekening dient te worden gehouden, zoolang ze niet op eenigen grond wordt nietig verklaard, hetgeen, indien daartoe termen zijn, de gewone burgerlijke rechter, doch niet de rechter bedoeld bij het K. B. E 100 vermag te doen, omdat de overeenkomst niet tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa werd gesloten;

O. dat al hetgeen requestrante stelt echter neerkomt op wanprestatie door gerequesteerde van den Toorn van de overeenkomst van November 1938, doch dit gestelde niet tot nietigverklaring van die overeenkomst aanleiding zou kunnen geven, nog daargelaten dat de beslissing hieromtrent in elk geval op den hooger aangegeven grond aan het oordeel van den rechter bedoeld bij het K. B. E 100, is onttrokken;

dat de requestrante mitsdien niet kan worden ontvangen in haar verzoek tot nietigverklaring van de door haar vermelde rechtsbetrekkingen en de zaak ten gronde dus niet kan worden onderzocht, hetwelk medebrengt, dat de door den mede-gerequesteerde L. de Goede ingestelde eisch in reconventie dat lot moet deelen;

Rechtdoende:

Verklaart requestrante niet-ontvankelijk;

Verklaart den mede-gerequesteerde L. de Goede niet-ontvankelijk in zijn eisch in reconventie;

Veroordeelt requestrante in de kosten ten aanzien van elk der gerequesteerden tot aan deze uitspraak begroot op f 100.

instantie, met het gevolg, dat die Ausweis voor eenige dagen werd ingenomen;

O. dat de aan deze verklaringen ten grondslag liggende feiten niet in de telaste legging zijn opgenomen en de betrouwbaarheid dier in de uitspraak ontbrekende verklaringen ter zitting niet is getoetst door den beschuldigde aldaar, na voorhouding, hieromtrent rekenschap te vragen, zoodat, waar de verklaringen bovendien in het algemeen getuigen van een mogelijke begrijpelijke animositeit tegenover den beschuldigde, en nagelaten is datgene te doen, waardoor zij op hunne geloofwaardigheid konden worden beproefd, deze omstandigheden op de beoordeeling der op te leggen maatregelen geen invloed hadden mogen uitoefenen;

O. dat, waar bovendien niet is gebleken, dat beschuldigde N.S.B.'er is geweest, en in aanmerking nemend zijn leeftijd van 57 jaar, de thans opgelegde maatregel van interneering van twee jaren Ons ook thans nog voorkomt een te zware straf te zijn, zoodat Wij Ons fiat ten aanzien van dezen maatregel wederom weigeren en dit fiat alleen verleen ten aanzien van den maatregel van ontzetting van bepaalde rechten;

Weigert het fiat executie op bovengenoemde uitspraak, ten aanzien van den opgelegden maatregel van interneering.

27 November 1946 (afl. 21)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 569—581

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

TRIBUNAAALBESLUIT

- Art. 1 N°. 266a, 267, 307, 357.
" 1 lid 1. N°. 242, 252, 349, 380.
" 1 lid 1, al. 1. N°. 271, 272.
" 1 lid 1, al. 2. N°. 254, 257, 261,
264, 268, 269, 271, 274, 275, 280,
282, 283, 287, 291, 300, 304, 311,
317, 331, 341a, 344, 345, 350, 354,
359, 360, 369, 378, 379.
" 1 lid 1, al. 3. N°. 239, 240, 243,
244, 245, 246, 247, 248, 250, 256,
258, 263, 265, 268, 269, 275, 280,
282, 285, 289, 290, 291, 298, 299,
314, 318, 320, 321, 322, 322a, 330,
351, 352, 353, 355, 358, 363, 364,
369, 371, 375, 379.
" 1 lid 1, al. 4. N°. 249, 268, 273,
284, 285, 290, 299, 342a, 358, 368.
" 1 lid 3. N°. 319, 369.
" 1 lid 1, al. 6. N°. 370.
" 2 N°. 266a, 267.
" 4 N°. 382.
" 5 N°. 302, 328.
" 6 N°. 241, 253, 274, 308.
" 7 lid 5. N°. 288.
" 23 lid 2. N°. 310.
" 26 N°. 312.
" 37 N°. 275.
" 37 lid 4. N°. 251, 266a, 267, 323.
" 37 lid 5. N°. 251, 323.
" 40 N°. 310.
" 45 lid 1. N°. 340.
" 47 N°. 383.
" 49 N°. 333.
" 60 N°. 310.
" 63 N°. 321, 329, 340a, 364.
" 64 4°. N°. 265a, 267.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Art. 277 N°. 266a, 267.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

- Art. 37 N°. 250.
" 40 N°. 274.
" 68 N°. 375.

K. B. 23 Dec. 1944 Stbl. E 153

- Art. 7 N°. 259, 262, 266, 270, 276, 277,
278, 281, 286, 292, 293, 294, 295,
296, 297, 301, 302, 303, 305, 306,
307, 308, 313, 315, 316a, 317a, 318,
319a, 323a, 324, 325, 326, 327, 328,
329, 332, 333, 334, 335, 335a, 336,
337, 337a, 338, 339, 339a, 340,
341, 342, 346, 347, 348, 361, 362,
365, 366, 367, 372, 373, 374, 376,
377, 381, 381a, 382, 382a, 383,
383a.
" 10 lid 3. N°. 260.
" 10 lid 4. N°. 367.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

- Art. 26 N°. 316.
" 27 N°. 312.
" 29 N°. 266a.

K. B. 27 Aug. 1945 Stbl. F 148

Art. 1 N°. 285.

LANDOORLOGSREGLEMENT

Art. 52 N°. 322a.

BESLUIT VIJANDELIJK VERMOGEN

Art. 12 lid 3. N°. 343.

No. 569.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 22 Mei 1946. (Mrs. Haga, Feber, Veegens, Vice-Admiraal Heeris, Maj. Mr. van Driest).

Van algemeene bekendheid is, dat de Nachschubdienst een steunkorps en onderdeel uitmaakte van de Deutsche krijgsmacht.

Straf van vijf jaren op drie jaren verminderd.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van Hendrikus Lodewijk Teunis Bessels, houtbewerker, wonende te Wezepe, gemeente Olst, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Arnhem van den 1sten Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 101 Sr., 1, 2, 3, 7, 11, 29 B. B. S., 37 Besluit Bijz. Rechtspl., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, waarvan de laatste drie jaren te ondergaan in een Rijkswerkinrichting.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest; enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. of v. t. van de artt. 326 en 345 Sv.; daar uit het proces-verbaal van 1 Maart 1946 niet blijkt, dat de in de zaak tegen verzoeker gewezen sententie is uitgesproken;

II. S. of v. t. van de artt. 9, 10, 101 Sr., 1, 2, 11 en 24 B. B. S. en 338, 350, 351, 352, 359 Sv. door aan te nemen, dat verzoeker zich in krijgsdienst heeft begeven en niet in staat- of publieken dienst;

III. S. of v. t. van de in het vorig middel genoemde artikelen, door aan te nemen, dat verzoeker het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, derhalve opzettelijk vrijwillig in krijgsdienst is getreden bij een buitenlandsche mogendheid, hebbende hij zich slechts na oproeping aangemeld bij het Arbeidsbureau te Deventer met het gevolg dat hij als timmermansknecht werd geplaatst en tewerkgesteld aan de Julianaschool aldaar, zonder te weten bij welken dienst hij tewerkgesteld was;

IV. S. of v. t. van de in het tweede middel genoemde artikelen, door verzoeker op te leggen een gevangenisstraf van vijf jaren, kunnende toch deze straf niet geacht worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, den persoon en de persoonlijke omstandigheden van verzoeker en de omstandigheid dat verzoeker zijn Nederlanderschap heeft verloren;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den T. 2.

Proc.-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden teneinde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard, „dat hij in of omstreeks het jaar 1943 te Deventer, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgsdienst is getreden, immers is toegetreden tot de Nachschubcompagnie, wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was”;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat dit aanvoert, dat uit het proces-verbaal van de zitting van het Hof niet blijkt, dat de in de zaak tegen requirant gewezen sententie is uitgesproken, daar in het proces-verbaal van de uitspraak der sententie slechts met de woorden „de zaak, waarop gemeld proces-verbaal betrekking heeft” de zaak van requirant wordt aangeduid;

dat, gelijk de raadsman van req. uiteraard weet, deze korte aanduiding een gevolg is van de omstandigheid, dat het proces-verbaal van de zitting waarop een zaak wordt behandeld en van die waarop de uitspraak wordt gegeven één aansluitend geheel plegen uit te maken;

dat het aanvoeren van een dusdanig middel, hetwelk geen weerlegging behoeft, in strijd is met den ernst van de zaken, welke de Raad tot taak heeft te behandelen;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat het Hof terecht het toetreden van requirant tot de Nachschubcompagnie heeft gequalificeerd als treden in vreemden krijgsdienst, daar het van algemeene bekendheid is, dat de Nachschubdienst een steunkorps en onderdeel uitmaakte van de Deutsche krijgsmacht;

O. ten aanzien van het derde middel:

dat het Hof terecht heeft kunnen beslissen, dat requirant opzettelijk vrijwillig is toegetreden tot de Nachschubcompagnie, door te overwegen dat hij zich vrijwillig meldde voor tewerkstelling en de hem als gevolg daarvan opgedragen werkzaamheden bleef voortzetten, toen hem bekend werd, dat hij werkte bij een Nachschubcompagnie;

dat deze opzet en vrijwilligheid nog worden bevestigd door hetgeen voorkomt in een in de bestreden sententie aangehaald proces-verbaal, inhoudend een verklaring van Hoogeland, dat hem uit gesprekken met requirant bleek, dat deze zeer pro-Duitsch was, en requirant hem vertelde, dat hij bij de Landwacht ging;

O. ten aanzien van het vierde middel, betreffende de opgelegde straf, dat dit den Raad in zooverre gegrond voorkomt, dat een gevangenisstraf van drie jaren, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting, juist is te achten voor requirant, die blijkens de verschillende gegevens in deze strafzaak een slappe houding aannam tijdens de bezetting, in het algemeen den weg koos die hem het meeste voordeel bracht, en zich kennelijk op dien grond ook schaarde bij de onvaderland-

sche groep, doch wiens vergriep alsook het daardoor aan den vijand verschaft voordeel niet tot de meest ernstige behoeven;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde straf;

Rechtsdoende krachtens art. 105 R. O.;

Veroordeelt requirant tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 570.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 6 Februari 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Kol. Tollenaar).

Niet ontvankelijkverklaring van den Procureur-Fiscaal in zijn cassatieberoep van een beslissing van het Hof overeenkomstig art. 34 a Besluit Buitengewone Rechtspleging.

(B.B.R. art. 34a j°. Sv. art. 446.)

Op het beroep in cassatie van den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam op 28 December 1945 ingesteld tegen een beschikking van het Bijzonder Gerechtshof d.d. 27 December 1945 gegeven in de zaak tegen Wessel Jansen, van beroep inspecteur, geboren te Rotterdam 5 December 1904, wonende te Utrecht, waarbij werd beslist dat tijdens de behandeling der zaak ter terechtzitting niet van genoegzame gronden is gebleken om voornoemden verdachte nog langer in bewaring te houden, en werd besloten van die beslissing onverwijld schriftelijk kennis te geven aan den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam en aan den voornoemden verdachte, een en ander overeenkomstig het artikel 34a van het Besluit Buitengewone Rechtspleging.

De Bijzondere Raad van Cassatie enz.; Gezien voornoemde beschikking van dat Bijzonder Gerechtshof en de daartegen gerichte schriftuur van den Procureur-Fiscaal bij dat Hof ex artikel 447 lid I van het Wetboek van Strafvordering, houdende als middel van cassatie: Schending, althans verkeerde toepassing van art. 34a van het Besluit politieke delinquenten 1945, vermits het Hof ten onrechte aan den Procureur-Fiscaal de kennisgeving heeft gedaan vermeld in art. 34a voornoemd;

Gezien de conclusie van den Advocaat-Fiscaal bij dezen Raad, namens den Procureur-Fiscaal, tot vernietiging van de beschikking, waarvan beroep, met niet-ontvankelijk verklaring van den requestant in zijn oorspronkelijk verzoek.

O. dat met het in de schriftuur van cassatie genoemd art. 34a van het Besluit politieke delinquenten 1945 kennelijk is be-

doeld art. 34a Besluit Buitengewone Rechtspleging, daar toch eerstgenoemd Besluit niet een art. 34a kent, doch wel een art. 34a in laatstgenoemd Besluit invoegt;

O. dat blijkens het, krachtens artikel I van het Besluit Buitengewone Rechtspleging, in deze toepasselijke artikel 446 Wetboek van Strafvordering aan den Procureur-Fiscaal slechts beroep in cassatie van een beschikking openstaat, wanneer een wettelijk gedane vordering van den Procureur-Fiscaal door het Bijzonder Gerechtshof niet is toegewezen, — zulks voor zoover niet bijzondere bepalingen dit recht van beroep anders regelen, welk geval zich hier niet voordoet;

O. dat zoodanige vordering door den Procureur-Fiscaal hier niet is gedaan, daar de bestreden beschikking van het Hof slechts op een verzoekschrift van den verdachte, voornoemden Jansen, een beslissing gaf, zoodat de Procureur-Fiscaal in zijn beroep niet kan worden ontvangen;

Verklaart den Procureur-Fiscaal niet ontvankelijk in zijn beroep.

No. 571.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 15 Mei 1946. (Mrs. Haga, Prof. Kranenburg, Feber, Veegens, Maj. van Driest).

Beteekenis van „wederrechtelijk” in art. 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Er is geen enkele bepaling aan te wijzen, waaraan de „Nederlandsche Landstand” of een zijner organen de bevoegdheid kon ontleenen om bedrijfsleiders op boerderijen aan te stellen en zoodanige bedrijfsleiders toe te staan over de in deze boerderijen aanwezige goederen te beschikken.

Verwijzing van de zaak omdat het bewijs van het opzet op de wederrechtelijkheid niet voldoende is gemotiveerd.

(B.B.S. art. 27.)

Op het beroep van Hendrik Ringeling, geboren te Haarlemmermeer, 6 November 1906, landbouwer, wonende te De Wijk, thans in bewaring gesteld in de Strafgewoensche Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden, 3e Kamer te Assen van den 3den Januari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om zich wederrechtelijk te bevoordelen”, en met toepassing van de artt. 27, 28 en 31 Sr., 1, 2, 7, 8, 9, 27 en 28 B. B. S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, geheel in een Rijkswerkinrichting te ondergaan, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde tot op de dag der uitspraak in voorloopige hech-

tenis met inbegrip van de in bewaringstelling op last van het Militair Gezag doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht, met ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkiezingen, voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer Kranenburg, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Primair: S., althans v. t. van de artt. 1, 2 en 27 j°. 28 B.B.S. en de artt. 338 t/m 344, 346, 350, 351, 358 en 359 Sv. door te overwegen:

a. dat toeëigening van goederen wederrechtelijk is, wanneer zij geschiedt zonder toestemming van den daartoe gerechtigde, ten onrechte, aangezien ook buiten deze toestemming verlies en toeëigening van goederen kan plaats vinden.

b. door het verzoek van verdachte's raadsman tot aanhouding der zaak, teneinde hem in de gelegenheid te stellen om te bewijzen, dat het zich toeëigenen niet wederrechtelijk is geschied, aangezien de Landstand die goederen ter vrije beschikking van verdachte heeft gesteld, dus op grond van de Verordening van 22 October 1941, of een andere Verordening, principieel af te wijzen, op grond der overweging, dat de Landstand aan geen enkele Nederlandsche wettelijke bepaling het recht kon ontleenen om in de plaats van den rechtmatigen eigenaar aan een derde toe te staan zich goederen van eerstgenoemde toe te eigenen, en vervolgens vast te stellen, dat het niet ter zake doet, of verdachte de toestemming van den Landstand had verkregen, zich kennelijk op het standpunt stellende, dat verordeningen van den bezetter kracht van wet zouden missen.

c. door te overwegen, dat een mogelijke persoonlijke opvatting van verdachte, dat het Nederlandsch Recht op zij gezet door verordeningen van den vijand, niet tengevolge kan hebben dat verdachte's opzet niet op wederrechtelijkheid gericht was, daar hij, al moge hij gemeend hebben overeenkomstig die verordeningen en maatregelen te handelen, niettemin zeer wel geweten moet hebben, dat hij handelde in strijd met het Nederlandsch Recht, ten onrechte, omdat:

1. ten opzichte van de wederrechtelijkheid kennelijk wordt bedoeld strijdigheid met Nederlandsch Recht, in een tegenstelling tot verordeningen van den bezetter, doch de verordeningen van den bezetter eveneens Nederlandsch Recht zijn, zoo zij steunen op het Landoorlogreglement 1907 en bovendien, ook zoo zij daarop niet steunen, kracht van wet hadden naar de uitspraak van den Hoogen Raad van 12 Jan. 1942 behoudens just postliminii;

2. ten opzichte van het opzet, gericht op de wederrechtelijkheid, van geen strafbaar opzet kan worden gesproken, zoo de hande-

ling steunt op een maatregel, die naar het oordeel van het Hoogste Rechtscollege ten tijde der handeling kracht van wet heeft.

Subsidiair: Oplegging van een straf of maatregel, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde, ten deze gelijkgesteld met verkeerde toepassing der Wet ingevolge art. 16, lid 1 van het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven, j°. art. 99 lid 1 der Wet R. O.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie in zoover vernietigende, een gevangenisstraf van drie jaar zal opleggen;

O. dat door het Hof ten laste van requirant is bewezenverklaard: „dat in de maand December 1944 de landbouwer Meindersma te Zwiggelsterbrug, gemeente Westerbork, gearresteerd is door de S.D., diens vrouw met de kinderen van de boerderij gezet met achterlating van nagenoeg alles en is verdachte door de Landstand als bedrijfsleider op die boerderij gezet. Van deze positie heeft hij verdachte, op 1 April 1945 opzettelijk gebruik gemaakt om een groote hoeveelheid zich in die boerderij bevindende textiel — en andere goederen toebehoorende aan de familie Meindersma, wederrechtelijk zich toe te eigenen;

O. ten aanzien van het primaire middel: dat het Hof, ter weerlegging van requirants verweer, dat de onderwerpelijke toeëigening niet wederrechtelijk zou zijn geschied, aangezien de „Nederlandsche Landstand” de goederen ter vrije beschikking van requirant zou hebben gesteld en hem zou hebben toegestaan met die goederen te doen wat hij verkoos, dus ook om zich deze toe te eigenen, en dat in ieder geval requirant op die gronden zich niet bewust was van, en zijn opzet aldus niet gericht was op, iets wederrechtelijks, heeft overwogen:

vooreerst, dat toeëigening van goed wederrechtelijk is, wanneer zij geschiedt zonder toestemming van den daartoe gerechtigde; dat de leden van het gezin Meindersma als eigenaren van de goederen, in dezen zin de gerechtigden waren;

dat deze overweging echter naar 's Raads oordeel in zooverre niet afdoende is om in deze tot de wederrechtelijkheid te besluiten, daar toeëigening van goederen ook zonder toestemming van den eigenaar rechtmatig kan zijn, zooals bij onteigening, executie, of uit hoofde van bijzondere wettelijke voorschriften;

dat het Hof vervolgens overweegt, dat de „Landstand” aan geen enkele Nederlandsche wettelijke bepaling het recht kon ontleenen om, in plaats van de rechtmatige eigenaren, aan een derde toe te staan zich de goederen van eerstbedoelden toe te eigenen;

dat deze overweging echter in haar algemeenheid niet juist is, nu de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette

Nederlandsche Gebied betreffende de oprichting van den Nederlandschen Landstand No. 196 van 1941 is opgenomen in lijst B van het Besluit Bezettingsmaatregelen, derhalve niet geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, doch eerst buiten werking is getreden naar gelang het grondgebied door den vijand werd ontruimd;

dat derhalve, krachtens den wil van den Nederlandschen besluitwetgever, op grond van deze verordening of van de daarop berustende uitvoeringsvoorschriften, gedurende den tijd dat zij van kracht zijn geweest, rechten kunnen zijn verkregen buiten Nederlandsche wettelijke bepalingen om;

dat nu de aangehaalde verordening No. 196/1941 geen enkele bepaling bevat, waaraan de „Nederlandsche Landstand” of een zijner organen de bevoegdheid zou kunnen ontleenen om bedrijfsleiders op boerderijen aan te stellen, laat staan om aan zoodanige bedrijfsleiders toe te staan over in deze boerderijen aanwezige roerende goederen als heer en meester te beschikken, en nog minder om deze goederen bij het verlaten van de boerderij mede te nemen;

dat een grondslag voor deze bevoegdheid evenmin is te vinden in de bepalingen welke ter uitvoering van meergenoemde verordening zijn uitgevaardigd, als hoedanig aan den Raad alleen bekend zijn het Eerste Tweede en Derde Uitvoeringsbesluit Nederlandsche Landstand van den Secretaris-Generaal van het Departement van Landbouw en Visscherij (Nederlandsche Staatscourant 3 December 1941 No. 236 en 20 Mei 1942 No. 96), het Statuut van den Nederlandschen Landstand van den „Boerenleider” (Nederlandsche Staatscourant 11 Februari 1942 No. 29), de Verordening Bijdrage Nederlandsche Landstand No. 1 van den „Boerenleider” (Nederlandsche Staatscourant 28 Januari 1943 No. 19) en het Besluit van de Secretarissen-Generaal van Landbouw en Visscherij en van Justitie betreffende de invordering van de bijdrage (Nederlandsche Staatscourant 15 Maart 1943 No. 51);

dat het middel, voor zoover daarbij wordt betwist dat de toeëigening van de in deze zaak bedoelde goederen in objectieven zin wederrechtelijk zou zijn geweest, derhalve ongegrond is;

dat evenwel de gronden, waarop het Hof heeft aangenomen dat het opzet van requirant mede was gericht op de wederrechtelijkheid van de toeëigening, die beslissing niet kunnen dragen;

dat het immers denkbaar is, dat de toeëigening van de goederen heeft plaats gevonden onder zoodanige bijzondere omstandigheden, dat het op de wederrechtelijkheid van die toeëigening gerichte opzet — hetwelk bij een persoon van normale ontwikkeling in het algemeen kan worden aangenomen zonder verder bewijs dan hetwelk uit de omstandigheden reeds voortvloeit — heeft ontbroken;

dat een dergelijk geval zich zou voordoen, indien requirant — gelijk ligt opgesloten in

zijn voor het Hof gevoerde verweer en in de bestreden sententie in het midden wordt gelaten — te goeder trouw mocht meenen, dat zijn handeling werd gedekt door de toestemming van een bevoegd orgaan van den „Nederlandschen Landstand”;

dat art. 27 B.B.S., waarop in de bestreden sententie mede een beroep wordt gedaan, aan de meening van het Hof, dat een persoonlijke opvatting van requirant, als zoo juist omschreven, niet ter zake dienende zou zijn, geen steun geeft;

dat het middel derhalve in zooverre gegrond is en het Hof de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. heeft geschonden;

dat het, met het oog op het vorenstaande, noodig is dat, ter beoordeeling van requirants bovengenoemd verweer, een nader feitelijk onderzoek wordt ingesteld naar de vraag of en in hoeverre hem van de zijde van den „Nederlandschen Landstand” is toegestaan over de betreffende goederen vrij te beschikken, daarmee te doen wat hij verkoos en deze zich toe te eigenen, op de wijze waarop hij zulks deed bij het verlaten van de boerderij, en in hoeverre requirant te goeder trouw mocht meenen dat zijn handeling door die toestemming werd gedekt;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 van de Wet R. O.:

Verwijst de zaak naar het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, teneinde haar op de bestaande telastelegging af te doen.

No. 572.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 20 Maart 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. van Driest).

Art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht stelt slechts hem strafbaar, wiens opzet gericht is op het blootstellen aan opsporing enz.

Nu het Hof requirante heeft vrijgesproken van het weten of begrijpen, maar veroordeeld voor het feit dat requirante „moest begrijpen”, is het bewezen verklaarde feit niet strafbaar. Ontslag van rechtsvervolging.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Adriaantje Daatje van Rikxoord, pensionhoudster, wonende te 's-Gravenhage, thans in bewaring gesteld in de Strafvangenis te Scheveningen, requirante van cassatie, tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 20sten December 1945, waarbij zij werd schuldig verklaard aan: „het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving en of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens

helpers of een persoon, als in art. 21 B.B.S. bedoeld" en met toepassing van de artt. 28 Sr., 2, 8 en 26 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachters wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 350, 351, 358, 359 Sv., 1 S.B.B.R., 26 B.B.S., door het bewezen verklaarde strafbaar te oordeelen, hoewel slechts bewezen verklaard is, dat verdachte moest begrijpen, dat opsporing, vervolging, bestraffing en/of vrijheidsberoving of -beperking van dien Louwerts door of vanwege den vijand of diens helpers als gevolg van die kennisgeving redelijkerwijze kon worden verwacht, zulks met vrij spraak van het meer of anders ten laste gelegde.

II. S., althans v. t. van de artikelen, in middel 1 vermeld, omdat de opgelegde straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie en ontslag van alle rechtsvervolgving van de requirante;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirante is bewezen verklaard: „dat verdachte te 's-Gravenhage in Januari 1945 terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was opzettelijk aan den Sicherheitsdienst te 's-Gravenhage heeft kennis gegeven zakelijk dat Ph. L. Louwerts een of meer wapenen bezat en dat hij clandestienen handel dreef zulks terwijl zij — verdachte — moest begrijpen, dat opsporing, vervolging bestraffing en/of vrijheidsberoving of -beperking van dien Louwerts door of vanwege den vijand of diens helpers als gevolg van die kennisgeving redelijkerwijze kon worden verwacht”;

O. ten aanzien van het eerste middel, dat het Hof het bewezen verklaarde ten onrechte heeft beschouwd als opleverende eene overtreding van art. 26 B.B.S.;

O. immers, dat deze bepaling slechts hem strafbaar stelt, wiens opzet gericht is op het een ander blootstellen aan opsporing enz., terwijl de bewezenverklaring slechts inhoudt, dat requirante dit moest begrijpen en het Hof haar heeft vrijgesproken van het mede te laste gelegde weten of begrijpen;

O. dat, waar de telastelegging aan requirante verwijt, dat zij, „wist of begreep, althans moest begrijpen”, dat opsporing enz. van een ander als gevolg van haren daad kon worden verwacht, de woorden „moest begrijpen” slechts zin kunnen hebben, indien zij beteekenen, dat requirante,

hoewel zij een en ander had behooren te begrijpen, dit inderdaad niet begrepen heeft;

O. dat weliswaar de telastelegging en de bewezenverklaring mede het woord „opzettelijk” bevat, doch dat uit hetgeen daarop volgt, blijkt, dat dit slechts betrekking heeft op de telastegelegde kennisgeving aan den Sicherheitsdienst en niet op de als gevolg daarvan te verwachten opsporing enz.;

O. dat het bewezenverklaarde dus niet valt onder art. 26 B.B.S., zoodat, nu in de telastelegging niet is gesteld en de bewezenverklaring dus ook niet inhoudt, dat requirante het feit heeft gepleegd, om den vijand hulp te verleenen en dit dus ook niet onder eenige andere strafbepaling valt, requirante van alle rechtsvervolgving zal moeten worden ontslagen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen, voorzover het bewezen verklaarde strafbaar wordt geoordeeld, wordt gequalificeerd en de requirante straf wordt opgelegd;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet R. O.:

Verklaart het bewezen verklaarde niet strafbaar;

Ontslaat requirante te dier zake van alle rechtsvervolgving.

No. 573.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 30 September 1946.
(Mrs. Prof. Verzijl, Veegens, Vice-Admiraal Heeris, Kol. Tollenaar, Prof. Fischer).

ZAAK VAN MAASDIJK.

Bevestiging van de door het Hof opgelegde gevangenisstraf van twintig jaren met uitgebreide motiveering.

Ambtshalve legt de Raad op ontzetting van het recht eenige functie te bekleeden in een organisatie van het bedrijfsleven voor den duur van het leven.

Op het beroep van Henri Catharinus van Maasdijsk, zonder beroep, wonende te 's-Gravenhage, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 15den Mei 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd” en met toepassing van de artikelen 10, 28, 57 en 102 Sr., 1, 2, 3, 8, 9, 11, 22 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht 35 en 37 Besluit Buitengewone Rechtspleging werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren met ontzetting van het recht tot het bekleeden van ambten en tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachters wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, beide voor den duur van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer
Veegens; enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende: S. en/of v. t. der artt. 101 j°. 10 en 28 Sr. j°. 1, 2, 7, 8, 9, 11 en 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht j°. 35 en 37 Besluit Buitengewone Rechtspleging door bij de sententie d.d. 15 Mei 1946, waarvan beroep in cassatie, aan den veroordeelde op te leggen een gevangenisstraf voor den tijd van twintig jaren, kunnende toch deze straf niet geacht worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: (Zie no. 396 2e jaarg. N.O.R., Red.).

O. ten aanzien van het eenige middel:

dat bij de beoordeeling van de onder 1e bewezen verklaarde feiten, zoowel onder *a* als onder *b*, niet uit het oog mag worden verloren, dat een stelselmatige ondermijning van den geest van verzet en een stelselmatige bewerking van het Nederlandsche volk in pro-Duitsche richting, niettegenstaande alle door het Deutsche Rijk tegen Nederland, zijn Vorstin en zijn bevolking bedreven laaghartigheden, een der zwaarste misdrijven tegen het vaderland vormen, die tijdens de bezetting konden worden begaan, ook omdat daarmee het duidelijke streven van den overweldiger naar geleidelijke rijpmaking van ons volk voor aansluiting bij of inlijving door Duitsland werd gesteund;

dat, alhoewel ook andere Nederlanders zich daaraan in meerdere of mindere mate hebben schuldig gemaakt, een dergelijke activiteit niet kan worden goedgepraat met het argument, dat men te goeder trouw meende, het ware Nederlandsche belang te dienen door bij voorbaat den weg te effenen voor een dragelijke verstandhouding met het Deutsche Rijk na deszelfs als zeker of waarschijnlijk aangenomen overwinning;

dat een dergelijke houding — te meer verwerpelijk, als deze meer of minder bewust is ingegeven door eigen belangen, zooals met requirant het geval was — getuigenis aflegt niet alleen van een jammerlijk ongelooft in het door Hare Majesteit de Koningin en Haar Regeering gevoede vaste vertrouwen in de eindoverwinning der goede nationale zaak op de kwade zaak van den misdadigen vijand, maar bovendien van een zelfgenoegzame overschatting van de juistheid van het feilbare eigen inzicht tegen de duidelijke houding en het uitdrukkelijke gebod der Regeering in;

dat deze activiteit ter ondermijning van het verzet en tot weglorking van ons volk van den weg der nationale trouw den requirant zeer zwaar moet worden aangerekend, enerzijds omdat hij tot de betrekkelijk wei-

nige intellectueel waardevolle krachten behoorde, waarover de aanhang van den vijand hier te lande kon beschikken en zijn optreden dus grooteren invloed moest hebben dan dat van vele andere napraters van de Duitsche leuzen, en anderzijds omdat hij daardoor in sterker mate dan de meeste anderen schuldig is aan, en de verantwoordelijkheid draagt voor de misleiding, waaraan zooveel eenvoudigen van geest ten offer zijn gevallen;

dat daarom een gestrenge bestraffing juist van die, zich als geestelijke leiders opwerpende, helpers van den vijand een elementaire eisch der gerechtigheid is;

dat requirant zijn verwerpelijk streven in het bijzonder heeft trachten te verwezenlijken door de onder *a* en *b* van 1e bewezen verklaarde feiten;

dat, wat in het bijzonder het onder 1e sub *a* bewezen verklaarde feit betreft, de aangehaalde passages alle wijzen op den bewusten wil en de consequent volgehouden politiek van requirant om den geest van het Nederlandsche volk om te buigen naar de bedriegelijke phraseologie van den vijand;

dat ditzelfde op andere wijze eveneens beoogd werd door het onder 1e sub *b* bewezen verklaarde feit, requirant's leiderschap in de Nederlandsch-Duitsche 'Kultuurgemeenschap, welker strekking volstrekt niet beperkt was tot het voorbereiden van toenadering tot Duitsland na den oorlog, maar zeer concrete directe doelstellingen nog tijdens de bezetting inhiel, wat ook wel blijkt uit de groote activiteit van het genootschap, gepaard aan voordeelen, aan het lidmaatschap verbonden, zooals behoud van radio-toestellen en verkrijging van bewijzen van vrijstelling van terugvoering in krijgsgevangenschap;

dat bij de beoordeeling van het onder 2e bewezen verklaarde feit op den voorgrond moet worden gesteld, dat de vijand bij zijn streven het joodsche gedeelte van het Nederlandsche volk van al zijn bezittingen te berooven er niet mede heeft volstaan de aan Joden toebehoorende onroerende goederen te stellen onder beheer van de „Niederländische Grundstücksverwaltung" en de aan haar ondergeschikte personen en instellingen, maar er tevens naar heeft gestreefd die goederen aan derden te verkoopen, teneinde over de opbrengst daarvan vrijelijk te kunnen beschikken;

dat deze liquidatie, blijkens de verklaring van den getuige Mr. A. F. van Manen, opgenomen in 's Hofs sententie, ten gevolge van het lijdelijk verzet van de hypotheekbanken, wier medewerking als geldschietsters bij de bedoelde verkoopen onontbeerlijk was, langzamer verliep dan de belanghebbende Duitse instanties wenschten;

dat de toenmalige President van de Nederlandsche Bank, na eerst te zamen met den gemachtigde van den Rijkscommissaris bij die instelling verschillende dreigementen jegens de hypotheekbanken te hebben geuit, ten slotte de Landelijke Hypotheekbank heeft belast met de financiering van het als-

nog te liquideeren joodsche bezit aan onroerende goederen;

dat reeds in het enkele optreden van requirant als Commissaris en Voorzitter van den Raad van Toezicht van de Landelijke Hypotheekbank onder de geschetste omstandigheden een belangrijke hulpverlening aan den vijand gelegen is geweest;

dat door en namens requirant hiertegen is ingebracht, dat het Nederlandsche hypotheek bankwezen bij gebreke van het optreden van de Landelijke Hypotheekbank door de uitvoering van bovenbedoelde dreigementen, zooals het onder „Verwaltung” stellen van eenige groote hypotheekbanken, zwaarder zou zijn getroffen, doch ten onrechte, omdat het geen betoog behoeft, dat tegen dergelijke maatregelen van Duitsch standpunt andere bezwaren zouden zijn gezeten en de vijand uiteraard die oplossing heeft gekozen, welke, alles bijeengenomen, het meest met zijn belangen strookte;

dat het bedenkelijke van het uitoefenen van een leidende functie door requirant bij een instelling als de Landelijke Hypotheekbank te meer in het oog springt, indien men in aanmerking neemt, dat die instelling blijkens de verklaring van voornoemden getuige van Manen voor een bedrag van f 14.000.000 aan nieuwe leeningen op oorspronkelijk joodsch bezit heeft afgesloten en bovendien een groot aantal loopende leeningen tot een gezamenlijk bedrag v. omstreeks f 24.000.000 van de andere banken heeft overgenomen, van welke gelden ongeveer f 25.000.000, in den vorm van storting op aandeelen en het verstrekken van voorschotten, aan de Staatskas zijn onttrokken door den functionaris, dien de bezetter aan het hoofd van het Departement van Financiën had geplaatst;

dat een en ander hierop neerkwam, dat ter vergemakkelijking van de door den vijand gevolgde politiek van ontvreemding van joodsch bezit gelden uit 's Rijks schatkist werden genomen, waartegenover de Staat een vordering kreeg op een hypotheekbank, welke uitstaande leeningen waren gedekt door zekerheden, die naar het toenmalige algemeene inzicht van ter zake kundigen allerminst als volwaardig konden gelden;

dat ook de joodsche eigenaren door het optreden van de Landelijke Hypotheekbank zijn geschaad, omdat de rechtsverhoudingen daardoor ingewikkelder zijn geworden, waardoor het rechtsherstel in ieder geval feitelijk wordt vertraagd;

dat eindelijk de werkzaamheid van req. in deze moet worden gezien als een uiting van zijn bereidwilligheid zelfs voor ergerlijke Duitsche roofmaatregelen de verantwoordelijkheid mede te dragen en ook in dien vorm den vijand hulp te verlenen;

dat hij toch bij zijn verhoor ter terechtzitting van den Raad heeft toegegeven sinds 1941 deel te hebben uitgemaakt van het curatorium van de stichting „Vermögensverwaltung- und Renten-Anstalt”, gevestigd te 's-Gravenhage, die de opbrengsten van de vervreemde joodsche en andere verbeurdver-

klaarde vermogens moest beheeren en de daarbij ontstane overschotten voor doeleinden van algemeen nut in Nederland moest besteden;

dat hij zich weliswaar heeft beroepen op een voorspiegeling van Duitsche zijde, dat de kapitalen in 25 jaarlijksche termijnen aan de uit hun bezit gestooten eigenaren zouden worden uitgekeerd, doch dat het vrijwel onaanneemelijk is, dat requirant aan die voorspiegeling geloof is blijven hechten en vaststaat, dat met bedoelde uitkeering gedurende het bestaan van die stichting in geen enkel geval een aanvang is gemaakt;

dat integendeel blijkens de balans van die instelling op 31 December 1943 en een daarbij behorende aantekening van requirant over een vergadering van het curatorium op 9 Maart 1944 aan het aanzienlijke actief onder meer waren onttrokken bedragen van rond f 6.000.000 wegens aankopen van den Rijkscommissaris uit de collectie-Mannheimer en van rond f 9.000.000 (in Maart 1944 gestegen tot boven f 15.000.000) wegens bouw- en onderhoudskosten van de kampen te Vught en te Westerbork;

dat bij de beoordeeling van het onder 3e bewezen verklaarde feit kan worden erkend, dat het persoonlijke gedrag van requirant in de Nederlandsche Landwacht niet tot klachten aanleiding heeft gegeven en dat hij zelfs getracht heeft, bij het onderdeel, waarover hij het bevel voerde, wantoestanden zooveel mogelijk op te heffen;

dat dit intusschen niet wegneemt, dat hij ook door zijn voorbeeld deze door den vijand op touw gezette organisatie, welker anti-nationale praktijken hij kende, heeft gesteund en ook daardoor, zij het in veel geringere mate, in 's vijands kaart heeft gespeeld;

O. tenslotte, dat al de afzonderlijke ten laste van requirant bewezen verklaarde feiten in hun samenhang den onverholven opzet vertoonen om den vijand te helpen bij diens wederrechtelijk streven om het nationale verzet in Nederland te breken en het Nederlandsche volk te bewegen zich te voegen naar den wil der Duitsche machthebbers, en dus in het Duitsche belang;

dat de in de telastelegging vervatte feiten dan ook moeten worden gezien in het licht van de ook door requirant zelven ronduit toegegeven principieele algemeene houding, door hem tijdens de bezetting aangenomen, welke niet anders kan worden gekarakteriseerd dan als een zeer ernstige hulpverlening aan den vijand, waarvoor de door het Hof opgelegde gevangenisstraf van twintig jaren ook naar 's Raads oordeel een rechtvaardige vergelding vormt;

dat derhalve het middel faalt;

O. ambtshalve:

dat de Raad op grond van het overwogene naar aanleiding van het onder 2e bewezen verklaarde feit met eenparigheid van stemmen van oordeel is, dat requirant de in het algemeen belang vereischte betrouwbaarheid in nationalen zin mist om eenige functie te bekleeden in een organisatie van het bedrijfs-

leven, zoodat hij tevens van het recht daartoe moet worden ontzet;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zoover daarbij de oplegging van na te melden bijkomende straf is achterwege gelaten;

Rechtsdoende krachtens art. 105 R. O.;

Ontzet requirant van het recht eenige functie, hoe ook genaamd, te bekleeden in een organisatie van het bedrijfsleven, voor den duur van het leven;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 574.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 27 Maart 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. ven Driest).

Terecht heeft het Hof onder het in de telastelegging gebruikte „dienst nemen” en „in krijgsmacht treden” verstaan opzettelijke verrichte handelingen, zoodat, nu het Hof dit opzet niet aanwezig achtte, een zuivere vrijspraak heeft gegeven.

(Sr. art. 101.)

(Sententie a quo Jaarg. I No. 263.)

Op het beroep van den Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 3den December 1945, waarbij Johan Hendrik Janse, winkelbediende, wonende te Rotterdam, werd vrijgesproken van het hem ten laste gelegde.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Driest; enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. immers v. t. van art. 350 Sv. j°. art. 1 B. B. S.; s., immers niet toepassing van art. 101 Sr. en de artt. 1 en 11 van het Besluit Bijzonder Strafrecht, doordien het Hof, den verdachte vrijsprekende, — welke vrijspraak niet is een zoodanige als bedoeld in art. 430 Sv., overwegende, dat onder de in de telastelegging gebezigde uitdrukkingen „dienstnemen” en „in krijgsmacht treden”, welke uitdrukkingen in de telastelegging in den zin van art. 101 Sr. zijn gebezigd, moeten worden verstaan opzettelijk verrichte handelingen, is uitgegaan van een verkeerde opvatting van de begrippen „dienstnemen” en „in krijgsmacht treden”, door in strijd met het spraakgebruik en in strijd met de redactie van het betrekkelijk artikel, hieronder opzettelijk verrichte handelingen te verstaan; en derhalve niet heeft beraadslaagd op den grondslag van de telastelegging;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat aan den gerequireerde bij inleiden de dagvaarding is telaste gelegd: „dat hij in of omstreeks de maand Augustus 1943 te Rotterdam, althans in Nederland, terwijl, gelijk verdachte wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, Nederlander zijnde, vrijwillig dienst heeft genomen als wachtsman bij de Deutsche Weermacht, althans vrijwillig in krijgsmacht van Staatsdienst of publieken dienst bij Duitschland is getreden”;

O. dat het Hof in de bestreden sententie, na te hebben overwogen, dat gerequireerde's daad een vrijwillige was in den zin, die aan het woord „vrijwillig” in art. 101 Sr. blijkt de geschiedenis van dat artikel moet worden toegekend en welke zin volgens het Hof eveneens aan dat woord in de telastelegging moet worden gehecht, daaraan toevoegt:

„dat het Hof evenwel aanneemt, dat onder het in de telastelegging gebruikte „dienstnemen” en onder het in de telastelegging en in art. 101 Sr. gebezigde „in krijgsmacht treden” moeten worden verstaan opzettelijk verrichte handelingen;

dat verd. dergelijke opzettelijk verrichte handelingen niet kunnen worden verweten daar hij automatisch, ja misschien zelfs wel tegen zijn wil, van den particulieren wachtdienst der firma Kötter is overgegaan naar den wachtdienst van de Deutsche Weermacht; dat verdachte dan ook moet worden vrijgesproken van het hem te laste gelegde”;

O. dat het middel tevergeefs tegen deze overwegingen opkomt;

O. toch, dat niet alleen de taalkundige betekenis der woorden „dienstnemen” en in krijgsmacht „treden” een opzettelijk verrichte daad veronderstelt, doch ook, al ware dit anders, in het Nederlandsche recht opzet vereischt is voor de bestaanbaarheid van een misdrijf, tenzij de wet uitdrukkelijk de aanwezigheid van schuld voldoende verklaart, hetgeen in artikel 101 Sr. niet is geschied;

O. dat dus het Hof, door onder het telaste gelegde „dienstnemen” en „in krijgsmacht treden” slechts te verstaan opzettelijk verrichte handelingen, die woorden op hun juiste waarde heeft geschat en het, den gerequireerde vrijsprekende op grond, dat van geen opzet was gebleken, een zuivere vrijspraak heeft gegeven, waartegen geen beroep in cassatie mogelijk is;

Verklaart den Proc.-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage niet ontvankelijk in zijn beroep.

Uo. 575.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 September 1946. (Mrs. Tabingh Suermondt, de Flienes en Scholtens).

Verzoeker heeft de met gerequestreerde overeengekomen „stukkenhuur” laten oploopen vanaf 1943, niettegenstaande hem gedane zeer redelijke voorstellen van zijde van gereq. tot wijziging van zijn obligo.

Door deze weigering, en niet door de buitengewone omstandigheden der vijandelijke bezetting, is de schuld wegens stukkenhuur opgelopen, zoodat er geen reden is ten aanzien van verzoeker eenige tegemoetkoming te betrachten.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van F. J. Th. Frens, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. A. B. Gomperts, daartoe strekkende, dat de ten requeste omschreven rechtsbetrekking tusschen verzoeker en de firma Dunlop & Co. te Amsterdam en in verband daarmee de overeenkomst, waardoor zij is ontstaan, beide voorzoover betreft verzoeker's verplichting tot wekelijksche betaling van f 30 van 24 October 1942 af tot de teruggaaf der drie aandeelen Koninklijke Petroleum, nietig te verklaren, althans te wijzigen, zoodat de verplichting niet langer dan voor een periode van vier weken zal hebben gegolden of zoo als de Raad billijk zal achten met veroordeeling van gerequesteerde in de kosten van het geding;

Gezien het verweerschrift ingediend namens gerequesteerde de firma Dunlop & Co. te Amsterdam, gemachtigde Mr. Richard Janssen, enz.;

O, dat is komen vast te staan, dat partijen op of omstreeks 24 October 1942 een overeenkomst hebben gesloten krachtens welke Dunlop aan Frens drie aandeelen Koninklijke Petroleum in bruikleen heeft gegeven, waartegenover Frens als zekerheid de som van f 12,000 in handen van Dunlop heeft gestort en zich heeft verbonden haar een vergoeding te betalen van f 30 per week (zgn. stukkenhuur);

dat op 13 November 1942 de bepaling afkwam, dat aandeelen als de voormelde niet boven de stopkoers van $360\frac{3}{8}\%$ verhandeld mochten worden en dat daarna tot Mei 1946 geen beurshandel in deze aandeelen meer geweest is;

dat voormelde overeenkomst tusschen partijen op 13 November 1942 nog van kracht was;

O, dat Dunlop allereerst ter bestrijding van het verzoek aanvoert, dat Frens in de periode van 24 October tot 13 November 1942 in staat is geweest zich in de normale beurshandel aandeelen Koninklijke Olie te verschaffen en daarmee zijn uit verbruikleen voortspuitende schuld aan Dunlop te voldoen, in welk geval ook de stukkenhuur op 13 November 1942 niet meer verschuldigd zou zijn geweest;

O, dat dit argument slechts ter zake dienend zou zijn, indien Frens had kunnen weten, dat op 13 November 1942 de handel in die aandeelen door het vaststellen van stopkoersen lamgelegd zou worden, welke wetenschap echter bij Frens niet verondersteld kan worden;

O, dat voorts is komen vast te staan, dat Dunlop in Mei 1943 aan Frens heeft medegedeeld, dat, zoo Frens f 3707.34 als zekerheid stortte aan Dunlop, Dunlop hem geen stukkenhuur meer in rekening zou brengen en hem bovendien rente zou vergoeden over de gestorte f 12,000 vanaf den datum van storting, terwijl Dunlop ook f 90 aan Frens zou restitueeren (n.l. 9 weken huur van een aandeel Kon. Olie, dat Dunlop voor Frens verkocht had) en de stukkenhuur overigens slechts zou berekenen tot één maand vóór den datum, waarop bedoeld bedrag van f 3707.34 door Frens gestort zou worden;

O, dat duidelijk is en ook toentertijd reeds duidelijk was, dat aanneming van dit voorstel het verloop van de rekening van Frens alleen maar te zijnen gunste kon beïnvloeden, omdat, hoe het koersverloop der aandeelen ook zou zijn, de uit stukkenhuur voortspuitende schuld in ieder geval niet verder zou ophopen en daartegenover weliswaar storting van een bedrag werd verlangd, doch slechts als zekerheid, zoodat het gestorte bedrag bij een voor Frens gunstig koersverloop (koersdaling) tenslotte wederom te zijner beschikking zou komen;

dat het door Frens aangevoerde bezwaar, dat Dunlop reeds ruim voldoende gedekt was, terzijde moet worden gesteld, daar aangetoond is, dat de wijze, waarop Dunlop het bedrag der te storten zekerheid en het tijdstip, waarop de stukkenhuur niet meer verschuldigd zou zijn, had berekend, was overeenkomstig de voorschriften, die gegeven waren door den Voorzitter van de Vereeniging voor den Effectenhandel met betrekking tot soortgelijke gevallen, indien deze zich tusschen leden van die Vereeniging voordeden; dat Frens dan ook zeer tegemoetkomend werd behandeld, dat hij, die geen lid der Vereeniging was, in het voordeel van Dunlop op één lijn werd gesteld met een lid;

dat bovendien van algemeene bekendheid is, dat toentertijd voor de toekomst een sterke stijging van de koersen van aandeelen als Kon. Olie boven de stopkoers algemeen verwacht werd en in de zwarte handel zich zelfs reeds voordeed, zoodat beide partijen de mogelijkheid groot mochten achten, dat later dergelijke aandeelen niet dan tegen veel hogere koersen verkrijgbaar zouden zijn;

dat, zelfs indien geen sterke koersstijging te verwachten zou zijn geweest, dit in redelijkheid voor Frens geen reden tot weigering van het aanbod had mogen opleveren, gezien de zeer groote verbetering, die aanneming van het voorstel voor het verdere verloop van zijn rekening voor hem met zekerheid medebracht;

O, dat de weigering van Frens dan ook niet anders kan worden verklaard dan uit zijn wensch om zich zooveel mogelijk te onttrekken aan een daadwerkelijke aanzuivering van het debetsaldo, dat bij de verwachte sterke koersstijging te zijnen nadeele zou ontstaan; zulks terwijl duidelijk was, dat dit geschiedde tot den prijs van een steeds stijgende schuld uit stukkenhuur, die dat debet-

saldo alleen maar kon vergrooten;

O. dat Frens in deze houding is blijven volharden; dat hij zelfs niet ingegaan is op een in Juli 1945 door Dunlop gedaan voorstel van gelijksortige strekking als het reeds genoemde; dat dit nieuwe voorstel wel minder tegemoetkomend was dan het eerste, omdat daarin geen rentevergoeding over de gestorte f 12,000 werd aangeboden en omdat van Frens toen ook betaling geëischt werd van een advocatenrekening van eenige honderden guldens; dat een en ander niet onredelijk was van de zijde van Dunlop, daar rentevergoeding over voormeld bedrag niet overeengekomen was, en zij, wat de advocatenrekening betreft, aannemelijk heeft gemaakt, dat die kosten waren veroorzaakt door de halsstarrige houding van Frens bij de vroegere onderhandelingen; dat deze bezwaren dan ook niet als redelijk kunnen worden beschouwd tegenover de groote voordeelen, die voor Frens ook uit het voorstel van Juli 1945 voortvloeiden, bevattende dit o.a. een kwijtschelding van stukkenhuur sedert 20 Maart 1943 tot een bedrag van f 3660;

O. dat de weigering van Frens om het voorstel van Juli 1945 aan te nemen dan ook niet anders verklaard kan worden dan zijn weigering ten aanzien van het voorstel van Mei 1943; dat, nu hij willens en wetens de stukkenhuur aldus heeft laten ooplopen, niet gezegd kan worden dat deze gang van zaken zijn oorzaak vindt in de met de vijandelijke bezetting samenhangende buitengewone omstandigheden; dat hij integendeel uitsluitend een gevolg is van de door Frens aangenomen houding; dat er dan ook geen enkele aanleiding is te zijnen aanzien eenige tegemoetkoming te betrachten;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoeker in de kosten van het geding, aan de zijde van gerequesteerde tot aan de uitspraak van deze beslissing begroot op f 100.

No. 576.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 September 1946. (Mrs. Bruyn, Dijksterhuis en Baron van Haersolte).

Voor rechtsherstel ten behoeve van familieleden van den afwezige, eertijds huurder van een winkelband, is geen wettelijke grondslag aanwezig.

Het recht op rechtsherstel als vermogensbestanddeel kan overgaan op de erfgenamen.

In casu kan van gereq. in redelijkheid niet gevergd worden, dat zij het perceel aan reg. verhuurt en zou het gevolg daarvan, dat de tegenwoordige huurder het pand zou moeten ontruimen, evenmin aanvaardbaar zijn.

Verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E100)
art. 23 e.v.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien een verzoekschrift no. 342/46, ingekomen ter Griffie op 1 Juli 1946 van Hartog Deen, als bewindvoerder over A. Velleman, gewoond hebbende te Amsterdam, gemachtigde Mr. H. W. B. M. Brans, strekkende tot het verkrijgen van rechtsherstel van Velleman in het recht van huurder van het pand Utrechtschestraat 86 te Amsterdam;

Gezien het schriftelijk antwoord van gerequesteerden a. de te Amsterdam gevestigde N.V. Exploitatie Maatschappij Floréal en b. H. F. M. Deurvorst te Amsterdam en E. Stibbe te Vught, bestuurders met bevoegdheid van beheerders van genoemde N.V., gemachtigde Mr. W. C. van Heuven, strekkende tot afwijzing van het verzoek;

Gezien een door Hendrik Gremmen, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. W. C. van Heuven, gedaan verzoek tot tusschenkomst;

Gelet op hetgeen bij de mondelinge behandeling op 2 September 1946 door en namens partijen is aangevoerd en door de getuigen is verklaard, zoodmede op de door partijen overgelegde stukken;

O. dat nu gerequesteerden zich ten aanzien van het door Gremmen gedaan verzoek tot tusschenkomst aan 's Raads oordeel hebben gerefereerd en requestrant ter zitting heeft verklaard daartegen geen bezwaar te hebben Gremmen als tusschenkomende partij kan worden toegelaten;

O. dat is komen vast te staan, dat Velleman vanaf December 1938 het pand Utrechtschestraat 86 in huur had, dat daarin een detailzaak in textielgoederen was gevestigd, waarin hij niet persoonlijk werkzaam was, doch wel eenige familieleden, dat de uitoefening van dat bedrijf tengevolge van maatregelen van den bezetter in 1942 is gestaakt; dat het pand, na in September 1942 te zijn leeggekomen, achtereenvolgens is verhuurd in April 1943 aan zekeren Oomstee en op 1 Mei 1946 aan Gremmen;

O. dat requestrant na bij request te hebben gesteld, dat Velleman waarschijnlijk niet meer in leven is, ter zitting heeft medegedeeld, dat Velleman dood is;

dat derhalve rechtsherstel ten aanzien van Velleman persoonlijk, gelijk verzocht, niet mogelijk is;

dat echter uit hetgeen requestrant ter zitting heeft aangevoerd blijkt, dat het niet zijn bedoeling is, dat Velleman persoonlijk de huurrechten zal uitoefenen, doch dat dit zal geschieden door eenige familieleden, die van plan zijn weder een textielwinkel in het pand te openen;

dat voor een in dezen zin opgevat rechtsherstel echter geen wettelijke grondslag aanwezig is, zoodat requestrant's verzoek hem niet zal kunnen volgen;

O. dat echter een andere opvatting van het request mogelijk is, n.l. dat de bewindvoerder wenschte geldend te maken een tot het vermogen van Velleman behoorend en dus aan zijn erfgenamen overgegaan recht tot rechtsherstel in de door Velleman vroeger uitge-

oefende huurrechten;

O. dat bij deze opvatting van het request, het verzoek evenzeer moet worden afgewezen;

dat immers aan een rechtsherstel in de huur allereerst in de weg staat het door requestrant onvoldoende weersproken feit, dat Velleman het perceel in verregaand verwaarloosden toestand heeft achtergelaten, zoodat van gerequesteerde redelijkerwijs niet kan worden gevergd, dat zij het perceel thans aan requestrant verhuren;

dat voorts — afgezien van de juistheid van het voorgaand verweer — het verlenen van rechtsherstel in ieder geval hierop afstuit, dat het gevolg daarvan, n.l. dat Gremmen het pand ter beschikking van requestrant zou moeten stellen, niet aanvaardbaar is;

dat immers een daartoe strekkend bevel onredelijk zou zijn, vermits Gremmen door overlegging van foto-copieën van een vergunning van het Nederlandsch Beheersinstituut van 17 April 1946 om het pand aan hem te verhuren en van een hem namens het Gemeentebestuur van Amsterdam verleende verhuisvergunning van 27 April 1946 zijn goede trouw voldoende heeft aannemelijk gemaakt, daar hij immers mocht afgaan op deze hem door officieele instanties geruimen tijd na de bevrijding verstrekte vergunning;

Rechtdoende:

Laat Hendrik Gremmen, wonende te Amsterdam toe als tusschenkomende partij in dit geding:

Wijst het door requestrant gedaan verzoek af;

Veroordeelt requestrant in de kosten van dit geding, tot aan deze uitspraak begroot aan zijde van gerequesteerde en van intervenient ieder op f 50.

No. 577.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 26 Sept. 1946. (Prof. Mr. Kolléwijn).

Onbevoegd verklaard kennls te nemen van een verzoek om een vergunning tot de uitoefening van autobusdiensten, welke niet was verlengd en aan gerequesteerde was overgedragen, wederom ten name van verzoekers te stellen.

Het verzoek om de tusschen partijen over de exploitatie van autobusdiensten gesloten overeenkomsten te wijzigen ontzegt, omdat van eenige machtsoverschrijding niets is gebleken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 1 lid 2 en 23 en vlg.).

L. Plug c.s., requestranten, gemachtigde Mr. T. R. H. Vreede,

tegen:

de N.V. „Duinlander N.V.” c.s., gerequesteerden, gemachtigde Mr. D. L. E. M. Reuser.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het ongedateerde verzoekschrift van 1. Leuntje Plug, weduwe van Willem van der Plas, 2. Jannetje Guyt, weduwe van A. van Schie, 3. Jacob Remmelzwaal, allen wonende te Katwijk aan Zee en het antidotaal request van 5 Juli 1946 van 1. de N.V. „Duinland”, 2. de N.V. Algemeene Transport Onderneming, 3. de N.V. Nederlandsche Spoorwegen;

Gehoord partijen ter terechtzitting van 26 Augustus 1946 bij monde van hun procureurs Mr. T. R. H. Vreede en Mr. D. L. E. M. Reuser;

O. dat requestranten in hoofdzaak hebben gesteld dat aan hen bij beschikking van 23 September 1938 door de Commissie vergunningen personenvervoer vergunningen was verleend voor de uitoefening van zekere autobusdiensten, terwijl hun door dezelfde Commissie nog twee andere vergunningen zijn verleend bij beschikking ddis. 6 Januari en 24 Februari 1941; dat eerstgenoemde vergunning gold tot 31 December 1940 en ingevolge het z.g. IVe Uitvoeringsbesluit dd. 1 Juli 1940 No. 38 betreffende het vervoer van personen en goederen, niet is verlengd; dat aan meergenoemde commissie, die de verlenging weigerde door gemeld Uitvoeringsbesluit meer macht was verleend dan zij voor de bezetting bezat, en dat onder dwang of onbehoorlijken invloed van deze Commissie, immers door haar weigering, de requestranten er toe zijn gebracht met de N.V. „Duinlander” te Noordwijk aan Zee eerst op 10 September 1941, daarna, met intrekking van deze overeenkomst, op 2 Mei 1942 een overeenkomst te sluiten, waarbij zij tegen betaling van f 40,000 onder meer op zich nemen zich van personen- en goederenvervoer, zooals daarbij nader omschreven, te zullen onthouden, terwijl een arbitrage-beding in deze overeenkomst werd opgenomen; op welke gronden zij verzoeken het daarheen te willen leiden, dat de bovengenoemde vergunningen wederom worden gesteld ten name van requestranten, althans de uit voormelde contracten van 10 December 1941 en 2 Mei 1942 voortvloeiende rechtsbetrekkingen tusschen partijen te wijzigen met dienovereenkomstige wijziging der voormelde contracten, des dat de concurrentie- en boetebedingen daaruit vervallen en dat gerequesteerden verplicht zullen zijn al het hunne te doen, opdat aan requestranten wederom vergunning wordt verleend tot de uitoefening van autobusdiensten en de uitoefening van groepsvervoer, toerwagenritten en ongeregeld vervoer op den ouden voet; met zoodanige verdere uitspraken als deze Raad naar goede Justitie zal vermeenen te behooren;

O. dat gerequesteerden in de eerste plaats hebben opgeworpen, dat de Raad niet bevoegd zou zijn van deze zaak kennis te nemen, omdat zij krachtens de tusschen partijen gesloten overeenkomst uitsluitend aan het oordeel van scheidslieden onderworpen zou zijn;

O. echter, dat, daargelaten nog de vraag

of de bevoegdheid van dezen Raad door een arbitragebeding kan worden aangetast, deze in elk geval beoordeeld moet worden naar de vordering zooals die werd ingesteld, zoodat waar requestranten poneerden, dat de overeenkomst waarbij arbiters werden aangewezen, nietig zou zijn, zij terecht hun eisch bij dezen Raad hebben voorgebracht en de Raad bevoegd is over de geldigheid der litigieuze overeenkomst te beslissen;

O. dat de gerequestreerden voorts hebben betoogd, dat in casu van rechtsbetrekkingen in den zin van art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer geen sprake zou zijn, doch wel van publiekrechtelijke vergunningen, en dat ook op dezen grond dit college onbevoegd zou wezen;

O. dat dit betoog juist is voor zoover door requestranten verzocht wordt het daarheen te willen leiden, dat de bovengenoemde vergunningen weder ten hunnen name worden gesteld, daar het verleenen of verlengen van vergunningen, die eenmaal afgeloopen zijn, evenmin als het geven van aanwijzingen tot het verleenen van dergelijke vergunningen tot de bevoegdheid van dezen Raad behoort, doch het opgeworpen middel niet het verzoek van requestranten raakt om de tusschen hen en gerequestreerden door de overeenkomsten van 10 December 1941 en 2 Mei 1942 geschapen privaatrechtelijke rechtsbetrekkingen te wijzigen;

O. nu ten aanzien van dit verzoek van requestranten dat zij stellen, dat de genoemde overeenkomsten waarvan zij nietigverklaring verzoeken, onder onbehoorlijke persie van de zijde van de Commissie vergunningen personenvervoer, die met meerdere macht vanwege den vijand was bekleed, zouden zijn tot stand gekomen;

O. dat deze meerdere macht van de Commissie, gelijk ter terechtzitting nader is toegelicht, hierin zou hebben bestaan dat zij vóór 10 Mei 1940 volgens art. 12 lid 7 Wet Autovervoer Personen, een vergunning niet mocht weigeren dan „in het belang van een duurzame en redelijke voorziening in de vervoersbehoeften”, terwijl zij volgens het z.g. IVe Uitvoeringsbesluit van 1 Juli 1940 met de macht bekleed zou zijn om onder meer vergunningen te weigeren zonder opgave van redenen, waarvan de Commissie zou hebben misbruik gemaakt om haar concentratieneigingen bot te vieren;

O. dat het mitsdien naar de voorstelling van requestranten alleen door meergenoemd IVe Uitvoeringsbesluit aan de Commissie mogelijk zou zijn geweest om de verlenging van de vergunning van requestranten te weigeren, doch het den Raad voorkomt, dat geenszins is bewezen, dat de Commissie zonder dit Besluit de bevoegdheid tot deze weigering niet zou hebben gehad;

O. dat toch door de opgaven van beide partijen — en gestaafd door het overgelegde verslag van de Commissie Vergunningen Personenvervoer over 1942 — aan den Raad is gebleken, dat reeds voor 10 Mei 1940 bij meergenoemde commissie een duidelijke neiging tot bevordering der concentratie van

het vervoer bestond, welke concentratie, indien zij inderdaad in het belang was van dit vervoer — hetgeen de Raad niet kan en mag beoordeelen, doch geenszins voor onmogelijk houdt — zeker een reden kon zijn tot weigering van de verleening of verlenging van een vergunning, gelijk in art. 12, lid 7 W.A.P. bedoeld;

O. dat nu wel requestranten beweren, dat de Kroon zich zou hebben uitgesproken in dezen zin, dat zij de neigingen tot concentratie zou afkeuren, en dat in elk geval de Kroon zou hebben uitgemaakt, dat het motief der concentratie geen reden was om aan requestranten hun vergunning te ontnemen, doch dat deze beide beweringen in strijd zijn met de bewoordingen van het K. B. van 8 April 1940 No. 15, waarop requestranten zich beroepen;

dat toch in dit besluit door de Kroon de vraag „of het wel op den weg” van de Commissie ligt om dergelijke pogingen tot het vormen van een combinatie voor de bediening van het vervoer te ondernemen” wordt „daargelaten”, dus niet beslissend beantwoord, terwijl voorts in geenendele wordt beslist, dat de thans-requestranten nooit voor een combinatie van vervoerders het veld zouden behoeven te ruimen, doch alleen dat zij het voor de toen in beroep tegen de aan hen verleende vergunning komende ondernemers, niet behoefden te doen, omdat aan deze („de betrokken”) ondernemers door de Commissie geen enkele bindende toezegging was gedaan;

O. dat waar onbewezen is gebleken, dat de vergunning van 1938, zelfs indien het IVe Uitvoeringsbesluit niet was tot stand gekomen, zou zijn verlengd, ook niet is aangetoond, dat de Commissie van eenige haar door dit Uitvoeringsbesluit gegeven meerdere macht (nog daargelaten of deze werkelijk bij dit besluit is vergroot) gebruik heeft gemaakt;

O. dat requestranten hierop voorts zeker geen beroep kunnen doen ten aanzien van de vergunningen in Januari en Februari 1941 respectievelijk tot wederopzegging en tot 31 December 1943 verleend, daar zij deze vergunningen zelf onder de voorwaarden van het meergenoemde Uitvoeringsbesluit (dat bij het besluit bezettingsmaatregelen (E 93) voorloopig werd gehandhaafd) hebben aangevraagd en verkregen;

O. dat dit gedeelte van het verzoek van requestranten mitsdien behoort te worden ontzegt en zij in de kosten veroordeeld;

Rechtdoende:

Verklaart zich onbevoegd over deze zaak te oordeelen in zoverre door requestranten is verzocht het daarheen te leiden, dat de bovengenoemde vergunningen wederom ten hunnen name worden gesteld;

Ontzegt den eisch voor het meer gevorderde;

Veroordeelt requestranten in de kosten van het geding tot op heden begroot op f 100.

No. 578.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 23 Oct. 1946. (Mrs. Prof. Houwing, Zijlstra en Jhr. van Meeuwen).

Nu de verkoop geheel op eigen initiatief van verzoeker is tot stand gekomen, gebiedt de redelijkheid alleen dan nietigverklaring van deze rechtshandeling, wanneer tengevolge van de omstandigheden, waaronder de handeling plaats had, een groote onevenredigheid bestond tusschen den koop prijs en de waarde van het verkochte.

Een dergelijke onevenredigheid niet aanwezig geacht, op grond waarvan de vordering is afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.)

Marcus Cohen te Wassenaar, requestant, Gem. Mr. J. Coert Sr.,

tegen:

H. J. W. M. Goossens te Wassenaar, gerequesteerde, Gem. Mr. W. M. E. van Rossem.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gehoord partijen;

Verwijzende naar de stukken en naar de pleitnota's van partijen;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat verzoeker, die Jood is in den zin der Duitse wetgeving, omstreeks 15 November 1940 aan gerequesteerde heeft verkocht f 362,200 aandelen in de N. V. Maatschappij voor Metaalbewerking Industrie te Hilligersberg onder de navolgende bepalingen:

1. de koop prijs bedraagt f 400,000 contant en \$ 40,000 uit te keeren in Amerika, waarvan \$ 20,000 geblokkeerd en \$ 20,000 in jaarlijksche termijnen van \$ 4000;

2. verzoeker krijgt het recht binnen 5 jaar 40 % van de aandelen terug te koopen tegen denzelfden prijs als koper heeft gegeven, met dien verstande, dat de waarde van het bedrijf der N. V. Industria dan nog dezelfde was als in 1940, en voorts dat, als binnen drie jaar tot terugkoop werd overgegaan, niets zou behoeven te worden bijbetaald; werd na 3 jaar weder ingekocht maar binnen 4 jaar, dan zou 5 % boven den koop prijs betaald worden, en werd na 4 jaar weder ingekocht, dan zou 10 % boven den koop prijs extra betaald worden;

dat deze naamloze vennootschap later is omgezet in een commanditaire vennootschap;

O. dat verzoeker, stellende dat alleen de bijzondere omstandigheden waarin hij in November 1940 als Jood verkeerde, hem tot dezen verkoop hebben genoopt, thans vordert:

1. nietig te verklaren de overeenkomst in November 1940 gesloten, bovengenoemd;
2. nietig te verklaren het besluit der algemeene vergadering van aandeelhouders der N. V. Maatschappij voor Metaalbewer-

king „Industria”, gevestigd te Hilligersberg dd. 24 Juli 1942 tot het gaan in liquidatie en de daarop gevolgde liquidatie en opheffing, zulks zonder terugwerkende kracht;

3. te beslissen, dat alle activa der Commanditaire Vennootschap onder de firma Maatschappij voor Metaalbewerking „Industria” C. V. zijn activa der N. V. „Industria” sub 2 genoemd, met last op den hypotheekbewaarder te Rotterdam de onroerende goederen der C. V. „Industria”, weer over te schrijven op de N. V. „Industria”, terwijl daartegenover de passiva der C. V. „Industria” passiva worden der N. V. „Industria”;

4. te verstaan, dat verzoeker is aandeelhouder in de N. V. „Industria” voor 362 aandelen en gerequesteerde voor 2 aandelen, voorts te bepalen, dat verzoeker aan gerequesteerde terugbetaalt f 400,000 zulende dit bedrag in de eerste plaats worden verrekend met de in gevolge het hierna onder 5 en 6 bepaalde door gerequesteerde aan verzoeker te verrichten betaling;

5. gerequesteerde te veroordeelen aan verzoeker alle schade te vergoeden, indien mocht blijken, dat het actiefsaldo der N. V. „Industria” ten tijde van de uitspraak minder blijkt, dan het actiefsaldo ten tijde dat de 362 aandelen door verzoeker aan gerequesteerde werden geleverd;

6. gerequesteerde te veroordeelen aan verzoeker af te dragen al hetgeen door de N. V. „Industria” en C. V. „Industria” respectievelijk is uitgekeerd of verschuldigd is geworden aan winst, tantièmes en al wat daarmee gelijk is te stellen, nadat de aandelen aan hem in November 1940 zijn overgedragen, zulks onder aftrek van 4 % rente 's jaars over f 400,000;

7. gerequesteerde te veroordeelen in de kosten van het geding;

O. dat de Raad oordeelt dat, ook al zouden de onderhandelingen tusschen partijen reeds zijn aangevangen voor de verordening van 25 October 1940 volgens welke alle Joodsche ondernemingen uiterlijk 30 November 1940 moesten worden aangegeven, verzoeker tot dezen verkoop is gebracht door de overweging, dat maatregelen tegen Joodsch bezit waren te verwachten;

O. toch, dat het niet aannemelijk is dat een vermogend man als verzoeker een prachtig rendeerende zaak die door hemzelf was opgebouwd en die zeer kundig werd geleid, zonder zeer dringende redenen verkoopt;

O. dat echter, waar deze verkoop geheel op eigen initiatief van verzoeker tot stand kwam, de redelijkheid alleen dan nietigverklaring van deze rechtshandeling gebiedt, wanneer komt vast te staan, dat er tengevolge der omstandigheden, waaronder de handeling plaats vond, een groote onevenredigheid bestond tusschen den koop prijs en de waarde van het verkochte;

O. daaromtrent, dat partijen het erover eens zijn dat bij de onderhandelingen tusschen partijen als grondslag heeft gediend een rapport dat de accountant de Vries op

9 November 1940 aan gerequesteerde heeft uitgebracht;

dat blijkens dit rapport de resultaten waren:

Boekjaar.	Kapitaal (31/12)	Winst.
1927	f 67,000.—	f 67,708.96
1928	„ 67,000.—	„ 90,416.03
1929	„ 67,000.—	„ 79,674.65
1930	„ 67,000.—	„ 93,509.13
1931	„ 67,000.—	„ 33,244.12
1932	„ 67,000.—	„ 14,110.59
1933	„ 67,000.—	„ 19,183.75
1934	„ 67,000.—	„ 45,464.27
1935	„ 67,000.—	„ 30,000.66
1936	„ 67,000.—	„ 101,533.39
1937	„ 100,000.—	„ 159,079.68
1938	„ 150,000.—	„ 164,198.73
1939	„ 175,000.—	„ 203,346.30

dat de accountant na uitvoerige becijferingen de intrinsieke waarde van de zaak berekende op f 364,000 en in verband daarmee het gemiddelde van de rentabiliteitswaarde en de intrinsieke waarde stelde op: bij gemiddelde winsten van:

	f 200,000	f 150,000	f 100,000	f 50,000
Rentabiliteitswaarde	510 %	382 %	255 %	118 %
Intrinsieke waarde	118 %	112 %	118 %	118 %
Gemidd. van rentabiliteitsw. en intr. waarde	623 % : 2	500 % : 2	373 % : 2	236 % : 2
	314 %	250 %	186 %	118 %

dat de accountant, gezien dit groot verschil tusschen de rentabiliteitswaarde en de intrinsieke waarde, meende dat na een behoorlijke remuneratie voor het door den koper in de aandelen te investeren kapitaal een zoodanige reserveering mogelijk zou moeten blijven dat het verschil tusschen intrinsieke waarde en aankoopkoers in een beperkt aantal jaren kan worden aangevuld, en op grond van deze overweging een koers

van 212 % (aanvankelijk blijkbaar genoemd) voor aandelen in een bedrijf, welke grondslag hij zeer gezond achtte en welke buitengewoon gunstige resultaten volgens hem niet aan toevallige gunstige omstandigheden te danken waren, te hoog oordeelde in verband met de abnormale en onoverzichtelijke omstandigheden van het oogeblik, waaronder vooral zwaar telde de te verwachten verhooging van de winstbelasting;

O., dat partijen het er over eens zijn, dat zij kort daarop den indruk kregen, dat de beide directeuren der zaak zouden aftreden, daar zij voor gerequesteerde niet wenschten te werken, waarop gerequesteerde zich wilde terugtrekken, verzoeker vervolgens f 100.000 op den door hem gevraagden prijs heeft laten vallen en tusschen partijen overeenstemming werd bereikt op de voorwaarden, die hierboven zijn vermeld;

O., dat de Raad op grond van een en ander van oordeel is, dat de koopprijs wel laag was maar dat er toch niet een dergelijke onevenredigheid bestaat tusschen den koopprijs en de waarde der aandelen op het oogeblik waarop de koop tot stand kwam, dat ingrijpen geboden is, zoodat de vordering moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Wijst de vordering af;

Verwijst verzoeker in de proceskosten tot op deze uitspraak aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 150.

No. 579.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 September 1946. (Mrs. Tabingh Suermondt., de Flienes en Baron v. d. Feltz).

Gerequesteerde, die in Mei 1944 zonder inlichtingen in te winnen een winkel-inventaris overnam tegelijk met het aangaan van een huurovereenkomst van een leegstaand winkelhuis, kan niet geacht worden te goeder trouw te zijn geweest.

De Raad beoordeelt bij de redelijkheid van het gevraagde ingrijpen de omstandigheid, dat de vroegere eigenaars vermoedelijk niet zullen terugkeeren en dat zich onder hun vermoedelijke erfgenamen geen personen bevinden om het bedrijf voort te zetten.

Geen termen om geref. te veroordeelen tot teruggave van inventaris en goodwill, doch de koopovereenkomst in dien zin gewijzigd dat gerequesteerde alsnog f 4500 moet betalen aan verzoeker voor den inventaris en f 5000 voor de goodwill.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 e.v.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gezien het verzoekschrift no. 244/46 van Mr. Willy Leopold Spijjer, wonende te Am-

sterdam, ten deze optredende in zijn hoedanigheid van door het Nederlandsche Beheersinstituut Bureau Amsterdam benoemden beheerder over de zich in Nederland bevindende vermogensbestanddeelen van Leopold Pollack, Robert Pollack, Walter Pollack en mevr. Pollack—Reinhaus, daartoe strekkende, dat het den Raad behage bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut: a. de huurovereenkomst gesloten tusschen gerequesteerde Versluis en gerequesteerde Tjomsma te vernietigen en de huurovereenkomst, welke bestaan heeft tusschen de vennoten van de firma „Delicia L. Pollack & Zonen” en gerequesteerde Sjouwerman te herstellen met ingang van den ten rechte genoemden dag, althans te bepalen dat de thans bestaande huurovereenkomst in dier voege gewijzigd wordt, dat daarin met ingang van gemelden dag als huurder wordt vermeld in plaats van gerequesteerde Tjomsma de verzoeker, en gerequesteerde Tjomsma derhalve te gelasten om binnen acht dagen na het te wijzen vonnis met al het zijne het winkelpand en de beletage gelegen aan de Beethovenstraat 55 te Amsterdam te ontruimen met afgifte van de sleutels van genoemd pand aan verzoeker;

b. nietig te verklaren de rechtshandelingen en rechtsbetrekkingen, welke met betrekking tot de winkelinventaris, genoemd in het request, hebben plaatsgevonden c.q. zijn ontstaan tusschen gerequesteerden Versluis en Tjomsma en verzoeker te herstellen in de eigendomsrechten daarop, onder bepaling dat Tjomsma deze goederen eveneens binnen 8 dagen na het te wijzen vonnis ter beschikking moet stellen van verzoeker met bepaling van een dwangsom van f 500, voor elken dag dat gerequesteerde Tjomsma in gebreke mocht blijven hieraan te voldoen;

c. gerequesteerde Tjomsma te gelasten om zich te onthouden van het gebruik van den naam „Delicia” en er zorg voor te dragen dat de desbetreffende inschrijving in het handelsregister wordt doorgeschied, eveneens met bepaling van een dwangsom van f 500 voor elken dag dat Tjomsma in gebreke mocht blijven daaraan te voldoen;

d. verzoeker te machtigen in het Algemeen Handelsblad te Amsterdam een advertentie te doen opnemen van den ten rechte omschreven inhoud, althans een advertentie van soortgelijken inhoud op kosten van Tjomsma;

e. gerequesteerde Tjomsma te veroordeelen om aan verzoeker wegens onrechtmatig gebruik van den naam „Delicia” te betalen een bedrag van f 10,000 of zooveel minder als de Raad in goede justitie zal vermoenen te behooren;

f. gerequesteerde Versluis en Sjouwerman te veroordeelen om voorzoover noodig hun medewerking te verleenen aan de herleving der huurovereenkomst op dezelfde voorwaarden als vroeger;

g. verzoeker te machtigen om desnoods met behulp van den sterken arm het te wijzen vonnis ten uitvoer te doen leggen;

h. gerequesteerden te veroordeelen in de kosten van het geding;

Gezien de verweerschriften ingediend door h. gerequesteerden te veroordeelen in de gereq. Teije Tjomsma (gem. Mr. J. H. de Pont) en door gereq. Mautrits Gustaaf Sjouwerman (gem. Mr. A. G. Lubbers Jr.) en de overige overgelegde stukken; enz.;

O. dat in het geding is komen vast te staan, dat Leopold, Robert en Walter Pollack reeds voor 10 Mei 1940 in perceel Beethovenstraat 55 winkelhuis en beletage te Amsterdam als firmanten van de firma „Delicia”, L. Pollack & Zonen” een lunchroom-banketbakkerij dreven; dat de firma Jacques Sjouwerman & Zoon verhuurster was van gemelde perceelsgedeelten, dat voormeld bedrijf op 11 Juni 1943 onder bewind is gesteld op grond van de verordening van den Rijkscommissaris van het bezette Nederlandsche gebied van 12 Maart 1941 betreffende de verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven; dat de zaak op 17 Mei 1944 door de toenmaligen bewindvoerder, de Omnia Treuhandgesellschaft m.b.H., is opgeheven; dat L. H. en W. Pollack in den tijd der vijandelijke bezetting uit Nederland zijn gedeporteerd en tot heden niet zijn teruggekeerd, terwijl ook geen bericht over hen is ontvangen, waaruit kan worden opgemaakt, of zij op het oogenblik al dan niet in leven zijn; dat zij van Deutsche nationaliteit waren; dat op 24 Nov. 1943 in het blad „De Banketbakkerij” de navolgende advertentie voorkwam: „Winkelhuis met mooie woning te huur in hoofdstraat Amsterdam Z. Het grootste deel der inventaris is aanwezig. Inl. Makelaars Ballast en Zoon, Frederiksplein 11 Amsterdam”; dat gerequesteerde Tjomsma zich naar aanleiding van die advertentie in verbinding heeft gesteld met de firma Ballast en Zoon en van die firma op 1 Februari 1944 heeft gehuurd perceel Beethovenstraat 55 winkelhuis en beletage, waarop gemelde advertentie bleek te slaan, en voor f 1500, die hij aan de firma Ballast betaalde. tevens heeft overgenomen een aantal inventarisgoederen, die in het perceel aanwezig waren, zooals vitrines, ijskast enz.; dat Tjomsma wist, dat de firma Ballast daarbij handelde in opdracht van een derde; dat deze derde was de gerequesteerde Versluis; dat Tjomsma daarna in het gehuurde perceelsgedeelte een banketbakkerij is gaan drijven onder den naam „Delicia”, als hoedanig hij het bedrijf op 31 Mei 1944 in het Handelsregister heeft doen inschrijven, terwijl hij ook den naam „Delicia”, die op voor het publiek duidelijk zichtbare wijze aan de voorzijde van den winkel was aangebracht, aldaar heeft laten staan; dat hij in het Algemeen Handelsblad van 22 September 1945 zijn bedrijf als „Banketbakkerij en lunchroom Delicia” heeft geadverteerd; dat hij eerst nadat het inleidend verzoekschrift in deze zaak was ingediend, ertoe overgegaan is den naam „Delicia” van de voorzijde van den winkel te verwijderen;

O. dat door bovenomschreven gang van zaken Tjomsma het gebruik heeft verkregen

van de in den winkel aanwezige inventaris benevens het genot van de goodwill voortvloeiende uit den stand van het bedrijf en uit den naam Delicia;

zonder eenige betaling aan de oorspronkelijke firmanten of hun rechtverkrijgenden;

O. dat Tjomsma, die nagelaten heeft inlichtingen in te winnen naar de herkomst van het door hem gekochte, niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij bij het verkrijgen van de inventaris te goeder trouw was, daar hij op grond van de omstandigheden waaronder en het tijdstip waarop hem die inventaris werd aangeboden heeft moeten bedenken, dat groote waarschijnlijkheid bestond, dat de winkel was komen leeg te staan en de inventaris verkrijgbaar was geworden tengevolge van door of vanwege den vijand tegen den wil der rechthebbende genomen maatregelen; dat ten aanzien van gerequesteerde Versluis niet is gebleken, dat deze eenig recht op die inventaris kon doen gelden;

O. dat de Raad bij de beoordeeling van de redelijkheid van het gevraagde ingrijpen echter tevens rekening houdt met de omstandigheid, dat Leopold, Robert en Walter Pollack na hun deportatie tot heden niet zijn teruggekeerd, (zoodat het waarschijnlijk moet worden geacht, dat zij niet meer in leven zijn) dat zij van Duitse nationaliteit zijn en dat onder hun vermoedelijke erfgenamen zich geen personen bevinden die in staat zijn het bedrijf zelfstandig voort te zetten;

O. dat op grond daarvan de Raad geen voldoende termen aanwezig acht om Tjomsma te veroordeelen tot teruggave van inventaris en goodwill aan verzoeker, doch redelijk acht, dat een en ander aan Tjomsma verblijft tegen betaling aan verzoeker, en wel door middel van een wijziging van de overeenkomst, waarbij Tjomsma de inventaris heeft gekocht; in na te melden zin en door een wijziging van de rechtsbetrekkingen, die thans tusschen Tjomsma en de oorspronkelijke firmanten van de zaak ten aanzien van de goodwill bestaan in dien zin, dat Tjomsma tegen betaling eigenaar wordt van die goodwill en gerechtigd tot het voeren van den naam Delicia;

O. dat de Raad de waarde van die goodwill stelt op f 5000 gelet op de mededeelingen omtrent de uitkomsten van het bedrijf gedaan door verzoeker, die noch door gerequesteerde Tjomsma noch door een der andere gerequesteerden zijn betwist;

Rechtdoende:

Wijzigd de omstreeks Februari 1944 door gerequesteerde Tjomsma ten aanzien van de winkelinventaris aanwezig in perceel Beethovenstraat 55 te Amsterdam gesloten koopovereenkomst in dien zin, dat Tjomsma de toen bepaalde koopprijs van f 4500 schuldig wordt aan verzoeker;

Veroordeelt gerequesteerde Tjomsma om aan verzoeker dien koopprijs van f 4500 tegen kwijting te betalen;

Verstaat, dat Tjomsma tegen betaling van dien prijs eigenaar dier inventarisgoederen wordt;

Veroordeelt gerequesteerde Versluis om

aan Tjomsma tegen kwijting terug te betalen den koopprijs van f 4500 indertijd door Tjomsma voor die goederen betaald;

Bepaalt dat Leopold Pollack, Robert Pollack en Walter Pollack geen rechten zullen kunnen doen gelden tegen gerequesteerde Versluis met betrekking tot den verkoop der inventarisgoederen aan Tjomsma;

Veroordeelt gerequesteerde Tjomsma om aan verzoeker tegen kwijting te betalen een bedrag van f 5000 als koopprijs van de goodwill voortvloeiend uit den stand van het in perceel Beethovenstraat 55 te Amsterdam uitgeoefend bedrijf en uit het gebruik van den naam Delicia;

Bepaalt, dat gerequesteerde Tjomsma tegen betaling van dat bedrag van f 5000 rechtgebende wordt op die goodwill en op den naam Delicia;

Wijst af het meer of anders gevorderde;

Veroordeelt gerequesteerden Tjomsma en Versluis in de kosten van het geding, hoofdelijk des dat de een betalend tegenover verzoeker en gerequesteerde Sjouwerman zal zijn bevrijd;

Begroot de kosten van het geding aan de zijde van verzoeker tot heden op f 100 en aan de zijde van gerequesteerde tot heden op f 50.

No. 580.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 Sept. 1946.
(Mrs. Sluis, Raedt, Mijnsen).

Verzoeker wiens pachtovereenkomst, loopende van 1939 tot 1943, is verbroken, doordat hij het land in Mei 1940 op last van de Duitse bezetters moest verlaten, hersteld in de pacht en deze opnieuw vastgesteld in dier voege, dat zij geacht wordt te duren tot Kerstmis 1948 wat betreft het land en tot 1 Mei 1949 wat betreft de gebouwen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23, en vlg.)

No. 581.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 16 Sept. 1946.
(Mrs. Verdam, Tabingh Suermondt, de Flines).

De Raad verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van een verzoek, om hersteld te worden in de functie van secretaris eener Lawn-Tennis Club, waarvan verzoeker is ontheven ingevolge beschikking van den Commissaris voor niet-commercieele vereenighngen.

Deze rechtsbetrekking is niet van vermogensrechtelijke aard.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 1 sub 2.)

4 December 1946 (afn. 22)

No. 384—394

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 582—592

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en Mr. J. J. H. VAN DER BRUG

Hoofd van het Centraal-Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N. V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

RECTIFICATIE

De Griffier van de Afd. Rechtspraak van de Raad voor het Rechts-herstel maakt bekend, dat onder No. 565 is gepubliceerd een vonnis, dat in werkelijkheid niet geweest is en ook niet werd uitgesproken.

Het in deze zaak gewezen vonnis is te vinden onder No. 475.

No. 582.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 15 April 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Vee-gens, Schout bij Nacht Heeris).

Ten onrechte heeft het Hof gerequireerde, die is toetreden tot de Waffen S.S. en Ingevolge dit toetreden verschillende handelingen heeft verricht waardoor den vijand hulp werd verleend, zoowel voor art. 101 als voor art. 102 Sr. veroordeeld.

Om bijzondere redenen wijziging van de opgelegde onvoorwaardelijke gevangenisstraf van een jaar in een voorwaardelijke, met verbod om naar Nederland terug te keeren na terugleiding naar Duitschland.

(Sr. artt. 101, 102, 57.)

Op het beroep van den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof, Derde Kamer te Amsterdam, van den 12den Februari 1946, waarbij Bernard Josef Beukert, van beroep kappersbediende, geboren te Bottrop, 10 November 1901, en wonende te Haarlem, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, werd schuldig verklaard aan: „1. Gedurende den tijd van den huidige oorlog als Nederlander, vrijwillig in krijgsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is”; 2. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk den vijand hulp verleenen” en met toepassing van de artt. 57, 101, 102 Sr., 1, 2, 7, 11 en 22 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, met bepaling dat de schuldige deze straf in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan;

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris; enz.

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t. van de artt. 9, 28, 101 en 102 Sr., 1, 2, 7, 8, 9, 11, 22 en 24 B.B.S. doordien het Bijzonder Gerechtshof den verdachte heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van een jaar met bepaling, dat de schuldige deze straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan, in stede van hem te veroordeelen tot een langdurige gevangenisstraf zooals door requirant was gevorderd, en doordien het Bijzonder Gerechtshof heeft verzuimd den schuldige te ontzetten uit het recht om te kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en van het recht om te dienen bij de gewapende macht, zooals eveneens door requirant was gevorderd;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie

T. 2.

strekken tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, ten laste van gerequireerde is bewezen verklaard: „dat verdachte re. Nederlander zijnde, gedurende den tijd, dat naar hij wist Duitschland den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tegen het Koninkrijk der Nederlanden voerde, te Haarlem in December 1943 vrijwillig in dienst is getreden bij de Deutsche Weermacht”; 2e. „opzettelijk gedurende den tijd van bedoelden oorlog ten voordeele van den vijand heeft dienst gedaan in December 1943 te Haarlem bij de zogenaamde Schutzgruppe, van begin Januari 1944 tot ongeveer eind November 1944 te Amersfoort als bewaker van door den vijand gevangen gehouden Nederlanders en van ongeveer eind November 1944 tot 5 Mei 1945 te Culemborg als tolk van een Duitschen Ortskommandant”;

O. ambtshalve:

dat gerequireerde door het Hof veroordeeld is op grond van de beide misdrijven van art. 101 en 102 Sr., maar zulks op grond van de te zijnen laste bewezen verklaarde feiten, dat hij is toetreden tot de Waffen SS en ingevolge dit toetreden verschillende handelingen heeft verricht waardoor den vijand hulp werd verleend;

dat het den Raad niet juist voorkomt in dit geval zoowel art. 102 als art. 101 toepasselijk te verklaren, daar immers bij een vervulling van den militairen dienst, hetgeen na het in diensttreden normaal is van zelf dergelijke handelingen van „hulp verleenen aan den vijand” zullen voorkomen;

dat op de misdrijven van de artt. 101 en 102 Sr., in verband met art. 11 B.B.S., beide de zwaarste straf, zijnde de doodstraf is gesteld, hetgeen evenzeer waarschijnlijk maakt, dat de wetgever in deze gevallen de vervulling van den militairen dienst niet nog afzonderlijk als misdrijf heeft willen strafbaar stellen;

dat derhalve het Hof ten onrechte het ten laste gelegde heeft gequalificeerd als het misdrijf van art. 102 naast dat van art. 101 en de aanhaling van art. 102 ten onrechte in de sententie voorkomt;

O. ten aanzien van het middel van requirant en ambtshalve:

dat gerequireerde sinds zijn geboorte in zoodanige omstandigheden verkeerde, dat hij in feite als Duitscher dient te worden beschouwd, zij het dan ook dat hij rechtens Nederlander was;

dat in deze omstandigheden zijn treden in Duitschen krijgsdienst een bijzondere betekenis krijgt en in een milder licht komt te staan;

dat hij echter gedurende meer dan 10 jaar tot in de bezetting in Nederland gastvrijheid en levensonderhoud heeft genoten, hetgeen hem ervan had moeten weerhouden om in krijgsdienst te treden bij den vijand van het Nederlandsche volk, hoe ook zijn persoonlijke gezindheid tegenover dien vijand mocht wezen;

dat derhalve de daad van gerequireerde niet van dien aard is, dat zij haar strafwaar-

dig karakter heeft verloren, doch dat wel met een lichte straf kan worden volstaan;

dat de Raad het gewenscht acht, dat gerequireerde, die het Nederlandschap heeft verloren, zoo spoedig mogelijk zal worden uitgeleid naar Duitschland, waar hij zijn gezin heeft achtergelaten en waaraan hij bijklaar zijn hart heeft verpand;

dat de Raad in deze omstandigheden redenen vindt om de gevangenisstraf van één jaar te handhaven, evenwel met de bepaling, dat de tenuitvoerlegging van deze straf zal worden opgeschort onder hierna te noemen voorwaarden;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zoover betreft de aanhaling van art. 57 en art. 102 Sr. en art. 7 B.B.S., de qualificatie van gedurende den tijd van den huidige oorlog den vijand opzettelijk hulp verlenen en de strafoplegging;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet R. O.:

Gezien de artt. 14 Militair Sr., 14a t/m 14d Sr.;

Veroordeelt gerequireerde Bernard Josef Beukert tot een gevangenisstraf voor den tijd van één jaar;

Bepaalt dat deze straf niet zal worden ondergaan tenzij de Raad anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd van drie jaren aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of een der volgende bijzondere voorwaarden niet heeft nageleefd:

1. Veroordeelde zal zoo spoedig mogelijk al het noodige doen, teneinde te worden teruggeleid naar Duitschland bij de eerste voor hem mogelijke gelegenheid daartoe;

2. Veroordeelde zal zich tot aan die teruggeleiding blijven ophouden in het bewaeringskamp waarin hij thans verblijft.

3. Veroordeelde zal niet naar Nederland terugkeeren.

Verwerpt het beroep van requirant.

No. 583.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 10 April 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Maj. van Driest.)

Blotstellen aan opsporing van een Jood met den dood als gevolg. Verhooging van de gevangenisstraf van negen tot tien jaren, waarvan negen jaar te ondergaan in een rijkswerktuig. Meerdadische samenloop, nu twee personen werden blotgesteld. Wijziging qualificatie.

(Sr. art. 57; B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Jan Koelemey, landbouwer, wonende te Heerhugowaard, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechthof te Amsterdam, Vierde Kamer, van den

gosten Januari 1946 waarbij hij werd schuldig verklaard aan het: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blotstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad” en met toepassing van de artt. 28 Sr., 1, 7, 8, 9, 26, 28 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van negen jaren met bepaling, dat de schuldige acht jaren van deze straf in een rijkswerktuig zal ondergaan en met ontzetting van het recht om te kiezen en van de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, van het recht tot het bekleeden van ambten en van het recht om te dienen bij de gewapende macht, alles voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

1. S., althans v. t. der artt. 47, 48, 49, 50 Sr. j°. art. 26 B.B.S. doordat het Hof requirant heeft aangemerkt als dader van het misdrijf, „gedurende de tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blotstellen aan vervolging, vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad, zulks ondanks het feit, dat het den Hove bekend was, dat Bing, uit hoofde van zijn qualiteit als Jood geen gevaar te duchten had tengevolge van zijn huwelijks met de niet Joodsche A. E. J. Rademaker, zoodat Bing niet als Jood behoefde onder te duiken, doch uitsluitend tengevolge van de van zijn eigen wil afhankelijke omstandigheid, dat hij zich schuldig gemaakt had aan clandestiene slachtingen;

2. S., althans v. t. der artt. 47, 48, 49, 50 Sr. j°. art. 26 B.B.S., doordat het Hof requirant heeft aangemerkt als dader van het misdrijf, gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blotstellen aan vervolging, vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad, met name het opzet van requirant om een ander, Bing, aan vervolging enz. bloot te stellen, zulks ondanks het feit, dat requirant dit opzet blijkens het gestelde in het eerste middel, niet kon hebben en in feite ook niet heeft gehad, doordat zijn opzet er slechts op gericht is geweest om den clandestienen slachter Bing aan te geven wegens feiten strafbaar gesteld door de Nederlandsche Wetgeving op het stuk Voedselvoorziening en niet wegens feiten strafbaar gesteld door de rassen wetgeving van den bezetter, waarbij ook ten aanzien van requirant niet gesproken kan worden, van een opzet bij waarschijnlijkheidsbewustzijn met betrekking tot het Jood zijn van den aangegevene, daar, indien al mocht worden aangenomen de bekendheid, dat voor Joden de gevolgen van strafbare feiten, omdat zij Joden waren, tengevolge van de maatregelen door den

bezetter getroffen, ernstiger waren, dan voor niet-Joden, doch deze omstandigheid hen die kennis droegen van door Joden gepleegde strafbare feiten niet behoeft te weerhouden van het doen van aangifte dezer feiten, waarvan het gevolg zou zijn, dat de Joden een bevoorrechte positie in het gewone strafrecht zouden innemen, tijdens de bezetting, daarentegen Joden slechts tot extra voorzichtigheid behoorde te manen bij het plegen van strafbare feiten;

3. S., althans v. t. der artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 van het B.B.S. j°. art. 1 van het Tribunaalbesluit, doordat het Hof in de motivering der straf heeft in aanmerking genomen, dat requirant gedurende den bezettingstijd lid van de N.S.B. is geweest;

4. S., althans v. t. van de artt. 47, 48, 49, 50 Sr. en van de artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 van het B.B.S., doordat het Hof requirant heeft aangemerkt als dader van het misdrijf, gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging, vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood heeft tengevolge gehad, zulks ondanks het feit, dat uit het ter beschikking staande bewijsmateriaal het bewezen verklaarde hoogstens zou kunnen worden beschouwd als medeplichtigheid aan het bewezen verklaarde misdrijf;

5. S., althans v. t. der artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 van het B.B.S. j°. art. 1 van het Tribunaalbesluit, daar het Hof een straf heeft opgelegd welke niet geacht kan worden in overeenstemming te zijn met den ernst van het misdrijf, de omstandigheid waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: dat hij in Nederland in Juli 1944 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland tezamen en in vereniging met zijn echtgenoot Grietje Boontjes aan Abraham Trappel heeft medegedeeld, dat de jood E. Bing, die door de Duitschers gezocht werd en was ondergedoken bij Kout in een kapberg verborgen zat en daarna met zijn bovenvermelde echtgenoot en met gemelden Trappel heeft overlegd om gemelden Bing aan te geven, welk overleg tot resultaat had, dat door hen gezamenlijk een eenparig werd besloten dat Bing zou worden aangegeven en dat gemelde Trappel zich daartoe zou begeven naar den kringleider der N.S.B. Swidde te Alkmaar, die dan wel verder raad zou geven, welk besluit vervolgens door Trappel is uitgevoerd, waarna Trappel ten huize van gemelden kringleider Swidde werd verwezen naar de Nederlandsche Landwachter te Alkmaar en aldaar bedoelde aangifte deed, en aldus opzettelijk gemelden Bing en Kout heeft blootgesteld

aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welk feit tezamen met andere oorzaken den dood van gemelden Bing tengevolge heeft gehad;

O. ten aanzien van de voorgestelde middelen:

dat het eerste middel den Raad ongegrond voorkomt, daar de omstandigheid, dat Bing uit hoofde van zijn qualiteit als Jood geen gevaar van den vijand te duchten zou hebben, niet van invloed is op het bewezen verklaarde en de strafbaarheid daarvan, zoodat hetgeen in verband daarmee in het middel wordt aangevoerd niet nader besproken behoeft te worden;

O. dat op denzelfden grond het tweede middel faalt, daar — voorzover hier ter zake dienend — slechts is bewezen en ook slechts behoeft te worden bewezen, dat requirant overlegde en besloot E. Bing, die een Jood was, en door de Duitschers werd gezocht, aan te geven, welke feiten alsmede requirant's daarbij vereischt opzet zijn komen vast te staan;

O. dat het derde middel geen steek houdt, daar het N.S.B.-lidmaatschap, hetwelk eenig licht vermag te werpen op iemands gezindheid of mentaliteit, in het bijzonder bij strafbare feiten als voorzien in het Besluit Bijzonder Strafrecht, bij de strafmotivering zeer zeker in aanmerking mag worden genomen, daar toch zoodanig lidmaatschap omtrent de motieven tot het begaan van het feit evenzeer uitsluitel vermag te geven als b.v. persoonlijk wraakgevoel, winstbejag of angst voor eigen veiligheid dit vermogen;

O. dat ook het vierde middel den Raad onjuist voorkomt, daar als dader van het misdrijf van art. 26 van het B.B.S. in aanmerking komt ieder die, met het vereichte opzet, een ander blootstelt aan opsporing, vervolging enz., in dier voege dat hij een ernstig gevaar daartoe in het leven roept, hetwelk naar algemeen menschelijke ervaring kon worden voorzien, terwijl zonder zijn persoonlijk optreden dat gevaar bij die gelegenheid niet zou zijn ingetreden;

dat de handeling van requirant een zoodanige schakel tot het intreden van dat gevaar uitmaakte;

O. met betrekking tot het vijfde middel, dat de Raad, in stede van de hoofdstraf te verlagen, termen aanwezig acht deze te verhoogen tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, daar requirant geheel moedwillig op minderwaardige wijze Bing heeft verraden, waardoor deze Bing uiteindelijk het leven er bij inboette;

O. ambtshalve dat, aangezien door het Hof is bewezen verklaard dat requirant niet slechts Bing doch ook Kout heeft blootgesteld aan opsporing enz., de qualificatie van het bewezen verklaarde onder aanhaling van art. 57 Sr. moet worden gewijzigd zooals hieronder zal geschieden;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie en de daarbij opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet R. O.:

Verstaat dat onder de aangehaalde artikelen nog wordt opgenomen art. 57 Sr.;

Qualificeert het bewezen verklaarde als:

1. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad;

2. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van het B.B.S. bedoeld;

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, met bepaling dat de schuldige negen jaren van deze straf in een rijkswerkinrichting zal ondergaan;

Verwerpt het beroep.

No. 584.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 19 Juni 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Gen. Winkelman.)

Betekenis van blootstellen in art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Handhaving van de door het Hof opgelegden doodstraf.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Frederik Hendrik Meyer, kantoorbediende, wonende te Amsterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, vijfde Kamer, van den 18den Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in art. 21 van het B.B.S. bedoeld, meermalen gepleegd” en „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd”, en met toepassing van de artt. 7, 8, 9, 11, 22 en 26 B.B.S., en 28, 57 en 102 Sr., werd veroordeeld tot de doodstraf, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, het bekleeden van ambten, het dienen bij de gewapende macht, alles voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel; enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S., althans v. t., der artt. 47, 48, 49, 50 Sr., j^o. art. 26 B.B.S., doordat het Hof de bewezen verklaarde handelingen heeft gequalificeerd als het „blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of beperking door of vanwege den vijand”, zulks terwijl die handelingen slechts betrekking hebben gehad op personen, wier verblijf geregistreerd was, die reeds vervolgd waren en reeds in hunnen vrijheid beperkt waren door de werkgeefster van den requirant, n.l. de Zentralstelle für jüdische Auswanderung, resp. eenige andere vijandelijke organisatie.

S., althans v. t., der artt. 1, 2, 7, 8, 9, 26 en 28 B.B.S., daar het Hof ene straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden in overeenstemming te zijn met den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep, behoudens dat uit de bewezenverklaring het gedeelte achter „1°”, alsmede de eerste qualificatie moeten vervallen.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij te Amsterdam in het jaar 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. te samen en in vereniging met H. P. M. Bartelsman en H. W. J. Tomlow en enkele anderen opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand ten tijde van de zoogenaamde Jodenrazzia's tegen een geldelijke vergoeding herhaaldelijk Joodsche personen heeft opgehaald en deze opgehaalde personen ter beschikking van een Duitsche instantie heeft gesteld; en aldus:

1e. opzettelijk een groot aantal Joodsche personen heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking door den vijand;

2e. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven de Joden uit Nederland te deporteren;

O. ten aanzien van het eerste middel, dat, zooals de Raad reeds eerder besliste, als dader van het misdrijf van art. 26 B.B.S., slechts in aanmerking komt hij die, met het vereischte opzet, een ander blootstelt aan opsporing, vervolging enz., in dier voege, dat hij een ernstig gevaar daartoe in het leven roept, hetwelk naar algemeen menschelijke ervaring kon worden voorzien, terwijl zonder zijn persoonlijk optreden dat gevaar bij die gelegenheid niet zou zijn ingetreden;

dat de handelingen van requirant aan de aldus voor dit daderschap gestelde vereischten hebben voldaan, daar de slachtoffers weliswaar personen waren wier verblijf geregistreerd was of die aan zekere beperkingen waren onderworpen van de zijde van den bezetter, doch een en ander niet beslissend is, en met name niet medebrengt,

dat ten aanzien van deze personen nadien niet meer genoemd ernstig gevaar voor opsporing, vervolging enz. in het leven zou kunnen worden geroepen, evenzeer als bijvoorbeeld onderduikers, wier adressen reeds zijn verzameld, nog in den zin van dat art. 26 kunnen worden blootgesteld;

dat een zwakke vorm van blootstellen, in een registratie of soortgelijken maatregel gelegen, en zelfs iedere vorm van blootstellen, niet uitsluit dat dezelfde reeds blootgestelde persoon door een latere of nevengeordende gedraging van een ander nog verder of mede zou kunnen worden blootgesteld, en dat bij een blootstellen waarbij achtereenvolgens of naast elkaar verschillende personen medewerken, iedere onmisbare schakel en ieder afzonderlijk initiatief uit strafrechtelijk oogpunt zelfstandige betekenis heeft;

O. ten aanzien van het tweede middel, betreffende de strafmaat, dat de door requirant gepleegde feiten in hun baatzuchtige motieven, in de daaruit sprekende gevoeleloosheid voor het lot van de eigen landgenooten, en in hun uiteindelijke gevolgen zoo afschuwwekkend zijn, dat het Hof hiervoor terecht de doodstraf heeft opgelegd;

Verwerpt het beroep.

No. 585.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 12 Juni 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Gen. Winkelman).

Voor een schuldigverklaring aan art. 27 Besluit Buitengewoon Strafrecht is meer vereisd dan een zonder meer aannemen van door een ander wederrechtelijk verkregen goed.

(B.B.S. art. 27.)

Op het beroep van Grietje Heuving, vrouw van J. van Veelen, werkster, wonende te Assen, requirante van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, derde Kamer te Assen, van den 3den Januari 1946, waarbij zij werd schuldig verklaard aan: „Het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid, door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om zich wederrechtelijk te bevoordeelen” en met toepassing van de artt. 28 en 31 Sr., 8, 9, 27 en 28 van het B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, met ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber, enz.;

Gelet op het middel van cassatie, namens de requirante voorgedragen, luidende:

S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende daartoe dat de hoofdstraf zal worden teruggebracht tot den duur van twee jaren;

O. dat bij de sententie overeenkomstig de inleidende dagvaarding ten laste van requirante het volgende bewezen is verklaard: „de woning Stationsplein 1, Assen, van den 1 September 1944 met zijn gezin ondergedoken Nederlandschen Spoorwegambtenaar L. W. Hellenthal, in welke woning alstoen vele onder anderen na te noemen, goederen, toebehoorende aan Hellenthal voornoemd, waren achtergebleven, is na de spoorwegstaking tot omstreeks midden April 1945 bewoond door in dienst van den vijand, het Nationaal-Socialistische Duitschland, staande Duitsche spoorwegambtenaren, met één waarvan zij, verdachte, omstreeks Maart 1945 omgang had; alstoen heeft zij, verdachte, te Assen opzettelijk van voormschreven, door het feit der vijandelijke bezetting geboden, gelegenheid gebruik gemaakt om zichzelf wederrechtelijk te bevoordeelen door van voornoemden Duitscher ten geschenke aan te nemen een mantelpakje, 2 paar kousen, een halssnoer en 2 poppen, alles — naar zij wist — afkomstig uit voormeld perceel en — naar zij wist — toebehoorende aan Hellenthal voornoemd, althans aan een ander dan aan haar of aan voornoemde Duitschers en alles — naar zij wist — door deze Duitschers of Duitscher door misdrijf verkregen”;

O. dat het Hof het bewezenverklaarde heeft gequalificeerd en deswege requirante tot straf veroordeeld, zooals hiervoren is vermeld;

O. ambtshalve, dat het feit, aan requirante verweten daargelaten de in de bewezenverklaring opgenomen qualificatieve aanduidingen, feitelijk enkel bestaat in het ten geschenke aannemen van eenige aan een Nederlandschen spoorwegambtenaar toebehoorende goederen uit handen van een i. v. m. de bezetting hier te lande aanwezigen Duitscher, die deze goederen, naar requirante wist, door misdrijf had verkregen;

O. echter, dat art. 27 van het B.B.S., strafbaar stellende het onder de daar vermelde omstandigheden zich wederrechtelijk bevoordeelen, voor eene schuldigverklaring meer eischt dan een zonder meer aannemen van door een ander wederrechtelijk verkregen goed;

O. dat het bewezen verklaarde mogelijk zoude kunnen leiden tot een veroordeeling wegens heling, doch dat daaromtrent, nu uit de telastelegging niet blijkt, dat omstandigheden, als bedoeld in art. 1 sub 3° van genoemd Besluit, aanwezig zijn, het oordeel slechts toekomt aan den gewonen Rechter;

Vernietigt de sententie, waartegen beroep; Rechtdoende krachtens art. 105 der Wet R. O.:

Verklaart het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden onbevoegd, van de zaak kennis te nemen.

No. 586.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 8 April 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Halbertsma, Veegens, Schout bij Nacht Heeris).

Voor toepassing van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht is niet vereischt dat de feiten rechtstreeks bij den vijand, diens helpers of de personen, als in art. 21 B.B.S. genoemd, werden aangebracht. Voldoende is, dat de aanbrengring geschiedde bij personen, van wie de aanbrengring wist of begreep, dat zij die feiten bij bovengenoemde personen zouden melden, zooals leden van de N.S.B.

Terecht heeft het Hof als van algemeene bekendheid aangenomen dat leden van de N.S.B. tijdens de Duitse bezetting handlangersdiensten voor den vijand verrichtten.

Verhooging gevangenisstraf van drie tot vijf jaren.

(B.B.S. art. 26.)

Op het beroep van Christiaan Boon, opperwachmeester der staatsbrandweerpolitie, wonende te Rotterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof 5e Kamer te 's-Gravenhage van den 24sten December 1945, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en aan eenigen maatregel door den vijand” en met toepassing van de artt. 10 en 28 Sr., 8, 9, 23, 26 en 28 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van twintig jaren.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van art. 26 B.B.S.;

II. S., althans v. t. van art. 335 (lees 339) Sv., laatste lid;

III. S., althans v. t. van art. 338 (lees 342), eerste lid, Sv.;

IV. S., althans v. t. van de artt. 8, 9, 23, 28, 26 B.B.S. en der artt. 10 en 28 Sr., daar het bijzondere Gerechtshof van 's-Gravenhage, zitting houdende te Rotterdam, in zijn sententie aan Christiaan Boon een straf

heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden in overeenstemming te zijn met den ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Proc.-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in of omstreeks de maand Augustus 1942 te Rotterdam, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, opzettelijk aan een of meer leden der N.S.B. heeft medegedeeld, dat zijn overbuurman A. J. van Gelder een jood was, dat deze geen ster droeg, dat hij zijn rijwiel nog in zijn bezit had, dat hij goederen uit zijn woning wegbracht, dat hij veel textielgoederen had en dat hij zwarte handelaar was;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat uit de bestreden sententie blijkt, dat het Hof de dagvaarding in dien zin heeft opgevat, dat daarin aan requirant wordt telastegelegd het misdrijf van art. 26 B.B.S., lid 1, welke uitlegging met de bewoordingen daarvan niet onvereinigbaar is en overigens blijft voor de verantwoordelijkheid van den rechter, die over de feiten heeft geoordeeld;

dat het eerste middel nu, blijkens de mondelinge toelichting, berust op de drie volgende stellingen:

a. het opzettelijk blootstellen van een ander aan een der in art. 26 B.B.S. opgesomde „maatregelen” (in ruimen zin) moet hebben plaatsgevonden rechtstreeks tegenover een persoon of een instantie, die de bevoegdheid, althans de macht, had tot zoodanige maatregelen over te gaan;

b. genoemd art. 26 is alleen geschreven voor „maatregelen”, die in strijd waren met het Nederlandsche rechtsbegrip en het Nederlandsche belang;

c. het opzet van den dader van bedoeld misdrijf behoort de omstandigheid te omvatten dat degene, aan wien hij zijn mededeelingen deed, daarvan een onvaderlandsch gebruik zou maken;

terwijl bij die toelichting voorts is betwist, dat in het onderhavige geval aan deze drie vereischten zou zijn voldaan;

dat onderdeel a is ongegrond, omdat het aangehaalde artikel een dergelijke beperking niet inhoudt;

dat feiten waartegen de vijand op een der in art. 26 B.B.S., lid 1, op genoemde wijzen placht op te treden, herhaaldelijk niet rechtstreeks bij den vijand, diens helpers of een persoon als in art. 21 van dat Besluit bedoeld, werden aangebracht, maar bij personen van wie de aanbrengring wist of begreep, dat zij die feiten vrijwillig of noodgedwongen aan een van de zoo juist genoemde zouden melden, zooals — in deze zaak — leden der N.S.B.;

dat niet valt aan te nemen, dat de besluitwetgever laatstgenoemde groep van gevallen buiten het bereik van deze strafbepaling zou hebben gelaten;

dat onderdeel b reeds hierom niet opgaat, omdat ten laste van requirant voor zoover thans van belang bewezen is verklaard, dat hij in Augustus 1942 heeft aangegeven, niet alleen dat zijn overbuurman van Gelder een zwarte handelaar was, maar ook dat hij een jood was, geen ster droeg en zijn rijwiel nog in zijn bezit had, welke laatste feiten van Gelder onbetwistbaar blootstelden aan maatregelen, die bij uitstek in strijd waren met het Nederlandsche rechtsbegrip, waaraan iedere discriminatie naar het „ras” vreemd is;

dat het bij dit onderdeel gemaakte onderscheid bovendien onjuist is, naar blijkt uit het 5de lid van art. 26 B.B.S., waarin niet strafbaar wordt verklaard hij, die het feit heeft gepleegd met het oogmerk om aan door de Kroon gegeven wettelijke voorschriften te beantwoorden of om het algemeen belang te dienen;

dat een beroep op dezen strafuitsluitingsgrond door of namens requirant niet is gedaan en — althans voor wat betreft de laatste hierboven vermelde door hem aangebrachte feiten — ook niet met vrucht had kunnen worden gedaan;

dat aan onderdeel c geen zelfstandige betekenis kan worden gehecht omdat blijkens de toelichting daarbij wordt opgekomen tegen de bewijsvoering voor het opzet van requirant, waarover het tweede middel handelt;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat dit middel zich, blijkens de mondelinge toelichting, richt tegen de overweging in de bestreden sententie, dat het van algemeene bekendheid is, dat de leden van de N.S.B. tijdens de Duitse bezetting handlangersdiensten verrichtten voor den vijand en dat requirant, die deze algemeene bekendheid, naar het Hof aanneemt, heeft bezeten, dan ook, door te handelen zoals te zijnen aanzien is bewezen verklaard, opzettelijk van Gelder heeft blootgesteld aan oosporing en aan eenigen maatregel door den vijand;

dat hetgeen in deze overweging als van algemeene bekendheid is aangenomen in zijn algemeenheid juist is en — in verband met hetgeen het Hof door eigen waarneming van de mate van geestelijke ontwikkeling van requirant ter terechtzitting heeft kunnen vaststellen — de bewezenverklaring van het bestaan van het opzet, voor toepassing van art. 26 B.B.S. vereischt, kon dragen;

dat daartegen niet in het algemeen kan worden ingebracht, dat er enkele leden van de N.S.B. zijn geweest, die zich niet leenden tot het verrichten van handlangersdiensten voor den vijand, omdat dergelijke uitzonderingen zich bij vele algemeene ervaringsregelen voordoen;

dat de sententie evenwel door het enkele beroep op dezen regel niet naar den eisch der wet met redenen zou zijn omkleed, indien door of namens requirant was beweerd, dat een uitzondering daarop aanwezig was derhalve dat requirant zich zou hebben gewend tot leden van de N.S.B., die, naar hij

wist of begreep, zijn aangifte in geen geval zouden hebben medegedeeld aan den vijand — doch dat deze bewering blijkens het proces-verbaal van de terechtzitting van het Hof en de bestreden sententie in de feitelijke instantie niet is gevoerd, hebbende requirant zich er toe bepaald te ontkennen, dat hij het hem te laste gelegde feit zou hebben gepleegd;

dat er bij de toelichting van het middel nog op is gewezen, dat de leden van de N.S.B., tot wie requirant zich volgens de bewezenverklaring heeft gewend, aan zijn aangifte geen verder gevolg hebben gegeven, doch dat deze bewering — wat daarvan overigens zij — niet ter zake dienende is, daar het voor de toepasselijkheid van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht, lid 1, voldoende is, indien een ander aan bepaalde gevaren wordt blootgesteld;

dat mitsdien ook het tweede middel onbegruond is;

O. ten aanzien van het derde middel:

dat in dit middel, blijkens de mondelinge toelichting, wordt opgekomen tegen het gebruik als bewijsmiddel in de bestreden sententie van de verklaring van de getuige van der Horst, ter terechtzitting van het Hof gehoord, en van de verklaringen van de getuigen van der Star en van der Spek, opgenomen in ambtseedige processen-verbaal van opsporingsambtenaren, welke ter terechtzitting van het Hof zijn voorgelezen, op grond dat daarin feiten en omstandigheden voorkomen, die anderen — met name zekere Olthuis van den S.D. en de echtgenoot van requirant — aan deze getuigen hebben medegedeeld;

dat volgens een gevestigde rechtspraak getuigenissen van hooren zeggen als bewijsmateriaal mogen worden gebezigd en het zaak is van den feitelijken rechter zoodanige verklaringen met behoedzaamheid te beschouwen;

dat al hetgeen bij pleidooi is beweerd omtrent onbetrouwbaarheid van requirant's echtgenoot, als van feitelijken aard, in cassatie niet kan worden onderzocht;

O. ten aanzien van het vierde middel en ambtshalve:

dat uit de bestreden sententie en uit den verder inhoud van het dossier blijkt, dat requirant den in de bewezenverklaring bedoelden van Gelder en zijn gezin tijdens de bezetting met aangiften heeft vervolgd, immers reeds in Augustus 1943, toen van Gelder reeds een jaar ondergedoken was, heeft bewerkstelligd, dat zijn vrouw en zoon door den S.D. werden gearresteerd op verdenking met hem in contact te staan en drie weken werden gevangen gehouden;

dat het dan ook slechts aan een gelukkigen samenloop van omstandigheden te danken is geweest, dat het optreden van requirant aan van Gelder slechts een deel van zijn bezittingen en niet de vrijheid of het leven heeft gekost;

dat het bestaan van een relatie tusschen requirant en den S.D. voorts wordt bevestigd door het in zijn woning in beslag ge-

nomen verzoek om vrijstelling van de verplichting tot inlevering van zijn radiotoestel d.d. 1 November 1943 met bijgevoegde aanbevelingen van S.D. functionarissen;

dat de door requirant gegeven voorstelling van zaken, als zou hij de aanvraag in blanco hebben ondertekend en al het overige werk van zijn echtgenootte zijn geweest, den Raad ongeloofwaardig is voorgekomen;

dat de Raad op deze gronden met eenparigheid van stemmen van oordeel is, dat aan requirant een gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren behoort te worden opgelegd;

dat requirant bij het verhoor door den Raad is gebleken tot werken in staat te zijn;

dat de tijd, door requirant vóór de tenuitvoerlegging van dit arrest in bewaring doorgebracht, geheel op de gevangenisstraf behoort te worden in mindering gebracht;

dat uit deze beslissing volgt, dat ook het vierde middel ongegrond is;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen wat betreft de aan requirant opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 der Wet R. O.:

Mede gezien de artt. 7 B. B. S. en 27 Sr.;

Veroordeelt requirant ter zake van het bewezen verklaarde feit tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de laatste drie jaren van deze straf zullen worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Bepaalt dat de tijd door hem van 9 Mei 1945 tot de tenuitvoerlegging van dit arrest in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verwerpt het door hem ingestelde beroep.

No. 587.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer). 27 Mei 1946. (Mrs. Prof. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Vee-gens, Schout bij Nacht Heeris).

Het misdrijf van art. 101 Sr. kan door een nalaten worden gepleegd, met name indien de verbintenis bij de vijandelijke krijgsmacht door een stilzwijgende bered-verklaring van den verdachte is tot stand gekomen.

Verandering van de straf.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van Dirk Jan Coenen, landarbeider, wonende te Herveld, gemeente Valburg, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Arnhem van den 13den Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij eene buitenland-

sche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 27 en 101 Sr., 7 en 11 B.B.S., werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren en zes maanden, met bepaling dat een gedeelte van deze straf, namelijk de laatste twee jaren en zes maanden in een Rijkswerkinrichting zal worden ondergaan, en dat de tijd door veroordeelde sinds 13 Juni 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris; enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. immers v. t. van art. 168 van de Grondwet, de artt. 338, 339 en 359 Sv. en art. 101 Sr., doordien het Bijzonder Gerechtshof op grond van de in de sententie waartegen cassatie opgenomen bewijsmiddelen heeft bewezen verklaard dat requirant vrijwillig in krijgsmacht is getreden enz. Uit de bewijsmiddelen blijkt immers dat de bedoelde wachtdienst welke uiteindelijk een deel van de Deutsche weermacht heeft uitgemaakt oorspronkelijk als een privaatrechtelijk en niet-militaire bewakingsorganisatie is opgezet en dat requirant tot deze wachtdienst is toegetreden ten zelve nog in dit stadium verkeerde. Naderhand is op last en onder dwang van de Deutsche overheid deze wachtdienst omgezet in een organisatie met een militair karakter.

Onder de gegeven omstandigheden kon het Gerechtshof nimmer uit de bewijsmiddelen afleiden dat requirant vrijwillig in vreemde krijgsmacht is getreden, immers van een vrijwillige intrede is in de bewijsmiddelen geen sprake, integendeel uit de bewijsmiddelen blijkt dat requirant nolens volens als zoodanig is ingeschakeld.

Als vrijwillige handeling kan hem dus slechts verweten worden dat hij niet is uitgetreden.

Het eenige strafbare feit kan dus worden geconcludeerd uit een nalaten van een handeling door requirant waartoe deze rechtens zou zijn verplicht. Waar art. 101 Sr. uitdrukkelijk vrijwillige intrede eischt kan mijns inziens het nalaten het welk in casu zou zijn geschied nimmer een vrijwillig in dienst treden opleveren.

Het Hof had dus nimmer vrijwillige in diensttreding uit de bewijsmiddelen, bewezen verklaard kunnen achten.

II. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26 en 27 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal, in zijn conclusie, dat de Raad de sententie in zoover zal vernietigen dat een gevangenisstraf van twee ja-

ren, onder aftrek van de reeds ondergane preventieve detentie aan requirant zal worden opgelegd;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij op of omstreeks 18 November 1943 te Arnhem, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen Krijgsdienst is getreden, immers is toegetreden tot de Wachdienst, wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was”;

O. ten aanzien van het eerste middel: dat dit middel, blijkens de mondelinge toelichting, de bewezenverklaring opvat in dien zin, dat requirant zich oorspronkelijk heeft verbonden bij een Duitschen bewakingsdienst, die was te beschouwen als een particuliere onderneming, ofschoon het personeel uniform droeg, en te zamen met zijn mede-wachtslieden op of omstreeks 18 Nov. 1943 te Arnhem is overgegaan naar een onderdeel van de Deutsche krijgsmacht — in de bestreden sententie aangeduid als „(Wehrmachts-)Wachdienst”, doch officieel genaamd „Wachabteilung des Chefintendanten beim Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden” — in welke overgang het Hof het misdrijf van art. 101 Sr. heeft gezien;

dat de Raad zich met deze lezing van de bestreden sententie kan vereenigen, ofschoon de daarin opgenomen bewijsmiddelen op dit punt niet geheel duidelijk zijn;

dat de bewezenverklaring voor zoover thans van belang berust op de opgave van requirant: „dat hij zich niet tegen dit overgaan bij den Wehrmachts-Wachdienst heeft verzet en ruim een jaar daarbij heeft gediend, waarbij hij een donkergroen uniform droeg en een geweer”;

dat in de bestreden sententie te dezen aanzien voorts nog wordt overwogen, dat kan worden genomen, dat requirant ook tot dien Wehrmachts-Wachdienst zou zijn toegetreden, als de Duitschers hem de vrije keuze zouden hebben gelaten, en dat requirant weliswaar heeft verklaard, dat hij tevergeefs heeft getracht ontslag te krijgen, maar het Hof den indruk heeft gekregen, dat dit ontslag vragen er niet op wijst, dat requirant ten tijde van het overgaan in krijgsdienst bezwaar daartegen had, nu het ontslag ook om andere redenen kan zijn gevraagd en requirant kort te voren volkomen vrijwillig is toegetreden tot den niet tot de Wehrmacht behoorenden, maar den vijand evenzeer dienenden Wachdienst;

dat uit een en ander blijkt, dat de klacht van requirant, dat zijn treden in vreemden krijgsdienst uitsluitend zou zijn afgeleid uit het nalaten van een handeling — het uit-treden uit den bewakingsdienst, toen deze zijn particulier karakter verloor — waartoe het Hof hem rechtens verplicht heeft geacht, feitelijken grondslag mist, omdat de beslissing mede berust op het feitelijk dienen van requirant bij de vijandelijke krijgsmacht;

dat het Hof op gronden, die de beslissing alleszins kunnen dragen heeft aangenomen,

dat requirant zijn dienstverband ondanks de wijziging in het karakter, daarvan vrijwillig heeft voortgezet, daarmede tevens verwerpende het beroep op overmacht, dat geacht zou kunnen worden in het beroep van requirant op het tevergeefs vragen van ontslag opgesloten te zijn geweest;

dat bovendien de stelling, dat het misdrijf van art. 101 Sr. niet door een enkel nalaten zou kunnen worden gepleegd, niet als juist kan worden aanvaard;

dat toch het strafbaar gestelde feit bestaat in het aangaan van een militair dienstverband en niet valt in te zien, waarom dit straffeloos zou moeten blijven, indien de verbintenis bij de vijandelijke krijgsmacht door een stilzwijgende bereidverklaring van den verdachte is tot stand gekomen;

dat bij de toelichting van het middel een beroep is gedaan op de parlementaire geschiedenis van art. 101 Sr. waaruit blijkt, dat de wetgever niet strafbaar heeft willen stellen het in tijd van oorlog in dienst blijven bij een buitenlandsche mogendheid, wanneer het in dienst treden in tijd van vrede heeft plaats gevonden (Smidt, 2de druk blz. 25);

dat deze analogie echter faalt, omdat het voor de strafwaardigheid in deze beslissende moment, het tijdens een oorlog of in het vooruitzicht daarvan metterdaad partij kiezen tegen het vaderland en voor den vijand, in het door den wetgever gestelde geval ontbreekt;

dat het middel mitsdien niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat dit den Raad in zooverre gegrond is voorgekomen, dat de duur van de opgelegde gevangenisstraf op grond van de kommervolle omstandigheden, die requirant tot zijn daad hebben gebracht, eenigszins kan worden verminderd, al moet hem anderzijds worden aangerekend, dat hij van 1941 tot de bevrijding lid van de NSB is geweest;

dat deze straf geheel in een Rijkswerkinrichting behoort te worden ondergaan, met aftrek van den tijd door requirant in bewaring doorgebracht;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet R. O.:

Gezien art. 27 Sr.;

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, geheel te ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Bepaalt dat de tijd door hem sinds 13 Juni 1945 tot de tenuitvoerlegging van dit arrest in bewaring doorgebracht bij de uitvoering van deze straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 588.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 17 October 1946. (Prof. Mr. Kolléwijn).

Nietig verklaard de overeenkomst van koop en verkoop van een handelszaak tusschen N.A.G.U. en gereq. en daarvan de teruggave gelast aan req. q.q. met veroordeeling van gereq. tot schadevergoeding voor verloren gegane activa der handelszaak.

Wijziging van de inschrijvingen in het Handelsregister gelast.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.)

Mr. Nijgh qq., requestrant,
tegen:

Mr. Gorter qq., gerequesteerde.

Dè Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het request dd. 5 November 1945 van Mr. Y. H. M. Nijgh in zijn hoedanigheid van bewindvoerder over de afwezigheid van:

1. Naatje Holdser, weduwe van Sander Jacob de Groot, laatst wonende te 's-Gravenhage aan de Hobbemastraat Nr. 45/47;
2. Barend Sander de Groot, laatst wonende te 's-Gravenhage aan de Gedempte Burgwal Nr. 8b;
3. Jacob Sander de Groot, laatst wonende te Delft aan de Markt Nr. 30;
4. Mozes Sander de Groot, laatst wonende te 's-Gravenhage aan het Oranjeplein Nr. 47;
5. Fijtje de Groot, echtgenote van Maurits van Trommel, laatst wonende te 's-Gravenhage aan de Fahrenheitstraat Nr. 498;
6. Maurits van Trommel, laatst wonende aan de Fahrenheitstraat Nr. 498 te 's-Gravenhage;

Gelezen het antidotaal request van Mr. W. S. A. M. Gorter in zijn hoedanigheid van beheerder over het vermogen van Johannes Pieter Brouwer en van zijn echtgenote Maria Helena Zomering, gewoonde hebbende Acacialaan 13 te Wassenaar;

Gelezen het schrijven dd. 8 Juli 1946 van het Nederlandsche Beheersinstituut; enz.

O. dat requestant in zijn verzoekschrift in hoofdzaak heeft gesteld, dat Sander Jacob de Groot, overleden te 's-Gravenhage op 9 November 1941, eigenaar was van de handelszaak, gedreven onder den naam S. J. de Groot, aan de Hobbemastraat Nr. 45/47 te 's-Gravenhage, met filialen te 's-Gravenhage aan de Wagenstraat Nr. 48 A en te Delft aan de Markt Nr. 38;

dat de voormelde afwezigen, respectievelijk echtgenote en kinderen van den overleden Sander Jacob de Groot, tezamen zijn rechtverkrigenden en erfgenamen zijn;

dat blijkens overgelegd uittreksel uit het Handelsregister op 9 Januari 1942 als bewindvoerder over gemelde handelszaak is benoemd Heinrich Deckwerth en op 16 November 1942 Maria Helena Zomering, echtgenote van Johannes Pieter Brouwer;

dat op 22 October 1943 blijkens voormeld uittreksel is ingeschreven, dat bij akte van 1 Juni 1943, gesloten tusschen de N.V. Nederlandsche Maatschappij voor Afwikkeling van Ondernemingen (N.A.G.U.) te Arnhem en Mevrouw Maria Helena Brouwer-Zomering, de voormelde handelszaak is verkocht aan Maria Helena Brouwer-Zomering, zijnde de eigendom van voormelde handelszaak op 12 Mei 1943 in vollen eigendom aan haar overgegaan;

dat hierbij wordt overgelegd een afschrift van de koopovereenkomst;

dat blijkens dezelfde inschrijving de zaak daarna door haar is overgedragen aan haar echtgenoot, Johannes Pieter Brouwer, laatst wonende te Wassenaar aan de Acacialaan Nr. 13, eerst gedetineerd als politiek gevangene in het interneringskamp Ruischerbrug te Groningen, thans gedetineerd in Duindorp;

dat de handelszaak werd overgedragen met de in de koopovereenkomst genoemde activa en passiva, waaronder in de akte zijn vermeld:

Activa:

1.	goederenvoorraad	f 9,576.36
2.	effecten:	
	a. f 3000 3% 3½% Nederland 1938	
	b. f 1000 4% Nederland 1941	
	c. f 500 3½% Nederland 1941	
	d. f 500 3½% Nederland koerswaarde	f 4,812.—
3.	girosaldo	f 23,343.69
4.	banksaldo	f 7,923.93
5.	kasgeiden	f 650.—
		f 46,305.98

Passiva:

omzetbelastingenschuld f 189.18

dat de koop en verkoop geschiedde voor een prijs van f 46,100, welk bedrag met 4½% rente sedert 12 Mei 1943 aan het door de Wirtschapsprüfstelle te benoemen lichaam voor rekening van de voormelde afwezigen zou moeten worden betaald binnen 14 dagen na goedkeuring van de overeenkomst door de Wirtschapsprüfstelle;

dat het niet bekend is, of en zoo ja hoeveel door de koopster is betaald, doch dat in ieder geval het betaalde niet ten goede is gekomen van de voormelde afwezigen;

dat bij de bevrijding geen der hiervoor genoemde baten aanwezig bleek te zijn;

dat de gerequesteerden Maria Helena Zomering en haar echtgenoot Johannes Pieter Brouwer zullen moeten terugbetalen de vergoeding door Maria Helena Zomering vanaf 16 November 1942 tot 12 Mei 1943 als beheerster genoten, nadat de door haar benoeming als zoodanig ontstane rechtsbetrekking is vernietigd;

dat echter de door beide bewindvoerders genoten vergoedingen onbekend zijn, en zij ter zake daarvan rekening en verantwoording zullen moeten doen;

dat verzoeker in zijn kwaliteit recht en belang heeft te vorderen, dat nietig worden verklaard de rechtsbetrekkingen ontstaan ten gevolge van voormelde overeenkomst van koop en verkoop van de handelszaak door de N. V. N.A.G.U. aan de gerequesteerde Maria Helena Zomering, en de eigendomsoverdracht door laatstgenemde aan den gerequesteerde Johannes Pieter Brouwer;

dat deze gerequesteerden tevens verplicht zijn, alle door hen genoten vruchten terug te geven;

dat ook daarvan het bedrag niet bekend is, en gerequesteerden verplicht zijn terzake rekening en verantwoording te doen; dat thans in de genoemde handelszaak geen activa meer aanwezig zijn en in het bijzonder niet meer aanwezig zijn de voormelde activa tot een totaal bedrag van f 40,305.98;

dat deze gerequesteerden verplicht zijn, indien zij niet de baten als vermeld in het koopcontract kunnen teruggeven, aan verzoeker in zijn kwaliteit het bedrag der waarde van deze baten, groot f 46,305.98, verminderd met het bedrag van de betaalde omzetbelasting groot f 189.18 te betalen;

Weshalve requestant, die ter terechtzitting verklaard heeft zijn oorspronkelijke vordering sub 1 tegen de bewindvoerder Westendorff en tegen de N.A.G.U. in te trekken, heeft verzocht: 1. nietig te verklaren de rechtsbetrekkingen ontstaan door de benoeming van de bewindvoerders Heinrich Deckwerth en Maria Helena Zomering;

2. te gelasten de doorhaling van de desbetreffende inschrijvingen in het Handelsregister;

3. de gerequesteerde Zomering te veroordeelen aan verzoeker terug te betalen de door haar als bewindvoerder genoten vergoeding en haar te veroordeelen ter zake rekening en verantwoording af te leggen;

4. nietig te verklaren de rechtsbetrekking, welke het gevolg is geweest van de voormelde overeenkomst van koop en verkoop van de betreffende handelszaak tusschen de N.V. N.A.G.U. te Arnhem en Maria Helena Zomering, echtgenoot van Johannes Pieter Brouwer, benevens de rechtsbetrekking, welke is ontstaan door de overdracht door laatstgenoemde aan haar echtgenoot Johannes Pieter Brouwer;

5. in verband met de nietigverklaring dezer rechtsbetrekkingen nietig te verklaren de voormelde overeenkomst van koop en verkoop en de eigendomsoverdracht;

6. ingevolge art. 27 van het K. B. E 100 te gelasten de teruggave van de handelszaak en/of althans van de hiervoor vermelde activa aan verzoeker en bij gebreke van dien de gerequesteerden Maria Helena Zomering en haar echtgenoot Johannes Pieter Brouwer te veroordeelen, om aan verzoeker te betalen het bedrag van de waarde dezer activa, verminderd met het bovenvermelde bedrag van f 189.18 voor verschuldigde omzetbelasting, derhalve een bedrag groot f 46,116.80;

7. te bepalen, ingevolge art. 26 van voormeld K. B., dat de afwezigin in den eigendom van voormelde handelszaak worden hersteld;

8. de doorhaling te gelasten van de op de verkoop en eigendomsoverdracht der handelszaak betrekking hebbende inschrijving in het Handelsregister;

9. ingevolge art. 30 van voormeld K. B. de gerequesteerden Maria Helena Zomering en haar echtgenoot Johannes Pieter Brouwer te veroordeelen, de door hen genoten vruchten aan verzoeker in zijn voormelde kwaliteit terug te geven;

10. de gerequesteerden te veroordeelen in de kosten dezer procedure;

O. dat waar gerequesteerden de gegrondheid der ingestelde vordering niet hebben bestreden, tusschen partijen vaststaat, dat de benoeming van Deckwerth en Zomering tot bewindvoerders over opgemelde zaak en de verkoop van deze zaak door de N.A.G.U. aan Zomering, en de overdracht door de laatste aan haar echtgenoot J. P. Brouwer, geschied zijn onder bedreiging en onbehoorlijken invloed vanwege den vijand, zoodat het achterwege laten van ingrijpen van dezen Raad onredelijk zou zijn;

O. dat mitsdien hetgeen door requestant wordt verzocht zonder meer zou kunnen worden toegewezen, ware het niet dat over de sub 3, 6 en 9 gevraagde veroordeeling tot betaling ten opzichte van de bedragen onzekerheid bestaat;

O. ten aanzien van de sub 3 verzochte veroordeeling van Zomering tot terugbetaling van de door haar als bewindvoerder genoten vergoeding, dat Mr. Gorter in zijn hoedanigheid van beheerder, hierna gerequesteerde te noemen, heeft opgegeven, dat door Zomering van 12 November 1942 tot 12 Mei 1943 een beheerssalaris van f 500 per maand is genoten, hetgeen door requestant niet is bestreden, doch gerequesteerde het redelijk acht dat hieruit aan Zomering een vergoeding van f 200 per maand voor de door haar verrichte werkzaamheden wordt gelaten, terwijl requestant zich hiertegen verzet;

O. te dien aanzien, dat naar de voorstelling van beide partijen het door Zomering genoten salaris als de vruchten van de zaakde Groot gedurende het genoemde tijdvak moet worden beschouwd en mitsdien aan de erfgenamen de Groot toekomt, doch de Raad zich ten deze met de opvatting van gerequesteerde vereenigt, dat naar algemeene rechtsbeginselen, tot de vruchten alleen de opbrengst mag worden gerekend, die na aftrek van de daaraan bestede kosten overblijft;

O. dat waar requestant wel het beginsel dat deze kosten moeten worden afgetrokken, doch niet het daarvoor door gerequesteerde gestelde bedrag ad f 200 per maand heeft bestreden, de Raad dit bedrag als juist wil aanvaarden en het sub 3 gevorderde mitsdien kan worden toegewezen tot een som van (f 500 — f 200) gulden = f 1800;

O. ten aanzien van het sub 6 gevorderde

bedrag, dat door gerequesteerde in zijn request is opgemerkt dat in werkelijkheid door M. H. Zomering slechts zouden zijn gekocht de winkelvoorraad ad f 9576.38 en effecten ad f 4812;

O. dat deze voorstelling van zaken echter in de eerste plaats in strijd is met het door requestant overgelegde „Kaufvertrag" van 1 Juni 1943 en ten tweede ook met de door gerequesteerde zelf ter terechtzitting gegeven inlichting omtrent de betaling, waaruit blijkt, dat de Post-Girorekening der oorspronkelijke rechthebbenden eerst op naam van Zomering werd overgeschreven, dat daarna op deze rekening werd bijgestort, en tenslotte door middel van afschrijving van deze rekening de betaling van de verschuldigde koopsom ad f 40,100 (voor hetgeen f 46,116.80 waard was) plaats vond, waaruit wel volgt dat ook het giosaldo, het banksaldo en de bepaalde muntstukken en bank- en/of muntbiljetten die zich in de kas der zaak bevonden, wel degelijk in de koop waren begrepen;

O. dat indien dan na het afsluiten en tenuitvoerbrengen van deze koop de giro- en banksaldi door Deutsche autoriteiten zijn in beslag genomen, dit voor rekening van de koopster kwam;

O. dat partijen ter terechtzitting hebben verklaard dat de waarde van de overgebleven handelszaak, zooals zij thans nog teruggegeven kan worden, f 5000 is, zoodat partijen Zomering en Brouwer aan requestant als vergoeding voor teloor gegane waarden zullen hebben te betalen een bedrag van f 41,113.80;

O. tenslotte ten aanzien van de sub 9 gevorderde vruchten, dat door gerequesteerde is gesteld en door requestant is aanvaard, dat Brouwer als „eigenaar" van de handelszaak in 1943 f 11,959.96 heeft verdiend en in 1944 f 6068.76;

O. dat bij toewijzing van den eisch van requestant op dit punt, op dezelfde gronden als boven overwogen, echter een aftrek van kosten behoort te worden berekend, naar rato van het niet tegengesproken bedrag ad f 200 per maand, dus ad f 3100 totaal, zoodat de toe te wijzen som op (11,969.96 — 6,000.75) guldens = f 3100 = f 14,928.71 behoort te worden gefimeerd;

O. dat door partijen ter terechtzitting nog de vraag is aangeoerd of van het aan requestant toe te kennen bedrag de door Zomering en Brouwer betaalde belastingen behooren te worden afgetrokken, dan wel op eenigerlei wijze verrekening van belasting behoort plaats te vinden, doch de Raad van meening is dat deze vraag gevoeglijk aan de Belastingambtenaren kon worden overgelaten, die ongetwijfeld requestant voor de betaling van belasting over de hem in zijn hoedanigheid voornoemd bij dit vonnis toegewezen bedragen zullen weten te vinden en beter dan de Raad kunnen beoordeelen in hoeverre aan de door gerequesteerde vertegenwoordigde partijen ontheffing of restitutie van belasting zal toekomen, waarbij in het boven overwogene voldoende vast

is komen te staan uit welken hoofde de door hen ontvangen bedragen zijn genoten, zoodat een precisering op dit punt, gelijk gerequesteerde in zijn antidotaal request sub 3 aan den Raad heeft verzocht, overbodig voorkomt;

O. dat de eisch, zooals hierboven nader bepaald mitsdien kan worden toegewezen, waarbij ten overvloede nog zij vastgesteld, dat de nietigverklaring der tusschen de N. A.G.U. en Zomering gesloten koopovereenkomst onder vaststelling van de gevolgen van dien met zich meebrengt, dat de erfgenen de Groot dus geen rechten op de door Zomering betaalde kooppenningen kunnen doen gelden;

O. dat waar de vordering in hoofdzaak tegen de door gerequesteerde vertegenwoordigde partijen Zomering en Brouwer is toegevoegd, de laatsten in de kosten van het geding, voor zoover tegen hen ingesteld, behoorren te worden veroordeeld;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de rechtsbetrekkingen, ontstaan door de benoemingen van de bewindvoerders Heinrich Deckwerth en Maria Helena Zomering;

Gelast de doorhaling van de betreffende inschrijvingen in het Handelsregister;

Veroordeelt Maria Helena Zomering tot terugbetaling van de door haar als bewindvoerder genoten vergoeding tot een bedrag van f 1800;

Verklaart nietig de rechtsbetrekking welke het gevolg is geweest van de bovenvermelde overeenkomst van koop en verkoop van de betreffende handelszaak tusschen de N.V. N.A.G.U. en Maria Helena Zomering, benevens de rechtsbetrekking welke is ontstaan door de overdracht van deze handelszaak door laatstgenoemde aan haar echtgenoot Johannes Pieter Brouwer;

Verklaart in verband hiermede nietig de voormelde overeenkomst van koop en verkoop en de eigendomsoverdracht;

Gelast de teruggave van de gemelde handelszaak door Zomering en Brouwer aan de door requestant vertegenwoordigde afwezigen en veroordeelt eerstgenoemden tot betaling aan deze afwezigen als schadevergoeding voor verloren gegane activa dezer zaak de som van f 41,116.80;

Bepaalt, dat genoemde afwezigen in den eigendom van vermelde handelszaak worden hersteld;

Gelast de doorhaling van de op de verkoop en eigendomsoverdracht dier handelszaak betrekking hebbende inschrijving in het handelsregister;

Veroordeelt Zomering en Brouwer als door hen genoten vruchten aan verzoeker in zijn vermelde kwaliteit te betalen de som van f 14,928.71;

Veroordeelt partijen Zomering en Brouwer in de kosten van het geding tot op heden begroot op f 100.

No. 589.

**RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-
SPRAAK AMSTERDAM, 17 Sept. 1946.**
(Mr. v. Zeggelen).

De auto van verzoeker is tijdens de bezetting door de „Omnia” verkocht en na de bevrijding in gebruik genomen door de N.B.S. en vervolgens door het Centraal Afwikkelingsbureau der N.B.S. overgedragen aan gereg. Damlaans, te wiens name het nummerbewijs van de auto staat.

Damlaans wordt niet geacht de auto te goeder trouw en onder bezwarende titel te hebben verkregen en veroordeeld tot teruggave van de auto aan verzoeker zonder eenige schadevergoeding.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 27, 32.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 12 Februari 1946 No. 91/46 van Benedictus Blitz, handelende zoo voor zich in zijn hoedanigheid van vennoot in na te noemen firma, als in zijn hoedanigheid van door het Nederlandsche Beheersinstituut bij beschikking van 28 December 1945 benoemd bewindvoerder voor Salomon Blitz, mede-firmant in de firma I. Blitz & Zonen, gevestigd te Amsterdam, voorheen kantoorhoudende aldaar aan de O.Z. Voorburgwal No. 123, thans kantoorhoudende aldaar aan de O.Z. Voorburgwal No. 125 en de bij het verzoekschrift behorende en nadien door verzoeker overgelegde schrifturen; strekkende tot herstel in zijn recht op na te noemen auto, welke auto volgens verzoeker tijdens de bezetting door de „Omnia” Treuhandgesellschaft was verkocht aan een zekeren J. Jacobs, wiens adres verzoeker onbekend is, voorts werd doorverkocht of overgenomen door de Deutsche Zeitung i. d. Niederlande, te Amsterdam, vervolgens werd overgenomen door de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten, terwijl ten tijde van de indiening van het verzoekschrift F. Damiaans, wonende te Haarlem aan de Zeilvest No. 1, als houder van het provinciaal nummerbewijs bekend stond; enz.;

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld: dat zijn vennootschap, de Firma I. Blitz & Zonen voornoemd, tijdens de bezetting door de „Omnia” Treuhandgesellschaft werd geliquideerd, welke liquidatie bij beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut dd. 11 Januari 1946 met terugwerkende kracht is ongedaan gemaakt;

dat voormelde „Omnia” Treuhandgesellschaft op of omstreeks 3 April 1943 aan een zekeren J. Jacobs, wiens adres verzoeker onbekend is, al of niet voor rekening van de Deutsche Zeitung in den Niederlande, voor een koopprijs van f 1100 heeft verkocht de aan de firma I. Blitz & Zonen voornoemd toebehoorende personenauto, merk: Opel, model: Sedan 4 deurs, Jaar 1936. Kleur: roodbruin, Cylinder: 6, Motor-

no.: 379.71, Chassis No. 103/35283, welke auto thans bekend staat onder provinciaal nummer G-72438, van welk nummerbewijs thans als houder bekend staat, de heer F. Damiaans, Zeilvest No. 1 te Haarlem;

dat F. Damiaans voornoemd, als rechercheur bij de Opsporingsdienst Motorvoertuigen, destijds de wagen in zijn bezit heeft genomen, vervolgens ten gebuik heeft gesteld van de Binnenlandsche Strijdkrachten en thans door zijn zoon doet gebruiken;

op grond waarvan verzoeker den Raad heeft verzocht om nietig te verklaren de verkoop van voormelde auto en de teruggave van de auto aan hem te bevelen;

O. dat ter zitting van den Raad van 30 Juli 1946 door overlegging van de administratie van de firma I. Blitz & Zonen voornoemd aan den Raad is gebleken, dat voormelde auto op of omstreeks 3 April 1943 voor een bedrag van f 1100 is verkocht aan een zekeren J. Jacobs;

O. dat uit een schrijven van het Centraal Afwikkelingsbureau der Binnenlandsche Strijdkrachten van 6 Juni 1946 volgt, dat de overdracht van de auto geschiedde op naam van J. (J.) Jacobs voornoemd ten behoeve van de Deutsche Zeitung in den Niederlande en dat de auto door F. Damiaans voornoemd destijds ingevolge opdracht van de Verzetsbeweging werd overgenomen;

O. dat de vertegenwoordiger van het Centraal Afwikkelingsbureau der Binnenlandsche Strijdkrachten Amsterdam ter zitting heeft verklaard, dat de auto in de administratie van de Binnenlandsche Strijdkrachten te boek staat als afkomstig van de Deutsche Zeitung in den Niederlande en dat voormeld Afwikkelingsbureau zich refereert aan het oordeel van den Raad omtrent de door verzoeker gevraagde teruggave van de auto;

O. dat de verkoop van voormelde auto aan J. Jacobs voornoemd voor den Raad vaststaat en deze verkoop ingevolge het bepaalde bij art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer No. E 100 moet worden nietig verklaard, vermits het achterwege laten van een zoodanig ingrijpen naar het oordeel van den Raad onredelijk ware;

O. dat uit de niet weersproken stellingen van den verzoeker, welke stellingen werden bevestigd door het Centraal Afwikkelingsbureau der Binnenlandsche Strijdkrachten en door de door verzoeker overgelegde schrifturen volgt, dat F. Damiaans voornoemd als houder van het provinciaal nummerbewijs van de auto bekend staat; en de auto thans te zijnen name wordt gebruikt;

O. voorts dat aan den Raad niet aannemelijk is gemaakt, dat F. Damiaans voornoemd de auto in den zin van art. 27 (1) en art. 32 (1) van bovenbedoeld Besluit te goeder trouw en onder bezwarende titel heeft verkregen;

O. dat door den verzoeker geen kostenveroordeeling wordt gevraagd;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de op of omstreeks *

April 1943 geschiedde verkoop van voormelde auto, beveelt F. Damiaans om binnen veertien dagen na betekening van deze uitspraak voormelde auto zonder eenige schadevergoeding aan den verzoeker terug te geven, en beveelt het Centraal Afwikkelingsbureau der Binnenlandsche Strijdkrachten om deze teruggave te gedoogen.

No. 590.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 24 October 1946. (Jhr. Mr. Dr. Calkoen).

Verzoeker, eigenaar van de „Harm Smeenge”, heeft met zijn schip in Denemarken liggende, in December 1941 onder dwang van den bezetter het schip verkocht.

Koopovereenkomst nietig verklaard, verzoeker hersteld in zijn eigendomsrechten ten aanzien van het schip, onder verplichting de ontvangen koopprijs terug te betalen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift, zoomede de daarop ingekomen antwoorden van het Nederlandsche Beheersinstituut, den Staat der Nederlanden en de N. V. James & Co's Scheepvaart en Handel Maatschappij;

Gehoord de partijen;

O. dat requestrant heeft verzocht nietig te verklaren de in December 1941 in Denemarken gesloten overeenkomst waarbij requestrant het hem in eigendom toebehorende m.s. „Mr. Harm Smeenge” heeft verkocht aan Kapitein Bohl uit Neuwarp, zulks op grond, dat deze verkoop is tot stand gekomen onder dwang c.q. onbehoorlijken invloed van of vanwege den vijand, en voorts dat requestrant in zijn eigendomsrechten op voormeld schip zal worden hersteld onder verplichting tot betaling van een bedrag van f 119.700 of anders vast te stellen bedrag aan den Staat der Nederlanden;

O. dienaangaande, dat door overlegging van desbetreffende schriftelijke verklaringen, welke door de wederpartijen niet zijn bestreden, is komen vast te staan, dat, nadat requestrant, met zijn schip liggende in de haven van Hakskov (Denemarken), in Juli of Augustus 1941 een bod tot verkoop van dat schip tegen een prijs van ongeveer Kr. 400.000 had afgeslagen, in December 1941 Deutsche officieren aldaar aan boord zijn gekomen om de Mr. Harm Smeenge in beslag te nemen, welke maatregel voorkomen is geworden door de, overigens onjuiste, mededeeling van requestrant, dat hij in onderhandeling met een Duitscher was over den verkoop van zijn schip, voor het tot stand komen van welke transactie hem toen een termijn van veertien dagen is toegestaan, waarna requestrant tot verkoop van

zijn schip aan den Duitschen Kapitein Bohl is overgegaan tegen een koopprijs van f 126.000;

O. dat onder deze omstandigheden deze verkoop niet geacht kan worden een vrijwillige transactie te zijn geweest, immers is geschied onder de dreiging van inbeslagname van het schip door den vijand, en hier aanwezig was een der gevallen, bedoeld in art. 25 lid 1 onder a van het Besluit Herstel Rechtsverkeer;

O. dat de Staat hiertegenover heeft gewezen op het feit dat meerdere Nederlandsche Reederijen en Scheepswerven in soortgelijke gevallen in hunne weigering tot verkoop hebben volhard en zich de daaruit voortvloeiende nadeelen hebben getroost;

O. dat evenwel niet is gebleken, dat deze weigering plaats had onder gelijke of nageoeg gelijke omstandigheden als waarin requestrant verkeerde;

O. toch dat deze zich bevond in het door den vijand bezet buitenland, alwaar contact met en hulp van Nederlandsche autoriteiten was uitgesloten en alwaar hij ook de moreele steun, welke in een groepsverzet kan zijn gelegen, moest ontberen;

O. dat ook moet worden aangenomen, dat de druk der omstandigheden van dien aard was, dat requestrant daaraan naar redelijkheid geen weerstand heeft kunnen bieden;

O. dat de Staat voorts heeft aangevoerd, dat herstel in den eigendom van de Mr. Harm Smeenge onredelijk zou zijn tegenover hen, die aan den op hen uitgeoefenden drang hebben weerstaan en wier schip nadien is verloren gegaan, omdat dezen thans moeten wachten tot zij een schip zullen krijgen toegewezen, doch dit betoog faalt, vermits requestrant zich in gelijke positie zou hebben bevonden, indien zijn schip na beslaglegging zou zijn verloren gegaan;

O. dat indien dit laatste niet ware geschied en het schip, gelijk thans heeft plaats gehad, na de bevrijding naar Nederland zou zijn teruggebracht, requestrant naar redelijkheid eveneens aanspraak zou kunnen maken tot het herkrijgen van den eigendom van zijn schip;

O. dat dan ook, gelet op voorschreven omstandigheden de redelijkheid medebrengt, dat de onderwerpelijke koopovereenkomst worde nietig verklaard en requestrant in den eigendom van de Mr. Harm Smeenge worde hersteld;

O. dat tusschen requestrant en gerequestreerde Staat der Nederlanden niet is geschil, dat laatstgenoemde thans als eigenaar van voormeld schip moet worden beschouwd;

O. dat derhalve de teruggave van dit schip door den Staat zal moeten geschieden, evenwel tegen betaling door requestrant van de som van f 126.000, zijnde het bedrag, hetwelk geacht moet worden ten tijde van den verkoop de waarde van het schip te zijn geweest;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de in December 1941 tot stand gekomen koopovereenkomst tusschen

requestrant en kapitein Bohl voornoemd, betreffende het motorschip Mr. Harm Smeenge;

Herstelt requestrant in de eigendomsrechten ten aanzien van dat schip en beveelt deszelfs teruggave aan requestrant door den Staat der Nederlanden;

Veroordeelt requestrant ter zake van deze teruggave aan den Staat der Nederlanden te betalen de som van f 126,000;

Veroordeelt voorts den Staat der Nederlanden in de kosten van het geding, tot heden begroot aan zijde van requestrant en gerequestreerde het Nederlandsche Beheers. instituut ieder op f 100 en aan zijde van gerequestreerde N. V. James & Co's Scheepvaart en Handel Maatschappij op f 50.

No. 591.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 26 Sept. 1946. (Mr. Zijlstra).

Verzoek om de tusschen partijen bestaande rechtsbetrekking van algeheele gemeenschap van goederen te wijzigen en te bepalen dat zullen gelden de huwelijksvoorwaarden door partijen op 14 Mei 1940 overeengekomen, toegestaan.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Post alia:

O. dat de op 20 Mei 1940 ter griffie der Arr.-Rechtbank te Amsterdam ingeschreven, tusschen partijen opgemaakte huwelijksvoorwaarden, verleden bij notarieele akte van 14 Mei 1940, nietig zijn, daar die akte is opgemaakt na het voltrekken van het huwelijk tusschen partijen;

O. dat dus tusschen requestranten algeheele gemeenschap van goederen bestaat, maar partijen dat nooit hebben gewenscht, zooals ook al blijkt uit den inhoud van genoemde huwelijksvoorwaarden;

O. dat uit de ten requeste gestelde feiten voldoende blijkt, hoe het aan de ten tijde van het op 14 Mei 1940 gesloten huwelijk heerschende oorlogsomstandigheden te wijten is, dat bedoelde notarieele akte niet meer vóór het huwelijk kon worden verleden, maar dit op denzelfden dag van het huwelijk even na het sluiten daarvan eerst kon plaats vinden;

O. dat het Ons redelijk en billijk voorkomt, dat eene tusschen partijen, beiden ingezetenen van het Koninkrijk, tijdens de bezetting ten gevolge van oorlogsomstandigheden, waartegenover partijen machteloos stonden, ontstane rechtsbetrekking van algeheele gemeenschap van goederen worde nietig verklaard en worde gewijzigd in eene vermogensrechtelijke verhouding, als partijen tijdig hebben gewenscht en kenbaar gemaakt en zooals deze is vervat in vorenbedoelde huwelijksvoorwaarden;

O. dat het verzoek dus kan worden ingewilligd, terwijl het Ons niet noodzakelijk voorkomt om speciale bepalingen te maken met het oog op rechten van derden, daar de thans door partijen verlangde huwelijksvoorwaarden geheel gelijkkluidend zijn aan de reeds ingeschrevenen en Ons niet is gebleken, dat de nietigheid daarvan een gevolg naar buiten heeft gehad;

Rechtdoende:

Wijzigd de tusschen partijen bestaande rechtsbetrekking van algeheele gemeenschap van goederen;

Bepaalt, dat ter zake van het huwelijk van partijen zullen gelden de huwelijksvoorwaarden, zooals die zijn vastgesteld in de akte van 14 Mei 1940 voor notaris A. A. Rambonnet te Amsterdam verleden, bij uittreksel ingeschreven ter griffie der Arr.-Rechtbank te Amsterdam op 20 Mei 1940 onder No. 368.

No. 592.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 1 October 1946.
(Mrs. Suringar, van der Grinten en Rink).

Gerequestreerde heeft de goederen van requestrant in zijn pakhuis opgeslagen gehad, doch kan niet geacht worden daarvan bezitter te zijn geweest in den zin van art. 34 E 100.

Onder bezit in dat artikel moet worden verstaan het houden eener zaak zooals omschreven in art. 585 B. W.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 34; B. W. art. 585).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift dd. 16 Juni 1946 van Salomon Levie, manufacturier, wonende te Dieren, advocaat en procureur Mr. Z. Heymens Visser, waarin hij stelt:

dat hij sedert 1927 in Dieren als eigenaar een zaak drijft in manufacturen enz. onder den handelsnaam Fa. Jacob Levie, genaamd zijn „De Magneet”;

dat hij tengevolge van de door de Duitsche bezetting tegen de Joden genomen maatregelen in April 1943 is ondergedoken en zijn zaak is geliquideerd door de „Omnia”;

dat tengevolge van die liquidatie van zijn roerende goederen zijn weggevoerd naar Arnhem: a. een brandkast ter waarde van f 200; b. markiezen ter waarde van f 1250; c. 20 confectiestandaards ter waarde van f 400; d. cocosmatten en linoleum ter waarde van f 1000; nadat zij tevoren waren getaxeerd door den bedrijfsleider Groeneveld van gerequestreerde G. J. de Haas, koopman in etalage-artikelen te Arnhem;

dat deze goederen, na aanvankelijk opgeslagen te zijn geweest in een pakhuis van de „Omnia” aan de Kortestraat te Arnhem, kort voor de evacuatie van die stad van daar zijn vervoerd naar een pakhuis van gerequestreerde aan de Vossenstraat No. 73 te Arn-

hem, alwaar zij op of na 17 September 1944 door brand zijn teniet gegaan;

dat hij daardoor een schade lijdt van f 2850, waarvoor gerequesteerde aansprakelijk is, omdat deze de goederen in bezit heeft gehad nadat deze voor verzoeker waren verloren gegaan;

Op welke gronden hij vordert de rechtsbetrekking tusschen hem en die goederen te doen herleven met veroordeeling van gerequesteerde tot betaling eener schadevergoeding van f 2850 met de rente ad 5 % 's jaars vanaf heden tot aan de voldoening toe en van de proceskosten;

Gezien het schriftelijk antwoord van gerequesteerde, die met domiciliekeuze te Arnhem ten kantore van Mr. Eling Visser, advocaat en procureur, aan den Velperbuitensingel no. 7 aldaar, de gestelde feiten ontkent en verder aanvoert:

dat hij aan Groeneveld, die sedert 1920 in zijn dienst is, de leiding van het bedrijf in steeds grotere mate heeft overgelaten, mede in verband met zijn hoogen leeftijd en niet heeft kunnen verhinderen, dat Groeneveld, die zeer Duitschgezind was, voor den vijand (Omnia) heeft gewerkt, hetgeen deze geheel zelfstandig en dus niet in gerequesteerde's dienst heeft gedaan, tegen een salaris van f 150 per maand, zoodat, zelfs al zou Groeneveld de bewuste goederen in pakhuisruimte van gerequesteerde hebben opgeslagen — wat hij niet weet — daardoor toch nimmer die goederen geacht kunnen worden in zijn bezit te zijn geweest, en hij dus ook niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de handelingen waardoor verzoeker schade heeft geleden; concludeerende hij tot niet ontvanke-lijkverklaring, althans ontzegging van den eisch, kosten rechtens;

Gelet op de mondelinge behandeling op 29 Augustus 1946, waarbij voor den Raad zijn verschenen de beide partijen, bijgestaan door hun reeds genoemde raadsliden, terwijl zijn gehoord ten verzoeke van verzoeker de getuigen Becude, zijn bedrijfsleider, en vernoemde Groeneveld, vroeger bedrijfsleider van gerequesteerde, en ten verzoeke van gerequesteerde de getuige R. de Bruin, koopman te Arnhem;

O. dat de Raad door de afgelegde verklaringen van partijen en getuigen als vaststaande aanneemt:

dat requestants bedrijf door de Omnia is geliquideerd en dat Groeneveld in dienst van de Omnia en ter uitvoering van die liquidatie, de gereclameerde goederen, behalve de 20 confectiestandaards en het linoleum van de bovenverdieping, heeft vervoerd naar Arnhem en ze eerst heeft opgeborgen in een pakhuis van de Omnia en later in een pakhuis van gerequesteerde, alwaar zij in September 1944 door brand zijn vernield;

dat Groeneveld daarbij handelde niet pro se, doch als bedrijfsleider van en voor gerequesteerde, en deze laatste de belooning van alle voor de Omnia gedane werkzaamheden op zijn postrekening heeft ontvangen;

O. dat uit deze feiten volgt dat de door brand vernielde goederen ingevolge maatre-

gelen van den bezetter, als bedoeld in artikel 25 sub c E 100 zijn weggevoerd en voor de Omnia door gerequesteerde zijn in bewaring genomen, zoodat de bij de artt. 23 en 25 E 100 gestelde voorwaarden voor herstel der voor verzoeker tenietgegane rechtsbetrekking tot die goederen vervuld zijn;

O. dat de Raad verzoeker in den eigendom dezer goederen zal herstellen en tevens op grond van artikel 24 E 100 de liquidatie en als uitvoeloeis daarvan de wegvoering en den opslag dier goederen, als de rechtshandelingen, welke het tenietgaan van den eigendom voor verzoeker hebben veroorzaakt, zal nietig verklaren;

O. dat de Raad de teruggave der goederen aan verzoeker, welke op grond van bovenstaande beslissingen ingevolge artikel 27 van E 100 zou moeten volgen, niet kan bevelen omdat deze goederen zijn tenietgegaan;

O. dat art. 34 E 100 in zoodanig geval voorschrijft dat aan den eigenaar een schadevergoeding wordt toegewezen, voor welks betaling allen hoofdelijk aansprakelijk zijn, die sedert het tijdstip waarop het bezit voor den eigenaar verloren ging, de zaak in hun bezit hebben gehad, voor zoover niet hun goede trouw aannemelijk is gemaakt;

O. dat de Raad weliswaar de goede trouw van gerequesteerde niet aannemelijk maakt acht, omdat gerequesteerde heeft geweten en begrepen, althans had moeten weten en begrijpen en zeer zeker redelijkerwijs had moeten vermoeden, dat Jodengoederen in zijn pakhuis waren opgeslagen, maar de Raad niettemin geen schadevergoeding kan toewijzen omdat gerequesteerde niet geacht kan worden bezitter dier goederen te zijn geweest in den zin van artikel 34 E 100;

O. immers dat onder bezit in dat artikel moet worden verstaan het volgens de definitie van artikel 585 B. W. houden eener zaak, welke iemand in zijn macht heeft alsof zij hem toebehoorde;

O. dat het de Omnia was, die de bewuste goederen in haar macht had alsof ze haar toebehoorden en dat bezit van de Omnia niet door gerequesteerde werd overgenomen door in zijn pakhuis voor die goederen, in afwachting van verdere liquidatie, bergruimte te geven;

Rechtdoende:

Doet herleven de teniet gegane rechtsbetrekking tusschen verzoeker en de navolgende ten reukste gestelde goederen; brandkast, markiezen, cocosmatten en linoleum, voorzoover gelegen op de benedenverdieping;

Verklaart nietig de bovengenoemde rechtshandelingen, welke het tenietgaan dier rechtsbetrekking hebben veroorzaakt;

Verstaat dat verzoeker eigenaar is dier goederen;

Wijst af het verzoek tot veroordeeling van gerequesteerde tot betaling van een schadevergoeding;

Veroordeelt verzoeker in de kosten, tot aan deze uitspraak aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 100.

ren waarin hij is gehuwd voor zoover deze door of vanwege de overheid zijn in beslag of in bezit genomen;

O. dat hetgeen den beschuldigde onder punt A 2 der dagvaarding ten laste is gelegd zonder meer niet inhoudt een gedraging als omschreven bij art. 1 van het Tribunaalbesluit;

O. dat nu dit punt der beschuldiging mede grondslag is geweest van de aan den beschuldigde opgelegde maatregelen, de uitspraak niet in stand kan blijven;

O. dat mitsdien gewichtige redenen bestaan, op grond waarvan het fiat-executie behoort te worden geweigerd.

Weigert het fiat-executie op bovengenoemde uitspraak.

UITSPRAKEN TRIBUNALEN

N°. TRIBUNAAL

342a.	Arnhem	1946 6 Juni	Omschrijving van het trekken van voordeel.
343.	—	1946 23 Aug.	Opheffing beheer.
344.	—	1946 9 Mei	Verrichten van administratief werk bij de Landstorm.
345.	—	1946 8 Juli	Beteekenis van „vrijwillig” hulp en steun verlenen aan den vijand.
349.	Utrecht	1946 31 Mei	Innerlijke gezindheid en uiterlijke gedragingen.
350.	—	1946 7 Juni	Hulp-landwacht.
351.	—	1946 31 Mei	Technische Noodhulp.
352.	—	1946 5 Juli	Opvoedersgilde.
353.	Zwolle	1946 2 Oct.	Volksche werkgemeenschap.
354.	Amsterdam	1946 7 Oct.	Einduitspraak in verraadzaak.
355.	Roermond	1946 19 Juni	Stichting „Nat. Zangfeest”.
356.	Almelo	1946 14 Oct.	Volledige uitspraak.
357.	—	1946 11 Oct.	Voordeel trekken door gebruik te maken van onjuiste mededeelingen.
358.	Breda	1946 23 Sept.	Bevoegdheid Tribunaal.
359.	—	1946 17 Juli	Delictomschrijving en conditioneele omschrijving.
360.	Amsterdam	1946 20 Sept.	Art. 6 Wet Notarisambt.
363.	Utrecht	1946 31 Mei	Correspondentie beëindigen met „Hou Zee”.
364.	Dordrecht	1946 16 Juli	Handelen in noodtoestand.
368.	Haarlem	1946 21 Aug.	Opneming in „Mutterheim”.
369.	Amsterdam	1946 6 Sept.	Nederlandschap. Ned. Verbond voor Sibbekunde.
370.	Haarlem	1946 24 Juli	Qualificaties: „zich desbewust gedragen in strijd met de belangen van het Ned. volk” en „desbewust afbreuk doen aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers”.
371.	Utrecht	1946 10 Mei	Ned. Arbeidsdienst.
375.	Zwolle	1946 4 Juli	Het begrip „leden” in art. 1, eerste lid, alinea 3 Tribunaalbesluit.
378.	Arnhem	1946 25 April	Dienst doen bij de lijfwacht v. Mussert.
379.	—	1946 23 Mei	Ned. Apothekerskamer.
380.	—	1946 4 Oct.	Belediging van H. M. de Koningin.

BESCHIKKINGEN HOOGDE AANOMMELIEN

342.	Arnhem	1946 30 Aug.	Plan-executie gewetend, aangezien geen advies is gegeven tot beperking van den duur der intiemeeting.
346.	Amsterdam	1946 3 Sept.	In de uitspraak niet is vermeld dat de dagvaarding is gewijzigd of aangevuld.
347.	—	1946 5 Sept.	geen motivering heeft plaats gevonden t.a.v. de opgelegde maatregelen.
348.	—	1946 13 Sept.	de beschuldigde is gelast zich onder toezicht te stellen.
361.	s-Gravenhage	1946 27 Aug.	volledige beschikking.
362.	—	1946 3 Oct.	idem.
365.	Amsterdam	1946 14 Oct.	de verbeurdverklaring zich niet verder uitstrekt dan tot aangevocht goed behorend aan Joodsche Nederlanders.
366.	—	1946 14 Oct.	de ondertoezichtstelling van het bureau Bijz. Jughdorg. is bevolen.
367.	s-Gravenhage	1946 16 Oct.	een maatregel is opgelegd in strijd met art. 19, sub 4, besluit 23 Dec. 1944, E. 153.
372.	s-Hertogenbosch	1946 10 Oct.	de ontzetting van het kroonrecht op een duur van 5 jaar is geschild.
373.	Amsterdam	1946 21 Oct.	ontzet is uit het recht om een rang bij de gewapende macht te bekleden.
374.	—	1946 24 Oct.	ontzet is uit het recht om een rang bij de kroonrecht.
376.	s-Gravenhage	1946 19 Oct.	volledige beschikking.
377.	—	1946 21 Oct.	de verbeurdverklaring voorwaardelijk is opgelegd.
381.	Arnhem	1946 27 Sept.	het pleidooi van den raadsman den indruk van een requiritor heeft gemaakt.
381a.	Amsterdam	1946 14 Oct.	volledige beschikking.
382.	Arnhem	1946 21 Oct.	ontzet is uit het recht om militaire onderscheidingen te dragen.
382a.	Amsterdam	1946 14 Oct.	bij de oplegging van de verbeurdverklaring van de nalatenschap wel rekening is gehouden met de belangen van de erfgename.
383.	Arnhem	1946 21 Oct.	de belastingheffing niet voldoet aan de eischen van art. 47 Tribunaalbesluit.
383a.	s-Gravenhage	1946 17 Oct.	bij de bepaling van de te opleggen maar-regelen gebruik is gemaakt van onge-toetsde getuigenverklaringen.

11 December 1946 (afl. 23)

No. 395—408

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 593—603

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N. V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 593.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 6 Mei 1946. (Mrs. Prof. Verziil, Halbertsma, Veegens, Sch. bij Nacht Heeris, Vice-Admiraal Vos).

Aan het derde lid van art. 359 Sv. is voldaan, wanneer de feiten en omstandigheden in algemeene bewoordingen zijn aangewezen, die verwijzen naar den inhoud der bewijsmiddelen.

De cassatierechter kan slechts ingrijpen, indien de inhoud der bewijsmiddelen de redengeving niet kan opleveren, hetgeen in casu wel het geval is.

Het oorzakelijk verband tussehen dood en blootstellen aanwezig, nu ieder persoon van normale ontwikkeling in het najaar van 1941 en den winter van 1942 redelijkerwijs kon voorzien, dat een aangifte wegens anti-Duitsche activiteit van een Joodsch landgenoot diens leven in ernstig gevaar zou brengen.

Geen beroep op overmacht gedaan, nu requirant slechts heeft verklaard op aandrang van zijn vrouw te hebben gehandeld.

Begrip wederrechtelijk in art. 27 B.B.S. Doodstraf gehandhaafd.

(B.B.S. artt. 26, 27; Sr. art. 102.)

[Sententie a quo Jaargang I no. 283.]

Op het beroep van Izaak Metz, van beroep constructeur-teekenaar, wonende te Hilversum, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, 2de Kamer, van den 16den Februari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan:

„1. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand;

2. Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen;

3. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid of middel, hem door den vijand of door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen of om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, meermalen gepleegd”;

en met toepassing van de artt. 28 en 102 Sr. en 1, 2, 8, 9, 11, 26, 27 en 28 van het B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de kiesbaarheid bij krachens wettelijk voorschrijf uitgeschreven verkieszingen, het dienen bij de gewapende macht, het bekleeden van ambten, alles voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos; enz.

T. 2.

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 210 t/m 236, 338 t/m 344, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv. j°. art. 1 B. B. Rechtspl. (D 63), de artt. 101 Sr., 1 t/m 4 en 24 B.B.S. doordien het Bijzonder Gerechtshof ten onrechte:

a. requirant niet heeft vrijgesproken van de hem mede ten laste gelegde feiten, waarvan het Gerechtshof de niet-bewezen-verklaring tot uitdrukking heeft gebracht t.w. de aan requirant ten laste gelegde vrijheidsberoving den dood ten gevolge hebbend van C. H. G. Mellema en W. J. Bijleveld, hetgeen het Hof krachtens het bepaalde in art. 352, re lid Sv. had moeten doen, van belang was in verband met de overige sub A ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten en tot uitdrukking had dienen te worden gebracht bij de toegepaste strafbepaling;

b. zijn beslissing, dat de overige aan requirant sub A ten laste gelegde feiten door req. begaan zijn, niet heeft doen steunen op daartoe redengevende feiten en omstandigheden, zooals art. 359, 3e lid Sv. vereischt, doch heeft volstaan met te overwegen, dat door den inhoud van de ter zitting afgelegde getuigen verklaringen de daarin vermelde feiten en omstandigheden vaststaan en het Hof daarvan (lees: daardoor) tot de overtuiging is gekomen en bewezen acht de overige aan requirant sub A ten laste gelegde feiten, zonder dat het Hof in zijn sententie heeft tot uitdrukking gebracht uit welk samenstel van redengevende door getuigen naar voren gebrachte feiten het bewijs voor het begaan zijn door requirant van de hem ten laste gelegde feiten vaststaat en bewezen is;

1. dat immers het Hof betreffende W. van Hellenberg Hubar overwogen en op grond van de gebezigde getuigenverklaringen als vaststaand en bewezen heeft aangenomen „dat requirant aan den Nederlandschen Politie President te den Haag en vervolgens aan de Ortskommandantur te Hilversum mededeeling heeft gedaan over van Hellenberg Hubar's plannen tot sabotage en spionage tegen de Duitse weermacht” en aldus requirant schuldig heeft verklaard aan het opzettelijk blootstellen aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand van van Hellenberg Hubar;

dat het Hof daarbij geen voldoende aandacht geschonken heeft, althans uit de overwegingen van zijn sententie daarvan niet blijkt, aan het feit, dat de getuige van Hellenberg Hubar zelf heeft verklaard, nimmer de zekerheid te hebben gekregen door requirant aan de Duitschers te zijn verraden, dat hij door requirant is gewaarschuwd niet naar Hilversum terug te keeren omdat dit gevaarlijk voor hem zou zijn, welk feit niet te rijmen valt met een door requirant jegens van Hellenberg Hubar gepleegd verraad, van Hellenberg Hubar's arrestatie eerst veel later en naar aanleiding van diens ontvluchttingspoging naar Engeland heeft plaatsgehad, omtrent welk feit door geen der gebezigde bewijsmiddelen is komen vast te staan, dat re-

28

quirant op de hoogte was of kon zijn, zoodat ook door niets bewezen is, dat van Hellenberg Hubar's arrestatie is voortgevloeid of het gevolg is geweest van den door requirant geschreven brief (waarin den naam van van Hellenberg Hubar niet werd genoemd) of van diens mededeeling aan getuige Vermeeren.

Het Hof evenmin voldoende aandacht heeft besteed aan den tweeden op dit punt gehoorde getuige Vermeeren, die verklaard heeft, dat het hem niet bekend is of de Duitschers maatregelen hebben getroffen tegen van Hellenberg Hubar naar aanleiding van het door hem van requirant vernomene en aan de Duitschers gerapporteerde;

dat overigens uit geen der gebezigde bewijsmiddelen iets positiefs is naar voren gebracht waardoor het begaan zijn van dit aan requirant ten laste gelegde feit zou zijn bewezen;

dat het Hof derhalve in de overwegingen van zijn sententie tot uitdrukking had moeten brengen door welk samenstel van feiten het tot de overtuiging is gekomen, dat het ten deze aan requirant ten laste gelegde wettig en overtuigend is bewezen;

2. dat het Hof betreffende C. H. G. Mellema, C. H. Leger, W. J. Bijleveld, J. F. de Wit, A. Daalder, F. C. W. Slooff en B. Graaff overwogen en als bewezen aangenomen heeft, dat requirant aan van der Drift mededeelingen heeft gedaan, respectievelijk voor wat de twee eerst genoemden betreft omtrent een door hen gezochte schuilplaats voor Wirix en voor wat de overigen betreft omtrent hun belangstelling en/of medewerking aan een geheime zender en requirant aldus Mellema, Leger, Bijleveld, de Wit, Daalder, Slooff en Graaff voornoemd heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving door of vanwege den vijand, welke feiten de vrijheidsberoving van voornoemden voor langer dan een maand, alsmede den dood van C. H. Leger en A. Daalder heeft ten gevolge gehad;

dat het Hof het ten deze aan requirant ten laste gelegde als bewezen heeft aangenomen op grond van de verklaringen van de getuigen Polak, Vermeeren, van Hellenberg Hubar, Graaff, Smits en Slooff, zonder in zijn sententie tot uitdrukking te brengen door welk samenstel van redengevende feiten het Hof tot deze overtuiging is gekomen, immers door slechts te overwegen, dat het ten laste gelegde bewezen wordt geacht door de getuigenverklaringen, met name het Hof niet voldoende rekening heeft gehouden met het feit, dat door alle genoemde getuigen slechts ernstige en met elkaar kloppende vermoedens doch geen enkel positief feit ten laste van requirant zijn naar voren gebracht;

dat bij een schuldig verklaren aan zoodanige ernstige misdrijven als die welke aan requirant zijn ten laste gelegd met als strafoplegging de doodstraf, toch wel nauwgezet de hand dient gehouden te worden aan het door de wet gevorderde wettig en overtuigend bewijs en het Hof had dienen te overwegen uit welk samenstel van door getuigen

naar voren gebrachte feiten het Hof de overtuiging heeft gekregen en bewezen acht, dat requirant aan het hem ten laste gelegde schuldig is, zijnde de motiveering van strafvonnissen immers niet in de laatste plaats voorgeschreven tot stichting van den verdachte en om hem te doordringen van de rechtvaardigheid van de hem opgelegde straf;

c. in zijn sententie betreffende R.P. Wirix overwogen en als wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard „dat requirant aan van der Drift van de Duitse Dienststelle „Sonderstab O.K.W.” mededeeling heeft gedaan over diens werkzaamheden aan en voor een geheime zender en over diens verblijfplaats en requirant aldus schuldig verklaard aan het opzettelijk blootstellen van R. P. Wirix aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving den dood ten gevolge hebbend”, waarbij het Hof niet voldoende aandacht heeft geschonken, althans daarvan uit de overwegingen van zijn sententie niet blijkt, aan requirant's ontkenenis en het feit, dat overigens uit geen der gebezigde bewijsmiddelen is komen vast te staan, dat requirant ervan op de hoogte was of kon zijn, dat Wirix zich op den avond van zijn arrestatie naar zijn onder Duitse bewaking gesteld huis zou begeven noch dat die onder bewaking stelling en Wirix' arrestatie het gevolg geweest is van een door requirant gepleegd verraad; evenmin aan de uitdrukkelijke verklaring van den getuige C. J. A. M. Vermeeren, volgens welke deze verklaart, zelf door een samenloop van ongelukkige en noodlottige omstandigheden de oorzaak te zijn geweest, dat Wirix het leven heeft moeten laten;

dat het aan requirant ten deze ten laste gelegde niet als bewezen verklaard door het Hof had mogen aangenomen worden, immers het schuldig zijn van requirant aan het hem ten deze ten laste gelegde feit door het vorenstaande eo ipse is uitgesloten en hij daarvan had dienen vrijgesproken te worden, het Hof dit nalatend bepaaldelijk in zijn sententie een beslissing had behoeven te geven waarom in strijd met het te dien aanzien uitdrukkelijk voorgedragen verweer geen strafvermindering of strafuitsluitingsgrond werd aanwezig geacht;

d. in zijn sententie niet bepaaldelijk een beslissing heeft gegeven waarom in strijd met de door requirant uitdrukkelijk voorgedragen verweren bepaalde strafverminderingsof strafuitsluitingsgronden niet aanwezig zijn, met name zulks is nagelaten;

1. ten aanzien van het door requirant opzettelijk sober voorgedragen, maar niettemin uiterst belangrijke verweer, dat hij den aan den Politie President gezonden brief op aandrang en onder bedreiging van zijn vrouw heeft geschreven en verzonden;

2. dat hij dezen brief, waarin hij den naam van van Hellenberg Hubar niet noemde, als op fantasie berustend buiten zijn vrouw om heeft ingetrokken, en

3. dat hij belangrijken illegalen arbeid heeft verricht;

II. S. althans v. t. van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv. j°. art. 1 van het B. B. Rechtspl., de artt. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11 en 24 B.B.S. en van de artt. 101, 9, 10, 28, 31 en 32 Sr., doordien het Bijzonder Gerechtshof als hoofdstraf de doodstraf heeft opgelegd, welke straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan en/of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde, omdat:

a. het Hof bij de bijzondere redenen, welke de straf hebben bepaald, geen rekening heeft gehouden met de feiten, zooals die ter staving van het eerste middel omtrent de bewijlslevering zijn aangevoerd, welke feiten het niet zoo ontwijfelbaar doen vaststaan, dat requirant de hem bij dagvaarding sub A ten laste gelegde misdrijven ook heeft bedreven, waardoor een hem opgelegde onherstelbare straf als de doodstraf niet verantwoord is, terwijl, indien requirant schuldig bevonden aan het hem bij dagvaarding sub B en C ten laste gelegde, een hem op te leggen doodstraf, de verzachtende en persoonlijke omstandigheden van requirant in aanmerking genomen, niet in overeenstemming is te achten met den ernst van het gepleegde misdrijf.

b. met name het Hof bij de bepaling der strafmaat kennelijk geen rekening heeft gehouden, althans daarvan uit de overwegingen van zijn sententie niet blijkt, met de nadrukkelijk ten verweer aangevoerde omstandigheden,

dat requirant niet nationaal-socialistisch of pro-Duitsch gezind was;

dat requirant den door hem aan den Politie-President geschreven en verzonden brief uitsluitend op aandrang en onder bedreiging van zijne naar geboorte Duitsche echtgenoot heeft geschreven en verzonden; dat hij na heftigen tweestrijd uit vrijen wil door een tweeden brief dien eersten brief als op fantasie berustend heeft ongedaan gemaakt;

dat hij van Hellenberg Hubar heeft gewaarschuwd om hem aan vervolging van den vijand te onttrekken, hetgeen door van Hellenberg Hubar is bevestigd;

dat hij met den dood voor oogen heeft verklaard, behalve den misstap door het schrijven van dien eersten brief aan de Politie-President, niemand opzettelijk of schuldig te hebben verraden;

dat hij gedurende de bezetting tot aan het eind daarvan belangrijken illegalen arbeid heeft verricht o.a. door in 19 afzonderlijke gevallen Nederlanders uit handen van de Duitschers te houden of te halen, revolverpatronen van de Duitschers ter beschikking van het ondergronds verzet te stellen ter bestrijding van de S.D. en tenslotte zelf gedurende geruimen tijd heeft moeten onderduiken;

dat requirant met en door zijne echtgenoot een onbeschrijfelijk ongelukkig leven heeft gehad en zij door haar versplizucht, ontevredenheid met haar levensomstandigheden en voortdurende miskenning van requi-

rant's arbeids- en financiële resultaten de oorzaak is geweest, dat requirant's handelen vaak niet in overeenstemming is geweest met zijn eigen innerlijke gesteldheid en goede voornemens;

dat requirant reclassabel is te achten en, zijn persoonlijke omstandigheden in aanmerking genomen, een tijdelijke vrijheidstraf meer op haar plaats is dan een onherstelbare straf als de doodstraf;

dat het Hof vorenstaande verzachtende omstandigheden bij de vaststelling van de aan requirant op te leggen straf in aanmerking had dienen te nemen en in zijne overwegingen tot uitdrukking had moeten brengen, dienende de door de wet voorgeschreven motiveering van een bij vonnis opgelegde straf niet in de laatste plaats tot stichting van den veroordeelde en om deze van de rechtvaardigheid van de hem opgelegde straf te doordringen.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, dat de Raad de sententie zal vernietigen, en de zaak zal verwijzen naar het Bijz. Gerechtshof te Arnhem, teneinde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard (zie jaarg. 1 no. 283, *Red.*).

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat bij de inleidende dagvaarding aan requirant onder A is te laste gelegd het misdrijf van art. 26 B.B.S., lid 1, gepleegd tegen negen personen, welke feiten de vrijheidsberoving van langer dan een maand van zeven personen en den dood van vier hunner, benevens van een vijftien persoon, ten gevolge zouden hebben gehad;

dat het Hof deze feiten bewezen heeft verklaard „met uitzondering als overwogen”, welk voorbehoud, voorzover thans van belang, hierop neerkomt, dat het doodelijke gevolg niet is aangenomen ten aanzien van twee van hun vrijheid beroorde personen;

dat onderdeel a van het middel er nu over klaagt, dat de — hierin opgesloten liggende — beslissing nopens het niet bewezen zijn van dit gedeelte van de aanklacht niet zou hebben geleid tot een uitdrukkelijke vrijspraak, als in art. 352 Sv. voorgeschreven;

dat, wat hiervan overigens zij, requirant blijkens de acte van cassatie dit rechtsmiddel slechts heeft aangewend tegen de sententie, voorzover zij tegen hem, dus te zijnen laste, is gewezen;

dat het beroep derhalve niet is gericht — en ingevolge het bepaalde in art. 430 Sv. ook niet kon worden gericht — tegen het den requirant niet bezwarende vrijsprekende gedeelte van die sententie, zoodat dit niet aan 's Raads oordeel is onderworpen en dit onderdeel van het middel buiten onderzoek moet blijven;

dat onderdeel b van dit middel vooreerst in het algemeen klaagt over niet-inachtname in de bestreden sententie van het derde lid van art. 359 Sv.;

dat de feiten en omstandigheden, welke reden hebben gegeven tot de beslissing, dat de feiten door requirant zijn begaan, in de bestreden sententie in algemeene bewoordingen zijn aangewezen;

dat nu de naleving van genoemd voorschift volgens zijn bedoeling — te weten een nadere redengeving dan reeds in den inhoud der bewijsmiddelen ligt opgesloten, welke, naar aan requirant kan worden toegegeven, in ingewikkelde zaken als de onderhavige wenschelijk kan zijn — in zoverre aan den rechter, die over de feiten oordeelt, is overgelaten, dat de cassatierechter slechts kan ingrijpen indien de als zoodanig aangewezen feiten of omstandigheden der redengeving voor de beslissing, dat het feit door den verdachte is begaan, niet kunnen opleveren;

dat te dezen aanzien in onderdeel *b* van dit middel vervolgens wordt geklaagd over de bewijsvoering en de daarmede samenvalende redengeving voor wat betreft de onder *A* te laste gelegde feiten en wel onder *I* ten aanzien van het slachtoffer van Hellenberg Hubar en onder *2* ten aanzien van het slachtoffer Mellema en zes anderen;

dat bij deze beide grieven over het hoofd wordt gezien, dat onder de bewijsmiddelen in de bestreden sententie mede zijn opgenomen de opgaven van requirant aan den rechercheur bij den P.O.D. te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, F. B. Kortland, voorkomende in diens ambtseidig proces-verbaal van 2 December 1945, waarbij requirant zoowel met betrekking tot van Hellenberg Hubar als met betrekking tot Mellema en de zes anderen een uitvoerige bekentenis heeft afgelegd;

dat deze opgaven van requirant onder meer het volgende inhouden:

1. ten aanzien van van Hellenberg Hubar: „dat hij in het najaar van 1941 met zijn collega van Hellenberg Hubar een afspraak gemaakt heeft om te komen tot een organisatie voor sabotage en spionage tegen de Deutsche Weermacht; dat hij daarna een brief geschreven heeft aan den Nederlandschen Politiepresident te den Haag, waarin hij de plannen van van Hellenberg Hubar verried; dat hij, toen hij van den Nederlandschen Politiepresident niets hoorde, op zijn brief aan de Ortskommandantur te Hilversum geschreven heeft, waarmede hij voor de tweede maal de plannen van van Hellenberg Hubar verried; dat hij daarna zelf naar de Ortskommandantur is gegaan en daar te woord werd gestaan door Kees Vermeeren, een man, die te Hilversum bekend stond als Gestapo-agent; dat hij aan dezen Vermeeren alles vertelde, wat hij wist van van Hellenberg Hubar en diens plannen om sabotage en spionage tegen de Deutsche Weermacht te plegen; dat genoemde Vermeeren hem toen beloofde er verder werk van te zullen maken;

2. ten aanzien van Mellema en de zes anderen onder meer: „dat zijn collega Smits hem op 5 December 1941 vroeg dien avond bij hem thuis te willen komen voor een be-

spreking met iemand van de Deutsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W.“; dat hij toen gegaan is, en door Smits werd voorgesteld aan een zekeren Mulder, die zich later bekend maakte als van der Drift, en die Duitscher was; dat hij aan van der Drift alles verteld heeft wat hem bekend was omtrent de plannen van van Hellenberg Hubar; dat hij op 6 December 1941 met van der Drift de zenderkwestie Wirix-Slooff besproken heeft; dat zij toen overeengekomen zijn, dat hij verdachte, gewoon door zou gaan met deze heeren, en dat de zender eerst in zijn huis zou worden afgemonteerd, alvorens de Deutsche instantie zou ingrijpen en tot arresteeren overgaan; dat hij, zoodra de zender klaar zou zijn, van der Drift hiervan in kennis zou stellen;”

alsmede, na de hieronder bij onderdeel *c* van het middel te behandelen opgaven meer in het bijzonder betrekking hebbende op Wirix:

„dat hij voor voornoemd geval nog eens bij van Hellenberg Hubar is geweest naar aanleiding van een brief van dezen waarin deze hem, verdachte, vroeg, of Ir. Leger te Hilversum en Dr. Mellema uit Eindhoven te vertrouwen waren, daar deze heeren bij hem waren geweest om een schuilplaats voor collega Wirix; dat hij dien brief weer overgaf aan van der Drift;”

en ten slotte nog: „dat op 15 Maart 1942 Ir. Slooff hem berichtte, dat er eenige heeren zouden komen om de piano, zooals de zender genoemd werd, te bezichtigen; dat er den volgenden dag drie heeren bij hem kwamen, die verklaarden te zijn de Wit uit Heemstede en Daalder uit Alkmaar; dat hij zich den naam van den derde niet meer kan herinneren; dat zij toen afspraken dat hij, verdachte, den zender zou verpakken in waschmanden en de heeren een bode zouden sturen om die waschmanden te halen; dat hij van der Drift van deze plannen op de hoogte gesteld heeft; dat op 18 Maart 1942 naar aanleiding van deze kwestie door de Duitschers gearresteerd werden: Ir. Slooff, Ir. C. Ch. Leger, B. Graaf, A. Schmale en hijzelf;

dat hij met Sloof, Graaff en Leger in Scheveningen geweest is. waar deze ingesloten werden; dat hij toen ging naar het huis van een rijksduitscher in de omgeving, waar hij zou wachten op nadere instructies van van der Drift; dat van der Drift hem kort daarop een protocol liet teekenen, waarin alle gegevens betreffende de zenderkwestie waren opgeteekend; en waarop een pasfoto van hem, verdachte, was vastgehecht; dat hij daarna van van der Drift 4 kaarten ontving voor een vacantiereis van 4 weken met zijn vrouw en 2 kinderen naar Duitschland, voor rekening van de Deutsche Dienststelle „Sonderstab O.K.W.“, benevens f 300 in contanten; dat hij na 4 weken in Hilversum weer f 200 in contanten ontvangen heeft, waarna van der Drift hem nog drie, of viermaal f 100 stuurde en een paar fietsbanden als belooning voor zijn verraad;”

dat het Hof op deze bekentenissen mocht afgaan, ofschoon requirant ze bij zijn verhoor ter terechtzitting grootendeels heeft teruggenomen, nu het Hof kennelijk van oordeel is geweest, dat requirant voor die intrekking geen aanmerkelijke gronden heeft kunnen aanvoeren;

dat het bewijs van de hierbedoelde gedeelten van het te laste gelegde onder A, met name ook van het opzet van requirant, uit deze bekentenissen in verband met den verderen inhoud van de gebezigde bewijsmiddelen kon worden afgeleid;

dat het in dit verband nog opmerking verdient, dat onderdeel *b* cijfer 1 van het middel uitgaat van de veronderstelling, dat ten laste van requirant zou zijn bewezen verklaard, dat zijn aangiften tegen getuige van Hellenberg Hubar diens aanhouding ten gevolge zou hebben gehad;

dat echter zoowel de telastelegging als de bewezenverklaring ten aanzien van dien getuige slechts inhoudt, dat requirant hem heeft blootgesteld aan opsporing en de overige in art. 26 B.B.S. lid 1, opgesomde maatregelen door of vanwege den vijand — met andere woorden dat requirant voor van Hellenberg Hubar bepaalde gevaren heeft geschapen, hetgeen voor de toepasselijkheid van dat lid voldoende is — doch niet, dat requirant door zijn aangiften tegen dezen getuige maatregelen van opsporing als anderszins zou hebben veroorzaakt of voor hem een der in art. 26 B.B.S. leden 2 t/m 4, omschreven gevolgen zou hebben teweeggebracht;

dat in onderdeel *b* cijfer 2 van het middel onder meer wordt opgekomen tegen de bewezenverklaring, dat de feiten den dood van Leger tengevolge hebben gehad, welke grief bij pleidooi is toegelicht met een beroep op de verklaring van getuige Slooff, voorkomende in het proces-verbaal der terechtzitting van het Hof: „Van Ir. Leger weet ik, dat hij in gevangenschap vrijwillig tegen een doo-dende draad is geloopt”;

dat deze klacht nimmer doeï zou kunnen treffen, nu deze verklaring niet voorkomt in de betrokken sententie, maar het bewijs van het overlijden van Ir. Leger is aangenomen op grond van een brief van den Joodschen Raad voor Amsterdam, berustende op een mededeeling van de Sicherheitspolizei, die als plaats van overlijden heeft opgegeven Amersfoort;

dat dit onderdeel bovendien ongegrond is, omdat, in het midden gelaten wat onder het hier vereischte oorzakelijk verband in den zin der strafwet is te verstaan, ieder persoon van normale ontwikkeling in het najaar van 1941 en den winter van 1942 redelijkerwijs kon voorzien, dat een aangifte wegens anti-Duitsche activiteit tegen een landgenoot van joodschen bloede diens leven in ernstig gevaar zou brengen, terwijl het voor het aannemen van oorzakelijk verband in den zin der wet, in geen geval vereischt is dat men de wijze waarop het slachtoffer den dood zal vinden, mede heeft voorzien;

dat onderdeel *c* van het middel zich richt

tegen de bewijsvoering en de daarmede samen vallende redengeving in de bestredensententie voor wat betreft de onder A telastegelegde feiten ten aanzien van het slachtoffer R. P. Wirix;

dat de opgaven van requirant aan den rechercheur Kortland, blijkens diens bovenaangehaald proces-verbaal, opgenomen in de bestreden sententie, ten aanzien van dit punt inhouden: „dat hij daarna” (d.w.z. na een gesprek met van der Drift) „van Ir. Slooff een brief ontving, die afkomstig was van Wirix, waarin Wirix alle gegevens en instructies verstrekke betreffende de zendinstallatie; dat hij dezen brief direct in handen van Van der Drift gaf; dat Van der Drift hem een dag later opbelde en vroeg of Wirix thuis was, dat hij even later van Slooff hoorde, dat Wirix thuis was en bij hem was geweest; dat hij toen naar Wirix is gegaan en met hem over den zender heeft gesproken; dat hij bij zijn thuiskomst van der Drift opgebeld heeft en hem verteld heeft, dat Wirix thuis was;”

dat het Hof, dat in de waardeering van de bewijsmiddelen vrij was, deze opgaven van requirant, die hem blijkbaar geloofwaardig zijn voorgekomen, voor het bewijs heeft mogen bezigen, ook al zouden zij ter terechtzitting zijn herroepen;

dat het bewijs van het hier bedoelde gedeelte van het telastegelegde onder A, met name ook van het opzet van requirant, uit deze bekentenis in verband met den verderen inhoud van de gebezigde bewijsmiddelen in het bijzonder de verklaringen van getuige Vermeeren ter terechtzitting en aan den rechercheur bij den P.O.D. te Hilversum, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, E. v. d. Laan, kon worden afgeleid;

dat in dit onderdeel van het middel ook bij dit feit de aanwezigheid van het vereischte oorzakelijke verband tusschen de aangifte van requirant en den dood van het slachtoffer wordt betwist doch, in aanmerking genomen, hetgeen hierboven bij onderdeel *b* is overwogen, ten onrechte;

dat toch een persoon van normale ontwikkeling in het najaar van 1941 en den winter van 1942 redelijkerwijs kon voorzien, dat de Duitschers en hun handlangers bij de arrestatie van een onderduiker, die zich bezig hield met het vervaardigen van geheime zenders bij de minste aanleiding van hun vuurwapenen gebruik zouden maken of althans daarmede zouden dreigen;

dat het dus requirant niet kan baten, dat getuige Vermeeren heeft verklaard het doodelijke schot bij ongeluk te hebben gelost;

dat volgens onderdeel *d* cijfer 1 van het middel requirant voor het Hof het verweer zou hebben gevoerd, dat hij de in de bewezenverklaring onder A, letter a, bedoelde, in een brief vervatte, mededeelingen aan den Politie-President te 's-Gravenhage zou hebben gedaan op aandrang en onder bedreiging van zijn vrouw;

dat requirant evenwel blijkens het proces-verbaal der terechtzitting van het Hof aldaar alleen heeft opgegeven den bedoelden brief

op aandrang van zijn vrouw te hebben geschreven, in welke bewering niet is gelegen een beroep op overmacht in den zin van art. 40 Sr., zoodat het Hof niet verplicht was daaromtrent bepaaldelijk een beslissing te geven en het middel overigens feitelijken grondslag mist;

dat al hetgeen volgens onderdeel *d* cijfers 2 en 3 van het middel op de toelichting daarvan door requirant zou zijn aangevoerd niet oplevert strafvermindering- of strafuitsluitingsgronden in den zin van het derde lid van art. 358 Sv. — waaronder alleen zijn te verstaan gronden, waaraan eenig wettelijk voorschrift vermindering van het maximum der op het feit gestelde straf of uitsluiting van strafbaarheid verbindt, doch alleen omstandigheden, die bij de bepaling van de soort en de mate der op te leggen straf in aanmerking kunnen worden genomen, om welke reden het Hof ook daaromtrent niet bepaalde-lijk een beslissing behoefde te geven;

O. ambtshalve:

dat het onder B ten laste van requirant bewezen verklaarde feit niet valt onder de strafbepaling van art. 27 B.B.S., omdat daaraan het element van wederrechtelijkheid der bevoordeeling ontbreekt;

dat toch, hoe verachtelijk het aannemen van vermogensvoordeel als belooning voor gepleegd verraad ook moge zijn, dit niet wegneemt, dat naar bij gebreke van eenige aanwijzing voor het tegendeel in de gebezigde bewijsmiddelen moet worden aangenomen, de in de bewezenverklaring bedoelde Deutsche instantie deze belooning vrijwillig en uit eigen middelen aan requirant heeft verstrekt;

dat het hier behandelde feit ook niet elders strafbaar is gesteld, zoodat requirant te dezer zake van rechtsvervolgving behoort te worden ontslagen;

dat met de omstandigheid, dat requirant zich niet heeft ontzien voor zich en zijn gezin voordeel te trekken uit het gepleegde verraad, bij de bepaling van de op te leggen straf rekening behoort te worden gehouden;

dat het onder C ten laste van requirant bewezen verklaarde feit daarentegen door het Hof terecht is geoordeeld onder de strafbepaling van art. 27 B.B.S. te vallen;

dat toch ten gevolge van het feit der vijandelijke bezetting tal van personen, die om verschillende redenen door den vijand werden vervolgd, zijn ondergedoken en vervolgens ondergrondse organisatiën zijn ontstaan, die hen door een netwerk van tusschenpersonen van distributiebescheiden voorzagen;

dat deze feitelijke toestand voor gewetenlooze lieden de mogelijkheid heeft geopend om voordeel te trekken enerzijds uit den noodtoestand van de onderduikers en anderzijds uit de onmogelijkheid voor de ondergrondse organisatiën om voldoende controle uit te oefenen en misbruik van de verstrekte distributiebescheiden tegen te gaan;

dat de qualificatie van het bewezen verklaarde onder C, evenals die van het bewezen verklaarde onder A, verbetering behoeft, gelijk hieronder zal worden aangegeven;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat in onderdeel *a* van het middel wordt gesteld, dat de feiten die ter staving van het eerste middel omtrent de bewijslevering zijn aangevoerd, niet zoo ontwijfelbaar vaststaan, dat requirant de hem bij dagvaarding onder A te laste gelede misdrijven ook heeft bedreven, dat een onherstelbare straf als de doodstraf verantwoord zou zijn;

dat de Raad de hem in artikel 16 van het Besluit op de Bijzondere Gerechtshoven opgelegde taak, de sententiën van de Bijzondere Gerechtshoven ook voor wat betreft de opgelegde straffen of maatregelen te toetsen, slechts naar behooren kan uitoefenen indien hij ieder daartoe vereischt onderzoek van feitelijken aard met de hem door den besluitwetgever gegeven middelen instelt, zoodat dit onderdeel van het middel kan worden onderzocht;

dat de Raad op grond van de bewijsmiddelen, opgenomen in de bestreden sententie, het proces-verbaal van de terechtzitting van het Hof en den verderen inhoud van het dossier van oordeel is, dat met een zoodanige mate van zekerheid kan worden aangenomen, dat requirant zich heeft schuldig gemaakt aan het onder A bewezen verklaarde misdrijf van verraad, dat zelfs tegen oplegging van de doodstraf uit dezen hoofde geen bedenking kan bestaan;

dat hierbij in het bijzonder moet worden gewezen op de hierboven vermelde omstandige bekentenis van requirant tegenover den rechercher Kortland, voor welker herroeping noch zijn raadsman noch hijzelf bij de behandeling ter terechtzitting van den Raad een meer afdoenden grond heeft kunnen aanvoeren dan dat hij bij dat verhoor zenuwachtig was;

dat bij onderdeel *b* van dit middel wordt opgekomen tegen de oplegging van de doodstraf aan requirant;

dat deze straf wordt gerechtvaardigd door de doortraptheid, waarmede requirant in het einde van 1941 en het begin van 1942 tegenover zijn collega's bij de Nederlandse Seintoestellen Fabriek te Hilversum en de overige deelnemers aan een ondergrondse organisatie een dubbele rol heeft gespeeld, met de ten processe vaststaande doodelijke gevolgen voor drie hunner en door zijn laaghartige gezindheid, blijkende uit het aannemen van een belooning voor dit verraad;

dat requirant weliswaar later opnieuw ondergrondse werk heeft verricht, waarvoor hij zelfs van begin Augustus tot begin December 1943 gevangen heeft gezeten, maar zich niet heeft ontzien daaruit persoonlijk onrechtmatig voordeel te trekken;

dat de Raad de bij pleidooi gevoerde bewering, als zou requirant door aandrang van zijn Deutsche vrouw tot zijn verraad zijn gebracht, ook niet als strafverlichtende omstandigheid kan aanvaarden, omdat dit verweer eerst in den loop van dit geding dezen vorm heeft aangenomen en in het bijzonder niet valt te rijmen met het vaststaande feit, dat requirant's vrouw aan zijn ondergrond-

sche aciviteit in 1943 en 1944 geen moeilijkheden in den weg heeft gelegd;

dat derhalve ook dit onderdeel van het middel ongegrond is;

O. ambtshalve:

dat in de bestreden sententie niet is aangehaald art. 52 Wb. v. Mil. Sr., op welk artikel de oplegging van de doodstraf als eenige hoofdstraf mede berust;

dat de Raad termen vindt om art. 442 Sv. toe te passen;

Vernietigt de bestreden sententie doch alleen voor wat betreft de strafbaar-verklaring van het onder B bewezen verklaarde feit, de niet-aanhaling van het zoo juist genoemde artikel en de aan de onder A en C bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatiën;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.:

Verklaart het onder B bewezen verklaarde feit niet strafbaar;

Ontslaat requirant te dier zake van alle rechtsvervolgning;

Verstaat dat onder de wettelijke voorschriften waarop de opgelegde straf berust, mede wordt vermeld art. 52 Wb. v. Mil. Sr.;

Qualificeert de onder A en C bewezen verklaarde feiten als:

1. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, meermalen gepleegd, welke feiten vrijheidsberoving van langer dan een maand en den dood ten gevolge hebben gehad”;

2. „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenēn”;

3. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken van gelegenheid, den veroordeelde door het feit der vijandelijke bezetting geboden om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, meermalen gepleegd”.

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 594.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer) 19 Juni 1946. (Mrs. Haga, Prof. v. Brakel, Prof. Kranenburg, Feber, Gen. Winkelman).

De hulpverleening aan den vijand en zijn streven om de Joden uit Nederland te deporteren is hulpverleening aan den vijand in den zin van art. 102 Sr.

Handhaving van de door het Hof opgelegde doodstraf.

(Sr. art. 102, B.B.S. art. 26).

Op het beroep van Hermanus Petrus Maria Bartelsman, kantoorbediende, wonende te Amsterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, vijfde Kamer, van den 18den Maart 1946, waarbij

hij werd schuldig verklaard aan: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel, door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon, als in artikel 21 B.B.S. bedoeld, meermalen gepleegd” en „Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenēn meermalen gepleegd” en met toepassing van de artt. 28, 57 en 102 Sr., 7, 8, 9, 11, 22 en 26 B.B.S., werd veroordeeld tot de doodstraf met ontzetting voor den tijd van het leven van de navolgende rechten: 1. het bekleeden van ambten; 2. het dienen bij de gewapende macht; 3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen.

De Bijzondere Raad voor Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. Het Bijzonder Gerechtshof heeft ten onrechte bewezen verklaard de bij dagvaarding ten laste gelegde feiten met de ter terechtzitting aangebrachte wijziging achter Sicherheitsdienst luidende: „althans een Deutsche instantie” immers had het Gerechtshof inderdaad slechts kunnen beslissen en dus ook bewezen verklaren datgene wat in de voorafgaande overwegingen door het Hof als vaststaande wordt aangenomen, n.l. dat verdachte te Amsterdam in het jaar 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. tezamen en in vereniging met F. H. Meijer, H. W. J. Tomlow en enkele anderen tijdens den oorlog op de wijze, in de rechtsoverwegingen omschreven joodsche personen heeft opgehaald en ter beschikking van een Deutsche instantie heeft gesteld.

II. Art. 26, 1 B.B.S. d.d. 22 December 1943 is terecht bewezen verklaard. Dit misdrijf wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 5 jaar; volgens art. 26, 4 wordt de doodstraf toegepast indien het feit den dood tengevolge heeft gehad. Dit is in het geval van requirant niet bewezen. Terecht is ook bewezen verklaard dat requirant gedurende den tijd van den oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven de joden uit Nederland te deporteren, doch ten onrechte wordt aan requirant ter zake van deze hulpverleening de doodstraf opgelegd met toepassing van art. 102 Sr., omdat de door requirant verrichte hulpverleening niet de hulpverleening is, bedoeld bij art. 102 Sr. Art. 102 Sr. immers valt onder den titel I van de misdrijven, omschreven in het tweede boek van het W. v. Sr. Dit zijn misdrijven tegen de veiligheid van den staat. De hulpverleening aan den vijand in zijn streven de joden uit Nederland te deporteren vormt op zich zelve geen hulpverleening aan den vijand in den zin van art. 102 Sr., wanneer het betreft het medewerken om Joden uit Nederland te verdrijven, diē kan immers nooit uit zich zelve een misdrijf tegen den veiligheid van den staat opleveren.

III. Ten onrechte heeft het Bijzonder Gerechtshof aan requirant de doodstraf opgelegd. Dat aan requirant de doodstraf is opgelegd is naar zijn zienswijze onjuist. Naar de talrijke argumenten, die tegen deze straf, die geen straf is — omdat het doelbewust van overheidswegen tot gewelddadig overlijden brengen niet als zoodanig kan gelden — behoeft in het algemeen slechts kort te worden verwezen. Zij zijn Uwen Raad bekend. De maatregel van het dooden heeft noch speciaal of generaal afschrikkende, noch opvoedende, doch slechts eliminerende werking, in dezen zin, dat een individu uit de samenleving wordt uitgewischt, voor zooverre althans het menselijk waarnemingsvermogen betreft. Hier te lande heeft de voortschrijdende, tot steeds grooter eerbied voor de menselijke persoonlijkheid leidende ontwikkeling der negentiende-eeuwsche beschaving ertoe geleid, dat de dood — als straf niet meer treffende — uit het strafrecht sinds meer dan drie kwart eeuw, en nimmer tot eenig nadeel van staat of maatschappij, is uitgebannen, nadat zij tevoren reeds geruimen tijd door gratie-verleening geen toepassing meer vond, Uwe Raad heeft de wettigheid voor het desbetreffende K. B. gesanctionneerd. Het heeft geen nut over het punt te argumenteeren; de dood kan in dit geval den schuldigverklaarde uiteraard worden toegedaan. Uwe Raad is met de toepassing uitermate voorzichtig. De psychologie van requirants leven moet in oogenschouw worden genomen, zijn bij herhaling mislukte pogingen om zijn gezin in stand te houden; zijn verbitterd makende tegenslagen; zijn uit wanbegrip toetreden tot de N.S.B. in 1937 en wat daaruit en de door deze beweging geschapen sfeer verder voortvloeide; zijn te werkstelling bij Lippmann, Rosenthal & Co., te Amsterdam en vervolgens zijn overplaatsing als kartotheekbediende, met de als van zelf daarmede gepaard gaande demoralisatie, bij de Zentralstelle für Jüdische Auswanderung te Amsterdam. Requirant wordt aldus, door een primairen eersten misstap — zijn toetreden tot de N.S.B. — tot de laagheid van het bewezen misdrijf bewogen, waarvan hem de onontwikkelden, bekrompen man de draagwijdte ontgaat. Hij ziet niet, wat er met de door hem, aan de hand der kartotheekgegeven automatisch opgehaalde joden, geschiedt wel, dat verscheidenen daarvan, „gespeirt”, weer weg worden gezonden. In 1943 is de volle waarheid omtrent het lot der naar Duitschland geëvacueerden (b.v. Auschwitz) hem evenmin precies duidelijk als velen anderen Nederlanders, die wellicht bange vermoedens te dien aanzien koesteren, of verontrustende geruchten hebben vernomen. Zooals vele Duitsche ambtenaren, in vredes-tijd fatsoenlijk naar gedrag, vindt hij zijn handelingen niet bijzonder vreemd; hij denkt er niet verder over na en zorgt voor zijn gezin. Hij wordt 18 Dec. 1946 65 jaar en bevond zich, met zijn oppervlakkig inzicht, ook geestelijk geheel in den greep van den bezetter, in wiens dienst hij te ongelukkiger ure was

terecht gekomen. In deze periode, nu het weer vrede is, vindt de Duitsche opvatting, waarbij een mensch met een vlieg wordt gelijk gesteld, weinig ingang meer. Elke andere straf, niet die des doods zijnde, beteekent voor den bejaarden requirant die het vreeselijk en smadelijk tegenover zijn kinderen vindt, als de dood bij wijze van straf hem opgelegd tegen hem wordt uitgevoerd reeds een schier even zware beproeving; de leeftijd der sterken is zeventig. Dat hij vernietigd is, staat onwrikbaar vast onder alle omstandigheden, hoe ook Uwe uitspraak moge luiden. Het is niet in het belang van den Nederlandschen Staat en de Nederlandsche Volksgemeenschap, dat de kortzichtige kleine helpertjes van den vijand — waaronder requirant helaas gerangschikt moet worden — ter dood gebracht worden. Het te zeer vertrouwd worden met de gedachte aan de straf, die aan requirant is opgelegd, waardoor het Duitsche Volk zedelijk zoo onnoemelijke schade heeft ondervonden, druischt volstrekt tegen opgemeld belang in. Uwe Raad heeft dit in andere gevallen kennelijk reeds gezien. Wat het persoonlijke betreft, deze kortzichtige mechanisch handelende requirant, blijft beneden de maat voor de in het algemeen verwerpelijke te achten doodstraf, in weerwil van den tegenzin, die het werk, waaraan hij deelnam, met recht en reden opwekt. De doodstraf — hoe ook beschouwd — is te zijnen opzichte misplaatst.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij te Amsterdam in het jaar 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. te samen en in vereeniging met F. H. Meijer, H. W. J. Tomlow en enkele anderen opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand ten tijde van de zoogenaamde Joden-razzia's tegen een geldelijke vergoeding herhaaldelijk Joodsche personen heeft opgehaald en deze opgehaalde personen ter beschikking van een Duitsche instantie heeft gesteld; en aldus:

1e. opzettelijk een groot aantal Joodsche personen heeft blootgesteld aan vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking door den vijand;

2e. opzettelijk gedurende den tijd van voormelde oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven de Joden uit Nederland te deporteeren”;

O. ten aanzien van het eerste middel, dat de strekking van dit middel, dat ter zitting niet nader is toegelicht, den Raad niet duidelijk is, temeer daar de Raad in de bewezenverklaring van de bestreden sententie niets onregelmatigs ziet, ook niet in de meer kwalitatieve conclusies aan het slot dier bewezenverklaring;

O. ten aanzien van het tweede middel, dat hierin ten onrechte wordt aangevoerd, dat de feitelijke hulpverleening door requirant aan

den vijand in diens streven de joden uit Nederland te deporteren niet zou opleveren het misdrijf van art. 102 Sr., daar naar het oordeel van den Raad het begrip van hulpverlening aan den vijand — van welk begrip door art. 22 B.B.S. overigens nog nader de inhoud wordt bepaald — alsook het begrip van veiligheid van den staat, in den modernen totalen oorlog moeten worden opgevat op een wijze welke met de veranderde omstandigheden strookt, waartegen de woorden van de wet zich ook geenszins verzetten, en dat, in dezen gedachtengang, iedere opzettelijke medewerking aan een streven van den vijand, welk streven direct of indirect met den oorlog samenhangt, en waarin de vijand in verband met zijn oorlogvoering voordeel ziet, door welke medewerking de positie van den vijand moreel en materieel wordt versterkt, als hulpverlening aan den vijand moet worden beschouwd en als zoodanig de veiligheid van den Nederlandschen staat in gevaar brengt;

O. ten aanzien van het derde middel, betreffende de strafmaat, dat de door requirant gepleegde feiten in hun baatzuchtige motieven, in de daaruit sprekende gevoelloosheid voor het lot van de eigen landgenooten, en in hun uiteindelijke gevolgen zoo afschuwwekkend zijn, dat het Hof hiervoor terecht de doodstraf heeft opgelegd;

Verwerpt het beroep.

No. 595.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 27 September 1946. (Mrs. Jhr. van Meeuwen, Massink, Sjollema, Kols. Kwak en van Voorthuysen).

Hulpverlening aan den vijand als landwachter.

Veroordeeling tot levenslange gevangenisstraf.

Ontzetting uit actief en passief kiesrecht.

(Sr. art. 28 j°. art. 9 B.B.S.; Kieswet art. 3.)

Post alia:

. . . . Terwijl het Hof van oordeel is, dat verdachte behoort te worden ontzet van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven, ten aanzien van welke straf het Hof overweegt dat ingevolge art. 3 der Kieswet weliswaar diegenen van het kiesrecht zijn uitgesloten, die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd, hetgeen voor verdachte, gezien na te melden straf (levenslange gevangenisstraf, *Red.*), reeds eene uitsluiting van dat recht voor den duur van het leven zou beteekenen, doch dat blijkens de Memorie van Antwoord nopens voormelde Kieswet, personen, die in de gevangenis of hechtenis zijn, niet van de kiezerslijst worden geweerd, weshalve het Hof de ontzetting bedoeld in art. 28 sub 3 Sr. j°. art. 9 B.B.S. expressis verbis zal uitspreken, enz.

No. 596.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 3 September 1946. (Mrs. van der Grinten, Maassen en Rink).

De Raad verklaart zich bevoegd kennis te nemen van een verzoekschrift waarbij beroep wordt ingesteld tegen een verkoop van een bedrijf door het Beheersinstituut op grond van het feit dat het request is ingediend op 19 September 1945 en de wijziging van art. 11 E 133 bij Besluit F 272 op 16 November 1945 in werking is getreden.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 43, 11 lid 4).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 19 September 1945, waarbij H. Brugge, wonende te Hengelo (O.), advocaat en procureur Mr. C. W. van Rhijn, zich heeft gewend tot den Raad voor het Rechtsherstel, daarbij, in het kort weergegeven, stellende, dat het te Hengelo (O.) gevestigde, aan den Rijksduitscher F. W. Schmidt, toebehoord hebbende bedrijf voor vulcaniseeren en coveren van autobanden, door het Beheersinstituut onderhands is verkocht aan een zekeren Nijhof te Borne, terwijl verzoeker, die ongeveer 5 jaren in dit bedrijf werkzaam is geweest, vermeent, dat dit bedrijf aan hem had moeten worden verkocht, daar hij het bedrijf geheel kende en de nieuwe koper zelfs geen erkenning en vestigingsvergunning heeft, noodig voor de uitoefening van het bedrijf, op welke gronden hij verzoekt, dat de Raad den gewraakten verkoop nietig zal verklaren, met bepaling, dat aan verzoeker de onderneming der Firma F. W. Schmidt tegen getaxeerden prijs onderhands zal worden verkocht;

O. dat het Nederlandsche Beheersinstituut als verweerder hiertegen primair heeft aangevoerd, dat bovengemeld bedrijf door het Beheersinstituut conform de wettelijke voorschriften is verkocht, van welke handeling ingevolge artikel 11 lid 4 van het K. B. no. E 133 geen hooger beroep open staat op de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, zoodat de Raad in deze onbevoegd is en subsidiair heeft verzocht, om, indien dit verweer onjuist zou worden geacht, alsnog binnen een door den Raad te bepalen termijn, een verweer ten gronde te mogen voeren ter bestrijding van het verzoek;

O omtrent het primair verweer:

dat het verzoekschrift van H. Brugge, waarbij deze in beroep komt van een handeling van het Beheersinstituut gedateerd is 19 September 1945 en blijkens aantekening op het verzoekschrift op 22 September 1945 bij den Raad voor het Rechtsherstel is ingekomen;

O. dat het ten deze toepasselijke artikel 11 van het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133 eerst gewijzigd is onder terugwerkende kracht bij K. B. van 16 November 1945 F 272, waar-

bij o.a. aan dit artikel toegevoegd is het 4e lid, waarop het Beheersinstituut bij zijn primair verweer van onbevoegdheid van de Afdeling Rechtspraak een beroep doet, zoodat dit beroep op bedoeld 4e lid van art. 11 ten aanzien van dit, voordien ingediend verzoek, faalt;

O. dat ten deze toepasselijk zijn het oude artikel 11 j°. art. 43 van het Besluit Vijandelijk Vermogen E 133, krachtens welke van de op dit artikel 11 rustende handelingen van het Beheersinstituut beroep op de Afdeling Rechtspraak is toegestaan;

O. dat derhalve het primair verweer van het Beheersinstituut ongegrond is en de Raad in deze bevoegd is;

O. dat de Raad termen aanwezig acht het subsidiair verzoek van het Beheersinstituut toe te staan, in voege als in het dictum omschreven;

Beschikkende in hooger beroep:

Verklaart zich bevoegd van dit verzoek kennis te nemen.

En alvorens verder te beslissen:

Staat het Beheersinstituut toe om binnen een maand na dagteekening dezer beslissing een verweer ten gronde in te dienen. Houdt de verdere uitspraak aan.

No. 597.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 15 Oct. 1946. (Prof. Mr. Duyfjes).

De te niet gegane rechtsbetrekking tusschen verzoekster en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds is van publiekrechtelijke aard en valt niet onder die bedoeld in art. 23 van het K. B. E 100, aangezien dit artikel in verband met art. 1 sub 2 alleen doelt op vermogensrechtelijke betrekkingen van privaatrechtelijke aard.

De Raad verklaart zich op dien grond onbevoegd van de vordering kennis te nemen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 1 sub 2 en 23.)

No. 598.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 21 Oct. 1946. (Mr. de Boer).

Verzoeker niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek in kort geding gedaan wegens het verstrijken van den termijn van art. 21 E 100. Beroep op de in voorbereiding zijnde wetwijziging verworpen op grond van de overweging dat het rechtsleven in een rechtsstaat wordt beheerscht door de bestaande wettelijke bepalingen en niet door legislatieve voornemens.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 150a, 21.)

(Zie de beslissing in tegengestelden zin onder het volgend nummer).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Mr. Estella C. Simons, advocaat en procureur wonende te Utrecht, ten deze handelende in hare hoedanigheid van bewindvoester over den afwezige, Doctor Guenther Wallbach destijds wonende te Utrecht aan de F. C. Donderstraat 44bis als zoodanig benoemd door het Militair Gezag, waarbij zij ons verzoekt uit hoofde van onverwijlde spoed en in afwachting van het inmiddels aanhangig te maken definitief rechtsherstel, bij een beslissing, uitvoerbaar bij voorraad en op de minuut te bepalen, dat het beheer over boven omschreven onderneming wordt opgedragen aan Dr. C. B. G. Wallbach te Amsterdam, met voordeeling van den beheerder over G. Borkent, om de ten uitvoerlegging van deze beslissing te gehengen en te gedoogen. Kosten rechtens;

O. dat verzoekster dit verzoek grondt op de navolgende feiten:

dat voornoemde Dr. G. Wallbach, omstreeks Januari 1939 te Utrecht in het perceel Bemuurde Weerd 70—72 heeft gesticht een laboratorium voor Medisch-Biologische onderzoekingen, welke onderneming zich onder meer ten doel stelde het vervaardigen van- en den handel in Hormon en Vitamine preparaten en het onderzoeken van voedingsmiddelen;

dat deze onderneming als niet-arische onderneming getroffen werd door de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied 48/1941 en diensgevolge op 11 Augustus 1942 onder beheer werd gesteld van den heer George Borkent, wonende te Amsterdam, Apollolaan 109;

dat deze onderneming daarna bij onderhandsche akte, geteekend te Arnhem op 3 Mei 1943 door de N. V. Nacu voor de som van 111,600 verkocht is geworden aan genoemden heer G. Borkent met alle activa en passiva, berekend naar den toestand per 1 April 1943 en genoemde koper mede heeft overgenomen alle rechten en verplichtingen, voortvloeiende uit de door Dr. G. Wallbach met de eigenares van genoemd pand Bemuurde Weerd 70—72, de te Utrecht gevestigde N. V. Utrechtsche Beleggings Mij. gesloten huurovereenkomst;

dat deze rechtsbetrekking gedurende de bezetting is tot stand gekomen, bestaat tusschen personen, allen ingezetenen van het Koninkrijk, en betrekking heeft op een zaak in het Koninkrijk zich bevindende, terwijl bovendien genoemde koper niet aannemelijk kan maken, dat hij bij het verkrijgen van de onderneming ter goeder trouw is geweest;

dat requestrante mitsdien bevoegd is bij den Raad voor het Rechtsherstel aan te vragen een nietigverklaring van deze koopovereenkomst met herleving van de oorspronkelijke rechten, welke Dr. G. Wallbach ten aanzien van deze onderneming had;

dat inmiddels genoemde G. Borkent onder

beheer is gesteld en door het Nederlandsche Beheersinstituut tot beheerder over hem en bovengenoemde onderneming is benoemd de heer M. Coopman, wonende te Amsterdam aan de Jasonstraat 26, die zich bereid heeft verklaard zijn volledige medewerking aan dit rechtsherstel te verleenen;

dat na de wegvoering van Dr. G. Wallbach nog geen nadere berichten over hem zijn ontvangen en zijne eenige familieleden hier te lande zijn: zijne moeder Mevrouw Wallbach en zijn broeder Dr. C. D. G. Wallbach, beiden wonende te Amsterdam, Palmstraat 60 huis en deze familieleden er zeer veel belang bij hebben in het bezit van de inkomsten van deze onderneming te worden gesteld, mede nu laatstgenoemde in staat is deze onderneming te leiden, enz.;

O. dat verzoekster bij de behandeling van de zaak heeft verklaard niet te hebben gebruik gemaakt van de tot 1 September 1946 openstaande gelegenheid om de nietigverklaring te vorderen van de overeenkomst, waarbij de NACU aan G. Borkent verkocht de onderneming van Dr. G. Wallbach;

dat de mogelijkheid om van deze verkoop rechtsherstel te verkrijgen derhalve verstreken is;

dat een voorziening bij voorraad, zooals die ons is gevraagd, bestemd is om te werken, zoolang het grondgeding niet is beslist en, waar zulk een geding in het onderhavige geval niet meer kan worden aangevangen, er voor zulk een voorziening ook geen plaats meer is;

dat verzoekster wel een beroep heeft gedaan op de haar van de zijde van de Raad voor het Rechtsherstel en indirect van de zijde van het Departement van Justitie gegeven verzekering, dat genoemde termijn zal worden verlengd, maar aan zulk een verklaring — nu die verlenging door de wet zou moeten geschieden — alle waarde voor dit geding moet worden ontzegd en verzoekster, als het tot zulk een verlenging mocht komen, maar ook dan eerst de gelegenheid opnieuw zal krijgen zich bij voorbaat te voorzien;

dat immers het rechtsleven in een rechtsstaat, als Nederland is, wordt beheerscht door bestaande wettelijke bepalingen en niet door nog niet ten uitvoer gebrachte legislatieve voornemens der regeering;

dat verzoekster om deze reden niet in hare vordering kan worden ontvangen;

O. ten overvloede, dat ook in kort geding alleen die belangen tot grondslag eener vordering kunnen dienen, welke naar de geldelijke de wettelijke bepalingen rechtsbescherming genieten;

dat zulk een belang niet is het ontvangen van de inkomsten eener aan Dr. G. Wallbach toebehorende onderneming door diens moeder en broeder en zulks zelfs wanneer het alsnog tot rechtsherstel mocht komen, in strijd is met het belang van Dr. G. Wallbach zelf, namens wien de vordering is ingesteld;

Rechtdoende in naam der Koningin;

Verklaren verzoekster in hare vordering niet ontvankelijk.

No. 599.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTS-
SPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 12 Nov.
1946. (Prof. Mr. Duyfjes).

Verweer opgeworpen in kort geding, dat verzoeker, wiens verzoek is ingediend na het verstrijken van den termijn van art. 21 E 100, niet-ontvankelijk zoude zijn, verworpen op grond van de overweging, dat de bepaling betreffende ambtshalve behandeling ook na dien termijn, ook van toepassing is op het kort geding en in casu alle aanleiding is om van die bevoegdheid gebruik te maken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 150a, 21.)

(Zie de beslissing in tegengestelden zin onder het vorig nummer).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.; Gelezen het request van 19 October 1946 van Henry William Evandale Roberts, waarbij deze op de daarin aangegeven gronden een beslissing in kort geding vraagt, nader omschreven onder 1, 2, 3, 4 en 5 van dat request;

Gehoord partijen ter zitting van 29 October en 5 November 1946, eischer bijgestaan door zijn gemachtigde den advocaat en procureur Mr. D. J. Veegens en gerequesteerden vertegenwoordigd door hun gemachtigde den advocaat en procureur Mr. I. J. H. M. Nijgh, terwijl tweede en derde gerequesteerde mede in persoon zijn verschenen;

Gehoord de van beide zijden voorgebrachte getuigen;

Gezien de stukken;

O. dat eischer van meening, dat een tusschen hem en eerste gerequesteerde in Nov. 1940 gesloten koopovereenkomst betreffende den inventaris van een door hem hier ter stede gedreven café met huuroverneming behoort te worden nietig verklaard, zijn voornemen te kennen heeft gegeven om een verzoek tot die nietigverklaring bij dezen Raad in te dienen, doch inmiddels in afwachting van de indiening, binnen een door Ons te bepalen termijn, van zoodanig verzoek een beslissing bij voorraad wil uitlokken, waardoor tusschen partijen een toestand zou ontstaan, nagenoeg gelijk aan die welke bij toewijzing van het bodemgeschil tot stand zou komen;

O. dat van de zijde van gerequesteerden hiertegen in de eerste plaats is aangevoerd, dat het verzoek is ingediend na het verstrijken van den bij art. 21 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer ingedienden termijn en daarom niet ontvankelijk is;

O. daaromtrent dat art. 21 alleen betreft de bevoegdheden in Hoofdstuk III aan den Raad toegekend, terwijl de bepalingen omtrent de voorzieningen in kort geding zijn opgenomen in Hoofdstuk VIII;

dat het nu wel aannemelijk is, dat laatstbedoelde bepalingen — althans voorzoover

het voorzieningen in kort geding betreft, waarvan het bodemgeschil als in casu onder de voorschriften van Hoofdstuk III zou vallen — mede door den termijn van art. 21 worden bestreken, maar dan ook met de toevoeging, dat na afloop van dien termijn ook ambtshalve kan worden ingegrepen;

dat er naar ons oordeel ook in deze aanleiding bestaat om van die bevoegdheid gebruik te maken, ten einde de zaak niet op dit zuiver formeel bezwaar te laten stuiten;

dat dit niet-ontvankelijkheidsmiddel derhalve niet opgaat;

O. ten aanzien van de hoofdpunten in geschil, dat de beslissing in casu zal moeten afhangen van de meer of mindere waarschijnlijkheid, of de beslissing in het bodemgeschil ten gunste of ten ongunste van requestrant zal uitvallen;

O. dat het hier formeel geldt een rechtsbetrekking als bedoeld in art. 23 onder 1 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, zonder dat van toepassing van art. 25 sprake kan zijn, zoodat de beslissing in het bodemgeschil afhankelijk is van de vraag, of het achterwege laten van het verlangde ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zoude zijn;

O. dat bij de thans van ons gevraagde voorziening bij voorraad bovendien tegen elkander moeten worden afgewogen de belangen, die partijen over en weer hebben bij de al- of niet handhaving tot de einduitspraak van den status quo;

O. wat het eerste punt betreft, dat het ons voorshands voorkomt, dat requestrant er niet in geslaagd is aan te toonen, dat de redelijkheid in deze uiteindelijk een beslissing ten zijnen gunste zou moeten meebrengen;

dat hij immers, hoewel door de bijzondere omstandigheden niet in staat persoonlijk het café in kwestie te blijven drijven, daar hij wegens zijn Britsche nationaliteit 's-Gravenhage moest verlaten, in het eerste bezettingsjaar, toen er ook in verband met de verwoesting in Rotterdam, een groot aanbod van caféhouders was, die naar een hun passenden werkkring uitzagen, wel iemand had kunnen vinden om hem als zoodanig in het café te vervangen, zoo hij daartoe de noodige moeite gedaan had;

dat hij er echter de voorkeur aan gegeven heeft zijn zaak van de hand te doen voor een, naar de gegevens van dit proces te oordeelen, redelijken prijs, en thans nu hij achteraf inziet dat hij in de destijds bestaande omstandigheden niet de voor hem meest voordeelige keus heeft gedaan, tracht dit langs den weg van rechtsherstel te verhelpen;

dat het ons op deze summier aangegeven gronden niet aannemelijk voorkomt, dat het bodemgeschil ten zijnen gunste zou worden beslist;

O. bovendien ten aanzien van het tweede punt, dat het café in kwestie onmiddellijk na den koop door de koopster geheel opnieuw is ingericht en sinds eind 1940 tot heden — dus gedurende bijna zes jaar — in dien vernieuwden staat door haar en haar zoon, twee-

den gerequesteerde is geëxploiteerd;

dat het klaarblijkelijk belang, dat zij, dan wel haar zoon heeft bij het handhaven van den status quo in afwachting van een definitieve beslissing naar ons oordeel zwaarder moet wegen dan het belang van requestrant bij de gevraagde voorziening bij voorraad, welke bovendien in hoofdzaak praktisch onuitvoerbaar is, nu de overgenomen inventaris blijkt te zijn verdwenen en er zeker geen aanleiding is de daarvoor in de plaats getreden voorwerpen, d.w.z. de geheel nieuwe inventaris, zij het tegen borgtocht, zooals onder ten 3e wordt verzocht, voorloopig ter beschikking van requestrant te stellen;

O. dat op deze gronden het verzoek in zijn geheel moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Verklaart het verzoek onvankelijk, doch wijst het af;

Verwijst requestrant in de hierop gevallen kosten tot heden aan de zijde van eerste en tweede gerequesteerde begroot voor ieder op f 30 en voor derde gerequesteerde op f 10.

No. 600.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 22 Oct. 1946.
(Mrs. Jolles, Wiarda en Schreuder).

Overboekingen door de Amsterdamsche Bank verricht ten laste van verzoeker op de Deutsche Revisions und Treuhand A.G. op grond van de verordening Vijandelijk Vermogen (No. 26/40) nietig verklaard, met bepaling tot wijziging van de renteberekening over het saldo van verzoekers rekening.

Verzoeker zal cedeeren aan de Bank alle aanspraken te dezer zake tegen de Deutsche Revisions und Treuhand A.G.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien:

a. een op 11 Mei 1946 ingekomen verzoekschrift van Mr. Cornelis Henny, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. C. F. Kalf, aldaar;

b. een op 18 Juni 1946 ingekomen verzoekschrift van de naamlooze vennootschap Amsterdamsche Bank N.V. te Amsterdam, (hierna te noemen de Bank), gemachtigde Mr. J. Jolles te Amsterdam;

c. de door beide partijen overgelegde stukken;

Gehoord partijen;

O. dat verzoeker heeft gesteld:

dat hij als Nederlander van April 1920 tot November 1945 heeft gewoond in Zwitserland, alwaar hij van Juli 1939 tot November 1945 onafgebroken te Genève verbleef;

dat hij bij de Bank een rekening had, welke op 13 Maart 1942 een saldo te zijnen gunste aanwees van f 16,391.50;

dat hem bij zijn terugkeer in Nederland in November 1945 is gebleken, dat de Bank zonder zijn opdracht of voorkennis zijn rekening op 13 Maart 1942 had afgesloten en zijn gemeld saldo had overgeboekt op een nieuwe „bijzondere rekening” te zijnen name, daarna verschillende kosten in verband daarmede ten laste van deze rekening had gebracht en vervolgens in zijn debet had geboekt: 2 October 1942 aan de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. f 16,589 en aan beheersloon van die A.G. van 22 October 1942 tot 6 Juni 1944 totaal f 348,02, met welke bedragen zij de rekening welke gemelde A.G. bij haar kantoor te 's-Gravenhage onderhield, had gecrediteerd;

dat de Bank die boekingen gemeentiveerd heeft met een beroep op de bepalingen der Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de behandeling van Vijandelijk Vermogen van 24 Juni 1940 (no. 26/40), doch ten onrechte, daar verzoeker nimmer vijand in den zin der Verordening is geweest;

dat hij bereid is om bij toewijzing van zijn na te melden vordering alle aanspraken, welke hij uit voormelden hoofde tegen de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G. mocht hebben, aan de Bank in eigendom over te dragen;

op welke gronden hij heeft verzocht, dat de Raad voormelde door de Bank tusschen haar en verzoeker gewijzigde rechtsbetrekking nietig moge verklaren en zal bepalen, dat de bovengenoemde overboeking op bijzondere rekening met alle daarmede verband houdende boekingen en de bovengenoemde boekingen in het debet van verzoekers rekening bij de Bank geacht moeten worden niet te zijn geschied, althans die boekingen nietig te verklaren, met bepaling, dat de rente-berekening over het saldo zijner rekening bij de Bank dienovereenkomstig moet worden gewijzigd en met veroordeeling van de Bank in de kosten van het gedrag;

O. dat de Bank, na 's Raads bevoegdheid in deze te hebben bestreden, de gestelde boekingen heeft erkend, doch meent daartoe verplicht te zijn geweest, omdat verzoekers verblijfplaats vóór op of na 10 Mei 1940 onbekend was of onbekend was geworden, waarbij zij zich beroept op de voormelde Verordening Vijandelijk Vermogen, krachtens welke het vermogen van vijanden bij gemelde A.G. moest worden aangemeld, en de krachtens die Verordening gegeven bindende beslissing van den Commissaris-Generaal voor Financiën en Economische Zaken, dat personen met onbekende verblijfplaats als vijanden beschouwd moeten worden;

op welke gronden de Bank den Raad heeft verzocht, zich in deze niet bevoegd te verklaren, althans verzoeker niet-ontvankelijk te verklaren in zijn verzoek of hem dit te ontzeggen, met zijne veroordeeling in de kosten;

O. dat de Raad zich bevoegd acht om van deze zaak kennis te nemen, omdat de rechts-

betrekking en de boekingen, waarvan vernietiging gevraagd wordt, zijn ontstaan tijdens de vijandelijke bezetting en blijkens wederzijdsche stellingen gevolg zijn van door den bezetter genomen maatregelen;

O. wat de hoofdzak betreft dat de Bank de rechtmatigheid der gewraakte boekingen slechts staande heeft gehouden door een beroep op voormelde beslissing van den Commissaris-Generaal en hare meening, dat de verblijfplaats van verzoeker ten tijde dier boekingen inderdaad onbekend was;

O. dienaangaande, dat bij het onderzoek is komen vast te staan, dat verzoeker bij schrijven van 21 September 1939 vanuit Hôtel Carnavon te Genève de Bank heeft verzocht hem frs. 2000 te doen toekomen, dat de Bank aan die opdracht gevolg heeft gegeven en dd. 28 September 1939 van een Zwitsersche Bank bericht heeft ontvangen, dat deze de Frs. 2000 aan verzoeker Hôtel Carnavon te Genève had uitbetaald, dat verzoeker voorts bij schrijven van 14 Jan. 1940, wederom vanuit Hôtel Carnavon te Genève, de Bank verzocht heeft de voor hem bestemde correspondentie en rekening-courant per 31 December 1939 hem toe te zenden en daarna weer alles tot nader bericht achter te houden en dat verzoeker op 23 Januari 1940, wederom uit Genève, het desbetreffend saldo-biljet aan de Bank heeft gezonden;

O. dat de Bank op grond van deze feiten had mogen aannemen, dat verzoeker tijdens de gewraakte boekingen nog in Genève woonde en in geen geval zonder nader onderzoek had mogen veronderstellen, dat hij toen zonder bekende woonplaats was met de voor hem nadeelige gevolgen daarvan;

O. dat hierin geen verandering wordt gebracht door de namens de Bank aangevoerde omstandigheden, dat zij sinds Januari 1940 niets meer van verzoeker heeft vernomen en dat zijn moeder op een telefonisch verzoek van de Bank op 17 September 1942 zou hebben geantwoord, dat zij op hare sinds 10 Mei 1940 aan verzoeker naar Zwitserland gezonden brieven geen antwoord had ontvangen, omdat het zeer aannemelijk is, dat verzoeker tijdens den oorlog niet meer uit Zwitserland heeft willen of kunnen correspondeeren, waarbij nog opmerking verdient, dat zijn moeder bij voormeld telefonisch gesprek volgens de Bank niet heeft te kennen gegeven dat hare brieven onbestelbaar waren teruggekomen;

O. ten allen overvloede, dat de Bank heeft erkend, dat zij speciaal ten aanzien van verzoekers rekening geen bijzonderen dwang van Deutsche zijde heeft ondervonden en dat het haar gelukt is verzoekers effecten buiten de aanmelding te houden;

O. dat blijkens het voorgaande de Raad van oordeel is, dat de Bank geen gegronde redenen had om ten tijde der bewuste boekingen den verzoeker te beschouwen als iemand zonder bekende verblijfplaats, zoodat zij — afgezien van de vraag of voormelde beslissing van den Commissaris-Generaal wel verbindende kracht had — niet tot die

boekingen verplicht was en verzoekers vordering derhalve moet worden toegewezen;
Rechtdoende:

Verklaart nietig de voormelde door de Bank gewijzigde rechtsbetrekking tusschen haar en verzoeker;

Verklaart nietig de voormelde overboeking van verzoekers saldo op een bijzondere rekening met alle daarmee verband houdende boekingen, alsmede de voormelde boekingen in het debet van verzoekers' rekening bij de Bank;

Bepaalt, dat de rentebetrekking over het saldo van verzoekers rekening bij de Bank dienovereenkomstig moet worden gewijzigd;

Bepaalt, dat verzoeker alle aanspraken, welke zij uit voormelden hoofde tegen de Deutsche Revisions und Treuhand A.G. mocht hebben, aan de Bank moet afstaan;

Veroordeelt de Bank in de kosten van dit geding, tot heden aan de zijde van verzoeker begroot op f 50.

No. 601.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 9 Juli 1946.
(Mr. Verdam).

In kort geding gerequesteerde veroordeeld om binnen 24 uur na betekening van de uitspraak het door hem bewoonde perceel te ontruimen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Samuel Philips en B. Philips, beiden wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. Th. F. Boerlage strekkende tot veroordeeling van Herman A. Wolf, wonende te Amsterdam, tot ontruiming van na te noemen perceel;

Gehoord verzoekers en hun raadsman, alsmede gerequesteerde te onzer terechtzitting van 2 Juli 1946;

O. dat verzoekers voldoende aannemelijk hebben gemaakt dat hun rechtsherstel zal worden verleend, en dringend behoefte hebben aan het perceel ten einde hun bedrijf weder er in te kunnen uitoefenen;

O. dat gerequesteerde dit ook niet betwist, doch enkel verklaart tot ontruiming van het perceel niet in staat te zijn, omdat hij geen ander heeft kunnen vinden;

O. dat nu gerequesteerde reeds sinds maanden vanwege verzoekers is aangezegd het perceel te verlaten, en telkens uitstel verkregen heeft, wij termen aanwezig achten voor toewijzing der vordering in voege als hieronder te vermelden;

O. dat wij hierbij in aanmerking nemen dat bij beschikking dd. 12 April 1946 van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam aan verzoekers goedkeuring is verleend tot het opnieuw ten aanzien van het publiek doen aanvangen van de uitoefening van hun bedrijf in gemeld perceel, welke goedkeuring bij beschikking van 3 Juni 1946 is verlengd tot 12 Juli 1946.

Rechtdoende:

Veroordeelen gerequesteerde om binnen vier en twintig uur na betekening van deze uitspraak het perceel Amsterdam, Singel 459 met al de zijnen en het zijne te verlaten en te ontruimen en het afgifte van de sleutels te stellen ter beschikking van verzoekers;

Veroordeelen gerequesteerde om aan verzoekers te betalen een bedrag van f 100 voor iederen dag dat hij in gebreke zal zijn aan deze veroordeeling te voldoen;

Verklaren deze uitspraak tot zoover uitvoerbaar bij voorraad op de minuut, en zoo noodig met behulp van den sterken arm;

Veroordeelen gerequesteerde in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoekers tot heden begroot op f 25...

Wijzen het meer gevorderde af.

No. 602.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 2 Juli 1946.
(Mrs. de Gaay Fortman, Craandijk en Hoog).

Verzoekers „Verwalter” heeft aan gerequesteerde een partij schoenen verkocht, van welke koopovereenkomst verzoeker de nietigverklaring vraagt, met teruggave van de partij voor zooveel nog aanwezig en schadevergoeding voor het ontbrekende. Verweer van gerequesteerde dat de koopovereenkomst is tot stand gekomen door den, door de Deutsche Raad van Beheer benoemden directeur, verworpen. Gerequesteerde kan niet, toegevend de kwade trouw van haar directeur, een beroep doen op eigen goede trouw.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23, vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Henri de Lange te Amsterdam, gemachtigde Mr. F. W. Goudsmit, en het verzoekschrift van de N.V. Magazijn „De Bijenkorf”, gemachtigde Mr. D. G. A. Schut;

Gehoord partijen, verzoeker in persoon en bij zijn gemachtigde, en „De Bijenkorf” bij monde van Mr. J. Goppel; secretaris harer directie en Mr. D. Schut;

O. dat het verzoek strekt tot nietigverklaring van twee koopovereenkomsten, gesloten tusschen verzoekers beheerder, althans verffenaar H. W. Nagel en verweerster, en wel op 7 December 1943 betreffende een partij schoenen voor een koopprijs van f 13,337.87 en op 9 December 1943 betreffende bontzooltjes voor f 270 en voorts tot veroordeeling van verweerster tot betaling van f 21,745.69 koopsom en geschatte winst, subsidiair f 13,607.87, koopsom meer subsidiair f 8137.72 geschatte winst of zooveel als de Raad zal oorbaar achten;

O. dat verweerster zich hiertegen heeft verzet op grond, dat de koopovereenkomsten zijn gesloten door haar, door den Deutschen Raad van beheer, benoemden directeur Gies-

kes en zij daarom tegenover verzoeker een beroep op haar goede trouw mag doen, hebbende zij door wat zij noemt, „de Verwaltung en wat daarmee samen hing” groote schade geleden; en voorts op grond, dat verzoeker niet is benadeeld, daar het verkochte toch niet voor hem behouden zou zijn gebleven;

O. dat bovengenoemde koopovereenkomsten tusschen partijen vaststaan, alsook, dat door verweerster de goederen zijn verkocht voor f 20,600 en f 405;

O. dat de Raad naar aanleiding van een opmerking van den beheerder over verzoeker beheerder Nagel, dat verzoeker om tegen hem op te treden toestemming van het Beheersinstituut noodig heeft, opmerkt, dat dit geding uitsluitend gaat tegen „de Bijenkorf”;

O. dat op de onderhavige overeenkomsten van toepassing zijn de artt. 23 en 25 van het K. B. E 100, zijnde de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen tot stand gekomen en te nietgegaan door rechtshandelingen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa in vijandelijk gebied verricht op grond van een maatregel van den bezetter, ten aanzien waarvan in het Besluit E 93 is bepaald, dat zij geacht wordt nimmer van kracht te zijn geweest, immers op grond van de verordening van 12 Maart 1941 tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven; en het achterwege laten van ingrijpen onredelijk zou zijn, en verweerster tegenover de ook door haar toegegeven kwade trouw van haar directeur geen beroep kan doen op een „eigen” goede trouw, omdat zij het is, die door haar directeur in dezen gehandeld heeft;

O. dat de mogelijkheid, dat het verkochte ook zonder deze koopovereenkomsten voor verzoeker geheel of ten deele zou zijn verloren gegaan, geen reden is om ingrijpen achterwege te laten, maar daarmee kan worden rekening gehouden bij de bepaling van het bedrag der schadevergoeding;

O. dat de Raad het geheel onjuist acht, dat verweerster, gelijk verzoeker stelt, en verweerster bij de mondelinge toelichting nog heeft trachten te verdedigen, hetgeen van het verkochte nog over is slechts tegen betaling en inlevering van bons ter beschikking van verzoeker wil stellen, en verzoeker dan ook allereerst zonder eenige tegenprestatie in den eigendom daarvan moet worden hersteld;

O. dat de Raad de schadevergoeding, door verweerster te betalen gelijk stelt, met de door verweerster behaalde winst zonder daarbij rekening te houden, gelet op de buitengewone bate, die de wederverkoop voor verweerster heeft opgeleverd, met eenigen aftrek voor algemeene onkosten;

O. dat de Raad bij de bepaling dezer schadevergoeding ermeë rekening houdt, dat verzoeker en verweerster onderscheidenlijk op Nagels en Gieskes verhaal kunnen zoeken, voor door dezen als beheerder en directeur gepleegde onrechtmatige daden;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de bovengenoemde koopovereenkomsten, op 7 en 9 December 1943 tusschen H. W. Nagel als beheerder of vereffenaar van verzoeker en de N.V. Magazijn

„De Bijenkorf” gesloten;

Veroordeelt de N.V. Magazijn „De Bijenkorf” om aan verzoeker af te geven hetgeen zich van de in het verzoekschrift genoemde goederen onder haar bevindt; zulks zonder daarvoor betaling of Distributiebescheiden te ontvangen;

Veroordeelt de N.V. Magazijn „De Bijenkorf” om aan verzoeker te betalen f 7487.13 met de rente daarvan, gerekend tegen 5 ten honderd van 27 Maart 1946 af tot de betaling;

Veroordeelt de N.V. Magazijn „De Bijenkorf” in de kosten van dit geding, aan zijde van verzoeker op f 60 begroot.

No. 603.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 Aug. 1946.
(Mrs. Jhr. van der Does de Willebois, Bruyn en Dijksterhuis).

Het Beheersinstituut is zonder eenige beperking bevoegd te voorzien in het bestuur van rechtspersonen. De gemeenschap waarvan appellante deel uitmaakte is een rechtspersoon in den zin van art. 1 sub 3 van het K. B. E 100. In verband met het feit dat de overige deelgenooten, behalve appellante (Zwitserse) van Duitse nationaliteit zijn is de voorziening in het bestuur alleszins gerechtvaardigd.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 1 sub 3, 18 en 99.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van Elisabeth Francisca Sophia Quick, weduwe van Oscar Ernst Schertenleib, wonende te Zürich, gemachtigde adv. en proc. Mr. Alfred Levy;

Gezien het verweerschrift met bijlagen van het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Amsterdam;

Gelet op hetgeen namens partijen nog mondeling is te berde gebracht ter zitting van den Raad van 12 Augustus 1946 en de toen overgelegde bescheiden;

O. dat requesetrante bij haar verzoekschrift in beroep komt tegen de besluiten, waarbij naar zij stelt het Nederlandsche Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, de Stichting tot Beheer van Horeca-Bedrijven heeft benoemd a. tot bestuurster met bevoegdheid van beheerder van de gemeenschap tot exploitatie van de zaak in delicatessen annex lunchroom Ceintuurbaan 113 en voorts b. tot beheerder over het vermogen van Mej. Elisabeth F. S. Quick, zijnde requesetrante, Mej. Klara P. Quick en den Heer Wilhelm H. Quick;

O. wat betreft de sub b genoemde personen, dat het Beheersinstituut heeft verklaard, dat geen beheerder is benoemd over het vermogen van requesetrante en de vermelding van haar naam in het schrijven aan requesetrante's gemachtigde Mr. A. Levy van 8 Februari 1946 op een misverstand berust, terwijl in dat schrijven wel had moeten

zijn vermeid de naam van hare moeder Mevrouw B. L. C. Lüthgens (gescheiden echtgenoot van Johannes Quick);

dat het Beheersinstituut voorts heeft aangevoerd, dat het vermogen van requestrante, daar zij door haar huwelijk Zwitserse is geworden niet voor onder beheerstelling in aanmerking komt, doch wel dat van de overige hierboven genoemde personen, die van Deutsche nationaliteit zijn;

dat het Beheersinstituut heeft overgelegd de besluiten van 20 September 1945, 7 Februari 1946 en 7 Februari 1946, waarbij de benoeming van voormelde stichting tot beheerster over het vermogen van resp. den Heer W. H. Quick, Mevrouw B. L. C. Lüthgens en Mej. K. P. Quick heeft plaats gehad;

O. dat, waar de vermelding van requestrante's naam in het schrijven van 8 Febr. 1946, kennelijk op een misverstand berust — hetwelk bij enkele navraag door requestrante's gemachtigde na ontvangst van voormelden brief op eenvoudige wijze had kunnen worden opgelost — en waar de benoeming van een beheerder over het vermogen der overige sub *b* genoemde personen requestrante niet regardeert, het hooger beroep, wat dit deel der vordering betreft, moet worden afgewezen;

O. wat betreft de sub *a* bedoelde benoeming van een bestuurster, met de bevoegdheid van beheerder, van de gemeenschap tot exploitatie van de zaak in delicatessen annex lunchroom Ceintuurbaan 113 te Amsterdam, dat deze benoeming heeft plaats gehad bij besluit van 7 Februari 1946, hetwelk door gerequesteerde aan den Raad is overgelegd;

O. dat bedoelde gemeenschap, naar luid van een copieeljk in geding gebracht contract van 1 Juli 1937, is aangegaan tusschen Mevrouw Lüthgens, Mej. K. P. Quick en den heer W. H. Quick, allen voornoemd en zijnde resp. de moeder, zuster en broeder van requestrante; terwijl volgens dat contract, hetwelk ook door requestrante ondertekend werd, zij voor f 6000 deelnam in het kapitaal ad f 10,000, Mej. K. P. Quick voor f 4000 en W. H. Quick, die „als leider bleef fungeeren”, en zijn moeder Lüthgens hun vlijt en arbeidskracht inbrachten;

dat naar luid van een door dezelfde personen ondertekend contract van 4 Januari 1940 bedoelde gemeenschap werd voortgezet door requestrante, haar moeder en W. H. Quick van wien weder wordt gestituleerd dat hij „als leider blijft fungeeren”, terwijl de kapitaalsdeelname van Mej. K. P. Quick ad f 4000 is overgeboekt naar een rekening geldleening;

O. dat requestrante allereerst betwist de formeele bevoegdheid van het Beheersinstituut om een bestuurster over genoemde gemeenschap te benoemen, doch ten onrechte, omdat — daargelaten dat het benoemings-

besluit zich kennelijk bij abuis baseert op art. 35 van het K. B. E 133 —, deze gemeenschap is een rechtspersoon in den zin van art. 1 sub 3 van het K. B. E 100, voorts art. 99 van dit K. B. den Raad zonder eenige beperking bevoegd verklaart in het bestuur van rechtspersonen te voorzien en de Raad ingevolge het bepaalde bij art. 4 lid 10 K. B. E 100 het Beheersinstituut heeft aangewezen hem ter zake te vertegenwoordigen;

O. dat appellante dan verder meent, dat er geen reden is voor een maatregel als het Beheersinstituut genomen heeft en deze maatregel ongewenscht is, doch ook dit bezwaar ongegrond is;

dat gezien den inhoud der voormelde contracten, de familieverhouding tusschen de bij de gemeenschap betrokkenen, die behoudens appellante allen van Deutsche nationaliteit zijn, en de omstandigheid, dat W. H. Quick tot dusver de leidende persoon is geweest in dit onder den naam Café Restaurant Quick gedreven bedrijf, terwijl appellante te Zürich wonend daarin slechts geïnteresseerd was door een kapitaalsdeelname van f 6000, de Raad van oordeel is dat het Besluit tot benoeming van de meer gemelde Stichting tot bestuurster met de bevoegdheid van beheerder alleszins gerechvaardigd is;

dat er bovendien ernstige reden tot wantrouwen bestaat tegenover de familie Quick, gezien de poging tot misleiding van het Beheersinstituut door een schijnverkoop van het bedrijf aan zekere Mej. A. J. Hotho, die de koopsom betaald zou hebben met beweerdelijk van appellante geleend geld, terwijl het ook de aandacht van den Raad heeft getrokken dat appellante, ofschoon gebleken is dat zij op den dag der behandeling te Amsterdam aanwezig was, niet persoonlijk voor den Raad is verschenen;

O. dat het hooger beroep derhalve moet worden afgewezen;

O. dat, in verband met een desbetreffende vraag van den gemachtigde van appellante, de Raad goed acht vast te stellen, dat de bevoegdheid van de Stichting behoudens de instructies en beperkingen door het Beheersinstituut gesteld, is de beheersbevoegdheid bedoeld in art. 11 K. B. E 133, hetgeen alle mede-beheer zijdens appellante — aan wie trouwens bij voormelde contracten geenerlei beheersbevoegdheid is toegekend — uitsluit;

Rechtdoelt:

Wijst af het door appellante ingestelde hooger beroep;

Veroordeelt haar in de kosten van het hooger beroep, tot aan den uitspraak aan de zijde van gerequesteerde, het Nederlandsche Beheersinstituut Bureau Amsterdam, begroot op f 60.

RECTIFICATIE

De Griffier van de Afd. Rechtspraak van de Raad voor het Rechtsherstel maakt bekend, dat onder No. 565 is gepubliceerd een vonnis, dat in werkelijkheid niet geweest is en ook niet werd uitgesproken.

Het in deze zaak gewezen vonnis is te vinden onder No. 475.

18 December 1946 (afl. 24)

no 605-916

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 604 611

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en Mr. J. J. H. VAN DER BRUG

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

TRIBUNAALBESLUIT

- Art. 1 N°. 266a, 267, 307, 357, 390.
 „ 1 lid 1. N°. 242, 252, 349, 380.
 „ 1 lid 1, al. 1. N°. 271, 272.
 „ 1 lid 1, al. 2. N°. 254, 257, 261, 264, 268, 269, 271, 274, 275, 280, 282, 283, 287, 291, 300, 304, 311, 317, 331, 341a, 344, 345, 350, 354, 359, 360, 369, 378, 379, 389, 402, 407, 408.
 „ 1 lid 1, al. 3. N°. 239, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 256, 258, 263, 265, 268, 269, 275, 280, 282, 285, 289, 290, 291, 298, 299, 314, 318, 320, 321, 322, 322a, 330, 351, 352, 353, 355, 358, 363, 364, 369, 371, 375, 379, 384, 389.
 „ 1 lid 1, al. 4. N°. 249, 268, 273, 284, 285, 290, 299, 342a, 358, 368.
 „ 1 lid 3. N°. 319, 369.
 „ 1 lid 1, al. 6. N°. 370.
 „ 2 N°. 266a, 267.
 „ 4 N°. 382.
 „ 5 N°. 302, 328.
 „ 6 N°. 241, 253, 274, 308.
 „ 7 lid 1. N°. 403.
 „ 7 lid 5. N°. 288.
 „ 23 lid 2. N°. 310.
 „ 26 N°. 312.
 „ 37 N°. 275.
 „ 37 lid 4. N°. 251, 266a, 267, 323.
 „ 37 lid 5. N°. 251, 323.
 „ 39 lid 2. N°. 390.
 „ 40 N°. 310, 387.
 „ 45 lid 1. N°. 340.
 „ 45 lid 4. N°. 387.
 „ 47 N°. 383.
 „ 49 N°. 333.
 „ 60 N°. 310.
 „ 63 N°. 321, 329, 340a, 364.
 „ 64 4°. N°. 265a, 267.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

- Art. 98 N°. 387.
 „ 217 N°. 387.
 „ 218 N°. 387.
 „ 277 N°. 266a, 267.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

- Art. 37 N°. 250.
 „ 40 N°. 274.
 „ 68 N°. 375.

K. B. 23 Dec. 1944 Stbl. E 153

- Art. 7 N°. 259, 262, 266, 270, 276, 277, 278, 281, 286, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 302, 303, 305, 306, 307, 308, 313, 315, 316a, 317a, 318, 319a, 323a, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 332, 333, 334, 335, 335a, 336, 337, 337a, 338, 339, 339a, 340, 341, 342, 346, 347, 348, 361, 362, 365, 366, 367, 372, 373, 374, 376, 377, 381, 381a, 382, 382a, 383, 383a, 384a, 386, 388, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 403, 404, 405, 406.
 „ 10 lid 3. N°. 260.
 „ 10 lid 4. N°. 367.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

- Art. 26 N°. 316.
 „ 27 N°. 312.
 „ 29 N°. 266a.

K. B. 27 Aug. 1945 Stbl. F 148

- Art. 1 N°. 285.

LANDOORLOGREGLEMENT

- Art. 52 N°. 322a.

BESLUIT VIJANDELIJK VERMOGEN

- Art. 12 lid 3. N°. 343.

MEDEDEELING.

Aangezien de prijs van „Tribunalen in Nederland en andere Na-oorlogsche Rechtspraak” bepaald is op f 0.35 per vel druks en voor de abonnementsprijs, die midden 1946 vastgesteld moest worden, ad f 18.— incl. O.B. 50 vel geleverd is begint de 3e jaargang eind Jan. a.s.

Zij, die hun abonement wenschen te staken moeten dit voor 25 Dec. aan ons opgeven. Anders blijft het abbonement doorloopen!

De prijs van de derde jaargang zal ook f 18.— bedragen ad f 0.35 per vel druks.

No. 604.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 20 November 1946. (Mrs. Scholten, Novon, Bijdendijk, Gen.-Maj. Baron Van Voorst tot Voorst, Hoofdoff.-Adm. 1e klasse Vershuur).

ZAAK ZWOLSMAN.

De bepaling van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht staat niet tot die van art. 102 Sr. als een bijzondere tot een algemeene strafbepaling.

Ontslag van rechtsvervolgning ten aanzien van het eerste telastegelegde feit (voor de Duitschers opsporen van een gedeserteerden SD-agent) op grond van overmacht en op grond van lid 5 art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht.

Ten aanzien van de overige telastegelegde feiten toepassing van art. 10 Besluit Buitengewoon Strafrecht (geen straf toegepast).

(Sr. art. 102; B.B.S. artt. 10, 26, 27.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Reinder Zwolsman, bouwkundige, wonende te 's-Gravenhage.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij omstreeks October 1944 in Zuid-Holland opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met Duitschland, ten einde zekeren Hillesheim, die, gelijk hij wist, door de Duitse politie werd gezocht, aan deze in handen te spelen, naar genoemden Hillesheim nasporingen heeft gedaan en Nederlandsche marechaussee heeft bewogen om tot dat doel nasporingen naar hem te doen, tengevolge waarvan de Duitse politie overeenkomstig verdachtens wensch op het spoor van Hillesheim werd gebracht en hem heeft gearresteerd, in welke Duitse gevangenschap Hillesheim vervolgens is ter dood veroordeeld en ter dood gebracht;

en dat hij op verschillende tijdstippen omstreeks Maart 1945 in het toen door de Duitschers bezette gebied in Zuid-Holland telkens opzettelijk, gebruik makende van den angst en het ontzag die de Duitse Sicherheitsdienst aan de bevolking placht in te boezemen, tezamen en in vereeniging met een of meer anderen zich wederrechtelijk toegang heeft verschafte tot een of meer van de hierna te noemen perceelen en aldaar wederrechtelijk aan een of meer anderen dan aan hem, verdachte (of de andere deelnemers), toebehoorende goederen, hierna te noemen, heeft weggenomen, weggevoerd en aan de rechthebbenden onttrokken, aldus de rechthebbenden in hun vermogen wederrechtelijk benadeelende, terwijl men bij dit optreden tegenover in die perceelen aange troffen menschen valschelijk zich uitgaf als behoorende tot den Duitschen Sicherheitsdienst en dreigde met een of meer pistolen of daarop gelijkende voorwerpen, althans

T. 2.

deze vertoonde, hetwelk aldus is uitgevoerd:

1e. omstreeks 18 Maart, woning van Pieter Jacobus Verkade aan de Brasserskade te Rijswijk met belendende autoslooperij goederen (ongeveer): 1 H.L. tarwe, 50 K.G. rogge, eenige kilogrammen *suiker*, haver-mout, zeep, en peren, een 10-tal flesschen spijsolie, 25 busjes visch, 140 K.G. grutjes, 20 K.G. erwten, 15 pakken lucifers, 5 liter jenever, 8 flesschen Vermouth, 2 H.L. aard-appelen, 2 rijwielen, 4 motorrijwielen, 35 autobanden, en nog een hoeveelheid levensmiddelen;

2e. omstreeks 18 Maart, woning van Jacob Verkade aan de Nieuwe Plantage te Delft, goederen (ongeveer):

11 gouden tientjes, een doosje met gouden ringetjes, twee verrekijkers, een kistje inhoudende zilvergeld, een tasch, een reisetui, kinder- en vrouwenkleeren, lappen stof, twee zilvervossen, een hoeveelheid tarwe, rogge, erwten, boonen en eieren, pakjes sigaretten en tabak, een melkbus inhoudende melkpoeder, een half vat carbid, een snelweger, een flesch jenever, verschillende restjes drank en een geldsbedrag van f 31,000;

3e. omstreeks 18 Maart, woning van Maria de Vos, aan den Delftweg te 's-Gravenhage, goederen (ongeveer): 1 H.L. tarwe, een stuk kaas, 20 K.G. melkpoeder, 10 flesschen spijsolie, eenige stukken zeep, en een snelweger, en een geldsbedrag van f 1500;

4e. omstreeks 29 Maart, woning van Adrianus van Rhijn aan de Korenlaan te Wassenaar, goederen (ongeveer): 40 kruiken jenever, 300 liter limonade-essence, 1 kist likeur, een groote partij verdere dranken en wijn, een radio-ontvangstoestel, 1 auto-accumulator, 1 schrijfmachine, een actetasch en schooltasschen, twee kistjes inhoudende f 4000 aan geld;

5e. omstreeks 3 April, woning van Leonardus Anthonius van der Berg aan den Rijkstraatweg te Wassenaar, goederen (ongeveer): 15 liter zachte zeep, 2 pakken Sun-lightzeep, 1 H.L. tarwe, 15 K.G. rogge, 50 K.G. aardappelen, 1 buikje mager spek, 1 stukje ham, 12 rol closetpapier, eenige flesschen limonade en wijn, 50 blikjes tomatenpurée, 25 blikjes soepgroente, eenige stoffers en pannen, eenige doosjes schoensmeer, 2 flesschen levertraan, 300 eieren, 50 blikken vleesch;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard:

Verdachte:

Omstreeks Oct. 1944, toen, gelijk ik wist Nederland met Duitschland in oorlog was, vernam ik van den getuige Haakman, dat een zekere Hillesheim, een Duitse beambte van den Sicherheitsdienst, uit dien dienst was gedeseerteerd en ondergedoken en dat de Duitse politie hem zocht, teneinde hem te straffen. Ik heb toen in Zuid-Holland nasporingen gedaan naar de verblijfplaats van Hillesheim, teneinde hem aan de Duitse politie in handen te spelen. Ik heb daartoe zelve inlichtingen ingewonnen en personen

verhoord en ook eenige manschappen der Nederlandsche marechaussee bewogen aan die nasproingen deel te nemen.

Later vernam ik, dat als gevolg van deze nasproingen Hillesheim werd gearresteerd door een Duitsch gerecht, ter dood veroordeeld en vervolgens opgehangen is. Ik heb op verschillende tijdstippen omstreeks Maart 1945 in het toen door de Duitschers bezette gebied van Zuid-Holland met eenige anderen mij toegang verschaft tot de hierna te noemen perceelen, waarbij ik mij uitgaf als behorende tot den Duitschen Sicherheitsdienst en aldaar de eveneens na te noemen goederen, die mij niet toebehoorden, en evenmin, naar ik begreep, aan mijn mededaders, weggenomen en weggevoerd en aldus aan de rechthebbenden onttrokken, alles zonder hun toestemming;

omstreeks 18 Maart 1945 uit de woning van Pieter Jacobus Verkade aan de Braserskade te Rijswijk met belerende auto-slooperij goederen van de soorten als in de dagvaarding genoemd met uitzondering van de jenever en de vermouth;

omstreeks 18 Maart 1945 uit de woning van Jacob Verkade aan de Nieuwe Plantage te Delft goederen van de soort als in de dagvaarding omschreven benevens ruim f 31,000 aan geld;

omstreeks 29 Maart 1945 uit de woning van Adrianus van Rhijn aan de Korenlaan te Wassenaar 20 flesschen jenever en voorts goederen van de soorten als in de dagvaarding omschreven benevens een bedrag van f 2800 aan geld;

omstreeks 3 April 1945 uit de woning van Leonardus Anthonius van den Berg aan den Rijksstraatweg te Wassenaar goederen van de soorten als in de dagvaarding omschreven.

Getuige Jan Haakman:

Omstreeks October 1944 heb ik aan verdachte medegedeeld, dat de S.D.man Hillesheim, een Duitscher, gedeserteerd en ondergedoken was en dat de S.D. hem zoekt. Verdachte verzocht mij, te trachten van den S.D. toestemming te verkrijgen, dat hij, verdachte, Hillesheim mocht opsporen ter uitlevering aan den S.D. tegen zekere toezegging van de zijde van den S.D. Ik heb mijn bemiddeling verleend en de toestemming verkregen. Later vernam ik van den S.D.man Franck, dat een zekere den Engelsen had medegedeeld, dat Hillesheim bij een zekeren van Dam vertoefde en kort daarna vernam ik, dat hij aldaar was gearresteerd.

Getuige Abraham van Velsen:

dat hij omstreeks October 1944 had vernomen, dat zekere Hillesheim, een Duitsche deserteur, op wiens opsporing de Deutsche Sicherheitsdienst zeer veel prijs stelde, nauwe relaties onderhield met getuige Alsem, die leider was van een omvangrijke verzetsgroep; dat verdachte hem, getuige, toen heeft voorgesteld, om Hillesheim op te sporen en uit te leveren, onder — door middel van getuige Haakman — te verkrijgen beding; dat de Sicherheitsdienst alle medewerkers aan deze opsporing en de geheele groep

Alsem ongemoeid zoude laten; dat hij, getuige, dit voorstel toen heeft besproken met Mr. Wilkens, Wellenstein en Nijhoff, en dat toen door hen, — gezien het hoogst ernstige gevaar, dat bij nasproingen naar Hillesheim den Duitschen Sicherheitsdienst de namen der leden van de groep Alsem bekend zouden worden en de geheele groep Alsem door den Sicherheitsdienst zou worden opgerold en gearresteerd, met alle gevolgen van dien — besloten is om verdachte's voorstel goed te keuren, zoo mogelijk nog onder beding dat Meijers, Telders, Ringers, Vorrink en Wiarda Beckmann zouden worden vrijgelaten; dat hij dit besluit aan verdachte heeft medegedeeld en gezegd, dat hij, verdachte, te dezen aanzien intusschen zijn gang kon gaan; dat hij daarna met verdachte een onderhoud heeft gehad met getuige Alsem en deze toen als vermoedelijke verblijfplaats van Hillesheim heeft genoemd het adres van een boekhouder op het Bezuidenhout, wiens naam hem, getuige, is ontschoten; dat inderdaad noch Alsem, noch iemand van diens groep en evenmin een van de medewerkers aan de opsporing van Hillesheim door den Duitschen Sicherheitsdienst is gearresteerd;

dat zijn, getuige's, positie in de illegaliteit destijds van dien aard was, dat verdachte uit zijn, getuige's toestemming kon concluderen de toestemming te hebben van de Haagsche illegaliteit; dat verdachte bij hem, getuige, eens heeft aangedrongen op verbreking van elke relatie met getuige Haakman op grond van een door hem, verdachte, onderschepten brief van Haakman, doch hij, getuige toen na ernstige overweging, verdachte order heeft gegeven, niettemin de relatie met Haakman voort te zetten.

Getuige Charlotte Auguste Grindberg, weduwe van Hillesheim:

Omstreeks October 1944 bevond ik mij met mijn man, die beambte bij den S.D. was en gedeserteerd, ten huize van van Dam, waar wij waren ondergedoken. Wij zijn toen aldaar door den S.D. gearresteerd. Ik heb daarna vernomen, dat mijn man op 26 October 1944 door het SS. und Polizei Gericht tot den dood door de strop is veroordeeld en op 4 December 1944 geëxecuteerd.

Getuige Cornelis Jozef van Paaschen:

dat hij omstreeks October 1944 was agent van het Bureau Bijzondere opdrachten te Londen en verdachte als sub-agent had aangesteld; dat hij, getuige, wetende, dat de Duitschers overvallen op zwarte handelaren wenschten, de verdachte op diens voorstel opdracht heeft gegeven, om de auto's voor het gebruik, waarna hij, verdachte van de Duitschers voor deze overvallen papieren zou krijgen, mede te gebruiken voor het vervoer van goederen, te wapenen en daarbij de, bij zwarte handelaren in beslag genomen goederen, als deklast aan te wenden; dat hij, getuige, verdachte heeft vrij gelaten in de wijze, waarop verdachte deze opdracht zou vervullen.

Getuige Pieter Jacobus Verkade:

Omstreeks 18 Maart 1945 werd in mijn

woning aan de Brasserskade te Rijswijk met belendende autoslooperij een inval gedaan door personen in Nederlandsche politie-uniformen, onder leiding van verdachte in burger, dien ik toen nog niet kende en die zich uitgaf voor iemand van den Duitschen Sicherheitsdienst en mij bedreigde met een pistool.

Door een en ander banggemaakt, verzette ik mij niet ertegen, dat de mannen allerlei goederen medenamen.

Na hun vertrek vermiste ik onder meer:

1 H.L. tarwe, 50 K.G. rogge, eenige kilogrammen suiker, haverhout, zeep en peren, een 10-tal flesschen spijsolie, 25 busjes visch, 140 K.G. grutjes, 20 K.G. erwten, 15 pakken lucifers, 2 H.L. aardappelen, 2 rijwielen, 4 motorrijwielen, 35 autobanden, en nog een hoeveelheid levensmiddelen. Deze goederen behoorden mij toe en ik heb aan niemand verlof tot toeëigening gegeven.

Getuige Wilhelmina van den Ende, echtgenoot van Jacobus Verkade:

Op 18 Maart 1945 werd in de woning van mijn echtgenoot en mij aan de Nieuwe Plantage te Delft een inval gedaan door een aantal mannen in uniform onder leiding van verdachte in burger, dien ik toen nog niet kende, en die zich uitgaf voor iemand van den Duitschen Sicherheitsdienst. Wij werden met revolvers bedreigd. Uit angst voor een en ander durfden wij ons niet te verzetten. De mannen namen allerlei goederen en ook geld mede. Na hun vertrek vermisten wij:

11 gouden tientjes, een doosje met gouden ringetjes, twee verrekijkers, een kistje inhoudende zilvergeld, een tasch, een reisétui, kinder- en vrouwenkleeren, lappen stof, twee zilvervossen, een hoeveelheid tarwe, rogge, erwten, boonen en eieren, pakjes cigarettten en tabak, een melkbus inhoudende melkpoe-der, een half vat carbid, een snelweger, een flesch jenever, verschillende restjes drank en een geldsbedrag van f 31000.

Dit alles behoorde aan mijn man en/of aan mij toe en wij hadden geen verlof tot toeëigening gegeven.

Getuige Adrianus van Rhijn:

Op 29 Maart 1945 werd in mijn woning aan de Korenlaan te Wassenaar een inval gedaan door ongeveer 8 mannen in uniform onder leiding van verdachte in burger, dien ik toen nog niet kende en die zeide van den Duitschen Sicherheitsdienst te komen en een pistool in de hand had, waardoor ik mij bedreigd gevoelde. Hij eischte van mij geld en goederen. De mannen zijn vertrokken met medeneming van geld en goederen. Na hun vertrek vermiste ik onder meer 20 krui-ken jenever, 300 liter limonade-essence, 1 kist likeur, een groote partij verdere dranken en wijn, een radio-ontvangstoestel, 1 auto-accumulator, 1 schrijfmachine, een acetatasch en schooltasschen, twee kistjes inhoudende tenminste f 2800 aan geld. Een en ander behoorde mij toe en ik had geen verlof tot toeëigening gegeven.

Getuige Leonardus Anthonius van den Berg:

Op een avond omstreeks 3 April 1945 werd in mijn woning aan den Rijksstraatweg te Wassenaar een inval gedaan door eenige personen onder leiding van verdachte, dien ik toen nog niet kende. Zij gaven zich uit voor leden van den Duitschen Sicherheitsdienst. Verdachte had een revolver in de hand, waardoor ik mij bedreigd gevoelde. Door een en ander beangstigd, verzette ik mij er niet tegen dat zij allerlei goederen medenamen. Na hun vertrek vermiste ik: 15 liter zachte zeep, 2 pakken Sunlightzeep, 1 H.L. tarwe, 15 K.G. rogge, 50 K.G. aardappelen, 1 buikje mager spek, 1 stuk ham, 12 rol closetpapier eenige flesschen limonade en wijn, 50 blikjes tomatenpurée, 25 blikjes soepgroente, eenige stoffers en pannen, eenige doosjes schoensmeer, 2 flesschen levertraan, 300 eieren, 50 blikken vleesch. Deze goederen behoorden mij toe en ik had aan niemand verlof tot toeëigening gegeven.

Getuige Edmund Peter Wellenstein:

dat hem omstreeks October 1944 bekend was, dat getuige Alsem nauwe relaties onderhield met zekeren Hillesheim een Duitschen deserteur; dat op „dollen Dinsdag” 1944 het optreden van getuige Alsem, die leider was van een omvangrijke verzetsgroep naar zijn, getuige's oordeel, dermate onvoorzichtig was, dat er ernstig gevaar dreigde dat Alsem en zijn geheele groep door den Duitschen Sicherheitsdienst zou worden opgerold; dat toen getuige Van Velsen met hem, getuige, en anderen heeft gesproken, een voorstel van verdachte om Hillesheim op te sporen en uit te leveren, op voorwaarde, dat de groep Alsem en alle medewerkers aan deze opsporing door de Duitschers niet zouden worden gearresteerd; dat in deze bespreking dit verdachte's voorstel is goedgekeurd.

Getuige Jozef Juda Gerzon:

dat hij, getuige, er omstreeks October 1944 bij tegenwoordig was, dat verdachte er bij getuige Van Velsen op aandrong, om elk contact met getuige Haakman te verbreken, doch getuige Van Velsen opdracht gaf dit contact te handhaven;

dat hij, getuige, op verzoek van getuige van Velsen in dienzelfden tijd inlichtingen heeft ingewonnen naar zekeren Hillesheim, een Duitschen deserteur, en deze inlichtingen uitermate ongunstig waren;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat de Duitsche Sicherheitsdienst in dien tijd aan de bevolking angst en ontzag inboezemde en dat iedereen dit destijds wist, zoodat in verband hiermede uit de gedragingen van verdachte blijkt, dat hij van dit feit heeft gebruik gemaakt;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen en van hetgeen als algemeen bekend wordt aangenomen, bewezen acht en de overtuiging heeft bekommen, dat verdachte de hem te laste gelegde feiten heeft begaan, met uitzondering van het feit vermeld onder 3e en voorts met dien verstande dat niet bewezen is, dat verdachte bij Pieter Jacobus Verkade jenever en vermouthe ont-

vreemde en dat hij bij Adrianus van Rhijn meer dan 20 kruiken jenever en meer dan f 2800 aan geld medenam;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomen. de feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bezwezen acht hetgeen aan verdachte meer of anders is te lastegelegd;

O. dat het eerste aldus bewezen verklaarde oplevert het misdrijf van: opzettelijk, in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, en gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving en eenige straf vanwege den vijand, terwijl het feit den dood tengevolge heeft gehad, strafbaar gesteld bij artt. 102 en 57 Sr. en 11, 22 en 26 B.B.S.;

O. dat namens verdachte is betoogd, dat het feit slechts het in de tweede plaats genoemde misdrijf zou uitmaken op grond, dat de bepaling van art. 26 B.B.S. tot die van art. 102 Sr. zou staan als een bijzondere tot een algemeene strafbepaling; dat echter het Bijzonder Gerechtshof deze opvatting verwerpt, op grond, dat beide bepalingen geheel verschillende rechtsgoederen beschermen en van eerstgenoemde bepaling toepassing denkbaar is in een geval, waarin de laatste toepasselijkheid mist;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof evenmin deelt de namens verdachte voorgedragen opvatting, dat het feit niet zou opleveren hulpverleening aan den vijand, daar deze door het ongemoeid laten van de verzetsgroep-Elsem meer zou zijn geschaad dan door de arrestatie en de executie van Hillesheim gebaat;

dat immers door de bewezen verklaarde gedraging van verdachte de vijand ongetwijfeld is geholpen en verdachte dit heeft beoogd, ook al stond hier tegenover een gevolg, dat aan Nederlandsche zijde als een Nederlandsch voordeel werd beschouwd;

O. echter, dat verdachte voor deze hulpverleening aan den vijand niet strafbaar is; dat immers uit de verklaringen ter terechtzitting van verdachte en de getuigen van Velsen, Wellenstein en Gerzon is gebleken, dat verdachte tot de opsporing van Hillesheim is overgegaan na riip beraad en overleg met vooraanstaande figuren der illegaliteit als van Velsen, Wilkens en Nijhoff, op grond, dat de namen van de leden van den verzetsgroep-Elsem aan den S.D. bekend waren geworden en deze leden zeer ernstig gevaar liepen door den S.D. te worden gearresteerd met alle gevolgen van dien; dat de opsporing eerst is aangevangen na verkregen toezeggingen van Duitsche zijde, dat van deze arrestatie zou worden afgezien; dat naar het oordeel van het Bijzonder Gerechtshof verdachte niet onrechtmatig heeft gehandeld, door in den toen voor hem bestaanden noodtoestand, waarin hij voor de keuze werd gesteld om of de groep Elsem op te offeren of een Duitscher, over wien blijkt de verklaring van getuige Gerzon de inlichtingen zeer ongunstig luiden, aan

den S.D. over te leveren, dit laatste heeft gedaan;

dat immers aangenomen mag worden, dat op dat oogenblik zich geen andere mogelijkheid voordeed om het gestelde doel te bereiken;

dat verdachte dus met recht zich op overmacht beroept;

O. dat verdachte op denzelfden grond niet strafbaar is krachtens art. 26 B.B.S. en, bovendien op grond van de bepaling van lid 5 van genoemd artikel, daar hij heeft gehandeld om het algemeen belang te dienen;

O. dat de overige bewezen verklaarde feiten opleveren de misdrijven van: medeplegen van het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk gebruik maken of dreigen te maken van macht, gelegenheid of middel, hem door het feit der vijandelijke bezetting geboden, om een ander in zijn vermogen wederrechtelijk te benadeelen, meermalen gepleegd, strafbaar gesteld bij art. 27 B.B.S. en art. 47 en 57 Sr.;

O. dat ook hier namens verdachte een beroep is gedaan op noodtoestand, daarin bestaande, dat de overvallen noodig waren teneinde de door verdachte ondernomen wapentransporten mogelijk te maken en hierhet geringere rechtsbelang, het eigendomsrecht van zwarte handelaren op hun kwalijk verkregen geld en goed moest wijken voor het meer gewichtige belang van de wapentransporten;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof dit verweer verwerpt; dat weliswaar uit de verklaring van de getuige van Paaschen is gebleken, dat inderdaad het doel van het bevorderen der wapentransporten heeft geleid tot het ondernemen der overvallen, doch niet aannemelijk is geworden, dat deze overvallen voor dit doel, onvermijdelijk waren; dat immers door een van verdachte's raadslieden zelve is aangevoerd, dat de wapentransporten niet zijn geschied onder dekking van papieren, voor de overvallen verkregen, en geen der getuigen noch verdachte zelve hebben verklaard, dat inderdaad de weggehaalde goederen zouden hebben gedient als z.g. „deklaf" voor de wapenen;

O. dat voorts namens verdachte is betoogd, dat verdachte bij het doen der overvallen zou hebben gehandeld op bevoegd gegeven ambtelijk bevel van den getuige van Paaschen, agent van het Bureau Bijzondere Opdrachten van de Nederlandsche Regeering te Londen, die verdachte zou hebben aangesteld tot sub-agent en hem in die hoedanigheid zou hebben gelast tot de overvallen in het belang der wapentransporten te gaan;

O. dienaangaande, dat het Bijzonder Gerechtshof hoewel een ander door getuige van Paaschen is bevestigd, niettemin aanneemt, dat verdachte heeft gehandeld ingevolge een eigenlijk gezegd bevel, dat hij ambtelijk verplicht was op te volgen, doch op grond der verklaringen van de getuige van Paaschen omtrent het ontstaan van het plan tot de overvallen aanneemt dat hier sprake was van uitvoering van een door

verdachte met van Paaschen op initiatief van eerstgenoemde opgemaakt plan, waaraan van Paaschen zijn goedkeuring hechtte, doch waaraan verdachte zonder enig risico voor hemzelf de medewerking had kunnen afwijzen;

dat het Bijzonder Gerechtshof deze voorstelling te meer aannemelijk acht, aangezien, gelijk door verdachte en den getuige niet is weersproken, de voorstelling als zoude verdachte ter uitvoering van een ambtelijk bevel hebben behandeld, eerst bij de behandeling ter terechtzitting naar voren is gebracht;

O. dat verdachte derhalve strafbaar is, zijnde ook van geen andere gronden gebleken, die de strafbaarheid zoude uitsluiten;

O. ten aanzien der op te leggen straf, dat het Bijzonder Gerechtshof van oordeel is, dat aan verdachte geen straf behoort te worden opgelegd;

dat art. 10 B.B.S. hiertoe de mogelijkheid opent, nu verdachte de feiten heeft begaan om den vijand te benadeelen, en om door dezen beraamde maatregelen, te weten het onderscheppen en verhinderen van wapen-transporten, te beletten, te belemmeren en te verijdelen;

dat dit oogmerk van verdachte, op een rechtmatig doel gericht, niet onvereenigbaar is met het bewezenverklaarde oogmerk om de slachtoffers wederrechtelijk in hun vermogen te benadeelen, daar deze benadeeling te kunnen aanzien wederrechtelijk blijft, al had de dader daarnaast een verder liggend oogmerk, op een rechtmatig doel gericht;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof te meer aanleiding vindt, om van de bevoegdheid van genoemd art. 10 gebruik te maken, nu ter terechtzitting is gebleken, dat verdachte voor de nationale zaak op velerlei gebied verdienstelijk werk heeft verricht en niet is gebleken dat hij zich persoonlijk heeft bevoordeeld, doch wel dat hij groote financiële offers heeft gebracht, en ook niet is gebleken dat de bij de overvallen medegenomen goederen en gelden aan verdachte zouden zijn ten goede gekomen, doch aannemelijk is, dat een en ander voor een groot deel voor goede doeleinden is besteed;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof nog wil uitspreken, dat ter terechtzitting niet is gebleken, of de slachtoffers der overvallen al of niet inderdaad zwarte handelaren waren, doch de goede trouw van verdachte te dien aanzien wel is bewezen;

Gezien behalve de bovenaangehaalde artikelen art. 40 Sr., artt. 1, 2, 3, 28 B.B.S. en artt. 35 en 37 B.B.R.;

Rechtdoende:

Verklaart bewezen, dat verdachte de hierboven als bewezen aangenomen feiten heeft gepleegd en qualificeert deze als boven omschreven;

Verklaart hem ten aanzien van het eerste feit niet strafbaar; ontslaat hem te dien aanzien van alle rechtsvervolgning;

Verklaart verdachte strafbaar ten aanzien van de overige feiten; Bepaalt, dat op verdachte geen straf zal worden toegepast.

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven is bewezen verklaard; Spreekt hem daarvan vrij.

Verleent den veroordeelde verlof, om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 605.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 15 November 1946. (Mrs. Jhr. van Meeuwen, Massink, Sjollemma. Hoofdoff. M.S.D. re klasse Kwak, Kol. van Voorthuysen).

Hulpverleening aan den vijand door als lid van den Inlichtingendienst, later Groep X, in Rotterdam arresteren van illegale werkers, gijzelaars, en het doen van huiszoekingen.

Beroep op wettelijk voorschrift en ambtelijk bevel verworpen.

Betekenis van het Landoorlogreglement.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Gerrit van Huis, hoofdresearcheur van politie, wonende te Rotterdam, thans in bewaring in de Strafgevangenis te Rotterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd: dat hij in of omstreeks het tijdvak van Augustus 1941 tot Maart 1944, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand, als lid van den Inlichtingendienst, later Groep X, zijnde een afdeling van de Rotterdamse Politie, die werkte voor en met den S.D., althans voor en met het vijandig militair of burgerlijk Gezag:

1. op of omstreeks 18 October 1942 tezamen en in vereeniging met een aantal collega's een inval heeft gedaan in perceel No. 102 aan de Eerste Pijnackerstraat te Rotterdam, alwaar een aantal illegale werkers tezamen waren gekomen, waarvan er drie door één of meer collega's zijn neergeschoten en twee zwaar zijn verwond;

2. in of omstreeks den zomer van het jaar 1943, tezamen en in vereeniging met zijn collega (tevens S.S.man) P. H. Meijer, op het Stationsplein te 's-Gravenhage den voor den S.D. gesignaleerd staanden Dr. Meijboom heeft gearresteerd;

3. op of omstreeks 12 Augustus 1943 tezamen en in vereeniging met één of meer collega's, een inval heeft gedaan in perceel No. 23 aan de Eerste Middellandstraat te Rotterdam, alwaar toen, na huiszoeking een groot aantal den vijand onwelgevallige boeken in beslag zijn genomen;

4. op of omstreeks 2 December 1941 tezamen en in vereeniging met zijn collega van Kampen een huiszoeking heeft gedaan

bij den jood Wolf Polak, te Rotterdam, naar aanleiding van het feit, dat deze met films propaganda voor het Koninklijk Huis en/of propaganda van communistischen aard en strekking gemaakt zou hebben, hetgeen tengevolge heeft gehad, dat voornoemde Polak is gearresteerd en zonder eenigen vorm van proces op het Politiebureau aan het Haagscheveer van zijn vrijheid beroofd is gehouden tot 18 April 1943;

5. op of omstreeks 4 Mei 1942 te Rotterdam tezamen en in vereeniging met een in uniform gekleeden Duitscher, den voorzitter van de A. R. Kiesvereeniging, Pieter Goedendorp, heeft gearresteerd, waarna deze als gijzelaar is overgebracht naar Haren;

O. dat verdachte ter terechtzitting zakelijk heeft verklaard:

dat hij in het tijdvak van Augustus 1941 tot Maart 1944, wetende dat Nederland toen met Duitschland in oorlog was, als lid van den Inlichtingendienst, later Groep X, zijnde naar hij wist eene Afdeeling der Rotterdamse Politie, die werkte voor en met den S. D., de navolgende werkzaamheden heeft verricht, van welke werkzaamheden hij begreep dat zij ten bate van den vijand waren;

1. dat hij op 18 October 1942 tezamen en in vereeniging met een aantal collega's een inval heeft gedaan in perceel no. 102 aan de Eerste Pijnackerstraat te Rotterdam, alwaar, naar hem bekend was, een aantal illegale werkers tezamen was gekomen, van welke illegale werkers er bij dien inval drie door een of meer zijner collega's zijn neergeschoten en twee zwaar zijn gewond, terwijl hij zelf bij dien inval in een worsteling is geraakt;

2. dat hij in den zomer van het jaar 1943, tezamen en in vereeniging met zijn collega P. H. Meijer, die, naar hij wist, tevens S.S.man was, op het Stationsplein te 's-Gravenhage Dr. Meijboom heeft gearresteerd, wetende dat dit voor den S.D. geschiedde;

3. dat hij op 12 Augustus 1943 tezamen en in vereeniging met één of meer collega's een inval heeft gedaan in perceel 23 aan de Eerste Middellandstraat te Rotterdam, alwaar na huiszoeking door hen een groot aantal den vijand onwettige boeken in beslag is genomen;

4. dat hij op 2 December 1941 tezamen en in vereeniging met zijn collega van Kampen een huiszoeking heeft gedaan bij den Jood Wolf Polak te Rotterdam, naar aanleiding van het feit dat Polak met films propaganda voor het Koninklijk Huis en/of propaganda van communistische strekking gemaakt zou hebben; dat die jood daarbij is gearresteerd;

5. dat hij op 5 Mei 1942 te Rotterdam tezamen en in vereeniging met een in uniform gekleeden Duitscher den voorzitter der A.R. Kiesvereeniging Pieter Goedendorp, heeft gearresteerd;

O. dat getuige Krop ter terechtzitting zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 18 October 1942 in perceel no.

102 aan de Eerste Pijnackerstraat deel heeft genomen aan een samenkomst van illegale werkers;

dat daar toen een inval werd gedaan door een aantal mannen, die zich aandienenden als zijnde van de Politie;

dat die politie-ambtenaren hebben geschoten, waardoor drie dier illegale werkers daar toen zijn gedood en twee zwaar zijn verwond;

dat hijzelf werd gearresteerd en dat hij gezien heeft dat verdachte deel uitmaakte van den ploeg, dier politiemannen, die hem wegvoerde;

en door getuige Meijboom:

dat hij op een dag in den zomer van 1943 op het Stationsplein te 's-Gravenhage is gearresteerd door twee kerels, waarvan één verdachte was, die hem daarbij een revolver onder de neus hield; dat hij door zijn arrestanten aan den S.D. is overgeleverd en naar Duitschland is gevoerd, waar hij gevangen heeft gezeten totdat hij door de geallieerden werd bevrijd;

en door getuige Koelinga:

dat in den door hem gedreven boekwinkel in perceel no. 23 aan de Eerste Middellandstraat te Rotterdam op 12 Augustus 1943 door zes lieden waaronder verdachte, een inval werd gedaan;

dat door die lieden een huiszoeking in dat pand is verricht en een groot aantal boeken, waarvan hij, Koelinga, wist, dat zij den vijand onwettig waren, in beslag is genomen;

dat hij, Koelinga, daarbij werd gearresteerd en gevankelijk naar Vught en vandaar naar Duitschland is gevoerd;

en door getuige Polak:

dat op 2 December 1941 te zijnen huize te Rotterdam door twee lieden, een waarvan verdachte was, huiszoeking is gedaan;

dat daar door die twee lieden toen films en geld in beslag zijn genomen en hijzelf door hen werd gearresteerd; dat hij is verhoord waarbij hem bleek dat men hem verdacht van het vertoonen van propagandafilms voor het Koninklijk Huis of voor de communistische partij;

en dat hij tot 18 April 1943 gedetineerd is gebleven op het Haagsche Veer te Rotterdam;

O. dat een ambtseedig proces-verbaal d.d. 1 November 1945 van den onbezoldigden Rijksveldwachter te Rotterdam A. J. Harp, voorzover na te melden inhoud betreft ter terechtzitting voorgelezen, inhoudt dat Pieter Goedendorp verbalisant heeft opgegeven dat hij in 1942 voorzitter was der A.R. kiesvereeniging; dat op 4 Mei 1942 verdachte tezamen met een in uniform gekleeden Duitscher te zijnen huize te Rotterdam is gekomen en hem, Goedendorp, daar toen heeft gearresteerd; en dat hij, Goedendorp, daarna als gijzelaar is overgebracht naar Haren;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten

laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij in het tijdvak van Augustus 1941 tot Maart 1944, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitsland in oorlog was, ten voordeele en ten behoeve van den vijand, als lid van den Inlichtingendienst, later Groep X, zijnde eene afdeling der Rotterdamsche Politie, die werkte voor en met den S.D. het sub 1 genoemde feit heeft gepleegd op 18 October 1942, dat sub 2 in den zomer van het jaar 1943, dat sub 3 op 12 Augustus 1943, dat sub 4 op 2 December 1941, dat sub 5 op 4 Mei 1942;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat de raadsman van verdachte heeft betoegd, dat deze handelde a. ter uitvoering van een wettelijk voorschrift t.w. art. 24 van de verordening d.d. 25 Juli 1941 no. 138 van den Rijkscommissaris, verbiedende vergaderingen van meer dan 20 personen en die van minder dan 20 man met een politieke doelstelling, een en ander behoudens toestemming; b. krachtens bevoegd gegeven ambtelijk bevel, welk bevel, naar het Hof aanneemt, volgens des raadsmans gedachtengang steunde op voornoemde verordening;

O. daaromtrent:

dat bij de beoordeeling van deze middelen voorop moet worden gesteld, dat volgens de regels van het Volkenrecht een bezettende macht geen wettig doch slechts een tijdelijk en feitelijk (de facto) gezag uitoefent;

dat derhalve de wetgevende maatregelen van een bezettende macht als zoodanig in het algemeen voor de bewoners van het bezette gebied geen rechtsplichten opleveren en in geweten niet bindend zijn;

dat op deze algemeene regel misschien een uitzondering moet worden gemaakt voor die maatregelen, die de zuivere strekking hebben de belangen van de Ned. Volksgemeenschap te dienen omdat bij ontstentenis van het wettig gezag op dengene, die het feitelijk gezag uitoefent de plicht rust al datgene te doen wat noodzakelijk is om het maatschappelijk leven in stand te houden — voorzoover dat maatschappelijk leven onder de bijzondere omstandigheden van de vijandelijke bezetting tenminste mag en moet worden in stand gehouden — en de bevolking van het bezette gebied daartegen, over misschien den plicht heeft deze maatregelen van den bezetter te gehoorzamen;

dat echter, wat hiervan zij, in ieder geval een verplichting tot gehoorzaamheid aan de bezettende macht ondergeschikt is aan de hogere op iederen Nederlander rustende plichten om trouw te blijven aan het Wettig gezag, zijn vaderland te verdedigen en zich te onthouden van hulp aan den vijand;

dat de verordening, waarop de raadsman zich beroept, behalve voormelde bepalingen omtrent vergaderingen, de doodstraf bedreigt tegen hem, die een dood van geweld pleegt jegens leden van de weermacht, personeel van bureaux van het Duitse Rijk of van de N.S.D.A.P. e.d., tegen hem, die

vuurwapenen of munitie e.d. onder zich heeft, tegen hem, die in buitengewoon ernstige gevallen deelneemt aan een staking of uitsluiting of daartoe aanzet, voorts luisteren naar niet-Duitse radio-uitzendingen verbiedt, terwijl verder wordt bepaald, dat deze delicten worden behandeld door de Duitse rechterlijke macht voor strafzaken;

dat uit een en ander duidelijk is, dat deze verordening slechts Duitse belangen behartigt en niet de zuivere strekking had Nederlandsche belangen te dienen, zoodat zij voor Nederlanders niet bindend was;

dat het bovendien niet op den weg lag van de Nederlandsche politie — voorzoover zij tenminste niet door de omstandigheden daartoe werd gedwongen — om haar medewerking te verleenen aan de handhaving dezer verordening — ook al was deze bindend — en goede Nederlanders, die zich geroepen voelden den strijd tegen Duitschland hier te lande voort te zetten, aan de bezettende macht over te leveren omdat zij dan den vijand hulp verleenden en als gezegd het verbod om den vijand hulp te verleenen van hogere orde is dan een eventuele verplichting om 's vijands verordeningen na te leven;

dat de raadsman wel heeft betoegd, dat de verordening betrekking had op de openbare orde en dus steunde op het Landoorlogreglement dat van hooger orde is dan de Nederlandsche wet, maar dat het Landoorlogreglement uitsluitend is bedoeld als een beperking van den macht van den vijand, en in geenen deele als omschrijvende zijn recht ten opzichte der bevolking en dat geen enkele rechtsverplichting van de bevolking tegenover den vijand daaruit rechtstreeks voortvloeit (Struycken, De oorlog in België blz. 37);

dat de raadsman verder heeft betoegd, dat meergenoemde verordening is geplaatst op lijst B van Besluit E 93 en dus tijdens de bezetting bindend was;

dat echter dit betoeg niet opgaat omdat plaatsing op lijst B wel beeeent dat de verordening bij de bevrijding buiten werking trad maar niet dat daardoor boven twijfel wordt vastgesteld dat zij voor de bewoners van het bezette gebied verbindend was;

O. dat de houding, die de Rechterlijke Macht tijdens de bezetting heeft aangenomen tegenover de verordeningen van den vijand, vele aarzelande eenvoudige lieden op een dwaalspoor kan hebben gebracht en dat dan ook deze omstandigheid voor hen dikwijls eene verontschuldiging althans een verzachtende omstandigheid kan opleveren, maar dat dit niet geldt om den verdachte, die gedurende langen tijd vrijwillig deel heeft uitgemaakt van Groep X, zijnde eene afdeling van de Rotterdamsche Politie, die, naar van algemeene bekendheid is, mee en met den S.D. werkte en zich met ijver en eigen initiatief schaarde achter den vijand, ook dan wanneer deze het Volkerenrecht schond en de rechtmatige belangen van de Nederlandsche bevolking met de voeten trad;

dat op grond van een en ander het beroep op wettelijk voorschrift en ambtelijk bevel moet worden verworpen;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd, strafbaar gesteld bij art. 102 Sr. j°. art. 22 B.B.S.;

Gelet op de artt. 10, 27, 28, 57 Sr. en 1, 2, 9 en 11 B.B.S.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den ernst van het gepleegde misdrijf en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan; mede gelet op den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte; waarbij het Hof speciaal rekening heeft gehouden met de gunstige nopens verdachte ter terechtzitting uitgebrachte inlichtingen, waaruit bleek dat verdachte meerdere malen menschen heeft geholpen uit de klauwen der Duitschers te komen; enz. (volgt veroordeeling tot drie jaar gev.straf met aftrek en ontzetting van de rechten voor het leven, met verlof tot cassatie, *Red.*)

No. 606.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Oct. 1946.
(Mrs. Jhr. v. d. Does de Willebois, Dijksterhuis en Baron van Haersolte).

Huuropzegging van gerequesteerde aan verzoeker nietig verklaard. Het vonnis van den Kantonrechter tot ontruiming en van de Rechtbank, waarbij voormeld vonnis is bekrachtigd, nietig verklaard. Huurovereenkomst van verzoeker met oorspronkelijken eigenaar hersteld met ingang van 1 Januari 1947 en ontruiming bevolen tegen gerequesteerde met ingang van gelijken datum.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 10 Mei 1946 ter Griffie van den Raad ingekomen verzoekschrift van Hendrik Nicolaas Frederik Verloop, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. H. Mulderije te Amsterdam;

Gezien de op 16 Mei en 27 Mei 1946 gedateerde verwerschriften van achtereenvolgens R. M. Nink, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. E. H. P. Roseboom te Amsterdam en van Helena Mimi Wolff, wonende te Bussum, gemachtigde Mr. D. Barmes te Amsterdam;

Gelet op de behandeling dezer zaak op 5 Augustus en 30 September 1946;

O. dat requestrant rechtsherstel verlangt in de huurrechten, welke hij tot Februari

1945 heeft uitgeoefend met betrekking tot het perceel Heerengracht 233 te Amsterdam;

O. dat de feiten, waarop requestrant zijn vordering baseert en welke tevens ten processe vaststaat, zijn de navolgende:

Sedert 1 Mei 1932 is requestrant huurder geweest van het litigieuse perceel. Hij huurde dit van de joodsche eigenares, gerequesteerde Wolff. Op grond van de desbetreffende, vanwege den vijand uitgevaardigde bepalingen is het perceel onder beheer gesteld van de Nederlândische Grundstükverwaltung en gerequesteerde Nink heeft het vervolgens in November 1942 van deze instelling gekocht. Onmiddellijk bij schrijven van 23 November 1942 heeft partij Nink aan requestrant laten weten, dat hij de loopende huurovereenkomst niet wenschte te continueren, en heeft eenigen tijd later de huur opgezegd tegen 1 Mei 1943. Deze huuropzegging heeft de Rechter in strijd geoordeeld met het plaatselijk gebruik te Amsterdam, doch door den Rechter erkend is vervolgens de tijdigheid tegen 1 Mei 1944 door partij Nink gedane huuropzegging (vonnis Kantonrechter Amsterdam dd. 30 Juni 1944, bekrachtigd bij vonnis van de Arr.rechtbank te Amsterdam van 5 December 1944), met gevolg dat requestrant in Februari 1945 door partij Nink tot ontruiming van het perceel gedwongen is;

O. dat voorts gebleken is, dat partij Wolff onvoorwaardelijk wenscht hersteld te worden in den eigendom van het perceel en een verzoek daartoe bij den Raad voor het Rechtsherstel heeft ingediend, op welk verzoek echter nog geen beslissing gegeven is, en dat zij zich geheel schaaft aan de zijde van requestrant, dien ook zij als huurder in het perceel wenscht te zien terugkeeren en die, naar zij verklaart, voorzoover haar betreft zeker huurder zou zijn gebleven, indien de oorlog niet ware tusschen beide gekomen;

O. dat naar het oordeel van den Raad beslissend is voor deze zaak de vraag, of met voldoende mate van waarschijnlijkheid is aan te nemen, dat partij Wolff in den eigendom van het litigieuse perceel zal worden hersteld;

O. dat de Raad dit niet aan twijfel onderhevig acht, daar partij Nink, die rechtstreeks van de N. G. V. kocht, in geen enkel opzicht goede trouw in den zin van art. 32 E 100 heeft aannemelijk gemaakt;

dat wel mogelijk is, dat hij niet van den aanvang af het kwaad opzet heeft gehad te profiteeren van de ontrechting zijner joodsche landgenooten, doch hij in ieder geval, naar hijzelf heeft toegegeven, wist van wie hij kocht toen de acte van transport werd verleden en hoe dit zijzelf de gevolgen zal hebben te dragen, indien hij, — zakenman, die in November 1942, toen de ontrechting der Joden in Nederland in vollen gang was, een perceel kocht voor de betere uitoefening van zijn bedrijf — zoo lichtvaardig kocht, als hij beweert gedaan te hebben;

O. dat partij Nink zich nog beroept op een beweerdelijk in April 1943 tusschen hem en gerequestreerde Wolff, door bemiddeling van haar raadsman Mr. B. van der Waerden, getroffen schadevergoedingsregeling, doch — daargelaten dat Mr. van der Waerden nadrukkelijk aan den Raad heeft verklaard, dat deze regeling een voorloopig karakter droeg en hij destijds duidelijk heeft doen uitkomen, dat Mej. Wolff na den oorslog zelf zou moeten beslissen, wat er met het huis zou moeten gebeuren — een dergelijke regeling het vitium zou dragen van het oogenblik waarop zij is tot stand gekomen, toen een joodsche vrouw niet in vrijheid haar positie kon bepalen tegenover hem, die haar huis van de N.G.V. had gekocht;

O. nog ten allen overvloede, omdat partij Nink en zijn beide raadsliden in den loop van dit proces zoo bij herhaling en met zoo veel aandrang zijn goede trouw als billijkheidsargument naar voren hebben gebracht, dat de Raad ten eenenmale afwijzend daartegenover staat, omdat goede trouw zou hebben medegebracht, toen partij Nink beweerdelijk tot de ontdekking kwam dat hij een joodsch perceel had gekocht, ten eerste dat hij geen poging had ondernomen om partij Wolff zelf afstand te laten doen van haar eigendom, zoolang zij niet in vrijheid daarover kon beschikken, en ten tweede dat hij geenerlei actie had ondernomen tegen den huurder Verloop, zoolang hij slechts formeel, steunend op Deutsche verordeningen, eigenaar was van het perceel;

O. dat het beroep van partij Nink op het in hooger beroep bekrachtigd ontruimingsvonnis van 30 Juni 1944 faalt wegens het bepaalde in art. 38 E 100;

O. dat de Raad kan aannemen, dat ontruiming van het perceel voor partij Nink groote moeilijkheden in zijn bedrijf zal medebrengen, doch partij Nink zal hebben te bedenken:

in de eerste plaats, dat het hier niet zoozeer is een zaak van belangenafweging als van recht; het goed recht van den huurder om terug te keeren in het perceel, dat hij langer dan 10 jaren (sedert Mei 1932) in huur had en tegen de ontruiming waarvan hij zich met hand en tand gedurende meer dan twee jaar (November 1942 tot Februari 1945) heeft verzet;

in de tweede plaats, dat partij Verloop, die thans tengevolge van de gedwongen ontruiming in Februari 1945, zijn bedrijf moet uitoefenen verspreid over drie percelen te Amsterdam, toch ook belang erbij heeft dit te concentreren in het litigieus perceel en dit belang, hetwelk partij Nink bij voortduring tracht te bagetelliseeren, ten duidelijkste wordt geïllustreerd door het feit dat partij Verloop vanaf 1932 zijn belang erin heeft gezien het perceel te huren;

dat de Raad in zooverre rekening zal houden met de belangen van partij Nink, dat deze nog eenige tijd zal worden gegund om de ontruiming van het perceel te bewerkstelligen;

O. tenslotte, dat partij Nink zich nog erop beroepen heeft, dat hij ruim f 15,000 aan de restauratie van het veelbesproken perceel ten koste heeft gelegd, zulks in hoofdzaak na de bevrijding, doch dit mogelijk een aangelegenheid is tusschen hem en partij Wolff, doch requestrant als huurder daarbuiten staat;

O. op al deze gronden, dat de vordering van requestrant voor toewijzing vatbaar is;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de huuropzegging, met betrekking tot het perceel Heerengracht 233 te Amsterdam, vanwege partij Nink aan requestrant;

Verklaart het tusschen deze partijen door den Kantonrechter te Amsterdam op 30 Juni 1944 gewezen onruimingsvonnis nietig, evenals het vonnis van de Rechtbank te Amsterdam dd. 5 December 1944, waarbij voormeld onruimingsvonnis is bekrachtigd;

Doet met ingang van 1 Januari 1947 herleven de, ook partij Nink bindende, huurovereenkomst, welke bestaan heeft tusschen requestrant als huurder en partij Wolff als verhuurster;

Veroordeelt partij Nink, om met ingang van 1 Januari 1947 het voorzegde perceel, geheel ontruimd van de zijnen en het zijne, ter vrije beschikking te stellen van requestrant, op verbeurte van een dwangsom van f 100 voor elken dag, dat hij daarmede in gebreke zal zijn;

Veroordeelt partij Nink in de kosten van dit geding, tot op deze uitspraak aan de zijde van requestrant begroot op f 75 en aan de zijde van partij Wolff op f 40.

No. 607.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Oct. 1946.

(Mrs. Jhr. v. d. Does de Willebois, Bruyn en Dijksterhuis).

(Gerequestreerden, koopers van „Joodsche” schilderijen op de vellingen van van Marle en Bignell, veroordeeld tot teruggave dier schilderijen aan verzoeker of tot betaling van schadevergoeding, indien de schilderijen niet meer aanwezig zijn.

Gerequestreerden worden niet geacht te goeder trouw te zijn geweest. Beroep op art. 637 B. W. faalt, omdat aan dit artikel derogert het bepaalde in art. 27 en vlg. van E 100. Verzoeker voor wat betreft zijn vordering tegen van Marle en Bignell verwezen naar het Beheersinstituut.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.; Besluit Vrijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het op 13 Maart 1946 ter Griffie van deze Kamer ingekomen verzoekschrift van Jacob Polak, gemachtigde Mr. N. J. Vonck te Amsterdam;

Gezien de verweerschriften der verschillende belanghebbenden en gelet op de mondelinge behandeling dezer zaak ter terechtzitting van 19 Augustus 1946;

O. dat requestrant, die van joodsche afkomst is en eind April 1940 naar Amerika vertrokken is, rechtsherstel vraagt ten aanzien van een zestal schilderijen, welke op 10 Mei 1940 zijn eigendom waren, door den over zijn vermogen aangestelden Duitschen Verwalter F. Tescher aan de „Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte“ zijn afgegeven en in opdracht van deze Sammelverwaltung door de Firma van Marle & Bignell zijn geveild in de jaren 1942 en 1943, een en ander zonder medeweten en toestemming van requestrant en zonder dat hij eenige opbrengst van die schilderijen genoten heeft;

O. dat ter terechtzitting van 19 Augustus 1946 voor de Fa. van Marle & Bignell is verschenen Mr. Th. Bakker, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, die heeft medegedeeld, dat gezegde Firma in verband met de arrestatie van den eenigen firmant Ch. J. R. Bignell op 16 April 1946 door het Beheersinstituut onder beheer is gesteld van hem (Mr. Bakker) en van Dr. H. E. van Gelder te 's-Gravenhage;

dat requestrant alsnog de toestemming tot het voeren van deze procedure van het Beheersinstituut verkregen heeft;

O. dat het hier betreft de navolgende schilderijen, welke blijkens de door Mr. Bakker verstrekte gegevens inderdaad door de Fa. van Marle & Bignell in opdracht van de „Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte“ zijn geveild, in voege als hieronder gespecificeerd: enz.

O. dat, na door den Raad toegelaten aanvulling van het request, requestrant primair vordert nietigverklaring van de rechtsbetrekkingen ontstaan tusschen de tegenwoordige bezitters der litigieuse schilderijen en die schilderijen, alsmede van de koopovereenkomsten, welke het ontstaan dier rechtsbetrekkingen hebben veroorzaakt, en bevel tot teruggifte der schilderijen met bepaling eener dwangsom;

subsidiar de Fa. van Marle & Bignell en de achtereenvolgende koopers en verkoopers hoofdelijk te veroordeelen tot vergoeding der door requestrant geleden schade;

O. dat — ongeacht enkele formeele verweeren, welke ondervangen zijn door aanvulling en wijziging van het inleidend verzoekschrift, zulks met toestemming van den Raad, zij het dat ook de Raad van oordeel is dat het voorschrift van art. 126 vierde lid K. B. E. 100 door den steller van het verzoekschrift onvoldoende is in acht genomen — Mr. Bakker q.q. en eenige der koopers in de eerste plaats het verweer hebben gevoerd, dat de verkooping hebben plaats gehad ingevolge de Verordening van den Rijkscommissaris van 24 Juni 1940 No. 26, betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen, en derhalve waren uitvoering van een krachtens volkenrecht en naar Nederlandsch recht rechtsgeldige verordening, ge-

plaatst op lijst B als bedoeld in art. 17 K. B. E. 93 en mitsdien eerst bij de bevrijding van Nederland buiten werking getreden;

O. vooreerst dat het feit, dat rechtshandelingen in bezettingstijd krachtens een op lijst B geplaatste verordening en in zoverre rechtmatig zijn verricht, niet behoeft te beletten een ingrijpen in de daaruit ontstane rechtsbetrekkingen door den Raad voor het Rechtsherstel overeenkomstig art. 23 van K. B. E. 100;

O. echter bovendien en voor deze zaak van beslissend belang, dat de Raad den gewraakten verkoop niet kan beschouwen als te zijn geschied ingevolge de genoemde verordening van 24 Juni 1940 No. 26, doch daarin ziet een volmaakt willekeurig en daarom onrechtmatig beschikken over onder beheer gesteld vijandelijk vermogen door de Deutsche machthebbers;

dat de willekeur van de onderhavige verkooping en de omvang die dit kwaad genomen heeft, wordt geïllustreerd door de mededeeling van Mr. Bakker, dat alleen reeds bij de Fa. van Marle en Bignell 715 inboedels in opdracht van de Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte zijn geveild, en door de verklaringen van de ten verzoeken van requestrant als deskundige door den Raad gehoorde Heeren, Prof. J. G. van Gelder Jr. te Utrecht en Mr. L. J. F. Wijzenbeek, landelijk inspecteur der Stichting Nederlandsch Kunstbezit te Amsterdam, hierop neerkomend dat onder dekking van de verordening betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen nochtans vrijwel alleen Joodsch kunstbezit is verkocht, alsmede goederen van „Vijanden“, op wie de Duitschers om bijzondere redenen gebeten waren, zoals de inboedel van Mr. van Kleffens;

O. nog in dit verband dat de Raad geen bezwaar heeft gezien om Prof. J.G. van Gelder Jr. in deze zaak onder eede als deskundige te hooren, niettegenstaande hij de zoon is van Dr. E. H. van Gelder, die tot beheerder over de Firma van Marle & Bignell is benoemd, reeds om deze reden niet dat genoemde deskundige door de tegenpartij zelve van de Fa. Bignell is voorgedragen en de Raad geen bezwaar ziet in art. 1947 B. W. of eenige andere bepaling van burgerlijk recht noch trouwens zich daardoor gebonden zou achten, nu art. 10 van het Besluit E. 100 aan den Raad zonder eenige beperking de bevoegdheid verleent om getuigen en deskundigen te hooren;

O. mitsdien, dat de gemaakte verkooping hebben plaats gehad zonder geoorloofde oorzaak en achterwege laten van ingrijpen door den Raad onredelijk zoude zijn, zoodat die verkoopen moeten worden nietig verklaard;

O. thans omtrent het door de koopers gedaan beroep op goede trouw en op art. 637 B. W. dat ook dit verweer moet worden verworpen;

dat het beroep op art. 637 B. W. faalt, omdat aan dit art. deroegerd het bepaalde

in art. 27 en vlg. E 100;

dat weliswaar de Raad in het algemeen geneigd zou zijn het aan art. 637 B. W. ten grondslag liggend beginsel ook in rechtsherstel-zaken te doen gelden en mitsdien goede trouw aan te nemen bij den doorsnee koper van gewone gebruiksgoederen op een regelmatige veiling, evenzeer als krachtens het bepaalde in art. 53 E 100 degene, die een effect aan toonder in regelmatig beursverkeer heeft verkregen, vermoed wordt te goeder trouw te zijn;

dat dit echter niet het geval is ten aanzien van een kunstveiling als de onderhavige, zoowel wegens den aard van de daar verkochte goederen als vanwege het soort publiek, dat daar als koper optreedt;

dat veelal de op een kunstveiling verkochte goederen in sterke mate geïndividueeliseerd zijn, zeker wanneer het betreft origineele schilderijen, waarvan de herkomst bekend is, althans met eenige moeite is na te gaan; al geldt dit uiteraard sterker van een kostbaar schilderij van een bekend schilder, dan van een weinig of geen kunstwaarde hebbend schilderij van een vrijwel onbekenden kunstenaar;

dat voorts, gelijk door genoemde deskundigen is uiteengezet, op kunstveilingen als die van van Marle & Bignell in het algemeen gekocht werd door kunsthandelaars en door verzamelaars en kunstliefhebbers, bijgestaan en vertegenwoordigd door hun deskundigen en makelaars in kunstgoederen, die allen zeer wel wisten dat de kunstveilingen van genoemde firma overstroombd werden met geroofd joodsch kunstbezit, en zich van aankoop behoorden te onthouden — zooals de bona fide kunsthandel dan ook gedaan heeft —, althans zich bewust moesten zijn, dat bij rechtsherstel der onrechtmatige eigenaren teruggave van het gekochte zou moeten volgen;

dat daarnaast ook nog als koopers zijn opgetreden een categorie van personen, die hun vaak onoibrbare oorlogswinsten in „Sachwerte" hebben willen omzetten en, vaak speculerend op het niet terugkeeren der rechtmatige eigenaars, in ieder geval onverschillig waren voor de herkomst der verkochte goederen en deze personen uiteraard al evenmin als te goeder trouw in den zin van K. B. E 100 kunnen worden beschouwd;

dat voorts in aanmerking dient te worden genomen, dat het koopen op een kunstveiling — voorzoover niet beroepsmatig geschiedend — toch altijd iets bijzonders is, een niet alledaagsch geval als de koop van een tafel of bed of ander huishoudelijk artikel; een luxehandeling, op zich zelf en in normalen tijd geenszins af te keuren en daarentegen van culturele betekenis, doch zonder eenige noodzaak verricht en geheel en al een daad van vrije verkiezing van een, die geacht kan worden te behooren tot de meer ontwikkelde der samenleving;

dat op grond dezer overwegingen de Raad niet gemakkelijk geneigd zal zijn de goede trouw aan te nemen bij hem, die in bezettingstijd op een kunstveiling door de Duit-

schers gestolen kunstvoorwerpen kocht of deed koopen, en ten aanzien van geen der koopers der onderhavige schilderijen op de gezegde kunstveilingen der Firma van Marle & Bignell goede trouw aannemelijk is gemaakt, zoodat zij de schilderijen voor zoover nog in hun bezit aan requestrant zullen hebben terug te geven, zonder dat deze tot eenige tegenprestatie gehouden is;

O. thans omtrent elk der litigieuze schilderijen in het bijzonder: enz.

O. dat requestrant zijn subsidiaire vorderingen niet alleen heeft gericht tegen de koopers, resp. achterenvolgende koopers der schilderijen, doch ook tegen de Fa. van Marle & Bignell, stellende bij deze aansprakelijk uit hoofde van onrechtmatige daad, subsidiair het bepaalde in art. 34 tweede lid E 100;

O. dat, zooals reeds meermalen door verschillende Kamers van den Raad voor het Rechtsherstel is beslist, de Raad bevoegd is om van de schadevordering uit onrechtmatige daad kennis te nemen, wanneer deze tenminste nauw verband houdt met de bijzondere omstandigheden bedoeld in art. 1 sub 7 van het K. B. E 100 en ook overigens voldoet aan de voorwaarden in art. 23 E 100 gesteld, zulks op dezen grond dat de vaststelling der schadevergoedingsplicht is het bepalen van den inhoud eener rechtsbetrekking, als bedoeld in art. 23 eerste lid, waarvan de inhoud onbepaald is;

O. nu verder echter, dat weliswaar de bevoegdheid van art. 23 E 100 enkel toekomen aan de Afdeling Rechtspraak van den Raad, doch anderzijds het instellen van den schadevordering uit onrechtmatige daad niet anders is dan het doen gelden van een pretense rechtsaanspraak op het vermogen van den beweerdten pleger van de onrechtmatige daad en krachtens het bepaalde in art. 25 E 133 de erkenning daarvan, nu de eenige firmant der firma van Marle & Bignell is een persoon als bedoeld in art. 6 eerste lid E 133, gevraagd moet worden aan het Beheersinstituut;

O. dat derhalve de Raad, gezien geest en strekking der genoemde wetsbepalingen in haar onderling verband, requestrant voor zijn subsidiaire vordering tegen de Firma van Marle & Bignell, in hoofdzaak nog slechts van belang met betrekking tot het sub 4 omschreven schilderij, zal verwijzen naar het Beheersinstituut;

dat de Raad echter wel wil opmerken, dat naar voorloopig inzicht de Raad betwijfelt, of een schadevergoeding tegen de Fa. van Marle & Bignell, zooals requestrant zich deze denkt, toewijsbaar is;

dat toch — ook al is het houden der veilingen in opdracht van de Sammelverwaltung feindlicher Hausgeräte en het niet vermelden van de herkomst der te veilen goederen een naar het voorkomt onbehoorlijk handelen aan de zijde van gezegde Firma en in zooverre ten aanzien van den bestolen eigenaar, in casu requestrant, als een onrechtmatige daad te qualificeeren — nochtans zeer de vraag is, of de door van Marle

& Bignell aan de Duitschers verstreckte medewerking in zoo sterke mate de door requestrant geleden schade mede veroorzaakt heeft, dat redelijk zoude zijn haar voor die schade aansprakelijk te stellen;

dat zich zeer wel laat denken, dat eventueel de door van Marle & Bignell te betalen schadevergoeding beperkt zou moeten worden tot de door haar aan den verkooper en aan de koopers in rekening gebrachte veilingkosten;

O. dat op voorschreven gronden moet worden recht gedaan als volgt:

Rechtdoende:

Verklaart nietig de verkoopen der onderwerpelijke schilderijen, en de rechtsbetrekkingen ontstaan tusschen deze schilderijen en de tegenwoordige bezitters daarvan.

Veroordeelt A. Zahn voornoemd om het hierboven sub 1 e omschreven schilderij binnen 14 dagen na deze uitspraak aan requestrant terug te geven, onder verbeurte van een dwangsom van f 50 per dag voor elken dag dat gerequesteerde Zahn na ommekomst van voormelde termijn in gebreke zal blijven aan deze veroordeeling te voldoen.

Veroordeelt A. J. Blok voornoemd om het hierboven sub 2 e omschreven schilderij binnen 14 dagen na deze uitspraak aan requestrant terug te geven, onder verbeurte eveneens van een dwangsom van f 50 per dag voor elken dag dat gerequesteerde Blok na ommekomst van voormelde termijn in gebreke zal blijven aan deze veroordeeling te voldoen.

Veroordeelt Han Jüngeling voornoemd om ter zake van het sub 5 e omschreven schilderij aan requestrant een schadevergoeding te betalen van f 130.

Veroordeelt J. Rietveld voornoemd om ter zake van het sub 6 e omschreven schilderij aan requestrant een schadevergoeding te betalen van f 520.

Verklaart zich niet bevoegd om kennis te nemen van de subsidiair tegen de Firma van Marle & Bignell ingestelde vordering en verwijst requestrant ten deze naar het Beheersinstituut.

Compenseert de kosten van het geding in dier voege, dat elke partij haar eigen kosten drage.

No. 608.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 19 Aug. 1946.

(Mrs. Jhr. van der Does de Willebois, Dijksterhuis, Baron van der Feltz).

Verzoek om herstel der tusschen pp. bestaan hebbende huurovereenkomst, die tijdens den oorlog door maatregelen van den bezetter is teniet gegaan, afgewezen. Gereq. had reeds in 1940 te kennen gegeven na 't einde van den oorlog het perceel zelf te willen betrekken. Herstel onredelijk geacht.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 22, 23, 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift van Cosman Citroen handelende onder den naam C. Citroen's IJzerhandel, wonende te Amsterdam, dd. 7 Mei 1946;

Mede gezien een verweerschrift van F. H. van Peski, wonende te Amsterdam, dd. 17 Juni 1946;

Gehoord partijen en derzelver raadslieden in de zitting van den Raad, Afdeling en Kamer als voormeld, dd. 5 Augustus 1946;

O. dat verzoeker, stellende gedurende vele jaren, en wel sinds 1941 van gerequesteerde, handelende onder den naam De Hollandsche Compagnie, in huur te hebben gehad een gedeelte van het perceel Prins Hendrikkade no. 129 te Amsterdam, welke huurovereenkomst door maatregelen van den Duitschen bezetter zou zijn te niet gegaan, herstel dezer huurovereenkomst verlangt;

dat gerequesteerde, stellende, dat de eigendom van voormeld perceel niet door hem, doch door de N. V. de Hollandsche Compagnie (waarvan gerequesteerde directeur is) — hierna te noemen Holco — is verkregen, meent, dat verzoeker reeds op dien grond niet-ontvankelijk in zijn verzoek verklaard behoort te worden, en voorts op onderscheidene gronden zich tegen de toewijzing van het verzoek verzet;

O. dat in verband met eerstgenoemd verweer, requestrant heeft verzocht, dat zijn verzoekschrift geacht zal worden mede gericht te zijn tegen de N. V. de Hollandsche Compagnie, waarvan gerequesteerde Directeur is, hetgeen de Raad heeft toegestaan;

O. dat blijkens het door gerequesteerde overgelegde afschrift van het schrijven van Holco aan verzoeker dd. 9 December 1941, — welks inhoud door verzoeker niet is betwist —, Holco verzoeker reeds destijds heeft medegedeeld voornemens te zijn bij het einde van den oorlog het perceel zelve te betrekken en in verband daarmee niet bereid te zijn het op 28 Februari 1942 aflopend huurcontract te vernieuwen, wenschende zij blijkens voormeld schrijven de huur slechts van maand tot maand te doen voortloopen, ten einde de situatie bij het einde van den oorlog nader te bezien;

O. dat, ware verzoeker niet door maatregelen van Duitsche zijde in eenigerlei opzicht in zijn bedrijfsuitoefening belemmerd en ware hij tot aan het einde van den oorlog in het bezit van het gehuurde gebleven, alsmede hadde anderszijds Holco op laatstbedoeld tijdstip gemeend, gelijk zij inderdaad gemeend heeft, het perceel grootendeels voor zichzelf noodig te hebben, Holco de dan nog bestaande rechtsbetrekking zou hebben opgezegd, en, gelet op de zéér tijdsige in kennis stelling van verzoeker van haar voornemens, óók bij een beroep op het Huurbeschermingsbesluit 1941 zijdens verzoeker, vrijwel zeker ontruiming van het perceel door verzoeker binnen een jaar na de bevrijding, alzoo nog voor het tijdstip van indiening van verzoekers request, zou

hebben verkregen;

O. dat onder deze omstandigheden herstel thans van de huur van maand tot maand, ook al is in werkelijkheid dezelve destijds in verband met de maatregelen van den bezetter beëindigd, onredelijk zou zijn;

dat zulks nog te meer klemmt, nu, blijkens door gerequesteerde overgelegd uittreksel uit het Handelsregister, de zaak van verzoeker reeds op 18 Februari 1944 wederom is ingeschreven, deze dus klaarblijkelijk reeds toen weer openlijk kon optreden en dus al van dit tijdstip af maatregelen kon nemen om in zijn bij het einde van den oorlog te verwachten behoefte aan kantoor- en bedrijfsruimten te voorzien;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af;

Veroordeelt verzoeker in de kosten aan de zijde van gerequesteerden gevallen, tot op deze uitspraak begroot op f 25.

No. 609.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Oct. 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Romein).

Verzoeker's vordering tegen gereq., veilingbedrijf, afgewezen.

De vernietiging van den verkoop der schilderijen kan niet worden uitgesproken, daar de koopers niet in het geding zijn.

Gereq., geen koper zijnde, had de litigieuse schilderijen als lasthebber onder zich, op grond waarvan geen beroep op art. 34 lid 2 E 100, kan worden gedaan.

De schade is ontstaan door het wegemen en niet door de veiling.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 34.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 398/46 ingediend door Benjamin Maykels te Amsterdam, gemachtigde Mr. R. Heeg, advocaat te Amsterdam en gericht tegen de N. V. G. Th. Bom & Zn. Veilingbedrijf te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. van Ginhoven, advocaat te Amsterdam;

O. dat verzoeker stelde, dat toen hij, als Jood in Juli 1942 zich ijlings in veiligheid moest stellen om te ontkomen aan de door de Duitschers te nemen maatregelen, zijn huis met inboedel heeft achtergelaten. Er zijn daarna o. a. een 5-tal schilderijen uit die woning verdwenen, waarvan hij de waarde op f 2775 stelt en die in September 1942 op een veiling van gerequesteerde hebben gehangen en daar verkocht zijn, hoewel requestrants schoonzoon gerequesteerde erop had gewezen, dat genoemde schilderstukken bij zijn schoonvader waren ontvreemd. Deswege meent requestrant te mogen vragen vernietiging van den verkoop der schilderijen en veroordeeling van gerequesteerde tot betaling eener schadevergoeding van f 2775;

O. dat gerequesteerde zich niet aansprakelijk acht en de Raad niet bevoegd, omdat requestrant zijn actie baseert op een onrechtmatige daad en hij zich dus tot de Rechtbank had moeten wenden; dat hij voorts betoogt, dat als de Raad bevoegd zou zijn, art. 34 K. B. E 100 hier toepassing moet missen, omdat gerequesteerde nimmer de schilderijen in bezit heeft gehad en hij slechts bloote houder was; dat hij ten slotte o. m. erop wijst, dat requestrant aan een derde de sleutel zijner woning heeft gegeven en dat deze daarvan geprofiteerd heeft om de schilderijen weg te nemen; enz.;

O. dat nu is komen vast te staan, dat de zoon van requestrant aan de getuige Pultrum de sleutels van de woning heeft gegeven, om daaruit kleeven te halen voor hem en zijn familie;

dat voorts die getuige zegt, dat zij vergunning had van dien zoon om weg te nemen wat zij wilde, liever dan dat dit in handen der Duitscher zou vallen, maar dat die zoon dit ontkent;

dat die getuige bij een latere gelegenheid de 5 schilderijen meenam om deze te verkopen, daar haar gezin zonder inkomsten was; dat zij die schilderijen aan zekeren Koster voor f 250 of f 275 heeft verkocht;

O. dat gerequesteerde's directeur heeft verklaard dat gemelde schilderijen aan hem ten verkoop waren gezonden door zekeren Koster; dat hij door een onbekende is gewaarschuwd dat deze schilderijen gestolen waren; dat hij Koster daarnaar heeft gevraagd, die dit ontkende en beloofde de naam te zullen opgeven van wien hij de schilderijen had gekocht, maar dit heeft nagelaten; dat hij de schilderijen in de veiling heeft verkocht, maar de opbrengst niet aan Koster heeft afgedragen;

O. dat dit een en ander er toeleidt, dat naar de meening van den Raad ten onrechte gerequesteerde voor den Raad is geroepen;

dat ten eerste een vernietiging van de koop niet kan worden uitgesproken, daar de koopers niet in het geding zijn en gerequesteerde geen koopovereenkomst sloot;

dat voorts de Raad wil aannemen, dat de schade, welke wordt gevorderd ook wordt geëischt los van een vernietiging der koopovereenkomst, maar ook dan tevergeefs een beroep op art. 34 wordt gedaan, daar gerequesteerde als lasthebber de schilderijen voor Koster onder zich had en de schade, die requestrant leidt, zelfs als zijn lezing juist is, n.l. dat zij tegen zijn wil werden weggenomen, is ontstaan door die wegname en een causaal verband tusschen de veiling door gerequesteerde en de schade, die requestrant door de wegname leidt, ontbreekt;

Rechtdoende:

Wijst de vorderingen van requestrant af;

Veroordeelt hem in de kosten op de behandeling gevallen tot heden aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 50.

No. 610.

RAAD RECHT-SHERSTEL AFD. RECHT-S
PRAAK AMSTERDAM, 4 Juli 1946.
(Mrs. Sluis, Raedt en Köster).

Appellant moge gemeend hebben te mogen afgaan op derden, die bij de transactie hun bemiddeling hebben verleend, het gebrek aan goede trouw in den zin van art. 32 E 100 wordt hierdoor niet opgeheven. Het „subjectief goed vertrouwen” kan aanleiding zijn om met de belangen van den betrokkene in meerdere mate rekening te houden.

In casu is de termijn van ontruiming bij vonnis a quo bepaald op 1 Augustus 1946, in appèl vastgesteld op 1 November 1946.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
artt. 23, 32, 150c).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 29 Maart 1946 van Aafke van der Heide te Amsterdam, gemachtigde Mr. C. Blom, hierna te noemen appellante of partij van der Heide en het antwoord hierop van Mr. R. Korthals Altes te Amsterdam, in hoedanigheid van bewindvoeder voor Henriëtte Hamburger, weduwe van Leendert Oudkerk Jr. gewoonnd hebbende te Amsterdam, hierna te noemen geïntimeerde of partij Oudkerk;

Gelet op het behandelde ter terechtzitting van 9 Mei 1946;

O. ten aanzien van de feiten:

Appellante is in hooger beroep gekomen van een beslissing van den waarnemend Voorzitter van de Afdeling Onroerende Goederen van dezen Raad, dd. 22 Maart 1946, waarbij appellante, is veroordeeld om de winkelhuizen van Woustraat 70—72 en 2e Jan van der Heydenstraat 39 te Amsterdam voor of op 1 Augustus 1946 te ontruimen. Appellante verzoekt de aangevallen beslissing te vernietigen en geïntimeerde alsnog in zijn oorspronkelijk verzoek niet ontvankelijk te verklaren, althans hem dit te ontzeggen, met veroordeeling van geïntimeerde in de kosten van beide instanties. Geïntimeerde heeft appellantes verzoek bestreden en geconcludeerd tot bevestiging van de beslissing, waarvan beroep, met veroordeeling van appellante in de kosten van hooger beroep. Op de wederzijds aangevoerde gronden wordt hieronder teruggekomen;

Uit de overgelegde documenten en uit de niet of niet voldoende weersproken posita van partijen blijkt het volgende:

Partij van der Heide heeft in Juni 1944 haar café-bedrijf aan de Goverf Flinkckstraat No. 122 te Amsterdam geruild met een café-bedrijf aan de van Woustraat 70—72 te Amsterdam, zulks onder bijbetaling door van der Heide van een bedrag groot f 9500. Vervolgens heeft van der Heide een huurovereenkomst gesloten betreffende het winkelhuis aan de van Woustraat 70—72 en de 2e Jan

van der Heydenstraat 39 te Amsterdam, waarbij als verhuurder is opgetreden „Makelaarskantoor F. Everout als gemachtigde van de Ned. Administratie van Onroerende Goederen te Den Haag”;

Henriëtte Hamburger, weduwe van Leendert Oudkerk Jr., was op 10 Mei 1940 eigenares van de perceelen van Woustraat 70—72 en 2e Jan van der Heydenstraat 39 te Amsterdam, en heeft in die perceelen een handelszaak uitgeoefend onder den naam „fa. L. Oudkerk”. Zij en vier van hare zeven kinderen zijn gedeporteerd en niet teruggekeerd, terwijl hare drie overige kinderen nog in leven zijn. Mr. R. Korthals Altes heeft in zijn hoedanigheid van bewindvoeder voor Mevr. Oudkerk—Hamburger de handelszaak onder de fa. Oudkerk verkocht. Bij deze koop is onder meer de bepaling gemaakt dat partij Oudkerk de panden van Woustraat 70—72 en 2e Jan van der Heydenstraat 39, waarin vroeger het bedrijf van de fa. Oudkerk was gevestigd, zal verhuren aan den koper, en dat voor iedere maand dat het bedrijfspand later dan 1 Juni 1946 ter beschikking van den koper kan worden gesteld, door den koper f 291.57 op den koopprijs in mindering kan worden gebracht, terwijl indien partij Oudkerk het perceel niet voor 1 December 1946 ter beschikking van den koper heeft kunnen stellen; de koopovereenkomst wordt gewijzigd met een vermindering van den koopprijs van f 10.000 op f 6500;

Ten aanzien van het recht:

Partij van der Heide heeft naar voren gebracht dat zij door de hierboven weergegeven ruiling van café-bedrijven en daaropvolgende huurovereenkomst het recht van huur der bedoelde perceelen te goeder trouw en onder bezwarenden titel van een derde, zou hebben verkregen. Dit standpunt acht de Raad onjuist;

De overgelegde ruilovereenkomst behelst alleen de bepaling dat de verhuurders der perceelen, waarin de bedrijven zijn gevestigd, erin zullen toestemmen dat de ruilende partijen in elkaars plaats als huurders zullen optreden, en geenszins een overdracht van huurrechten. Partij van der Heide heeft dan ook ter uitvoering van de ruilovereenkomst een huurcontract gesloten met den verhuurder der panden, en deze verhuurder was Makelaarskantoor Everout als gemachtigde van de Ned. Administratie van Onroerende Goederen te Den Haag. Hieruit volgt dat partij van der Heide haar huurrecht niet heeft verkregen van een derde. Integendeel, zij heeft, zooals de uitspraak, waarvan appèl het zoo juist uitdrukt, „gehuurd van den vijand”;

Bovendien heeft partij van der Heide ook geenszins haar goede trouw aannemelijk gemaakt. Uit de ruilovereenkomst blijkt dat zij een bedrag van f 9500 heeft toebetaald. Zij sloot dus een belangrijke transactie. Bij de overname van een bedrijf dat wordt uitgeoefend in een gehuurd pand vormt het huurcontract een belangrijk onderdeel der te verwerven rechten. Daarom lag het op den weg van partij van der Heide om zich nauwkeu-

rig te vergewissen omtrent de te sluiten huur-overeenkomst, waarbij zij, gezien het belangrijke bedrag dat voor de ruiling werd uitgegeven, zeker de noodige kosten had kunnen en moeten uitgeven voor het verkrijgen van een deugdelijk deskundig advies;

Wel acht de Raad, op grond van hetgeen ten processe is gebleken, het niet onmogelijk dat partij van der Heide bij de ruilovereenkomst heeft gemeend te kunnen afgaan op degenen die daarbij bemiddeling verleenden. Het gebrek aan goede trouw in den zin van art. 32 van het Besluit E 100 wordt hierdoor niet opgeheven, doch een dergelijk, wat men zou kunnen noemen „subjectief goed vertrouwen” is in zoverre van gewicht dat de aanwezigheid daarvan aanleiding kan zijn om zoo mogelijk in meerdere mate rekening te houden met de belangen van den betrokkene;

Partij van der Heide heeft aangevoerd dat haar belang door een ontruiming zeer ernstig wordt geschaad, omdat zij daardoor op straat komt te staan. Zij heeft aangeboden om aan partij Oudkerk te vergoeden alle schade, welke voor deze ontstaat, indien de ontruiming niet plaats vindt, en mits de bedoelde schade een redelijk bedrag in geld niet te boven gaat;

Hiertegen heeft partij Oudkerk allereerst opgeworpen dat bij toepassing van het Besluit E 100 geen afweging van belangen zou hebben plaats te vinden. Zij heeft verder verklaard geen genoegen te willen nemen met schadevergoeding, omdat zij zich tegenover den koper van de firma Oudkerk heeft verbonden alles in het werk te stellen om ontruiming te verkrijgen. Bovendien heeft partij Oudkerk laten blijken dat zij er de voorkeur aan geeft het perceel te verhuren aan den koper der fa. Oudkerk vooral omdat deze daarin een winkelbedrijf in manufacturen zal gaan uitoefenen, waarbij een pand in belangrijk beteren toestand blijft dan bij de uitoefening van een cafébedrijf, terwijl bovendien de koper van de fa. Oudkerk bij het betrekken der perceelen, deze weer in goeden staat zal brengen;

Ingevolge artt. 23 en 35 van het Besluit E 100, vindt het ingrijpen in bestaande rechtsbetrekkingen plaats indien het achterwege blijven van zoodanig ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware. Volgens art. 22 van het Besluit oordeelt de Raad naar redelijkheid en billijkheid. Uit deze bepalingen volgt dat de Raad bevoegd is om de belangen van partijen bij het al of niet ingrijpen, af te wegen;

Op grond van de gebleken omstandigheden is de Raad van oordeel dat het belang van partij Oudkerk bij een ontruiming zwaarder weegt dan de belangen van partij van der Heide bij het behouden van het huurgenot. Partij Oudkerk heeft als vroegere eigenaresse in beginsel het recht op de volledige beschikking over het perceel. De schadevergoeding waartoe partij van der Heide zich bereid heeft verklaard is niet voldoende om partij Oudkerk dezelfde positie te verschaf-

fen als zonder ontruiming, daar het belang van den eigenaar om het perceel te verhuren aan den door hemzelf gekozen huurder niet volledig in geld valt te waardeeren;

Ten aanzien van den datum, tegen welchen de ontruiming dient te geschieden kan echter, naar gebleken is, in zeker opzicht worden rekening gehouden met de belangen van partij van der Heide, zonder dat benadeeling van partij Oudkerk plaats vindt. Uit het overgelegde verkoopcontract van de handelszaak firma Oudkerk blijkt, dat bij ontruiming na 1 Juni 1946 doch voor 1 December 1946 het nadeel van partij Oudkerk beperkt blijft tot een bedrag ad f 291.57 voor iedere maand dat de ontruiming na 1 Juni 1946 plaats vindt, welke som door den koper in mindering van den koopprijs kan worden gebracht. Een zoo laat mogelijke ontruiming biedt voor partij van der Heide het groote voordeel dat zij meer gelegenheid krijgt om een ander geschikt perceel voor de voortzetting van haar cafébedrijf te huren;

Onder deze omstandigheden en gezien de mogelijkheid dat partij van der Heide heeft gehandeld in „subjectief goed vertrouwen” acht de Raad termen aanwezig om de ontruiming te gelasten per uiterlijk 1 November 1946 onder voorwaarde dat partij van der Heide telkens zal betalen de ingevolge de latere ontruiming door partij Oudkerk te derven bedragen ad f 291.57 per maand, een en ander op de wijze als in het dictum nader te omschrijven;

De kosten van het geding in beide instanties brengt de Raad ten laste van partij van der Heide, aangezien deze grootendeels in het ongelijk is gesteld, terwijl bovendien het geding een gevolg is van de omstandigheid dat partij van der Heide ten onrechte de ten processe bedoelde panden heeft gehuurd;

Rechtdoende:

Vernietigt de uitspraak waarvan beroep;

Veroordeelt appellante om de winkelhuizen van Woustraat 70—72 en 2e Jan v. d. Heydenstraat 39 te Amsterdam voor of op 1 November 1946 te ontruimen met al de haren en al het hare met overgave van de sleutels aan geïntimeerde en met machtiging van geïntimeerde om indien appellante weigerachtig mocht blijven aan deze veroordeeling te voldoen, deze zelf ten uitvoer te doen leggen, desnoods met behulp van de sterke macht;

Verslaat dat appellante vanaf 1 Juli 1946 voor iedere geheele of gedeeltelijke maand, waarin de ontruiming nog niet heeft plaats gehad, boven de verschuldigde huren aan geïntimeerde zal voldoen een bedrag groot f 291.57, en wel bij vooruitbetaling, derhalve na het wijzen van deze uitspraak f 583.50 voor de maanden Juni en Juli 1946, voor of uiterlijk op 1 Aug. 1946 f 291.57 voor de maand Augustus en vervolgens telkens uiterlijk op den eersten van iedere maand wederom f 291.57 voor de alsdan verschenen maand;

Bepaalt dat bij in gebreke blijven van appellante met het verrichten der hiervoor bedoelde betalingen de ontruiming zal dienen

te geschieden onverwijld na dit in gebreke blijven;

Veroordeelt appellante in de kosten van het geding in eerste instantie en in hooger beroep, tot aan deze uitspraak begroot op in totaal f 200.

No. 611.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Juli 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Lubbers).

Verzoek tot nietig verklaring van een koopvereenkomst gesloten tusschen Lippmann en gerequesteerde, betreffende aan verzoekster toebehoorende verzameling kunstvoorwerpen toegewezen.

Gerequesteerde veroordeeld tot terug-gave van deze voorwerpen tegenover cessie van de vordering op Lippmann.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift No. 283/45 ingediend door Dr. Annie Nicolette Josephus Jitta, gehuwd met Mr. C. Zadoks, gemachtigde Mr. J. Grooten Jr., advocaat te Amsterdam, en de daarop ingekomen antwoorden van de beheerders van Lippmann Rosenthal & Co. te Amsterdam, de Allard Pierson Stichting te Amsterdam en de Gemeente Amsterdam;

Gelet op de ter mondelinge behandeling gedane nadere toelichtingen;

O. dat verzoekster heeft gesteld, dat een haar toebehoorende verzameling antieke kunstvoorwerpen, waarvan in een bij het verzoekschrift gevoegde lijst een omschrijving wordt gegeven, welke omschrijving door de verweerders niet wordt weersproken, tijdens de bezetting door haar op bevel der bezettende macht bij Lippmann Rosenthal & Co is ingeleverd geworden, als gevolg van de voorschriften van de Verordening 58/1942, welke verordening haar als Jodin betref; dat deze voorwerpen voor de somma van f 6500 door genoemde firma aan de Allard Pierson Stichting werden verkocht;

O. dat zij thans onder meer vordert deze koopvereenkomst nietig te verklaren en haar te herstellen in haar eigendomsrecht over die voorwerpen;

O. dat de bestuurders der genoemde firma zich aan het oordeel van den Raad hebben gerefereerd daarbij gemelde verkoop erkennende;

O. dat de Allard Pierson Stichting zich in haar verweerschrift tegen een vernietiging heeft verzet, stellende, dat verzoekster zich eigener beweging tot den Voorzitter der Stichting had gewend, wiens politieke gezindheid zij kende en haar verzocht had de voorwerpen voor de Stichting aan te kopen, zoodat zij hierdoor haar recht op terug-

gave verloor, maar zich bereid verklaart heeft de voorwerpen tegen betaling der door haar bestede koopsom van f 6500 aan haar terug te geven;

O. dat bij de behandeling van deze bereidwilligheid van verzoekster en haar vrijwillige medewerking niets is gebleken, maar aangenomen moet worden, dat de lezing van verzoekster juist is, al moge zij voor de bezetter maatregelen nam, zich tot den Voorzitter der Stichting hebben gewend en met hem een en ander besproken hebben;

O. dat niet is komen vast te staan van wie zij bevel kreeg de voorwerpen in te leveren, maar dit in ieder geval niet door de genoemde firma werd gegeven en deze alleen als verkooptster optrad en de koopsom in haar boeken deed opnemen, waaruit volgt, dat verzoekster een vordering op die firma zal verkrijgen, als de koopvereenkomst zal zijn vernietigd;

O. dat zich hier een geval voordoet voorzien in art. 23 v.v. van het K. B. E 100 en het onredelijk zou zijn als ingrijpen achterwege werd gelaten;

O. dat derhalve de koopvereenkomst moet worden nietig verklaard, daar gemelde Verordening 58/1942 geacht wordt nimmer rechtskracht te hebben bezeten, maar daarnaast verzoekster haar vordering op de firma Lippmann Rosenthal & Co aan de Allard Piersonstichting zal moeten overdragen;

O. dat van hetgeen verzocht wordt niet kunnen worden toegewezen het sub a, b en d gevorderde, daar Lippmann slechts tusschenpersoon was en de in bezitname door een ander geschiedde; het sub c en f gevorderde, omdat de Gemeente Amsterdam geen partij bij de koop was en de Stichting slechts met haar een regeling trof over de wijze, waarop de aankoopsom gefinancierd kon worden;

Rechtdoende:

Vernietigt de koopvereenkomst tusschen de Fa. Lippmann, Rosenthal & Co en de Allard Pierson Stichting gesloten betreffende de in het verzoekschrift genoemde kunstvoorwerpen;

Herstelt verzoekster in haar rechten als eigenares van genoemde voorwerpen;

Bepaalt, dat de Stichting deze voorwerpen aan verzoekster zal teruggeven onder voorwaarde, dat deze aan haar zal overdragen hare rechten op de vordering, welke zij tegen de Fa. Lippmann, Rosenthal & Co. kan doen gelden uit hoofde van voormelde door die firma met de Stichting gesloten koopvereenkomst;

Veroordeelt de Stichting in de kosten op de behandeling van dit verzoekschrift gevallen aan de zijde van verzoekster tot heden begroot op f 25.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE

No.				
570.	W. Jansen	1946	6 Febr.	B.B.S. 34a; Sv. 446.
364.	v. d. Kuur	1946	18 Febr.	Sv. 457 e. v.
369.	v. d. Kley	1946	25 Febr.	Sr. 102.
322.	Kreuger	1946	6 Maart	Sr. 40.
375.	Graus	1946	20 Maart	Sr. 40; Sv. 358.
572.	v. Rikzoord	1946	20 Maart	B.B.S. 26.
307.	Goedknecht	1946	25 Maart	Sr. 27, 40, 102; Sv. 75; B.B.S. 1, 10.
372.	Elderson	1946	25 Maart	Sr. 101.
574.	J. H. Janse	1946	27 Maart	Sr. 101.
520.	Rijdsdijk	1946	8 April	Sv. 350, 351, 358, 359.
586.	Boon	1946	8 April	B.B.S. 26.
583.	Koelemey	1846	10 April	Sr. 57,; B.B.S. 26.
374.	Orré	1946	15 April	Sr. 101.
582.	Beukert	1946	15 April	Sr. 101, 102, 57.
359.	v. Straaten	1946	24 April	B.B.S. 27.
593.	I. Metz	1946	6 Mei	Sr. 102,; B.B.S. 26, 27.
347.	v. Lieshout	1946	13 Mei	B.B.S. 26.
348.	v. d. Ploeg	1946	13 Mei	
366.	v. d. Heide	1946	15 Mei	B.S.B. 26.
571.	Ringeling	1946	15 Mei	B.B.S. 27.
350.	v. d. Sluis	1946	20 Mei	Sr. 302; B.B.S. 26.
253.	Keur	1946	20 Mei	Sr. 101.
346.	Heiting	1946	22 Mei	B.B.S. 26.
349.	v. Spaendonk	1946	22 Mei	
360.	v. Rijsinger	1946	22 Mei	Sr. 27.
369.	Bessels	1946	22 Mei	Sr. 101.
587.	Coenen	1946	27 Mei	Sr. 101.
379.	v. d. Linden	1946	29 Mei	B.B.S. 26.
371.	v. Groningen	1946	29 Mei	Sr. 101.
373.	Snel	1946	5 Juni	Sr. 359.
585.	Heuving	1946	12 Juni	B.B.S. 27.
395.	Carp	1946	17 Juni	Sr. 102.
584.	F. H. Mijer	1946	19 Juni	B.B.S. 26.
594.	Bartelsman	1946	19 Juni	B.B.S. 26.
519.	Worp	1946	15 Juli	Sr. 102; Sv. 350, 358, 359; Landoorlogs-reglement 52.
522.	Gerrits	1946	15 Juli	B.B.S. 26; Sv. 282.
528.	Schricke	1946	22 Juli	Sr. 02.
518.	Naayer	1946	12 Aug.	Sr. 111, 266.
573.	v. Maasdijk	1946	30 Sept.	

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM

355.	v. d. Berg—v. Tricht	1946	14 Febr.	
354.	Birkenstock	1946	16 Febr.	Sr. 101, 102; B.B.S. 27.
336.	Gantevoort	1946	4 Maart	
311.	Honcoop	1946	5 Maart	
484.	van Wijk	1946	11 Maart	Sr. 101, 102.
337.	Bruurs	1946	11 Maart	B.B.S. 26.
339.	Degeling	1946	11 Maart	
323.	v. d. Berg	1946	12 Maart	B.B.S. 27.
335.	van Eyk	1946	14 Maart	
488.	v. Empelen	1946	16 Maart	Sr. 28, 102; B.B.S. 26.
362.	Scheerders	1946	18 Maart	
342.	Bartelsman	1946	18 Maart	B.B.S. 26.
490.	Scholte	1946	22 Maart	Sr. 102.
334.	de Bruijn	1946	28 Maart	
485.	v. Zuylen	1946	29 Maart	Sr. 102.
318.	Kuiper	1946	5 April	
319.	Versteeg	1946	5 April	
321.	Blom	1946	11 April	B.B.S. 26; Sr. 102.
328.	v. Eekelen	1946	12 April	
480.	Scheffer	1946	17 April	Sr. 101, 300; B.B.S. 24.
483.	Rohbock	1946	18 April	Sr. 101.
317.	Eleveld	1946	20 April	Sr. 57, 101, 284 lid 1, 300; B.B.S. 1.
327.	Vreeswijk	1946	24 April	
316.	Wiekart	1946	25 April	
324.	de Beurs	1946	25 April	Sr. 102.
489.	v. Zwam	1946	29 April	Sr. 102.
481.	v. Bentum	1946	2 Mei	Sr. 102.
486.	Pel	1946	10 Mei	Sr. 14a e. v., 101.
492.	Barendregt	1946	20 Mei	Sr. 189; B.B.S. 1, 2.
491.	Roelofs	1946	28 Mei	Sr. 40, 42; B.B.S. 26.

478.	Wallenburg	1946	6 Juni	B.B.S. 27.
487.	de Graaf	1946	14 Juni	B.B.S. 26.
479.	Kenter	1946	19 Juni	B.B.S. 26.
514.	de Vries	1946	28 Juni	Sr. 14a e. v.; 102; B.B.S. 26.
438.	Eyerout	1946	20 Juli	
509.	Worp	1947	27 Juli	Sr. 102.
513.	Genger	1946	15 Aug.	B.B.S. 26.
510.	Bakker	1946	26 Aug.	Sr. 102.
508.	Beuil	1946	28 Aug.	Sr. 102.
512.	Scholtz	1946	2 Sept.	Sr. 102.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM

443.	Bloemendal	1946	24 April	Sr. 101.
361.	Luyten	1946	5 Juni	Sr. 102.
340.	de Paauw	1946	11 Juni	Sr. 28, 101; Wet Nederlandschap 3, 7.
446.	X.	1946	9 Juli	B.B.S. 26.
351.	Bouman	1946	12 Juli	
444.	van Dijk	1946	24 Juli	Sr. 40, 101.
511.	Fleer	1946	27 Sept.	Sr. 87.; B.B.S. 23.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE

306.	Muller	1946	15 April	Sr. 102; B.B.S. 26.
396.	v. Maasdijk	1946	15 Mei	Sr. 102.
482.	Oosting	1946	3 Juni	Sr. 101, 102.
401.	Westra	1946	3 Juli	Sr. 102.
521.	Verwagen	1946	19 Juli	Sr. 43, 101, 102.
441.	Heerema	1946	25 Juli	Sr. 101.
445.	Siewert	1946	29 Juli	Sr. 101.
442.	v. Rooijen	1946	30 Juli	Sv. 89.
595.	1946	27 Sept.	Sr. 28; B.B.S. 9; Kleswet 3.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH

440.	Jesse	1946	11 Maart	Sr. 40; B.B.S. 26.
447.	Berendsen	1946	25 Maart	Sr. 102.
437.	Marchant d'Ansembourg	1946	13 Mei	Sr. 102; Sv. 261.
439.	Driehuis	1946	3 Juni	Sr. 102.
320.	Arnold Meyer	1946	26 Juni	Sr. 102.
529.	Boxtaale-Leytens	1946	10 Sept.	B.B.S. 26.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN

No.				
434.	Offereins	1946	7 Maart	Sr. 102.
412.	v. d. Kerk	1946	4 April	Sr. 102.
411.	Bleeker	1946	18 April	B.B.S. 26; Sr. 102.
415.	X.	1946	21 April	Sr. 111.
426.	Hingstman	1946	2 Mei	B.B.S. 26.
431.	Vos	1946	9 Mei	Sr. 14a e. v., 102.
432.	Krijt	1946	9 Mei	Sr. 102.
435.	Mennings	1946	9 Mei	Sr. 111.
328.	Spaans	1946	27 Mei	Sr. 102.
352.	Meijer	1946	27 Mei	Sr. 102.
516.	Postma	1946	6 Juni	Sr. 102.
515.	Pijbes	1946	13 Juni	Sr. 102.
357.	Nieborg	1946	17 Juni	B.B.S. 26.
517.	de Kruijff	1946	20 Juni	Sr. 102.
429.	Boogaard	1946	26 Juli	

24 December 1946 (afl. 25)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 612—620

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenboech

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

**N. V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE**

No. 612.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 18 Oct. 1946. (Mts. Jhr. van Meeuwen, Bink, Ooninx, Kol. Wilmar en Kapt. t. Zee Hoog).

ZAAK BOELSTRA.

Hulpverlening aan den vijand als Hoofd-commissaris van Politie — later Politie-president — te Rotterdam.

Beroep op overmacht verworpen.

De vraag of de verleende hulp effectief is geweest is zonder belang voor de vraag of de verrichte handelingen hulpverlening opleveren.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Jonannes Boelstra, laattelijk politie-president, wonende te Rotterdam, thans gedetineerd in de Strafgevangenis aldaar.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen 10 Sept. 1942 en Maart 1944 te Rotterdam, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, althans den Staat tegenover den vijand heeft benadeeld, door alstoen aldaar opzettelijk in zijn hoedanigheid van Hoofd-commissaris van Politie — later Politie-president — te Rotterdam, na bij Nota No. 298 van 10 Sept. 1942 aan het onder hem staande Politiepersoneel te hebben bekend gemaakt, dat met ingang van 13 Sept. 1942 de Inlichtingendienst werd opgeheven, het personeel van dien dienst als bijzondere groep, Groep 10 genaamd, werd ingedeeld bij de Recherche, rechtstreeks onder zijn bevelen stond en alleen aan hem verantwoording schuldig was, desalniettemin (geen, althans) geen doeltreffende maatregelen heeft genomen om te verhinderen, dat leden van die Groep, die werkte voor en met de S.D., althans voor en met het vijandig burgerlijk of militair Gezag, in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk en in strijd met de ook toen nog van kracht zijnde bepalingen van het Wetb. v. Sv., personen, die den vijand onwelgevallig waren, arresteerden, van hun vrijheid beroofd hielden en mishandelden en goederen, die ten name van die politieke arrestanten in beslag genomen waren, ten eigen bate aanwendden in stede van deze te bevoegder plaatse te deponeren; en dat hij in of omstreeks het tijdvak tusschen 11 Juni 1942 en 5 Mei 1945 te Rotterdam, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, vijandelijke propaganda bevorderend en verspreidend ten voordeele van den vijand:

1. op of omstreeks 26 Nov. 1942 in een nota het geheele onder hem staande politiepersoneel heeft gelast, een filmvoorstelling bij te wonen, waar een film betreffende de

T. 2.

arbeid der Hollandsche en Deutsche politie in Nederland, vertoond zou worden, onder mededeeling, dat alleen verlof en ziekte geldige redenen van verhinderd waren;

2. op of omstreeks 8 Sept. 1942 in een nota het geheele onder hem staande politiepersoneel heeft gelast, hetzij in diensttijd, hetzij in vrijen tijd, een filmvoorstelling bij te wonen, waar een film omtrent de mislukte invasie poging te Dieppe vertoond zou worden, eveneens onder mededeeling, dat alleen ziekte en verlof als geldige verhinderingsgronden werden aangemerkt;

3. op of omstreeks 1 Febr. 1943 per nota aan het onder hem staande Politiepersoneel bekend heeft gemaakt, dat het bezoeken van de op 4 en 5 Febr. 1943 te houden „kameeradviesmiddagen” voor ieder als dienst werd beschouwd;

4. op of omstreeks 3 Maart 1943 per nota het onder hem staande Politiepersoneel heeft opgewekt tot bezoek aan de tentoonstelling „Herlevend Nederland”, daarbij in het bijzonder de aandacht vestigend op een serie anonieme brieven, welke o.a. aan Max Blokzijl waren gezonden en die een heel droevig beeld gaven van de ziekelijke mentaliteit van een gedeelte van ons volk;

5. in een toespraak tot het Inspecteurs-corps in de cantine van het Hoofdbureau van Politie aan het Haagscheveer, de opmerking heeft gemaakt, dat men zich in moest denken, wat het zijn zou, als de Geallieerden met al die negers hier kwamen;

O. dat ter terechtzitting heeft verklaard: enz.

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat, wat het in de eerste plaats ten laste gelegde betreft, verdachte in het tijdvak tusschen 10 Sept. 1942 en Maart 1944 te Rotterdam, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, den vijand hulp heeft verleend, door alstoen aldaar opzettelijk in zijn hoedanigheid van Hoofd-commissaris van Politie — later Politie-president — te Rotterdam, terwijl Groep 10 rechtstreeks onder zijn bevelen stond en alleen aan hem verantwoording schuldig, geen maatregelen heeft genomen om te verhinderen dat leden van die Groep, die werkten voor en met den S.D. in strijd met de ook toen nog van kracht zijnde bepalingen van het Wetb. v. Sv. personen, die den vijand onwelgevallig waren, arresteerden, en van hun vrijheid beroofd hielden, en voorts wat het in de tweede plaats ten laste gelegde betreft, dat hij in het tijdvak tusschen 11 Juni 1942 en 5 Mei 1945 te Rotterdam, opzettelijk terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, vijandelijke propaganda bevorderend en verspreidend ten voordeele van den vijand de in de punten 1—5 van de dagvaarding omschreven feiten heeft gepleegd;

O. dat het van algemeene bekendheid is en in gemeld tijdvak was, dat Nederland toen

ter tijd met Duitschland in oorlog was en het Hof aanneemt, dat verdachte, die den indruk maakte een behoorlijke ontwikkeling te hebben en zich wel bewust te zijn van hetgeen rond hem voorvalt, ook deze bekendheid heeft gehad;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bevestigde hetgeen aan verdachte bij dagvaarding meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven is bewezen verklaard;

O. dat het aldus bewezen oplevert de misdrijven van:

Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verlenen, meermalen gepleegd.

O. dat verdachte's raadsman heeft aangevoerd, dat opzet om hulp te verlenen niet gebleken is omdat verdachte niet de bedoeling had hulp te verlenen, en voorts dat verdachte in een zekeren noodtoestand heeft gehandeld, omdat hij het rechtsgoed: de bescherming van de Rotterdamsche politie tegen maatregelen van den vijand moest stellen boven het nalaten van het maken van propaganda, die niet veel kwaad deed, en hij gemelde bescherming niet had kunnen verlenen zonder de propaganda te maken, omdat hij dan door den vijand ontslagen zou zijn;

O. wat het eerste punt betreft, dat de raadsman oogmerk en opzet verwacht;

dat gebleken is, dat verdachte welbewust, wilens en wetens propaganda heeft gevoerd en de opzet heeft gehad dit te doen juist om als hoofd van politie te kunnen aanlijven;

O. wat het tweede verweer betreft, dat van noodtoestand of overmacht geen sprake is, nu verdachte geheel vrijwillig de keuze waarvoor hij zich gesteld meende te zien heeft gedaan en hij, desnoods door ontslag te nemen of te aanvaarden, de gevoerde propaganda had kunnen nalaten;

O. dat verdachte's verdediger voorts heeft aangevoerd, dat in feite geen hulp is verleend, omdat de propaganda niet au sérieux genomen werd en men erom lachte;

O. daaromtrent, dat art. 22 Besluit Buitengeoon Strafrecht bepaalt, dat het bevoorderen of verspreiden van vijandelijke propaganda hulpverlening aan den vijand is en de vraag of de verleende hulp effectief is geweest zonder belang is voor de vraag of de verrichte handelingen hulpverlening opleveren;

O. dat verdachte heeft aangevoerd, dat hij niet wist, dat geen bevelen tot inverzekeringstelling en van gevangenhouding werden afgegeven en Groep 10 hem niet omtrent de gevangenen heeft willen inlichten; dat hij wel tegen Groep 10 is opgetreden toen hem bleek, dat een gevangene was mishandeld; dat hij tegen het ontbreken van genoemde bevelen geen maatregelen heeft kunnen nemen, omdat hij daarvan niet op de hoogte was en niet op de hoogte kon komen, en hij zijn positie niet in gevaar wilde brengen, opdat hij verder tegen Groep 10 zou kunnen op-

treden en zoo ten goede zou kunnen werken; O. dat dit verweer den verdachte niet kan baten; dat verdachte, gelijk ook uit zijn verklaringen blijkt, als Hoofdcommissaris van Politie de verantwoordelijke man was voor hetgeen ook de leden van Groep 10 deden;

dat de genoemde bevelen de grondslag zijn voor de rechtzekerheid van de burgers met betrekking tot het optreden van de politie; dat wanneer deze bevelen achterwege blijven en de bepalingen van het Wetb. v. Sv. ter bescherming van het publiek gegeven tegen onrechtmatig en ongerechtvaardigd optreden van de politie aldus ter zijde worden gesteld, het hek van den dam is en het publiek wordt overgeleverd aan de willekeur van de politie; dat het handhaven dezer bepalingen van het Wetb. v. Sv. van het grootste belang is en verdachte, door geen maatregelen te nemen zich ter zake op de hoogte te stellen op ernstige wijze nalatig is geweest in de verplichtingen, die zijn ambt van Hoofdcommissaris met zich brengt, daardoor den vijand en diens handlangers — waartoe naar van algemeene bekendheid is behoorden de leden van Groep 10 — tegen hem ongewillige personen vrij spel heeft gelaten en de uitoefening van terreur tegen de bevolking voor den vijand gemakkelijker heeft gemaakt en aldus heeft bevorderd;

O. dat de bewezen verklaarde misdrijven strafbaar gesteld zijn bij art. 102 Sr. in verband met de artt. 1, 8, 9, 11 en 22 Besluit Buitengeoon Strafrecht en de artt. 10, 28 en 57 Sr.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. met betrekking tot de aan verdachte op te leggen straf:

dat gebleken is, uit de verklaringen van getuige Harp en van de à décharge gehoorde getuigen, dat verdachte, behoudens de hiervoor bewezen verklaarde strafbare feiten, zijn werkzaamheden als Hoofd van de Rotterdamsche politie onder moeilijke omstandigheden zoo goed mogelijk heeft verricht;

dat hij overigens zooveel mogelijk de terreur-maatregelen van den vijand heeft tegen gewerkt en de gevolgen daarvan heeft verzacht; dat hij den Duitschen invloed op het politiecorps heeft tegengegaan, het onder hem staande politiepersoneel steeds in bescherming heeft genomen tegen den vijand en getracht heeft wandaden van de voor den S.D. werkende Groep 10 en de N.S.B. politiemannen, die bij deze Groep dienst deden, te voorkomen door zonder aanzien des persoons dergelijke wandaden te straffen; dat hij tot heil van de talloze politiegevangenen het gevangenispersoneel heeft gedenezificeerd en de leiding van dit personeel uit handen van een den bezetter welgevallig beambte heeft gelegd in handen van een beambte, die de Nederlandsche zaak bevorderde; dat hij zich moeite gegeven heeft om den politieke gevangenen in den winter van 1944/1945 van behoorlijk voedsel te voorzien en tal van on-

derduikers in bescherming heeft genomen;

O. dat gezien deze houding van verdachte, die inderdaad in talrijke gevallen blijkt heeft gegeven een human mensch te zijn, aanneemelijk is geworden;

dat verdachte bij de propaganda, die hij voor den vijand gemaakt heeft, mede het oogmerk heeft gehad om goede daden ten behoeve van het Rotterdamsche politiecorps te kunnen verrichten en te blijven voortzetten en dat hij aldus de gedachte kan hebben gekregen dat hij, zooals naar hij verklaard heeft het geval was, door onder bovenstaande omstandigheden de bewezen verklaarde propaganda te voeren, niet in strijd kwam met zijn als officier afgelegden eed, ofschoon het Hof van oordeel is, dat in feite die propaganda niet met dien eed verenigbaar was;

O. dat onder deze omstandigheden aan de door verdachte gevoerde propaganda het ernstig karakter dat zij overigens had, wordt ontnomen;

O. dat daartegenover staat, dat de nalatigheid van verdachte om maatregelen te nemen tegen het achterwege laten van bevelen van in verzekeringstellen en van gevangenhouding betreffende arrestanten van Groep 10 door het Hof als zeer ernstig wordt beschouwd, rechteloosheid tot gevolg heeft gehad voor deze arrestanten, die daardoor aan de willekeur van den vijand werden overgeleverd, terwijl voorts het Hof ten nadeele van verdachte laat wegen het door hem erkend feit dat hij zijn eed van trouw, als officier aan de Koningin afgelegd, heeft geschonden door als lid van de Germaansche SS een eed op Adolf Hitler af te leggen;

O. dat dit alles tegen elkander afwegende, het Hof van oordeel is dat na te melden straf in overeenstemming is met den aard van de gepleegde feiten en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder zij zijn begaan;

Rechtdoende:

Verklaart verdachte schuldig aan de hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijven en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt verdachte tot dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren;

Bepaalt, dat de tijd door veroordeelde tot op den dag dezer uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verklaart niet bewezen hetgeen aan verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard. Spreekt hem daarvan vrij.

Ontzet den veroordeelde van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven en van het recht om eenig ambt te bekleeden of bij de gewapende macht te dienen, eveneens voor den duur van het leven.

Verleent den veroordeelde verlof om tegen deze sententie beroep in cassatie in te stellen.

No. 613.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 5 Nov. 1946. (Mrs. Burgersdijk, Heskes, Kickert, Gen. Best, Kapt. t. Zee Hoog).

Hulpverlening aan den vijand door

a. het administreeeren van verhuur van Ned. vrachtauto's aan Duitse instanties op de vliegvelden Schiphol, Valkenburg, Deelen en Ypenburg;

b. het leveren van motorrijtuigonderdelen, elektrische apparaten en gereedschappen aan de Duitschers, alsmede het verrichten van reparaties aan Duitse auto's;

c. het blootstellen aan maatregelen vanwege den vijand.

Het beroep van verdachte op het feit, dat hij een Nederlandsch belang heeft willen dienen en in verband hiermede op artikel 2, lid 2 van het Besluit zuivering bedrijfsleven, verworpen.

Veroordeeling tot drie jaren gevangenisstraf te ondergaan in Rijkswerkinrichting.

(Sr. art. 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Pieter Hendrikus Wiegel, koopman, wonende te 's-Gravenhage, thans gedetineerd in de Strafgevangenis te Scheveningen (Cellenbarakken).

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

O., dat aan verdachte bij te lasteleggung, zooals deze ter terechtzitting is gewijzigd, is ten laste gelegd:

dat hij te 's-Gravenhage en/of elders in Nederland in het tijdvak van Juni 1940 tot Mei 1945 tezamen en in vereniging met een of meer anderen althans alleen opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met en bezet was door Duitschland, ten dienste en ten voordeele van den vijand:

1e. motorrijtuigen met chauffeurs heeft verhuurd of doen verhuren aan, alsmede ter beschikking heeft gesteld of doen stellen van de vijandelijke weermacht en/of van een of meer andere vijandelijke instanties en/of van een of meer voor den vijand werkende ondernemingen, en die chauffeurs met die motorrijtuigen heeft doen rijden, een en ander tot het vervoer van materiaal en materialen ten behoeve van het aanbrengen van verbeteringen en vergrootingen aan de bij den vijand in gebruik zijnde vliegvelden Ypenburg, Schiphol, Deelen en Valkenburg,

althans een onderneming tot het vervoeren van materialen en materieel (ten behoeve van het aanbrengen van verbeteringen en vergrootingen aan de bij den vijand in gebruik zijnde bovengemelde vliegvelden) per diverse daartoe met chauffeur ter beschikking van de vijandelijke weermacht en/of van een of meer andere vijandelijke instanties en/of van een of meer voor den vijand werkende ondernemingen gestelde motorrijtuigen heeft gefinancierd, en mitsdien de huur voor de motorrijtuigen met chauffeur bij de vijande-

lijke weermacht en/of bij bedoelde vijandelijke instantie en/of bij bedoelde voor den vijand werkende ondernemingen heeft geïnd of doen innen en dezelve geheel of gedeeltelijk aan de eigenaars van gemelde motorrijtuigen of aan degenen, welke die motorrijtuigen ter beschikking hadden gesteld, heeft uitbetaald of doen uitbetalen, alsmede de rijtijden van en de werkverdeling over de verschillende motorrijtuigen heeft geregeld of doen regelen;

2e. een motorrijtuig ter beschikking heeft gesteld of doen stellen van een of meer vijandelijke officieren, gestationneerd op het bij den vijand in gebruik zijnde vliegveld Schiphol;

3e. motorrijtuigonderdeelen, elektrische apparaten en gereedschappen heeft verkocht alsmede geleverd of doen leveren aan een of meer vijandelijke Heeres Kraftfahrparken en aan de vijandelijke Rijkspost;

4e. reparaties heeft verricht en/of doen verrichten aan de vijandelijke motorrijtuigen en/of aan bij den vijand in gebruik zijnde motorrijtuigen en/of aan ten behoeve van den vijand in bedrijf zijnde motorrijtuigen;

5e. in of omstreeks 1941 aan het vijandelijke H.K.P. (Heeres Kraftfahrpark) te 's-Gravenhage, althans aan een bij voor dat H.K.P. werkzamen Duitscher of persoon, heeft verdragen zakelijk, dat M. P. Ripken en/of diens broeder Th. M. Ripken, beiden te Delft, in het bezit waren/was van een partij oud wikkeldraad, groot 1500 K.G., althans eenig aantal kilogrammen, daarbij opzettelijk mededeelende, zakelijk, dat hij, verdachte, oud wikkeldraad behoefde ter omwisseling in nieuw wikkeldraad dat benodigd was voor reparaties welke hij, verdachte, placht te verrichten en/of te doen verrichten aan Duitsche motorrijtuigen en/of aan voor Duitsche bezettingslichamen in bedrijf zijnde motorrijtuigen, en dat gemelde M. P. Ripken en/of Th. M. Ripken hun/zijn oude wikkeldraad niet aan hem, verdachte, wenschte te verkoopen;

althans, voorzover ter zake van de hierboven in den aanhef en sub 5e ter telastlegging gemelde feiten geen veroordeeling van verdachte mocht volgen, terzake dat hij te 's-Gravenhage althans elders in Nederland in of omstreeks 1941, terwijl Nederland in oorlog was met en bezet was door Duitsland, opzettelijk aan het H.K.P. te 's-Gravenhage althans aan een bij voor dat H.K.P. werkzamen Duitscher of persoon heeft mededeeld, zakelijk, dat M. P. Ripken en/of diens broeder Th. M. Ripken, beiden te Delft, in het bezit waren/was van een partij oud wikkeldraad, groot 1500 K.G., althans eenig aantal kilogrammen, dat hij, verdachte, oud wikkeldraad behoefde ter omwisseling in nieuw wikkeldraad dat benodigd was voor reparaties, welke hij, verdachte, placht te verrichten en/of doen verrichten aan Duitsche motorrijtuigen en/of voor Duitsche bezettingslichamen in bedrijf zijnde motorrijtuigen, en dat gemelde M. P. Ripken en/of Th. M. Ripken hun/zijn oude wikkeldraad niet aan hem, verdachte, wenschte(n) te ver-

koopen, zulks terwijl hij, verdachte, wist of begreep dat vordering door of vanwege voormeld H.K.P. van een hoeveelheid oud wikkeldraad van gemelde(n) M. P. Ripken en/of Th. M. Ripken als gevolg van die mededeelingen redelijkerwijze kon worden verwacht, zijnde dientengevolge door of vanwege voormeld H.K.P. een hoeveelheid oud wikkeldraad van gemelde(n) M. P. Ripken en/of Th. M. Ripken gevorderd, althans te koop gevraagd;

O. dat ter terechtzitting zakelijk gerelateerd als getuigen hebben verklaard: enz.;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat het in het tijdvak van Juni 1940 tot Mei 1945 van algemeene bekendheid was, dat van een mededeeling als door verdachte gedaan aan een voor het H.K.P. werkzamen Duitscher redelijkerwijs een vordering van voormeld H.K.P. te verwachten was en dat personen van het beroep en van de ontwikkeling van verdachte zulks begrepen;

O. dat de steller van de dagvaarding met de uitdrukking „gefinancierd” in de 7e regel van het subsidiair onder 1 ten laste gelegde, gezien de nadere omschrijving door hem daaraan gegeven (n.l. het innen of doen innen der huren en het gedeeltelijk uitbetalen of doen uitbetalen aan de verschillende eigenaars der motorrijtuigen), kennelijk heeft bedoeld een daad van administratie ten laste te leggen, zoodat het Hof hierin aanleiding vindt het woord gefinancierd te lezen als geadministreerd, wordende de verdachte door deze uitlegging in zijn verdediging niet geschaad;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen en van datgene, wat het Hof hierboven van algemeene bekendheid heeft geacht te bezeten acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, dat hij te 's-Gravenhage en elders in Nederland in het tijdvak van Juli 1940 tot Mei 1945 opzettelijk, terwijl Nederland in oorlog was met en bezet was door Duitsland ten dienste en ten voordeel van den vijand:

1e. een onderneming tot het vervoeren van materialen en materieel ten behoeve van het aanbrengen van verbeteringen en vergrotingen aan de bij den vijand in gebruik zijnde vliegvelden Ypenburg, Schiphol, Deelen en Valkenburg per diverse, daartoe met chauffeur ter beschikking van één of meer andere vijandelijke instanties gestelde motorrijtuigen heeft gefinancierd en mitsdien de huur voor de motorrijtuigen met chauffeur bij de vijandelijke weermacht en bij bedoelde vijandelijke instanties heeft doen innen en dezelve gedeeltelijk aan de eigenaars van gemelde motorrijtuigen heeft doen uitbetalen;

2e. een motorrijtuig ter beschikking heeft gesteld van een vijandelijk officier gestationneerd in het bij den vijand in gebruik zijnde vliegveld Schiphol;

3e. motorrijtuig-onderdeelen, elektrische apparaten en gereedschappen heeft verkocht, alsmede doen leveren aan een of meer vijan-

delijke H.K.P.'s en aan de vijandelijke Rijks-post;

4e. reparaties heeft doen verrichten aan vijandelijke motorrijtuigen en bij den vijand in gebruik zijnde motorrijtuigen en ten behoeve van den vijand in bedrijf zijnde motorrijtuigen;

5e. dat hij te 's-Gravenhage omstreeks 1941, terwijl Nederland in oorlog was met en bezet was door Duitschland, opzettelijk aan een voor het H.K.P. te 's-Gravenhage werkzamen Duitscher heeft medegeedeeld, zakelijk, dat M. P. Ripken te Delft in het bezit was van een partij oud wikkeldraad groot eenig aantal kilogrammen; dat hij, verdachte, oud wikkeldraad behoefde ter omwisseling in nieuw wikkeldraad, dat benooidigd was voor reparaties, welke hij, verdachte, placht te doen verrichten aan Deutsche motorrijtuigen en voor Deutsche bezettingslichamen in bedrijf zijnde motorrijtuigen en dat gemelde M. P. Ripken zijn oud wikkeldraad niet aan hem, verdachte, wenschte te verkoopen, zulks terwijl hij, verdachte begreep, dat vordering vanwege voormeld H.K.P. van een hoeveelheid oud wikkeldraad van gemelde M. P. Ripken als gevolg van die mededeelingen redelijkerwijze kon worden verwacht, zijnde dientengevolge vanwege voormeld H.K.P. een hoeveelheid oud wikkeldraad van gemelde M. P. Ripken te koop gevraagd;

O. dat tot deze beslissing reden geven de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bezwezen acht, hetgeen verdachte meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bezwezen verklaard;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van:

1e. Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen;

2e. Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenige maatregel vanwege den vijand;

— strafbaar gesteld bij artikel 102 Sr. j°. 22 Besluit Buitengewoon Strafrecht en artikel 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den ernst van het gepleegde misdrijf en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder het is begaan; mede gelet op den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte; waarbij het Hof eenzijdig heeft overwogen, dat verdachte gedurende vrijwel den geheelen bezettingstijd vrijwillig aan den vijandelijken bezetter in belangrijke mate hulp heeft verleend, terwijl ter terechtzitting uit de verklaring van den getuige C. van der Meer is gebleken, dat verdachte zelfs onder bedreiging zijn arbeiders tot grootere activiteit aanspoorde;

anderzijds dat ter terechtzitting is gebleken, dat verdachte gedurende de bezetting, zij het voornamelijk gedurende de laatste jaren,

uit zijn voorraden materiaal ter beschikking heeft gesteld van illegale werkers;

O. dat de raadsman van verdachte heeft betoogd:

dat verdachte speciaal met den verkoop van motorrijtuigonderdeelen electricische apparaten enz. aan de Duitschers een Nederlandsch belang heeft willen dienen — nl. door met dien verkoop zoodanig te manoeuvreren dat hij regelmatig hoeveelheden materiaal van goede kwaliteit kon achterhouden om deze na de bevrijding aan den opbouw van het land dienstbaar te maken — waarbij nog een beroep werd gedaan op het 2e lid van art. 2 van het Besluit zuivering bedrijfsleven, dat bepaaldelijk voorschrijft dat indien gehandeld is met het oogmerk en in de redelijke veronderstelling, uiteindelijk het Nederlandsche belang te dienen, geen ontzetting van leidende functionarissen uit hun functie zal plaats hebben, doch dat het Hof dit beroep verwerpt;

O. immers, dat de omstandigheid, dat verdachte zich ook aan andere vormen van strafbare hulpverlening aan den vijand heeft schuldig gemaakt, waarbij slechts de zucht naar geldelijke winst kan hebben voorgezet, het bestaan van een dergelijk oogmerk bij de hierbovenbedoelde gedragingen (leveranties aan den vijand) in hooge mate onwaarschijnlijk maakt, waarbij nog komt dat de omvang van deze leveranties tot de waarde van de „ondergedoken” materialen — volgens eigen raming van verdachte pl.m. f 40,000 in geen aanmerkelijke verhouding staat, terwijl in de derde plaats is komen vast te staan, dat verdachte na de bevrijding de hierbedoelde materialen niet terstond in hun geheel aangeboden heeft, hetgeen voor de hand zou hebben gelegen, indien inderdaad bij verdachte het oogmerk om een Nederlandsch belang te dienen zoude hebben voortgezet;

O. dat het Hof gezien het feit dat verdachte reeds gedurende den tijd van zijn detentie en voorts gedurende den tijd van zijn te ondergane vrijheidsstraf van de leiding van zijn bedrijf is en zal zijn uitgesloten geen termen aanwezig acht om verdachte alsnog te ontzetten van het recht om in zijn bedrijf een leidende functie uit te oefenen; enz. volgt veroordeeling als boven vermeld met ontzetting van de kiesrechten en verlof tot cassatie, *Red.*)

No. 614.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH (Eerste Kamer), 18 Sept. 1946. (Mrs. Wijers, Eras, Drion, Gen.-Maj. Baron van Lawick en Kol. Mathon).

Verraad aan een handlanger van den vijand a. dat een ander handelt in buitenlandse effecten en b. dat een ander wijn verstoopt heeft.

Het sub b genoemde felt, hoewel niet strafbaar volgens Deutsche verordeningen,

kon aanleiding zijn tot maatregelen van de zijde der Duitschers, n.l. huiszoeking en wegvoering van den voorraad wijn. Een en ander heeft inderdaad plaats gehad.

(Sr. art. 102; B. B. S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Hertogenbosch tegen Johannes Martinus van Elderen, fabrikant, wonende te Aalst.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

Post alia:

O., dat de in voorschreven bewijsmiddelen vermelde feiten en omstandigheden, die als hier herhaald moeten worden beschouwd, opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, waarop steunde de beslissing van het Hof, dat wettig en overtuigend bezeugen is, dat de verdachte

A. in Nederland, in het jaar 1942, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog ten voordeele van den vijand heeft medegedeeld aan Wilhelmus Geelen, van wien hij, verdachte, wist dat deze helper was van den vijand, dat hij, verdachte, een persoon kende van name J. Hoogenbosch, die handelde in buitenlandsche effecten in strijd met de bestaande voorschriften en vervolgens toen zich genoemde Hoogenbosch eenige tijd later ingevolde een door hem, verdachte, gemaakte afspraak ten huize van hem, verdachte, te Waalre bevond, teneinde over het verkoopen van buitenlandsche effecten met hem, verdachte, te onderhandelen, bovengenoemden Geelen, hiervan alstoen aldaar in kennis heeft gesteld en aldus:

1. opzettelijk genoemden Hoogenbosch heeft blootgesteld aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, althans vrijheidsbeperking, en/of eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand of diens helpers, althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit de vrijheidsberoving voor langer dan een maand van Hoogenbosch voornoemd tengevolge heeft gehad;

2. opzettelijk gedurende den tijd van oorlog den vijand hulp heeft verleend;

B. te Eindhoven, in het jaar 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog, heeft medegedeeld aan Wilhelmus Geelen, van wien hij, verdachte, wist, dat deze helper was van den vijand, dat de apotheker Keizer te Bergeijk een zekere hoeveelheid wijn in den grond nabij zijn woning verstopd had, vervolgens aan genoemden Geelen heeft uitgeduid waar genoemde Keizer te Bergeijk woonde en waar de wijn verborgen zou zijn en aldus:

opzettelijk genoemden Keizer heeft blootgesteld aan eenigen maatregel door of vanwege den vijand of diens helpers althans een of meer personen als bedoeld in art. 21 van

het Besluit Buitengewoon Strafrecht, welk feit tengevolge heeft gehad dat door of vanwege den Duitschen Sicherheitsdienst genoemde hoeveelheid wijn werd in beslag genomen;

O., dat weliswaar het verbergen van wijn ook volgens Duitsche verordeningen niet opleverde een strafbaar feit, zoodat het aangeven aan Duitschers, dat iemand wijn verborgen had, niet tot vervolging, arrestatie of strafmaatregelen behoefde te leiden, doch destijds algemeen bekend was, dat de Duitschers, wanneer zij op de hoogte kwamen van de aanwezigheid van een behoorlijke hoeveelheid begeerenswaardige goederen, alles in het werk stelden om, met of zonder schijn van recht, zich van die goederen meester te maken, terwijl zeker in den zomer van 1944, wijn en andere geestrijke dranken behoorden tot de meest begeerde goederen;

dat dan ook ieder, die destijds Duitschers op de hoogte stelde van de aanwezigheid van een groote partij wijn, begreep, dat hoogstwaarschijnlijk de Duitschers niet zouden nalaten zich van die wijn of van een deel daarvan meester te maken en wel een reden zouden vinden om ter plaatse een huiszoeking te doen, waarbij die wijn zou kunnen worden gevonden;

dat dan ook de verdachte toen hij aan Geelen, van wien hij wist, dat hij een helper van de Duitschers was, mededeeling deed omtrent den bij Keizer verborgen wijn, met aanduiding van de plaats, waar de wijn kon worden gevonden, begreep en kennelijk ook wenschte, dat de Duitschers zich van dien wijn zouden meester maken en door een en ander opzettelijk Keizer blootstelde aan een maatregel van de zijde der Duitschers, bestaande in het beslagnemen en wegvoeren van dien wijn, althans in huiszoeking, die, naar te verwachten was, daarmede zou gepaard gaan;

dat dan ook, zooals de getuige Geelen ter terechtzitting verklaarde, de Sicherheitsdienstman, die bij het weghalen van den wijn de leiding had, begonnen is met te zeggen, dat hij naar verborgen jachtgeweren kwam zoeken, en met daartoe een, zij het summiere, huiszoeking in en bij Keizer's woning te verrichten;

O., dat het bewezenverklaarde oplevert:

A. 1. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, terwijl dit feit vrijheidsberoving van langer dan een maand heeft tengevolge gehad”;

2. „Opzettelijk in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen”;

B. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan eenigen maatregel door of vanwege den vijand of diens helpers”;

strafbaar krachtens de artikelen 102 van het W. v. S., 11, 26 van het Besluit Buiten-

gewoon Strafrecht;

O., dat de verdachte deswege strafbaar is, nu niet is gebleken van eenige omstandigheid, (die de strafbaarheid van de feiten of van den verdachte zou opheffen;

O. voor wat de straf betreft, dat het Hof de ten laste van verdachte bewezen verklaarde feiten als zeer ernstig beschouwt;

dat immers ter terechtzitting is gebleken, dat de verdachte, een verwoed jager, het verraad ten opzichte van Hoogenbosch pleegde kennelijk om de Duitschers gunstig te stemmen en aldus de kans te verhoogen, dat hij succes zou hebben bij zijne pogingen om van de Duitschers gedaan te krijgen, dat hem een jachtacte zou worden gegeven en dat hem zou worden teruggegeven het jachtgeweer, dat hij had moeten inleveren;

dat hij immers toen hij eenige dagen na de aanhouding van Hoogenbosch, in gezelschap van Geelen met lieden van den Sicherheitsdienst een onderhoud had, aan dezen vroeg of aan Geelen voor het aanbrengen van deze zaak niet een belooning kon worden gegeven, daarbij zeggende, dat hij zelf niets wilde hebben, doch daarbij wel ter sprake brengende, dat hij gaarne zijn jachtgeweer wilde terug hebben;

dat hij voorts, zooals hij ter terechtzitting erkende, in en omstreeks dien tijd de hulp van andere Duitschers en van N.S.B.-ers inriep om jachtacte en jachtgeweer te krijgen, daarbij die personen feestelijk onthaalde en sommigen van hen geld toezegde, ten geschenke gaf of ter leen verstrekte;

dat verdachte's handelwijze nog verwerpelijker wordt gemaakt doordat hij daarbij schond het vertrouwen, dat zijn vriend Verhoeven in hem stelde en middellijk ook dezen aan maatregelen van de zijde der Duitschers blootstelde;

dat voorts als uiterst laaghartig moet worden aangemerkt zijn optreden ten opzichte van Keizer, gedurende langen tijd zijn jachtvriend, dien hij om moeilijkheden omtrent de jacht gerezen een hak wilde zetten, waartoe hij zich, op de wijze in de bewezenverklaring omschreven, van den Duitschen vijand bediende;

dat tenslotte ter terechtzitting gebleken is, dat verdachte lid was van de N.V.D. en van het N.A.F., giften deed aan Frontzorg en aan Winterhulp en in zijne uitlatingen blijk gaf van pro-Duitsche gezindheid;

O., dat het Hof, een en ander in aanmerking nemende, na te noemen straf in overeenstemming acht met den ernst van de feiten, de omstandigheden waaronder ze zijn gepleegd en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den verdachte; enz. (volgt veroordeeling tot vijf jaren gev. straf met aftrek, uitzetting van de kiesrechten voor het leven, met recht tot cassatie. Red.).

No. 615.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Oct. 1946.
(Mrs. Wiarda, van Zeggelen en Baron van Haersolte).

Beschikking van het Beheersinstituut, waarbij een schenking aan verzoekers kinderen is nietig verklaard, in hooger beroep bevestigd.

Het verschil tusschen het in de schenking van Sept. 1944 begrepen vermogen en het bedrag der schenkingen, waaromtrent in 1942 reeds plannen bestonden is zoo aanmerkelijk, dat het in art. 15 E 133 bedoelde oogmerk mede aanwezig is geacht.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) artt. 15, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van a. de Commanditaire Vennootschap D. Blankevoort & Zoon C. V., b. de Naamlooze Vennootschap N. V. Aannemingsmaatschappij D. Blankevoort & Zoon, c. Barbara Aleida Blankevoort, d. Alijda Diderika Blankevoort, echtgenoot van Albert Lucas Brink tot bijstand en machtiging zijner echtgenoot, e. Dirk Blankevoort Junior, f. Gerrit Jan Blankevoort, g. Dirk Blankevoort Senior, h. Aleida Johanna Stephan, vertegenwoordigd door Mrs. Th. F. Boerlage en Th. Branbergen te Amsterdam en het antwoord op dit verzoekschrift van het Nederlandsche Beheersinstituut;

Gehoord namens verzoekers D. Blankevoort Sr., D. Blankevoort Jr. en A. L. Brink, bijgestaan door Mr. Th. F. Boerlage en namens het Nederlandsche Beheersinstituut Mr. J. v. d. Berg en Mr. J. W. G. van Rosmaelen;

O. dat het verzoekschrift strekt tot vernietiging van de beschikking van het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 6 Februari 1946, waarbij nietig werden verklaard:

I. een schenkingsovereenkomst d.d. 8 September 1944 (aangevuld bij acten van 20 September 1944 en 19 October 1944) bij welke overeenkomst D. Blankevoort Sr. aan zijn kinderen heeft geschonken de daarbij omschreven onroerende goederen vorderingen en effecten, contanten, bedrijfsmiddelen en bedrijfsvorderingen, behorende tot het aannemersbedrijf van den schenker, het recht tot het voeren van zijn firma naam en alle rechten en verplichtingen voortvloeiende uit de bij de schenkingsovereenkomst omschreven overeenkomsten van aanbesteding van werken,

II. een overeenkomst d.d. 8 September 1944 waarbij de aldus begiftigden met de echtgenoot van den schenker, hun moeder hebben opgericht de N. V. Aannemingsmaatschappij D. Blankevoort & Zoon te Bloemendaal,

III. een overeenkomst d.d. 27 October 1944, waarbij de genoemde begiftigden met de genoemde N. V. hebben opgericht de commanditaire vennootschap D. Blanke-

voort & Zoon, C. V. te Bloemendaal in welke vennootschap door de begiftigden werden ingebracht de hun door hun vader geschonken vermogensbestanddeelen, en waarbij zij als commanditaire vennoten en de N. V. als beheerend vennoot optraden;

O. dat deze beschikking, gegrond op art. 15 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, berust op de overweging, dat het aan het Beheersinstituut summier is gebleken, dat partijen bij bovenstaande rechtshandelingen, van wie, zooals tusschen partijen onbetwist, althans D. Blankevoort Sr. behoorde tot de personen, als bedoeld in art. 6 van het Besluit Vijandelijk Vermogen, het oogmerk hadden om maatregelen in de geest van bedoeld Besluit te verijdelen of te bemoeilijken, althans dat een dier partijen een dergelijk oogmerk had, en dit oogmerk aan de wederpartij bekend was of redelijkerwijs bekend had behooren te zijn;

O. dat verzoekers als grond voor hun verzoek tot vernietiging van bovenstaande beschikking hebben gesteld, dat geen der bij de vernietigde rechtshandelingen betrokken partijen, en met name niet D. Blankevoort Sr., bij het aangaan daarvan het hun door het Beheersinstituut toegedichte oogmerk hebben gehad, en dat het eenige oogmerk bij die rechtshandelingen is geweest de wensch van D. Blankevoort Sr. om te waarborgen, dat na zijn overlijden het door hem gevoerde en grootgemaakte aannemingsbedrijf in stand zou blijven;

dat verzoekers ter toelichting van het bovenstaande een uitvoerige uiteenzetting hebben gegeven van de voorgeschiedenis van bedoelde rechtshandelingen, waartoe reeds in 1935 plannen bestonden, welke in den loop der jaren steeds andere vormen aannamen, doch door interne familieomstandigheden, niet tot verwerkelijking konden komen, en volgens verzoekers deze voorgeschiedenis aantoont, dat de schenking van 8 September 1944 cum annexis geen plotselinge daad, door politieke motieven gedreven, vormde, doch de afwerking van een sedert 1935 voorgenomen en door de interne familieomstandigheden vertraagd plan de campagne;

O. dat het Beheersinstituut hierop heeft geantwoord, dat al kan bij de voorbereiding der vernietigde rechtshandelingen het oogmerk aanvankelijk gericht zijn geweest op het bereiken van het reeds in 1935 gestelde doel, zulks in geen deele uitsluit, dat Blankevoort Sr. in September 1944 het oogmerk had om de uitvoering van zijn reeds eerder bestaan hebbend voornemen in hoofzaak of althans mede dienstbaar te maken aan het verijdelen of bemoeilijken van maatregelen in de geest als bedoeld in het K. B. E 133; dat integendeel de omstandigheden, waaronder, en de haast waarmede de vernietigde rechtshandelingen in September en October 1944 zijn uitgevoerd en de inhoud van de desbetreffende overeenkomsten in vergelijking met in vroeger jaren ontworpen plannen duidelijk aantoonen, dat laatstgenoemd oogmerk bij Blankevoort Sr.

wel degelijk althans mede aanwezig is geweest, terwijl aannemelijk is, dat dit oogmerk aan de andere verzoekers bekend was, althans bekend had kunnen zijn;

O. hieromtrent, dat — gelijk blijkt uit de door verzoekers overgelegde producties — van 1935 af Blankevoort Sr. zich met zijn raadslieden heeft bezonnen op middelen, welke zouden kunnen waarborgen, dat na zijn overlijden het voortbestaan van zijn bedrijf en de instandhouding van het buiten het bedrijf belegde onroerend goed niet in gevaar zou kunnen worden gebracht door oneenigheid van zijn erfgename, doch tot 1944 de verschillende in den loop der jaren ontworpen plannen — afgezien van de verwerkelijking daarvan t.z.v. het buiten het bedrijf belegde onroerend goed, dat in 1943 aan de kinderen werd geschonken en onder beheer werd gesteld van de Kasvereniging — steeds afstuitten op interne familieomstandigheden;

O. dat inderdaad opvallend is, dat eerst in de tweede helft van 1944, toen het ook de medestanders van het Duitsche Rijk duidelijk moest worden, dat de nederlaag op handen was en voor hen derhalve het tijdstip was aangebroken om, voor zoover nog mogelijk te trachten hun belangen tegenover de tegen hen te richten maatregelen veilig te stellen, de weerstand, waarop de tot dusver opgezette plannen door familieomstandigheden telkens weer ware afgestuit, bleek te zijn verdwenen, en die plannen toen met grooten spoed ten uitvoer zijn gelegd;

O. dat nu wel het verdwijnen van dien weerstand en de spoed, welke bij de uitvoering dier plannen is betracht, althans gedeeltelijk ook door de van de zijde van verzoekers aangevoerde omstandigheden kunnen worden verklaard, doch begrijpelijk is, dat het Beheersinstituut daaraan het vermoeden heeft ontleend, dat de wensch om de toen reeds voorzienbare maatregelen in den geest als bedoeld in het Besluit E 133 te verijdelen, bij Blankevoort Sr., althans als bijkomend motief aanwezig is geweest;

O. echter dat opvallender nog dan het tijdstip waarop en de spoed — waarmede de hierboven bedoelde rechtshandelingen voortgang hebben gevonden — is het verschil tusschen deze rechtshandelingen en de voordien beraamde plannen;

O. immers dat terwijl volgens de plannen van 1942 en 1943 een commanditaire vennootschap zou worden opgericht, waarbij Blankevoort Sr. met zijn oudsten zoon en schoonzoon als beheerende vennoten zouden fungeeren met de drie andere kinderen als commanditaire vennoten, en waarbij ieder der kinderen, daartoe in staat gesteld door een schenking van Blankevoort Sr., f 50,000 en Blankevoort zelf zijn geheele bedrijf zou inbrengen, in 1944 Blankevoort Sr. zelf zich geheel terugtrok en zijn geheele bedrijf met alle daartoe behorende activa en passiva — uitgezonderd de zgn. besmette vermogensbestanddeelen (zijnde uit Joodsch bezit afkomstig onroerend goed en de rechten en verplichtingen uit eenige

nog in uitvoering zijnde werken voor de Duitse weermacht) aan de kinderen schonk, teneinde deze in staat te stellen dit in te brengen in een commanditaire vennootschap, welke vervolgens met een inmiddels opgerichte N. V. is aangegaan;

dat hierbij behalve het zich volkomen terugtrekken van Blankevoort Sr. — wellicht verklaarbaar door zijn ziekte — opvalt de omvang van de schenkingen welke volgens de plannen van 1942 en 1943 (afgezien van het buiten het bedrijf gelegde onroerend goed) $4 \times 50,000$ zouden bedragen, en in September 1944 een waarde hebben beloopt, welke voor het schenkingsrecht op f 1,350,000 is bepaald;

O. dat de raadsman van verzoekers den omvang van deze schenking heeft trachten te verklaren door daarvoor als motief aan te voeren den wensch van Blankevoort Sr. de bestemming van het in de schenking begrepen vermogen ook voor de toekomst vast te leggen, en de erfgenen te verhinderen dit geheel of gedeeltelijk aan het bedrijf te onttrekken, doch deze verklaring onvoldoende is daar dit motief dan ook bij de vroegere opgezette plannen tot schenking van het geheele bedrijfsvermogen aan de kinderen (hetgeen met het optreden van Blankevoort Sr. zelf als beheerend vennoot in een commanditaire vennootschap in het geheel niet onverenigbaar zou zijn geweest) had moeten leiden;

O. dat in het bijzonder op grond van dit verschil in omvang van het thans in de schenking begrepen vermogen met den omvang van de schenkingen volgens de vroegere bestaanhebbende plannen — van welk verschil een voldoende verklaring van de zijde van verzoekers niet is gegeven — moet worden afgeleid, dat bij de schenking en de in verband daarmee verrichte rechtshandelingen in September en October 1944 bij Blankevoort Sr. zoo niet uitsluitend dan toch mede als oogmerk heeft gegolden de wensch de reeds toen voorzienbare maatregelen in den geest als bedoeld in het K. B. E 133 te verijdelen, terwijl duidelijk is, dat dit oogmerk ook bij de andere bij die rechtshandelingen betrokken partijen bekend is geweest, althans redelijkerwijs heeft kunnen zijn;

O. dat van de zijde van verzoekers is gesteld, dat voor de toepasselijkheid van art. 15 van het K. B. E 133 de wensch om maatregelen in den geest als bedoeld in dit Besluit te verijdelen als uitsluitend oogmerk zou moeten komen vast te staan, doch deze stelling noch in de tekst, noch in de strekking van genoemde bepaling steun vindt;

O. dat tenslotte nog bij pleidooi door den raadsman van verzoekers is gesteld, dat de getroffen maatregel overbodig is, omdat ook zonder nietigverklaring van het onderhavige complex van rechtshandelingen de in de schenking begrepen vermogensbestanddeelen op grond van art. 10 (3) van het Besluit E 133 onder het beheer van het Beheersinstituut zouden vallen, doch de rechter zich bij de beoordeling van een maat-

regel als hier wordt aangevochten moet bepalen tot de vraag, of het Beheersinstituut tot het treffen daarvan bevoegd was en de opportuniteit daarvan buiten beschouwing moet laten;

O. dat de beschikking waarvan beroep derhalve in stand moet blijven;

Rechtdoende:

Bevestigt de beschikking waarvan beroep

No. 616.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 1 Oct. 1946.

(Mrs. de Gaay Fortman, Schreuder en baron van der Feltz).

Beschikking van Reichskommissar für Finanz und Wirtschaft, waarbij de huurovereenkomst tusschen partijen is nietig verklaard, vernietigd. Het recht van koop en de huuroptie ten behoeve van verzoekster hersteld met bepaling van den termijn waarbinnen verzoekster hare rechten dient uit te oefenen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift van de N. V. Heeren- en Kinderkledingmagazijnen voorheen Gebr. Bervoets, gevestigd te Rotterdam, te dezer zake vertegenwoordigd door Mr. J. A. L. M. Loeff, advocaat te Rotterdam, dd. 16 Juli 1946, met bijlagen; alsmede een verweerschrift van de N. V. Pelterijenhandel J. Greeve & Zoon, gevestigd te Amsterdam, ten deze vertegenwoordigd door Mr. E. N. Dijkstra, advocaat te Amsterdam, dd. 14 Augustus 1946, met bijlagen;

Gelet op de behandeling der zaak en het daarvan opgemaakte proces-verbaal dd. 17 September 1946;

O. dat op grond van hetgeen in het verzoekschrift en het verweerschrift is gesteld en van hetgeen bij de behandeling nog is naar voren gebracht feitelijk is komen vast te staan;

dat verzoekster op 31 Juli 1940 van verweerster heeft gehuurd het winkelhuis Kalverstraat 162/164 voor den tijd van 5 jaar (dus van 1 Augustus 1940 tot 31 Juli 1945) voor een huurprijs van f 15,000 per jaar;

dat bij deze huurovereenkomst aan verzoekster een recht van koop werd verleend gedurende drie jaren na ingang der huur, dus tot 31 Juli 1943;

dat verder bij deze huurovereenkomst aan verzoekster vijf optie-huur-jaren werden toegekend in diër voege, dat verzoekster uiterlijk op 1 Februari 1945 zal moeten verklaren, of hij van deze optie-jaren gebruik wenscht te maken, en dat, indien verzoekster dit doet, de huurovereenkomst tegen denzelfden huurprijs zal doorloopen tot en met 31 Juli 1950, terwijl in het andere ge-

val de huurovereenkomst op 31 Juli 1945 eindigt;

dat verweerster als Joodsche onderneming is getroffen door de verordening van den vijand tot verwijdering van Joden uit het bedrijfsleven, waarna als Treuhänder is aangesteld Fritz Bauer te Amsterdam;

dat vervolgens de Generalkommissar für Finanz und Wirtschaft bij brief van 3 Juli 1943 op grond van diezelfde verordening de huurovereenkomst heeft nietigverklaard, met dien verstande, dat de vijf huur-optiejaren, tot het einde van het contract toegekend, vervielen, terwijl het kooprecht door verzoekster vóór 10 Juli 1943 zou moeten worden uitgeoefend;

dat verzoekster van dit kooprecht geen gebruik heeft gemaakt;

O. dat verzoekster thans aan den Raad verzoekt:

a. nietig te verklaren voormelde beschikking van den Reichskommissar, waarbij deze in de tusschen verzoekster en verweerster bestaande rechtsverhouding heeft ingegrepen;

b. te doen herleven genoemde huuroptie en gemeld recht van koop, daar deze voor haar tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa zijn verloren gegaan, zulks als gevolg van/of in verband met genoemde maatregelen van den bezetter;

O. dat het sub a verzochte behoort te worden ingewilligd, zijnde deze beschikking een dwangmaatregel van den vijand;

O. wat het sub b verzochte betreft:

dat de huur-optie voor verzoekster door gemelde beschikking is komen te vervallen, als gevolg waarvan verzoekster deze niet heeft kunnen uitoefenen en het redelijk is, dat dit recht van verzoekster herleve, immers bedoeld recht voor verzoekster is verloren gegaan tijdens de vijandelijke bezetting en als gevolg van een maatregel van de bezettende macht en het achterwege laten van ingrijpen in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk zou zijn;

dat ten aanzien van het voor verzoekster verloren gegane kooprecht hetzelfde moet worden aangenomen, nu uit het door verzoekster bij de behandeling overgelegde extract uit het notulenboek van verzoekster blijkt, dat op de Commissarisvergadering van verzoekster van 20 April 1943 ten aanzien van het kooprecht is besloten van de uitoefening daarvan af te zien, daar wegens de maatregelen van den bezetter met verweerster (eene Joodsche firma) niet rechtstreeks kon worden onderhandeld;

O. dat uit al het vorenstaande volgt, dat het verzoek behoort te worden ingewilligd, met dien verstande, dat na te melden termijnen, waarbinnen gemelde rechten moeten worden uitgeoefend, aan den Raad redelijk voorkomen;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de hierboven vermelde beschikking van den Reichskommissar für Finanz und Wirtschaft van 5 Juli 1943 en al hare gevolgen;

Doet herleven de hierboven genoemde

rechten, in dier voege, dat het recht van koop geheel herleeft, mits dit worde uitgeoefend binnen een termijn van drie maanden na den dag dezer uitspraak, en dat de huuroptie geheel herleeft, mits dit recht worde uitgeoefend binnen vier maanden na den dag dezer uitspraak;

Veroordeelt verweerster in de kosten van het geding, aan de zijde van verzoekster begroot op f 75.

No. 617.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 23 Sept. 1946.
(Mrs. Verdam, Jhr. v. d. Does de Willebois en Tabingh Suermond)

De strekking van het Besluit E 133 brengt mede, dat een „non enemy verklaring” slechts mag worden afgegeven in zeer bijzondere gevallen met name wanneer betrokkene zich op bijzondere wijze jegens de Nederlandsche gemeenschap verdienstelijk heeft gemaakt

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 34 en 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een bij den Raad d.d. 26 Maart 1946 ingekomen verzoekschrift met bijlagen van Heinrich Dirks, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. F. Heemskerk, waarbij deze in hooger beroep komt van een door het Nederlandsche Beheersinstituut d.d. 6 Maart 1946 te zijnen aanzien gegeven beschikking;

Gezien de door het Beheersinstituut d.d. 23 April 1946 te dezer zake aan den Raad verstrekte inlichtingen;

Gehoord verzoeker en diens raadsman alsmede den vertegenwoordiger van het Beheersinstituut ter zitting van 11 Juni 1946;

O. dat verzoeker, stellende dat hij de Duitsche nationaliteit bezit en zijn vermogen dan ook onder beheer is gesteld, bij verzoekschrift d.d. 29 November 1945 aan het Beheersinstituut verzocht heeft vrijstelling van de bepalingen van het Besluit Vijandelijk vermogen (E 133);

O. dat het Beheersinstituut bij voormelde beschikking d.d. 6 Maart 1946, het verzoek heeft afgewezen; daarbij overwegende, dat de gronden waarop het verzoek rust, het gevraagde niet rechtvaardigen;

O. dat verzoeker tegen deze beschikking in hooger beroep komende, daartoe onder overlegging van eenige schriftelijke verklaringen aanvoert, dat de in het introductief request aangevoerde gronden voldoende zijn verzoek rechtvaardigen;

O. dat de door verzoeker aangevoerde gronden zakelijk neerkomen op het volgende:

1. verzoeker is 17 Juni 1907 te Genève geboren als kind van een moeder, die oorspronkelijk Nederlandsche was, en een Duit.

sche vader dien hij nooit gekend heeft, omdat deze tot zijn dood in Amerika was;

2. verzoeker heeft sinds 1923 onafgebroken in Nederland gewoond en drijft sinds 1934 te Amsterdam een auto-exploitatatiebedrijf;

3. hij is 3 Juni 1937 gehuwd met de Nederlandsche Marie Willemze, geboren te Amsterdam 30 Maart 1916;

4. alhoewel Duitscher heeft hij zich altijd als Nederlander gevoeld en gedragen en dan ook in 1929 zich gemeld voor de Vrijwillige Nederlandsche Landstorm;

5. in de oorlogsdagen van Mei 1940 heeft hij geheel belangeloos zijn geheele wagenpark van 22 luxeautomobielen ter beschikking gesteld van het Nederlandsche Leger;

6. in Augustus 1942 gedwongen zijnde dienst te nemen in het Deutsche leger waarin hij tot Mei 1945 moest blijven, is hij er in geslaagd nimmer de wapens te voeren;

7. gaarne had hij willen deserteeren, doch hij heeft dit niet gedaan vanwege zijn gegronde vrees voor repressaillemaatregelen tegen zijn vrouw en kind;

8. gedurende den bezettingstijd en ook tijdens zijn diensttijd is hij er steeds op uit geweest Nederlanders te helpen;

O. dat verzoeker ter adstructie van zijn betoog heeft overgelegd een aantal schriftelijke verklaringen, vermeldende: a. het hierboven sub 5 gestelde; b. dat verzoeker voor zijn personeel een goed patroon is en zijn best deed om zijn personeel vrij van den arbeidsinzet te houden; c. dat hij belangeloos verschillende personen hielp aan levensmiddelen en/of brandstoffen en hen liet mededeelen van de hoogere rantsoenen die hij zelf kreeg; d. dat hij door voor-spraak personen, van wie hij wist dat zij illegaal werk verrichtten, uit de handen van Duitschers vrij kreeg of hen op andere wijze (o. a. door het verlenen van schuil-plaats) behulpzaam was; e. dat hij voor verschillende personen goederen bewaard heeft (o. a. radiotoestellen) en er toe medegewerkt heeft dat goederen (o. a. machine-riën) voor de Duitschers verborgen werden;

O. dat, al moge waar zijn, dat verzoeker zich in verschillende opzichten behoorlijk heeft gedragen, het door hem aangevoerde niet voldoende grond biedt voor een verklaring als bedoeld in art. 34 alinea 1 sub f van K. B. E. 133;

O. immers, dat volgens dit Besluit personen van Duitsche Nationaliteit als vijandelijke onderdanen worden aangemerkt en hun vermogen onder beheer staat van het Beheersinstituut en krachtens art. 34 het Beheersinstituut nu wel bevoegd is tot een verklaring, dat een bepaald persoon niet of niet langer vijandelijk onderdaan is, doch de strekking van het Besluit medebrengt dat zulk een verklaring slechts afgegeven mag worden in zeer bijzondere gevallen met name wanneer de desbetreffende persoon zich op bijzondere wijze jegens de Nederlandsche gemeenschap verdienstelijk heeft gemaakt;

O. dat zulks ten aanzien van verzoeker niet geldt en de Raad voor deze uitspraak mede in aanmerking neemt:

a. dat verzoeker gedurende den bezettingstijd zijn bedrijf voortdurend ter beschikking heeft gesteld voor het repareren van auto's der Weermacht en hij alzoo belangrijk bijdroeg in de voorziening van de Duitsche legerindustrie;

b. dat al moge hij niet de wapens hebben gevoerd, hij als soldaat-chauffeur en oppasser van een Hauptman rechtstreekscheun steun verleende aan de Duitsche oorlogsvoering; en iemand — die zich waarlijk Nederlander gevoelt — het mogelijke doet om daaraan te ontkomen, in tegenstelling met verzoeker die zelfs niet stelt een enkele poging gewaagd te hebben, maar zich enkel liet leiden door vrees voor repressailles;

c. dat hij sinds 1923 in Nederland wonende geen poging gedaan heeft om naturalisatie te verkrijgen, ook niet bij zijn huwelijk met een Nederlandsche vrouw, zulks hoewel deze door haar huwelijk haar nationaliteit van Nederlandsche verloor;

O. dat derhalve verzoekers beroep moet worden afgewezen;

Rechtdoende:

Bekrachtigt de beschikking waarvan beroep.

No. 618.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHT-SFRAAK AMSTERDAM, 28 Oct. 1946.
(Mrs. Tabingh Suermondt, de Flines en Scholtens).

Pensioenovereenkomst onder dwang van den bezetter tot stand gekomen tusschen verzoekster en gerequesteerden (Rijks-duitschers) nietig verklaard, met veroordeeling van het Beheersinstituut tot terugbetaling van de ontvangen pensioenbedragen.

Het bestaan van een natuurlijke verbinten is niet aangenomen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift van Mevrouw Johanna van Kerckhof, wonende te Bussum, weduwe van Cornelis Lambertus van Esveld, in leven arts, gewoond hebbende aldaar, en Nicolaas van Kerckhof, directeur der N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof, wonende te Laren (N.-H.), gemachtigde Mr. E. Heldring, en het verzoekschrift van het Nederlandsch Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, in zijn hoedanigheid van beheerder voor het vermogen van den Rijksduitscher R. P. Edlich, diens echtgenoot M. J. C. de Jager;

O. dat verzoekers in hun verzoekschrift hebben gesteld: enz.

dat requestanten een vordering wenschen

in te stellen tegen het Ned. Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, als hebbende aan zich getrokken het beheer over het vermogen van Reinhold Paul Edlich en diens echtgenoot Maria Johanna Cecilia Edlich geboren de Jager, beide na te noemen: gerequestreerden;

dat dit Bureau bij brief dd. 2 Mei 1946 no. 24455/C/La afd. E.B. Beheer toestemming heeft verleend om via Uwe afdeling eene beslissing in navolgende zaak uit te lokken; dat bij hierbij in copie overgelegde notarieele acte op 3 November 1941 verleend voor den notaris F. H. Charbon te Amsterdam requestrants aan Reinhold Paul Edlich, toenmaals zonder beroep en wonende te Amsterdam aan de Baarsstraat 35, alsmede aan diens echtgenoot Maria Johanna Cecilia Edlich, geboren de Jager, eveneens gedomicilieerd te Amsterdam aan de Baarsstraat 35 met ingang van 1 September 1941 hebben toegekend een lijfrente van f 18 per week voor Edlich gedurende diens leven en van f 9 per week voor zijne echtgenoot na zijn overlijden gedurende haar leven;

dat gerequestreerden (tweede gerequestreerde door haar huwelijk) zijn Rijksduitschers; eerste gerequestreerde is thans gedetineerd aan de Levantkade te Amsterdam; tweede gerequestreerde woont nog aan het adres Baarsstraat 35; dat blijkens voormelde notarieele acte heeft plaatsgevonden de rechtshandeling: verleening en aanvaarding van pensioen, welke tusschen requestrants en gerequestreerden heeft doen ontstaan de rechtsbetrekking van debiteuren, resp. crediteuren terzake van pensioenrechten;

dat deze rechtsbetrekking is tot stand gekomen tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tusschen partijen, die allen als ingezetenen van het Koninkrijk te beschouwen zijn;

dat de in meergenoemde acte belichaamde rechtshandeling, welke deze rechtsbetrekking heeft doen tot stand komen, is verricht onder omstandigheden, die vallen onder het bepaalde in art. 25, letter a en b van het Besluit Herstel Rechtsverkeer (E. 100);

dat immers de toedracht als volgt is geweest:

Edlich (tijdens zijn lange verblijf in Nederland steeds Rijksduitscher gebleven) ontloopte zich na de Duitse bezetting in Mei 1940 als een fanatieke partijman die voor zijne omgeving in de fabriek van de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof zeer gevaarlijk was (droeg dadelijk het N.S.D.A.P.-speldje, was lid van het Arbeidsfront, dreigde hem onwelgevallige personen met concentratiekamp, bracht hem verdacht lijken-de personen aan, etc.); voordat er ongelukken waren gebeurd, is Edlich in het najaar van 1940 geruimen tijd ziek geworden, waardoor bedoelde N.V. de kans meende te zien hem per 1 Mei 1941 te kunnen ontslaan wegens ziekte; Edlich, die op dat moment echter niet meer ziek was, protesteerde tegen zijn ontslag en nam al vrij spoedig de

„Arbeitsberatung” op het Museumplein in den arm; dit had na enkele maanden tot gevolg, dat de requestrants op het Museumplein ontboden werden en na eerst op de gebruikelijke wijze door de „Beratungsstelle” (bij monde van den destijds aldaar beruchten Hoderigo) aan een „verhoor” te zijn onderworpen, van deze zijde den eisch gesteld kregen Edlich een pensioen toe te kennen; de „Beratungsstelle” dwong requestrants toe te stemmen in de regeling, die vervolgens met medewerking van Mr. G. E. Bauer als adviseur van Edlich is belichaamd in het contract dd. 3 November 1941, waarbij aan Edlich en diens vrouw pensioen werd toegekend;

Het is van algemeene bekendheid, dat het niet willen voldoen aan dergelijke eischen of „wenschen” van eene instantie als de „Beratungsstelle” van het Duitse Arbeidsfront ernstig gevaar medebracht voor eigen lijf en goed. Te ergelijker is dit geval, omdat tezelfder tijd de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof, gevestigd te Amsterdam, op dezelfde wijze gedwongen werd nog eens pensioen aan deze beide menschen toe te kennen, zoodat Edlich, een gewoon machine-bankwerker, in het genot kwam van een pensioen van f 1872 per jaar (neerkomende op 80 % van zijn maximale weekloon) en zijn vrouw van een weduwenpensioen van f 936 per jaar.

(De N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof wendt zich ter vernietiging van de haar afgedwongen regeling met een gelijkkluidend request tot Uwe Afdeling).

Het behoeft weinig toelichting, dat requestrants er nooit over gedacht zouden hebben aan gerequestreerden, beide vijanden en felle Nazi's, eenig pensioen toe te kennen, indien niet de „Beratungsstelle” zich met de zaak had bemoeid en op de bekende manier de „wensch” had te kennen gegeven, dat Edlich en zijne vrouw in het genot van pensioen zouden worden gesteld; dit spreekt te meer, waar de dienstbetrekking tusschen den erflater van requestrants en eersten gerequestreerde reeds meer dan twintig jaar geleden werd beëindigd, zoodat er ook onder narmale omstandigheden geen enkele op moraal of fatsoen te baseeren aanspraak van eersten gerequestreerde tegenover requestrants tot het uitkeeren van eenige steun zou hebben bestaan; dat in het hierboven uiteengezette geval derhalve ingrijpen door de Raad voor het Rechtsherstel gewettigd is en wel in dier voege, dat de in meergenoemde notarieele acte met conclusie:

a. nietig te verklaren de bij acte voor Notaris Charbon dd. 3 November 1941 tot stand gekomen verleening van pensioen aan gerequestreerden;

b. nietig te verklaren de daaruit tusschen requestrants en gerequestreerden voortgevlode rechtsbetrekkingen;

c. te verstaan, dat het Ned. Beheersinstituut c.q. eerste gerequestreerde gehouden is aan requestrants te restitueeren de som van f 3456, zijnde alle door eerste ge-

requestreerde ingevolge de meergenoemde rechtshandeling dd. 3 November 1941 reeds genoten bedragen, alsmede dit Instituut q.q. tot zoodanige teruggave te veroordeelen, vermeerderd met rente ad 5 % 's jaars vanaf den dag der indiening van deze voordeeling tot dien der volledige voldoening toe;

d. het Nederlandsch Beheersinstituut q.q. gerequestreerden te veroordeelen in de kosten;

O. dat het Beheersinstituut heeft geantwoord: enz.

In rechte:

O. dat vaststaat, dat Edlich in 1911 op 23-jarigen leeftijd in dienst is getreden bij wijlen den heer J. J. A. van Kerckhof, wiens sigarettenfabriek in 1922 is omgezet in een naamlooze vennootschap, waarna Edlich in dienst van deze vennootschap is gebleven; dat de „N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof” Edlich per 1 Mei 1941 heeft ontslagen;

dat Edlich zich vervolgens tot de „Arbeitsberatung” heeft gewend;

dat verzoekers hierna bij de „Arbeitsberatung” ontboden zijn, waarbij van de zijde van de „Arbeitsberatung” de eisch is gesteld, dat Edlich een pensioen zou verkrijgen;

dat daarop tusschen verzoekers en Edlich een overeenkomst is gesloten, belichaamd in de notarieele acte op 3 November 1941 voor den notaris F. H. Charbon te Amsterdam verleden, waarbij verzoekers aan Edlich een levenslang pensioen hebben toegekend van f 18 per week en aan diens echtgenoot een weduwenpensioen van f 9 per week;

O. dat door de verklaringen der getuigen Dijkstra, Hamming, Vormer, Deholler en van Harlingen is komen vast te staan, dat Edlich na de Deutsche bezetting zijn medearbeiders in het bedrijf van de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof heeft gedreigd met de Gestapo, kleinerend sprak over de Nederlanders en zich in het algemeen tegenover zijn medearbeiders gedroeg op een wijze, welke door den getuige van Harlingen karakteristiek is uitgedrukt met de woorden: „Hij verbeelde zich, dat hij Hitler zelf was”;

O. dat de Raad geheel in het midden wil laten de juistheid van de stelling van het Beheersinstituut, dat Edlich weliswaar onaangenaam, opvliegerig en een zenuwlijder was, doch dat hij niet gevaarlijk geweest zou zijn;

O. dat de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof terecht van oordeel is geweest, dat zij een optreden als dat van Edlich in haar bedrijf niet kon dulden;

O. dat de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof naar het gevoelen van den Raad dan ook terecht aan Edlich ontslag heeft verleend, waaraan niet afdoet, dat genoemde vennootschap als motief van dit ontslag tegenover Edlich diens ziekte heeft genoemd, daar zij uiteraard haar werkelijke beweegredenen aan Edlich niet kon mededeelen;

O. dat vaststaat, dat Edlich na zijn ontslag geen recht op pensioen had, noch tegenover de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof, noch tegenover verzoekers;

O. dat de Raad niet vermag in te zien, dat op verzoekers in hun hoedanigheid van erfgenamen van wijlen den heer J. J. A. van Kerckhof eenige natuurlijke verbintenis rustte om aan Edlich een pensioen toe te kennen, waar Edlich slechts van 1911 tot 1922 in dienst is geweest van wijlen den heer J. J. A. van Kerckhof;

O. dat het bestaan van zoodanige natuurlijke verbintenis nog te minder kan worden aangenomen, gezien het feit, dat Edlich Rijksduitscher is, en gezien de gedragingen van Edlich, die tot zijn ontslag uit den dienst van de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof hebben geleid;

O. dat voorts vaststaat, dat verzoekers tegen hun zin na het ingrijpen van de Arbeitsberatung aan Edlich een pensioen en aan diens echtgenoot een weduwenpensioen hebben verleend, welke rechten verzoekers zonder het ingrijpen van de Arbeitsberatung niet zouden hebben verleend;

O. dat de Raad van oordeel is, dat de onderhavige pensioenovereenkomst onder invloed van de Arbeitsberatung is tot stand gekomen, welke invloed als onbehoorlijk moet worden gequalificeerd, nu voor verzoekers zelf geen natuurlijke verbintenis bestond om aan Edlich een pensioen te verleen;

O. dat de pensioenovereenkomst mitsdien moet worden nietig verklaard;

O. dat het Beheersinstituut nog heeft toegezegd, dat in Maart 1942 voor het geheele personeel van de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof een pensioenregeling is tot stand gekomen met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1941, zoodat ook uit dien hoofde Edlich een pensioen toekomt;

O. dat de Raad in het midden kan laten, welke rechten Edlich uit hoofde van voormelde pensioenregeling tegenover de N.V. Cigarettenfabriek J. van Kerckhof toekomen, welke vraag tot de competentie behoort van den gewonen Rechter, doch uit deze algemeene pensioenregeling moeilijk enig recht van Edlich tegen verzoekers kan voortvloeien;

O. dat het feit, dat Mevrouw Welsing geboren van Kerckhof (naast verzoekers de derde erfgename van wijlen den heer J. J. A. van Kerckhof) gewerd heeft tot de overeenkomst toe te treden, waarna haar aandeel in het pensioen door verzoekers is overgenomen, niet afdoet aan het feit, dat de onderhavige pensioenovereenkomst onder onbehoorlijken invloed van de Arbeitsberatung is tot stand gekomen;

O. dat het vermogen van Edlich onder beheer staat van het Beheersinstituut, zoodat de Raad zich zal beperken tot de verklaring, dat Edlich verplicht is het door verzoekers aan hem betaalde bedrag van f 3456 te restitueeren;

O. dat de Raad geen termen aanwezig acht om de gevorderde moratoire interessen

toe te wijzen, daar dit inbreuk zou maken op de pariteit der crediteuren;

Rechtdoende:

Verklaart nietig de overeenkomst, aangegaan bij acte verleden voor Notaris Charbon te Amsterdam op 3 November 1941, waarbij verzoekers aan Reinhold Paul Edlich een pensioen en aan diens echtgenoot Maria Johanna Cecilia, geboren de Jager, een weduwenpensioen hebben toegekend, alsmede de krachtens deze overeenkomst door verzoekers aan Edlich gedane uitkeeringen;

Verklaart, dat verzoekers van het Ned. Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, in zijn hoedanigheid van beheerder over het vermogen van Reinhold Paul Edlich een bedrag van f 3456 te vorderen hebben;

Veroordeelt het Nederlandsch Beheersinstituut in zijn voormelde hoedanigheid in de kosten, begroot aan de zijde van verzoekers op f 50;

Ontzegt het meer of anders gevorderde.

No. 619.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 4 October 1946.
(Mr. Suringar).

Verzoekster kan blijkens art. 18 E 133 geenerlei recht verkrijgen of uitoefenen op het vermogen van haar man, ook al is haar dat recht gegeven bij een beschikking van den President der Arr.-Rechtbank.

Verzoek tot nietigverklaring van een beschikking van het Beheersinstituut in kort geding afgewezen.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 18, 43, 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Geeft eerbiedig te kennen:

Dingena Wilhelmina Hakbijl, rechtens wonende te Doetinchem, feitelijk verblijvende te Amsterdam, gemachtigde Mr. C. Winters, adv. en proc. te Arnhem;

dat zij heeft moeten ondervinden dat het Beheersinstituut aan verzoekster heeft geweigerd haar toestemming te verlenen om ten hare behoefte gegeven beschikkingen door den E.A.Heer President van de Arr.-Rechtbank te Arnhem ten uitvoer te doen leggen;

dat zij deswege overeenkomstig art. 43 van het K. B. van 20 October 1944 in beroep is gekomen bij de Afd. Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel;

dat zij van het beroepschrift hierbij een afschrift met producties overlegt, en verzoekt den inhoud hiervan, voorzoveel hier ter zake dienende, hier als geïnserieerd te mogen beschouwen;

dat deze zaak is spoedeischend en het belang van requestante een onverwijlde voorziening bij voorraad vordert, aangezien zij door het niet-voldoen aan de presidiale beschikkingen in financiële moeilijkheden is geraakt, niet aan haar verplichtingen kan

voldoen, tengevolge van het feit dat zij niet over geld en goederen beschikt waar zij recht op heeft;

Het mitsdien den E.A.Heer President behage, zulks in afwachting van de beslissing ten principale: nietig te verklaren de weigering van het Beheersinstituut, in casu zijn vertegenwoordiger te Doetinchem en alsnog verzoekster toestemming te verlenen, de presidiale beschikkingen opgemaakt, alsnog ten uitvoer te doen leggen, voorzover daaraan tot op den dag van Uwe beslissing niet is voldaan; kosten rechtens.

Wij, Voorzitter enz., beschikkende in kort geding; enz.

O. dat namens het N.B.I. tegen het verzoek o.m. is aangevoerd dat het B.I. op grond van art. 18 K. B. E 133 ondanks een rechterlijke beschikking het recht heeft een uitkeering ten laste gebracht van het vermogen van een als N.S.B.er geïnterneerd persoon, als Cornelis Misset is, zelf te regelen, terwijl de vermogenstoestand van dien Misset onder nul is, zoodat een hogere uitkeering dan van f 300 per maand, als het B.I. thans doet, in het geheel niet verantwoord zou zijn; dat hij concludeert tot afwijzing van het verzoek, kosten rechtens;

O. dat door den Vertegenwoordiger van het B.I. te Doetinchem een globaal overzicht is gegeven van den huidige vermogenstoestand van Cornelis Misset, waaruit blijkt dat tegenover een bezit van rond f 440,000 staat een schuldenlast van rond f 440,000;

O. dat door den gemachtigde van verzoekster nog is opgemerkt dat de cijfers betreffende het vermogen van Cornelis Misset hem ten eerste verbazen gezien den staat dien deze altijd gevoerd heeft, maar hij niet over gegevens beschikt waaruit iets anders kan blijken; dat hij erkent dat f 300 per maand is en wordt uitgekeerd; dat zijn opdrachtgeefster buiten gemeenschap van goederen met haar man is gehuwd, zoodat zij niet voor zijn schulden zal hebben op te komen; dat zij van het thans door het N.B.I. ingenomen standpunt geen kennis droeg en niet anders wist dan dat het B. I. de door den beheerder Mr. Korff aangenomen weigerende houding afkeurde; dat hij desniettemin namens verzoekster haar verzoek blijft handhaven;

O. dat namens het B.I. nog is opgemerkt, dat het inderdaad vroeger van andere meening is geweest, zij het dat het in zijn schrijven van 29 Juli 1946, door verzoekster in afschrift overgelegd, reeds de mogelijkheid van een andere beslissing heeft opgehouden; dat ook de uitkeering van f 300 per maand eigenlijk niet door den vermogenstoestand wordt gedekt, maar de vertegenwoordiging dit oorbaar heeft geacht, gezien de standing en den steeds gevoerden staat van de familie Misset; dat de omstandigheid dat verzoekster buiten alle gemeenschap van goederen gehuwd is niets verandert aan het feit dat het vermogen van Misset negatief is, en daargelaten hoe het zal gaan met haar eventueel repriserecht, voor een grotere uit-

keering voorloopig geen termen gevonden kunnen worden;

In rechte:

O. dat van alle beschikkingen, handelingen, besluiten, beslissingen, uitspraken en weigeringen tot het nemen of doen daarvan van het B.I. aan belanghebbenden beroep openstaat op de Afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel, zoodat ook de te dezen ingestelde vordering om op een zoodanig beroep bij voorraad vooruit te loopen, een zaak is welke de werkzaamheid van den Raad betreft en uit het gestelde tevens blijkt dat een onverwijld voorziening bij voorraad uit hoofde van onverwijlde spoed wordt vereischt;

O. dat het verweer van het N.B.I. ons echter juist voorkomt; dat immers blijkens artikel 18 E 133 verzoekster geenerlei recht kan verkrijgen of uitoefenen op het vermogen van haar man, die een persoon is als bedoeld in artikel 6 lid 1 van dat Besluit zonder toestemming van het B.I., al is haar dat recht ook gegeven bij een beschikking van den President van den Arr.-Rechtbank, en ongeacht of daartegen al dan niet eenige voorziening krachtens het gewone burgerlijk recht is aan te wenden; dat voorts de vermogenstoestand van requestrante's echtgenoot, zooals die globaal blijkt uit het daaromtrent door de vertegenwoordiging van het B.I. te Doetinchem uitgebrachte rapport, leert dat nog allerminst vaststaat dat requestrante de beschikking mist over geld of goederen waar zij recht op heeft en althans niet toelaat om bij voorraad uit dat vermogen grootere uitkeeringen voor levensonderhoud toe te kennen dan thans door het B.I. worden toegelaten, zoodat reeds daarom voor Ons geen aanleiding bestaat de aangevallen weigering van het B.I. nietig te verklaren of toestemming te verleenen de prasideale beschikking alsnog ten uitvoer te doen leggen en de verdere verweren van gerequesteerde geen behandeling behoeven;

O. dat namens requestrante bij haar vordering is volhard, ook nadat haar gemachtigde van het gewijzigde standpunt van het B.I. had kennis genomen, zoodat er geen redenen zijn, haar de door haar voor het B.I. en de vertegenwoordiging Doetinchem veroorzaakte kosten niet te doen vergoeden;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende in kort geding:

Wijzen af het door requestrante gedaan verzoek;

Veroordeelen haar in de proceskosten tot aan de uitspraak dezer beschikking aan zijde van het Nederlandsche Beheersinstituut en haar vertegenwoordiging te Doetinchem begroot op f 40.

No. 620.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 12 Nov. 1946.
Mrs. de Gaay Fortman, G. A. Schreuder, Baron van der Feltz).

Koop en verkoop van textielgoederen, tot stand gekomen op instigatie van „Distex”, gehandhaafd. Koopprijs verhoogd met de op deze goederen gemaakte brutowinst. Gerequesteerde veroordeeld tot betaling van dit surplus.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift van Salomon Blitz, wonende te Haarlem, gemachtigde Mr. Dr. H. F. H. Schreurs, van 29 Mei 1946, strekkende tot nietigverklaring van den verkoop van een hem toebehoord hebbende partij textielgoederen met nevenvorderingen, en de daarop binnengekomen antwoorden van de Weduwe M. J. Haighton-van Berkel, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. G. H. N. Grosheide, van 1 Juli 1946, en van het Rijksbureau voor Textiel, gevestigd te 's-Gravenhage, van 13 Augustus 1945;

Gelet op de behandeling ter zitting van den Raad van 17 September 1946;

O. ten aanzien van de feiten:

dat Salomon Blitz in 1941 te Haarlem aan de Groote Houtstraat 3 een zaak dreef in dameshoeden onder den handelsnaam „Winia”;

dat in October 1941 zijn vergunning tot het handelen in textielgoederen op aandrang van den bezetter werd ingetrokken, en hij verplicht was met ingang van 1 November 1941 zijn zaak te sluiten;

dat daarom door het voormalige Rijksbureau voor de Distributie van Textielgoederen voor den Handel, hierna Distex te noemen, de goederenvoorraad van Blitz is toegewezen aan gerequesteerde, die deze heeft gekocht voor f 3100, d.i. 120% van den oorspronkelijken inkoopsprijs, en haar heeft verkocht met een bruto-winst van f 620, uit welke winst gerequesteerde alle overnamekosten zooals verpakking en vervoer en alle hare eigen kosten moest betalen;

dat voormeld bedrag van f 3100 door gerequesteerde ten behoeve van verzoeker is betaald bij de Bank voor Nederlandschen Arbeid, en gerequesteerde bereid is de door haar behaalde brutowinst ad f 620 aan verzoeker af te staan;

dat Distex, toen de bezetter in de loop van 1941 te kennen had gegeven alle textielvoorraden van Joodsche textielzaken naar Duitschland te zullen wegvoeren, na die zaken te hebben gesloten in overleg met het toenmalige Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, gepoogd heeft om deze zeer belangrijke textielvoorraden

voor de Nederlandsche bevolking te behouden;

dat Distex, die zijn bevoegdheden tot het ingrijpen in het bedrijfsleven in het belang van de textielvoorziening van het Nederlandsche volk ontleende aan de Distributiewet 1939 en haar uitvoeringsvoorschriften, na veel moeite heeft weten te bereiken, dat hij voor textielvoorraden van Joodsche firma's ter waarde van meer dan f 1000 koopers mocht aanwijzen, die 120 % van den oorspronkelijken inkoopsprijs contant moesten betalen en de goederen voor 140 % van dien inkoopsprijs aan het Nederlandsche publiek mocht verkoopen;

dat dan ook aan de daarvoor in aanmerking komende Joodsche textielzaken, waaronder die van verzoeker, is medegedeeld, dat hun vergunning tot het handelen in textielgoederen met ingang van 2 November 1941 werd ingetrokken en hun textielvoorraden werden geblokkeerd, hetgeen wil zeggen, dat zij zonder speciale vergunning van Distex die goederen niet mochten verhandelen;

dat Distex van een en ander de niet-Joodsche textielzaken op de hoogte heeft gebracht en hun verzocht heeft mede te deelen, of zij bereid waren de geblokkeerde partijen op de bovenbedoelde voorwaarden over te nemen;

dat Distex gemeend heeft in het belang van het Nederlandsche volk te handelen en het overgrootste deel der textielhandelaren — zij het noode — de door Distex aanbevolen wijze van handelen heeft gevolgd;

O. ten aanzien van het recht:

dat uit het feitelijk overwogene volgt, dat de ten processe bedoelde verkoop door verzoeker aan gerequestreerde van zijn goederenvoorraad, voornamelijk bestaande uit hoeden, tot stand gekomen is onder onbehoorlijken invloed vanwege den vijand, zoodat behoudens blijk van het tegendeel moet worden aangenomen, dat het achterwege laten van het ingrijpen, bedoeld in art. 23 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, in verband met de bijzondere omstandigheden onredelijk ware;

O. dat naar 's-Raads oordeel dit tegendeel ten deze in zooverre gebleken is, dat het den Raad niet redelijk voorkomt de onderhavige koopovereenkomst nietig te verklaren, doch volstaan dient te worden deze in dier voege te wijzigen, dat de koopsprijs alsnog wordt verhoogd tot f 3720 zoodat gerequestreerde nog f 620 zal hebben te betalen;

dat immers het initiatief tot de onderhavige transactie is uitgegaan van Distex, die daarmede beoogde een Nederlandsch belang te dienen en ook in feite heeft gediend, vermits voorkomen is, dat de zeer belangrijke goederenvoorraden van door den bezetter gesloten Joodsche zaken naar Duitschland zijn gevoerd en onttrokken aan de Nederlandsche textielvoorziening;

dat bovendien in aanmerking moet worden genomen, dat Distex van het door de wettige Overheid ingestelde orgaan, dat be-

last was met de regeling van distributie van textielgoederen in Nederland, en dat daarin althans toentertijd geen personen, door of vanwege den vijand met macht bekleed of met meer macht bekleed dat hun voor de vijandelijke bezetting toekwam, de leiding hadden;

dat derhalve de onder Distex ressorteerende bedrijven er op mochten vertrouwen, dat zij, op de door Distex gegeven aanwijzingen afgaande, het algemeen belang dienden;

dat de redelijkheid er zich dan ook tegen verzet om, indien tengevolge van dit optreden van Distex schade is toegebracht aan de Joodsche textielzaken, deze schade, die door de Nederlandsche gemeenschap in haar geheel gedragen dient te worden, ten laste te brengen van die Nederlanders, die uit de aard van hun bedrijf geroepen waren om Distex behulpzaam te zijn bij het dienen van het algemeen belang;

dat echter naar 's-Raads oordeel dit behulpzaam zijn geen winst mag opleveren voor degene, die op aanwijzingen van Distex goederen als de onderhavige heeft gekocht en verkocht;

dat het voorgaande in het onderhavige geval des te meer klemt, nu gerequestreerde blijkens een overgelegde medische verklaring als geestelijk debiel te beschouwen is;

O. dat de Raad termen aanwezig acht de kosten te compenseren in voege als hierna is vermeld;

O. dat derhalve moet worden beslist als volgt:

Rechtdoende:

Weigert de ten processe bedoelde overeenkomst van koop en verkoop nietig te verklaren;

Wijziget de inhoud dier overeenkomst in dier voege dat de koopsprijs alsnog gesteld wordt op f 3720;

Veroordeelt gerequestreerde om binnen één maand na het uitspreken van dit vonnis aan verzoeker te betalen de somma van f 620, zijnde het nog niet betaalde deel der koopsprijs, een en ander voorzoover gerequestreerde in gebreke blijft voormeld bedrag binnen bovengenoemde termijn te betalen, vermeerderd met de rente sedert het verstrijken van die termijn tot aan de dag der voldoening;

Compenseert de kosten in dier voege, dat iedere partij de hare draagt;

Wijst af het meer of anders gevorderde.

2 Januari 1947 (af. 26)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 621—631

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N. V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

No. 621.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Oct. 1946.
(Mrs. Tabingh Suermondt, de Flines en Scholten).

Is een schuldenaar rechtsgeldig gekweten indien hij, overtuigd van de dood van een mandant, wiens overlijden niet wettelijk vast staat, betaalt aan een mandataris?

Verzoekster heeft het Beheersinstituut verzocht een bewindvoerder te benoemen ter oplossing van deze kwestie, hetgeen het Beheersinstituut heeft geweigerd, omdat de afwezige zelf reeds in de waarneming harer belangen had voorzien en het buitenland meer waarde hecht aan een volmacht dan aan een benoeming van een bewindvoerder.

In hooger beroep het verzoek afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 85; B. W. art. 185).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift dd. 14 Mei 1946 aan den Raad ingediend door de Zwitsersche Wederkerige verzekeringsm. „Zwitsersche Maatschappij van Levensverzekeringen en Lijfrente” (Schweizerische Lebensversicherungs- und Rentenanstalt), gevestigd te Zürich, mede kantoorhoudende te Amsterdam; Gezien een memorie van het Ned. Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, ingediend dd. 12 Juli 1946;

Gelet op het onderzoek ter zitting van 9 September 1946, waar gehoord zijn Mr. Y. Scholten namens verzoekster, Mr. F. N. van Nierop namens gerequesteerde en Mr. P. Scheltema Beduin namens W. Willems;

O. dat verzoekster op 8 April 1946 bij het Ned. Beheersinstituut, Bureau Amsterdam, een verzoekschrift heeft ingediend, inhoudende het verzoek over Henriëtte Fanny Rebecca van Lier, weduwe van Simon Warendorf, geboren 23 Mei 1869, tot bewindvoerder te benoemen Willem Willems, commissiounair in effecten, lid van de firma Willems & Cie., wonende te Amsterdam aan de Keizersgracht 575, welk verzoekschrift den volgenden inhoud had:

„dat Henriëtte Fanny Rebecca van Lier, weduwe van Simon Warendorf geboren 23 Mei 1869 laatstelijk gewoond hebbende aan de Waldeck Pyramontlaan 24 te Amsterdam, van Nederlandsche nationaliteit, in 1943 door de Duitse instanties uit haar woning is weggevoerd naar Westerbork en vandaar op 20 Juli 1943 met bestemming, althans in de richting van Sobihor in Polen werd gedeporteerd;

dat Henriëtte Fanny Rebecca Warendorf—van Lier blijkens onderhandsche acte van 29 September 1942, op 2 October 1942 bij notaris Johannes Dominicus Overberg in bewaring gegeven, haar zoon Mr. Johan Carel

Sigismund Warendorf algeheele volmacht heeft verleend;

dat Mr. Johan Carel Sigismund Warendorf voornoemd blijkens onderhandsche acte van 29 September 1942 algeheele volmacht heeft gegeven aan Willem Willems, lid van de firma Willems & Cie, Keizersgracht 575 te Amsterdam;

dat echter blijkens verklaring van het Nederlandsche Roode Kruis (Afdeling Opsporing Joodsche Personen) van 26 Maart 1946, welke hierbij wordt overgelegd aangenomen moet worden, dat Henriëtte Fanny Rebecca Warendorf—van Lier is overleden, daar het gezien haar hooge leeftijd als uitgesloten moet worden beschouwd, dat zij nog zal terugkeeren;

dat Henriëtte Fanny Rebecca Warendorf—van Lier was de begunstigde op een uitkeering krachtens een levensverzekering op het leven van A. J. Hendrix overleden op 9 Januari 1944 te Westerbork, oorspronkelijk gesloten bij de „Mutual Life Insurance Company of New-York”, welke verplichting door verzoekster zijn overgenomen;

dat verzoekster thans wenscht over te gaan tot uitbetaling van het door haar verschuldigde bedrag ad f 18,170.60 aan de begunstigde, doch de zekerheid moet hebben, dat zij deze betaling doet aan dengene, die gerechtigd is deze in ontvangst te nemen; dat nu met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid vast staat, dat de begunstigde is overleden, de door haar afgegeven volmacht is komen te vervallen, zoodat verzoekster indien zij aan de aangestelden gesubstitueerden lasthebber betaalt, niet voldoende zekerheid heeft dat zij onder al de omstandigheden aan den rechthebbende heeft voldaan;

dat verzoekster derhalve recht en belang heeft dat over Henriëtte Fanny Rebecca Warendorf—van Lier overeenkomstig art. 83 van het K. B. E. 100 een bewindvoerder wordt benoemd, als hoedanig verzoekster aanbeveelt Willem Willems voornoemd, die den lasthebber is van de erven van Henriëtte Fanny Rebecca Warendorf—van Lier;

Met verzoek over Henriëtte Fanny Rebecca Warendorf—van Lier, weduwe van Simon Warendorf, geboren 23 Mei 1869, tot bewindvoerder te benoemen Willem Willems, commissiounair in effecten, lid van de firma Willems & Cie., wonende te Amsterdam aan de Keizersgracht 575”;

O. dat gerequesteerde op evengenoemd verzoekschrift de navolgende beschikking heeft gegeven:

„Hierdoor deelen wij U mede, dat ons werd getoond de machtiging, waarbij een recht van substitutie werd voorgehouden, verleend door de afwezige Mevr. H. F. R. Warendorf—van Lier aan den heer Mr. J. C. S. Warendorf, Mr. J. C. S. Warendorf heeft tweemaal in deze substitutie verleend aan den heer W. Willems, Schubertstraat 31, alhier, de eerste maal gedurende den oorlog en de tweede maal omstreeks November 1945.

Aangezien hieruit voldoende blijkt, dat in

de belangen van Mevr. H. F. R. Warendorf-van Lier op regelmatige wijze is voorzien, achten wij een benoeming van een bewindvoerder overbodig."

O. dat verzoekster tegen deze beschikking tijdig in hooger beroep is gekomen enz.

In rechte:

O. dat zich ten deze het geval voordoet, dat een afwezige een behoorlijke volmacht heeft achtergelaten, doch zich omstandigheden voordoen, die het nog in leven zijn van den afwezige hoogst onzeker maken;

O. dat gerequesteerde heeft betoegd, dat een afwezige, van wien wijders niets bekend is geworden, geacht wordt in leven te zijn, totdat zijn vermoedelijk overlijden bij gerechtelijk vonnis is geconstateerd, zoodat rechtshandelingen door den lasthebber in die periode verricht, krachtens art. 1855 B. W. van waarde blijven, ook al mocht later blijken, dat de afwezige op het moment van de rechtshandeling reeds was overleden;

O. dat verzoekster hiertegenover terecht betoegt, dat art. 1855 B. W. slechts bepaalt dat, indien de lasthebber onbewust is van den dood des lastgevers of van het bestaan van eenige andere oorzaak, die den last doet eindigen, hetgeen de lasthebber in die omstandigheid heeft verricht van waarde is, in welk geval de verbintenissen, door den lasthebber aangegaan, nagekomen moeten worden ten aanzien van derden, die in goede trouw zijn;

O. dat verzoekster, waar het in leven zijn van Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier hoogst twijfelachtig is, juist voor het dilemma staat, of zij zich wel in goede trouw mag achten en of zij mitsdien door betaling aan den lasthebber van Mevrouw Warendorf-van Lier onder alle omstandigheden van haar schuld gekweten zal worden;

O. dat art. 85 van het Besluit E 100 aan gerequesteerde, ook in geval de afwezige een volmacht heeft achtergelaten, de bevoegdheid geeft een bewindvoerder te benoemen;

O. dat gerequesteerde van deze bevoegdheid een discretionair gebruik kan maken, zoodat de Raad niet vermag in te zien, waarom de benoeming van een bewindvoerder in een geval als het onderhavige de werkzaamheden van gerequesteerde op het gebied van afwezigen geheel op losse schroeven stellen;

O. dat gerequesteerde evenzeer ten onrechte aanvoert, dat het betoeg van verzoekster een ongerijmdheid inhoudt, daar, indien men met verzoekster zou aannemen, dat Mevrouw de Wed. Warendorf-van Lier was overleden en dientengevolge haar volmacht was vervallen, daarmede tevens voor gerequesteerde de mogelijkheid zou zijn uitgesloten om alsnog een bewindvoerder te benoemen;

O. dat verzoekster echter haar verzoek niet doet steunen op het feit, dat Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier is overleden, doch op het feit, dat zij in de onzekerheid verkeert, of Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier is overleden, waardoor het onzeker is, of verzoekster ten deze wel geacht mag worden te goeder trouw te zijn;

O. dat er mitsdien in het onderhavige geval geen enkel principieel bezwaar bestaat tegen de benoeming van een bewindvoerder, doch de vraag rijst, of ten deze het benoemen van een bewindvoerder, gezien de belangen van alle betrokken partijen, wenschelijk is;

dat gerequesteerde heeft aangevoerd, dat de practijk heeft geleerd, dat het buitenland meer waarde hecht aan een volmacht van een afwezige, dan aan een benoeming van een bewindvoerder door gerequesteerde;

dat de gemachtigde van W. Willems, aan wien de lasthebber van Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier een ondervolmacht heeft verleend, ter zitting heeft verklaard, dat zeer belangrijke bestanddeelen van het vermogen van Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier zich in den Staat New-York bevinden en dat volgens het recht van dezen staat geen door een instantie buiten dezen staat benoemde bewindvoerders erkend worden, zoodat het in het belang van Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier, casu quo van haar erfgenamen is, dat vooralsnog geen bewindvoerder over Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier wordt benoemd;

O. dat de gemachtigde van verzoekster nog heeft medegedeeld, dat zij in opdracht van W. Willems inmiddels is gedagvaard voor de Arr.-Rechtbank te Amsterdam tot betaling van de door haar aan Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier verschuldigde bedragen;

O. dat in voornoemde procedure de vraag zal worden beslist, of verzoekster rechtsgeldig op de door Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier gegeven volmacht aan haar gevollmachtigde kan betalen;

O. dat de Raad onder deze omstandigheden geen termen aanwezig acht om een bewindvoerder te benoemen waar zoodanige benoeming in strijd kan zijn met het belang van Mevr. de Wed. Warendorf-van Lier, casu quo van haar erfgenamen;

Rechtdoende:

Wijst het verzoek af en compenseert de kosten in dien zin, dat iedere partij haar eigen kosten drage.

No. 622.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 14 Oct. 1946.
(Mrs. Tabingh Suermond, de Flines en Scholtens).

Gerequesteerde, de Hollandsche Bank-Unie, heeft onder dusdanige presie van Duitsche zijde gestaan, dat zij rekening moest houden met ernstige represailles. Onder deze omstandigheden kan haar geen verwijt treffen, dat zij heeft toegestemd in dispositie's van een verwalter van verzoekster (Amsterdamsche Droogdok Mij) voor de betaling van loonen en salarissen.

Vordering in conventie tot nietigverklaring van de door gerequesteerde aan den verwalter gedane betalingen ontzeggd.

Onbevoegd verklaard ten aanzien van de

reconventionele vordering tot veroordeeling van de Amsterdamsche Droogdok Mij. tot betaling van een debetsaldo, daar zulks tot de competentie van den gewonen rechter behoort.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een op 18 Mei 1946 ingekomen verzoekschrift van de naamlooze vennootschap Amsterdamsche Droogdok Maatschappij N. V., gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, gemachtigde Mr. A. W. Gerritsen;

Gezien het door gerequesteerde de naamlooze vennootschap „De Hollandsche Bank-Unie N. V.”, gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam, gemachtigde Mr. N. J. Vonck, ingediende antwoord en de daaraan verbonden conclusie van eischer in reconventie;

Gezien de door gerequesteerde in reconventie ingediende conclusie van antwoord in reconventie;

Gezien de door partijen geproduceerde stukken op wier inhoud de Raad hieronder voorzooveel noodig terugkomt;

Gelet op de toelichting van de raadslieden van partijen ter zitting van 14 September 1946, waarbij tevens A. M. Versluys, directeur van verzoekster in conventie, is gehoord;

O. dat nu de behandeling ter zitting de navolgende feiten als vaststaande mogen worden aangenomen;

Op 22 September 1944 heeft een zgn. „sprengkommando” de werf en de fabriek van verzoekster in conventie bezet. De directeuren van verzoekster hebben op dien dag de afdeling loonadministratie van verzoekster ondergebracht in het kantoor van gerequesteerde. Op 24 September 1944 besloten de directeuren van verzoekster de werf en de fabriek van verzoekster te sluiten, waarna zij aan het personeel lieten weten niet meer aan het werk te gaan. Na 24 September 1944 lag het bedrijf van verzoekster stil. Op dien datum had verzoekster bij gerequesteerde een tegoed in rekening-courant van f 1111.675.80, welk bedrag de directeuren van verzoekster, voorzoover mogelijk, uit Deutsche handen wilden houden. Hieromtrent is overleg gepleegd tusschen verzoekster en gerequesteerde. Waar het aan gerequesteerde wegens de destijds geldende bepalingen niet geoorloofd was dit bedrag aan verzoekster uit te betalen, heeft gerequesteerde het middel aan de hand gedaan om schatkistbiljetten te kopen. Ingevolge dit advies heeft gerequesteerde in opdracht en voor rekening van verzoekster op 5 November 1944 nom. f 800,000 schatkistpromessen gekocht, vervallende per 1 April 1945, waarmede een bedrag van f 792,393.06 gemoeid was. Deze schatkistbiljetten zijn vervolgens op advies van gerequesteerde door de Directie van verzoekster opgenomen en gedeponereerd bij de Trustmaatschappij van gerequesteerde, die in het gebouw van gerequesteerde kantoor hield. Van deze Trustmaatschappij is een der di-

recteuren de heer W. A. den Tex Bondt, Directeur van het kantoor Amsterdam, van gerequesteerde. De schatkistbiljetten zijn in het tijdsbestek tot den vervaldag verkocht en weer teruggekocht, doch tusschen partijen staat vast, dat in de ten deze relevante periode hetzij de schatkistbiljetten, hetzij de opbrengst van deze onder de Trustmaatschappij zijn gebleven. Op 19 October 1944 is van Duitsche zijde de rijksduitscher Robert Leichner tot Verwalter over verzoekster aangesteld. Inmiddels was het saldo-credit van de rekeningcourant van verzoekster bij gerequesteerde gedaald tot f 63,458.98. Van Duitsche zijde is een onderzoek der rekening van verzoekster bij gerequesteerde ingesteld. Toen Leichner bemerkte dat hij over niet voldoende geldmiddelen beschikte om het bedrijf van verzoekster op gang te houden, zijn ten kantore van gerequesteerde twee officieren van de S.D. verschenen, die door den heer den Tex Bondt zijn ontvangen. De S.D.mannen beschuldigden gerequesteerde de hand te hebben gehad in het verdwijnen van het rekening-courant-saldo van verzoekster, doch de heer den Tex Bondt heeft zich van den domme gehouden. Kort hierna zijn de Hoofd-Directeur van gerequesteerde, Mr. N. E. Rost Onnes en de heer den Tex Bondt bij Dr. Bühler, den „Beauftragte” van den Rijkscommissaris bij de Nederlandsche Bank ontbonden. Naar de mededeeling van gerequesteerde zijn beide directeuren persoonlijk van „sabotage” beschuldigd, in verband met de nagenoeg geheele verdwijning van het creditsaldo van verzoekster uit de boeken van gerequesteerde. Het verweer, dat gerequesteerde verzoekster niet had kunnen beletten haar creditsaldo weg te trekken, werd verworpen, daar volgens den Beauftragte de wijze, waarop het wegwerken van het creditsaldo was geschied voor den ingewijde in bankzaken onmiskenbaar aantoonde, dat gerequesteerde hierin de hand had gehad. Aan de directeuren van gerequesteerde is de eisch gesteld, dat gerequesteerde de financiering van verzoekster tot een maximum van f 800,000 zou voortzetten. Na de door Dr. Bühler geuite bedreigingen hebben de directieleden van gerequesteerde toegestemd in disposities door den Verwalter voor loonen en salarissen, mits deze slechts geleidelijk en naar behoefte zouden geschieden. De Beauftragte heeft hiermede genoegen genomen. Ingevolge deze toezegging heeft gerequesteerde aan verzoekster, terwijl deze onder beheer stond, van Leichner, in totaal f 568,000 uitbetaald, welk bedrag voor f 245,741.71 gedekt is geworden door het aanvangs-saldo der rekeningcourant per 18 October 1944 ten gunste van verzoekster ad f 63,438.08, en door sindsdien door gerequesteerde ten gunste van verzoekster tot 5 Mei 1945 ontvangen bedragen, dit laatste na aftrek van f 5,537.60, welk bedrag gerequesteerde voor verzoekster buiten de gelden aan den Verwalter Leichner verstrekt, heeft betaald. Uiteindelijk heeft gerequesteerde op voormelde wijze aan verzoekster, terwijl

deze onder beheer stond van Leichner, een crediet verleend van f 322,258.29 in totaal;

O. dat verzoekster gevorderd heeft, dat de Raad zal nietigverklaren de voormelde door gerequesteerde aanvaarde verplichting om het bedrijf van verzoekster te financieren, dat de Raad voorts zal nietig verklaren de voorschreven door gerequesteerde aan Robert Leichner, in zijn hoedanigheid van beheerder van verzoekster, gedane betalingen, echter tot geen hooger bedrag dan f 322,258.29 en dat de Raad ten slotte zal verstaan, dat per 4 Mei 1945 verzoekster niets aan gerequesteerde in rekening-courant verschuldigd was en dat met inachtneming hiervan het saldo der rekening-courant tusschen verzoekster en gerequesteerde zal worden vastgesteld;

O. dat gerequesteerde tot afwijzing der vordering heeft geconcludeerd en in reconventie als verzoekster heeft gevorderd, dat de A.D.M. als gerequesteerde zal worden veroordeeld aan verzoekster tegen kwijting te betalen f 251,341.01 met rente ad 5 % 's jaars vanaf 20 Juni 1945;

Ten aanzien van het recht:

In conventie:

O. dat gerequesteerde aan verzoekster in September en begin October 1944 zeer belangrijke diensten heeft bewezen, welke voor gerequesteerde zelf niet zonder risico waren;

O. dat verzoekster heeft moeten beseffen, dat gerequesteerde, tengevolge van haar medewerking aan het wegwerken van het grootste gedeelte van het rekening-courantsaldo van verzoekster, zelf in moeilijkheden zou kunnen geraken;

O. dat gerequesteerde in dit laatste geval met haar eigen belangen rekening mocht houden en verzoekster niet mocht verwachten dat gerequesteerde haar eigen belangen geheel zou opofferen aan die van verzoekster;

O. dat naar het oordeel van den Raad aannemelijk is, dat Dr. Bühler geen genoegen heeft willen nemen met de verklaringen van de Directie van verzoekster, gezien de ingenieuze wijze, waarop de onttrekking der gelden door middel van den aankoop van schatkistbiljetten is geschied, alsmede dat van Duitsche zijde op gerequesteerde een zoodanige pressie is uitgeoefend, dat gerequesteerde bij de bepaling van haar houding tot uitgangspunt heeft mogen nemen, dat zij rekening moest houden met ernstige, tegen haar van Duitsche zijde te nemen maatregelen;

O. dat het benoemen van een Verwalter over gerequesteerde voor gerequesteerde zelf en voor de belangen van de overige cliënten van gerequesteerde uiteraard in hooge mate ongewenscht was;

O. dat in dat geval ook de belangen van verzoekster ten zeerste zouden kunnen zijn geschaad, daar op dat tijdstip de schatkistbiljetten van verzoekster (of althans de opbrengst van deze schatkistbiljetten) zich onder de Trustmaatschappij van gerequesteerde bevonden;

O. dat de Raad ten deze als maatstaf wil aanleggen, dat gerequesteerde bij het be-

palen van haar houding moest zorg dragen, dat verzoekster uiteindelijk niet in een minder gunstige positie zou komen te verkeren dan waarin verzoekster geweest zoude zijn, indien de transactie met de schatkistbiljetten niet zou hebben plaats gevonden;

O. dat de Raad mitsdien van oordeel is, dat aan gerequesteerde geen verwijt kan worden gemaakt, dat zij heeft toegestemd in disposities van den Verwalter voor de betaling van loonen en salarissen;

O. dat de houding van gerequesteerde er uiteindelijk slechts toe heeft geleid, dat de beheerder, volgens de eigen positie van verzoekster, een bedrag van f 322,258.29 heeft opgenomen, terwijl de beheerder anders over het weggewerkte bedrag van f 792,393.06 vrij zou hebben kunnen beschikken;

O. dat uit de overgelegde rekening-courant over de periode 1 Juli 1944 tot 4 Mei 1945 blijkt, dat de disposities van den Verwalter Leichner globaal gesproken zijn gebleven binnen het kader van de bedragen, welke verzoekster zelf voordien wekelijks opnam;

O. dat gerequesteerde derhalve heeft mogen aannemen, dat de disposities van den Verwalter zijn gebleven binnen het kader van de door gerequesteerde bij het onderhoud met Dr. Bühler gedane toezegging;

O. dat voorts vaststaat, dat deze disposities, althans voor een belangrijk gedeelte metterdaad hebben gediend tot de betaling van loonen en salarissen, welke loonen en salarissen verzoekster anders uit eigen middelen zou hebben moeten voldoen;

O. dat verzoekster haar aansprakelijkheid voor de disposities van den Verwalter Leichner niet heeft ontkend op den enkelen grond, dat deze door haar Verwalter zijn verricht;

O. dat verzoekster integendeel uitdrukkelijk heeft erkend, dat de beschikkingen van dezen Verwalter over het creditsaldo van haar rekening ten tijde van de aanvaarding van diens beheer en over de later ten gunste van verzoekster bij gerequesteerde door derden gestorte bedragen te haren laste komen;

O. dat de Raad op bovenstaande gronden van oordeel is, dat er geen redenen zijn de rechtsbetrekkingen tusschen partijen te wijzigen en dat de vorderingen van verzoekster moeten worden afgewezen;

In reconventie:

O. dat de Holl. Bank-Unie als verzoekster in reconventie veroordeeling heeft gevraagd van de A.D.M. tot betaling van een bedrag van f 254,241.01;

O. dat de Raad echter niet bevoegd is om van deze vordering kennis te nemen, daar de beslissing van de vraag, of gerequesteerde in reconventie voornoemd bedrag verschuldigd is, naar de gewone regelen des rechts moet worden beoordeeld en mitsdien behoort tot de competentie van den gewonen Rechter;

O. dat dit te meer klemt, maar tusschen partijen verschil bestaat omtrent het juiste bedrag van het debetsaldo ten laste van gerequesteerde in reconventie.

Rechtdoende:

In conventie:

Ontzegt aan verzoekster haar vorderingen en veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 100;

In reconventie:

Verklaart zich onbevoegd van de ingestelde vordering kennis te nemen en veroordeelt verzoekster in de kosten van het geding aan de zijde van gerequesteerde begroot op f 50.

No. 623.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 7 Oct. 1946.
(Mrs. Boll, v. d. Loos en Romein).

Het Beheersinstituut heeft een procedure bij het Gerechtshof te Amsterdam, na schorsing, voorzettende, zich daarmede vrijwillig aan de rechtsmacht van den gewonnen rechter onderworpen, en is diens gevolg aan diens uitspraken gebonden. Het ware in strijd met goede trouw en billijkheid om daarna het geschil opnieuw aan den Raad voor het rechtsherstel voor te leggen.

Beroep op art. 18 E 133 faalt, daar dit niet is geschreven om de executie van een beschikking, waarbij het instituut zelf partij is geweest, te verhinderen.

Beslissing van het Beheersinstituut vernietigd.

(Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133)
artt. 10, 18, 43.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien het verzoekschrift dd. 24 Mei 1946 van Cornelia Catharina Antonia van der Linden, gescheiden echtgenoot van Hermann Richard Röschlau, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. Dr. E. W. Catz;

Gezien het verweerschrift dd. 21 Juni 1946 van het Nederlandsche Beheersinstituut, kantoor Amsterdam, gemachtigde Mr. B. van der Waerden;

Gehoord partijen;

O. dat requestrant in 1934 van echt is gescheiden van zekere Röschlau, een Duitscher, die thans is geïnterneerd en wiens vermogen, waarover Mr. B. van der Waerden tot beheerder is benoemd overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van het Besluit Vijandelijk Vermogen (K. B. E 133), in eigendom is overgegaan op den Staat ingevolge art. 3 van dat Besluit;

O. dat requestrant na de echtscheiding van genoemden Röschlau eene uitkeering tot levensonderhoud heeft verzocht, op welk verzoek door de Rechtbank te Amsterdam, Zesde Kamer, bij beschikking dd. 15 Maart 1945 is beslist;

O. dat op het beroep van requestrante en van meergenoemden Röschlau, voor wien later is opgetreden Mr. B. van der Waerden als beheerder over diens vermogen, het Gerechtshof te Amsterdam, Tweede Kamer,

bij beschikking dd. 17 April 1946 deze uitspraak heeft vernietigd en Mr. B. van der Waerden, voornoemd, in zijne qualiteit van beheerder over het vermogen van Hermann Richard Röschlau, heeft veroordeeld om maandelijks aan partij van der Linden voor haar levensonderhoud uit te keeren een bedrag van f 150, zulks met ingang van 11 December 1944, met dien verstande dat aan partij van der Linden, hetgeen haar sedert 11 December 1944 minder is uitgekeerd dan f 150 per maand, alsnog moet worden betaald, met compensatie van de kosten zoodanig van den eersten aanleg als van het hooger beroep;

O. dat daarop het Beheersinstituut bij schrijven dd. 20 Mei 1946 aan den gemachtigde van requestrante heeft medegedeeld, dat Mr. B. van der Waerden niet gerechtigd is over te gaan tot uitkeering der door het Hof toegewezen alimentatie aan requestrante, daar de opgelegde zekerheidsstelling voor de belastingen het aanwezige actief overtreft;

O. dat requestrante van deze uitspraak tijdig bij den Raad in beroep is gekomen en heeft geconcludeerd tot vernietiging daarvan, zoo noodig, met bevel aan het Beheersinstituut om zich in elk opzicht te gedragen naar de beschikking van het Gerechtshof te Amsterdam, Tweede Kamer, dd. 17 April 1946;

O. dat het Beheersinstituut zijne uitspraak heeft verdedigd en heeft geconcludeerd tot bevestiging daarvan;

O. daaromtrent, dat requestrant onweersproken heeft gesteld, dat het Beheersinstituut aanvankelijk bezwaren heeft gemaakt om de in hooger beroep geschorste procedure tusschen requestrante en Röschlau te hervatten, doch later die bezwaren heeft laten vallen, waarna de procedure is voortgezet, welke is geëindigd met de beschikking van het Hof dd. 17 April 1946;

O. dat het Beheersinstituut, door de geschorste procedure te hervatten, het geschil met requestrante vrijwillig aan de rechtsmacht van den gewonnen Rechter onderwierp, doch dit dan ook medebrengt dat genoemd instituut gebonden is aan diens uitspraak, waartegen bovendien geen hoogere voorziening werd ingesteld en welke middelen in kracht van gewijsde is gegaan;

O. toch, dat het in strijd zou zijn met goede trouw en billijkheid, indien aan het Beheersinstituut werd toegestaan het geschil, nadat en omdat dit door het Gerechtshof, aan welks oordeel het zich vrijwillig had onderworpen, in zijn nadeel was beslist, thans opnieuw aan den Raad voor te leggen door bij de mondelinge behandeling aan te voeren, dat de beslissing van het Hof in strijd zou zijn met het K. B. E 133;

O. dat de bewering, dat de opgelegde zekerheidsstelling voor de belastingen het aanwezige actief overtreft, de mogelijkheid van executie van des Hof's beschikking raakt, maar niet deze beschikking zelve, doch de Raad in dit verband opmerkt, dat het alsdan op den weg van het Beheersinstituut,

c.q. den beheerder Mr. v. d. Waerden ligt om bij den fiscus de noodige stappen te doen, dat die zekerheidstelling zal worden verminderd, waarbij verwacht mag worden dat een zoodanig door of namens het instituut als overheidslichaam gedaan verzoek bij het andere overheidslichaam gehoor zal vinden;

O. dat ten slotte bij de mondelinge behandeling namens het Beheersinstituut met een beroep op art. 18 van het K. B. E 133 is betoogd, dat requestrante op het vermogen van Rüsclau geen rechten kan uitoefenen zonder toestemming van het instituut, welke toestemming niet is gegeven;

O. dat evenwel een beroep op genoemd artikel faalt, daar dit niet geschreven is om de executie van een beschikking waarbij het instituut zelve partij geweest is en waarbij deze instelling in het ongelijk is gesteld, te verhinderen;

Rechtdoende:

Vernietigt de uitspraak van het Beheersinstituut dd. 20 Mei 1946, waarvan appèl;

Verstaat dat het Beheersinstituut zich in elk opzicht gedrage naar de beschikking van het Gerechtshof te Amsterdam, Tweede Kamer, dd. 17 April 1946;

Veroordeelt het Beheersinstituut in de kosten dezer procedure tot aan deze uitspraak aan de zijde van requestrante begroot op f 100.

No. 624.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 15 Juli 1946. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Veegens, de Jong, Vice-Adm. Vos).

Het niet in acht nemen van de vormvoorschriften, neergelegd in het eerste en tweede lid van artikel 280 Sv., brengt geen nietigheid met zich mede.

(Sr. art. 280).

Op het beroep van Bouke Vos, schipper, wonende te Blijham, gemeente Wedde, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden, 2e Kamer, te Groningen, van den 15den April 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsmacht treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”, en met toepassing van de artt. 28 en 101 Sr. en 1, 7 en 9 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van 12 jaren met bepaling, dat de veroordeelde die straf geheel in een rijks-werkinrichting zal ondergaan, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer enz.;

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Verkeerde toepassing der artt. 1, 8, 11 en 22 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot vernietiging van de sententie en verwijzing der zaak naar het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, teneinde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij als Nederlander in Nederland in 1944, terwijl gelijk hij wist, Nederland alstoem met Duitschland in oorlog was, vrijwillig in Duitse krijgsmacht is getreden, immers aldaar en alstoem vrijwillig is toegetreten tot de Duitse krijgsmarine”.

O. ambtshalve;

dat het proces-verbaal van de openbare terechtzitting van het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden, 2e Kamer te Groningen, van Maandag 8 April 1946 in deze zaak niet vermeldt, dat de Officier van Justitie de zaak heeft voorgedragen en de lijst van de getuigen heeft overgelegd, en evenmin, dat de Voorzitter deze lijst, door den Griffier heeft doen voorlezen;

dat de Raad het er dus voor moet houden, dat deze vormvoorschriften, neergelegd in het eerste en tweede lid van art. 280 Sv., niet in acht genomen zijn, tenzij de Raad overeenkomstig art. 107 van de Wet R.O. reden zou vinden, bij het Hof bericht in te winnen, of een en ander, hoewel niet in het proces-verbaal vermeld, toch in acht genomen zou zijn;

dat de Raad echter in deze aangelegenheid geen reden ziet om nader bericht in te winnen;

dat toch, ook indien mocht blijken, dat bedoelde voorschriften niet in acht genomen zijn, hieraan geen gevolgen zouden kunnen verbonden worden;

dat immers aan het verzuim van deze vormen de wet geen nietigheid heeft verbonden en dat, hoe men ook moge oordeelen over de leer der z.g. substantieele vormen, in dit geval van geen substantieele vorm sprake is, daar met het niet inacht nemen van deze voorschriften noch het O. M. in zijn vervolging, noch verdachte in zijn verdediging geschaad wordt;

O. ten aanzien van het eenige cassatiemiddel; enz. (Volgt vernietiging der beroepen sententie en veroordeeling tot 8 jaar gev. straf, geheel te ondergaan in R.W.I., met aftrek, Red.).

No. 625.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 5 Augustus 1946. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, de Jong, Kol. Tollenaar).

Ten onrechte verklaarde het Hof den Procureur-Fiscaal gedeeltelijk niet-ontvankelijk op grond van „he bis in idem”.

Geen vernietiging van de sententie omdat dit in verband met het geringe belang in strijd zou zijn met een deugdelijken rechtsbedoeling.

(Sr. art. 68).

Sententie a quo 1ste Jaargang nr. 292.

Op het beroep van: 1. Den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam; 2. Gerhardt Johannes Pasveer, aannemer, wonende te Amsterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, 3e Kamer van den 26sten Maart 1946, waarbij met niet-ontvankelijkverklaring van den Procureur-Fiscaal in zijn strafvervolging voor een gedeelte der telastelegging, de tweede requirant voor het overige werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verlenen”, meermalen gepleegd; en met toepassing van de artt. 28, 31, 57, 102 en 106 Sr., 1, 2, 8, 9, 11 B. B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, waarvan acht jaren in een Rijkswerkinrichting te ondergaan met ontzetting van de rechten van het kiezen en de kiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgestreven verkiezingen voor den duur van het leven;

Gelet op de middelen van cassatie, door den eersten requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. althans v. t. van de artt. 9, 68, 102, 349, 350 en 351 Sr. en 1, 2, 11, 15 en 22 B.B.S., doordien het Hof den Procureur-Fiscaal niet ontvankelijk heeft verklaard in zijn strafvervolging voorzooveel betreft het in de telastelegging vermelde opsporen en koopen van en behulpzaam geweest zijn bij het koopen van cigaretten, in plaats van den Procureur-Fiscaal te dier zake wel ontvankelijk te verklaren;

II. S. althans v. t. van dezelfde artikelen als vermeld sub I, alsmede van de artikelen 358 en 359 Sv., doordien het Hof i.v.m. zijn niet ontvankelijk verklaring van den Procureur-Fiscaal zooals sub I is omschreven, aan een veroordeeling van den verdachte ter zake van het opsporen en het behulpzaam zijn bij het koopen van cigaretten niet is toegekomen, in stede van na een wel ontvankelijk achten van den Procureur-Fiscaal den verdachte ook te dier zake schuldig te verklaren en te straffen, hetgeen dan in de strafmotivering en in de strafmaat ook tot uitdrukking had moeten zijn gebracht;

Gelet op het middel van cassatie, door den tweeden requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. en/of v. t. van art. 28, 31, 57, 102 en 106 Sr., juncto art. 1, 2, 8, 9, 11 B.B.S. doordat het Hof door requirant te veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den tijd van 10 jaar geen rekening heeft gehouden met de omstandigheden van requirant;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, teneinde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te be-rechten;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van den tweeden requirant is be-wezen verklaard: „dat hij op verschillende plaatsen in Nederland als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. in of omstreeks de jaren 1942 en/of 1943 opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland ten voordeele van den vijand verschillende partijen goederen zooals sigaren, schoenen en olie heeft opgespoord en met zijn bevindingen een zekeren Slijkhuis in kennis heeft gesteld, wetende dat deze Slijkhuis tot de SS behoorde en opdracht had om ten behoeve van de SS althans van den vijand allerlei goederen in te koopen en bij het door dien Slijkhuis ten behoeve van de SS althans van den vijand koopen dier partijen behulpzaam is geweest; en aldus opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend”;

O. dat in deze bewezenverklaring onder de daarin vermelde „partijen goederen” zijn weggelaten de in de telastelegging mede vermelde „cigaretten, althans een of meer partijen cigaretten”, en dat namelijk op grond van de omstandigheid, dat het Hof heeft gemeend, den Procureur-Fiscaal ten aanzien van die cigaretten in zijn strafvervolging niet ontvankelijk te moeten verklaren, zulks omdat de telastelegging, op grond waarvan de bestreden sententie werd gewezen, namelijk van 20 Februari 1946 kennelijk hetzelfde feitelijk gebeuren betrof als vermeld in eene vroegere telastelegging, namelijk van 17 November 1945, waarvan verdachte bij eene oudere sententie, namelijk van 12 Maart 1946 was vrijgesproken;

O. dat de bedoelde vroegere telastelegging inhield, dat verdachte I. „in of omstreeks Juli 1943, althans in of omstreeks 1943, te of nabij 's-Gravenhage, althans in Nederland, opzettelijk aan den Meister der Ordnung- of Grüne Polizei, Jäger, heeft medegedeeld, dat zekere P. L. Hensen te Rotterdam een partij cigaretten van de Deutsche weermacht trachtte te verkopen voor een Untersturmführer van den Sicherheitsdienst, genaamd Bracht, wetende dat hij daardoor dien Hensen blootstelde aan opsporing, vervolging en vrijheidsberoving of -bepanking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, diens helpers of een persoon als bedoeld in art. 21 B.B.S., en voorts II. in of omstreeks dien tijd te of nabij Rotterdam althans in Nederland, opzettelijk tezamen met voornoemden Jäger, althans hij, verdachte,

alleen bedoelde partij sigaretten, althans een gedeelte daarvan, van dien P. L. Henssen heeft gekocht, althans getracht te koopen, voor welke transactie hij, verdachte, evenals van soortgelijke andere transacties over zeer groote geldsommen beschikte, die hij als weermachtsinkooper daartoe van een Duitschen SS-commandant te 's-Gravenhage had gekregen, en ten slotte III. in of omstreeks dien tijd, althans kort daarop te Amsterdam, opzettelijk tezamen met voornoemden Jäger dien Henssen onder bedreiging met zijn arrestatie en overbrenging naar het concentratiekamp te Vught heeft bewogen om mede te deelen, waar zich een verdere partij van die sigaretten bevond;”

O. nu ten aanzien van het eerste middel van den Procureur-Fiscaal:

dat tusschen de in de telastelegging van 17 November 1945 en de in de telastelegging van 20 Februari 1946 omschreven feiten, zoo wel wat het materiele gebeuren als wat het strafrechtelijk aspect ervan betreft, zooveel verschil is aan te wijzen dat de in beide telasteleggingen aan het Hof ter beoordeeling voorgelegde feiten-complexen, ook voorzover die in het bijzonder met sigaretten verband houden, niet als „hetzelfde feit” in den zin van art. 68 Sr. kunnen worden beschouwd;

dat de Raad daarbij niet in de eerste plaats zinspeelt op de omstandigheid, dat in de eerste telastelegging slechts één partij sigaretten vermeld wordt, terwijl de tweede betrekking heeft op één of meer partijen, wat op zich zelf de laatste telastelegging reeds ruimer maakt dan de eerste, maar in dit verband vooral laat gelden, dat het geheele materiele en rechtskundige aspect van beide feiten-complexen duidelijk verschilt;

dat toch in de eerste telastelegging de feiten zóó waren omschreven, dat zij — zooals bij het nader onderzoek bleek, geheel verkeerdelijk — het gezamenlijke beeld vertoonen van een actie van requirant, gericht op aangifte bij den vijand van onrechtmatige gedragingen van een medeburger, uitlokking van dien medeburger tot het plegen van een misdrijf en afdreiging tegen dienzelfden medeburger gepleegd, zoodat de kern van het telastegelegde feitencomplex bestond in strafbare gedragingen tegen een anderen Nederlander;

dat daarentegen in de tweede telastelegging de feiten een gansch ander beeld gaan vertoonen en veeleer zichtbaar worden als bewijzen van requirant's streven om te eigen bate den toch al slechten economischen toestand van het Nederlandsche volk door georganiseerden verkoop van hier te lande aanwezige goederen aan den vijand nog slechter te maken;

dat derhalve de eerste telastelegging de feiten vóór alles laat vallen onder de categorie — ruim uitgedrukt — van het verraden en bedreigen van medeburgers, de tweede ze uitsluitend ziet als hulpverlening aan den vijand op economisch gebied;

dat weliswaar de in de eerste strafzaak telastegelegde feitenreeks ook onder het licht

van hulpverlening aan den vijand wordt gezien, maar dat alleen middellijk, nl. juist in zooverre op verschillende wijzen ten koste van een medeburger in de kaart van den vijand wordt gespeeld;

dat onder die omstandigheden de in beide telasteleggingen omschreven feitencomplexen te beschouwen zijn als gericht op onderling zóó afwijkende doeleinden, dat zij niet als „hetzelfde feit” in den zin van art. 68 Sr. kunnen worden beschouwd en het eerste middel van den Proc.-Fiscaal derhalve gegrond wordt bevonden;

O. dat dit onder andere omstandigheden zou moeten leiden tot vernietiging van de sententie, maar in dit geval dat gevolg niet behoort mede te brengen, omdat op na te melden grond niemand bij deze vernietiging eenig belang zou hebben, en zij dus in het belang eener deugdelijke rechtsbedoeling achterwege behoort te blijven;

O. n.l. daaromtrent en daarbij tevens ten aanzien van het tweede middel van den Procureur-Fiscaal en het eenige middel van den requirant Pasveer;

dat de Raad het voor de binnen zijn bevoegdheid vallende bepaling van de op te leggen straf van geenerlei belang acht, of onder de verschillende partijen goederen, in de tweede telastelegging opgesomd, één partij sigaretten meer of minder begrepen mag worden geacht;

dat toch — zulks in afwijking van het betoog van den Procureur-Fiscaal — de algemeene schuld van requirant Pasveer niet afweegbaar zou worden verzwaard door het bewijs van verhandeling van een partij sigaretten méér, daar van eene mathematische relatie tusschen de verhandelde objecten en de op te leggen straf niet kan worden gesproken;

dat aan den anderen kant — zulks in afwijking van het betoog van requirant Pasveer — zijn geheele optreden, zooals dat bezwezen is verklaard en verder bij de behandeling van zijn zaak voor den Raad in een helderder licht is komen te staan, de door het Hof opgelegde straf rechtvaardigt;

dat derhalve noch het tweede middel van den Procureur-Fiscaal, noch het middel van den requirant Pasveer tot cassatie vermogen te leiden;

Verwerpt beide beroepen.

No. 626.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 24 Juni 1946. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Veegens, Vice-Adm. Heeris).

Blootstellen aan opsporing en vrijheidsberoving vanwege den vijand, den dood tengevolge hebbende, vlermaal gepleegd. Ontslag van rechtsvervolgning op grond van overmacht. „Moest begrijpen” in de dagvaarding drukt schuld uit en niet opzet, wat voor art. 26 B. B. S. vereischt is.

(B. B. S. art. 26, Sr. art. 40.)

Sententie a quo 2de jaargang no. 440.

Op het beroep van den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, Derde Kamer, zitting houdende te Roermond van den 11den Maart 1946, waarbij Daniel Cornelis Jesse, makeelaar in assurantiën, wonende te Amsterdam, werd schuldig verklaard aan: „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing en vrijheidsberoving vanwege den vijand, welk feit den dood heeft tengevolge gehad, vier maal gepleegd” doch te dien aanzien werd ontslagen van alle rechtsvervolging.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.; Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris; enz.

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Het Hof heeft de artt. 348, 349, 350 en 351 Sv. en art. 40 Sr. door v. t. geschonden, aangezien in casu niet van overmacht in den zin van art. 40 Sr. kan worden gesproken, geen overmacht aanwezig is, die den verdachte straffeloosheid verzekert;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie zal vernietigen, gerequireerde strafbaar zal verklaren en hem als eenige straf zal opleggen een gevangenisstraf gelijk aan de reeds ondergane voorloopige detentie;

O. dat bij de bestreden sententie van het aan gerequireerde bij inleidende dagvaarding te laste gelegde bewezen is verklaard, dat hij in Juni 1944, in Nederland opzettelijk terwijl hij moest begrijpen, dat opsporing en vrijheidsberoving door den vijand als gevolg van zijn hierna omschreven handelwijze te verwachten was, mededeeling heeft gedaan aan den Sicherheitsdienst dat in Weert een bijeenkomst van illegale werkers zou plaats vinden, waarna hij naar die bijeenkomst is gegaan, tengevolge van welke handelwijze van verdachte J. W. Berix, wonende te Heerlen, H. M. A. Hermans, wonende te Weert, A. H. J. Merx, wonende te Weert en J. J. Naus, wonende te Venlo door den vijand werden gearresteerd en van hun vrijheid beroofd en gestorven zijn;

O. dat het Hof gerequestreerde, voor zover het hem te laste gelegde als bewezen is aangenomen, van alle rechtsvervolging heeft ontslagen op de volgende gronden:

„dat verdachtes verweer dat hij onder dwang gehandeld heeft neerkomt op een beroep op overmacht”;

„dat getuigen zoowel à charge als à décharge hebben verklaard, dat verdachte te zamen met zijn vrouw in den tijd aan verdachtes arrestatie op 16 Juni 1944 voorafgaande zeer omvangrijk en zeer gevarieerd ondergrondsch werk heeft verricht in diverse illegale groepen op het gebied van valsche persoonsbewijzen en distributie-stamkaarten, hulp aan onderduikers, Joden en pilo-

ten, en dat verdachte daaraan tenslotte al zijn tijd besteedde”;

„dat het verraad van verdachte voornoemden getuigen dan ook onverklaarbaar voorkomt”;

„dat verdachte zegt, dat hij naar aanleiding van door den Sicherheitsdienst in zijn zakboekje gemaakte gevonden aantekeningen geprest is om te spreken, eerst door op hem persoonlijk toegepaste mishandelingen, en toen dit niet direct hielp, door mishandeling van twee kinderen van vijf en vier jaar, in het bijzijn van hun Joodsche moeder, welke kinderen men op armen en beenen sloeg en tenslotte dreigde armen en beenen te breken, waarna hij verdachte niet langer meer aan den op hem uitgeoefende druk om te spreken had kunnen weerstaan”;

„dat na hetgeen bekend geworden is omtrent de methoden van onderzoek bij den Sicherheitsdienst verdachtes voorstelling zeker niet onaannemelijk is”;

„dat bij het onderzoek geen feiten gebleken zijn, welke zouden kunnen verklaren, welke andere motieven den verdachte bewogen hebben zijne voor zijn arrestatie steeds en met veel opoffering aangenomen illegale houding te veranderen in een ver-radersrol”;

„dat de voorstelling van verdachte — dat hij alleen gesproken heeft, in die gevallen waarin door den Sicherheitsdienst dwang op hem is uitgeoefend, naar aanleiding van gevonden notities in verdachtes zakboekje — in overeenstemming is te brengen met de verklaringen van de getuigen Gerritse, Lensen, van Paassen, dat zeer vele illegale werkers, waarvan verdachte naam en adres kende, ook vrij zijn blijven rondloopen na 21 Juni 1944, hetgeen zeker niet het geval zou zijn geweest, indien verdachte met den vijand geheuld had”;

„dat het Hof dan ook aanneemt dat op verdachte de hierboven omschreven dwang werd uitgeoefend”;

„dat het Hof verder rekening houdt met den slechten lichamelijken en geestelijken gezondheidstoestand, waarin verdachte ten tijde zijner arrestatie was, zijnde immers door de verklaringen van meerdere getuigen komen vast te staan, dat toen verdachte na het vele illegale werk voor zijn overspannen zenuwen rust gezocht had op het platteland, de illegaliteit hem, ofschoon hij nog niet hersteld was, heeft overgehaald zijn ondergrondsch werk ontijdig te hervatten, omdat men hem noodig had om het verlies van vele contacten te voorkomen”;

„dat, dit alles in aanmerking genomen, het Hof oordeelt, dat verdachte onder zoodanigen dwang gehandeld heeft, dat hij zijn wil niet, althans niet in die mate, in vrijheid heeft kunnen bepalen, dat het ten laste gelegde, voorzover bewezen geacht, hem kan worden toegerekend, zoodat verdachte derhalve door toe te geven aan den op hem uitgeoefenden dwang een feit beging, waartoe hij door overmacht was gedrongen”;

O. dat de bestreden sententie op na te melden grond niet in stand kan blijven, doch dat het den Raad wenschelijk is voorgelaten eerst het aangevoerde middel van cassatie te behandelen met het oog op het belang van de daarbij opgeworpen vragen voor de bijzondere rechtspleging;

O. te dien aanzien:

dat het ten laste van gerequireerde be-
wezen verklaarde feit voor zoover thans van belang, hierin bestaat, dat hij mededeeling heeft gedaan aan den Sicherheitsdienst, dat in Weert een bijeenkomst van illegale werkers zou plaats vinden, waarna hij naar die bijeenkomst is gegaan, welke handelwijze van gerequireerde de vrijheidsberoving en den dood van vier personen ten gevolge heeft gehad;

dat in de toelichting van het middel niet wordt betwist, dat gerequireerde tijdens zijn verhoor bij den Sicherheitsdienst, in den loop waarvan hij de bewuste mededeeling heeft gedaan, zijn wil niet in volkomen vrijheid — waaronder blijkbaar is te verstaan een zoodanige mate van vrijheid, als voor de strafbaarheid vereischt is — heeft kunnen bepalen;

dat de grief van requirant vooreerst hierop neerkomt, dat gerequireerde na afloop van dat verhoor meerdere malen gelegenheid heeft gehad om de gevolgen van zijn verraad zoo niet op te heffen, dan toch te verminderen, van welke gelegenheden gerequireerde geen enkele maal heeft gebruik gemaakt;

dat hierbij echter wordt miskend, dat het Hof, blijkens hetgeen hierboven uit de bestreden sententie is aangehaald, de door gerequireerde gegeven voorstelling van zaken, waar mogelijk langs indirecten weg bevestigd, in haar vollen omvang als juist heeft aanvaard;

dat de opgave van gerequireerde ter terechtzitting van het Hof blijkens de bestreden sententie als volgt luidt:

„Na op 16 Juni 1944 door leden van den Sicherheitsdienst in de trein Gouda-Utrecht gearresteerd te zijn, werd ik eenige dagen daarna door Weener van den Sicherheitsdienst te Amsterdam aldaar ondervraagd naar aanleiding van een aanteekening in mijn notitieboekje ongeveer luidende als volgt: „Vergadering Limburg, Theo Roermond”.

„Toen mishandeling van mij geen resultaat opgeleverd had en ik over die notities niets los liet, werd een Joodsche moeder met twee kinderen binnen gebracht, een jongen van 5 jaar en een meisje van ongeveer vier jaren. Zij zeiden deze kinderen te zullen mishandelen, indien ik niet alles vertelde. Het verhoor begon daarop opnieuw.”

„Toen ik niet antwoordde, werden beide kinderen door 2 S.S.ers geslagen en, omdat ik niet sprak, dreigden zij de kinderen armen en beenen te breken en begon een der mannen, die de kinderen mishandeld hadden, bij het jongetje de mouwen op te stroopen en het armpje te spannen en dreigend boven zijn knieën te houden, terwijl Weener

zeide tot het uiterste te zullen gaan. De moeder, een furie gelijk, vloog toen op me af en trapte en sloeg mij en schreeuwde mij toe toch te spreken. Ik ben toen gewicht en heb medegebeeld, dat die notitie gesteld was tengevolge eener opdracht om in Limburg een vergadering te beleggen van de Landelijke Organisatie voor onderduikers aldaar ten einde deze nader in te lichten over de Tweede Distributie-stamkaarten. Ik ben toen gedwongen Tom van Helvoirt op te bellen, wiens telefoon-nummer ook in mijn zakboekje stond, ten einde met hem een afspraak te maken. Ik heb hem gevraagd nog eens met dezelfde personen te kunnen spreken, met welke ik ook reeds vroeger te samengekomen was, ten einde hen nader over de Tweede Distributie-stamkaarten in te lichten.”

„Hij stemde direct toe en er werd afgesproken dat ik hem 21 Juni 1944 in den namiddag omstreeks half drie aan het station te Weert zou ontmoeten. Woensdagmiddag 21 Juni 1944 ben ik door de Sicherheitsdienst, die door mij op de hoogte dier afspraak gebracht was en die mij nog steeds gevangen hield per trein naar Weert gebracht; aldaar werd ik door de mij begeleidende leden van de Sicherheitsdienst vooruit gezonden, terwijl zij mij in burger kleding volgden. In of bij het station ontmoette ik Tom van Helvoirt met wien ik naar een klooster gegaan ben, dat, naar ik later vernam, den naam „(St. Louis)” draagt;”

„Daar vond ik in vergadering bijeen meerdere personen, ongeveer tien à twaalf menschen, waarvan ik alleen Tom van Helvoirt, Jan Hendriks, bijgenaamd Ambrosius, kapelaan Berix en een zekere Frans uit Heerlen kende;”

„Nadat deze eerst het onderwerp afgehandeld hadden, waarmede zij bezig waren kreeg ik het woord. Toen ik een minuut of vijf bezig was, kwam een broeder waar-
schuwen, dat het Klooster door Duitsche militairen afgezet was;” „De vergaderden gingen direct uiteen. Zelf werd ik gegrepen en ben later op een buitenplaats in de rij gezet met meerdere anderen, die ook gegrepen waren en ook op de vergadering aanwezig geweest waren;”

dat het Hof, ten deze niet gebonden aan eenigen anderen regel, dan dat het had te beraadslagen en te beslissen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting — geldende art. 338 Sv. immers alleen voor het bewijs, dat de verdachte het telastegelegde feit heeft begaan — op grond van deze in het algemeen als juist aanvaarde opgave mocht aannemen, dat gerequireerde gedurende het geheele tijdsverloop van zijn verhoor door den Sicherheitsdienst tot het oogenblik, waarop hij de arrestatie van een aantal van de deelnemers aan de bijeenkomst te Weert niet meer kon voorkomen, bij het nemen van zijn besluiten in zoodanige mate beïnvloed is geweest, dat zijn strafbaarheid daardoor werd opgeheven; dat het toch in deze niet alleen aankomt op de

onmiddellijke uitwerking van den uitgeoefenden dwang maar ook op zijn nawerking op den geestestoestand van gerequireerde;

dat de Raad het slot van de boven aangehaalde overwegingen van het Hof, gelezen in verband met de opgave van gerequireerde dan ook in dezen ruimen zin opvat;

dat het middel vervolgens erover klaagt, dat het Hof in dit geval overmacht heeft aangenomen;

dat de drang, waarvoor gerequireerde is gezwicht, volgens de bestreden sententie heeft bestaan eerst uit op hem persoonlijk toegepaste mishandelingen, waarvan de aard niet nader is omschreven, en vervolgens uit mishandeling van twee zeer jeugdige joodsche kinderen in het bijzijn van hun moeder en van gerequireerde, vergezeld van de bedreiging hun armen en beenen te breken;

dat het Hof bij de beoordeeling van deze feiten rekening heeft gehouden met den toenmaligen zeer slechten geestelijken en lichamelijken gezondheidstoestand van gerequireerde, die zich bij zijn ondergrondse werk overspannen had;

dat deze beslissing elementen van feitelijke waardeering bevat, die in cassatie niet kunnen worden getoetst, doch het Hof bij het vormen van zijn oordeel geen factoren heeft doen gelden, die het, als onvereinbaar met het wettelijke begrip van overmacht, niet in aanmerking had mogen nemen;

dat ook de omstandigheid, dat gerequireerde een ondergrondse werker was, in dit geval niet tot een andere beslissing noopt;

dat aan degenen, die vrijwillig aan het verzet tegen den vijand hebben deelgenomen en die daardoor zoowel groote persoonlijke risico's hebben aanvaard als voor andere deelnemers gevaarlijke wetenschap hebben verworven, hogere eischen moeten worden gesteld dan aan Nederlanders, die zich in dit opzicht afzijdig hebben gehouden;

dat het evenwel een overspanning van de strafrechtelijke aansprakelijkheid zou beteekenen aan een verdachte, die zich bevonden heeft in omstandigheden als gerequireerde op zijn reis naar de bijeenkomst te Weert tijdens de opschorting van zijn vrijheidsberoving door den Sicherheitsdienst, den eisch van zelfopoffering te stellen — daargelaten of die eisch mogelijkerwijs uit zedelijk oogpunt gerechtvaardigd kan zijn;

dat het middel derhalve niet tot cassatie kan leiden;

O. ambtshalve:

dat aan gerequireerde bij inleidende dagvaarding voor zooveel thans van belang is te laste gelegd, dat hij zijn voorschreven handelingen heeft verricht, terwijl hij wist, althans begreep, althans redelijkerwijze moest begrijpen, dat opsporing en vrijheidsberoving door den vijand als gevolg daarvan te verwachten was;

dat het Hof hiervan slechts bewezen heeft verklaard, dat gerequireerde moest

begrijpen, dat deze gevolgen te verwachten waren;

dat de woorden „moest begrijpen” in de onderhavige telastelegging, waarin zij worden gebezigd in tegenstelling tot „wist” en „begreep”, niet inhouden een omschrijving van het voor de toepasselijkheid van art. 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht vereischte opzet;

dat het aan schuld te wijten blootstellen van een ander aan opsporing en vrijheidsberoving door den vijand ook niet elders strafbaar is gesteld, zoodat gerequireerde op dien grond van alle rechtsvervolging behoort te worden ontslagen;

Vernietigt de bestreden sententie, behalve wat de bewezenverklaring betreft;

Rechtdoende krachtens art. 105 Wet R. O.;

Verklaart het bewezene niet strafbaar;

Ontslaat gerequireerde van alle rechtsvervolging te dier zake.

No. 627.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 4 Sept. 1946. (Mrs. Haga, Prof. Dr. Verzijl Prof. Dr. van Brakel, Vice-Adm. Heeris).

Nu de Procureur-Fiscaal niet-ontvankelijk is in zijn principale beroep op grond van artikel 433 Sv., moet ook verdachte in zijn incidenteele beroep niet-ontvankelijk worden verklaard.

(Sr. art. 433, B.B.R. art. 37, lid 2).

Op het beroep van: 1. Den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Arnhem; 2. Gezinus Jan Storteboom, textielarbeider, wonende te Enschede, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem van den 8sten Mei 1946, waarbij de tweede requirant werd schuldig verklaard aan: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 27 en 101 Sr., 7 en 11 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren, met bepaling, dat de tijd, door veroordeelde sinds 1 Juli 1945 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Veegens; enz.;

Gelet op het middel van cassatie, door den eersten requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Verkeerde toepassing en niet toepassing van de artt. 9, 10 en 101 Sr. en de artt. 1 en 11 B.B.S. door den verdachte niet tot de doodstraf te veroordeelen;

Gelet op het middel van cassatie, door den tweeden requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Verkeerde toepassing van de artt. 1, 8, 11 en 22 B.B.S. daar het Hof een straf heeft opgelegd welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot niet-ontvankelijkverklaring van beide beroepen;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van den tweeden requirant is bevestigd verklaard: „dat hij in het jaar 1943 te Weert, Nederlander zijnde, opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgsmacht is getreden, immers is toegetreden tot de Landwacht, wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was”;

O. ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep van den Procureur-Fiscaal:

dat dit beroep is ingesteld op 10 Mei 1946, doch de schriftuur, houdende het middel van cassatie, eerst op 28 Mei d.a.v. ter Griffie van het Bijzondere Gerechtshof te Arnhem is ingekomen;

dat deze requirant derhalve op grond van het bepaalde in het eerste lid van artikel 433 Sr. in zijn vordering in zijn beroep niet kan worden ontvangen;

O. ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep van requirant Stortebroom:

dat deze requirant zich incidenteel in cassatie heeft voorzien a door een verklaring ter griffie, afgelegd op 22 Mei 1946, nadat de Procureur-Fiscaal hem op 13 Mei daaraan voorafgaande had doen kennisgeven van het door hem ingestelde beroep in cassatie — in welk beroep requirant reeds wegens overschrijding van den termijn, bepaald in het derde lid van art. 434 Sv., niet kan worden ontvangen — en b door middel van een verklaring van zijn raadsman bij de behandeling van zijn zaak op de terechtzitting van den Raad;

dat deze requirant ook in laatstgenoemd beroep niet kan worden ontvangen, omdat het karakter van het incidentele beroep in cassatie als verweermiddel — voor het gebied van de buitengewone rechtspleging tot uitdrukking gebracht in het tweede lid van art. 37 B.B.Rechtspl., dat voor dit beroep den eisch van een verlot van het Hof laat varen — medebrengt, dat het buiten behandeling moet blijven, indien het principale beroep niet regelmatig is ingesteld en vervolgd;

Verklaart beide requiranten niet-ontvankelijk in het door hen ingestelde beroep.

No. 628.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 15 Juli 1946.

(Mrs. Boll, v. d. Loos en Worst).

Verkoopovereenkomst tusschen „Nagu” en gerequesteerde betreffende overdracht van het bedrijf van verzoekster vernietigd.

Onbevoegd verklaard kennis te nemen van de vordering tot opheffing der liquidatie welke vordering bij de afdeling: Voorzieningen voor rechtspersonen thuisbehoort.

Eveneens onbevoegd verklaard ten aanzien van de schadevergoedings-aanspraken, daar deze krachtens art. 25 E 133 door het Beheersinstituut worden behandeld.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg., 105; Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien het verzoekschrift no. 153/46 ingediend door Mr. J. Oppenoorth in zijn hoedanigheid van beheerder der N.V. Textiel-fabriek Glaro, gevestigd te Amsterdam en de daarop ingezonden antwoorden no. 190a/46 van de N.A.G.U. en no. 359a/46 van K. H. Minderhoud, als beheerder over G. H. Schouwink te Enschede;

O. dat voor den inhoud van het verzoekschrift verwezen wordt naar den tekst van dit request, die als hier ingelascht moet worden beschouwd;

O. dat kort samengevat, als voor deze beslissing van belang, daaruit het navolgende blijkt:

De „Glaro” werd krachtens verordening op de verwijdering van de Joden uit het bedrijfsleven onder beheer gesteld met aanwijzing van de N.A.G.U., als bewindvoester met het oog op een liquidatie. Op 15 Oct. 1943 droeg de N.A.G.U. het geheele bedrijf over aan G. H. Schouwink, die tevoren tot beheerder was aangesteld, welke overdracht per 30 Juni 1943 geacht werd te zijn geschied, terwijl per dienzelfden datum de „Glaro” geacht werd in liquidatie te zijn getreden. Een en ander werd in het Handelsregister ingeschreven; het bedrijf werd verder door Schouwink gevoerd, maar de liquidatie vond nimmer plaats.

Na de bevrijding werd Mr. Oppenoorth tot beheerder benoemd.

O. dat de N.A.G.U. deed antwoorden, dat de ten rechte gestelde feiten daar niet bekend waren wegens ontbreken van het archief, en dat Minderhoud de feiten erkende en zich tegen het verzoek niet verzet;

O. dat uit een schrijven van het Nederlandsche Beheersinstituut afd. Rechtspersonen van 14 Maart 1946 blijkt, dat bij beschikking van dienzelfden dag het in liquidatie treden met terugwerkende kracht ongedaan is gemaakt;

O. ten aanzien van de door verzoeker gedane petita:

dat hetgeen sub a wordt verzocht — vernietiging der liquidatie — reeds door de afd. rechtspersonen werd ingewilligd en niet bij de Afd. Rechtspraak thuisbehoort;

dat hetgeen sub d, e en f wordt gevraagd niet tot de competentie van deze afdeling behoort, daar schadevergoedingsaanspraken, als daarin omschreven, behandeld worden door het Beheersinstituut krachtens art. 25 E 133;

dat de vorderingen sub *b* en *c* toewijsbaar zijn, als hieronder te beslissen, omdat de daartoe gestelde feiten vallen onder de bepalingen van art. 23 en 24 E 100.

Rechtdoende:

Vernietigt de overeenkomst 15 Oct. 1943 tusschen de N.A.G.U. en G. H. Schouwink gesloten betreffende de overdracht van het bedrijf der N.V. Textiefabriek Glaro met alle activa en passiva.

Herstelt de rechtsbetrekkingen die tusschen deze Naamlooze Vennootschap en deze activa en passiva hebben bestaan.

Gelast de Kamer van Koophandel in het Handelsregister te Amsterdam deze Naamlooze Vennootschap weer in te schrijven onder no. 44867, evenals deze beslissing zelf.

Verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van de vorderingen sub *a*, *d*, *e* en *f*.

Veroordeelt verweerder Minderhoud in zijn hoedanigheid in de kosten tot heden begroot op f 25.

No. 629.

RAAD RECHTHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 22 Juli 1946. (Mr. Karni).

De Raad verklaart zich onbevoegd kennis te nemen van de vordering voor zoveel deze betrekking heeft op herplaatsing van verzoeker in zijn dienstbetrekking; bevoegd ten aanzien van het verzoek om hervatting te bevelen van de geroeyerde kantongerechts-procedure. Bevel dat deze procedure zal worden hervat.

(Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 (F 214) artt. 4, 9; Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 23, 38).

F. Andriessen, requestant, Gem. A . C. Legel,

tegen:

N.V. Roepers Drukkerij, gerequesteerde.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gelezen het verzoekschrift van Petrus Andriessen, gedagteekend 12 Januari 1946, waarbij verzoeker, te dezen aanzien domicilie kiezende te Nijmegen ten kantore van den gerechtsdeurwaarder A. C. Legel, heeft gesteld:

dat hij vanaf 1 April 1940 in dienst was getreden als eerste klas drukker bij de N.V. Roepers Drukkerij, gevestigd en kantoorhoudende te 's-Gravenhage, Barentsstraat nos. 8—12, hierna te noemen gerequesteerde, onder beding, dat de arbeidsovereenkomst tusschen verzoeker en gerequesteerde met ingang van 1 April 1940 voor den duur van vijf jaren, zou worden aangegaan;

dat gerequesteerde verzoeker den 5den Juli 1941 uit haar dienst heeft ontslagen, welk ontslag echter aanvankelijk door de Arbeidsinspectie te 's-Gravenhage niet kon worden goedgekeurd, hetgeen blijken moet uit een brief dd. 7 Juli 1941 No. Ba/CH 11866;

dat de Arbeidsinspectie voornoemd van houding veranderde en op 30 September 1941 bovenbedoeld ontslag alsnog goedkeurde;

dat verzoeker bij het Kantongerecht te 's-Gravenhage tegen gerequesteerde tusschen Juli en September 1941 een vordering had aanhangig gemaakt, strekkende tot:

1. vernietiging, althans nietigverklaring, op grond van geweld, van de hierboven vermelde annuleering, dd. 13 November 1940, van de oorspronkelijke arbeidsovereenkomst voor den tijd van vijf jaren;

2. betaling van een schadeloosstelling groot f 6797.76;

3. subsidiair tot betaling van een schadevergoeding groot f 911.04, in beide gevallen met de renten en kosten;

maar, dat verzoeker, door de tegen hem geuite bedreigingen van de kant van den bezetter of personen, door den bezetter met macht bekleed en mede omdat zijn raadsman van oordeel was, dat roeyment van het geding onder die omstandigheden te verkiezen was boven een eventueel te verwachten repressaillemaatregel des vijands, er in heeft toegestemd de procedure in te trekken, waarna ze op 21 November 1941 van de rol is afgevoerd;

met verzoek om:

1ste nietig te verklaren:

a. de hiervoor omschreven zg. „annuleering” van de voor vijf jaren aangegane arbeidsovereenkomst;

b. de hiervoor bedoelde door het toenmalig hoofd van het 10e District der Arbeidsinspectie, namens den toenmaligen directeur-generaal van den Arbeid, ingevolge paragraaf 2 van het Eerste Uitvoeringsbesluit van den toenmaligen Secretaris-Generaal van het Departement van Sociale Zaken, krachtens de sedert de bevrijding buiten werking gestelde verordening no. 8/1940, aan Roepers ten nadeele van verzoeker verleende ontslagvergunning;

c. de rechtshandelingen welke het roeyment van de voor het Kantongerecht te 's-Gravenhage, tusschen verzoeker als eischer en Roepers als gedaagde aanhangige procedure ten gevolge had, dat roeyment daarin begrepen;

2de de door bovenbedoelde rechtshandelingen te niet gegane rechtsbetrekkingen tusschen verzoeker en Roepers te doen herleven,

3de te bevelen, dat de procedure tusschen partijen zal worden hervat op de laatste gedingstukken en dat te dien einde de zaak door de meest gereede partij en zonder dat daarvoor de medewerking van de wederpartij zal worden vereischt, weder ter rolle van het Kantongerecht te s-Gravenhage zal worden opgebracht, uitgeroepen en verder behandeld;

Gezien de verklaring van den Hoofdinspecteur van den Arbeid, hoofd van het 10de district voornoemd, gedateerd 14 Juli 1941;

Gelezen de verklaring van Mr. H. H. J. C. van Heerten te 's-Gravenhage, verzoekers raadsman in bovenvermeld geding voor het

Kantongerecht;

Gelezen een brief van den Hoofdinspecteur van den Arbeid voornoemd, gedagteekend 1 November 1941;

Nog gelezen een mededeeling van den Directeur-Generaal van den Arbeid, gedagteekend den 27sten Juni 1946;

O. dat gerequesteerde, ondanks behoorlijke aanzegging in gebreke is gebleven zich van antwoord te bedienen;

O. dat de ten requeste vermelde feiten be treffen een arbeidsverhouding en voor gevallen als het onderhavige door de vaststelling Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen van 15 October 1945, in de eerste plaats dit Besluit van toepassing moet worden gearht;

O. dat art. 4 lid 9 van bovengenoemd Besluit uitdrukkelijk vaststelt, dat ten aanzien van de herplaatsing, bedoeld in dit artikel het Besluit Herstel Rechtsverkeer niet van toepassing is;

O. dat requestant's vordering zooals ze voorkomt in no. 1 a en b en no. 2 duidelijk de kenmerken draagt van een vordering tot herplaatsing als bedoeld in art. 4 lid 9 van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen, weshalve de Raad voor het Rechtsherstel ten aanzien daarvan bevoegdheid mist een beslissing te nemen;

O. dat requestant heeft gesteld, dat hij den gewonen weg van rechten heeft gevolgd door een vordering als bovenomschreven bij het Kantongerecht aanhangig te maken, maar dezen weg onder dwang of bedreiging, dan wel onbehoorlijken invloed van of vanwege personen door of vanwege den vijand met macht bekleed, weder heeft moeten verlaten, en naar 's Raads oordeel hem het bewandelen van zoodanigen weg weder mogelijk moet worden gemaakt, vooral, omdat, uit het schrijven van 7 Juli 1941 no. Ba/CH 11866, waarnaar de Hoofdinspecteur van den Arbeid, Hoofd van het rode District der Arbeidsinspectie in een brief van 14 Juli 1941 verwees, blijkt dat deze Hoofdinspecteur het bedoelde ontslag niet kon goedkeuren;

O. dat de Raad in het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 geen belemmering kan zien, het ten requeste vermelde verzoek onder no. 3 en no. 1 letter c, gunstig te ontvangen, daar dit immers niet betreft een herplaatsing zooals bedoeld in het meer genoemde art. 4 lid 9;

O. dat Ons niets in den weg staat het verzoek van requestant of te splitsen en het achterwege laten van een ingrijpen naar Ons oordeel onredelijk ware te noemen;

Rechtdoende:

Verklaren Ons onbevoegd kennis te nemen van het verzoek omschreven in no. 1 letters a en b en No. 2;

Verklaren Ons bevoegd met betrekking tot het in no. 3 ten requeste vervatte verzoek;

Bevelen:

dat de vordering die Petrus Andriessen tegen de N.V. Roepers Drukkerij voornoemd, voor het Kantongerecht te 's-Gravenhage had aanhangig gemaakt doorgang zal vinden, als hadde Petrus Andriessen geen accord onderteekend met betrekking tot het royement

der procedure en dat deze hervat zal worden op de laatste gedingstukken en dat te dien einde de zaak weder ter rolle van het Kantongerecht te 's-Gravenhage zal worden opgebracht, uitgeroepen en verder behandeld, aan het doorzicht des Heeren Kantongerechters overlatende, wat hij te dezen aanzien zal vermeenen voor recht te laten gelden, in aanmerking nemende dat in het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945 uitgedrukte wil des wetgevers;

Veroordeelen N.V. Roepers Drukkerij voornoemd tot betaling der kosten, tot op heden begroot op f 50.

No. 630.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 18 Nov. 1946. (Mts. Zijlstra, Haga en van Meeuwen).

Huurovereenkomst tusschen de N.V. „Vredestein” en Continental Gummi Werke in 1912 onder dwang van het Reichswirtschaftsministerium tot stand gekomen nietig verklaard. Emissie van 265 aandelen Vredestein eveneens nietig verklaard.

Verzoekster voor het overige verwezen naar het Beheersinstituut.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.); Besluit Vijandelijk Vermogen (E 133) art. 25.)

N.V. Rubberfabriek „Vredestein” te Loosduinen, gem. Prof. Mr. P. W. Kamphuisen, tegen:

Nederlandsch Beheersinstituut, als beheerder over de Continental Gummi Werke A.G. te Hannover.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Wat het recht betreft:

O. dat de tusschen verzoekster en de Continental Gummi Werke gesloten overeenkomsten (gesloten op instigatie van het Reichswirtschaftsministerium in 1942, *Red.*), voorzoover hier van belang, inhouden een afspraak tot inniger samenwerking, met uitwisseling van bij en naar aanleiding van de fabricage opgedane ondervindingen, van technici enz., met recht van Vredestein tot gebruik van de aan Continental toebehorende octrooien tegen betaling ener licentievergoeding en onder bepaling (bij de aanvullende overeenkomst), dat Vredestein gerechtigd was, onderlicentie af te geven tegen betaling aan Continental van 50 % van de door haar ontvangen licentiegelden, terwijl ten slotte Vredestein zich verplichtte, aan Continental 15 % van haar aandelenkapitaal over te dragen, met recht van Continental, om dit bedrag onder zekere voorwaarden te verhoogen tot 33¹/₃ %;

O. dat tusschen partijen vaststaat, dat van dit laatste recht geen gebruik is gemaakt, doch dat ingevolge eerstgenoemde verplicht-

ting een bedrag van f 265,000 aan nieuwe aandelen, genummerd B 1 tot en met B 265, is uitgegeven en aan Continental ter hand gesteld tegen betaling van een bedrag van f 715,500, als in het verzoekschrift gesteld;

O. dat blijkens het bovenstaande tusschen Vredestein en Continental tijdens de vijandelijke bezetting rechtsbetrekkingen zijn ontstaan, gedeeltelijk rechtstreeks uit de tusschen hen gesloten overeenkomsten, gedeeltelijk uit de op grond van die overeenkomsten verplicht gedane emissie, zoodat, nu de door Vredestein gestelden dwang bij het sluiten dier overeenkomsten door het Beheersinstituut niet is weersproken, zoowel deze laatste, als de emissie nietig moeten worden verklaard, nu den Raad niet is gebleken van eenige omstandigheid, welke ingrijpen zijnerzijds onredelijk zoude maken;

O. dat het Beheersinstituut in zijn antwoord ad II wel ter sprake brengt de vraag, of Vredestein met betrekking tot de emissie zich niet had moeten wenden tot de afdeeling „Voorzieningen voor rechs personen” of „Effectenregistratie, doch dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord nu van eenige statutenwijziging niet blijkt en Vredestein ook niet eenige aanspraak in den zin van artikel 45 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer, op de uitgegane aandelen pretendeert, zoodat volgens artikel 36 lid 2 van dat Besluit de Afdeeling Rechtspraak bevoegd is, van de zaak kennis te nemen;

O. ten aanzien van het sub III verzochte, dat het den Raad voorloopig onjuist voorkomt, Vredestein zonder eenige vergoeding het gebruik der octrooien enz. toe te staan, temeer, nu haar bewering, dat die voor haar geen werkelijke waarde hebben, in strijd schijnt èn met het verzoek zelf èn met hare bij de mondelinge toelichting gedane mededeeling, dat zij gedurende de werking der overeenkomsten vijfmalen een onderlicentie had verleend tegen geldelijke vergoeding;

O. dat het de Raad echter gewenscht voorkomt Vredestein in de gelegenheid te stellen, zulks op verzoek van beide partijen, zich hieromtrent nader met het Beheersinstituut in verbinding te stellen en de Raad met het oog hierop de zaak zal splitsen, opdat, indien partijen omtrent dit punt tot overeenstemming kunnen geraken, dit gedeelte van het verzoek kan worden ingetrokken, terwijl in het tegenovergestelde geval 's Raads beslissing nader kan worden gevraagd; enz.

Rechtdoende:

Splitst de zaak;

Verklaart nietig de overeenkomst (Vertrag) en de aanvullende overeenkomst (Zusatzvertrag), op 24 October 1942 (20 Januari 1943) gesloten tusschen verzoekster en de Continental Gummi-Werke A.G. te Hannover;

Verklaart nietig de emissie van 265 aandelen in de N.V. Rubberfabriek Vredestein, elk groot f 1000, genummerd B 1 tot en met B 265;

Verwijst verzoekster ten aanzien van het

sub I I gevorderde naar het Beheersinstituut, teneinde tot een minnelijke regeling te komen;

Houdt te dien aanzien de beslissing aan.

No. 631.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK AMSTERDAM, 24 Oct. 1946.
(Mrs. Sluis, Mijszen en Hoog).

Verzoek tot herstel in de huur van een perceel afgewezen omdat gerequesteerde bij het betrekken van het perceel zelf in een dwaangpositie verkeerde en bij toewijzing de belangen van gerequesteerde aanmerkelijk zwaarder zouden worden geschaad dan die van verzoeker door afwijzing. Er bestaat in casu geen reden om verzoekers noodlijdend bedrijf op de been te helpen ten koste van het belangrijke bedrijf van gerequesteerde.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.).

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien een in Januari 1946 ingediend verzoekschrift van Jacobus Cornelis Egmond van Waesberge, wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. G. C. J. D. Kropman en de daartegen op 26 Maart 1946 ingediende verweerschriften van Albert van der Linde en Ferdinand Johannes Quintus, als eenige vennoten der te Amsterdam gevestigde handelsvennootschap onder de firma M. de Lange, beiden wonende te Amsterdam, gemachtigde Mr. J. R. Voute Jr. en van Gerrit Verhagen, wonende te Laren, gemachtigde Mr. H. J. C. Vlugs.

Gezien voorts de verder gedingstukken, waaronder bepaaldelijk het procesverbaal van het in deze zaak verhandelde ter zitting van 18 April 1946 en 3 October 1946, alwaar partijen en een getuige zijn gehoord;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoeker zakelijk heeft gesteld, dat de firma M. de Lange voornoemd omstreeks Februari 1944, terwijl verzoeker door de Duitschers was gevangen gezet te Amersfoort,— onrechtmatig zij het op order der Deutsche instanties,— in bezit heeft genomen een door verzoeker van de makelaarsfirma Gebr. Verhagen als gemachtigde van den eigenaar gehuurd pand aan de Karel du Jardinstraat 51—53 te Amsterdam, waarin verzoeker een garage en autoherstelplaats gevestigd had; dat de firma de Lange, dit gemeld pand voor haar levensmiddelenbedrijf heeft ingericht, weigert dit pand te ontruimen, zich er op beroepende, dat zij groote onkosten heeft gemaakt om het pand tot levensmiddelenbedrijf geschikt te maken, en dat zij met genoemde firma Gebr. Verhagen een huurovereenkomst heeft gesloten op welke gronden verzoeker met een beroep op art. 23 j°. 25 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer heeft gevorderd:

1. de bovengenoemde, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tot stand gekomen rechtshandeling en rechtsbetrekking nietig te verklaren;

2. voor zooveel noodig te verklaren, dat verzoekers recht als huurder van voormeld perceel is herleefd; kosten rechtens.

O. dat verweerders de vordering hebben bestreden, daartoe in hoofdzaak aanvoerende, dat de Firma M. de Lange de onderstukken van de percelen Karel du Jardinstraat 51—53 op aanwijzing van het Gemeentelijk Bureau voor Inkwartiering te Amsterdam in gebruik heeft genomen en slechts nadat en omdat zij zelve ingevolge aanzegging van dat Bureau en vorderingsbesluit van de betrokken Duitse instanties het pand van Ostadestraat 230 te Amsterdam, waarin haar levensmiddelenbedrijf gevestigd was, moest ontruimen, en omdat er geen andere voor haar aanvaardbare oplossing bestond, dat de firma de Lange onder goedkeuring van gemeld Bureau gemelde onderstukken heeft doen verbouwen om het voor haar levensmiddelenbedrijf geschikt te maken; waarvoor zij inclusief verhuiskosten f 10764.02 heeft moeten uitgeven; dat van Waesberge's huur per 15 Augustus 1944 is beëindigd ingevolge een door partijen in overleg met gemeld Bureau getroffen regeling; dat v. Waesberge de huur niet op tijd placht te betalen en het pand slordig gebruikte, en zijn bedrijf kwijnend was;

O. dat op de verder door partijen in de dingtalen en bij de mondelinge behandeling aangevoerde feiten hieronder in de rechts-overwegingen voor zooveel noodig zal worden teruggekomen, evenals op den inhoud der door partijen overgelegde bescheiden en der door getuige Haarman afgelegde verklaring:

Ten aanzien van het recht:

O. dat op den grondslag der dingtalen en van het verhandelde ter zitting van 18 April 1946 en 3 October 1946 als vaststaande mag worden aangenomen;

dat verzoeker sedert 1 Februari 1938 door bemiddeling van den makelaar, verweerder Verhagen van de eigenares in huur had het pand Karel du Jardinstraat 51-53 te Amsterdam, in de onderstukken waarvan hij een garagebedrijf met autoherstelplaats exploiteerde; dat loopende die huur in het begin van 1944, terwijl verzoeker door de Duitschers te Amersfoort gevangen werd gehouden, die onderstukken op aanwijzing van het Gemeentelijk Bureau voor Inkwartiering te Amsterdam door de firma M. de Lange voornoemd in gebruik zijn genomen ten behoeve van haar levensmiddelenbedrijf, nadat en omdat zij ingevolge haar op last der betrokken Duitse instanties door dat Bureau gedane aanzegging het pand van Ostadestraat 230, waarin voordien haar levensmiddelenbedrijf gevestigd was, had moeten ontruimen; dat de firma de Lange, om bedoelde onderstukken voor haar bedrijf geschikt te maken, aan verbouwkosten inclusief verhuiskos-

ten ruim f 10,000 heeft moeten uitgeven; dat verzoeker, toen hij in begin 1944 door de Duitschers werd gearresteerd, als chauffeur in dienst was bij de firma Lippmann en Rosenthal, welke dienstbetrekking hij volgens zijn eigen opgave had aanvaard, omdat zijn bedrijf hem geen voldoende inkomsten opleverde;

O. dat voorts uit de door partijen overgelegde brieven van het Gemeentelijk Inkwartieringsbureau, zooals die door de verklaring van den Inspecteur van dat bureau, getuige Haarman, zijnde toegelicht en verduidelijkt, blijkt dat bedoeld Bureau aanvankelijk een regeling had getroffen, krachtens welke de firma de Lange als onderhuurster van verzoeker de ten processe bedoelde onderstukken in gebruik nam, doch dat dit Bureau later overeenkomstig den eisch der door den Rijkscommissaris met de vordering belaste Duitse instanties uit den Haag een nieuwe regeling heeft getroffen, volgens welke de huur van verzoeker der onderstukken per 15 Augustus 1944 een einde nam en volgens welke de firma de Lange over het tot dat tijdstip sedert de vordering verstreken tijdvak van zes maanden f 60 per maand als tegemoetkoming ten gunste van verzoeker zou betalen;

O. dat uit de verklaring van getuige Haarman blijkt, dat deze regeling aldus van hooger hand aan partijen is opgelegd, al zijn partijen — verzoeker vertegenwoordigd door zijn echtgenoot —, daarin wel door getuige gekend;

O. dat verder nog vaststaat, dat nadat deze regeling was opgelegd, verweerder Verhagen in overeenstemming met den daardoor geschapen toestand de onderstukken aan de firma de Lange heeft verhuurd en dat verzoeker, na in Augustus 1944 door de Duitschers te zijn vrijgelaten de voormelde vergoeding van 6 × f 60 uit handen van Verhagen heeft aangenomen;

O. dat uit de als voormeld vastgestelde feiten volgt dat verzoekers huur van het pand, althans voor wat betreft de meerbesproken onderstukken, tijdens de bezetting is te niet gegaan, en dat in plaats daarvan een huurder firma de Lange is tot stand gekomen, een en ander als gevolg van handelingen verricht onder dwang van of vanwege den vijand;

O. dat de Raad echter van oordeel is, dat het in het onderhavige geval geenszins onredelijk is om het door verzoeker gevraagde ingrijpen achterwege te laten vooreerst omdat uit de vaststaande feiten duidelijk genoeg blijkt, dat de firma de Lange niet vrijwillig of zonder noodzaak de betrokken onderstukken in gebruik heeft genomen, doch alleen omdat zij als gevolg van de vordering van haar pand van Ostadestraat 230 zelve in een dwangpositie verkeerde;

O. dat bovendien naar 's Raads oordeel bij toewijzing der vordering de belangen der firma de Lange aanmerkelijk zwaarder zouden worden geschaad dan die van verzoeker door afwijzing;

O. dat dit vooreerst volgt uit het vast-

staande feit, dat de firma de Lange, ten einde de ten processe bedoelde onderstukken te kunnen betrekken en voor haar bedrijf geschikt te maken ruim f 10000 heeft moeten uitleggen, zijnde het vooralsnog geheel onzeker, of en in hoeverre zij dit bedrag als bezettingsschade vergoed zal kunnen krijgen;

O. dat verder de firma de Lange onweersproken heeft aangevoerd, dat zij het pand van Ostadestraat 230 niet kan terugkrijgen, omdat het Ministerie van Handel en Nijverheid zich daartegen verzet, en dat het haar, — nog afgezien van de daaraan verbonden nieuwe hoge onkosten — zoo niet onmogelijk dan toch uiterst moeilijk zal vallen om thans een ander voor haar levensmiddelenbedrijf geschikt pand in de betrokken omgeving te vinden;

O. dat anderzijds verzoeker tegenover de betwisting der wederpartij niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij in staat zou zijn om zijn blijkens zijn eigen opgave reeds vóór zijn arrestatie kwijnend bedrijf in de betrokken perceelsgedeelten op winstgevende wijze uit te oefenen, en dit te minder mag worden aangenomen, nu verzoekers raadsman ter zitting van 3 October 1946 heeft verklaard, dat verzoeker geen eigen middelen heeft;

O. dat er onder deze omstandigheden geen reden bestaat om verzoekers noodlijdend bedrijf weer op de been te helpen ten koste van het veel omvangrijker en belangrijker levensmiddelenbedrijf der firma de Lange, dat door dezelfde dwang uit haar pand aan de van Ostadestraat was verwijderd als tot de ingebruikneming van verzoekers pand heeft geleid;

O. dat derhalve de vordering van verzoeker moet worden afgewezen;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Wijst verzoekers vordering af.

Veroordeelt hem in de kosten van het geding tot deze uitspraak aan de zijde van verweerders van der Linden en Quintus op f 50, en aan de zijde van verweerder Verhagen op f 50.

no 635—gbb

8 Januari 1947 (af. 27)

No. 409—419

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSpraak

No. 632—639

Redactie Tribunaal in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogscbe Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N. V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

TRIBUNAAALBESLUIT

- Art. 1 N°. 266a, 267, 307, 357, 390.
 " 1 lid 1. N°. 242, 252, 349, 380.
 " 1 lid 1, al. 1. N°. 271, 272.
 " 1 lid 1, al. 2. N°. 254, 257, 261, 264, 268, 269, 271, 274, 275, 280, 282, 283, 287, 291, 300, 304, 311, 317, 331, 341a, 344, 345, 350, 354, 359, 360, 369, 378, 379, 389, 402, 407, 408, 409, 412, 415.
 " 1 lid 1, al. 3. N°. 239, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 256, 258, 263, 265, 268, 269, 275, 280, 282, 285, 289, 290, 291, 298, 299, 314, 318, 320, 321, 322, 322a, 330, 351, 352, 353, 355, 358, 363, 364, 369, 371, 375, 379, 384, 389, 409, 411.
 " 1 lid 1, al. 4. N°. 249, 268, 273, 284, 285, 290, 299, 342a, 358, 368.
 " 1 lid 3. N°. 319, 369.
 " 1 lid 1, al. 6. N°. 370.
 " 2 N°. 266a, 267.
 " 4 N°. 382.
 " 5 N°. 302, 328.
 " 6 N°. 241, 253, 274, 308, 414.
 " 7 lid 1. N°. 403.
 " 7 lid 5. N°. 288.
 " 23 lid 2. N°. 310.
 " 26 N°. 312.
 " 37 N°. 275.
 " 37 lid 4. N°. 251, 266a, 267, 323.
 " 37 lid 5. N°. 251, 323.
 " 39 lid 2. N°. 390, 419.
 " 40 N°. 310, 387.
 " 45 lid 1. N°. 340.
 " 45 lid 4. N°. 387.
 " 47 N°. 383.
 " 49 N°. 333.
 " 60 N°. 310.
 " 63 N°. 321, 329, 340a, 364.
 " 64 4°. N°. 265a, 267.
 Art. 12 lid 3. N°. 343.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

- Art. 98 N°. 387.
 " 217 N°. 387.
 " 218 N°. 387.
 " 277 N°. 266a, 267.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

- Art. 37 N°. 250.
 " 40 N°. 274.
 " 68 N°. 375.

K. B. 23 Dec. 1944 Stbl. E 153

- Art. 7 N°. 259, 262, 266, 270, 276, 277, 278, 281, 286, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 302, 303, 305, 306, 307, 308, 313, 315, 316a, 317a, 318, 319a, 323a, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 332, 333, 334, 335, 335a, 336, 337, 337a, 338, 339, 339a, 340, 341, 342, 346, 347, 348, 351, 362, 365, 366, 367, 372, 373, 374, 376, 377, 381, 381a, 382, 382a, 383, 383a, 384a, 386, 388, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 403, 404, 405, 406, 410, 413, 416, 417, 418.
 " 10 lid 3. N°. 260.
 " 10 lid 4. N°. 367.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

- Art. 26 N°. 316.
 " 27 N°. 312.
 " 29 N°. 266a.

K. B. 27 Aug. 1945 Stbl. F 148

- Art. 1 N°. 285.

LANDOORLOGREGLEMENT

- Art. 52 N°. 322a.

BESLUIT VIJANDELIJK VERMOGEN

staande feit, dat de firma de Lange, ten-einde de ten processe bedoelde onderstukken te kunnen betrekken en voor haar bedrijf geschikt te maken ruim f 10000 heeft moeten uitleggen, zijnde het vooralsnog geheel onzeker, of en in hoeverre zij dit bedrag als bezettingsschade vergoed zal kunnen krijgen;

O dat verder de firma de Lange onweersproken heeft aangevoerd, dat zij het pand van Ostadestraat 230 niet kan terugkrijgen, omdat het Ministerie van Handel en Nijverheid zich daartegen verzet, en dat het haar, — nog afgezien van de daaraan verbonden nieuwe hooge onkosten — zoo niet onmogelijk dan toch uiterst moeilijk zal vallen om thans een ander voor haar levensmiddelenbedrijf geschikt pand in de betrokken omgeving te vinden;

O. dat anderzijds verzoeker tegenover de betwisting der wederpartij niet aannemelijk heeft gemaakt, dat hij in staat zou zijn om zijn blijkens zijn eigen opgave reeds vóór zijn arrestatie kwinnend bedrijf in de betrokken perceelsgedeelten op winstgevende wijze uit te oefenen, en dit te minder mag worden aangenomen, nu verzoekers raadsman ter zitting van 3 October 1946 heeft verklaard, dat verzoeker geen eigen middelen heeft;

O. dat er onder deze omstandigheden geen reden bestaat om verzoekers noodlijdend bedrijf weer op de been te helpen ten koste van het veel omvangrijker en belangrijker levensmiddelenbedrijf der firma de Lange, dat door dezelfde dwang uit haar pand aan de van Ostadestraat was verwijderd als tot de ingebruikneming van verzoekers pand heeft geleid;

O. dat derhalve de vordering van verzoeker moet worden afgewezen;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Wijst verzoekers vordering af.

Veroordeelt hem in de kosten van het geding tot deze uitspraak aan de zijde van verweerders van der Linden en Quintus op f 50, en aan de zijde van verweerder Verhagen op f 50.

No. 632.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 24 Juni 1946. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Veegens, Vice-Adm. Vos).

Betekenis van „vrijwillig” in art. 101 Sr. Geen zuivere vrijspraak.

Ontslag van rechtsvervolgning op grond van overmacht.

(Sr. artt. 40 en 101.)

Sententie a quo 1e jaargang nr. 216.

Op het beroep van den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, requirant van cassatie tegen een T. a.

sententie van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 8sten April 1946, waarbij Cornelis Johannes Post, auto-monteur, wonende te Vlaardingen, werd vrijgesproken.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Vos, enz.;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Schending van de artt. 350 en 352 Sv. juncto art. 1 B.B.R. en in verband met art. 101 Sr., door over de vraag of bewezen is dat de verdachte het feit heeft begaan niet te beraadslagen en te beslissen op den grondslag van de telastelegging, doch daarbij uit te gaan van een andere beteekenis van het woord „vrijwillig”, dan dit in de telastelegging (in overeenstemming met art. 101 Sr.) heeft;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie tot vernietiging der sententie en verwijzing van de zaak naar het Bijzonder Gerechtshof te 's-Hertogenbosch ten einde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te be-rechten;

O. dat aan gerequireerde bij inleidende dagvaarding is te laste gelegd, dat hij in Duitschland in of onstreeks de maand Februari 1944, Nederlander zijnde en wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was, opzettelijk vrijwillig in Duitschen krijgsveld is getreden, immers heeft dienst genomen bij de Kriegsmarine;

O. dat het Bijzondere Gerechtshof in de bestreden sententie niet bewezen heeft verklaard hetgeen aan gerequireerde is te laste gelegd en hem daarvan heeft vrijgesproken;

O. ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep:

dat de bestreden sententie zich naar het uiterlijk aandient als een vrijspraak, zoodat vooraf behoort te worden onderzocht, of requirant in zijn beroep in cassatie kan worden ontvangen;

dat de onderhavige telastelegging den tekst van art. 101 Sr. vrijwel op den voet volgt, zoodat moet worden aangenomen, dat de steller het woord „Vrijwillig” heeft gebezigd in den zin, welke daaraan in dat artikel is toegekend;

dat nu deze term, gebruikt met betrekking tot krijgsveld, op zich zelf niet duidelijk is, immers zoowel de beteekenis kan hebben van „niet dienstplichtig” als die van „niet gedwongen”;

dat blijkens de Mem. v. Toel. op art. 101 Sr. het woord „vrijwillig” terugslaat op het tweede lid van het tegenwoordige art. 83, omdat zij, die geen Nederlanders zijn, maar door het W. v. Sr. met Nederlanders worden gelijk gesteld, tegenstrijdige plichten te vervullen kunnen hebben, wanneer zij krachtens de wetten van hun vaderland gedwongen worden Nederland te bestrijden, en daarom in dat geval hier te lande

niet strafbaar behooren te wezen (Smidt II, 2de druk blz. 25);

dat deze opvatting bij de verdere parlementaire behandeling onweersproken is gebleven en het voorgestelde artikel na een redactiewijziging van ondergeschikte beteekenis wet is geworden;

dat weliswaar het geval, dat den wetgever van 1881 voor oogen heeft gestaan, zich na de inwerkingtreding van de Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap niet meer kan voordoen, maar dat gevallen van dubbele nationaliteit met dubbele dienstplicht als gevolg, ten gevolge van concurreerende bepalingen in de ter zake betrekkelijke nationale wetten nog steeds voorkomen, zoodat het vereischte van vrijwilligheid in art. 101 Sr. opgevat in den beperkten zin, waarin de wetgever het heeft bedoeld, zijn beteekenis heeft behouden:

dat het Hof, door uit te gaan van een meer omvattende beteekenis van het woord „vrijwillig”, niet op den grondslag der telastelegging heeft beslist, zoodat de gegeven vrijspraak niet kan gelden als een vrijspraak in den zin van art. 430 Sv.;

dat requirant derhalve ontvankelijk is in zijn beroep in cassatie;

O. ten aanzien van het middel:

dat de gegrondheid van het middel uit het boven overwogene volgt en de bestreden sententie derhalve niet in stand kan blijven;

dat het begane vormverzuim in het onderhavige geval niet tot verwijzing van de zaak naar een aangrenzend Bijzonder Gerechtshof behoort te leiden — hoedanige verwijzing formeel op haar plaats zou zijn — omdat zulks niet te rijmen zou zijn met de eischen van een doelmatige strafrechtspleging en de Raad de zaak zelve kan beslissen;

dat toch in de bestreden sententie met betrekking tot den inhoud van de bewijsmiddelen het volgende wordt vastgesteld:

a. dat gerequireerde ter terechtzitting van het Hof het hem te laste gelegde heeft bekend — met andere woorden een opgave heeft gedaan, die het te laste gelegde geheel dekte — echter met uitzondering van het vrijwillige karakter zijner indiensttreding, opgevat in den daaraan ten onrechte door het Hof gehechten zin;

b. dat gerequireerde op 26 Februari 1944 een briefkaart heeft gericht aan zijn ouders, welke — uit Sonnheim geschreven en blijkens stempels van de „Feldpost” ook inderdaad verzonden briefkaart — zakelijk inhoudt, dat „het” — waaronder, naar 's Hof's oordeel, kennelijk te verstaan gerequireerde's militaire dienstdiening — voor hem „de eenigste uitweg” was en dat de reden door gerequireerde, als hij thuis kwam, wel zou worden verteld;

dat het Hof uit deze bewijsmiddelen en redengevende omstandigheden niet alleen heeft kunnen afleiden, dat gerequireerde het hem te laste gelegde feit, opgevat in den juisten zin, heeft begaan — nu van

eenig beroep op dienstplicht krachtens de Duitsche wetgeving niet is gebleken — maar deze gevolgtrekking inderdaad ook heeft gemaakt;

dat een andere lezing van de bestreden sententie redelijkerwijs niet mogelijk is, in het bijzonder met het oog op de daarin voorkomende overweging, die de zoogenaamde vrijspraak uitsluitend hiermede motiveert, dat „ook overigens niet uit het onderzoek ter terechtzitting is gebleken, dat verdachte vrijwillig in vijandelijken krijgsdienst is getreden”;

dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd, gelijk hieronder zal worden vermeld;

dat gerequireerde deswege evenwel, naar het Hof op in cassatie onaantastbare gronden heeft uitgemaakt, niet strafbaar is, zij het dan ook op anderen juridischen grond, dan door het Hof is aangenomen;

dat hij toch ter terechtzitting van het Hof mede heeft opgegeven: „dat hij na in Duitschland tot drie jaar gevangenisstraf te zijn veroordeeld, door ambtenaren van de Gestapo voor de keus is gesteld om toe te treden tot de Waffen S.S. dan wel naar een concentratiekamp te worden gezonden; dat hij bij die gelegenheid zelfs met doodschieten is bedreigd voor het geval hij niet in Duitschen militairen dienst wenschte te treden en dat na zijn weigering om bij de Waffen S.S. in dienst te gaan tenslotte door de Duitschers genoegen is genomen met toetreding tot de Kriegsmarine waartoe verdachte onder den indruk van meerbedoelde bedreigingen heeft besloten”;

dat het Hof voor de geloofwaardigheid van deze opgave steun heeft gevonden in den inhoud van de briefkaart, hierboven onder b vermeld, en ten aanzien van dit punt overweegt, dat het geen termen aanwezig acht om gerequireerde's voorstelling van zaken, als klaarblijkelijk strijdig met de waarheid of niet ernstig gemeend ter zijde te stellen;

dat hierin ligt opgesloten de voor 's Hof's verantwoordelijkheid blijvende feitelijke beslissing, dat gerequireerde zijn voorstelling van zaken weliswaar niet wettig en overtuigend heeft bewezen, maar haar toch ten genoeg van het Hof aannemelijk heeft gemaakt, hetgeen bij een beroep op een strafuitsluitingsgrond voldoende is;

dat toch art. 338 Sv. alleen geldt voor het bewijs, dat de verdachte het telastegelegde feit heeft begaan;

dat de op deze wijze vastgestelde toedracht van zaken voor gerequireerde overmacht in den zin van art. 40 Sr. heeft opgeleverd;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor zoover gerequireerde daarbij onder den naam van vrijspraak ter zake van niet-strafbaarheid van het te laste gelegde en bewezen verklaarde feit van alle rechtsvervolgving is ontslagen;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet R. O.:

Gezien art. 101 Sr.;

Qualificeert het bewezen als: „Als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Verklaart gerequireerde deswege niet strafbaar;

Ontslaat hem van alle rechtsvervolgving te dier zake.

No. 633.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 17 Juni 1946. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Veegens, Vice-Adm. Heeris).

De „Deutsche Wasserschutzpolizei” kan niet beschouwd worden als Duitse Staatsdienst, maar wel als Duitse publieke dienst.

(Sr. art. 102 j°. B.B.S. art. 24).

• Op het beroep van Kornelis Hamstra, wonende te Joure, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden, eerste Kamer van den 12den Maart 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: Als Nederlander vrijwillig in eenigen staatsdienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 27, 28, 31 en 101 Sr., 1, 2, 7, 8, 9, 11 en 24 B.B.S., 37 B.B.R., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren, met bepaling, dat de veroordeelde die straf voor den tijd van zes jaren in een Rijkswerkinrichting zal ondergaan, ontzetting van het recht, om te dienen bij de gewapende macht, en van het recht om te kiezen en de kiesbaarheid bij krachten wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen, zulks voor den tijd van het leven, voor het geval dat hij het Nederlanderschap mocht herkrijgen.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris, enz.

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

S. dan wel v. t. van art. 101, j°. art. 24 B.B.S., immers oplegging van een straf, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan, of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den requirant;

Gehoord den Adv.-Fiscaal namens den Proc.-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem teneinde haar op de bestaande telastelgging opnieuw te berechten;

O. dat bij de bestreden sententie, ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat

hij te Leeuwarden op een tijdstip in of omstreeks de maand October 1943 als Nederlander in den zin van art. 83 Sr. door vrijwillig toe te treden tot de „Deutsche Wasserschutzpolizei” vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst, wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was”;

O. ambtshalve:

dat het Hof in de bestreden sententie ten onrechte heeft aangenomen, dat de bewezen verklaarde dienstneming van requirant bij de „Deutsche Wasserschutzpolizei” zou opleveren een treden in Duitschen staatsdienst;

dat het toch van algemeene bekendheid is, dat de „Deutsche Wasserschutzpolizei” was een hier te lande in het verband der SS. opgerichte afzonderlijke Duitse politieformatie, ressorteerende onder den „Befehlshaber der Ordnungspolizei”, die op zijn beurt ondergeschikt was aan den Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid;

dat het personeel van dit korps werd gerecruteerd uit Nederlandsche gegadigden, die werden gekleed in Nederlandsche politieuniformen met Duitse onderscheidings-teekenen en gesteld onder bevel van Duitse officieren;

dat zijn hoofdtak was gelegen in het uitvoeren van politietoezicht te water, doch daarnevens ook militaire opdrachten werden uitgevoerd, zooals het begeleiden van convooien over het IJsselmeer;

dat aan het laatste echter geen overwegende beteekenis valt te hechten, omdat andere Duitse politieformaties eveneens een semi-militair karakter droegen;

dat degenen, die bij de „Deutsche Wasserschutzpolizei” hebben dienst genomen, derhalve niet in Duitschen krijgs- of anderen staatsdienst, maar in anderen Duitschen publieken dienst zijn getreden en de qualificatie van het bewezen verklaarde dienovereenkomstig behoort te worden verbeterd;

O. ten aanzien van het middel:

dat het Hof op juiste gronden, waarmede de Raad zich vereenigt, aan requirant, die in 1941 gedurende 9 maanden vrijwillig in Frankrijk heeft gewerkt voor de Organisation Todt en die, na in den zomer 1943 ter voorkoming van terugvoering in krijgsgevangenschap ondergedoken te zijn geweest, in den herfst van dat jaar heeft dienst genomen bij een Duitse SS. politieformatie van het hierboven omschreven karakter en daarbij is blijven dienen tot Maart 1945, een gevangenisstraf voor den tijd van zeven jaren heeft opgelegd;

dat het middel derhalve ongegrond is;

O. ambtshalve:

dat uit het hierboven overwegene omtrent de qualificatie van het feit volgt, dat requirant zijn Nederlanderschap niet heeft verloren, zoodat de door het Hof voorwaardelijk uitgesproken ontzetting van requirant van het recht om te dienen bij de ge-

wapende macht en van het actieve en passieve kiesrecht voor den tijd van het leven reeds op dezen grond niet kan worden gehandhaafd en behoort te worden vervangen door een onvoorwaardelijke ontzetting van die rechten voor gelijken tijd;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie en de oplegging van de bijkomende straffen;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Qualificeert het bewezene als: „als Nederlander vrijwillig in eenigen publieken dienst treden bij eene buitenlandsche mogendheid, wetende dat deze met Nederland in oorlog is”;

Ontzet requirant van het recht om te dienen bij de gewapende macht en van het recht om te kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van het leven;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 634.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer), 17 Juni 1946. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Veegens, Vice-Adm. Heeris en Maj. Mr. v. Driest).

Inlichtingendienst. Groey 10 te Rotterdam.

Het oordeel van het Hof dat het reeds enkel dienst doen bij den Inlichtingendienst handelen ten voordeele van den vijand is, omdat de bij dezen dienst dienstdoende beambten uitsluitend of vrijwel uitsluitend in het belang van den Duitschen bezetter en tegen de vaderlandsche belangen optraden, berust niet op den inhoud der bewijsmiddelen.

Verwijzing wegens beraadslaging en beslissing buiten den grondslag van de laatstelegging.

(Sr. art. 102.)

Op het beroep van Jacobus Cornelis van Wijk voorheen Opperluitenant der Staatspolitie, wonende te Amsterdam, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Gravenhage, vijfde Kamer, zitting houdende te Rotterdam, van den 18den Februari 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen” en met toepassing van de artt. 10, 28 en 102 Sr., 1, 8, 9, 11 en 22 B.B.S., werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren met ontzetting van den veroordeelde van de rechten van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den duur van het leven, alsmede van het bekleeden van eenig ambt bij de politie, eveneens voor den duur van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer Heeris, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van art. 1 B.B.R., art. 22 B.B.S., art. 102 Sr., artt. 338, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv. en art. 43 van het Landoorlogsreglement, doordien het Hof het verweer van den raadsman van den verdachte, dat het enkele feit, dat de politie haar taak is blijven vervullen en verdachte in dienst bij de Rotterdamse politie is gebleven, ofschoon het gehandhaafd blijven van de openbare orde ook ten voordeele van den vijand strekt, geen strafbare hulpverlening oplevert, en dat het dienstdoen bij den Inlichtingendienst inhield het op normale wijze uitoefenen van hun taak door de bij dien dienst geplaatste beambten, heeft verworpen met de motiveering:

dat uit de gebezigde bewijsmiddelen voortvloeit, dat de bij den Inlichtingendienst dienstdoende beambten voortdurend in strijd met hetgeen, waartoe zij ook volgens wet verplicht waren, hunne werkzaamheden verrichtten en daarbij uitsluitend of vrijwel uitsluitend in het belang en ten behoeve van den Duitschen bezetter en tegen de vaderlandsche belangen optraden; dat het Hof gebleken is, dat de Inlichtingendienst voor, in overleg met en op aanwijzingen en opdracht van den Sicherheitsdienst werkte, dat deze S.D. placht te beslissen wat in de zaken, welke de Inlichtingendienst behandelde, moest geschieden en dat de Inlichtingendienst bij zijn optreden de voorschriften van de Nederlandsche wet negeerde en daarmede in strijd placht te handelen; dat derhalve gebleken is, dat de beambten van den Inlichtingendienst, en ook verdachte geenszins op normale wijze hun politionele taak hebben uitgeoefend, zoodat reeds door het enkel dienst doen bij den Inlichtingendienst ten voordeele van den vijand is gehandeld; zulks ten onrechte, aangezien:

a. niet uit de gebezigde bewijsmiddelen kan worden afgeleid, dat de bij den Inlichtingendienst dienstdoende beambten bij het verrichten hunner werkzaamheden uitsluitend of vrijwel uitsluitend in het belang en ten behoeve van den Duitschen bezetter en tegen de vaderlandsche belangen optraden, noch dat zij geenszins op normale wijze hun politionele taak hebben uitgeoefend;

b. het feit dat de Inlichtingendienst voor, in overleg met en op aanwijzingen en opdracht van den Sicherheitsdienst werkte, dat deze S.D. placht te beslissen wat in zaken, welke de Inlichtingendienst behandelde, moest geschieden, dat de Inlichtingendienst bij zijn optreden de voorschriften van de Nederlandsche wet negeerde en daarmede in strijd placht te handelen, en dat derhalve de beambten van den Inlichtingendienst, en ook verdachte, geenszins op normale wijze hun politionele taak hebben uitgeoefend, allerminst dwingt tot

of zelfs rechtvaardigt 's Hofs gevolgtrekking, dat reeds door het enkel dienst doen bij den Inlichtingendienst ten voordeele van den vijand is gehandeld, nu nergens in 's Hofs 'sententie een omschrijving is te vinden van den aard van de aldus door den Inlichtingendienst verrichte werkzaamheden, waaruit zou blijken, dat zij ten voordeele van den vijand strekten;

c. 's Hofs conclusie, dat de bij den Inlichtingendienst dienstdoende beambten bij het verrichten hunner werkzaamheden in het belang en ten behoeve van den Duitschen bezetter optraden en reeds door het enkel dienst doen bij den Inlichtingendienst ten voordeele van den vijand is gehandeld, des raadsman's betoog, dat in casu niet van een strafbare hulpverleening aan den vijand sprake kan zijn, niet weerlegt, nu noch in de bewijsmiddelen noch in 's Hofs overwegingen een omschrijving is te vinden van de strekking en den aard van die werkzaamheden van den Sicherheitsdienst bij welke uitvoering requirant betrokken is geweest, waaruit zou blijken, dat deze uitgingen boven datgene waartoe de bezetter krachtens art. 43 van het Landoorlogreglement verplicht was en waaraan dus zonder strafbaarheid medewerking mag worden verleend;

om al welke redenen de verwerping van des raadsman's verweer en bijgevolg de strafbaarverklaring van de handelingen van den verdachte niet met voldoende redenen omkleed zijn.

II. S., althans v. t. van art. 102 Sr., art. 22 B.B.S., art. 43 van het Landoorlogreglement en artt. 338, 350, 358 en 359 Sv., doordien het Hof overweegt, „dat het tegengaan van een anti-Duitsche demonstratie, het daarom arresteren van Smits en het hem vervolgens gevangen houden zonder twijfel daden zijn uitsluitend ten voordeele van den vijand verricht, welke vijand er belang bij had, dat al hetgeen zijn oorlogvoering kon bemoeilijken, voorkomen of gestraft werd”, zulks hoewel niet uit de gebezigde bewijsmiddelen kan worden afgeleid, dat verdachte Smits heeft gearresteerd of gevangen gehouden, noch dat Smits, in een openbaar vervoermiddel een anti-Duitsch liedje zingend den vijand in zijn oorlogvoering kon bemoeilijken.

III. S., althans v. t. van artt. 1, 8, 9, 11 en 22 B.B.S. en artt. 10, 28 en 102 Sr., doordien het Hof den requirant heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren, welke straf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie tot verwijzing der zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam ten einde haar op de bestaande telastelegging opnieuw te berechten;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep,

ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in het tijdvak tusschen December 1941 en December 1942 opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele van den vijand als Inspecteur dienst heeft gedaan bij den Inlichtingendienst (later Groep 10), zijnde een Afdeling van de Rotterdamsche Politie, die werkte voor en met den S.D., en als zoodanig in de maand Januari 1942 den tandarts Smits op het Hoofdbureau van Politie heeft ontboden, na hem tevoren zijn persoonsbewijs te hebben afgenomen, vervolgens hem een verhoor heeft afgenomen, waarna Smits zonder vorm van proces is ingesloten en ongeveer 3½ week van zijn vrijheid beroofd is gebleven;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat het Hof het aan requirant in de tweede plaats te laste gelegde blijkens het overwogene naar aanleiding van het beroep van requirant's raadsman op art. 43 Landoorlogreglement in dien zin heeft opgevat, dat de opzettelijke hulpverleening aan den vijand reeds gelegen is geweest in het enkele dienst doen door requirant als inspecteur van politie bij een afdeling van de Rotterdamsche politie, die werkte voor den Sicherheitsdienst;

dat de beide aanhoudingen van personen, verdacht van anti-Duitsche handelingen, die in verband hiermede vervolgens aan requirant zijn te laste gelegd en waarvan alleen de tweede bewezen is verklaard, blijkens de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie door het Hof zijn opgevat als voorbeelden en uitvloeisels van het dienst doen van requirant bij den bedoelden Inlichtingendienst (later Groep 10), die geen zelfstandige beteekenis hadden, toen ter zake van dat meer omvattende feit een veroordeeling volgde;

dat deze uitlegging van de telastelegging, als met haar bewoordingen niet onverenigbaar, in cassatie behoort te worden geëerbiedigd;

dat nu voormeld verweer van requirant's raadsman blijkens de bestreden sententie hierop neerkwam, dat het enkele feit, dat de politie haar taak is blijven vervullen en requirant in dienst bij de Rotterdamsche politie is gebleven geen strafbare hulpverleening oplevert, ofschoon het gehandhaafd blijven van de openbare orde ook ten voordeele van den vijand strekte;

dat in de bestreden sententie te dien aanzien wordt overwogen: „dat het Hof deze opvatting deelt in zooverre betreft de normale uitoefening van haar taak door de politie;

dat verdachte's raadsman dan ook als zijn meening heeft te kennen gegeven, dat het dienstdoen bij den Inlichtingendienst inhield het op normale wijze uitoefenen van hun taak door bij dien dienst geplaatste beambten, doch uit bovenstaande bewijsmiddelen voortvloeit, dat de bij den Inlichtingendienst dienstdoende beambten voortdurend in strijd met hetgeen, waartoe zij ook volgens de wet verplicht waren,

hunne werkzaamheden verrichtten en daarbij, uitsluitend of vrijwel uitsluitend in het belang en ten behoeve van den Duitschen bezetter, en tegen de vaderlandsche belangen optraden;

dat het Hof gebleken is, dat de Inlichtingendienst voor, in overleg met en op aanwijzingen en opdracht van den Sicherheitsdienst werkte, dat deze S.D. placht te beslissen wat in de zaken, welke de Inlichtingendienst behandelde, moest geschieden en dat de Inlichtingendienst bij zijn optreden de voorschriften van de Nederlandsche wet negeerde en daarmede in strijd placht te handelen;

dat derhalve gebleken is, dat de beampten van den Inlichtingendienst en ook verdachte, geënzins op normale wijze hun politieele taak hebben uitgeoefend, zoodat reeds door het enkel dienst doen bij den Inlichtingendienst ten voordeele van den vijand is gehandeld";

dat het feitelijke uitgangspunt van dit op zich zelf aannemelijke betoog is, dat de bij den Inlichtingendienst dienstdoende beampten uitsluitend of vrijwel uitsluitend in het belang en ten behoeve van den Duitschen bezetter en tegen de vaderlandsche belangen optraden;

dat de Raad in deze zaak alleen mag oordeelen op grond van den inhoud van de bewijsmiddelen, opgenomen in de bestreden sententie, en het bewijs van een werkzaamheid van den Inlichtingendienst, die praktisch tot de belangen van den vijand beperkt is gebleven, daaruit niet kan worden afgeleid;

dat voor dit punt alleen van belang zijn de opgaven van requirant, die in het kort hierop neerkomen, dat hij over inbaweringstelling van aan zijn bureau aangebrachte Joden en andere arrestanten overleg pleegde met den S.D. en niet met den Officier van Justitie, dat de bepalingen van het W. v. Strafv. over de inverzekeringstelling niet werden in acht genomen en dat bij den Inlichtingendienst — Groep 10 — ten behoeve van de Duitschers werd gewerkt;

dat hieruit wel kan worden afgeleid, dat het personeel van den Inlichtingendienst in vele gevallen den vijand hulp heeft verleend — welke feiten den betrokkenen als op zich zelf staande misdrijven van art. 102 Sr. in verband met art. 22 B.B.S. kunnen worden te laste gelegd — doch niet het door de inkleding van de telastelegging noodzakelijke bewijs, dat die afdeeling van de Rötterdamsche politie uitsluitend of vrijwel uitsluitend in het belang van den vijand werkzaam is geweest;

dat onderdeel a van het middel dus in zoover gegrond is en de bestreden sententie niet in stand kan blijven;

dat ten gevolge van deze beslissing onderdeelen b en c van het middel niet in behandeling komen;

O. ten aanzien van het tweede middel: dat het den Raad doelmatig is voorgekomen dit middel mede te behandelen;

dat het Hof ter weerlegging van het verweer van requirant's raadsman, dat door het optreden van requirant tegen Smits den vijand geen hulp is verleend. noch te zijnen voordeele is gehandeld — welk verweer neerkwam op een ontkenning van een onderdeel van het te laste gelegde — heeft overwogen: „dat het tegenaan van een anti-Duitsche demonstratie. het daarom arresteren van Smits en het hem vervolgens gevangenhouden zonder twijfel daden zijn uitsluitend ten voordeele van den vijand verricht, welke vijand er belang bij had, dat al hetgeen zijne oorlogvoering kon bemoeilijken. voorkomen of gestraft werd”;

dat de Raad zich vereenigt met de uitlegging. in deze overweging gegeven aan art. 102 Sr. in verband met art. 22 B.B.S., immers het aankweken en onderhouden van een anti-Duitsche stemming hier te lande gedurende de bezetting ongetwijfeld de vijandelijke oorlogvoering kon bemoeilijken en heeft bemoeilijkt, zoodat degene, die tegen demonstraties van dergelijke strekking optrad, een daad ten voordeele van den vijand verrichtte;

dat het middel mitsdien niet tot cassatie kan leiden, voorzover het tegen deze beslissing opkomt;

dat de bedoelde overweging uit de bestreden sententie er echter bij het opnoemen van de handelingen, waarin het gewraakte optreden zou hebben bestaan, tevens van uitgaat, dat het requirant is geweest, die Smits heeft doen insluiten en van zijn vrijheid beroofd heeft gehouden; dat de telastelegging, voor zoover thans van belang, onderscheid maakt tusschen het ontbieden van Smits op het Hoofdbureau van Politie en het afnemen van een verhoor — welke handelingen gezegd worden door requirant persoonlijk te zijn verricht — en de daarop gevolgde insluiting en vrijheidsberoving van Smits — waarbij de aansprakelijke persoon niet wordt genoemd, dus, gelet op het zinsverband, een ander moet zijn geweest dan requirant;

dat het Hof derhalve op dit punt heeft beraadslaagd en beslist buiten den grondslag van de telastelegging, zoodat ook dit middel in zoover gegrond is;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 van de Wet R. O.:

Verwijst de zaak naar het Bijzondere Gerechtshof te Amsterdam, ten einde haar op de bestaande dagvaarding te berechten en af te doen, met inachtneming van de gegeven vrijspraak.

No. 635.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer). 24 Juni 1946. (Mrs. Dr. Verzijl, Prof. Pompe, Feber, Veegens, Vice-Adm. Vos).

Zaak burgemeesters van Asten en Someren. Beroep op ambtelijk bevel verwor-

pen. Motiveering van voorbedachten raad. Handhaving van de door het Hof uitgesproken doodstraf.

(Sr. artt. 101, 289.)

Op de beroepen van: I. Hendrik Kromhout, zonder beroep, wonende te Haarlem; II. Jacobus Peter Besteman, monteur-chauffeur, wonende te Wassenaar, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, eerste Kamer, van den 13den Februari 1946, waarbij zij werden schuldig verklaard aan: „A. moord en B. als Nederlander vrijwillig in krijgsdienst treden bij een buitenlandse mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 28, 57, 101, 289 Sr., 1, 8, 9, 11, 14 B.B.S., 52 W. v. Mil. Sr., werden veroordeeld tot de doodstraf, waarbij de eerste requirant werd ontzet van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiesingen, voor den duur van het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gezien het arrest van dezen Raad van den 13den Mei 1946, waarbij is bepaald, dat een nader verhoor van de requiranten zal plaats hebben ter terechtzitting van dezen Raad van 3 Juni 1946;

O. dat wegens verandering in de samenstelling van de Kamer, de zaak op genoemde terechtzitting opnieuw is behandeld;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Pompe, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t., van art. 289 Sr., art. 1 B.B.R., de artt. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 11, 22, 26 en 27 B.B.S., doordien het Bijzonder Gerechtshof requiranten heeft schuldig verklaard aan moord, zulks terwijl het misdrijf door requiranten is gepleegd in hun hoedanigheid van militairen in vreemden krijgsdienst, staande onder commando van militairen van hooger rang, die hen de opdracht tot de uitvoering van de onderwerpelijke daden hebben gegeven.

II. S., althans v. t., van art. 289 Sr., artt. 350, 352, 358, 359 Sv., doordien het Bijzonder Gerechtshof heeft bewezen verklaard, dat het opzet van requirant I er op gericht was om den Burgemeester van Asten en het opzet van requirant 2 om den Burgemeester van Someren te doodden, zulks hoewel requiranten zoodanige opzet ieder voor zich ter terechtzitting uitdrukkelijk hebben ontkend, nu wel de afspraak was gemaakt, dat zij beiden tezamen met een derde de Burgemeesters en den heer Eijsbouts zouden doodden, doch niet aanwezig was het opzet van ieder voor zich om een bepaalde persoon om het leven te brengen.

III. S., althans v. t., van de artt. 350, 351, 358 en 359 Sv., art. 1 B.B.R., de artt.

1, 2, 3, 7, 8, 9, 11, 22, 26, 27 B.B.S., de artt. 102, 10, 28, 31 en 32 Sr., doordien het Bijzonder Gerechtshof een hoofdstraf en bijkomende straffen heeft opgelegd, die niet geacht kunnen worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf en de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde. Met name is niet voldoende rekening gehouden met den zeer jeugdigen leeftijd van beide requiranten en het feit, dat hun beider opvoeding in nationaal-socialistische geest heeft plaats gehad, tengevolge waarvan zij alreeds, toen zij ternauwernood tot de jaren des onderscheids waren gekomen, geheel in de klauwen van het fascisme gevangen zaten. Eerst nu zijn de oogen van beide verlachten opengegaan voor het ernstige karakter van de misdaden, waaraan zij zich op zoo jeugdigen leeftijd zijn te buiten gegaan.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie tot verwerping van beide beroepen;

O. dat bij de bestreden sententie, is bewezen verklaard: ten opzichte van requirant Kromhout:

„dat hij A: in den nacht van 14 op 15 Augustus van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland onder de gemeente Someren opzettelijk en met voorbedachten rade na van te voren daartoe in kalm overleg het voornemen te hebben gemaakt en het besluit te hebben genomen met de bedoeling na te noemen persoon te doodden uit een met scherpe kogelpatronen geladen pistool meerdere kogelpatronen heeft afgeschoten in de richting van den zich in zijn onmiddellijke nabijheid bevindenden Wilhelmus Josephus Maria Wijnen, burgemeester van Asten, zoodat Wijnen voornoemd door meerdere kogels werd getroffen en dienengevolge kort daarop is overleden, hebbende hij, verdachte bij het plegen van dat misdrijf gebruik gemaakt van een aan hem door een tot het Deutsche leger behoorend persoon verstrekt wapen en van een hem door den Hauptsturmführer der Sicherheitspolizei Harders, te zijner beschikking gesteld voertuig, hetwelk bestuurd werd door een Oberscharführer van de Sicherheitspolizei;

B. Omstreeks de maand Augustus van het jaar 1941 gedurende den tijd van den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland, in Nederland als Nederlander vrijwillig is toetredend tot de Waffen S.S. wetende, dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was”;

ten opzichte van requirant Besteman:

„dat hij A: in den nacht van 14 op 15 Augustus van het jaar 1944 tijdens den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland onder de gemeente Someren opzettelijk en met voorbedachten rade na van te voren daartoe in kalm overleg het voornemen te hebben gemaakt en het besluit te hebben genomen met de bedoeling

na te noemen persoon te dooden uit een met scherpe kogelpatronen geladen pistool meerdere kogelpatronen heeft afgeschoten in de richting van den zich in zijn onmiddellijke nabijheid bevindenden Petrus Johannes Cornelis Smulders, burgemeester van Someren, zoodat Smulders, voornoemd, door meerdere kogels werd getroffen en dientengevolge kort daarop is overleden, hebbende hij, verdachte bij het plegen van dat misdrijf gebruik gemaakt van een aan hem door een tot het Deutsche leger behoorend persoon verstrekt wapen en van een hem door den Hauptsturmführer der Sicherheitspolizei Harders te zijner beschikking gesteld voertuig, hetwelk bestuurd werd door een Oberscharführer van de Sicherheitspolizei;

B. in de maand Februari van het jaar 1941 gedurende den tijd van den huidige oorlog tusschen Nederland en Duitschland in Nederland als Nederlander vrijwillig is togetreden tot de Waffens S.S. wetende dat Duitschland toen met Nederland in oorlog was";

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat de wettelijke omschrijving van het misdrijf van moord in art. 289 Sr. op zich zelf niets bevat, waaruit zou zijn af te leiden, dat de militair die op last van zijn meerdere opzettelijk en met voorbedachten rade een ander van het leven berooft, zich niet aan dat misdrijf zou schuldig maken; dat evenwel krachtens art. 38 W. v. Mil. Sr. niet strafbaar is hij, die in tijd van oorlog binnen de grenzen zijner bevoegdheid een naar de regelen van het oorlogsrecht geoorloofd feit begaat, of wiens bestraffing strijdig zoude zijn met een verdrag, geldend tusschen Nederland en de mogendheid, waarmede Nederland in oorlog is, of met eenig voorschrift, ingevolge zoodanig verdrag vastgesteld;

dat deze rechtvaardigingsgrond ingevolge art. 2 B.B.S. kan worden ingeroepen bij alle misdrijven, waarvoor dit besluit geldt;

dat nu het dooden van ingezetenen van een bezet gebied, die aan de eigen wettige Regering trouw zijn gebleven, bij wege van reprèsaille voor door onbekend gebleven daders gepleegde aanslagen op andere ingezetenen, die de zijde van den bezetter hebben gekozen, noch door de regelen van het ongeschreven oorlogsrecht, noch door eenige bepaling, vastgesteld bij of krachtens een verdrag, waarbij Nederland en Duitschland partijen zijn, wordt gedekt;

dat integendeel art. 46 van het Landoorlogsreglement de bezettende macht verplicht o. m. het leven der personen te eerbiedigen;

dat ter ondersteuning van het middel evenmin beroep kan worden gedaan op de niet-strafbaarheid van hem, die een feit begaat ter uitvoering van een ambtelijk bevel, gegeven door het daartoe bevoegde gezag, of zelfs van een onbevoegd gegeven ambtelijk bevel onder de omstandigheden, omschreven in het tweede lid van art. 43

Sr., een en ander in verband met art. 84 Sr., krachtens hetwelk allen, die tot de gewapende macht behooren, mede als ambtenaren worden beschouwd;

dat immers de verhouding van requiranten als minderen tot de boven hem gestelde leden der Waffens S.S. als meerderen slechts bestond krachtens hun vrijwillige dienstneming bij de vijandelijke krijgsmacht, ter zake waarvan zij bij de bestreden sententie mede zijn veroordeeld;

dat echter onder — bevoegd of onbevoegd gegeven — ambtelijk bevel in den zin van art. 43 Sr. slechts is te verstaan een bevel, afkomstig van een gezag, dat wortelt in het Nederlandsche recht of in een voor Nederland verbindenden internationalen rechtsregel, en dat onder gewapende macht in den zin van art. 84 Sr. slechts is te verstaan de Nederlandsche gewapende macht;

dat deze opvatting ook ten grondslag ligt aan art. 21 B.B.S., hetwelk alleen voor de toepassing van de artt. 44, 249 en 365 Sr., ambtenaren, beampten en andere personen, werkzaam voor een vijandelijke mogendheid, met Nederlandsche ambtenaren gelijk stelt;

dat het intuschen denkbaar is, dat degene, die zich vrijwillig onder vreemd gezag heeft gesteld, dientengevolge komt te verkeeren onder zoodanige onvoorzienbare feitelijke omstandigheden, dat deze een anderen strafuitsluitingsgrond opleveren;

dat bij de toelichting van het middel is aangevoerd, dat beide requiranten, na eenige jaren aan 's vijands zijde aan het Oostfront te hebben gestreden, wegens bekomen verwondingen voor den dienst te velde zijn afgekeurd, maar niet van hun dienstverband bij de Waffens S.S. zijn ontheven — blijken de uit de bestreden sententie ook niet, dat het Hof op dit punt anders zou hebben beslist — en als militairen zijn geplaatst bij een speciale afdeling van ongeveer vijftien man, die onder rechtstreeksch bevel van Feldmeyer werd belast met het uitvoeren van z.g.n. „Silbertanne" moorden, alsmede dat requiranten herhaaldelijk zijn bedreigd met doodstraf of concentratiekamp, indien zij hun opdrachten niet stipt uitvoerden of daarover niet, zoowel tegenover derden als onder elkander, een volstrekt stilzwijgen bewaarden;

dat — wat er zij van de vraag, of de feitelijke grondslag van deze voorstelling van zaken in al haar onderdeelen voldoende vaststaat, opdat daarop in cassatie zou kunnen worden recht gedaan — de Raad daarin ook niet een geldig beroep op overmacht in den zin van art. 40 Sr. kan zien;

dat toch het dooden van landgenooten als vergelding voor aanslagen, waaraan de slachtoffers onschuldig zijn, zoozeer indruischt tegen de hier te lande heerschende christelijke moraal en tegen ieder begrip van militaire eer, dat van requiranten mocht worden geveerd, dat zij ook zeer ernstige persoonlijke gevaren trotseerden, ten einde zich aan de uitvoering van dergelijke opdrachten te onttrekken;

dat hiermede aan requiranten wel een zware, doch niet een onvervulbare eisch wordt gesteld, aangezien in deze vaststaat, dat zij zich omstreeks half Augustus 1944 te Eindhoven hebben bevonden en daar eenige vrijheid van beweging hebben genoten;

dat het eerste middel mitsdien ongegrond is;

O. ten aanzien van het tweede middel:

dat het niet duidelijk is, of dit middel betrekking heeft op het opzet van requiranten, dat het met name noemt, dan wel op hun voorbedachten raad, nu het spreekt van een tevoren gemaakte afspraak;

dat in de bestreden sententie ten aanzien van den voorbedachten raad wordt overwogen:

„dat op grond van hetgeen ter terechtzitting is gebleken als bewezen is aangenomen, dat elk der verdachten zijn slachtoffer heeft doodgeschoten na van te voren daartoe in kalm overleg het voornemen te hebben gemaakt en het besluit te hebben genomen, zoodat elk hunner inderdaad met voorbedachten rade zijn slachtoffer van het leven heeft beroofd”;

„dat weliswaar de verdachten niet te voren wisten, welke der aangewezen personen het slachtoffer van elk hunner zou worden, doch ter terechtzitting is gebleken, dat elk der verdachten te voren in kalm overleg het voornemen maakte en het besluit nam om met de beide andere leden van het „Sonderkommando”, aan wie het volvoeren der wandaad werd opgedragen, onder meer dood te schieten de burgemeesters van Someren en Asten, zoodat, toen zij daarna onderscheidenlijk doodschoten de burgemeesters van Asten, W. J. M. Wijnen, en van Someren, P. J. C. Smulders, zij dit deden met voorbedachten rade”;

dat voor de toepasselijkheid van artikel 289 Sr. een alternatieve voorbedachte raad, gelijk in deze als bewezen is aangenomen, voldoende bepaald is, ook nu in het voorafgaande overleg tusschen requiranten nog een derde betrokken is geweest en dit mede betrekking had op een derde slachtoffer;

dat de bestreden sententie voorts voor zoover thans van belang, ten aanzien van het opzet van requiranten als bewijsmiddelen inhoudt;

voor wat betreft requirant Kromhout zijn opgave ter terechtzitting: „Vrijwel terstond daarop” (d.w.z. nadat de auto tot stilstand was gebracht en de inzittenden waren uitgestapt) „heb ik uit mijn met scherpe kogelpatronen geladen dienstpistool, kaliber 7.65 m.m., meerdere schoten gelost in de richting van den kleinen burgemeester, dien wij in Asten hadden opgehaald en die zich toen in mijn onmiddellijke nabijheid bevond. Ik richtte op zijn hoofd en bovenlichaam; na het tweede schot, dat ik loste, zag ik hem op den weg neervallen en terwijl hij viel en/of nadat hij reeds gevallen was loste ik nog enkele schoten in zijn richting”;

en voor wat betreft requirant Besteman zijn opgave ter terechtzitting: „Vrijwel ter-

stond daarop” (zie boven) „heb ik uit mijn met scherpe kogelpatronen geladen dienstpistool, kaliber 7.65 m.m. meerdere schoten gelost in de richting van den grooten burgemeester, dien wij in Someren hadden opgehaald en die zich toen in mijn onmiddellijke nabijheid bevond. Ik richtte op zijn hoofd en zijn borst; na het tweede schot, dat ik op hem loste, zag ik hem op den wegberm neervallen”;

dat het Hof uit deze verklaringen ten aanzien van ieder van requiranten het bewijs heeft kunnen afleiden, dat hij ten tijde van het plegen van het feit bepaaldelijk het opzet had om den persoon, op wie hij zijn pistool richtte, te doodden, zoodat het middel ook in zoover ongegrond is;

O. ten aanzien van het derde middel:

dat het Hof op volkomen juiste gronden is gekomen tot de waardeering van de door requiranten gepleegde feiten en de door hen ten toon gespreide misdadigheid als zeer ernstig;

dat de jeugdige leeftijd, waarop de feiten zijn gepleegd, en het jeugdige voorkomen, vooral van den requirant onder I, dringen tot het zoeken van gronden tot clementie, maar dat zelfs inachtneming daarvan niet tot een voor requiranten gunstig eindoordeel vermag te leiden;

dat toch, ook al neemt men de werking van den invloed van oudere personen op hunne daden ten volle aan, hunne bereidheid om in koelen bloede onschuldige personen op laaghartige wijze te vermoorden, wijst op een afgrijzelijke gezindheid;

dat die gezindheid door nieuwe dergelijke moorden in den allerlaatsten tijd bekend geworden en volledig door hen toegegeven, nog in een schriller licht is komen te staan;

dat derhalve de Raad zelfs ten aanzien van deze jeugdige requiranten geen genoegzame gronden ziet om de hun door het Hof opgelegde straf te zwaar te achten;

dat ook dit middel dus moet falen;

Verwerpt de beroepen.

No. 636.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 12 November 1946.
(Mrs. van der Grinten, Maassen en Rink)..

Beslissing in kort geding, waarbij aan verzoekster het beheer over onroerende goederen is opgedragen, bevestigd. Het verweer van „de Centrale” dat haar goede trouw niet werd aangenomen, omdat de transactie destijds door de onwettig benoemde N.S.B.-directeur is gesloten, verworpen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150 a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;
Gezien I een verzoekschrift dd. 7 Augustus 1946, waarbij de N.V. Centrale Arbeiders Le-

vensverzekering Maatschappij, gevestigd te 's-Gravenhage, ten deze domicilie kiezende te Arnhem ten kantore van den advocaat en procureur Mr. J. H. Arnold, bij de Afdeeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel in hooger beroep komt van de beslissing van den gedelegeerde volgens art. 113 d van het Besluit Herstel Rechtsverkeer van den Voorzitter der Afdeeling onroerende goederen van voormelden Raad, den 31 Juli 1946 gewezen tusschen de N.V. Maatschappij Saturnus tot exploitatie van onroerende goederen als oorspronkelijke verzoekster en de thans appellante als verweerster;

II. een afschrift van voorbedoelde beslissing dd. 31 Juli 1946;

Ten aanzien der feiten:

O. dat de N.V. Maatschappij Saturnus tot exploitatie van onroerende goederen, gevestigd te Arnhem, nader te noemen „Saturnus” bij haar oorspronkelijk request zakelijk en voor zoover in hooger beroep nog van belang heeft gesteld, dat zij op 10 Mei 1940 eigenaresse was van een complex woon- en winkelhuizen met aanhorigheden, gelegen te Arnhem aan de Rosendaalschestraat no. 396 t/m 468, welke onroerende goederen door den over haar vermogen benoemden Verwalter voor f 185,700 zijn verkocht en geleverd aan de N.V. Centrale Arbeiders Levensverzekering Maatschappij verder te noemen „de Centrae”, bij notarieele acte dd. 2 Juni 1944, welken koopprijs zij echter niet ontvangen heeft; dat zij ter zake hiervan een verzoek tot rechtsherstel heeft aanhangig gemaakt bij de Afdeeling Onroerende Goederen van den Raad voor het Rechtsherstel, doch het zich laat aanzien, dat deze procedure nog geruimen tijd zal duren; dat daarom een onverwijlde voorziening bij voorraad noodzakelijk is, daar zij slechts de inkomsten uit 5 haar overgebleven panden heeft tot een bedrag van f 1258 per jaar, terwijl zij alleen aan belastingen reeds f 4500 moet betalen, zoodat zij de huuropbrengst der bovengenoemde perceelen noodig heeft, op welke gronden zij verzoekt om bij voorraad het beheer over bovengenoemd complex woon- en winkelhuizen met aanhorigheden aan haar op te dragen, totdat door den Raad voor het Rechtsherstel definitief omtrent het door haar gevraagde rechtsherstel zal zijn beslist;

O. dat de Centrale als verweerster dit verzoek heeft bestreden onder aanvoering, zakelijk weergegeven, I dat het verzoek van Saturnus tot rechtsherstel het door haar gewenschte gevolg niet zal hebben, omdat de Verwalter volkenrechtelijk tot dezen verkoop bevoegd was, terwijl van de zijde van de Centrale in deze goede trouw moet worden aangenomen, omdat niet haar wettig bestuur, maar de in den bezettingstijd benoemde N.S.B.-directeur Van der Does den koop heeft gesloten; II. dat de onderhavige zaak niet spoedeischend is, in verband waarmede de Centrale de door Saturnus opgegeven inkomsten en belastingsschulden

betwist, welke feiten zij in elk geval voor toewijzing van het verzoek onvoldoende acht, op welke gronden zij verzoekt dat het verzoek van Saturnus moge worden afgewezen;

O. dat, na betwisting van deze stellingen door Saturnus, de gedelegeerde van den Voorzitter der Afdeeling Onroerende Goederen, bij zijn beslissing dd. 31 Juli 1946 het verzoek van Saturnus heeft toegewezen en deze heeft hersteld in het beheer van bovengenoemd complex onroerende goederen, met machtiging om de sinds 1 Augustus 1946 vervallende en reeds vervallen doch nog niet betaalde huurpenningen te innen onder gehoudeheid daarvan de vaste lasten, de onderhoudskosten en de assurantiepremies te voldoen en om driemaandelijks aan de Centrale rekening en verantwoording van haar beheer te doen, totdat op de hoofdzaak zal zijn beslist, met bevel aan de Centrale dit beheer te gedoogen op straffe van een dwangsom van f 100 voor elken dag dat zij zich hiertegen mocht verzetten, zulks in het kort uit overweging, dat, wat er ook zij van de bevoegdheid tot verkoopen van den Verwalter, de aankoop in elk geval geschied is door iemand, die ongetwijfeld behoort tot de in art. 25 sub b van het Besluit E 100 genoemde personen, terwijl het ook geheel tegen den geest van het Besluit Herstel Rechtsverkeer zou indruischen, dat iemand, wien zonder zijn medewerking en tegen zijn zin eigendom van onroerend goed was ontnomen niet in dien eigendom zou worden hersteld, zoodat dit uiteindelijk herstel niet twijfelachtig is, terwijl het spoedeischende karakter volgt uit het feit, dat Saturnus zonder de inkomsten dier huizen geen sluitende exploitatierekening kan maken;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de Centrale als appellante als eenige grief tegen deze beslissing aanvoert, dat de daarvoor aangevoerde gronden deze niet rechtvaardigen, immers haar verweer, dat zij geacht wil worden in hooger beroep te hebben herhaald, ten onrechte is verworpen op welke gronden zij verzoekt de gewezen beslissing te vernietigen, den Voorzitter onbevoegd te verklaren althans het oorspronkelijk verzoek af te wijzen, kosten rechtens;

O. dat Saturnus als verweerster primair heeft aangevoerd, dat de Centrale niet ontvankelijk is in haar hooger beroep, omdat zij hiervoor geen gronden heeft aangevoerd, waarna zij subsidiair, zakelijk weergegeven, heeft betoogd dat art. 25 sub b van E 100 in deze toepasselijk is, terwijl, gezien het machtsmisbruik van den Verwalter, ook zonder beroep op voormeld art. 25 sub b. deze omstandigheid medebrengt, dat het achterwege laten van ingrijpen in deze onredelijk ware; dat de Centrale, als door haar N.S.B.-directeur wettig vertegenwoordigd — anders was de koop ipso ure nietig — bij de verkrijging der onroerende goederen niet te goeder trouw is geweest: dat, wat het

spoedeischende der beslissing betreft nader kan worden opgegeven, dat Saturnus van de haar nog in eigendom toebehoorende panden totaal f 5305.47 aan belasting en assurantie moet betalen, terwijl haar inkomsten slechts f 1258 bedragen; op welke gronden zij verzoekt appellante in haar hooger beroep niet ontvankelijk te verklaren, althans de beslissing waarvan beroep te bekrachtigen met veroordeeling van appellante in de kosten van het hooger beroep;

O. ten aanzien van de opgeworpen niet ontvankelijkheid van het hooger beroep, dat de Centrale in hooger beroep heeft gesteld, dat haar verweer ten onrechte is verworpen en hieruit volgt, dat haar grieven zijn, dat ten onrechte beslist is; I. dat het niet twijfelachtig is dat bij de uitspraak over de hoofdzak de overeenkomst zal worden vernietigd en II dat de zaak spoedeisend is, welke beide, voor de beslissing fundamentele stellingen door haar in eersten aanleg waren betwist; dat derhalve de gronden van het hooger beroep voldoende zijn gesteld en de Centrale daarin ontvankelijk is;

O. dat de Raad de voormelde grieven echter ongegrond acht; dat de omstandigheden, waaronder tijdens de vijandelijke bezetting de koop en overdracht der huizen tusschen den Verwalter over Saturnus en den N.S.B.-directeur van de Centrale tot stand is gekomen, het naar oordeel van den Raad aannemelijk maken, dat het door Saturnus gevraagde rechtsherstel bij de uitspraak ten gronde zal worden toegewezen, daar, afgezien nog van art. 25 sub d van E 100, het achterwege laten van ingrijpen bij een tijdens de bezetting geheel onvrijwilligen verkoop naar alle waarschijnlijkheid in elk geval onredelijk zal geacht worden en de toepassing van art. 23 en 24 van E 100 naar oordeel van den Raad ook de toepassing van art. 27 van dat besluit waarschijnlijk maakt, en mitsdien de teruggave van den eigendom van huizen, omdat vooralsnog weinig aannemelijk is dat de Centrale Haar goede trouw bij de verkrijging zal kunnen aantoonen;

O. wat betreft het spoedeischende van een beslissing bij voorraad, dat de Centrale de door Saturnus in eersten aanleg genoemde cijfers van f 1258 inkomsten en f 4500 schuld wel heeft betwist, doch niet heeft gesteld hoe hoog de inkomsten en schulden dan wel zouden zijn, zoodat deze betwisting, die in hooger beroep zonder verdere toelichting gehandhaafd is, onvoldoende is en de Raad derhalve als vaststaande aanneemt, dat Saturnus zonder de inkomsten van de huizen, die zij vermoedelijk toch terug zal krijgen, in financieele moeilijkheden zal geraken, welk feit het spoedeischende van de beslissing voldoende wetigt;

O. dat de Centrale in eersten aanleg nog bezwaar gemaakt heeft tegen het bij voorraad toekennen van alle inkomsten der huizen aan Saturnus, welk verweer ook in hooger beroep gehandhaafd is, doch de

Raad ook deze grief onjuist acht omdat de zeer geringe inkomsten van Saturnus deze beslissing voldoende rechtvaardigen;

O. dat mitsdien, nu de grieven van de Centrale ongegrond zijn, de beslissing waarvan beroep moet worden bekrachtigd;

Op voorschreven gronden;

Beschikkende in hooger beroep:

Verklaart appellante ontvankelijk in haar hooger beroep;

Bekrachtigt de beslissing, waarvan beroep;

Veroordeelt appellante in de proceskosten van het hooger beroep tot de uitspraak van deze beslissing aan zijde van verweerster begroot op f 60.

No. 637.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK 'S-GRAVENHAGE, 20 Nov. 1946. (Mr. van Vrijberghe de Coningh).

De vordering tot nietigverklaring van een testament is ontvankelijk, daar deze vordering strekt tot gewijzigde vaststelling van rechtsbetrekkingen. Vordering afgewezen omdat uiterste wilsbeschikkingen niet dan op zeer dringende gronden dienen te worden vernietigd en de juistheid van verzoekers stelling niet is gebleken.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) art. 23 en vlg.).

Adriaan Thomas, te Rotterdam, requérant, gem. Mr. H. J. F. Heyman Jr., tegen:

Mr. Johannes Thomas, te Rotterdam, gerequesteerde, gem. Mr. A. N. M. Allard.

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien de stukken;

Gehoord partijen, verzoeker bij monde van Mr. K. Heyman, gerequesteerde bij monde van zijnen procureur;

O. dat verzoeker, stellende — kort samengevat — dat der partijen moeder Mevr. I. A. Thomas-Edie, overleden op 12 Maart 1945, na aanvankelijk bij haar op 13 Mei 1931 ten overstaan van notaris Mr. J. Leopold te Rotterdam verleden openbaar testament hare beide zonen — verzoeker en gerequesteerde in dezen — voor gelijke deelen te hebben benoemd tot erfgenamen harer nalatenschap met plaatsvervulling als bij wettelijke erfopvolging, op 7 Januari 1944 ten overstaan van notaris B. J. Jungorius te Rotterdam andermaal bij openbaar testament over hare nalatenschap beschikkende, haren zoon Mr. J. Thomas, gerequesteerde in dezen heeft benoemd tot haren eenigen erfgenaam, onder de last van een bij datzelfde testament gemaakt legaat en voorts denzelfden heeft aangesteld tot uitvoerder harer uiterste wilsbeschikkingen, tot besteller harer begrafenis en beredderaar harer nalatenschap — een en ander na

uitdrukkelijke herroeping van alle hare vroegere uiterste wilsbeschikkingen — heeft gevorderd, dat de Raad laatstbedoeld testament van de overledene zal wijzigen in dien zin, dat de daarin vervatte universeele erfstelling ten behoeve van den gerequestreerde weer worde vervangen door de erfstelling uit het testament van 13 Mei 1931 ten behoeve van hen, verzoeker, en gerequestreerde, ieder voor gelijke deelen met plaatsvervulling als bij wettelijke erfopvolging, doch met handhaving van het testament van 7 Januari 1944 voor het overige, zulks op grond, dat het testament door de overledene gemaakt op 7 Januari 1944 tot stand kwam tijdens verzoekers verblijf in Engeland en de daarin vervatte ten zijnen nadeele ter zake der rechten van ieder der zonen aangebrachte wijziging uitsluitend is geschiedt als vijandelijke;

O. dat gerequestreerde zich tegen de vordering heeft verweerd in de eerste plaats exceptief door de onbevoegdheid van den Raad, althans en in ieder geval de niet-ontvankelijkheid der vordering in te roepen op grond, dat een testament is de eenzijdige verklaring van een persoon omtrent hetgeen hij wensch, dat na zijn dood zal geschieden en de vordering derhalve niet betreft een rechtsbetrekking tusschen personen;

O. dat dit exceptief verweer, in wezen niet rakende de bevoegdheid van den Raad, door de ontvankelijkheid der vordering — immers beoogt te betoogen, dat de gestelde feiten het gevorderde niet vermogen te dragen — behoort te worden verworpen;

O. dat toch het karakter van het testament als eenzijdige rechtshandeling ten deze niet is beslissend, doch uitsluitend het antwoord op de vraag, of de onderwerpelijke vordering strekt tot het gewijzigd vaststellen van een rechtsbetrekking tusschen personen, waarvan tenminste een is ingezetene van het Koninkrijk, dan wel van een rechtsbetrekking tot voorwerp hebbende een zich binnen het Koninkrijk bevindende zaak of recht;

O. dat niet voor gegronde betwisting vatbaar is, dat het een en/of het ander ten deze is het geval;

O. dat toch een testament scheidt rechtsbetrekkingen tusschen de daarbij bijwege van erfgenaamschap of bijwege van legaat bevoordeelde personen en door het tweede testament der erflaatster in de aanvankelijke krachtens het eerste testament tusschen de beide partijen als gezamenlijk gerechtigde erfgenamen bestaande rechtsbetrekking wijziging is gekomen in diër voege, dat hun rechtsbetrekking is geworden die van eenigen erfgenaam en uitgesloten erfgenaam-legitimaris — bij versterf en derhalve waar in confesso is het ingezetenschap van beide partijen reeds op dien grond de exceptie faalt, zijnde ten overvloedige nog in een casu gewijzigd de aanvankelijke rechtsbetrekking van den verzoeker tegenover de tot de nalatenschap behorende zaken;

O. dat derhalve de ingestelde vordering

is ontvankelijk, doch niet voor toewijzing vatbaar;

O. dat toch daarbij door den verzoeker wordt uit het oog verloren het gewichtige karakter van uiterste wilsbeschikkingen medebrengende, dat niet dan op zeer dringende gronden deze als niet geschied moeten worden beschouwd;

O. dat nu in geen enkel opzicht is gebleken de juistheid van des verzoekers stelling met betrekking tot hetgeen voor de erflaatster aanleiding is geweest hare nalatenschap ingevolge het latere testament te doen erven op andere wijze, dan krachtens het eerdere testament;

O. dat bovendien wat verzoeker aanvoert als grond van zijn vordering raakt het overigens niet voor, aan twijfel niet onderhevige uiterlijke waarneming vatbare motief der erflaatster en uit art. 937 B. W. nog te duidelijker blijkt, hoezeer dit motief in het algemeen is rechteens irrelevant;

Rechtdoende:

Verwerpt het exceptief verweer en verklaart de vordering ontvankelijk;

Wijst de ingestelde vordering af;

Veroordeelt den verzoeker in de kosten van het geding aan de zijde van gerequestreerde gevallen en te vallen tot op deze uitspraak begroot op f 75.

No. 638.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 6 Augustus 1946.
(Mr. de Boer).

Verzoek tot ontruiming aan verzoeker toegewezen. Vordering van huurder wegens reparatiekosten tegen den huiseigenaar, medegerequestreerde, kan niet als reconventionele vordering worden beschouwd zijnde gericht tegen een medeverweerder en niet tegen verzoeker.

Verzoek tot betaling diër kosten veroordeeld, die deze op den huiseigenaar kan verhalen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.)

In de zaak van I. de Groot (beheerder van de N. V. Ideco) tegen firma Gebrs. Blokker, J. H. van Laar, S. Priem en J. H. Kusters.

Post alia:

O. dat tusschen partijen vaststaat: dat verzoeker van verweerder Kusters in huur had het thans door dezen aan verweerder Handel Maatschappij Gebr. Blokker in eigendom overgedragen perceel Potterstraat 22 te Utrecht;

dat deze laatstelijk is aangegaan in het najaar van 1941 en zulks voor den tijd van één jaar;

dat deze huur na expiratie is blijven voortduren tot 1 Mei 1943, immers tot

dat tijdstip de huurpenningen geregeld zijn betaald zonder reserve van de zijde van den verhuurder;

dat daarna de huur van het benedengedeelte van genoemd perceel door den toenmaligen „Verwalter” van verzoekers is opgezegd en het bovengedeelte door hem is verhuurd aan verweerster Priem, welke laatste huur door verweerster Blokker als verhuurster is geconsigneerd;

dat het benedengedeelte na de ontruiming door verweerder Bausch is betrokken en nadat deze bij de bevrijding was gearresteerd, door verweerder van Laar;

O. dat verzoeker op grond van de omstandigheid, dat de N. V. Ideco welke aandelen in Joodsche handen waren krachtens verordening 1941/48 onder „Verwaltung” is gesteld vordert, te verklaren voor recht, dat de in 1941 tusschen de N. V. Ideco en de toenmaligen eigenaar J. H. Kusters gesloten huurovereenkomst ten aanzien van het perceel Potterstraat 22 te Utrecht nog steeds van kracht is voorzoveel noodig dat dezelve herleeft;

O. dat verweerder van Laar tegen de gevraagde herleving van de rechtsbetrekking Kusters-Ideco aanvoert, dat deze op rechtmatige wijze is geëindigd en de beëindiging niet geschiedde op grond van de genoemde verordening, zoodat de herleving onredelijk ware;

dat ook al zou vaststaan dat de opzegging, zooals deze verweerder stelt, door den „Verwalter” is geschied, omdat verzoekers onderneming bijna was geliquideerd en zij dus de bedrijfsruimte niet meer noodig had, wellicht kan worden gezegd, dat de opzegging niet krachtens de meergenoemde verordening is geschied, maar zij toch in deze verordening haar grond vond, zonder welke zij immers anders dan door de statutaire organen van verzoeker niet mogelijk zou zijn geweest;

dat — al ware het anders — zulks alleen dit verschil zou maken, dat de Raad, indien de opzegging op grond van de verordening is geschied, in het algemeen verplicht is in te grijpen, terwijl hij in het andere geval zelfstandig vermag te beoordeelen of ingrijpen redelijk en billijk is;

dat de Raad het op zichzelf redelijk en billijk acht een rechtsbetrekking, welke in de gegeven omstandigheden d.w.z. tegen den wil van de bevoegde statutaire organen en door het initiatief van door den bezetter tot uitplundering der Joodsche bevolking ingestelde organen, is te niet gegaan, te doen herleven, indien daardoor althans niet de hoogere belangen van anderen worden geschaad;

O. dat verweerster Blokker allereerst zich tegen toewijzing der vordering verzet, omdat zij bij den koop van het perceel van verweerder Kusters van dezen de verzekering zou hebben gekregen, dat er geen huurcontracten loopende waren;

dat een dergelijke verzekering echter in strijd zou zijn geweest met den uiterlijk duidelijk waarneembaren toestand, welke

ook door verweerster Blokker in werkelijkheid is waargenomen blijkens de ontvangst van de huurpenningen in de periode Maart-Mei 1943;

dat verder verweerster Blokker zich door toewijzing der vordering geschaad acht, omdat zij de bedoelingen, welke zij bij den aankoop van het perceel had, t. w. haar eigen zaak in het perceel te vestigen, niet kan verwezenlijken, wanneer het perceel door verzoeker wordt betrokken;

dat — daargelaten de vraag of dit belang van hoogere orde is dan het belang van verzoeker — bij het herkrijgen van haar rechten — verweerster Blokker haar rechten kan uitoefenen op dezelfde wijze, waarop iedere eigenaar zulks kan doen tegenover zijn huurder en deze verweerster tegenover verzoeker bij rechtsherstel in geen slechtere positie komt te verkeeren dan waarin zij zou hebben verkeerd, indien verzoeker geen Joodsche onderneming was geweest en de huurovereenkomst had voortgeduurd;

dat deze verweerder zich te minder door een rechtsherstel gegriefd kan achten, nu zij zelf beweert, dat zij noch Bausch, noch Priem, noch van Laar als huurders heeft aangenomen en zich dus tegenover deze verweerders niet gebonden acht;

O. dat verweerder van Laar verder heeft aangevoerd, dat verzoeker zijn recht op rechtsherstel zou hebben verwerkt, immers bij een bezoek, dat hij in het jaar 1945 aan dezen verweerder bracht, op diens vraag of hij het huis weer zou willen betrekken, zou hebben geantwoord: dat hij „daar niet aan dacht, of de eigenaar moest een nieuw pand zetten”;

dat deze verweerder van dit feit bewijs heeft aangeboden;

dat de Raad deze bewijslevering echter overbodig acht, nu verzoeker dit positum niet in positieve bewoordingen heeft weersproken en dus mag worden aangenomen, dat verzoeker zich aldus heeft uitgelaten;

dat voor het aannemen van rechtsverwerking echter meer noodig is dan de uiting van een voornemen en daarvoor een verklaring of handelwijze is vereischt, waaruit de bedoeling ondubbelzinnig en duidelijk blijkt om een ten dienste staand recht of rechtsmiddel niet uit te oefenen of aan te wenden;

dat verweerder van Laar zich ten slotte beroept op de goede trouw en betoogt, dat hij niet kon verwachten plotseling een Joodsche huurder te zien opkomen, toen hij het perceel van verweerster Blokker huurde;

dat de Raad echter ook dit beroep verwerpt;

dat immers in de eerste plaats verweerder van Laar heeft toegegeven te hebben geweten, dat in het perceel een z.g. Joodsche zaak was gevestigd geweest en deze zaak dat perceel tijdens de bezetting had verlaten;

dat hij in deze omstandigheden zich van de redenen, die tot deze verlaten hebben

geleid, op de hoogte had moeten stellen, alvorens te huren of althans hij, nu hij huurde, zonder dit te doen, van het opkomen van den Joodschen huurder het risico zal hebben te dragen;

dat bovendien uit hetgeen partijen ter terechtzitting hebben medegedeeld, is komen vast te staan, dat van een huurovereenkomst tusschen de verweerster Blokker en van Laar slechts kan worden gesproken, omdat verweerster Blokker, nadat verweerder van Laar zonder eenig recht of titel het perceel had betrokken, zich daar aanvankelijk tegen heeft verzet, maar ten slotte nadat verweerder van Laar reeds eenigen tijd in het perceel verbleef en in heeft berust hem als huurder te beschouwen en vergoeding voor watergebruik van hem heeft aanvaard, alsmede de huurpenningen zonder daarbij uitdrukkelijk te stipuleeren, dat zij daarmede dezen verweerder niet als huurder beschouwd wenschte te zien, hetgeen zij bij de bestaande onzekere verhoudingen zeker had behooren te doen;

dat echter, toen verweerder van Laar het perceel betrok, er van een huurovereenkomst nog geen sprake was en deze verweerder op dat moment, dat in dit verband alleen van belang is, zeker niet kon worden gezegd te goeder trouw in den zin van het Besluit herstel rechtsverkeer te zijn geweest;

O. dat derhalve de vordering behoort te worden toegewezen;

O. dat verweerder van Laar opgeeft en met overgelegde bewijsstukken heeft gestaafd, dat hij aan het perceel voor restauratie en reparatie een bedrag van f 590.75 heeft ten koste gelegd, welke kosten ten laste van de verhuurster zijn;

dat hij reconventioneel vordert, dat hem bij ontruiming van het perceel dit bedrag, alsmede een naar billijkheid te begrooten bedrag voor verhuizing, winstderving en goodwill door verweerster Blokker zal worden vergoed;

dat de Raad deze vordering niet als reconventioneele vordering kan beschouwen, ten eerste omdat zij niet is gericht tegen verzoeker, maar tegen een medeverweerder, en ten tweede omdat het toewijzen van zulke schadevorderingen niet tot de taak van den Raad behoort, indien de vordering niet principaal strekt tot ingrijpen in rechtsbetrekkingen of rechtshandelingen, waartoe deze verweerder in het onderhavige geval geen verzoek heeft gedaan;

dat het den Raad echter redelijk en billijk voorkomt als gevolg van de uit te spreken beëindiging der huurovereenkomst Blokker-van Laar aan verweerder van Laar vergoeding van de gemaakte restauratie- en reparatiekosten te verzekeren;

dat echter, nu in dit geding niet is komen vast te staan, dat alle gemaakte kosten voor rekening van den verhuurster zijn, het doelmatiger is, wanneer verzoeker deze kosten aan verweerder van Laar vergoedt, in welk geval hij de mogelijkheid heeft

daarvan het bedrag op verweerster Blokker te verhalen, waartoe de bepalingen van de huurovereenkomst hem mogelijkerwijs recht geven:

dat de schade van verhuizing, winstderving en verlies van goodwill echter ten laste van verweerder van Laar behoort te blijven, omdat zulke schade voor den ondernemer, die zijn bedrijf in een huurhuis uitoefent, onverbrekelijk uit deze omstandigheid voortvloeit en zij bij elke verlating van het perceel ten laste van den ondernemer komt;

O. dat de toewijzing van de vordering tegenover verweerders Priem en Bausch den Raad niet onredelijk of onbillijk voorkomt;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Doet herleven de rechtsbetrekking, welke op 30 April 1943 tusschen verzoeker en verweerder Kusters bestond ten aanzien van het perceel Potterstraat 22 te Utrecht:

Verklaart nietig de rechtsbetrekking ten aanzien van het bovengedeelte van dit perceel bestaande tusschen verweerster Blokker en Priem;

Bepaalt, dat bovenstaande beslissing zal ingaan op 1 September 1946;

Regelt, de gevolgen van bovenstaande beslissing als volgt:

1. de huurovereenkomsten, welke ten aanzien van het benedengedeelte van genoemd perceel bestaan tusschen de verweerster Blokker en van Laar en mogelijkerwijs tusschen de verweerster Blokker en Bausch, eindigen met ingang van 1 September 1946;

2. Verzoeker zal onmiddellijk na de ontruiming van het perceel door verweerder van Laar aan dezen betalen een bedrag van f 590.75;

3. Verweerder van Laar zal uiterlijk op 1 September 1946 des middags om 12 uur het benedengedeelte van het genoemde perceel met al de zijnen en het zijne moeten hebben ontruimd en dit ter vrije beschikking van verzoeker moeten hebben gesteld;

Veroordeelt verweerder Priem het bovengedeelte van het genoemde perceel met al de zijnen en het zijne uiterlijk op 1 Sept. 1946 des middags om 1 uur te ontruimen en dit ter vrije beschikking van verzoeker te stellen;

Machtigt verzoeker, zoo verweerder van Laar en Priem niet aan de tegen hen uitgesproken veroordeeling tot ontruiming voldoen, deze ontruiming zelf te doen bewerkstelligen, desnoods met behulp van den sterken arm;

Bepaalt, dat verweerder van Laar de betaling van het bovengenoemde bedrag van f 590.75 zal kunnen bewerkstelligen door een executoriaal beslag;

Veroordeelt verweerster Blokker de genoemde ontruimingen te gehengen en te gedoogen.

Ontzegt den verzoeker zijn eisch voor het overige.

Veroordeelt verweerster Blokker, Priem, Bausch en van Laar ieder in een vierde ge-

deelte van de kosten, aan de zijde van verzoeker tot deze beslissing in totaal begroot op f 200 voor salaris.

Compenseert de kosten in diër voege, dat verzoeker en verweerder Kusters ieder hun eigen kosten zullen dragen.

No. 639.

CENTRALE EERERAAD VOOR DE KUNST (Derde Kamer), 27 Dec. 1946.
(Mrs. Halbertsma, Verveen, Mout).

Zuiveringsuitspraak.

Uitsluiting door den Eereraad voor de Muziek van een componist van elke deelneming aan het muziekleven tot 1955. Centr. Eereraad verlicht dezen maatregel aanmerkelijk, zoowel in omvang als in tijdsduur. Uitvoerige motivering. Publicatie der uitspraak bevolen.

(Wet Zuivering Kunstenaars, S. G 84, art. 1.)

De Centrale Eereraad enz.;

Gezien een uitspraak van den Eereraad voor de Muziek van 21 Juli 1945, waarbij onder anderen Ir. H. H. Badings als toonkunstenaar voor den tijd van 10 jaren te rekenen van 5 Mei 1945, dus tot 5 Mei 1955, is uitgesloten van alle vormen van deelneming aan het opcnbare muziekleven, waarbij genoemde Eereraad heeft overwogen, dat Badings en de andere uitgeslotenen tot voorschreven maatregel aanleiding hebben gegeven door in Duitschen dienst of in dienst van organen der z.g. „nieuwe orde” te treden als lid van den Kultuurraad of bestuurder van de Kultuurkamer of op andere wijze tijdens de bezetting de „nieuwe orde” aanhangend en deze en haar dwangmiddelen propageerend of ondersteunend, hiermede de menschelijke beginselen van eerbied voor de persoonlijkheid, verdraagzaamheid en geestelijke vrijheid hebben verloochend en verraden, en aldus de hoogste cultuurwaarden in de waagschaal gesteld en de Nederlandsche beschaving in gevaar gebracht hebben, enz.;

O. dat den Centralen Eereraad gebleken is, dat aan appellandt verweten wordt:

a. dat hij zich op 2 September 1941 eene benoeming als Directeur van het Koninklijk Conservatorium voor de Muziek te 's-Gravenhage heeft laten welgevallen ter vervanging van den door of op last van den vijand verwijderden Joodschen Directeur van deze instelling, welke benoeming geschiedde door den Secretaris-Generaal van het toenmalige Departement van Opvoeding, Wetenschappen en Cultuurbescherming tegen het advies van de Commissie van Toezicht op gezegd Conservatorium en ter uitvoering waarvan appellandt een z.g. arier-verklaring heeft geteekend;

b. dat hij door den Voorzitter van den Cultuurraad, Prof. Dr. Snijder, tot lid is

benoemd van dien raad, welke benoeming appellandt heeft aanvaard, waarna deze raad op 11 Februari 1942 door den Rijkscommissaris is geïnstalleerd;

c. dat appellandt zich gedurende den bezettingstijd herhaaldelijk naar Duitschland heeft begeven;

d. dat appellandt in 1940 heeft gecomponeerd op tekst van zekeren E. Breman een „Nederlandsch Volkslied”, hetwelk de door den vijand gepropageerde beginselen zoude verheerlijken;

e. dat appellandt aanvaard heeft een hem gedurende den bezettingstijd door de „Hansische Stiftung” toegekende z.g. Rembrandtprijs, krachtens welke toekenning appellandt een bedrag van RM. 7500 heeft ontvangen;

O. dat op den voorgrond dient te worden gesteld, dat de Centrale Eereraad — anders dan de Eereraad — bij zijn ten deze te nemen beslissing de gedragingen van den Kunstenaar uitsluitend heeft te toetsen aan het bepaalde in art. 1 der Wet van 5 April 1946 no. G 84, mede brengende dat de vraag of al dan niet termen bestaan, tot het nemen van een of meer der in gemeld artikel genoemde maatregelen uitsluitend haar beantwoording vindt in het antwoord op deze andere vraag; of ten aanzien van den beschuldigde is komen vast te staan eenige gedragingen, houding of anderszins, welken doen vallen binnen het bereik van meergenoemd artikel;

O. ad a:

dat den Centralen Eereraad is gebleken, dat appellandt geen pogingen heeft gedaan de bedoelde positie te verkrijgen en voorts vaststaat, dat hij de voor die positie noodige geschiktheid bezat, daar hij toch tevooren directeur was van het Muziek-Lyceum te Amsterdam;

dat voorts is komen vast te staan, dat appellandt reeds bij zijn intrede openlijk te kennen heeft gegeven het Directoraat slechts te willen waarnemen, zolang de heer Dresden, de verwijderde Joodsche Directeur, hiertoe niet in staat was, alsmede appellandt heeft voorgesteld en bevorderd, dat de echtgenoot van den heer Dresden aan het conservatorium verbonden zou blijven, zulks kennelijk mede met de bedoeling hierdoor indirect den heer Dresden te steunen, en ten slotte, dat appellandt zich beijverd heeft daarvoor in aanmerking komende personen vrij te houden van arbeidsinzet in Duitschland en ter bereiking van dat doel de maatregelen van den vijand heeft gesaboteerd;

dat het teekenen van de z.g. arier-verklaring niet aan appellandt verweten kan worden, omdat zulks door vele ambtenaren is gedaan, zonder dat te hunnen aanzien eenige maatregel is genomen;

dat de sub a bedoelde gedraging derhalve geen grond oplevert voor eenige maatregel, al ware het wellicht juist geweest, indien appellandt zich tevooren, toen hem van het voornemen der benoeming bleek, zou hebben verstaan met de Commissie van

Toezicht op het bedoelde conservatorium;

O. ad b:

dat appelland had dienen te beseffen, dat de aanvaarding van het lidmaatschap van een door den vijand ingestelde cultuurraad medebracht, het zich vrijwillig in dienst stellen van 's vijands cultureele propaganda, die er op gericht was zijn denkbeelden ingang te doen vinden bij ons volk en diens geest van verzet te fnuiken;

dat zulks appelland des te beter had moeten begrijpen, nu van gezegde Cultuurraad notoire handlangers van den vijand, b.v. professor Jan de Vries, deel uitmaakten, en ten aanzien van den Voorzitter van dien Raad, Professor Snijder, hetzelfde in nog erger mate gold;

dat de aanvaarding van het bedoelde lidmaatschap door appelland een ernstige tekortkoming is en hieraan niet afdoet, dat appelland dit lidmaatschap wel gebezigd heeft ten voordeele van het door hem geleide Conservatorium, noch dat hij, willende aftreden, zulks heeft gelaten op verzoek van wijlen Mr. J. H. Rolandus Hagedoorn, destijds lid van de Commissie van Toezicht op genoemd Conservatorium, hoewel laatstgenoemde omstandigheden wel bij de beoordeeling van appellands gedrag in aanmerking behooren te worden genomen;

O. met betrekking tot de gedraging sub c:

dat appelland heeft toegegeven gedurende den bezettingstijd eenige malen naar Duitschland te zijn gereisd met het doel contact te houden met zijn uitgever, alsmede tot het bijwonen van uitvoeringen van zijn werken;

dat, nu van eenig politiek doel ten deze niet is gebleken en appelland aannemelijk heeft gemaakt, dat hij reeds vóór den oorlog in zakelijke relatie tot zijn uitgever stond, terwijl ook reeds toen tot het uitvoeren van zijn werken was besloten, er geen aanleiding kan zijn ter zake eenigen maatregel aan appelland op te leggen;

O. dat hetzelfde geldt voor hetgeen den appelland sub d is verweten, vermits in bedoelde tekst slechts de woorden „Luister naar het nieuw geluid, dat klinkt door bosch en bouwland” op verheerlijking van de „nieuwe orde” zouden kunnen duiden, maar met dit „nieuw geluid” even goed bedoeld kan zijn de geest van saamhoorigheid, die na de bezetting zich meer dan daarvóór in ons volk openbaarde, en appelland deze verklaring te goeder trouw kon aanvaarden, gelijk hij, naar hij zegt, gedaan heeft;

O. ten aanzien van punt e:

dat de aanvaarding van een prijs uit handen van den vijand den appelland met recht verweten kan worden, nu toch deze vijand slechts die kunstproducten placht te prijzen, die bruikbaar waren bij zijn cultureele propaganda, en prijstoekening daarvan een onderdeel was, naar algemeen bekend was;

dat appelland door den prijs aan te nemen den indruk moest wekken van in te stemmen met het verderfelijke streven van den

vijand, welke indruk dezen vijand ten voordeele strekte;

dat een en ander niet anders wordt door dat appelland beweert, dat hij door weigering van den prijs in moeilijkheden zoude zijn gekomen, omdat ten eerste zulks ganschelijk niet vaststaat en voorts niet iedere vrees voor den bezetter een rechtvaardiging kan zijn voor het aannemen van eene houding, die den vijand welgevallig was en den verzetsgeest van ons volk ondermijnde;

dat het een steun voor dien, voor de uiteindelijke overwinning zoo belangrijken verzetsgeest ware geweest, indien appelland eene fiere houding had aangenomen en een prijs uit handen van den bezetter zoude hebben geweigerd;

dat in het voordeel van appelland weegt, dat hij het uiterlijk vertoon der uitreiking van den aan den prijs verbonden oorkonde heeft weten te vermijden;

O. nog ten aanzien van de gedragingen sub b en e:

dat de Centrale Eereraad niet bewezen acht, dat appelland de bedoeling heeft gehad de zaak des vijands te dienen en derhalve opzet niet behoort te worden aangenomen;

dat overigens de geïncrimineerde gedragingen van appelland naar het oordeel van den Centralen Eereraad niet het gevolg zijn van een landverraderlijke gezindheid van appelland, maar voortvloeien uit een politieke onverschilligheid en gebrek aan begrip voor den worstelstrijd op leven en dood, waarin ons volk gedurende den bezettingstijd gewikkeld was;

O. dat appelland, gelijk reeds boven is overwogen, oog had moeten hebben voor den diensten, die hij den vijand met zijn gedragingen bewees en de afbreuk die hij daarmede aan de nationale zaak heeft gedaan;

dat mitsdien aan appelland terecht schuld in den zin van art. 1 van de Wet Zuivering Kunstenaars verweten kan worden;

O. dat de bewezen verklaarde gedragingen van appelland opleveren:

„Door schuld zich in dienst gesteld hebben van de vijandelijke propaganda tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa”;

O. ten aanzien van de aan appelland op te leggen maatregelen:

dat verbod van beroepsuitoefening ten aanzien van appelland mede zou brengen, dat de door hem gecomponeerde en nog te vervaardigen kunstwerken niet in het openbaar ten gehore zouden kunnen worden gebracht;

dat daarmede aan het Nederlandsche kunstleven schade zou worden toegebracht en deze schade zwaarder behoort te wegen dan de aan appelland toekomstige rechtwijzing, die ook op andere wijze tot uitdrukking kan komen;

dat de Centrale Eereraad den appelland dus niet als componist in zijn beroepsuitoefening zal belemmeren en tot deze beslissing te gereeder gekomen is, nu niet is

Vervolg Na-Oorlogsche Rechtspraak.

gebleken, dat de muziek van appellant in eenig opzicht door nationaal-socialistische tendenzen is beïnvloed of sporen daarvan draagt, terwijl voorts in andere geallieerde landen ernstig bezwaar is gemaakt tegen het verbieden van kunstwerken van betekenis op den grond, dat de maker in politiek opzicht te kort is geschoten, welke bezwaren hier te lande door op kunstgebied gezaghebbende personen als juist zijn erkend;

O. dat de Centrale Eereraad den appellant evenmin beroepsuitoefening als muziekleeraar beletten zal, omdat hij niet als zoodanig zijn misslagen heeft begaan, maar hij integendeel juist, naar onomstootelijk is gebleken, in die kwaliteit den vijand op verdienstelijke wijze bestreden heeft;

O. dat, nu appellant slechts schuld — zij het ook ernstige schuld — verweten kan worden en te zijnen gunste gebleken is hetgeen hiervoor is vermeld, de beroepen uitspraak niet in stand kan blijven, en mitsdien op grond van het boven overwogene

Vervolg Tribunalen in Nederland.

doch dat dit bedrag nog moet worden vermeerderd met f 150,000 bij die vermogensopstelling als passief opgevoerd, achteraf ten onrechte, omdat deze f 150,000 waren verschuldigd, ingevolge de op beschuldigde betrekking hebbende beslissing tot zijn voorwaardelijke buitenvervolginstelling, terwijl inmiddels, ingevolge beschuldigde's verzet daartegen, de verschuldigdheid van deze f 150,000 is komen te vervallen;

O. dat het Tribunaal zich derhalve heeft te baseeren op een vermogen van ruim f 794,000;

dat het Tribunaal er voorts rekening mede heeft gehouden dat, naar de verdediger heeft opgemerkt, de Fiscus aanstonds bij de heffing ineens en bij de vermogensaanwas belasting te rade zal gaan met beschuldigde's financieelen toestand van vóór de verbeurdverklaring, waartoe het Tribunaal bij deze uitspraak zal overgaan;

dat het Tribunaal anderszijds niet kan ingaan op beschuldigde's bezwaar, dat de accountant van een beheerder zich bij de samenstelling van de balans per 30 Juni 1946 heeft gebaseerd op taxatie-waarde in plaats van boekwaarde van beschuldigde's fabrieksgebouw en daarin aanwezige machine-riën, weshalve hij oordeelt, dat het vermogen met ruim f 121,500 is geflatteerd, omdat juist de taxatie-waarde van den huidige vermogenstoestand een juist beeld vermag te geven en het Tribunaal de overtuiging heeft verkregen, dat deze taxatie met de noodige deskundigheid en voorzichtigheid is geschied;

dat het Tribunaal zich overigens welbewust is, dat gevolg van zijn uitspraak zal zijn, dat beschuldigde moeite zal hebben zijn bedrijf in den huidige omvang voort te zetten en mogelijk ook voor de noodzakelijkheid

de maatregelen behooren te worden opgelegd, in voege als hieronder zal geschieden;

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep; Verstaat, dat de Kunstenaar Hendrik Herman Badings zich door schuld in dienst heeft gesteld van de vijandelijke propaganda tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, door de aanvaarding van het lidmaatschap van den Cultuurraad en het aannemen van den Rembrandtprijs;

Keurt af de uit deze gedragingen blijvende houding van Badings voornoemd;

Verbiedt hem lid of bestuurslid te zijn van eenige beroepsvereniging op het gebied der muziek, alsmede eenige redactioneel werksaamheid te verrichten ten aanzien van een courant of tijdschrift, geheel of gedeeltelijk aan de muziek gewijd, alles voor een tijdvak, eindigende op 5 November 1947;

Gelast de openbaarmaking van deze uitspraak.

tot inkrimping van of verkoop van een deel van dat bedrijf zal worden geplaatst, doch dat, ware dit niet het geval, niet zou kunnen worden gesproken van een gevoelig vermogensverlies, gelijk het Tribunaal, als weerslag op de gedragingen van beschuldigde tijdens de bezetting, ten deele juist heeft beoogd;

O. dat het Tribunaal na te melden maatregelen in het algemeen belang geraden acht en in overeenstemming met den ernst van de gedragingen, den persoon en de persoonlijke omstandigheden van beschuldigde;

Gezien de betrekkelijke Wetsartikelen;

Uitspraak doende:

A. Legt beschuldigde de navolgende maatregelen op:

1. Ontzetting van het recht van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;
2. Verbeurdverklaring van het vermogen van beschuldigde tot een bedrag van f 150,000;

B. Verstaat, dat het bewind over het vermogen van beschuldigde door het Tribunaal bij zijn uitspraak van 29 November 1946, ex art. 39, 1e lid, van het Tribunaalbesluit onder bewind gesteld, ingevolge art. 39, 2e lid, van het Tribunaalbesluit, met ingang van den dag van deze uitspraak zal worden beperkt tot het bij deze uitspraak verbeurdverklaarde gedeelte van het vermogen, bepaald op f 150,000;

Verstaat, dat voormeld beperkt bewind zal eindigen, zoodra de verbeurdverklaring ingevolge deze uitspraak, nadat daarop het fiat-executie zal zijn verleend, zal zijn geëffectueerd.

15 Januari 1947 (aff. 28)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 640—647

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

door de overeenkomst met de Groot aan te gaan, wetende, dat de Groot daarmee een jegens van der Heem bestaande verplichting schond, handelde in strijd met de zorgvuldigheid, welke hij in het maatschappelijk verkeer tegenover van der Heem behoorde in acht te nemen en derhalve onrechtmatig;

dat deze schade echter thans niet is te bepalen en nader zal moeten worden opgemaakt;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart zich bevoegd van de vordering kennis te nemen.

Verklaart nietig de rechtsbetrekking, welke met ingang van 1 Juli 1942 bestond tusschen E. B. Lehmann, als eigenaar van de Leko-Apparatenfabriek en C. J. de Groot Jr. te Bilthoven. Verleent aan deze beslissing terugwerkende kracht tot 1 Juli 1942.

Kent aan van der Heem N.V. tot 20 Oct. 1946 het uitsluitend recht toe de Leko-Apparatenfabriek met alle daartoe behorende bestanddeelen te koopen. Bepaalt, dat van der Heem N.V. van dit recht zal gebruik kunnen maken door vóór 15 Oct. 1946 met het Nederlandsche Beheersinstituut een koopovereenkomst aan te gaan of, naar haar keuze, uiterlijk op 20 Oct. 1946 bij deurwaardersexploit aan het Nederlandsche Beheersinstituut te verklaren, dat zij wil koopen tegen den prijs, te bepalen door drie

door deze Kamer te benoemen deskundigen, en onder de voorwaarden door deze deskundigen onder goedkeuring van deze Kamer vast te stellen.

Veroordeelt E. B. Lehmann tot vergoeding van alle schade, kosten en interessen door van der Heem N.V. uit hoofde van de verkrijging door hem te haren koste van haar materiele en/of geestelijke eigendommen door gebruikmaking van de hierboven nietig verklaarde rechtsbetrekking. Bepaalt, dat het bedrag van deze schaden, kosten en interessen zal worden opgemaakt bij staat, door van der Heem N.V. aan de wederpartij uiterlijk 15 Oct. 1946 te beteekenen en door deze uiterlijk 31 Oct. 1946 te aanvaarden of door een aanbod te beantwoorden, en dat van der Heem N.V. indien partijen zich niet kunnen verstaan, het geschil zal kunnen brengen ter terechtzitting van Vrijdag 8 Nov. 1946 des namiddags om 4 uur ten Stadhuisse te Utrecht (Kamer 10). Wijst de vordering voor het overige af.

Veroordeelt verweerders in de kosten, aan de zijde van van der Heem N.V. tot deze uitspraak begroot op f 500 in diër voege, dat verweerder Lehmann $\frac{3}{4}$ en verweerder de Groot $\frac{1}{4}$ zal betalen.

VERBETERING.

Nader is gebleken dat — in afwijking van het ons toegezonden afschrift — de straf tegen den verdachte J. Boelstra (N. O. R. 2^e jaarg. n°. 612) is bepaald op *drie* jaar gev. straf.

Red.

gebleken, dat de muziek van appellant in eenig opzicht door nationaal-socialistische tendenzen is beïnvloed of sporen daarvan draagt, terwijl voorts in andere geallieerde landen ernstig bezwaar is gemaakt tegen het verbieden van kunstwerken van betekenis op den grond, dat de maker in politiek opzicht te kort is geschoten, welke bezwaren hier te lande door op kunstgebied gezaghebbende personen als juist zijn erkend:

O. dat de Centrale Eereraad den appellant evenmin beroepsuitoefening als muziekleeraar beletten zal, omdat hij niet als zoodanig zijn misslagen heeft begaan, maar hij integendeel juist, naar onomstootelijk is gebleken, in die kwaliteit den vijand op verdienstelijke wijze bestreden heeft;

O. dat, nu appellant slechts schuld — zij het ook ernstige schuld — verweten kan worden en te zijnen gunste gebleken is hetgeen hiervoor is vermeld, de beroepen uitspraak niet in stand kan blijven, en mitsdien op grond van het boven overwogene de maatregelen behooren te worden opgelegd, in voege als hieronder zal geschieden;

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verstaat, dat de Kunstenaar Hendrik Herman Badings zich door schuld in dienst heeft gesteld van de vijandelijke propaganda tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, door de aanvaarding van het lidmaatschap van den Cultuurraad en het aannemen van den Rembrandtprijs:

Keurt af de uit deze gedragingen blijkende houding van Badings voornoemd;

Verbiedt hem lid of bestuurslid te zijn van eenige beroepsvereniging op het gebied der muziek, alsmede eenige redactioneel werkzaamheid te verrichten ten aanzien van een courant of tijdschrift, geheel of gedeeltelijk aan de muziek gewijd, alles voor een tijdvak, eindigende op 5 November 1947;

Gelast de openbaarmaking van deze uitspraak.

No. 640.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM.

13 Dec. 1946. (Mr. baron de Vos v. Steenwijk, Mr. W. Vos, Mr. D. v. Eck, Kapt. ter zee K. v. Aller; Maj. H. J. Strootman).

Zaak: ex-reserve-majoor M. v. Lokhorst, (ex-burgemeester van Nijmegen) „landverrader in pessima forma”, propageeren der Duitse zaak; steun-zoeken bij den vijand; uitsluiten voor bevordering van ambtenaren, die niet de N.S.B. steunden; machtsmisbruik als magistraat. Straf: 12 jaar gevangenisstraf en ontzetting voor het leven uit beide kiesrechten (l. v. m. reeds gevorderden leeftijd, ideële overwegingen, kortzichtigheid en bekrompenheid).

(Sr. art. 101.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Marius van Lokhorst, oud-reserve-majoor van het Nederlandsche leger, wonende te Nijmegen, thans in bewaring in het Bewarings- en Verblifskamp fort Vuren te Vuren; (raadsman Mr. Ph. A. M. Hiilen, adv. te Arnhem).

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte met in achtneming der toegelaten wijzigingen, is ten laste gelegd:

1e. dat hij van 28 Jan. 1943 af tot 17 September 1944 te Nijmegen opzettelijk, terwijl Nederland sedert 10 Mei 1940 met Duitsland in oorlog was, den Duitschen vijand hulp heeft verleend, hebbende hij toen aldaar, wetende dat het Nationaal-Socialistische Duitsland in het algemeen en de vijandelijke Nederland bezethoudende macht in het bijzonder wenschte en er belang bij had dat het Nederlandsche bestuursapparaat in Nationaal-Socialistischen en in Duitschgezinden geest werd geleid, en dat een zoodanige leiding voor den vijand nuttig was, opzettelijk als Burgemeester van Nijmegen, als hoedanig hij door of vanwege het vijandelijk gezag was benoemd, zich als hierna omschreven heeft gedragen:

a. In of omstreeks Februari 1943 heeft hij bij de Wethouders en Hoofdamtbenaren van het gemeentelijk bestuur met klem erop aangedrongen dat hem, ten dienste van de Duitschers opgaven zouden worden verstrekt van ambtenaren en werklieden in dienst der Gemeente Nijmegen die in aanmerking kwamen voor tewerkstelling in Duitsland. Zij die aan dezen order geen gevolg gaven heeft hij doen bestraffen; hen die niet grif toezegden aan dezen order gevolg te zullen geven, heeft hij met bestraffing bedreigd.

b. Toen in Mei 1943 onder het gemeentepersoneel te Nijmegen agitatie was ontstaan als reactie op den door den Duitschen bezetter afgekondigde maatregel dat de voormalige Nederlandsche militairen wederom in krijgsgevangenschap naar Duitsland moesten worden teruggevoerd, heeft verdachte in een bijeenkomst van gemeentepersoneel met ijver een onderzoek ingesteld naar de aanhitters tot de agitatie en de verspreiders van de tot verzet aansporende pamfletten, daarbij waarschuwingen en bedreigingen lanceerende voor het geval van verdere agitatie tegen maatregelen van de bezettende macht, daarbij zich in beleedigende taal uitlatende over de Nederlandsche krijgsmacht.

c. Toen in Juni 1944 aanleiding van het dooden van een Duitscher in het Kronenburgerpark door Rauter aan de Gemeente Nijmegen als straf was opgelegd de inlevering van 2000 rijwielen, heeft verdachte geadviseerd dit aantal tot 3000 te verhoo-gen.

d. Toen in September 1944 te Nijmegen directeuren van onderwijsinrichtingen en hoofden van scholen geweigerd hadden

leerlingen beschikbaar te stellen voor het aanleggen van verdedigingswerken in de omgeving van Nijmegen, gaf verdachte aan de politie opdracht deze lieden te arresteerden; toen dit technisch bezwaarlijk was, heeft hij ze ontboden tegen een uur waarop hij een staf van S.A.lieden bij zich had doen komen; toen zij daar niet verschenen, heeft hij het oproepen van hun vrouwen en kinderen ter fine van arrestatie bevolen; toen ook deze niet kwamen heeft hij den Duitschers aanbevolen hun huizen in de lucht te doen vliegen of in brand te steken;

2e. dat hij tevens, ten tijde en ter plaatse en onder de omstandigheden als boven, wetende dat Nederland met Duitschland in oorlog was, en wetende dat Engeland, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en de Unie van Socialistische Sowjetrepublieken aan de Nederlandsche zijde, tegen Duitschland stonden opzettelijk den Duitschen vijand hulp heeft verleend door, begrijpende, althans moetende begrijpen, dat haat de Geallieerde mogendheden een sympathie voor Duitschland door de Duitschers gewenscht werd en voor de Duitschers van nut zou zijn, zich opzettelijk als Burgemeester van Nijmegen, als hoedanig hij door of vanwege het vijandelijk gezeg was benoemd, als hierna omschreven te gedragen, te weten:

a. Op Vrijdag 5 November 1943 heeft verdachte in een bijeenkomst van Wet-houders, Diensthoofden en afdelingschefs ter Secretarie met plaatsvervangers ten Gemeentehuize van Nijmegen o. a. gezegd: Wanneer de Sowjet-Russische Stoomwals wint van Duitschland, dan zijn we allen in Europa verloren, zoo niet, dan wordt straks het Nieuwe Europa geboren, en

b. op Vrijdag 17 September 1943 heeft verdachte in een bijeenkomst als sub 2a vermeld, o. a. gezegd:

Engeland en Frankrijk hebben den oorlog verklaard aan Duitschland, niet omgekeerd. Duitschland heeft herhaaldelijk de vriendenhand gereikt aan Engeland uit rasverbondenheid.

Het misdadige Rusland en het machts-hongerige Amerika traden nader in het strijdperk. Deden ze zulks nog maar normaliter; zij werken evenwel op de eerste plaats met verraad en verder door kwelling der weerlooze bevolking.

Na den tegenslag van Stalingrad werden vele Nederlanders brutaler; men hoorde op straat hum, hum; het waren voortekenen van de terreur, waartegen de lankmoedigheid der bezetters buitengewoon gunstig afsteekt.

c. Op Vrijdag 10 Sept. 1943 heeft verdachte bij gelegenheid van een bijeenkomst in de groote Ontvangstzaal ten gemeentehuize te Nijmegen ter installatie van Wet-houders o.m. gezegd;

De Duitschers vechten om Europa te beschermen tegen Sowjet-Rusland, wat dit zeggen wil kan iedereen vatten, die begrijpen wil. Wanneer in het Oosten de

Duitschers niet stonden, dan kwamen de Sowjets ook hier en voor dat geval kan ik slechts den raad geven de kinderen te verdrinken en zelf te volgen.

Welke verschrikking zal er komen indien de Duitschers in het Oosten verliezen, wordt niet bedacht. Sommigen meenen dat de Britten de Russen wel zullen tegenhouden, doch daartegen bestaat slechts een wal, namelijk de afweer der Duitschers gesteund door vertegenwoordigers van alle volken van Europa. Houdt dit voor oogen en tracht ieder bij te brengen, welk een ramp het zou zijn als Duitschland verloor.

3e. dat hij te Nijmegen in of omstreeks Mei 1943 opzettelijk gedurende den in Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Nederland en Duitschland H. N. B. van Deutekom, die toen aldaar als tijdelijk ambtenaar ten Gemeentehuize werkzaam was, heeft blootgesteld aan vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand of diens helpers, door toen aldaar opzettelijk gedurende dien oorlog dezen van Deutekom te doen arresteerden, aan de politie op te dragen een huiszoeking bij dezen te doen, en hem aan den S.D. over te leveren, zijnde dientengevolge gezegde van Deutekom langer dan een maand van zijn vrijheid beroofd geweest.

4e. dat hij op of omstreeks 20 Sept. 1944 te Doetinchem, althans in Gelderland, opzettelijk gedurende den in Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en Nederland W. P. Martens, gemeentebode, heeft blootgesteld aan opsporing, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den Duitschen vijand of diens helpers door toen aldaar opzettelijk, gedurende dien oorlog gezegde Martens, van wien hij meende te weten dat hij had geweigerd deel te nemen aan de graafwerken ten behoeve van de Deutsche Wehrmacht in de omgeving van Nijmegen, aan te houden, hem over te geven aan landwachters met opdracht hem over te leveren aan de Politie.

O. wat het sub 1 letter c ten laste gelegde aangaat, dat het Bijzonder Gerechtshof dit niet wettig en overtuigend bewezen acht, zoodat verdachte daarvan behoort te worden vrijgesproken.

O. ten aanzien der andere onderdeelen der ten lastelegging, dat ter 's Hof's terechtzitting hebben verklaard:

de verdachte: dat hij van 28 Jan. 1943 tot 17 Sept. 1944 Burgemeester van Nijmegen is geweest, krachtens benoeming door den Rijkscommissaris Seys Inquart;

dat hij wist dat Nederland met Duitschland in oorlog was en zich ervan bewust was, dat de Duitschers belang hadden bij het geleid worden van het Nederlandsche bestuursapparaat in Nationaal Socialistischen en Deutschgezinden geest, dat zoodanige leiding voor de doelstellingen der Duitschers nuttig was, en door hen werd gewenscht;

ad 1a. dat hij in Februari 1943 er bij de

hoofden van dienst met klem op heeft aangedrongen dat hem lijsten werden verstrekt van ambtenaren en werklieden in dienst der gemeente, die in aanmerking kwamen voor tewerkstelling in Duitschland;

dat het zijne bedoeling was naamlijsten te krijgen van het geheele personeel met opgave diergenen die voor het behoorlijk fungeeren van het gemeentelijk apparaat onmisbaar waren, opdat de lijsten zouden worden opgezonden naar het Departement, dat daarom had gevraagd;

dat hij heeft begrepen dat de door hem te verzamelen gegevens uiteindelijk bestemd waren voor een Duitsch belang, te weten de arbeidsinzet;

dat, toen de hoofden van dienst niet wilden medewerken, er wrijvingen zijn ontstaan waarbij hij die hoofden herhaalde malen heeft gewezen op de voor hen ernstige gevolgen van een blijvende weigering, met name noemend het verliezen van hun betrekking en andere, zijnerzijds te nemen strafmaatregelen.

ad 1b. dat toen in Mei 1943 onder het gemeentepersoneel te Nijmegen agitatie was ontstaan als reactie op den door den Duitschen bezetter afgekondigde maatregel dat de voormalige Nederlandsche militairen wederom in krijgsgevangenschap naar Duitschland moesten worden teruggevoerd, hij in een bijeenkomst van gemeentepersoneel met ijver een onderzoek heeft ingesteld naar de aanhitters tot de agitatie en de verspreiders van de tot verzet aansporende pamfletten, daarbij waarschuwingen en bedreigingen lancerende voor het geval van verdere agitaties tegen maatregelen van de bezettende macht;

dat hij met name erop heeft gewezen dat hij voortgezette agitatie ingrijpen van den bezetter moest worden verwacht.

ad 1d. dat, toen op 15 September 1944 de hoofden der onderwijsinrichtingen te Nijmegen geweigerd hadden leerlingen beschikbaar te stellen voor het aanleggen van verdedigingswerken in de omgeving der stad, hij aan de politie opdracht heeft gegeven die hoofden op te halen;

ad 2. dat hij als Burgemeester, en benoemd door den Rijkscommissaris, gedurende den oorlog, wetend dat Nederland met Duitschland in oorlog was, wetende, dat Engeland, de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken aan de Nederlandsche zijde, tegen Duitschland stonden, en begrijpende, dat haat tegen de Geallieerde mogendheden en sympathie voor Duitschland door de Duitschers gewenscht werd en voor de Duitschers van nut zou zijn, verschillende malen in toespraken de Duitsche zaak heeft gepropageerd.

a. dat hij met name op Vrijdag 5 November 1943 in een bijeenkomst van Wethouders, Diensthoofden en afdeelingsschefs ter Secretarie met plaatsvervaarders ten Gemeentehuize van Nijmegen e.a. heeft gezegd:

Wanneer de Sowjet-Russische Stoom-

wals wint van Duitschland, dan zijn we allen in Europa verloren, zoo niet, dan wordt straks het Nieuwe Europa geboren.

b. dat hij op Vrijdag 17 September 1943 in een soortgelijke bijeenkomst o.a. het volgende heeft gesproken:

Engeland en Frankrijk hebben den oorlog verklaard aan Duitschland, niet omgekeerd. Duitschland heeft herhaaldelijk de vriendenhand gereikt aan Engeland uit rasverbondenheid. Het misdadige Rusland en het machtshongerige Amerika traden nader in het strijdperk. Deden ze zulks nog maar normaliter; zij werken evenwel op de eerste plaats met verraad en verder door kwelling der weerlooze bevolking.

Na den tegenslag van Stalingrad werden vele Nederlanders brutaler, men hoorde op straat hum, hum; het waren voortteekenen van de terreur, waartegen de lankmoedigheid der bezetters buitengewoon gunstig afsteekt.

c. dat hij op Vrijdag 10 September 1943 bij gelegenheid van een bijeenkomst in de groote Ontvangstzaal ten gemeentehuize te Nijmegen ter installatie van Wethouders o.a. heeft gezegd:

De Duitschers vechten om Europa te beschermen tegen Sowjet-Rusland, wat dit zeggen wii kan iedereen vatten, die begrijpen wil. Wanneer in het Oosten de Duitschers niet stonden, dan kwamen de Sowjets ook hier en voor dat geval kan ik slechts den raad geven de kinderen te verdrinken en zelf te volgen. Welke verschrikking zal er komen indien de Duitschers in het Oosten verliezen, wordt niet bedacht. Sommigen meenen dat de Britten de Russen wel zullen tegenhouden, doch daartegen bestaat slechts een wal, namelijk de afweer der Duitschers gesteund door vertegenwoordigers van alle volken van Europa. Houdt dit voor oogen en tracht ieder bij te brengen, welk een ramp het zou zijn als Duitschland verloor;

dat het door hem gesprokene steeds werd opgeteekend en vastgelegd in notulen, waarvan hij de gestencilde copieen ter zitting aanwezig ziet. (Raad A. B. en C.);

dat het volgens die notulen door hem gesprokene, hetgeen hij thans hoort voorlezen, inderdaad door hem is gezegd.

ad 3. dat hij in Mei 1943 te Nijmegen, wetend dat Duitschland sinds 10 Mei 1940 met Nederland in oorlog was, aan M. Verstappen, toentertijd Inspecteur van Politie te Nijmegen, van wien hij wist dat hij S.S.-man was, opdracht heeft gegeven bij H. N. B. van Deutekom, die toen te Nijmegen als tijdelijk ambtenaar ten gemeentehuize werkzaam was, huiszoeking te doen;

dat hem bekend is dat van Deutekom dienzelfden dag of daaromtrent door Verstappen is gearresteerd en aldus in handen van de S.D. is gekomen, waar men hem voor langeren tijd heeft vastgehouden.

ad 4. dat hij op 20 September 1944, te Doetinchem, wetend dat Nederland sedert 10 Mei 1940 met Duitschland in oorlog was,

opzettelijk W. P. Martens heeft aangehouden, zulks omdat hij meende te weten dat Martens had geweigerd te Nijmegen deel te nemen aan de graafwerken ten behoeve van de Duitse Wehrmacht;

dat hij Martens heeft overgegeven aan twee hem, verdachte, vergezellende landwachters, met opdracht hem bij de politie te brengen; dat hij dit alles deed teneinde Martens alsnog voor de Duitschers verplicht te laten graven.

Als getuigen:

I. J. L. Miessen, gemeentesecretaris op wagtgeld, wonende te Nijmegen:

ad 1a. Verdachte heeft mij als getuige aanwezig doen zijn bij zijne besprekingen met de hoofden van dienst welke in Februari 1943 ten gemeentehuize plaats vonden.

Verdachte wilde dat de hoofden van dienst bij hem lijsten zouden inleveren, houdende de namen en persoonsgegevens van allen bij hun dienst werkzame krachten.

Deze opgave werd gevraagd i. v. m. de verplichte tewerkstelling in Duitsland en de lijsten zouden dan opgezonden worden naar het Departement met speciale aantekening van diegenen die voor de Gemeente onmisbaar werden geacht en dan, naar men zeide, niet zouden worden opgeroepen.

De hoofden van dienst weigerden de gegevens te verstrekken omdat zij het in strijd met hun plicht als Nederlander achten mede te werken aan de arbeidsinzet voor Duitsland, als hoedanig zij ook beschouwden het verstrekken van lijsten van namen aan de hand waarvan oproepingen voor tewerkstellingen konden worden uitgezonden. Bij de besprekingen, welke tusschen verdachte en de hoofden van dienst hebben plaats gehad naar aanleiding van voormelde weigering, heb ik den verdachte de hoofden van dienst herhaalde malen hooren dreigen met maatregelen, die door hem als Burgemeester, jegens het gemeentepersoneel konden en ook zouden worden genomen voor het geval zij bij hunne houding persisteerden. Als een dier maatregelen werd ontslag uit den dienst genoemd.

ad 1b. Toen in Mei 1943 de bezetter had bevolen, dat de Nederlandsche militairen in krijgsgevangenschap zouden worden teruggevoerd is er onder het gemeentepersoneel agitatie ontstaan, terwijl zich ook enkele gevallen van staking voordeden. Ook werden er illegale pamfletten verspreid.

Verdachte heeft door het houden van een schriftelijke enquête onder het personeel getracht de bronnen der agitatie en de in zijn oogen schuldigen te ontdekken.

ad 2. Ik heb, als gemeentesecretaris, de verschillende toespraken van den verdachte genotuleerd. Voordat de notulen der conferenties op stencil werden gezet en afgedrukt, liet ik den verdachte lezen en goedkeuren wat ik had opgeschreven. De afdrukken, welke ik hier gemerkt Rood A. B. en C., ter zitting aanwezig zie, zijn ge-

lijkluidend aan de door mij ontworpen en door verdachte goedgekeurde notulen. Ik kan dus met stelligheid zeggen dat de verdachte op 5 November, 17 September en 10 September 1943 heeft gesproken als in voormelde afdrukken gerelateerd.

II. H. G. Simons, directeur van het Distributiebureau voor Verzorging van Oorlogsslachtoffers, wonende te Nijmegen.

ad 1b. Ik ben, toen verdachte Burgemeester was, ten gemeentehuize werkzaam geweest als adjunct-commies der afdeeling Bevolking.

In de Meidagen van 1943 is er daar agitatie ontstaan, toen de bezetter het oude leger in krijgsgevangenschap wilde terugvoeren. Er is met pamfletten gewerkt en ook gestaakt.

Verdachte heeft toen alle moeite gedaan de bronnen van het verzet te ontdekken en ik heb hem herhaalde malen hooren zeggen tegen mij en mijne collega's, dat hij de aanstekers aan de politie zou uitleveren. Wij moesten vragenlijsten invullen en verdachte zeide dat hij de gegevens zorgvuldig zou bewaren teneinde die tegen ons te gebruiken en desnoods in handen van den S.D. te kunnen stellen indien incidenten als thans geconstateerd zich zouden herhalen.

III. M. Verstappen, gewezen luitenant van politie te Nijmegen, wonende aldaar, thans gedetineerd:

ad 1d. Op 15 September 1944 kreeg ik van den toenmaligen commissaris van politie Versloot de opdracht om door de recherche tien directeuren van onderwijsinrichtingen te laten arresteren, omdat zij geweigerd hadden hun leerlingen beschikbaar te stellen voor het aanleggen van verdedigingswerken in de omgeving van Nijmegen. Versloot had, naar hij mededeelde, die opdracht op zijn beurt weer van verdachte ontvangen;

ad 3. Ik heb in Mei 1943 van verdachte opdracht gekregen bij H. N. B. van Deutekom huiszoeking te doen. Ik was S.S.-man.

IV. P. C. Versloot, gewezen kapitein van politie, wonende te Nijmegen, thans gedetineerd.

ad 1d. Verdachte heeft mij op 15 September 1944 opdracht gegeven een aantal hoofden van onderwijsinrichtingen te Nijmegen te doen arresteren, omdat zij geweigerd hadden hun leerlingen beschikbaar te stellen voor het aanleggen van verdedigingswerken in de omgeving van Nijmegen.

Ik heb die opdracht doorgegeven aan den luitenant van politie Verstappen.

V. H. N. B. van Deutekom, sergeant-majoor der Koninklijke Marechaussee, wonende Nijmegen:

ad 3. In Mei 1943 heb ik, na een toespraak door verdachte tot het gemeentepersoneel gehouden, zulks naar aanleiding van agitatie die was ontstaan toen de bezetter het oude leger in krijgsgevangenschap wilde terugvoeren, openlijk, nadat wij waren uitgedaagd kleur te bekennen, woorden van oppositie gesproken.

Kort daarop is er bij mij huiszoeking gedaan.

Ook ben ik gearresteerd. Verstappen was de man die de arrestatie in feite uitvoerde en die kennelijk ook bij de huiszoeking de directe opdrachtgever was. Ik heb dit gemerkt toen hij met mij sprak en mij liet zien wat er bij mij thuis was gevonden.

VI. W. P. Martens, gemeentebode, wonende te Nijmegen:

ad 4. Verdachte heeft mij op 14 September 1944 persoonlijk opgedragen graafwerken te verrichten in de omgeving der stad, ten behoeve van verdedigingswerken, die de bezetter daar aanlegde. Daar ik niet wilde werken voor de Duitschers ben ik ondergedoken en naar Doetinchem gegaan. Toen ik op 20 September daar op straat liep, stopte er in mijn nabijheid een auto. Verdachte stapte uit samen met enkele landwachters. Hij voegde mij toe: Martens ik arresteer je, je bent een ondergedoken ambtenaar, en gaf mij aan de landwachters over. Deze brachten mij naar het politiebureau in Doetinchem.

O. dat ter 's Hofs terechtzitting mededeeling is gedaan van den korten inhoud van 3 stencilafdrukken, gemerkt Rood A., B. en C., houdende de verslagen van:

A. een bijeenkomst in de groote Ontvangstaal ten gemeentehuize van Nijmegen d.d. 10 September 1943.

B. een bijeenkomst van Wethouders, Diensthoofden en afdelingschefs etc. ten gemeentehuize van Nijmegen d.d. 5 November 1943.

C. een bijeenkomst als sub B. vermeld d.d. 17 September 1943, vermeldende deze verslagen de volgende zinsneden als door verdachte gesproken:

ter bijeenkomst van 10 September 1943:

De Duitschers vechten om Europa te beschermen tegen Sowjet-Rusland, wat dit zeggen wil kan iedereen vatten, die begrijpen wil. Wanneer in het Oosten de Duitschers niet stonden, dan kwamen de Sowjets ook hier en voor dat geval kan ik slechts den raad geven de kinderen te verdrinken en zelf te volgen.

Welke verschrikking zal er komen indien de Duitschers in het Oosten verliezen, wordt niet bedacht. Sommigen meenen dat de Britten de Russen wel zullen tegenhouden, doch daartegen bestaat slechts een wal, namelijk de afweer der Duitschers gesteund door vertegenwoordigers van alle volken van Europa. Houdt dit voor oogen en tracht ieder bij te brengen, welk een ramp het zou zijn als Duitschland verloor.

ter bijeenkomst van 5 November 1943:

Wanneer de Sowjet-Russische stoomwals wint van Duitschland, dan zijn we allen in Europa verloren, zoo niet, dan wordt straks het Nieuwe Europa geboren.

ter bijeenkomst van 17 September 1943:

Engeland en Frankrijk hebben den oorlog verklaard aan Duitschland, niet omgekeerd. Duitschland heeft herhaaldelijk de vriendenhand gereikt aan Engeland uit ras-verbondenheid.

Het misdadige Rusland en het machts-hongerige Amerika treden nader in het strijdperk: Deden ze zulks nog maar normaliter; zij werken evenwel op de eerste plaats met verraad en verder door kwelling der weerlooze bevolking.

Na den tegenslag van Stalingrad werden vele Nederlanders brutaler; men hoorde op straat hum, hum; het waren voorsteekenen van de terreur, waartegen de lankmoedigheid der bezetters buitengewoon gunstig afsteekt.

O. dat de in vorenstaande bewijsmidde-len voorkomende feiten en omstandigheden opleveren evenzoovele redengevende feiten en omstandigheden, op grond waarvan het Bijzonder Gerechtshof bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande, enz.

O. dat het Bijzonder Gerechtshof de in den aanhef der ten laste legging gebezigde woorden: van 28 Januari 1943 af tot 17 September 1944 aldus interpreteert als bedoelend: in het tijdvak gelegen tusschen 28 Januari 1943 en 17 September 1944, en het woord heeft aan het slot der eerste alinea der ten laste legging als een schrijffout, derhalve als niet geschreven beschouwt.

O. dat het Bijzonder Gerechtshof niet bewezen acht hetgeen aan verdachte sub 1, letters a, b, en d en sub 3 meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven is bewezen verklaard:

O. dat het aldus sub 1 en 2 bewezene oplevert het misdrijf van: in tijd van oorlog den vijand hulp verleen, meermalen gepleegd gedurende den huidigegen; en

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.;

O. dat het aldus sub 3 en 4 bewezene oplevert het misdrijf van: gedurende den tijd van den huidigegen oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving of -beperking, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, meermalen gepleegd.

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 26 B.B.S.;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten:

O. dat na te melden straffen zijn in overeenstemming met den aard van de gepleegde feiten en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder zij zijn begaan:

O. te dien aanzien in het bijzonder: dat het Bijzonder Gerechtshof den verdachte ziet als een landverrader in pessima forma; dat verdachte immers, hoewel als hoofdofficier door den eed van trouw aan zijn Vorstin gebonden, dien eed heeft gebroken en zich in dienst van den vijand heeft gesteld; dat verdachte vrijwel gedurende den geheelen oorlog lid der N.S.B. en van meerdere nationaal-socialistische organisaties is geweest en, door den toenmaligen Rijkscommissaris tot Burgemeester van Nijmegen benoemd, zich met alle hem ten dienste

staande middelen heeft gewijd aan het propageeren der Duitsche zaak; dat verdachte in zijn streven de stad in nationaal-socialistischen en Duitschen geest te regeeren, telkens bij conflicten steun heeft gezocht bij den vijand en diens handlangers en aldus mede verantwoordelijk moet worden gesteld voor zeer veel leed hetgeen aan goede vaderlanders is overkomen ook al zal het toebrengen van dit leed dikwijls niet verdachtes oogmerk zijn geweest; dat het uitsluiten van bevordering voor die ambtenaren, welke de nationaal-socialistische organisaties niet steunden, waaromtrent door getuigen ter zitting werd verklaard, zeker niet wijst op een streven van den verdachte in de eerste plaats de belangen der gemeente te behartigen; dat uit meerdere ter zitting gebleken feiten is af te leiden dat verdachte, anders dan een magistraat betaamt, zich heeft geconcentreerd op eigen machtspositie als nationaal-socialist; dat den verdachte derhalve een zware straf toekomt, doch het Bijzonder Gerechtshof bij de strafbepaling anderzijds rekening heeft willen houden met verdachtes reeds gevorderden leeftijd en het feit dat wel aannemelijk is dat verdachte zich bij het kiezen van zijn levensrichting door ideeële overwegingen heeft doen leiden, terwijl ook veel van zijne misdragingen eerder uit kortzichtigheid en bekrompenheid dan uit een misdadigen aanleg schijnt voort te komen. Enz. (volgt veroordeeling zooals aan hoofde dezer vermeld. *Red.*).

No. 641.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
20 December 1946. (Mrs. baron de Vos v. Steenwijk, Star Nauta Carsten, W. Vos, hoofdoff. M.S.D. 1e kl. J. H. Klingen en Maj. Strootman).

Als directeur v. h. Gewest. Arbeidsbureau onder zijn ambtenaren circulaire's verspreiden en aansporen tot medewerking aan Arbeitseinsatz resp. de politie in kennis stellen met ambtenaren, die stamkaarten verduisterden en blanco Ausweise verschaffen enz., alsmede sollicitatiebrief aan Goebbels!! Straf: 15 jaar gevangenisstraf en ontzetting kiesrechten (bij verstek).

(Sr. art. 102).

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof tegen C. J. Versluis, Directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau te Nijmegen, wonende aldaar.

Het Bijzonder Gerechtshof enz.;

Gelet op het tegen den niet-verschenen verdachte verleende verstek;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

1. dat hij te Nijmegen, in de jaren tusschen 1941 en 1944, in ieder geval gedurende den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Duitschland en Nederland, opzettelijk,

met dezen oorlog bekend, den Duitschen vijand hulp heeft verleend door toen aldaar als Directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau te Nijmegen onder de ambtenaren van dit bureau circulaire's te verspreiden in welke aangespoord werd tot medewerking aan den „Arbeitseinsatz" en door te bewerken dat personen naar Duitschland werden gestuurd voor den „Arbeitseinsatz", om daar voor den vijand te werken;

2. dat hij te Nijmegen, in de jaren tusschen 1941 en 1944, in ieder geval gedurende den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Nederland en Duitschland, opzettelijk, met dezen oorlog bekend, den Duitschen vijand hulp heeft verleend door toen aldaar als Directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau te Nijmegen aan ambtenaren, die stamkaarten verduisterden en blanco Ausweise verschaffen, althans Nederlanders trachtten aan den Arbeidsinzet te onttrekken, zulks te verbieden en de politie van hun gedragingen in kennis te stellen;

3. enz.;

O. dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, dat verdachte het hem sub 3 ten laste gelegde feit heeft gepleegd, in het bijzonder niet bewezen is, dat verdachte eene mededeeling als in dit deel der telastlegging omschreven, aan den Commissaris van Politie te Nijmegen, Versloot heeft gedaan, zoodat in zooverre vrijspraak dient te volgen;

O. ten aanzien van de aan verdachte sub 1 en 2 te laste gelegde feiten: enz.;

O. dat het een feit van algemeene bekendheid is en ook in de jaren 1941—1944 was, dat Nederland in die jaren met Duitschland in oorlog was;

O. dat door de bovenstaande bewijsmiddelen opleverende de feiten en omstandigheden die reden geven tot na te melden beslissing is bewezen het aan verdachte voormeld sub 1 te laste gelegde alsmede van het sub 2 te laste gelegde;

dat hij te Nijmegen gedurende den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog tusschen Nederland en Duitschland, opzettelijk, met dezen oorlog bekend, den Duitschen vijand hulp heeft verleend door toen aldaar als Directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau te Nijmegen de politie in kennis te stellen van de gedragingen van ambtenaren die stamkaarten verduisterden en blanco ausweise verschaffen; enz.;

O. dat het aldus bewezene oplevert respectievelijk de misdrijven van:

„het voortgezet misdrijf van opzettelijk gedurende den tijd van den huidige oorlog den vijand hulp verlenen", en

„Opzettelijk gedurende den tijd van den huidige oorlog den vijand hulp verlenen" voorzien en strafbaar gesteld bij art. 102 Sr., j°. de artt. 1, 2, 3, 9, 11, 22 en 23 B.B.S.; enz.;

O. dat na te melden straffen zijn in overeenstemming met den zeer ernstigen aard van de gepleegde feiten en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaron-

der deze zijn begaan, waarbij het Hof rekening houdt met de landsverraderlijke mentaliteit van den verdachte, die duidelijk blijkt uit zijn — ter terechtzitting voorgelezen brief aan „Reichsminister Dr. Joseph Goebbels” d.d. 9 Aug. 1944, handelende over „Totalisering des Kriegsarbeitseinsatzes”, waarin verdachte er zelfs niet voor schroomt zichzelf voor eene benoeming tot „General Director vom Staatsarbeitsamt” aan te bevelen; (Volgt veroordeeling zooals aan hoofde dezer vermeld. *Red.*).

No. 642.

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM,
10 December 1946. (Mrs. van der Kun, Wilkens, Jhr. C. M. O. van Nispen tot Sevenaer, Lt. Kol. van Beek, Maj. Houtman).

Zaak-Buter. Als agent der vrijwillige hulppolitie overleveren aan den S.D. van personen, volgens hem verdacht van inzameling van gelden voor de illegaliteit. Diverse handlangersdiensten bewezen aan den vijand tegen goede Nederlanders. Een aantal slachtoffers van verdachtes optreden is overleden in gevangenschap. Doodstraf.

(B. B. S. art. 26.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof Arnhem tegen Derk Egbert Buter, kruidenier, wonende te Zwolle, thans in bewaring in het Bewarings- en Verblijfskamp te Wezep.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

1. dat hij in of omstreeks de maand November 1943 in het arrondissement Assen, althans elders in Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand in zijn hoedanigheid van agent der Vrijwillige Hulp-Politie te Meppel, tezamen en in vereeniging met een collega, B. Top en H. Hielken, beiden te Meppel, van Meppel heeft vervoerd naar Assen en aldaar heeft overgeleverd aan den S.D., daarbij mededeelende, dat genoemde personen er van verdacht werden gelden ingezameld te hebben ten behoeve van de zgn. „ondergrondse” en door gemelde handelingen zoowel:

a. opzettelijk genoemde personen heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, te verrichten vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in art. 21 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel;

b. opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

2. dat hij in of omstreeks de maand November 1943 in het arrondissement Assen, althans elders in Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand tezamen en in vereeniging met een ander, een klacht heeft ingediend bij den commandant van de Vrijwillige Hulp-politie te Meppel, dat Hendrik Arendshorst te Meppel zich in anti-nationaal-socialistischen zin had uitgelaten en vervolgens genoemden Arendshorst in zijn woning heeft gearresteerd en heeft opgebracht naar het Bureau van Politie te Meppel en door gemelde handelingen zoowel:

a. opzettelijk genoemden Arendshorst heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in artikel 21 B.B.S., te verrichten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in artikel 21 B.B.S., op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking, en/of andere straf of maatregel;

als b.

opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven het tegen hem gerichte verzet in Nederland te breken, althans daaraan zooveel mogelijk afbreuk te doen;

3. dat hij in of omstreeks het tijdvak van 7 Maart 1943—19 December 1944 te Zwolle, Zwollerkerspel, Kampen, Heino, Wezep en Oosterwolde, althans op een of meer andere plaatsen in Nederland, opzettelijk gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, ten voordeele van den vijand in zijn hoedanigheid van agent der Vrijwillige Hulp-Politie, lid van den A.K.D. (Arbeits Kontrolle Dienst) en lid van de Grüne Polizei, althans behoorende tot een organisatie die ten doel had den vijand hand en spandiensten te verleenen, ter opsporing van feiten, die door den bezetter strafbaar waren gesteld, althans verboden werden geacht, bij een groot aantal Nederlandsche burgers huiszoeking heeft gedaan, althans heeft helpen doen en arrestaties van Nederlandsche burgers, o.m. van G. Dijkslag te Zwolle, K. Weijl te Zwolle, J. E. Bitterling te Zwolle, G. A. Koele te Zwolle, A. van der Gronden te Zwolle, C. Masseur te Zwolle en G. Overweg te Heino, heeft verricht, althans heeft helpen verrichten en vervolgens de aldus gearresteerde personen aan den bezetter heeft overgeleverd, althans heeft helpen overleveren en door gemelde handelingen zoowel:

a. opzettelijk genoemde Nederlandsche

burgers, onder wie G. Dijkslag te Zwolle, K. Weijl te Zwolle, J. E. Bitterling te Zwolle, G. A. Koele te Zwolle, A. van der Gronden te Zwolle, G. Masseus te Zwolle en G. Overweg te Heino, heeft blootgesteld aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in artikel 21 B.B.S., te verwachten opsporing en/of vervolging, althans aan door of vanwege den vijand, althans diens helpers, althans een of meer personen, als bedoeld in artikel 21 B.B.S., op te leggen vrijheidsbeneming, althans vrijheidsbeperking en/of andere straf of maatregel, tengevolge waarvan genoemde Dijkslag, Weijl, Bitterling, Koele, van der Gronden, Masseus en Overweg naar een of meer concentratiekampen werden gevoerd en aldaar overleden;

als b.

opzettelijk gedurende den tijd van voormelden oorlog den vijand hulp heeft verleend in diens streven zooveel mogelijk Nederlandsche arbeidskrachten ten behoeve van de „totale oorlogvoering” werkzaam te doen zijn en/of het tegen hem gerichte verzet te breken;

4. dat hij te Zwolle, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, in of omstreeks de maand Mei 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van artikel 83 Sr., wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst, althans in publieken dienst, immers is toegetreden tot, althans dienst heeft genomen bij den A.K.D. (Arbeits Kontrolle Dienst).

althans zoo ter zake van voorschrevene geen veroordeeling zou volgen of zoude kunnen volgen.

dat hij te Schalkhaar, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, in of omstreeks de maand September 1944, in ieder geval, gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in staatsdienst, althans in publieken dienst, immers is toegetreden tot, althans dienst heeft genomen bij de Grüne Polizei, althans zoo ter zake van voorschrevene geen veroordeeling zoude volgen of zoude kunnen volgen,

dat hij te Schalkhaar, althans elders in of buiten het Rijk in Europa, in of omstreeks de maand December 1944, in ieder geval gedurende den tijd van den op 10 Mei 1940 aangevangen oorlog van Duitschland tegen Nederland, als Nederlander in den zin van art. 83 Sr., wetende dat Duitschland met Nederland in oorlog was, vrijwillig bij de buitenlandsche mogendheid Duitschland is getreden in krijgsveld, althans in staatsdienst, althans in publieken dienst, immers is toegetreden tot, althans dienst heeft genomen bij het Polizei Freiwilliger Bataljon

Niederlanden; enz.;

O. dat de in vorenstaande bewijsmiddelen voorkomende feiten en omstandigheden, opleveren evenzoo vele redengevende feiten en omstandigheden, op grond waarvan het Bijzonder Gerechtshof bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte het hem sub 1, 2 en 3 en het hem sub 4 primair te laste gelegde heeft begaan met dien verstande, dat hij; enz.;

O. dat het aldus bewezen oplevert:

1. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan vervolging en vrijheidsberoving, eenige straf of eenige maatregel, door of vanwege den vijand, meermalen gepleegd, voorzien en strafbaar gesteld bij art. 103 Sr..

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 26 B.B.S.

2. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, eenige straf, of eenigen maatregel door of vanwege den vijand”,

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 26 B.B.S. en

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.;

3. „Gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand”, meermalen gepleegd, „waarbij in vier gevallen het feit den dood tengevolge heeft gehad,

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 26 sub 1 en 4 B.B.S. en

„Opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 102 Sr.;

4. „Als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is,”

voorzien en strafbaar gesteld bij art. 101 Sr., juncto art. 24 sub 1 B.B.S.;

O. dat verdachte deswege strafbaar zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den aard van de gepleegde feiten en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden, waaronder het is begaan, dat het Hof, daarbij ook acht heeft geslagen op den persoon van verdachte; dat deze toch niet alleen zich tenvolle aan de zijde van den vijand heeft geschaard, doch tevens daarbij een duidelijke voorkeur aan den dag heeft gelegd zijn handlangersdiensten rechtstreeks tegen „goede” Nederlandsche burgers te richten; dat verdachte functies bij verschillende nationaal socialistische politiediensten en de wijze waarop hij zich in

diensten heeft gedragen — een en ander zooals ter terechtzitting is gebleken — daarvan genoegzaam getuigen; (Volgt veroordeeling tot de doodstraf. *Red.*).

No. 643.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Tweede Kamer). 29 Juli 1946. (Mrs. Prof. Dr. Verzijl, Prof. Kranenburg, Prof. Pompe, Feber, Maj. Mr. van Diest).

Hulpverlening aan den vijand door
a. leiding van de afdeling Ontwikkeling en Voorlichting van de Nederlandse Radio-Omroep;
b. schrijven van teksten voor hoorspelen met voor Duitschland propagandistische strekking.

(Sr. art. 102.)

Sententie a quo 1ste jaargang no. 228.

Op het beroep van George Johannes Petrus Maria Bosman, zonder beroep, wonende te Hilversum, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Amsterdam, Tweede Kamer van den dertienden April 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen”, meermalen gepleegd; en met toepassing van de artt. 28, 57, 102 Sr., 1, 7, 8, 9, 22 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, geheel in een Rijkswerkinrichting te ondergaan met ontzetting van de rechten tot:

1. het bekleeden van ambten;
2. het dienen bij de gewapende macht;
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Pompe, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. van de artt. 1 en 2 B.B.R. (D. 63), 1, 2, 8, 9 en 22 B.B.S. (D. 61), 57 en 102 Sr. en de artt. 338, 339, 340, 341, 344, 350, 351, 352, 358 en 359 Sv., doordat het Bijzonder Gerechtshof de feiten, bij dagvaarding-aanhef en sub a ten laste gelegd, „in voege en met uitzondering als overwogen”, bewezen heeft verklaard, zulks hoewel

1. van de vier sub a ten laste gelegde handelingen slechts ten aanzien van het derde daar bedoelde feit (vanaf Maart 1941 de afdeling Ontwikkeling en Voorlichting van den Ned. Radio Omroep geleid) eenig bewijs is bijgebracht;

2. het sub 1 bedoelde feit bewezen is verklaard, hoewel daarvoor geen ander be-

wijsmiddel beschikbaar was en gebruikt is dan de ter terechtzitting afgelegde en de in het proces-verbaal van den Opsporingsambtenaar Piet Gerritsen geverbaliseerde verklaring van den verdachte;

3. de vorenbedoelde bewezenverklaring niet te rijmen valt met de verklaringen van de getuigen, genoemd in het proces-verbaal der terechtzitting van 2 Maart 1946 sub 5 en 12, die inhouden, dat verdachte chef was van de afdeling „Gesproken woord”, terwijl niet blijkt of daarmede dezelfde of een andere afdeling is bedoeld, zoodat tenminste op dit punt het onderzoek onvolledig is geweest.

II. S., althans v. t. van de bij middel I genoemde artikelen, doordat het Bijzonder Gerechtshof de feiten, bij dagvaarding-aanhef en sub a ten laste gelegd, bewezen en strafbaar heeft verklaard op grond van de overweging, dat „nu van algemeene bekendheid is, dat wat in 1941 door den Ned. Radio Omroep werd uitgezonden aan „voorlichting” voor een groot deel een Duitsch-propagandistisch karakter had”, het optreden als leider van de afdeling „Ontwikkeling en Voorlichting” opleverde hulpverlening aan den vijand”, en aldus 1. voor het bewijs een beroep heeft gedaan op algemeene bekendheid van feiten, die dit niet zijn, althans niet in dien zin, dat zij rechtens geen nader bewijs zouden behoeven, en deze „feiten van algemeene bekendheid” mede voor het bewijs heeft gebruikt;

2. zonder meer heeft aangenomen dat hetgeen in 1941 door den Ned Radio Omroep werd uitgezonden aan „voorlichting”, afkomstig was van de afdeling „Ontwikkeling en Voorlichting”, terwijl dit nergens is gebleken en het Bijzonder Gerechtshof de verklaringen van den verdachte en een aantal getuigen betreffende het tegendeel heeft genegeerd daarbij tevens het woord „voorlichting” gebruikende in een andere beteekenis dan die, welke het heeft in de combinatie „ontwikkeling en voorlichting”;

3. over het hoofd heeft gezien, dat verdachte niet verantwoordelijk was voor den tekst van hetgeen uitgezonden werd, vermits hij, zooals uitdrukkelijk ter terechtzitting betoogd, het programma niet vaststelde, zelfs bij de vaststelling van het programma niet medewerkte, immers dit behoorde tot de taak van den programma-raad, waarin verdachte geen zitting had;

4. de aangehaalde overweging op zichzelf onvoldoende is, omdat het optreden als leider van de afdeling „Ontwikkeling en Voorlichting” op zichzelf geen hulpverlening aan den vijand oplevert en het Hof niets naders heeft vastgesteld omtrent de wijze, waarop verdachte zich van die taak heeft gekweten, zoodat het onderzoek op dit punt onvolledig is geweest.

III. S., althans v. t. van de bij middel I genoemde artikelen, doordat het Bijzonder Gerechtshof heeft bewezen verklaard de feiten, bij dagvaarding-aanhef en sub b ten laste gelegd, ten onrechte voor het bewijs

gebruik makende van onware opgaven door den verdachte, elders dan ter terechtzitting gedaan, welke opgaven niet ernstig waren gemeend en door den verdachte ter terechtzitting als in strijd met de waarheid zijn herroepen;

en daarbij, zonder eenige motiveering en zelfs zonder vermelding en/of weerlegging van de door den verdachte aangevoerde gronden voor de herroeping zijner buitengerechtelijke bekentenis, deze gronden heeft genegeerd de reeds in het voor het bewijs gebruikte proces-verbaal van Piet Gerritsen, adjunct-inspecteur bij den P.O.D., tevens onbezoldigd rijksveldwachter, gesloten 7 Augustus 1945, gelegen aanwijzingen voor de onwaarachtigheid van de daarin gerelateerde opgaven van verdachte en motieven, die hem tot het doen dezer opgaven hebben bewogen, terwijl in de sententie ten onrechte geen rekening wordt gehouden met de algemeen bekende, althans aan het Hof uit eigen wetenschap bekende, omstandigheid, dat in den zomer van het jaar 1945 de tot op dat tijdstip verkregen juridische eruditie niet toereikend is geweest, om een inzicht te verkrijgen in hetgeen er bij de opsporing van voor bijzondere rechtpleging in aanmerking komende feiten gebeuren kon en gebeurde, in het bijzonder niet met betrekking tot de mogelijkheid van voorloope in vrijheidstelling.

IV. S., althans v. t. van de bij middel I genoemde artikelen, doordat het Bijzonder Gerechtshof, bij gebruik van het in middel III bestreden bewijsmiddel, over het hoofd heeft gezien, dat verdachte daarin zeer nadrukkelijk den ten laste gelegden opzet heeft uitgesloten en het Hof dien opzet niettemin bewezen heeft verklaard, door te overwegen, dat verdachte zeer wel begrepen moet hebben, dat het in de bedoeling lag de beweerdelijk van hem afkomstige teksten uit te zenden, welke overweging de voor het bewijs van strafbaren opzet vereischte — doch niet eens vermelde — conclusie, dat de verdachte bij het schrijven en ter beschikking stellen van die teksten moet hebben en heeft beseft, dat hij daarmede hulp verleende aan den vijand, niet kan dragen, terwijl in de sententie voor het bewijs van dezen opzet geen andere gronden zijn aangevoerd.

V. S., althans v. t. van de bij middel I genoemde artikelen, doordat het Bijzonder Gerechtshof na met juistheid (O. 15) te hebben overwogen, dat uitzending van Duitsch-propagandistische teksten hulpverleening aan den vijand oplevert, het bewezen verklaarde en den verdachte deswege strafbaar heeft geoordeeld, hoewel niet is komen vast te staan en in de sententie van het Bijzonder Gerechtshof ook niet wordt gesteld, dat verdachte bedoelde teksten zou hebben uitgezonden of hebben doen uitzenden, doch integendeel het Hof het tenlastegelegde sub c (doen uitzenden) — terecht — niet bewezen heeft verklaard, terwijl, voorzover in het bewezen verklaarde, voor wat betreft de feiten, bij

dagvaarding sub b ten laste gelegd, strafbare feiten worden gezien, die strafbaarverklaring niet vereenigbaar is met de rechtsoverweging 15, waarin terecht de uitzending van Duitsch-propagandistische teksten hulpverleening aan den vijand wordt genoemd.

VI. S., althans v. t. van de in middel I genoemde artikelen, doordat het Bijzondere Gerechtshof aan den veroordeelde een straf heeft opgelegd welke niet beantwoordt aan den ernst der bewezen verklaarde feiten in verband met den persoon en persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de hoofdstraf zal terugbrengen tot den duur van de preventieve detentie en voor het overige het beroep zal verwerpen;

O. dat bij de sententie, waarvan beroep, ten laste van requirant is bewezen verklaard (zie sententie a quo, 1e jaarg. no. 228, **Red.**);

O. ten aanzien van het eerste middel, zooals dit in drie onderdeelen is uitgewerkt:

dat aan requirant bij dagvaarding sub a vier feiten zijn telastegelegd, namelijk vooreerst dat hij vanaf omstreeks 1 Nov. 1940 het contact heeft onderhouden tusschen het Centraal Bureau voor de Nederlandsche Radio Omroep en de zoogenaamde „Rundfunk betreuungsstelle”, voorts dat hij vanaf omstreeks 3 Januari 1941 de cultureele uitzendingen in de Engelsche taal heeft verzorgd voor die „Rundfunkbetreuungsstelle”, dat hij vanaf Maart 1941 de afdeling Ontwikkeling en Voorlichting van de Nederlandsche Radio Omroep heeft geleid en dat hij vanaf einde 1941 tot omstreeks Mei 1942 aan die afdeling werkzaam is geweest;

dat van deze feiten in de bewezenverklaring (overweging 17 van 's Hofs sententie) alleen het derde feit is bewezen verklaard, welke bewezenverklaring aan het slot van de sententie (na: rechtdoende) kort wordt samengevat aldus, dat in voege en met uitzondering als overwogen wordt bewezen verklaard dat verdachte het sub a telastegelegde heeft begaan;

dat het zonder meer duidelijk is dat alleen ten aanzien van dat derde feit bewijs in de sententie is bijgebracht;

dat voor het bewijs van het derde feit is gebezigd requirants verklaring ter terechtzitting en een ambtseedig proces-verbaal, opgemaakt door Gerritsen, inhoudend een opgave van requirant aan dien verbalisant gedaan, op grond waarvan het Hof het betreffende derde feit wettig — immers op grond van twee bewijsmiddelen — en overtuigend — immers niet betwist of twijfelachtig — bewezen kon achten;

dat de verklaringen van twee getuigen in verband met genoemd derde feit, nu deze verklaringen niet in de sententie zijn opgenomen en dus niet tot het bewijs zijn gebezigd, in deze van geen belang zijn;

O. ten aanzien van het tweede middel: dat het eerste onderdeel van dat middel

ten onrechte stelt, dat hetgeen het Hof van algemeene bekendheid beschouwde, zulks niet zou zijn, en het Hof dan ook zonder nader bewijs het betreffende feit bewezen kon achten;

dat, voor wat betreft het tweede onderdeel van dat middel, het Hof heeft kunnen aannemen, dat hetgeen door de Nederlandse Radio Omroep werd uitgezonden aan „voorlichting” afkomstig, althans mede afkomstig, was van de afdeling „Ontwikkeling en Voorlichting” van dezen omroep, hebbende immers, ondanks de strekking van de telastelegging, op de beide zittingen van het Hof, alwaar een zeer groot aantal getuigen is gehoord, waaronder vele à décharge, noch requirant noch een getuige zulks in twijfel getrokken (hoewel dit onderdeel van het middel het tegendeel wil doen gelooven) terwijl de door requirant ten deze aangevallene overweging van het Hof niet behelst, dat, behalve van deze afdeling Ontwikkeling en Voorlichting, niet ook van andere afdelingen bij dezen Omroep Duitsch-propagandistische voorlichting werd uitgezonden;

dat, voor wat betreft het derde en vierde onderdeel van dit middel, het Hof zeer wel een verband mocht leggen tusschen eenerzijds het optreden van requirant als leider van die afdeling Ontwikkeling en Voorlichting, als hoedanig hij, zooals zijn verklaring ter zitting van het Hof luidde, tegenover de directie van den Omroep verantwoordelijk was voor den inhoud van de teksten, welke door die afdeling werden vervaardigd, en anderzijds het „Duitsch-propagandistisch” karakter van de uitgezonden voorlichting, daar toch het goed functioneeren van die afdeling en het aldaar samenstellen van teksten uiteraard een voorwaarde was voor hetgeen ten slotte bij de uitzending werd ten gehore gebracht, zoodat requirants belangrijke taak bij het verwezenlijken van die voorwaarde dan ook de bewezenverklarde hulpverlening aan den vijand inhield;

O. ten aanzien van het derde middel, dat dit zich ten onrechte keert tegen een beslissing welke is voor de verantwoordelijkheid van den feitelijken rechter, die uit de opgave van requirant, elders dan ter terechtzitting gedaan, blijkend uit een ambts-eedig proces-verbaal, en uit de verklaringen ter terechtzitting van de getuigen Blom en Dolfgaauw, een en ander in verband met de ter zitting getoonde geschriften A2 en B2, de bewezenverklaring betreffende de beide hoorspelen kon afleiden, en daarbij de bewijsmiddelen, elk onvolledig in zichzelf, elkaar kon laten aanvullen, ook in dezen zin, dat het bewezen zijn van requirants handeling voor wat betreft het hoorspel „Europa marcheert” mede strekt tot het bewijs betreffende het hoorspel „Strijdt met Duitschland voor een nieuw Europa” in verband met de gelijksoortigheid van requirants handeling met betrekking tot deze gelijkgerichte hoorspelen;

dat de Raad daaraan toevoegt, dat de wijze waarop de onderhavige bekentenis van requirant tegenover den verbalisant tot stand kwam, waarop door de verdediging bij de toelichting van het middel uitvoerig is ingegaan, geenszins behoeft te wijzen op de onwaarachtigheid van die bekentenis, daar toch, zooals het betreffende proces-verbaal weergeeft, requirant ondanks de waarschuwingen van den verbalisant, toch deze bekentenis heeft willen afleggen;

O. ten aanzien van het vierde middel:

dat het Hof, door te overwegen dat requirant zeer wel begrepen moet hebben, gelet op de hem gegeven opdracht en het tijdstip van het vervaardigen van den tekst, dat het in de bedoeling lag de beide bedoelde hoorspelen uit te zenden, hetgeen dan ook inderdaad is geschied, en door te overwegen dat de inhoud van de betreffende teksten een uitgesproken „Duitsch-propagandistisch” karakter had, waardoor uitzending daarvan hulpverlening aan den vijand opleverde, zeer wel in deze heeft kunnen concludereen tot aanwezigheid bij requirant van het voor het misdrijf van hulpverlening aan den vijand vereischte opzet, daar toch het vervaardigen van den tekst, begrijpend dat deze zou worden uitgezonden, mede gelet op den suggestieven inhoud van deze hoorspelen en de functie en den ontwikkelingsgrond van requirant, het bestaan van het vereischte opzet volledig aannemelijk maken;

O. ten aanzien van het vijfde middel:

dat de overweging in 's Hof's sententie, dat de uitzending van deze teksten van uitgesproken „Duitsch-propagandistisch” karakter hulpverlening aan den vijand oplevert, geenszins uitsluit, doch daarentegen, in verband met het hierboven overwogene, veelër juist insluit, dat ook het schrijven van die teksten onder de omstandigheden waaronder dit geschiedde, zoodanige hulpverlening opleverde, daar het delict van hulpverlening aan den vijand juist medebrengt dat opeenvolgende schakels van verrichtingen, welke tot zoodanige hulpverlening leiden, ook indien deze zijn begaan door verschillende personen, bij aanwezigheid van het vereischte opzet, gelijkelijk strafbaar zijn;

dat de strekking van de mondelinge toelichting, bij dit middel gegeven, betrekking hebbend op art. 22 B.B.S., aan den Raad, mede op grond van het boven overwogene, niet juist voorkomt, daar toch het schrijven van de onderwerpelijke teksten, terwijl de schrijver begrijpt dat deze zullen worden uitgezonden, welke uitzending hulpverlening aan den vijand oplevert, zelf ook reeds zoodanige hulpverlening uitmaakt, welke hulpverlening rechtstreeks onder art. 102 Sr. kan worden gebracht, of middellijk daaronder kan worden gebracht op grond van genoemd art. 22, hetwelk onder hulpverlening aan den vijand mede begrijpt het bevorderen van vijandelijke propaganda, zijnde dit artikel in

's Hofs sententie aangehaald;

O. ten aanzien van het zesde middel, betrekking hebbend op de opgelegde straffen, dat de Raad enerzijds rekening houdt met de omstandigheid dat requirant in zijn medewerking met den bezetter de grens van het geoorloofde op bedenkelijke wijze heeft overschreden, terwijl, doordat de radioomroep een ruimen kring van personen bereikt, zoodanige overschrijding in haar uitwerking een naar evenredigheid grooter gevaar oplevert;

dat de Raad echter anderzijds doet wegen de moeilijke positie waarin requirant, aanvankelijk door de K.R.O. als verbindingsman met de Duitschers aangewezen, na verloop van tijd meer en meer geraakte, en ten voordeele van requirant rekening houdt met diens van persoonlijken moed getuigend illegaal werk in de latere oorlogsjaren, zoodat de na te noemen straffen aan den Raad juist voorkomen;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde straffen;

Rechtdoende krachtens art. 105 van de Wet R. O.:

Gezien art. 27 Sr.;

Veroordeelt requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van deze uitspraak in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel (vanaf 28 Mei 1945) zal worden in mindering gebracht;

Ontzet den schuldige van de rechten tot:

1. het bekleeden van ambten,
2. het dienen bij de gewapende macht,
3. het kiezen en de verkiesbaarheid bij

krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van vijftien jaren;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 644.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 18 December 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Pompe, Feber, Vice-Adm. Heeris).

Een telastelegging, welke slechts inhoudt de elementen van art. 101 Sr. in qualificatieven vorm zonder eenige nadere aanduiding in welken krijgs-, staats- of publieken dienst requirant zou zijn getreden, behelst niet een voldoende duidelijke opgave van het feit, dat wordt telastegelegd, zoodat de dagvaarding moet worden nietig verklaard.

(Sr. art. 101, Sv. art. 261.)

Op het beroep van:

I. Den Procureur-Fiscaal bij het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden;

II. Reinder Stam, wonende te Meppel, thans in bewaring gesteld in de Strafgewoensenis te Scheveningen;

requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, 3e Kamer te Assen van den 28sten Maart 1946 waarbij den tweeden requirant werd schuldig verklaard aan: „Het als Nederlander vrijwillig in staatsdienst treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is" en met toepassing van de artt. 28, 31 en 101 Sr.. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 24 B. B. S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, geheel in een Rijkswerkinrichting te ondergaan, met ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.:

Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber; enz.

Gelet op het middel van cassatie, door den eersten requirant voorgesteld bij schriftuur, luidende:

Door ter zake van het bewezen verklaarde den verdachte te veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren, met bepaling dat deze straf in een Rijkswerkinrichting zal worden ondergaan, den veroordeelde het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven te ontzetten, van welke straffen de gevangenisstraf niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde, heeft verkeerde toepassing plaats gevonden van art. 101 Sr. j°. artt. 1 en 11 B. B. S.:

Gelet op de middelen van cassatie, namens den tweeden requirant voorgedragen, luidende:

I. S., althans v. t. der artt. 357, 326 en 268 Sr., aangezien het Bijzondere Gerechtshof in zijn sententie een onjuiste geboortedatum heeft vermeld en blijkbaar ter terechtzitting foutief heeft genoteerd, terwijl toch uit diverse dossierstukken de juiste geboortedatum kon blijken, zijnde deze 16 Juli 1911, terwijl vermeld staat in de sententie van 28 Maart 1946, 10 Juli 1914 en in de sententie van 27 Juni 1946, 16 Juli 1914;

II. S., althans v. t. van de artt. 2, 3, 8, 9 B. B. S., der artt. 27, 28, 31 Sr., tevens van art. 101, resp. 102 Sr., aangezien het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, in zijn sententie een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden in overeenstemming te zijn met den ernst van de gepleegde feiten, de omstandigheden waaronder zij werden begaan, en de persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de sententie van 28 Maart 1946 vernietige voor wat aangaat de hoofdstraf en deze bepale op gevangenisstraf voor den duur van acht jaar met aftrek van den tijd der voorloopige bewaring;

O. dat bij de bestreden sententie, ten laste van den tweeden requirant is bewezen verklaard: „dat hij in het jaar 1944 als Nederlander in Nederland vrijwillig in staatsdienst is getreden bij het Nationaal Socialistische Duitschland, welke mogendheid, naar hij wist, met Nederland in oorlog was”;

O. ambtshalve:

dat de telastelegging in deze zaak luidt: in of omstreeks het jaar 1944 is hij als Nederlander in Nederland vrijwillig in krijgsveld, althans staats- of publieke dienst, getreden bij het Nationaal Socialistische Duitschland, welke mogendheid — naar hij, verdachte, wist, althans kon begrijpen, met Nederland in oorlog was;

N. dat deze telastelegging, welke slechts inhoudt de elementen van art. 101 Sr. in qualificatieven vorm zonder eenige nadere aanduiding in welken krijgs-, staats- of publieken dienst requirant Stam zou zijn getreden, niet behelst een voor een verdachte voldoende duidelijke opgave van het feit dat wordt telastegelegd, zoodat deze dagvaarding moet worden nietig verklaard;

Verklaart de inleidende dagvaarding nietig.

No. 645.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 7 Augustus 1946.
(Mr. de Boer).

Verzoek tot tusschenkomst van Lehmann niet-ontvankelijk verklaard, daar verzoeker, vijandelijk onderdaan, niet bezit de persona standi in judicio.

Gelijk verzoek van de Groot toegestaan, daar deze ware het verzoekschrift volledig geweest, direct als proces-partij zou zijn opgeroepen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 132).

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 29 Mei 1945 van:

a. de N.V. Van der Heem N.V. gevestigd te 's-Gravenhage en

b. Leonardus Wilhelmus van der Heem en Jan van der Heem, directeuren van voormelde N.V., waarbij zij verzoeken:

primair

a. aan verzoekers het uitsluitend recht wordt verleend de Leko-apparatenfabriek met alle daartoe behorende bestanddeelen over te nemen;

b. verzoekers worden hersteld in al hun rechten ten opzichte van hun materiele en/of geestelijke eigendommen zoover deze op onrechtmatige wijze ten koste van verzoekers door de Leko-apparatenfabriek zijn verkregen;

c. als recht wordt erkend, dat de administratie, organisatie en werkmethode van de Leko-apparatenfabriek door onrechtma-

tige daden van de gedurende de bezetting optredende Directie van de Leko-apparatenfabriek zijn verkregen en deze het uitsluitend en onbeperkt eigendom van verzoekers zijn;

. de Leko-apparatenfabriek wordt veroordeeld aan verzoekers te vergoeden alle schaden, kosten en interessen door verzoekers uit voorschreven hoofde geleden en nog te lijden, op te maken bij staat en te vereffenen volgens de wet, met het recht van executie op alle eigendommen van de Leko-apparatenfabriek;

e. de Leko-apparatenfabriek veroordeeld wordt in de kosten van het geding;

subsidiair

voor het geval door den Raad de hierboven sub a t/m d ingestelde vorderingen niet zouden kunnen worden toegewezen, te bevelen, dat de Leko-apparatenfabriek zal worden geliquideerd onder handhaving door verzoekers van al hun rechten als voorschreven.

O. dat Jan Adrianus Lekkerkerker als beheerder en bestuurder van de Leko-apparatenfabriek te Utrecht tijdig schriftelijk heeft geantwoord en zich daarbij aan het oordeel van den Raad refereert;

O. dat verzoekster Van der Heem N.V. heeft verzocht het verzoek voormeld uit te breiden als volgt:

dat den Raad op de gronden in vermeld request gesteld de rechtsbetrekkingen, welke tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tusschen de Leko-apparatenfabriek en C. J. de Groot Jr., te Bilthoven hebben bestaan, nietig verklare,

en met inachtneming van artikel 26 van Besluit E 100 tegenover verzoekster de gevolgen daarvan in diër voege regelen, dat zij in haar rechten t.a.v. de geestelijke eigendom van dit bedrijf worde hersteld, door te bepalen, dat zij gerechtigd zal zijn tegen nader overeen te komen voorwaarden de Leko-apparatenfabriek over te nemen;

O. dat verweerder J. A. Lekkerkerker acte verzocht heeft, dat hij zich tegen aanvulling en toewijzing der oorspronkelijke vorderingen, als bij het aanvullend request omschreven, niet wenscht te verwerpen, enz.;

O. dat bij verzoekschrift d.d. 31 Juli 1946 Cornelis Johannes de Groot, bedrijfsseconoom te Bilthoven, aan den Raad verzocht heeft in deze procedure te mogen tusschenkomen;

O. dat de beheerder over het vermogen van C. J. de Groot, L. Meertens te Amsterdam, heeft verzocht het verzoek tot tusschenkomst van C. J. de Groot als door hem, beheerder, gedaan te beschouwen;

O. dat bij verzoekschrift d.d. 1 Augustus 1946 Erich Bruno Lehmann, fabrikant te Utrecht, thans gedetineerd, aan den Raad verzocht heeft in deze procedure te mogen tusschenkomen;

O. dat dit verzoek steunt op de navolgende vrekren: enz.;

O. dat de principaal-verzoeker van der Heem geconcludeerd heeft tot niet-ontvankelijk-verklaring van incidenteel-verzoekers

Lehmann en de Groot in hun verzoek tot tusschenkomst, op grond van het feit, dat beide incidenteel verzoekers onder beheer staan; dat incidenteel verzoeker Lehmann reeds vertegenwoordigd is door de beheerders van de Leko-apparatenfabriek en dus al proces-partij is;

dat het te betwijfelen valt of de beheerder voor incidenteel verzoeker de Groot wel toestemming heeft van het Nederlandsche Beheersinstituut om te interveniëren;

O. dat principaal-verweerders een machting hebben overgelegd van het Nederlandsche Beheersinstituut, vertegenwoordiging Utrecht-Centrum d.d. 5 Augustus 1946 waarbij de bestuurders-beheerders Lekkerkerker en Maas gemachtigd worden in de onderhavige procedure op te treden;

O. dat Erich Bruno Lehmann, fabrikant te Utrecht, en Cornelis Johannes de Groot, bedrijfsconoom te Bilthoven, nader met toestemming van den Raad gewijzigd in den beheerder van diens vermogen, ieder voor zich hebben verzocht in deze procedure te mogen tusschenkomen;

O. dat incidenteel verzoeker Lehmann in zijn verzoek niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

dat immers vaststaat, dat deze verzoeker behoort tot de personen, vermeld in artikel 6, 1 onder b Besluit Vijandelijk Vermogen en zijn vermogen krachtens artikel 10, 2 van dat Besluit onder beheer staat,

dat onder dat vermogen krachtens artikel 1 onder 3 van dat Besluit onder meer worden verstaan zoowel het bedrijf der Leko-apparatenfabriek en de rechten en aanspraken daarop of daarmede in verband staande, als de verbintenissenrechtelijke rechten en aanspraken, welke voortvloeien uit de rechtsbetrekking tusschen de incidenteel verzoeker Lehmann als eigenaar dezer fabriek en incidenteel verzoeker de Groot, welke rechtsbetrekking het voorwerp dezer procedure uitmaakt,

dat krachtens artikel 11, 1 van genoemd Besluit het beheer van de Leko-apparatenfabriek omvat de uitoefening van alle rechten uit dit vermogensbestanddeel voortvloeiende en waar dit beheer krachtens genoemde wettelijke bepalingen aan incidenteel verzoeker Lehmann is ontnomen, hij met betrekking tot vermogensrechtelijke belangen niet bezit de persona standi in judicio, welke hij behoeft om in een procedure als tusschenkomende partij te verschijnen;

O. dat incidenteel verzoeker terecht opmerkt, dat hij, ofschoon zijn vermogen onder beheer staat, niet rechteloos is en dit in het bijzonder geldt ten aanzien van zijn niet-vermogensrechtelijke betrekkingen en ten aanzien van zijn vermogensrechtelijke betrekkingen in beperkte mate;

dat hem met name te dezen aanzien bij artikel 43 Besluit Vijandelijk Vermogen het recht is verleend bij de afdelingen rechtspraak van den Raad in beroep te komen tegen de beschikkingen, handelingen, besluiten, beslissingen, uitspraken en weigeringen tot het nemen of doen daarvan van

het Beheersinstituut, maar incidenteel verzoeker van dit rechtsmiddel geen gebruik heeft gemaakt om het optreden van zijn beheerders een anderen, door hem gewenschten koers te geven;

O. dat principaal-verzoekers zich nog hebben beroepen — en hetzelfde geldt voor het incidenteel verzoek van de Groot — op het ontbreken van de vereischte goedkeuring van het Beheersinstituut tot het voeren dezer procedure;

dat de Raad — daargelaten de vraag of zulk een goedkeuring wordt gevorderd — dit beroep verwerpt, omdat de beheerders van Lehmann en de Groot beide in het geding zijn en niet is in te zien, waarom zij niet, nu zij door het Beheersinstituut belast zijn juist met het beheer van de onderhavige vermogens, gerechtigd zouden zijn al datgene te verrichten, waartoe het Beheersinstituut te dezen aanzien zelf bevoegd is;

O. dat incidenteel verzoeker de Groot vraagt in de hangende procedure als tusschenkomende partij te worden toegelaten, voor zoover de Raad geen termen aanwezig mocht achten om den door principaal verzoekers gestelden eisch onmiddellijk niet-ontvankelijk te verklaren;

dat de Raad daartoe inderdaad geen termen aanwezig acht en deze incidenteel verzoeker ook geen motieven heeft aangevoerd, die daartoe zouden kunnen leiden;

dat derhalve op het incidenteel verzoek een beslissing moet worden genomen;

O. dat deze verzoeker in zijn verzoekschrift allereerst een aantal door principaal verzoekers van der Heem gestelde feiten ontkent en zelf ten aanzien van enkele punten een eigen lezing geeft, daarna bezwaar maakt tegen de gevolge procedure en ten slotte betwist, dat er verband bestaat tusschen de gevraagde nietigverklaring en de daaraan vastgeknoopte gevolgen;

dat de feitelijke opmerkingen van dezen verzoeker en laatstgenoemde betwisting wellicht in de gevoerde procedure van eenig belang kunnen zijn, maar zij geen licht geven ten aanzien van de vraag of deze verzoekers belang heeft in de procedure tusschen te komen, hetgeen te minder het geval is, nu deze verzoeker zich meer keert tegen de overname der Leko-apparatenfabriek door verzoekers van der Heem, waar hij zelf buiten staat, dan tegen de gevraagde nietigverklaring der rechtsbetrekking tusschen hem en eerstgenoemde,

O. dat de tegenstrijdigheid tusschen hetgeen in het incidenteel verzoekschrift is gesteld en het standpunt, dat voorheen is ingenomen in het door dezen incidenteel verzoeker op 13 Juni 1946 ondertekend geschrift opvalt, immers deze in dit geschrift erkent zijn optreden bij de Leko-apparatenfabriek met medewerking van Lehmann voor principaal verzoekers geheim te hebben gehouden, omdat hij anders „last zou krijgen met van der Heem”, dat hij „contractbreuk pleegde” en dat hij heeft getracht „het in orde te krijgen”, terwijl hij in zijn verzoekschrift de voorstelling wekt

de verongelijkte en onrechtvaardig behandelde partij te zijn;

dat de Raad dan ook om deze reden en nu deze verzoeker niets aanvoert, waaruit zijn belang bij de instandhouding van deze rechtsbetrekking kan worden afgeleid, zijn verzoek om tusschen te komen zou afwijzen, ware het niet, dat inderdaad de door verzoekers van der Heem gevolgde procedure er aanleiding toe heeft gegeven, dat verzoekers belangen voorloopig op den achtergrond zijn geschoven;

dat immers verzoekers van der Heem in hun introductief verzoekschrift aanvanke-lijk alleen regeling van de gevolgen hebben gevraagd, welke zij verbonden wenschte te zien aan de eerst later gevraagde nietigverklaring der rechtsbetrekking Leko-apparatenfabriek de Groot en incidenteel verzoeker de Groot onmiddellijk als verweerder in het geding zou zijn geroepen, indien het verzoekschrift aanstonds volledig was geweest;

dat de Raad hierin aanleiding vindt incidenteel verzoeker de Groot tot tusschenkomst toe te laten.

Verklaart incidenteel verzoeker Lehmann niet-ontvankelijk in zijn verzoek.

Laat incidenteel verzoeker de Groot in het geding toe als tusschenkomende partij en bepaalt dat de zaak weer zal dienen ter terechtzitting van Dinsdag 13 Augustus 1946 des namiddags om 2.30 uur ten Stadhuis te Utrecht (Kamer 10).

Houdt de uitspraak omtrent de kosten aan.

No. 646.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 17 Augustus 1946.
(Mr. de Boer).

Aleen een belang dat steunt op een recht dat in verband staat met de tusschen de hoofdpartijen gevoerde procedure, en dat tegen een der partijen zelfstandig zou kunnen worden geldend gemaakt, kan tot tusschenkomst leiden.

Verzoek van de N.V. Philips te Eindhoven tot tusschenkomst afgewezen.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 132.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;
Gezien een verzoekschrift d.d. 29 Mei 1946 van:

a. de N.V. van der Heem N.V., gevestigd te 's-Gravenhage en

b. Leonardus Wilhelmus van der Heem en Jan van der Heem, directeuren van voormelde N.V., waarbij zij verzoeken: (enz. zie no. 645).

O. dat bij verzoekschrift d.d. 12 Augustus 1946 de N.V. Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven aan den Raad verzocht heeft in deze procedure te mogen tusschenkomen;

O. dat dit verzoek steunt op de navolgende gronden: enz.

O. dat principaal-verzoekers en principaal-verweerders beiden hebben geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring van incidenteel-verzoekster N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken in haar verzoek tot tusschenkomst, op grond van het feit, dat incidenteel-verzoekster bij de onderhavige procedure hoogstens een feitelijk belang heeft, doch geen enkel rechtsbelang;

O. dat verzoekster (Philips, Red.) blijkens haar verzoekschrift en de mondelinge toelichting, welke zij daarop heeft gegeven, haar vordering grondt op de door haar gestelde omstandigheid, dat Van der Heem N.V. door het stellen van onware feiten, gefantaseerde pretenties en eene op geen enkele wets- of billijkheidsbepaling steunende rechtsoverdracht haar zelve een ongegronde en onwettige vermogensverrijking ten nadeele van verzoekster zou trachten te verschaffen;

dat verzoekster haar stelling nader heeft toegelicht door te betoogen, dat Van der Heem N.V. bij toewijzing van haar vordering de Leko-Apparatenfabriek zou verkrijgen, terwijl de Minister van Economische Zaken, bij het vormen van zijn advies, aan het Nederlandsche Beheersinstituut tot de conclusie zou zijn gekomen, dat dit bedrijf aan de combinatie van verzoeker met de N.V. Thermion te Lent dient toegewezen te worden;

dat dit betoog, ook al moge de conclusie van genoemden Minister zijn, zooals verzoeker die weergeeft, voor dit geding niet concludent is, aangezien het Departement van Economische Zaken op de vraag, welke de Voorzitter der Kamer d.d. 27 Juli 1946 tot den Minister heeft gericht, heeft geantwoord, dat er aan die zijde geen zake-lijke bezwaren bestaan tegen een beheers- sching van de Leko-Apparatenfabriek door Van der Heem N.V.;

dat bovendien aan de adviezen van den Minister geen rechten kunnen worden ontleend en verzoeksters meening, dat het vanzelf zou spreken, dat „de toewijzing van industriele bedrijven, welke onder beheer staan, . . . moet geschieden door den . . . Minister”, geen steun vindt in de wet, in- tegendeel art. 11 B.V.V. de beslissing in handen van het Nederlandsche Beheers- instituut heeft gelegd, zij het slechts na verkregen toestemming van den Minister;

dat dit Instituut ter zake geen beslissing heeft genomen;

O. dat in deze omstandigheden het belang van verzoekster tot tusschenkomst moet worden teruggebracht tot het belang, dat ieder gegadigde erbij heeft, dat het ver- langde object aan hem en niet aan zijn concurrent werd gegund en dat er in het economische verkeer gelijke kansen voor allen gelden;

dat echter niet elk belang door de rechts- orde wordt beschermd en tot tusschen- komst alleen kan leiden, een belang dat steunt op een met den strijd tusschen de

hoofdpartijen verband houdend recht;

dat tegen een dezer partijen zelfstandig zou kunnen worden geldend gemaakt, dat zulk een recht hier niet aanwezig is;

O. dat verzoekster in verband hiermede terecht heeft aangevoerd, dat in de rechtsherstel-procedure ruimere mogelijkheden moeten worden opengelaten dan in het normale procesrecht, maar dat zulks haar in het onderhavige geval niet kan baten;

dat immers waar art. 132 E 100 aan de behandelende Kamer van den Raad de bevoegdheid geeft niet in het geding betrokken belanghebbenden als partij toe te laten, niet wel aan een andere rechtsfiguur kan worden gedacht dan aan die tot voeging of tusschenkomst en er geen grond is om aan deze begrippen een andere betekenis toe te kennen dan de in het normale procesrecht gangbare;

dat weliswaar de Raad, anders dan de gewone rechter bevoegd is, de gevolgen van zijn beslissingen ook tegenover derden te regelen en daarmede een ruimer terrein tot interventie wordt opengesteld, maar zulks aan den inhoud van het instituut der interventie zelf niet vermag te raken;

O. dat verzoekster haar belang bij de verkrijging van de Leko-Apparatenfabriek gelijk acht aan dat van Van der Heem N.V., maar zulks alleen juist is voor wat het materiele belang daarbij betreft;

dat deze gelijkstelling echter niet opgaat met betrekking tot het rechtsbelang, waarom het bij een verzoek tot interventie uitsluitend gaat;

dat immers Van der Heem N. V. aan de door haar gestelde inbreuk op haar rechten door het tot stand komen van de rechtsbetrekking de Groot-Lekofabriek, indien deze inbreuk komt vast te staan, een recht zou kunnen ontleenen tegen deze beide partijen, terwijl verzoekster geheel buiten deze rechtsbetrekking staat en zelfs niet heeft gesteld, en dat niet in te zien is hoe deze rechtsbetrekking haar rechten zou raken;

O. dat het verzoek derhalve moet worden afgewezen;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Wijst het verzoek af.

No. 647.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 17 Augustus 1946.
(Mr. de Boer).

Nietig verklaard de rechtsbetrekking welke bestond tusschen gerequesteerde, eigenaar van de Leko-Apparatenfabriek en den medegerequesteerde bedrijfsadviseur die, in strijd met het concurrentiebeding tusschen dezen en verzoekers, bij de „Leko” in dienst was getreden.

Rechtsherstel voor het aan verzoekers gedaan onrecht wordt verleend, door hen in staat te stellen het bedrijf van „Leko” onder bepaalde voorwaarden te koopen.

Regeling van de schade-staat procedure.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 23 en vlg.)

De Raad voor het Rechtsherstel enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 29 Mei 1946 van:

a. de N.V. Van der Heem N.V. gevestigd te 's-Gravenhage, en

b. Leonardus Wilhelmus van der Heem en Jan van der Heem, directeurs van voormelde N.V., waarbij zij verzoeken: (enz. zie no. 645);

O. dat dit verzoek steunt op de navolgende gronden: enz.

O. dat J. A. Lekkerkerker als beheerder en bestuurder van de Leko-Apparatenfabriek te Utrecht, tijdig schriftelijk heeft geantwoord en zich daarbij aan het oordeel van den Raad refereert;

O. dat verzoekster Van der Heem N.V. heeft verzocht haar verzoek voormeld uit te beïden als volgt:

dat de Raad op de gronden in vermeld request gesteld de rechtsbetrekkingen, welke tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa tusschen de Leko-Apparatenfabriek en C. J. de Groot Jr., te Bilthoven, hebben bestaan, nietig verklaare,

en met inachtneming van art. 26 van Besluit E 100 tegenover verzoekster de gevolgen daarvan in dier voege regele, dat zij in haar rechten t.a.v. de geestelijke eigendom van dit bedrijf worde hersteld, door te bepalen, dat zij gerechtigd zal zijn tegen nader overeen te komen voorwaarden de Leko-Apparatenfabriek over te nemen;

O. dat verweerder J. A. Lekkerkerker acte verzocht heeft dat hij zich tegen aanvulling en toewijzing der oorspronkelijke vorderingen, als bij het aanvullend request omschreven, niet wenscht te verweren; enz.

O. dat bij interlocutoir vonnis d.d. 7 Aug. 1946 incidenteel verzoeker Lehmann niet-ontvankelijk in zijn verzoek is verklaard en incidenteel verzoeker de Groot in het geding is toegelaten als tusschenkomende partij;

O. dat bij verzoekschrift d.d. 12 Augustus 1946 de N.V. Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven aan den Raad verzocht heeft in deze procedure te mogen tusschenkomen;

O. dat bij interlocutoir vonnis d.d. 17 Aug. 1946 incidenteel verzoekster N.V. Philips Gloeilampenfabrieken in haar verzoek niet-ontvankelijk is verklaard; enz.

O. dat de vordering van verzoekers (hierna te noemen van der Heem), zooals die in den breede in de interlocutoire beslissing van 7 Aug. 1946 is gerelateerd, hierop neerkomt, dat gevraagd wordt de nietigverklaring van de rechtsbetrekking, welke met ingang van 1 Juli 1942 bestond tusschen E. B. Lehmann als eigenaar van de Leko-Apparatenfabriek (hierna te noemen Leko) en C. J. de Groot Jr. te Bilthoven (hierna te noemen de Groot) en daaraan gevolgen worden verbonden waaop hieronder nader zal worden teruggekomen;

dat zij deze vordering grondt op een beeerde schending van de geheimhoudingsplicht, welke aan de Groot zou zijn opgelegd ten aanzien van hetgeen hem door zijn werkzaamheid bij van der Heem omtrent haar bedrijfsorganisatie bekend was, als-

mede op een beweerde schending van de verplichting niet bij concurrerende ondernemingen, als hoedanig de onderneming van Leko moet worden beschouwd, te werken, welke schendingen bestonden in het aanvaarden van een adviseurschap bij Leko en het daar in toepassing brengen van de bedrijfsorganisatie-methoden van Van der Heem, welke deze als van vertrouwelijke aard beschouwde;

dat namens Leko is opgeworpen de vraag of de Raad te dezer zake bevoegd is, hetgeen volgens deze partij afhankelijk is van de vragen:

1. of onder de in art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer genoemde rechtsbetrekkingen mede moeten worden begrepen die, ontstaan uit onrechtmatige daad;

2. of deze onrechtmatige daad het direct gevolg is van en zijn oorzaak vond in de vijandelijke bezetting;

3. of tengevolge van deze laatste omstandigheid het achterwege laten van ingrijpen in die rechtsbetrekking onredelijk ware;

dat de Raad van oordeel is, dat deze vragen in dit geding geen beantwoording behoeven, omdat er geen sprake is van eenig ingrijpen in rechtsbetrekkingen, welke uit onrechtmatige daad zijn ontstaan, maar wel in de rechtsbetrekking Leko—de Groot, welke — zooals door van der Heem is gesteld — berustte op „een overeenkomst . . . om als bedrijfsorganisator op te treden, en wel op 1 Juli 1942”;

dat Leko bij de mondelinge behandeling nog de vraag heeft opgeworpen of de herstelprocedure toelaat de nietigverklaring te vorderen van een rechtsbetrekking, bij welke de verzoekende partij, niet betrokken is;

dat de Raad deze vraag bevestigend beantwoordt;

dat immers geen enkele wetsbepaling zich verzet tegen een dergelijke vordering, mits de verzoeker in zijn recht is gekrenkt door het tot stand komen van de rechtsbetrekking, waarvan de nietigverklaring gevraagd wordt;

dat ook zulk een vordering in het kader van het Besluit Herstel Rechtsverkeer past, welk besluit beoogt het rechtsherstel in verband met de bevrijding van het Rijk in Europa te bevorderen en dus toepassing moet kunnen vinden in alle gevallen, waarin begaan onrecht dient te worden hersteld;

dat Leko zich overigens heeft gerefereerd onder erkenning van de Groots gedragingen, zooals die bij het verzoekschrift zijn gesteld;

O. dat de Groot, toegevend tegenover van der Heem gebonden te zijn geweest niet voor Leko te werken, heeft erkend desondanks op grond van een door hem met Leko getroffen overeenkomst met ingang van 1 Juli 1942 ten behoeve van de Leko-onderneming te zijn gaan werken;

dat zulks bovendien wordt bevestigd door den in fotocopie overgelegden brief van van der Heem aan de Groot d.d. 23 Juli 1941,

waarbij de overeenkomst tusschen deze partijen wordt bevestigd, welke o. m. inhoudt, dat de Groot zonder van der Heem voorafgaande schriftelijke toestemming geen bedrijfs-economische werkzaamheden zal mogen verrichten, noch als adviseur op dit gebied zal mogen optreden voor met van der Heem concurrerende bedrijven, met den inhoud van welken brief de Groot zich blijkens zijn in afschrift overgelegd schrijven van 8 Augustus 1941 heeft verklaard geheel te vereenigen;

dat de bedoeling van zulk een beding geen andere kan zijn, dan dat van der Heem zich heeft willen vrijwaren tegen het gebruik door de Groot ten behoeve van concurrenten van de wetenschap, welke hij met betrekking tot haar onderneming had opgedaan;

dat deze wetenschap zich niet noodzakelijkerwijs behoeft te bepalen tot die zaken, welke als van geheimen aard zijn te beschouwen, omdat de oplegging van een geheimhoudingsplicht in dat geval voldoende zou zijn, maar integendeel uit het gebruik van het zeer verstrekkende verbod om voor concurrenten te werken en als hun adviseur op te treden moet worden afgeldid, dat het in de bedoeling van partijen heeft gelegen de Groots wetenschap in volstrekten zin aan van der Heems concurrenten te onthouden;

dat het derhalve voor de beoordeeling van de Groots handelwijze slechts een gradueel verschil maakt of hij, zooals van der Heem beweert, elk onderdeel van de organisatie, alsmede de werkmethoden van van der Heem naar Leko heeft overgebracht;

dat den Raad ten overvloede uit eigen bezichtiging is gebleken, dat tusschen de inrichting, werkwijze en organisatie van de fabrieken van van der Heem en Leko een zeer opvallende overeenstemming bestaat, welke volstrekt niet beperkt is tot onbetekenende details, maar zich ook over kenmerkende hoofdzaken uitstrekt;

dat het belang van de Groots medewerking aan den opbouw der onderneming van Leko nog geaccentueerd wordt door de achterbaksche wijze, waarop Leko en de Groot hebben gehandeld en waaruit moet worden afgeleid, dat de Groots medewerking aan het bedrijf van Leko van overwegend belang was;

dat Leko bij het aangaan van een overeenkomst met de Groot van het bestaan van de overeenkomst van dezen met van der Heem wist, hetgeen uit het in fotocopie overgelegde schrijven van 13 Januari 1942 blijkt, en blijkens het daarop ontvangen antwoord van 26 Januari 1942 er mede bekend was, dat van der Heem tegen het aangaan van eerstbedoelde overeenkomst bezwaar maakte;

dat de Groot eveneens wist te handelen in strijd met zijn verplichtingen tegenover van der Heem blijkens zijn op 13 Juni 1946 geschreven en in fotocopie overgelegd memorandum, dat tot opschrift draagt „Mijn werk bij Leko en de verplichting tegenover van der Heem” en waarin hij zelf zegt con-

tractbreuk te hebben gepleegd;

dat de Groot in hetzelfde memorandum mededeelt, dat Lehmann „beloofde te zullen zorgen, dat het niet uitkwam, dat ik bij Leko was, omdat ik anders last zou krijgen met van der Heem" en dat hijzelf dacht „het komt toch niet uit";

dat uit een en ander onomstootelijk volgt, dat Leko en de Groot hun overeenkomst te kwader trouw hebben aangegaan, d.w.z. wetende, dat zij daarbij handelden in strijd met een verplichting van de Groot jegens van der Heem;

O. dat de Groot nu wel heeft betoogd, dat hij na 31 Januari 1943 tegenover van der Heem vrij was, maar hetgeen hij na dezen datum voor Leko heeft gedaan, evenzeer werd beheerscht door genoemde te kwader trouw getroffen overeenkomst;

dat trouwens de aard van overeenkomsten als de onderhavige, die de strekking hebben concurrenten te verhinderen gebruik te maken van de wetenschap, welke in het eigen bedrijf werkzame personen in dat bedrijf hebben gekregen, medebrengr, dat deze personen bij het einde hunner werkzaamheid eenige terughouding in acht nemen bij werkzaamheden, welke zij dan voor die concurrenten gaan verrichten en het niet oirbaar is dadelijk (en zooals hier is geschied, reeds daarvoor) in vollen omvang de opgedane ervaringen in het concurrerende bedrijf in toepassing te brengen;

dat bovendien niet is na te gaan, welk gedeelte der werkzaamheden, door de Groot voor Leko verricht, vóór en welk gedeelte sedert Februari 1943 valt, en de Groot en Leko het nadeelig risico van deze omstandigheid zullen moeten dragen, nu hun handelingen te kwader trouw daarvan de oorzaak zijn;

dat daarbij komt, dat al moge de door de Groot d.d. 14 Mei 1934 geteekende verklaring, welke in photocopie is overgelegd wellicht niet, of althans in hoofdzaak niet, doelen op geheimhouding van hetgeen de Groot bij Leko heeft in toepassing gebracht, zulks zeker wel het geval is met art. 5 van het overgelegde fabrieksreglement van van der Heem, waarin diens werknemers, waartoe de Groot krachtens art. 1 van dat reglement behoorde, verboden is na beëindiging van de betrekking, ook indirect, in welken vorm en op welke wijze ook, van alles wat met de onderneming in verband staat, mededeeling aan derden te doen en zulk een indirecte mededeeling ook kan geschieden in den vorm van een practische toepassing;

O. dat het derhalve onredelijk ware de op deze wijze tot stand gekomen rechtsbetrekking, tusschen Leko en de Groot niet nietig te verklaren, waartoe te meer grond is, nu de Groot zijn werkzaamheden heeft verricht ter organisatie van een door den vijand voor zijn directe oorlogsbehoeften — gelijk Leko zelf heeft medegedeeld — sterk vergroot en modern uitgerust bedrijf;

dat de Raad daartoe bevoegd is, nu deze betrekking is aangegaan in 1942, dus tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in

Europa, zij bestond tusschen partijen, die beide ingezetenen van het Koninkrijk in den zin van art. 1 lid 10 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer waren, en zij tot voorwerp had het verrichten van werkzaamheden binnen het Koninkrijk;

O. dat de gevolgen van deze nietigverklaring thans moeten worden geregeld;

O. dat van der Heem het uitsluitend recht vraagt de Leko-Apparatenfabriek met alle daartoe behorende bestanddeelen over te nemen;

dat vaststaat door de mededeeling van de beheerders van Leko, bevestigd door een overgelegd schrijven van het Nederlandsche Beheersinstituut, dat genoemde fabriek zal worden verkocht;

dat in deze omstandigheden de billijkste en doelmatigste weg om van der Heem voor het haar aangedaan onrecht rechtsherstel te geven is haar het recht toe te kennen onder bepaalde voorwaarden te koop;

dat dit echter niet zal dienen te geschieden in den vorm, waarin van der Heem dit vraagt, omdat de uitsluiting van andere gegadigden bij voorbaat en voor onbepaalde tijd aan van der Heem ongerechtvaardigde positie bij den verkoop zou geven en, zoolang zij van haar recht geen gebruik zal hebben gemaakt, op het bedrijf een ondragelijk servituu't zou leggen;

dat daarom het aan van der Heem toe te kennen recht moet worden beperkt zooals hieronder nader is omschreven;

O. dat van der Heem verder vraagt te worden hersteld in al haar rechten ten opzichte van haar materiele en/of geestelijke eigendommen, zoover deze op onrechtmatige wijze te haren koste door Leko zijn verkregen;

dat deze vordering te weinig bepaald is, om voor toewijzing in aanmerking te komen en zij dus in zoverre moet worden afgewezen;

O. dat van der Heem ten derde een erkenning vraagt als recht, dat de administratie, organisatie en werkmethode van de Leko-Apparatenfabriek door onrechtmatige daden van de gedurende de bezetting optredende directie dier fabriek zijn verkregen en deze het uitsluitend en onbeperkt eigendom van van der Heem zijn;

dat de Raad tot het geven van zulk een declaratoire beslissing niet bevoegd is, aangezien zulks niet kan worden begrepen onder de regeling der gevolgen van de nietigverklaring der rechtsbetrekking tusschen Leko en de Groot;

O. dat ten slotte wordt gevraagd de veroordeeling van Leko tot vergoeding van alle schaden, kosten en interessen, door van der Heem geleden uit hoofde van de onrechtmatige verkrijging door Leko ten haren koste van haar materiele en/of geestelijke eigendommen;

dat toewijzing van deze vordering redelijk en billijk is, voor zoover het onrechtmatige der verkrijging gelegen is in het gebruik, dat daartoe gemaakt is van de nietigverklaarde rechtsbetrekking aangezien Leko

Zie vervolg pag. 2 omslag.

22 Januari 1947 (afl. 29)

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 648—655

Redactie Tribunalen in Nederland:

Mr. G. C. M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogsche Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr-Rechtbank te Zwolle

(VERSCHIJNT WOENSDAG)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

mede op een beweerde schending van de verplichting niet bij concurrerende ondernemingen, als hoedanig de onderneming van Leko moet worden beschouwd, te werken, welke schendingen bestonden in het aanvaarden van een adviseurschap bij Leko en het daar in toepassing brengen van de bedrijfsorganisatie-methoden van Van der Heem, welke deze als van vertrouwelijk aard beschouwde;

dat namens Leko is opgeworpen de vraag of de Raad te dezer zake bevoegd is, hetgeen volgens deze partij afhankelijk is van de vragen:

1. of onder de in art. 23 Besluit Herstel Rechtsverkeer genoemde rechtsbetrekkingen mede moeten worden begrepen die, ontstaan uit onrechtmatige daad;

2. of deze onrechtmatige daad het direct gevolg is van en zijn oorzaak vond in de vijandelijke bezetting;

3. of tengevolge van deze laatste omstandigheid het achterwege laten van ingrijpen in die rechtsbetrekking onredelijk ware;

dat de Raad van oordeel is, dat deze vragen in dit geding geen beantwoording behoeven, omdat er geen sprake is van eenig ingrijpen in rechtsbetrekkingen, welke uit onrechtmatige daad zijn ontstaan, maar wel in de rechtsbetrekking Leko—de Groot, welke — zoodaals door van der Heem is gesteld — berustte op „een overeenkomst . . . om als bedrijfsorganisator op te treden, en wel op 1 Juli 1942”;

dat Leko bij de mondelinge behandeling nog de vraag heeft opgeworpen of de herstelprocedure toelaat de nietigverklaring te vorderen van een rechtsbetrekking, bij welke de verzoekende partij, niet betrokken is;

dat de Raad deze vraag bevestigend beantwoordt;

dat immers geen enkele wetsbepaling zich verzet tegen een dergelijke vordering, mits de verzoeker in zijn recht is gekrenkt door het tot stand komen van de rechtsbetrekking, waarvan de nietigverklaring gevraagd wordt;

dat ook zulk een vordering in het kader van het Besluit Herstel Rechtsverkeer past, welk besluit beoogt het rechtsherstel in verband met de bevrijding van het Rijk in Europa te bevorderen en dus toepassing moet kunnen vinden in alle gevallen, waarin begaan onrecht dient te worden hersteld;

dat Leko zich overigens heeft gerefereerd onder erkenning van de Groots gedragingen, zoodaals die bij het verzoekschrift zijn gesteld;

O, dat de Groot, toegevend tegenover van der Heem gebonden te zijn geweest niet voor Leko te werken, heeft erkend desondanks op grond van een door hem met Leko getroffen overeenkomst met ingang van 1 Juli 1942 ten behoeve van de Leko-onderneming te zijn gaan werken;

dat zulks bovendien wordt bevestigd door den in fotocopie overgelegden brief van van der Heem aan de Groot d.d. 23 Juli 1941,

waarbij de overeenkomst tusschen deze partijen wordt bevestigd, welke o. m. inhoudt, dat de Groot zonder van der Heem voorafgaande schriftelijke toestemming geen bedrijfs-economische werkzaamheden zal mogen verrichten, noch als adviseur op dit gebied zal mogen optreden voor met van der Heem concurrerende bedrijven, met den inhoud van welken brief de Groot zich blijkens zijn in afschrift overgelegd schrijven van 8 Augustus 1941 heeft verklaard geheel te vereenigen;

dat de bedoeling van zulk een beding geen andere kan zijn, dan dat van der Heem zich heeft willen vrijwaren tegen het gebruik door de Groot ten behoeve van concurrenten van de wetenschap, welke hij met betrekking tot haar onderneming had opgedaan;

dat deze wetenschap zich niet noodzakelijkerwijs behoeft te bepalen tot die zaken, welke als van geheimen aard zijn te beschouwen, omdat de oplegging van een geheimhoudingsplicht in dat geval voldoende zou zijn, maar integendeel uit het gebruik van het zeer verstrekkende verbod om voor concurrenten te werken en als hun adviseur op te treden moet worden afgeleid, dat het in de bedoeling van partijen heeft gelegen de Groots wetenschap in volstrekten zin aan van der Heems concurrenten te onthouden;

dat het derhalve voor de beoordeeling van de Groots handelwijze slechts een graadueel verschil maakt of hij, zoodaals van der Heem beweert, elk onderdeel van de organisatie, alsmede de werkmethode van van der Heem naar Leko heeft overgebracht;

dat den Raad ten overvloede uit eigen bezichtiging is gebleken, dat tusschen de inrichting, werkwijze en organisatie van de fabrieken van van der Heem en Leko een zeer opvallende overeenstemming bestaat, welke volstrekt niet beperkt is tot onbetrekkende details, maar zich ook over kenmerkende hoofdzaken uitstrekt;

dat het belang van de Groots medewerking aan den opbouw der onderneming van Leko nog geaccentueerd wordt door de achterbaksche wijze, waarop Leko en de Groot hebben gehandeld en waaruit moet worden afgeleid, dat de Groots medewerking aan het bedrijf van Leko van overwegend belang was;

dat Leko bij het aangaan van een overeenkomst met de Groot van het bestaan van de overeenkomst van dezen met van der Heem wist, hetgeen uit het in fotocopie overgelegde schrijven van 13 Januari 1942 blijkt, en blijkens het daarop ontvangen antwoord van 26 Januari 1942 er mede bekend was, dat van der Heem tegen het aangaan van eerstbedoelde overeenkomst bezwaar maakte;

dat de Groot eveneens wist te handelen in strijd met zijn verplichtingen tegenover van der Heem blijkens zijn op 13 Juni 1946 geschreven en in fotocopie overgelegd memorandum, dat tot opschrift draagt „Mijn werk bij Leko en de verplichting tegenover van der Heem” en waarin hij zelf zegt con-

tractbreuk te hebben gepleegd;

dat de Groot in hetzelfde memorandum mededeelt, dat Lehmann „beloofde te zullen zorgen, dat het niet uitkwam, dat ik bij Leko was, omdat ik anders last zou krijgen met van der Heem” en dat hijzelf dacht „het komt toch niet uit”;

dat uit een en ander onomstootelijk volgt, dat Leko en de Groot hun overeenkomst te kwader trouw hebben aangegaan, d.w.z. wetende, dat zij daarbij handelden in strijd met een verplichting van de Groot jegens van der Heem;

O. dat de Groot nu wel heeft betoogd, dat hij na 31 Januari 1943 tegenover van der Heem vrij was, maar hetgeen hij na dezen datum voor Leko heeft gedaan, evenzeer werd beheerscht door genoemde te kwader trouw getroffen overeenkomst;

dat trouwens de aard van overeenkomsten als de onderhavige, die de strekking hebben concurrenten te verhinderen gebruik te maken van de wetenschap, welke in het eigen bedrijf werkzame personen in dat bedrijf hebben gekregen, medebrengt, dat deze personen bij het einde hunner werkzaamheid eenige terughouding in acht nemen bij werkzaamheden, welke zij dan voor die concurrenten gaan verrichten en het niet oirbaar is dadelijk (en zooals hier is geschied, reeds daarvoor) in vollen omvang de opgedane ervaringen in het concurrerende bedrijf in toepassing te brengen;

dat bovendien niet is na te gaan, welk gedeelte der werkzaamheden, door de Groot voor Leko verricht, vóór en welk gedeelte sedert Februari 1943 valt, en de Groot en Leko het nadeelig risico van deze omstandigheid zullen moeten dragen, nu hun handelingen te kwader trouw daarvan de oorzaak zijn;

dat daarbij komt, dat al moge de door de Groot d.d. 14 Mei 1934 geteekende verklaring, welke in fotocopie is overgelegd wellicht niet, of aithans in hoofdzaak niet, doelen op geheimhouding van hetgeen de Groot bij Leko heeft in toepassing gebracht, zulks zeker wel het geval is met art. 5 van het overgelegde fabrieksreglement van van der Heem, waarin diens werknemers, waartoe de Groot krachtens art. 1 van dat reglement behoorde, verboden is na beëindiging van de betrekking, ook indirect, in welken vorm en op welke wijze ook, van alles wat met de onderneming in verband staat, mededeeling aan derden te doen en zulk een indirecte mededeeling ook kan geschieden in den vorm van een praktische toepassing;

O. dat het derhalve onredelijk ware de op deze wijze tot stand gekomen rechtsbetrekking, tusschen Leko en de Groot niet nietig te verklaren, waartoe te meer grond is, nu de Groot zijn werkzaamheden heeft verricht ter organisatie van een door den vijand voor zijn directe oorlogsbehoeften — gelijk Leko zelf heeft medegedeeld — sterk verhoogt en modern uitgerust bedrijf;

dat de Raad daartoe bevoegd is, nu deze betrekking is aangegaan in 1942, dus tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in

Europa, zij bestond tusschen partijen, die beide ingezetenen van het Koninkrijk in den zin van art. 1 lid 10 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer waren, en zij tot voorwerp had het verrichten van werkzaamheden binnen het Koninkrijk;

O. dat de gevolgen van deze nietigverklaring thans moeten worden geregeld;

O. dat van der Heem het uitsluitend recht vraagt de Leko-Apparatenfabriek met alle daartoe behorende bestanddeelen over te nemen;

dat vaststaat door de mededeeling van de beheerders van Leko, bevestigd door een overgelegd schrijven van het Nederlandsche Beheersinstituut, dat genoemde fabriek zal worden verkocht;

dat in deze omstandigheden de billijkste en doelmatigste weg om van der Heem voor het haar aangedaan onrecht rechtsherstel te geven is haar het recht toe te kennen onder bepaalde voorwaarden te koop;

dat dit echter niet zal dienen te geschieden in den vorm, waarin van der Heem dit vraagt, omdat de uitsluiting van andere gegadigden bij voorbaat en voor onbeperkten tijd aan van der Heem ongerechtvaardigde positie bij den verkoop zou geven en, zolang zij van haar recht geen gebruik zal hebben gemaakt, op het bedrijf een ondragelijk servituut zou leggen;

dat daarom het aan van der Heem toe te kennen recht moet worden beperkt zooals hieronder nader is omschreven;

O. dat van der Heem verder vraagt te worden hersteld in al haar rechten ten opzichte van haar materiele en/of geestelijke eigendommen, zoover deze op onrechtmatige wijze te haren koste door Leko zijn verkregen;

dat deze vordering te weinig bepaald is, om voor toewijzing in aanmerking te komen en zij dus in zooverre moet worden afgewezen;

O. dat van der Heem ten derde een erkenning vraagt als recht, dat de administratie, organisatie en werkmethode van de Leko-Apparatenfabriek door onrechtmatige daden van de gedurende de bezetting optredende directie der fabriek zijn verkregen en deze het uitsluitend en onbeperkt eigendom van van der Heem zijn;

dat de Raad tot het geven van zulk een declaratoire beslissing niet bevoegd is, aangezien zulks niet kan worden begrepen onder de regeling der gevolgen van de nietigverklaring der rechtsbetrekking tusschen Leko en de Groot;

O. dat ten slotte wordt gevraagd de veroordeeling van Leko tot vergoeding van alle schaden, kosten en interessen, door van der Heem geleden uit hoofde van de onrechtmatige verkrijging door Leko ten haren koste van haar materiele en/of geestelijke eigendommen;

dat toewijzing van deze vordering redelijk en billijk is, voor zoover het onrechtmatige der verkrijging gelegen is in het gebruik, dat daartoe gemaakt is van de nietigverklaarde rechtsbetrekking aangezien Leko

door de overeenkomst met de Groot aan te gaan, wetende, dat de Groot daarmee een jegens van der Heem bestaande verplichting schond, handelde in strijd met de zorgvuldigheid, welke hij in het maatschappelijk verkeer tegenover van der Heem behoorde in acht te nemen en derhalve onrechtmatig; dat deze schade echter thans niet is te bepalen en nader zal moeten worden opgemaakt;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart zich bevoegd van de vordering kennis te nemen.

Verklaart nietig de rechtsbetrekking, welke met ingang van 1 Juli 1942 bestond tusschen E. B. Lehmann, als eigenaar van de Leko-Apparatenfabriek en C. J. de Groot Jr. te Bilthoven. Verleent aan deze beslissing terugwerkende kracht tot 1 Juli 1942.

Kent aan van der Heem N.V. tot 20 Oct. 1946 het uitsluitend recht toe de Leko-Apparatenfabriek met alle daartoe behorende bestanddeelen te koopen. Bepaalt, dat van der Heem N.V. van dit recht zal gebruik kunnen maken door vóór 15 Oct. 1946 met het Nederlandsche Beheersinstituut een koopovereenkomst aan te gaan of, naar haar keuze, uiterlijk op 20 Oct. 1946 bij deurwaardersexploit aan het Nederlandsche Beheersinstituut te verklaren, dat zij wil koopen tegen den prijs, te bepalen door drie door deze Kamer te benoemen deskundigen, en onder de voorwaarden door deze deskundigen onder goedkeuring van deze Kamer vast te stellen.

Veroordeelt E. B. Lehmann tot vergoeding van alle schade, kosten en interessen door van der Heem N.V. uit hoofde van de verkrijging door hem te haren koste van haar materiele en/of geestelijke eigendommen door gebruikmaking van de hierboven nietig verklaarde rechtsbetrekking. Bepaalt, dat het bedrag van deze schaden, kosten en interessen zal worden opgemaakt bij staat. door van der Heem N.V. aan de wederpartij uiterlijk 15 Oct. 1946 te beteekenen en door deze uiterlijk 31 Oct. 1946 te aanvaarden of door een aanbod te beantwoorden, en dat van der Heem N.V. indien partijen zich niet kunnen verstaan, het geschil zal kunnen brengen ter terechtzitting van Vrijdag 8 Nov. 1946 des namiddags om 4 uur ten Stadhuijze te Utrecht (Kamer 10). Wijst de vordering voor het overige af.

Veroordeelt verweerders in de kosten, aan de zijde van der Heem N.V. tot deze uitspraak begroot op f 500 in diër voege, dat verweerder Lehmann 3/4 en verweerder de Groot 1/4 zal betalen.

No. 648.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE, 4 November 1946. (Mrs. Jhr. van Meeuwen, Bink, Ooninx, Kol. Wilmar, Kap. t. Zee Hoog).

Hulpverlening aan den vijand door als lid van Groep X (later Fahndungskomman-

do) te Rotterdam arresteren van illegale werkers.

Beroep op artikel 42 en 43 Sr. verworpen.

(Sr. artt. 42, 43, 102.)

Procureur-Fiscaal Bijzonder Gerechtshof 's-Gravenhage tegen Jan Hendrik van Kampen, hoofdrechercheur, wonende te Poortugaal-Rotterdam, thans gedetineerd in de Strafvangenis te Rotterdam.

Het Bijzonder Gerechtshof, enz.;

O. dat aan verdachte is ten laste gelegd:

1e. bij dagvaarding tegen 11 Maart 1946: dat hij opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was ten voordeele en ten behoeve van den vijand, als lid van Groep 10. (later Fahndungskommando) zijnde een afdeling van de Rotterdamse Politie, die werkte voor en met de S. D., althans voor en met het vijandig burgerlijk of militair Gezag:

1. te Rotterdam in of omstreeks de maand Mei 1944 tezamen en in vereeniging met eenige collega's een overval, althans een inval heeft gedaan in perceel Oostzeedijk No. 130, alwaar zij eenige illegale werkers hebben gearresteerd;

2. te IJsselmonde in of omstreeks de maand Juni 1944 tezamen en in vereeniging met eenige collega's en eenige Duitschers een inval heeft gedaan in perceel Bovenstraat 132, alwaar bij huiszoeking radiotoestellen en wapens zijn aangetroffen;

3. te Rotterdam in of omstreeks de maand April 1943 tezamen en in vereeniging met eenige collega's joden heeft gearresteerd, althans bij jodenrazzia's behulpzaam is geweest;

2e. bij dagvaarding tegen 21 Oct. 1946:

„dat hij in of omstreeks het jaar 1942 te Rotterdam, opzettelijk, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ten voordeele van den vijand deel heeft uitgemaakt van — en werkzaam is geweest bij de Inlichtingendienst, later Groep 10 genaamd, zijnde een Afdeling van de Rotterdamse Politie, die werkte voor en met de S. D., althans voor en met het vijandig burgerlijk of militair Gezag en in die hoedanigheid tezamen en in vereeniging met zijn collega van Velzen op of omstreeks 1 Mei 1942 te Rotterdam een zekeren de Haan, die communistische, althans anti-Duitsche pamfletten bij zich droeg en op straat aanplakte, heeft gearresteerd en vervolgens heeft overgeleverd aan Inspecteur Breugem van Groep 10, hetgeen tengevolge heeft gehad, dat de Haan voornoemd door of vanwege het vijandig burgerlijk of militair Gezag ter dood is gebracht;

O. dat ter terechtzitting hebben verklaard: de getuigen; enz.;

O. dat van algemeene bekendheid is en ten tijde, dat verdachte voormelde feiten pleegde was, dat Nederland toentertijd met Duitschland in oorlog was, en het Hof aanneemt dat verdachte, die ter terechtzitting

van een normale ontwikkeling blijk gaf en zich goed van hetgeen rondom hem voorviel op de hoogte toonde, deze algemeene bekendheid ook deelachtig moet zijn geweest en dus was;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof op grond van den inhoud der vorenstaande bewijsmiddelen bewezen acht en de overtuiging heeft verkregen, dat verdachte de hem tenlastegelegde feiten heeft begaan, met dien verstande dat het voor en met den S.D. was waarvoor Groep X werkte, dat verdachte met een collega den inval in perceel Oostzeedijk no. 130 heeft verricht en illegale werkers heeft gearresteerd, dat niet gebleken is, dat eenige Duitschers aan den inval te IJsselmonde hebben deelgenomen en dat niet gebleken is, dat verdachte bij de razzia in April 1943 Joden heeft gearresteerd; O. dat het aldus bewezene oplevert de misdrijven van: opzettelijk in tijd van oorlog den vijand hulp verleenen, meermalen gepleegd, enz.;

O. dat verdachte heeft erkend door de bewezen verklaarde handelingen hulp aan den vijand te hebben verleend, doch verdachte's raadsman met een beroep op de artt. 42 en 43 Sr. heeft aangevoerd, dat verdachte desondanks niet strafbaar is, omdat hij gehandeld zoude hebben ter uitvoering van een wettelijk voorschrift en voorzoover zijn handelingen niet waren ter uitvoering van zulk een voorschrift, ter uitvoering van een ambtelijk bevel, dat verdachte te goeder trouw als bevoegd gegeven mocht beschouwen en waarvan de nakoming binnen den kring zijner ondergeschiktheid was gelegen;

dat verdachte's raadsman daarbij heeft betoegd, dat verdachte als politiemans zijne handelingen heeft verricht in verband met de opsporing van feiten, die strafbaar waren gesteld bij verordeningen tijdens de bezetting van Nederland door of vanwege den vijand uitgevaardigd en behalve voor wat betreft de verordeningen op Joden betrekking hebbende, achteraf door het Besluit van 17 September 1944, S. E 93, blijkens de daarbij gevoegde lijst B., tijdens de bezetting van kracht verklaard door den Nederlandschen wetgever;

dat overigens zijne tegen Joden ondernomen handelingen op bevel van zijn superieuren zijn verricht en hij onder de toen bestaande omstandigheden deze bevelen als bevoegd gegeven mocht beschouwen;

O. dat het Bijzonder Gerechtshof voorsz. omschreven verweer verworpt;

O. dat een beroep op de artt. 42 en 43 Sr. niet openstaat aan dengeen, die, wetende dat van hem door wettelijk voorschrift hetzij door ambtelijk bevel, gevraagd zal worden misdrijven te plegen, desondanks vrijwillig dienst neemt en in dienst blijft bij een afdeling van de politie, welke uitsluitend of vrijwel uitsluitend voor en met den S. D. werkt en aldus hulp aan den vijand verleent;

dat verdachte, die meer dan 3 jaren dienst is blijven doen bij Groep X, heeft

erkend eenigen tijd na den aanvang van zijn dienst bij die Groep te hebben begrepen, dat zij voor den vijand werkte;

dat voorts van algemeene bekendheid was, en in elk geval aan degenen, die bij de Rotterdamsche Politie werkzaam waren, toen verdachte bij Groep X in diensttrad, dat deze Inlichtingendienst, later Groep X en nog later Fahndungskommando uitsluitend werkte voor en met den S. D. en het Hof aancent, dat verdachte, die reeds sedert 1920 bij de Rotterdamsche Politie werkzaam was en ter terechtzitting van een normale ontwikkeling blijk gaf, deze wetenschap ook toen hij in dienst trad bij Groep X evenzeer heeft bezeten;

dat verdachte door aldus zijn plaatsing bij den Inlichtingendienst, Groep X, zonder protest te aanvaarden en door geen poging zelf te doen daaruit te worden ontslagen en vrijwillig daarbij werkzaam te blijven de in zijn hoedanigheid van lid van Groep X van hem gevraagde hulp aan den vijand vrijwillig heeft verleend en hij het plegen dier misdrijven had kunnen en moeten voorkomen door een functie bij Groep X te weigeren en door eenmaal zulk een functie aanvaard hebbende, daaruit ontslag te nemen althans te vragen;

dat aldus niet het wettelijk voorschrift noch het ambtelijk bevel de oorzaak van de handelingen van verdachte zijn geweest, doch het feit, dat hij zich vrijwillig in een positie heeft geplaatst en daarin is gebleven, waarin hij wist dergelijke handelingen te zullen moeten verrichten;

O. dat ook op andere gronden voormeld verweer geen steek houdt;

dat immers verdachte wel belast was met het opsporen van strafbare feiten, doch geen wettelijk voorschrift hem verplichtte tot arrestatie over te gaan, huizen binnen te dringen en voorwerpen in beslag te nemen;

dat voorschriften in het Wetboek van Strafvordering vervat in bepaalde omstandigheden aan opsporingsambtenaren en onder nauwkeurig omschreven voorwaarden wel de bevoegdheid geven tot aanhouding van personen over te gaan, voorwerpen in beslag te nemen en huizen te betreden, doch de beoordeeling of hij van deze bevoegdheid gebruik mag en moet maken aan den betrokken opsporingsambtenaar wordt overgelaten;

dat ook de door verdachte's raadsman aangehaalde tijdens de bezetting uitgevaardigde verordening no. 123/1942 aan de opsporingsambtenaren wel bevoegdheden geeft, doch geenszins verplichtingen oplegt;

dat nu het gebruikmaken van zijne bevoegdheden — wanneer die al in de tenlastegelegde gevallen bestonden — ertoe zou leiden dat verdachte daarmede hoogst ernstige misdrijven zoude plegen, verdachte daarvan had behooren af te zien;

dat bovendien verdachte heeft verklaard, met uitzondering van het geval de Haan, in het geheel niet te hebben geweten de

verdenking van welke strafbare feiten aanleiding gaf tot zijn optreden, zoodat hij zelfs niet kon beoordeelen of hij de bevoegdheid tot arrestatie, inbeslagnemen en het doen van invallen had;

O. tenslotte, dat het Besluit E 93 ten aanzien van de verordeningen vermeld in lijst B niet anders doet, dan een feitelijken toestand tijdens de bezetting erkennen en die verordeningen terzijde stellen, zoodra het Nederlandsche gezag zich weder kon laten gelden;

dat bovendien het Besluit E 96 in art. 2 bepaalt, dat terzake van de feiten in die verordeningen strafbaar gesteld, geen straf kan worden opgelegd wanneer zij tijdens de vijandelijke bezetting zijn begaan, terwijl bij latere wijzigingen van Besluit E 96 de oplegging van een straf slechts onder zeer bepaalde omstandigheden is mogelijk gemaakt;

dat klaarblijkelijk dan ook de wetgever niet bedoeld heeft alle voorschriften van den bezetter, vervat in de verordeningen van lijst B, waarvan er vele in strijd met het Landoorlogreglement zijn gegeven, achteraf als volwaardige Nederlandsche wetgeving te bekrachtigen; dat, derhalve nu bovendien Besluit E 93 niet gegeven was ten tijde, dat verdachte de hem ten laste gelegde feiten pleegde, verdachte niet kan en mag hebben aangenomen, dat hij handelde ter opsporing van feiten, die volgens het in Nederland geldende recht strafbaar waren;

dat, nu de arrestaties, huiszoekingen en inbeslagnemingen alle zijn geschied terzake van feiten, gepleegd in strijd met voorschriften door den bezetter uitgevaardigd, welke niet de in Nederland geldende wetten eerbiedigen en die niet als maatregelen tot herstel en verzekering van de openbare orde en het openbare leven dienden, verdachte niet belast was met de opsporing van deze feiten en derhalve niet ter uitvoering van een wettelijk voorschrift heeft gehandeld;

O. voorts, met betrekking tot het door verdachtes raadsman gedane beroep op ambtelijk bevel, op grond van vorenoverwogen feiten en omstandigheden, verdachte dit bevel niet te goeder trouw als bevoegd gegeven heeft kunnen beschouwen, zeker niet voorzoover dit strekte tot optreden tegen Joden, voor welk geval het beroep op zulk een bevel in het bijzonder werd gedaan, terwijl verdachtes raadsman tevens daarbij vaststelde, dat de verordeningen, die aanleiding tot dit optreden gaven, op lijst A van Besluit E 93 vermeld staan en derhalve geacht worden nimmer van kracht geweest te zijn;

O. dat verdachte deswege strafbaar is, zijnde toch niet gebleken van eenige omstandigheid, die de strafbaarheid van verdachte zoude opheffen of uitsluiten;

O. dat na te melden straf is in overeenstemming met den ernst van de gepleegde misdrijven en de ter terechtzitting gebleken omstandigheden waaronder zij zijn be-

gaan, waarbij het Hof in het bijzonder laat wegen het feit, dat verdachte meer dan 3 jaren bij Groep X later Fahndungskommando heeft dienst gedaan, in dien tijd herhaaldelijk actief is opgetreden bij het arresteren van illegale werkers en Joden, het doen van invallen in woningen, het inbeslagnemen van radio's en wapens en aldus den vijand langdurig en krachtdadig heeft geholpen bij zijn terreurdaden tegen de Nederlandsche bevolking terwijl mede tengevolge van zijn optreden althans een slachtoffer het leven heeft verloren; (volgt veroordeeling tot tien jaren gevangenisstraf met aftrek en ontzetting uit de rechten voor het leven met verlof tot cassatie. Red.).

No. 649.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 18 December 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Pompe, Prof. Feber, Vice-Adm. Heeris).

Als landwachter huiszoekingen doen naar onderduikers en goederen ten behoeve van de Duitse weermacht.

Verhooging van de door het Hof opgelegde straf van acht jaren tot twaalf jaren in verband met het brute optreden van requirant, dat gepaard ging met dreigementen en geweld.

(Sr. art. 102.)

Op het beroep van: I. den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; II. Hubert Gerard Clemens Holla, bottelaar, wonende te Arcen, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, 3e Kamer te Roermond van den 29sten Juli 1946 waarbij den tweeden requirant werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen” en met toepassing van de artt. 28, 56 en 102 Sr., 1, 2, 8, 9, 22 en 23 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van acht jaren met ontzetting voor het leven van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;
Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel; enz.

Gelet op het middel van cassatie, namens den eersten requirant voorgedragen, luidende:

Na dezerzijdsch oordeel is Holla een straf opgelegd, niet evenredig aan den ernst der feiten.

Tijdens de bezetting heeft deze Holla in Arcen en omgeving een ware terreur uitgeoefend, welke uit de stukken zeer scherp

naar voren komt, en waarvoor een gevangenisstraf van 8 jaar een te lichte strafrechtelijke correctie moet worden geacht;

Gelet op het middel van cassatie, namens den tweeden requirant voorgedragen, houdende het verzoek tot strafvermindering;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de gevangenisstraf zal veranderen in een van twaalf jaren;

O. dat bij de bestreden sententie, ten laste van den tweeden requirant is bewezen verklaard: „dat hij in 1944 in Limburg opzettelijk, toen Nederland met Duitschland in oorlog was,

1. ten voordeele van den vijand te samen met anderen terwijl hij was togetreden tot de Landwacht huiszoekingen heeft verricht, naar onderduikers en met name heeft gezocht naar een zekeren Simons, wonende te Arcen, naar een zekeren Frans Nuchelmans, wonende te Arcen, naar een zekeren Theelen, agent van Politie te Venlo en naar een zekeren Frissen.

2. ten voordeele van den vijand te samen met anderen, terwijl hij was togetreden tot de landwacht naar goederen heeft gezocht, welke gevorderd waren of zouden worden voor de Deutsche Weermacht en met name naar een wagen van J. H. Arts te Arcen, naar een wagen van W. Simons te Arcen, naar wagens, althans naar een wagen van de bierbrouwerij de Vriendenkring te Arcen.

3. ten voordeele van den vijand te samen met anderen terwijl hij was togetreden tot de landwacht in de woning van een zekeren P. F. Hendriks naar een radio heeft gezocht”;

O. ten aanzien van het middel van den Procureur-Fiscaal en dat van requirant Holla (hierna te noemen requirant) beide betreffende de opgelegde straf:

dat het Hof met betrekking tot de op te leggen straf onder meer heeft overwogen:

„dat het Hof, gelet op het zeer ernstige karakter van de gepleegde feiten en de omstandigheden, waaronder deze zijn begaan, zooals ter terechtzitting gebleken, in aanmerking nemende, dat verdachte door te handelen als bewezen is verklaard zich op hoogst ergerlijke wijze heeft schuldig gemaakt aan daden van terreur, doch anderzijds ook rekening houdende met het feit, dat deze daden geen aanwijsbaar ernstige nadeelige gevolgen voor bepaalde personen hebben gehad, van oordeel is, dat na te noemen straf de juiste is en dat verdachte daartoe behoort te worden veroordeeld”;

dat de Raad, zich overigens aansluitend aan deze overweging, de door het Hof opgelegde gevangenisstraf van acht jaren echter te laag oordeelt;

dat toch het dienst doen bij de Landwacht, ook al zijn daarbij geen feiten van beteekenis voorgevallen, reeds een ernstige straf rechtvaardigt, en de straf dan uiteraard hooger is te bepalen in gevallen zooals die van requirant, van wien uit de stukken blijkt dat hij telkenmale met dreigementen en geweld optrad — waartoe toch zijn dienst hem

niet verplichtte — en de personen, die hij tegenover zich vond door zijn bruut gedrag trachtte te terroriseren, een wijze van optreden welke uiteraard den bezetter zeer tot voordeel was bij het onderdrukken van de goed-gezinde Nederlandsche bevolking;

dat de Raad dan ook als hoofdstraf een gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren gewettigd acht;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Veroordeelt den tweeden requirant tot gevangenisstraf voor den tijd van twaalf jaren;

Verwerpt het beroep van den tweeden requirant.

No. 650.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Eerste Kamer), 18 December 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Pompe, Prof. Feber, Vice-Adm. Heeris).

Als burgemeester den vijand hulp verleen.

Handhaving van de sententie a quo, waarbij een gedeelte van de telaste gelegde feiten niet strafbaar werden geoordeeld wegens onvoldoende feitelijke omschrijving.

Wat betreft het overige gedeelte van de telastelegging, vermindering van de straf van tien tot zes jaren.

Sententie a quo IIde jaargang nr. 515.

(Sr. art. 102.)

Op het beroep van: I. den Procureur-Fiscaal bij het Bijzonder Gerechtshof te Leeuwarden; II. Willem Meint Abraham Piëbes, dierenarts, wonende te Westerbork, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requiranten van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden, Derde Kamer te Assen, van den 13den Juni 1946, waarbij de tweede requirant werd schuldig verklaard aan: „Opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleen, meermalen gepleegd” en met toepassing van de artt. 28, 31, 57 en 102 Sr., 1, 2, 3, 8 en 9 B.B.S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van tien jaren met ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen en van het recht ambten te bekleeden voor den duur van het leven

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber, enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur door den eersten requirant, luidende:

I. S., althans v. t., van de artt. 102 Sr.

en 350, 351 en 352 Sv., door het in den aanhef en onder 1 te laste gelegde wel bewezen maar niet strafbaar te verklaren. Eenerzijds heeft de delictomschrijving van art. 102 eerste lid voldoende feitelijke beteekenis, om bij gebruik in de telastelegging niet tot enkel qualificatie verklaard te worden. Anderzijds had de Duitse bezetter een zoo groot belang bij een normale voortgang van het burgerlijk bestuur van de gemeenten in bezet gebied, dat het vervullen van het burgemeestersambt — vooral in de laatste jaren der bezetting — zonder meer reeds het misdrijf van art. 102 Sr. oplevert. Dezerzijds wordt allerminst vergeten, dat tegen het meerendeel der tijdens de bezetting gefungeerde burgemeesters alleen al op grond van het opportuniteitsbeginsel niet zal worden opgetreden, terwijl bovendien dit meerendeel verontschuldigungs- en rechtvaardigingsgronden heeft in het tijdstip en de oorzaak van hun benoeming en/of in hun wijze van ambtsvervulling en in hun verzetswerk, tot welks dekking en bevordering het ambt diende; dit alles geldt echter niet voor den veearts Pijbes. De strafoplegging ten aanzien van het in den aanhef en onder 2 en 3 te laste gelegde doet het Hof vervolgens steunen op onder meer de volgende overwegingen:

„O. dat de verdachte ter terechtzitting heeft opgegeven,

dat hij zich omstreeks Juli 1944 heeft bereid verklaard het ambt van burgemeester van de gemeente Westerbork te aanvaarden en dit ambt na het eerst te hebben waargenomen, in dat jaar ook heeft aanvaard en heeft uitgeoefend;

O. dat het van algemeene bekendheid is, dat in voormeld jaar de druk van den vijand op de burgemeesters, speciaal in streken, waar de Organisation Todt werkzaam was, zooals in Drenthe zoo sterk werd, in dezen zin, dat van hen een ambtsvervulling werd verlangd tegen de belangen van hun vaderland in, dat zeer vele, zoo niet nagenoeg alle, burgemeesters van goede vaderlandse gezindheid dat ambt neerlegden omdat zij meenden, dat onder dien druk een goede ambtsvervulling onmogelijk was;

O. dat de verdachte juist in dien tijd het burgemeestersambt aanvaardde;

O. dat zijn poging tot rechtvaardiging — dat hij namelijk door die aanvaarding de belangen van het Nederlandsche volk wilde dienen — faalt als in strijd met zijn werkelijke gedragingen, zooals die blijken uit het als bewezen aangecomene;”

in welke redeneering achteraf toch nog — zij het met eenigszins andere woorden — het uitoefenen van het burgemeestersambt als hulp aan den vijand wordt gequalificeerd. zonder dat echter strafoplegging terzake volgt.

II. V. t. van de artt. 102 Sr. en 11 B.B.S. door den verdachte onder meer te veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den tijd van 10 jaren, welke vrijheidsstraf niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstan-

digheden waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur door den tweeden requirant, luidende:

I. S., althans v. t. der artt. 350, 351, 352 Sv., 1 B.B.R., 102 Sr., 1 B.B.S., door het bewezenverklaarde aanhef en sub 2 en het daarmede overeenstemmende deel der telastelegging strafbaar te verklaren in plaats van requirant te dier zake van alle rechtsvervolgung te ontslaan, ten onrechte, daar men niet opzettelijk den vijand hulp verleent door het stellen van handelingen, gelijk in de bewezenverklaring sub 2 en het daarmede overeenstemmende deel der telastelegging omschreven, doch slechts door die handelingen opzettelijk ten behoeve van den vijand te verrichten, hetgeen echter niet bewezen verklaard en evenmin te laste gelegd is

II. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26 en 27 B.B.S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie, dat de Raad de sententie zal vernietigen voor zoover het bewezen verklaarde niet strafbaar is verklaard en verdachte van rechtsvervolgung ontslagen en voor het overige beide beroepen zal verwerpen.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van den tweeden requirant is bewezen verklaard: „dat hij in de jaren 1944 en 1945 in de gemeente Westerbork, opzettelijk, terwijl Nederland met het Nationaal-Socialistische Duitsland in oorlog was,

1. na eerst naar het ambt van Burgemeester der gemeente Westerbork gesolliciteerd te hebben, de waarneming van dat ambt op zich heeft genomen, dat ambt heeft uitgeoefend, vervolgens een benoeming tot dat ambt aanvaard heeft en dat verder tot de bevrijding heeft uitgeoefend;

2. dien vijand hulp heeft verleend door als burgemeester-politie-gezagsdrager aan de landwacht opdrachten te geven tot het opsporen en ophalen van menschen, die zich aan tewerkstelling voor de Deutsche Weermacht bij de Organisation Todt onttrokken, terwijl er te hunnen opzichte geen vermoeden bestond van het plegen van een strafbaar feit, waarvoor voorloopige hechtenis mogelijk was, noch een onherroepelijk onverjaard vonnis, waarbij zij door den Nederlandschen rechter tot vrijheidsstraf waren veroordeeld, onuitgevoerd was gebleven, voorts door verschillende malen een bijdrage te geven aan „Frontzorg”;

waarbij tweede requirant terzake van het sub 1 bewezenverklaarde van alle rechtsvervolgung is ontslagen;

O. ten aanzien van het eerste middel van den Procureur-Fiscaal:

dat het Hof met betrekking tot het gege-

ven ontslag van rechtsvervolging heeft overwogen:

„dat het opzettelijk, in tijd van oorlog, den vijand hulp verleenen de qualificatie is van een strafbaar feit, zoodat, wil er sprake zijn van de ten laste legging van dit strafbare feit, de te laste legging dient te bevatten een omschrijving van een zoodanige gedraging van den verdachte, dat zij naar haren aard dat strafbare feit oplevert,

dat het den verdachte hier feitelijk ten laste gelegde en te zijnen aanzien bewezen verklaarde niet aan dien eisch voldoet,

dat toch de enkele feiten, dat de verdachte naar het ambt van burgemeester heeft gesolliciteerd, de waarneming van dat ambt heeft op zich genomen, een benoeming heeft aanvaard en het Burgemeestersambt heeft uitgeoefend, ook wanneer een en ander is geschied in de jaren 1944 en 1945 tot de bevrijding toe, niet medebrengen, dat de verdachte zich aan meergenoemd strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, daar de mogelijkheid bestaat, dat hij een en ander heeft verricht op een wijze, die den vijand niet tot voordeel strekte,

dat, waar het hier ten laste gelegde en bewezen verklaarde ook niet valt onder eene andere strafbepaling dan art. 102 Sr., uit het voorgaande volgt, dat het bewezen verklaarde feit geen strafbaar feit oplevert, weshalve de verdachte te dier zake van alle rechtsvervolging behoort te worden ontslagen;”

dat de Raad deze zienswijze in zooverre deelt, dat, ook al kent men aan de in den aanhef van de telastelegging gestelde zinsnede, dat requirant „opzettelijk dien vijand hulp heeft verleend” feitelijke betekenis toe en al acht men aldus de nadien te laste gelegde feitelijke handelingen door dien aanhef beheerscht, de Raad niet de in het middel gestelde stelling aanvaardt, dat de Deutsche bezetter een zoo groot belang had bij den normalen voortgang van het burgerlijk bestuur van de gemeenten in bezet gebied, dat het vervullen van het burgemeestersambt — vooral in de laatste jaren der bezetting — op zich zelf reeds het misdrijf van art. 102 Sr. oplevert;

dat dan ook de Raad het aldus telastegelegde, zonder dat daarbij is gesteld welke bepaalde omstandigheden die sollicitatie tot een waarneming, aanvaarding en uitoefening van het Burgemeestersambt in dat geval tot strafbare hulpverleening aan den vijand maakten, niet een strafbaar feit oordeelt, zoodat dit middel niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van het eerste middel van requirant Pijbes:

dat het in den aanhef en sub 2 van de bewezen verklaring vermelde zonder twijfel een strafbare hulpverleening aan den vijand oplevert, en dit zelfs zal opleveren al zou het feitelijk bewezen verklaarde — anders dan de Raad zulks aanvaardt — in dit geval niet mede beheerscht worden door de daaraan voorafgaande zinsnede „dien vijand hulp heeft verleend”;

dat immers de onderwerpelijke daden betroffen typeerende handelingen ten voordeele van den vijand;

dat dus ook dit middel niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van het tweede middel van beide requiranten, betreffende de opgelegde straf:

dat de Raad in iets sterkere mate dan het Hof zulks deed in aanmerking neemt dat requirant Pijbes, ook al heeft hij door zijn onvaderlandsch politiek voorbeeld en door bepaalde ambtshandelingen in zijn omgeving onheil gesticht, toch blijkens verschillende zich bij de stukken bevindende getuigenissen eenige goede persoonlijke kwaliteiten in zijn ambtsuitoefening heeft doen kennen, op grond waarvan de Raad een gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren juist acht;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voor wat betreft de daarbij opgelegde hoofdstraf;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Veroordeelt requirant Pijbes tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren.

Verwerpt beide beroepen voor het overige.

No. 651.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE (Eerste Kamer), 18 December 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Pompe, Prof. Feber, Vice-Adm. Heeris).

Vrijwillige indiensttreding bij de Wapen SS.

Het wegvallen van het element „vrijwillig” in de bewezenverklaring moet worden beschouwd als een schrijffout, zoodat vernietiging van de sententie en ontslag van rechtsvervolging niet behoort te volgen.

Handhaving van de straf van zes jaren met bepaling dat deze in een rijkswerk-inrichting zal worden ondergaan.

(Sr. art. 101.)

Op het beroep van Hendrikus Hubertus Hendriks, ianbouwer, wonende te Venray, thans in bewaring gesteld in de Strafgewangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzondere Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, 3e Kamer te Roermond van den 29sten Juli 1946 waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Het als Nederlander vrijwillig in krijgsveld treden bij een buitenlandsche mogendheid, wetende, dat deze met Nederland in oorlog is” en met toepassing van de artt. 27 en 101 Sr., 1 en 2 B. B. S. werd veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van zes jaren, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer sententie sedert 12 Augustus 1945 in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf geheel in mindering zal worden gebracht.

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel; enz.

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgedragen, luidende:

I. S. althans v. t. der artt. 350, 351, 352 Sv., art. 1 B. B. Rechtspl., art. 101 Sr., door het bewezenverklarde strafbaar te achten en requirant deswege te veroordeelen, ten onrechte, daar niet bewezen is verklaard, dat requirant vrijwillig in dienst is getreden bij de Waffen S.S.

II. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26 en 27 B. B. S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden, waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie dat de Raad de straf zal verminderen tot twee jaar en zes maanden met aftrek van de preventieve bewaring;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in 1941 in Nederland, terwijl hij Nederlander was en terwijl, zooals hij wist, Nederland met Duitschland in oorlog was, in dienst is getreden bij de Waffen S.S.”;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat inderdaad in de bewezenverklaring niet voorkomt, dat het in dienststreden van requirant bij de Waffen S.S. vrijwillig geschiedde;

dat echter de Raad aan het wegvallen der woorden vrijwillig geen hoogere betekenis kan hechten dan die van een schrijffout welke aan de waarde van de sententie niet zooveel ontnemt, dat daarom vernietiging en ontslag van rechtsvervolging zou moeten volgen;

dat immers zoowel in de ten laste legging als in de qualificatie de bij art. 101 vereischte vrijwilligheid met zooveel woorden voorkomt, terwijl aan het bewijs der vrijwilligheid niet te twijfelen valt, daar in de sententie zelf de verklaring van requirant ter terechtzitting voorkomt, dat hij vrijwillig is toegetreden tot de Waffen S.S.;

O. ten aanzien van het tweede middel betreffende de straf:

dat de Raad dit middel ongegrond acht; dat het hier om een zeer ernstig delict gaat, namelijk als Nederlander in dienst treden bij den vijand en dan nog wel bij de Waffen S.S., zijnde een keurkorps in het vijandelijke leger, hetgeen te ernstiger wordt nu requirant ook aan den strijd tegen den bondgenoot aan het Oostfront heeft deelgenomen;

dat de Raad wel wil erkennen, dat in het geval van requirant verzachtende omstandigheden aanwezig zijn, waarbij de Raad denkt aan den jeugdigen leeftijd van requirant en aan het slechte voorbeeld, dat hij in het N.S.B.-gezin ontving;

dat echter naar 's Raads oordeel het Hof bij het bepalen der straf reeds voldoende

rekening gehouden heeft met deze verzachtende omstandigheden, daar een gevangenisstraf van zes jaar voor dit hoogst ernstige delict inderdaad als licht moet aangeduid worden;

dat den Raad ter terechtzitting gebleken is, dat requirant tot werken in staat is;

dat de Raad dan ook redenen ziet om te bepalen, dat de straf wordt ondergaan in een Rijkswerkinrichting, temeer nu requirant zelf daarom verzocht heeft, omdat hij zooveel mogelijk nuttig werk wil doen ten bate van Nederland;

Bepaalt, dat de straf zal worden ondergaan in een Rijkswerkinrichting;

Verwerpt het beroep voor het overige.

No. 652.

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE
(Eerste Kamer), 18 December 1946. (Mrs. Haga, Prof. van Brakel, Prof. Pompe, Prof. Feber, Vice-Adm. Heeris).

Veroordeeling wegens poging tot blootstellen aan opsporing enz., strafbaar gesteld bij artikel 26 Besluit Buitengewoon Strafrecht, is denkbaar.

(B.B.S. art. 26, Sr. art. 45.)

Op het beroep van Hette Feikema, arts. wonende te Nijmegen, thans in bewaring gesteld in de Strafgevangenis te Scheveningen, requirant van cassatie tegen een sententie van het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem, van den 19den Juni 1946, waarbij hij werd schuldig verklaard aan: „Poging tot het gedurende den tijd van den huidige oorlog opzettelijk een ander blootstellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, of -beperking, eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand”, en met toepassing van de artt. 27, 28 en 45 Sr. en 8, 9 en 26 B.B.S., werd veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren en zes maanden, met bepaling, dat de tijd door veroordeelde sedert 6 December 1944 in bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, en met ontzetting van het recht tot het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor den tijd van vijftien jaren.

Gehoord het verslag van den Raadsheer Feber; enz.

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S., althans v. t. der artt. 350, 351, 358, 359 Sv., 1 B. B. Rechtspl., 45 Sr., 2, 26 B. B. S., door bewezen te verklaren, dat requirant zich heeft schuldig gemaakt aan poging tot het misdrijf van art. 26 B. B. S., ten onrechte daar zulks uit de gebezigde bewijsmiddelen niet kan worden afgeleid.

II. S., althans v. t. van de artt. 1, 2, 8, 9, 11, 26 en 27 B. B. S., daar het Hof een straf heeft opgelegd, welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan den ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan en den persoon en de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde.

Geheard den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie. strekkende tot verwerping van het beroep.

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij omstreeks 27 November 1942 te Nijmegen, terwijl Nederland met Duitschland in oorlog was, ter uitvoering van zijn voor-nemen, opzettelijk T. van Daal, arts te Nijmegen, bloot te stellen aan opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, eenige straf of eenigen maatregel door of vanwege den vijand, immers terwijl hij wist en begreep, dat opsporing, vervolging, vrijheidsberoving, eenige straf of eenige maatregel door of vanwege den vijand, als normaal gevolg van zijn hierna omschreven optreden kon worden verwacht, opzettelijk aan zekeren Hermesen een brief heeft gegeven, die Hermesen moest afgeven aan de Ortskommandantur te Nijmegen en welke brief inhield, dat genoemde van Daal weigerde zijn medewerking te verleenen om genoemde Hermesen, die sedert jaren leidende was aan aambeien, geschikt te maken om arbeid te verrichten en dat van Daal een bekende Jodenvriend was; zijnde de verdere uitvoering van dit misdrijf niet voltooid, alleen door de van verdachte's wil onafhankelijke omstandigheid, dat Hermesen den brief aan van Daal heeft vertoond en hem niet op de Ortskommandantur heeft bezorgd”;

O. ten aanzien van het eerste middel. zooals dit mondeling is toegelicht, dat dit den Raad ongegrond voorkomt;

dat toch onder „blootstellen”, genoemd in art. 26 B. B. S., is te verstaan het in het leven roepen van een ernstig gevaar of het belangrijk vergrooten van een reeds bestaand gevaar;

dat poging tot zoodanig blootstellen, en derhalve tot het misdrijf van art. 26 B. B. S. denkbaar is, ingeval de dader met het voornemen om dat gevaar in het leven te roepen of te vergrooten, de daartoe strekkende handeling wel heeft verricht, doch de gevaartoestand, welke zich uit die handeling kon ontwikkelen op een andere plaats en op een later tijdstip, niet is ingetreden of vergroot doordat het normale verloop van zaken door een onvoorziene gebeurtenis is onderbroken;

dat de vraag, of zich zoodanige gang van zaken heeft voorgedaan, ten deele van de feitelijke beoordeeling afhangt, en dat, nu in het onderhavige geval het Hof het bewezen verklaarde als een poging in bovengenoemden zin kon beschouwen, 's Hofs beslissing in cassatie niet kan worden aangetaast;

O. ten aanzien van het tweede middel betreffende de opgelegde straf, dat ook dit

den Raad ongegrond voorkomt;

dat toch, indien de Raad zich alleen houdt aan de geheel vaststaande handelingen van requirant, te weten het afgeven van het briefje, in de bewezenverklaring genoemd, en het verzenden van den in het Duitsch gestelden brief van 11 April 1941, welke zich bij de stukken bevindt, daaruit een mentaliteit blijkt welke zooveel rekening hield met het gevaar van de zijde van de Duitschers hetwelk hij, zonder eenige noodzaak voor anderen, in het bijzonder voor zijn collega's in het leven riep, dat dit een straf, zooals door het Hof opgelegd, rechtvaardigt;

O. ambtshalve, dat het Hof onder de artikelen der wet, waarop de opgelegde straf berust, ten onrechte art. 12 B. B. S. niet heeft vermeld, doch de Raad termen vindt tot toepassing van art. 442 Sv.;

Vernietigt de bestreden sententie, doch alleen voorzover daarin art. 12 B. B. S. niet als toegepast is vermeld.

Verstaat, dat de opgelegde straf mede berust op genoemd artikel.

Verwerpt het beroep.

No. 653.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK UTRECHT, 13 September 1946.
(Mr. de Boer).

Bevoegd verklaard om in kort geding kennis te nemen van een verzoek van requestranten om, hangende het rechtsherstel de rechten te kunnen uitoefenen als oude eigenaars van aandeele, tijdens de bezetting door gerequesteerde via Lippmann gekocht en tot nietigverklaring van een aandeele-emissie tijdens den oorlog geschied, waardoor de rechtsverhouding in de N. V. is verschoven ten nadeele van verzoekers.

Vordering ontzegd omdat niet is gebleken van eenige neiging bij gerequesteerden om hun overwicht te misbruiken ten nadeele van de belangen van de N. V. of van verzoekers.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100)
art. 150a.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien een verzoekschrift d.d. 16 Aug. 1946, waarin

1. Arnold Knoek, gewoon hebbende te Amersfoort, ten deze vertegenwoordigd door Max Henri Knoek, wonende te 's-Gravenhage, door het Nederlandsche Beheersinstituut benoemd tot bewindvoerder voor Arnold Knoek voornoemd, eigenaar van 18 aandeele in de N.V. Nederlandsche Schoenen Centrale Knoek & Ros, gevestigd te Bunschoten;

2. Mozes Katan, gewoon hebbende te 's-Gravenhage, ten deze vertegenwoordigd door Mr. E. Droogleever Fortuyn en G. P.

Termohlen, beiden wonende te 's-Gravenhage, door het Nederlandsche Beheersinstituut benoemd tot bewindvoerders over Mozes Katan voornoemd, eigenaar van 20 aandelen in de N.V. Nederlandsche Schoenen Centrale Knoek & Ros;

3. Elias Diamant, accountant, wonende te Laren N.H., eigenaar van 15 aandelen in de N. V. Nederlandsche Schoenen Centrale Knoek & Ros;

allen te dezer zake domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan de Willemstraat no. 54 ten kantore van den procureur Mr. J. A. M. Leistikow, die door requestranten tot gemachtigde wordt gesteld, met de macht van substitutie, aan Ons verzoeken

a. te bevelen, dat hangende rechtsherstel t. a. v. de in het request bedoelde oude aandelen de rechten uit deze oude aandelen reeds thans door de oude eigenaars en met name door requestranten sub 1 en 2 voor hunne aandelen, zullen kunnen worden uitgeoefend;

met veroordeeling van A. W. Ros, wonende te Baarn, W. Ros, wonende te Amersfoort, M. van Keulen, wonende te Amersfoort en de N. V. Nederlandsche Schoenen Centrale Knoek & Ros, gevestigd te Bunschoten hoofdelijk, des dat de een aan het vonnis voldoende, de anderen zullen zijn bevrijd, om aan requestranten sub 1 en 2 af te geven resp. 18 en 20 aandelen, elk groot f 500 in de N. V. Nederlandsche Schoenen Centrale Knoek & Ros, zulks tegen behoorlijk ontvangstbewijs;

met nietigverklaring, althans opschorting van alle eventueel op bedoelde aandelen gevestigde zakelijke of persoonlijke rechten;

b. te bevelen, dat hangende de procedure tot nietigverklaring der uitgifte der nieuwe aandelen, tijdens den oorlog geschied, op deze nieuwe aandelen geenerlei rechten zullen kunnen worden uitgeoefend;

met veroordeeling van A. W. Ros te Baarn, W. Ros en M. van Keulen te Amersfoort en de N. V. Nederlandsche Schoenen Centrale Knoek & Ros, gevestigd te Bunschoten hoofdelijk, om aan requestranten te betalen een dwangsom van f 200 per dag voor elken dag dat zij in gebreke zullen zijn aan het vonnis te voldoen, tevens met veroordeeling van gerequestreerden in de kosten van deze procedure;

met uitvoerbaarverklaring van deze uitspraak bij voorraad en op de minuut op alle dagen en uren; enz.

O. dat verweerders zich op Onze onbevoegdheid hebben beroepen en tot staving van dit beroep allereerst hebben aangevoerd, dat deze beperkt zou zijn tot maatregelen, die ten aanzien van bepaalde concrete punten een voorloopig rechtsherstel mogelijk maken;

dat deze opvatting echter niet in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen;

dat immers art. 150a Besluit herstel rechtsverkeer Ons bevoegd verklaart een onmiddellijke voorziening bij voorraad te

treffen uit hoofde van onverwijlden spoed in alle zaken, welke de werkzaamheid van den Raad betreffen;

dat derhalve de voorziening zelve niet gericht behoeft te zijn op het verkrijgen van een voorloopig rechtsherstel, maar het voldoende is, dat aan de voorziening een actie tot rechtsherstel ten grondslag ligt;

dat, waar hier wordt gevraagd, voorloopig te voorzien in de uitoefening van rechten, voortvloeiende uit aandelen, waaromtrent een actie is ingesteld, die, voor zover dit thans te beoordeelen is, behoort tot de beslissing van den Raad — hetgeen door verweerders ook niet wordt betwist —, Wij bevoegd zijn zulk een voorziening te geven;

O. dat verweerders in de tweede plaats hebben betoogd, dat Wij onbevoegd zouden zijn om kennis te nemen van het verzoek om een bevel te verkrijgen, dat op de ten processe bedoelde tijdens de bezetting nieuw uitgegeven aandelen voorloopig geen rechten zullen kunnen worden uitgeoefend, aangezien de beslissing in de hoofdzaak niet tot de taak van den Raad, maar tot die van den gewonen rechter zou behooren;

dat Wij ook hierin verweerders niet kunnen volgen;

dat immers in de hoofdzaak, zooals verzoekers hebben opgegeven, en door verweerders niet wordt weersproken, is gevraagd de emissie dezer aandelen en het daaraan ten grondslag liggend besluit der algemeene vergadering van aandeelhouders nietig te verklaren en deze emissie, gelijk tusschen partijen vaststaat, rechtsbetrekkingen heeft tot stand gebracht tusschen personen, die ingezetenen van het Koninkrijk zijn in den zin van art. 1° Besluit herstel rechtsverkeer, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa;

dat nu wel verweerders hebben betoogd, dat de bedoelde emissie ook na de bevrijding had kunnen plaats hebben, maar zulks Onze bevoegdheid niet raakt, omdat de desbetreffende wettelijke bepalingen nergens den eisch stellen, dat de rechtsbetrekkingen en rechtshandelingen, met betrekking tot welke ingrijpen wordt gevraagd, slechts tijdens de bezetting en in verband daarmee kunnen tot stand komen;

dat wel het ingrijpen zelf verband moet houden met de bijzondere omstandigheden, maar de beoordeeling of deze omstandigheden in een concreet geval tot zulk een ingrijpen aanleiding zullen geven uitdrukkelijk aan het oordeel van den rechter, die over dit ingrijpen heeft te beslissen, is overgelaten;

O. dat verweerders vervolgens hebben aangevoerd, dat Wij niet bevoegd zouden zijn, omdat de bevoegdheden van den Raad ten aanzien van rechtspersonen geregeld zijn in hoofdstuk VI van het Besluit herstel rechtsverkeer en de onderhavige materie daarin niet wordt genoemd;

dat echter de toekenning van verschillende bevoegdheden aan den Raad ten aanzien van rechtspersonen in genoemd hoofd-

stuk niet beteekent, dat de bepalingen, welke in andere hoofdstukken voorkomen, niet op rechtspersonen zouden kunnen worden toegepast;

dat zulks te minder het geval is, nu buiten genoemd hoofdstuk een uitvoerige regeling ten aanzien van aandeelen van rechtspersonen in hoofdstuk IV Besluit herstel rechtsverkeer te vinden is en het in het onderhavige geval juist om aandeelen gaat;

O. dat verweerders tenslotte Ons onbevoegd achten, omdat de beoordeeling van kwade of goede trouw niet aan Ons zou staan;

dat — wat hiervan ook moge zijn — in elk geval geen beslissing wordt gevraagd omtrent de kwade of goede trouw van wien ook en wellicht de onmogelijkheid daaromtrent in kort geding een beslissing te nemen Ons wanneer van zulk een beslissing de uitspraak afhankelijk zou zijn, zal weerhouden een gevraagde voorziening te geven, maar zulks Onze bevoegdheid niet raakt;

O. ten aanzien van de zaak zelf:

dat verzoekers het spoedeisend karakter van hun vordering hebben gemotiveerd door er op te wijzen, dat door de beweerde verschuiving van machtsverhouding tusschen twee groepen van aandeelhouders de zeggenschap in de N. V. Nederlandsche Schoenen Centrale Knoek & Ros geheel in handen is gekomen van wat verzoekers noemen de z.g. groep-Ros, terwijl zij vroeger was in handen van de z.g. groep-Knoek, dat eerstgenoemde groep van deze zeggenschap een onbehoorlijk gebruik maakt door te weigeren M. H. Knoek in de directie op te nemen en vroegere Joodsche commissarissen en andere functionarissen in hunne functies te herstellen, ofschoon deze Knoek geen andere inkomsten heeft en dat de beslissing ten principale, speciaal voor zoover de afdeling effectenregistratie van den Raad deze zal hebben te nemen, nog geruimen tijd zal uitblijven;

dat, al mocht aan verweerders worden toegegeven, dat verzoekers weinig voortvarendheid hebben betracht bij het vragen van de onderhavige voorziening en dat zij zelve de verantwoordelijkheid moeten dragen van hun onverplichte tegemoetkoming aan de wenschen van het Nederlandsche Beheersinstituut, niettemin verhoudingen zich dermate kunnen verscherpen en het uitzicht op een uiteindelijke voorziening zooveel minder spoedig te verwachten wordt, dat een voorloopige voorziening ondanks aanvankelijk talmen geboden is;

dat het zakelijk geschilpunt tusschen partijen in de vraag ligt of zulks het geval is;

O. dat de belangen van M. H. Knoek en vroegere Joodsche commissarissen en andere functionarissen hierbij buiten beschouwing kunnen blijven, omdat de gevraagde voorziening voor de verzekering van die belangen enerzijds ondeugdelijk is en anderzijds te ver gaat;

dat immers bij het treffen van de gevraagde voorziening die belangen in handen zouden worden gelegd van een bepaalde groep aandeelhouders, die den betrokkenen wellicht vandaag goed gezind zijn, maar van wie volstrekt niet vaststaat, dat de gezindheid te hunnen aanzien stabiel zal zijn;

dat deze betrokkenen, indien zij zich in hun rechten gekwetst achten, herstel daarvan kunnen vragen en een beslissing daarover zeker binnen betrekkelijk korten tijd zou zijn te verkrijgen, maar het niet aangaat om hunnentwil de volledige uitoefening van aandeelhoudersrechten voorloopig aan anderen dan de aandeelhouders toe te kennen of die rechten voorloopig op te schorten;

dat dit des te meer klemt nu M. H. Knoek nimmer directeur van genoemde N. V. is geweest en er geen enkele aanwijzing bekend is geworden, dat de aandeelhoudersvergadering hem bij overlijden of ontstentenis van zijn vader als zoodanig zou hebben benoemd, indien de oorlog niet was uitgebroken, de vroegere Joodsche commissaris Herschel, voor zoover bekend, geen poging heeft gedaan als zoodanig hersteld te worden en de aanstelling van andere functionarissen niet door de aandeelhouders geschiedt;

O. dat echter de vraag te beslissen overblijft of de belangen der N. V. dan wel die der verzoekende aandeelhouders een voorloopige voorziening vorderen;

dat verzoekers deze voorziening geboden achten, omdat verweerder Ros door manipulaties, welke hij slechts kon verrichten door de bijzondere omstandigheden, zich een overwicht in de N. V. zou hebben weten te verwerven en zij vreezen, dat hij anders de belangen van verzoekers en andere Joodsche belanghebbenden nog verder zouden kunnen worden gefrustreerd;

dat echter niet is gebleken van eenige neiging van verweerder Ros om zijn overwicht tegen de belangen van Joodsche belanghebbenden te misbruiken en integendeel uit de door verweerders overgelegde brieven van A. Knoek aan verweerder Ros d.d. 17 November 1942 en van N. Hogenbirk aan Mr. H. H. Steneker d.d. 5 Sept. 1946 duidelijk blijkt van een bijzonder goede verstandhouding en samenwerking tusschen genoemden directeur en zijn vroegere Joodschen collega;

dat ook niets is gebleken van pogingen van dezen verweerder om zijn overwicht te gebruiken tegen de belangen der N. V. of der overige aandeelhouders in of in tegenstelling met hun wenschen, behalve voor zoover het betreft de benoeming van M. H. Knoek tot directeur en de weder aanstelling van Joodsche functionarissen;

dat in kort geding niet kan worden vastgesteld of deze benoeming en wederaanstelling in het belang der N. V. geboden zijn en, zoolang zulks niet vaststaat, de vraag of zij dan zóó spoedeisend zijn, dat eenige vertraging ernstige gevolgen

zal hebben, onbeantwoord moet blijven;

dat hierbij in aanmerking moet worden genomen, dat de z.g. groep-Knoek en de z.g. groep-Ros slechts hun bestaansrecht ontleenen aan verschil in inzicht omtrent de wenschelijkheid van deze benoeming en wederaanstelling, terwijl overigens hun belangen en inzichten ten aanzien van de N. V. evenwijdig schijnen te loopen en er dus geen reden is te verwachten, dat verweerder Ros de zaken der N. V. als directeur anders of minder goed voor de gezamenlijke aandeelhouders zal behartigen, dan hij dit zou doen in samenwerking met M. H. Knoek en beschikkende over de diensten der Joodsche functionarissen;

dat, ook indien in de hoofdzaak mocht blijken, dat verweerder Ros zich door niet-toelaatbare manipulaties van een overwicht in de N. V. mocht hebben meester gemaakt en dit overwicht hem mocht worden ontnomen daaruit nog niet zou volgen, dat hij van dit overwicht misbruik heeft gemaakt en, wanneer zulks wel het geval mocht blijken te zijn, aan de daartoe te geven beslissing terugwerkende kracht zou kunnen worden verleend en daarmee mogelijke ongewenschte gevolgen kunnen worden opgeheven, zoodat ook in dit geval niets onherstelbaars zou zijn tot stand gebracht en derhalve ook op dezen grond een voorziening bij voorraad niet wordt gevorderd, terwijl elk belanghebbende, indien er in een bepaald geval wel iets onherstelbaars dreigt te geschieden, daartegen telkens een bijzondere voorziening kan trachten te verkrijgen;

O. dat het verzoek derhalve moet worden afgewezen;

Rechtdoende in naam der Koningin!!

Verklaren Ons bevoegd van het verzoek kennis te nemen. Wijzen dit af. Veroordeelen verzoekers in de kosten van dit geding tot aan deze uitspraak begroot op f 75 voor salaris en nihil voor verschotten.

No. 654.

RAAD RECHTSHERSTEL AFD. RECHTSPRAAK ARNHEM, 17 Sept. 1946. (Mrs. van der Grinten, Maassen, Rink).

Beslissing in kort geding gewezen in hooger beroep vernietigd. Verweerder verboden om, totdat over het rechtsherstel zal zijn beslist, eenige verandering of verbouwing te doen geschieden aan het ligtitieuzo onroerend goed, waarop beide partijen aanspraak maken.

Verweester bevolen de onderhanden zijnde werkzaamheden onmiddellijk te staken op verbeurte eener dwangsom.

(Besluit Herstel Rechtsverkeer (E 100) artt. 150 a en 150 c.)

De Raad voor het Rechtsherstel, enz.;

Gezien I het verzoekschrift dd. 7 Aug. 1946, waarbij

1. Robert Blery, wonende te Bernay-Fure,
2. Octave Aleida Crouen, wonende te Caen - Calvados,
3. Fernand Chauvet, wonende te Parijs,
4. Pierre Barbot, wonende te Argenteuil,
5. Louis Lefevre, wonende te Parijs,

(gemachtigden Mr. Dr. Cramer en Mr. Prickertz, adv. en proc. te Heerlen), bij de afdeling Rechtspraak van den Raad voor het Rechtsherstel in hooger beroep komen van de beslissing van den Voorzitter van de Kamer te s-Hertogenbosch van de afdeling Rechtspraak van den Raad, den 2 Augustus 1946, in kort geding tusschen verzoeker en de gemeente Kerkrade gewezen;

II. een expeditie van voorbedoelde beslissing dd. 2 Augustus 1946;

Ten aanzien der feiten:

O. dat verzoekers bij hun oorspronkelijk request in kort geding zakelijk en voor zoover in hooger beroep van belang hebben gesteld, dat zij, als eenige leden van de op 17 Januari 1940 wegens niet verlenging der goedkeuring beëindigde vereeniging Sr. Antonius, thans ieder voor een evenredig gedeelte eigenaar zijn van het te Kerkrade gelegen kasteel Oud-Ehrenstein met aanhoorigheden (op een gedeelte van 3.60 aren na, gelegen bij den Brughofweg), welk onroerend goed door H. A. Dreessen, handelende als centraal beheerder voor vijaandelijke onroerende goederen voor de Provincie Limburg, als zoodanig door den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied benoemd bij Verordening No. 26 van 1940, welke bij de bevrijding buiten werking is getreden bij onderhandsche akte dd. 30 Juni 1943 is verkocht en overgedragen aan de gemeente Kerkrade; dat op het te niet gaan der rechtsbetrekkingen van verzoekers tot voormeld onroerend goed toepasselijk zijn de artikelen 23, 25, 24 en 27 van het Besluit Herstel Rechtsverkeer E 100 en verzoekers reeds een verzoek tot nietigverklaring van dezen verkoop en overdracht en teruggave van bedoeld onroerend goed bij den Raad voor het Rechtsherstel hebben ingediend, waarop de voor verzoekers naar te verwachten, gunstige uitspraak voorloopig nog niet te verwachten is; dat desondanks de gemeente Kerkrade als heer en meester over Oud-Ehrenstein beschikt, gedeelten daarvan afbreekt, verbouwt, verhuurt en verdere aanbestedingen van werkzaamheden uitschrijft (zulks blijkens overgelegde publicatie's in „De Zuid-Limburger“ dd. 2 en 16 Maart 1946), tot groote schade van verzoeker, die bovendien iedere opbrengst dezer bezitting, waaraan zij dringend behoefte hebben, missen; dat het derhalve uit hoofde van onverwijlden spoed dringend noodzakelijk is, dat in deze wordt ingegrepen, op welke gronden verzoekers in kort geding vorderen dat de Voorzitter van de afdeling Rechtspraak van den Raad de Gemeente Kerkrade zal veroordeelen om toe te staan dat totdat hij in kracht van gewijsde gegane uitspraak zal zijn beschikt op het op-

gemelde request tot nietigverklaring van de onderwerpelijke koop en verkoop etc., zooals nader in dat request vermeld het beheer over opgemelde onroerende goederen gevoerd wordt door verzoekers c.q. hun gemachtigden, in het bijzonder dat de gemeente nalate iedere daad van beheer en/of beschikking als boven vermeld, met bevel om zich van elke inneming, welke dit beheer van de zijde van verzoekers belemmert te onthouden op verbeurte eener dwangsom groot f 8000, voor welke overtreding die de gemeente in dit opzicht begaat, kosten rechtens;

O. dat de gemeente Kerkrade als verweerster behalve haar exceptief verweer, dat verzoekers het jus standi in judicio missen, hetwelk zij bij schrijven van haar gemachtigde Mr. P. H. H. Ballieux, adv. en proc. te Heerlen, in hooger beroep, voor wat betreft het kort geding heeft ingetrokken, heeft opgeworpen de excepties: 1. dat verzoekers als Paters van de Orde der Franciscanen geen persoonlijke eigendom mogen hebben maar alles toebehoort aan de Orde, die in deze als verzoekster had moeten optreden; 2. dat verzoekers niet de eenige leden der op 17 Januari 1940 geëindigde Vereeniging van den H. Antonius waren en daartoe o.a. ook behoorde Pater A. Bessetta, die overleden is en wiens erfenamen mede-eigenaren zijn.

Verweerster betwist voorts dat hier sprake is van onverwijlden spoed die een voorziening bij voorraad vereischt, daartoe in het kort aanvoerende dat zij slechts de noodzakelijke reparaties aan het Kasteel laat doen, welke de bezitting alleen ten goede komt en waardoor, ingeval van Rechtsherstel, alleen verweerster schade zou lijden; dat de opbrengst van het goed de onderhoudskosten niet eens dekt, terwijl verzoekers geen direct belang bij de opbrengst hebben, omdat zij door de Communautiteit worden onderhouden; dat bovendien de stelling van verzoekers, dat zij rechtsherstel zullen verkrijgen, door verweerster wordt ontkend, omdat hier geen sprake is van de in art. 25 van E 100 genoemde omstandigheden, daar partijen het voor de bezetting reeds eens geworden waren over den aankoop tegen een bedrag van f 20,000 (zie producties), aan welke overeenkomst de toenmalige N.S.B.-burgemeester van Kerkrade alleen uitvoering heeft gegeven, zoodat de Gemeente in deze ook te goeder trouw was.

Op deze gronden verzoekt verweerster dat de Voorzitter zich onbevoegd zal verklaren van de onderhavige vorderingen kennis te nemen, subsidiair verzoekers in hun vordering niet-ontvankelijk zal verklaren, althans de gevraagde voorziening zal weigeren, kosten rechtens.

O. dat verzoekers de door verweerster gestelde feiten hebben ontkend en gepersisteerd hebben bij hun verzoek, terwijl verweerster haar verweren eveneens heeft gehandhaafd, o.m. onder mededeeling, dat de verdere herstellingen worden uitge-

voerd met subsidie van de Rijksc commissie voor de Monumentenzorg, waarvoor een subsidie van f 8300 is toegezegd;

O. dat de Voorzitter bij de beslissing waarvan beroep zich onbevoegd heeft verklaard van het ingediende verzoek kennis te nemen, met veroordeeling van verzoekers in de kosten, zulks in het kort met overweging dat voor hem geenszins onomstootelijk vaststaat, dat uiteindelijk het Kasteel Oud-Ehrenstein met aanhoorigheden aan verzoeker zal worden teruggegeven, terwijl, mocht dit gebeuren, verzoekers voor hun schade, indien zij die door de verbouwingen zouden lijden, alleszins verhaal zullen kunnen nemen op de Gemeente Kerkrade, terwijl het gemis der inkomsten geen argument voor de spoedeisendheid is, daar verzoekers door hun Orde worden onderhouden en tenslotte de beslissing ten gronde spoedig te verwachten is, zoodat een onverwijlde voorziening bij voorraad uit hoofde van onverwijlden spoed niet vereischt is;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de grieven van appellanten tegen deze beslissing, tezamen genomen, hierop neerkomen, dat de Voorzitter zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard, immers ten onrechte heeft overwogen, dat in deze geen onverwijlde spoed vereischt is, tot staving waarvan appellanten in het kort aanvoeren, dat onjuist is de opvatting van den Voorzitter, dat niet zou vaststaan, dat Ehrenstein door het rechtsherstel aan appellanten zou terugkomen, en de definitieve beslissing hierover spoedig te verwachten zou zijn; dat het tegenwoordig gebrek aan woonruimte het gebruik van het Kasteel voor appellanten dringend noodzakelijk maakt, gelijk zij ook dringend de inkomsten ervan noodig hebben; dat tenslotte de zaak spoedeisend is, omdat de algemeene rechtsovertuiging eischt dat de oorspronkelijke eigenaars zoo spoedig mogelijk worden hersteld; op deze gronden concluderen verzoekers tot vernietiging van uitspraak in kort geding onder herhaling van hun verzoek, thans aangevuld met het verzoek, dat althans zoodanige maatregel zal worden getroffen als de Raad zal goedvinden te nemen onder verbeurte van een dwangsom door den Raad te bepalen;

O. omtrent de grief van appellanten, dat, waar beide partijen volhouden als eigenaar recht te hebben op het Kasteel Ehrenstein en aanhoorigheden, en verweerster zich intusschen, voor de definitieve beslissing over dit geschil gevallen is, reeds als heer en meester over dit onroerend goed gedraagt, een belangenconflict aanwezig is, waardoor een verzoek van appellanten om tijdelijk een beheersregeling te treffen, uit den aard der zaak spoedeisend is;

O. dat de Raad derhalve de grief der appellanten gegrond acht en de in kort geding gegeven beslissing, als onjuist gezeven, vernietigt en zich bevoegd verklaart van dit verzoek kennis te nemen;

O. dat de Raad de beide in hooger be-

ontzetting van het recht van het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen voor het leven;

De Bijzondere Raad van Cassatie, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer van Brakel; enz.

Gelet op de middelen van cassatie, voorgesteld bij schriftuur, luidende:

I. S. en/of v. t. van de artt. 168 van de Grondwet, 339, 358 en 359 Sv., art. 1 B.B.R.: doordat het Hof heeft bewezen geacht, dat Fokko Ufkes, rijwielhersteller, wonende te Midwolda, niet volgens de Nederlandsche normen en voorschriften voor arrestatie in aanmerking kwam, terwijl dit feit noch bewezen, noch van algemeene bekendheid is;

II. V. t. van de artt. 56 en 102 Sr. en de artt. 1, 7, 8 en 9 B.B.S.;

doordat het Hof een straf of maatregel heeft opgelegd welke niet geacht kan worden te beantwoorden aan de ernst van het misdrijf, de omstandigheden waaronder het is begaan, of den persoon of de persoonlijke omstandigheden van den veroordeelde;

Gehoord den Advocaat-Fiscaal namens den Procureur-Fiscaal in zijn conclusie strekkende tot verwerping van het beroep;

O. dat bij de bestreden sententie ten laste van requirant is bewezen verklaard: „dat hij in de gemeente Midwolda en Nieuwolda, althans elders in Nederland, in de jaren 1944 en 1945, terwijl Nederland alstoen met Duitschland in oorlog was, op verschillende tijdstippen, telkens opzettelijk den Duitschen vijand hulp heeft verleend, door dienst te doen bij de Nederlandsche Landwacht, waarbij hij onder meer deelnam en assisteerde bij arrestaties van personen, die niet volgens de Nederlandsche normen en voorschriften voor arrestatie in aanmerking kwamen, doch op wier arrestatie door of vanwege de Deutsche bezettende macht werd prijsgesteld, hebbende hij aldaar en alstoen in bovengemelde kwaliteit deelgenomen aan en geassisteerd bij de arrestatie van: 1. Fokko Ufkes, rijwielhersteller, wonende te Midwolda G 3, gemeente Midwolda, 2. B. K. Bosma, landbouwer te Midwolda; 3. Hendrik Appeldoorn, munitiefabriek, wonende te Oostwold L. 59, in de gemeente Midwolda, met dien verstande, dat het Hof niet bewezen acht, dat Hendrik Appeldoorn niet volgens de Nederlandsche normen en voorschriften voor arrestatie in aanmerking kwam;

O. ten aanzien van het eerste middel:

dat dit den Raad ongegrond voorkomt, daar toch het Hof uit de in de sententie opgenomen verklaring van getuige Fokko Ufkes, dat hij door eenige Landwachters, waaronder requirant, werd gearresteerd, en op zijn vraag, waarom hij werd gearresteerd, van een der Landwachters het antwoord kreeg „politiek” — heeft kunnen afleiden, dat Fokko Ufkes niet volgens de Nederlandsche normen en voorschriften voor arrestatie in aanmerking kwam, en de

vraag, of het Hof zulks terecht heeft gedaan, in cassatie niet kan worden onderzocht;

O. ambtshalve:

dat het Hof van de telastelegging slechts niet bewezen heeft geacht „dat Hendrik Appeldoorn niet volgens de Nederlandsche normen en voorschriften voor arrestatie in aanmerking kwam”, en derhalve wèl bewezen achtte dat requirant deelnam aan en assisteerde bij de arrestatie van dien Hendrik Appeldoorn;

dat echter voor laatstgenoemde bewezen verklaarde handeling in de sententie geen bewijs wordt bijgebracht, zoodat in zoverre de bewezenverklaring niet met redenen is omkleed;

dat de gegeven vrijspraak blijkens de sententie is gegrond op de overweging, dat genoemde Appeldoorn „mogelijk als verdacht van zwarte handel gearresteerd werd”, welke overweging dus uitgaat van de stelling, dat ieder, die op dien grond werd gearresteerd, daarvoor ook volgens Nederlandsche normen en voorschriften in aanmerking kwam;

dat deze stelling echter in haar algemeenheid niet kan worden aanvaard, immers geenszins vaststaat, dat alle bedrijvers van elken vorm van zwarten handel gedurende den geheelen bezettingstijd volgens de Nederlandsche normen en voorschriften voor arrestatie in aanmerking kwamen, en evenmin dat een lid van een corps als de Landwacht, gelet op de mentaliteit welke dit corps heeft getoond te bezitten, of andere gezagsdragers met een gelijksoortige onvaderlandsche gezindheid, geacht kunnen worden te mogen of kunnen beoordeelen of en in hoeverre bepaalde vormen van zwarten handel volgens Nederlandsche normen en voorschriften moesten worden bestreden;

dat dan ook niet onmogelijk is, dat een lid van de Landwacht, daadwerkelijk optredend ter bestrijding van den zwarten handel, geacht moet worden dit te doen overeenkomstig de bedoelingen van den bezetter en aldus doende den vijand hulp te verlenen;

dat, ter beoordeeling van een en ander, een nader feitelijk onderzoek noodig is en dus verwijzing van de zaak zal moeten volgen;

dat bij dit nieuwe onderzoek de in de bestreden sententie gegeven vrijspraak in verband met het bovenstaande niet als een zuivere vrijspraak is te beschouwen en hetgeen waarvan werd vrijgesproken andermaal behoort te worden onderzocht;

Vernietigt de bestreden sententie;

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.;

Verwijst de zaak naar het Bijzonder Gerechtshof te Arnhem teneinde haar op de bestaande telastelegging te berechten en af te doen.

29 Januari 1947 (aft. 30) (Slotaflevering)

No. 420—425

TRIBUNALEN IN NEDERLAND

EN ANDERE NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

Redactie *Tribunalen in Nederland*:

Mr. G.C.M. VAN NIJNATTEN en **Mr. J. J. H. VAN DER BRUG**

Hoofd van het Centraal Tribunaal Kantoor

Secretaris v. h. Tribunaal te 's-Hertogenbosch

Redactie van de na-oorlogse Rechtspraak (Bijz. Raad
van Cassatie, Bijz. Gerechtshoven, Rechtsherstel e.a.):

Mr. J. MILDERS

Rechter Arr.-Rechtbank te Zwolle

(**VERSCHIJNT WOENSDAG**)

2^e JAARGANG

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
W. E. J. TJEENK WILLINK, ZWOLLE

doch dat dit bedrag nog moet worden vermeerderd met f 150,000 bij die vermogensopstelling als passief opgevoerd, achteraf ten onrechte, omdat deze f 150,000 waren verschuldigd, ingevolge de op beschuldigde betrekking hebbende beslissing tot zijn voorwaardelijke buitenvervolginstelling, terwijl inmiddels, ingevolge beschuldigde's verzet daartegen, de verschuldigdheid van deze f 150,000 is komen te vervallen;

O. dat het Tribunaal zich derhalve heeft te baseeren op een vermogen van ruim f 794,000;

dat het Tribunaal er voorts rekening mede heeft gehouden dat, naar de verdediger heeft opgemerkt, de Fiscus aanstonds bij de heffing ineens en bij de vermogensaanwas belasting te rade zal gaan met beschuldigde's financieelen toestand van vóór de verbeurdverklaring, waartoe het Tribunaal bij deze uitspraak zal overgaan;

dat het Tribunaal anderszijds niet kan ingaan op beschuldigde's bezwaar, dat de accountant van een beheerder zich bij de samenstelling van de balans per 30 Juni 1946 heeft gebaseerd op taxatie-waarde in plaats van boekwaarde van beschuldigde's fabrieksgebouw en daarin aanwezige machine-riën, weshalve hij oordeelt, dat het vermogen met ruim f 121,500 is geflatteerd, omdat juist de taxatie-waarde van den huidige vermogenstoestand een juist beeld vermag te geven en het Tribunaal de overtuiging heeft verkregen, dat deze taxatie met de noodige deskundigheid en voorzichtigheid is geschied;

dat het Tribunaal zich overigens welbewust is, dat gevolg van zijn uitspraak zal zijn, dat beschuldigde moeite zal hebben zijn bedrijf in den huidige omvang voort te zetten en mogelijk ook voor de noodzakelijkheid tot inkrimping van of verkoop van een deel van dat bedrijf zal worden geplaatst, doch dat, ware dit niet het geval, niet zou kunnen worden gesproken van een gevoelig vermogensverlies, gelijk het Tribunaal, als weer-slag op de gedragingen van beschuldigde tijdens de bezetting, ten deele juist heeft beoogd;

O. dat het Tribunaal na te melden maatregelen in het algemeen belang geraden acht en in overeenstemming met den ernst van de gedragingen, den persoon en de persoonlijke omstandigheden van beschuldigde;

Gezien de betrekkelijke Wetsartikelen;

Uitspraak doende:

A. Legt beschuldigde de navolgende maatregelen op:

1. Ontzetting van het recht van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;
2. Verbeurdverklaring van het vermogen van beschuldigde tot een bedrag van f 150,000;

B. Verstaat, dat het bewind over het vermogen van beschuldigde door het Tribunaal bij zijn uitspraak van 29 November 1946, ex art. 39, 1e lid, van het Tribunaalbesluit onder bewind gesteld, ingevolge art. 39, 2e lid, van het Tribunaalbesluit, met ingang van

den dag van deze uitspraak zal worden beperkt tot het bij deze uitspraak verbeurdverklaarde gedeelte van het vermogen, bepaald op f 150,000;

Verstaat, dat voormeld beperkt bewind zal eindigen, zoodra de verbeurdverklaring ingevolge deze uitspraak, nadat daarop het fiat-executie zal zijn verleend, zal zijn geëffectueerd.

No. 420.

HOOGE AUTORITEIT TE AMSTERDAM,
6 December 1946. (Mr. Verdam).

Flat-executie geweigerd, ten aanzien van den maatregel van ontzetting van het recht om bij de gewapende macht te dienen, aangezien deze ontzetting een uitzondering maakte voor het dienen in den rang van soldaat.

(Besluit van 23 Dec. 1944, S. E 153, art. 7.)

De Hooge Autoriteit, enz.;

Gezien de uitspraak van het Tribunaal voor het Arrondissement Utrecht, 2e Kamer, van 30 Sept. 1946, in de zaak tegen Leendert den Resten, kantoorbediende, wo-Leendert den Besten, kantoorbediende, wonende te Utrecht.

O. dat aan beschuldigde is telastegelegd: dat hij, Nederlander zijnde op 10 Mei 1940 en op 20 September 1944 ouder dan 18 jaar, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa:

1. den vijand hulp en steun heeft verleend door:

- a. van 20 November 1942 tot 2 September 1943 in Duitschland te arbeiden;
- b. van 23 Februari 1944 tot in September 1944, na dienst genomen te hebben in het Nazional Sozialistische Kraftfahrer Korps, bij dit onderdeel van het Duitsche leger dienst te doen, gekleed in de uniform daarvan;

2. voordeel heeft getrokken uit den door de vijandelijke bezetting geschapen feitelijken toestand door levensmiddelenkaarten en brandstoffen te aanvaarden welke hem buiten de distributie verstrekt werden terzake van zijn dienstverband bij genoemd Korps;

op grond van welke gedragingen hij geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk;

O. dat het Tribunaal, de telastelegging bewezen verklarende, aan beschuldigde de navolgende maatregelen heeft opgelegd:

Interneering, hierbij in overweging gevende, den duur daarvan te beperken tot den tijd, door den beschuldigde sedert 14 Mei 1945 tot heden in bewaring doorgebracht, en deze geheel in mindering te brengen op den duur zijner interneering;

Ontzetting van het recht tot het kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk

voorschrift uitgeschreven verkiezingen, alsmede van het recht tot het dienen bij de gewapende macht, anders dan als soldaat;

Verstaat dat het beheer over het vermogen van den beschuldigde kan worden opgeheven een maand nadat deze uitspraak in kracht van gewijsde zal zijn gegaan;

O. dat volgens art. 4 van het Tribunaalbesluit juncto art. 28 Sr.de beschuldigde kan ontzet worden van het recht om te dienen bij de gewapende macht en alsmede van de uitoefening van bepaalde beroepen of groepen van beroepen en het bekleeden van bepaalde functies of groepen van functies;

O. dat nu het dienen bij de gewapende macht vermeld wordt naast het uitoefenen van een beroep en het bekleeden van een functie, onder de termen beroep en functie — daargelaten dat het dienen bij de gewapende macht niet een beroep genoemd wordt — niet vallen die werkzaamheden welke vormen het dienen bij de gewapende macht;

O. dat in het onderhavige geval het Tribunaal den beschuldigde ontzet heeft van het recht om bij de gewapende macht te dienen anders dan als soldaat, en derhalve hem niet ontzet heeft van het recht om een bepaalde functie of groep van functies te bekleeden, doch ontzet heeft van het recht van te dienen bij de gewapende macht — zij het met voormelde beperking;

O. dat deze beperking geen steun vindt in het Tribunaalbesluit;

O. immers dat de maatregel zijn grond dient te vinden in het onvaderlandsche gedrag van den beschuldigde en wanneer zijn gedrag reden geeft tot toepassing van dien maatregel, zulks dient te gelden voor den militairen dienst over de geheele linie en niet beperkt te worden tot het dienen in eenigen rang;

O. dat dan ook de bevordering tot eenigen rang afhangt van bekwaamheid en niet van eigenschappen welke verband houden met onvaderlandschlievend gedrag gelijk dan ook de maatregel luidt „ontzetting van het recht om te dienen bij de gewapende macht”, zonder dat daarbij eenig onderscheid gemaakt wordt tusschen de verschillende rangen;

O. dat het derhalve gewenscht is dat het Tribunaal dezen opgelegden maatregel opnieuw beziet;

O. dat mitsdien gewichtige redenen bestaan op grond waarvan het fiat-executie dient te worden geweigerd, doch enkel voorzover het betreft voornoemde maatregel;

Weigert het fiat-executie voor zoover het betreft de ontzetting van het recht om te dienen bij de gewapende macht anders dan als soldaat.

No. 421.

TRIBUNAAAL v. h. ARRONDISSEMENT AMSTERDAM (14e Kamer), 15 November 1946. (Mr. Drilisma, Mej. Mr. Suyling, Boelens).

Vraag of een beschuldigde, die, ingevolge zijn gedragingen het Nederlander-schap reeds verloren heeft, toch nog uit de uit het Nederlander-schap voortvloeiende rechten dient te worden ontzet, met een beroep op het bepaalde in het Tribunaalbesluit art. 1, lid 3, voor onder de competentie van het Tribunaal vallende zaken bevestigend beantwoord.

(Tribunaalbesluit art. 1, lid 3.)

Tribunaal Amsterdam tegen Cornelis Wilhelmus Hoonhout, muzikant, wonende te Amsterdam. é

O. dat de Hooge Autoriteit bij beschikking van 30 September 1946 het „fiat executie” in gemelde zaak heeft geweigerd op de uitspraak van de 16de Kamer van het Tribunaal voor het Arrondissement Amsterdam d.d. 5 Juli 1946 en daarbij in het bijzonder heeft overwogen:

dat bij art. 1, lid 1 van het Tribunaalbesluit aan het Tribunaal de bevoegdheid wordt gegeven als bijzondere maatregelen op te leggen:

1. Interneering;
2. Ontzetting uit bepaalde rechten;
3. Verbeurdverklaring;

dat volgens art. 2 van voormeld besluit de interneering geschiedt voor ten hoogste 10 jaar en het Tribunaal bevoegd is in de uitspraak een daarbij gegeven tijdsduur in overweging te geven;

dat het Tribunaal in het onderhavige geval dit niet heeft bepaald, maar in overweging heeft gegeven, beschuldigde onder toezicht te stellen van de Stichting Politieke Delinquenten;

dat het Tribunaal tot dit advies niet bevoegd is;

O. dat beschuldigde diensvolgens zich opnieuw heeft te verantwoorden ter zake:

dat hij, als Nederlander, geboren 12 Februari 1923, gedurende de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa:

1. hulp heeft verleend aan den vijand, door dienst te nemen in Februari 1943, bij de Deutsche Kriegsmarine, waarbij hij tot de capitulatie van Duitschland heeft dienst gedaan in het uniform van de Deutsche Kriegsmarine;

2. van Mei 1942 tot het einde van de bezetting lid is geweest van de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden en van de Weerafdeling van die organisatie en het uniform van de Weerafdeling van de N.S.B. der Nederlanden in het openbaar heeft gedragen;

op grond van welk handelen hij geacht moet worden zich desbewust te hebben ge-

dragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk;

O. dat beschuldigde ter zitting, zakelijk gerelateerd onder meer heeft verklaard:

dat hij Nederlander is en nooit een andere nationaliteit heeft bezeten;

dat hij in Februari 1942 in dienst is getreden bij de Deutsche Kriegsmarine;

dat hij in gemeld dienstverband tot de capitulatie van Duitsland is gebleven en het uniform der Deutsche Kriegsmarine heeft gedragen;

dat hij zich in Mei 1942 heeft aangesloten als lid van de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden;

dat hij daarbij is aangesloten gebleven tot het einde van den oorlog;

dat hij zich eveneens in Mei 1942 heeft aangesloten als lid van de Weerafdeling van de N.S.B.;

dat hij ook daarbij is aangesloten gebleven tot het einde van den oorlog;

dat hij het uniform van de Weerafdeling in het openbaar heeft gedragen;

dat hij, toen hij zich bij gemelde organisaties aansloot, wist, dat Duitsland met Nederland in oorlog was;

O. dat het Tribunaal, op grond van hetgeen beschuldigde bij het onderzoek ter zitting heeft verklaard en hiervoor is vermeld, hetgeen ten deze als bewijsmiddel wordt gebezigd, bewezen verklaart, dat beschuldigde zich op de in de beschuldiging vermelde wijze heeft gedragen en dat de bewezen verklaarde gedragingen vallen onder die, genoemd in art. 1 van het Tribunaalbesluit;

O. dat de beschuldigde daardoor geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk;

O. dat beschuldigde den ernst aan de door hem gepleegde gedragingen tracht te ontnemen, zeggend, dat hij slechts als ziekenbroeder op een zeesleepboot is werkzaam geweest, daarbij over het hoofd ziend, dat hij aldus een kracht in zijn plaats vrijmaakte voor de daadwerkelijke oorlogvoering ter zee, nog daargelaten het aandeel, dat ook deze Duitse zeesleepboten hadden in den strijd tegen het vaderland van beschuldigde, uit een oogpunt van kustbewaking;

O. dat de oplegging van maatregelen aan dezen Nationaal-Socialist, wiens sympathieën voor de vijandelijke zaak hem niet slechts tot aansluiting bij de Weerafdeling der „Beweging” brachten, doch zelfs tot het dragen van de vijandelijke uniform, in dit geval niet in overeenstemming is te brengen met de maatregelen, welke door het algemeen belang worden geëischt en in overeenstemming zijn met den ernst van de gedragingen, den persoon en de persoonlijke omstandigheden van beschuldigde;

O. dat dit met name afstuit op het bepaalde in art. 10, lid 4 van het Koninklijk Besluit van 23 December 1944 (S. E 153), houdende tijdelijke wijziging van het Tri-

bunaalbesluit;

O. toch, dat daarin, voor het geval van een nieuwe behandeling, als de onderhavige, na een geweigerd fiat executie wordt uitgesloten, dat aan den beschuldigde een bijzondere maatregel wordt opgelegd, welke in de oorspronkelijke uitspraak niet was vervat;

O. dat daaruit volgt, dat — nu bij de eerste uitspraak in deze zaak geen interneering is opgelegd, ook niet voor den tijd, voorafgaande aan die uitspraak, waarin de beschuldigde de facto geïnterneerd is geweest, en het Tribunaal bij zijn eerste behandeling dit blijkbaar ook niet abusievelijk heeft nagelaten, waar het in de overwegingen tot die uitspraak te kennen geeft, dat, naar zijn meening, aan beschuldigde de maatregel van interneering niet moet worden opgelegd — ook de Kamer, aan welker oordeel de onderhavige zaak thans is onderworpen, zich, wat haar eigen oordeel daaromtrent ook moge zijn, van de oplegging van den maatregel van interneering heeft te onthouden;

O. dat het Tribunaal diensvolgens bij deze behandeling zijn taak ziet beperkt tot de vernietiging van de uitspraak van de 16de Kamer van het Tribunaal voor het Arrondissement Amsterdam d.d. 5 Juli 1946 in opgemelde zaak, voorzover daarbij beschuldigde onder toezicht is gesteld van de Stichting Politieke Delinquenten voor den tijd van drie jaren met opdracht aan deze Stichting om beschuldigde gedurende dien tijd tevens verplicht te werk te stellen, vermits de oplegging van dien maatregel in het Tribunaalbesluit geen steun vindt;

O. dat daarnaast wel de vraag rijst of beschuldigde, die in vreemden krijgsveld is getreden en na het bereiken van zijn meerderjarigheid in dien dienst is gebleven, niet reeds, omdat hij zijn Nederlanderchap uit dien hoofde heeft verloren (Bijz. Raad van Cassatie, Tweede Kamer, 14 Januari 1946, Na-Oorlogsche rechtspraak 1946, No. 153), tevens het hem als Nederlander toekomende actief en passief kiesrecht, zoodat het recht om bij de Nederlandsche gewapende macht te dienen, heeft ingeboet, zoodat het Tribunaal hem niet meer uit deze rechten behoeft of zelfs vermag te onttrekken;

O. echter, dat deze vraag wordt afgesneden door het bepaalde in art. 1, lid 3 van het Tribunaalbesluit, dat ten aanzien van de bijzondere maatregelen in dit besluit bedoeld, met Nederlanders gelijk stelt, zij die den staat van Nederlander sedert 10 Mei 1940 hebben verloren en daarbij tusschen de wijzen, waarop dit werd verloren, geen onderscheid treft;

O. dat hieruit volgt, dat, althans volgens het Tribunaalbesluit, terecht aan beschuldigde het actief en passief kiesrecht, zoodat het recht om bij de gewapende macht te dienen, zijn ontnomen, wat daarvan overigens, nu beschuldigde toch zijn Nederlanderchap en deze daaruit voortvloeiende rechten heeft verloren, rechtens de betee-

kenis ook moge zijn;

O. dat derhalve, voor wat de ontzetting uit de genoemde rechten betreft, de eerder in deze zaak gedane uitspraak in stand kan blijven;

Gezien de betreffende wetsartikelen; Uitspraak en opnieuw rechtdoende:

Vernietigt de uitspraak van de 16de Kamer van dit Tribunaal d.d. 5 Juli 1946 in deze zaak, voorzover beschuldigde daarbij onder toezicht is gesteld van de Stichting Politieke Delinquenten;

Bevestigt die uitspraak voor het overige, met name voorzover beschuldigde daarbij is ontzet uit het recht bij de gewapende macht te dienen en uit het recht van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

Verstaat, dat het beheer over het vermogen van beschuldigde, voorzover mogelijk, eindigt binnen drie maanden na verleening van het fiat executie op deze uitspraak.

No. 422.

TRIBUNAAAL v. h. ARRONDISSEMENT AMSTERDAM (8e Kamer), 29 Nov. 1946. (Mr. van Ginhoven, Mr. v. d. Berg, Jansma).

Hulpverleening aan den vijand, door werkzaamheden te verrichten ten behoeve van de „ariseering” van het bedrijfs- en zakenleven. Verweer, dat de te laste gelegde gedragingen slechts als dekmantel hebben gedient om in felte het Nederlandsche belang te dienen, verworpen, aangezien geen correcte feiten zijn gesteld, waaruit het dienen van dat belang zou volgen en aangezien de afgelegde getuigenverklaringen op een geheele andere mentaliteit van den beschuldigde wijzen.

(Tribunaalbesluit art. 1, 1ste lid, alinea 2.)

Tribunaal Amsterdam tegen Willem Gregorius Hendrik van der Zweep, rijksambtenaar, wonende te Amsterdam, thans gedetineerd te Schoorl.

Beschuldigd van: dat hij als Nederlander, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa:

1. als lid zich heeft aangesloten bij de Nationaal Socialistische Beweging der Nederlanden;

2. het N.S.B.-insigne openlijk heeft gedragen, aldus door daad blijk gevende van instemming met het streven van die Beweging;

3. als lid zich heeft aangesloten bij de Nederlandsche Volksdienst en het Economisch Front, zijnde nationaal-socialistische organisaties;

4. een of meer der reclameplaten van Winterhulp Nederland heeft opgehangen in zijn woning op een voor het publiek zicht-

bare plaats, althans heeft bevorderd of toegestaan, dat aldaar een of meer van die platen worden opgehangen, hierdoor de propaganda van deze nationaal socialistische instelling bevorderend;

5. a. als lid zich heeft aangesloten bij de Nederlandsch-Duitsche Kultuurgemeenschap;

b. als begunstigend lid zich heeft aangesloten bij de Germaansche S.S. in Nederland en het insigne van de S.S. openlijk heeft gedragen; hierdoor openlijk doende blijken van ingenomenheid met den vijand;

6. betaalde werkzaamheden heeft verricht voor den „Beauftragte” voor de stad Amsterdam Böhmker onder meer ten behoeve der „ariseering” van het bedrijfs- en zakenleven, hierdoor hulp of steun verleend aan den vijand;

op grond van welk handelen hij geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk.

O. dat de beschuldigde ter zitting van 11 October 1946 en 15 November 1946 is verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. A. Zeegers;

Gelet op de verdediging door en namens beschuldigde in het midden gebracht;

O. dat beschuldigde ter zitting onder meer heeft verklaard, zakelijk gerelateerd;

dat hij Nederlander is en 58 jaar oud is; dat hij in December 1940 lid van de N.S.B. is geworden; dat hij het insigne van deze Beweging tijdens zijn werkzaamheden bij de Kamer van Koophandel en bij den Beauftragte für die Stadt Amsterdam heeft gedragen; dat hij tijdens de bezetting lid is geworden van de Nederlandsche Volksdienst en medio 1942 van het Economisch Front; dat hij tijdens de bezetting wel eens reclameplaten voor Winterhulp Nederland voor zijn raam heeft gehangen; dat hij tijdens de bezetting lid van de Nederlandsch-Duitsche Kultuurgemeenschap en begunstigend lid van de Germaansche S.S. in Nederland geworden is en het insigne van de S.S. in dien tijd openlijk gedragen heeft; dat hij als Secretaris van de Kamer van Koophandel heeft gewerkt bij den Beauftragte für die Stadt Amsterdam, Senator Dr. Böhmker, en daarvoor van laatstgemelde een toelage ontving; dat hij bij dezen Beauftragte brieven heeft beantwoord van Nederlanders, die poogden buiten de rechterlijke macht om een beslissing van de Duitschers te verkrijgen, meestal in civiele zaken, inlichtingen heeft verschaft betreffende de Nederlandsche Sociale toestanden, den Amsterdamschen handel en de koloniale politiek en een verslag heeft uitgebracht, waarin hij aantoonde, dat het Amsterdamsche bedrijfsleven niet overbezette was;

Post alia:

O. dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden opleveren even zoovele reden gevende feiten en omstandigheden, waarop steunt de beslissing van het Tribunaal, dat daardoor is

bewezen verklaard, dat beschuldigde zich op de in de beschuldiging aangegeven wijze heeft gedragen, zulks ten aanzien van het sub 4 der beschuldiging gestelde in dier voege, dat hij meerdere reclameplaten heeft opgehangen, zoodat het daarbij subsidiair gestelde buiten behandeling kan blijven;

O. dat beschuldigde ter zitting heeft betwist, desbewust in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk te hebben gehandeld, en deze betwisting als volgt heeft gemotiveerd: dat hij om niet opzij geschoven te worden en tevens het Nederlandsche belang te blijven dienen lid van de N.S.B. en van de Nederlandsch Deutsche Kultuur-gemeenschap is geworden; dat hij om de Kamer van Koophandel voor algeheele opslorping door de Duitschers te behoeden en ook om kwajlijke N.S.B. invloeden tegen te gaan bij den Beauftragte für die Stadt Amsterdam Böhmker is gaan werken en om te voorkomen, dat hij bij de uitvoering van voormelde doelstellingen in de gevangenis zou belanden tot de N.S.B. en later tot de S.S. is toegetreden; dat hij het insigne der N.S.B. alleen heeft gedragen om den Duitscher een rad voor oogen te draaien;

dat hij in verband met botsingen met den ambtenaar Comboldt van voornoemden Beauftragte en verdachtmakingen bij de N.S.B. begunstigend lid van de Germaansche S.S. is geworden;

O. dat de aldus door beschuldigde gegeven lezing hierop neerkomt, dat hij in feite in het belang van het Nederlandsche volk zou hebben gehandeld en slechts als dekmantel hiervoor zich zou hebben gedragen als hem feitelijk is ten laste gelegd, voorzover hij dit erkent;

O. te dien aanzien, dat beschuldigde op de hem ter zitting gedane vraag, welke concrete handelingen hij dan in het belang van het Nederlandsche volk had verricht in den tijd, dat de hem ten laste gelegde gedragingen geschieden, heeft verwezen naar zijn verweerschrift;

O. dat als concrete handelingen in dit verband het Tribunaal hierin slechts vermag te lezen, dat beschuldigde omtrent de sluiting van slagersbedrijven een advies zou hebben uitgebracht, waarvoor de vertegenwoordigers der Amsterdamsche slagers hem dankbaar waren en waardoor men in N.S.B. kringen teleurgesteld was, alsmede dat door o. a. zijn, beschuldigde's, bemoeiingen dikwijls Joodsche marktkooplieden en middenstanders voorloopig van wegvoering werden gered;

O. allereerst, dat enig bewijs voor deze beweerde handelingen niet is bijgebracht, doch bovendien dat, al zijn beschuldigde's opgaven op deze punten juist, wat het Tribunaal in het midden wil laten, daaruit hoogstens zou volgen, dat ten tijde der hierboven bewezen verklaarde gedragingen beschuldigde ook wel handelingen heeft verricht, welke niet met het Nederlandsche belang in strijd waren, doch geenszins dat

de juistheid van zijn lezing, dat hij een spel speelde tegen de Duitschers en in feite voor het Nederlandsche volk werkte, aannemelijk is;

O. dat beschuldigde ter zitting heeft verklaard, dat hij alvorens tot de N.S.B. toe te treden hierover den Duitschen consul Engelhardt heeft geraadpleegd, doch niet heeft beweerd — en ook niet is gebleken — dat vóór de hem geïmputeerde gedragingen eenig overleg met een of meer van zijn superieuren heeft plaats gehad, hetgeen toch in de rede had gelegen, indien zoodals beschuldigde beweert, het zijn bedoeling was geweest, de Kamer van Koophandel voor opslorping door de Duitschers te behoeden;

O. dat in Raadkamer is verklaard, zakelijk gerelateerd:

door ieder der getuigen Mr. Chr. P. van Eeghen, Mr. G. M. Creup, Mr. H. Fortuin en Mr. J. Verheus:

dat hem geen daden van beschuldigde bekend zijn, waaruit hij zou kunnen afleiden, dat deze in de eerste jaren der bezetting niet het Deutsche, doch het Nederlandsche belang wilde dienen;

O. dat voorts in Raadkamer is verklaard — zakelijk gerelateerd — door:

1. de getuigen A. Veenstra en F. Th. Hoekstra. ieder voor zich, doch gelijkkluidend: dat hij tijdens de bezetting beschuldigde het woord rotjoden heeft hooren uiten;

2. getuige B. J. van Hoften: dat hij tijdens de Februaristaking 1941 beschuldigde heeft hooren zeggen: „ze moesten er de mitrailleur maar over halen”, daarmede kennelijk doelende op de stakers;

3. getuige L. de Groot: dat beschuldigde haar tijdens de bezetting gezegd heeft, dat 't Joodsche volk volgens hem moest worden uitgeroeid en dat hij daartoe ten nauwste met de S.D. samenwerkte; dat beschuldigde, nadat zij door de Duitschers was meegenomen en in de Euterpestraat was ondervraagd, haar heeft gezegd, dat over haar gedrag op de Kamer van Koophandel tegenover het Deutsche regime rapport was uitgebracht en dat hij dit aan de Sicherheitsdienst had moeten doorgeven.

4. Getuige W. Lammers: dat, toen hij de woorden Jood en ontjoodsching met een hoofdletter schreef, beschuldigde hem daarvoor een uitbrander gaf, en hem zeide, dat het maar eens uit moest zijn met de Jodenbevordering, dat beschuldigde hem gedreigd heeft met ontslag, omdat hij, getuige, de N.S.B. leden van het personeel weigerde te groeten;

5. Getuige G. Teekman: dat hij op 5 Februari 1942 is gearresteerd en toen ongeveer drie maanden als gijzelaar in verband met bomaanslagen op N.S.B. gebouwen heeft vastgezeten;

dat hij na zijn vrijlating met beschuldigde hierover sprak en dat deze hem toen vertelde, dat de Duitschers de lijsten van personen, die zij voornemens waren te arresteren tevoren aan hem voorlegden en dat

hij dan moest beoordeelen, of die personen geestelijk en moreel verantwoordelijk konden worden gesteld voor daden, die door de Duitschers als terreur werden opgevat; dat hij beschuldigde voorts zeide, dat hij getuige's naam voor 5 Februari 1942 op zoo'n lijst had zien staan en dat hij deze daaruit niet geschrapd had, omdat hij niet kon beoordeelen, of getuige al of niet voor de Duitschers gevaarlijk was; dat hij, beschuldigde, na getuige's vrijlating als gijzelaar, diens naam weer op zoo'n lijst had gezien, maar deze geschrapd had, omdat hij toen naar beschuldigde's meening genoeg gestraft was;

O. dat uit deze getuigenverklaringen, aan welker juistheid het Tribunaal geen reden aanwezig acht te twijfelen, blijkt, dat beschuldigde zich uitingen en handelingen heeft veroorloofd, welke niet passen in het systeem van wat volgens zijn bewering door hem zou zijn gevolgd, nl. in schijn met de Duitschers medewerken met het heimelijk oogmerk om niet hun belang, maar het Nederlandsche belang te dienen;

O. dat nu niet gebleken is van eenig feit, dat de juistheid van beschuldigde's voormelde bewering aannemelijk maakt, het Tribunaal deze bewering te eenenmale als onwaarachtig verwerpt en mitsdien beschuldigde op grond van hetgeen te zijnen laste hierboven is bewezen verklaard geacht moet worden, zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk;

O. dat voormeld bewezen verklaarde op grond van het hiervoren overwogene de oplegging van bijzondere maatregelen wettigt;

O. dat het Tribunaal de bewezen verklaarde gedragingen van beschuldigde blijkens welke hij op ergerlijke wijze met den vijand heeft gehoude, van uitermate ernstigen aard acht, in het bijzonder het feit, dat hij onder meer ten behoeve der „ariseering" van het bedrijfs- en zakenleven voor den „Beauftragte" voor de stad Amsterdam is werkzaam geweest, waardoor hij actief heeft deelgenomen aan de menschonwaardige maatregelen van de Duitschers tegen de Joden;

O. bovendien, dat door de hierboven gerelateerde verklaringen van de getuigen de Groot en Teekman naar het oordeel van het Tribunaal is komen vast te staan, dat beschuldigde het zelfs heeft bestaan om niet te trachten te voorkomen, zoo niet te bewerken, dat personen uit zijn naaste ambtelijke omgeving worden blootgesteld aan maatregelen van den bezetter, hetgeen van een zóo on-Nederlandsche mentaliteit getuigt, dat dit bij de bepaling der op te leggen maatregelen niet uit het oog mag worden verloren;

O. dat beschuldigde op grond van de te zijnen laste bewezen verklaarde gedragingen geacht moet worden de waardigheid en betrouwbaarheid te missen, vereischt voor het uitoefenen van het actief en het passief kiesrecht en voor het bekleeden van

functies in overheidsdienst of semioverheidsdienst;

O. voorts, dat het bewezen verklaarde, objectief gezien, naar het oordeel van het Tribunaal de verwijdering van beschuldigde uit de maatschappij voor een groot aantal jaren vanaf heden zou wettigen;

O. echter eveneens, dat beschuldigde in 1943 zijn relaties met de N.S.B. en de overige organisaties en instellingen, waarmede hij zich blijkens het bewezen verklaarde gelieerd had heeft verbroken en zijn werkzaamheden voor den vijand definitief heeft beëindigd;

O. dat hoezeer het Tribunaal zich niet ontveinst, dat deze distanciering het gevolg kan zijn geweest van een toen inmiddels bij beschuldigde gerijpt inzicht, dat een Duitsche nederlaag niet tot de onmogelijkheden behoorde en dat het derhalve een eisch van eigenbelang was, het roer om te gooien, in ieder geval in verband met deze veranerde houding beschuldigde ernstig leed is toegevoegd;

O. toch, dat het Tribunaal geen aanleiding vindt te twijfelen aan de juistheid van beschuldigde's opgave, dat hij op 8 October 1943 door de Gestapo is gearresteerd, van 29 October 1943 tot 12 Augustus 1944 in het concentratiekamp te Vught heeft gevangen gezeten, op 18 Augustus 1944 is overgebracht naar Duitschland en aldaar tot de bevrijding gedwongen arbeid bij de Göring-Werke heeft verricht;

O. voorts, dat beschuldigde thans 58 jaar oud is en door het ontslag uit zijn functie bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken, waar hij gedurende een lange reeks van jaren werkzaam was, en door de vervallenverklaring van zijn pensioenaanspraken reeds ernstig werd getroffen;

O. dat gelet op dit alles, het Tribunaal het in het algemeen belang geraden acht, beschuldigde op te leggen de navolgende maatregelen, als staande in de juiste verhouding tot den ernst der gedragingen van beschuldigde, mede gezien zijn persoon en persoonlijke omstandigheden;

Gezien de betreffende wetsartikelen:

Uitspraak doende:

Verklaart beschuldigde schuldig aan hetgeen hierboven is bewezen verklaard en dit bewezen verklaarde te vallen onder art. 1 van het Tribunaalbesluit;

Legt de navolgende maatregelen aan beschuldigde op:

1. Interneering, waarbij in overweging wordt gegeven, den tijdsduur daarvan te beperken tot drie jaren en zes maanden en daarop in mindering te brengen den door beschuldigde vanaf 14 Juni 1945 in vóór-interneering doorgebrachten tijd, zoodat de interneering behoort te eindigen op 14 December 1948;

2. Ontzetting van het recht van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

3. Ontzetting van het recht van het bekleeden van functies in overheidsdienst of semi-overheidsdienst;

Bepaalt voorzoo veel noodig, dat het be-
heer over het vermogen van beschuldigde
een einde zal nemen binnen negentig dagen
nadat de internering is beëindigd.

No. 423.

**TRIBUNAAAL v. h. ARRONDISSEMENT
AMSTERDAM** (4e Kamer), 8 Nov. 1946.
Mr. Stheeman, Mr. Reitsma, Dr. Hyl-
kema).

Beschuldigde kocht een onroerend goed
van den „rechtsopvolger” door koop van
de „Niederländische Grundstückverwal-
tung”. Werd hierdoor voordeel getrokken
in den zin van art. 1 van het Tribunaal-
besluit? Volgens de Hooge Autoriteit, die
op de oorspronkelijk in deze zaak gewezen
uitspraak het fiat-executie weigerde, al-
leen, wanneer de beschuldigde tijdens den
koop er mede bekend was, dat zijn verkoo-
per het perceel had verkregen van de
„Niederländische Grundstückverwaltung”.
Naar het oordeel van het Tribunaal, wordt
deze uitlegging noch de bewoording noch
door de opzet van art. 1 van het Tribunaal-
besluit gerechtvaardigd. Wel moet voor de
oplegging van een maatregel de voorwaar-
de zijn vervuld, dat de betrokkene geacht
moet worden door den koop zich te hebben
gedragen in strijd met de belangen van het
Nederlandsche volk.

(Tribunaalbesluit art. 1, eerste lid, al. 4.)

Tribunaal Amsterdam tegen Hermanus
Johannes van den Bold, bakker, wonende
te Amsterdam, thans gedetineerd in het
kamp Craailoo te Laren.

Beschuldigd van: dat hij als Nederlander,
gedurende de vijandelijke bezetting van
het Rijk in Europa:

1. zich als lid heeft aangesloten bij de
Nationaal Socialistische Beweging der Ne-
derlanden;

2. zich als lid heeft aangesloten bij de
nationaal socialistische organisatie de „Ne-
derlandsch-Duitsche Kultuurgemeenschap”;

3. voordeel heeft getrokken althans
heeft trachten te trekken uit de door den
vijand getroffen maatregelen door het aan-
vragen en verkrijgen van een vergunning
ingevolge par. 9 van de verordening dd. 13
Mei 1943 van den v.m. Rijkscommissaris
voor het bezette Nederlandsche gebied, op
grond waarvan hij werd vrijgesteld van de
verplichting tot inlevering van zijn radio-
toestel;

4. voordeel heeft getrokken althans
heeft trachten te trekken uit de door den
vijand getroffen maatregelen althans uit
de door de vijandelijke bezetting geschapen
feitelijke toestand, door op of omstreeks 13
Mei 1943 van A. Bolwidt c.s. „rechtsopvol-
ger” door koop van de „Niederländische
Grundstückverwaltung” te koopen het per-

ceel Gerrit van der Veenstraat 6 te Am-
sterdam, kadastraal bekend art. 782 Z. 1369;

door welke handelingen hij moet worden
geacht zich desbewust te hebben gedragen
in strijd met de belangen van het Neder-
landsche volk:

O. dat gemeld college bij zijn uitspraak
dd. 21-5-46, na den beschuldigde te hebben
schuldig verklaard aan het als Nederlander
gedurende de vijandelijke bezetting van het
Rijk in Europa zich als lid aansluiten bij
de N.S.B. der Nederlanden en bij een an-
dere nationaal socialistische organisatie en
voordeel trekken uit door den vijand ge-
troffen maatregelen, aan hem de navolgen-
de maatregelen heeft opgelegd:

1. internering met advies deze maat-
regel slechts zoolang te doen duren, dat de
beschuldigde bij het einde in het geheel
sinds 5 Mei 1945 een jaar en zes maanden
in een interneringskamp zal hebben door-
gebracht en mitsdien te doen eindigen op
den 14e Juli 1947;

2. ontzetting van het recht tot kiezen
en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk
voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

O. dat vervolgens de Hooge Autoriteit
bedoeld in art. 4 van het Koninklijke Be-
sluit van 23 December 1944 S. E 153 het
fiat executie op die uitspraak heeft geweig-
erd, waartoe zij heeft overwogen:

dat, wat het sub 4 tenlastegelegde be-
treft, in dit geval van voordeel trekken in
den zin van art. 1 van het Tribunaalbe-
sluit slechts sprake kan zijn indien de be-
schuldigde tijdens den koop er mede bekend
was, dat zijn verkooper het perceel had
verkregen van de Niederländische Grund-
stückverwaltung;

dat de beschuldigde zulks heeft ontkend
en de gebezigde bewijsmiddelen het bewijs
daaromtrent niet behelzen;

dat het Tribunaal dus ten onrechte dit
gedeelte der telastelegging heeft bewezen
verklaard;

dat derhalve reeds om deze reden een
nieuwe behandeling gewenscht is;

dat mitsdien gewichtige redenen bestaan,
op grond waarvan het fiat executie behoort
te worden geweigerd;

O. dat door den President van het Tribu-
naal de nieuwe behandeling der zaak aan
deze kamer is opgedragen;

O. dat hierop de beschuldigde is gedag-
vaard ter zitting van 15 November 1946
dezer kamer om zich te verantwoorden
terzake van dezelfde gedragingen als hem
bij de oorspronkelijke dagvaarding waren
te laste gelegd;

Gehoord den beschuldigde, in zijn verde-
diging bijgestaan door zijn raadsman Mr.
B. L. Burwinkel, advocaat te Amsterdam;

Gehoord de voornoemde echtgenoot van
den beschuldigde;

O. dat de beschuldigde ter zitting zake-
lijk onder meer heeft verklaard:

Op 10 Mei 1940 was ik Nederlander. In
Juni of Juli van het jaar 1940 ben ik als
lid toetreden tot de N.S.B. Reeds voor-
dien werd ik als N.S.B. er gebrandmerkt,

ten onrechte want pas toen ben ik voor de propaganda en het aandringen van den vertegenwoordiger van een meelfabriek zekeren Kok bezwiken. Ook ben ik lid geworden van de Nederlansch Duitsche Kultuurgemeenschap, omdat mijn vrouw, toen zij bij Lissone-Lindeman plaatsen bestelde voor de opera, van den loketbedienende hoorde, dat men door dat lidmaatschap reductie genoot op de toegangsprijs voor de opera. Het enquêteformulier waarvan U mij de fotocopie toont heb ik ondertekend. Ik verzocht daarop om de grootste geheimhouding omdat ik voor niemand wilde weten dat ik N.S.B.er was. Alle berichten en betalingen mijn lidmaatschap betreffende geschieden via Kok. Toen deze eind 1940 geen tijd meer had deze dingen voor mij op te knappen vond ik dit een mooie gelegenheid om voor de N.S.B. te bedanken, want ik had er al lang spijt van dat ik toetreden was. Dit bedanken heb ik gedaan in November of December 1940. Nadien heb ik geen contributie meer betaald. Wel is mijn lidmaatschapskaart zonder dat ik dat merkte nog daarna in mijn portefeuille blijven zitten. Op grond van mijn lidmaatschap van de N.D.K. kreeg ik ongevraagd een aanvraagformulier voor vrijstelling van de radioinlevering thuis gestuurd. Ik was al eens bij den Sicherheitsdienst ontboden waar men mij er van beschuldigd had, naar Radio-Oranje te luisteren, ik had niet de bedoeling mijn radiotoestel in te leveren, vreesde gevaar als ik het zoomaar behield en vulde het aanvraagformulier in, waarna ik een vrijstelling ontving.

In 1943 heb ik een huis gekocht om in te gaan wonen, het pand Euterpestraat 6. Ik ben daaraan gekomen door een advertentie van zekeren Bolwidt in de Telegraaf. Toen ik met dezen in onderhandeling trad heb ik hem gevraagd of het huis geen „Joodsch eigendom” was geweest. Hij ontkende dit en zei: dat het familiebezit van hem was. De acte van transport is voor notaris Hermans verleden en deze heeft ook de overschrijving in de openbare registers verzorgd. Later heb ik weer huizen gekocht en wel twee gelegen in Driebergen. Deze transactie had ik opgedragen aan een neef van mij makelaar te Driebergen. Deze huizen zijn geen „Joodsch bezit” geweest. Het huis in de Euterpestraat bleek later wel „Joodsch eigendom” te zijn geweest en een rechtsherstelprocedure is hierover aanhangig.

Gezien een fotocopie van een invulformulier ten behoeve van een tijdens de Duitsche bezetting van ons land uitgevoerde ledenregistratie der N.S.B., ten name van den beschuldigde en door hem ondertekend, waarop als „opmerkingen” van het lid voorkomen de woorden: „grootste geheimhouding betrachten s.v.p.”;

O. dat het Tribunaal op grond van de inhoud van beschuldigde's verklaring ter zitting en van het zooveen gemeld processtuk bewezen acht, dat de beschuldigde

zich op de in de beschuldiging sub 1, 2 en 3 aangegeven en gekwalificeerde wijze heeft gedragen;

O. omtrent punt 4 der beschuldiging, dat de Hooge Autoriteit blijkens haar beslissing tot weigering van het fiat-executie op de oorspronkelijke uitspraak van oordeel is, dat zooals zij dit heeft geformuleerd in het onderhavige geval van voordeel trekken in den zin van art. 1 van het Tribunaalbesluit slechts sprake kan zijn, indien de beschuldigde tijdens den koop er mede bekend was, dat zijn verkooper het perceel had verkregen van de Niederländischen Grundstückverwaltung;

O. dat naar het oordeel van het Tribunaal deze uitlegging door de betrekkelijke bewoording noch door den opzet van bedoeld artikel wordt gerechtvaardigd;

dat wèl, wil de gedraging vatbaar zijn voor het opleggen van een of meer der in hetzelfde artikel genoemde bijzondere maatregelen, de voorwaarde moet zijn vervuld, dat de betrokkene geacht moet worden daardoor desbewust zich te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk of desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

O. dienaangaande, dat zulks nu voor het Tribunaal onvoldoende is komen vast te staan;

dat nl. beschuldigde met stelligheid zijn bekendheid destijds met de Joodsche herkomst van zijn aankoop heeft betwist en heeft beweerd bij de onderhandeling daarover van den verkooper zelfs op zijn desbetreffende vraag de overtuiging van het tegendeel te hebben gekregen, welke overtuiging volgens verklaring van den getuige J. P. van Erp beschuldigde's bedrijfsaccountant, naar diens indruk oprecht was, hebbende de beschuldigde voorts verklaard, dat de overschrijving van den eigendom van het huis in de openbare registers niet door hem zelf doch door den notaris is bewerkstelligd;

O. dat om deze reden de beschuldiging in zoover behoort te vervallen;

O. dat de beschuldigde wel door de onder 1, 2 en 3 genoemde en bewezen gedragingen geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk en desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers;

O. dat het Tribunaal deswege gelet op den ernst der gedragingen van beschuldigde zijn persoon en zijn persoonlijke omstandigheden het in het algemeen belang geraden acht hem de hieronder te vermelden maatregelen op te leggen;

dat beschuldigde naar den indruk van het Tribunaal in den voor het Nederlandsche volk uiterst moeilijken en gevaarlijken tijd der Duitsche bezetting veeleer een laakbaar gebrek aan karakter dan een verderfelijke politieke gezindheid heeft gehad, hebbende het Tribunaal aanleiding aan te nemen, dat beschuldigde's lidmaatschap

der NSB slechts een papieren lidmaatschap is geweest, waaraan hij, reeds na enkele maanden weder een einde heeft gemaakt, toen hij daartoe de kans schoon zag, en dat hij zich bij de Nederlandsch-Duitsche Kultuurgemeenschap heeft aangesloten enkel om voordeel van de daaraan verbonden reductie op de toegangsprijzen tot de — niet van vreemde smetten vrije — opera;

dat beschuldigde die weinig verheffende houding naar het oordeel van het Tribunaal, voor wat den maatregel van interneering betreft, met de door hem van 23-6-1945 tot 30-6-45, van 14-7-1945 tot 22-9-1945, van 4 tot 5-12-45 en van 30-3-46 tot heden ondergaane vóór-interneering voldoende heeft geboet;

dat beschuldigde het den Nederlandschen burger toekomende actieve en passieve kiesrecht heeft verbeurd en daarvan mitsdien behoort te worden ontzet;

Gezien de betreffende wetsartikelen;

Uitspraak doende: vernietigt de oorspronkelijke uitspraak.

Verklaart den beschuldigde schuldig aan hetgeen hiervoren is bewezen verklaard en dit bewezen verklaarde te vallen onder art. 1 van het Tribunaalbesluit, als bij dagvaarding gekwalificeerd;

Verklaart de beschuldiging vervallen voor het overige;

Legt de navolgende maatregelen aan den beschuldigde op:

1. Interneering waarbij in overweging gegeven wordt den tijdsduur daarvan te beperken tot den door beschuldigde van 23-6—30-6-1945, van 14-7—22-9-1945, van 4—5-12-45 en van 30-3-1946 tot heden in vóór-interneering doorgebrachten tijd en dezen daarop in mindering te brengen, zoodat de interneering behoort te eindigen op heden;

2. Ontzetting van het recht van kiezen en verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

Bepaalt voorzoo veel noodig dat het beheer over het vermogen van beschuldigde een einde zal nemen binnen drie maanden nadat op deze uitspraak het „fiat executie” is verleend.

No. 424.

TRIBUNAAAL v. h. ARRONDISSEMENT ALKMAAR (1e Kamer), Interlocutoire uitspraak 20 November 1946. (Mr. Schenkeveld, Niele en Coerts).

Onderzoek naar de geestesvermogens van beschuldigde door het Tribunaal noodzakelijk geacht. Toepassing van art. 38 Tribunaalbesluit ongewenscht geacht, aangezien de daarin genoemde termijn van zes weken te kort is voor de geneeskundige behandeling die met het onderzoek moet samengaan. Aangezien het Tribunaal geen bevel kan geven gelijk bedoeld in het analoge art. 317 Sv. en ook de procedure van art.

37 Tribunaalbesluit niet toegepast kan worden, wordt de beschuldigde door het Tribunaal in vrijheid gesteld, onder voorwaarde, dat hij zich in een inrichting laat opnemen en zich daar laat behandelen.

(Tribunaalbesluit art. 38.)

Tribunaal Alkmaar tegen J. J. R., godsdienstonderwijzer, raadsman Mr. H. Scholten te Alkmaar.

Beschuldigd van: dat hij, Nederlander zijnde, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa, den vijand of diens handlangers en medewerkers hulp en steun heeft verleend of getracht heeft te verleenen door:

a. omstreeks 22 Juli 1943 in een brief aan den toenmaligen Procureur-Generaal te 's-Hertogenbosch Mr. N. J. van Leeuwen, die lid van de N.S.B. was, o.m. te schrijven: „k Vraag dan beleefd Uw aandacht voor den heer A. A. de Jong, Hoofd eener school te Dinteloord, die dermate een vertegenwoordiger is van 't „politiek Christendom” dat hier de uiterste voorzichtigheid is geboden. Ik ken dezen man al jaren en onlangs toen ik hem onverwachts in Alkmaar op straat tegenkwam, bleek mij, dat hij in zijn denkbeelden nog niets is veranderd, ja van geen Godsoordeelen, die over 't politieke Christendom gaan, wil weten.

In de tweede plaats bleek mij onlangs bij mijn huisbezoek te 's-Gravenhage, dat Dr. J. Schoneveld, Ned. Herv. Predikant te Den Haag ophitsend werkt bij zijn bezoek om krijgsgevangenen aan te sporen aan den oproep geen gehoor te geven. Van gebed of geestelijk leven is tot groote verwondering van den betrokkene geen sprake. Dat ligt toch op den weg van den predikant! Gelukkig kon 'k nog tijdig met goed resultaat den betrokkene bewegen wel aan den oproep gehoor te geven en 't gezag te eerbiedigen. Kon deze predikant niet eens ernstig gewaarschuwd worden, daar anders de menschen van deze handelwijze de dupe worden!";

b. omstreeks de zomer van 1943 in een brief gericht aan den nationaal-socialistischen burgemeester van den Haag o.m. te schrijven: „Bij mijn huisbezoek in den Haag is komen vast te staan, dat de Herv. Predikant Dr. J. Schonveld te Den Haag krijgsgevangenen tracht te bewegen aan de oproeping geen gehoor te geven. Ondergeteekende staat op het standpunt, dat 't gezag onvoorwaardelijk moet geëerbiedigd worden. Bestaat hier geen groot gevaar, dat de menschen daar de dupe van worden? Mocht hier niet ernstig tegen worden gewaarschuwd? Een predikant dient toch zielzorger te zijn”, althans woorden van soortgelijke strekking;

c. omstreeks 8 November 1943 een brief aan den nationaal-socialistischen burgemeester van Alkmaar te schrijven, met o.m. de navolgende inhoud: „Door dezen

heb ik de eer Uw gewaardeerden aandacht beleefd te vragen voor 't volgende: Gisteren vestigde een mijner Kerkeradsleden er de aandacht op, dat in deze stad nog steeds ijverig in stilte propaganda gemaakt wordt voor de in Duitschland en hier verboden secte van de vereeniging van „Bijbelonderzoekers en „de Wachtstoren Gods“. De haard ligt ten huize van W. Wijker, Waterschapsstraat alhier, terwijl A. de Boer, Varnebroek aan Mej. Nolet in 't Hofje Steynstraat een verboden boekje van de „Wachtstoren“ te koop aanbod. Deze secte heeft een strijd aangeboden tegen alle overheidspersonen en noemt die werktuigen van Satan! Daarom gevaarlijk!

Op grond van welke handelingen hij geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk.

Motiveering:

De raadsman heeft aan het Tribunaal overgelegd een door hem uitgelokt psychiatrisch rapport van J. P. de Smet, psychiaterdeskundige te Heiloo d.d. 8 Aug. 1946, waarin deze tot de volgende conclusies komt:

„Onderzochte was tijdens het plegen van het hem ten laste gelegde lijdende aan een ziekelijke stoornis zijner geestvermogens, genaamd dwangneurose met querulantenwaan.

Het ten laste gelegde is te beschouwen als een rechtstreeksche uiting van deze ziekelijke stoornis.

Op grond hiervan is hij voor deze feiten grootendeels, vermoedelijk zelfs ten volle, ontoerekenbaar te achten.”

Voorts adviseert dokter de Smet daarin tot „een geneeskundige behandeling van beschuldigde alsmede om hem voorwaardelijk uit de internering te ontslaan, teneinde deze behandeling te kunnen ondergaan.”

Op grond van dit rapport acht het Tribunaal een onderzoek naar de geestvermogens van beschuldigde, die zich in detentie bevindt, noodzakelijk. Dit onderzoek moet — mede gelet op het genoemde advies van den deskundige — niet in een kamp, maar in een inrichting tot verpleging en genezing geschieden, als hoedanig de te noemen Willibrordusstichting de aangewezene is.

De normale weg om hiertoe te komen, zou zijn toepassing van het bepaalde in art. 38 van het Tribunaalbesluit, maar de daarin genoemde termijn van zes weken is in casu veel te kort, omdat met dit onderzoek de geadviseerde behandeling gepaard moet gaan en deze behandeling volgens het rapport een „langdurige“ zal moeten zijn en dus veel meer tijd dan de genoemde zes weken zal vorderen.

Bovendien zou het Tribunaal er ernstige bezwaren tegen moeten maken om — gelijk 't genoemde art. 38 wil — den procureur-fiscaal te „verzoeken“ beschuldigde naar zoo'n inrichting te doen overbrengen. Het begrijpt niet, waarom het daartoe geen

„bevel“ kan geven, gelijk in het analoge art. 317 Sv. is bepaald en waarom althans ook hier het procédé van art. 37 Tribunaalbesluit niet is voorgeschreven.

Om uit al deze moeilijkheden te geraken, heeft het Tribunaal zijn voorzitter aanbevolen om beschuldigde officieel in vrijheid te doen stellen, zulks met de bepalingen, dat hij zich in de St. Willibrordusstichting te Heiloo zal laten opnemen en behandelen, daar voortdurend zal verblijven en zich nauwkeurig naar de voorschriften van den hem behandelenden geneesheer zal gedragen en onder aanzegging, dat beschuldigde bij niet stipte nakoming hiervan oogenblikkelijk opnieuw gedetineerd zal worden.

De voorzitter heeft deze aanbeveling opgevolgd, hetgeen hij ook kon doen, omdat van de zijde van beschuldigde de noodige fondsen zijn gestort om zijn verblijf in die inrichting te bekostigen. Dienovereenkomstig heeft hij beschuldigde op 6 November 1946 met de genoemde bepalingen en aanzegging officieel in vrijheid te doen stellen, zulks nadat beschuldigde en zijn raadsman verklaard hadden, dat beschuldigde die bepalingen nauwkeurig zal naleven.

Omtrent en in verband met het genoemde onderzoek geeft het Tribunaal de volgende beslissingen:

Het Tribunaal:

Heropent het in de zitting van 6 November 1946 gesloten onderzoek.

Benoemt als deskundige Marie Louise Johan Vaessen, psychiater te Heiloo en verbonden aan de St. Willibrordusstichting aldaar.

Draagt dezen deskundige op:

1. Een onderzoek in te stellen naar de geestvermogens van beschuldigde.

2. Een met redenen omkleed verslag uit te brengen omtrent het volgende:

a. Of er bij beschuldigde tijdens het begaan van de hem in de beschuldiging te laste gelegde feiten ziekelijke storing zijner geestvermogens bestond en zoo ja, in welk opzicht en in welke mate; alsmede in hoeverre dit bij het uitbrengen van het rapport van den deskundige nog het geval is.

b. Of en in hoeverre die feiten beschuldigde kunnen worden toegerekend.

Beveelt den deskundige ter zitting van deze Kamer van het Tribunaal te verschijnen op Woensdag 4 December 1946, des namiddags te 2 uur teneinde alsdan als deskundige te worden beëdigd.

Schorst overigens de behandeling der zaak voor onbepaalde tijd.

Bepaalt, dat de tegenwoordigheid van de echtgenoot bij de nieuwe behandeling niet meer vereischt is.

No. 425.

TRIBUNAAAL v. h. ARRONDISSEMENT ALMELO (Vierde Kamer), 13 December 1946. (Mr. Barnasconi, Dr. Bommel van Vloten, van Nes).

Volledige uitspraak.

Tribunaal Almelo tegen Wilhelm Andries Floors, onderwijzer, wonende te Enschede.

Beschuldigd van: dat hij, Nederlander zijnde, althans zulks op 10 Mei 1940 geweest zijnde, en op 20 Sept. 1944 ouder dan 18 jaren, tijdens de vijandelijke bezetting van het Rijk in Europa:

1e. Lid, althans sympathiseerend lid van de N.S.B. is geweest;

2e. Lid is geweest van de Nederlandsche Volksdienst, zijnde eene nationaal-socialistische organisatie of instelling;

3e. Lid is geweest van het „Opvoedersgilde”, zijnde een nationaal-socialistische organisatie of instelling;

4e. Voordeel heeft getrokken of getracht heeft te trekken uit door of vanwege den vijand of diens handlangers genomen maatregelen, door een verzoek in te dienen, op grond van zijn lidmaatschap van de N.S.B., zijn radiotoestel te mogen behouden, en dit toestel dientengevolge heeft behouden.

Op grond van welk handelen hij geacht moet worden, zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk en desbewust afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand of diens handlangers.

Geschiedende deze nieuwe behandeling van de zaak op grond van het feit, dat de Hooge Autoriteit, aangewezen tot het verlenen van het fiat-executie, dit op 2 Oct. 1946 heeft geweigerd ten aanzien van den opgelegden maatregel van interneering, op de uitspraak van de Eerste Kamer van het Tribunaal van 1 April 1946.

Gezien de processtukken, waaronder:

Een uitspraak van dit Tribunaal (Eerste Kamer) dd. 1 April 1946, waarbij bewezen is verklaard, dat de beschuldigde zich op de in voorschreven beschuldiging aangegeven wijze heeft gedragen; met dien verstande, dat hij sympathiseerend lid van de N.S.B. geweest is; en dat hij daardoor geacht moet worden zich desbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandsche volk resp. afbreuk te hebben gedaan aan het verzet tegen den vijand of diens handlangers; op grond van welk bewezen verklaarde aan den beschuldigde de navolgende maatregelen zijn opgelegd:

1e. Interneering, waarbij het Tribunaal in overweging heeft gegeven, den tijdsduur in acht te nemen van twee jaren, na den dag der in hechtenisneming, zijnde 1 April

1945, zoodat de interneering eindigt op 1 April 1947;

2e. Ontzetting van het recht van kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen;

3e. Verbeurdverklaring van het vermogen, zich uitstrekkende en beperkt tot het radiotoestel van den schuldige;

O. dat bij beschikking van de Hooge Autoriteit dd. 2 October 1946 het fiat-executie op deze uitspraak is verleend, behalve ten aanzien van den opgelegden maatregel van interneering, zoodat het Tribunaal thans alleen deze maatregel te beoordeelen heeft;

O. dat deze beoordeeling inmiddels weinig zin meer heeft, nu de Hooge Autoriteit in zijn gemelde beschikking niet alleen de weigering van het fiat-executie ten aanzien van den opgelegden maatregel van interneering motiveerde, doch bovendien overwoog, dat de reeds door den beschuldigde ondergane detentie een meer dan voldoende correctie van zijn misdragingen moet worden geacht, aan welke overweging intusschen ook reeds uitvoering is gegeven, doordat de beschuldigde op 23 October 1946 in vrijheid is gesteld; zoodat praktisch voor dit Tribunaal geen andere mogelijkheid open staat, dan dit oordeel van de Hooge Autoriteit te bekrachtigen;

O. dat het Tribunaal deze beperking van de vrijheid en onafhankelijkheid van zijn rechtspraak betreurt, omdat daardoor gemakkelijk gewetensconflicten kunnen ontstaan — ook al is dit in de onderwerpelijke zaak niet het geval, nu ook het Tribunaal, na de nieuwe behandeling der zaak, de oplegging van den maatregel van interneering voor een termijn, gelijk aan den tijd, dien de beschuldigde reeds in detentie heeft doorgebracht, op grond van de ernst der gedragingen in verband met de omstandigheden gewettigd acht;

Gezien de betreffende artikelen;

Uitspraak doende:

Vernietigt de uitspraak van dit Tribunaal (Eerste Kamer) dd. 1 April 1946 voor wat den daarbij opgelegden maatregel van interneering betreft, en, in zooverre opnieuw uitspraak doende, legt aan den beschuldigde op de maatregel van interneering, waarbij in overweging wordt gegeven, den tijdsduur daarvan gelijk te stellen aan de reeds ondergane detentie, zoodat geen verdere interneering meer door den beschuldigde behoeft te worden ondergaan.

VERBETERINGEN NA-OORLOGSCHE RECHTSPRAAK

No. 476 (W. Edellicht). De beide eerste alinea's van het dictum dienen te vervallen.

No. 589 (Blitz). Dit vonnis is geweest door Mrs. Wiarda, van Zegelen en Baron van Haersolte.

No. 608 (Citroen's IJzerhandel). Boven deze uitspraak moet voor Baron van der Feltz gelezen worden: Baron van Haersolte.

REGISTERS 2^e JAARGANG

BIJZONDERE RAAD VAN CASSATIE

No.			
570.	W. Jansen	1946 6 Febr.	B.B.S. 34a; Sv. 446.
364.	v. d. Kuur	1946 18 Febr.	Sv. 457 e. v.
369.	v. d. Kley	1946 25 Febr.	Sr. 102.
322.	Kreuger	1946 6 Maart	Sr. 40.
375.	Graus	1946 20 Maart	Sr. 40, Sv. 358.
572.	v. Rikxoord	1946 20 Maart	B.B.S. 26.
307.	Goedknegt	1946 25 Maart	Sr. 27, 40, 102; Sv. 75; B.B.S. 1, 10.
372.	Elderson	1946 25 Maart	Sr. 101.
574.	J. H. Janse	1946 27 Maart	Sr. 101.
520.	Rijsdijk	1946 8 April	Sv. 350, 351, 358, 359.
586.	Boon	1946 8 April	B.B.S. 26.
583.	Koelemey	1846 10 April	Sr. 57,; B.B.S. 26.
374.	Orré	1946 15 April	Sr. 101.
582.	Baukert	1946 15 April	Sr. 101, 102, 57.
359.	v. Straaten	1946 24 April	B.B.S. 27.
593.	I. Metz	1946 6 M i	Sr. 102,; B.B.S. 26, 27.
347.	v. Lieshout	1946 13 M e i	B.B.S. 26.
348.	v. d. Ploeg	1946 13 M e i	
366.	v. d. Heide	1946 15 M e i	B.S.B. 26.
571.	Ringeling	1946 15 M e i	B.B.S. 27.
350.	v. d. Sluis	1946 20 M i	Sr. 302; B.B.S. 26.
253.	Keur	1946 20 M i	Sr. 101.
346.	Heiting	1946 22 M e i	B.B.S. 26.
349.	v. Spaendonk	1946 22 M i	
360.	v. Rijsinger	1946 22 M i	Sr. 27.
369.	Bessels	1946 22 M i	Sr. 101.
587.	Coenen	1946 27 M i	Sr. 101.
379.	v. d. Linden	1946 29 M e i	B.B.S. 26.
371.	v. Groningen	1946 29 M e i	Sr. 101.
373.	Snel	1946 5 Juni	Sr. 359.
585.	Heuving	1946 12 Juni	B.B.S. 27.
395.	Carp	1946 17 Juni	Sr. 102.
633.	Hamstra	1946 17 Juni	Sr. 102; B.B.S. 24.
634.	van Wiik	1946 17 Juni	Sr. 102.
584.	F. H. Mijer	1946 19 Juni	B.B.S. 26.
594.	Bartelsman	1946 19 Juni	B.B.S. 26.
626.	Jesse	1946 24 uni	Sr. 40; B.B.S. 26.
632.	Post	1946 24 Juni	Sr. 40, 101.
635.	K-omhout	1946 24 Juni	Sr. 101, 289.
519.	Worp	1946 15 Juli	Sr. 102; Sv. 350, 358, 359; Landoorlogs-reglement 52.
522.	Gerrits	1946 15 Juli	B.B.S. 26; Sv. 282.
624.	Vos	1946 15 Juli	Sr. 280.
528.	Schrieke	1946 22 Juli	Sr. 02.
643.	Bosman	1946 29 Juli	Sr. 102.
625.	Passeer	1946 5 Aug.	Sr. 68.
518.	Naayer	1946 12 Aug.	Sr. 111, 266.
627.	Storteboom	1946 4 Sept.	Sr. 433; B.B.R. 37, lid 2.
573.	v. Maasdijk	1946 30 Sept.	
644.	Stam	1946 18 Dec.	Sr. 101; Sv. 261.
649.	Holla	1946 18 Dec.	Sr. 102.
650.	Pybes	1946 18 Dec.	Sr. 102.
651.	Hendriks	1946 18 Dec.	Sr. 101.
652.	Feikema	1946 18 Dec.	Sr. 45; B.B.S. 26.
655.	Possel	1946 18 Dec	Sr. 102.

BIJZONDER GERECHTSHOF AMSTERDAM

355.	v. d. Berg—v. Tricht	1946 14 Febr.	
354.	Birkenstock	1946 16 Febr.	Sr. 101, 102; B.B.S. 27.
336.	Gantevoort	1946 4 Maart	
311.	Honcoop	1946 5 Maart	
484.	van Wijk	1946 11 Maart	Sr. 101, 102.
337.	Bruurs	1946 11 Maart	B.B.S. 26.
339.	Degeling	1946 11 Maart	
323.	v. d. Berg	1946 12 Maart	B.B.S. 27.
335.	van Eyk	1946 14 Maart	
488.	v. Empelen	1946 16 Maart	Sr. 28, 102; B.B.S. 26.
362.	Scheerders	1946 18 Maart	
342.	Bartelsman	1946 18 Maart	B.B.S. 26.
490.	Scholte	1946 22 Maart	Sr. 102.
334.	de Bruijn	1946 28 Maart	
485.	v. Zuylen	1946 29 Maart	Sr. 102.
318.	Kuiper	1946 5 April	
319.	Versteeg	1946 5 April	
321.	Blom	1946 11 April	B.B.S. 26; Sr. 102.
328.	v. Eekelen	1946 12 April	
480.	Scheffer	1946 17 April	Sr. 101, 300; B.B.S. 24.
483.	Rohbock	1946 18 April	Sr. 101.
317.	Eleveld	1946 20 April	Sr. 57, 101, 284 lid 1, 300; B.B.S. 1.
327.	Vreeswijk	1946 24 April	
316.	Wiekart	1946 25 April	
324.	de Bours	1946 25 April	Sr. 102.
489.	v. Zwam	1946 29 April	Sr. 102.
481.	v. Bentum	1946 2 Mei	Sr. 102.
486.	Pel	1946 10 Mei	Sr. 14a e. v., 101.
492.	Barendregt	1946 20 Mei	Sr. 189; B.B.S. 1, 2.
491.	Roelofs	1946 28 Mei	Sr. 40, 42; B.B.S. 26.
478.	Wallenburg	1946 6 Juni	B.B.S. 27.
487.	de Graaf	1946 14 Juni	B.B.S. 26.
479.	Kenter	1946 19 Juni	B.B.S. 26.
514.	de Vries	1946 28 Juni	Sr. 14a e. v.; 102; B.B.S. 26.
438.	Everout	1946 20 Juli	
509.	Worp	1947 27 Juli	Sr. 102.
513.	Ganger	1946 15 Aug.	B.B.S. 26.
510.	Bakker	1946 26 Aug.	Sr. 102.
508.	Beuil	1946 28 Aug.	Sr. 102.
512.	Scholtz	1946 2 Sept.	Sr. 102.

CENTRALE EERERAAD VOOR DE KUNST

639.	Badings	1946 27 Dec.	Wet Zuivering Kunstenaars 1.
------	---------	--------------	------------------------------

BIJZONDER GERECHTSHOF ARNHEM

443.	Bloemendal	1946 24 April	Sr. 101.
361.	Luyten	1946 5 Juni	Sr. 102.
340.	de Paauw	1946 11 Juni	Sr. 28, 101; Wet Nederlandschap 3, 7.
446.	X.	1946 9 Juli	B.B.S. 26.
351.	Bouman	1946 12 Juli	
444.	van Dijk	1946 24 Juli	Sr. 40, 101.
511.	Fleer	1946 27 Sept.	Sr. 87; B.B.S. 23.
642.	Buter	1946 10 Dec.	B.B.S. 26.
640.	Lokhorst	1946 13 Dec.	Sr. 101.
641.	Versluis	1946 20 Dec.	Sr. 102.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE

306.	Muller	1946 15 April	Sr. 102; B.B.S. 26.
396.	v. Maasdijk	1946 15 Mei	Sr. 102.
482.	Oosting	1946 3 Juni	Sr. 101, 102.
401.	Westra	1946 3 Juli	Sr. 102.
521.	Verwagen	1946 19 Juli	Sr. 43, 101, 102.
441.	Heerema	1946 25 Juli	Sr. 101.
445.	Siewert	1946 29 Juli	Sr. 101.
442.	v. Rooijen	1946 30 Juli	Sv. 89.
595.	1946 27 Sept.	Sr. 28; B.B.S. 9; Kieswet 3.

612.	Boelstra	1946 15 Oct.	Sr. 102.
648.	v. Kampen	1946 4 Nov.	Sr. 42, 43, 102.
613.	Wiegel	1946 5 Nov.	Sr. 102.
605.	v. Huis	1946 15 Nov.	Sr. 102.
604.	Zwolsman	1946 20 Nov.	Sr. 102; B.B.S. 10, 26, 27.

BIJZONDER GERECHTSHOF 'S-HERTOGENBOSCH

440.	Jesse	1946 11 Maart	Sr. 40; B.B.S. 26.
447.	Berendsen	1946 25 Maart	Sr. 102.
437.	Marchant d'Ansembourg	1946 13 Mei	Sr. 102; Sv. 261.
439.	Driehuis	1946 3 Juni	Sr. 102.
320.	Arnold Meyer	1946 26 Juni	Sr. 102.
529.	Boxtaele-Leytens	1946 10 Sept.	B.B.S. 26.
614.	v. Elderen	1946 18 Sept.	Sr. 102; B.B.S. 26.

BIJZONDER GERECHTSHOF LEEUWARDEN

434.	Offereins	1946 7 Maart	Sr. 102.
412.	v. d. Kerk	1946 4 April	Sr. 102.
411.	Bleeker	1946 18 April	B.B.S. 26; Sr. 102.
415.	X.	1946 21 April	Sr. 111.
426.	Hingstman	1946 2 Mei	B.B.S. 26.
431.	Vos	1946 9 Mei	Sr. 14a e. v., 102.
432.	Krijt	1946 9 Mei	Sr. 102.
435.	Menninga	1946 9 Mei	Sr. 111.
328.	Soaans	1946 27 Mei	Sr. 102.
352.	Meijer	1946 27 Mei	Sr. 102.
516.	Postma	1946 6 Juni	Sr. 102.
515.	Pijbes	1946 13 Juni	Sr. 102.
357.	Nieborg	1946 17 Juni	B.B.S. 26.
517.	de Kruijff	1946 20 Juni	Sr. 102.
429.	Boogaard	1946 26 Juli	

REGISTER RECHTSHERSTEL 1e en 2e JAARGANG

1.	Diverse vorderingen ex artt. 23 e. v. E 100	13, 19, 130, 136, 140, 165, 242, 245, 407, 465, 469, 470, 472, 532, 535, 562, 556, 575, 577, 581, 618, 622.
2.	Vorderingen m. b. t. onder beheer gesteld vermogen (art. 25 E 133.)	28, 130, 134, 141, 172, 178, 179, 206, 207, 245, 313, 363, 380, 387, 477, 495, 500, 541, 542, 545, 562, 607, 628, 630.
3.	Vorderingen tot teruggave van verkochte handelszaken of roerende goederen.	12, 14, 15, 22, 26, 63, 64, 65, 72, 73, 81, 97, 98, 99, 108, 122, 132, 133, 135, 136, 142, 145, 167, 173, 174, 175, 178, 181, 182, 184, 186, 188, 192, 197, 201, 204, 205, 221, 230, 240, 241, 247, 259, 266, 268, 269, 274, 282, 288, 290, 304, 310, 330, 356, 358, 367, 376, 377, 385, 391, 393, 408, 427, 454, 456, 459, 468, 471, 476, 477, 493, 495, 523, 525, 531, 534, 538, 543, 547, 551, 562, 566, 578, 579, 588, 589, 592, 598, 599, 602, 607, 611, 620, 628.
4.	Terugvordering van salarissen.	75, 183, 185, 258, 380, 387, 502, 532, 588.
5.	Vorderingen m. b. t. huur- en pacht-overeenkomsten.	24, 59, 61, 76, 79, 103, 106, 129, 131, 143, 254, 314, 325, 383, 394, 449, 451, 466, 467, 473, 494, 526, 527, 536, 544, 548, 553, 561, 567, 576, 579, 580, 601, 606, 608, 616, 630, 631, 638.
6.	Ontruiming.	16, 20, 25, 69, 94, 95, 100, 116, 147, 184, 190, 231, 255, 256, 257, 264, 265, 266, 270, 271, 276, 294, 308, 309, 382, 390, 397, 409, 413, 421, 459, 460, 466, 501, 505, 507, 527, 537, 548, 549, 550, 552, 553, 606, 610.
7.	Vorderingen m. b. t. huwelijksgoederen- en erfrecht.	27, 111, 115, 121, 208, 365, 384, 404, 416, 464, 475, 496, 565, 591, 637.

8. Vorderingen tot herstel van arbeids-overeenkomsten, c. q. tot schadeloosstelling. (F 214).	18, 62, 74, 119, 120, 123, 137, 191, 272, 386.
402, 425, 470, 629.
9. Vorderingen tot nietigverklaring van aan de Ned. Bank verkochte dollaren pondenbankbiljetten, resp. verkochte baren goud.	44, 112, 118.
10. Vorderingen m. b. t. verzekeringsovereenkomsten.	214, 252, 253, 260, 389, 530, 559, 563.
11. Vorderingen tot nietigverklaring van vonnissen van den gewonen rechter. (Art. 38 E 100).	24, 110, 164, 194, 606.
12. Vorderingen tot opdracht van beheer van verkocht onroerend goed (K.G.) (Art. 150a e. v. E 100).	17, 23, 66, 67, 70, 71, 82, 93, 96, 143, 144.
147, 148, 238, 313, 341, 344, 388, 398, 399.
403, 413, 424, 448, 450, 452, 460, 524, 537.
13. Appèl van beslissingen van het Beheersinstituut (Art. 43 E 133).	68, 77, 105, 117, 139, 149, 187, 329, 332, 333.
392, 405, 406, 418, 420, 423, 430, 436, 474.
506, 533, 540, 554, 557, 560, 596, 603, 615.
617, 619, 621, 623.
14. Gevallen van onbevoegdverklaring e.d.	21, 59, 67, 82, 91, 92, 96, 104, 113, 114, 138.
143, 145, 149, 176, 186, 205, 213, 241, 246.
251, 266, 271, 308, 313, 343, 368, 390, 403.
453, 461, 504, 532, 534, 539, 549, 550, 568.
577, 581, 596, 622, 628, 630, 637.
15. Diverse beslissingen.	180, 182, 203, 213, 220, 224, 225, 250, 315.
390, 455, 546, 568.
16. Vorderingen tot nietigverklaring van een schenking.	60, 80, 102, 107, 258, 275, 422.
17. Rekening en verantwoording.	13, 73, 142, 172, 184, 221, 543.
18. Dading.	19, 136, 472, 477.
19. Bewaargeving.	113, 242, 404, 463, 499.
20. Bevrijdende werking van betaling (Art. 33 E 100).	91, 130, 214, 245, 252, 253, 389, 410, 530.
559, 563.
21. Gronden en duidelijke conclusie (Art. 126 al. 4 E 100).	172, 241, 407, 471, 607.
22. Vermogensrechtelijke betrekking is privaatrechtelijke betrekking. (Art. 1 sub 2 E 100).	194, 206, 246, 251, 287, 378, 475, 558, 577.
581, 597.
23. Besl. Reëvacuatie kleinbedrijf (F 257).	22, 79, 220, 294, 451, 501.
24. Deskundigen-onderzoek. (Art. 140 E 100).	133, 453, 468, 607.
25. Van waarde verklaring van conservatoir beslag (Art. 147 e. v. E 100).	108, 135, 385, 458.
26. Kostenveroordeeling.	167, 274, 325, 413, 493, 549, 557, 610.
27. Bijzondere Voorziening (Art. 30 E 93).	173, 214, 421, 562, 563.
28. Als partij in het geding roepen. (Art. 132 E 100).	174, 230, 271, 310, 493, 576, 645, 646.
29. Aandeelen.	92, 175, 201, 368, 414, 419, 578, 630, 653.
30. Splitsing der vordering (Art. 134, al. 3 E 100).	122, 188, 453.
31. Uitvoerbaarverklaring bij voorraad.	75.
32. Huurprijs-besluit 1940 en huurprijs-uitvoeringsbesluit 1941.	254.
33. No enemy verklaring (art. 34f E 133).	77, 329, 503, 554, 617.
34. Inlichtingen verzoekt aan andere afdeling (art. 137 E 100).	77.
35. Art. 15 E 133: „oogmerk”.	105, 187, 332, 418, 430, 506, 560, 615.
36. Rechtskracht van F 272.	105.
37. Toepasselijkheid van Art. 15 E 133 uitsluitend op rechtshandelingen, aangegaan vóór het in werking treden van E 133.	105, 506, 560.
38. Beklag over beheerder.	139.
39. Herziening. (art. 143 E 100).	130, 331, 400, 555.
40. Minnelijk rechtsherstel.	182, 477.
41. Vordering tot intrekking van beslissing van M. C. (Art. 162 E 100).	203.
42. Appèl beslissing gedelegeerden afd. Onroerende Goederen (Artt. 113d j°. 150c E 100).	270, 379, 424, 460, 461, 462, 504, 610, 636.

43. Geen belang bij inwilliging van verzoek. 272.
44. Benoeming tot bestuurder eener N.V. (art. 99 E 100). 117, 272, 420, 497, 533, 540, 474, 603.
45. Besluit vordering woonruimte. 265.
46. Zoengeld. 287.
47. Dwangsom. 59, 65, 95, 288, 552.
48. Herstel van een vennootschap onder firma. 181.
49. Reconventie. 205, 356, 427, 428, 471, 622, 638.
50. Vroegere bezitter of vroegere zakelijk gerechtigde tot een effect (art. 45 E 100). 213.
51. Besluit Rechtsherstel ontslagen ambtenaren. 246, 417.
52. Schadestaat-procedure. 59, 647.
53. Berusting door voogd in een rechtsvordering (462 B. W.). 60.
54. Hypothecaire vorderingen. 312, 428, 455, 500.
55. Ongedaanmaking statutenwijziging (art. 107 E 100). 326, 368.
56. „Belanghebbende” (art. 108 E 100). 326.
57. Vordering om als schuldeischer in faillissement te worden toegelaten. 315.
58. Huurbeschermingsbesluit. 309, 409.
59. Effecten (art. 39 E 100). 343, 457.
60. Bevoegdheid van beheerder tot tegenwoordiging in rechte. 363.
61. Schadevergoeding (art. 34 E 100). 381, 542, 588, 592, 602, 607, 609, 647.
62. Bevoegdheden bewindvoerder ex art. 85 E 100. 394, 420, 466.
63. Besluit Rechtsverkeer in Oorlogstijd (A 6), artt. 6 No. 1. 418.
64. Bevoegdheid in Kort Geding (150a E 100: „werkzaamheid van den Raad” en urgentie). 308, 419, 497, 503.
65. Goede trouw (art. 32 E 100). 393, 419, 493, 537, 606, 610, 654.
66. Goede trouw (art. 27 lid 1 E 100). 424, 427, 452, 460, 462, 476, 494, 547, 552, 553, 561, 576, 579, 589, 592, 602, 607, 636, 638.
67. Rechtsverwerking. 421, 544, 552, 567, 638.
68. Benadeeling van schuldeischers. 422.
69. Appèltermijn ex art. 113d (Appèl K.G. gedelegeerden onr. g.) 424.
70. Anforderung op grond van verordening v. d. Rijkscommissaris 139/42 (dd. 16.12.42) betreffende registratie en vordering van goederen. 421.
71. Nietigverklaring van arbeidsovereenkomst. 425, 647.
72. „Belanghebbende” (art. 21 E 100). 428.
73. Strekking van K. B. E 100. 428.
74. Personen, die van hun vrijheid zijn beroofd (art. 6, al. 1 sub b E 133). 423, 436, 557.
75. Goede trouw (art. 28 E 100). 450, 455.
76. Agentuur-overeenkomst. 453.
77. „Redelijkheid en billijkheid” (art. 22 E 100). 454, 608, 631.
78. *Bevoegdheid in kort geding van Voorzitter Afdeling Onroerende Goederen: „Aangelegenheid, waarin art. 113c (E 100) toepassing heeft gevonden of kan vinden” (art. 113d E 100).* 462.
79. Uitvoerbaarverklaring bij voorraad door Gedelegeerde Afd. Onr. Goederen van diens beslissing ex art. 113d E 100. 462.
80. Teruggave zonder schadevergoeding „tenzij de Raad meent, dat er bijzondere redenen zijn voor een andere beslissing”. (art. 27, al. 3 E 100). 468, 551, 589.

81. Nietigverklaring slechts van rechts-handelingen, indien deze het ontstaan enz. van rechtsbetrekkingen hebben veroorzaakt (art. 24 E 100).	471.
82. „Onbehoorlijke invloed van of vanwege den vijand” (art. 25a E 100).	473.
83. Organen van een rechtspersoon in het leven roepen, welke de statuten niet kennen (art. 99, al. 4 E 100).	474.
84. Ongedaan maken van splitsing van een rechtspersoon (art. 105, al. 2 E 100).	498.
85. Appèl na verstrijken van termijn van 6 maanden, zonder dat Beheersinstituut een beslissing heeft genomen. (art. 43, al. 2 E 133).	503.
86. Ongedaan maken van het opheffen of in liquidatie treden van een rechtspersoon. (art. 105, al. 1 E 100).	525, 566, 628.
87. Nietigverklaring van reeds beëindigde rechtsbetrekking.	535.
88. Regeling van de gevolgen (art. 26 E 100).	394, 535, 539.
89. Goede trouw (art. 29 E 100).	537.
90. Nietigverklaring van een nietige rechtshandeling.	538.
91. Appèl beslissing andere afdeling (art. 18, al. 5 en 6 E 100).	540.
92. Schenking aan Winterhulp.	541.
93. Geldigheid van handelingen van Verwalter.	541, 543, 558.
94. Vorderingen tot teruggave van een verkocht schip.	545, 590.
95. Schorsing van rechtsgedingen m. b. t. vijandelijk vermogen (art. 17 E 133).	546.
96. Toestemming tot procederen tegen Beheersinstituut of tegen vermogen onder beheer (artt. 13 en 18 E 133).	545, 546, 602, 619, 623, 645.
97. Uitoefening van bevoegdheden van Directeur eener N.V.	546.
98. Oorlogsbuit.	551.
99. Schorsing als lid van het bestuur eener rechtspersoon.	557.
100. Bevoegdheid van vijandelijk onderdaan tot het appèl ex art. 43 E 133.	560.
101. Voortdurende der gemeenschap buiten effect gesteld (art. 132 B. W.).	564.
102. Stukkenhuur.	575.
103. Rechtsherstel ten behoeve van familieleden van afwezige.	394, 576.
104. Overgang op de erfgenamen van het recht op rechtsherstel als vermogensbestanddeel.	576.
105. Arbitragebeding.	577.
106. „Door of vanwege den vijand met meer macht bekleed” (art. 25b E 100).	577.
107. Nietigverklaring van rechtsbetrekkingen, ontstaan ingevolge Verorden. Rijkscomm. 26/1940 (dd. 24-6-1940) betr. behandeling van vijandelijk vermogen.	44, 93, 112, 118, 192, 313, 493, 600, 607.
108. Nietigverklaring van verkoop van textielgoederen („Distex”).	167, 230, 282, 290, 620.
109. Teruggave van vruchten (art. 30 E 133).	133, 142, 184, 588.
110. Termijn, waarbinnen rechtsherstelrequesten kunnen worden ingediend (art. 21 E 100).	598, 599.
111. Vordering tot opdracht van beheer van verkocht roerend goed (K.G.) (artt. 150a e.v. E 100).	598.

112. Nietigverklaring van overboeking van bank-saldo. 600.
113. „Rechtspersoon” in den zin van art. 1, sub 3 E 100. 603.
114. Nietigverklaring van verkoop van, in veiling verkochte, roerende goederen; actie tegen het veilingbedrijf. 607. 609.
115. Teruggave van koopprijs (art. 637 B. W. juncto artt. 27 en vlg. E 100). 607.
116. Getuigenverhoor; art. 1947 B. W. 607.
117. Onrechtmatige daad. 607.
118. „Bezit der zaak” in den zin van art. 34, al. 2 E 100. 609.
119. Nietigverklaring van pensioenovereenkomst. 618.
120. Natuurlijke verbintenis. 618.
121. Moratoire interessen. 618.
122. Toestemming van Beheersinstituut tot executoriaal beslag (art. 19, al. 1 E 133). 619.
123. Verzoek tot benoeming van bewindvoerder (art. 85, al. 1 E 100). 621.
124. Hervatting van een geding door het Beheersinstituut (art. 17 E 133). 623.
125. Executie van vonnis of beschikking, waarbij het Beheersinstituut zelve partij was (art. 18 E 133). 623.
126. Hervatting van een geroyeerde procedure voor den gewone rechter. 629.
127. Vermelding van valsche beweegreden in uiterste wilsbeschikking (art. 937 B. W.). 637.
128. Bevoegdheid van vijandelijk optreden tot optreden in rechte. 645.

UITSPRAKEN TRIBUNALEN

239.	Zutphen	1946 26 April	Lidm. Ned. Middenstandsfront.
240.	's-Hertogenbosch	1946 21 Maart	Lidm. „Deutsche Frauenwerk”.
241.	Zutphen	1946 7 Mei	Beschuldigde overleden.
242.	Almelo	1946 13 Mei	Omvang van het onderzoek.
243.	—	1946 9 April	Lidm. „Bund Deutscher Mädel”.
244.	—	1946 15 April	Bepaling duur interneering.
245.	Leeuwarden	1946 14 Maart	Boerenschool te Rijs.
246.	—	1946 14 Maart	Functie bij N.S.V.O.
247.	Almelo	1946 29 April	Dienst Germaansche S.S.
248.	Amsterdam	1946 2 April	Desbewustheid van het handelen.
249.	Zutphen	1946 20 Mei	Drijven van zwarte handel.
250.	Almelo	1946 14 Juni	Invloed van dronkenschap.
251.	Amsterdam	1946 29 April	Interpretatie art. 37, 4° Tribunaalbesluit.
252.	Almelo	1946 14 Juni	Bepaling van strafmaat Werk in D. door grensbewoners.
253.	Arnhem	1946 21 Mei	Verbeurdverklaring en geldboete.
254.	Zutphen	1946 27 Mei	Aangifte doen bij Sicherheitsdienst.
255.	Almelo	1946 8 Juli	Volledige uitspraak.
256.	's-Hertogenbosch	1946 20 Maart	Bijwonen van Deutsche voorstellingen.
257.	Arnhem	1945 10 Dec.	Bezoeken van Deutsche concerten.
258.	—	1945 5 Nov.	Nat.-socialistische gezindheid.
260.	Breda	1946 9 Juli	Interpretatie art. 10, 3e lid Besluit 23 Dec. 1944, Sb. no. E 153.
261.	Amsterdam	1946 14 Juni	Als werklooze vrijwillig in Duitschland gaan werken.
263.	's-Hertogenbosch	1946 24 Jan.	Nat.-soc. gezindheid.
264.	—	1946 24 Jan.	Aanmelding Waffen S.S.
265.	Almelo	1946 8 April	Afwijzing verweer.
268.	Amsterdam	1946 14 Juni	Volledige uitspraak.
269.	—	1946 20 Mei	Idem.
271.	—	1946 21 Juni	Lidm. medisch front.

272.	—	1946 28 Juni	Dienst bij hulplandwacht.
273.	—	1946 16 Juli	Gunsten vragen aan N.S.B.-chef.
274.	Breda	1946 29 April	Leveranties aan niet-militaire Deutsche afnemers.
275.	—	1946 18 Juni	Desbewustheid-Geheugenstoornis.
280.	's-Hertogenbosch	1946 21 Sept.	Volledige uitspraak.
282.	Amsterdam	1946 18 Juni	Vertaling van anti-democratische geschriften.
283.	—	1946 28 Mei	Beschuldiging vervallen verklaard.
284.	Zutphen	1946 5 April	Betekenis van „trachten” en „pogen”.
285.	Leeuwarden	1946 18 Maart	Aankoop van Joodsch eigendom.
287.	Zutphen	1946 12 Juli	Medewerking aan „De Schouw”.
288.	—	1946 20 Juni	Ontbinding van de gemeenschap van winst en verlies.
289.	—	1946 20 Juni	Arbeidsdienst voor meisjes.
290.	Amsterdam	1946 3 Juni	Nat. Soc. Studentenfront.
291.	—	1946 3 Juni	Beoordeeling der omstandigheden.
298.	—	1946 14 Juni	Plaatsen van handtekening op verjaardagslijst v. Mussert.
299.	Almelo	1946 20 Juni	Volledige uitspraak.
300.	Amsterdam	1946 3 Juni	Bureau voor afstammingsonderzoek voor arische echtgenooten.
304.	Almelo	1946 11 Juli	Uitwijken naar Duitschland.
308.	—	1946 18 Juli	Verbeurdverklaring van photographiën.
323.	Zwoile	1946 31 Mei	Geen gevolg geven aan de bevelen der regering.
310.	Amsterdam	1946 12 Aug.	Benoeming deskundige.
311.	—	1946 19 Aug.	Werkzaam als keuringsarts.
312.	's-Gravenhage	1946 16 Juli	Verzet tegen voorw. buitenvervolggingstelling.
314.	Almelo	1946 8 Aug.	Volledige uitspraak.
316.	Assen	1946 22 Mei	Verzet tegen voorw. buitenvervolggingstelling.
317.	Amsterdam	1946 6 Juni	Centrale Dienst voor Sibbekunde.
318.	—	1946 3 Juni	Ned. officier in krijgsgevangenschap.
319.	—	1946 5 Juni	Feiten begaan na verlies van Ned. nationaliteit.
320.	—	1946 3 Juni	Verbond v. Nederl. journalisten.
321.	—	1946 12 Juni	Verweer omtrent nietigheid dagvaarding verworpen.
322.	Alkmaar	1946 15 Juli	Vertrouwelijke omgang met Deutsche autoriteiten.
322a.	Haarlem	1946 8 Juli	Interpretatie art. 52 Landoorlogsreglement.
323.	Zwolle	1946 31 Mei	Liquidateur van loges der vrijmetselarij.
330.	Alkmaar	1946 2 Aug.	Nederlandsch Arbeidsfront.
331.	Amsterdam	1946 2 Sept.	Beheerder van een uitgeverij.
333a.	Dordrecht	1946 23 Mei	Het drijven van zwarte handel.
344a.	—	1946 23 Mei	Hulpverleening door scheepsbevrachter.
340a.	Amsterdam	1946 18 Juli	Bij bepaling van strafmaat rekening gehouden met gedragingen welke niet te laste waren gelegd maar wel bewezen waren.
341a.	—	1946 17 Juli	Uitvoeren van werken en verhuren van draglines.
342a.	Arnhem	1946 6 Juni	Omschrijving van het trekken van voordeel.
343.	—	1946 23 Aug.	Opheffing beheer.
344.	—	1946 9 Mei	Verrichten van administratief werk bij de Landstorm.
345.	—	1946 8 Juli	Beteekenis van „vrijwillig” hulp en steun verleenen aan den vijand.
349.	Utrecht	1946 31 Mei	Innerlijke gezindheid en uiterlijke gedragingen.
350.	—	1946 7 Juni	Hulp-landwacht.
351.	—	1946 31 Mei	Technische Noodhulp.
352.	—	1946 5 Juli	Opvoedersgilde.
353.	Zwolle	1946 2 Oct.	Volksche werkgemeenschap.
354.	Amsterdam	1946 7 Oct.	Einduitspraak in verraadzaak.
355.	Roermond	1946 19 Juni	Stichting „Nat. Zangfeest”.
356.	Almelo	1946 14 Oct.	Volledige uitspraak.
357.	—	1946 11 Oct.	Voordeel trekken door gebruik te maken van onjuiste mededeelingen.

358.	Breda	1946 23 Sept.	Bevoegdheid Tribunaal.
359.	—	1946 17 Juli	Delictomschrijving en conditioneele omschrijving.
360.	Amsterdam	1946 20 Sept.	Art. 6 Wet Notarisambt.
363.	Utrecht	1946 31 Mei	Correspondentie beëindigen met „Hou Zee”.
364.	Dordrecht	1946 16 Juli	Handelen in noodtoestand.
368.	Haarlem	1946 21 Aug.	Opneming in „Mutterheim”.
369.	Amsterdam	1946 6 Sept.	Nederlandschap. Ned. Verbond voor Sibbekunde.
370.	Haarlem	1946 24 Juli	Qualificaties: „zich desbewust gedragen in strijd met de belangen van het Ned. volk” en „desbewust afbreuk doen aan het verzet tegen den vijand en diens handlangers”.
371.	Utrecht	1946 10 Mei	Ned. Arbeidsdienst.
375.	Zwolle	1946 4 Juli	Het begrip „leden” in art. 1, eerste lid, alinea 3 Tribunaalbesluit.
378.	Arnhem	1946 25 April	Dienst doen bij de lijfwacht v. Mussert.
379.	—	1946 23 Mei	Ned. Apothekerskamer.
380.	—	1946 4 Oct.	Beleediging van H. M. de Koningin.
384	Amsterdam	1946 7 Oct.	Nederl. Kultuurkamer.
387	—	1946 18 Oct.	brieven als bewijsmiddel.
389	—	1946 11 Nov.	Deutsch-Vlamische Arbeitsgemeinschaft. Allg. S.S. Flandern.
390	Zutphen	1946 10 Oct.	Leveranties van luxe goederen aan Duitschers.
402	Breda	1946 20 Sept.	Bemiddeling verleenen bij het aankopen van goederen.
407	Almelo	1946 25 Nov.	Optreden als keuringsarts.
408	Rotterdam	1946 19 Nov.	Uitvoeren van bouwwerken voor de D. Weermacht.

BESCHIKKINGEN HOOGЕ AUTORITETTEN

(Fiat-executie geweigerd)

259.	's-Gravenhage	1946 10 Juli	Niet-voldoende verwerping van het verweer v. beschuldigde.
262.	Amsterdam	1946 11 Juli	Beschuldigde niet door raadsman verdedigd.
266.	's-Gravenhage	1946 13 Juli	de opgelegde verbeurdverklaring vermoedelijk te hoog is.
267.	Groningen	1946 17 Juni	het Tribunaal het verzet tegen de voorwaardelijke buitenvervolginstelling niet juist behandeld heeft.
270.	Amsterdam	1946 18 Juli	de opgelegde maatregelen te licht geacht moeten worden.
276.	Arnhem	1946 11 Juli	geen vermogen aanwezig is.
277.	—	1946 27 Juni	geen gedraging van beschuldigde aanwezig is.
278.	—	1946 27 Juni	termijn van dagvaarding niet in acht genomen is.
279.	's-Gravenhage	1946 16 Juli	bescheiden nagekomen zijn, die van invloed kunnen zijn op strafmaat.
280.	's-Hertogenbosch	1946 29 Juni	het T.B. den opgelegden maatregel niet kent.
286.	's-Gravenhage	1946 19 Juli	„zich beleedigd voelen” geen strafbare gedraging is.
292.	Arnhem	1946 26 Juni	beschuldigde in de N.S.B. een voortzetting der Bellamy-gedachte zag.
293.	—	1946 11 Juli	de uitspraak niet behoorlijk met redenen omkleed is.
294.	's-Hertogenbosch	1946 31 Juli	de opgelegde maatregel van interneering zonder advies omtrent den tijdsduur daarvan te zwaar is.
295.	's-Gravenhage	1946 29 Juli	later ingekomen stukken een strengere correctie vereischen.
296.	—	1946 19 Juli	de te elemente maatregelen niet voldoende gemotiveerd zijn.
297.	—	1946 17 Juli	het dictum een omissie bevat.

301.	's-Hertogenbosch	1946 5 Aug.	Een maatregel is opgelegd wegens niet be- wezen gedraging.
302.	—	1946 5 Aug.	Geadviseerd ontzetting rechten te beperken.
303.	's-Gravenhage	1946 22 Juli	Geadviseerde termijn der interneering te zwaar wordt geacht.
305.	—	1946 1 Aug.	Er incongruentie bestaat tusschen motivee- ring en advies.
306.	—	1946 3 Aug.	De maatregel onvoldoende correctie oplevert.
307.	's-Hertogenbosch	1946 5 Aug.	Uit de uitspraak van het Tribunaal niet blijkt of de „desbewustheid” bij den be- schuldigde door het Tribunaal niet is aangenomen op grond van deszelfs mee- ning, dat daarvoor voldoende was, dat beschuldigde geacht moet worden te heb- ben kunnen weten, dat hij handelde in strijd met de belangen van het Neder- landsche volk.
309.	's-Gravenhage	1946 7 Aug.	De bewijslast omtrent de beëindiging van het lidmaatschap NSB niet juist verdeeld was.
313.	—	1946 13 Aug.	Maatregel niet op de wet steunt.
315.	's-Hertogenbosch	1946 5 Aug.	Niet vaststaat op welke bewijsmiddelen recht is gedaan.
316a.	's-Gravenhage		Voorw. veroordeeling is uitgesproken.
317a.	Groningen	1946 23 Aug.	Verbeurdverklaring v. toekomstige vermo- gensbestanddeelen verboden is.
318a.	's-Gravenhage	1946 19 Aug.	De verbeurdverklaring te beperkt is.
319a.	—	1946 16 Aug.	O. m. de telastegelegde gedragingen niet ge- qualificeerd zijn.
323a.	's-Hertogenbosch	1946 28 Aug.	O. m. in de telastelegging niet was gesteld, dat beschuldigde op oneerbare wijze zich van de hulp van een N.S.B.'er had be- diend.
324.	—	1946 28 Aug.	Echtgenoot van beschuldigde niet was op- geroepen.
325.	—	1946 24 Aug.	Ontzet is van het recht tot het houden eener jachtacte.
326.	's-Gravenhage	1946 27 Aug.	De uitspraak alternatief is.
327.	's-Hertogenbosch	1946 30 Aug.	Niet voldaan is aan het bepaalde van art. 47, lid 1 Tribunaalbesluit.
328.	—	1946 4 Sept.	Beslist is, dat de ontzetting van een recht ingaat op den dag van uitspraak.
329.	—	1946 4 Sept.	Het Tribunaal niet bevoegd is.
332.	Groningen	1946 23 Aug.	Het motief tot het opleggen van de inter- neering niet juist is.
333.	Amsterdam	1946 10 Sept.	Termijn voor dagvaarding niet in acht ge- nomen is.
334.	—	1946 11 Sept.	De uitspraak zelve niet den inhoud der be- schuldiging bevat.
338.	's-Hertogenbosch	1946 12 Sept.	Het Tribunaal mede recht deed op grond van eene ten onrechte door hetzelfde uit de bewijsmiddelen getrokken conclusie.
336.	—	1946 10 Sept.	Ontzet is uit de functie van drager van een medaille van verdienste.
335a.	Amsterdam	1946 25 Sept.	Ontzet is uit het recht om bedieningen uit te oefenen.
336a.	—	1946 20 Sept.	De verbeurdverklaring het karakter van een geldboete heeft.
337.	Groningen	1946 13 Sept.	Het Tribunaal in algemeene bewoordingen beschuldigde ontzet heeft van de be- voegdheid om onderwijs te geven.
337a.	's-Hertogenbosch	1946 10 Sept.	De bewezenverklarde gedraging niet zonde- r meer onder art. 1 T.B. valt.
338.	—	1946 30 Aug.	Idem.
339.	Amsterdam	1946 1 Oct.	Ontzet is uit het recht om een functie in het Horecabedrijf uit te oefenen.
340.	Arnhem	1946 30 Aug.	Niet blijkt, dat de getuigen beëdigd zijn.
341.	—	1946 30 Aug.	Geadviseerd is tot voorwaardelijke vrijla- ting.
342.	—	1946 30 Aug.	Geen advies tot beperking der interneering is gegeven.

342.	Arnhem	1946 30 Aug.	geen advies is gegeven tot beperking van den duur der interneering.
346.	Amsterdam	1946 3 Sept.	in de uitspraak niet is vermeld dat de dagvaarding is gewijzigd of aangevuld.
347.	—	1946 5 Sept.	geen motiveering heeft plaats gevonden t.a.v. de opgelegde maatregelen.
348.	—	1946 13 Sept.	de beschuldigde is gelast zich onder toezicht te stellen.
361.	's-Gravenhage	1946 27 Aug.	volledige beschikking.
362.	—	1946 3 Oct.	idem.
365.	Amsterdam	1946 14 Oct.	de verbeurdverklaring zich niet verder uitstrekt dan tot aangekocht goed, behorend aan Joodsche Nederlanders.
366.	—	1946 14 Oct.	de ondertoezichtstelling van het bureau Bijz. Jeugdzorg is bevolen.
367.	's-Gravenhage	1946 16 Oct.	een maatregel is opgelegd in strijd met art. 10, sub 4, besluit 23 Dec. 1944. E 153.
372.	's-Hertogenbosch	1946 10 Oct.	de ontzetting van het kiesrecht op een duur van 5 jaar is gesteld.
373.	Amsterdam	1946 21 Oct.	ontzet is uit het recht om een rang bij de gewapende macht te bekleeden.
374.	—	1946 24 Oct.	ontzet is uit het recht „om bij de Rijkswerf te Den Helder eenigerlei functie te bekleeden”.
376.	's-Gravenhage	1946 19 Oct.	volledige beschikking.
377.	—	1946 21 Oct.	de verbeurdverklaring voorwaardelijk is opgelegd.
381.	Arnhem	1946 27 Sept.	het pleidooi van den raadsman den indruk van een requisitoir heeft gemaakt.
381a.	Amsterdam	1946 14 Oct.	volledige beschikking.
382.	Arnhem	1946 21 Oct.	ontzet is uit het recht om militaire onderscheidingen te dragen.
382a.	Amsterdam	1946 14 Oct.	bij de oplegging van de verbeurdverklaring van de nalatenschap wel rekening is gehouden met de belangen van de erfgenamen.
383.	Arnhem	1946 21 Oct.	de telastelegging niet voldoet aan de eischen van art. 47 Tribunaalbesluit.
383a.	's-Gravenhage	1946 17 Oct.	bij de bepaling van de te opleggen maatregelen gebruik is gemaakt van ongetoetste getuigenverklaringen.
384a.	Amsterdam	1946 1 Nov.	nader onderzoek naar het vermogen gewenscht is.
385.	—	1946 4 Nov.	de zuivering als journalist aan de Zuiveringscommissie moet worden overgelaten.
386.	's-Gravenhage	1946 6 Nov.	het telastegelegde niet te brengen is onder een der in de uitspraak vermelde qualificaties.
388.	—	1946 31 Oct.	het drijven van „zwarte handel” niet een gedraging is in den zin van het Tribunaalbesluit.
391.	Arnhem	1946 6 Nov.	verklaringen niet onder eede zijn afgelegd.
392.	's-Hertogenbosch	1946 7 Nov.	de duur der interneering definitief is vastgesteld.
393.	—	1946 13 Nov.	niet gebleken is, dat beschuldigde op 10 Mei 1940 Nederlander was.
394.	—	1946 13 Nov.	het vervullen van de functie van controleur der rijksfilmkeuring niet zonder meer een gedraging oplevert in den zin van het Tribunaalbesluit.
395.	's-Gravenhage	1946 9 Nov.	geadviseerd was de interneering door te brengen in een R.W.I.
396.	's-Hertogenbosch	1946 9 Nov.	toekomstig vermogen is verbeurd verklaard.
397.	—	1946 9 Nov.	ontzet is van het recht om in de journalistiek werkzaam te zijn.
398.	—	1946 22 Oct.	echtgenoot niet is opgeroepen.
399.	's-Gravenhage	1946 29 Oct.	niet blijkt, dat art. 58 T.B. is nageleefd.
400.	's-Hertogenbosch	1946 31 Oct.	verbalisant naliel feiten en omstandigheden, ter staving van zijn conclusiën, te vermelden.

401	—	1946 7 Nov.	de te laste gelegde gedraging niet onder T.B. valt.
403	's-Gravenhage	1946 13 Nov.	niet de aanspraak op het behoud van een radiotoestel maar het toestel zelve verbeurd is verklaard.
404	Amsterdam	1946 20 Nov.	aan den Staat een verplichting tot een uitkeering aan derden is opgelegd.
405	—	1946 18 Nov.	voorschriften zijn gegeven ten aanzien van de ten uitvoerlegging der interneering.
406	Amsterdam	1946 21 Nov.	het tribunaal aan de persoonlijke omstandigheden van den beschuldigde een onjuist gewicht heeft gehecht.

TRIBUNAALBESLUIT

Art. 1	N ^o . 266a, 267, 307, 357, 390.
" 1	lid 1. N ^o . 242, 252, 349, 380.
" 1	lid 1, al. 1. N ^o . 271, 272.
" 1	lid 1, al. 2. N ^o . 254, 257, 261, 264, 268, 269, 271, 274, 275, 280, 282, 283, 287, 291, 300, 304, 311, 317, 331, 341a, 344, 345, 350, 354, 359, 360, 369, 378, 379, 389, 402, 407, 408, 409, 412, 415, 422.
" 1	lid 1, al. 3. N ^o . 239, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 256, 258, 263, 265, 268, 269, 275, 280, 282, 285, 289, 290, 291, 298, 299, 314, 318, 320, 321, 322, 322a, 330, 351, 352, 353, 355, 358, 363, 364, 369, 371, 375, 379, 384, 389, 409, 411, 421.
" 1	lid 1, al. 4. N ^o . 249, 268, 273, 284, 285, 290, 299, 342a, 358, 368.
" 1	lid 3. N ^o . 319, 368, 423.
" 1	lid 1, al. 6. N ^o . 370.
" 2	N ^o . 266a, 267.
" 4	N ^o . 382.
" 5	N ^o . 302, 328.
" 6	N ^o . 241, 253, 274, 308, 414.
" 7	lid 1. N ^o . 403.
" 7	lid 5. N ^o . 288.
" 23	lid 2. N ^o . 310.
" 26	N ^o . 312.
" 37	N ^o . 275.
" 37	lid 4. N ^o . 251, 266a, 267, 323.
" 37	lid 5. N ^o . 251, 323.
" 38	N ^o . 424.
" 39	lid 2. N ^o . 390, 419.
" 40	N ^o . 310, 387.
" 45	lid 1. N ^o . 340.
" 45	lid 4. N ^o . 387.
" 47	N ^o . 383.
" 49	N ^o . 333.
" 60	N ^o . 310.
" 63	N ^o . 321, 329, 340a, 364.
" 64	4 ^o . N ^o . 265a, 267.
Art. 12	lid 3. N ^o . 343.

WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Art. 98	N ^o . 387.
" 217	N ^o . 387.
" 218	N ^o . 387.
" 277	N ^o . 266a, 267.

WETBOEK VAN STRAFRECHT

Art. 37	N ^o . 250.
" 40	N ^o . 274.
" 68	N ^o . 375.

K. B. 23 Dec. 1944 Stbl. E 153

Art. 7	N ^o . 259, 262, 266, 270, 276, 277, 278, 281, 286, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 301, 302, 303, 305, 306, 307, 308, 313, 315, 316a, 317a, 318, 319a, 323a, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 332, 333, 334, 335, 335a, 336, 337, 337a, 338, 339, 339a, 340, 341, 342, 346, 347, 348, 361, 362, 365, 366, 367, 372, 373, 374, 376, 377, 381, 381a, 382, 382a, 383, 383a, 384a, 386, 388, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 403, 404, 405, 406, 410, 413, 416, 417, 418, 420.
" 10	lid 3. N ^o . 260.
" 10	lid 4. N ^o . 367.

BESLUIT POLIT. DELINQUENTEN 1945

Art. 26	N ^o . 316.
" 27	N ^o . 312.
" 29	N ^o . 266a.

K. B. 27 Aug. 1945 Stbl. F 148

Art. 1	N ^o . 285.
--------	-----------------------

LANDOORLOGREGLEMENT

Art. 52	N ^o . 322a.
---------	------------------------